శ్రీశివపురాణము

ముదిగొండ నాగవీరయ్యా శాస్త్రి విరచితము

శ్రీ శివాధ్యాన్నమః

శ్రీశివపురాణము

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి

విరచితము

శ్రీ కింకవీంద్రఘటాపంచానసేత్యాది బిరుదాంచితులును శతావధానులు నగు

బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రులవారిచే

పరిష్కృతము

మొదటి కూర్పు - ౮00 ప్రతులు

నెం. 6583, మార్కెట్టు వీధి - సికింద్రాబాదు

ఓరియంటల్ ప్రెస్ నందు ముద్రితము

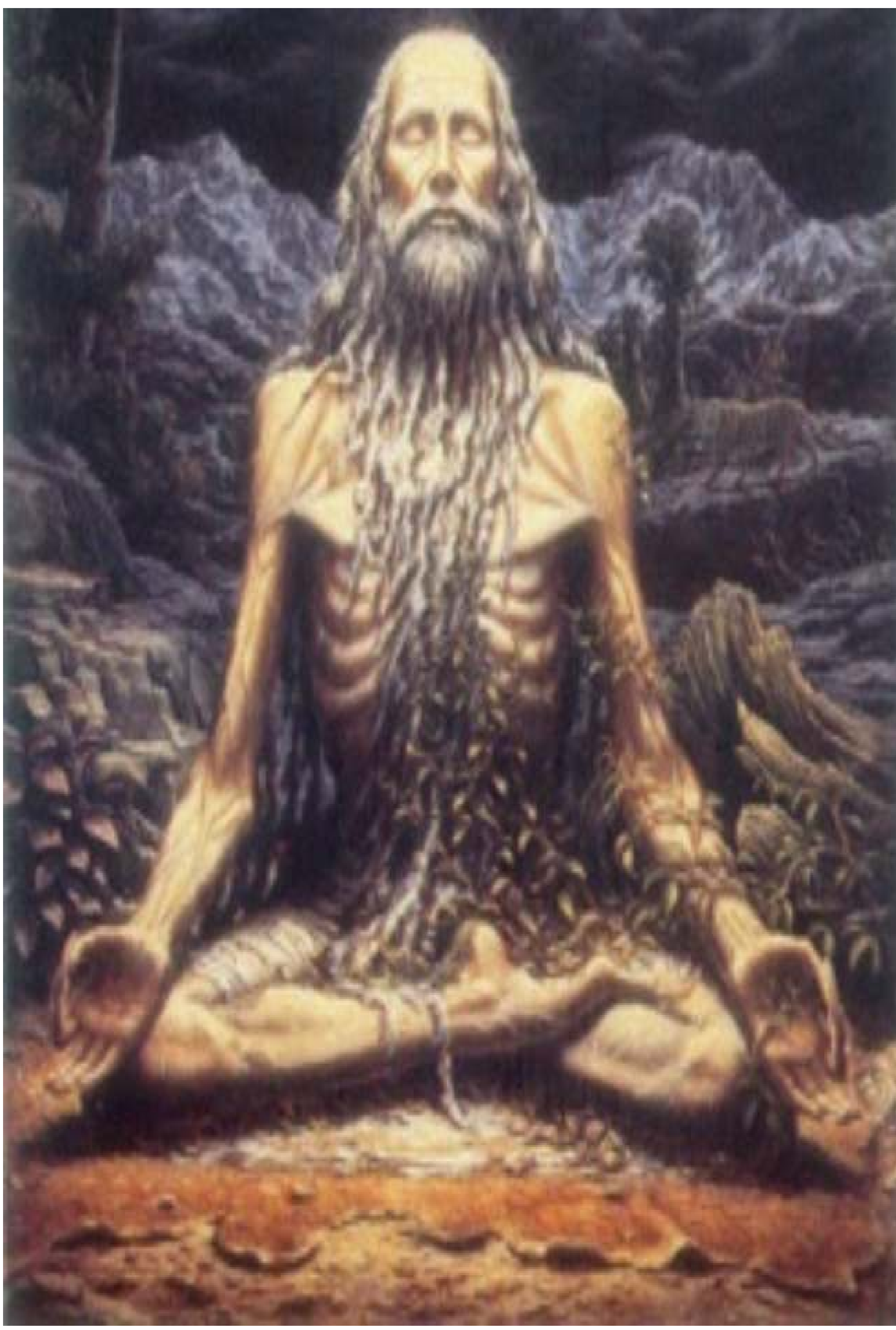
 1947 [వెల రు. ౧౦ లు

క. శంకరునిన్ శాంకరినిన్
శాంకరినిన్ విఘ్ననాథు, శైలాదిని ని
శ్శంకన్ గొలిచిన వారికి
సంకటములు తొలఁగు సకల, సౌఖ్యము లమరున్.

ము॥ నా॥

శ్రీః

పీఠిక

ఈశివపురాణ మష్టాదశపురాణములలో నొకటి. దీని యాంధ్రీకర్త బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రి గారు. ఇన్నాళ్లకీమహాగ్రంథము తెలుగులోని కనువదింపఁబడుట భాషాసరస్వతి యదృష్టము. అదృష్ట మేలననగా నొకగ్రంథము మంచికవిచేతిలోఁ బడుట పుణ్యవిశేషము. ఆకాశిపోకాశికవి కావ్యమును బాడుచేసి సమర్థుఁగు మరల ముట్టుకొనుటకుఁగూడ కొంకునట్లు చేయును. మొదటనీకవియొక్క మహాప్రతిభావిశేషము, వైదుష్యము, రచనలోని నేర్పు, అనంతమార్గముల విహరించగలయీయనపద్యరచన, పూర్వకవులయందలిపరమాదరము, విమర్శనీయములు. వీనిలోఁ గొన్నిటిని స్థాలీపులాకన్యాయముగ నెత్తి చూపి తరువాత పురాణమును గుఱించి ముచ్చటించెదను. ఒకగ్రంథ మొకకవి వ్రాయుటకధికారము కావలయును. ఆ యధికార మీయనయొద్ద నెంతవఱకున్నది? ఆందులోనియ్యదిమహాగ్రంథము. అనంత మైన శక్తికలవాఁడు గాని యిట్టి గ్రంథము వ్రాయుటకుఁ దలపెట్టఁడు. పుటకిఱువదియెనిమిది పంక్తుల చొప్పున నిది యేడువందల యెనుబది పుటల గ్రంథము. సుమా రాఱు వేల పద్యములు.

అప్పకవి సత్కవియొక్క లక్షణము చెప్పుటలోఁ బూర్వకవీశ్వరవాక్ప్రయోగదక్షతగూడ నొక్కటిగాఁ జెప్పెను. ఈకవికి శ్రీనాథుఁడు, పోతన్న, తిక్కన్న, చేమకూర వేంకటకవి ప్రధానముగా నభిమానపాత్రములు. వీరిలోఁ బోతన్నగారియందీకవికిఁగల భక్తికిఁ బరిమితి లేదు. ఎన్నిచోట్లనైనఁ బోతన్నగారి పద్యములు పుణికి పుచ్చుకొనును. దీని కచ్చముగాఁ బోతన్నగారి యందలి భక్తియే కారణము కాకపోవచ్చును. విష్ణుపారమ్యమును బోధించు పురాణము భాగవతము. ఈపురాణము శివపారమ్యమును బోధించునది. భాగవతములో సర్వదా విష్ణుదేవునకుఁ బరమాత్కృష్ట్యము చెప్పఁబడును. ఇచట శివునకుఁ జెప్పఁబడును. రెండును భక్తిమతములే రెండును మఱల వైదికమతములే. ఈగ్రంథములకు సామ్యము మిక్కిలి యున్నది. అందుచేత నీకవి భాగవతమువలెఁ జాలచోట్ల రచన చేయుట వస్తుమర్యాదను బాటించుట యేమో! భక్తిని బోతన్నగారిట్లు చెప్పిరి.

మ. తనుహృద్భాషల సఖ్యముం, శ్రవణముం, దాసత్వముం, వందనా
ర్చనముల్, సేవయు, నాత్మలో నెఱుకయుం, సంకీర్తనల్, చింతనం

బును, నీలోన్నిమ్మిది భక్తిమార్గముల సర్వాత్మున్ హరి న్నమ్మి స
జ్జనుఁడై యుండుట భద్ర మంచుఁ దలఁతున్ సత్యంబు దైత్యోత్తమా!

(భాగవతము)

సీ. శ్రవణమును గీర్తనంబునుస్మరణసేవ,నములునున్దాస్యమునునర్చనయునువంద
నమును,సఖ్యంబు.సాత్మార్పణమును ననెడు, ననవిధాంగములుండితనర్చుభక్తి.

[శివపురాణము 94 పేజీ]

ఇది సామాన్యము.

సీ. శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబుచిత్తంబు । భవునసుర్చన చేయు పాణిపాణి.

... ...

సీ. పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగలేని । యిక్కగా దది పాఁపడొక్కగాని

... ... (శి. పు. 2.4. 215 పే.)

ఈ పద్యములు పూర్తిగా ప్రహ్లాదచరిత్రలోనివి. పార్వతీదేవి సరిగా రుక్మిణీదేవి వలెనే మాటాడును.

కం. పంచాననధన మగు నన్ । గొంచక యొండెవఁడు పెండ్లిగొనఁగలఁ డంబా!
పంచాననధనము నిలన్ । వంచకమతి యొక్కనక్క వడయునె యెందున్.

(శి. పు. 274 పే.)

ఉ. శ్రీయుతమూర్తి! యోపురుషసింహమ! సింహముపాలిసొమ్ము గో
మాయువు కోరినట్లు మదమత్తుఁడు చైద్యుఁడు... (భాగవతము.)

క. భూషణములు శ్రుతులకు పరి । పోషణములు దృఢవికాసభోధాగతి కా
శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికి । తోషణములు మదికి నీమృదులభాషణముల్.

(శి. పు. 310 పే.)

మ. పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును నప్పూబోఁడు లున్నట్టిచో
పొలమిన్ జేరఁగరాదు బ్రహ్మనయినన్ హేలావిశేషంబునన్
కలఁతంబుచ్చి యలంత్రు గిత్తవలె లోగంజేతు రవ్వారియ
త్తలపుల్ క్రూరము లుల్లముల్ విసము సద్దాక్షిణ్యలీనాతుకల్ . (శి.పు.226 పే.)

మ. తలఁపుల్ చిచ్చులు మాట లుజ్జ్వలసుధాధారల్ ప్రియుండైన పూ
విలుతున్ మెచ్చర యన్యునిన్ వలతురే విశ్వాసమున్ లేదు క్రూ

రలు తోడుక బత్తినైన చంపుదు రధర్మల్ నిర్దయల్ చంచలల్
వెలయుం గ్రొక్కుడ! వారి వేషబము లా వేదాంతసూ క్తంబులా!

(భాగ. స్కం. 9)

ఈరచనలోని సాను ము చూచునది. మఱియు శ్రీనాథుని పోకడలు.

సీ. పరుగిడు నేనిటి పరసురవిభుజాడ । కృష్ణవేణి సరోజకిసలపాణి (శి. పు. 529 పే.)

సీ. ప్రసహించు నేనిటిపశ్చిమప్రాకార । మురసి గంగమ్మనాగరముతొమ్మ (కా. ఖం.)

క. కిగ్గాడి దైత్య్యు డీసం । డెగ్గనకయొ......... (శి. పు. 452 పే.)

ఈ కిగ్గాడిశబ్దము పింగళి సూరన్నగారిది.

మఱి తిక్కన్నగారి పోకడ:—

చ. అలతులఁబోదురే సురుఁడు నఘ్రిధునీతనుజుండు చిన్నరో
నలిగిన కిరినోర్వఁగల యాజసిసం డెవఁ డల్లకర్ణుఁడుక
బలియుఁడు ద్రోణజుండు పరిపంధివిదారణధీరుఁ డట్టివా
రల గెలుపొందువారలె పురద్విషుసాయము లేక పాండవుల్! (శి. పు. 513 పే.)

ఈకవి యెన్ని మార్గములనైన పోఁగలఁడు. ప్రౌఢమార్గమునసంచరింపఁగలఁడు అని కొన్ని తక్కువ రచనలవంక పోడని లేదు. అల్పములైన యమకములు, శ్లేషల యందు గూడ తన మనస్సును జొప్పించును ఈ చేమకూర వెంకన్న ననుసరించిన యమకములు చూడుడు,

క. గంగావతరణమునకే, గంగాఁ దగ దెవరు కొంత కాలం బిటు లా
గంగావలె జేఁడేపడ, గంగా శిక్షించునాజ్ఞ గడచినవారిక. [శి.పు.164]

క. లేమావివిరులతూపుల, లేమా! మన మెదిరి గెలువలే మార్తిబడక
లేమామరు నేలఁగ నా, లేమాకులజొంపములఁ గలియఁ గన్గొనుమా!

(శి. పు. 360 పే.)

క. గంగా! మాకలుషము లడ, గంగా పోనరింపు మమ్మ! కారుణ్యామెసం
గంగా నీసరిధునికలు. గంగా విన మెందునిజము కంజాతముఖీ!

(శి. పు. 674 పే.)

మఱి శ్లేష :—

గీ. చక్రదుఃఖానహుండైన సల్సుమగ్ని, వసువును హరించినను నుదునతిఁ జెంది
ననుగనలయోఁదిరవరియించెనుగలాదు, కాముకులుగాంతు రేయెందుఁగల్మషములు.

(శి. పు. 344 పే.)

ఈ చూపించిన యుదాహరణలవలనయీకవి యెంతమందికవుల ననుకరించినను నీయన యభిమానము పోతన్నగారియందె యెక్కువ. చివరకు దన వంశవర్ణనము చేయుచు,

సీ. ఎవ్వానిశుభనామ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకు పాపసంచయముతొలఁగు.

(శి. పు. 6 పే.)

ఈరీతిగా నెన్నియేనియుఁ జూపింపవచ్చును. ఇది పూర్వకవుల వాక్ప్రయోగ దక్షత. ఈమహాపురాణమునం దున్న గుణము లన్నియు చిట్టాగా వ్రాసిచూపించను గాని యొక్కొక్కగుణమున కొక్కటిరెం డుదాహరణములుగా చూపింతును.

శబ్దప్రయోగౌచిత్యము :

గీ. ఎంతయేనియు శుశ్రూష హెచ్చుచుండె, చెప్పుమిప్పుడు కృపతోడ శివునితత్త్వము

... ... (శి. పు. 9 పే)

ఇందలి శుశ్రూషాశబ్దము వ్యుత్పత్త్యర్థములో నెంత యందముగా నున్నది!

గీ. చారుకస్తూరి కాగరుచందనాను, లేపనసుగంధబంధురాటోప మెసఁగు
వాఁడురుచిరతరామాల్యవస్త్రయుగ్మ, కలితుఁడగువాఁడుశంభుండు కాంచఁబడియె

(శి. పు. 278 పే)

ఇందు 'కాంచఁబడియె' నన్న ప్రయోగము మిక్కిలి యుచితముగా నున్నది. దీని యౌచిత్యము కథలో నున్నది. మేనక తన కూఁతును పార్వతిని శివున కీయ నన్నది; అతఁడు పిచ్చిబికారి యని. చివరకు విష్ణువు పోయి శివునిఁ బ్రార్థించి ప్రసన్నునిఁ జేసుకొనెను. అప్పుడు మేనక వచ్చి చూచెను. ఇంత యందగాఁడైన శివుఁ డాపెచేఁ జూడఁబడెను. ఇందు శివునియొక్క పరమేశ్వరత్వము వ్యంగ్య మగుచున్నది.

కవి పూర్వకవుల నింత యనుసరించుటచేత నాయన కొక స్వతస్సిద్ధమైన రచన లేదనికాదు. ఎచ్చటెచ్చటనో వారియందలి గౌరవముచేఁ బూర్వకవుల ననుస రించుటేగాని, కవి సహజముగాఁ దన ప్రత్యేకమైన పలుకుబడికలవాఁడు. ఈపలుకుబడి గ్రంథమందంతటను గలదు. సమర్థులైన సర్వకవులకుఁ బ్రవాహముగా తాము చేయు రచనయొక్క సాంతత్యముయొక్క సామాన్యదశ సర్వత్ర కనుపట్టుచుండఁగా నొక్కొక్కచోట నా సాంతత్యములోనుండి కొన్నివిశేషములు పర్వతమునందు

శృంగములవలె భాసించుచుండును. ఇట్టి ఘట్టములవలన ప్రతి మహాకవిరచనయు నొక గౌరవాధిక్యము సంపాదించుకొనును. అట్టి ఘట్టములు కొన్ని చూపించెదను.

శా. వినవే బుత్త్రిక! శైవతత్త్వమును విశ్వాద్యుండు పద్మేక్షణుం
 డేనున్ నిక్క మెఱుంగఁ జాల మిఁక నెల్లే నర్కునిన్ దీపమ
 ల్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను విన్మీ!నాదు వైదుష్యవి
 జ్ఞానశ్రీపరిమాణ మెంతపఱి కొజ్జంజేసి రంజించునో! (శి. పు. 20 పే)

పద్యరచన స్వతంత్రమైన పలుకుబడిలోనుండి పుట్టినది. "ఒజ్జం జేసి రంజించునో" యన్నమాట పలుకుబడిలోని ప్రౌఢి కుదాహరణము.

ఉ. కోరుము నీదు వాంఛితము కోమలి! నే నొడగూర్తు నంచుద
 వ్వారయ కేను బల్కితి... [శి. పు. 174 పే]

దూర మాలోచింపక యనుటకు దవ్వారయ కనుటలోఁగొంత ప్రౌఢి కలదు.

శా. ఆవజ్రాంగుఁడు పద్మజున్ గని మహాహర్షంబునన్ ముొక్కి నా
 నా వేదోక్తుల సన్నుతుల్ సలిపి వాజ్నాథా!మదీయాంగనా
 భావారూఢునిఁ బుత్రు నిమ్ము...... [శి. పు. 174 పే.]

'మదీయాంగనాభావారూఢునిఁ బుత్త్రిని' మ్మనుటలో భావగాంభీర్యమును జూడుఁడు!

లయగ్రాహి।
 కొంద అలు కొంది ధృతిఁజెంది సురబృందముల
 నుం దురమునం దెదిరి మ్రిందిరి కడంకన్ [శి. పు. 85 పే]

ఇది తారకాసురకుమారుల యుద్ధము ఈయుద్ధభాగములో లయగ్రాహి యింత సుకుమారముగా వ్రాయుట శైలిలో నొక మృదువైన పాక మేర్పడినవాఁడుగాని వ్రాయలేఁడు.

చికురముల వర్ణన: —

కం. నమ్మకము లైన నీలరత్నమ్ములోఘ
 నమ్ములో తుమ్మెదలో చికురమ్ము లొక్క!

రత్నములు నమ్మక మైన వనుట యెంత చక్కనిమాట! అన్నిటికంటె నపూర్వమైనశక్తి యాకృంది పద్యములయందుఁ గన్పించుచున్నది. త్రిపురాసురులు చేసెడి దుండగములు దేవతలు బ్రహ్మతోఁ జెప్పుకొనుచుండిరి,

ఉ. పొ్రిద్దు కడుర్ వడిర్బుడమి బోర్లగిలున్ బురము ల్గనంబడన్
హద్దును దప్పి తారలు హిమాంశుఁడు దాఁగుచు దిర్గుచుండు రే
సుద్దియు లేక బిక్కనడి చూచుచు నుండు జముండు మేటి యా
పద్దశఁ గడ్పుచుంటి మిది పద్మభవా! కనరాదె నీకిటుల్.

చ. ఎపుడో దివంబు పైఁబడి సురేశులతో నిసుముం బొనర్తు ర
ష్టపుకను దేటి చూచి కడు నబ్బుర మొందుచు దిబ్బ సేతు మం
చపకృతు లాడి పోవుదురు హా! యిఁక నేమి యొనర్తు మిత్త్రరిన్
దెపదెపలాడు మామదుల! దీనతఁదీర్పు మనుగ్రహమ్మునన్॥

(శి.పు.402 పే)

ఈపద్యములలోని వర్ణన యేపూర్వకవులును జేసినది కాదు. మీస్వర్గమంతయు బూడిద చేయుదుము, దిబ్బ జేయుదుము అనుటలో నున్న యౌచిత్యము చెప్పరాకుండ నున్నది. ఈమాటలయందు దాయాదులయొక్క మాత్సర్యము పరమరమ్యమైన వ్యంగ్యభూత మైనది. ఇందు రసము చిప్పిలు చున్నది. మొదటిపద్యముమిక్కిలి చిత్రముగా నున్నది. ఈరచన మహాకవులు మాత్రమే చేయఁగలరు. సామాన్యులు చేయలేరు. ఇది యంతయు నీకవియొక్క స్వతంత్రభావదూరత్వము.

లోకోక్తిసంగ్రహము : —

లోకోక్తిసంగ్రహమునం దీకవి యందె వేసిన చేయి. లోకోక్తిసంగ్రహణము నందే కాదు, లోకసంగ్రహణమునందును గొప్ప ప్రతిభాశాలి. కుబేరునిచరిత్రలో గుణనిధి హద్దు మీరి ప్రవర్తించుచుండెను. ఈకథ కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు గూడ వ్రాసెను. ఈరెండు రచనల పోలిక తర్వాత వ్రాసెదను. ఈగుణనిధి 'చూపుల గుఱ్ఱమువలె నతఁడేపు మెయిన్ బెరుగుచుండె' నఁట! ఈ పురాణమున ఈ చూపుల గుఱ్ఱమువంటి లోకములోని వాడుకమాట లెన్నికావలసిననన్ని యున్నవి. ఇంక లోకసంగ్రహణముం జూడుఁడు. కుమారఖండములో రెల్లుతోటలోఁ బెరిగిన కుమారస్వామిని దీసికొని రమ్మనిశివుఁడు ప్రమథగణములతో నందీశ్వరునిబంపించెను వారు వచ్చుచుండఁగాఁ గృత్తికలు వచ్చి కొడుకుతోఁ జెప్పికొనిరి. కొడు కైన కార్తికేయుఁడు మీకు భయము లేదని చెప్పును. ఈఘట్టముమిక్కిలి రమ్యముగా నున్నది. అనఁగా,లోకసహజత్వము కొట్టవచ్చిన ట్లున్నది.

మఱియు, విఘ్నేశ్వరసృష్టి, శివవినాయకులయుద్ధము, శివునకుఁ బార్వతియందలి

ప్రేమ, మఱిలః దన పట్టుదల, వినాయకుని తల తెగిపోయినతరువాతపడ్డదుఃఖము, ఇవి యన్నియు లోకసంగ్రహణమునకుఁ బరమోదాహరణములు. ఈగ్రంథ మంతయు లోకానుభవము గల్గిన రచన గాని వెట్టిమొట్టిరచన కాదు.

ఆంధ్రభాషాపాటవము : —

ఈకవి సంస్కృతాంధ్రశబ్దములు సహస్రములు లక్షలు తెలిసినవాఁడు. ఏయే కవులో యెచ్చటెచ్చటో ప్రయోగించిన రమ్యములైన తెలుఁగు శబ్దముల నన్నిటిని దెచ్చి వాడును. అనేకరూపములు వాడును. మోసమునకు మోస యను రూప మున్నది. తిక్కన్నగారు వాడిరి. ఈకవియు దానిని వాడెను.

సంస్కృతము : —

తెలుఁగుకవులు సంస్కృతసమాసములు గూర్చుటలో సులభార్థము సులభగ్రథనము చేయవచ్చును. అట్లుగాక, అర్థవత్తుగా, తార్కికసంబద్ధముగా సమాసగ్రథనము చేయుట యొక ప్రతిభాలక్షణము

ఉ. కన్నెను గాంచి యచ్చెరువుఁ గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం
పన్నమనమ్ముతో నృపతివర్యున కిట్లనె .. (శి. పు. 13 పే)

ఇచటి "మన్మథాస్త్రసంపన్నమనమ్ము"అన్నసమాసము ఇందాకటి"మదీయాంగనాభావారూఢుని"అన్న సమాసము వంటిది. ఒక విలక్షణ మైన భావము గర్భమునందుఁ గల కూర్పు. ఇట్టి సమాసములు చేయుటకుఁగవికిఁ బ్రతిభ కావలయును.

తెలుఁగులు : —

క. గెల పండిన యనటుల జొబ్బిలు పానకములఁ దనర్చు విరివగు నెమ్మా
వులఁ బండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ జెలఁగి వదరఁ జేసె రామచిల్కలదండుక్
[శి. పు. 73 పే]

సీ. సంజ కెంజాయల జానగు చందురు... (శి. పు. 90 పే)

సీ. ఎలమావులును, నిమ్మ, లీత, చిట్టీతలు... [శి. పు. 117 పే]

ఇట్లనేకపద్యములు అచ్చతెనుఁగుతనమునే వెలయించు కొనుచుండును.

ఉ. ......భీతచిత్తులై

ఎప్పటి కప్పుడే గడప నెంతురు కాలము కంజసంభవా!

ఈరీతిగా లోకసంగ్రహణము, తెలుఁగుపలుకుబడి, తెలుగుమాటల సమృద్ధి కూలంకషముగా నున్న రచన యిది.

వేదపరమార్థత : —

ఈగ్రంథ మంతయు వైదికార్థములనే చెప్పును. కాని, యొకమహావిషయమును జెప్పఁదలఁచితిని. తారకుని చేత దెబ్బలు తిని కుమారస్వామి మూర్ఛ పోయెను.

గీ. స్కందుఁ డద్దాన మూర్ఛిల్లి క్షణములోన
ఋషిగణస్తూయమానుఁడై యెఱుక చెంది [శి.పు. 350 పే]

మూర్ఛపడిన స్వామి ఋషిస్తోత్రములచేత మేల్కొనె ననుట శివతత్త్వస్ఫూర్తి మద్వాక్యము.

శిల్పము : —

శిల్పమన్న శబ్దమున కర్థమిదమిత్థమని చెప్పుటకు వీలులేదు. లోకోత్తర సౌందర్య మెచ్చట పొడసూపునో యది శిల్ప మనిచెప్పవచ్చును. కథను జెప్పుటలోఁ గ్రొత్త రకముగాఁ జెప్పుట గొప్ప శిల్ప మని నాయుద్దేశ్యము. ఆంధ్రవాఙ్మయములో కథా కథనరమ్యత పలుమంది పలురకములుగాఁ జూపించిరి. ఈ కవి కొన్నిచోట్ల కథను జెప్పుటలో రమ్యతనే చూపించెను.

చివరకు శివుఁడు పార్వతి నంగీకరించెను. దివ్యస్త్రీలు పరిహాసము చేసిరి. అంత నిందిర యిట్లనియె, సావిత్రియిట్లనియె, అదితియిట్లనియె, ఆ వెంటజాహ్నవియిట్లనియె, నిట్లు దేవతాస్త్రీ లందఱు తలాయొకమాట యనిరి. ఇవి చిన్న చిన్న వచనములు. వారందరన్నమాటలు పద్యములు. ఈ రచనవలన పెండ్లిసంబర మంతయు, పరిహాస మంతయు, పెండ్లికొడుకుతో ముత్తైదువలాడు ముచ్చటలే-వ్యంగ్యభూతములై కథా ఘట్టము పరమసౌందర్య మునిపించుకొన్నది. వారట్లనిరి; వీరిట్లనిరి, అని వచనములు వ్రాసి, యన్నమాటలు పద్యములుగా వ్రాయుట, పోతన్నగారి భాగవతములోని యొక రచనాపద్ధతి. ఈ రచనాపద్ధతిని ప్రస్తుతమున నీ సౌందర్యోత్పాదనకై విని యోగ పరచుట యీ కవియొక్క ప్రతిభ. మరల నీ రచనాపద్ధతినే శివుఁడు తన చర్య మేమైనదని, వెదకుటలో జూపించెను. శ్వేతాదిద్వాయుస్వర్ణదీవసుమత్యాదులు కుమారునికథఁ జెప్పుదురు. అచటఁగూడ నీ సౌందర్య మున్నది.

ధ్వనులు :—

ధ్వనియన్న శబ్దమే విచిత్రమైన యర్థముగలది. సుకవిరచనలో రస మెప్పుడును వ్యజ్యమాన మగుచునే యుండును. కాని యల్పాల్పధ్వనులు, వస్తుకృతవస్త్వాదులు, శబ్దగతాదులు ప్రత్యేకముగా నుండఁ గొందఱు పండితులు వానినేచూచి యదియే

ధ్వనిమద్రచనాకావ్య మనుకొందురు . శబ్దగతము లైన మఱికొన్ని వ్యంగ్యములు చూడుఁడు.

గీ. అరయ నాధారశూన్యమా నాకసంబు నందు తెక్కలు లేని నాడెంద మనెడు
పులు గెగురుచుండె నద్దాని భూరిదయను నరసి పోచునుగాత చంద్రార్ధమాళి
(శి. పు. 211 పే)

ఈవాక్యము పార్వతి సప్తర్షులతో నన్నది. ఇది యలంకారకృతవస్తుధ్వని.రూపకాలంకారము చేత జీవుఁడు, ఇది శైవము కనుక నీజీవుని రక్షించుపరమేశ్వరుఁడు వ్యంగ్యభూతు లగుచున్నారు.

కం. కందర్పారికిఁ గన్నియ,నుండానము జేయఁ బూనను జడీ!ఋషిసం
క్రిందనులు మీర లెఱుఁగని చందము లే దరసి చెపుడు చదురెది యేనిన్.
(శి. పు. 240 పే)

శివునకుఁ గూతు నీయ నన్న హిమవంతుఁడు చెప్పిన మాట లివి. 'పిల్లను నే నీయను' ఈవాక్యములోని రెండు నుకారములు ద్వితీయచరణములో యతిస్థానమందుంచుటచేతఁ బ్రథమనుకారమునిూది సముచ్చయముచేత హిమవంతునియనిష్టము వసిష్ఠాదులయం దతనికిఁ గలగౌరవము వ్యజ్యమానము లగుచున్నవి. ఇది సముచ్చయగతమై ధ్వని భాసించుట.

కం. బాగుగ బాగుగ నడిగితి వోగుణనిధి! వామదేవ! యున్నతభావా!
(శి. పు. 697 పే)

వామదేవుఁడు కుమారస్వామినిఁ బ్రణవార్థ ముపదేశింపుమనియడిగెను. ఆహా! ఎంత చక్కని ప్రశ్న యడిగినా డని కుమారుని యానందము. 'బాగుగ బాగుగ' నన్న వీప్స చేత నీయానందము ధ్వనిత మగుచున్నది.

ఇమిడిక : —

మ. హిమశైలేంద్రుఁడు మేనకన్ జనకరాజేంద్రుండు ధన్యన్ వణి
క్ష్మమనుండో వృషభానుఁ డంతిమను మెచ్చుల్ మీఱఁ బెండ్లాడ మీా
కుమ యున్, సీతయు, రాధయున్ గ్రమముగా నుత్పన్నలై శర్వు, న
ర్యమవంశ్యుం డగు రాముఁ, గృష్ణుని వివాహం బాడువా రిమ్మహిన్.

పాకము : —

చ. అరుణమరీచి యంత నుదయాచలపీఠము నెక్కి పర్వత
స్ఫురదసమానమంజుకరపుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని

స్ఫురదమలాంశుజాలముల శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరనళినాళిఁ గూడఁ బ్రిమదమ్మునఁ బూయఁగఁ జేసె వాసిగన్.

ఆధునికత :—

ఈకవి భావముల యందును, శబ్దములు స్వీకరించుట యందును గూడఁ జాల నాధునికుఁడు.

సీ. కాలపూరుషుఁడు రంగచ్ఛంద్రియంత్రింబునుండి దార్చిన వగిపిండి యనఁగ

ఇది వెన్నెలవర్ణన.పిండిమరతోఁ బోలిక. ఇట్టివి చాల గలవు. నాగా. డచ్చీలు నౌకరు, తంటా, డాబులు, ఇటువంటి శబ్దములు యథేచ్ఛముగా వాడును.

సహాయము, యథార్థము, అనుకూలము ఈశబ్దములు సాహాయ్యము, యాథార్థ్యము, ఆనుకూల్యము అన్నరూపములకు బదులు తెలుఁగుకవులు యథేచ్ఛముగా వాడిరి. ఈకవియు వాడెను. నన్నయ్యగారు "అనుకూలవతి"అనుశబ్దము వాడెను, ఒకాయన ఆనుకూల్యవతి యని యుండవలె ననె నఁట! ఆనుకూల్యవతి యన్నశబ్దమున కనుకూలవతి యన్న యర్థమే రాదేమో! లోకములో ననుకూలవతియనియే వాడెదరు. తెలుఁగుకవులది యిది యొక ప్రత్యేకసంప్రదాయము. వీరికి సర్వత్రి పాణినీయము పట్టదు. కొందఱు పూర్వాంధ్రికవుల సమాసములలోఁ బాణినీయము ప్రికారము విగ్రిహము కుదురదు. ఈసంప్రిదాయముయొక్క ప్రత్యేకత తెలియని వారికిఁ జాల తప్పులుగాఁ గన్పించును.

తల్తురు, సెల్వు ఈశబ్దములలోని యుల్లోపముగూడఁ జాలమంది చేసినదే.

నే నింతవఱ కచ్చముగా గుణములే చెప్పి యీకవినిబొగడుచున్నాననుకొందురేమో! అందందుఁబొరపాట్లును గలవు. "ప్రిమాదో ధీమతా మపి." ఇంత గ్రింథము వ్రాసి, యిన్ని పోకడలు పోయి, యిన్నిశబ్దముల సుష్ఠుస్వరూపము తెలిసిన యీకవియొక్క గ్రింథములో స్ఖాలిత్యములు కనిపించినచో నవిప్రిమాదపతితములనుకొనక తప్పదు. ఈకవియే,

శా. ఎందెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా నేర్దేఁ దోసం గుండు టా
ప్పుం దదక్షేంద్రుల కేని యంతనె యెటుల్ పోనోవు సర్వంకషా
స్పందప్రోద్ధతభారతీరుచిరశుంభద్గుంభసంరంభముల్

అని వ్రాసెను. అట్టి భ్రాంతిమూలకములు నాకుఁ దోఁచినవి కొన్ని వ్రాయుదును. ఈ శబ్దస్వరూపనిర్ణయమున నాకే భయము. పరునిది భ్రాంతియనుకొన్నవానిదే భ్రాంతి కావచ్చును.

*1 గోత్రగ్రామణీట్పుత్రి — గ్రామణీ + ఈట్ — ఈరెండును శ్రేష్ఠవాచకములే.

2 సఖురాండ్రు — ఈరూపము చేయవచ్చునో చేయకూడదో తెలియదు.

3 బాలుఁడ నేన చాలు వ్రేల్మిడిఁ గనుగొంచుచుండుఁడు — బాలుఁడ నేన చాలుదుఁగా - అనవలయునేమో.

4 నాతో వాదా యను — ఈతృతీయావిభక్తిప్రత్యయమునకు హ్రస్వము రాదు.

5 నాదు గుణములందుఁ బ్రాముఖ్యతం జెంది — తద్ధితమీఁదఁ దద్ధితఁ చేయఁ గూడదు.

ఈ చూపించినవాని స్వరూపమువలననే యివి ప్రమాదపతితములని తెలియ గలవు, ఇంత గ్రంథము వ్రాసికొనుచుఁ బోవునపుడు సహస్రాక్షునకైనను బొర

---

*1. గోత్రగ్రామణీట్పుత్రి — ఇట్టివి -- గిరివరేశ్వరతనూజారణవినోదంబు సలిపె నిర్జరులు వొగడ- ఇత్యాదులు పెక్కులు మహాకవి ప్రయోగములు సులభములు.

2. సఖురాండ్రు — అహోబలపండితీయము "ఇతాంజ సః కిశ్చ -- (శబ్దానుశాసనసూ) ఈ దంతాత్కవిధానార్థ మిదం సూత్రం - ... సఖుఁడు సంబంధి-శిష్యుండు సవ్యసాచి ఇతి భారత భీష్మపర్వ వచనే, సఖియు ఇత్యేవపాఠ స్సాధుః — అసమాసే — అకారాంతత్వాభావాత్ - సమాసే మత్సఖుఁడు ఇత్యేవం రూపం (పాణినీయసూ) రాజాహస్సఖిభ్యష్టచ్ -- ఇతి సమాసాంత విధానాత్" అని వ్రాసిన ఆంధ్రవ్యాకరణ భాష్యకారుఁ డహోబలపండితుఁ డాపెంటనే - సహైవ వర్తత ఇతి సఖః — ఇతి వ్యుత్పత్త్యా వా అకారాంతత్వాన్నిర్వాహః — యని వ్యుత్పత్తిభేదముచే అకారాంతసఖ శబ్దము నిరూపించినాఁడు. ఇపు డకారాంతసఖ శబ్దమునకు - దారార్థేత ఉదపిరః - అను శబ్దానుశాసనసూత్రమునఁ గాని - బాలవ్యాకరణ సంధిపరిచ్ఛేదములోని 37 వ సూత్రముచే గాని నిర్వివాదముగ సఖురాలు, సఖురాండ్రు రూపములు సిద్ధించును.

3. బాలుఁడ నేన చాలు - చాలుదుఁగా - అని యనవలెననుటకు - శక్తః అను పదార్థవివక్షలోఁ జెనుఁగున శక్తుఁడను, చాలుదును అని యనవలెను. ఇట నట్టిభావము కాదు. ఇఁక అలమిత్యవ్యయార్థ వివక్షయందు - నేను చాలు నీవేటికి యని చెప్పుట దోసఁగు కాదేమో !

తక్కినవి రెండును ప్రామాదికములే. సవరణలు.

4. నీకు వాదాయను.

5. ప్రాముఖ్యముఁ గా జెంది.

ము. నా.

పాటులు పడకతప్పవు. ఇంతమాత్రముననే 'భారతీరుచిరశుంభద్గుంభసంరంభముల్' ఎట్లు పోనోవును?

ఈ కవియు నేనును నేక గురుపాద రేణువులము.

క. వ్యాకరణ మొక్కట్రోన మహాకవు లొక త్రోవ కోశమఖిల మొకత్రో
వై కన్పట్టెడునీభా,షాకావ్యమ్ములను దరచు చదివినకొలఁదిన్.

చ. తెనుగునకున్న వ్యాకరణదీపము చిన్నది. .... (తి॥ వెం॥ కవులు.)

మేము తిరుపతి వెంకటేశ్వరుల శిష్యులము. మాసాంప్రదాయము వారిది. శబ్దప్రయోగమునందు, శబ్ద స్వరూపసిద్ధియందు, మాకు లోకము ప్రమాణము. మా కును శ్రీగిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారి వాదమునకును చాల దగ్గర సంబంధము.

ఏవంవిధకవితారచనాబహుగుణపరిష్టుఁడైన యీకవి యీ శివపురాణము వ్రాయుట కెంతయుఁ దగినవాఁడు.

పురాణము పంచలక్షణి, పంచలక్షణి యనగా, ప్రబంధమున నష్టాదశవర్ణనల కలిమి యెంతలక్షణమో యంతలక్షణము. సర్గము, ప్రతిసర్గము, వంశము. మన్వంతరము. వంశాను చరితము, ఇవి ఐదు లక్షణములు. పురాణముల యందలి బహు కథలు వరుసగా వచ్చినవికావు. కుబేరుని కథయున్నది. ఈ కుబేరుని జన్మ పద్మకల్పమున జరిగెను. అతఁడు మేఘవాహన కల్పములో యాజ్ఞదత్తి యయ్యెను. ఈ సర్గప్రతి సర్గములు ఒకదానితో నొకటి కలిసిపోవును. వంశము, వంశాను చరితము-వీనిలో భిన్నగ్రంథముల యందు సమైక్యము కన్పించదు. దితిగర్భమున నింద్రుఁడు దూఱి గర్భస్థశిశువును వ్రక్కలించుట, హిరణ్యకశిపువధానంతర ఘట్టముగా శివ పురాణమున నున్నది. సముద్రమథనానంతర వృత్తముగా రామాయణమున నున్నది. ఇట్టి కథలలో ననేక భేదములుండును. ఇవి యుగాంత చరితల సంయోగము చేతనేమో యెట్లు సంధిగ్ధములగుట.

ఇది పురాణ మైనను మహా కావ్యము. దీనియందుఁ బ్రతిపాద్యమైన వస్తు వేది? అది శివపారమ్యము. ఉపక్రమోపసంహారాది షడ్లింగతాత్పర్యములచేతశివపారమ్యమే యీపురాణమునందుఁ బ్రతిపాద్యమైన వస్తువు. తద్వస్త్వభ్యాసమదీనియందున్నట్లు మఱియేపురాణమందును గన్పించ లేదు. అన్యపురాణమునం దన్యకథాతాడనము లెక్కువ. ఈపురాణమునందు శివవిరహిత మైన ఘట్టమేలేదు. శివకథా

సృష్టి తక్కినదైన కథ యీగ్రంథములో సాగరోపాఖ్యానము తప్ప నాకు మఱి యొక్కడు కన్పించ లేదు. ఈపురాణము పురూరవశ్చక్రవర్తి కథను, సాగరులకథను విస్తరించి చెప్పి శ్రీరామచరిత్ర టూకీగా నేల చెప్పెనో తెలియదు. భారతభాగవతములలోఁగూడ శ్రీరామకథ పెంచఁబడియే యున్నది.

ఈపురాణమునకు నాయువుపట్లు నాలుగు ఖండములు. ఒకటి లింగవైభవఖండము. తక్కినమూడును జివర మూడు ఖండములు — కైలాసఖండము, వాయవీయ ఖండము, విద్యేశ్వరఖండము.

లింగవైభవఖండ మంతయు సర్వభారతదేశమందలి సర్వశివక్షేత్రములలోని లింగోద్భవకథాసంపుటము. ఈఖండము చదివినచో సర్వక్షేత్రగమనపుణ్యము లభించవనుటకు నెవ్వఁడు చాలును? దక్షిణదేశమునందలి లింగములు, ఉత్తరదేశము నందలి లింగములు సర్వలింగములయొక్క కథలు నీఖండమునందు గలవు.

కైలాసఖండము నిజముగా నీపురాణమునకు బీజభూత మైనది. ఈగ్రంథము శైవపారమ్యబోధకము. సదాశివుఁడు పరమేశ్వరేశ్వరుఁడు, మూలవస్తువు. సర్వమాయననుండి నిర్గమించెను. ఆయనను మించినవాఁడు లేఁడు. ఆయనలో సహస్రాంశమున మహేశ్వరుఁ డుదయించెను. మహేశ్వరునిలో సహస్రాంశమున రుద్రుఁడుదయించెను. రుద్రునిలో సహస్రాంశమున విష్ణుఁ డుదయించెను. విష్ణునిలో సహస్రాంశమున బ్రహ్మ పుట్టెను. మహేశ్వరవిష్ణుబ్రహ్మలు వాయూదకపృథివీతత్త్వములకధిపతులు. సమష్టిరూప మొకసదాశివుఁడే. సర్వచరాచరసృష్టి, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు ఈసదాశివుని లీలావిశేషము. అనుమానప్రయోగమునకిం దవకాశము లేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాహేతూదాహరణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులలోఁ గూడుకొనినధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున నగ్నిమద్భావంబుచెప్పు' ఇత్యాది సర్వము చూచునది.

ఈఖండములో 706వ పుట మొదలు 710వపుటవఱకుఁ జదివినచో నీశివపురాణము ప్రతిపాదించఁ దలఁచుకొన్న మహావిషయము వ్యక్తము కాఁగలదు. ఒకవిధముగాఁ జూచినచో నద్వైతమతమునకు నీపరమశైవమతమునకు భేదము లేదు. 'శివశక్తిసంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లును', 'బృహి ధాత్వర్థ మగు బృంహణత్వము, బృహత్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచబ్రహ్మమయుండగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో వెలయు చున్నవి'. ఈవాక్యములసూత్రార్థసంయోజనముచేసినచో నీమతముయొక్క రహస్యము తెలియును. వేదాంతము సాంఖ్యమును యోగమును

రెండు ప్రవాహములుగాఁ దనలో నెట్లు కలుపుకొనెనో యాశివాద్వైతము గూడ యోగసాంఖ్యములను దనలోనికిఁ దెచ్చుకొన్నది. కైలాసఖండమున యోగసాంఖ్య మతముల సంయోగముగూడ నున్నది. ఇది శివపురాణపరమరహస్యము.

వాయవీయఖండమునందుఁగూడఁ గథాంశమే యెక్కువ యున్నది. పశుపాశపతి స్వరూపము – కాలప్రమాణము – సృష్టిలయముల స్వరూపము కలదు. చివర విద్యేశ్వరఖండము పార్థివలింగార్చనాప్రాశస్త్యము, కొన్ని శైవవిధులు బిల్వభస్మరుద్రాక్షమాహాత్మ్యములు మాత్రమే చెప్పుచున్నది. ఇవి శైవుల కనుష్ఠేయములు, పాఠ్యములు.

ఇఁక లీలాఖండమునందు శివుని సర్వావతారవైభవచరిత్రగలదు. మనము గ్రంథములు చదువుచుండగా బహుపురాణగతవిషయములు తెలియక చాలసంగతులర్థముగావు. అనేకసందేహములు పొడమును. ఎన్నియో సందేహము లీపురాణపఠనమున నివారితములగును. ఒక యుదాహరణము. నేను నన్నయ్యభారతములో నరణ్యపర్వములోని నలచరిత్రము చదివినపుడెల్ల నలదమయంతులనడుమ దౌత్యము నెరపిన హంసయొక్క కథ తెలియక మిక్కిలి యిబ్బందిపడుచుంటిని. ఆ హంస యెవరు? ఎందుకు వచ్చినది ? సర్వజ్ఞురాలివలె మాటాడును. "అయ్యా! ఏను నీకుఁ బ్రియంబుసేసెద. నీహృదయేశ్వరియైన దమయంతిపాలికింబోయి నీగుణంబులు దానికి వర్ణించి" యిత్యాది వాక్యములు హంస నలునితో ననును. నలునికి దమయంతి ప్రియురాలని యాహంస కెట్లు తెలియును ? ఈ శివపురాణము చదువువఱకును నాకీసంశయము విడలేదు. నన్నయ్యగారు తాను నానాపురాణవిజ్ఞాననిరతుఁడనని చెప్పుకొనెను. ఆయనకు శివపురాణములోని యీ రహస్యము తెలియును. నలదమయంతులు పూర్వజన్మములో ఆహుకుఁడను భిల్లుఁడును, అతని భార్యయును. వారిద్దరియందు శివుఁడు సంప్రీతుఁడై మీరు నలదమయంతులుగా బుట్టుదురు. నేను మీకు హంసనై దౌత్యము నెరపుదునని ప్రసాదించెను. ఈ హంస సాక్షాత్పరమేశ్వరుఁడు. నన్నయ్య కథారచనలోని యీ రహస్యము తెలిసెను. ఈపురాణమీ రీతిగా బహుసంశయనివృత్తిహేతు వైనది.

భాగవతమున శివునికంటె విష్ణువధికుఁడు ఇచ్చట విష్ణువునకంటె శివుఁడధికుఁడు. బాణాసురకథ యున్నది. శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము యుద్ధము చేయుదురు. హరివంశోత్తరహరివంశభాగవతములలో నీకథ యున్నది. అచట శివజ్వర మోడిపోవును. ఈ పురాణములో వైష్ణవజ్వరము వచ్చి శివజ్వరమును శరణు వేడును. ఇట్లు విష్ణు

పారమ్యమును బోధించు గ్రంథముల కిది యెదురు. కృష్ణుఁడు భాగవతాదులలోఁ బరమేశ్వరుఁడు. అతఁడు సర్వవ్యాపకుఁడు. బాణుని వాకిలి కావలికాచు శివుఁడు భాగవతములో కృష్ణునిముందు నిలువలేకపోయెను. ఇచట కృష్ణుఁడు శివుని బ్రతిమాలుకొనెను. కృష్ణుఁడు శివభక్తుఁడు.

ఈ పురాణమున వంశము, వంశానుచరితము, వానికవిగా పురాణ లక్షణములు గదాయనియే చెప్పఁబడక, ఆయారాజులు శివార్చనవలన సద్గతిగాము లైనట్లు రచయింపఁబడుట పురాణపరమార్థప్రతిపాదకముగా నున్నది.

ఈపురాణములో శివునియొక్క పరమాత్మ్యము చెప్పఁబడినను మాటిమాటికి శివకేశవులకు భేదము లేనట్లే చెప్పఁబడుచున్నది.

గీ. వెన్ను నొల్లకనన్గొల్చుచున్నవాఁడు,నన్నలగివెన్ను నిఁగొల్చుచున్న వాఁడు
వీర లిర్వురు జను వీట వేగుచుందు,రంబుజహితుండుచంద్రుఁడున్నంతదనుక
(శి. పు. 123 పే)

కాని యీపద్యమునందు సదాశివపారమ్యమునకు భంగము లేదు. ఏల ననఁగా సూర్యచంద్రు లున్నంతవఱకే గదా! తదనంతరకాలము సదాశివాధీనము. తావత్పర్యంతము శివకేశవులకు భేదము లేకుండ ననుష్ఠించుట చేయఁదగినది. ఇట్లుచాల చోట్ల నున్నది.

ఇది భక్తిమత మని చెప్పితిని. భక్త్యతిశయము పలుతావుల నుద్ఘాటింపఁబడుచుండును. కాని, భక్తి జ్ఞానమునకు మార్గముగా స్వీకరింపఁబడినట్లును గలదు. ఇది చూడుఁడు. 'నన్ను బూజించు భక్తులు ఆర్తుఁడు, జిజ్ఞాసువు, అర్థార్థియు, జ్ఞానియు ననువారలై నాల్గువిధంబులఁగ నన్నర్చింతురు. ఉత్తరోత్తరు లుత్తములు. అందఱియందు జ్ఞాని నాకుఁ బ్రియతరుండు. అతండు నారూపుగఁ దెలియుము. నేనుజ్ఞానగమ్యుండనుగాని, తదితరములకు సాధ్యుండను గాను.' (శి. పు. 122 పే)

దీనినిబట్టి యిది భక్తిమతమా? యద్వైతమతమా? ఇది శివాద్వైతమతము. సాలోక్య, సామీప్య, సారూప్యములను దాటి జ్ఞాని పొందఁదగిన పరమేశ్వరైక్యము నీపురాణ మంగీకరించుచున్నది. ఇది వైదికమతము.

ఉ. లేవు ధరిత్రి జన్మములు లేవు వ్రతంబులునుం దపంబులున్ [శి.పు.179 పే.]

తారకాసురునివలనఁ గలిగిన బాధలు దేవతలు బ్రహ్మతోఁ జెప్పికొనుట జన్మములు లేవనుటతోడనే వైదికమతము.

ఈ శివపారమ్యము పలువిధములుగాఁ బ్రతిపాదింపఁ బడినది. భగవద్గీతలోఁ గృష్ణుఁడు తన్నుపాసింపుఁ డని చెప్పినట్లు శివుఁ డిచ్చటఁ జెప్పెను.

సీ. అనువులయందు బ్రహ్మవు రుద్రులందెప్డు, నీలలోహితుఁడవు నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందుఁ గనకాద్రి వగయ నక్షత్రమండలిలోనఁ జందురుఁడవు
ఇత్యాది, (శి.పు.౩౫౬ పే)

ఇది భగవద్గీతలోని విభూతియోగమునంటిది. ఇంకను జూడుఁడు.

గీ. దుష్టు లగు వారిఁ బొలియింప శిష్టజనుల, రక్షణము సేయ ధర్మసంరక్షణంబు
సేయుటకుఁ గాదె నే నిట్లు చెన్నలరుట...

క. మీ కెప్పుడెప్పుడు బెడదలు, చేకూరిన నన్నుఁ దలపు సేయుం డపు డే
మీకష్టంబులు దీర్చెద... [శి.పు.౩56 పే]

శ్లో॥ పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్

శ్లో॥ సర్వధర్మా న్పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజ

ఇత్యాదిగీతావాక్యస్ఫోరకములుగా పైపద్యములు లేవా? ఇంత వైదికమతమైన వీరశైవపువాసన లేక పోలేదు.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిం జంపవలయు నటుదప్పినఁ ద
త్కువ లాడి తిట్టవలె... [శి. పు. 222 పే.]

ఇందలి శైవమత మీరీతిగా నున్నది. ఇంతవఱకు నేను కవియొక్క ప్రతిభాది నిరూపణము చేసితిని. పురాణపరమార్థమును నిరూపించుటకుఁ బ్రయత్నించితిని. అసలు పురాణరచనమునుగూర్చి చెప్పనే లేదు. దానినిగుఱించి చెప్పక పీఠిక పూర్తి చేయరాదు. ఇదివఱకు కాళిదాసు వాల్మీకినుండియే సహస్రధా గ్రహించె ననుకొనుచుంటిని. ఈపురాణము చదివినతరువాత కుమారసంభవకథ యంతయు నీపురాణమునుండియే గ్రహించె నని తెలిసినది. పార్వతీపరమేశ్వరుల రతివర్ణన యనౌచిత్యముగా మమ్మటభట్టు చెప్పెను. అది కాళిదాసునిది కాదు. శివపురాణము లోనిదేమో!*కాళిదాసు దీనినుండి కొన్ని గ్రహించెను. కొన్ని పరిత్యజించెను. ఇట్టివి కొన్ని యీపురాణమునందుఁ గన్పట్టుచున్నవి. సప్తర్షులు పార్వతియొద్దకుఁబోయి

* పార్వతీపరమేశ్వరుల రతివర్ణన కాళిదాసకవియే విశేషించి రచించినాఁడు. శివపురాణములో నెక్కడు లేదు. ము॥ వా॥

"పురుషోత్తముండు నీ కొప్పిదమైన భర్త యసితోత్పలమూర్తి. మనోజవిద్యలం గొప్పసమర్థుఁడు" అనియు, "కాముకక్రీడలఁ గౌశలుం డాహరి" యనియుఁ జెప్పుదురు. ఈలాటి వన్నియుఁ గాళిదాసు తొలఁగించెను. అసలు కాళిదాసుని గ్రంథములోఁ బార్వతీతపఃపరీక్షకై శివుఁడు సప్తర్షులనే పంపడు.

నిజానకు నిది పురాణము. కాళిదాసునిది కావ్యము. రెంటిని బోల్పనే రాదు, ఔచిత్యము కావ్యదృష్టి. పురాణములో నానావిధములైన మనుష్యసృష్టిని నిరూపించ వచ్చును. కావ్యమున నున్నన్ని యిబ్బందులు పురాణమునకు లేవు. నే నీపీఠికాది యందుఁ జూపించిన కవిప్రతిభాలక్షణములు పురాణరచన కవసరము లేదేమో యనిపించును. అందుచేతఁ దాదృక్ప్రతిభా ప్రాచుర్యము పురాణరచనలో సర్వత్ర అక్కఱ లేదు. ఊరకే సులభమైన పద్ధతిగా సర్వజనులకుఁ గథాంశము, నిర్దార్య మాణవిషయము సులభగోచర మగునట్లు రచించుటయే పురాణ శైలి. అందందె చ్చటెచ్చటనో తొలగించినచోఁ దక్కిన యీసర్వగ్రంథ మట్టిశైలిలోనే వ్రాయఁ బడినది. కుబేరుఁడు తొలిజన్మలో యజ్ఞదత్తుఁ డన్న బ్రాహ్మణునికొడుకు. అతఁడే చివరకుఁ గుబేరుఁ డయ్యెను. ఈకథ కాశీఖండమున శ్రీనాథుఁడు వ్రాసెను. ఇద్దఱి రచనలు పోల్చి చూచినచోఁ గావ్యశైలికిఁ బురాణశైలికిఁగల భేదము సుస్పష్టముగఁ దెలియును. కవితాంశమునందు సామ్య ముండక తప్పదు. పైగా సంస్కృతపురా ణములోననే యట్లుండెనో? ఈకవి శ్రీనాథు ననుకరించెనో? ఈపోలికలు చూడుఁడు

గీ. ఎడపడడపఁ దనూభవుం డెచట నుండుఁ, గానరాఁడని గృహభర్త గాంచనరుగ
నింతతడవును నాయొద్ద నిచటనుండి, యరిగె చదువంగ నని భర్త కతివమొఱగు.

గీ. స్నానమాడెనె వార్చెనేసంధ్య యగ్ని, హోత్ర మొనరించెనే యింతి పుత్రుఁ డనిన
స్నానమాడెనువార్చెనుసంధ్యయగ్ని, హోత్ర మొనరించెననుచునునువిద మొఱగు.

(కాశీ.ఖం. 178 పే.)

చ. కనపడ దేమి పుత్రకుఁడు కన్నుల కిప్పుడటన్న నాకె బ
ల్కను బలుమాఱు లానిగమపుంజముల౯ మఱి శబ్దశాస్త్రసూ
త్రనిచయము౯ గడు౯ జదివి తత్సహపాఠులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికునియాలయ మేగఁగఁ బోయె నంచను౯.

ఉ. స్నానముచేసెనే విధిగ సంధ్యనువార్చెనె భస్మపుండ్రముల్
మానక తాల్చెనే సుతుఁడు మద్దును గట్టి భుజించెనే శివ

ధ్యానము చేసెనే గురుని యంతికమొంది త్రియింబలించెనే
మానిని! యన్నఁ దత్సతి సమస్తమునుర్ నెఱవేర్చెఁ కొడ్కనుర్.
(శి. పు. 54 పే.)

ఇవి పద్యాలకు పద్యములు. ఇట్లు చాల గలవు. శ్రీనాథునిరచనలో నొక కావ్య దృష్టి యున్నది. ఈరచనలో నొక పురాణదృష్టి యున్నది. శ్రీనాథుని రెండు పద్యములు "అతివమొఱగు", "ఉవిదమొఱగు" అని యంతమై రెండుపద్యముల భావములయందున్న సామ్యమును బోధించును. మఱియు రెండవపద్యములో చివరి రెండుచరణములకు బింబప్రతిబింబభావము నిరూపింపఁబడినది. ఈ రచన కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు ధారాళముగా చేసిన యొక శిల్పపుపద్ధతి. దీనిని శ్రీనాథుఁడు నన్నయ్యగారి యరణ్యపర్వములో నొకచోటనుండి గ్రహించెను. ఈరచనాశిల్పదృష్టి కావ్యకర్తయైన శ్రీనాథున కున్నది. పురాణకర్త కది యక్కరలేదు. వదలిపెట్టెను

సీ. సచ్ఛ్రోత్రియులు ననూచానులు సోమపీథులునైన కులముపెద్దలఁ దలంచి మొదలైన శ్రీనాథుని పద్యమునకు నీశివపురాణములో "కిముధ నైర్విద్యానవద్యాయది" మొదలైన సంస్కృతలోకోక్తులు చూనిపిన పద్య మున్నది. రెండుపద్యములు చదివినచో కావ్యపురాణశైలుల తారతమ్యము విస్పష్టముగ గోచరించును. గ్రంథవిస్తర మెందులకు? రెండుశైలుల తారతమ్యము పరమముగా విస్పష్టీకరించుచు నొక్క యుదాహరణము చూపి మానివేసెదను.

గీ. దీక్షితాయని! యిటురావె తేగదే మ,దీయమా నుంగరము రత్నదీపితమును
పర్వమందిచ్చె నెద్దాని ప్రభుఁడు నాకు, నీవు చేకొంటి వెద్దాని నెయ్యమునను.
(శి. పు. 57 పే.)

శా. అంగోద్వర్తనవేళ నీవు దరహాసాంకూరముల్ లోచనా
పాంగప్రాంతములం దిగుర్ప నొక సయ్యాటంబు కల్పించి నా
యంగుళ్యాభరణంబు పుచ్చుకొనవా యాయుంగరం బిప్పుడే
శృంగారింపని చేతఁబావకునకుర్ జేయర్ హవిర్దానముర్. (కా.ఖం.182పే.)

ఈ భావమును జెప్పుటకు కావ్యకర్త వృత్తమును స్వీకరించెను. పురాణకర్త గీత పద్యముతో సరిపెట్టుకొనెను. అంగోద్వర్తనసమయము, ఒక సయ్యాటము, ఆయుంగరము పుచ్చుకొనుటకు కావ్యకర్త కల్పించెను. ఆయుంగరము తాల్పకుండ నేనీపూట హోమము చేయను,అన్నభావమును కల్పించెను. కావ్యకర్త రసోత్పాదనము చేయవలసి యున్నది. వ్యభిచారాదిభావములచేత రసోల్బణమునకై నిత్య

ప్రయత్నము కావ్యకర్త చేయును. పురాణకర్తకు రస మక్కరలేదని కాదు. కాని యంతకంటె కథను జెప్పుకొనిపోవుట యెక్కువ ప్రధానము.

ఈరీతిగా శివపురాణ మంతయు నూటికి తొంబదిపాళ్ళు పురాణశైలిలో నడచినది. పురాణశైలికి దానికి గల లక్షణములు దానికున్నవి. భావసంబంధమైన లక్షణములు. అవి యెట్లీపురాణమునందు గలవో చూపించెదను.

భావసంబంధముగఁ బురాణదృష్టి వేఱు, కావ్యదృష్టి వేఱు. పురాణేతిహాసకావ్యనాటకములు వరుసగా దీసికొన్నచో నుత్తరోత్తరము రసదృష్టి యెక్కువగాఁ బ్రతిపాదించుకొనును. పురాణమునకు రసదృష్టియే లేదు. వేదములో ప్రతిపాదింపఁబడిన విషయములే యథాతథముగానో, కొంత మార్చియో పురాణములు చెప్పును. వేదములకు రసదృష్టి యెంత యున్నదో పురాణములకంతే యుండును. అవి ధర్మబోధకములు-విషయబోధకములు. అంతకంటె నితిహాసములు కొంత ముందుకు వచ్చినవి. భారత రామాయణము లన్నచో వానియందు సంపూర్ణముగా రసదృష్టి యున్నదని చెప్పను గాని, కథాదృష్టి అనఁగాఁ బాత్రపోషణాదికములు, కొంత యౌచిత్యము, నాయకుఁడు, తద్గుణవర్ణనము మొదలైన కావ్యగుణస్పృష్టి కలదు. ఇది దాటి కావ్యము కడకు వచ్చువఱకు ప్రాధాన్యము వర్ణనయందైనను రసదృష్టి యెక్కు వగుచున్నది. నాటకమునందు రసదృష్టి ప్రధానమైనది. వేదపురాణములు ధర్మబోధచేత లోకమును ధర్మాచరణమునందుఁ బ్రవర్తింపఁజేసి మోక్షపర్యవసాయి ఫలదాత లగుచున్నవి. కావ్యములు మోక్షవస్త్వాభాసరూపరససాధనానిష్ఠములు. కావ్యకక్ష్య వేరు. వాని కవి స్వతంత్రములు. పురాణములు స్వతంత్రములు కావు, వేదమూలములు. రసమున కౌచిత్యవిచారము పట్టినంత పురాణేతిహాసములకుఁ బట్టదు. కథాంశలు లోకమునం దున్నట్లు యథాతథముగా చిత్రించును. కావ్యములు నీచిత్రణమును చేయును; కాని కావ్యములు లోకచిత్రణమును రసదృష్టితో నౌచిత్యదృష్టితో చేయును. అనగా కావ్యములో నున్న పాత్రకు లోకములోనున్న బహువిధములైన యనుభవములలో నేది యుచితమో అదియే యుండును పురాణమం దట్లుకాదు. వాడు శివుడైననుసరే, విష్ణువైననుసరే, ఒక మహర్షియైననుసరే, వారియందు మానవస్వభావ మెంత విపరీతపుత్రోవలో పోవునో అన్నితోవలు పోయినట్లే వ్రాయఁబడును. చెప్పఁదలఁచుకొన్న పరమార్థ మేమనగా లోకము మాయాతీతము. ఈమాయను జయించవలయును, అన్న వేదాంతరూపమైన ధర్మబోధకోసమే. పార్వతీపరమేశ్వరుల శృంగారవర్ణన, కామోపభోగవర్ణన చేసినచో

హారియందు దోషారోపణచేయుటకు గాదు. లోకస్వభావ మిది యని చూపుటకు. శివుఁడు పార్వతిని జూచి చిక్కిలి మన్మథాస్త్రపాతాడితుఁ డయ్యెను. అతఁడు పార్వతీ వర్ణనము చేసెను. ఈవర్ణనము ఏడుపద్యము లున్నవి (187వ పుటలో). ఇంతయుఁ జేసినతరువాత "భవనంబునకేగ విధించి యాత్మ తాగలుషతజెందినందులకు గాట ముగా మదినొచ్చి క్రచ్చరన్" అని యిట్లు పశ్చాత్తాపము చెందును.

ఉ. కూడని తెర్వునం జనితి కోమలిపై నటు లాసజేసితిన్
కూడె నిటుల్ తపంబునకు గొప్పగ విఘ్నము లన్యభామినిన్
బాడిసెడంగ వర్ణనలఁ బాడితి నోడితి ధర్మమార్గపున్
జాడను వీడితిన్ జడునిచందమునన్ బ్రుటిలోన నక్కటా! (శి.పు.183పే.)

ఈశివుఁ డొక సత్పురుషుఁడైన ఋషివలె నుండెను. పరమేశ్వరునివలె లేడు. కాళి దాసుని కుమారసంభవము కావ్యము గనుక నందులోఁ బరమేశ్వరుఁడు.

కావ్యము సూటిగా నొక కథయే చెప్పును. పురాణము దారిలో లక్షకథలు చెప్పికొంచు పోవును.

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం,బురవై లోకములఁ గాల్ప నుంకించఁగ ని
ర్జరు లప్డువెఱచి ధాతన్, దరిసి యటులు దెలుపఁగా నతండు కడువడిన్.

గీ. హిమగిరికి వచ్చియద్దానినిమ్మతోడఁ,గొలదిగానొక్కయెడఁ జేర్చిసలిలరాశి
కడకుఁగొనిపోవనంతనక్కడలియజుని,గాంచిపూజింపననియెనిక్కరణినజుఁడు
(శి.పు.193 పే)

ఇక్కడనుండి మఱికొంత కథ యున్నది. ఇది బడబానలమైన కథ. దీనితోఁ గావ్యమునకు సంబంధము లేదు. ఇందుఁబార్వతీవివాహసందర్భములో విష్ణ్వాదులు వచ్చి శివునితోఁ బార్వతిని పెండ్లియాడుట కొప్పుకొమ్మందురు.శివుఁడు స్త్రీసంగమ ము బ్రహ్మజ్ఞానబాధక మనును. చివర కంగీకరించును. పార్వతిమతి విఱచుటకు సప్తర్షులను బంపించును. వారికిఁ బార్వతి శివమహిమ చెప్పును,శివుఁడుభిక్షుకుఁడై మేనకదగ్గరకుఁ బోవును. కొంతసేపు మేనక శివునకుఁ దనకూతు నీయ ననును. ఈయవద్దని శివుఁడు వైష్ణవవేషములో వచ్చి మేనకకుఁ బుద్ధులు పెట్టును. సప్తర్షులు వచ్చి హిమవంతునితోఁ బార్వతిని శివున కిమ్మని బోధ చేయుదురు. వైష్ణవుఁడు హిమవంతుని మనసుగూడ విరచును. వశిష్ఠుఁడువచ్చి హిమవంతునితో శివుఁ డంతవాఁ డింతవాఁడు, తప్పకుండ నీయవలయు నని చెప్పును.ఆసందర్భములో

అనరణ్యుని కథ చెప్పెను. చివరకు హిమవంతుఁడొప్పుకొనును.తీరా శివుఁడుపెండ్లికి వచ్చినతరువాత శివుని పిచ్చివేషము చూచి మేనక తనకూతు శివున కీయననును, ఇమ్మని చెప్పిన నారదుని నిందించును. శివుని నే పెండ్లియాడుదు నన్న పార్వతిని నిందించును. బ్రహ్మాదిదేవతలు, హిమవంతుఁడు మేనక నొప్పించుటకు లక్షప్రయత్నములు చేయుదురు. చివరకు వివాహము జరుగును. ఇది యంతయు నేమి? పట్టి లోకము. లోకములోఁ బెండ్లిండ్లు, సంబంధాలు కుదుర్చుకొనుట, వానిని జెడఁగొట్టెడివారు, పొసగఁ ద్రోచెడివారు, కొంతసే పౌ నని, కొంతసేపు కాదని. ఈపార్వతీవివాహఘట్టము శివపురాణములోఁ గాస్త కూస్త లేదు. నూటయేబది పుటలున్నది. నడును నడుమ శివమహిమనుగూర్చి యుండును. పురాణ మనఁగా పట్టి కలగలుపు కథ.

తరువాత కుమారస్వామికథ. పురాణమునకుఁగథ యెంత ప్రధానమో దేవతా విషయములు, కొన్ని మహావిషయములు చెప్పుట యంత ప్రధానము. తారక కుమారులయుద్ధము జరుగుచున్నది. వీరభద్రుఁడును, దారకాసురుఁడును యుద్ధము చేయుచుండిరి. తారకాసురుఁడు వీరభద్రుని మూర్ఛనొందించెను. వీరభద్రునకుఁ గోపము వచ్చెను. వచ్చి,

గీ. ఇపుడె సమయింతు నిద్దైత్యు హీనచరితు
నని కడంగుడు నారదుం డతిరయమున
వచ్చి యిట్లని వాక్రిచ్చె వరద! యుడుగు
మీవు షణ్ముఖవధ్యుఁ డీయింద్రవైరి. [శి.పు. 343 పే]

అంత వీరభద్రుఁడు వానిని జంపఁగలిగియు వదలిపెట్టిపోయెను. వీరభద్రుఁడు చంపఁగలిగినపుడు కుమారస్వామిజననమున కింత ప్రయత్న మెందులకు?ఇది పరమ రహస్యము. చంపఁగలుగును గాని చంపరాదు. ఇదిసూక్ష్మదృష్టితోఁ జూచినఁగాని తెలిసికొ రాని యర్థము. ఇట్టి రహస్యములు పురాణములయందుఁ జమత్కారము గానుండును.

ఇందులో వల్లికథ యొకటి క్రొత్తది. దీనికి ద్రావిడదేశమునం దున్నంత ప్రచారము తెలుఁగుదేశములో లేదు. ద్రావిడదేశమున శివభక్తికంటెషణ్ముఖభక్తి యెక్కువ. వల్లి యొక భిల్లుని కూతురు. ఆమెను గుమారస్వామి పెండ్లియాడును. ఈకథ యొక టీపురాణమునఁ గావ్యశైలిలో మిక్కిలి రమ్యముగావ్రాయఁబడినది.

కథయందే రమ్యత యున్నది. కుమారస్వామి యొకభిల్ల వేషముతో వల్లిని బోయి చూచును. చూచి,

క. కలికీ! వలపుల చిలుకల,కొలికీ! వలరాచవాని గొనబౌ లేఁబూ
మొలికీ! చలమూనక నా, పలుకీడేర్పం దలంపు బద్మదళాక్షీ!
(శి.పు. 360 పే)

ఈపద్యములోని యమకము కలికి, కొలికి, ములికి అన్న తెలుఁగుమాటలతోఁ గూడి యాటవికశృంగారమునకు దోహదముగా నున్నది.

గణపతిఘట్టము — ఇచ్చట కథ యంతయు భార్యాభర్తల పట్టుదలకు సంబంధించినది. పార్వతి గణపతిని సృష్టి చేసెను. అతనితోఁ బ్రమథులందఱు యుద్ధము చేసిరి. గణపతి యందఱ నోడించెను. శివుఁడు విష్ణ్వాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చెను. అందఱును యుద్ధము చేసిరి, కాని కుమారస్వామియు,వీరభద్రుఁడునువిఘ్నేశ్వరుఁడు తమసోదరుఁ డని యుద్ధము చేయలేదు. తండ్రి యుద్ధము చేయుచున్నాఁడుం కొడుకులు చేయరు. కొడుకులు తల్లివైపు, తమ్మునివైపు.తనకొడుకులు తనతోఁబాటు యుద్ధము చేయనప్పుడు తండ్రి యాకొడుకుల నేమియు ననడు. ఇంతకన్న లోక మేమి యున్నది? కాదు. ఆశివుఁ డేల యుద్ధము చేయవలయును?

గీ. వినయమును జూపినట్టైన వెలదికీశుఁ, డోడె నని లోకు లాడెదరొక్కవరుస
నాయెడల నిగ్రహము చేయ నాతి కగునె?...... (శి.పు. 371 పే)

ఇది శివుని పట్టుదల. తా నాడుదానికిఁ జాలలేడందు రని యాయుద్ధము చేయుట. పైగా భార్య నన్నింత యెదిరించునా? యన్నపట్టుదల. చివరకు విఘ్నేశ్వరుఁడు చనిపోయెను.

గీ. శివుఁడు కోపం బుడిగిబాలుశిరసుజూచి, వగచెనెంతయుదుఃఖైకవశ్యుడగుచు

ఇంతియేకాక వీరభద్రుఁడు,గుహుఁడు,యుద్ధమునకు సహాయమువచ్చిన విష్ణువు, బ్రహ్మదేవుఁడు నందఱును దుఃఖించిరి. అపుడు నారదుఁడు పార్వతియొద్దకుఁబోయి నీవు లొంగవద్దని మొక్కులువులు పెట్టెను. ఆబిడ గణపతిని బ్రతికించిననే తాను కోపము మానెదనని చెప్పెను. మును లందఱుఁ బార్వతిని బ్రార్థించిరి. మఱి యింకొక చమత్కారము, తనకొడుకును జంపినది తన భర్త. పార్వతి ఖంజ,కాళి, కరాళి, బగళాది మహాశక్తులను సృష్టించి దేవతలనందఱను బాధించెను. ఇదియేమి! భర్తమీద కోపమువచ్చి పిల్లవానిని గొట్టినట్లున్నది. బంధువులు బంధువులు పోట్లాడు

కుందురు. వీరిలో ఏ రేమియు ననుకొనరు. తోడువచ్చినవారిమీద విఱుచుకొని పడుదురు. ఇదియు లోకస్వభావమే. చివరకు విఘ్నేశ్వరున కేనుగతలకాయ యంటించిరి. అతఁడు మరల బ్రదికెను. పార్వతి ఈవికారపుకొడు కేమి యని దుఃఖించలేదు. కుటుంబకలహ మెట్లోయొకట్లు సర్దుకొన్నదికదా యని యూరుకొన్నది కాఁబోలు. పైగా ప్రమథగణములలోని యెవరిశిర స్సింతకంటె మంచిది?

ఇట్లు పురాణకథాపరమార్థము లోకసంగ్రహణ మని చెప్పుట కెన్నియేని యుదాహరణములఁ జూపించవచ్చును.

ఇవికాక పురాణము సూక్ష్మధర్మములనుగూడ నుపదేశించునుగదా! ఆసూక్ష్మధర్మము లీకథలలో నిమిడియేయుండును. పైకి కథగా కన్పించును. లోపల మహార్థ మిమిడియుండును. తత్త్వదృష్టితోఁ జూచినచో పురాణకథలలో నూటికి తొంబది యర్థవాదములు. ఈ యర్థవాదము లట్లుండఁగా సూక్ష్మధర్మములు గూడ కొన్ని యుండును. ఈ వినాయకుఁడు బ్రతికినతరువాత శివుఁడు గణపతివ్రతము చెప్పెను. వ్రతోద్యాపనవిధానము చెప్పెను. "తత్రత్య దేవమునివరులెల్లరు ప్రత్యయమొప్పార నమ్మహావ్రతం బీశ్వరసాన్నిధ్యంబున నెరపి" ఇందులోని సూక్ష్మార్థము "ప్రత్యయ మొప్పార" ననుటలో నున్నది. కనులయెదుట జరిగినకథ. చచ్చినవానిని బ్రతికించిరి. వెంటనే యతనికి గణపతి పట్టాభిషేకము. తత్క్షణమే యందఱు నంగీకరించిరి. ఎందుకుఁబనికిరానివాని కొక గొప్పయుద్యోగము రాజుగా రిచ్చిరనుకొండు. ఆమరు నిముసమునుండి వానికి సర్వమర్యాదలు బలియును. ఇతనికి గణేశపట్టము గట్టిరి. అంతటి కుమారస్వామికి రాలేదు. తాను భూప్రదక్షిణము చేయలేక పార్వతీపరమేశ్వరులను నిరువదియొక్కమారు ప్రదక్షిణించెను. ఈకథ యెట్టిదైనను తల్లిదండ్రులగు పార్వతీపరమేశ్వరులను నిరువదొక్కమారు ప్రదక్షిణించినచో భూప్రదక్షిణఫలితము ప్రాప్తించునన్న ధర్మ మీకథారూపమునఁ జెప్పఁబడినది. పురాణకథల కిది యింకొకప్రయోజనము.

సర్వపురాణములు దేవాసురుల విరోధకథావస్తుప్రధానములుగాఁ గన్పించును. తారకాసురునిసంగతి చూచినచో నతఁడు స్వర్గమును జయించి దేవతలను బాధించెను. తక్కిన సర్వలోకములను సుఖముగాఁ బాలించెను. అతనిని గుమారస్వామి యెఁదుకు జంపవలయును? ఇది దేవతలయెడఁ బక్షపాతము. విష్ణుపురాణమైనను, శివపురాణమైనను శివకేశవు లిద్దఱును పక్షపాతులే. దేవతలను వెనుకవేసికొని రాక్షసులను వధించుట. ఇది లోకసామాన్యదృష్టితోఁ జూచిన న్యాయమే. ఒక

రాచటికమువారున్నారు. వారు కొంద ఱుద్యోగస్థుల నియమించిరి. ఇతరులు వారి నెదిరించి రాచటికమును సాగనీయరు. పోలీసుదళాధిపతి వచ్చి సామాన్యప్రజలను గాల్చును. ప్రజానాయకులను కారాగారమునం దుంచును. ఇది లోకమునందు జరిగెడిదే. అట్లే యీ శివకేశవగతాధికమైన యాధ్యాత్మికసామ్రాజ్యమునందు యాజ్ఞికసామ్రాజ్యమునందు దేవత లధికారులు. హవిర్భాగార్హులు వారే. అందుచే వారి నెదిరించిన ననఁగా నధికారమున కెదురుతిరిగిన రాక్షసులను శివకేశవులు ఖండించుట "వ్యాఖ్యానతో విశేషప్రతిపత్తి". దీని కార్య దావిడసంఘర్షణార్థము కొందఱు చెప్పుచున్నారు. ఈ దేవాసురులకు బురాణములయం దనేకస్థలములయందు ననేక భేదములు కన్పించుచున్నవి. ఈ పురాణములో చమత్కారమైన భేదము కలదు.

గీ. పొలిచినట్టి నిశాటుల బొదివిపట్టి, యుశనుఁ డాత్మీయమంత్రప్రయుక్తి మరల.
బ్రతుకఁ జేయుచునుండె గీష్పతియు మృతసురలను బ్రతికించె నోషధీకలనమునను.

(శి. పు. 417 పే)

కొంచెము సూక్ష్మముగాఁ జూచినచో దేవాసురు లిద్దఱివి రెండు భిన్ననాగరకతలుగా కన్పించును. దేవతలది ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైన నాగరకత. దానవులది దీనికి వ్యతిరేకమైననాగరకత. వైదికనాగరకత ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైననాగరకత. వేదమునందు ప్రకృతిశాస్త్రవిషయము లనంతములు. ఖగోళకథ లనంతములు. వీనిలో నెన్నియో పురాణకథలుగా మార్చబడి చాలామందిని భ్రాంతులనుగా జేయుచున్నవి. బాణాసురకథలో శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము, శివవిష్ణుతత్త్వముల సూక్ష్మతరవిషయములయొక్క యల్పతాధికతలను జెప్పెడి విషయమనుకొందును. ఇట్టే బహువిషయములు వానివెనుకనున్న సూక్ష్మమైనతత్త్వమును బోధించుటకుఁ గల్పింపబడ్డ కథలుగాఁగన్పించుచున్నవి విష్ణువు జలంధరుని భార్యయైనబృందతో శంఖచూడుని భార్యయైన తులసితో వ్యభిచరించినట్లు వారిద్దరు విష్ణువును శపించినట్లు కథలు. ఈ విష్ణు వేమి? ఈవ్యభిచార మేమి? ఆబృందయుఁ దులసియు నోషధులు తులసి విష్ణుప్రియ మైన మొక్క. తులసి శ్లేష్మహారి. వైద్యశాస్త్రప్రకారము చూచినచో దీనికిఁ గొంత సమన్వయము కుదుర్చవచ్చును. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరు లలో బ్రహ్మ రజోగుణప్రధానుఁడు. విష్ణువు సత్వగుణప్రధానుఁడు. శివుఁడు తమోగుణప్రధానుఁడు. ఈ మూడుగుణములు మానసికములై సత్వరజస్తమోగుణములుగా నుండఁగా శారీరకములై వాతపిత్తశ్లేష్మములుగా నయ్యెను. దీని కెక్కడసంబంధమో! పూర్వ మెంతయో ప్రకృతిశాస్త్రపరిశోధన జరిగి, యివియన్నియు నిశ్చితార్థములుగా

చేయఁబడి, వాని ప్రచారముకొఱకై కథారూపము కల్పించబడియుండును. ప్రచార స్వరూపము మిగిలి వానివెనుకజరిగిన పరిశోధన, తన్మహార్థము లంతర్హితములై నేటి కివి పుక్కిటిపురాణములుగా మిగిలిపోయినట్లు తోచుచున్నవి.అంధవిశ్వాసము ప్రతిపక్షులకుఁ గొంతసాహాయ్యకారి యగుచున్నది. ఇంతటి మహాపరిశోధన జరిగి యామహార్థము లన్నియుఁ గథారూపమున మిగిలిపోవుటకు నెన్ని యుగములు కావలయునో విచారింపవలయును. ఎంత వెనుకకుఁ దోసినను బాశ్చాత్యుల పదివేల సంవత్సరముల లెక్క చాలునట్లు తోచదు.

ఇప్పటికే గ్రంథవిస్తర మైనది. ఇతరపురాణములలోఁ జెప్పఁబడిన యనేకవిషయములు దీనిలో మఱలఁ జెప్పఁబడినవి. నారదపంచూడసంవాదము భారతములోని దిందులో నున్నది.ధర్మముయొక్కచతుర్యుగములయందలిస్వరూపమిచ్చటనున్నది.

మఱియు నొక్క విషయము. ఈపురాణము లోకదానినిజెప్పి మఱియొకదానిని జెప్ప వని లేదు.

గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ నుజ్జ్వల మయి తగు
కొమరులం జూడ సరసమై కొమరు మిగులు
కామినులఁ జూచినంత వక్ర మగుచుండు
పగఱఁ గనగ నారక్తమై పరగు నక్షి ॥ (శి.పు. 517 పే)

ఇది యేదో నేత్రశాస్త్రమువలె నున్నది. ఇట్టిది మఱియెచ్చటను గన్పించదు. మఱియొక విషయము,

గీ. బాపఁ డాశౌచమును బాయుఁ బదిదినముల
కల్ల క్షత్రకులుఁడు ద్వాదశాహములకు
పదియు నైదుదినములకు వైశ్యుఁ డొక్క
నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిఁగొనెదరు భువిని ॥ (శి.పు.427 పే]

ఇది యాశౌచవిషయము. అభినవషడశీతియు నిట్లేచెప్పుచున్నది. అభినవషడశీతి నేఁ డమలులో నున్న ధర్మశాస్త్రము.

ఈరీతిగా నీపురాణము బహుమహావిషయరత్నఖనియై యాంధ్రజాతి కొకతీరరాని కొఱఁత దీర్చినదియై పొలిచినది.

ఈకవి పురాణము కాక యొక కావ్యమువ్రాసినచో నెట్లుండునో యనిపించుచున్నది. ఈయనయందుఁ గావ్యరచనాశక్తి పరమాద్భుతముగా నున్నది.

గీ. అనిరథంబెక్కి యాన్నృపుఁడరుగుచుండఁ, దోడ నేగంగయునుసముత్తుంగభంగ
రంగదున్నతమీనతిమింగిలాహి, నక్రచక్రాంగచక్రాభినందితయయి.

ఇట్టిరచన కావ్యరచన.

శ్రీముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారు నా కీగ్రంథమునకుఁ బీఠిక వ్రాయవలసినదిగా మద్గురుపాదులు శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి గారి యాజ్ఞ యైన దని నాల్గునెలలక్రిందఁ బంపిరి. ఇంత జాగోర్చిన యీయన యోర్మికి నానమశ్శతములు. ఒక యొత్తిడిలో నే నీగ్రంథము కొంచె మాలస్యముగాఁ జదువక తప్పినదికాదు. ఈమహాపుణ్యకథ నాచేతఁ జదివించి యొకజనుష్పారమ్య మైన పుణ్యమును నేను బలవంతముగా సంపాదించుకొనునట్లు చేసిన శ్రీ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి భవిష్యజ్జన్మలతోఁగూడఁ గృతజ్ఞుఁడను గాక తప్పదు.

నమః శివాభ్యామ్.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, ఎమ్. ఏ.,
ఉయ్యూరు రాజావారి కళాశాల, బెజవాడ.

వ్యయ కార్తికశుద్ధ సప్తమి బుధవారము.

శ్రీశివాయ గురవే నమః

ఉపోద్ఘాతము

ఉత్తమకవితాసన్నివేశము-లచేతను, ఇతివృత్తావయవసంయోగితచేతను, సమగ్ర శైవవాఙ్మయసంఘటనముచేతను శివపురాణము పురాణవాఙ్మయమున ఉత్తమ స్థానము నొందినది. శివపురాణమునకును, కుమారసంభవమునకును కథావిషయ మందును, మనోహరరచనలయందును, హృదయంగమభావములందును మాత్రమే కాక కొన్నియెడల శ్లోకములందును బింబప్రతిబింబభావము గోచరించుచున్నది. రామాయణ మహాకావ్యరసాస్వాదతన్మయుఁడై తత్కవితాచ్ఛాయలు ప్రతిబింబించు నట్లు రఘువంశ, మేఘసందేశముల రచించినవిధమున నీపురాణపఠనమున నుద్బోధితుఁడై కాళిదాసు కుమారసంభవమును రచించియుండవచ్చును. సాధారణముగా పురాణవాఙ్మయమున గోచరించు సుహృత్సమ్మితోపదేశముకంటె విలక్షణమైన ధ్వనినైఖరినే శివపురాణ మవలంబించినది. పురాణలక్షణములగు సర్గప్రతిసర్గాది వర్ణనములతోఁబాటు ధర్మసందేహనిర్ణయములు నచ్చటచ్చట గోచరించుచున్నను విశేషభాగములు రసవంతములగు కథావర్ణనలతో నిండియుండుటచేఁ గావ్యమును స్మరింపఁజేయుచున్నది.

శివలీలలు తత్సతీప్రభావము, ఆమె రూపాంతర మగు పార్వతీమాహాత్మ్యము జ్యేష్ఠపుత్రుఁడగు గణేశచరిత్రము, కనిష్ఠుఁడగు స్కందుని యవతారము క్రమముగా నొక్కొక ఖండమున వర్ణింపఁబడుటచేఁ గథలో నానుపూర్వి పోషింపఁబడినది ప్రభావద్యోతకములగు కథలు వివిధములైనను సర్వత్ర శివసంబంధ మనుస్యూతమై యున్నది, శివకుటుంబవృత్తాంత మంతయుఁ బ్రతిపాదింపఁబడుటచే విపులమగు శైవ వాఙ్మయ మిందిమిడియున్నది. శివకథాజిజ్ఞాసువుల కిది యొక నిధానమైనది.

మహర్షులు యజ్ఞయాగాదులందు నిర్వర్తితకర్ములై శేషించినకాలమును సద్వినియోగ మొనర్చుకొనుటకుఁ బురాణశ్రవణ మొనర్చెడివారుఁట. ధ్యాననిరతియందు కథాశ్రవణము, శ్రవణనిరతియందు ధ్యానము దృఢభక్తిసంపాదనకు సాధనము. భక్తిదార్ఢ్యము శీఘ్రసిద్ధికి కారణము. నిర్వ్యాపారత వ్యసనములకు మూలము. పురాణశ్రవణము నిర్వ్యాపారతను నిర్మూలించుటయేగాక దృఢభక్తిని గూర్చునది యగుటచే సత్పురుషుల కుపాదేయమైనది.

ఆదర్శప్రాయులగు మహాపురుషుల జీవితము లనేకములు పురాణములలోఁ గన్పట్టును. వారి నడవడి సాధకుల కొఱ్ఱబంతి. వారి యనుభవములు సందేహనివర్తకములు. వారి చిత్తస్థైర్య ముత్సాహదాయకము. వారి చరిత్రలు శ్రోతల చిత్తములపై నున్నతాదర్శముల ముద్రించును. భ్రమరకీటన్యాయమున వారిని భావించి తత్సదృశులగుటయు సంభవించును. పురాణశ్రవణ మిట్లు వీరపూజకు దీక్షాకంకణము.

వైదికవాఙ్మయమున సాక్షాత్కరించిన తత్త్వము సూత్రవాఙ్మయము నల్పాక్షరముగ నసందిగ్ధముగఁ గ్రమవిశేషయుతముగ నిర్మింపఁబడినది. ఆవిజ్ఞానమే పురాణవాఙ్మయమున వివిధానుభవములతో, వివిధదృష్టాంతములతో, విపులవర్ణనములతో, ఆకర్షణీయములగు నర్థవాదములతోఁ, బ్రరోచకములగు కథాసన్నివేశములతోఁ జిత్రింపఁబడినది. ఆర్షవిజ్ఞానము వేదములయం దంకురించి, సూత్రములయందుఁ బల్లవించి, పురాణములందుఁ బుష్పించి ఫలించినది. అర్థవాదయుతములగుటచేతను, సూక్ష్మవిషయప్రతిపాదకములగు చర్చలు కనిపింపకుండుటచేతను సామాన్యమానవులకై పురాణము లుద్దేశింపఁబడినట్లు తోఁచును. కాని ఉదాహరణయుతములగు కథలు, ప్రబలసందేహనివర్తకము లగుటచే మధ్యమాధికారులకును, ప్రరోచకార్థవాదసంబంధముచే హృదయంగమములై యుత్తమాధికారులకును అభిరుచి కల్గించును. కనుకనే పురాణములు మహర్షులచేతను, ప్రవక్తలచేతను, సామాన్యమానవులచేత నాదరింపఁబడుచున్నవి.

కొంతకాలమునుండియు పురాణవాఙ్మయముపై భారతీయులలోఁ గొందఱికి వైముఖ్యము ప్రబలినది. దీనికిఁ దగినకారణము లేకపోలేదు. సుమారొకశతాబ్దమునుండియు విదేశవిద్యాసంబంధముచేఁ బ్రజలలో భారతీయవిజ్ఞాన స్వరూప స్వభావములు మఱుగుపడినవి. క్రమముగా స్వవిజ్ఞానమున నప్రమాణబుద్ధియు, పరవిజ్ఞానమున బ్రత్యయబుద్ధియు వృద్ధిపొందినవి. ఈ గ్రంథములందలి యర్థవాదములలోని గంభీరార్థము గోచరించుటలేదు. పురాణములు వారి కర్థవిహీనములై యొకజాతి జీవికకొఱకు కల్పింపఁబడిన గ్రంథములైనవి. మహర్షి రచితములు కావనితోఁచినవి. ఆధునిక పండితకర్తృకము లను వాదము బయలుదేరినది.

పురాణములలో నర్వాచీనకథలు గోచరించుట వీరి వాదమున కొకకారణము. వేదశాస్త్రవాఙ్మయములందు వలె ప్రతిపదసార్థక్యముతో రచన, బిగువు పద్ధతి నవలంబించుట పురాణలక్ష్యము కాదు. వానిని గురుముఖమున చర్చించి చదువు పద్ధతియు చిరకాలమునుండి నశించినది. అట్టియెడల సందర్భమున కుపస్కారకములగు

మరికొన్ని యర్వాచీనగాథలు వానిలోఁ బ్రక్షిప్తములగుట కవకాశములు లేక పోలేదు. ప్రబలనిదర్శనములు లేక గ్రంథములే కల్పితము లనుట మాత్రము సాహసము.

ఈగ్రంథము లన్నియు 'బూతుపురాణము' లని కొందఱకుఁ దోఁచుచున్నది. నీతులతోఁబాటు బూతులును బురాణములందుఁ బొడగట్టవచ్చును. నీతు లుపాదేయములుగను, బూతులు పరిత్యాజ్యములుగను వర్ణింపఁబడియుండును. పురాణము లందలి ఉదాత్తవిషయములపై దృష్టినిలుపక తద్భిన్నములను మాత్రమే పురస్కరించుకొని వానిని నిందించుట, వార్తాపత్రికలలో వివాహవిషయము లనుమాత్రము పఠించి, పత్రికలు వివాహప్రయోజనములనుటవంటిది.

కొందఱు పురాణములలోని కొన్ని విలక్షణాచారముల నూతగొని, ఆకాలమున యట్టి యాచారములు సర్వసామాన్యముగ నుండెడి వనుచున్నారు. అట్టివానిలో ద్రౌపదీవివాహ మొండు. దీనినిబట్టి ఆకాలమున స్త్రీలు బహుభర్తృకలై యుండుట ఆచారమని వాదింతురు.

అట్టి యాచారము సంఘసామాన్య మైనచో వ్యాసనారదాదిమహర్షులు పాండవులతో నా యాచార మపూర్వ మనియు దానివలనఁ గలుగు కష్టనష్టములయెడ జాగరూకులై యుండుఁ డని నీతి బోధించుటకును, గొన్ని నియమముల నేర్పరచుటకును హేతు వేమియో గోచరింపదు.

జిజ్ఞాసువులై పురాణములఁ బఠించువారలకు వానిలో వివిధశాస్త్రగ్రంథగ్రంథులను విపరించువాక్యరత్నములు దొరకును. అష్టైశ్వర్యములకాకరమయ్యును దిగంబరుఁడై భిక్షాటన మొనర్చుచు, అర్ధాంగమున నంబికనుదాల్చియు జితేంద్రియుఁడై, యోగము ననుష్ఠించుచు, అంగిట విషమునుదాల్చియు మృత్యుంజయుడై తరుణవయస్సునొంది నిటలాక్షుఁ డయ్యును శాంతుఁడై భక్తుల కభీష్టముల నిచ్చు మహాదేవునిచరిత్రము భక్తుల కట్టి నీతిని బోధింపదు! గుణాగుణములు తమ సహజవైరమును బరిత్యజించి పరమేశ్వరునం దన్యోన్యభావమున వర్తించినవి.

దేవతాస్వరూపములోని రహస్యము లేమి? ప్రతీకోపాసనము విగ్రహారాధనము అను రెంటికిని భేద మేమి? దేవతలు శక్తివిశేషములా? దేవుఁ డొక్కఁడా లేక పల్వురా? సర్వశక్తిమంతుఁడగు భగవంతుఁ డొక్కఁ డుండ వివిధప్రయోజనములకు వివిధదైవతముల నారాధింపవలయునా? దేవతలకును, మంత్రములకును సంబంధ

మేమి? మంత్రోచ్చారణమున దేవతలు సంతుష్టు లగుదురా? అను సందేహములు సామాన్యముగా కలుగును.

ఈశ్వరప్రతీక మారంభదశయందు చిత్తవృత్తినిరోధమున కొక రమ్యమగు నాకృతిగ భాసించి, ఆకర్షించుటయేగాక క్రమక్రమముగ, ఉత్తరోత్తరసోపానముల నధిష్ఠించు సాధకున కాలంబమై జ్ఞానాభివృద్ధికిని, ఆత్మసాక్షాత్కారమున కుపకరించును. విగ్రహములు శిలలతోఁ జేయఁబడినను వానిని శిలాబుద్ధితోఁ బూజించుట ఆరురుక్షువున కుపకరింపదు. లింగాకారమునుండి ఈశ్వరావతారము మార్కండేయునకు గోచరించునట్లును, స్తంభమునుండి నారసింహావతారము ప్రహ్లాదునకు ప్రత్యక్షమైనట్లును విగ్రహముల దేవతాబుద్ధితోఁ బూజించెడి యాస్తికులకు ఉపాస్యదైవరూప మా శిలావిగ్రహమునుండియే సాక్షాత్కరించును. నాటకదర్శన కాలమున నటునియందు వ్యక్తి విశేషబుద్ధికలవానికి ఆనందము కలుగనివిధమునను కావ్యమును పత్రాత్మకముగా భావించు భావనావిహీనునకు రసప్రాదుర్భావము కలుగనివిధమునను భక్తివిహీనునకు విగ్రహములచేఁ బ్రతిపాదింపఁబడు దేవతారూపము గోచరింపదు. కాముకునకు ప్రియురాలి ప్రతికృతి విరహాపనోదకమైనచో భక్తునకు విగ్రహరూపము మనసు కరగించునది కాకపోదు.

పురాణములందు వర్ణింపఁబడిన వివిధదేవతారూపములందు గంభీరార్థముండును. అర్థనారీశ్వరరూపము నుదాహరణముగ గైకొందము. దీపమును వెలుఁగును విడదీయుటకు వీలులేనట్లు పరశివునకును, అతని మహిమ యగు శక్తికిని యెడబాటు సంభవింపదు. దీపము కదలకున్నను దానినుండి కిరణప్రసారము సంభవించినవిధమున నిష్పందతత్వమునుండి స్పందవిశేషములు (Vibrations) ప్రసరించును. అవి నామరూపాత్మకముగ విభాగము జెందును. కాన నీయాదిమిథునమునుండి ప్రపంచమంతయు నభివ్యక్తమగును. కనుకనే కాళిదాసుఁడు వాగర్థములవలె నీమిథునము కలసియున్నదని. ఈరూపమహిమను అల్పాక్షరములతో నసదృశముగ వర్ణించెను.

వృషభ మీశ్వరుని వాహనము. అదినాలుగు పాదముల సంచరించుధర్మస్వరూపము. ధర్మము నధిష్ఠించి పరమేశ్వరుఁడు విహరించును. ఈశ్వరుఁడు త్రినేత్రుఁడు. తృతీయనేత్రము జ్ఞానమునకుఁ జిహ్నము. జ్ఞానదృష్టిసిద్ధించినవానికివ్యామోహము కలుఁగదు. కనుకనే తృతీయనేత్రమున నీశ్వరుఁడు మన్మథుని దహించెనందురు. వృద్ధిక్షయములు లేని ఆత్మకళ యితని శిరస్సునఁ జంద్రరేఖ. జ్ఞానధార నిర్మలగంగాప్రవాహము. పంచభూతములును బంచవక్త్రములు. చెంగునదాటు హరిణమువంటి

మన స్నాతనిచే జిక్కినది. జాగ్రదాదిచతురవస్థలు చతుర్బాహువులు. వ్యోమకేశత నాగభూషణత దేశకాలాతీతత్వమును సూచించును. అహంకార మనుగజాసురుని జంపి గజచర్మాంబరధారియై 'మీరు నట్లొనర్పుఁ' డని భక్తుల కుపదేశించుచు నటించును. నామరూపాత్మక మగు ప్రపంచమును భస్మ మొనరించి తనవిభూతిని బ్రకటించును. అతఁడు స్థాణువే గాఁడు. సర్వజ్ఞుఁడును.

శక్తిని దేహార్థమునం దాల్చిన శివుఁడు శక్తిమంతుఁడు. శక్తిశక్తిమంతుల కభేదము. దేవతలు బ్రహ్మాండములోని శక్తివిశేషములు. భక్తుల ననుగ్రహించుటకు కరచరణాద్యవయవములు గల రూపములనుగ్రహింతురు. స్వభావముగా వారు పరోక్షప్రియులు. వివేకదృష్టిచే గ్రాహ్యులు. దృక్పథము మారనప్పుడు దైవసాక్షాత్కారము సంభవింపదు. ఇంద్రియములకు గోచరింపనందున దైము లేడందురు. శరీరమును ధరించి దైవము ప్రత్యక్ష మైనను వివేకవిహీనుఁడు దుర్యోధనుఁడు కృష్ణునివలెఅతనిని దైవముగాఁదలంపడు. శ్రద్ధాభక్తులు గలవానికిఁబ్రహ్లాదునకువలె సర్వగతుఁడై వివిధశక్తులతో భగవంతుఁడు గోచరించును.

గోళాంతరములకేగుట చిరకాలము జీవించుట పశుపక్ష్యాదులభాష నభ్యసించుట క్షుత్పిపాసముల జయించుట అంతర్ధానము నొందుట హస్తిబలమును పొందుట కాయవ్యూహవిద్య నభ్యసించుట సిద్ధులను దర్శించుట దూరదృష్టి దూరశ్రవణాదుల నొందుట అష్టైశ్వర్యముల నవలంబించుట మొదలగు వర్ణనములు సామాన్యదృష్టికి అసంభవముగ గోచరించిన నవిశ్వాస్యములుకావు. యోగ సూత్రాదులయందా యాసిద్ధులకు సాధనములు వర్ణింపబడినవి. శాస్త్ర సిద్ధములగు సత్యములను సంప్రదాయమూలమున నాచరించిననేగాని యథార్థము బయల్పడదు.

సంస్కృతభాష యందు నిజముగ నిట్టివిశేషములున్నచో మీ రేల వెలువరింపరని ఆంగ్లవిద్యా విశారదులు పండితులపై దండెత్తుదురు. ఆంగ్ల భాషలోని పరమాణుశతఘ్ని నిర్మాణాదుల వారేల వెలువరింపరాదు! లోకక్షేమమునకై యొక ప్రభుత్వమీశక్తులను దాచుట న్యాయ్యమైనచో పలుమఱు రాక్షసపీడ ననుభవించిన మహర్షులీ యోగరహస్యములను దాచుటయు న్యాయ్యమే! యోగవిశేషానుభవములు సర్వ సామాన్యముగ లోకమున కందింపవలయునన్న నది యొక మానవునకు సులభ సాధ్యముకాదు. ఒక ప్రభుత్వము విశేషవ్యయ ప్రయాసముల కొడిగట్టి చిరకాలము ప్రయత్నించిననేగాని కృతార్థత కన్పట్టదు.

కనుక కేవలమునగాయదృష్టితోఁగాక న్యాయ్యదృష్టితోఁ బురాణములఁ బరిశోధించుట ప్రాచీన విజ్ఞానపునరుదయమునకు కారణము. విజ్ఞాన విశేషముల కాకరములగుటవలననే నన్నయ్యకాలమునుండి నేటివఱకు నెన్ని నాగరికతలు మారిన నెన్ని రాజ్యములు మారినను పురాణశ్రవణాదులు నశింపలేదు. పురాణ వేత్తృత్వము పలువురాంధ్ర కవులకు యోగ్యతా విశేషముగఁ బ్రాచీన కాలమున రాజులచే స్తుతింపఁబడినది. నేడు వివిధశాస్త్రములతోఁబాటు పురాణ పరిశ్రమము కూడ నొక విద్యగా పరిగణించి విశ్వవిద్యాలయములవారు పరీక్షా బహూకరణాదుల నేల నిర్మింపరాదు ?

చారిత్రక విశేషములు గోళాంతర విశేషములు భూగోళ విశేషములు యోగ రహస్యములు నోషధి మాహాత్మ్యములు మంత్రశక్తులు వివిధశాస్త్ర సంప్రదాయములు మొదలగు విజ్ఞాన రత్నములు పురాణఖనుల నుండి త్రవ్వి తీయవచ్చును. ఈ ప్రయోజనములకై పురాణములఁ బరివర్తించి సంస్కృత భాషానభిజ్ఞులకిచ్చుట పండితుల విధి. వారు వివిధశాస్త్ర విజ్ఞాన మహిమచే పురాణముల పరిశోధించుట ఆవశ్యకము. ఇట్టి విధినినిర్వహించుటకే బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర శాస్త్రి గారిచే శివపురాణ మాంధ్రీకరింపబడినది.

అనూచానశైవాచార్యవంశమున జన్మించి తద్విజ్ఞానమును సమగ్రముగ గ్రోలుట వీరి ఆంధ్రీకరణమున కొక ప్రధానయోగ్యత. ఆంధ్రీకరణమున నన్నయాదుల మార్గమే యవలంబింపఁబడినది. రసవంతములగు ఘట్టములఁ బెంచుట, నీరసములను దుంచుట యను పద్ధతివలన తెలుఁగున పురాణములు కావ్యశోభ నొందినవి. కాని ఈమార్గమునం దొక లోప మున్నది. పురాణములలోని విమర్శనీయాంశములు సంస్కృతభాషానభిజ్ఞులకు సమగ్రరూపమునఁ బ్రకటమగుటలేదు.

శివపురాణమున నుమాఖండమున గన్పట్టు కాలజ్ఞానము, మృత్యుంజయ యోగములు మొదలగు ఘట్టము లింకను విపులీకరించినను లాభదాయకములే. లేదా ఆ యుదాత్తయోగముల మూలమును తగిన వివరణముతో ప్రకటించినను మేలే.

సమకాలికుల కవిత్వశైలినిగూర్చి ముచ్చటించుట వివిధవిమర్శలకు తావిచ్చును. ఐనను బురాణవాఙ్మయముపై మనోగతభావములఁ బ్రకటించుటకు వ్రాయు నీ పంక్తులలో నాకుఁ దోచినంతవఱకు నీ యాంధ్రీకవితలోని గుణములఁ జూపుట అప్రకృతము కాదు. గ్రంథపఠన మారంభించినది మొదలు సమాప్తిచేయువఱకు నెచ్చటను విసుగుజనింపలేదు. ఉత్తరోత్తరము రసవంతమై యాకర్షించినది. ప్రాచీన

కవులయందు సర్వసామాన్యమగు చక్కని శైలియు, ధారాశుద్ధియు నీకవివర్యునకు దైవదత్తములు. కనుకనే ఈ మహాగ్రంథము నిర్విఘ్నముగ నాంధ్రీకరింపఁబడినది.

కవితాహంకారమున గాక శివకైంకర్యదీక్షాతత్పరతచే నీగ్రంథ మాంధ్రీకరింపఁబడినది. పద్యరూపమున నీ గ్రంథము నాంధ్రీకరించు నదృష్టము తొలుత తనకే సంభవించినదని యీకవి మురియుచున్నాఁడు. పోతనవలెనే ఈఘనకార్యమున తన జన్మము కృతార్థ మైనదని యుప్పొంగుచున్నాఁడు. పితరుల కీగ్రంథ మంకితమిచ్చుటచే బిత్ర్యాణము ఆంధ్రీకరణముచే ఋషిఋణము, భక్తివిశేషముచే దేవఋణములు దీరినవి. ఈగ్రంథమందంతటను భక్తి యంతర్వాహినియై ప్రవహించినది. నిరంతర శివనామాస్వాదపరిపూరిత మగు జిహ్వనుండి యీ కవిత స్రవించినది.

ఒకే శైలూషి సందర్భానుగుణముగ వివిధభూమికల ధరించినట్లు భావానుగుణముగా శైలి పలువిధముల మార్పు నొందినది. అప్రియత్నముగ రచింపఁబడినట్లు అనేకపద్యములు గోచరించును. శివునిపై దండెత్తు మన్మథునివర్ణించుసందర్భమున అతనిసౌకుమార్యము ఈపద్యమున మనోహరముగ గోచరించుచున్నది.

వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కాండచయంబు హస్త నా
నేడకొ బారు పుల్గు లొక యేవవు వారువముల్ స్వరూపమే
జాడను లేని తెమ్మెరలు చచ్చువజీరులు తోడుకుందు రే
తే డబలల్ బలంబులు సరే యిఁక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్.

(శి.పు. 184 పే. 99 ప)

గంపెడుబిడ్డలఁ గన్నతల్లి ధనవంతురాలగు గొడ్రాలుతోఁ దనహృదయములోని యుత్క్రోశమును బట్టలేక ముఖాముఖి పోరాడుచున్నది,

ఉప్పరము లున్న వనుచుం
 గొప్పగ నగ లున్న వనుచు గొప్ప ననుచు నీ
వెప్పుడు త్రుళ్ళకు బంగరు
 కుప్పలు గల రోసి! నాకుఁ గొడుకులు గూతుల్.
దుడ్డుగలుగ నేమి గొడ్డుదానవు నీవు
 తినుట కివ్వ లేని దిక్కు లేరు
బిడ్డ లున్నదానఁ బేర్మి నా కెన యాడ
 తల్లక్రిందు లగుచుఁ దపసు గొనిన! (శి.పు. 569 పే. 234, 235 ప)

సీసపద్యరచనయందు శ్రీనాథుని పోకడలు కొన్నియెడలఁ గన్పించుచున్నవి.

ఇంద్రనీలముడాలు నీసడింపఁగఁజాలు,నీలంపు మైనిగనిగల వాని
వేయిరేకుల తమ్మివిరులఁగెల్వఁగఁజాలు, విరివైన కనుదోయి వెలయువాని
చెనటుల సమయింపఁ జేవగల్గినసాధ,నములొప్పు నాల్గుహస్తములవాని
అమృతంబుకన్న తీయగ నొప్పు మాధురి,గురిపించు నెమ్మోము కొమరువాని
పలురకములైన రతనాల వెలసి ధగధ,గలుదనర్చు కిరీటంబు గ్రాలువాని
కౌస్తుభంబను మణి యెదఁ గలుఁగువాని, పసిడిపుట్టంబు గట్టిన బాలు నొకని.
(శి.పు.23 పే. 189 ప)

చాపపాశాంకుశచటులపాశారవిం,దము లొప్పు నాల్గుహస్తములతోడ
బాలేందురేఖావిభాసితం బగుచు నం,దంబుఁ జెందిన కిరీటంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయ పరిఢవించిన మనో,జ్ఞములైన మాల్యాంబరములతోడ
మందహాసపు ఠీవి మానుగుల్కెడు దయా,స్పదములై తగు కటాక్షములతోడ
భవ్యకాశ్మీరగంధలేపములతోడ
ముంగురులు మూగు కస్తూరిబొట్టుతోడ
భువనములకెల్ల భ్రమసేయు మూర్తితోడ
శంకరార్ధాంగలక్ష్మి సాక్షాత్కరించె. (శి.పు పే140 ప72

స్త్రీనిందాస్తుతులు శివకేశవులచే మిక్కిలి మనోహరముగాఁ జేయఁబడినవి. సతీ వియోగము నొందిన శివుఁడు స్త్రీని నిందించుటయు, లక్ష్మీపతి యగు కేశవుఁడు గృహస్థాశ్రమధర్మమును బొగడుటయు సందర్భసహజములు.

అపవిత్రములలోన నగ్రిమం బగు చోటు,బొంకుల కెల్లను బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనములఁ గనఁ జేయు నెఱజాణ, చెడుగోతఁబడఁద్రోయు చెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయ నైంద్రజాలికవిద్య,నమ్మి యేలినచోటినాగుఁబాము
సాహసంబుల కెల్ల జంకనట్టి వలఁతి, పాయంగనీయని పరమధనము
ఒనరఁగాఁగట్టుత్రాడులందుక్కుగొలుసు, క్షణికసంతోషమొసగుకొర్రకారుతీగ
స్త్రీ యనఁగ దానితోఁబొత్తు జెందవలదు, బ్రహ్మనిష్ఠులకెందేని బద్మనయన!

అఖిలతాపంబుల హరియించు నౌషధం, బార్తికంధిని దాటునట్టి నౌక
చిత్తంబు రంజిల్లఁ జేయఁ జాలిన విద్య, సకలసౌఖ్యములకు జన్మభూమి
ప్రతిదినంబును గోత్రబరగు చక్కనివిందు, కామరారుకాలమున కమరతరువు
అన్నపానంబుల నందఁ జేసెడు దైవ, మతిథిజనంబుల నరయుతల్లి.

దేవయజ్ఞంబునందు నెంతేని తోడు, కష్టసుఖములయందుఁ బాల్గొంచు జోడు
ఆత్మసతి యగుఁగావున నందఱకును, బెండ్లి యాడంగఁదగు గాదె పేర్మి యలర.
(శి. పు. పే 209 ప 67.)

పోతనవిష్ణుభక్తివలె గ్రంథకర్త శివభక్తి వెల్లువలై పారినది.

శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చనసేయు పాణి పాణి
ప్రమథనాథుని జేరు పదములు పదములు, శివుని సన్నుతి సేయు జిహ్వ జిహ్వ
విశ్వేశు కథ విను వీనులు వీనులు, కాలకాలుని జూచు కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికి నొంచు తనువు తనువు
పురహరునిఁ గొల్వఁబూనిన బుద్ధి బుద్ధి, శ్రీశనాయకునకు మ్రొక్కు శిరము శిరము
శంకరుని భక్తిఁబడసిన చదువు చదువు, నాగభూషణు సేవించు నరుఁడు నరుఁడు

పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగ లేని, యిక్క గాదది పాపడొక్క గాని
ఖండేందుధరభక్తి గనకయున్నట్టి యన్నరుఁడు గాఁ డాతండు వఱఁడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తిని జెలగి మ్రొక్కఁగ లేని, శిరము గాదది పాపభరము గాని
భోగిభూషణుపూజఁ బూని సేయఁగ లేని, కేలు గాదది చెడ్డ తేలు గాని
శంకరుని మదిఁ జెందఁగాఁ జాలనట్టి, తెలివి గాదది చెడ్డ తెవులు గాని
అమ్మహేశ్వరు కొలువుకై యమరనట్టి, కలిమి గాదది పేరడ్సు బలిమి గాని
[శి. పు. 215 పే. 116ప]

సందర్భానుగుణముగ లోకోక్తులీకవిత నలంకరించినవి.

చూపులగుఱ్ఱమువలె నత డేపుమెయిం బెరుగుచుండ (శి.పు. 53 పే. 410 ప)
ఉడుము కేటి కోరి! యూరివార్త [శి.పు. 82 పే. 141]
పరులకోసరముగ బావి దూకుట మేలె (శి.పు. 98 పే. 257 ప)
కొండ నెత్తి తలం దాల్చుకొనఁ దరంబె [శి. పు. 184 పే. 100 ప]

ఇత్యాదులు పెక్కులు.

స్వభావోచిత మగు భూమికను ధరించిన నటుఁడు తననాట్యకౌశలముచే సామాజికుల చిత్తవృత్తుల నాకర్షించినవిధమున స్వాభిరుచి కనుగుణ మగునితివృత్తమును గ్రహించిన కవియుఁ దనకవితాకౌశలముచేఁ బాఠకుల నాకర్షించును. సూత్రప్రాయముగ నీగ్రంథములోని విశేష మిది. గ్రంథము శివపురాణము. నాయకుఁడు శివుఁడు. ఆంధ్రీకర్త శైవుఁడు. విషయము శివప్రభావము. కవిత్వము శివంకరము. పాఠకుల కిఁక శివములకుఁ గొరఁత యేమి?

గ్రంథరాజమా! ఆంధ్రమాత యంకమందును, ఆస్తికుల గృహములందును, దేవతల పీఠములందును, భక్తుల హృదయములందును, సహృదయుల చిత్తములందును సరసముగ నాచంద్రార్కము వర్ధిల్లుము.

ఓం తత్సత్ శివమ్

తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రి.
థియసాఫికల్ కాలేజ్, మదనపల్లి.

శ్రీశివాభ్యాం నమః

మున్నుడి

శ్లో॥ అష్టాదశపురాణానాం కర్తా సత్యవతీసుతః
కామికాద్యాగమానాం తు శూలపాణిరితి స్మృతిః
స్కాందపురాణ సూతసంహిత

పరమకారుణికాంతరంగుఁడగు పరమేశ్వరుని యుద్బోధంబున జగత్కల్యాణము కొఱకై చెలికారపు నడుల వ్యాసభట్టారకుండు రచించిన పదునెనిమిదిపురాణములలో మేలిమిమీఱు శ్రీశివమహాపురాణమును ప్రాచీనాంధ్రకవివర్యులు మొదలుకొని నేఁటివఱకు కలరు కవివర్యు లెవరును బద్యరూపముగఁ దెనిఁగింపకుండుట నా భాగధేయవిశేషము. నే నొకప్పు డొకరి యింట నున్న యీశివపురాణంబును జూచి కొంచెము భాగము చదివి యానఁదించి తదాంధ్రీకరణేచ్ఛ యనివార్యంబుగఁ బొడమ నావాసరమందే హస్తంబు నారంభము నొనర్చి యనతికాలంబున నేకొండొక భాగంబుఁ దెలిఁగించి విజ్ఞులగువారలకుఁ జూపెట్టఁగా నవ్వారు మురిసి నాయుద్యమంబున కూఁత యొసంగిరి. అంత నే నామోదముతో మఱికొంత రచించి శ్రీ శ్రీ కవిచక్రవర్తులును, నాగురులును నగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు శతావధానులవారి సముఖమున కేగి వారికి వినిచితిని. వారును విని యానందించి మఱికొన్ని విశేషంబులు నాకుఁ గఱపి యేతదాంధ్రీకరణప్రయత్నమునకుఁ బూర్తిగ నుత్సాహం బొసంగిరి. మొదటఁ గొన్నిఖండంబులు మాత్రమే రచించి ముగించుదమనుకొని యట్లొకటి రెండు మాఱులు మధ్యమధ్యఁ జాలగాలము విరామం బొనర్చియు, మహామహులగు కొందఱి ప్రోత్సాహముతో నెట్లో శివానుగ్రహంబు బలిమితో నిప్పటివఱకు శివపురాణంబును సర్వంబు నాంధ్రీకరింపఁ గలిగినందులకు భక్తవత్సలుం డగు శివునకును, నిందు నాకుఁ బ్రేరకు లగువారలకును జోత లొనర్చెదను. ఇఁక శివపురాణంబునుగుఱించియు, నాయాంధ్రీకరణంబును గుఱించియు నొకించుక ముచ్చటించెదను. శ్రీదేవీభాగవతప్రథమస్కంధములోని,

శ్లో॥ మద్వయం భద్వయం చైవ బ్రత్రయం వచతుష్టయమ్
అనాపలింగకూస్కాని......

యనెడు శ్లోకోక్తి ననుసరించిన,యష్టాదశమహాపురాణపరిగణనలో నీశివపురాణము చేర్పఁబడక యుపపురాణములలోఁ జేర్పఁబడినందునఁ గొంద ఱిద్దాని నుపపురాణం బని యందురు. ఇట్లే భాగవత మన, దేవీభాగవతమే కాని శ్రీభాగవతము కాదని యాశ్లోకముయొక్క తాత్పర్యము. అందులకు శ్రీభాగవతవాదు లట్లొప్పుకొనరు. శ్రీభాగవతమే మహాపురాణం బనియు, దేవీభాగవత ముపపురాణం బనియుఁ జెప్పుదురు.

శ్రీభాగవతమందుఁగల మహాపురాణపరిసంఖ్యలో శివపురాణము పేర్కొనఁబడినది.

శ్రీభాగవతే ద్వాదశస్కంధే సప్తమాధ్యాయే.

శ్లో॥ బ్రాహ్మం పాద్మం వైష్ణవం చ । శైవం లైంగం చ గారుడం
నారదీయం భాగవతం । ఆగ్నేయం స్కాందసంజ్ఞితం
భవిష్యద్బ్రహ్మకైవర్తం । మార్కండేయం చ వామనం
వారాహం మాత్స్య కౌర్మాణి । బ్రహ్మాండాఖ్య మితి త్రిషట్
బ్రహ్మన్నేతం సమాఖ్యాతం । శాఖాప్రణయనం మునేః ॥

మఱి యందే ద్వాదశాధ్యాయమునం దష్టాదశపురాణంబుల పరిమితియుఁగూడ నిట్లు నిర్దేశింపఁబడియె.

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం దశసహస్రాణి । పాద్మం పంచోనషష్ఠి చ ।
శ్రీవైష్ణవం త్రయోవింశ । చ్చతుర్వింశతి శైవకం
దశాష్టౌ శ్రీభాగవతం । నారదం పంచవింశతి ॥ ఇత్యాది.

ఇట్లే స్కాందపురాణ సూతసంహితయందు

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం పాద్మం వైష్ణవం చ । శైవం భాగవతం తథా॥ అని యుపక్రమించి – బ్రహ్మాండం చేతి పుణ్యోయం । పురాణానా మనుక్రమః ॥ యనియు, నిట్లే విష్ణుపురాణము కౌర్మము, మాత్స్యము వామనపురాణము, లింగపురాణము మున్నగువానియం దష్టాదశమహాపురాణసంఖ్యలో శివపురాణము లెక్కింపఁబడినది. ఏకారణముననో దేవీభాగవతమందు మాత్రము "వచతుష్టయం"బని వాయుపురాణంబును మహాపురాణంబుగఁ గైకొని యీయది యుపపురాణములందుఁ జేర్పఁబడియె. ఆవాయుపురాణముగూడ శివపారమ్యప్రతిపాదకమే. బహూక్తి ప్రామాణ్య ప్రాబల్యంబునను, వైయాసిక శైలీపరిజ్ఞాన పరిపాటీవిశేషంబునను శ్రీశివపురాణ మష్టాదశమహాపురాణమాలారత్నం బనియే విజ్ఞులారయుదు రని విశ్వసించెదను.

ఇఁక నీయది సంహితాభేదంబులతోఁ బాఠభేదంబులతో రెండుతీరులఁబలుకడల ముద్రింపఁబడినది. అందుఁ బ్రధానములై శ్రీకాశీపట్టణముద్రితగ్రంథం బొకఁడును బొంబాయిపట్టణ ముద్రితగ్రంథ మొకఁడును గన్పట్టుచున్నవి. గ్రంథంబులు రెండును సాకల్యంబుగఁ జదివినపిమ్మట నొక్కటిగానే కన్పట్టును గాని గ్రంథములలో నేదేని యొకభాగము మాత్రముఁ జదివెడువారికి వేఱువేఱు గ్రంథములు రెండని దృఢముగఁ దోఁచును. అందు నాకు మొదట దొరికినది బొంబాయి ప్రతి. అద్దాని ననుసరించియే పరివర్తనము చేసితిని. పిదపఁ గాశీప్రతినిఁగూడఁ బరికించితిని గాని మార్పు చేయవలసిన యవసర మగుపడలేదు. ఇఁక నాపరివర్తనమందు

"కం. మక్కికి మక్కియొనర్చుట, చక్కనిమార్గంబు గాని•చందముగట నా
చక్కి విడనాడి నా యీ, ఫక్కిన్ బొనరింతు లలిత•పద్ధతిమెఱయన్"

అని నేను గ్రంథారంభములో నొడివినట్లు నేను మక్కికిమక్కిగాఁ దెనిఁగింపక శ్రీభారతకవులు, శ్రీనాథకవీంద్రుఁడు మున్నగువారి పథంబు ననుసరించి యొకచో మూలముకన్నఁ బెంచియు, మఱియొకచోఁ దగ్గించియు, నిఁకనొకచో వేఱురీతిగఁ బొనరించియు, వేఱొకచో స్కాందపురాణము, శ్రీభాగవతము, మహాభారతము, శ్రీజాబాలోపనిషత్తు, కాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్తు మున్నగువానినుండి విశేషాంశంబులఁ గొన్నిఁటిన్ గైకొని యిందుఁ జేర్చియును, గొన్నిచోట్ల యథామూలం బనునట్లనుసరించియును గొంచెము స్వతంత్రించియే తెనిఁగించితిని.

ఇఁకను మూలగ్రంథములో సంహితలు గాను వానిలోఁ బ్రత్యేక భాగంబులు ఖండంబులుగా నున్నవి. నేనిందు సంహితలను పేరుఁదొలగించి యన్నిటికిని ఖండంబులని యేర్పరచితిని. మఱియు శివలీలల నెఱింగించు శతరుద్ర సంహితకు లీలాఖండంబనియు లింగ చరిత్రంబులఁదెల్పు కోటిరుద్ర సంహితకు లింగవైభవ ఖండంబనియుఁ బేరిడితిని. మఱియుఁ బ్రారంభమందు నున్నవిద్యేశ్వర సంహిత యను దానిని సందర్భమును బట్టి చివరయందద్దిరాణించునని చివరలో విద్యేశ్వర ఖండముగాఁ జేర్చితిని. ఇఁక నిందుఁ బార్వతీఖండ కుమార ఖండంబులను లింగ వైభవ ఖండంబును మూలమునకన్నఁ బెంచి వ్రాసితిని. కైలాస వాయవీయ విద్యేశ్వరఖండంబులను మూలమున కన్నఁ దగ్గించి వ్రాసితిని. లీలాఖండంబు నుమాఖండంబును, గొంచెము గుంచించియు, సృష్టిసతీయుద్ధ ఖండంబులను యథారూపంబులుగను విరచించితిని, ఇఁక మూలమందొకమాఱు చెప్పిన యుపాఖ్యానంబులను జెప్పిన శివలీలలను వక్తృశ్రోతృవిభేదంబుచేఁ, బలుమాఱులు

మరల మరలఁ, జెప్పబడియుండుట నవ్వానినట్లు చెప్పినఁ బునరుక్తి కావున న్నను బాలకులకు విసువు కల్గించునని యిందు మానితిని.

రెండుమాఱులు చెప్పిన యుపమన్యు చరిత్రంబు ఘట్టమందు రెండవ మాఱు అద్దానికి మాఱుగాఁ బద్మపురాణమునుండి కొనివచ్చి మార్కండేయ చరిత్రంబును వ్రాసితిని. మఱియు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరఃఖండన చరిత్రంబు మాత్రము లీలా ఖండములో నొకమాఱును లింగవైభవ ఖండమందొక మాఱు నించుక భేదంబుతో జెప్పఁబడినది. ప్రసక్తిని బట్టి వక్తృశ్రోతృభేదంబున మాఱుటను సారంబుగఁ దెని గింపక తప్పినది కాదు. ఇఁక నందందుఁ గొలఁది పాటిమార్పులు, ఒకచో వేఱుకీలుగఁ బొనరించియు నవెకునుడికుదాహరణంబుగ నొనరించితిని. ఇవ్విధంబుగ నావిత చెడనియట్లుగాఁ గొంత స్వతంత్రించి కృతిని వ్రాసినను గోపాలుఁడూరిపొలిమేరను మీఱక యెట్లు పసులమేపుకొనుచుఁ గాఁచుకొనునో యట్లే నేనును మూలగ్రంథమునకు దవ్వుగ నడువక మూలంబు సరసఁ బరికించుచునే పరివర్తనంబొనరించితిని.

పలువురు పూర్వమహాకవులు ద్రొక్కిన మార్గంబౌట, [illegible] పాఠకమహాశయు లిద్దాని నేరంబుగ యోజించరని భావించెదను.

ఇఁకను పార్వతీఖండములోని హిమాద్రివర్ణనాది ఘట్టములలో శ్రీ కాళిదాస మహాకవిగారు తమ కుమారసంభవకావ్యములో వర్ణించిన కల్పనలు కొన్ని గన్పట్టును: గావున నాకల్పనలా కావ్యమునుండి యెత్తి వ్రాసినట్లు చదువరులకుఁ దోఁచును గాన యాకల్పన లన్నియుఁ గృష్ణద్వైపాయనునవే. శ్రీకాళిదాసమహాకవి శ్రీవ్యాసుని యందలి గౌరవబుద్ధిచేతనో, శ్రీవ్యాసకల్పనలయందలి స్వారస్యవిశేషాస్వాదలాలసచేతనో యవ్వారి కల్పనలను శ్రీశివపురాణమునుండియు, మఱి యితరపురాణముల నుండియుఁ బడసి తెలుచుగాఁ దమ కావ్యంబులయందు వాడియున్నారు. తావన్మాత్రమున వారి కేమియపకర్ష గలుగలేదు. ఇఁక నేనిందు మూలములోని శ్లోకములను దెనిఁగించినందున నేఁ గాళిదాస కల్పనలను దొంగిలించినట్లుగా విజ్ఞులు దలంపరని హెచ్చరించెదను.

శ్రీవ్యాసకల్పనలను శ్రీకాళిదాస మహాకవ్యనువాదంబులను గనుఁగొనుఁడు. శివపురాణపార్వతీఖండప్రథమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అస్త్యుత్తరస్యాం దిశివై । గిరీశో హిమవాన్ మహాన్
పర్వతో హి మునిశ్రేష్ఠ । మహాతేజాస్సమృద్ధిభాక్

పూర్వాపరౌ తోయనిధీ।సువిగాహ్య స్థితో యతః
నానారత్నాకరో రమ్యో । మానదండ ఇవ క్షితేః॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ కావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ అస్త్యుత్తరస్యాం దిశి దేవతాత్మా । హిమాలయోనామనగాధిరాజః
పూర్వాపరౌ వారినిధీ విగాహ్య స్థితః పృథివ్యా ఇవ మానదండః॥

శివపురాణ పార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దృష్టిః పుత్రివతో౽ప్యదేః।తస్మిన్ తృప్తిం జగామ న
అపత్యే పార్వతీత్యాఖ్యే । సర్వసౌభాగ్యసంయుతే ॥
మధో రనంతపుష్పస్య । చూతే హి భ్రమరావళిః
విశేషసంగా భవతి । సహకారే మునీశ్వర! ॥
పూతో విభూషిత శ్చాపి।స బభూవ తయా గిరిః
సంస్కారవత్యేవ గిరా । మనీషీవ హిమాలయః
ప్రభామహాత్యా శిఖయే । వదీపో భవనస్య చ
త్రిమార్గ యేవ సన్మార్గ । స్తద్వద్గిరిజయా గిరిః ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవకావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ మహీభృతః పుత్రవతో౽పిదృష్టి। స్తస్మిన్నపత్యేనజగామతృప్తిమ్
అనంతపుష్పస్య మధోర్హి చూతే । ద్విరేఫమాలాసవిశేషసంగా ॥
ప్రభామహాత్యా శిఖయేవ దీపః । త్రిమార్గయేవ త్రిదివస్యమార్గః
సంస్కారవత్యేవ గిరా మనీషీ।తయా సపూతశ్చ విభూషితశ్చ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అథ దేవీ శివా సాచో।పదేశసమయే మునే
పపాఠవిద్యా స్సుప్రీత్యా । యతచిత్తా చ సద్గురోః
ప్రాక్తనాజన్మవిద్యాస్తాం । శరదీవ ప్రపేదిరే
హంసాళి స్స్వర్ణదీం నక్త । మాత్మభాసో మహౌషధిం॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ తాంహంసమాలా శ్శరదీవగంగాం । మహౌషధిం నక్తమివాత్మభాసః
స్థిరోపదేశా ముపదేశకాలే । ప్రపేదిరేప్రాక్తనజన్మవిద్యాః ॥

శివపురాణపార్వతీఖండషోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తేన క్రూరా ఉపాయాన । స్సర్వే హతబలాః కృతాః
వికారే సన్నిపాతేవా । వీర్యవం త్యౌషధాని చ
యత్రాస్మాకం జయాశాహి । హరిచక్రే సుదర్శనే
తత్కుంఠిత మభూ త్తస్య। కంఠే పుష్ప మివార్పితమ్ ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో॥ తస్మిన్నుపాయా స్సర్వేనః । క్రూరే ప్రతిహతక్రియాః
జయాశాయత్ర చాస్మాకం । ప్రతిఘాతోత్థితార్చిషా
హరిచక్రేణ తే నాస్య। కంఠే నిష్కమి వార్పితమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండషోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తతోనైనవధాయోగ్యో।యతో వృద్ధి ముపాగతః
విషవృక్షోపి సంవర్ధ్య। స్వయం ఛేత్తు మసాంప్రతమ్ ॥

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు

శ్లో॥ ఇత స్సదైత్యః ప్రాప్తశ్రీః । నేత ఏ వార్హతిక్షయమ్
విషవృక్షోపిసంవర్ధ్య ! స్వయంచేత్తుమసాంప్రతమ్॥

శివపురాణపార్వతీఖండవింశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అద్యప్రభృతి తేదాసః । తపోభిః క్రీతఏవతే
క్రీతోస్మితవసౌందర్యాత్ । క్షణమేకం యుగాయ తే॥

కాళిదాస-కుమారసంభవపంచమసర్గములో

శ్లో॥ అద్యప్రభృత్యవనతాంగితవాస్మిదాసః।
క్రీతస్తపోభిరితివాదినిచంద్రమౌళే ॥

ఇత్యాదులూహ్యంబులు. పెక్కులేల కుమారసంభవకావ్యం బంతయు శివ పురాణస్థభావసంకలితవే- అయుదివేకాదు- శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశ కావ్యమునందును, శాకుంతలాదినాటకనాందీఘట్టములయందును గవి, శ్రీ శివ మహాపురాణభావములనే కైకొని కైసేసినారు. కనుడు.

శివపురాణ పార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దధానదానం దేవానా । మానందస్యేప్సితంశుభమ్
దేహసాదాదసంపూర్ణ । భూషణాలోధ్రసంముఖా
స్వల్పభేన్దుతు యేకాసా ।విచేయర్క్షావిభావరీ
తదాననంమృత్సురభి । నాయంతృప్తోగిరీశ్వరః
మునే రహస్యుపాఘ్రాయ । ప్రేమాధిక్యంబభూవతత్

శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్య తృతీయసర్గమందు,

శ్లో॥ శరీరసాదాదసమగ్రభూషణా । ముఖేనసాలక్ష్యతలోధ్రపాండునా
తనుప్రకాశేనవిచేయతారకా । ప్రభాతకల్పాశశి నేవ శర్వరీ ॥
తదాననం మృత్సురభిక్షితీశ్వరో।రహస్యుపాఘ్రాయనతృప్తిమాయయౌ॥

శివపురాణపార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరిత । స్సద్విసారిసు తేజసా
నిశీథదీపావిహత । త్విషఆసన్నరంమునే ॥

కాళిదాసకవి రఘువంశతృతీయసర్గములో

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరితోవిసారిణా । సుజన్మన స్తస్య నిజేన తేజసా
నిశీథదీపాస్సహసాహతత్విషో । బభూవురాలేఖ్య సమర్పితా ఇవ ॥

శివపురాణయుద్ధఖండప్రథమాధ్యాయమందు,

వ్యూఢోరస్కో వృషస్కంధః

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములో,

వ్యూఢోరస్కో వృషస్కంధః

శివపురాణవాయవీయసంహితాత్రయోవింశాధ్యాయమందు పార్వతీదేవినిఁ గూర్చి శివునివచనము,

శ్లో॥ త్వం హి వాగమృతం సాక్షాద్। అహ మర్థామృతం పరం
వాగర్థమయ మేవే తత్ । జగత్ స్థావరజంగమమ్॥

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములోఁ బ్రథమశ్లోకము,

శ్లో॥ వాగర్థావివసంపృక్తౌ । వాగర్థ ప్రతిపత్తయే ॥

శివపురాణవాయవీయసంహితోత్తరభాగచతుర్థాధ్యాయమున,

భూమ్యంభోగ్నిమరుద్వ్యోమ । క్షేత్రజ్ఞార్కనిశాచరాః
అధిష్ఠితామహేశస్య । శర్వాద్యైరష్టమూర్తిభిః ॥

కాళిదాస శాకుంతలనాటకనాందీశ్లోకము సువిదితమే. ఇట్లు కాళిదాసమహాకవి శివపురాణమును బలుమాఱులు చదివి తద్గతభావవిశేషంబులను గ్రహించి తనదు కావ్యంబులందుఁ గీలొల్పుట పాఠకుల కెఱుకగాకయుండదు.

ఇఁకను పార్వతీఖండములో మేనకాకుపితావస్థ కొండొక రసాభాసాస్పదంబుగ నుండును. కాని యదియంతయు శివమాయావిశేషవిలసితంబే యగుట శ్రీపరమేశ్వరి యగు పార్వతీదేవివలె నెగ్గలేక శివపరీక్షయం దోటమిఁజెందిన మేనకచెయిదమును జెప్పెడు నాభాగంబును బూర్తిగ వదిలివేయక కొంత క్లుప్తపఱచి విరచించినందులకును, లింగవైభవఖండములో మూలములోఁ జెప్పఁబడని మఱికొన్ని దివ్యలింగములు తెలుగు, తమిళము పేరులుగల యూరులందు వెలసియుండుట నవ్వాని స్వరూపంబు లారసి యిందుఁ జేర్చినందులకును, మన్నింప విమర్శకులకు మనవి చేసికొనియెదను.

ఇఁక మూలగ్రంథరచనాకాలంబున కిప్పటికాలంబునకుఁ బ్రపంచ ధర్మంబులు చాలగ మార్పైయుండుటను బట్టి చదువరుల కందందుఁ గొన్ని యెడల నించుక వ్యత్యాసంబుగఁ దోచినఁ దోఁచవచ్చును గాని విజ్ఞులట్టివానిఁ బాటింపరని తలంచెదను.

సంస్కృతాంధ్రవ్యాకరణాంశములు :—ఈకృతియందలి నాల్గవపేజీలో శైవాచార్యసత్కృతియందలి, చంపకమాలలోని "అలికమునగ్ని కృశానుదృశ నందని శంకరుఁ" డను నెడ దృక్ఛబ్దమునకు టాప్ప్రత్యయము చేసినరూపము పూర్వకవుల

గ్రంథంబులందు సులభ ప్రాప్తముగాదు. ఇఁక యథా వాచా నిశా దిశా అనుభా గురిమతరీత్యా ఆకారాంతముగా (టాబంతము) చేసికొని యద్దాని తత్సమముగా యోజించఁగోరుతాను.

కౌశలశబ్దము, స్వార్థమందు (కుశలశబ్దార్థమందు, ఒకటి రెండుచోట్ల వాడఁబడినది. సూ అర్శఆదిభ్యోఽచ్ నుండి సాధువు చేసికొనవలయును.

పునీతశబ్దము రెండుమాఱులుచ్చరింపఁబడినది. ఇయ్యది సంస్కృత శ్రీభాగవతములో వ్యాసభట్టారకులచే వాడఁబడినది.

శ్రీ భాగవతేఽష్టాదశాధ్యాయే బలివచనే

30 శ్లో॥ తథాపునీతాతనుభిః పదైస్తవ.

లింగవైభవ ఖండంబులోని కృత్తివాసేశశబ్దము మూలగ్రంథమందు సంజ్ఞావాచకంబుగఁ బఠించుటఁ జేసి యద్దాని నేను నట్లే యనువదించితిని.

ఇఁక నాంధ్రనియతియందుఁ గవిత్రియేతరులగు పెక్కురు మహాకవుల ప్రయోగంబుల ననుసరించు ప్రస్తుతము దేశ్యములట్లు కన్పట్టు నితర భాషాపదములను గొండొక గ్రహించితిని. అట్లే విశ్రమ ప్రాసంబులందు రేఫశకట రేఫసాధర్మ్యంబును గూడ నిర్విశంకంబుగ నంగీకరించితిని.

ఇఁక నాకవనంబును గూర్చి నే నేమియు వ్రాయఁజాలను. సౌరభంబున్న రసజ్ఞులే యాస్వాదించి యానందింతురు. సహృదయాః ప్రమాణం.

ఇఁకను మా గురులును గింకవీంద్రఘటాపంచాననాది బిరుదాంచితులును నగు శ్రీ కవిచక్రవర్తులు బ్రహ్మ॥శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు శతావధానులు పుత్రాత్ శిష్యాత్ యను వచన ప్రకారము * నాయందలి శిష్య వాత్సల్యము చే నా యీ కృతినిఁ బరిశోధించుటయుఁ గాను ముందుగఁ దముకును నాకును నిష్టదైవమగు శ్రీపతి దేవతను గూర్చి.

---

* నేనొకప్పుడొక గొప్ప తెవులు మువ్వున గారింపఁబడి రాజకీయవైద్యాగారమందుండినప్పుడు శ్రీ శ్రీ శాస్త్రిలవారాశీర్వాదింపుచు నీ పద్యమును వ్రాసిపంపిరి.. అమీఁద వెంటనే యారోగ్యమును జెందితిని.

చ. పరమశివాంఘ్రిభక్తున క ♦ పారకృపారస మూర్తియైన శం
కరుఁ డాగి నాగవీరయకు ♦ గాదిలి శిష్యునకాయువుక్ నిరం

మ. జననీ! శైవపురాణమొక్కరుఁడుమ ♦ చ్ఛాత్రుండు దెల్గించెదా
ననినేనిష్టి బరిష్కరింపవలయున్ ♦ నీదాకటాక్షావలో
కనమున్ లేక ఘటించుటెట్టు లిదిమ ♦ త్కాసంబు శాసించి మా
టనుదక్కింపుమతండు యోగ్యుఁడుగిరీ ♦ డ్భక్తుండు కామేశ్వరీ!,

అని స్తుతించి గ్రంథము నంతయు సమగ్రముగాఁ బ్రత్యక్షర శోధనముగా సవిమర్శముగా దిలకించి పరిష్కరించి గ్రంథమును నిర్దుష్టంబు నొనరించి నందులకు వారి యడుగుఁ దమ్ములకనేక ప్రేమపూర్వకాభివందనంబుల సమర్పించుకొనుచున్నాఁడను.

మఱియు నాకవనంబులో నాకును శ్రీ మా శాస్త్రిలవారికిఁ గూడ మఱుఁగై, కొన్ని దోసఁగులు మిగిలిన మిగులవచ్చునేమో అట్టివానిని సదయులును,గుణదోష గ్రహణ పారీణులు నగు పరిశీలకులు, నాకుఁ దెల్పిన పునర్ముద్రణమందు దిద్దుకొనియెదను.

ఇఁకను బ్రూఫులు దిద్దుకొనుటయందలి పొరపాట్లచేఁ బలుచోట్లఁ బరుషసరళ వ్యత్యయంబులును, నరసున్నల తబ్బిబ్బులును, రేఫశకట రేఫ వ్యత్యాసంబులును, విసంధులు, స్పేసుల తాఱుమాఱులు మున్నగునవి పొసంగినవి. పాఠకు లవ్వానిని అంటనివత్తులు, సున్న లేగాక, అక్కరంబులను మఱియు న స ప వ థ ధ డ ఢ మున్నగు నక్కరంబులను యథోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికోలు.

మఱియు భ్రమచేఁ గొన్ని పద్యములందు విశ్రమప్రాసంబులు లోపించినవి. అవ్వానిని మఱికొన్ని మిక్కిలి యవసరంబులైన యచ్చుదోసఁగులను దప్పొప్పులపట్టికలోఁ జూపుచున్నాఁడ నవ్వాని నట్టులు సవరించికొని చదువుకొనఁ బ్రార్థన.

తరమగు సౌఖ్యమున్ సిరియు ధన్యత మాన్యత యిచ్చి వెంకటే
శ్వరుఁ డిడునాశిషంబునకు ♦ భవ్యయశంబు ఘటించుఁగావుతన్.

చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి,
శతావధాని.
29—3—44.

శ్రీరసాగరము బిల్డింగ్స్,
గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

ఇఁక నొకమా అడుగుటతోడనే పీఠికను వ్రాయుట కంగీకరించి పొత్తమును బంపినమీఁద దయతో నానుపూర్విగఁ గృతి నంతయుఁ జదివి సవిమర్శముగాఁ బీఠికను వ్రాసి పంపిన యుదారచరిత్రులు, విద్వత్కవివతంసులు శ్రీరాజా రంగాప్ప రాయకళాశాలా ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును, కవిసమ్రాట్టులు నగు బ్రహ్మశ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ఎమ్. ఏ., గారికిని, శివపురాణ రచనాకాలంబునందే కొన్నిభాగంబులను విని యానందించి, పరిష్కరించి యద్దాని పరిపూర్తిమీఁదఁ దా నొక పీఠికను వ్రాసియిచ్చెదమని పిదప గ్రంథముఁ బంపినంత సాకల్యంబుగఁ జదివి వాత్సల్యముతోఁ బీఠికను వ్రాసిపంపిన విద్వద్వర్యులును, మదనపల్లి థియసాఫికల్ కళాశాలాప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును, వైయాకరణశిరోమణులు నగు బ్రహ్మశ్రీ తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రిలవారికిని శాశ్వతము త్రికరణపూర్వకముగఁ గృతజ్ఞతాభివందనంబుల సమర్పించుకొందును. మఱియు నీ శివపురాణముద్రణమున నావీలుకొలఁదిగ నోపికతో గ్రంథమును ముద్రింపించిన మాసోదరులు ఓరియంట్ ముద్రాక్షరశాలాధికారులు బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారికిని, వారి యనుజులు శ్రీ సాంబశివరావుగారికిని నభినందనంబుల నుడువుచు గ్రంథముద్రణమునకై విస్తారధనము లిచ్చి యచ్చొత్తించిన శ్రీనిధుల కితోధిక శ్రేయోభాగ్యంబు లిచ్చుటకుఁ బరమేశ్వరు నిఁ బ్రార్థించుచుఁ బాఠకమహాశయుల నిఁక శివపురాణపఠన భాగ్యపదవిం బ్రవేశపెట్టుచు నింతతో నీయుపోద్ఘాతంబును ముగించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు,
బుధజనవిధేయుఁడు,
ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రి,
శికింద్రాబాద్, (దక్కన్.)

శ్రీ శివాభ్యా న్నమః.

ఉ. శైవపురాణరాజమును ♦ జక్కఁగ ముద్రిణమ్ముగా బొనర్పఁగా
శ్రీవిలసిల్లు దాతృకుల♦శేఖరు లెక్కుడు ద్రవ్య మిచ్చినా
రీవిమలాత్ములన్ దయను ♦ నెప్పుడు సాఁకునుగాత నామహా
దేవుఁడు శంకరుండు గణు♦తింపఁగఁజాలని సౌఖ్య మిచ్చుచున్.

మహారాజపోషకులు

రూ మ॥రా॥శ్రీ

221 మిరియాల రామలింగయ్యా,
సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాద్.
201 రావుసాహెబు-బూర్గు మహాదేవు
శికింద్రాబాద్.
201 ప్రొద్దటూరి వీరన్న, చిన్నవీరన్న
201 కైలాస శరభయ్య
201 బెలిద జగదీశ్వరయ్య
201 బచ్చు వీరన్న
201 గుండా అగయ్య

రాజపోషకులు

మ॥రా॥శ్రీ

101 అమ్మనబోలు రాజయ్య
101 బుద్దోలు మీర్నన్నగారి రంగయ్య
101 సుక్ దేవ్ శ్రీకృష్ణన్
101 మరిపల్లి శంకరయ్య
101 వనమాల వెంకయ్య
101 మోహన్ లాల్ మాలానీ
101 తేలుకుంట బాలకృష్ణయ్యగారి
వెంకటేశం, కాశయ్య
101 తేలుకుంట నారాయణ
101 రేచింతల మల్లయ్య, బొలారం
100 ముస్త్యాల శంకరయ్య, వెంకయ్య
100 ముస్త్యాల హనుమంతరావు,
మానయ్య

రూ మ॥రా॥శ్రీ

100 రావ్ సాహెబుచిదుర దుర్వాసులు
100 బూర్గు వీరయ్యగారి భార్య
శకుంతలమ్మ

ప్రధానపోషకులు

మ॥రా॥శ్రీ

75 కొణతాల నర్సిములు,
రాజేశ్వరయ్య
75 అమరము రాజయ్య
50 బెజగంవీరన్నగారిరాజేశ్వరరావు
50 ఇందూరి యీశ్వరయ్య
50 దండు వెంటయ్య
50 లింగ వీరన్న
50 లోకుల కుసుమయ్యఅండ్ బ్రదర్సు
51 కల్వ రామయ్య అండ్ బ్రిదర్సు
50 చీకోటి మల్లయ్య అండ్ బ్రదర్సు

పోషకులు

25 బ్ర॥శ్రీ ములుగు బుచ్చయ్యలింగం
మ॥రా॥శ్రీ
25 వుప్పలంచి బాబయ్య
25 సానికె కాశయ్య
25 మాసెట్టి వెంకన్న అండ్ సన్స్
25 నాళ్ళ హనుమయ్య
25 గంగాభిషన్ మోహన్ లాల్
బట్టలదుకాణం
25 ఉప్పల గౌరీశంకర్

రూ మ॥రా॥శ్రీ

25 మొలుగు వెంకటయ్య
25 గంధె నరసింహులు
25 మిరియాల తిరుమలయ్య
25 తేరాల రాజేశ్వరరావు
25 చీలా నారాయణ
25 తడిక బాలరాజయ్య
25 నీల నర్సయ్య
25 మొలుగు రాజయ్య
25 గంగ సాంబయ్య
25 హరినాథుల బాలయ్య
25 పబ్బా శంకరయ్య
25 ముచ్చర్ల భూమయ్య

రూ మ॥రా॥శ్రీ

25 అమ్మనబోలు వీరన్న, విశ్వనాథం
25 తాడిసెట్టి రాజయ్య
25 సి. ఈశ్వరయ్య, గుం. వెంకయ్య, మోటూరి బ్రహ్మయ్య
25 నార్ల సోమయ్య
25 బచ్చు రాఘవయ్య
25 లింగ సుందరయ్యగారి కనకయ్య
25 దండు ఆగయ్య

చందాదారులు

20 సాధు బాగయ్య
15 పడకంటి శంకరయ్య
15 వీరబోయిన నర్సిములు

విషయ సూచిక

సతీఖండము

పార్వతీఖండము — ప్రథమాశ్వాసము

ద్వితీయాశ్వాసము

చతుర్థాశ్వాసము

పంచమాశ్వాసము

ద్వితీయాశ్వాసము

తృతీయాశ్వాసము

యుద్ధ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

త్రిపురాసుర చరితము

లీలాఖండము – ౬ ౧

లింగవైభవఖండము - అ ౧

లింగవైభవఖండము అ. ౨

	పేజీ
ఉమాఖండము—అ ౧	

కైలాసఖండము — అ ౧

వాయవీయఖండము — అ ౧

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

కవి గురులు:

బ్ర॥శ్రీ॥ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రులవారు

శతావధానులు.

విద్వదభిప్రాయములు.

శ్రీ కంకణపీఠ ఘటాపంచాన నేత్యాద్యనేక బిరుదాంచితులును గవిచక్రవర్తులును గలాప్రపూర్ణులు నగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు. శతావధానులు—

శ్రీమత్పర దేవతాయైనమః

శివపురాణము.

దీనిని శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారు తెలిఁగించిరి. వీరితెలుఁగు మక్కికిమక్కిగాఁగాక స్వతంత్రరచనకున్న ధారాశుద్ధిగలిగి నిర్దుష్టమై ప్రసాదగుణము గలిగి రసవంతముగ నలరుచున్నది. ఈకవికి సంస్కృతాంధ్రములయం దసాధారణమైన సాహిత్యమున్నదని యిందలిరచనయే తెలుపుచున్నది. మూలములోనున్న విషయములుకొన్ని నేటికాలమునకు రుచింపవనితోఁచి, సంగ్రహించి యనువదించుట గమనింపఁదగినయంశము. ఈయన జన్మముచేతనే మిక్కిలిశివభక్తుఁడు; కాక ప్రవర్తనచేతఁగూడ నసిధారావ్రతమగు శివభక్తిగల నిమధయోగ్యుఁడు. నాకీయన శిష్యకోటిలోనివాఁడగుటచే నింతకన్న నధికముగావ్రాయక యుపాస్యుండగు సదాశివుఁడీయనకు నిరామయాయుర్భాగ్యాదులొసంగి కాపాడుఁగాకయని యాశీర్వదించుచు నింతటితో ముగించుచున్నాఁడను—

చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి - శతావధాని
క్షీరసాగరము బిల్డింగ్సు.
గవర్నరుపేట – బెజవాడ.

బ్రహ్మశ్రీ కాశీకృష్ణాచార్యులుగారు. అవధాని శిరోమణులు. గుంటూరు.

శ్రీలక్ష్మీహయగ్రీవోవిజయతే.

శ్రీరస్తు చి॥ ముదిగొండ నాగవీరయ్య మహాకవి నాశీర్వదించి వ్రాయునభిప్రాయము. ఆశీరుభయకుశలోపరి.

సహజకవితాలంకృతా! మీశివపురాణము నాకందిన మొదటిదినముననే గ్రంథమును జూచితిని. అప్రయత్నముగ 293 వపుటలో నట్టడుగుననున్న కందము "జడ్డుపెరుగూరగాయలు" అను పద్దెము నాకంటఁబడి "యింతపెద్దపుస్తకమును బత్యేకర పరిశీలనాపద్ధతిలోఁద్వరగాఁ జూడఁగల శక్తిలేనివృద్ధుఁడనై తిఁగదా!"

అనినామనంబునకు విచారమునుగల్గించెను. మీగ్రంథమునందలి పీఠికోపోద్ఘాతము లను మున్నుడివి సాంగోపాంగముఁజదివి గ్రంథమునందుఁగూడఁగొంతవఱకు నాయూ భాగములఁజదివి పరమానందమునొందితిని. సహజకవితా ప్రియుఁడనగుటచే నట్టి కైతదొరికినప్పుడు దాని నామూలాగ్రమనుభవింపకపోతినని విచారమేగాని అట్టి ప్రాయమొసంగుటకు నాయీఅనుభవముచాలు. మీపుట్టుకైతను మీజిడ్డుపెరుగు పద్యము చూచినతోడ నేవడ్డించుచున్నది. కావునమీ ది పెట్టుకైత కాదు. అవకాశము న్నచో చూచుకొలఁది మీగ్రంథములో నాల్గవపాలంతసదభిప్రాయమీయవచ్చును. సుప్రసిద్ధులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ విశ్వనాధసత్యనారాయణశాస్త్రి తూములూరి శివరామ కృష్ణశాస్త్రి మహోదయులువ్రాసిన పీఠికోపోద్ఘాతములనే నేనుగూడ నాదిలో నీగ్రం థమును జూచియున్నయెడల వ్రాసియుందును. కావున వారు వ్రాసినవిషయము లన్నియు మీశివపురాణమునందుగలవని నాకుదోచినది. అందుచే నారెంటిని నేను యథార్థములని హృదయపూర్వకముగ విశ్వసించుచున్నాఁడను. ఐనను నాసొంత ముగగూడ రెండుపద్యముల నీదిగువవ్రాయుదును.

ఉ॥ బమ్మెరపోతరాడ్రచిత ♦ భాగవతమ్ము భవత్పురాణర
త్నమ్మునకీడుజోడని మ ♦ నమ్మున నమ్మెచు విష్ణుశంభుల
బ్దమ్ములఁ దీయ నీదుకృతి ♦ భాగవతమ్మయి యద్దినీపురా
ణమ్మయి గాలుచుండెను న ♦ నారత మీధరనంచు నెంచెదన్.

ఉ॥ తియ్యదనంబునందుఁగవి ♦ తిక్కనఁజిక్కదనంబునందు స
న్నయ్యకవీంద్రుఁగమ్మదన ♦ మందల యెఱ్ఱనసూరి సేరదో.
యయ్య! శ్రీమూర్తులీవాకఁడ ♦ వైతివహో! ముదిగొండనాగవీ
రయ్య! మహాకవీ! శివపు ♦ రాణమహాకృతిసిద్ధవాగ్గతిన్.

నేనువయోవృద్ధుఁడనగుటచే నీయభిప్రాయము నాశీఃపూర్వకముగ వ్రాసితిని.
ఇతిశం——

కాశీకృష్ణాచార్యః
27-3-47 గుంటూరు.

శ్రీశైవమహాపీఠాధ్యక్షులు, శతాధికగ్రంథకర్తలు, శివయోగి, మహోపా ధ్యాయ బ్ర॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రిలవారు—

సీ॥ అనఘ! నీకృతిరత్నంబు ♦ నాంధ్రశివమ, హాపురాణంబుఁగనుఁగొంటి ♦ నాదరమున
కూర్పునేర్పున నెలకొన్న ♦ కోమలతను, నాసుదికిఁ గూర్చెవిద్ది యా ♦ నందగరిమ

గీ॥ గ్రంథబహుళత నమేయార్థగౌరవమున, గొప్పదై దుస్తరంబగు ♦ నిప్పురాణ
జలధి లంఘింప నలఁతులె ♦ కలవియె యిది, భవవనధిలోడ దాఁటితి ♦ భవునికృపను. ౨

ఉ॥ శైవుడ నాత్మవంశపర ♦ జాతుఁడవున్ విబుధాంధ్రభారతీ
కోవిదమాళివిన్ గవివి ♦ గోపతివాహపురాణరూపసం
భావితకీర్తివై యెదుగు భ ♦ వత్కృతి యీగతి నస్మదీయమో
దావహ మాట వింతయెటు ♦ లన్యులనే తనియించుచుండగన్. ౩

క॥ అగజాపతిమహిమోన్నతి, నగణితఘనసుగుణమణిగ ♦ ణాభరణంబై
నెగడుచునుండిన నీకృతిఁ, దగుగతిఁ బొగడంగ నవ్వి ♦ ధాతకు వశమే? ౪

సీ॥ మనుజభావనము విప్ర ♦ జనువున రాజిల్లె, నద్ది శైవాన్వవా ♦ యజత నెగడె
శైవవంశ్యతయును ♦ సాహితిచే నొప్పె, సాహితి కవితచే ♦ సఫలమయ్యె
కవితయు సన్నుతిఁ ♦ గాంచె సర్వోత్తర, మహాంధ్రశివపురా ♦ ణాఖ్యకృతిని
నార! సద్గుణరాజి ♦ యన్యోన్యభూషణ, భూష్యతనొక్కెడ ♦ బొసఁగఁగలవె?

గీ॥ నీలగళుకృప నీయుంద ♦ నిలిచెగాక, నిట్టిశుభగుణపంక్తికి ♦ హేతువైన
పూర్వపుణ్యంబు నీయది ♦ పొగడదరమె. యాఢ్యగుణపూర్తి! నాగవీ ♦ రేశశాస్త్రి! ౫

క॥ భవవిలయకారి హరువై, భవనిలయంబై సమస్త ♦ భవికాలయమౌ
భవలీలలుచుండిన నీకృతి, భువి వెలయుఁగాత మెల్ల ♦ పుడు గాశివలీల. ౬

గీ॥ ననుతదారుఁడవగు నీకు ♦ శంకరుండు. సంపద చిరాయువు సుఖంబొ ♦ సంగుగాత!
ధరణి నీకృతి యాచంద్ర ♦ తారకముగ, నిర్మలభవద్యశంబులో ♦ నిలుచుగాక! ౭

గీ॥ జనచయంబు భవత్కృతి ♦ జదువుచుండి, సమధికంబై తనర్చెడు ♦ శంభునికృప
నాయురారోగ్యయుక్తమై ♦ యనవరతమునున్నతానందమును బొందు ♦ చుండుఁగాత!

గీ॥ అనుచు ముదిగొండ నాగలిం ♦ గాహ్వయుండు, రసికజనతాతిహృద్యమై ♦ యెసఁగు
నాంధ్రశివపురాణంబు గూర్చి వి ♦ శేషమైన, తనదు నామోదముం దెల్పె ♦ దద్జ్ఞులలర. ౯

ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రి

4—8—1947 తెనాలి.

ఉపాధ్యాయపండిత పరిషదధ్యక్షులు — బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణ శాస్త్రులవారు — ధవళేశ్వరము—

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవిగారు సాదరముగా నాకంపిన నిజవిరచిత శివపురాణమను మహాకృతిలోని పెక్కుభాగములు చదివి యెంతయుసంతోషించితిని. వ్యాసమహర్షి పేరబరగిన యీపురాణమును వీరనువదించిరన్న మాటయే

కాని యిది స్వతంత్రరచనగా సుబోధ్యము సుపాఠ్యమునై యీకవివై దుష్యకవిత్వ వైదగ్ధ్యమును వెల్లడించుచున్నది. వీరియిట్టిరచనకు ముఖ్యముగా హరవిలాసాదు లాంధ్రీకరించిన కవిసార్వభౌముఁడు శ్రీనాథుని యథేచ్ఛానువాదము మార్గదర్శక మనుట తథ్యము. ఇది పురాణమేయైనను యిందలి ఖండములు ప్రబంధశైలిని నడచినవని పాఠకులు భావింపకపోరు. సంస్కృతవాఙ్మయమున శైవగ్రంథసంతతి యెంతేనికలదు. అందలి ప్రధానాంశములన్నియు నిందు కనవచ్చుట జేసి శివభక్తులకు భక్తిసర్వస్వమును, ఆంధ్రకవితాభిలాషుల కుత్తమప్రబంధమునై యాచంద్రార్క మీపురాణ మాంధ్రావని విలసిల్లునని యాసించుచున్నాను. ఈకవి యిట్టి మహా కావ్యము నిర్మించి తాము తరించి భక్తులను తేరింపజేసిన వారైరి యనుట నిజము. ఆంధ్రవాణి కిది మఱియొక మణిహారము—

18-3-47 మల్లాదిసూర్యనారాయణశాస్త్రి.

శ్రీతిరుపతి వెంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యాపీఠ ప్రధానోపాధ్యాయులు, సంస్కృతాంధ్రవాఙ్మయపరిశోధకాగ్రగణ్యులునగు బ్ర॥ శ్రీ॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రులవారు.

ఆర్య! మీచే రచితప్రకటితమైన శివపురాణమునందందు హాయిహాయిగాఁజదివి యానందించినాను. మీరు మీప్రజ్ఞను జిరకాలముదాచియుంచుకొని పరితృప్తిపరచు కొని యీగ్రంథమునురచియించితిరి. శ్రీగురుపాదులు వెంకటశాస్త్రిగారును,మిత్రులు గుణగ్రహణపరాయణులు సత్యనారాయణకవిగారును మెచ్చుకొన్న మీగ్రంథమును నాబోటివాఁడు మెచ్చుట సిద్ధసాధనము. తథాపీదమస్తు. మీగ్రంథము మహాగ్రంథము. మీరుమహాకవులు. గ్రంథయోగ్యతకుదగినరచనాయోగ్యతగలవారు మీరు. మీరచనారీతి మంచిపురాణఫక్కినిసాగినది. కుమారసంభవాది సంస్కృతాంధ్ర ప్రాచీనకృతులలోని శివకథలు మీపురాణములోనున్నవి. ప్రాచీనకవులీ శివపురాణ మును జాలసంగ్రహించి తమకృతులందు వినియోగించుకొనిరి. మీగ్రంథ మేతత్పు రాణ ప్రయోజనమును సర్వవిధముల నాంధ్రులకు సమకూర్ప గలిగియున్నది. నిర్దుష్టము, గుణబహుళమునగు మీరచన శ్రీవెంకటశాస్త్రిగారిరచనవుబోలికలు గలదై నాకు వేడ్కగొల్పినది. తీరికలేమిచేఁబర్యాప్తముగా జదువుటకును బరితృప్తి తీరసవిమర్శముగాఁబ్రశంసించుటకును జాలకున్నాను. క్షమింపుడు.

మిత్రుఁడు

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి

1-3-47 తిరుపతి

శతావధానులు బ్రహ్మశ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రిలవారు-
అయ్యా! తాము వయస్సుచేఁగనిష్ఠులయ్యు గుణములచే జ్యేష్ఠులు. తామీ శివపురాణము రచించి గురుఋణము బుత్రవంతులగను, గురుపుత్రులను భ్రాతృమంతులుగను చేసినందులకు మిమ్మభినందించుచున్నాను. అది యటుండె. శ్రుతులపిదపఁ బురాణములు జ్ఞానభాండారములు- తాము వానితలుపొకటి చక్కఁగా తెరచితిరి. చిత్తగింపవలయును.

వేలూరి శివరామశాస్త్రి
18—8—47 సూరవరము - అత్కూరుటపా
కృష్ణాజిల్లా.

శ్రీభోగేశ్వరసత్యవత్యుపాఖ్యానాది మహాకావ్య నిర్మాతలు బ్రహ్మశ్రీ ముల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రులవారు-

శివాయ గురవే నమః

ఆశీస్సు

ఆర్యా॥ మఱిగొండనాగవీరే । శ్వరకవికృతశివపురాణకావ్యమిదం
జీయాదారవిచంద్రం । శివజన పరితోషలాలనానాంద్రం. ౧

మ॥ కవితాచార్యుఁడు వెంకటేశ్వరు పరిష్కారమ్మునుంగాంచి; పైఁ
గవిసమ్రాట్టు సువర్ణపీఠమును సింగారించు, మీ మాతృభ
క్తి విశేషమ్ము రుద్రార్చనల్ పోడవై దీపించు నీ కావ్య మాం
ధ్రజనధూర్జటీశుభకర్ణపాశసుమసౌందర్యమ్ములం దిద్దుతన్. ౨

శా॥ శైవుండై జనియించినందులకు నీ జన్మమ్ము సార్థమ్ముగా
దేవుండిచ్చు కవిత్వశక్తి, జననీ దివ్యాంఘ్రి సంసేవనన్
దావుల్గార్చె వెలార్చితీ శివపురాణమ్మున్ గవుల్మెచ్చ. మే
ధావి గ్రామణి! నాగవీరయకవీ! ధన్యుండవీ వెంతయున్. 3

మ॥ వినయంబింటన్ విలసింప నచ్చటచటన్ విన్నాడనే డెంతయున్
గనుగొంటిన్ భవదీయ సత్కృతిని శ్లాఘ్యమ్మయ్యె నీపూనికల్, స
జ్జనతామాన్యము భక్తిబంధురము నీ సౌజన్యభావప్రకా
శనమీ కావ్యము, సత్కవీంద్రసుమనస్సంతోషపోషమ్ముగన్. ౪

ఉ॥ లేశక చాలకున్న, నిజదేహముఁ గనరేకయున్న, నీ
వారిమితోడ నింతటి మహోన్నతి కావ్యము చేయఁ జేసె, గౌ
రీ రమణుండు దాఁ దన చరిత్ర ప్రసిద్ధివహించు పొంట, నా
కారుణికోత్తముం డొసఁగుఁగావుత నీకుఁ జిరాయువున్నతుల్. ౪

మల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రి.

23—2—47 చిట్టిగూడూరు.

ఈ శ్రీమల్లికార్జున శాస్త్రిలవారి తృతీయపుత్రులును, శ్రీకాంచీమాహాత్మ్యాది గ్రంథరచయితలును, ఉభయభాషాప్రవీణులునునగు బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లంపల్లి వీరేశ్వర శాస్త్రిగారు.

అభినందనము.

శా॥ మామాతామహవంశ్యుఁడే యనినసమ్మానమ్ము, నారాధ్యభూ
సామాన్యమ్మభిమాన, మద్యతనతాసంకోచభావమ్మునున్
బ్రేమమ్మున్ విడనాడి మీకృతి నెడన్ వీక్షింపఁగా, నాంధ్రభా
షామంజీరరవానుకారియగుచున్ సంతోషము ల్వార్చెడిన్. ౧

మ॥ కలఁడా శైవులయందు నేఁడును మహాకావ్యక్రియాదక్షుఁ, డో
మలభవ్యప్రతిభాభిరాముఁ డని వేగాఱున్ విచారింప నీ
విలసద్భావగభీర, మారసగుణాన్వితమ్ము, నానాజనుః
ఫల మీకబ్బము దెల్పె నీప్రముథభావమ్మున్ గవిగ్రామణీ! ౨

ఉ॥ కవులఋణమ్ము దీర్చికొనఁగల్గిన, యిన్నొక పాటివానిఁగాఁ
గవియనరాదుగాక, శివకావ్యకథాకథనాధురీణునిన్
గవియనఁజెల్లదే? బిరుదు కైకొనఁ నొల్లని నీవినీతికిం
దవునిది నాగవీరయబుధప్రవరా! సుకవీ! మహాకవీ! ౩

23-2-47 మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశాస్త్రి

Pandit N. S. College
Parnasala P. O.
Kistna (Dt)
(Via) Masulipatam.

సర్వతంత్ర కళాశాలాప్రధానాచార్యుఁడు బ్రహ్మశ్రీ తాడేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రిగారు - బెజవాడ.

అయ్యా! నాయభిప్రాయమును శబ్దసంక్షేపమున దెలుపుకొనుచున్నాను.

గీ॥ తేనె లొల్కెడి పల్కులతీపిఁ బల్కు
వెలఁదిపల్కులతెల్కలు వెలయఁ బూర్వ
సత్కవీశ్వరపద్ధతిఁ జాటినట్టి
శివపురాణమ్ము నీసాంబశివుఁడు మెచ్చె.

తాడేపల్లి సాంబమూర్తిశాస్త్రి

22-2-47 బెజవాడ

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ప్రధానాచార్యులు, సౌందరనందాదికావ్యనిర్మాతలు బ్ర॥ శ్రీ॥ పింగళిలక్ష్మీకాంతకవి ఎం. యే. గారు—

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రిగారికి నమస్కారములు. మీరు దయతోఁబంపిన శివపురాణమందినది. చాలగృతజ్ఞుడ. మీగ్రంథము నామమాత్రమున పురాణమే కాని రచనలో కావ్యమువలెనున్నది. అనగా పురాణోచితమైన ప్రసన్నధారాళతయు కావ్యోచితమైన రసదీప్తియుకలవన్నమాట. గ్రంథముచదివి నేను చాల ఆనందించితినని వ్రాయుట పునరుక్తి. చిత్తగించవలెను.

పింగళి లక్ష్మీకాంతము.

26-2-47 వాల్తేరు.

హైదరాబాదు నిజాం కళాశాల రిటైర్డు ప్రొఫెసరు బ్రహ్మశ్రీ మరుగంటి సీతారామయ్యగారు. ఎం. ఏ.

కవివరా! తాము దయతో నాకిచ్చిన శివపురాణమును స్థాలీపులాకన్యాయముగా చదివితిని. మిక్కిలి యానందించితిని. పూర్వ కవుల కెంతమాత్రమును తీసిపోని తమవంటి విద్వత్కవులీ కాలమున కూడ నచ్చటచ్చట మిగిలియుండుట మిక్కిలి ముదావహము. రసవంతమై, నిర్దుష్టమై ధారావాహికగా ప్రవహించు శైలిలో శివపురాణమును రచియించుట తమకు దక్కినది. తాము శైవులై యుండుట కూడ మరియొక విశేషము. కాకపోయిన శివపురాణహృదయమును మఱియొక వ్యక్తి గ్రహించియుండునా?

వృద్ధులయ్యు దీర్ఘకాలసాధ్యమగునిట్టి యపూర్వకార్యమును నిర్వర్తించి భాషామతల్లికి నూతనాలంకారమును సమకూర్చినారు. పోతన్నగారు "పల్కించెడివాడు రామభద్రుండట" యన్నట్లు మిమ్ము నా పరశివుడు పల్కించినాడనుటలో నెట్టి యాశ్చర్యమును లేదు. భగవత్కటాక్షము లేకయున్న నిట్టి యుద్గ్రంథ రచనము సుసాధ్యమగునా?

గ్రంథమునందలి గుణజాలమును పీఠికారచయిత లుగ్గడించిరి గాన నేనా పనికి పూనుట చర్వితచర్వణ మగుటయేగాక గ్రంథవిస్తృతియు నగును. ఈ శతాబ్ద పూర్వార్థమున వెలువడిన యుత్తమ గ్రంథములలో తమ శివపురాణ మొకటియని చెప్పుటతో తృప్తి నొందుచున్నాను. మీరు ధన్యజీవులు.

విధేయుడు
కురుగంటి సీతారామయ్య.

14—8—47. 89, బి. నాంపల్లి.
హైదరాబాదు—దక్కన్.

విద్వత్కవిరాజ, కవికులశేఖర, ప్రాచ్యసాహిత్యవిద్యాప్రవీణ బ్ర॥ శ్రీ గరిపెల్లవిశ్వనాథశాస్త్రిగారు. ఎం. ఏ. ప్రొఫెసర్ నిజాం కళాశాల. హైదరాబాద్-ద.
అభినవపోతన శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర కవీంద్రుని శివపురాణకృతి:

మ॥ శివపారమ్యము భక్తినుత్కలిక లక్షింబుగానిండఁగాఁ
గవితావాహిని కావ్యకల్పకముగాఁ గల్యాణనిత్యోత్సవ
మ్మవలీలన్ హృదినింప పోతన మహోద్యానప్రసూనమ్ములన్
శివభావమ్మతిమాధురీరుచుల వాసింగన్న సత్కావ్యమీ.

తే॥ శివపురాణ ముదారము నన మతులము, నాగవీరేశ్వరకృతిఁ గనంగ నుర్వి
గుణసమంచితము హితమ్ము గురుతరమ్ము, పోతనార్యుడెఁ నాగేశుఁ డీతఁడరయ.

ఉ॥ భక్తి విరక్తి లోకహితవర్తన నిర్మలశైవదీక్ష వాక్
శక్తి రసైకదక్షతయు సారవిశాలసహార్ద్రభావముల్
యుక్తియు సచ్ఛశిల్పము మహాహ్లాదయమై తగు నీదుకావ్యమా
ముక్తికి భుక్తికిన్ దగిన మూర్తి రచించితివో కవీశ్వరా!

చ॥ వయసునఁ బెద్దలయ్యు కృతివల్లభతఁ నవయౌవనుండుగా
నియమము ధార శిల్పమును నిగ్గుశబ్దము భావనమ్ము లో
నయమును బింకముఁ సరసనర్మకథార్థవిధానకల్పముఁ
మెయిని దెనుంగు సంస్కృతులు మేల్ రతనంబులు మీదుకై తరుఁ

ఉ॥ పోకడ కూర్పు శబ్దములు పూర్వకవీంద్రులకావ్యగర్భముం
దేకడ నెట్టిశక్తి గని యేప్రవహించినతీరు దిద్దుటల్
రాకల పండువెన్నెల చరాచరమోహనపూర్ణమూర్తిగా
మీకవితావధూటి దగు మేలి రుచులఁ దలఁతుఁ గవిశ్వరా!

8-8-47

"ఆ నం ద"
- సరిపెల్లి విశ్వనాధశాస్త్రి
58 ఉరా శికిందాబాదు.

హైదాబాదు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులు
బ్రీ॥ శ్రీ॥ రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు.
శ్రీ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారికి నమస్కృతులు—

క॥ శ్రీశివపురాణరుచులు ప్ర, కాశించెను యుష్మదుభయకావ్యవిరచనా
కౌశలమున శివకథనా, వేశము పాండిత్యబలము వీరేశకవీ!

క॥ శివ మనగ మంగళము త, చ్ఛివస్వరూపంబె యుల్లసిలు నానామా
నవసంతాన శ్రేయో ♦ వివర్ధనకలాపమందు వీరేశకవీ!

క॥ తొడిమెలలో మొగ్గలవలె ♦ నుడువులు కుదురైనయెడల నూల్గొనగనం
బడు శివునికంఠస్వరమటు, బెడగారుచునీదుకవిత వీరేశకవీ!

21-3-47

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

శతావధానులు బ్ర॥ శ్రీ॥ నల్లాన్ చక్రవర్తి శ్రీనివాస వేంకటాచార్యులు గారు-

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర శాస్త్రుల వారి సన్నిధికి —

తామనుగ్రహించిన శివపురాణమును స్థాలీపులాకన్యాయమున చదివితిని. కవితా కల్పశాఖకు కుసుమాయితపు దెలువేసుచున్న యీ కావ్యము నూతన ప్రతిభావ్యుత్పత్త్యభ్యాసనామత్రయముల్లసిల్లుచుండగ పురాణగ్రంథనిబంధన మొనర్పగలను నేర్పు గలరని యమందానందమునందితిని. ఎడనెడ నన్నయ తిక్కన శ్రీనాథ పోతనలను సాక్షాత్కరింప జేసితిరి. రసస్యందజనకమగు శ్రీ పార్వతీపరమేశ్వర మాహాత్మ్యము నారాధించి యీ వార్ధకమును సార్థకముగా నొనరించుకొంటిరి. నేటిసాహిత్యమున మీరొక విశిష్టస్థానమలంకరింపదగినదని నాయభిప్రాయము. చిత్తగించవలెను.

వెంకటాచార్య

20-3-47 సికింద్రాబాదు.

సికింద్రాబాదు మహబూబు కాలేజీ ప్రధానాంధ్రపండితులు శిరోమణి బ్ర॥ శ్రీ సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు.

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి గారు రచించిన శివపురాణమును నాదరముతో జదివితిని. దీనికి టీకను విరచించిన శ్రీవిశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు వీరికవిత్వమునంగల విశిష్టతనంతయును సముద్రమునుండి పీయూషమును వలె మథించి తీసి యాస్వాదింపం బాఠకులకొసంగిరి. మరియు బ్రహ్మశ్రీ తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రిగారును వీరిగ్రంథము నామూలాగ్రముగా శోధించి వీరిప్రతిభావిశేషములను లెస్సగాఁజూపించియుండిరి. ఈ యిరువురి పీఠికలచే సర్వమును గతార్థమగుచున్నది. ఇతరులయభిప్రాయములు చర్వితచర్వణములే యగుచున్నవి. కావున నేనువారియిరువురి యభిప్రాయముతో నేకీభవించుచున్నానని మాత్రము తెలుపుచున్నాను.

శ్రీశాస్త్రిగారుకవిత్వమున సిద్ధహస్తులు. పెక్కుగ్రంథములను విరచించిరి. పరమేశ్వరుఁడు వీరికి దీర్ఘాయురారోగ్యములొసంగి వీరిచే నితోధికమగుసారస్వతసేవను జేయించుగాతమని నాయాశంసనము—

సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రి

25-8-47 44 జీరాకంపౌండు

సికింద్రాబాదు.

శ్రీజటప్రోలుసంస్థానవిద్వత్కవులు బ్రహ్మశ్రీ వాజపేయయాజుల రామసుబ్బా-
రాయుడుగారు, బి. యే., స్నేహలతాకవితాసంఘము—కొల్లాపురము.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

అభినందనము.

ఉ॥ శశ్వదనంతకీర్తికరసాధనమౌ ముదిగొండనాగవీ
రేశ్వరశాస్త్రిగారురచియించిన యీశివకావ్యమెన్నఁగన్
విశ్వమునందు వ్యాప్తమయి పేరును పెంపును దెచ్చునట్టిదీ
శాశ్వతమైనసత్కృతి రసజ్ఞులమై తనరారుచుండుటన్

ఉ॥ రాజులు మెచ్చునట్లు కవిరాజులు మిక్కిలిమెచ్చునట్లు వి
భ్రాజితలీల నీశివపురాణము వ్రాసి తెలుంగుభూమికిన్
దేజముదెచ్చినట్టి కవిధీరుఁడితండు బహూక్తులేటికే
రోజఁబఠించినన్ జయబలోన్నతి గల్గును భారకాలికిన్

గీ॥ కంష్టకగుపడు దేవులెక్కాలమంచుఁ, గనిసతల్లిదండ్రులకిది కాన్కయంచు
వినయమిగురొత్తఁ గాఁ సమర్పించునట్టి, నాగవీరేశ్వరుండె గుణజ్ఞుఁడన్న

గీ॥ శివుని పేరెంచునూత్రానసిద్ధికలద, టన్న శివపురాణంబెల్ల మిన్నగాఁగ,
వ్రాయువారికిఁ గల్గునపారసుఖము, చదువువారికి గలుగుసంపదల వెల్ల.

ఉ॥ వ్రాసినకావ్య మెంత మధురంబని పల్కఁగ నేర్తు? మేటియు
ల్లాసముగల్గు తెల్గుకళలన్ దనరారుప్రియోక్తులుండె నే
వీసమునైనలోటు గనుపింపదు చూత మటన్నగానఁగై
కైలాసనివాసుఁ డీకవి కలంకృతిగాఁ జిరకీర్తి నిచ్చుతన్.

వాజపేయయాజుల రామసుబ్బారాయుడు.
బి. యే.

కొల్లాపురము

ద్రవ్యదాతలు

రు-	మ॥ రా॥ శ్రీ
51	రుమాళ్ళకొండయ్య
50	వంగపల్లి వీరయ్య
25	ఉప్పులంచు బాలరాజయ్య
25	నోములపానయ్య
25	మనెసానిలక్ష్మయ్య
25	బిజ్జాలలక్ష్మయ్య పద్మారామయ్య
25	తడుకశంకరయ్య జక్కానిచంద్రయ్య
25	సాల్వేరు రామయ్య
25	కేలుకుంట వెంకయ్య
15	వారణాసిమల్లయ్య
15	నంబూరినాగభూషణంకృష్ణమూర్తి
15	మాలి రామలింగము రాములు

రు-	మ॥ రా॥ శ్రీ
15	కోటగిరి తేజోలింగము
15	కోటిపల్లి గంగయ్య
15	ముచ్చెర్ల ఈశ్వరయ్య
15	పొట్టిపల్లి చంద్రయ్య
15	బచ్చు లింగయ్య
15	వంకమామిడిలింగయ్య బూచశంకరయ్య
15	కైలాస శంకరయ్య
15	పెద్ది రాజలింగయ్య
15	ఇరుకుళ్ళ శంకరయ్య
15	వంగపల్లి లింగన్నగారి లక్ష్మయ్య

తప్పొప్పులు

— పీఠికలో —

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
10	11	నన్నయ్య	పెద్దన్న
24	20	సూక్ష్మ	సూక్ష్మ
25	9	పంచూడ	పంచచూడా
		—మున్నుడిలో—	
9	5	అర్శఆదిభ్యోచ్ నుండి	ప్రజ్ఞాదిభ్యశ్చాణ్ నుండి-
		—గ్రంథములో—	
16	18	హాస్యమిద్ధంగ	హాస్యతరధరగ
38	18	భూసురులతోడ	భూసురులచేత
156	23	నరుదొప్పంగా	జనవొప్పంగా
217	1	ఎవ్వనికూంతు	ఎవ్వనిపుత్రి
482	20	మదాంధకారము	మహాంధకారము
524	10	హిమరుణ్మార్గార్ధకాంతంబు	హిమరుకోకాభిగానంబు
729	17	నాల్గువందలేండ్లసంధ్యం	తొమ్మిదివందలేండ్లసంధ్యాం

దివ్యదాతలు

రూ॥	మ॥ రా॥ శ్రీ
50	తోట అప్పయ్య
35	అన్నంరత్నయ్య అండ్ సన్స్ గార్లు
20	ఆమేటి పాపయ్య
15	మూసెట్టి రంగనాయకమ్మ
15	చందా రాజన్న
15	గోపిసెట్టి శంకరయ్య
15	క్యాస చంద్రయ్య
15	బెజుగం చన్నయ్య వెంకయ్య గార్లు
15	బి. నరిసిములు కంట్రాక్టరు
15	కొమిరిసెట్టి శంకరయ్య

శ్రీ మహామహోపాధ్యాయాద్యనేక బిరుదాంచితులు, ఆంధ్రభారతకవులు బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిలవారు — కవిసార్వభౌములు —

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి,

అయ్యా! మీారచించిన గ్రంథ మంతయుఁ జదువఁజాల నైతిని. అక్కడక్కడఁ గొంచెముకొంచెముగాఁ జదివితిని. కవిత్వము మిక్కిలి చక్కగా నున్న దని మనవి చేయుచున్నాను. మీారు కవితావిషయములో గొప్ప శుశ్రూష చేసియున్నారు. తత్ఫలితముగా నిట్లు సుకవిత్వ మలవడిన దని పండితులు తలంచుచున్నారు.

1—3—'47 చిత్తగించవలెను,

రాజమహేంద్రవరము శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి

—

కృష్ణాపత్రికాభిప్రాయము

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితము. వ్యాసకృతములైన అష్టాదశ పురాణాలలోనిదగు నీయుద్గ్రంథము పురాణముల నాంధ్రీకరించిన పోతనాది మహాకవుల మార్గము ననుసరించి రచింపబడినది. సృష్టి, సతీ, పార్వతీ, కుమార, యుద్ధ, లీలా, లింగవైభవ, ఉమా, కైలాస, వాయవీయ, విద్యేశ్వరములను ఏకాదశఖండ ములచే నొప్పిన యీయుద్గ్రంథమును రచించిన నాగవీరేశ్వరకవి గారు పండిత కవులు. శివభక్తి పారమ్యమును బోధించు నీపురాణము వీరిచేతులలో బడి ఆంధ్ర సరస్వతీహస్తభూషణమైన దని చెప్పవచ్చును, ఆరువేలపద్యముల యీగ్రంథము ఎచట చూచినను కుంటుపోని రచనాపటిష్ఠతచేత, కదళీపాకముచే, కండగల పలుకు బడిచే నొప్పారి రసము చిప్పిలుచున్నది. శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణకవిసమ్రాట్టు రచించిన విపులమైనపీఠిక ఈగ్రంథముఖము నలంకరించుచున్నది.

19—4—1947 "శ్రీవత్స"

కృతికర్త

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యా శాస్త్రి

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీ శివపురాణము

సృష్టిఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

విభుఁ డాత్మనేత్రసర • సీరుహపూజనొనర్ప యేమహా
దేవుని సుప్రసాదనియ • తిన్ గొనె సర్వసువర్ణచక్రర
త్నావహమైనచక్రము సు • ధాంశుఁ డిఁకెవ్వనిఁ జెంది దక్షశా
పావధినొందెఁ నట్టి సద • యాత్ము శివున్ బరమాత్ముఁ గొల్చెదన్

చ. పెనిమిటిపెందొడన్ జనవు • పెంపునఁ జక్కఁగ నెక్కి యక్కనన్
దనయుగణేశు నెత్తికొని • తావలచేతఁ గుమారు నెమ్మొగం
బును దయమీఱఁ బుణ్కుచున • మోనమయంచు వచించుమాధవా
ఖ్యనిమిషనాథశేఖరుల • నాదటఁ బ్రోచునుమన్ భజించెదన్. 2

క॥ సకలామరసముదయమునఁ, బ్రకటితముగఁ దొల్తపూజఁ బడసి ప్రమథనా
యకుఁడై కడు మాతాపిత, లకు మురుపిడుదంతిముఖుఁ గొలచెదన్ మదిలోన్ 3

ఉ॥ రుద్రమహోగ్రరోషమయ • రూపముఁ జేకొని దక్షుమార్ధమున్
రౌద్రతరార్భటిన్ దునిమి • రాక్షసమర్దనముఖ్యులన్ భయో
న్నిద్రులఁ జేసి భక్తులను • నిత్యముసాఁకెడుభద్రకాళికా
భద్రుఁడు వీరభద్రుఁడు శు • భంబిడుఁగావుత మాకునిచ్చలున్. 4

సీ॥ మధురసౌరభచారు • మకరందబంధుర, శోణాబ్జ మొకకేల • సొంపుచిలుక
లలితరాగాయతా • లాపశోభితహేమ, వల్లకి యొకచేత • వన్నెదొలుక
రసవస్త్వలంకార • రమ్యభావవిశాల, పుస్తక మొకకేలఁ • బొంకమొలుక
భక్తపావననామ • పరమజపోజ్జ్వల, మణిమాల యొకచేత • మానుగులుక

గీ॥ సురభిసౌవర్ణపుష్కరాంతరమనోజ్ఞ, కర్ణికాసీనధాతృముఖమునవమరు
వాణి నిర్జితశుకపికవాణి వాణి, గరిమనొసఁగ భజింతుఁ జొక్కమగుభక్తి.

సీ. షట్కాలశివలింగసమయసమర్చాభి, రాము శ్రీవేమనారాధ్యగురుని
నిగమాగమార్ణవనిష్ణాతుఁ బావన, భావుని వీరమల్లావధాని
శబ్దవిద్యాపారచతురుఁ జిజ్ఞావూరి, వంశ్య సీతారామపండితేందు)
శతవధానమనీషి చంద్రులఁగిజ్కవి, గజకేసరుల శతగ్రంథకవుల

గీ. మఱియు నేమానిరాజయన్ మంత్రశాస్త్ర,వక్త యున్న గునాచార్యవరుల నాదు
చిత్తమున మేలిభక్తినర్చించి యుంచి, తొక్తులనొకండఁ గృతిసేయ నూహచేసి.

ఉ. శైవపురాణమెందును బ్రశస్తము శర్వకథాసుధాభిధా
రావహసర్వభాగవిభవాస్పదధామము భూరివిస్ఫుర
ద్భావరసాభిరంజకము పాఠకకోటికి బూరుషార్థ ల
క్ష్మీవిలసన్నివాసమని చిత్తమునందిగురొత్తువేడ్కతోన్, 7

చ. తెనుఁగొనరింపఁబూనితి సుధీప్రవరుల్ మదిఁబొంగ భారతీ
కనదురురత్నసంకలితకాంచనకాంచికలాపకింకిణీ
ఘనతరనిస్వనంబెసఁగఁగా వికసల్లలితారవిందసం
జనితనితాంతసౌరభలసన్మధురోక్తుల రక్తులేర్పడన్, 8

—* కవి స్తుతి *—

గీ॥ ఘనుల వల్మీకభూ వ్యాసకాళిదాస, భాస భారవి భవభూతి బాణ భట్టి
మాఘ శ్రీహర్ష బిల్హణ మల్హణాది, సంస్కృతకవీంద్రపదసారసముల కెఱఁగి.

వ॥ ఆంధ్రకవులందు

ఉ. అంచితభక్తిఁగొల్తు విబుధావళి కున్నతవైభవంబునన్
బ్రాంచదమేయహర్షజనకాకృతచారుపదప్రదాతలా
కాంచనగర్భ విష్ణు శశిఖండకిరీటులఁబోటిసేయుచున్
మించిననన్నయాదికవి నేతల భారతధాతలన్ మదిన్. 10

క॥ సోముని భీముని నాచన, సోముని శ్రీనాథబుధుని నూరన్నను బ్ర
జ్ఞామహితుఁ బెద్దనార్యునిఁ, బ్రేమమ్మునఁగొలుతు వారి పెంపుఁబొగడుచున్. 11

శా॥ ఎందెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా నేడేన్ దొసంగుండుటో
ష్పందద్ క్షేంద్రులకేని యంతనెమెటుల్ పోనోవు సర్వంకషా
స్పందప్రోద్ధత భారతీరుచిరశుంభద్దుంభసంరంభముల్
మందుల్ దీని నెఱుంగఁజాల రదిషే మంబొను మాకెంతయున్. 12

చ. తిరుపతి వేంకటేశకవిసింధురులు కావ్యములందు భారత
స్ఫురితపథానురోధగతి ♦ సొంపులునింపిరి నేనునట్లె యా
దరమెసఁగంగ వారిసువి♦ధానపుభంగి నెఱింగి కబ్బమున్
బరఁగ రచింతు దీనిపరి♦పాకము లోకమెఱుంగుఁగావుతన్. 13

క॥ మక్కికిమక్కిన్ గూర్చుట, చక్కనిమార్కంబుగాని♦ చందముగుట నా
చక్కివిడనాడి నాయీ, ఫక్కిన్ బొనరింతు లలిత♦పద్ధతి మెఱయన్. 14

క॥ శివలింగము రుదురాకలు, శివలింగధరుండు గురుఁడు ♦ శ్రీఫలదళముల్
శివమంత్రము బూదియు నా, కవిరళభద్రంబులొసఁగు ♦ నశ్రాంతమ్మున్. 15

—* శైవాచార్యాది సత్కృతి *—

క॥ *పన్నిద్దఱు సూర్యులు నాఁ, బన్నిద్దఱు రేవణాది ♦ పాశుపతసుసం
పన్నిధులు బుధులు వారల, కున్నతులఁ బొనర్తునే న♦కుంఠితభక్తిన్ 16

వ॥ అందును

క॥ శ్రీకంఠుడనంగను వి, ద్యాకంఠుఁడు నీలకంఠుఁ ♦ డనునామములన్
లోకోత్తరఘనపుణ్యు, శ్లోకుఁడగు భాష్యకార ♦ సోమునిఁ గొలుతున్. 17

ఉ॥ కొందఱు వ్యాససూత్రముల♦కున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
బొందువడంగఁ బొత్తములఁ ♦ బూన్చిన నందురుచున్న వ్యాసమా
నిం దనుపంగ సూత్రగత ♦ నిశ్చితతత్త్వముఁ దెల్పి శైవరా
జిం దనరించినట్టి గురు♦శేఖరుఁ గొల్చెద నీలకంఠునిన్. 18

సీ॥ హరువొప్పఁగాంచి నే♦కామేశువరమున, నెవఁడబ్రముగ జని♦యించి మించె
శ్రీనీలకంఠదే♦శికపదపద్మసే, వనమున నెవ్వఁడు ♦ వాసిఁ జెందె
షడ్దర్శనంబుల ♦ సారపారముఁ గాంచి, యెవఁడు సిద్ధాంతంబు ♦ లెసఁగఁ జేసె
సర్వవేదార్థ ♦ విజ్ఞానంబుఁ గొని తత్త్వ, మిదియంచు నెవఁడు దా♦నెఱుకపఱచె
గీ॥ అతఁడు శ్రీహరదత్తుఁడా♦ఖ్యాతసర్వ, దేశరాజన్యగోష్ఠిని♦ వేశకోవి
దాతిశయగేయసుయశో మ♦హామహుండు, శర్వనిభుఁడొందుఁగాతనా♦సన్నుతులను

* 16 పన్నిద్దఱు రేవణాది పాశుపత సుసంపన్నిధులు —
సిద్ధత్రియము : 1 రేవణసిద్ధుఁడు 2 మరుళసిద్ధుఁడు 3 ఏకోరామసిద్ధుఁడు.
ఆరాధ్యత్రియము : 1 ఉద్భటారాధ్యుఁడు 2 వేమారాధ్యుఁడు 3 విశ్వారాధ్యుఁడు
పండితత్రయము : 1 మల్లికార్జునపండితుఁడు 2 శ్రీపతిపండితుఁడు 3 మంచనపండితుఁడు
ఆచార్యత్రియము : 1 నీలకంఠశివాచార్యుఁడు 2 హరదత్తాచార్యుఁడు 3 భట్టభాస్కరాచార్యుఁడు
వీరలు శైవమత మూలాచార్యులు. వీరిలో 3 వ ఆచార్యుఁడు మొదలుకొని 9 వ ఆచార్యుని కడకు దద్వంశ్యు లిప్పటివఱకు శైవమతాచార్య పురుషులై పేర్కొనఁబడుచున్నారు.

చ. *అలికమునన్ గృశానుకృశానందనిశంకరుఁడాఱు మోములన్
వెలయనిశక్తిహస్తుఁడు పవిత్రతపంబును గోలుపోనిక్షా
కలుఁడలగాధినందనుఁడు శాంభవభాష్యవిరాజి నాదుజో
తలఁగొను శైవపండితవిధాతృఁడు శ్రీపతిపండితుండిటన్. 20

గీ॥ ఘనభవకరాళపంకలంఘనపటిష్ఠు, బ్రహ్మవిద్యాప్రబోధనప్రౌఢుఁ బావ
నమతిఁ గల్యాణపూర్వానందయతిని, వేమఱునుతింతునాదుహృద్వేశ్మమందు.

క॥ ఆయుర్వేదకళానిధియై యనురాగమున నన్ను నావిద్యను బ్ర
జ్ఞాయుతుఁ జేసిన నవరా, త్రేయ ములుగురామలింగ దేశికుఁ గొలుతున్. 22

చ. శివపురవంశసింధుభవశీతలరశ్మి శిరీషపుష్ప పే
లవహృదయుం డలంకృతికలాలలితుండును నాకు నెయ్యుఁడున్
శివునిఁ భజింపఁదత్పదముఁ జెందినయట్టిఁడు నైనమల్లయా
ఖ్యవిబుధవర్యు నెంచెద మదాత్మమునందుఁ దదాత్మ మెచ్చుచున్. 23

గీ॥ మఱియు నామామ ధైర్యరమాహితుఁడు, శివపురాన్వయపాథోధిశీతభానుఁ
డాఢ్యుఁడు శివార్చనాపరమాంతరంగుఁ, డట్టిదుర్గావ్హయుని మదియందుఁ గొలుతు.

గీ॥ ఘనుఁడు భోగేశ్వరాదిసత్కావ్యసవిత, మల్లమపలికులాబ్ధిహిమకరమూర్తి
మల్లికార్జునశాస్త్రి మామకకవిత్వ, మండనావహుఁడాత్మసమర్చ్యుఁ డెపుడు. 25

వ॥ మఱియును

గీ॥ తూములూర్యన్వయసుధాబ్ధిసోముఁ డిభ్య, సభ్యచరితుండు శాబ్దికచంద్రుఁ డస్మ
దీయకృతిరత్నమున్ సానఁదీర్చె నట్టి, దిట్ట శివరామకృష్ణశాస్త్రిని నుతింతు.

క. ఇఁక నెందఱో మనీషులు, ప్రకటితకవితాకళావిరాజితు లీమా
మకకృతికి వన్నెఁ గూర్చిరి, యకలంకమతిన్ దలంతు నవ్వారిసిరిన్. 27

వ॥ ప్రాచీనాచారంబు కతన నస్మదీయవంశచరిత్రంబు నొక్కించుక ముచ్చటించెద.

—* వంశానుక్రమణిక *—

క॥ ధరణిన్ బ్రాహ్మణశాఖల, హరువగు నారాధ్యశాఖ యలరు నొకండం
దిరమగు మావంశము భా, సురభారద్వాజగోత్ర శోభితమగుచున్. 29

క॥ యాజుషశాఖాధ్యయన, భ్రాజితమై యిష్టలింగ భాస్వత్తరపూ
జాజాగరూకమై కడు, రాజిలు ననవరతమార్య రాజస్తుతమై. 30

* 20 శ్రీపతి పండితారాధ్యులు : పూజ్యపాదులగు వీరు గూడ వైయాసిక సూత్రములకు శ్రీకర భాష్యంబును వేరితో సవిశేష శివాద్వైతభాష్యంబును రచించిరి.

వ. అందు

శా. శ్రీకాళేశ్వరలింగదివ్యకరుణా ♦ శ్రీభాగ్యజాతుండు లో
కైకఖ్యాతమహాతపోనియతదీ♦వ్యద్భవ్యతేజుండు వీ
తాకాశల్యనిరస్తకల్యధికపా♦ఝ్యస్తోముఁ డొప్పెం దెఁ జం
ద్రాకల్పోపముఁ డుద్భటార్యగురుమా♦ర్తాండుం డిలామండలిన్. 31

సీ. ఏ గురుండుండె ఖం♦డేందుమౌళిప్రతి, వాసమౌ ముదిగొండ ♦ పట్టణమున
ఏ సుధీశ్వరుఁడొందె ♦ హిమగిరిజాభయా, సౌభాగ్యసుందరీ ♦ సాధ్విపాణి
ఏ దేశికాగ్రణి ♦ యిచ్చె భోజాదిరా, జాధిరాజుల కిల ♦ నభవదీక్ష
ఏ మహాత్ముఁడు వాపె ♦ నీశశాపంబు భూ, తంబులై యున్న గం♦ధర్వతతికి

గీ. అట్టి నిరపాయగేయు వి♦ఖ్యాతపూత, వికచకమలవనామోద ♦ నికరసార
కీర్తిపూర్తివిరాజితా♦ఖిలదిగంత, రాశమండలుఁ డారాధ్య ♦ రాజమౌళి. 32

సీ. భంజించె బౌద్ధాది పాషండమతములఁ, బ్రతివాదు లెల్లన♦బ్బింబుఁ జెంద
రంజించె పార్వతీ ♦ రమణమతంబు శాం, భవులెల్ల మేటిసం♦బరముఁ జెంద
విరచించె హారలీల ♦ వెలయుసలంకార, సంగ్రహకావ్యంబుఁ ♦ జతురులలర
నార్జించె నిష్టలిం♦గార్చనాఘనయోగ, లబ్ధనిర్వాణక♦ల్యాణలక్ష్మి

గీ. భక్తు లుప్పొంగఁ గరతలం♦భ్రాజమాన, శాంభవప్రాణలింగాను ♦ సంగతాత్ముఁ
డై యనశ్వరగౌరీశ్వ♦రాధివాస, భాసురంబగు కైలాస ♦ పదముఁ జెందె. 33

గీ. ఆట్టియారాధ్యమకుటుని♦యన్వయమునఁ, బుట్టి చెలువొందిరనఘులు♦భూరియశులు
చంద్రశేఖరదేశిక ♦ చంద్రముఖ్యు. లవనిఁ బలువురు కలిదోష ♦ హారణచణులు.

వ. ఉద్భటగురుండు మొదలుచేసి వీరందఱు పెక్కుతరంబులవఱకు ముదిగొండ
యందుఁ గాపురముండుట ముదిగొండవారనంబరంగిరి. 35

క. మును రామలింగసత్కవి, జనమాన్యం డుద్భటార్య ♦ చరితవిరచనం
బొనరించి వీరివంగడ, మన నెట్టిదొ యెఱుఁగఁ జేసె ♦ నందఱు మెచ్చన్. 36

వ. పదంపడి వీరివంశ్యు లతిశయాభివృద్ధిఁ జెంది వేఱువేఱుగ్రామంబులందు వసించి
పెక్కుతరంబులు గడచుట నన్యోన్యజ్ఞాతిధర్మంబుఁ బాసి పెక్కుతెగలవారైరి.
అవ్వానిలో సుప్రసిద్ధు లనేకులు పొడమి పేరుపెంపున్గాంచినవారలందుఁ
గొందఱి నిందుఁ జేర్కొందు. 37

సీ. చిన్మయదీక్షాది ♦ శివమతగ్రంథక, ల్పకశాఖి శ్రీవీర♦భద్రగురుఁడు
షడ్దర్శనాగమ ♦ శౌండుండు కేదార, లింగపండితరాజ ♦ పుంగవుండు

నందిగామాగ్రజం న్మేందుండు వేదాగ, మాంభోధి వీరభంద్రావధాని
కొండవీడున నున్న ♦ కుసుమకోమలకావ్య, కమనీయవీరభా♦గవతధాత

గీ. పాణినీయాగమాంత వింభాసితోరు, బాదరాయణఘనకలాంభరితమహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశై♦వప్రబంధ, రంగదురుకీర్తి శ్రీనాగంలింగశాస్త్రి. 38

సీ. ఎవ్వానిశుభనామ ♦ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకుఁబాపసంచయము దొలఁగు
ఎవ్వానిచారిత్ర♦మే శైవమండలి, కెల్లయాదర్శమై ♦ యెసఁగ మెసఁగు
ఎవ్వానిదాతృత్వ ♦ మెల్ల దేశములందు, విఖ్యాతిఁగాంచి కా♦వించెఁదనివి
ఎవ్వానిసద్బోధ ♦ లెంతకాలంబేని, వినుగుఁగాంచక యె కాంవించు భక్తి

గీ. ఎవఁడు చేసిన షట్కాలి♦కేష్టలింగ, పూజఁగావించెఁ బరులకుఁ♦బులకతతుల
నట్టిశ్రీశంకరారాధ్యుఁ♦డార్యబోధ్యుఁ, డనుపమానయశస్కుఁడై ♦యవనివెల...

వ॰ ఇఁక నిజాము దేశమందు నల్లగొండజిల్లాలోని నారాయణపురంబందుఁ గాపుర...
బున్న మా తెగయందు

సీ. సహజాంధ్రపాండితీ♦శాలి శివార్చనా, మానితాత్ముఁడు తాత♦మంత్రమూర్తి
* నిరతాన్నదానాభి♦నిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండ్రి సం♦త్యవ్రతుండు
అమలగుణాఢ్యలై ♦ యలరినయట్టి శ్రీ, శరభమ్మనాగమల్ ♦ సవతితల్లు
లకలంకచారిత్ర ♦ హారితగోత్రోద్భవ, యైనలక్ష్మమ మామ ♦ కీనజనని

గీ. సవతితల్లికుమారుఁడు ♦ శరభమూర్తి, యన్న శరభమ్మలాతని ♦ యనుజలిద్ద
రక్కలై నాకు వెలసిరి ♦ యమలమతులు, నాగవీరేశ్వరుండని ♦ నాదు పేరు. 39

చ. సిరులరహించు సైన్యపుర♦సీమ వసించెద నద్రిజామహే
శ్వరకరుణాప్రసాదిత విభాసిత సత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభ వేష్టలింగగత ♦ భక్త్యతిమాత్ర పవిత్రగాత్రుఁడన్
గురుజనపూజనోత్సుకుఁడఁ ♦ గుత్సితలోకపరాఙ్ముఖాత్ముఁడన్. 40

గీ. తగరచించితి మును సుభ♦ద్రావివాహ, నాటకంబును శ్రీశైలనాథ♦ దేవి
భ్రామరీశక్తి పేరిటఁ ♦ బద్యశతక, మును సువర్ణోక్తి శివతత్త్వ♦బోధినియును.

ఉ. బమ్మెరపోతనాఖ్యకవి ♦ భానుఁడు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మని పూవుతేనియలఁ ♦ గ్రాలెడు మేలిమిశైలిఁదీర్చి ని
త్యమ్ముగు తేజముం బడయఁ ♦ దామరసాక్షునికిచ్చె నార్యవ
ర్గమ్ము కరమ్ముకౌతుకభ♦రమ్మున గీతరవమ్ము సేయఁగన్. 41

* మా తండ్రిగారగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యగారిప్పటికి 70 సంవత్సరములక్రితము నివాసస్థలిని వదలి శిష్యుల యాహ్వానముచేత ఈ శికిందాబాదుకుఁ గాపురము వచ్చినారు.

ఉ. పింగళిసూరనార్యకవి ♦ విజ్ఞవరుండు ప్రభావతీచరి
త్రం గమనీయకల్పనల ♦ రమ్యతరోక్తులఁదీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతినిచ్చెఁదండ్రికి సు♦ధీమణు లంచితహర్షమొంద నా
రంగదుదారకీర్తికవి ♦ రాజకిరీటుఁడలంప నింపగున్. 45

వ. కావున నల్లే

—* కృతి సమర్పణము *—

గీ. తల్లిదండ్రులకన్న ని♦తరము పరము, లేదనివచించు శాస్త్రని♦నాదసరణి
తల్లిదండ్రుల కీప్రబం♦ధంబొసంగి, ధన్యతను గాంతు నెల్లవి♦ధముల నేను. 46

ఉ. నాజనకుండు చాలఁగవ♦నంబునఁ బ్రేమముజెంది కావ్యమొ
డోజ గ్రహింప నెంచియును ♦ రోగములేక గతించె నిప్పుడా
రోజఁదలంచి తల్లికిని ♦ నొప్పగ నాదగుతండ్రి కీకృతిన్
భ్రాజితభక్తి నిచ్చెదను ♦ భర్గుఁడు దీని ననుగ్రహించుతన్. 47

క. ఒకయాశ్వాసముఁదల్లికిఁ, నొకయాశ్వాసంబుఁదండ్రి ♦ కొసగెఁద నాయీ
సుకృతకృతి నిద్దివారల, కకలంకయశంబు నొసఁగు ♦ నాకల్పముగాన్. 48

క. కృతిపతులఁట తలిదండ్రులు, కృతిశైవమహాపురాణ ♦ గీతంబఁట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిటఁ, గృతకృత్యుఁడనగుట కొంకు ♦ కృషిగావలెనే. 49

*క. ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుఁడఁట, సద్భావములొడ నిద్ది ♦ సల్పుటయఁట యీ
మద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతిఁ బూర్తినొంది ♦ యలరుటయరుదే. 50

ఉ. మొక్కులు మొక్కి వేల్పులకు ♦ మోదములో ననుఁగన్నయంతనే
మిక్కుటమైన రోగములు ♦ మేకొని నన్నలయింపఁ జింతతోఁ
బొక్కుచుఁ బెక్కుపాట్లువడి ♦ పోంకముఁగూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కగఁజేసి పెండ్లమును ♦ సంతతినిన్ నను సాఁకుతల్లికిన్. 51

గీ. నన్నుఁగని పదమూడేండ్లు ♦ నాకునిండు, దాఁక నాకిష్టవస్త్రప్ర♦దానమున ము
దంబుఁగూర్చుచు విద్దెల ♦ ఁదార్పఁగడఁగి, యంతఁదాశివుఁజేరిన ♦ యట్టిపితకు, 62

వ. సమర్పితంబుగా, నేనాంధ్రీకరింపఁబోవు శివపురాణంబునకుఁ గథాక్రమంబు,

* పాఠాంతరము : ఉద్భవకరుఁ డీశ్వరుఁడఁట.

నందిగామాగ్రజ•న్మేందుండు వేదాగ, మాంభోధి వీరభ•ద్రావధాని
కొండవీడున నున్న • కుసుమకోమలకావ్య, కమనీయవీరభా•గవతధాత

గీ. పాణినీయాగమాంత వి•భాసితోరు, బాదరాయణఘనకలా•భరితమహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశై•వప్రబంధ, రంగదురుకీర్తి శ్రీనాగ•లింగశాస్త్రి. 38

సీ. ఎవ్వానిశుభనామ • మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకుఁబాపసం•చయము దొలఁగు
ఎవ్వానిచారిత్ర•మే శైవమండలి, కెల్లయాదర్శమై • యెసకమెసఁగు
ఎవ్వానిదాతృత్వ • మెల్లదేశములందు, విఖ్యాతిఁగాంచి శా•వించెఁదనివి
ఎవ్వానిసద్బోధ • మెంతకాలంబేని, వినుగుఁగాంచకయె శాం•వించు భక్తి
గీ. ఎవఁడు చేసిన షట్కాలి•కేష్టలింగ, పూజఁగావించెఁ బరులకుఁ•బులకతతుల
నట్టిశ్రీశంకరారాధ్యుఁ•డార్యబోధ్యుఁ, డనుపమానయశస్కుఁడై •యవని వెలసె

వ॰ ఇఁక నిజాము దేశమందు నల్లగొండజిల్లాలోని నారాయణపురంబందుఁ గాపురం
బున్న మాతెగయందు

సీ. సహజాంధ్రపాండితీ•శాలి శివార్చనా, మానితాత్ముఁడు తాత•మంత్రమూర్తి
* నిరతాన్నదానాభి•నిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండ్రి స•త్యవ్రతుండు
అమలగుణాఢ్యలై • యలరినయట్టి శ్రీ, శరభమ్మనాగమల్ • సవతితల్లు
లకలంకచారిత్ర • హారితగోత్రోద్భవ, యైనలక్ష్మమ్మ మామ • కీనజనని
గీ. సవతితల్లికుమారుఁడు • శరభమూర్తి, యన్న శరభమ్మలాతని • యనుజలిర్వు
రక్కలై నాకు వెలసిరి • యమలమతులు, నాగవీరేశ్వరుండని • నాదుపేరు. 41

చ. సిరులరహించు సైన్యపుర•సీమ వసించెద నద్రిజామహే
శ్వరకరుణాప్రసాదిత వి•భాసిత సత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభ వేష్టలింగగత • భక్త్యతిమాత్ర పవిత్రగాత్రుఁడన్
గురుజనపూజనోత్సుకుఁడఁ • గుత్సితలోకపరాఙ్ముఖాత్ముఁడన్. 42

గీ. తగరచించితి మును సుభ•ద్రావివాహ, నాటకంబును శ్రీశైలనాథ• దేవి
భ్రామరీశక్తి పేరిటఁ • బద్యశతక, మును సువర్ణోక్తి శివతత్త్వ•బోధినియును.

ఉ. బమ్మెరపోతనాఖ్యకవి • భానుఁడు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మని పూవు తేనియలఁ • గ్రాలెడు మేలిమిశైలిఁదీర్చి ని
త్యమ్మగు తేజముక్ బడయఁ • దామరసాక్షునికిచ్చె నార్యవ
ర్గమ్ము శరమ్ముకౌతుకభ•రమ్మున గీతరవమ్ము సేయఁగన్. 44

* మాతండ్రిగారగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యగారిప్పటికి 70 సంవత్సరములక్రితము నివాసస్థలిని వదిలి శిష్యుల యాహ్వానముచేత ఈ శికిందారాబాదుకుఁ గాపురము వచ్చినారు.

ఉ. పింగళిసూరనార్యకవి ♦ విజ్ఞవరుండు ప్రభావతీచరి
త్రం గమనీయకల్పనల ♦ రమ్యతరోక్తులఁదీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతినిచ్చెఁజంద్రికి సుధీమణు లంచితహర్షమొంద నా
రంగదుదారకీర్తికవి ♦ రాజకిరీటుఁడలంప నింపగున్. 45

వ. కావున నట్లే

—* కృతి సమర్పణము *—

గీ. తల్లిదండ్రులకన్న నితరము పరము, లేదనివచించు శాస్త్రవినాదసరణి
తల్లిదండ్రుల కీప్రబంధంబొసంగి, ధన్యతనుగాంతు నెల్లవిధముల నేను. 46

ఉ. నాజనకుండు చాలఁగవనంబునఁ బ్రేమముజెంది కావ్యమొ
డోజ గ్రహింప నెంచియును ♦ యోగములేక గతించె నిప్పుడా
యోజఁదలంచి తల్లికిని ♦ నొప్పగ నాదగుతండ్రి కీకృతిన్
భ్రాజితభక్తి నిచ్చెదను ♦ భర్గుఁడు దీని ననుగ్రహించుతన్. 47

క. ఒకయాశ్వాసముఁదల్లికిఁ, నొకయాశ్వాసంబుఁదండ్రి ♦ కొసగెద నాయీ
సుకృతకృతి నిద్దివారల, కకలంకయశంబు నొసఁగు ♦ నాకల్పముగన్. 48

క. కృతిపతులఁట తలిదండ్రులు, కృతిశైవమహాపురాణ ♦ గీతంబఁట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిటఁ, గృతకృత్యుఁడనగుట కొంకు ♦ కృషిగావలెనే. 49

*క. ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుఁడఁట, సద్భావముతోడ నిద్ది ♦ సల్పుటయఁట యీ
మద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతిఁ బూర్తినొంది ♦ యలరుటయరుదే. 50

ఉ. మొక్కులు మొక్కి వేల్పులకు ♦ మోదముతో ననుఁగన్నయంతనే
మిక్కుటమైన రోగములు ♦ మేకొని నన్నలయింపఁ జింతతోఁ
బొక్కుచుఁ బెక్కుపాట్లుపడి ♦ పొంకముఁగూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కఁగఁజేసి పెండ్లమును ♦ సంతతినిన్ నను సాఁకుతల్లికిన్. 51

గీ. నన్నుఁగని పదమూడేండ్లు ♦ నాకునిండు, దాఁక నాకిష్టవస్తుప్రదానమున ము
దంబుఁగూర్చుచు విద్దెలఁ ♦ దార్పఁగడఁగి, యంతఁదాశివుఁజేరిన ♦ యట్టిపితకు. 62

వ. సమర్పితంబుగా నేనాంధ్రీకరింపఁబోవు శివపురాణంబునకుఁ గథాక్రమంబు.

---

* పాఠాంతరము : ఉద్భవకరుఁ డీశ్వరుఁడఁట.

—* గ్రంథారంభము *—

ఉ. ఎల్లజగంబులన్ సలుప ♦ నెంచి విరించినిఁగాంచి ప్రజ్ఞతో
ఝిల్లఁగఁజేయు వేదములఁ ♦ జేర్మి నొసంగినవాని దీప్తిసం
ధిల్లసమస్తదేవులకు ♦ ధీస్ఫురణంబుఁ బొనర్చువాని నా
యుల్లమునందుఁగొల్తు నుమ ♦ నొప్పినడాలొడవాస నాదటన్. 53

క. శ్రీశైలసన్నికృష్టను, దేశోజ్జ్వలశివపురాఖ్య ♦ దివ్యపురభవా!
ఈశార్చనాభిరతకో, టీశారాధ్యేంద్రవరదు ♦ హితి! లక్ష్మ్యంబా! 54

వ. అవధరింపుము.

క. నైమిశవనమున లోక, క్షేమార్థము శౌనకాద్య ♦ ఖిలమౌనులు చే
తోమోదమొదవ సూతుని, తో మను రాలాపచయ ♦ చతురతరఫణితిన్. 55

ఉ. పావనమూర్తి! నీవలన ♦ బల్మఱు వింటిమి విస్ఫురత్పురా
ణావగతప్రమోదభరి ♦ తాద్భుత దివ్యకథాప్రబోధలన్
భావమునందు సంతసము ♦ పర్వెడునైనను తృప్తిగాదదే
మో! విన వేడ్కయేపొడము ♦ నుక్తులరక్తుల శక్తియెట్టిదో! 56

కం. నీవలె విద్యావిభవము, నీవలె చాతుర్యధుర్య ♦ నిపుణత మఱియున్
నీవలె నవరసరుచిర వ. చోవిలసితధార లెవ్వఁడు ♦ చూపఁగొనుధరన్. 57

గీ. పారమేశ్వరవిజ్ఞాన ♦ భరితమూర్తి, సకలకల్యాణజనక నా ♦ నాగమార్థ
వేదివి పరాశరాత్మజు ♦ విమలచిత్త, మునకునచ్చిన శిష్యుఁడ ♦ వనఘ! నీవు.

గీ. ఎల్లవిద్యలసారంబు ♦ నెఱిఁగినట్టి, దిట్టవైనను బరులకుఁ ♦ దెలివిగలుగ
బోధసేయకయున్నదాఁ ♦ బొందునఘము, కలిమిగలిగియు నీయని కఠినుఁబోలె.

క. విద్యయు బోధనమును నన, వద్యాచారప్రచార ♦ వైభవముగడున్
హృద్యగతి మెఱయు నీకడఁ, జోద్యముగాదౌర్కొ! యిన్ని ♦ సొంపులు గుదురన్.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని శివపురాణమును వినుచమని యడుగుట *—

ఉ. ఏది వినన్ మనంబునకు ♦ హెచ్చగుసంతసమావహిల్లి వే
ఱేది వినంగ వేడ్కజని ♦ యింపదు ముక్తిసతీ కరగ్రహం
బేదివినన్ లభించుఁ ♦ బరమేశ్వరుఁ డేదివినన్ బ్రసాదమా
పాదన సేయునట్టిది కృ ♦ పన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! మాకిఁకన్. 61

ఉ. ఎందునుగానిచూడ జగ ♦ దీశ్వరబోధకమౌ చరిత్రమే
డెందమునందుఁ గుందడపి ♦ శ్రీవిగమోక్షవధూటిసంగమం

బందికి నీయఁగాఁదగెడు ♦ నన్యమిఁకట్టిదిగాదు గాన మా
కిందున వేందుభృచ్చరిత ♦ మే విన నింపగుసొంపగుర్జుమీ! 62

క. కావునను శివపురాణము, వేవేగఁ మాకు నిపుడు ♦ వినిపింపుము సూ
తా! విద్వజ్జనగీతా! నీవై దుపి దీప్తులెంతో ♦ నేరిమిదనరన్.

వ. అనుడు నంత సూతుం డాహ్లాదంబుతో

—* సూతుఁడు హర్షించి ప్రారంభము సేయుట *—

ఉ. ధన్యుఁడనైతి వంగడము ♦ తథ్యమబాధ్యయశంబునొందె సౌ
జన్యనిధానులుర్ బుధులు ♦ సారతపోనిధులైన మీరు సా
మాన్యుఁడనైన నానుడుల ♦ మచ్చికతోవిని మెచ్చి క్రమ్మఱన్
మాన్యతతో వినన్ గడఁగి ♦ మంజుతరోక్తుల నిట్లుగోరుటన్ 64

ఉ. అందును నెల్లలోకముల ♦ కాదిమకారణుఁడై దనర్చు న
య్యిందుధరున్ భజించు నల♦యింపగు శైవపురాణరాజమున్
విందొనరింపుమంచు సర♦విన్ ననుఁగోరుట కింతయంతయం
చుందలపెట్టరానిసిరిఁ ♦ జొక్కితి నిక్కితి సాటివారిలోఁ 65

సీ. శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱదనుక నే, బ్రహ్మహత్యాదిపా ♦ పములు పొదలు
శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱదనుక నే, కలిమహోత్పాతము ♦ లొప్పలుచుచుండు
శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱదనుక నే, కాలకింకరులసం ♦ కటములొదవు
శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱదనుక నే, శాస్త్రంబులు వివాద ♦ సరణిమించు

గీ. శివపురాణంబిఁకనుభువిఁ ♦ జేరుదనుక, బరమశివతత్త్వమెఱుఁగఁగాఁ ♦ బడదుపుడమి
శివపురాణమిఁకనుభువిఁ ♦ జేరుదనుక, దివ్యవిజ్ఞానమెంతయుఁ ♦ దేజరిలదు. 66

గీ. అట్టి శైవపురాణము ♦ నవనివినిన, జదివినను దత్ఫలంబునేఁ ♦ జాటఁగలనె?
పద్యమేనర్ధపద్యమేఁ ♦ బఠనసేయ, వినిన సర్వాఘవితతులు ♦ విడుపునొందు 67

వ. కావున నింతకన్న మేలు తెలుంగు వేఱొక్కండు లేదిఁకసత్వరం బుపక్రమించె
ద వినుండన్న నవ్వారలు హర్షంబుతో. 68

—* శౌనకాదిమునులు సూతునితో శివతత్త్వంబు తెలిఁగింపుమనుట *—

గీ. ఎంతయేనియు శుశ్రూష ♦ హెచ్చుచుండెఁ, జెప్పుమిప్పుడు కృపతోడ ♦ శివునితత్త్వ
మేమెఱుంగమగుఁణుఁడైన ♦ యీశ్వరుండు, గుణము నెట్టులఁజెందెనో ♦ గోవిదేంద్ర

ఉ. సర్గముకన్న మున్నుఁ • బురశాసనుఁ డెట్టులనుండునింకనా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణి • జక్కఁగఁగ్రీడ యొనర్చుదానియు
త్సర్గమునం దెటుల్ మరలఁ • దావసియించుఁ గృపాళు! సెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు • పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుఁడయ్యెడుర్. 70

చ. అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల • కర్మిలి నెట్టి ఫలంబొసంగు? నా
వితతదయాకరుండుగడు • వేగిర మొంది ప్రసన్నుఁ డౌనటం
చతులితమౌ ననుగ్రహము • నారయుచుంచును భక్తకోటులర్
వెతవడనీయఁడం చెపుడు • విందుము విందుగఁ దెల్పుతత్కథల్ 71

గీ. బ్రహ్మ విష్ణువు రుద్రుండు•పరమశివుని, యంశజులటంచు నందుఁబూ•ర్ణాంశుఁడల్ల
రుద్రుఁడని వినుచుందుమా • రుచిరమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని•పింపుమనఘ!

క. రుద్రావిర్భావంబును, రుద్రాణీజన్మకథని • రూపింపు విప
శ్చిద్రాజులు మెచ్చఁగవి, ద్వద్రమణా! నీదుకీర్తి • వర్ధిలుభువిలోన్

వ. అనిన విని సూతుండిట్లనియె.

క. ధన్యులు గృతకృత్యులుమీ, రన్యులవలెఁగాదు నిర్మ • లాంతఃకరణుల్
మాన్యులు మురియుచు వినుతన, నన్యాదృశమైన ప్రమథ • నాథకథనొగిన్ 74

గీ. శివకథానైష్ఠికమనీష • చెలువుమీఱ, వెలసెనేనియు జాహ్నవీ • సలిలమట్లు
పూతులనొనర్చు నాంధ్రను • బూరుషులను, బృచ్ఛకుని•విను వారిని•వినుచువాని

క. భవరోగౌషధ మిదివినుఁ, డవిరళమోదమున నీప్సి • తార్థప్రదమీ
శివచరితము నారదమౌ, నివరేణ్యుఁడుఁ దండ్రినడుగ • నీరజభవుఁడుర్ 76

గీ. సంతసంబలరఁగ నాత్మ • జన్మునకువ, చించె నట్టుల మదికి రు • చించునటుల
తపసులార! భవత్సన్ని•ధానమందు, శాంకరయశంబు గానంబు • సల్పువాఁడ 77

.... క థా ప్రా రం భ ము ....

—* నారదముని తపస్సొనరించుట *—

క. అని వేగమె సూతుఁడు దన, మనమునఁ బరశివచరణ స•మర్హాణమును న
ర్హానరించి యిట్లు పలికెను, ఘనమధురమరందసూక్తి • కౌశల్యమునన్. 78

ఉ. నారదమౌనివర్యుఁ డొక • నాఁడు మహేశ్వరభక్తి మోఁగ దీ
ప్తారతుఁడై తుపారగిరి • కందరరాజమునొంది స్వర్ణ సీ

చారుతరంగశీకరర • సప్రసరప్రకరాలవాలమా
లూరరసాలసాలతరు • లుంగలవంగ వనంబు నొక్కెడన్. 79

ఉ. కాంచి మనంబునచ్చియటఁ • గాపురమొంది వియన్నదిన్ గడున్
మించినవేడ్కఁ గ్రుంకులిడి • మేలుగ లోన 'శివోహ'మంచు యో
జించుచు నుండెనంతఁ గడ • చెన్ జిరమాపయి వృత్రభేది వీ
క్షించి మునీశ్వరవ్రతముఁ • జేవఁదొలంగి కలంగె నెంతయున్. 80

గీ. సంయమిదివంబుదనకై వ • సఃబుఁజేసి, కొనఁగమదిఁబూనితపసుఁగై • కొనియెనిట్లు
లేకయుండిన నిట్టు ల • లోకదీప్తిఁ, బెద్దకాలంబొనర్చునే • బిట్టుతపసు. 81

క. నేనూరకున్న నిటులే, మానకస్వారాజ్యమూడి • మహితాత్మకుఁడీ
మౌనీంద్రు నొందు నిందను, మానము లేదెంతయేని • మదిఁ బరికింపన్. 82

ఉ. కావున నిష్ఠ తాపసుని • గర్వమణంగఁగ నత్తపంబునేఁ
బూవిలుకాని సాయమున • బూదియొనర్చెదనంచు వేగన
బ్భావజు నాత్మలో దలఁప • బంచశిలీముఖుఁ డేగుదెంచి తా
దేవర! యేమిసెల్వనుడు • దేవవిభుండనె నివ్విధంబుగాన్ 83

చ. మునివరుడైన నారదుఁడు • మూర్ఖత, నాకధరాధిపత్యమున్
మనమునఁగోరి ఘోరముగ • మంచుమలన్ దపియించుచుండె నీ
యనుచరరాజిఁ దోడ్కొనిర • యమ్మున నమ్ముని జేరి కామవే
దనకు వశున్ బొనర్చి బలి • తంపు తపమ్మును వమ్మొనర్పుమా! 84

మ. అని పంపన్ మరుఁడంతమాధవుఁ ప్రియా • మాధీశు గంధానిలున్
దనవెంటన్ గొనిపోయి మౌనివరుచి • త్తంబు త్తలంబొందిస్త్రీ
జనతాసక్తముగాఁగఁజేయఁగడఁగన్ • సర్వేశ్వరాను గ్రహం
బున నమ్మౌని రవంతయేనిఁ జలనం • బున్ జెందకందుండుటన్ 85

చ. కని మదనుండు భీతిఁగొని • క్రన్ననినింద్రునిఁజేరి తద్విధం
బును నవబోధచేసిచనెఁ • బొల్పగు నారదశక్తి కెంతయున్
మనమున మెచ్చెదేవపతి • మౌని చిరంబు తపించి యంతసి
ద్ధిని గడియించి నానని మ • దిన్ గరువంబువహించి మించుచున్ 86

—* నారదముని, తపస్సిద్ధి యైనదనుకొని త్రిమూర్తులయొద్ద కేగుట *—

క. కాముని జయించితిని యిఁకఁ, గామాదినిఁ బోటినేయఁ • గంటినిజతపం
బీమాద్రి సిద్ధిఁజెందె నిఁ, కేమని యత్తపసుమౌని • హెచ్చగుకలిమిన్. 87

శా. కైలాసంబున కేగి యాత్మసుతపో ♦ గంభీరభాగ్యంబు స
ర్వాలంకారు నితోడఁ జెప్పటకునై ♦ యచ్చోటికింబోయి య
న్నీలగ్రీవునిఁజేరి మ్రొక్కి మిగులన్ ♦ నీటొప్ప నాత్మోన్నతిన్
వాలాయంబుగఁ దెల్పె శంకరుఁడు "వా♦హ్వా" యంచు హర్షించఁగా. 88

చ. శివుఁడు మునీంద్రుగర్వమును ♦ జిత్తమునందు నెఱింగియున్ గడున్
బ్రవిమలమైనభక్తజన ♦ వత్సలతన్ విడనాడకమ్మని
ప్రవరునితోడ నిట్లనెఁ జి♦రంబు తపంబొనరించి సిద్ధివై
భవమును జెందితీవు ముని♦వర్య! కడున్ గడు సంతసించితిన్. 89

క. ఐన నొకమాట సెప్పెద, మానసమున నుంపుదీని ♦ మఱవకు మెపుడున్
మౌనీంద్రా! వైకుంఠుని, తో నుడువకు నీతపంబు ♦ తోరపుసిద్ధిన్. 90

క. అనిబోధించిన విని ముని, మనమున నదిలెక్కగొనక ♦ మఱియుఁ గమలజ
న్మని యొద్దకేగి యట్టులె, తన కామజయంబుఁ దెలుపఁ ♦ దద్జ్ఞుఁ డతండున్. 91

క. శంకరు ననుగ్రహంబునఁ, బంకజసాయకజయంబు ♦ వాటిలె మునికా
పొంకమెఱుంగక యితఁడిటు, మంకుతన మ్మొందె వదరు ♦ మాన్పెద నిట్టుల్. 92

క. అనికొని నారదమునితో, ననియెఁ గుమారా! మహేశ్వ♦రానుగ్రహ మ
ట్లనువుగ మన్మథ జయమ్ముఁ, బొనరించిన దండుఁ గులుకఁ ♦ బోకుమెడందన్ 93

ఉ. మున్నట శంకరుండు తప ♦ మున్ బొనరించుచునున్న మన్మథుం
డన్నిటలాక్షు గెల్వఁజని ♦ యంతముఁ జెందెఁ దదీయ దేవియా
పన్నగభూషణుఁ గొలిచి ♦ భర్తననంగునిగాఁగ నొందెనా
పున్నెపుభూమి శాంకరవి ♦ భూతిజయించితి వీవు కామునిన్ 94

క. చను మదరిపాటుఁ జెందకు, తనుజ! యనుడు నారదుఁడు హి♦తవునరయక య
వ్వనజాక్షుని చెంగటకేగిన నాతండరసి వేడ్కఁ ♦ గీల్కొను మదితో. 95

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! లెస్సె? యిపు ♦ డెచ్చటనుండి మదీయధామమున్
బ్రేమము మీఱఁ జేరితివి ♦ పెద్దయుఁ బ్రొద్దులు మంచుఁగొండలో
నేమము మీఱఁగాఁ దపసు ♦ నెగ్గఁగఁ జేసితివయ్య! నీకు దీ
టీమహివచ్చునే పెఱ ఋ♦షీంద్రులలో నొకఁడేనిఁ జూడఁగన్ 96

—* నారదుఁ డహంకరించుట *—

ఆ. అని బహూకరింప ♦ నమ్ముని పొగరునఁ, దనదుతపసుపెంపుఁ ♦ దమ్మివిల్తు
గెలుపు హెచ్చుమీఱఁ ♦ గేరుచుఁ జెప్పెను, హరియు వినియె మంద♦హాసమలర.

వ. అంతఁ బుండరీకాక్షుండు,

క. విని యెందజయ్యమైన శి, వుని మాయాసరణిఁదవసి ♦ పొలుపఱియిట్టుల్
మనసిజుని నిల్వరించితి, ననిసారకోఁతలను♦గోయు నక్షతబలిమిన్. 98

గీ. అనిమనంబునఁదలఁచిది♦వ్యఋషియుల్ల, మలరఁగాఁబల్కెమునియునుహరుసమెంది
కంజనయనునితోనినె ♦ గాముఁడేమి. సేయగలఁడు మహాత్మక! ♦ చేవమిాఱి.

క. అని గర్వపడి మునీంద్రుఁడు, చనియెను దనయిచ్ఛకలిమిఁ♦జక్రాయుధుఁడ
మ్మునిపైఁగినిసి శివేచ్ఛన్, దనమాయనుద్రోవలోనఁ♦దనరఁగఁజేయన్. 100

మ. హరినిన్ బాసి మునీంద్రుఁడెందొచనఁబో ♦ నధ్వంబునందొక్కచోఁ
బురమొక్కండగుపట్టెఁ గర్బురమయ ♦ ప్రోత్తుంగహర్మ్యంబు సుం
దరనారీనరవర్గసేవితము నా ♦ నావస్తువిస్తారబం
ధుర మత్యద్భుతమై భవంబుమునియు ♦ ద్భూతాభిలాషాత్ముఁడై. 101

—* నారదుఁడు శ్రీమతినిఁజూచి మోహించుట *—

మ. నగరున్ జొచ్చి నరేంద్రమందిరము నొం ♦ దన్ బోవఁగానందు భ
వ్యగుణుం డప్పురినేలు శీలనిధియన్ ♦ బ్రఖ్యాతభూనేత రూ
పగుణాలంకృతయైన శ్రీమతియనా ♦ బాలన్ స్వకీ యాత్మజన్
దగురాజన్యున కీయఁగోరి పురమ ♦ త్యంతంబు గై సేసియున్ 102

ఆ. రాజవరులనెల్ల ♦ నోజమైఁ బిలిపించి, తగస్వయంవరముఁ ♦ బొ సఁగఘటించి
పుత్రిహస్తమందుఁ ♦ బూదండనిడిమది, కిష్టమైనవాని ♦ కేయుమనియె. 103

ఉ. అత్తఱిమానియున్ జెదరి ♦ నట్టిమనంబున నందుఁజేర రా
జోత్తముఁ డాతఁడమ్మునికి ♦ నొప్పఁగ బాద్యము నర్ఘ్యమిచ్చి మేల్
మొత్తెపుగద్దె యెక్కనిడి ♦ పుత్రినిఁ దోడ్కొనివచ్చి మానిరాట్
సత్తము పాదపద్మములఁ ♦ జక్కఁగ మ్రొక్కఁగజేయ నాతఁడున్ 104

ఉ. కన్నెనుజూచి యచ్చెరువుఁ ♦ గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం
పన్న మనంబుతో నృపతి ♦ వర్యునికిట్లనెఁ బార్థివేంద్ర! యా
సన్నుతగాత్రి దివ్యతను ♦ జాతవలెన్ గనుపట్టుచున్న దీ
చిన్నది యెవ్వతో చెపుమ ♦ చెచ్చెర ముచ్చటమిాఱనాకిఁకన్.

వ. అనిన నజ్జననాథుం డిట్లనియె.

చ. మునివర! నాదుకూఁతురు స ♦ ముజ్జ్వలరూపనిధాన దీనికి
ప్తనువుగ భర్తఁగూర్పఁగ స్వ♦యంవరమున్ బొఁసగించినాఁడ నా
తనుజకుఁగల్గుభాగ్యమును ♦ దద్జ్ఞులు మీర లెఱింగియుందురేనా!
మనమలరన్ వచింపుఁడు న♦మస్కృతులన్ బొనరింతు మీకిఁకన్. 106

ఆ. అనుడు మానియనియె ♦నధిప! నీకూఁతురు, కలిమిచెలువవోలె ♦ వెలయుసిరుల
విభుఁడు మరునిఁగన్న ♦వెన్నుఁడే యనఁదగు, నట్టులమరుమీఱు ♦హరుసమునను.

క. అనినొడివి నారదుండా, జనపతికడనుండి విష్ణు ♦ సన్నిధికివెసన్
జని యాయనఘునకారా, తనయ స్వాయంవరవిధంబుఁ ♦దగఁజెప్పివెసన్, 108

మ. హరి! నామానసమున్ హరించె నృపక ♦ న్యారత్న మెట్లోననున్
జరితార్థున్ బొనరించు మేల్సొబగు సం ♦ ధానింపు మాలోకసుం
దరియా నగ్గరితన్ బరిగ్రహము సే ♦ యంజాలనేనిన్ బొరిం
బొరిఁబుష్పేషు శరార్చిఁగాల్పఁబడుదున్ ♦ బోనాడుదున్ బ్రాణముల్. 109

గీ. మేల్మిబంగారుబొమ్మ య♦మ్మోలఁతలక్ష్మి, తోడ నెనవచ్చు నీకైన ♦తోయజాక్షి
అరమరయొనర్పకరుతయం♦దలరుదండ, వేయుఁగావున నీరూపు ♦నీయునాకు.110

గీ. అనుచుఁ గడు వేఁడుటయుహరి ♦ యల్లననగి,
యనియె మోమోటమరయనే ♦ యకట నీదు?
మాటనేఁ ద్రోసివేతునే ♦ మానితిలక!
చనుమటులె యిచ్చితిని జక్కఁ ♦ దనపురూపు 111

క. హరివచనమ్మును విని ముని, హరుసంబున నృపసుతా స్వ♦యంవరశాలన్
బిరబిరగఁజేరి యచ్చట, హిరణ్యపీఠి నివసించె ♦ నెంతయుఁ బేర్మిన్ 112

క. హరియొసగెన్ మునికి మనోహరమగు తనమేలిరూపు ♦ నఱుతవఱకుపై
హరిశిరసున్ గూరిచెనిది,యరయక మునిగూరుచుండె ♦ నచటమురియుచున్ 113

ఉ. అచ్చటివారలందఱును ♦ నమ్మని యాకృతిఁజూచి నవ్వుచున్
బిచ్చబికారి యీతఁడిటఁ ♦ బెచ్చగుపూనికిఁ గూరుచున్న వాఁ
డిచ్చెలిఁ బెండ్లియాడుతమి ♦ నీ దొరలన్ విడనాడి యీతనిన్
మెచ్చి వరించునే? యకట ♦ మీనవిలోచన యెట్టులేనియున్ 114

క. క్రోఁతికిఁ గొబ్బరికాయయె, యీతరుణీమణికి నాథుఁ ♦ డీతండైనన్
గోఁతిమొకము మునియితఁ డి,ట్లాతురపడుచుండెఁ గన్నె ♦ నాసించికడున్ 115

గీ. అనుచు నచ్చటివా రను ♦ కొనుచునుండి,
రా జగన్మోహిని యనంగ ♦ నలరు రాచ
కొమిరె కూర్చుండియున్న భూ ♦ రమణవరుల,
నొక్కొకరిఁ జూచుచుం బాయు ♦ చుండెనందు. 116

క. నారదమునినిన్‌గని చె, న్నారెడు రూపంబువాన ♦ రాస్యముఁగని లోఁ
గూరిమిఁజెందక తొలఁగెను, సారెకుముని యఱుతసాచి♦చక్కఁగనుఁగొనన్.

విష్ణుమూర్తి శ్రీమతినిఁ బెండ్లాడి వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట.

క. అత్తఱిఁగమలాక్షుండా, బిత్తరియెడ వేడ్కఁజెంది ♦ పేరిమినొకరా
జోత్తముఁడై యటఁజేపడు, నత్తలిరుంబోఁడిసూచి ♦ హారము వేసెన్. 118

ఉ. అంత సరోజనేత్రుఁడు ప్రి ♦ యంబున నక్కలికిం గ్రహించి బల్
సంతస మొప్పఁగాఁదనదు ♦ సద్మముఁజేరె నరేంద్రులెల్లరున్
జింతిలి వేగవేగముగ ♦ స్వీయపురంబుల ద్రోవఁబట్టిర
ట్లంతయుఁ జూచి నారదుఁడు ♦ హా! యిదియేమి యటంచుఁ గించతో. 119

ఉ. వారిని వీరినిం దఱిసి ♦ బాలిక నెవ్వఁడు గొంచఁబోయె బం
గారుసరంబు నాయఱుతఁ ♦ గామిని వేయఁగఁబూనియుండె మీ
రారయుఁ డెందునున్నదొ ర♦యంబుననంచు మునీంద్రుఁడాడ గొ
రీరమణప్రియుల్ మఱిమ♦ఱిన్ మునిఁగాంచుచు నిర్భరచ్ఛటన్. 120

చ. నగుచు నిటుల్ వచించి రల♦నాతుక నెత్తుకపోయె విష్ణు వ
మ్మగువ నిన్ను వరించునొకొ ♦ మర్కటవక్త్రుఁడ! చాలుఁజాలు నీ
మొగమును గన్నరోఁతవొడ ♦ మున్‌గడుఁ జక్కఁదనాలబాలకున్
దగుదునటంచు నెట్టులుమ ♦ నంబున నెంచితొ? కొంచకింతయున్. 121

క. బంగరువిరిసరమును నా, రంగారుమరాళరాజ ♦ రాజగమనసా
రంగవిలోచన హరియఱు, తం గైసేసెను గ్రహించెఁ ♦ దన్వినతండున్. 122

ఆ. ఇటులవారు చెప్ప ♦ నీరసతోముని, వారిఁజూచిగినిసి ♦ మీరలిట్లుఁ
నన్నువెక్కిరించి ♦ నారుగావున భువి, దనుజయోనిఁబుట్టుఁ♦డనిశపించె. 123

క. వార్తలు జ్ఞానధనముచే, కూరినవారాట మదినిఁ ♦ గుందకయె శివే
చ్చారీతినడచునని య, న్నారదునిఁ దూఱిరైరి ♦ నడచిరెచటికో. 124

ఉ. అంతమునీంద్రుఁడాత్మముఖ ♦ మద్దమునన్ బరికించి విస్మయం
బెంతయుఁజెంది చక్రధరుఁ ♦ డిట్టులొనర్చినవాఁడటంచులోఁ.

—* నారదుఁడు విష్ణుమూర్తిని శపించుట *—

జంతిలిభగ్గుభగ్గుమను ♦ శ్రీఘరుషాగ్ని భరంబుతో నిశాఁ
టాంతకుఁ జేరినిల్చికడు ♦ నాతతరౌద్రమయోక్తి నిట్లనెఁ. 125

ఉ. మోసమటుల్ బొనర్చితి వ ♦ మోఘవచస్కుఁడవంచు నెంచి నే
నాసనుజెంది యట్లునిను ♦ యాచనచేసినదానికిట్లు బల్
దోసమనాకచేసితివి ♦ తుంటరి! కొంటెతనంబు చెయ్యు వి
శ్వాసవిఘాతుకా! యురక ♦ సల్పిననేరము రిత్తవోవునే. 126

ఉ. పూనికతోడఁ గట్టికుడు♦పున్ నిను నీయఘమెంచిచూడు నా
మానసమున్ గరంచిన కు♦మారినిఁ జేకొవి పల్వురందు నా
కీ నగుఁబాటుఁగూర్చితివి ♦ హెచ్చుగనీవిటు స్త్రీకతంబునన్
బూనెదుగాక పెన్వగను ♦ బూనెదుగాకపహాస్య మిద్ధరఁ. 127

క. మఱియుఁ వానరముఖమును, సరియని నాకిచ్చినట్టి ♦ చందమునకు వా
నరులే శరణంబౌదురు, నరుఁడవు నీవగుచువగఁద ♦ నరుదువుభువిలో. 128

గీ. ఇట్లుముని శాపమిచ్చిన♦నీశ్వ రేచ్ఛ, యనుదుఁబురుషో త్తముండెద్ది♦యనక కినుక
లేకయానందముననుండె♦వీఁకమెఱయ,శంకరునిమాయయంతన♦జ్జటిలుఁబాయ.

—* నారదుఁడు పశ్చాత్తప్తుఁడగుట *—

మ. మునివర్యుండు ప్రబోధమొంది కినుకన్ ♦ భోగీంద్రతల్పున్ సెపిం
చిన దోసంబున కెంతయేని మదిని♦స్సీ! యంచు భీతాత్ముఁడై
వనజాతాక్షునిఁజేరి మ్రొక్కి చెడితిఁ ♦ బాపంబిటుల్ కట్టికొం
టిని సర్వామరవంద్యు శ్రీవిభుని నే ♦ నిందించి కుందించితిన్. 130

ఉ. ఎట్లుమహాత్మ! నిన్ను శపి♦యించినదోసము నాకుఁబాయు నీ
వెట్లుభరించియొందఁగల ♦ వీచెడుతాపసి యేవమైనయీ
తిట్లు సహింపరానివిఁకఁ ♦ దీంద్రవుటల్కను ముక్కుముక్కయా
వట్లుగ నన్నుఁజెండఁదగు ♦ నండజకేతన! చక్రధారచేఁ. 131

క. అప్పగిది సేయవేనిన్, దెప్పరమగునిరయమొంది ♦ దిక్కుఁగనకబల్
ముప్పునముటిగెదనిఁక, నాతిప్పలుపాయునటులే వి ♦ ధింపుముశిక్షన్. 132

చ. అనియనినంత క్రీడయితుఁ ♦ డల్ల ననవ్వియునీంద్రుతోడని
ట్లనెమునిరాజ! యేలయిటు ♦ లాత్మమఱుంగెదవంతయీశ్వరే
చ్ఛనునడుచున్ మఱొక్కరి వ ♦ శంబగునే పనిలేనియిట్టివే
దనఁగొనకమ్మహేశ్వరునె ♦ దన్ దలపోయుము పాయుమజ్ఞతన్. 133

చ. సకలముఁగాలచక్రమును ♦ శంకరుఁడేతిరుగంగఁజేయునా
యకుఁడతఁడన్ని యాత్మలకు ♦ నక్షరమూర్తి, కృపానువర్తి, మా
మకదయితుండు నిచ్చలు ర ♦ మాసతి యేనును దత్పదాబ్జముల్
దికమక లేక కొల్చెదము ♦ దివ్యమునీ! గుఱుతింపు మింపుగన్. 134

ఉ. ఐననుగూడ శాంభవ మ ♦ హాద్భుతమాయకులోఁగి యెప్పుడె
ప్డేనును బ్రహ్మదేవుఁడు♦మ ♦ హేంద్రుఁడుమోహము నొందుచున్వగన్
బూనుచు నుందుమట్లగుటఁ ♦ బూనిమతెవ్వరుదాఁటఁజాలువా
రానియతిన్ గరంబెఱిఁగి ♦ యక్కట వెక్కసపాటు మానుమా. 135

— * విష్ణుమూర్తి నారదునకు హితోపదేశంబుచేయుట * —

ఉ. నీదగుహంకృతిన్ మలఁప ♦ నీలగళుండటు గూర్చెనీకునన్
నీదుముఖంబునన్ మరల ♦ నేర్పుగనాకును శాపసూక్తినా
పాదనచేసెఁ దాన గరు♦వంబు భయంబును మాను చిత్త మా
హ్లాదమునొంద నిందుధరు ♦ నవ్వహామున్ భజనంబొనర్పుమా. 136

శా. దానన్ నీకఘముల్ దొలంగు సుచరి♦త్రఖ్యాతియేపొందు వి
జ్ఞానంబబ్బును డెందమందుఁగల నా♦నాసంకటాంకూరముల్
లోనన్ మ్రగ్గు శుభైకమూర్తివయి యీ ♦ లోకంబులన్ మింతు వీ
నీనేర్పున్గని చేతురింక జనముల్ ♦ నిత్యంబు శర్వార్చనన్. 137

క. మనసున వాకున గాత్రం, బున శంకరుఁగొల్చునతఁడె ♦ బుధుఁడును పుణ్యుం
డును ధన్యుండును వైదికుఁ, డును జీవన్ముక్తుఁడగుఁగ♦డున్ బేర్మిమెయిన్. 138

క. శివనామంబనియెడుఘన, దవహేతికి నఘవనములు ♦ దగ్ధములగునా
శివనామతరినిఁగొని యీ, భవనీరధి దాఁటవలె ను♦పాయమున మునీ. 139

క. భవదవమధ్యంబునఁ జి, క్కువడినడచుచున్ గరంబు • కుందెడువారల్
శివనామ సుధారస వృ, ష్టివలనఁ దెలిపిగొనికాంతు • సేమంబు భువిన్. 140

క. పలుజన్మంబులఁదపసుల్, సలిపిన నేగాని భక్తి • శంకరునియెడన్
గలుగదు కలిగినయేని స, కలదేవులసరిగ శివునిఁ • గనునట్లమరున్. 141

గీ. లాఁతి వేల్పులసరిగ బా•లశశిధరుని, యెడఁబ్రపత్తియొనర్చిన•యేని మనసు
నందుఁజాపల్యవైఖరి•నొందియమరు, నేని యాభక్తివితయగు• నెఱుఁగుమార్య!

క. వినుముని! యెందునుసామ్యము, గననిదియై చపలగుణము • గననిదియై వా
సినిమెఱయు శంభుభక్తి భు, విని సర్వార్థంబులొసఁగు • వేడ్కలుమించన్.

క. నుదుటను బూదియు నఱుతన్, రుదురాకలునాల్కలో విరూపాక్షునిపే
రొదవినచో నవ్వాఁడఘు, విదళనము నొనర్పఁగలఁడు • విజ్ఞవతంసా. 144

క. శాపలసొమ్ములఁదోఁచియు, బాఁపలఁగొట్టియును వేఱు • పాపంబులనా
టోపంబున సల్పియు నా, పాపంబులఁబాయు శివుని • భక్తిఁబడసినన్. 145

క. ఆపాదమస్తకము భ, స్మాపాదన మొందుమెప్పు • డఖిలాంగములం
దోపికరుదురక్కలఁగొను, శ్రీపంచాక్షరజపంబు • సేయుము మౌనీ! 146

క. శివకథలఁజెప్పుమెప్పుడు, శివకథలను వినుచునుండు • శివభక్తులనుల్
శివునిన్ గొలుచుచునుండుము, శివతీర్థంబులకుఁజనుము • సేమంబొనరున్. 147

ఉ. అందును వారణాసికిఁ బ్ర•యాణమొనర్పుము దేవమౌని! ము
న్నందుగ శంకరుండచటఁ • బొంగుచు భూధరరాజకన్యతో
నందనరాజితో నమర•నాయకముఖ్యులతోఁడ వాసమున్
బొందివసించు నయ్యదియ • పూర్వము సృష్టికి శిష్టతల్లజా. 148

ఉ. అచ్చటనుండి యెల్లయభ•వాయతధామము లీక్షచేసి సొం
పెచ్చఁగ సత్యలోకమున • కేగి భవద్గురు సారసోద్భవున్
హెచ్చుగఁబూజసేసి పర•మేశ్వరతత్త్వ మెఱుంగఁగోరుమా
సచ్చరితుండు శైవజన•సత్తముఁ డర్సమెసంగఁజెప్పెడున్. 149

క. అనిపనిచిన నతఁడునుగడు, మనమున సంతసముఁజెంది• మధువైరికి వం
దనములఁబొనర్చి రయమున, ఘనపుణ్యవితానరాశిఁ • గాశిన్ జేరెన్. 150

—* నారదుఁడు తీర్థయాత్ర సల్పుట *—

గీ. చేరి మిన్నేటియం దభి•షేక మొంది, విశ్వనాథునిఁ దద్దేవి • విఘ్నపతినిఁ
గొలిచి భైరవుఁబూజించి•జలజనయను,మాధవునిభజియించిసం•బరము మెఱయ

శా. శ్రీశైలేశు భజించి భ్రామరిని సం•సేవించి శ్రీకాళహ
స్తీశున్ దత్సతిఁ బూజచేసి నటనా•ధీశుం దదీయప్రియన్
బ్రాశస్త్యంబుగఁగొల్చి పాండ్యవిభు • దారాయుక్తునర్చించి రా
మేశున్ బర్వతవర్ధనిం బ్రియముమై • నీక్షించి సేవించియున్. 152

గీ. ఏకసహకారవిభుని నాం•గేశుఁద్ర్యంబ, కేశు ఘుశ్మేశు నుజ్జయి•నీశుఁ బ్రణవ
నాథు శ్రీభీమశంకర•నాథు సోమ, నాథుఁ గేదారనాథుఁ ద•న్నలినదృశల. 153

—* నారదుఁడు బ్రహ్మయొద్దకేఁగి శివతత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. కొలిచి యజుఁజేరఁజని జో, తలసలిపి స్వవృత్తమెల్లఁ •దాఁదెలిపివెసన్
నెలతలఁ దాల్చినదొరయ, క్కలిమిఁదెలియఁగోరి భూరి•కౌతుకమమరన్. 154

గీ. శివునితత్వం బెఱుఁగఁగోరి • చేరినాఁడ, తండ్రి! నిన్నద్ది తెలుపుమా•తత్త్వవేది
యీవగుట నగుణుండైన•యీశ్వరుండు, గుణతనెట్టులఁ జెందెనో•కోవిదేంద్ర. 155

ఉ. సర్గముకన్న మున్నుస్మర•శాసనుఁడెట్టుల నుండునింకఁ దా
సర్గపుమధ్యనెక్కరణిఁ • జక్కఁగఁ గ్రీడయొనర్చు దానియు
త్సర్గమునందెటుల్ మరలఁ • దావసియించుఁ గృపాళు! చెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు • పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుఁడయ్యెడున్

చ. అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల • కర్మిలి నెట్టిఫలంబొసంగు నా
వితతదయాకరుండు కడు • వేగిరమందె ప్రసన్నుఁడౌనటం
చతులితమా నను గ్రహము • నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయడంచెపుడు • విందుము విందుగఁదెల్పు తత్కథన్. 157

గీ. నీవు వెన్నుఁడురుద్రుఁడా•నిత్యమూర్తి, యంశజులటంచునందు•బూర్ణాంశుఁడిందు
మౌళియనివినుచుందుమా•మహితమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని•పింపుమనఘ.

వ. మఱియు నాసీలలో హితుని యావిర్భావంబును, రుద్రాణీ జన్మోదంతంబును,
సాకల్యంబుగ నెఱింగింపుమని ప్రార్థించుచుండ నంత సంతుష్టుండై విరించనుం
డిట్లనియె. 159

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు శివతత్త్వంబు తేటపఱఁగించుట *—

ఉ. చాలఁగ సంతసంబొదవెఁ • జక్కఁగ లోకహితార్థివై యిటుల్
మేలుగ శైవతత్త్వము న • మేయమెఱుంగఁగఁ గోరినాఁడ వా
బాలశశాంకశేఖరుని • భాస్వరవృత్తము విన్న నెట్టి పా
పాలసులేనిఁదత్కలుష • మంటక గెంటి సుఖంతురాత్మజా. 160

శా. ఐనన్ బుత్త్రిక! శైవతత్త్వమును వి • శ్వాద్యుండుఁ పద్మేక్షణుం
డేనున్ నిక్కమెఱుంగఁ జాలమిఁక యె • ట్లేనర్కునిన్ దీపమ
ట్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను వి • న్మీ!నాదు! వైదుష్య వి
జ్ఞాన శ్రీపరిమాణమెంత వఱకో • జ్జంజేసి రంజించునో. 161

చ. వినుమఖిల ప్రపంచలయ • వేళఁ జరాచర వస్తుజాలమె
ల్లనులయమొంది నప్పుడఖి • లమ్ము తమోమయమై యనర్కమై
యనలనిశాకర గ్రహాధ • రాంబువియత్పవమాన శూన్యమై
యనహమునై యరాత్రమయి • యప్రతిమంబగు నప్రధానమై. 162

తే. పంచతన్మాత్రల వియు న • ప్పట్ల వెలయ, పట్టిసూదుల బెజ్జమా • నట్టిగట్టి,
బెట్టిదపు గుడ్డిచీకఁటి • పెరిమయమర, నుండెసద్వస్తువొక్కండు నిండుమీఱి.

క. అదిమాటగు పోలికయ, ట్లొదవిన నది సదసదాఖ్య • నొందును యోగుల్
సదమలచిత్తులు దీనినె, హృదయాకాశంబులోన • నీక్షింత్రెపుడున్. 164

ఉ. వాకులుడెందమాయెడను • వైదుషిచాలక వెక్కసేగుఁబే
రేకనరాదు రూపునొక • రేకయుతోఁచదు బల్పుచిక్కటల్
చీకటలేవు పెద్దదియుఁ • జిన్నదియాటయు లేదు పొద్దునున్
గాకయుఁ బొట్టిగాక తగుఁ • గానక యేదొకవర్ణవైఖరిన్. 165

క. కలదని చెప్పిన యత్తొలి, పలుకు గడున్ జడియు యోగి • భావసుగమమై
యలరెడు నవికారము ని, శ్చలము నిరాధారమగుచు • సంయమివర్యా! 166

క. సత్యము జ్ఞానమనంతము, వ్యత్యయరహితంబునున్ జి • దాత్మకమగుచున్
నిత్యానందమునగుచుఁ బ, రిత్యక్తోపద్రవ మల • రె నొకమహామటన్. 167

సీ. అప్రమేయ మనారంభ • మద్వితీయ, మాకృతివిహీన మవికాస • మగుచు నిర్వి
కల్పమునునిర్గుణం బాత్మ • కారణంబు, నగుచునిర్మాయమైయల • రారునొకఁడు.

—* శివుఁడు సగుణుండై యేర్పడుట *—

గీ. విగ్రహము లేక యీరీతి • వెలసి కొంత, కాలమైనంతఁ దనుదానె • కల్పనంబు
చేసికొని యొకమూర్తియై • చెలువుమిగిలె, లీలమెయిమించు నేరిమి • మేలుమీఱ.

వ. మఱియు నమ్మూర్తియు.

క. సర్వైశ్వర్యగుణంబుల, సర్వజ్ఞానమునఁ దనరి • సర్వగమగుచున్
సర్వమునున్ బరికింపుచు, సర్వాద్యయు సర్వవంద్య • సర్వదయగుచున్. 170

గీ. సర్వమును బొనరించుచు • శాంతశుద్ధ, రూపమైశ్వర మిభ్భంగి • యేపు
మిగుల, నంతనంతర్ధి నొందెఁ జి • దాత్మమైన, యప్పరబ్రహ్మమెల్లెడ • నమరునద్ది.

క. ప్రాచీనంబయి రూపం, బేచొప్పడనట్టి బ్రహ్మ • మిటుగొనరూప,
ర్వాచీనులైనవారు ప, రాచీనులు శివునిగా స్మ • రణచేసిరొగిన్. 172

వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు.

—* సగుణశక్తి యేర్పడుట *—

తే. గీ. ఏకకుండయి తనయిచ్ఛ • నెసఁగునీశ్వ
రుండుదనమూర్తినుండి యొ • కొండుశక్తి
తనువుసృష్టించెనయ్యది • తననుబాయ
కుండునట్టిది నీడ య • ట్లొంది కగను. 173

క. దాని నెపక్రృతినిగాఁగఁబ్రి, ధానముగా మాయఁగాఁగఁ • దజ్ఞులనుదుర
ద్దానినె బుద్ధికి మాతను, గానెఱుఁగుము త్రిగుణకలిత • గా నెఱుఁగు మునీ!

క. ఆపెయె యంబికవినుమా, యాపెయె సకలేశ్వరియును • నరుదొప్పఁగ న
య్యాపెయె త్రిదేవజననియు, నాపెయెయగు మూలకార • ణాఖ్య కుమారా!

వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరి రూపవిశేషంబుల గుఱించి పేర్కొనుటకు శక్యంబు
గాదు. 176

సీ. శంఖచక్రగదాసి • శరకార్ముకాభయ, వరదాష్టహస్తముల్ • వాసిమీఱ
ఇందుసహస్రభా • యిష్టవిద్యుతి వొల్చు, ముఖదీధితిచ్ఛటల్ • మురిపమెసఁగ
ఫుల్లారవిందవి • స్ఫూర్తిమీఱెడు వాలు, కనుదోయికాంతి చొ • క్కముగనిగుడ
నవరత్నమయములౌ • నగలనొప్పిదమైన, తనువెంతొ మేల్మిసం • తసమునీన

గీ. తలఁపఁగ నశక్యమగు తేజ • మలరుచుండ
నఖిలమున కాదిహేతువై • హరువుమీఱ
నొకతెయైయుండి పెక్కురై • యొప్పుపెంపు,
గలిగి యమ్నాయపొదలుమేల్ • చెలువమమర. 177

గీ. పరమపూరుషుఁడై నయ•భర్గుఁడపుడు, ఫాలచంద్రుఁ డుముక్కంటి•పంచముఖుఁడు
దశభుజుండును గర్పూర•ధవళుఁడై శి, రమునగంగనుజేతశూ•లమునుదాల్చె.

క. అట్టిశివుండును శివయును, బెట్టిదమగుపూన్కినొక్క • వీడమరిచియం
దిట్టలమగుప్రేముడికొడి, గట్టి యొనర్చిరి చిరంబు • కాపురమనఘా! 179

క. శివులకు నివాసమైతగి, శివనగరంబనఁగ బరగెఁ • జేవమెయిలయం
బవుట నెఱుంగమిచేభువి, నవిముక్తంబనెదు నాహ్వ • యంబును గొనియన్.

క. ఆనందమూర్తులైన భ, వానీభవులకు విహార • వనతలమైగా,
ఘానందజనకమగుటది, యానందవనంబనంగ • నవనిఁ వెలసెన్. 181

క. అచ్చోట శివుఁడు శక్తియు, నచ్చపుఁదపసునను గాటమగు యోగమునన్.
హెచ్చగు విహారగరిమల, మెచ్చవసింపుచునొకప్డు • మేలుగమదిలోన్. 182

శా. లావుఁ జేవయు నోర్పునేర్పు బలము • ల్లాసంబునుత్సాహ మొ
ప్పౌ వైదుష్యము చెల్మికల్మిగల • నీటాపుత్త్రుఁబుట్టించిమా
యీావై రాజ్యవిభున్ బొనర్చిన భరం • బెల్లన్ దలన్ దాల్చు, మా
కావిశ్రాంతియు యోగలీలలనపా • యంబై ముదంబీయుతన్. 183

గీ. అట్టులైనఁ దలఁపులను • నలలు సత్వ
మనెడు రతనంబులును రజ • మనెడువిద్రు
మలతయును దామసములౌ మొ • సలులు గలిగి
లాఁచునుల్లంపుకడలి సం • కోచపఱచి. 184

ఉ. ఆతఁడె మాయనుగ్రహము • నందిసృజించుఁ జరాచరంబుల
ల్లాతఁడె సర్వజంతుతతి • నర్మిలిఁ బ్రోచుచునుండు నెప్పుడె
ష్టాతఁడె యెల్లలోకముల • కంతము గూర్పఁగలండు నిక్కమ
ట్లీతఱి నట్టివాని నొక • యాద్యునిఁబుట్టగఁజేయుటొప్పగుఁ. 185

క. అవ్వాని సాయమున మే, మివ్వనమున హాయిమీఱ • వింపగుక్రీడల్
నివ్వటిలంగ రహించెద, మివ్వరుసగననుచు ఘనత • రేచ్ఛావశతన్. 186

క. ఈలాగిరువురు దృఢముగ, నాలోచనసేయ నంత ♦ నా పరమశివుం
డాలోకసుందరిని నవు, డాలోకించెను సుధామ ♦ యాయత దృష్టిన్ 187

వ. అంత

—* విష్ణుమూర్తి జననము *—

క. వేడుకతో వారలుగని, రీ డెందునులేని యంద ♦ మింపగువానిన్
మూడు జగంబులనేలెడు, పోడిమిగలవానిఁ దమ్ముఁ ♦ బోలినవానిన్ 188

సీ. ఇంద్ర నీలముడాలు ♦ నీసడింపఁగఁ జాలు, నీలంపుమై నిగ ♦ ని గలవాని
వేయిరేకులతమ్మి ♦ విరులగెల్వఁగఁ, జాలువిరివైన కనుదోయి ♦ వెలయువాని
చెనఁటుల సమయింపఁ ♦ జేవగల్గిన సాధ, నములొప్పు నాల్గు హ ♦ స్తములవాని
అమృతంబుకన్నఁ దీ♦యఁగనొప్పుమాధురిఁ, గురిపించు నెమ్మోము♦కొమరువాని

గీ. పలురకములైన రతనాల ♦ వెలసిధగధ, గలు తనర్చు కిరీటంబు ♦ గ్రాలువాని
కౌస్తుభంబను మణియెద ♦ గలుగువాని, పసిఁడిపుట్టంబుఁగట్టిన ♦ బాలునొకని

ఉ. కాంచినతోడ బాలకుఁడు ♦ గ్రక్కునడాసి నమస్కరించి బల్
మించిన భక్తిసంపదను ♦ మేకొని యోకరుణాలవాల! కాం,
క్షించెద నీకృపాగరిమఁ ♦ జేయఁగలట్టిది చెప్పుమన్న ♦ బే
మించిమహేశుఁ డిట్లనియె ♦ మెచ్చుచు సారసుధామయోక్తులన్ 190

సీ. జగముల నెల్లనిం ♦ డఁగఁజాలు తేజంబు, వెలయుట విష్ణునా ♦ వెలసెదీవు
కమలంబులను బోలు ♦ కనులు గల్గుటఁజేసి, కమలాక్షుఁడను పేరుఁ ♦ గాంతువీవు
రాకాసిమూకలఁ ♦ బోకార్చుటన్ జేసి, దైత్యారి యనుపేరఁ ♦ దనరఁగలవు
బంగారుపుట్టముల్ ♦ పసమీఱఁజుట్టుటఁ, గాంచనాంబరుఁడను ♦ ఖ్యాతిగందు

గీ. వంతమొందక చెందెద ♦ వచ్యుతాఖ్య, ఁజక్కని కురుల్గలుగుటఁగే ♦ శవసమాఖ్య
యెల్లజీవుల మనసుల ♦ నెల్లరంజ, నము నొనర్చుట హరినామ ♦ మమరునీకు

క. పురుషులలోఁగడు నుత్తమ, పురుషుఁడవై యొప్పుకతనఁ ♦ బురుషోత్తముఁడం,
చురహింతువు సిరిఁజేకొని, ధరశ్రీధరుఁడనెడు పేరు ♦ దాల్తువు వత్సా

వ. మఱియు నల్లనివాఁడ వౌటఁగృష్ణుండవనియును నాలుగు భుజంబుల నొప్పుటఁ జతుర్బాహుఁడవనియును విశ్వంబునెల్ల భరించువాఁడ వౌటంజేసి విశ్వంభరుఁ డవనియునుఁ బరఁగుచు నీకనుబలు పేరులనుసార్థకంబులుగానొనర్చిధరించెదవు.

—* విష్ణుమూర్తి తపస్సుచేయుట *—

చ. ఇఁకను దపింపుమాపయిని ♦ నెల్ల నొనర్తువుగాకయంచుఁ బా
యక తనయందునున్ననిగ ♦ మావళినిశ్వసితంబొనర్చిపు,
త్రకునకొసంగి యంబికయుఁ ♦ దాను, దిరోహితులైరి విష్ణుఁడా,
ర్యకు శివమూర్తికిఁ బ్రణుతు ♦ లల్లనఁజేసి తపించె ధీరుఁడై. 194

ఆ. పదియురెండువేల ♦ వత్సరంబులుదపం, బరుదుగానొనర్చి ♦ యబ్జనయనుఁ
డఖిలసిద్ధికరుని ♦ హరునిఁగనన్‌లేక, పొగులుచుండనొక్క ♦ మోతపొలిచె.

చ. "మరలఁదపింపుమోపికను ♦ మానకు చాలదు నీతపంబు వే
గిరపడఁబోకు శంకరుఁ డ ♦ కిల్బిషుఁడిష్టఫలప్రదాత ని
బ్బరమునుజెంది చేకొను మ ♦ వశ్యము సర్వవిధార్థసిద్ధులన్
హరి!"యననాలకించి యతఁ ♦ డానుడియంబరవాణిగానెదన్. 196

చ. తలఁచికదుర్‌ బ్రపత్తిమెయిఁ ♦ దద్దయుఁబెద్దయుఁ గాలమట్లు ని
శ్చలమగు తాపసవ్రతము ♦ సల్పుడు శంభుదయన్ సుఖాత్మమై
యలరుప్రబోధమొక్కఁడుద ♦ యంబయితోఁచిన నచ్యుతుండు పె
ల్లలరి మహేశతత్త్వవిభ ♦ వాయతసిద్ధికి నబ్రమొందుచున్. 197

గీ. చిరతపంబునఁ గడునల ♦ సినతనువున
నుండి జలధారలెంతయు ♦ దండిగాను
వెలువడుచు నుండనాతఁడా ♦ సలిలమందుఁ
బవ్వళించి నిదురఁజెందె ♦ బహుయుగములు. 198

క. నీరమునఁ దడవుకాలము, చేరివసించుటను జేసి ♦ చెన్నెసలారన్
నారాయణుఁడనుపేరున, నీరజాక్షుండు కడిఁది ♦ నీటొప్పభువిన్ 199

క. ఈలో వెలువడె నిరువది, నాలుగుతత్త్వములు ప్రణవ ♦ నాయకునిచ్చన్
మేలగువాని క్రమముఁ బరి, శీలనగావింపు మిపుడు ♦ చెప్పెద మానీ! 200

సీ. ప్రకృతినుంచి మహత్తు ♦ పరిధవిల్లెను దానఁ, ద్రిగుణాఢ్యయగునహం ♦ కృతిజనించె
నాయహంకృతిచేత ♦ నైదుతన్మాత్రలు, పరఁగె నవ్వానిచేఁ ♦ బంచభూత
ములువానిచేతను ♦ బుట్టె నింద్రియములు, పదిజ్ఞాన కర్మసం ♦ పాదకములు,
సాత్వికా హంకార ♦ జనితమై మనమది, పొలిచె వీనినిజెంది ♦ పుండరీక

గీ. నయనుఁడా బ్రహ్మరూపమా • నారమందుఁ
బెద్దకాలంబు పవళించి • నిద్దురొందె
నంత శంకరు నిచ్ఛచే • నబ్జమొకఁడు
పొలిచె విష్ణుని పొక్కిటఁ • బొంకముగను

వ. మఱియు నారాజీవంబు

ఉ. అంతములేని యోజనము • లొనిడి వట్టులెమీఱు నవ్వెడ,
ల్పంతములేని నాళముల • హర్వుగనొంది దినేంద్రకోటి భా
స్వంతము కర్ణికారసుమ • భాసురమున్ సుభగంబునై కడున్
వింతగఁ దత్త్వయుక్తమయి • విశ్వజనీనముగాఁదనర్చుడున్. 202

—* బ్రహ్మదేవుని జననము *—

ఉ. అందు శివుండు దక్షిణని • జాంగమునుండి స్వకీయమాయచే
స్పందితుఁగానొనర్చి నను • జక్కఁగ వెల్వడఁజేసె నంతనేఁ
బొందుగనాల్గు మోముల వి • భూతిదలిర్పఁగ శోణమూర్తినై
యెందును దల్లిదండ్రులమ • తెవ్వరిసిన్ గనకాత్మఁగుందుచున్. 203

ఉ. ఎవ్వఁడనేను? పద్మతల • మెందులకొందితి నేడనుండి యి
ప్డివ్వనజంబుఁబోవిడిచి • యెచ్చటికేగఁగఁ జెల్లునాకుదిద
ల్లెవ్వతయో? గురుండెవఁడో • యిష్టులు లేరొకో యంచు నెంచుచున్
నెవ్వగఁజెంది కుందితి ము • నీ! శివమాయ నెఱుంగకెద్దియున్. 204

ఆ. అంతఁగొంతకాల • మాలోచనయొనర్చి తనకు, వాసమైన • తమ్మిపూవుఁ
దేఱిచూచియపుడు • దీనియాధారమే, నాకుఁగర్తయనుచు • నమ్మకమున.

చ. బిరబిరపద్మమున్ విడిచి • బిట్టగుపూన్కిని నాళనాళమున్
వరుసగఁ జేరి పోవనాక • వర్షశతంబుగతించె నంతకున్
సరసిజమున్నచోటుఁ గనఁ • జాలక వేసరియంత వెన్కకున్
మరలిరయంబునన్ నళిన • మార్గముఁజేకొని ప్రాకితిన్ బయిఁ. 206

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తపస్సొనరించుట *—

ఉ. ప్రాకుచునుంటిఁగాని శత • వత్సరకాలము పూర్వమున్న నా
ళీకపుగద్దెఁ గన్గొనఁగ • లేకభ్రమించుచు డిల్లపోయితిఁ

జోకగనప్డు శంకరుని • చోదనతోఁ'దప' యంచునొక్కఁడా
వాకువినన్ బడెన్‌బిదప • వాసిగనట్లు తపించితిన్‌గడున్. 207

గీ. తండ్రినిన్ గనుకూరిమిఁ • దవిలియేను
బదియురెండేండ్లు సేయన • ప్పరమ తపము
కన్పడియెనొక్క పురుషుండు • గడిఁది పేర్మి
పద్మనేత్రంబులొప్పెడు • బలియుఁ డపుడు. 208

—• బ్రహ్మదేవునకు విష్ణుమూర్తి యగుపడుట •—

ఉ. బంగరుపట్టుపుట్టముల • బాగుగఁగట్టినవాఁడు చేతులన్
హంగుగ శంఖచక్రగద • లబ్జమునొందినవాఁడు నీలమే
ఘాంగుఁడు కోటిమన్మథుల • నందమునన్నిరసించువాఁడునా
కుంగల సందియంబులను • గుందును దీర్పఁగఁ జాలువాఁడటన్. 209

వ. అంత.

చ. కనుఁగొని యేనునీశ్వరుని • గాటపుమాయఁగలంగి గర్వినై
వనరుహనేత్రునిన్‌గని యె • వండవు సెప్పుమటంచు నొక్కదె
బ్బను నురమందుఁ గొట్టుటయు • బల్లిదుఁడాతఁడు వేగనంత ని
ద్రను విడి కూరుచుండి నను • దాఁగని యిట్లనె సంతసంబునన్. 210

—•బ్రహ్మవిష్ణుల వివాదము•—

ఉ. మంచిగవచ్చినాఁడవు కు • మార! శుభంబె? భయంబువీడు ప్రే
మించి యొసంగువాఁడ నిఁక • మేలగు సర్వవిధార్థ సిద్ధులన్
గొంచక యడ్గుమన్నవిని • గొప్పగురాజసబుద్ధితోడఁబ
ల్మించిన యల్కఁజెంది యద • లించి హసించి యిటుల్వచించితిన్. 211

ఉ. ఓయికుమార! యంచునను • నుల్కకపల్కుచునుంటి విట్లునా
నాయన వోలెనీకుఁదగు • నా యగునా పరువబ్జ సంభవున్
డాయఁగరమ్ముమాదెద ది • టంబదియెంతొ? సరోజనేత్ర! నే
నీయలవున్ జలంబునిట • నిల్పెద మల్పెద బాలిశోక్తులన్. 212

చ. అనవనజాతనేత్రుఁడు ప్రి • యంబున, నిట్లనె నీవునాదునం
దనుఁడవు నాదునాభినళి • నంబున నిన్ గనినాఁడ నింకనున్

వినయపు వృత్తిమూర్తి గఱపి • వేదములన్ దయనీయవచ్చితిన్
ననుగుఱితింపకిట్లు వృజి • నంబులువల్కుట నాయమానొకో. 213

క. అనవుడు వేదంబులనా • కనుగ్రహముసేయనిట్టు • లరుదెంచితివా
ననునజుస్వయంభువును గ, ర్తను జగములకెల్లననుచు • దామాదు శ్రుతుల్. 214

క. నేనే ప్రకృతిని యంతను, నేనే సర్వప్రపంచ • నిర్మాత నిఃకన్
నేనే విశ్వాత్ముండను, నేనే నిత్యుండవిన్ను • నీరజనేత్రా. 215

క. అనుడు విని యాతఁడుఁనుగిను, కనుగొని నామాయనిట్లుగానక కాఱుల్
ననువదరెదవది యిపుడే కనబఁడు, వినుమైనమరలఁ • గడపటినుడువుల్. 216

మ. పరతత్త్వంబగువాఁడ విష్ణుఁడఁబరబ్ర • హ్మంబ సర్వేశుఁడన్
బరమజ్యోతిని విశ్వకారణుఁడ స • ర్వవ్యాపిచిదూ్రపుఁడన్.
బురుషుండన్ బరమాత్మనవ్యయుఁడ వి • స్ఫూర్జత్ప్రధానంబు ధీ
నరుదొప్పన్ సృజియించినాఁడ త్రిగుణా • హంకార తన్మాత్రలన్. 217

ఆ. వానినుండిభూత • పంచకంబును నింద్రి, యములఁబొడమజేసి • నాఁడనిట్టి
నన్నెఱుంగకిట్ల • నర్థవాక్యంబుల, నాడెదేలపలుమ • అబ్జగర్భ! 218

క. ఇపుడేని శరణమొందుము, విపరీతోక్తులనుమాని • వేగనిఁ కనునే
నెపుడును రక్షించెద నిన్, గృపమెయి దుఃఖములనుండి • గిడ్వడనియటుల్. 219

గీ. అనిన గడునల్గియేనప్డు • హరినిగవిసి, యుద్ధమొనరించితినిగడు • నుద్ధతమతి
జరిగెఁ బెక్కేండ్లవఱకట్టు • సంగరంబు, హరికినాకును బ్రళయసీ • రాకరమున.

—• లింగోత్పత్తి •—

గీ. అంతలోనొక శివలింగ • మనుపమంబు,
అదిమధ్యాంతరహితమ • వ్యక్తమూర్తి
పెరుఁగుటయుఁదఱుఁగుటలేని • పేర్మినమరి,
ఘోరుచున్నట్టి మామధ్యఁ • బొలిచెఁబెలుచ. 221

వ. మఱియు నాలింగంబు,

క. కానానలశతనిభమై, జ్వాలామాలాసహస్ర • చటులంబై మా
యాలమును మమ్ముఁ దెగడెడు, లీలగఁగన్పడుడు మదిఁదెలిసికొనిమేమున్.

వ. ఈలింగంబెచ్చటనుండి యెట్లిచ్చటఁ జేరెనోయని విచారించుచున్నంత నన్నుఁ గాంచి విష్ణుండిట్లనియె.

చ. ఇరువురమిట్లు సంగరము • నెంతయుఁ బూన్కినొనర్చుచుండ ని
త్తఱిఁబొడసూపెనింకనొక • దారుణవస్తువునీవు దీనిదా
శిరమునుగాంచిరమ్మొ పరి • శీలనఁజేసెదనేను బాదముల్
సరగున దీనినారయుట • చక్కనియోజ పయోజసంభవా 223

ఉ. నావుడువాయువేగము గ•నందగుదెల్లనివర్ణమున్ గడుఁ
జేవగలట్టి ఱెక్కలును • జెందిన యందపు రాజహంసనై
నే వినువీధికేగితిన • నిందితలింగ శిరంబుఁగాంచఁగా

— * బ్రహ్మవిష్ణువులు లింగాద్యంతంబులఁ జూడబోవుట *—

శ్రీవిలసిల్లునాహరియుఁ • జెచ్చరలింగపదంబులారయన్. 224

క. శతయోజనాయుతంబుర • జతవర్ణము మేరుశైల • సమవిస్తృతమున్
సితతీక్ష్ణదశనమునునై, యతిశయనదమొప్పఁగ్రోడ • మై వేగమునన్. 225

ఆ. పుడమిఁద్రవ్వుకొనుచుఁ• బోయెనధోభాగ, మునకు శేషకమఠ • ములనుదాటి
పెద్దకాలమరిగి • తద్దయునలసిపా, దములఁగనకమరల • ధాత్రిఁజేరె. 226

వ. అట్లునారాయణుండు శ్వేతవరాహ రూపంబుఁజెందిన యనేహంబు మొదలు చేసి యిక్కల్పంబు శ్వేతవరాహ కల్పంబనంబడియెనంత.

క. నేనును జిరకాలము విను,పై నెగురుచుఁ బోయిపోయి•బడలియడలియ
డ్డేనియు నెగయఁగలేకథ, రానిలయముఁ జేరితినిశి•రంబుఁగనకయే. 227

గీ. అంతనిరువురమన్యోన్య • మరసికొనియ,శక్యమగుటయుశంభుతే• జంబుఁగాఁగ
నెఱిఁగిధ్యానమొనర్చిమ•హేశుఁ,దనదు,రూపమునుజూపఁగోరితి•మోపిభక్తి.

—* శబ్దబ్రహ్మోత్పత్తి *—

మ. ఒకనాదంబు వినంగనయ్యెనపుడో • మోమంచునుచ్చైస్స్వనం
బుకడున్ దీర్ఘము స్పష్టమై యటమొదల్ • పొల్పొప్పెనాద్యస్వరం
బిఁకనాపైన ను కారమాపయిని నా • ప్పింపౌమకారంబునున్
బ్రకటంబౌ తుదినామమోమనుచు వి • భ్రాజద్గతిన్ మీఱుచున్. 229

గీ. ఆద్యవర్ణంబికారమహా • నర్కబింబ, నిభము దక్కినమున,నగ్ని•నిభముగా ను
కార ముత్తరమునను మ•కారమిందు, మండలప్రఖ్యమై మధ్య •నిండుకొనియె.

క. శుద్ధస్ఫటికాకారం, బిద్ధము పరమాత్మ మమల • మిాడ్యప్రభమున్
సిద్ధానందము దృఢ మప, విద్ధపరిచ్ఛేదమగుచు • వెలసెనటుపయిన్. 231

వ. వెలుఁగుపడి యద్దాని నారయుచుండ నంత రాజీవాక్షుండు శబ్దబ్రహ్మాత
నుండునుం బరబ్రహ్మంబును బరమేశ్వరుండునగు మహాదేవునిఁగాఁ గుఱితించె
నంత నాశబ్దంబునందు. 232

క. బీజముయోనియు బీజిగ, రాజిల్లెడు నాత్రివర్ణ • రాజములందున్
బీజమునలువ యకారము, భ్రాజిలునలయోని హరి యు • వర్ణముమహానీ! 233

క. వెలసెడు బీజి మకారం, బిల రుద్రుఁడుగాఁగవీర • లిటుక్రమముమెయిన్
విలసిలుదు రఖిలసర్గం, బలరఁగమోహముననుగ్ర • హంబుసలుపుచున్. 234

వ. ఈ మువ్వురకు పైనఁ ప్రధాన పురుషేశ్వరుండగు మహేశ్వరుండు నాదా
త్మకమై యులరారునతండే యీత్రివిధంబులగు బీజబీజయోనులనుగ నాత్మను
విభజించి వెలయించె. అట్టిమహేశ్వరుండే యీలింగంబు. 235

గీ. అమ్మహాలింగమున బీజ • మగునకార
మాయుకారాత్మమగు • యోనియందుఁజేర్పఁ
బడిపొదలి కాంచనాండమై • కరముచిరము
నీరమందుండె నెంతయు • నీటుమిాఱ. 236

గీ. వేయియేఁడుల కద్దాని • విశ్వభర్త
నీటినుండి వెలువఱచి • నూటినొక్క
ఘాతమున రెండుసేయనో • కండుపైక,
పాలమగుడు మఱొండయ్యె • వసుమతిగను

క. ఆయండమున విరించనుఁ, డాయతభుజుఁ డుద్భవిల్లె • నతఁడె జగములన్,
జేయును సర్గేశుండయి, యీయదె యోమనెడినాద • మెఱుఁగుఁడు మదులన్

గీ. ఆ యజుర్వేద మిటుసెప్ప • నల్లె నిజమ
టంచు ఋక్కులు సామంబు • లనియెనిట్లు
తెలిసి దేవేశుఁడగుమహా • దేవుగుఱిఁచి
యేముధ్యానము నొనరింప • నీశ్వరుండు 240

*— అక్షరమూర్తి ప్రకటనము *—

గీ. అక్షరాత్మకమగు రూప • మపుడు కొంది
నగుచుమాయెట్టయెదురుగా • నగుపడుడుము
దమ్మినునుమడింప మేమేముని • ద్దఅముఁగాంచి
నార మామూర్తి నెందుఁగా • నఁగఁదరంబె 241

సీ. అలఅకారము మూర్ధ • మాకారములలాట,మక్షులు కుడియెడ్మ • లలఇ,ఈ,లు
విలసిల్లు కుడియెడ్మ • వీనులై ఉద్వయి, ఋద్వయమే కపో • లద్వయంబు
వలపల దాపల • వనరునాసాపుటం, బులు ౠద్వయంబయి • పొలుపుమీఱె
ఏకారమూర్ధ్వోష్ఠ • మైకారమధరోష్ఠ, మో,ఔ,లు రదరాజి •యొప్పెనటులె
గీ. అ యనుస్వారము విసర్గ • మల్లతాలు, యుగళి దక్షిణవామబా•హులు కవర్గ
మునుజవర్గంబటులెపాద•ములు టవర్గ, మునుదవర్గంబుగాఁగడు•మురువుమీఱె.

గీ. ఉదరము పవర్ణమైప్రక్క• లొప్పె కుడియు,
నెడమలు ఫవర్ణము బవర్ణ • మింపుమీఱ
స్కంధమలరొంౘెను భవర్ణ • కలితమై మ
వర్ణమయ్యెను హృదయంబు • వాసియమర. 243

క. యరలవశషసా,లేడును, వరుసదనర సప్తధాతు • వర్గంబయ్యెన్
వఱలె హకారము నాభిగ, నరుదగు ఘ్రాణము క్షకార • మైయొప్పెఁగడున్.

గీ. ఇట్లు వర్ణాత్మకంబౌ మ•హేశతనువు
నేను హరియును గని వేడ్క • నివ్వటిల్లఁ
దిరుగ నంతకుఁబయిఁ జూచి • తిమి వరేణ్య
మంత్రమయమైనయీశ్వరు • మహితమూర్తి. 245

వ. అందు నోంకారసంభవంబును గలాపంచకసంయుతంబును శుద్ధస్ఫటికాకారం బును, అష్టత్రింశదక్షరంబును, మేఘాకారంబును, సర్వధర్మార్థసాధకంబును, గాయత్రీపరిభవంబును, వశ్యకారకంబును, జతుర్వింశతి వర్ణాఢ్యంబును, జతు ష్కళమును, బంచశతమును, గలాష్టకసమన్వితంబును, నత్యంతాభిచారికంబును త్రింశచ్ఛుభాక్షరంబును, యజుర్వేదసమాయుక్తంబును, బంచవింశచ్ఛుభాక్ష రంబును, కలాష్టక సమన్వితంబును, సుశ్వేతంబును, శాంతికంబును, త్రియో దశకలాయుక్తంబును, లోహితంబును, నుత్పత్తి వృద్ధి సంహార కారణంబును

నేకాధికషష్టిపరిమితాక్షరంబును, నవు మంత్రం బులంబరికించితిమి. అట్లు
మృత్యుంజయ మంత్రంబును, పంచాక్షర మంత్రంబును, చింతామణీ మంత్రం
బును, దక్షిణామూర్తి మంత్రంబును, తత్త్వమసియను మహావాక్య మంత్ర
మును, గన్పట్టుడుభగవానుండగు నారాయణుం డేనునుజపించితిమంతనీశానుం
డునుం ద్రయీరూపుండును, బురుషుండును, బురాతనుండును, నఘోరహృద
యుండును, సుందరుండును, లలితపాదుండును, విశ్వాలోక్షికరుండును, బ్రహ్మాధి
పతియును, సర్గస్థితిప్రళయకారణుండును, వరదుండు నీశ్వరుండు నగు మహా
దేవునిం గాంచి యిష్టవచనంబులతో సన్నుతులం బొనర్చితిమి. 246

—* శక్తివిశిష్టేశ్వర సాక్షాత్కారము *—

క. శివుడంత శక్తియుతుండై, త్రివిలోచనుండై విభూతి • దివ్యన్ముఖుడై
వివిధాభరణతనుండై, యవిరళకృప దరిసెనంబు • నవుడొసంగె వడిన్. 247

గీ. అంత నేమెంతొ సంతసం • బపుడుచెంది, మరల నద్దేవదేవునిఁ • గరముభక్తి
నుతిఁబొనర్చితిమంత నెయ్యతులకరుణఁ, బ్రౌఢమైతగు నిగమస • ర్వస్వ మిడియె,

గీ. దానవిజ్ఞానగరిమ నెంతయునుజెంది, నార మచ్యుతుఁడపుడా యు • దార మూర్తి
గాంచి కేల్గవజోడించి • వంచితనువు, మించి వేడుకనిట్టుల • ర్థించి యడిగె. 249

ఉ. నీమదికెట్లు సంతసము • నెక్కొనఁజేయఁగఁజాలువారమో
యేమిట నీవు మెచ్చెదొ మ • హేశ్వర! నీదగు నర్చ యెట్టిదో
మేమొనరింపఁగాఁదగిన • మేలిమికృత్యమదేమొ! యిత్తఱిఁ
బ్రేముడిమీఱఁ దెల్పి మము • బ్రీతులఁజేసియనుగ్రహింపవే. 250

చ. అనియడుగన్ మహే శ్వరుఁడు • హర్షముతోడ నిటుల్వచించె భ
క్తినిఁ గాని మీరలిప్పగిదిఁ • దేవతతో నుతిసల్పినందుకే
నును బరితోష మొందితి సు • రోత్తములార! శివుండనేను మీ
మనమున జంకుఁగొంకు నను • మానము మానివినుండు నానుడిన్. 251

—* శివుఁడుబ్రహ్మవిష్ణులకు లింగమునుబూజించుఁడని చెప్పుట *—

క. లింగంబిది పూజింపుఁడు, లింగంబేనాదుమూర్తి • లీలమెయినిటన్
రంగుసెడి జగములన్నియు, భంగంబును జెందుకతనఁ • బదమది యొదవన్ 252

క. కూఱిమి నాలింగంబును, మీఱినయనురాగమొప్ప • మీరలుగొలువుం
డారసి మీయిష్టంబులఁ, దీరుతు సందియము లేదు • దివ్య పజ్ఞల్. 253

క. మీకెపుడిడుములఁ బెన్వగ, నేకూరినమామకీన • శివలింగమున
స్తోకమతి నర్చసేయుఁడు, వీఁకఁ జనశియించు సర్వ • విధములగు వెతల్. 254

క. పార్థివలింగము సల్పిను, ఖార్థులగుచుఁ బూజసేయ • నభిమతముగ స
ర్వార్థముల నొసఁగువాఁడఁ గృ, తార్థులగుదు రెందుజనము • లరయుండట్టుల్

చ. తివిరివినుండు మీరలు మ • దీయతనూజులు వామగాత్రమం
దవిరళతేజ! గంటి నిను • నబ్జజు దక్షిణమూర్తిఁ గాంచితిఁ
భువనములన్ రచించు విధి • పుష్కరలోచన! వానిఁ బ్రోవు నే
ర్పవునటు లేనునున్ బయిన • నారయుచుండెద మిమ్మనిచ్చలున్ 257

క. అని లింగపూజనక్రమ, మును మాకెఱిగించినంత • మురిసితిమేమున్
వనజేక్షణుండు శంకరుఁ, గనిమరలన్ గోరెనిట్లు • ఘనమగు వేడ్కన్ 258

ఉ. దేవ! వరంబు మాకిడుమ • దిన్ గృపఁబూనితివేని నేమునున్
బావనమైన నీకృపకుఁ • బాత్రులమేని యనుగ్రహించి మా
కేవగనైనఁగాని చలి • యింపని నీ పదభక్తి నీయుమా
నీవును మాకుఁదోడుగ జ • నించి యొనర్పుమ సాయ మన్నిటన్

వ. అని యర్థించిన మహాదేవుండిట్లనియె.

ఉ. ఇచ్చితి నాదుభక్తిఁగడు • హెచ్చుగమీకు సురేశులార! పై
పెచ్చిఁక మీకు నూఁతగ భు • విన్ ననుఁబుట్టు మటంచుఁగోరినా
రిచ్చమెయిన్ జగంబులను • నేనరచింతును బెంతుఁ ద్రుంతునే
నెచ్చట నెట్టి వైకృతుల • నెప్పుడుఁ జెందనివాఁడఁ జూడుఁడీ 259

గీ. సచ్చిదానందరూపుఁడ • సత్యమూర్తి, నగు పరబ్రహ్మ మేనుమూఁ • డగువిధముల
బ్రహ్మ విష్ణు హరాఖ్యలఁ • బరఁగి సృష్టి,రక్షణాంతము లొనరింతు • బట్టులేక.

ఉ. ఒక్కటిగాఁగనుండినమ • హోజ్జ్వలతేజము మూఁడుమూర్తులై
చక్కఁగనంబడున్ భిదయ • సత్యము బంగరు వొక్కఁడయ్యునర్క
బెక్కులు సొమ్ములై తనరి • భేదములేక యొసంగు మృత్తుదా
నొక్కటి పెక్కురూపముల • నొందియుఁ జెందదు వస్తుభేదమున్. 261

—*శివుఁడు బ్రహ్మముఖంబున రుద్రుఁడనై పుట్టెదనని చెప్పుట*—

క. మీయిప్సితంబు నిత్తఁజేఁ, ద్రోయంగాఁజాలనిఁకను • దోయజగర్భా!
నీయలికంబునఁ బొడమెదఁ,జేయుమునామకరణంబుఁ • జెలగెడు వేడ్కన్. 262

క. రుద్రుఁడను పేరుచేకొని, భద్రాత్మకమూర్తి నగుచుఁ • బరగుదు నాయీ
చిద్రూపమునకు నతని ల. సద్రూపంబునకు లేద•బ్జా! భేదమెటన్. 263

గీ. మారలిరువు రటుల్ నాయ • మేయతేజ,
మైననున్ మాయకగ్గమై • యమరియుందు
రతడు ప్రకృతికిలోఁ గక • యలరు నాదు
పూర్ణమగు నవతారమై • పొలుచుకతన. 264

ఉ. కావున నాకు రుద్రునకుఁ • గల్పన సేయకుఁ డెందు భేదపు-
భావము లాతనిన్ గొలిచి • భద్రములొందుఁడతండు నేన నే
నావృషకేతుఁ డౌ జలము • లగ్నులచేరికఁ దాఁకరాని వా
నావిధి నేనునున్ గుణస • మాశ్రయమొందిన నొంద బంధమున్ 265

—* శివుఁడు త్రిమూర్తులకుఁ గృత్యభేదంబు నిరూపించుట *—

ఉ. నీవు రజోగుణంబున జ • నింపఁగఁ జేయు విధాత! లోకముల్
పావని నాదుశక్తి నిను • భారతియై భజియించు నెప్డు రా, జీవదళాక్ష!
సత్త్వగుణ • సేవధివై భువనంబులేలునిన్
శ్రీవనితాస్వరూపమునఁ • జెందును మామకశక్తి యట్టులే 266

గీ. ఇఁకను రుద్రుఁడు తామ, సం • బెనసి సర్వ,
లోకముల నంతమొందించు • వీఁకమెఱసి,
ఆతనిన్ జేరు నాశక్తి • యతులమూర్తి,
కాళికయనాఁగఁ బేర్మిఁ బ్ర • ఖ్యాతయగుచు

క. అంతస్సత్వుఁడు రుద్రుం, డెంతయుఁ దమమెనయు వెలికి • నీవును నటలే,
నంతస్తమస్కుఁడవగుచు, వింతగ సత్త్వ గుణుడవయి • వెలసెదు వెలికిన్ 268

గీ. అజుఁడు బహిరంతరంగము • లందు రజము, నే ధరించునుగాని న • న్నిష్టఁ గోరి
తొలిభవంబునఁ దపసొంది • కొలిచినట్టి కతనఁ దత్ఫలమునఁ బుట్టుఁ • గాంతు నన ఘ!

ఉ. సాయమొనర్తు మీకిఁకను • సర్వవిదార్థములందు మీరునున్
బాయక నన్నుఁ గొల్వుఁడు శు • భంబగు నంబుజనేత్ర! నీకు నా
కేయెడ భేదభావమది • యెప్పుడుగల్గదు నేను నీవ నీ
వేయయిగానుపింతునిఁ క • నేనును రుద్రుఁడనై జగంబునన్. 270

చ. నలువకు మించినట్టి యల • నాక విరోధుల గీటడంపుని
చ్చలు వివిధావతారములఁ • జక్కఁగ నొంది జగంబులేలునీ
యలవికి మించినట్టి దను • జాగ్రణులన్ సమయింతు నేను నన్
దలఁపుము సంకటంబులని • తాంతము గాచెదరుద్రమూర్తినై 271

క. నీకునునాకును భేదము, లేకున్నను నెవ్వడేన్ జ • లింపకమదిలో
లేకియయి భేదమెంచిన, చీఁకటినరకంబునూతఁ • జేడ్పడెడు హరీ! 272

ఆ. నన్నుఁబూజచేసి • నిన్నునిందించిన, నిన్నుఁబూజచేసి • నన్నుదూఱ
సందియంబులేక • శమనునిశిక్షకుఁ, బాత్రమగుదురంతు • పంతులేక 173

క. మఱియుఁ ద్రిమూర్తులయెడనే, మొఱకైనను జెడుతలంపుఁ•బూనినయెడ వాఁ
డరమర లేక యెచెడున, చ్చెరువిందుల లేదెఱుంగు•శ్రీహరి! యెపుడున్

—• బ్రహ్మవిష్ణ్వాదుల కాయుర్నిరూపణము •—

గీ. ఇఁకను మీకును సృష్టి ప్రకరమునకు,
మనుజులకు నాయువునుదెల్పె • దను వినుండు
కృతయుగము త్రేత ద్వాపరాం • కితము గ
లియు, గంబునానొప్పు నాల్గుయు • గంబులిలను 175

గీ. ఆచతుర్యుగ సాహస్ర • మైన నజున, కగునహంబల్లెరాతిరి • యగును ముప్ప
దిట్టి దినములకొక నెల•యెసఁగునివియుఁ,బదియురెండైననొక యేఁడు•పరిఢవిల్లు

క. అట్టిశతవత్సరంబులు, బిట్టుగనాయువగు విధికి • విధియేఁడొకఁడౌ
నెట్టననీకొక వాసర, మట్టిదినంబుల శతాబ్ద • మాయువునీకౌ. 277

ఆ. జలజనయన! నీదు • సంవత్సరంబొకం, డగును రుద్రునకున • హంబొకండు
అట్టి వాసరముల • హాయనశతమైన, రుద్రుఁడపుడునరుని • రూపుదాల్చు.

వ. మఱియువినుండు త్రిమూర్తులకు నఖలదేవ గంధర్వ దనుజ మనుజాది దేహు లకుఁ బ్రతిదినం బుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసంబు లిరువదియొక్క వేయి యాఱు నూఱులు ప్రవర్తించుచుండు నట్టి ప్రవర్తిల్లిన దినంబుల మానంబుతో నగు సంవత్సర శతంబులు వారికాయుర్దాయమగు నిఁక నుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసంబు లాఱైననొక్క పలంబగు నట్టివి యఱువదియైన నొక్కఘటియగు నాఘటికా షష్టియైన నొకపవలును రాతిరియునగును. సామాన్యజనులకీ యుచ్ఛ్వాస

నిశ్వాసంబుల తెఱంగెఱింగి లెక్కపెట్టుట గడుదుర్లభంబు. యోగు లగు వారలకయ్యది సులభంబేక మీరడిగిన వెల్లఁ దెలిపిమీయభీష్టవరంబులనిచ్చితి నీపిదపఁ జెచ్చెరబ్రహ్మ లలాటంబున నీలలోహిత రుద్రుఁడనై పొడసూపుదు మీరనవరతంబు లింగపూజనం బొనరింపుచు నా విధించినయట్లు సర్గాదుల రచించుచుండుఁడని మహేశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందెనంత నవ్వార లతి భక్తితో లింగంబు నర్చించిరది మొదలు లింగపూజనంబు ప్రసిద్ధంబై సర్వ జన సేవితంబై యొప్పె నని పద్మసంభవుఁడు నారదునకుఁ జెప్పెననుడు నంత నూతునకు మునులిట్లనిరి. 280

గీ. లింగపూజాక్రమంబున • లికనయనుఁడు, జలజనేత్రునకును విరిం•చనున కలరి
చెప్పెనంచాడితిరది యే•చందమో? యె, ఱుంగఁజాలము చెప్పుమ•నంగనతఁడు.

క. మరిసి యటులే వచించెద, వరమతులేక వినుఁడుశివుఁడు • వైకుంఠునకున్
సరసిజభవునకు నుడివిన, తెఱఁగు•నిజాత్మజులకఁజుఁడు దెలిపెముదమునన్. 282

ఆ. ఆసనత్కుమారు • డస్మద్గురునకుప, మన్యునకునుజెప్పె • మాన్యమూర్తి
నాసతీర్థులకును • నాకును మాగురుం, డాదరమునఁ దెలిపె•వ్యాసమౌని. 283

గీ. అతులచారిత్రుఁ డుపమన్యుఁ•డచ్యుతకృష్ణు, నకువచించెను లింగార్చ•నాక్రమంబు
మీకు నటులేను దెల్పెద•మీర లెఱిఁగి, చేయుఁడుమహేశలింగార్చ•సిద్ధులొనరు

క. నారదమునియడుగుడు న, న్నీరజగర్భుండుచెప్పె•నేరిమిమీఱన్
గూరిమిఁగుమార! శివపూ, జారీతివచింపఁ దరమె•శతసమలకునున్. 284

వ. వినను సంక్షేపంబుగాఁ జెప్పెదను వినుము.

క. ధర బ్రహ్మక్షత్రియ వి, ట్చరణోద్భవు లాంధ్రు మగలు • శర్వసమర్చన్
నిరతులయి చేయఁజెల్లును, దరమారసి వారివారి • ధర్మానుస్మృతిన్ 285

శా. ఆయుష్మంతులు వంశకర్తలును నీ • డ్యప్రజ్ఞులౌ పుత్రులన్
జాయన్ బుణ్యగుణోత్తమన్ రమణి వి • జ్ఞానాఢ్యయౌ విద్యనా
త్మాయత్తంబగు మేటిభాగ్యమును దీ • ర్ఘాయుస్సు నారోగ్యమున్
శ్రీ యొప్పొందు మహేశపూజన మిడున్ • సిద్ధంబు పుత్రోత్తమా! 286

ఆ. శివుని పూజ నెపుడు • సేయని చెనఁటికి, నాల్గువిధములైన • నర్థములు ఘ
టిల్లు దేవులు లేమి • డియు రాజశిక్షయు, వడిసిపోని ఋణము • కొడుక! వినుమ

—• శివపూజావిధానము •—

క. ప్రొద్దు పొడుచుటకు మున్నే, నిద్దురవిడి శివుని హరిని • నిజదేశికునిన్,
హృద్దేశంబునఁ జేర్కొని, యద్దివిషత్తీర్థరాజి • నాత్మఁదలఁచియున్

వ. అంత

గీ. దక్షిణాశకరిగి మలో•త్సర్జనంబొ,నరిచియైదు తడవలు భూ•సురుఁడు మృత్తుఁ
బడసి పాయువుఁగడుగఁగా•వలయుగుహ్య, మొక్కపరిశుద్ధిసేయఁగ•నొప్పునిలను

గీ. క్షత్రియుఁడు నాల్గుమాఱ్లూరు • జాతుఁడును ద్రి
వారము జఘన్యజుఁడును ద్వి • వారమాడు
వారు శూద్రుసివలె మట్టిఁ • బడసి పాయు
వును గడుగవలయును గుహ్య • మునునొకపరి 290

క. ఎడమచెయి పదియుమాఱులు, కుడిచేతిని నేడుమార్లు • కుడియెడమల నే
ర్పడు కరచరణముల నటుల్ • గడుగవలయు నొక్కమాఱు • కల్మషమువియన్

వ. అటుపిమ్మట దంతధావనమునకై ద్వాదశాంగుళ ప్రమాణంబుగాదంతకాష్ఠంబుఁ గొని తద్ధావనంబు సేయవలయును. క్షత్రియ విట్ఛూద్రులు క్రమంబుగ నంత నొక్కొక్క యంగుళ పరిమాణంబు తగ్గించి దంతయష్టిన్గొని దంతధావనంబు సేయవలయు నిది ప్రతిపత్షష్ఠీనవమీ పర్వంబులందును, రవివారంబులందును శ్రాద్ధదినములు మున్నగు నిషిద్ధదినములందును జేయఁగిట్టదు. అట్టి యనర్హదినంబులందు దంతధావనార్థంబు పదిరెండుతడవలం జలులతోఁ గంతూషంబు సేయనగు—అనంతరంబు తీర్థాదులందు సమంత్రకంబుగ స్నానమాడ వలయు నటుపిమ్మట నాచమనముచేసి తడివస్త్రంబుల విడిచి ధౌతపటంబుల ధరించి యేకాంత సుస్థలంబునం గూర్చుండి సంధ్యావిధి ననుష్ఠించి మనంబు నుస్థిరంబొనర్చి పూజాగృహంబుఁజేరి స్వాసనంబులఁ గూర్చుండి న్యాసాదికంబులొనర్చి క్రమంబుగఁ బూజావిధి నారంభము సేయవలయును.

తే. గీ. అష్టదళపద్మము రచించి • యందుముందు
భద్రకరివక్త్రుఁ గొలిచి దా • వారికులను
దిక్పతులఁ బూజచేసియెం • తేనిఁ బీఠ
పూజనముచేసి యట లింగ • మూర్తి ననిచి. 293

సీ. ఆచమనముచేసి • హస్తంబులన్ గడ్గి, కొనియుఁ బ్రాణాయామ•మును నొనర్చి
పంచవక్త్రుని దశ • బాహు శుద్ధస్ఫటి, కాకారు శంకరు • నాత్మఁగొలిచి

శంభుసారూప్యంబు • స్మరియించి యఘమును, దహియించి తనుశుద్ధిఁ • దనరఁజేసి
మూలమంత్రమ్మున • నోలిఁగరన్యాస, మట్లె యంగన్యాస • మమరసల్పి

గీ. పాద్యమున కర్ఘ్యమునకును • బరగనాచ, మనమునకుఁబాత్రనవకంబు • నొనరనిల్పి
వానిపై దర్భలను జేర్చి • వరుసవారి, తోడనభ్యుక్షణము చేసి • తోయముంచి. 295

గీ. షట్పాది– ప్రణవమును స్మరియించుచుఁ • బాద్యపాత్ర,
యందుశీరంబుఁ జందనం • బమరఁజేర్చి
జాతి కంకోల కర్పూర • జాతచూర్ణ
ములను వటమూలజతమాల • భూజజముల
రజములను నాచమనపుఁబా • త్రలఘటించి
యన్నిటను జందనద్రవ్య • మమరఁజేసి. 296

క. శ్రీ నీలగళుని సన్నిధి, లో నందీశ్వరుని నిల్పి • లోలుపమతి సు
ధ్యానావాహనములచే, స్నానసుగంధాది పూజ • నముఁ జేయవలెన్

వ. అనంతరం బందు శివునకుఁ బూర్వదిశయందు నణిమను, దక్షిణంబున లఘి
మను, పశ్చిమంబున మహిమను, ఉత్తరంబందు గరిమను, నూర్ధ్వంబున,
బ్రాప్తిని, నాగ్నేయంబునఁ బ్రాకామ్యంబును, నిరురుతిదిశను నీశత్వంబును,
వాయవ్యంబున వశిత్వంబును, నీశాన్యంబందు సర్వజ్ఞత్వంబును, కర్ణికయందు
సోముని, సోమునికిఁ గ్రిందుగ సూర్యుని, సూర్యాధః ప్రదేశంబునఁ బావకునిఁ
బావకునికిఁ గ్రిందుగ ధర్మాదులను, సోమునికి వెనుక గుణత్రయంబును,
జతుర్దిక్కులందు నవ్యక్తాదులను, గ్రమంబునఁ గల్పన సేయవలయును.

మఱియుఁ బరమేశ్వరునకు సద్యోజాత మంత్రంబున నావాహనంబు
చేసి వానుదేవ మంత్రంబున సింహాసనోప వేశనంబును, దత్పురుష మంత్రం
బున సాన్నిధ్యంబును నఘోర మంత్రంబున నిరోధానంబును, నీశాన మం
త్రంబునఁ బాద్యాచమనార్ఘ్యంబుల నొసంగి పూజఁగావించవలయును. ప్రత్యుప
చారంబునందుః బ్రణవాదిగ నమోంతముగ నర్చించవలయును. పరమశివుని
సుగంధ చందనోదకంబులఁ బంచామృతంబులఁ బుష్పోదకంబుల ఫలరసంబులఁ
బ్రణవముచే నభిమంత్రించి యభిషేకము చేసి శ్వేతవస్త్రంబునం దడియొత్తి,
భస్మలేపనంబొనర్చి వేగిరంబుగఁ జందనం బర్పింప వలయును. అటుమీఁద
సుందరంబులు నక్షతంబులగు శ్వేతతండులంబులను గుశాపామార్గ పాటలీ

కర్పూరంబులను, జాది, సంపెంగ, తెల్లగన్నేరు, మల్లె పూవులను, దుమ్మి పూవుల, జమ్మిపూవులఁ గలువలఁగ్రొత్తక్రొత్త రకంబులగు సుందర సుగంధ పుష్పంబులను, గోమల బిల్వదళంబుల నర్చించవలయును, మఱియు నభిషేకంబందు జలధార సమంత్రకంబుగనే యర్పించవలయును. ఆ మంత్రంబులను గూడ నుడివెదను వినుండు. రుద్రింబును, నీలరుద్రింబును జమకంబును, శ్రీసూక్తంబును, రాత్రిసూక్తంబును, హోతారంబు, అధర్వశిరస్సు, అధర్వ శిఖయు, శాంతియు, వరుణంబును, సామంబును, పుష్పసూక్తంబును, పురుష సూక్తంబును మృత్యుంజయమంత్రింబును, పంచాక్షరంబు మున్నగునవి. వీనిఁ బఠింపుచు సహస్ర జలధారలతోఁగాని ఏకోత్తరశతధారలతోఁగాని యభిషేకము చేయవలయును, అనంతరము మరల విభూతి చందనాక్షత కుసుమ బిల్వంబుల లింగమున కర్పించవలయును. పిమ్మట ప్రణవోచ్చారణంబున ముఖ వాసన లొసంగి ధూపదీప నైవేద్య తాంబూల నీరాజనంబుల సమర్పించి నానావిధధ్యాన మంత్రపఠనంబుతో మంత్రపుష్పంబిడి నమస్కరించి పునరర్ఘ్యంబిచ్చి సుందరసుమంబులం బాదంబులందుజల్లి నిలిచి దోయిలి వట్టి యిట్టు శంకరునిఁ బ్రార్థించవలయును.

క. ఎఱిఁగియొ యెఱుఁగకయో నిన్, బరమేశ్వర! కొలిచినాఁడ•భాస్వరకృప నీ
వరసి సఫలం బొనర్పుము, కరుణాకర! భక్తలోక • కల్పవలాశీ! 299

గీ. ఇట్లు విజ్ఞాపనయొనర్చి • యీశు మాళి, విరుల నర్పణచేసి భూ • సురులతోడ
స్వస్తిమంత్రంబులను లెస్సఁ•జదువఁజేసి, మార్జనముచేసి శివుని న•మస్కరించి.

క. శివ! నీదు భక్తినొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిడు స•సిగనేజని నేన్
శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిమ్ము • చేమోడ్పులివే.300

గీ. ఇట్లు శంకరుఁబ్రార్థించి•యెంతయేని, భక్తితో గళనాదంబుఁ • బట్టి మ్రొక్కి
హరునిపరిచారగణముల•కెఱఁగియర్చననుసమాప్తియొనర్పఁద•గును ముదమున

గీ. ఇట్లుశివభక్తుఁడై యెవఁ•డీశ్వరార్చ, నముఁబొనర్చునొయవ్వాని•కమరునఖల
సిద్ధులును సకలాభీష్ట • సిద్ధులును న, తండు వక్తలలోన ను•త్తమతఁదనరు.302

క. రోగంబును వగపును హ్మ, ద్వేగంబును గలుషములను•విసమును ఋణమున్
బోగొట్టు శివసమర్చన, బాగుగఁగళ్యాణమిచ్చి • పాలించునిలన్. 303

• ఈ వచనంబందు స్పష్టార్థము కొన్ని పదంబులందు సంధి చేయలేదు.

—* నారదుఁడు బ్రహ్మదేవుని శివపూజనుగుఱించి యింకను జెప్పుమనుట *—

ఆ. ఇట్లు చెప్పినాఁడ • నీశ్వరార్చనవిధ, మింక నేదివినఁగ • నెంచినాఁడ
వడుగుమన్న నాతఁ • డలరియిట్లనె దేవ?, మఱియు జెప్పుశివసమర్చఁగుఱిచి.

వ. అనినవనజోద్భవుండిట్లనియె.

చ. వినుము కుమార! యొక్కపుడు • వేడుకతో సురలన్ మునీంద్రులన్
గని యిటులంటి శాశ్వతసు • ఖంబును నెవ్వరు గోరువారలో
ఘనతర సిద్ధులన్ వలచు • కాముకులెవ్వరో వార నెల్లనన్
వెనుకొనిరండనాన్ గదలి • వేగిరమట్టులె వచ్చిరందఱున్. 306

ఉ. అంతనె వారలేను గల • శాబ్ధిని జేరఁగఁబోయి యందుఁ దై
త్యాంతకు నాదిదేవు వన • జాక్షుని డాఁసి జోహారుచేయ న
ల్లంతనెయమ్మహాత్ముఁడు ర • యంబునఁగన్గొని మీరలందఱున్.
వింతగఁజేరినా రిటకు • వేగవచింపుఁడు కారణంబనన్. 307

ఉ. ఏమువచించినారము ర • మేశ్వర! మాకెఱుఁగంగఁ జెప్పుమా
ప్రేముడి నెవ్వనిన్ గొలువఁ • బెంపఱి దుఃఖము లెల్లడుల్లునా
నా మధువైరి యిట్లయె • నక్కట యంబుజగర్భ? యేను నీ
వీమునులున్ సురల్ వినమె • యింతకుమున్న వచింతునైననున్. 308

—* బ్రహ్మకు విష్ణుమూర్తి శివలింగపూజ - సర్వార్థకారియనుట *—

చ. కనుఁగొనలేదె నీ వఖిల • కారణకారణు నిద్ధమూర్తిఁ బా
వన కరుణాధురంధరుని • భర్గుని భక్తజనావనోద్యమున్
ఘనతరదుఃఖనాశకుని • గంజభవా! శివలింగపూజనం
బున కురు వెందులేదదియె • పోకడచున్ బ్రుటి సర్వశోకముల్. 309

వ. ఇఁకను.

ఉ. దారను బుత్రులన్ ధనము • దార్ఢ్యము నాయువు రాజ్యలక్ష్మి వి
స్తారసుఖంబులన్ యశము • స్వర్గము మోక్షముఁ గోరువారలేన్
గూరిమి లింగపూజనముఁ • గోరి యొనర్పఁగఁ జెల్లునట్టులె
వ్వారలు సేయకున్న నిఁక • వానినిఁ గానఁగలేరు రూఢిగన్. 310

క. శివభక్తిఁ గొనినవారలు, శివలింగము నెప్డు పూజ • చేసెడువారల్
శివునిన్ దలంచువారలు, భవదుఃఖంబులను దొలఁ • బాయుదురెందున్. 311

ఆ. విష్ణు విట్లుసెప్ప • విని వేల్పులెల్లరు, పొంగి శంభులింగ • పూజనంబు
సేయఁగడఁగి వేగ • శ్రీనాథునడిగిరి, లింగములను గడిఁగి•లిప్సమెఱయ. 312

క. హరి యంత విశ్వకర్మను, సరగునఁ బిలిపించి శిల్పి! సత్వరముగ శాం
కరలింగములను నొనరిచి, సురలందఱ కీయుమనిన • సులువుగనతఁడున్. 312

*— హరిబ్రహ్మాదులు శివలింగములను ధరించి పూజించుట *—

వ. అర్వాత నెఱింగి శివలింగంబుల నిర్మించి దివ్యవరుల కీయుడు నాదరంబున నవ్వానిని శివేచ్ఛతోఁ బరిగ్రహించి యుత్తమాంగంబులం దిట్లు ధరించి పూజించిరి. 313

గీ. ఇంద్రనీలమయంబు మ • హేశలింగ, మర్థిధరియించిపూజించె • నబ్జనయనుఁ
డట్టులె హిరణ్యలింగంబు•నర్థిఁదాల్చి, పూజఁగావించెనలరి స • రోజభవుఁడు

సీ. పటికంబులింగంబుఁ •బద్మాలయ గ్రహించి, కొలిచెనిండారెడు•కుతుక మొదవ
బ్రహ్మణియును రత్న • భాస్వరలింగంబుఁ, బడసి యర్చించె వి • స్ఫారభక్తి
పద్మరాగమయంబ • భవలింగమును గొని,పూజ గావించెన • ముచినిహంత
దండధరుండు ని •తాంతపీతమణీర, చితలింగమొంది య • ర్చించె నిష్ఠ
శ్యామలపులింగమర్చించె • నంబువిభుడు, వజ్రలింగంబుఁగొలిచె ది•వాకరుండు
కైరవామోదకరుఁడు ము•క్తామణిమయ,లింగమునుజెందినైష్టిక•లీలగొలిచె

క. వసువులువిశ్వేదేవులు, కుసిమెయిరౌప్యమయ మార • కూటమయములౌ
పసినెలదాలుపులింగము, ల సమర్చన చేసిరొంది•లలితాంగములన్. 316

క. పవడపులింగము భోగి, ప్రవరులు తామ్రకృతలింగ • రాజము నాది
త్యవరులు దనులీఁకన్బా, ర్థివలింగముఁజెంది కొల్చి • రి మునిలలామా. 317

గీ. అర్చనాపద్ధతిని దివ్యు•లందఱికిని, దెలిపె విష్ణుం డమరులేను • దేఁకువెసఁగ
జలజనయనుని సెలవొంది•సత్వరముగ, నాత్మధామములొందితి•మందఱమును.

వ. అంత. 319

క. పుట్టుకలందును మనుజుని, పుట్టుక శ్రేష్ఠమవునందుఁ • బూతకులమునన్
బుట్టుట యెక్కుడు పుట్టియు, నట్టుగొనక జాతికర్మ • నడువఁగవలయున్. 320

క. జ్ఞానం బొదవెడుదనుక న, నూనంబుగ జాతికర్మ • నొనరింపవలెన్
జ్ఞానము మోక్షము నిడు నను,మానము లేదించుకేని • మౌనిప్రవరా! 321

గీ. కర్మయజ్ఞ సహస్రంబు•కన్న దాప,సవ్రతం బది మేలగు • సరణి మించఁ
దాపసవ్రతమునకన్న, ధ్యానయజ్ఞ•ముత్తమంబగు నది జ్ఞాన•మొదవఁజేయు.

వ. ఆ ధ్యానయజ్ఞం బొనర్చినవానికి శివుండు సన్నిహితుం డగును. వానికిఁ బ్రాయశ్చిత్తమక్కఱలేదు. మఱియు నట్టివానికి సుఖదుఃఖంబులు, ధర్మాధర్మంబులు గానవ్వట్టవు. ఇఁకను లింగము బాహ్యమనియు నాభ్యంతరమనియు రెండువిధము లొప్పు. బాహ్యము స్థూల మాభ్యంతరంబు సూక్ష్మంబు, కర్మయజ్ఞంబొనర్చువారు బాహ్యలింగ పూజనప్రియులు. ఆధ్యాత్మికమగులింగంబు ప్రత్యక్షంబు గానివారలకీ బాహ్యలింగంబే శరణ్యంబు– ఈ స్థూల లింగంబున వారలు సర్వోపచారంబుల నర్పింపఁజెల్లు, జ్ఞానులగువారమలంబు నవ్యయంబు నగు సూక్ష్మలింగంబు నర్చింతురు. అట్టివారికిఁ జిత్తంబందు సకలమనియు, నిష్కళమనియెడు విచారంబు గలుగదు. ఎల్ల జగంబీశ్వర మయంబై కన్పట్టు విహితా విహితంబులందు విధినిషేధంబులు గూడ నవ్వారలబాధింపవు. 323

క. సలిలంబందలి పద్మము, సలిలంబునఁ జెదరిపోని • చందమున మునీ!
యిలు విడువకున్న జ్ఞానియు, బలితంబగుకర్మబంధ • పటలిఁ జొరఁడిలన్.

వ. ఇఁకనిట్లు జ్ఞానసిద్ధివఱకుఁ గర్మలనొనర్పఁదగు నటుమీఁదనొక్క శివపూజను మాత్ర మొనర్పందగును.

క. రవి యొక్కఁడైనఁ జెఱువుల, భువి బావులఁ బెక్కురట్లు•పొలుచునటులె శ్రీ
శివుఁడొకఁడె సదసదాత్మక, మవుసర్వజగంబెఱుంగు•నాత్మమున మునీ! 324

వ. ఇట్టు హృదయంబున సర్వంబు సాక్షాన్మహేశ్వరునిగ నెఱుంగుటకై ప్రతిమాద్యర్చనంబు ప్రతిపాదింపఁ బడియె.

గీ. చెలఁగి యుచ్చైఃపదంబును • జేరఁబోవు, నట్టివానికి యూఁత యె•ట్లవసరంబొ
నిర్గుణజ్ఞానసిద్ధికై • నియత విగ్ర,హార్చనం బవలంబనం•బై తనర్చు. 325

వ. ఇందున నెల్లవారలకు జ్ఞానసిద్ధికై స్వజాతి కర్మాచరణం బావశ్యకంబు. దేహికీశ్వరపూజనంబు లేక పాతకంబు దొలంగదు. అద్ది దవులఁబాయకున్న జ్ఞానసిద్ధి యమరదు. పాపంబు దొలంగిన సర్వంబు నిర్మలంబగు. 326

క. మలినపటము రంగద్దిన, వెలవెలఁ బోయెడునుగాక • వెలయునె చెలువై
మలినతఁగడిగిన పైరం,గలరెడు నమలమతి జ్ఞాన•మలరునటు. సుతా. 327

గీ. జ్ఞానవిజ్ఞానములనెల్ల • సంతరించుఁ
జలనమొందని భక్తి త•ద్విలసనమున
కారయఁగ సద్గురుఁడు మూల • మట్టి గురున
కగును మూలంబు సత్సంగ • మవనిలోన. 328

గీ. సాధుసాంగత్యమున నబ్బు • సద్గురుండు, నతనిచే మంత్ర మద్దాన•నమరు భక్తి
దాన జ్ఞానంబుసిద్ధించు•జ్ఞానమదియుఁ, గూర్చువిజ్ఞాన మది భిదఁ•గూలఁజేయు.

క. భేదము సుడిఁగిన దుఃఖం,బేది యతండే మహేశుఁ • డెల్లవిధములం
దీదృశుఁ డపురూపంబగు, నేదేవత లేనివాని • నన్నుదురు భువిన్. 330

గీ. మృచ్ఛిలామయ దేవు•లమేయ నీర, మయములౌ తీర్థములు జ్ఞాన•మయునిఁబోల
వవ్వి తడవుగ శుద్ధిసే•యంగనోపు, దరిసెనమున నె సాధులం•తయు ఘటింత్రు.

వ. కావున నట్లు జానసిద్ధికై దేవతార్చనం బావశ్యకంబు, అందుఁగూడ శివలింగ
పూజనం బత్యంతావశ్యకంబు. 332

గీ. అఖలలోకైకమూలమా • హరునిఁ గొలువ,
సర్వదేవులఁ గొలిచిన • సరణి యమరు
జలము మూలమునంజేర్ప • శాఖలెల్ల
నలరు నవి వాడ మూలమే • మట్లుచెడదు. 333

వ. అనుడు నారదుండు మహాత్మా! నారాయణుఁడు సురలకందఱి కెట్లు శివపూజా
విధి నెఱింగించెనో యద్ది వక్కాణింపుమన్న శతానందుం డిట్లనియె. 334

—* విష్ణుమూర్తి దేవతలకుఁ జెప్పిన శివలింగపూజా విధానము *—

క. అరుణోదయమునకును మును, ధరామరుఁడు నిదురలేచి • తద్దయు భక్తిన్
శిరసున నంజలిఁ జేరిచి, పరమేశ్వరు నిత్తెఱఁగునఁ • బ్రార్థించవలెన్. 335

క. శివ! ధర్మంబే నెఱిఁగియుఁ, బ్రవృత్తిగొనకుంటి నందుఁ • బ్రజ్ఞనువిడి నే
శివ! యట్లధర్మమెఱిఁగియు, నివృత్తిఁగననైతి నెట్లొ • నేరుపు! హితవున్. 336

వ. అని యరించి గురుపాదుకల సంస్మరించి కాల్యావసరంబులఁ దీర్చికొని యవ
కాశంబునుబట్టి నదియందుఁ గాని గృహమందుఁ గాని నియతంబుగ స్నానం
బొనర్పవలెను. 337

గీ. రవిదినంబున గ్రహణ సం॰క్రాంతులందు,
శ్రార్ధదినమందును నుపవా॰స దినమందు
సకల తీర్థంబులందు నా ॰ శౌచమందు
స్నాన మది వేడినీళ్ళతో ॰ సల్పఁజనదు.

వ. మఱియుఁ దైలాభ్యంగనంబుఁగూడ నిట్లే వారంబులు సూచియొనర్పఁ దగును. ప్రతినిత్యంబు నభ్యంగనము సేయువారలకెపుడును దోసంబులేదు. అందునావ నూనెతోఁ దలంటుకొనువారల కొక్క గ్రహణంబునఁ దక్కఁ దక్కిన సమయంబులందు నిషేధంబులేదు. మజ్జనానంతరము దేవఋషి పితృతర్పణంబొనరించి ధౌతవస్త్రంబుఁ గట్టి శుచిప్రదేశంబున, మృగచర్మంబునఁగాని దర్భాసనాదులందుఁ గాని గూర్చుండి భస్మత్రిపుండ్రంబుల ధరించి రుద్రాక్ష ధారణంబొనర్చి నిత్యకర్మలను జపతపోదానంబులను సల్పి పూజాద్రవ్యంబుల నెల్ల సాన్నిధ్యమునందుఁ జేర్చుకొని గురువందనంబుచేసి సంకల్ప పూర్వకంబుగఁ బరివార దేవతాయుక్తంబుగ శివునిఁ బూజించవలెను.

గీ. ముందుగా గణనాథునిఁ ॰ బూజచేసి, కొమరుసామిని దౌవా రి॰కులను గొల్చి
కుంకుమసుగంధచందన॰కుసుమధూప, దీపనైవేద్యముల, నుమన్॰దీర్చికొల్చి.

వ. అనంతరంబున నాచమనఁ బ్రాణాయామంబుల సల్పి యఖండ దీపారాధనంబొనర్చి పద్మాసనంబునఁ గాని భద్రోత్తానపర్యం కాసనంబులందుఁ గాని సుఖంబుగఁ గూర్చుండి యనన్యమానసుండై బాణలింగంబును గాని, సువర్ణ రజతలింగంబును గాని, పార్థివలింగంబును గాని మూలమంత్రోచ్చారణంబుతోఁ బంచముద్రలఁ జూపించి యావాహన స్థాపన సన్నిధాపన సన్నిరోధ
నావకుంఠనంబుల నొనర్చి. 340

సీ. కప్పురంబునకన్నఁ ॰ గడు తెల్లనగువాని, నెలరేక తలపైన ॰ నెగడువాని
జడలచొల్లెము నెంతొ॰చక్కఁదాల్చినవాని, వెలిబూది నుదురున॰ వెలయువాని
నేన్గుచర్మంబు బి॰ట్టలమిఁగట్టినవానిఁ, బులితోలు బుజములఁ ॰ బొలుచువాని
పెనుపాపపేరులఁ ॰ బేర్మినొందినవాని, నంది పెక్కెమున మి॰న్నందువాని

గీ. వెండికొండను గాపురం॰బుండువాని, గట్టురాచూలిఁ గట్టుకొ॰న్నట్టివాని
నజగవంబను పెద్దవి॰ల్లమరువాని, నెల్లజగముల కొడయఁడై॰ యేలువాని.

క. దాసజనంబును గడును,ల్లాసంబున మనుచు వాని • లలితకృపా శ్రీ
భాసురుని బరమశివునిన్, వాసిమెయిన్ బూజసేయ•వలయును మానీ! ౭౪౩

వ. ఆసన పాద్యార్ఘ్యాచమనంబులొసంగి ససుగంధచందనోదకధారల షడంగము లతో శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతో నేకాదశవారము లభిషేకముచేసి శుద్ధ వస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తవలయును. అటుపిమ్మట నాచమనంబొసంగి వస్త్రంబుల నర్పింపవలయు నామీఁద తిలలు, యవలు, గోధుమలు, పెసలు, మినుములు, శివునికి మంత్రంబులతో నర్పించి యటుపైఁ బద్మంబులు, శంఖ పుష్పంబులు, ధుత్తూరంబులు, దుమ్మిపూవులు, మందారకుసుమంబులు, బిల్వ దళంబులు దులసీపత్రంబు లర్పింపవలయును. అన్నిటియందు బిల్వదళంబు లుత్తమోత్తమంబులు. వీని యర్పణంబున సర్వసిద్ధులు సేకూరు ననంతరము సుగంధచూర్ణముల నత్తరువుల నర్పించి గుగ్గుల్వగరు ధూపంబులు దీపంబులు నొసంగి యిట్లర్చించుచు బునరర్ఘ్యం బీయవలయును.

క. ఇమ్మ మహేశ్వర! రూపము, నిమ్మ గరీయమగుభోగ మిందుకిరీటా
ఇమ్మ శివ! కీర్తిని నా,కిమ్మ హరా! ముక్తి నర్ఘ్య మిదిగొను గొలుతున్.

వ. తరువాత ననేకవిధంబులగు మధురభక్ష్యంబులతో దివ్యాన్నంబు నైవేద్యంబు చేసి యాచమనంబు సేయించి సుగంధ తాంబూలంబుల నర్పించి పంచవర్తి జ్వాలలతోఁ పాదంబులందు నాలుగు మాఱులు పొక్కిట రెండుమాఱు లొక్క తడవ మొగంబందు నేడుమాఱులు సర్వాంగములందు మొత్తము పదు నాలుగుమాఱులు, దీపహారతి నటుపైఁ గర్పూర నీరాజనంబిచ్చి గురూక్త మూలమంత్రంబు జపించి వేదస్తవంబులతో మంత్రపుష్పంబు సమర్పించి ప్రద క్షిణ నమస్కారంబు లొనర్చి మఱియు నిట్లు విజ్ఞప్తియొనర్పవలెను.

క. భువిఁబదము జాఱినంతనె, భువియే యవలంబన మయి • పొసఁగెడు నటులే
భవ! నీయెడనేఁ దప్పిన, శివ! నీవేదిక్కుగాదె • శశిరకరధరా

క. పరివారయుతముగా నీ, యిరవున కేగుము మహేశ! • యిత్తఱిఁ గృపతో
మరల సమర్చన వేళకుఁ, దఱియుము దాసజనదుఃఖ • దళనప్రవణా

వ. ఇట్లర్చించి తిరిగియు, బుష్పాంజలి నర్పించి స్వహృదయంబునందు శివలింగంబును విసర్జించి తత్తీర్థంబు మూర్ధంబునందుఁ జల్లుకొని గ్రహించునది. ఇట్లు భోగ మోక్షప్రదంబు శివసమర్చన ప్రకారం బుపదేశించితి నిఁకేమి వినవలఁతు

వెఱింగింపుమనుడు మహాత్మా! పుష్పపత్రార్చనంబునందు శివుండేయేపుష్ప పత్రంబులనే యేఫలంబు లొసంగునో యెఱింగింపుమనిన ననుకంపతో నిలింప జ్యేష్ఠుండిట్లనియె.

—* ప్రత్యేక పుష్పపత్రార్చనాఫల నిరూపణము *—

గీ. పద్మములు బిల్వదళ శత • పత్ర శంఖ, సుమములొకలక్ష చేతఁబ • శుపతిలింగ
మర్చనముసేయఁబాపంబు • లస్తమించు, భాగ్యములుపట్టుసందియం • పడగఁజనదు

క. ఇరువదిపద్మములైనన్, బరఁగును బ్రస్థంబు వేయి • బైల్వదళములే
నరప్రస్థము శతపత్రము, లరప్రస్థము వేయియైన • నరయు మునీంద్రా. 351

వ. పదియాఱు పలంబులొక్క ప్రస్థంబగుఁ బదిటంకంబు లొక్కపలమగు నీ పరిమాణంబెఱింగి యర్చింపవలయును. రాజ్యకామియగు నాతఁడీ పద్మాది చతుష్టయంబున నొక్కటనేని పదికోట్ల లెక్కతోఁ బార్థివలింగపూజ విధి విహితంబుగ నొనర్చిన శివానుగ్రహంబున రాజ్యంబుఁ బడయు మఱియుఁ బ్రాధాన్యకామి తదర్ధంబుచేతను గారాగృహబద్ధుండు లక్షయగు వానిచే రోగగ్రస్తుండు తదర్ధంబునను గన్యాకాముకుఁడు తదీయార్ధంబునను విద్యా కాముండద్దానిలో నర్ధంబునను బూజించిన నిష్టంబులఁ బడయుదురు.

సీ. కుశలచేఁ గొలిచినఁ • గూరుచునాయువు, నున్మత్తసుమపూజ • యొసఁగు సుతుల
కరమొందు యశమున • గస్త్యసుమార్చన, నర్కపుష్పార్చ శౌ • ర్యంబొసంగు
కలువలపూజ వి • క్రమము సంతననేయు, వైరులఁ గడవు జ • పాసుమార్చ
గన్నేరువిరిపూజ • గడఁగి రిపులనేచు, బంధూకపూజ రాఁ • బట్టునగల

గీ. జాతిపుష్పార్చవాహన • సంపదనిడు, మల్లియలపూజయొసఁగు రా • మయగుసతిని
మొల్లపూవులయర్చన • భోగమిచ్చు, నవిసెపూపూజ శంభుస • ఖ్యంబుఁగూర్చు.

వ. మఱియును.

గీ. రాజకాకుసుమార్చ య • రాతిహరము, కడఁగివావిలివిరిపూజ • కలుషహరము
కొండగోగువిరులపూజ • కోకలొసఁగు, దిరిసెనపుఁబూలపూజ సం • బరముసేయు.

గీ. నువ్వుపువ్వులయర్చన • జవ్వనమిడు, తుమ్మిపువ్వులపూజ మో • క్షమ్మునిచ్చు
నందివర్ధనసుమపూజ • యందమొసఁగు, నలకురంటకకుసుమార్చ • గలిమిఁగూర్చు

క. సంపెఁగ మొగలివిరులఁ ద్రేఁ, బింపఁడు బాలేందుమౌళి • మిగులు విరులలో
నింపగు సొంపగునవి యర్పింపఁగఁజెందెద రమేయ • విపుల ఫలంబుల్. 355

వ. వెండియు.

గీ. లక్షబిల్వార్చనంబు మహాహోష్టరథున, కెవఁడుసేయునో యవ్వానికీప్సితంబు
లన్నిగూరిచి ముక్తిసంపత్యమునసిచ్చు, జమ్మిదళములపూజ మోక్షమ్ముసేయు.

—* ధాన్యపూజాఫల నిరూపణము *—

వ. ఇట్లు పుష్ప పత్రార్చనా ఫలంబును వేయువేలుగ నీ కెఱింగించితి నింక ధాన్యార్చనంబులీ రెఱింగించెదను వినుము. తండులారోపణచేత లక్ష్మీ వృద్ధి యగును తండులంబులు తొమ్మిది ప్రస్థంబుల పై రెండుపలంబులైన నొకలక్ష ప్రమాణంబగు. శివలింగంబును బూజించి సుందరవస్త్రం బొండు లింగంబుపై నునిచి పూర్వోక్తప్రమాణంబుగ లక్షాక్షత తండులంబు లర్పించి యవ్వానిపై యొక్క శ్రీఫలంబుంచి సుగంధపుష్ప ధూపదీపనైవేద్యంబులొసంగి పన్నిద్దఱు బ్రాహ్మణులకు భోజనంబిడి యవ్వారలకు దక్షిణలిచ్చి యాజ్ఞికునకు శక్తి లోపంబుసేయక దక్షిణలీయవలయు నిట్లైన లక్షతండులార్చన యగును. లక్ష తిలార్చనచేత మహాపాపనాశనంబగును. తిలలు పదకొండు పలంబులైన నొక లక్ష యగు నవ్వాని తొలుతటివలెఁ బూజించి యట్లే బ్రాహ్మణులకు భోజన దక్షిణ లర్పింపవలయును. అటులొనర్చిన సమస్తాఘంబులుసమసి పోఁగలవు. లక్ష యవపూజ స్వర్గసౌఖ్యంబునిచ్చు నెన్మిది ప్రస్థంబుల పదిపలంబులు యవలైననొక లక్షయగు నవ్వానితోఁ బూర్వోక్తవిధిఁ బూజించి బ్రాహ్మణు లకు భోజనంబుఁబెట్టి దక్షిణలీవయవలయును. గోధూమార్చనంబుసంతాన వృద్ధికరము అర్ధద్రోణంబు గోదుమలు లక్షయగును. పూర్వోక్తవిధిగ నర్చన నొనర్చి బ్రాహ్మణులకు భోజనదక్షిణ లీయవలయును. ముద్గార్చన సుఖంబుఁ గూర్చునేడు ప్రస్థంబులపైఁ బదిపలంబులు పెసలైనలక్షయగును. పూర్వోక్త విధి నవ్వానినర్పించి పదియొక్కరు బ్రాహ్మణులకు అన్నంబుఁబెట్టి దక్షిణ లీయవలయును. ప్రియంగు పూజనంబునఁ ద్రివర్గవృద్ధియగును. కొఱ్ఱలు ప్రస్థ బైన నొకలక్షయగును. వెనుకటివలెఁబూజించి పండ్రెండుగురు బాపలకు సాపాటు గావింపఁజేసి దక్షిణలీయ వలయును. సార్షపార్చన శత్రుహింసిని. ఇరువది ప్రస్థంబులావాలైన నొకలక్షయగు వెనుకటివలె నర్పించి బ్రాహ్మ ణుల కన్నదానంబుచేసి దక్షిణలీయవలయును. మరియు మిరియాలతో శివ లింగంబు నర్చించినఁ బరిపంథిమారణం బొనరు. ఆఢకదళార్చన సర్వసౌఖ్య ఫలంబిచ్చు నిద్దిధాన్యార్చనామాన ప్రకారంబిఁకఁబుష్పమానంబులు వినుము.

శంఖపుష్పంబులొక ప్రస్థంబైన లక్షయగు జాదివిరులు మొల్లపూవులు పదియు నొక్క ప్రస్థంబైన లక్షయగు. రాజికాకుసుమంబు లర్ధప్రస్థంబైన లక్షయగు నిరువది ప్రస్థంబులు మల్లెపూవులు లక్షయగు నందొక్క ప్రస్థంబు దక్కువైన నువ్వుపువ్వులు లక్షయగు నింక ముప్పదియెనిమిది ప్రస్థంబులు గన్నేరు విరులైన లక్షయగు వావిలి పూవులట్టులేయగును. కొండగోగువిరులు శిరీష కుసుమంబులు. మంకెనపూవులు పదిప్రస్థంబులైన నొక్కొకడు లక్షయగు. వీనిఁ దెలిసి లెక్కయెఱింగి పూజింపవలయును

—* అభిషేకఫల నిరూపణము *—

ఇఁకనభిషేకజలధారాఫలంబులవిశదీకరించెదవినుము. జ్వరప్రలాపశాంతికై పదకొండు మాఱులు శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతోఁ బురుషసూక్తముతో షడంగ న్యాసములతో, మహామృత్యుంజయ గాయత్రీ జపములతో శివలింగంబును సభస్మజలధారల నభిషేకింప వలయును.

క. ఘృతధారల నభిషేకము, సుతవృద్ధినిఁ గోరిసేయ • శుభ్రాంశుధరుం
డతులకరుణాళుఁడై యిడు, సుతులను తేజోమహితుల • శుభగుణయుతులన్.

వ. ఇంకను.

సీ. దుగ్ధాభిషేకంబు • దుఃఖంబుఁ బోఁజిమ్ము, చక్కెరఁజేర్ప వి • స్తరిలుఁ బ్రజ్ఞ
తైలసేకంబు ని • ర్మూలించుఁ బగతుర, నత్తరువర్షింప • నమరు భోగ
మావనూనియసేక • మరిమర్దనము చేయుఁ, దేనెతో స్నపియింప • నీనుఁగల్మి
ఇక్షురసపుసేక • మెసఁగించు మోదంబు, గంగాంబుధార మో • క్షంబు నిచ్చు

గీ. నయుతమానంబుగా నిట్టు • నభవలింగ, మర్థిమై రుద్రపారాయణంబు
లమర నభిషేకమొనరించి • యట్లురుద్ర, సంఖ్యతోఁ బాఁపలకుజగ్ధి • సల్పవలయు.

వ. ఇట్లునందిస్కందగణేశోమాసమేతంబుగశివుని విధిప్రకారంబుసమంత్రకంబుగఁ బూజించిన నఖిల భోగంబులుచెంది పుత్రపౌత్రాదులతో నానందంబునొంది యంతంబున మోక్షంబు నొందుదురనుడు నారదుండు మహాత్మా! సంతసంబయ్యె నింక సృష్టిఁగూరిచి యటుపై వృత్తాంతంబు నెఱింగింపుమనిన విధి యిట్లనియె.

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు సృష్టిఁగూర్చి చెప్పుట *—

చ. తరుణ శశాంకశేఖరుఁడు • దానటు లంతరమొంద నేను న
ప్పరమశివాజ్ఞ లోకములఁ • బన్నుగ సృష్టియొనర్పఁగోరి శం

కరుని మనంబునన్ గొలువఁ • గాండమునందగు పట్టె నండమొం
డిరువదినాల్గు తత్త్వముల • నింపుగనొందిన యద్ది నాకటన్, 361

గీ. ఆవిరాడ్రూపమునుజూచి • యంతసంది, యంబునేఁజెందిదారుణం•బైనతపముఁ
బదియురెండేండ్లు గావింపఁ•బద్మనయనుఁ, డాదటన్ జేరి నాదు దే•హంబునిమిరి.

క. వరమడుగు సంతసించితి, నరమరయొక్కింత లేక • యబ్జభవా! స
త్వరమీకయుండునదిలే, దరయుము సర్వంబు నిత్తు • నభవుని కరుణన్. 363

గీ. అనిన నేనల్లె శివుఁడున•న్నప్పగించె, నీకటు మహాత్మ! మొక్కొద•వీఁక మెఱయు
నీవిరాడ్రూపమగునండ•మీవుగనుము, జడమగుచుజ్ఞానశూన్యమై• యడరెనిట్లు

క. దీనన్ జైతన్యంబు న, నూనకృపన్ సంతరింపు • ముజ్జ్వలతేజా!
దానన్ సంతసమొందెద, నీ నిరుపమ విభవమునకు • నేస్తంబునకున్. 365

క. అని సన్నుతింప విష్ణుం, డనంతరూపంబుఁ జెంది • యండమునొందెన్
ఘనతర సహస్రశీర్షము, లును సాహస్రాక్షిపదము•లును జెలువొందన్. 366

శా. అంతన్ జేతనయుక్తమై తనరి యా • యండంబు ప్రస్ఫీతమై
యెంతేనిర్వదినాల్గు పర్వములతో • నింపొందె వైకుంఠమన్
వింతౌ పట్టణ మెల్లలోకములపై • విష్ణుండు నిర్మించి య
త్యంతామోదముతోడ నుండె నటలే • దా వీటికేపాటునున్. 367

ఉ. నేనును సత్యమర్థబదము • నెక్కొని యక్కఱకంటనానతిఁ
బూనిజగంబులన్ సలుపఁ • బూన్కిని జెందుడుఁ బాపసృష్టినా
నేను తమోమయంబులయి • యేర్పడెనంత నె స్థావరాహ్వాయం
బూనినవానిసల్పి యవి • బోధము లేనివటంచు నెంతయున్. 368

మ. హరునిన్ ధ్యానముసేయుచుండఁగనె తి•ర్యక్స్రోతమాసర్గమొం
డిరవొప్పన్ బశుపక్షి ముఖ్యగణమై • యేపొందె నద్దాన సం
బరమొక్కింతయుఁగానకున్నతఱి నూ•ర్ధ్వస్రోతమా సృష్టి వి
స్తరిలెన్ సాత్త్వికమొప్పిరయ్యెడ సురల్ • ధన్యుల్ సుఖాపాదకుల్. 369

మ. అదియున్‌జూచి యసాధకంబె యని నే • నాత్మన్ విచారింప న
ప్పదనందే మఱియొండు సర్గమది య•ర్వాక్స్రోతమారాజసా
స్పదమైయొప్పెను మానిసుల్ పొడమిరా•పై భూతసర్గంబొకొం
డొదవెన్ సర్గము లిట్టులెదమరె శా•ర్వోదారసంపత్తిచే. 370

మ. మొదటన్‌బుట్టె మహత్తు దాన నదియొ•ప్పన్ సృష్టులందాద్య మా
పిదపన్ సూక్ష్మము లైదుగాఁబరఁగి మేల్ • పేరొందు తన్మాత్రలన్
విదితంబయ్యె ద్వితీయసృష్టి యిఁక నా • విఖ్యాతవైకారికం
బుదగెన్ మూఁడవసృష్టి ప్రాకృతములై• పొల్పొందు నీసర్గముల్. 371

గీ. అంతమీఁదట మనమందు•ననఘులైన, సనకముఖ్యమునులనాత్మ•సదృశమూర్తు
లైదుగురను సృజించినే•నాచరించు, సృష్టియెడఁ జేర్ప నవ్వార•లిష్టపడక. 372

క. పరమశివధ్యానంబున, మరగిన చిత్తములతోఁ గు•మారులు నన్నున్
గురిగొనకపీడి యెందేఁ, బరుగెత్తిరి జ్ఞానదీప•భాసితులగుచున్. 373

వ. వీరి సృష్టి తొమ్మిదవదియగు నిఁక నిల్లే నీసృష్టి నవకంబందును.

ఉ. వీని యవాంతరంబులగు • భేదములెన్నియొ పెక్కులున్నవ
వ్వానిని లెక్కసేయఁగల•వాఁడెవఁ డిందుమునీంద్ర! యప్పునే
సూనుల యప్పరాఙ్ముఖతఁ • జూచి కడున్‌గడుఁ గ్రోధమూర్తినై
దీనతఁ జెంది యేడ్వఁగను దెప్పనరా•లిన వశ్రుబిందువుల్. 374

క. జలజల కన్నీరట్టుల, నొలుకంగాఁ బుడమినుండి • యుగ్రవిషములా
చిలువలు వెలసినవెంతయుఁ, బలురకములతోడఁ బొడమి • బ్రహ్మణ్యవరా!

—* శ్రీ రుద్రోత్పత్తి *—

ఉ. వానినిఁజూచి రోసి కడు • వందురుచున్ హరిబోధతో శివున్
ధ్యానముసేయుచుండుడు • ఘృణాకరుఁడై శివుఁడాత్మ నాసపై
మానెసఁగన్ బొమల్ నడుమ • మాన్యపదంబవిముక్తమందు నెం
తేనియుఁ దేజవంబొలిచె • దిక్కులు దేజరిలంగఁ జక్కఁగన్. 376

మ. కనినేనాశివు నీలలోహితు జగ•త్కల్యాణ సంధాయకున్
ఘనతేజఃపటలీ విభాసిత దిశా•కాండున్ శివావల్లభున్
మనమందక్కజమొంది మ్రొక్కి పరమా • మ్నాయంబులన్ బాడి సృ
ష్టినిఁ గూర్పన్ బతిమాల శర్వుఁడు సృజిం • చెన్ రుద్రసంఘంబులన్,

ఉ. వారలఁ గాంచి నేభువన • వంద్య! జనుర్మరణామయార్తులన్
గూరనివీరి సల్పితివి • కూడునె యిట్లు మహాత్మ! యింకపై
నారసి జన్మదుఃఖముల • నందెడువారి సృజింపుమన్నన
ద్ధీరుఁడు నానుడుల్విని వి • ధీ! యటలేను సృజింప విన్మఁకన్. 378

గీ. జన్మదుఃఖనిమగ్నులౌ • జనులనెల్ల, నుద్ధరించెద గురుఁడనై • సిద్ధిఁగాఁగ
నీవె సృజియింపు దుఃఖంబు • నెక్కొనెడు ప్ర, జలను నే నొల్ల నీసృష్టి • జలజగర్భ!

క. నాయానతిచేనిన్నీ, మాయతఁజుచుచుట్టఁబోదు • మంచిగసృష్టిన్
జేయుచునుండుము నేనిఁకఁ, బోయెద నాయిచ్చననుచుఁ • బొందుగనంతన్.

క. అంతర్థిఁ జెందివేగిర, మెంతో వైకుంఠనగరి • కెక్కుడుపైనన్
వింతగఁబొలిచెడు ప్రోలున, నంత శ్రీ లెసఁగసల్పి • యందువసించెన్. 381

ఉ. నేనును బంచభూతముల • నేర్పుమెయిన్ సృజియించి యంతనా
నానగసింధుపల్వల వ • నప్రముఖంబులనుగ్ గలాఘుటీ
దైననికాయ మొప్పయుగ • తండములన్ రచియించి యంతలో
నేనియుఁదన్విఁ జెందక మ • హేశ్వరుధ్యానముచేసి వాసిగన్. 382

—* దేవాదిసృష్టి *—

సీ. కనులందు నమ్మరీ • చిని హృదయమున భృ, గుని శ్రుతులందు న • త్రిని శిరసున
నంగిరసునిఁ దోడ • లందునిన్ జాయయం, దాకర్దమునిఁ బ్రాణ • మందు దక్షు
వ్యానంబునన్ బుల • హుముని నపానంబు, నన్ గ్రతువును సమా • నమున నవ్వ
శిష్ఠుసంకల్పము • చేతధర్మునినుదాన, మునఁ బులస్త్యు మ • నమున రుచిని

గీ. సృష్టిసాధకులనుగ సృ • జించివృద్ధిఁ గోరి శంకరుఁదలఁప న • గ్గురుకృపాబ్ధి
యర్ధనారీశరూపంబు • నర్థిఁజూపె, నేను నట్టులేయగురూప • మెలమినొంది, 383

క. సగముతనువు యోషగఁ జెలు, సగముతనువు బురుషుఁడుగను • సారొప్పవిధం
బుగ సంతరించికొని చ, క్కఁగ మరల సృజించినాఁడఁ • గౌశల్యమునన్,

గీ. ఘనుఁడు స్వాయంభువుం డను • మనువునున్ ద
పస్వినియు యోగినియునైన • పద్మగంధి
యనఘ శతరూపయనునొక్క • యన్నుమిన్న
జననమొందిరి డెందము • త్సవముఁ జెంద. 385

క. వారలు పరస్పరముదమి, గూరవివాహంబు నొంది • కూడి నిజకులో
ద్ధారుల నిర్వురుకొమరులఁ, జారుతనుల సుతలఁ గనిరి • చక్కఁగముగురన్. 386

గీ. అగ్రియుండు ప్రియవ్రతుం • డన యవీ యుఁ
డల్ల యుత్తానపదుఁడన • నమరిరిఁకను

నొప్పి రాకూతియన దేవ • హూతియనఁ బ్ర
సూతి యననాహ్వయము లొంది • సుతలు తపసి 387

గీ. రుచికి నాకూతిఁ గర్దమో • రుయశునకును, దేవహూతిని నర్పించి • ధీరుఁడల్ల
దక్షునకునా ప్రసూతిని • ధారవోసె, ఘనుఁడుస్వాయంభువుఁడనునా • మనువుప్రీతి.

శా. ఆకూత్యంగనయందు నారుచికి య • జ్ఞాఖ్యుండునర్ దక్షిణా
ఖ్యాకస్త్రీయును బుట్టిరాపురుష స్వా • యంభూతుఁడౌ తాత పు
త్రాకారంబుగనొందె దక్షిణవివా • హంబాడె నవ్వాని సు
శ్రీకుల్ పన్నిరువురుసుతుల్ వొడమిర • ర్చిష్మంతు లవ్వారికిన్. 389

క. ఇఁక దేవహూతి కర్దము, లకుఁబొడమిరి పుత్రులు కపి • లముఖులును బ్రసూ
తికి దక్షునకుదయించిరి, సుకన్యలిరువది నలువురు • సుందరమూర్తుల్. 390

వ. అందు.

సీ. ధర్ముఁడుగొనెత్రయో • దశకన్యకలవారి, పేరుల నెఱిగింతు • బేర్మివినుము
శ్రద్ధ లక్ష్మియు ధృతి • శాంతి తుష్టియుఁ బుష్టి, కీర్తి సిద్ధియు బుద్ధి • క్రియయు మేధ
లజ్జ వసువునా వె • లయువారలవ్వారి, చెలియండ్రు పదియొక్క • రనఘమతులు
ఖ్యాతియుసతియుసం • భూతియు స్మృతియుఁ బ్రీ, తియునుక్షమయుసన్న • తియనురూప

గీ. యూర్జస్వాహాస్వధలు ఖ్యాతి • నొందె భృగుఁడు, సతిని బెండ్లాడెనబ్బాల • చంద్రధరుఁడు
చేకొనె మరీచిసంభూతి • స్మృతిని నంగి, రసుఁడు ప్రీతిఁబులస్త్యుండు • రహిఁబడసిరి.

క. క్రతువు పులహుండునత్రిమ, హితతేజుండౌ వసిష్ఠ • ఋషి యగ్నియునర్
బితలును దక్కిన యూర్జ్వర, గుతుకమునర్ బెండ్లియాడి • కొనిరి వరుసగన్.

క. మఱియును వీరల వలనన్ • విరివిగ భువనత్రయంబు • విస్తరిలెఁ జరా
చరమటు గర్మవశంబై, హరు నానతి లెక్కలేని • యట్లు గుమారా. 393

వ. ఇఁకను గల్పభేదంబు చొప్పున నొక్కపుడు దక్షున కఱువదిమంది కూఁతులు జనింప వారలలోఁ బదిమందిని ధర్మునకును, నిరువదియేడ్గురను జందురునకును, బదమూఁగురఁ గశ్యపునకును, నల్గురను వైనతేయునకు భృగ్వంగిరః కృశాశ్వులకు నిద్దఱ నిద్దఱనొసంగి వివాహంబొనరించె. నవ్వారిచేఁ జరాచరసృష్టి యభివృద్ధిఁజెంది పొదలె నిలింపులు, మును, లసురులు. మానిసులు, వృక్షంబులుం బక్షులుఁ బన్నగంబులు మృగంబులు మున్నగువానితోఁ బాతాళంబు మును కొని బ్రహ్మలోకంబువఱకు శూన్యప్రదేశంబనునది లేక నిండారియుండె.

క. పరమేశ్వరి, సతియనుపే,రిరవొప్పన్ దక్షసుతగ • నేర్పడి శర్వున్
బరిణయమాడెను భక్తో,ద్ధరణమునకుఁ బొడమఁజేసె • భర్గుండాపెన్.

మ. సతియున్ శంకరుఁ జెట్టఁబట్టియు జడ•స్వాంతుండు దక్షుండు దు
ర్మతియై యీశ్వరులోఁ బగన్గొని య•ధర్మంబౌ పథంబొందఁ ద
త్క్రతువందే తన మేనుగాల్చికొని యా•త్మస్థానమొందెన్ మరు
ద్వ్రతతుల్ గ్రమ్మర వేడ నద్రిసుతయై • విశ్వేశు నొందెన్ విభున్. 396

వ. మఱియు నప్పరమేశ్వరి కసంఖ్యాత నామధేయంబులు భక్తజన భోగ మోక్ష
కరంబులుగలవైన నందు.

గీ. కాళి చండిక శ్రీభద్ర•కాళి భద్ర, జయ మృడాని భగవతి వి•జయ జయంతి
కామ చాముండ సర్వమం•గళ పరాంబ,దుర్గ కామద యని పిలు•తురు విబుధులు.

గీ. పరమశివు నాజ్ఞచే సృష్టి•విరచనంబు
చేసితిని నిట్టులేనును • శ్రీపతియును
రుద్రుఁడును గుణమయులము • రుక్మమూర్తి
శివుఁడొకండ గుణుఁడు గుణ•శ్రీఁబరఁగిన. 398

క. శివలోకమున రమణియగు, శివతో రహియించుచుండు శివుఁడెల్లపుడున్
సువిదితుఁడతఁడెస్వతంత్రుఁడ,భవుఁడును పరమాత్మయరయు•ప్రౌఢమతిసుతా!

గీ. శివుని పూర్ణావతారమా•శిశిరకిరణ,ధరుఁడు రుద్రుఁడు శివుఁడనఁబరఁగు నిలను
అతని వాసంబు కైలాస•మద్దియాయ,జాండమెల్లను బొలిసిన • నవియదెపుడు.

వ. శివుం డా కైలాస పర్వతంబున, రాజరాజగు కుబేరుని పూజలనొందుచు
నాతనియందు బద్ధసఖ్యుండై యుండె ననుడు నారదుండు నాళీకసంభవున
కిట్లనియె.

గీ. ఎపుడు కైలాసమున కేగె • నిందుధరుఁడు
ఎందుఁ బొసఁగెఁ గుబేరున • కీశమైత్రి
ఏమిరొయొసరించె శివుఁడందు • నెఱుఁగఁ జెపుమ!
వినఁగఁ గూరిమి పొడమె సం•విన్మయాత్మ ! 401

వ. అని యడిగిన విధాత యిట్లనియె.

—* కుబేరుని పూర్వజన్మ చరిత్రము *—

క. కాంపిల్యం బనఁబడు నొక, సంపన్నిలయమగు నగరి • శాఖా సీమన్
సొంపుగ వసించె భూమిని, లింపుఁడొకఁడు విద్యలన్ బ•లీయుఁడు మిగులన్.

గీ. సోమపీథ్యన్వయ సుధాబ్ధి•సోమమూర్తి, యజ్ఞదీక్షితుఁ డుత్తమ•ఖ్యాతకీర్తి
యజ్ఞదత్తాహ్వయుం డఖి•లాంగ వేద, వేది వేదాంతవక్త త్స్మా•విభునిహితుఁడు.

క. ఆతని తనయుఁడు గుణనిధి, చేతోభవరుచిరమూర్తి • చిన్నతనమునన్
బ్రీతిఁ బెరుఁగుచుండెను సం,గాతులతో నాడుకొనుచుఁ • గలయఁదిరుగుచున్.

క. గర్భాష్టకమైనంతనె, నిర్భరయశుఁ డల్ల యష్ట ని•ష్ఠామతి నా
త్మార్భకునకుఁ బనయన మా,విర్భూతప్రీతిసల్పె • విత్తములలరన్. 405

చ. కరమనురక్తిఁ దల్లి నవ•కంబగు తీయనిరొట్టె లన్నమున్
బెరుఁగును నేయికూరలును • వెన్నయు మీఁగడ పప్పు లప్పముల్
బిరబిరఁబెట్టి దుస్తులను • బేర్మి నొసంగుచునుండు నిత్యమున్
జెఱుతయు ధూర్తబాలురను • జేరి చరించుచునుండె నెల్లెడన్. 406

చ. మఱియును గొన్నినాళ్ళకు కు • మారకుఁడాతఁడు ప్రత్యహంబుఁజూ
దరులగువారిఁ గూడికొని • తద్దయుబంగర వుంగరంబులన్
మురుగులు మున్నుగాఁ గలవి • భూషణముల్ వ్యయపెట్టుచుండె సం
కరకులజన్ములౌ చెలిమి • కాండ్రనుగూడి మెలంగుచున్ బోరిన్. 407

క. వైదికగోష్ఠుల నొల్లం, డాదరమును గనఁడు దేవ • తాలయముల సం
పాదించు మేటినేస్తం, బాదటఁబాషండ నట క • తావళితోడన్. 408

ఉ. స్నానముమానె సంధ్యలకుఁ • జక్కఁగనీళ్ళొసగెన్ మొగంబునన్
గానకపోయె బూది మడిఁ • గట్టఁగరోసెను వేదపాఠమున్
మానె గురున్ సతీర్థులను • మానసమందున విస్మరించె నెం
తేనియు గీతవాద్యముల • నెప్డుఁదవుల్కొని యుండెనింపుమై. 409

క. చూపులగుజ్జుమువలెనతఁ, డేపుమెయిన్ బెరుఁగుచుండ • నీతని తండ్రిన్
శ్రీపతినిభుఁడని యెఱిఁగియు • హాపరితోషమున మేటియగ్రజుఁడొకఁడున్.

క. తనయన్ సురూపరేఖా, వినయన్ శ్రీయజ్ఞదత్త•విబుధుననుమతిన్
గొని తత్తనయున కొసఁగెను, ఘనమగు హారణములనిచ్చి•గౌరవమెసఁగన్.

చ. తనయుని చెడ్డచెయ్వులను • దండ్రి యెఱుంగఁడు రాచగీముకున్
జని యట ధర్మశాస్త్రములు • సచ్చరితంబులుఁ జెప్ప నెప్ప నం
దను చదువున్ గుఱించి నడ • తన్ గడుఁగూర్చియు సోమిదమ్మతో
దినదిన మడ్గుచుండును బ • దిఁ బదిగా నతఁ డా ర్థచిత్తుఁడై

చ. కనపడఁడేమి పుత్రకుఁడు • కన్నుల కెప్పుడటన్న నాపె చె
ప్పును బలుమాఱు లా నిగమ • పుంజములన్ మఱి శబ్దశాస్త్రసూ
త్రనిచయమున్ గడున్ జదివి • తత్సహపాఠులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికుని • యాలయమేగఁగఁబోయె నం చనున్. 413

ఉ. స్నానముచేసెనే? విధిగ • సంధ్యనువార్చెనే? భస్మపుండ్రముల్
మానక దాల్చెనే? సుతుఁడు • మడ్గునుగట్టి భుజించెనే? శివ
ధ్యానము చేసెనే? గురుని • యంతిక మొంది త్రయిన్ బఠించెనే?
మానిని! యన్నఁ దత్సతి స • మస్తమునుర్ నెఱవేర్చెఁ గొడ్కనున్. 414

సీ. గంగలోనికిఁజని • కాని స్నానంబు సేఁయండెన్నఁడేని కొడ్కంచుఁజెప్పుఁ
గాలంబు దప్పకే • కాని సంధ్యాగోష్ఠి, నొనరింపఁడాత్మజుం • డని వచించు
నొక్కనాఁడును నాగ • యొనరింపకే గురు,నొద్దన్ జదువుఁదన • యుఁడనిపల్కు
బలుజ్వరంపడియుఁదాఁ • గొలుచుటమానఁడు, శివలింగమునుమన • చిరుతయనును

గీ. నేర్పుమెయి నిట్టులయ్యాజి • నెలఁత విభుని
తోడఁబలుకుచుఁ • గొమరుని దుడుకుసేఁత
లన్నియును గప్పిపుచ్చుచు • నాత్మఁ గుందు
చుండు నెంతయుఁ గొమరుపై • నున్న కరుణ. 415

క. సతి పల్కినపల్కులు సూ, నృతములుగానమ్మి కోవి • దేంద్రుఁడుప్రీతిర్
సతమలరుచుండె గృహాకృ, త్యతతిర్ దీరికయొకింత • యలవడకుంటన్. 416

వ. అంతఁ దల్లియు.

గీ. ప్రత్యహంబును గొమరు సా • పడఁగఁ జేయు
చున్న సమయంబునందు • నా యన్న! నీదు
తండ్రి కడుకోపనుఁడు నీవు • తగవెఱింగి
మానుమీ చెడ్డపనులిఁక • నేని యిపుడు. 417

క. ఇంతదనుక దాఁ చితినే, సుంతయెఱిఁగెనేనిఁదండ్రి • చూఁడు! నిను నర్మ
గొంటుకఁగోయును దలఁకఁడు, పంతముతో నెవ్వరడ్డపడినఁ • గుమారా!

గీ. బ్రాహ్మణులకెప్డు సద్విద్య • పరమసాధు, వర్తనము సజ్జనులచెల్మి • వాసిఁగూర్చు
ధనమునిచ్చును • గీర్తి నిఁదనరఁజేయు, నేటికో నీకు రుచియింప • దీహితోక్తి.

సీ. వినవొకో "కిముధనై ర్విద్యానవద్యాయ ది," యటంచుఁజెప్పును • ధీజనోక్తి
అరయవా? నీవు "విద్యావిహీనఃపశు" వనిపల్కునట్టియా • ర్యజనసూక్తి
తెలియవైతివొకో! మఱిదిఙ్బూని, "వాగ్భూషణంభూషణ" మను గుణజ్ఞులనుడి
ఎఱుఁగవైతో యెవు • డేని "విద్యాఖ్యమం, తర్ధనం" బనునట్టి • తద్జ్ఞవచన.

గీ. మరసి దుర్జనసంసర్గ • మకట! పాసి, సాధుజనసహవాసంబు • సలుపుమన్న!
వేదవిద్యల నెపుడు సే • వింపుమన్న, బ్రాహ్మణాచారమును నెడఁ • బాయకన్న!

క. వినుము సుతా! సచ్ఛ్రోత్రియు, లనఘులు దీక్షితులు సోమ • యాజులు నీవం
శసిదానులైన పూర్వులు, కనవల దే వారిదైన • గౌరవము మదిన్. 421

గీ. అందఱ నటుంచి కనుము నీ • యాత్మజనకుఁ
డెట్టిఁడో? ప్రతిదినమును • న్నెంతయేని
నిన్నుఁగూర్చి యడుగుచుండు • నిర్మలాత్ముఁ
డాయనఘునేని భావింపు • మాత్మయందు. 422

ఉ. ఆతఁడు ఖ్యాతతేజుఁడు మ • హామహులందు మహామహుండు స
త్పూతచరిత్రుఁ డాఢ్యుఁడు వి • భూషితవైధసవంశుఁ డున్నతుం
డై తగునట్టిఁడన్నిటను • నట్టి గరిష్ఠున కాత్మజుండవై
నీతిఁ దొరంగి యివ్విధము • నీవు చరింపఁగ మేలొకో? సుతా! 423

ఉ. ఎప్పుడొ గుట్టు బైటఁపడు • నెన్ని దినంబులు దాఁగియుండు మా
యప్పరొ! నీదు తిప్పలిఁక • నావలఁజూతము తల్లియొందుపా
ట్లప్పుడుసూడు కుక్కలకు • నైనను నక్కలకైననుండువా
ముప్పుఁదలంచి భీతిలెద • ముందరనున్నది పండు వాత్మజా! 424

క. అరసి సుతా! "పుత్రశ్శ్చత్రురపండిత" యనెడు వరబుధులవాక్యములన్
గుఱిగొనుమా? నెఱిఁగనుమా, యురియాడెదు నాదుమదికి • నూరటనిడుమా!

క. పదునెనిమిదేండ్లుదాఁటెన్? గద? నీకీ పడుచుగడు న • కల్మష యిదియుం
బదియాఱేండ్లదిలేదే, కొదవ యిఁకన్ దండ్రి భక్తిఁ • గొలువుము తండ్రీ!

వ. ఇంకను నీకు.

గీ. మామ సద్గుణశీల ర • మామనోజ్ఞుఁ
డ త్తసౌజన్యనిధి వారి • యాత్మజులును
నమల విద్యాధురీణులై • యాతితేతి
రతులులిఁకనీదు మాతులు • లన్నియెడల. 427

గీ. నేనునుంబతి పదపద్మ • నిరతమతిని
శంకరుఁడుసాక్షి యిట బుతు •స్నానమాడి
చూడలే దెటువంటి దు • ష్టుని మొగంబు
పొడమితి వదెట్టు లిభ్భంగిఁ • గొడుక!దుడుక! 428

చ. అనుదినమిట్లు పుత్రకున • కాయమబుద్ధులు చెప్పుచుండినన్
వినిఁమదిఁ జేర్పకాతఁడు వి • వేకవిహీనతఁ జేసితొంటి తె
ర్వునఁజనుచుండె వేఁటయును • రోచెలి జూదము చౌర్యమాసవం
బును బిశునత్వమున్ బదరి • బొంకుటసేకుఱఁ దొల్గ వెన్నఁడున్. 429

చ. ఎదియెది మధ్యగేహమున • నీక్షణగోచర మానావేగఁ దా
నదియది సంగ్రహించుకొని • యర్పణసేయును జూదగాండ్ర కిం
పొదవ నొకప్డు కుందనపు • టుంగరమొక్కటి తండ్రిచేతి వ్రే
లిది యెటొ దొంగిలించికొని •యిచ్చె దురోదరమూర్తికి కొడ్డుగాన్. 430

వ. అంతనొక్కనాఁటి మధ్యందిన సమయంబునందు దైవవశంబునఁ జేసి దీక్షి
తుండు రాజవీథియందు.

ఉ. జూదరి వ్రేలినున్నతన • సొంపగుకెంపులపైఁడి యుంగ్రమున్
మీఁదుగ జూచిచూచితన • మేలిమి యుంగరమాటటింగి కో
పోదయమూర్తియై కితవ! • యుంగరమిద్దియెటుల్ లభించె బొం
కేదియులేక తెల్పు మల • యించెదఁభూపతియొద్దఁ గానిచోన్ 431

మ. అన నవ్వాఁడును దీక్షితుంగని మ•హాత్మా! జూదమందాడి నీ
తనయుం డీయది నాకొసంగె నిది త•థ్యం బీయదేకాదిఁకన్
వినుఁడాతండు సువర్ణభూషణములన్ • విత్తంబులన్ దెచ్చి మా
కనయం బిచ్చుచునుండు నెత్తములకై • యాటోపమున్ జూపుచున్. 432

ఆ. రౌప్య కాంస్య తామ్రరచిత•భాజనముల, నారకూటకృత ఘ•టాళి మేలి
సేలువులను మంచి • చీనాంబరంబులన్, దెచ్చి యమ్ముచుండు •నెత్తములకు.

క. నాకొక్కనికే కాదా, పోకిరి యొంటువడి సభిక • ముఖ్యులచేతన్
జీకొట్లు కట్లువడి తన, కోకలనున్ బ్రతిదినంబుఁ • గోల్పడుచుండున్. 434

క. అనునంత యాజి విభ్రాం,తినిఁగొని లజ్జయునుఁ గినుక • దీఱని వగయున్
బెనఁగొని మనమునలంపఁగఁ, దనయిలు చేరంగఁబోయి • తాపముఁగదురన్.

గీ. దీక్షితాయిని! యిటురావె • తేఁగదే! మ
దీయమౌ నుంగరము రత్న•దీపితమును
బర్వమందిచ్చె నెద్దానిఁ • బ్రభుఁడు నాకు
నీవు చేకొంటి వెద్దాని • నెయ్యమునను. 436

చ. అన విని యాపె వేగమె మ•హాత్మ! మడిన్ ధరియింపుఁడన్న కాం
తునుగొని పెక్కురర్థులదె • సావిడినిండి పరుండియున్నవా
రనఘులు మేదినీవిబుధు•లంగుళిభూషణ మేను బెట్టితో
ననువగు దంతపుం బరణి•యందుఁ దిరంబుగనుంచి దాఁచితిన్. 437

క. సాపడినంతనె వేగమె, యాపేటికఁ దెఱచి యిత్తు • నధిప! యనుడు నా
నే? పరమసత్యభాషిణి, యా పాతివ్రత్యకుశల • యానే? గృహిణీ! 438

ఉ. ఎక్కడఁబోయె నీతనయుఁ • డెక్కడఁబోయినఁ బోవుఁగాక నా
కక్కలుపాత్మతోడ నిఁక • నక్కఱ యొక్కఁడులేదు నేలువుల్
రొక్కముఁలున్ నగల్ రజత • రుక్మమయంబులు భాజనంబు లీ
వెక్కడ దాఁచితో యిటకు • నిప్పుడు దెమ్మిఁక రమ్ము చూచెదన్. 439

చ. కొడుకును భ్రష్టుఁజేసితివి • కూయుచునుంటివి దబ్బఱల్ గడున్
గడుఁ బరిపూతమౌ యశము • గంగనుగల్పితి వర్థమంతయున్
దుడిచి గృహంబు శుద్ధముగ • దుర్మతి! చేసితి వింకమీఁదటన్
గుడువుము నీదు కర్మమని • కోపము తాపముమీఱ యజ్వయున్. 440

గీ. స్నానమొనరించి చక్కఁగ • సంధ్యవార్చి
యగ్నిహోత్రాది కృత్యంబు • లాచరించి
యతిథు లందఱితోఁగూడ • నారగించి
యలుక దీరఁగ నొకనాఁటి • యహమునందు. 441

క. ఒకశ్రోత్రియుఁడొ ద్విజక,న్యకనున్ బెండ్లాడి యంత • నక్కన్నియతో
సుకముగ గృహస్థధర్మ,త్సుకుఁడై చెలువొందుచుండెఁ • జూపఱుమెచ్చన్.

వ. అంత గుణనిధియును.

మ. తనవృత్తం బఖిలంబు తండ్రివినుటన్ • దానప్డుయోజించి గీ
మునుజేరఁ జనమానిదవ్వేసఁగు భూ • ముల్ చేరఁగాఁబోయి యం
దును నన్నంబును గానకాఁకటఁ గడున్ • దుఃఖంపుచున్ సొక్కుచున్
దనతల్లిఁ స్మరియింపుచున్ బొగలుచున్ • దాపాతి రేకంబునన్. 443

ఉ. ఎచ్చటికేగువాఁడ నిఁక • నేమియొనర్పుదు సుంతవిద్యయేన్
మచ్చుకు నేర్వనైతిని స • మస్తమునర్థము ధారవోసితిఁ
హెచ్చుగ ద్యూతశాలకిపు • డేమి శరణ్యము? వంశమందు నే
మచ్చగఁదోఁచితిన్ దెరవు • మాలితి నిప్పటిమాట యెట్టులో! 444

చ. చదువదియున్న నెవ్వఁడును • జౌర్యము సేయఁగలేఁడు దాని భూ
మిదయితుఁ డొందలేఁడిఁక స • మీరసఖుండును గాల్పలేఁడు నే
మదమున నట్టివిద్యకు న • మస్కృతిఁ జేసితిఁబిన్ననాఁట ని
య్యదనున దిక్కెవండిచట • నాఁకటమాడుచు నుంటినక్కటా! 445

గీ. తల్లియున్నదె యిందు ని • త్యం బుషస్సు
లందునేయియుఁ బెరుగును • సన్నమును బ్రి
యంబు మీఱఁగ నిడియెడు • నట్టితల్లి
తొల్లి చెప్పిన నీతుల • నొల్లనైతి. 446

క. అసివనరుచు దీనతనొక, యనోకహపు చాయనుండి • యరయుచునుండన్
ఘనుఁడగు మాహేశ్వరుఁడొక, డనఘుఁడు పక్వాన్నపాణి • యై వేగమునన్.

గీ. తనదువారెల్ల వెనుకొని • తరలిరా శి
వాలయంబున కరిగి యం • దభవలింగ
మర్చనముసేయుచుండె భ • క్త్యతిశయమున
నాఁడు శివరాత్రి యగుట న • నశనుఁడగుచు. 448

క. ఆపక్వాన్నసుగంధము, లేపుమెయిన్ నాల్గుదెసల • నెంతయుఁ బ్రాఁకెన్. 449
బాఁపండారసి దఱిసి ప, సాపడఁగా నెంచె నాప్ర • సాదమును దమిన్. 449

గీ. శివునిఁ బూజించి వీరు ని • శీథమందుఁ, గునుకుదురు శివనై వేద్య • మనువుమీఱ
నపుడు గొనిపోయి యద్దాని • నవల నారగింతునని యెంతయేనియు • సంతసించి.

క. శివపూజకులను గనుచును, శివునికిఁ గట్టెదురుగా వసించి వెలపలన్
శివపూజఁ జూచుచుండెను, శివమంత్రంబులను వినుచుఁ జింతాచ్యుతుఁడై.

గీ. సముచితార్చన మిబ్భంగి సలిపి యాట, పాటలను నాగమ స్వస్తి పాఠములను
జక్కనొనరించి రాతిరి సగము దాఁట, క్షణము కనుమూసికునికిరి జనములెల్ల.

మత్తకోకిల. అంత బ్రాహ్మణుఁ డెంతయేనియు నార్తుఁడై శివమందిరా
భ్యంతరంబును జేరి దీవియ యాఱుచుండుటఁ గాంచి చే
లాంతమించుక చించి వర్తి రయంబొనర్చి వెలుంగఁగా
సంతరించి ప్రసాదభాండముఁ జక్కఁ జేకొని పొంగుచున్. 453

గీ. సౌరభములాని యావలఁ జని యథేచ్ఛ, నారగించుదునని చాఁప డాసనొంది
దాఁటుచుండఁగఁ గాలి వేల్దాఁకె నొకని, కాతఁడంత నె తెలివొంది యదరుఁ గదిరి,

క. మ్రుచ్చదె! మ్రుచ్చదె! యనుచును, హెచ్చుగ నతఁడఱచుచుండ నెల్లరు గనులన్
విచ్చి తెలివొందిరంత నె, వచ్చిరి పురరక్షక ప్రవరులు గడువడిన్. 455

వ. అంత.

గీ. పాణిఁ బక్వాన్న పాత్రంబుఁ బట్టువిడక
ప్రాణభీతినిఁ బరుగెత్తు నగ్రకులునిఁ
గదిసి బాణంబు వేసి యక్కసునఁ జంపి
రకట! దినకుండెసుంతయే నన్నమతఁడు. 456

ఉ. కాలుని దూతలెంతయును గౌతుక మొప్పఁగ దన్నినీషులై
శూలము లుగ్రపాశములు సొంపుదలిర్పఁగఁ జేరిరంత నే
కాలహరాను జీవులును గ్రక్కున నెక్కొని వారిదవ్వులన్
దోలఁగ వారలక్కజము దోఁపఁగ నిట్లని యడ్గిరింపుమై. 457

మ. కులధర్మంబును బాసిపీఁడెవు డసద్గోష్ఠిం బ్రవర్తించుచున్
దలినిన్ దండ్రినిఁ గ్రుళ్ళఁ జేసె మఱియున్ స్నానంబు సంధ్యావిధిన్
గలలోనైనఁ దలంపకుండె నెటులీ కష్టాత్మకున్ ముట్టిమీ
రలు శర్వుండగఁ జేర్తురిప్డె శివనిర్మాల్యంబిటన్ మ్రుచ్చిలెన్. 458

క. శివనిర్మాల్యము దొంగిలి, యవినీతి భుజింప నెంచు నతఁడును మఱియున్
శివనిర్మాల్యమ్ము దాఁటెడు, నవివేకియు ముట్టఁదగని యఘులంద్రు బుధుల్.

గీ. చెప్పఁడెంతేని యిఁక వీఁడు • చేసియున్న, నావగింజంత పుణ్యమే • మైనయున్న
వినియెదము సర్వధర్మైక • విదురులీర, లున్నతాత్మకులిం దేమి • యుడుకుమాకు.

క. అనినంతనె శివకింకరు, లనిరిట్టుల స్థూలమతుల • కందునొకో శ
ర్వుని ధర్మసూక్ష్మములు తగ, వినిచెద మిఁక వాని సందు • వినుఁడీ మీరల్.

మ. శివగర్భాలయమందు దివ్వె మిగులన్ • జన్నొచుఁ గన్పట్ట న
ప్డవలోకించి పటంబుఁ జించి వడి వ • ర్త్యాకారమున్ గూర్చి తా
దివియన్ వెల్గఁగఁ జేసెఁ జూచెను మహా • దేవార్చఁ బస్తుండెఁ బ
ర్వవిశేషంబున నాలకించె శివమం • త్రంబుల్ జడుండై ననున్. 462

ఆ. కలదె యింతకన్న • ఘనమైన పుణ్యంబు, కాలదూతలార! • కదలుఁడింక
నిపుడె వీనిఁ జేర్తు • మేణాంకధరు కొల్వు, సందియంబు లేదు • సత్వరమున.

గీ. కొంతకాలంబు శివుచెంత • సంతసమున, నుండి కాళింగనృపతియై • యుద్భవించు
నంత దిరుగ మహాభక్తి • నంది శివునిఁ గొలిచి శంకరు నెయ్యంబు • గూర్మిఁ జెందు.

క. అని వారలు వేగమె వా,నిని శివలోకంబుఁ జేర్చి • నీలగళుని చెం
తనునిచి రాతండందు శి,వను శివునిన్ గొలుచుచుండి • పడసె సుఖంబుల్.

వ. యామ్యకింకరులును రయంబున సంయమినీపురంబుఁ జెంది సమవర్తిం జేరి యవ్విధంబంతయు నెఱింగించుటయు నతండును సర్వంబారసి యది యట్టులే యని యవ్వారల కిట్లనియె. 466

సీ. భసితత్రిపుండ్రముల్ • ఫాలభాగములందుఁ, జెలువొందుచున్నట్టి • చేవకాండ్రు
రుద్రాక్షపూస ల • ఱుతఁ దాల్చి నిష్టమైఁ, బరగుచునున్నట్టి • భవ్యమతులు
పంచాక్షరీ జప • పరులై కరంబు సం, బరమొందుచున్న భా • స్వచ్చరితు
లభవమూర్తినిఁ బర • మాహ్లాదమున నిచ్చ, లర్చించుచున్నపు • ణ్యాగ్రగణ్యు

గీ. లెప్పుడేనియు నొక్కమా • ఱేని జీవ,నార్థమై కాని మఱియొక • యన్యమైన
హేతువునఁ గానిమిషతోడ • నేని శివునిఁ గొలుచువారెల్ల, బూజ్యులు • దెలియుఁడీరు

—* గుణనిధి కళింగరాజపుత్రుఁడై పుట్టుట *—

వ. అట్టివారినిఁ జూచి దవ్వులనుండియే జోతలుచేసి తొలంగిరావలయు నిందె మఱపుండుఁడని స్వగణంబుల కానతియొసంగెనిఁక శివసన్నిధినున్న యాదీక్షితుండు దత్తియు శివాజ్ఞాప్రకారంబు గళింగాధిపతియగు నరిందముఁడను రాజవర్యు

నకు దనయుండై జనియించి దముండను పేరంబరంగుచుఁ బూర్వపుణ్యావాస
నావశంబున బాల్యంబునుండియే శివభక్తిఁ జెంది శివధర్మంబు లొనర్చుచుఁ
గ్రమంబునఁ బట్టభద్రుండయ్యె నంతమీఁద. 469

క. గ్రామాధికారులనునా, భూమీశుఁడు పిల్వనంపి పురహరువిలస
ద్ధామంబులందు దివియల, నేమంబునఁ బెట్టఁజేయ నియమించెనొగిన్.

వ. మఱియును.

మ. ఎవరేనిన్ బరమేశు కోవెలలయందింపొప్ప దీపంపు టు
త్సవమున్ సల్పకయున్న వారి తలలన్ జండాసి ఖండింతు బం
ధువులేనిన్ మఱి నెయ్యురేఁ యును నిందున్జూడ నప్పాటి నా
దు విధానం బిదియంచుఁ జాటుఁడిఁక మద్భూభాగమందెల్లెడన్. 470

క. అని యేర్పఱచియుఁ దానును, ఘనముగ శివునెదుర దీపకాండంబుల లె
క్కొనరింపరానియట్లుల, నునుచుచుఁ గడుభక్తిఁ గొలుచుచుండెనునిచ్చల్.

సీ. ఇట్లు శివుదేవళములలో నెన్నియేని
దీపముల నుత్సవంబుగఁ దీర్పఁజేసి
బహువిధములగు భోగము ల్వడసి కొంత
కాలమున కల్ల పార్థివ కాయమువిడి. 472

క. అలకాపురికీశ్వరుఁడై, యల కాలహరునకు మిత్రుఁడై సిరులొందెన్
అలకాపురుషుండగువాఁ,డలకాలగళాల యాత్రయవు సుకృతమునన్. 473

— * గుణనిధి కుబేరుండై శివునకుఁ జెలికాఁడగుట * —

వ. అదియు నానుపూర్విగ నెఱింగింతు వినుము.

సీ. పద్మకల్పంబునందు మహాత్మ్యాంతజాతుఁ
డౌ పులస్త్యుని కాత్మజుండయ్యె విశ్ర
వస్సు, తత్పుత్రుఁడై పుణ్యవైభవుండు
వై శ్రవణుఁడేలె లంకయన్ బట్టణమును. 474

చ. అతఁడును మేఘవాహన సమాహ్వయకల్పమునందుఁ గాశికన్
హితమతిఁ జిత్రకాశికను నింపునఁజేరిశివప్రతిష్ఠ నం

చితవిభవంబునన్ సలిపి ♦ శ్రీగళలింగమునందుఁ జూడ్కి సం
తతమలరంగఁ గూరిచిని ♦ తాంతతపంబొనరించె మించుగన్. 475

వ. మఱియు నాతనియందు.

గీ. విలసితతపోగ్నిశిఖము వి ♦ వేకదీప
మధికతరభక్తి సుస్నేహ ♦ మనిలరోధ
నిశ్చలంబు శివైక్యమన్ ♦ నిపుణపాత్రఁ
గామముఖ విఘ్నవిహతినిఁ ♦ గాంచకలరె.

క. ఎమ్మెలు చర్మమ్మవళి, పట్టమ్మగునట్లాడలుగడుఁగృ ♦ శతఁగొనబహు వ
ర్షమ్ములు సలిపెఁదపోవ్రత, మమ్మహితుఁడు సకలదివ్యు ♦ లలరిపొగడఁగాన్.

చ. చిరముగఁ జూడ్కిలింగమునఁ ♦ జేర్చితపించుచు నున్నయట్టి య
బ్బిరుదుఁ దపస్విఁజూచుతమిఁ ♦ బేరిమి విశ్వవిభుండు గౌరితో
బిరబిరఁ జేరి కోర్కొను మ ♦ భీష్టములిచ్చెద నన్ననాతఁడుర్
సరగున నేత్రముల్ దెఱచి ♦ శంకరు సూర్యసహస్రభాస్వరున్. 478

చ. కనుఁగొనఁజాల కార్తివడి ♦ క్రన్ననఁగన్నులుమూసి యిట్లనెన్
ఘనకరుణానిధాన! ననుఁ ♦ గావఁగవచ్చివరంబు లిచ్చెదన్
గొనుమనియంటి వింకొకఁడు ♦ గోరను గోరెద నీపదాబ్జముల్
దనియుచుఁ గన్గొనర్ వెరవుఁ ♦ దార్కొనఁజేయుము వేగ మ్రొక్కెదన్.

మ. అని యర్థింపుఁడు వేగ శంకరుఁడు దానత్తాపసగ్రామణీం
ద్రునకద్దేయనిమేషదృష్టి యిడ సంతోషించి యాతండు వే
గనె కాంచెన్ రమణీమణిన్ త్రిజగతీ ♦ కళ్యాణసంధాయినిన్
ఘనకారుణ్యనిధిన్ మహేశ్వరిని యోగశ్రీధురీణాకృతిన్. 480

చ. శివుని బుజంబుసోఁకఁ గడుఁ ♦ జెన్నగు నెన్నగుమోముతోడఁ జె
ల్వవు సిరినొప్పియున్న జగదంబికనున్గని యాపె యెవ్వతో
శివుని సరాసరిన్నిలిచి ♦ శ్రీ రహిమీఱుచునున్న దెట్టి మే
లవు తపసొంది యొందెనొకో? ♦ యబ్జసుగంధికరం బిటుల్ సిరిన్. 481

క. ఔరా? యందంపు బసం, బౌరా? శ్రీవిలసనాయ ♦ తాభ్యుదయంబుల్
ఔరా? ప్రేమాతియం, బౌరా! సౌభాగ్యగరిమ ♦ లరయర్ దరమే. 482

క. నా తపసుకన్న నురవుగ, నీ తామరసాక్షి తపసు • నెటుచేసెనొ సం
క్రీతి నిటు గారవించెను, భూతేశ్వరుఁడని యసూయ • పొదలఁగఁగనుడున్.

క. చెడుమది నిటు సూచిన య,ప్పుడ తత్పరిపాకరూప•మున నాతనిడా
నెడమ కనుగ్రుడ్డు పగిలెను,గుడువక నుడియునొకొ యెందుఁ•గూడనిచెయ్వుల్.

వ. అంత,

ఉ. ఆరసి యవ్విధంబు నఖ•లాంబుజజాండకరండశిల్పయూ
నా రమణీమతల్లి తన • యాత్మవిభున్గని దేవ! యెవ్వఁడీ
క్రూరుఁడు క్రూరదృష్టి ననుఁ• గొంకక చూచెడు వీనిదైన యీ
నేరమినారయన్ వలయు • నెట్టనన్న మహేశుఁడాఁదటన్. 486

ఉ. సైరణసేయుదేవి! సుతు • చాపలభావము వీఁడుపుత్రకుం
డారయుమెందుఁ గొడుకు లన • యంబు ప్రియేతరముల్పొనర్చినన్
నేరములంచు నెంచకయె • నిచ్చలు సాఁకుచునుండువారొ నీ
వారహిఁజెంది వీనిని ద • యన్గని ప్రోవుము మేటిప్రేముడిన్. 487

క. అనియిటు తనగేహిని కిను, కను నుడిపి తపస్వినిఁగని • కనికరముగడున్
దనుకఁగమహేశుఁడి త్తెఱఁ, గున వరముల నొసఁగెఁ దనదు •గొప్పదలిర్పన్

సీ. గుహ్యకులకునుజ • క్కులకునుగిన్నరు, లకుఁబుణ్యజనులకే • లికవుగమ్మ
అక్షయతన్దన • రారుచుండెడు నవ, నిధులకుసతతంబు •నేతవగుము
నీవీటియెలతోఁట • నిచ్చలు నేనుందు, నెడపక నాచెల్మి • నెప్డుఁబడయు
మరసిధనంబుల • నఖిలజనంబున, కిచ్చువదాన్యత • హెచ్చుమిగులు

గీ. మనివరంబుల నొసఁగి యా•ర్యాపదంబు
లందుఁబడు మీాపెనీతల్లి • యాదరించు
నని యటుల సల్పెఁజేసి తా • నపుడుప్రియకుఁ,
గావు నీసుతునని చెప్పఁ గడఁగి యుమయు. 489

చ. వినుముకుమార! నీకుఁగడు • విస్తరిలున్ శివభక్తి సామియి
చ్చినవరముల్ఫలించు నీకఁ • జెడ్డతనంబున నీవునాడు చె
ల్వునుగని యీారసంపడుటఁ • బూన్కి కుబేరుఁడనన్ సమాహ్వాయం
బును ధరియింతువెప్డు శుభ•ముల్పొనుపొందునుగాక నీకిలన్. 490

వ. అనుచు నయ్యాదిశక్తి యిట్లు వరంబులిచ్చిన నంత ఖండేందుమౌళి దేవితో నంతర్థానంబు నొందె నంతఁ బరమశివుని రూపాంతరంబైన నీలలోహితరుద్రుఁ డఖండ ప్రమథ దేవ భూతగణంబులతో శుభముహూర్తంబున నలకానగర బాహ్యోద్యానం బందలి కలధౌత శైలశిఖరాగ్ర హర్మ్యతలంబునఁ బ్రవే శించె ననంతరంబున నఖిలమునివరులును సిద్ధులును, మూర్తిమంతంబులగు నిగమంబులు నాగమంబులును, హరివిరించనులును దారసించి వచ్చి సర్వేశ్వ రుని సేవించిరి. కుబేరుం డానందంబున నందఱి కాతిథ్యంబొసంగి యలరె. మహేశ్వరుం డయ్యెడ దివ్యజనుల నందఱ నభీష్టవరదానంబుల సంతుష్టులం జేసిన నవ్వారలందఱు శివాజ్ఞాప్రకారంబుగ స్వస్థానంబుల కరిగి రిట్లు కుబే రుండు శివానుగ్రహంబునకుం బాత్రుండయ్యె నీశ నందు భర్గుండు బ్రహ్మ చారిగ నుండి కొంతకాలంబున కాత్మశక్తి దాక్షాయణిగ జనించుటఁజేసి యద్దేవిఁ బెండ్లాడి యాపెతో నందు యోగవిహారంబు లొనర్చెనని శతా నందుం డాత్మజునకు బోధించె నీ సృష్టిప్రకార కథనంబు నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు భోగమోక్షంబు లొందెదరని తెల్పిన సూతునకు శౌన కాదులు దాక్షాయణీ రుద్రుల పరిణయంబును నవ్వారి లీలలఁ నెఱింగింపు మనుటయు.

మాలినీవృత్తము. నిగమహితచరిత్రా • నిత్యధర్మానుయాత్రా
సుగుణమణి నిధానా • సూరిగణ్యాభిధానా
అగణిత శుభకీర్తీ • యచ్ఛ పుణ్యాఢ్యమూర్తీ!
విగళిత భవచర్యా • వీరభద్రేశ భార్యా! 491

గద్య. : ఇది శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితాంధ్ర శివ మహాపురాణంబునందు సృష్టిఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివపురాణము

—* సతీఖండము *—

విశ్వేశ్వర లింగా
ర్చా విలసిత సుప్రసాద • జాతోద్భటవం
శ్యా! వీరభద్రదేశిక
పావనసుయశోభిరామ • భవ్యచరిత్రా

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాది మహా మునీంద్రుల కిట్లనియె

—•నారదుఁడు బ్రహ్మను సతీదేవీ చరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట•—

ఉ. నారదుఁ డప్డు సంతసము • నాఁటినచేతము తోడ భారతీ
దారునితో నిటుల్ పలికె • దక్షున కెట్లుజనించె శక్తి య
న్నీరజలోచనన్ దమిని • నెక్కని రుద్రుఁడెటుల్వరించె న
ద్ధీరునితోఁ బగన్ గొని వి • ధీ! మఖమేల యొనర్చె దక్షుఁడున్ 2

గీ. అంబయేటికి మరల దే • హాంతరంబు, నొంద వలసెనో యది యర•విందగర్భ,
సర్వమును నాకెఱింగింపు • సంతసమున, నీకుసరివచ్చుగురు నెందు • నేనెఱుంగ 3

క. అని యడుగుడు రాజీవజుఁ, డనురాగముదోఁప నిట్టు • లనియెను మౌనీం
ద్రునకాత్మజ! యెఱిగింతును, మనమలరఁగఁ బరమశివుని • మహితచరిత్రన్ 4

ఉ. మున్నుమరీచి ముఖ్యులగు • పుత్రులఁ బుట్టఁగఁ జేయనంత సం
పన్నమనోజ్ఞ రేఖయగు • బాలిక సాయపుసంధ్యనాఁగడున్
జెన్నగుకన్నె యొక్కతెవ • శీకృతతాపసచిత్త వాల్చెనా
యన్నులమిన్నఁగాంచి మదఁ • మందఁగ, జాలని వారలుందు రే? 5

ఉ. అమ్మదిరాక్షిఁ బోలినయొ • యారిని నాకమునందు మర్త్యలో
కమ్మున నాగలోకమున • గాని గనుంగొన రెవ్వరెప్డు చో
కమ్మగు మేల్మిబంగరపు • కాంతులఁ బంతము మీఱ మీఱు చె
ల్వమ్మగుమేనిసౌరు మరి • పంపువిలాసరసప్రసారముల్ 6

—* సంధ్యనుచూచి బ్రహ్మయుఁ దత్పుత్రులను మోహించుట *—

వ. అంత

ఉ. దానిని నేను నాసుతులుఁ దప్పక తెప్పలువాల్చ కెంతయున్
బూనికఁ జూచుచున్నతఱిఁ బుష్పశరుండట దోఁచి మమ్మునెం
తేనియు మోహవాగురలఁ దీరిచి త్రోయుడుఁ దెర్వుమాలి య
మ్మానవిలోచనన్ గవయ మేము దలంచుచు నుంటి మార్తిమై 7

చ. అదియును మన్మథార్తిఁగాని యక్కట! యందఱ మమ్ముఁ జూచుచున్
ముదముదలిర్పఁగాఁ గడిఁది మోహనహాస విలాసభావముల్
పొదలఁగఁ జేయుచున్ దనదు పొంకపుమేని మెఱుంగురంగు లిం
పొదవఁగఁగాను పింపఁగఁబ యోరుహనేత్ర యటన్ మెలంగుడున్ 8

చ. సుతయనునట్టి భావమును జూడక ధర్మవుఁ జూఱఁబుచ్చినేఁ
గుతుకముమీఱ నక్కలికిఁ గూడఁగఁడాయుచు నున్నఁజూచి స
న్నుతమతి ధర్ముఁడన్ నిజ తనూజుఁడొకండు వశాత్మకుండు నిం
దితమగు నాదు మోహమును ద్రిప్పఁగఁ నీశుఁ దలించె నాత్మలోన్ 9

క. హరుఁ డంతనె వేగిరమున, దఱిసి ననున్ ధర్ముఁడక్కు తనుజాతుల
నందఱనున్ గని నగి లజ్జను, నెఱిగింపుచు నిట్టులనియె నేవముదోఁపన్ 10

ఉ, అద్దిర బ్రహ్మ! యెట్లుచప లాత్ముఁడవై కనుఁ గానకెంతయున్
ముద్దుకుమారినిన్ గవయు బుద్ధినొనర్చితివోయి నీసుతుల్
హద్దుదొలంగి దోసమన కాత్మసహోదరిఁ గూడనెంచినా
రెద్దెసనేని యిట్టికత లెప్పువినంబడెనే! జగంబునన్ 11

క. తలి కూఁతు రన్న పెండ్లము, చెలియలు నప్పయును నెప్ల క్షేమార్థులచే
కలుషమతిఁజూడఁ దగదని, యిలవాకొనుచుండు రెండుఁ గృతమతు లరరే

ఉ. ఎక్కడకేగె వేదములిఁ కెక్కడఁ దాఁగెను ధర్మశాస్త్రముల్
మక్కువకూఁతుఁ గూడుటది మంచిదె? కాంచువిరించి యన్నవే
చక్కఁగ మల్లి సిగ్గుఁగొని చాలఁగఁజింత యొనర్చుచుండఁగా
నుక్కుఱుఁ జెమ్మట ల్పొడమ నుద్భవమొందిరి పెక్కురాత్మజుల్ 13

—* బ్రహ్మ మున్నగువారల కగ్నిష్వాత్తాదులు పుట్టుట *—

వ. అందగ్నిష్వాత్తాదులగువా రఱువదినాల్గువేలును, నెనుబదియాఱువేలు బర్హిషదులనువారును బితృగణంబులై యేర్పడిరి వారందఱును

క. కాటుక రేక వితమ్మున, నీటుగ రంగొప్ప వికచ • నీరజనేత్రుల్
మేటియశుల్ సంసరణము, దాఁటిన నా రథికపుణ్య • తనులు మహాత్ముల్. 14

గీ. మత్సుతుండైన దక్షుఘ•ర్మసలిలమున
సద్గుణనిధాన తన్వంగి • చారుదశన
కలదు లేదను నడుమొప్పు • కలికిమిన్న
కుందనపు బొమ్మయన నొక్క • కొమ్మ పొడమె. 15

వ. మఱియు సర్వాంగసుందరి యగు నమ్మగువ

క. పున్నమచందురుఁబోలిన, చిన్నారిమొగమునఁ జెలఁగు • చిఱునగవున మేల్
వెన్నెలలఁ గ్రుమ్మరింపుచు, సన్నుతయై యున్న రతిగ • సాటిరి యమరుల్. 16

వ. మఱియును నాయాత్మజులందు మరీచిప్రముఖులగు నాల్గురుదక్కఁదక్కినవారలకు రేతఃపాతంబగుడు నద్దానఁ గ్రతునకు సోమపులును వశిష్ఠునకుఁ గాలీనులును బులస్త్యున కాజ్యపులును నంగిరసునకు హవిష్మంతులును జన్మించిరి. ఇప్పురుషులంద అగ్నిష్వాత్తాదులతోఁ గలసి పితృగణంబులై కవ్యభోజనులై యుండి రివ్వారల జన్మంబునకు సంధ్య హేతువగుట నది పితృమాతయునఁ బరఁగె ననంతరంబు మహేశ్వరుండు మమ్మునందఱను మన్నించి ధర్మని ననుగ్రహించి యంతర్ధానంబు నొందె నంతనేనును లజ్జాక్రాంతుండనై యట్టి మోహజనకుండగు కాము నుద్దేశించి బిట్టలుకతో. 17

గీ. ఓరి మన్మథ! మమ్మిట్ల•నుచితమైన మోహవహ్నిఁబడఁ ద్రోచి•మొక్కలమున
నుడకచేసితి వమ్మహే•శుఁడు హసించె. నీవు సురిఁగెద వాశివు•నేత్ర వహ్ని. 18

క. అని శపియించిన మదనుఁడు, విని ఝల్లునఁ జెదరి బెదరి • వేగముగ విరించినిఁ గని యేమిది జేవర!, నను శపియించితి వకార•ణమ్ముగ నిట్టుల్. 19

మ. ననుఁబుట్టించినయప్డు మజ్జనకుఁడౌ • నారాయణుం డీవునున్
ననుఁదైత్రిలోక్యవిమోహనక్రియను సం • ధానింపుమంచున్ బురా
తనులౌముమ్వురుమూర్తు లీరలు మొదల్ • తథ్యంబుసర్వామరుల్
మునులుక్ దైత్యులు మర్త్యులున్ ఫణులు స•మ్మోహపాత్రా లంచాడరే. 20

క. అదియెఱిఁగి నేను నిత్తఱి, నొదవించితి మీకు విశ్రుతి • నున్నతమతిఁ ద
ప్పిదమేమిట నాయది నను, సదమదమొనరింపనిట్లు • శాపంబిడఁగాన్.

క. అని యడిగిన ద్రుహిణుం డి, ట్లనియెను సుతయందు నాకు • ననుజవయిని మ
త్తనయులకును దమిఁ గూర్పఁగ, జనునే యనుచితవుఁగృతి వి•చారము వలదే.

చ. గొనకొని యాండ్రకున్ మగలకున్ దమిఁ గూరుపఁగా నినున్ నిరో
జన మొనరించినామని య•సాధుపదమ్మున మమ్ముఁ ద్రోయఁగా
ననువౌనొ! వైననున్ గినుక • యంతరమొందెను శాప మింతలో
నెనయదు పెద్దకాలమున • నెప్పుడొ యట్లొనరించు నిన్నిఁకన్. 23

ఉ. అట్టులె చెల్లియున్ మరల • నాభవు పెండిలి నమ్మహాత్ముచేఁ
బుట్టుక నొందఁగాఁ గలవు • పొమ్మిఁక వందురకంచుఁ జెప్పి నేఁ
జట్టన నంతరంబెనయఁ • జక్కఁగ దక్షుఁడు తత్సుతన్ రతిన్
నెట్టన మీనకేతునకు • నేరిమి నిచ్చి యొనర్చెఁ బెండిలిన్. 24

వ. అంత మన్మథుండును రతిన్గొని చని స్వావసథంబును జేరి యందు నిచ్చలును రూపరేఖాలావణ్యపుణ్యమూర్తి యగు రతితో నలరుచు

సీ. కొమ్మకన్బొమ్మల • కుదిరికఁ గన్గొని, విల్లుపై వెగటొంది • విఱిచెఁ బెదవి
సుందరిక్రేఁగంటి • చూపుల చొక్కులఁ, గని నిజాస్త్రముల లె•క్కగొనకుండె
నిందుచందురు మించు•నెలఁత మొగముఁ జూచి, జాబిల్లితోఁ జెల్మి•సలుపఁడడసె
తమ్మిమొగ్గల మీఱు•తరుణి చన్గవఁగాంచి, తమ్ములపై ననా•దరము నూపె

గీ. బలిసిబిగిమీఱియున్న న•భ్యాము చన్నుఁ, గవపయిని వ్రేలుముత్యాల•కంఠహార
మరసి తననారి నిస్సార•మనుచు రోసె, భువనమోహనుఁడై నయా•పుష్పశరుఁడు

వ. రతియును

ఉ. చక్కనివారలందుఁ గడుఁ • జక్కనివాఁడగు కమ్మవిల్దొరన్
జక్కఁగఁ బెండ్లియాడి కడు • సంతసమొప్పఁగఁ దోడినీడ నా
నెక్కుడు వేడ్కఁ గన్గొనుచు • నింపులు సొంపులు మీఱఁగాంతునిన్
మక్కువఁ గొల్చుచుండె ర•మాసతి విష్ణునియట్లు చెల్వమై. 27

క. సౌదామినీ వలాహకు, లాదివిమత్పదవి నెట్టు • లలరుదురో యం
దాదక్షజామదను లా, మోదంబున వెలసి రెంతొ • పొగడఁగ జగముల్.

గీ. ఏనును మదాత్మజులును మ•హేశ్వరుండు
నచ్చొటును విడి చనినంత • నద్దియెల్ల

నరసి సాయంపుసంధ్య యి • ట్లని మనమునఁ 29
జింతయొనరించె నెంతయుఁ • జిన్నవోయి.

ఉ. అక్కట నేను పుట్టినయ • నంతరకాలమునందె యెక్కడో
చక్కఁదనంపు నాయొడలి • చందముఁ గన్గొని తండ్రి యన్నలున్
మిక్కుటమైన మోహమున • మీఱుచు మారుని బారికెంతయున్
జిక్కి ననున్ దమిన్గవయఁ • జేరఁగ నెంచిరి పాపకర్ములై. 30

ఉ. నేనును గామవిద్ధనయి • నిందితబుద్ధిఁ బథంబుఁ దప్పి యొ
ప్పౌనిజహావభావలలి • తాయతదృష్టిఁ దనర్చి చూచితిన్
మానసమందు వారలస • మాగమకేళికి నీయకొంటి నెం
దేనియు నిట్టిచెడ్డతల • పెంచఁదలంతురె యెవ్వరేనియున్. 31

ఉ. ఇంతకువారలన్ నను ర • హిన్ గరఁగించిన యించువింటిజో
డెంతయు దోసకారి యతఁ • డే పఱశాపమునొందె మేలు నే
నింతటి పాపశీలనయి • యెట్టులనీతనువున్ భరింతుఁగా
వింతునిఁకన్ మహాతపము • విచ్చిచనంగ • మహాఘపుంజముల్. 32

చ. చెడుగునుగాదె యిమ్మెయినిఁ • జెందఁగ జూచితిఁ దండ్రి నన్నలన్
విడువఁగనొప్పుఁ దీనిఁ దగ • వేల్చెదఁ జండహుతాశనార్చియం
దాడిసి తపించెదన్ దురిత • మూడిసురుంగ వెలుంగు కీర్తి రాఁ
బడసెదఁగామమద్దియుఁక • బాలురకొందని యట్లొనర్చెదన్. 33

క. అనివేగఁ జంద్రభాగా, ధునియొప్పెడు చంద్రభాగ • దుర్గమగిరికిన్
జని యట నెలవొందికడున్, ఘనతపమొనరింప నియతిఁ గాంచఁగనుండెన్. 34

వ. అయ్యవసరంబున.

—* బ్రహ్మ సంధ్యయొద్దకు వశిష్టునిఁబంపుట *—

ఉ. కూతురు తాపసవ్రతముఁ • గోరియొనర్పఁగ నున్ననామె య
చ్చోఁత నెఱింగి యేనును వ • శిష్ఠుని మత్తనుజన్ముఁ జూచి నీ
వీతఱి చంద్రభాగగిరి • నేపునఁ జేరి యటన్ దపింపఁగా
నాతుర మొందుసంధ్యకుఁ బ్రబి • యంబున మాంత్రికదీక్ష నిమ్మఁకన్. 35

చ. ఎఱుఁగదు చిన్నబాల మన • మెంతయుఁ గంతునకోడి దానిపైఁ
గరమనురక్తిఁ జెందుటది • గాంచి జుగుప్సగ నెంచి యిట్టులన్
దిరమగుపూన్కితోఁ దపసు • దీర్పఁగఁబూనెను గానసీవు స
త్వరమటఁ జేరి యాయమకు • భర్గునిమంత్రముఁ జెప్పు సిద్ధిగాన్. 36

క. నీవీ వేసముతోడుతఁ, బోవలదు కుమార! మాఱి • పోవలెనదియి
ట్లీవరిగినఁ దొలివృత్తము, భావంబునఁ దలఁచి వెఱచి•పఱచు దవులకున్. 37

క. అని పనిచిన నతఁ డట్టులఁ, జని కనియెను జంద్రభాగ • శైలాగ్రము నం
దొనరిన లోహిత తీర్థము, ముని పుంగలఁ దపసొనర్పఁ • బూనిన సంధ్యన్.

గీ. తీరమొందిన సంధ్యచేఁ • దేజరిల్లె
లోహితహ్రాద మంభోజ•నీ హితంబు
కరము చుక్కలగుంపుతోఁ • గ్రాలునభము
పొడుచు చందురుచేఁ గాంతిఁ• బొదలినట్లు. 39

గీ. గాదకొనుచుఁ జంద్రభాగ య•క్కొండ యపర
భాగమును భేదమొనరించి • వేగమొప్ప
దక్షిణాంబుధిఁ జేరఁగఁ • దరలుచుండు
దర్శనీయమై యాస్థలి దనరు ధరను. 40

చ. కనుఁగొని సంధ్య కిట్లనియె • కంజదళేక్షణ! యేటికిట్లు ని
ర్జనవన మొంది యుంటి విటఁ • జక్కఁగ నేమియొనర్పఁ బూనితో
జనకుఁ డెవండొ చెప్పు మిఁకఁ • జందురుఁ గుందఁగజేయునీ మొగం
బున నెదియో విచారము ద•వుల్కొని యున్నటు గానుపించెదుగా. 41

గీ. అనిన నమ్మునివరుని మ•హాత్మునిన్ జ్వ
లించునజ్ఞాత వేదుని • లీలఁ గ్రాలు
వాని నొడలు ధరించిన • బ్రహ్మచర్య
వ్రతమునా నొప్పువాని న•ప్పడఁతిఁ గాంచి. 42

ఉ. ఆదట మొ్రక్కి యిట్లనె మ•హాత్మ! యెఱుంగఁగ లేవె నీవిఁకన్
నాదు మనోరథంబును ఘ•నంబుగ నిందుఁ దపంబుసేయ నా
హ్లాదమునొంది యిగ్గిరివ•రాగ్రముఁ జేరితి సంధ్యయంద్రు న
న్నాదిమమూర్తియౌ నలువ • కాత్మతనూజను జిత్తగింపుమా! 43

క. ఎఱుఁగను మంత్రము తంత్రం, బెఱుఁగను తాపస విధాన • మెఱుఁగ నొకింతేఁ
మఱుఁగుచునుంటిని యందుల, కురుకరుణానిధి! యొసంగు • ముపదేశమిఁకన్.

—* వశిష్ఠుఁడు సంధ్యకు మంత్రోపదేశంబు చేయుట *—

క. అనినవిని యవ్వశిష్ఠుం, డొనరఁగ నవ్వనితకప్పు • డుపదేశంబి
ట్లొనరించె విధివిధిగఁ బా, వనమగుశివదీక్షనొసఁగి • వాత్సల్యమునన్. 45

క. పరమమగు గొప్ప తేజము, పరమంబగు గొప్పతపము • పరముఁడునగునా
పరమారాధ్యుఁడు శంభుఁడు, దిరముగ నెదనుండునట్లు • దిద్దికొను మదిన్. 46

వ. ఇట్లు మనంబును శివైకతానంబొనర్చినా యుపదేశించు మంత్రంబున మహేశ్వ
రునిఁ గొలువుము నీకు సకలసిద్ధులొనఁగూడునని “ఓం నమశ్శంకరాయ ఓం”
అనుమంత్రంబు నుపదేశించి మఱియు నిట్లు బోధించెను. 47

గీ. మౌనమునఁ దీర్థమాడుము • మౌనముననె
చేయుము శివార్చనను నెప్డు • చిగురుఁ బోఁడి
పర్ణజలభక్షణమునఁ ద • పంబునిట్లు
సల్పిన నభీష్ట సిద్ధియౌ • సత్యమిద్ది. 48

గీ. ఇట్లు నిచ్చలు మదిలో మ • హేశు నిల్పి
కొలువు సందియమొందక • ఫలములొందు
ననివసిష్ఠమహర్షి సం • ధ్యాలతాంగి
కెఱుకపడఁ జెప్పియంతర్ధి • నెలమినొందె. 49

క. శివదీక్షనొంది సంధ్యా, కువలయలోచన కరంబు • కూరిమితోడన్
శివమంత్రంబు జపించుచు, నవధానముతోడ సలిపె • నంచితతపమున్. 50

—* శివుఁడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట *—

క. పదిరెండువేల యేండ్లట, ముదమునఁ దపియింపనంత • ముగ్ధేందు ధరుం
డెదఁ గనికరించి ప్రేమా, స్పదుఁడై పొడసూప నంత • సంధ్య రయమునన్.

ఆ. ప్రభుఁ బ్రసన్నవదను • భర్గునిఁ గనుఁగొని, భయము భక్తి గదురఁ • బ్రియముతో ను
తింపవలను గనక • దీనయై కనులను, మొగిచి నిలువఁ జూచి • నగశయనుఁడు

క. దివ్యజ్ఞానంబును నీఁక, దివ్యవిలోచనములీయఁ • దెలివొంది కడున్
దివ్యోక్తులతో నిట్టుల, దివ్యవరున్ హరుని గడు నుతించెఁబ్రణతయై. 53

క. స్థూలము సూక్ష్మంబనఁబడు, నేలాటి విధంబుగాక • నెఱుఁగుటకుఁ గడున్
వీలమరక జ్ఞానంబున, నే లభియింపఁబడు వాని • నే సేవింతున్. 54

క. శాంతము నిర్మలమును న, త్యంతము జ్ఞానైకగమ్య • మవికారమ్మన్
ధ్వాంతపథేతరలలిత మ, నంతం బాత్మప్రకాశ•మగు శివుఁ గొలుతున్. 55

క. ఎవ్వని రూపంబులు నభ, మివ్వసుమతి సలిల మగ్ని•యిప్పవమానుం
డవ్వైవస్వతుఁ డాదిశ, లవ్విశ్వాకారుఁ గొలుతు • నహరహము రహిన్. 56

ఆ. ఇలఁ బ్రధానపురుషు•లెవ్వానివనికినై, బయలువెడలి రెంతొ•ప్రౌఢిదనర
నట్టి శంకరునకు • నవ్యక్తమూర్తికి, వందనమునొనర్తు • వాసిమీఱ. 57

క. కమలజరూపంబున స, ర్గము హరిరూపమునఁబెంపు•ఖండపరశు రూ
పమున లయం బొనరించు ప, రమశివు భజియించెదన్ గ•రము భక్తిమెయిన్.

క. నీవే పరమాత్మవు శివ, నీవే చిద్విద్యవెందు • నిరుపమభావా!
నీవే బ్రహ్మవుదేవా, నీవేసద్వస్తువవుద • నిందితవిభవా! 59

క. ఎవనికిఁ దొలినడిమియునున్, జివరయుఁ గాన్పింపవెందుఁ • జెలఁగుజగమలీ
యవియెవనివలన వెలువడు,నవాఙ్మనసగమ్యు నామ • హాత్ముఁ గొలిచెదన్.

క. కారణములకెల్లను మేల్, కారణమై సర్వలోక • కళ్యాణకరుం
డై రహిమీఱు పరాత్పరు, సారమయుఁ బూతపూతు•సన్నుతుఁగొలుతున్.

ఆ. నిర్గుణుండవైన • నీగుణవైభవ, మాడుదాననేమి • యరయఁగలను
ఇంద్రుఁడేని మఱియు•పేంద్రుఁడేనెవ్వాని, రూపమారయుటకు•నోపరెపుడు.62

క. మ్రొక్కెదనీకు మహేశ్వర! మ్రొక్కెదగీర్వాణవంద్య! • మ్రొక్కెదశంభూ!
మ్రొక్కెదఁ దపోమయా! యిఁక, దిక్కైకననుఁ బ్రోవుమయ్య • దీనశరణ్యా.

గీ. ఇట్లునుతి చేసినట్టియా•యిందువదన, పలుకులాలించిభక్తవ•త్సలుఁడు మంచు
చేతఁ జెదరినతమ్మిపూ•రీతినలరు, పొలఁతినెమ్మోముఁగన్గొని•పలికెనిట్లు. 64

—* శివుఁడు సంధ్యకు వరంబులిచ్చుట *—

చ. మురిసితినమ్మ నీదుతప • మున్గని నీవొనరించినట్టి యీ
నిరుపమ సంస్తవంబునకు • నేరిమికిన్ గడుసంతసించితిన్

వరముల నిత్తుఁ జేకొను మహైశ్వర్యము నీదగుకోర్కులెవ్వియో
వరుసగఁదెల్పు మన్నియును • వైళమొసంగెదఁ జైదలీ! యిఁకన్. 65

వ. ఇట్లు పలికిన మహేశ్వరుని వచనంబులకు సంతుష్టయై యచ్చేడియజగ
త్త్రిభువనకుఁ బౌనఃపున్యంబుగాఁ బ్రణమిల్లి యిట్లువిన్నవించె.

చ. వరమును జెందఁగాఁదగిన • వాసికి నేఁదగి యున్నఁ బూర్వపుర్
దురితముఁబాసి శుద్ధనయి • తోఁచిననాతపమీవు మెచ్చినన్
వరద! యొసంగు మిప్పుడమిఁ • బ్రాణులు పుట్టిన యంత మన్మథా
తురతను గాంచకుండునటు • దొల్తవరంబిది దేవపూజితా! 67

వ. మఱియును

ఉ. ఎవ్వని నేను నాథునిగ • నెంచి వరించెదనో త్రిశుద్ధిగా
నవ్వరునందె నామదియు • హర్నిశలున్ రహియించుఁగాక తా
నవ్విభుఁడున్ ననున్గడుఁ బ్రి • యమ్మునఁ జేకొనియుండుఁగాక యొం
డెవ్వఁడు నన్నుఁగామమతి • నీక్షయొనర్చినఁ గ్లీబుఁడౌఁధరన్ 68

వ. ఇమ్మూఁడు వరంబులు నాకిమ్మనుడు నమ్మహేశ్వరుఁడు తథాస్తని మఱియు
నిట్లనియె. 69

గీ. కొమ్మ! యిఁక నేమి మదిని సం • కోచపడకు,
పాపమంతయునున్ "బటా • పంచల"య్యె
గడిఁదితపసిట్లు చేయుట • గల్గుటమ్మ
దీయమానసరుష యది • దీక్షిపోయె 70

వ. ఇఁకను

గీ. పుడమిఁబుట్టెడు వారికిఁ • బొసఁగుచుండు
బాల్యకౌమార యౌవన • వార్ధకములు
నాల్గుదశ లందుయౌవన • ప్రభవమందు
బొడముకామంబు దృఢమిది • పూవుఁబోఁడి. 71

క. లోకోత్తరసతివై కదు, వీఁకన్ దనరెదవు నీదు • విభుఁడును సుతప
శ్రీకుఁడును సుందరుఁడును న, నేకామరకల్పజీవి • నిరుపముఁడౌనరుల్. 72

గీ. వేలోకఁడు నిన్నుఁగామేచ్ఛ • వీక్ష చేసె
నేని యప్పుడె పేడియై • యేవమొందు

కోరినట్టి వరంబులఁ • గొఱంత లేక
యిచ్చితిని హెచ్చుమీఱ ఁ• బూర్ణేందువదన! 78

వ. మఱియు నీఁక నీ తలంపెఱింగియుండుటఁ జేసియిట్లు చెప్పుచున్నాఁడ నీ విం తకుమున్నీ దేహంబగ్నియందు హుతంబు సేయ నెంచితివి గావున నందుల కీ గిరి ప్రాంతంబునఁ జంద్రభాగతీరంబునందే మేధాతిథియను ఋషిమునులతోఁ గూడి పదిరెండేండ్లు నియతిగల యాగంబొనరించు చున్నాఁడు గావున నీ వచ్చటికేగి నాయనుగ్రహంబున నెవ్వారికంటఁబడక యు త్తరజన్మంబుననీకుఁ బతిగాదగువాని మనమందుదలంచి యగ్ని ప్రవేశంబుసేయు మంతమీఁదనా ప్రసాదంబున నమ్మేధాతిథికిఁ గూతురవై జన్మించి యందే తపంబుచేసియభీష్ట వరలాభంబు నొందెదవని పరమేశ్వరుం డంతర్హితుండయ్యె నయ్యువిదయు నట్లు వేగఁజని దనమనంబునఁ దనకు మంత్రోపదేశంబొనర్చి నట్టివాని వసిష్ఠ మునిని నాథునిఁగాఁదలఁచి శివానుగ్రహంబున నెవ్వారికిఁ బొడకట్టక మేధాతిథి యజ్ఞాగ్నియందుఁ బ్రవేశించినంత వేగిరంబున సప్తజిహ్వుండునుఁ బురోడాశ మయంబగు నాయంబుజగంధి శరీరంబు దహియించి సూర్యమండలంబుఁ జేర్ప రవియును నద్దేహంబును విభజించి యూర్ధ్వభాగంబును దేవప్రీతికరంబగు నుషస్సంధ్యగాను, శేషభాగంబును బితృప్రీతికరంబగు సాయంసంధ్యగాను వెల యించె నిఁకఁ బరమేశ్వరానుగ్రహంబున నద్దేవిప్రాణంబులు దివ్య దేహంబు నొంది మేధాతిథి యజ్ఞావసానమందు,

—* సంధ్య రెండవ జన్మము - అరుంధతి యని నామకరణము *—

జాతవేదవేదియందు బంగారుతీవియఁబోలి పొడసూపిన నాతండు మురిసి యందుకొని యభిషేకంబుఁ జేసి వస్త్రాదుల నలంకరించి యరుంధతి యని నామకరణంబుఁజేసి సంతసంబునఁ బెంచుచుండె, నంత నామెయు నైదవయేడు వచ్చినయంతనె

—* అరుంధతీ వశిష్ఠుల వివాహము *—

గీ. చంద్రభాగాతటమ్మునఁ• జటులతపముఁ, జేయుచుండుడు శివకృపఁ• జేడెనపుడు
బ్రహ్మసుతుఁడై తపంబుల• వాసిఁబడసి, తనరుశిష్టున కావశి•ష్ఠునకు నొసఁగి.

క. పాణిగ్రహణ మొనర్చిరి, యేణాంకకలాధరుం డు•పేంద్రుండును న
వ్వాణీశుఁడు మున్నగు గీ, ర్వాణులుపరిణయమునన్ గ•రంబు మురియఁగన్.

గీ. ఆ త్రిమూర్తుల కరధార • నపుడు వెడలె, క్షిప్రమున్నగు నదు లేడు • శివజలములు
సతుల తలమానికం బరుం • ధతి వశిష్ఠు, తోడ నెంతయు నలరె సం • తోసమునను.

క. వారిరువుర కుదయించిరి, భూరితపోనిధులు • శక్తి మున్నగుపుత్రుల్
వీరల సచ్చరితము నె, వ్వారలు చదివినను వినినఁ • బడయుదురు సిరుల్ 78

— • శివునకు మోహంబుఁగూర్పుమని బ్రహ్మ మన్మథుని బంపుట • —

చ. నలువ యొకానొకప్డు తన • నందనులందఱిఁ జూచిపల్కెన
య్యలికవిలోచనుండభవుఁ • డక్కట సంధ్యను జూచి యేను మీ
రలు వలపొందియుత్తలపు • రాపును గాంచుట కీసడించి బి
ట్టలఁతితనంబొనర్చినగ • నాత్మఁగలంచెడు నద్దిపుత్రకుల్ 79

ఉ. ఎట్టులనైనఁ గామమది • యేర్పడఁ జేయవలెన్ బినాకికి
ప్పట్టుల నాతఁడున్ వికృతి • నంది యలందురెనేని యుల్లమి
క్కట్టును బాయు నంతదను • కన్నను బాయదు గొందలంబికన్
గుట్టుగనట్లు గూరుపుట • కున్జతనంబు నొనర్పఁగాఁదగున్ 80

మ. అని దక్షాదిము లౌకుమారులకు నా • త్మావస్థతాఁ జెప్పియం
తనెనాళీకశరున్ దలంప నతఁడున్ • దారాసహాయంబుగా
దనుఁజేరన్గని ధాతయప్డతనితో • ధానుష్కమూర్ధన్య! నీ
కెన యాధన్వి యొకండునున్ గలఁడొకో • యీరేడులోకంబులన్ 81

ఉ. నీవటుసంధ్యపై మరులు • నెక్కొనఁ జేయుట నేను నాసుతుల్
భావమునందుఁ దానిపయిఁ • బాళినిఁ జెందినమాత్రకే శివుం
డేవముఁజెంది యందఱ ని • సీ! యని చుల్కనచేసి నవ్వె నే
నావిధి బన్నమొందియెటు • లాత్మభరింతు సహింతు నైచ్యమున్ 82

క. మమ్మెటుల నీదుపువ్వుశ, రమ్ములఁ గారింపఁజేసి • రమణిపయిని ను
ల్లమ్మును దలకొనఁజేసితొ, యమ్మెయి నగ్గిరిశుమదికి • నందింపుతమిన్.

క. అందనుకఁగందుపాయదు, కొందలమునఁ గుందుమనము • గోవిందసుతా!
యిందెటులైనను నీవుమ, దిందేఁకువఁజేసి వెతను • దీర్పుముమాకున్. 84

గీ. ఇఁకను సోదర! "పితృసమో • జ్యేష్ఠ" యనుచు
విబుధులాడెడు పల్కును • విందువెపుడు

నాదుపనుపును బొనరించి • నన్నుఁ దేఱ్పఁ
నెంతయును నీకువిధియగు • నింతయేల. 85

క. అనుడు హరినందనుఁడు విని, తనమనమునఁ గొంకియును వి • ధాతృనకపుడి
ట్లనె యొనరించెద నీపను, ఘనునైన యొకండువిను వి • భూ! పేర్మిమెయిన్. 86

క. నాకస్త్రము చెలువ యదియు, లేకెట్టుల శివునిమదికి • నెసఁగింతుఁ దమిన్
జోకగుపొలఁతుక జూపుము, వీఁకన్ జని చేతువిశ్వ • విభునకుఁ బాలిన్. 87

గీ. అనిననళినజుఁడప్డు చిం • తాకులాత్ముఁ
డై కటా! యెవ్వతెనుఁ బంపి • యభవుఁ గరఁగఁ
జేయనగునంచు మదిని యో • జించుచుండ
నంత నిశ్వాసమునఁ జైత్రు • డపుడు పొడమె. 88

క. ఆతఁడు సంధ్యార్కవిభుం, డాతతపీనాంసుఁడంబు • జాక్షుఁడు కామ
ప్రీతికరుఁడు మోహనుఁడై, చేతస్సంతోష మొదవఁ • జేయుడునంతన్. 89

క. కమ్మని మలయానిలమది, కమ్మకొనెన్ బ్రమాకులెల్లఁ • గడుఁ బూచియు డెం
దమ్మునకు రహిని గూర్పఁగ, బమ్మయు, బరికించి యనియెఁ • బంచశరునితో

ఉ. అగ్గికిఁ గాడ్పువోలె విను • మంబుజబాణ! వసంతుఁడీతఁడున్
నిగ్గగు మిత్రుఁడై తనరి • నీకు సహాయముసేయు నింకఁ దా
నగ్గలికన్ బొనర్పఁగల • దన్నువ తెమ్మెర మాటలేటికిన్
నెగ్గుదు విప్డువేచనుము • నీలగళాశ్రయ దివ్యభూమికిన్ 91

వ. ఇంకను

గీ. నన్ను వెన్నాడి యీరతి • నెగడుచుండుఁ
గాన మీదంపతుల రహిఁ • గాంచి శివుని
మనసు చెదరిన నొకనాతి • మరఁగఁదలఁచు
నప్పుడేను సృజింతు న • ర్హాయగుసతిని 91

వ. అని యనుప వల్లెయని యరవిందబాణుండాతని సెలవొంది రతితో వసంతమంద
మారుతులన్ గూడి హరు నన్వేషించుచుఁ జని యందు. 91

గీ. పూవుటంపరజోదు శం • భునికిఁ గట్టె, దురుగ మల్లెలమొల్లలఁ • గురువకముల
సంపెఁగలనింపుగ దురఁ • బుష్పింపఁ జేసి, జుమ్మజుమ్మను తేంట్లగా • నమ్ముఁ గూర్చె

క. క్రొమ్మావుల నిమ్మలఁజె, ల్వమ్మగఁ జిగిరింపఁ జేసి • లలితదళాగ్రా
సమ్మునఁగోయెలగమి నొ. క్కమ్మడిఁ బంచమముఁ బాడఁ • గూరిచె రహిమై 95

క. గెలపండినయనఁటుల జొ, బ్బిలు పానకములఁ దనర్చు • విరివగు నెలమా
వుల పండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ, జెలఁగి వదరఁ జేసె రామ • చిల్కలపిండున్ .96

గీ. పారిజాతపువిరులఁ గ్రొ • ల్వాలవనంబు, లోనఁ బొగడలపైఁ దావు • లాని యాని
యల్లనల్లనఁజనుదెంచు • పిల్లగాడ్పు, గముల శశిభూషణునియంతి • కమున కనిపె.

క. తానును రతియు నతుల కే, ళీనిరుపమహావభావ • లీలాయుతులై
పూనికమై శివు గెలువన్, నానావిధ విభ్రమము లొ • నర్చుచునుండెన్. 98

గీ. ఆవనంబున నున్నట్టి • యఖిలజంతు, జాలమది మారుక్రొవ్వాడి • కోలలకుఁగ
డున్ బెగడి బీరుపోయిజో • డులను వెదకి, కూడె నెంతయుఁగూర్మిలు • గొనలుసాఁగ

క. హరుఁడించుకేనియును మదిఁ, గరఁగక స్థిరచిత్తమున నె • గరువము దనరన్
హరువుగనుండుటఁగని వెఱ, మరుఁడాత్మ బలములతోడ • మరలిదయితతోన్

— మన్మథుఁడు శివునకు మోహంబుఁ బుట్టింపలేననుట —

గీ. సత్వరముగా విరించను • సముఖమునకు, నేగి ప్రణమిల్లి యిట్లనె • నాగిరీశు
గరఁగఁజేయుట దేవ! నా • తరముగాదు, సిగ్గుచేటగుఁ గాదెనా • చెయిద మందు

ఉ. నీవును నాదుతండ్రియును • నిర్జరనాయకుఁ డాదిగల్గున
ద్దేవులయట్ల కాఁదలఁచి • దీనఁ గడంగితి వమ్మఁ జెందెనా
యేవవుపాట్లు భర్గు నెడ • నెట్టులొ గండము దాఁటివచ్చితిన్
బోవిడుమయ్య నన్నిఁకను • బున్నెము సర్వజగత్పితామహా! 102

క. నావలలకగ్గమగు నాకా!, దేవాధీశానుఁడాది • దేవుండభవుం
డోవనజోద్భవ! గడ్డిద, నీవిప్పని నెగ్గలేవు • నిక్కమరయుమా! 103

క. గుండెలు తటతటకొట్టుకొ, నం డీల్వాడి బిక్కమొగము • నన్ నుడువుమరున్
దండిగఁగని యరవిందభ, వుండుస్సురని మదిఁగడిఁది • పొగలుచు వేగన్ 104

గీ. పంచశరునకు సెలవిచ్చి • కించతోడఁ, బెద్దతడవు విచారించి • విష్ణులోక
మేగి శ్రీధరుపదముల • కెఱఁగినిలువ, నలువయాకృతిఁగని మదిఁ • గలఁగిహరియు

—• బ్రహ్మ విష్ణుమూర్తియొద్దకేఁగి శివునకుఁ గామోపాయం బడుగుట •—

ఉ. ఉత్తలపాటు మీఱికడు • నూర్చుచు వచ్చితివేమి ధాత! నీ
కిత్తఱి యేమి లోటొదవె • నేర్పడఁ జెప్పుమటన్న నాతఁడుర్
దత్తఱమొప్పఁబల్కె నొక • నాఁడల సంధ్యను బుత్రులే నక
స్మాత్తుగఁ జూచి మోహపడ • శర్వుఁడు డాసి హసించె నెంతయున్ 106

ఉ. అప్పటినుండి నాహృదయ • మాతని కిట్టులె యొక్కచెల్వపై
దెప్పరమైన మోహమును • దీగలువాఱఁగఁ జేయఁజెల్లునం
చప్పువువింటి జోదును ర • యమ్మునఁ బంచిననాతఁ డెంతయున్
గొప్పగ యత్నముల్ సలిపి • కుందుచువచ్చెను లబ్ధిలేక యే 107

ఉ నాసుతుఁడయ్యు రుద్రుఁడటు • నన్నవమానముసేయఁ జెల్లునే?
వాసియడంగె నెట్టు లల • భర్గుఁడు నాసరియైనఁ గొంచెము
ఘ్వాసము చెందవచ్చునను • భావముతోడనె యుంటి నెట్టులీ
గాసితొలంగు రుద్రునకుఁ • గామము గల్గు మహాత్మ! చెప్పవే 108

—* విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మతో శివశక్త్యవతారంబునకై యత్నింపుమనుట *—

చ. అన నల చక్రిపాణి నలువా! యవివేకపథంబుఁ జెందితీ
వనఘుని లోకనాథుని మహాత్ముని నాత్మజుఁగాఁగ నెంచి యి
ట్లనిశము గ్రుళ్ళుచుంటివిఁక నామదిఁ బాయుము నీదు ప్రార్థనన్
దనయుఁడుగా జనించెను సదాశివమూర్తి జగద్ధితంబుగాన్. 109

ఉ. ఎవ్వని నారయంగ మన • మిర్వురమున్ బనిఁబూని పెక్కునా
ళ్ళివ్వసుధన్ వియత్తలము • నెంతయు మీఱుచుఁ బోవుచున్ దుదిన్
గ్రొవ్వఱ నవ్వుఃబొట్ల కెదఁ • గొంకక వచ్చి నమస్కరించి మా
యివ్వెడఁగుం బనుల్ మది సహింపు మహేశ! యటంచు మ్రొక్కమే. 110

చ. మఱచితివే మహేశ్వరుని • మానసమం దసమానవైభవున్
హరుని ననాదిపూరుషుని • నాత్మవిహారుని స్వప్రకాశునిన్
బరమమునీంద్రవందితుని • భక్తజనావనబద్ధకంకణున్
గరువము సెంది యిట్లురక • కాఱులు ప్రేలఁగఁ జెల్లునే విధీ! 111

ఉ. ఎంతటివాఁడవీవు హరుఁ డెట్టి మహాత్ముఁడు నల్వ! నన్ను ని
న్నింతటివాండ్రఁగా సలిపె • నిద్ధఱినిన్ సృజియించి యీశ్వరుం

డెంతయు నీవు బాలికత ♦ నెద్ది యెఱుంగక మోఱకుండవై
వంతము నొంది యిట్లు ♦ పలుపాటులఁ జెందితి వేమి సెప్పుదున్. 112

ఉ. మానుము మానుమీ తెఱఁగు ♦ మంచిదికాఁదిక లోకనాథునిన్
బూనిసతీసహాయునిగ ♦ బొందుగఁజూడఁ దలంచితేని యెం
తేని దపంబు సేయుమను ♦ మీశ్వరశక్తినిఁగోరి దక్షునిన్
మానక యాజగన్మయి తను ♦ మారికయై జనియించు వానికిన్ 113

ఉ. ఆయమ యోగనిద్ర పర ♦ మాత్మవిహారిణి శంభుశక్తితా
నాయభవున్ మహేశ్వరుని ♦ నర్థి మెయిన్ దపమొంది మెచ్చఁగాఁ
జేయును శంభుచిత్తమును ♦ జెమ్మగిలంగ నొనర్చు నెంతయున్
వేయినుడుల్ పనేమి! యిఁక ♦ విశ్వవిభున్ వరియించు రూఢిగన్ 114

చ. చనుమిఁక సత్యలోకమనఁ ♦ జక్కనతండును బుండరీకజో
చనునకు జోతచేసి చని ♦ సద్మము చేరి పరాంబయా శివన్
మనమునఁ గొల్చియుంతనె తను ♦ మారుని దక్షుని బిల్చి యిట్లనెన్
ఘనతపమొంది శాంకరిని ♦ గాళినిఁ భక్తి భజింపుమీవిఁకన్ 115

గీ. భక్తవత్సల పరమాత్మ ♦ శక్తి వేగ, నిన్నుఁగరుణించి కూఁతురై ♦ నీకుఁ బొడము
నాపె శంకరుఁ బెండ్లాడి ♦ యఖిలలోక, రక్షణం బొనరించును ♦ రాణమీఱి. 116

— దక్షుండు మహేశ్వరినిగూర్చి తపస్సొనరించుట —

క. అని యిట్లుపదేశించి న, లిన గర్భుండనుప నట్లు ♦ లిప్సన్ గొనిదు
ర్గను నఖిలాజాండేశ్వరి, ననువుగఁ గొల్చుచుఁ దపించె ♦ నాతఁడు నిష్ఠన్ 117

గీ. పవనజగ్ధియై మూఁడువే ♦ ల్వత్సరంబు
లుగ్రతప మొనరింపు డు ♦ దగ్రకరుణ
మెఱయ సాక్షాత్కరించె శం ♦ కరపురంధ్రి
దక్షుఁడునుఁ గడుముదమునన్ ♦ దనిసిచూచె. 118

—* శ్రీపరదేవత దక్షునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట *—

సీ. సింగంబునెక్కి వా ♦ సిన్ బొల్చుదాని మే, ఘంబనా కృష్ణగా ♦ త్రంబుదాని
నందమౌ నగుమోము ♦ నలరారుదాని ర, క్తారక్తలోచనయుగం ♦ బమరుదాని
వరదాభయాబ్జాసి ♦ ధరకరంబులదాని, నిడివైనమేల్గవ్వ ♦ నెఱులదాని
నొక్కపెట్టునఁగాంతు ♦ లొప్పఁగుప్పెడుదాని, మదికి నానందం బ ♦ మర్చుదాని

గీ. నంబికను బరికించి సా • ష్టాంగమెఱఁగి
మ్రొక్కి భయభక్తు లమరు మే • ల్పొక్కఁదనర
నిట్లు సంస్తవ మొనరించె • నెంతయేని
నమ్రుఁడై దోయిలిని వద • నమునఁ జేర్చి. 119

క. జగదంబికా! మహేశ్వరి!, జగదీశ్వరి! సత్కృపావిశాలా! నా కి
మ్మెగ నీ దరిసెన మిచ్చితి, వగణితకల్యాణ గుణగణా!జోతలివే. 120

క. కరుణింపుము శివరూపిణి!, కరుణింపుము భక్తవరద! • కరుణింపుముమా
కరుణింపుము భగవతి! ననుఁ, గరుణింపుమ నాదిమూర్తి! • కరుణింపుశివా!

—* పరదేవత దక్షునకు వరం బిచ్చుట *—

గీ. ఇట్లు దక్షుఁడు స్తుతియింప • నీశ్వరియుఁ ద
దీయమానసీప్సితంబును • దెలిసియు నిటు
లడిగె మెచ్చితి నీతపం • బడుగు నీ య
భీష్ట మిచ్చెద నిక్కచ్చి • యెద్దియేని. 122

వ. అనిన దక్షుం డిట్లనియె.

చ. వరమున కేను నర్హమగు • వాఁడనయేని భవాని! యీశ్వరే
శ్వరుఁడు విరించిపుత్రుఁడయి • వాసిగ రుద్రుఁడనాఁగ బేరితోఁ
దిరముగఁ దాపసవ్రతముఁ • దీర్పుచునుండెను; నీవదేలయీ
వఱకు భువిన్ జనింపవిఁక • భర్గుఁడు లాఁతిసతిన్ వరించునే 123

ఉ. పుట్టుము నాదుపుత్రివయి • భూరితపోమయి! తాపమొంది చే
పట్టుము సర్వశంకరుని • బాగుగ నందఱకున్ ముదంబురాఁ
బట్టుము సర్వనిర్జరుల • బాధ లడంగి సురుంగఁ బాప్మలన్
నెట్టుమపూర్వలీలలను • నేరిమిఁ గూరుపుమంబరో! యిఁకన్ 124

క. అని దక్షుఁడు గోరుడు న, ల్లననగి మనమందు శశిక • లాలంకారున్
మననంబుచేసి దక్షుని, కనియెను భువనైకమాత • యమృతము చిందన్ 125

మ. అవునట్లే శివుఁడెప్డులాఁతిమగు, వన్ • వార్షించి తానొందఁడా
రవికోటిప్రభు జన్మ జన్మమున నే • రంజించి సేవించెదన్
ధవుఁడాతండిఁక దాసినై దయితనై • దైవాఱుదుర్గ బద్మసం
భవపుత్రా! యిఁకమీఁద నీదు సుతనై • ప్రాదుర్భవింతున్ జుమీ. 126

క. కావింతుఁగడిఁది తపమును, సేవింతుఁ గిశోరచంద్ర • శేఖరపదముల్
రావింతునీకుఁ గీరితి, నీవింతటి తపముసేయ • నెనదుజనించెన్ 127

ఉ. ఐనను నొక్కబాసగల • దయ్యది చెప్పెద నాలకింపు! నా
పైన ననాదరంబెపుడు • పాయక నీమదియందుఁ జేరునో
నేనది వేగనారసి జ • నిన్ విరమింపఁగఁ జేయుదాన వే
తౌనొక జన్మమొందఁగల • నారయు మీ మదియందు రూఢిగన్

క. చనుమిఁకఁ దావక వేశ్మం, బునకు భవద్దేవి గర్భ•మునఁ బుట్టెదనం
చని యంతర్ధానము చెం, దెను దక్షుండంతఁ దనదు • దీమముఁ జేరెన్. 129

—* దక్షుఁడు వీరిణిన్ బెండ్లాడి మిథునసృష్టి యొనర్చుట *—

వ. అంత నతండు

ఉ. మానససృష్టి పెంపగుట • మాని యెదో విధమొప్పనుండ న
ద్దానివితంబు దక్షుఁడు వి•ధాతకుఁ దెల్పె నతండు మైథునం
బూనియొనర్ప వృద్ధియగు • పొల్తిని వీరణపుత్రి వీరిణిన్
మానక పెండ్లియాడి యల • మానినితో నొనరింపు సర్గమున్. 130

క. అని యుపదేశింప నతం, డును వీరిణిఁ బెండ్లిఁగొని త•నూజులఁ బదివే
లను హార్యశ్వాహ్వయులను, గని తపసానరించి సృష్టిఁ•గావింపుఁడనెన్. 131

ఉ. వారలు దక్షవాక్య పరి•పాలన బద్ధమనస్కులై కడున్
గూరిమి గంగ సంద్రమునఁ • గూడెడుచోటికిఁ జేరి యందు వి
స్తార తపంబు సల్పుచు ని•తాంతము సృష్టినొనర్ప నుండుదుర్
నారద! నీవు వారలను • నచ్చికమీఱఁగఁ జేరి కూరిమిన్. 132

క. వైరాగ్యము బోధించితి, వారసి యవ్వారుమోక్ష•మర్థించి పితన్
జేరక చని రెండేనియు, నా రాజీవజతనూజుఁ • డరసియు నంతన్. 133

క. మది వగచి మరల సృష్టిన్, బొదలిచి సబలాశ్వుల నెడు • పుత్ర సహస్రం
బొదవింపఁజేసి వారల, కదియెవిధం బమరఁజెప్పి • యనిపెఁ దపస్కై. 134

గీ. చేరివారలు స్వర్ణదీ • సింధుసంగ, మావనిని నట నారాయ•ణాఖ్యసరసి
యందుజలమాడి తపముసే•యంగనవుడు, నీవు వారికివిజ్ఞాన•నియతిఁగఱప. 135

క. వారును దొలివారివలెన్, మీఱి జనకశాసనంబు • మెలఁకువతోఁ డ
బారమహంసవ్రతమునఁ, జేరిరి మోక్షైకహర్మ్య•శిఖరాగ్రంబున్. 136

గీ. దక్షుఁడును గొన్నినాళ్ళకుఁ • దనయులెల్లఁ
గలహభోజను బోధక•గ్గమయి ముక్తిఁ
జెందుటారసి పెన్వగఁ • జెందికుంది
పేరుటల్కతోఁ శాపంబుఁ • బెట్టెమునికి. 137

ఉ. ఓరిదురాత్మ! నాసుతుల • నొక్కనినైనను దక్కకుండఁగా
నేరిమి వారలందఱికి • నేర్పితివౌర! యతీంద్ర చర్యన
న్వారలు ముగ్ధులైరకట! పాసిరినన్నిఁకఁ జావలాత్మతన్
వీఁతఁడివోలె నెప్పడుభు • విన్‌దిరుగాడెదుగాక నీవిటుల్. 138

ఆ. అణఁగిమణఁగియుండ • కారివేరములేక, చుట్టపక్కమనెడు • సూరిదిలేక
క్రిందుమీఁదుఁగనక • భ్రమించితివి సంతుఁ, బోరుసీకుఁదీర్చు•పొట్టమంట. 139

ఆ. ఇలఋణత్రయంబు • నెవ్వఁడుదీర్పక, శైశవంబునందె • సన్న్యసించు
నట్టివానికెప్పుడమర వి • హాపరంబు, లాత్మపదమునొంద•కార్తిఁజెందు 140

ఆ. ఎట్టులున్న నీకు • నేమిర! పిలిచియుఁ, దలఁచియెఱుఁగనిన్నుఁ•గలహకారి!
కొడుకులేనినిన్నుఁ • గోరిరా! యెఱుకకై, యుకుము కేటికోరి? • యూరివార్త

గీ. అనుచు సినుముని శపియించి • యంతనాదు
తనయుఁడాంధ్రను సృష్టింపఁ • దలఁచి పెక్కు
కన్యకల వీరిణీదేవి • గర్భమందుఁ
బుట్టఁగాఁ జేసి కశ్యప • ముఖులకిచ్చె. 142

వ. అవంతరంబు

చ. మును శివ, కూఁతురై తనకుఁ • బుట్టెదునట్లు వరంబొసంగెఁ గా
వునఁ జతురాన నాత్మజుఁడు • పుణ్యతపోమయి నామహేశ్వరిన్
మనమునఁ దల్ప నాపెయు స•మగ్రకళల్దనరంగ దక్షు నె
మ్మనమునఁ జేరె నాతఁడును • మానిని వీరిణిఁ జేర్చెఁ దేజమున్ 43

ఉ. వీరిణియున్ బరాంబిక య•భీక్ష్ణతరోజముఁ దాల్చి రాజిలెన్
శ్రీరమణాది నిర్జరులు • చిన్మయి దక్షవధూదరంబునన్

జేరుట యంతనారసిభ ✽ జించిరి ధ్యానశతమ్ముగాలొప్ప న
వ్వారిజగర్భజుండు మదిఁ ✽ బండువునొందుచునుండె దండిగన్. 144

— ✽ దాక్షాయణీ జననము ✽—

మ. శుభతారాగ్రహలగ్న వేళ దురిత ✽ క్షోభంబుగా వీరిణీ
విభు చిత్తమ్ము ప్రమోదమొంది యలరన్ ✽ విశ్వైకవంద్యాత్మ సౌ
రభముల్ గుప్పజనించె వీరిణి సుగ ✽ ర్భంబందు బృందారకుల్
శుభనిక్వాణములన్ బొనర్చిరి కడున్ ✽ సొంపొప్పెఁ బూవృష్టియున్. 145

గీ. అపుడు దక్షుఁడు జగదంబ ✽ నరసి మ్రొక్కి
దోయిలొగ్గుచు నిట్లు సం ✽ తోసమునను
బలికె మ్రొక్కెద జగదంబ! ✽ పరమశక్తి!
కరుణ సల్పు మహాదేవి! ✽ కలుషహంత్రి! 146

ఆ. ఏపెచేత ధాత ✽ యీజగన్నిర్మాణ, కృతిని యుక్తుఁడగుచు ✽ సతమొనర్చు
నట్టిభువనధాత్రి ✽ వగుమహేశ్వరి! నిన్నుఁ, గొలుచువాఁడఁగూర్మి ✽ కొనలుసాగ

ఆ. ఏకెచేతఁజక్రి ✽ యీ రేడుజగముల, నేలఁగా నియోగ లీలనొంది
యల్లె సలుపుచుండె ✽ నట్టిజగద్ధాత్రి, నమ్మహేశ్వరినీన ✽ నాదిగొలుతు. 148

ఆ. ఏమెచేత రుద్రుఁ ✽ డీజగత్సంహృతి, క్రియ నియుక్తుఁడగుచు ✽ రయమువిూఱ
సలుపుచుండె నట్టి ✽ సర్వజగన్మయి, నమ్మి కొలుతు నేన ✽ నారతంబు. 149

గీ. దక్షుఁడిట్టులస్తుతియింపఁ ✽ దాఁబరాంబ, దక్షుఁగనియిట్లుపల్కెను ✽ దారచరిత
నీకువరమిచ్చినట్టుల ✽ నే జనించి, తిని గ్రహింపు దపోమయ ✽ దీప్తులమర. 150

వ. అనిపలికి యాత్మమాయా విశేషంబునఁ జిఱుత బాలికయై రోదనంబుఁ జేసిన జనయిత్రి మున్నగు శుద్ధాంత వధూజనంబులెల్ల బాలనుజూచి హరుసంబునఁ బొంగిపొరలిరి. దక్షుండునుఁ గులాచారప్రకారంబు బ్రాహ్మణులకు దానంబులును లాఁతులకు ధనంబులును బంచిపెట్టి యుమయనియు సతీదేవియనియు నామకరణంబుఁజేసె. నృత్తగీత వినోదంబులొక్క మొత్తుగ నొనర్పఁబడిమె నపుడు హరిబ్రహ్మాదులు దారసించి పరమేశ్వరిని సేవించి చనిరంత.

క. దక్షప్రజాపతికి సుత, యై క్షితి జన్మంబునొంది ✽ నట్టికతమునన్
దాక్షాయణి యనునాహ్వాయ, మక్షీణతపోనిధాన ✽ మాపె ధరించెన్. 152

క. అల్లారుముద్దుగాఁ దమ, కుల్లాసముమీఱఁ బొడమిఁయుద్యత్కాంతుల్
జల్లెడు నిందీవరఘృణిఁ, దల్లియుఁ దండ్రియును గాంచి తనిసిరిమిగులన్. 153

క. సితపక్షశశికలాకృతి, నతిశయముగ దినముదినము నరుదుగఁబొదలెన్
సతి యోగవిద్యశాంకరి, యతిరుచిరమనోజ్ఞమూర్తి యగుచు ముదమునన్.

వ. అంత నొక్కనాఁ డక్కలికిమిన్న.

ఉ. కుంచెయు రంగులున్ బలుకఁ గూరిమినొందిమహేశ్వరాకృతిన్
మంచిగ దిద్దివ్రాసి యస మానముదం బెసలారఁబూజగా
వించి శివానుకంప కెద వీక్షణసేయుచు వింతవింతగాఁ
బంచమసుస్వరం బమరఁ బాడెవిపంచిక మీటుచున్‌లలిన్. 155

—* సతీదేవి నందావ్రతంబు సేయుట *—

వ. అంతనయ్యంబిక బాల్యంబుఁ బోవిడిచి శివపాణిగ్రహణంబుఁ గోరి నందా వ్రతంబు సేయంగడంగి యాత్మజనకానుమతితో నాశ్వయుజ ప్రతిపత్తునందు నభవుని సలవణంబులగు గుడోదనంబులఁ బూజించి కార్తిక చతుర్దశియందు శివునిఁబాయ సాపూపంబులనర్చించి మార్గశీర్ష బహుళాష్టమియందుహరునిసతిలయవోదనంబుల నర్చించి పౌషశుద్ధ సప్తమియం దుషస్సున * కృసరాన్నంబున మహేశ్వరుఁగొల్చి రేయి జాగరణంబొనర్చి మాఖపూర్ణిమయందు నదీ తీరంబున శంకరపూజనం బొనర్చె, ఫాల్గునబహుళ చతుర్దశియందు రేయి నాలుగుజాముల శైలూషంబులఁ బూజించి జాగరణంబొనర్చె, చైత్రశుద్ధ చతుర్దశియందు రేఁ బగలుశివునిఁ బలాశదమనంబులను బూజించి వైశాఖశుద్ధ తృతీయ రుద్రుని సతిలయవోదనంబుల నర్చించె. జ్యేష్ఠపూర్ణిమా రాత్రి యందుత్తరేణి పుష్పంబులచే వస్త్రంబులచే శర్వునిఁబూజించి యాషాఢశుద్ధ చతుర్దశియం దుత్తరేణి విరులచేఁ గృష్ణవస్త్రంబులతో రుద్రునిఁబూజించి శ్రావణ శుద్ధాష్టమీ చతుర్దశులందు దర్భలచే యజ్ఞోపవీత వస్త్రంబులతో భర్గునిఁబూజించి భాద్ర కృష్ణత్రయోదశియందు నానావిధ పుష్పఫలములచే శంకరునిఁబూజించి జలహారయై దర్శాంతంబుగ శివార్చనం బొనర్చుచు వత్సరంబిట్లు నందావ్రతంబు నిష్ప్రత్యూహంబుగ నొనర్చుచుండుడు.

* టిప్పణి : కృసరాన్నము – పులగము.

ఉ. శామరసాతఁడప్పుగిది దక్షతనూజ వ్రతంబుఁ జేయుచున్
సోమకలాధరున్ దనమ నోవిభుఁగాఁగ వరించి యుండుటన్
దామఁదమొప్ప నారసి హి తమ్ముగఁశంకరుపాలికేగి యా
సోమనిభాస్య దక్షసుత చొప్పఖిలంబు వచించెఁ బ్రేమఁడిన్. 157

శా. నీకై జన్నియఁగట్టె నంట!సురరా జ్ఞీకోటు లాదివ్యనా
రీకాక్షిఁ సతిఁ బోటికై యెదురఁగా లేరంట!నందావ్రతం
బాకన్యామణి నిన్నుఁ గూరిచియె తా నవ్యాజభావంబునన్
లోకుల్ మెచ్చ నొనర్చు చుండెనఁట!యా లోలాక్షి నీక్షింపుమా! 158

క. బాలసుమీ!హిమకరశిశు, ఫాలసుమీ! యోగలబ్ధ పరమార్థత్మా
పాలసుమీ! రచితజగ, న్మాలసుమీ!నీయుతకు మణిమాలసుమీ! 159

చ. చనుమిఁక దక్షకన్యకని శాంతముఁ జేరి వరంబొసంగివే
గనె కరపీడనంబ మరఁ గాగ్రహియింపు మహాత్మ! భ క్తరం
జనము నె యెల్ల ప్రొద్దులను సల్పుట కే యిటురూపు నొందినా
వనఘచరిత్ర! యావైభవ దర్చనయం దభియు క్త భ క్తయా 160

గీ. అని హరివచింప విని శివుం డాదరమున
నప్పటికి మున్నెసతివ్రతం బాత్మ నెఱిఁగి
యున్నకతమున హరినన్ని యురుతరకరు
ణాధ్యుఁడై సతి యున్నహ ర్మ్యమున కరిగె 161

క. సతియును నిట్టులనంచా, వ్రతము ననుష్ఠించి శివుని వదలక పూజో
న్నతి నష్టమిఁ బస్తుంగొని, యతినిష్ఠన్ నవమియందు నర్చనచేసెన్ 162

— సతీదేవికి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట —

క. పూజావసానమున నే, యాజగదీశ్వరుఁడు మంగ ళాకారుండై
యా జై వాత్సకముఖకవు, డోజన్ దరిసెనము నొసఁగె నూర్జితకరుణన్ 163

ఉ. అందము లైతనర్చు నిఖ లావయవమ్ములవానిఁ జందురున్
గిందురు మారుఁ గీరు నొక కేవకుమీఁ తెడు సొరువాని నా
ప్పందగు సుందరీమణుల పొందికచూడ్కుల లాగి మూఁగఁజే
యందగువాని శంకరుని నాయరవిందజపౌత్రి గన్గొనెన్ 164

చ. కనినునుసిగ్గునన్ జరణ • కంజములన్ నుదురుంచి మ్రొక్కి వే
గనె భయభక్తు లెంతయును • గ్రమ్మఁగొనన్ వెడఁగాఁగ నిల్చినన్
గనుఁగొని చంద్రశేఖరుఁడు • కల్కిరో! మెచ్చితి నీవ్రతంబు ని
త్తును వరమడ్గు నీమదికిఁ • దోఁచినయట్లు రుచించినట్టులన్. 165

గీ. తెలిసియుండియుఁ దెలియన • ట్టుల విభుండు
తనదుపల్కు వినన్గోరి • తన్ను నడుగ
మురిసి సిగ్గున మ్రాన్పడి • తెఱవయున్న
చందమెంతయుఁ గనిమది • సంతసించి. 166

క. మరల వరమడుగుమంచును, దరుణేందుధరుండు సతినిఁ • దడయక యడుగన్
గరిరాజయాన సిగ్గును, మరలిచియనె దేవ! యిమ్ము • మరలనివరమున్. 167

చ. అనియడుగన్ శివుండు మది • నారసియిట్లనె నాకుభార్యవై
యొనరుము సుందరీ! యనుచుఁ • నుక్తినిఁ జావిని దక్షపుత్రి నె
మ్మనమున గోరినట్టులెదు • మర్చిన శంకరు ప్రక్కనిల్చి యా
వననిజహావభావముల • వాసిదసర్వఁగఁ జేయునెంతయున్ 168

గీ. తరుణశృంగారమూర్తులై • తనరియున్న,
వారి నిరువురఁ జూడన • భ్రంబునందు
జెలఁగు చిత్రాశశులజతన్ • దెలుపుచుండి
రరుస మొనగూర్చు మదికి నా • యందుబాటు 169

గీ. స్ఫటికమణిమయమూర్తి యా • శంభుదండ,
స్నిగ్ధభిన్నాంజనద్యుతి • శివదలిర్చ
నిండుచందురు వెనుకొని • నీటుమీఱి
యున్న ఘనలేఖవోలెనం • దొప్పియుండె 170

—• శివుఁడు సతీదేవికి వరంబిచ్చుట •—

ఆ. అంత దక్షపుత్రి • యంజలి జోడించి, యనియె దేవదేవ! • జనకునడిగి
నన్ వివాహవిధిద • నర్పఁజేకొనుమన, నింపుమీఱవరదుఁడీయకొనియె 171

వ. మఱియు

క. అనిమె నొకబాసచేసెద, వినుసతి! నావచనమంద • విశ్వాసమునీ
మనమున నెపుడే నొదవిన, మననిద్దఱఁ బాపనోపు • మానకయదిల్యూ 172

క. ఇటులాడి కాలుసాఁగక, యెటులో పయనంబుఁ జేసి • యేఁగెను శివుఁడం
తట దాక్షాయణి పితలను, జటులగతిన్ దఱిసిచెప్పె • శంకరుపరముల్ 173

వ. అనంతరంబున శివుండుసరస్వతీ సహాయంబుగఁ జతుర్ముఖున్ దలఁపుడునతం డట్లు విచ్చేయ సతీవ్రతంబు తెలిఁగు నాపెకభీష్ట వరదానంబు నొసంగుటయు దెలిపిఁ తద్వివాహార్థంబు దక్షునుద్బోధింపఁ బంచిన నాతండలరిచని వధూసమే తుండగు దక్షునిన్ జేరి యిట్లనియె. 174

చ. కొమరెనొసంగు రుద్రునకుఁ • గోమలిచేసిన సద్వ్రతంబున
ర్చయు సమకూరమెచ్చియె వ • రంబొసగెన్ సతిఁగాఁగఁ జేకొనన్
గరము ముఖంబుగూరెఁ ద్భటి • కాలము జాగొనరింప కీవు వే
గిరముగ సర్వయత్నములు • గీల్కొనఁ జేసి యొనర్పు పెండిలిన్. 175

క. అనియుపదేశించిన సతిఁ, డునునోమనిపల్కె ద్రుహిణుఁడును శుభలగ్నం
బును నేరుపఱచి శంకరుఁ, గొని తేరన్ మరలఁ గదలె • గోధ్వజుకడకున్. 176

గీ. చని మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి • సత్వరముగ
దరలి రమ్మనెఁ బెండ్లికై • తనయనిచ్చు
నాదుతనయుండు దక్షుఁడ • నాదిపురుష!
వేగ నీజనములతోడ • వెడలు మటకు. 177

క. అనిచెప్పుట కభవుఁడుముద, మునుజేకొని నారదు ముని • ముఖ్యుఁదలఁపవే
గనెనతఁడు సేరవచ్చినఁ, జనవలెఁ బెండ్లాడ దక్షు • సదనంబునకున్. 178

ఉ. నీవు మరీచి ముఖ్యగుము • నిప్రవరోత్తములర్ సదారులర్
శ్రీవిభునిన్ రమన్ నిఖిల • సిద్ధసురాసురదివ్యవర్గమున్
నావచనంబుగాఁ బిలిచి • నాదుగణంబులతోడఁ బెండ్లికిన్
రావలెనన్న నాతఁడు గ • రంబు ప్రమోదముఁ జెంది యట్టులన్. 179

ఆ. ప్రభునినుడుగుకన్న • పైపెచ్చుగా నెల్ల, వారిఁబిలువ నెల్ల • వారువచ్చి
పెండ్లిపనుల నెల్లఁ • బేర్మిమైనొనరించి, పయనమెలుక సేయ • భర్గుఁడపుడు. 180

క. అలరుననడ్వాహముపై, లలితగతిన్ గూరుచుండి • లక్షల్ కోట్లా
బలములు ముందును వెనుకను, జెలఁగఁగ దక్షునిపురంబుఁ • జేరరయమునన్.

—* స తీ శి వ వి వా హ ము *—

ఉ. దక్షుఁడు చేరవచ్చి ప్రమ • దంబుననందఱు గారవించి వి
శ్వాత్ముని కమ్మహేశ్వరుని • కర్థిమెయిన్ వరపూజఁ జేసి తా
నక్షయభాగ్యయుక్తమగు • నాత్మగృహంబును జేర్చి యందుఁబ
ద్మాక్షిని నాత్మపుత్రికను • నార్యను దెచ్చి కరంబు ప్రీతితోన్. 182

గీ. గ్రహబలాన్విత శుభలగ్న • కాలమరసి
విధివిధానముగా విశ్వ • విభునకొసఁగె
హరుసమును జెందెబాలేందు • ధరుఁడు దక్ష
పుత్రి పాణిగ్రహణమొంది • మురిసెమిగుల. 183

గీ. అట్లు పరిణయమాడిన • యాదిదంప
తులను గని వేల్పులెల్లరు • నలరి యలరు
వృష్టిఁ గూర్చిరి యచ్చర • వెలఁదు లాడి
పాడిరి సువాద్యములు మ్రోసెఁ • బలురకముల. 184

వ. అంత శివానుమతితో విరించి యజ్ఞశాలకడకు నూత్నదంపతులఁగొని చని యగ్నిప్రతిష్ఠం బొనరించి విధిప్రకారంబు హోమంబు నెఱవేర్చి ప్రదక్షిణంబు నొనర్పఁ జేయుచున్నంతఁ బరమశివమాయచే దక్షకన్యకా చరణాబ్జంబు నిరీక్షించి పంచశరపీడితుండై చూడ్కి మరల్ప లేకున్నంతఁదత్రత్యులెల్ల రక్కజ పడఁగాంచి మించుటక్కుతోఁబంచాస్యుండు విరించనుఁబొడువజూడుడు నెల్లరు హా,హా, కారంబులుచేసి యబ్జసంభవు మహాపరాధంబును మన్నింపుమని శివునిఁ బ్రసన్నున్ బొనర్చిరపుడు ద్రుహిణునకు రేతఃపాతంబై యందుఁ బుష్కలావర్తక ద్రోణసంవర్తకము లనెడు మేఘంబు లుత్పన్నంబులై శివాజ్ఞతో వినువీథిఁ జేరియుండె నంతఁ జతుర్ముఖుండు వినీతుండై పరమేశ్వరాంఘ్రులన్‌బడి క్షమను వేఁడఁ బరమేశ్వరుండు గరుణించి ప్రసన్నుండయ్యె నంత నళినజుం డవశేషంబును దీర్చుడునంత సతీశివులేకాసనంబునఁ గూరుచుండి రపుడు, విష్ణ్వాది సకలసురలును దివ్యప్రమథ భూతగణంబు లవ్వారికిఁ బ్రణమిల్లి యానందించిరంత నమ్మఱునాఁడు దక్షునకుఁ బయనంబెఱిఁగించి మహేశ్వరుండు సతితో దేవగణంబులుగొల్వఁ గైలాసంబుఁ బ్రవేశించి యందఱకు సముచిత గౌరవంబులొనర్చి యాహూతులనందఱ వారియాలయంబుల కనిపి

నందీశ్వరుని హజారంబు వాకిటనునిచి సతీదేవితో నభ్యంతర గృహంబుఁ బ్రవేశించె నీసతీమహేశ్వర వివాహచరితంబు నెవ్వరాకర్ణించినఁ జదివిన నవ్వారి కైహికాముష్మిక ఫలంబులొదవునని సూతుండు శౌనకాదులకుఁ జెప్పినయంత నవ్వారవ్వలికథ నెఱిఁగింపుమనుటయు సూతుండిట్లనియె. 185

—* స తీ శి వ వి హా ర ము లు *—

క. పరమేశ్వరుండు సతితో, నురుమోదంబమర సురత • మొందెను బలువ
త్సరములు నిముసములట్టులఁ, బరిశీలనసేయరాని • పగిదిగనమరన్. 186

మ. వనపుష్పంబుల హారముల్ నిజవధూ • వక్షంబునన్ వైచు భా
మిని యద్దంబును జూచికొన్నపుడు బే • ర్మిన్ డాసితానున్ విలో
కనసేయన్ రవలొప్పు కమ్మలను వే • గన్ దీయువేవేయునే
మినుడిన్ జెప్పినసుజ్జెవిన్ దరిసియే • మేలొందఁజెప్పున్ రహిన్. 187

గీ. సతి యితర వస్తువులఁ జూచు • చందమరసి
వెనుదెసనుడాసి యాశ్లేష • మును బొనర్చు
చకితమై వ్యాకులమున వె • నుకకుఁజూడ
నలఁతినవునగి ముద్దాడు • నామెమోము, 188

గీ. పసిఁడి తామరమొగ్గల • పగిదిమెఱయు
భామచనుదోయిఁ గస్తూరి • పంక మలఁది
తేఁటిబ్రావ్రాలిన చెలువంపు • తీరొనర్చి
చూడుమిది సుందరీ!యని • చూపి మఱియు. 189

క. కలికిచనుదోయిఁ గ్రాలెడు, చెలునపు ముత్యాలదండఁ • జేకొని ప్రీతిన్
గలయన్ గనినట్టులఁగని, యలరుచు నచ్చటనేచేర్చు • నంత నెమరలన్. 190

గీ. కడఁగి కెంపులసంకీలు • కడియములను
మేల్మిమొలనూలు విడదీసి • మెచ్చుగులుకఁ
దానెయమరించుఁ బలుమాఱు • తమినిఁ బలుర
కముల విరులనుదెచ్చి చొ • క్కము నమర్చు. 191

గీ. ఇప్పగిదిఁ జెల్వతోఁ గూడి • యీశ్వరుండు
రాతిరియుఁ బవలును రాగ • రంజితుఁడయి
ఇంతినెడఁ బాయకెంతయు • సంతసమున
నున్నఁగాముఁడు గొలుచుచు • నుండెవారి. 192

వ. కొన్నివందల వత్సరంబులమీఁద.

క. హరుఁడంత శీతశైలము, స్మరియించి బిరాననటకు • సతితోఁ జని యా
దురమైన శిఖరతలమున, నిరవొప్పఁగ నుండెనెంత • యేనిఁ బ్రియమునన్.

క. అందలిమ్రాకులు తీవియ, లందముగఁ జిగిర్చిపూచె • నలదీర్ఘికలున్
బొందామరలన్ గలువలఁ, బొందుగ వికసింపఁజేసెఁ • బుష్పశరాజ్ఞన్. 194

క. గందపు మ్రాకులపై నర, విందమ్ములపయినిఁ గుంద • బృందమ్ములపైఁ
జిందుమరందము లొందుచు మందసమీరములు శివుల • మదులలరించెన్. 195

సీ. సంజకెంజాయలఁ • జానగు చందురుఁ, బురణించు పాలాశ • పుష్పతతులు
కందర్పకేతుల • నందగు నాగకే, సరమహీజాతప్ర • సవవితతులు
అలపవమానున • కామోదమిడి మేల్మి, భాసిలుచున్న ల • వంగలతిక
లమ్మరుబలముల • కమరబోనంబిచ్చి, యలరెడు నెలమావు • లందమైన.

గీ. కొలకులందలి యుదకముల్ • గలకలేక, వికచకమలోత్కరంబుల • వెలసిజోతు
లను వెలుంగఁగ జేయుచు • మునులమనము, లనుదలంపఁగఁ జేయుచుం • డెను విరివిగ

క. చందురుఁడు నాల్గుజాలఁ, బసందుగ వెన్నెలలునించి • సంబరమొదవన్
విందొనరింప విభావరు, లుందద్దయు నొడికమగు చెలువు సూపెసిరిన్. 197

ఉ. అట్టిసుఖాఢ్యమైన సమ • యమ్మున శంకరుఁ డాత్మదారనా
గట్టుపయిన్ నికుంజముల • గాంగతటంబుల నేటిలంకలన్
నెట్టన మీఱి భోగముల • నెక్కొని యక్కునఁ నొందుచుండెఁ దా
నిట్టలమైన బాళి విభుఁ • డెట్టులనట్టుల నొప్పెనాకెయున్. 198

గీ. సతిముఖేందుసుధాపాన • సమ్మదమున, రమణియానన సౌరభ • గ్రహణమునను
చెలువయందంపుఁ బేర్మికి • లలితశీల, మునకు శివమదకరి గట్టుఁ • బొందెసతము.

క. పలుకులఁ జూపుల మేల్చె, య్యల హాస్యాలాపములను • నుడురాజధరుం
డలరించుచు దాక్షాయణి, కెలన నెడన్ బాయకుండు • కేళీరతుఁడై. 200

—* ప్రావృట్కాల వర్ణనము *—

వ. ఇట్లు మహేశ్వరుండు గొంతకాలం బోషధిప్రస్థంబునందు సతీదేవితో విహా
రంబు లొనర్చుచున్నంతఁ బర్జన్యకాలాగమంబగుడు నొక్కనాఁ డమ్మహాదేవి
విభున కిట్లనియె. 201

శా. ప్రాణేశా! కనుగొంటివే యడరునీ • ప్రావృడ్గతిన్ మేఘని
ర్వాణంబుల్ భయదంబులై తనరె రం•గత్తుంగశృంగాళి బ్రబ
ర్వాణాటోపముతోఁ జెలంగెను మహా•వర్షాంబుధారల్ జగ
త్ప్రాణంబుల్ చెలరేఁగె, బిట్టెసఁగె ని•ర్ఘాతప్రపాతంబులున్. 202

చ. రవి గనుపట్టఁడయ్యె దిన • రాజి విభావరులందు యామినీ
ధవుఁ డగుపట్టఁడయ్యెనిఁక • దారలుగీరలు లెక్కయేమిటన్
బవలును రాత్రి యొక్కసరి • భాసిలుచున్నది గర్జదభ్రముల్
రవములతోడ మీఁదఁబడు • లాఁగుచరించెను మారుతాహతిన్. 203

గీ. గాడ్పుతోఁగూడి పెద్దవృ • క్షంబు లెగిరి
నృత్తమొనరించుచున్నట్లు • నెగడెఁ జదల
భీరువుల చిత్తములకుఁ బల్ • భీతిసేయు
చున్నవిట్టులనరయు సం • పన్నతేజ! 204

గీ. చాతకపతత్రులును శిఖుల్ • జలదములకు
నెదురువోవుచు నున్న న • య్యెడరునందుఁ
గరకవృష్టిచే నవ్వానిఁ • గానుపట్ట
నట్లు సల్పెడు నవ్వాలా • హకము లేచి. 205

గీ. ఇట్టిసమయంబు నారసి • యెంతయేని
పూన్కిఁగాకములు జకోర • ములును నీడ
ములను సలుపుకొనుచు స్వస్థ • ముగ వసించె
నీవు దలఁపవదేలొకో • నిలువ గీము. 206

క. కనుఁగొను పలురంగులతో, వెలసెడు మేఘములతోడ • విశ్వేశ్వర!యీ
ఘనమగుహిమవన్నగ మిట, నొనరెడుతెక్కలు గలట్టి•యుదధియనఁగడున్.

ఉ. కావున దేవరా! మనము •గ్రచ్చఱ యిమ్మలఁ బాసి యొందుచో
టేవిధినైనఁ జేరుదము • హెచ్చుగ నుల్కు జనించెనాకనన్
దావిని లోకనాయకుఁడు • దద్దహసించి యిటుల్ వచించెఁ గాం
తా! వెఱపొంద నేటికి హి • తంబగు వాసమొనర్తుఁజక్కఁగన్. 208

ఉ. మేఘము లీనగంబునకు • మేఖలఁదాఁటక క్రిందనుండు నభ్రౌ
ఘము లింకరావ్యగిరి • యంఘ్రులయందె వసించు నానుప

ర్వ్యాఘునివాసమైన కన • కాద్రిని నట్టులెయుండు వీనిలో
నోఘనవేణి! నీకెచట • నుండఁ బ్రియంబొ వచింపు మింపుగన్. 20

వ. అందీ హిమగిరి నారయుము.

సీ. సిద్ధాంగనలు నాగ • సీమంతినులు నెప్డు, వదలక నీకు సే • వలుపొనర్తు
రద్రిరాజపురంధ్రి • యమ్మేనకయు నినుఁ, బ్రేమించి పూజగా • వించుభక్తి
బంగారు పద్మముల్ • భాసిలుమానస, సరసి మదికిఁగూర్చు • సంబరంబు
పులులెలుంగులు సింగ • ములు దపోమహిమల, కొదుగుచునందంద • నోసరిల్ల

గీ. దివిజగంగావధూటిబల్ • తేజ మెసఁగఁ, దీరుతీరులనృత్తముల్ • దీర్చుచుండు
బచ్చికలయాస్తరణములిం • పెచ్చఁజేయు, బాయ నెంతువెకాంతప్రా • లేయధరమ

చ. ఎడపక యెల్లకాలమొక • టేవిధిఁ బూఁచి ఫలించుచుండు ని
య్యెడ నిఖలద్రుమంబులును, • నెల్లపుడబ్జకువాలజాలమున్
బొడమఁగఁజేయు దీర్ఘికలు, • మోహనమంజులగానమాధురిన్
దడయక కూర్చుచుండు సత • తమ్మఁ బికప్రముఖమ్ము లిమ్ముగన్. 21

చ. ఇఁకను హిరణ్యశైలమున • నింపుమెయిన్ మఘవాదిలోకనా
యకు లమరావతీప్రముఖ • హర్షకరోత్తమరాజధానులన్
రకముగసల్పి యందులఁది • రంబుగఁ గాపురమున్నవారలా
త్మకు ముదమైనఁ జెప్పదయి • తా! యట కేగుదమా? ప్రియంబుగన్. 22

ఉ. అందు మహేంద్రురాణి నిను • నాదటఁ గాంచి ప్రియంబుసేయుఁబ
ల్విందులు సేతురెంతయును • వేల్పులచేడియ లచ్చరల్ గడున్
బొందుగసేవఁ జేయుదుర • పూర్వవినోదములన్ బొనర్చు హా
రిందుముఖీ! వచింపుమిఁక • నేగఁగ నెంచినఁ గాంచనాద్రికిన్. 23

వ. అట్లుగాదేని.

ఆ. మనదు వెండికొండ • కనఘాత్మ! చేరఁగ, దలఁచెదేనిఁ జెప్పు • దరులు సా
పులును గాంగకూల • ములును జెల్వగునెందు, నెందు బ్రహ్మపుత్ర • సందడిం

ఆ. అనుడు దేవదేవి • యభవ! యీహిమగిరి, యూర్ధ్వశిఖరమందు • నుందమన
వేగముగశివుండు • వెలఁదినిఁదోడ్కొని, యున్నతంపుశిఖర • మొందెనపుడు.

క. అందువనంబులఁ గొలఁకులు, మందసమీరములు సిద్ధ • మహిళామణులున్
గందువఁగూర్చిరి మనముల, నిందుకలాధరునకును మ • హేశ్వరి కెలమిన్. 2

గీ. చేరి విద్యాధరీకోటి, కిన్నరీత,తియును నప్సరశ్శ్రేణి యెం తేనిమీఱి
వేణువీణామృదంగ నిక్వాణగతుల, నృత్తముల సల్పుచుండిరి చిత్తసుఖము.

గీ. ఇట్లు నీహారగిరిఁ బరమేశ్వరుండు, రమణితోఁబది వేల్వత్సరంబు లిష్ట
భోగములనొంది యానందమునఁ జెలంగె, రాతిరియుఁబవల నెడు నేర్పాటు లేక

ఉ. ఒక్కొకనాఁడు పద్మముఖి నొద్దికఁ జేకొని కాంచనాద్రికిన్
జక్కఁగఁజేరి యందు మణిసానువులన్ విహరించివచ్చు వే
ఱొక్కపుడీ యిలాతలమహోన్నతదివ్యవనీతలంబులన్
మక్కువతోఁ జరించుచును మానినితో మరలున్ హిమాద్రికిన్. 219

వ. ఇట్లు దాక్షాయణీ శివు లన్యోన్యసంగతి ననురాగభూజంబు నత్యంతాభివృద్ధిఁ దనర్చినంత భవాని దాంపత్యసుఖముల నెంతేనిఁ దనిసి సంతుష్టయై యొక్కనాఁ డేకాంతంబున శంకరునకు మ్రొక్కి భక్తితో దోయిలొగ్గి ప్రహ్వీభూతయై యిట్లు ప్రార్థించి యడిగె. 220

—* శివుఁడు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు నుపదేశించుట *—

చ. పరమకృపాళు! నీవలన బాగుగ భోగసుఖంబులొంది యం
దరుసము నొందితిన్ మరలె నాత్మ యిఁకన్ జనుఁ డెట్లు దుఃఖ ని
స్తరణము నెందు జీవు లెట్లు సంసరణమ్మును బాసి నిత్యమౌ
పరమపదంబుఁ గాంతురు కృపన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! యాతఱిన్. 221

క. అని లోకోద్ధరణార్థము, వినయమ్మున నాదిశక్తి విభునడుగఁగ బ్రీ
తినిఁ గొని శంకరుఁడిట్టుల, ననియెను దాక్షాయణీ! ప్రియంబుగ వినుమా!

మ. పరతత్త్వంబిది దీనినారసినచో బంధంబులన్ బాసిమో
క్షరమన్ జెందును జంతు వెప్పుడది విజ్ఞానస్వరూపంబిఁకన్ వ
బరుఁడున్ నేనన కారయన్ దగును సర్వంబిద్ది బ్రహ్మంబుగాఁ
బరమార్థైక మనంబునన్ దెలియుమీ బాటన్ సరోజాననా! 223

క. అదిదుర్లభ మత్యంతం, బది యెఱిఁగినవాఁడు చూడ నరుదగు జగతిన్
ముదితా! భక్తియనంబడు, బదిలంబగు వస్తువొకఁడు భాసిలెడు నిలన్. 224

చ. పొలుపుగ భుక్తిముక్తిఫల భోగములొందఁగఁజేయు భక్తి యి
మ్ముల నది తల్లియై పరఁగుఁ బుణ్యవతీ! భువి నెల్లవారికిన్

సులభము దాని యార్జనము • చోద్యము జ్ఞానముకన్న భిన్నమై
యలరును గాని భక్తి, దయి•వారనిచో౯ గనలేరు జ్ఞానమున్. 225

గీ. భక్త్యధీనుఁడనై యేను • బరమనీచ, జనులకేనియుఁ బాపిష్ఠ • జనులకేనిఁ
గైవసంబయి వారి య•గారములను, జేరి కొలుచుచునుందును • మేరమీఱి.

.. ఆ భక్తి సగుణ నిర్గుణ భేదంబుల ద్వివిధంబై యలరు, నందు మొదటిది వైధి యనియు స్వాభావికి యనియు ద్వివిధంబయ్యె నా రెండును నైష్ఠికి, యనైష్ఠికి, యను భేదంబుల నొప్పి ప్రత్యేకంబు ద్వివిధంబులయ్యె, నందు నైష్ఠికి మరల యాఱువిధంబులయ్యె; అనైష్ఠికి యేకరూపయే; ఈయవి, విహితావిహిత భేదంబులతో మఱియు ననేకవిధంబులయ్యె, వాని స్వరూపంబు మఱొకమాఱు దెల్పెద నిపుడు ప్రసిద్ధంబులగు నా రెండు భక్తులకుఁ దొమ్మిది యంగంబులను బుధులు లెక్కపెట్టి రవ్వానిని వాని స్వరూపంబును దేటపఱతు వినుమని యిట్లనియె.

గీ. శ్రవణమును గీర్తనంబును • స్మరణసేవ
నములునున్ దాస్యమును నర్చ • నయునువంద
నమును సఖ్యంబు స్వాత్మార్ప • ణమును ననెడు
నవవిధాంగము లొంది త • నర్చుభక్తి. 228

వ. ఇఁకను వీనిస్వరూపంబు దెలియఁజేయుదుఁ, నారయుము,

సీ. నాదులీలాకథ • లాదట వినుచుహ, ర్షము నొందుటయె శ్రవ• ణమనఁబడును
హృదయాంబరముననా • హృద్యలీలలను దా,ర్కొనిపాడుటద్దికీ• ర్తనమనఁబడు
ననుజగన్మయునిగా•నమ్మినిర్భయమతి, స్మరియించుచుండుటే • స్మరణమగును
అరుణోదయాదిగ•నహము రేయియు వేడ్క, చెన్నొందఁగొలుచుటే•సేవనంబు

గీ. హృదయపీయూష రసమది • యుబికి పాఱఁ
బ్రియముఁ జెందుటే దాస్యమన్ • బేరుఁగాంచు
రహియమర షోడశోపచా • రములు దనర
నన్నుఁబూజించుటయె యర్చ •నంబు వినుము. 230

క మనువును జపించుచునుమది, ననువుగధ్యానము సలుపుచు • నష్టాంగములు
ర్వినిఁజేర్చిమ్రొక్కుటే వం, దనమని చెప్పుదురు పరమ•తత్త్వజ్ఞ మునుల్

గీ. కడఁగి కష్టసుఖముల లె • క్కఁగొనక నెప్డు
నమ్మికొలుచుచు సఖ్యమ • నాఁగఁజెలఁగుఁ
దనువు నంతయుఁ బేర్మిమైఁ • దనకుఁ గాక
నాకు విడుచుట యాత్మార్ప • ణంబు చెలువ! 231

వ. ఈయవి తొమ్మిదియు భక్తికంగంబులై భుక్తిముక్తి ప్రదంబులై నా కతి ప్రియంబులై యలరారుచుండు నింకను బిల్వాశ్రయాది కంబులగు నుపాంగంబులును బెక్కులుగల వవ్వాని నీవయారయఁ గలవిట్లుసాంగోపాంగమగుభక్తి తెఱంగునీ కెఱింగించితి.

గీ. ఇద్ది వైరాగ్యమాతృక • యిద్ది ముక్తి
దాత్రి సర్వఫలోత్పత్తి • దాయిని యగు
నీకుఁబోటి యొనర్చు బల్ • నీటుమెఱయ
నామదిఁ గరంచు పెక్కేల • నలినవదన! 233

గీ. భక్తి జ్ఞానంబు విరతినాఁ • బరఁగుత్రిపుటి
యందు జ్ఞానవైరాగ్యము • లమరుటరిది
భక్తినొందుట సులువగు • భక్తియొదవ
సర్వమీడేఱు నాదు వ • శ్యతఁ బొనర్చు.

వ. మఱియు భక్తివశ్యుండనై యేను.

శా. పాపాత్ముండగు పక్షిక కంతునకు బల్ • భాగ్యంబులర్పించితిన్
బాపన్ వేఁడఁగఁజూచి దండధరునిన్ • బ్రాణంబులన్ బాపితిన్
సాపాటుగా బొనరించితిన్ గరళమున్ • జంకింతయున్ జెందకే
యీ పాట్లన్నియు భక్తినిన్ వలచియే • యిందువ్రర్ధ బింబాలికా! 235

ఉ. కావున దేవి! నే మిగులఁ • గాంక్ష యొనర్చెద భక్తియోగమున్
శ్రీవిలసిల్ల భక్తులను • జేరెద నెల్లపుడన్న దేవియున్
భావమునందు భక్తియె ఘ • నంబని మెచ్చి ప్రమోదమొందె నిం
కేవియొ ధర్మమర్మము ల • నేకములడ్గినఁ జెప్పె నీశుఁడున్. 236

వ. అహరహం బిట్లు లోకహితార్థినియై యమ్మహేశ్వరి మహేశ్వరుని నానాశాస్త్ర సంకేతవిషయంబులను వర్ణాశ్రమాచార నిబంధనంబులను స్త్రీ పురుష ధర్మం

బులను జ్యోతిశ్శకున సాముద్రిక వైద్యేతిహాసక్రమంబుల నడ్గి సదుత్తరంబు
లొంది యానందమొందుచుండె ననుడు సూతునకు శౌనకాదు లవ్వలి కథ
నెఱింగింపుమనుటయు సూతుం డిట్లనియె.

—* ప్రయాగలో దేవమునులు యజ్ఞము నొనర్చుట *—

చ. అతుల మునీంద్రులెల్లరు ప్ర•యాగను జేరి మహామఖంబొకం
డతను విభూతిసల్పుచు మ•హామహులందఱఁ గోరి పిల్వఁగాఁ
గుతుకముతోడ నందు నొనఁ•గూడిరి సర్వసుపర్వులున్ ఋషుల్
క్రతువది పెద్దకాలము వి•రాజిలె నెల్లరు మెచ్చ నచ్చటన్. 28

గీ. అందు బ్రాహ్మిసమేతుఁడై • యబ్జభవుఁడు
భృగువు భగుఁడును బూషము•న్నగు గరిష్ఠు
లుండిరి మహేశుఁడును వచ్చి•యుండె నంత
దక్షుఁ డొకనాఁడు విచ్చేసె • దర్పమెసఁగ. 29

క. వచ్చిన దక్షునిఁ గనుఁగొని, యచ్చటివారెల్ల లేచి • యాహ్లాదముతో
హెచ్చగు గద్దియనిడి మది, మెచ్చునటుల్ మ్రొక్కి కొలువ • మేలుగ నతఁడున్

ఆ. వారిగారవించి • వారిజసంభవుఁ, జేరి మ్రొక్కి గద్దెఁ • జేరికూరు
చుండి శివునిఁగనియ • తండు దనను జేరి. మ్రొక్క లేదటంచు • నుక్కుమిగిలి

క. మునులను వేల్పులఁగనుఁగొని, యనియె భవుండితఁడు మామ • కాత్మజఁగొనివా
కనువుగ శిష్యుండైనను, నొనరింపఁడు గౌరవంబు • నొక్కింతేనిన్.

ఆ. అశుచి లుప్తకర్ముఁ • డతిభిన్నసేతువు, మాని, యీతఁడిట్టి • వానికేన
నర్హుఁడైనవాని • కామ్నాయవిద్యను, బలెనొసంగినాఁడఁ • బట్టి నట్లు. 24

సీ. ఘోరంబులగు ప్రేత • వారంబులనుగూడి, సంచరించుచునుండు • సంతసము
నిలువాకిలియునని • యెంచకనిచ్చలు, కాపురంబుండును • గాటియందు
ఉన్మత్తునిన్ బోలి • యొడలెఱుంగక యెప్డు, నగ్నుడై హసియించు•నానఁదక్కు
తామసజనులకుఁ • దావిభుండై కడు, కూరిమితో నేలు •కొనును వారి

గీ. పేరెశివుఁడని యశివు • డై వెలయు నిట్టి
నష్టశౌచునకెఱుఁగక • నలిననూతి

చోదనన్ జేసి యెద్దియుఁ • జూడకట్టు
సాధ్వియగు కూఁతునొసఁగితిఁ • జదురుఁదప్పి. 244

—* దక్షుఁడు శివుని శపించుట *—

క. అనియిట్లుపలికి వేగమె, కనుఁగవయందగ్ను లొదవఁ • గనుఁగొనియభవుఁగా
వెనుకనుక తోడ నుదకం, బును ముట్టి శపించెనిట్లు • భూతేశ్వరునిఁ

క. ఇతఁడిఁకను సర్వయజ్ఞ, ప్రతతుల భాగంబులేక • వందురును బహి
ష్కృతుఁడగు సురలకు మునులకు, నతీతుఁడగు నితని కేటి • కావ్యంబుల్

గీ. ధాత మున్నగువారు వల్దనుచు నుడువు,చున్న నిట్టులఁ గొంకక•యుద్ధతమతి
యై శపించిన దక్షున • కలిగి నంది, కేశుఁడిట్లని ప్రతిశాప•మిచ్చె వేగ. 247

—* నందికేశ్వరుఁడు దక్షునకుఁ బ్రతిశాపం బిచ్చుట *—

ఉ. ఓరి! దురాత్మ! దక్ష! వినుమోరి! మహేశ్వరు యజ్ఞకోటికిన్
దూరముసేయ నీతరమె ? • దుర్మతి! శర్మముదక్కి నీవిటుల్
గారులుప్రేల నేమియగుఁ•గాపురుషాగ్రణి! బస్తమాళివై
తీరెదుగాక వేగ నిఁకఁ • దీఁపురమెల్ల నడంగుఁ గావుతన్. 248

చ. ఎవనిఁ దలంచినంత సక•లేజ్యలు పూర్ణతనొంది మించు నిం
కెవని నుతించినన్ జనుల•కెల్ల నమంగళముల్ దొలంగి మే
లవు; నెవనిన్ భజింత్రు గమ•లాత్ముఁడు నీ గురుఁడైన ధాత నా
యవికృతు నాదిదేవుని వృ•థా శపియించితె! యజ్ఞబాహ్యుఁగా

క. అని తన్ను శపించిన నం,దినిఁగని దక్షుండు మిగులఁ • దీంద్రపుటలుకన్
గొని యిట్టుల మరల నెపిం, చెను ముందున్ వెనుకఁ గనక • చేవదలిర్పన్

—* దక్షుఁడు నందికేశ్వరుఁడు మున్నగువారిని నెపించుట *—

ఉ. మీరలు రుద్రభక్తులయి • మీఱియిటుల్ చెలరేగుచున్న వా
రీరిఁక వేదబాహ్యులయి • యెల్లరు వేదపథంబు వైదికా
చారము దవ్వుఁజేసి భసి • తానను లై చరియింత్రుగాక బృం
దారకులున్ మునుల్ దగుప•థమ్మునఁ జేరకయుండ్రు గావుతన్. 251

వ. అనిదక్షుండు శపించినయంత భృగ్వాదు లలరుచున్నన్ గాంచి నందికేశుండు
మరల నవ్వారికిట్లు ప్రతిశాపంబిచ్చె. 252

—* నందికేశుఁడు భృగ్వాదిమునులకు శాపం బిచ్చుట *—

సీ. ఎవరు శివునకు విముఖులై • యేవమనక
యిట్టి తుచ్ఛోక్తులకు ముదం • బెనయువారో
యట్టివారలు వేదత • త్వార్థమునకు
బాహ్యులగుదురుగాక యె • వ్వట్లనేని 253

క. మఱియును గామాత్మకులై, దరిద్రులయి యాచకులయి • ధర్మచ్యుతులై
వెలివక యభక్ష్యములఁదిను, దురు శూద్రులయాజకులగు•దురునగజగముల్

వ. అని శాపం బిచ్చినంత శివుండుడిపి దక్షశాపంబున కావంత యలుగక నందికే
శున కిట్లనియె. 256

ఆ. తగునె బ్రహ్మకులుల • దండింప శాపోక్తి, నేమియయ్యె శాప•మీాయనాకుఁ
బరులకోసరముగ•బావిదూఁకుటమేలె?, తెలియునె నెడివాఁడె• తెలియలేఁడు.

వ. అని యిట్లు నందికేశుని కందుఁబాపి సత్వరంబుగఁ బరిజనంబులతోఁ బరమేశ్వ
రుండు కైలాసంబున కేగెనంత దక్షుండు గుపితుండై భృగ్వాదులను దోడ్కొని
కనఖలక్షేత్రంబుఁ జేరి యందు శివవిహీనంబుగ వాజపేయమఖం బొనరించి
యట్టులే బృహస్పతిసవనంబుఁ జేయనెంచి సకలామరులను బరమమునుల
నందఱఁ బిలిచి యజ్ఞారంభంబు సేయుడు–

—* ద క్ష య జ్ఞ ము *—

ఆ. కదలివచ్చె నటకు • గంజనేత్రుఁ డజుండు, దేవనాథుఁడాది • దిక్పతులును
వారిగేహినులును • వసుగణంబును ద్వాద, శార్కులును గ్రహంబు•లలరివేగ.

వ. మఱియు నిఁకను విశ్వేదేవతులును మరుత్తులును బితృగణంబు లప్సరో
జనంబులు గంధర్వ సిద్ధ విద్యాధర కిన్నర యక్షోరగ పతంగ ముఖ్యులును
గశ్యపాగస్త్య వామదేవాత్రి భృగుభగమరీచి, నారద పరాశర గర్గ, భార్గ
వాది పరమమునీంద్రు లరుదెంచి రవ్వారి కందఱకు దక్షుఁడర్హ్య సత్కారంబు
లొనరించి విశ్వకర్మ విరచితామల గేహంబులు సమర్పించి యందుంచిన
వారంద ఱట్లుండుదు సవనంబునందు భృగ్వాదులు ఋత్విజులుగను బుండరీ
కాక్షుం డధిష్ఠాతగను బద్మజుండు క్రియావిధిదర్శకుఁడుగాను సర్వదిక్పా
లులు సాయుధులై రక్షకభటులుగను ద్వారపాలకులుగను నియమింపఁ బడి
రింకను యజ్ఞంబు సురూపంబై యజ్ఞశాలఁ జేరియుండె నగ్నియు నిజరూపం

బున హవిర్గ్రహణంబునకు సిద్ధంబై యుండె నిల్లెనుబది యెనిమిదివేలు ఋత్విగ్గణంబులును, నఱువది నాలుగువేలుధాతృగణంబులును నట్లే యధ్వర్యు హోతృగణంబులును దీక్షితులై యుండిరంత దక్షుండు దారతో రచిత కౌతుక మంగళాచారుండై దీక్షితుండై యజ్ఞశాలకుఁ జేరియుండె నందఱాత్మ కార్యపరతంత్రులై యుండిరా సభయందుఁ గపాలి యనర్హుఁడనియు నాతనిఁ జేరుట సతియు ననర్హయనియుఁ బిలువనికతమ్మున సతీమహేశ్వరులు దక్కఁ దక్కిన నిఖిలామర దివ్యముని జనంబులు, బ్రహ్మర్షులు, రాజర్షులు, మున్నగు వారెల్ల సదారంబుగ సపరివారంబుగ విచ్చేయుటఁ జేసి సభయెంతయు సందడి మిగిలియుండుట నందు శైవాగ్రగణ్యుండగు దధీచి, మహేశ్వరీమహేశ్వరుల పొలకువఁ గానక యులికిపడి దక్షునకిట్లనియె.

ఉ. అందఱుఁ జేరి నారిచటి • కయ్యలు నమ్మలు రాకయుండిరా
యిందుకళాధరుండు శివ • డేలొకో పిల్వఁగ లేదొ వారి నిం
దిందఱు చేరియున్న సభ • యెంతయు దేవుఁడు లేని జాతర
ట్లుందగియుండె నీకిదియు • లోపముగాఁ గనుపట్టదే? మదిన్ 260

ఆ. ఎవనిచేత శుభము • లేప్రొద్దుఁ బాయక, భక్తజనుల నొందుఁ బరమశివుఁడ
తండు చేరకుండెఁ • దగుకతంబెద్దియో, సవము నెగ్గఁగలదె? • శివుఁడులేక

ఆ. వినుమమంగళములు • విఘ్నముల్ రాకాసు, లెవనిఁ దవులఁ జూచి • యవియు వేగ,
నట్టి పరమశివుని • నభవుని వెడచేసి, తేల? దక్ష! యెఱిఁగి • యెఱిఁగియిట్లు

వ. ఇప్పటికేనియు

చ. పసుపు విధాతనేనియును • బద్మదళాక్షుని నేని వేగఁ గూఁ
తును బరమేశ్వరున్ వడిగఁ • దోడ్కొనిరమ్మని దక్ష! యట్లులై
ననుభవదీయ యజ్ఞము జ • నస్తుతమై సిరిఁ బొల్చు సిద్ధినిన్
గొనునిఁక నీవు శైవ్యమును • గొందువు సర్వసుపర్వులందునున్ 263

వ. అనిన విని కినిసి దక్షుండు ముని కిట్లనియె

చ. ముని! వినుమా! కపాలి గడు • భూతగణంబులఁ బ్రేతవర్గమున్
బెనఁగొని యస్థిసంచయము • పేరిమిఁ జేకొని కాడులందునె
వ్వను దిరుగాడుచుండు నిఁకఁ • బుత్రియు నాతని చెట్టఁబట్టుటన్
మనమున వీరనర్హులని • మానితి యాగమునందుఁ బిల్వఁగా 264

చ. అనవిని యెల్లరున్ వినియు • నడ్డము సెప్పక యున్నఁ జూచియ
మ్మునికులచంద్రుఁ డేవమును • బొందిమఖంబిది బన్న మొందు నిం
దునఁదగు వార లెల్లరును • దుఃఖముఁ జెందుదు రవ్విభుండునున్
ఘనమగు నాపదన్ బొరయుఁ • గాక! యటంచు శపించి వ్రేల్మిడిన్

గీ. తనదు శిష్యులతోఁగూడఁ • దరలె మఖముఁ
బాసి యాతనితోఁబాటు • వామదేవ
మునియు ఘటసంభవుఁడు గౌత • ముఁడు శిలాదుఁ
డును గదలిపోయి రెంతయుఁ • గినుకఁ గదిరి

చ. చనిన మునీంద్రులన్ గనియు • సంతసమున్ గొని దక్షుఁడిట్లు వ
ల్కెను ముదమయ్యె వీరిటుల • లేచి ప్రయాణముసేయు టిందు శ
ర్వుని మతమొందినట్టి శఠ • బుద్ధు లనిద్ధులు చేర రాదిఁకన్
మునులు! సుపర్వవల్లభులు! • పూర్తి యొనర్చుఁడు నాదుజన్నమున్

వ. అనుడునంత భావ్యనర్థ వశంబునఁ గేశవుండును బుత్రస్నేహంబునఁ బద్మ
డును బ్రంహ్మాండాధిపతియగుటన్ జేసి బుగులున నెల్ల దివ్యర్షి జనంబుల
మిన్నకుండి జన్నంబున కారంభము చేసి యొనర్చుచుండి రంత రాజత
యందు సవితానంబగు ధారాగృహంబున సఖులతో సంతసంబుననున్న మహే
శ్వరి యాకసంబున విమానంబులతో దక్షాధ్వరంబున కరుగుచున్న వేల్పు
గాంచి సఖియగు విజయంబంచి తన్ముఖంబున సర్వం బెఱింగి మనంబు
దిట్లాందోళనం బొనర్చె.

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుటకు శివుని సెలవడుగుట *—

చ. జనకుఁడు మేటిజన్నమును • సల్పెదునంట! మదంబయేని న
య్యనఘుఁడు నేని నన్ బిలువ • రక్కట! యక్కతమేమొ యెట్టులై
నను నట కేగకుండిన మనంబు దిరంబగునే? మదాత్మనా
థుని కెఱిఁగించి సెల్వుఁగొని • తొందరగా నట కేగఁగావలెన్.

క. అనికొని యిట్లు శివుండుం,డిన యాస్థానమును జేరి • నిలిచి ప్రణతగా
ననఘుఁడు గనుఁగొని సతితో, న నె నేటికివచ్చి తిందు • నరవిందముఖీ!

చ. హరుఁడిటు లడ్గఁగా సతియు • నంజలిచేసి వచించె జీవితే
శ్వర! విను నాదు తండ్రి యొక • జన్నము సేయుచునుండెనంట! నీ

ర్జరులు మునుల్ ఋషుల్ నిఖల • చారణసిద్ధపతంగ నాగ కి
న్నరు లరుదెంచినార లఁట! • నామది యూరెడు నందుఁ బోవఁగా. 271

ఆ. పిలువఁడాయె నేమి • తలఁచెనో? నాతండ్రి, మఱచెనొక్కొ! మనల • మానసమున
నగునె? మఱచు టెందు • నల్లునిఁగూఁతును, గతమదేమొ వింత • గాదె! యిదియు.

సీ. రహి "ననాహూతోధ్వఁ రంగచ్ఛ" యనుసూరి, సూక్తికి మదిఁ బోనఁ • జోటొసంగి
అలువ దేడులుదాఁట • నస్థాబి స్తనుచొప్ప, ముదిమి దక్షుని తెఱం • గెదనురల్పి
పాయక నినుఁగొల్చు • పడఁతిని భక్తనౌ, నాకూర్మిఁదీర్ప మ • నంబుఁబూని
ఆఁడది పుట్టింటి • కాసఁజెందుననాఁ బ్ర, జలు వల్కునుడిమదిఁ • జాలఁదడవి

గీ. పయన మొనరింపు దేవేశ! • రయము మీఱ
నన్నుఁ దోడ్కొని ప్రమథ జ • నంబుతోడ
రాఁదలఁచవేని ననుఁబంపు • మాదరమునఁ
బోయివచ్చెద నీపాద • ములకు మ్రొక్కి 273

క. చని యందుల కేటికి మన,లను బిల్వఁగ మానెనో త • లంపెఱిఁగెద వే
గనె మఱలివచ్చెదను నా, కనుజ్ఞయిడిపంపు చూతు • నాయుత్సవమున్ 273

క. అని సర్వేశ్వరి యడిగిన, విని శివుఁడా దక్షసవన • వృత్తంబెల్లన్
మనమందెఱింగి యనెనీ, జనకుఁడు నన్ జిన్నసేయ • జన్నముఁ బూనెన్ 275

ఉ. కూళయతండు నాపయినఁ • గ్రోధమునొంది దురుక్తులాడి యీ
వేళకు జన్నమంచునొక • పేరిడి నన్ వెలివెట్టి సల్పెదుర్
హేళిగ నందుఁబోవ మృతి • కన్నను నెక్కుడు దుఃఖమౌఁ జుమీ
యాళిరో! మానుమీ పయన • మాత్మహితంబుగ నెంచి యిత్తఱిన్ 276

క. ఇటు లనిననుఁ జనుటకు లం, పటయై యున్నట్టి తనదు • పణఁతిన్ గని మీఁ
దట రానున్న యనర్థము, పటుమతి నెఱిఁగియును నటకుఁ • బంపఁగనిచ్చెన్ 277

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట *—

గీ. వృషముపై నెక్కి యఱువది • వేల గణము
గొలువ దేవేరి! యటకేగు • గొంకకనుడుఁ
గడుముదం బొంది కైసేసి • వడిగ నెద్దు
నెక్కి జామరములు ఛత్ర • మేయఁజెలులు 278

క. ఒకచెలియ గోరువంకను, నొకచెలి విరికందుకంబు • నొకచెలి యద్దం
బొకచెలి వికసితపద్మం, బొకచెలి తాంబూలపేటి • నొంది చనిరొగిన్

వ. కదలి యంతంత నొదవెడు దుశ్శకునంబులకు మదిఁ గొంకుచు సతీదేవి యతి
త్వరితంబునఁ గనఖలక్షేత్రంబుఁ జెంది యందు దక్షయజ్ఞ ప్రాకారంబుగవను
ముందట వృషంబుడిగ్గి బలంబుల నెల్ల నందయునిచి కతిపయ పరివారంబుతో
యజ్ఞశాలం దఱియుడు నంత వీరిణి యాత్మజాతఁగని యాదరంబున నెదుర్కొని
పీఠంబు నొసంగుటయు నక్కచెల్లెండ్రును నట్లే యాదరంబుఁ జూపుటయుఁ
దండ్రియగు దక్షుండుమాత్రము దన్నుఁగాంచియు ననాదరంబున మిన్నకుండు
టయు వేల్పులెల్లరును దక్షానుమతితోఁ దన్నుఁ జూచియుఁజూడనట్లు స్వవిహిత
హవిర్భాగములందుకొనుచుండుటయు, నాత్మవిభుండగు మహాదేవున కందు
హవిర్భాగంబు శూన్యంబుఁజేయుటయుఁ గాంచి తల్లి యొసంగిన పీఠంబుఁ
దాఁకక మహాదేవి రుష్టయై క్రోధాగ్నిఁ గాల్చునదియుఁబోలె దక్షునీక్షించి
యిట్లనియె. 280

మ. జనకా! యేల మహేశ్వరున్ బిలువకీ చందంబు జన్నంబొన
ర్పను బూన్కిన్ దొరఁకొంటి వీజగము లే భద్రాత్ముచే శుద్ధిఁగాం
చునొ యయ్యాదిమదేవు నన్యులవలెన్ • జూడన్ వివేకంబె య
ఘునుఁడిచ్చోటికి రాకయున్నఁ జెడు యాగంబిద్ది నేఁజెప్పితిన్. 281

క. యజ్ఞవిధ ్రేసరుఁడున్, యజ్ఞాంగుఁడు యజ్ఞతనుఁడు • యజ్ఞకరుఁడునుఁ
యజ్ఞేశ్వరుఁడగు నీశ్వరు, యజ్ఞంబునఁ బిలువకున్న • యజ్ఞంబగునే? 282

ఉ. ఈ హరి నీ పితామహుని • నీ పురుహూతుని నీ మునీంద్రులన్
మోహముతోడఁ బిల్చి యల • భూతపతిన్ విడనాడితీవు వీ
రా హరుచేతనే పదవులంది • యిటుల్ దొరలైరి యద్ది నీ
వూహ నెఱుంగకిప్పగిది నుత్పథమొందితి వజ్ఞశేముషీ! 283

—* సతీదేవి విష్ణ్వాదిదేవతల నుపాలంభించుట *—

వ. ఇట్టులడిగి నిలింపులన్ జూచి యిట్లనియె.

చ. చనునె హరీ! సరోజభవ! • శక్ర! హుతాశనముఖ్యులార! స
న్మునికులవర్యులార! శశిభూషణుఁ డబ్జభవాండభాండపా

వనుఁ డతులుండు రానియెడ • వాసిగ మీరలుచేరి హవ్యముల్
గొనుచు వసించినా రిటులఁ • గొంకును జంకును మాని యాత్మలన్. 284

ఓయి రమేశ! నిన్ను నిటు • లుద్భవమొందఁగఁజేసి మేటి యా
మ్నాయములిచ్చి దైత్యజన • మారణసాధనమైన చక్రమున్
శ్రీయలరంగ నిచ్చియు న • శేషజగత్సముదాయనాథుఁగాఁ
జేయఁగలేదె? విస్మృతినిఁ • జెందఁగ మందమనీష! యొప్పనే. 285

నలినజ! నిన్నుఁబుట్టఁగ నొ • నర్చి శ్రుతిప్రకరంబొసంగి యీ
విలసిత లోకరాజి నొదవింపఁగఁ జేసెడు సృష్టిచాతురీ
బలమునొసంగి సర్వసుర • వందితుఁజేసె దయాళు నాశివున్
దలఁపఁగఁ జెల్లదే యిటుల • దర్పము సర్పమువోలెఁ జెందెదే? 286

చెలఁగి నీ యైదవశిరంబుఁ • జిదిమివైచి
మదముఁబోకడఁ బెట్టిన • మానసమున
నదియు నేనియు దలఁపవే • మచ్చరియము
పంకజోద్భవ! యిమ్మాడ్కిఁ • బాటఁదొలఁగి 287

అమరనాథ! యేల • యతిగర్వితుండవై నిక్కి దడిచిపడకు • నీదుహస్త
మశనితోడ స్తంభ • మందించు టెఱుఁగవే, మరలఁగుడుతు వార్తి • బిరబిరనిట

అనియెడు కూఁతును గని పెను, కినుకన్ గొని యిట్టులనె నొగిన్ దక్షుఁడు మా
నిని! నిన్నెవ్వరు పిలిచిరి • చనునే? యిటు పిలుపులేని • సవనముఁజేరన్ 289

శ్మశానసీమ నూరకుండు మటుఁ • బోవకయుండిన, నీదు నాథు జ
న్నమ్మున కేను బిల్వ నుగు • ణమ్మొకఁడేనియు లేదు ప్రేతభూ
తమ్ములతోడ నేస్తము స • తమ్మొనరించుచు నొల్కియందు ని
త్యమ్ముగనుండుఁ గశ్మలుఁడు • దైవతగోష్ఠికిఁ బాఁపితీ జుమీ!

అరయ కిదియెల్ల నా విరూ • పాక్షునకును
నిన్నొసంగితి విధిఁబట్టి • నేర్పుమాలి
అరసి యిఁక యల్కవిడుము దా • యమును గొనుము
నీవుమాత్రము దాక్షాయ • ణీ! రయమున. 291

—* సతీదేవి దక్షునిఁ దెగడుట *—

వ. అనిన విని మహేశ్వరి దురాత్ముండగు నాత్మజనకుని ప్రలాపంబుల కత్యం
బు గనలి మనంబున నీశ్వరోక్తిందలంచి యం దవిశ్వాసం బొనర్చిన త
ననుచితంబును వర ప్రదాన సమయంబునందు శంకరుండు దనకుఁజేసిన సమ
బును నారసి పశ్చాత్తాపంబుఁ జెంది మనంబునం దిట్లాందోళనం బొనర్చె

ఉ. ఎట్టులఁ బోవుదాననిఁక • నే విభునొద్దకుఁ జిక్కనచ్చె న
న్నెట్టుల నేలు సర్వజగ • దీశ్వరుఁ డిందలి వృత్తమడ్గనే
నెట్టులనీ దురాత్ముతెఱఁ • గేర్పడఁ • జెప్పుదు ముప్పుమూఁడెని
క్కట్టునఁ గూలితిన్ విభుఁడు • గాదన మానఁగలేక పోయితిన్

వ. అని తండ్రి నుద్దేశించి

గీ. జనక ! శంకరు నిందచే • సిన యఘంబుఁ
గుడుతువిఁక సందియములేదు • గొప్ప దుఃఖ
మొందుదువు పరమందును • నొందఁగలవు
ఘోరమగు నారకాగ్ని సం • కోచపడక

గీ. అఖిల దేహులకెపుడు ప్రి • యాత్ముఁడైన
యభవునకు నధికులును బ్రి • యాప్రియులును
లేరు; నిర్వైరు శర్వునిన్ • దెలియ కిట్లు
నీవ యెడచేసి తెవ్వారు • నేరరిట్లు

చ. పరుల గుణంబులన్ జడులు • పల్కుచునుంద్రు దోసంగులంచు నే
ర్పరులు గుణంబులన్ బడసి • పాటియొనర్పరు దోషబృందముల్
బరము లిఁకెప్డు దోసములఁ ' బ్రౌఢిగుణంబులుగా నొనర్తురి
ప్పరసున నీ వనార్యమతి • భర్గునియం దఘమెంచినా విటుల్

గీ. ఉత్తమ జనాంఘ్రి రజమున • నూడ్పఁబడిన
తెలివిగల క్షణపాత్మవా • దులు జగమున
నుత్తముల నీసుమైదూఱు • చుందు రెందు
నదియె మంగళమై తన • రారుఁగాక

క. శివయను నక్కరములు రెం, డవియించునుక్తిదలఁచు వారి•యఘ పుంజముల
శివునిఁ బవిత్ర యశస్కుని, శివేతరుఁడ వీవు దెగడఁ • జిత్రంబగుఁగా!

ఆ. ఎవని పాదపద్మ • మే వేళ బ్రహ్మర,సాసవార్థు లర్థి • డాసి హృన్మి
లిందముల నికామ • మొందుదురో తృప్తి, యట్టి విశ్వబంధు • నలిగితీవు. 299

చ. వినుమజముఖ్యులై యలరు • వేలుపులెల్లరు నొల్కిమిట్టలోఁ
బునకలు బూదినిర్గొనియు • భూతగణంబులతోఁ జరించు శ
ర్వుని పదపాంసులేశమును • బూని ధరింతురు మౌళులందు నీ
వనినయటుల్ దలంప రశి • వాత్మునిఁ గాఁగ శివున్ శివేతరా! 300

ఆ. విను ప్రవృత్తమని ని • వృత్తమనియుఁ గర్మ
వేదమందు వేఱు • వేఱుగా వి
భాగమొందియుండె • రాగవైరాగ్యల
క్షణములొప్పమీఱఁ • గ్రమము మెఱయ. 301

ఆ. ఒక్క కర్తయందు • యుగపదాచరణంబు
కర్మయుగమునకు ని • కామవైర
మెట్టికర్మయేని • యొసఁగదు బ్రహ్మయం
దెఱుఁగు హృదయమందు • నివ్విధంబు. 302

ఉ. అయణిమాదులౌ పదవు • లస్ఫుటకారణముల్ మహాత్మహృ
ద్గేయము లస్మదీయములు • కిల్బిషి! నీకొనగూడ వెప్డు నిన్
డాయును యజ్ఞగేహములఁ • దద్విహితౌదన తృప్తులై కడున్
బాయక ధూమవర్త్మలగు • వారలు మెచ్చ పదంబు లారయన్. 303

ఉ. ఎవ్వఁడు శంకరున్ దెగడు • నెవ్వఁడు తత్పరివాదవాదమున్
గ్రొవ్వివినున్ సమానముగఁ • గూలుదురిద్దఱు నారకాంధునన్
జివ్వన శర్వదూషకుని • జిహ్వఁ దెగేయఁగఁ జెల్లుఁ జాలఁ డేన్
నెవ్వగఁ జావఁ జెల్లునటు • నీల్గనిచో వెడఁ బాయఁగాఁ దగున్.

ఉ. కావున నే త్వదీయమును • గశ్మలమై తగు నాదు దేహమున్
బోవిడుదానఁ జాలునిఁకఁ • బుణ్యుని నిందయొనర్చినట్టి నీ
యేవవు చెడ్డచుట్టఱిక • మింకను గావుత బ్రాహ్మణబ్రువా!
తావకమూర్తిజాతతను • దాహముఁ జేతు సుఖంతు నాపయిన్. 305

క. నను దాక్షాయణి యనినా, మనోవిభుఁడు పిలువ నామ • నము నొచ్చునిఁక
జనములు మెచ్చఁగ నీతను, వును గుణవమునట్టుఁ బాసి • పొందెద శుభముల్.

—* సతీదేవి దేవతలను శపించుట *—

క. సురలు మునులీరు వినుఁడీఁక, యరయకయనుచితపుఁగర్మ•మామోదమునన్
జరుపుచునుంటిరి జడులై, హరుదండమునొంది దుఃఖ•మందుదురు వెసన్. 307

ఆ. ఇట్లు పల్కికినిసి•యీశ్వరియుత్తరా, భిముఖ మొప్పనట్లు•పృథ్విఁగూరు
చుండి మానమొంది•యుదక మాచమనంబు, చేసి కనులుమూసి•శివునిఁదలఁచి

క. దేవాదిదేవుఁడగు శివ, దేవునియంకతలమందుఁ • దేజరిలునొడల్
గావలుఁడగు దక్షుఁపగ, కీవిధిఁ బాయంగనెంచి • యెంతయుఁ బూన్కిన్.

గీ. ప్రాణము నపానమును నొక • పగిది నాభి
నుంచి వెడలించి హృదయమం • దుంచి బుద్ధి
తో నచటినుంచి కంఠంబు • త్రోవబొమల
మధ్యమునఁ జేర్చియంత శాం • భవి రయమున. 308

—* సతీదేవి యోగాగ్నిచే దగ్ధమగుట *—

గీ. ఒడలియందు మరుద్వీతి • హోత్రధార
ణముఁ దనరఁజేసి శివపదా • బ్జములు దక్క
నన్యమెద్దియుఁ గనకుండె • నపుడుయోగ
వహ్నులు జ్వలించి కాల్చె న • య్యొడలు వడిగ. 310

క. ఆకసమునఁ బుడమిపయిన్, జోకగనున్నట్టి రద్ది • చూచికడుఁ హా
హాకారంబులు సెలఁగఁగ, శోకంబునుజెంది దక్షుఁ • జూచి యని రిట్టుల్. 311

సీ. తివిరియొక్క కలకొ•తెల్లవాఁడు నెదక్షు!, మరియఁబోషమనికొం•దఱు నొడివిరి
ఇల్లల్కినంతట • నేపండుగానొకో, కనఁబోదువని కొంద • ఱనిరి మీఁతి
ముందఱ నున్నది • ముదుసళ్ళపండుగ, అయ్యాశోనందఱ • కనిరికొంద
ఱిది కట్టికుడుపు నీ • వెందేగఁదప్పదు, కూఁతుగోడనియును•గొందఱనిరి. 312

గీ. జగములీ సూర్యచంద్ర న • క్షత్రరాసు
లెంతవఱ కిద్ధకాంతుల • నేపుమీఱు
నంతవఱకీవు పుత్రికా • హంతకుండ
వనుచు దుష్కీర్తినొందెద • వనిరి వనరి. 313

క. ఆ శివురాణిక వెనుకొని, యాశాలను జేరినట్టి • యభవానుచరుల్
శ్రీశివ సురుఁగుడు గని హా, హా శాంకరి! యనుచుదుఃఖమంది• రయమునన్.

ఆ. పరశు శూల ఖడ్గ • ధరులౌచు బిరబిర, దక్షుఁ జదుపవచ్చు • త త్త్వమరసి
యజ్ఞహంతృ మార•ణార్థమై దక్షిణా,గ్నిని భృగుండు హావన•మును బొనర్చె.

వ. దానఁ జేసి

క. భూరితరబలులు ఋభు లను, వారు పొడమి యుల్ముకములఁ•బట్టి యురగకే
యూరుని పారిషదులతోఁ, బోరి పఱువఁ జేసిరంతఁ • బొంకమువిూఱన్. 315

—* ఆకాశవాణి దక్షుని శపించుట *—

వ. అంత నయ్యవసరంబున నభోవాణి పెద్దయెలుంగుతో నచ్చటివారెల్ల రాల
కించి యచ్చెరువొంది యదరుఁజెంద నిట్లు వక్కాణించె. 316

ఉ. ఓరి మదాంధ! దక్ష! విను • ముగ్రునితోడ విరోధమొంది యి
ట్లాఱడి యాగమున్ గడఁగి•తాత్మజనంతముఁ జేసి తేవపుం
ధీరతనొంది యింకను దధీచి హితోక్తి ననాదరించితౌ
రౌర! యఘంబుపై నఘము • నార్జనఁ జేసితి విట్లు దుర్మతీ! 317

సీ. ఏ సతీదేవి బా•లేందుశేఖర పత్ని, యఖిలలోక సముచ్చ•యంబులేలు
ఏ సతీదేవి బ్ర•హ్మేంద్రచంద్రార్క ప్రముఖ నిర్జరశ్రేణి • పూజలొందు
ఏ సతీదేవి యో•గీంద్ర మనోరాజి, బ్రహ్మవిద్యాకృతిఁ • బరిఢవిల్లు
ఏ సతీదేవి భ•క్తేష్టంబు లారసి, భోగ మోక్షంబులఁ • బూన్కి నొసఁగు

గీ. ఏ సతీదేవి కల్పాంత•మీక్షచేసి, సర్వసంహార మొనరించుఁ • జటుల శక్తి
ఆ సతీదేవి నిత్య క•ల్యాణమూర్తి, నా జగన్మాత నెడఁజేసి • తౌర ద్రోహి!

గీ. దీని ఫలమంత యిపుడె సం•దియము లేక, కుడుతు వికనీ సభాస్తార•కోటితోడ
నీదు మస్తంబుఁ దెగిపడు•నేలవిూద, సవనమిది భంగమున్ జెందు•సత్వరముగ.

వ. మఱియును.

క. నినుఁ జేరిన యీ దివ్యుల, కనుచిత కర్మలకు శాస్త్రియగు • మెండుగ వె
న్కను ముందుఁగనక వీ రీ, యనువున విందులను మెక్కి•రరుసంబుమెయిన్.

వ. అని యిట్లు వచించి యూరకుండుఁడు

ఉ. అంత సురల్ మునుల్ మనము • లందు విషాదమునున్ భయంబున
త్యంతము నొంది ముందఱ మ • హాపద డాయుచునున్నయట్లుగా
నెంతయు నిశ్చయించి వన • జేక్షణు సన్నిధిఁ జేరి దేవ! క
ల్పాంతమువోలెఁ దోఁచెడు ద • యామతిఁ బ్రోవఁగడంగు మిందఱన్. 821

క. అని యర్థించిరి దక్షుం, డును జక్రాయుధున కెఱఁగి • నుతిఁజేసి యనెన్
వనజాక్ష! నీదు సాయము, నసె జన్నము సేయఁగడఁగి నాఁడ మనుపుమీ.

వ. అని యభ్యర్థించె నంతమీఁద.

మత్తకోకిల. పాఱినట్టి గణంబులెల్లఁ గ • పర్దిఁ జేరఁగఁ బోయి య
ఘ్ఘోరమంతయుఁ దెల్పి రంతనె • కోవిదోత్తముఁడైన య
న్నారదర్షియు శర్వుఁ జేరి ప్ర • ణామముల్ పొనరించి యా
తీరునంతయుఁ బూసగ్రుచ్చిన • తీరుఁ దెల్పెను రోజుచున్. 823

—* శ్రీ వీరభద్ర జననము *—

చ. విని పరమాగ్రహంబుఁగొని • విశ్వగురుండు కఠోర ఘోర గ
ర్జన మొనరించి యొక్కజడఁ • జక్కఁ దెగన్గొని పర్వతాగ్రమే
దినిపయిఁ గొట్టినంతనె యు • దీర్ణతరప్రలయాభ్రఘోషముల్
దనర ధగద్ధగచ్ఛవులు • దార్కొని వెల్గొనరింప నెల్లెడన్. 824

మ. ప్రలయార్కద్యుతియెల్ల విశ్వముపయిన్ • వ్యాపింప దివ్యాయుధో
జ్జ్వలముల్ హస్తసహస్రముల్ వెలయ దీ • వ్యద్వక్రమాంచత్కళా
లలితాకారుఁడు వీరభద్రుఁడు మహో • ల్లాసంబునన్ బుట్టె న
క్కలనన్ బొల్చెను భద్రకాళి యటులే • కీర్తింప వైమానికుల్. 825

క. వారలతోడనె పొడమెను, భూరితర కృపాణపాణి • భూతవితతులున్
ఘోర జ్వరములు తనువుల,తో రాజిల్లుచును దోడు • తోడ రయమునన్.

ఆ. పొడమి యిట్లు వీర • మూర్ధన్యుఁ డీశ్వరుఁ, జేరి సాఁగి మ్రొక్కి • శిరసువంచి
ఏమిసేయవలయు • నెఱిఁగింపు మిఁక నాకు, సకలభువన నికర • చక్రవర్తి!

సీ. ఇంకఁగఁ జేతునా? • యీ సప్తసాగర, సలిలంబు లన్నియు • జలధితూణ!
పిండిసేయనర్తునా? • పేర్మి నీ కులపర్వ,తముల మొత్తమ్ముల • ధర్మనిరత!
ముక్కలుచేతునా? • దిక్కరీంద్రంబుల, యకుంభతలముల • ననఘచరిత!
కసపొనరింతునా? • కమలజాండములెల్లఁ, గదిసి చేపట్టి గం • గా జటాల!

గీ. చిదిమివైతునె? భాస్కర • శీతకరుల, గరుడ గంధర్వ యక్షరా•క్షస నిలింప
సిద్ధమునిచారణోరగ•శ్రేణిఁబట్టి, హింస యొనరింతునా? బల్జి•ఘాంసమేఱయ.

గీ. నీ కరుణ నన్ను మించిన • లోకశూరుఁ
డెందులేఁడిది నిక్కువం • బిందుభూష!
పద్దిసెప్పిన నొనరింతు • నిపుడె వేగ
సెలవొసఁగి పంపుమా దృతిఁ • జేసి జనక! 329

వ. అనిన మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

క. సవనముతో దక్షుఁ జదువు, మవినీతుని నీవు మామ•కాంశప్రభవుం
డవు నీచేఁ దెగుదురిఁకన్, దివిజులు మునిజులునునేని • దీవ్యచ్ఛక్తిన్. 330

క. అని నుడువఁగఁ బరితోషముఁ, గొని సాఁగిలిమ్రొక్కి సెలవుఁ•గొని కాళికతో
ననుచరవర్గంబులతో, ఘనభూతప్రతతితోడఁ • గదలె రయమునన్. 331

—* శివుని సెలవుచే వీరభద్రుండు దక్షయజ్ఞంబున కరుగుట *—

వ. అంత నవ్వీరుం డయుతసింహంబులు పూన్చిన దివ్యస్యందనంబుపై నెక్కి సింహ శార్దూల గజ తురంగబలీవర్దంబుల నెక్కి సాయుధులై వచ్చు మూడుకోట్లు రుద్రగణంబులతో వెడలుడు భేరీనాదంబులు శంఖనిస్వనంబులు పటహఝల్లరీ కాహళమృదంగఘంటా వేణువీణాడమరుఘుటధ్వానంబు లొనరింపుచు పారిషద బృందంబు లనేకంబులు ముందు నడచిరి. ఇఁక గణపాలురగు శంకుకర్ణుండును, అమోఘుండును, కోకిలుండును, కాష్టాగూడుండును, సుమంతకుండును, కాకపాదోదరుండును, సంతానకుండును, మహాబలుండును, మధుపింగుండును, పూర్ణభద్రుండును, జతుర్వక్త్రుండును, విరూపాక్షుండును, సంవర్తకుండును, లకులీశుండును, లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, అశనియు, బాలకుండును, గపాలీశుండును, సంహారకుండును, కుండవిష్టంభకులును, సన్నాదుండు, పిప్పిలుండును, జంద్రతాపసుఁడు, మహావేశుఁడును, కాలకాలకమహాకాలురును, అగ్నికృత్తును, అగ్నిముఖుఁడును, ఆదిత్యమూర్ధుఁడును, వికృతుఁడును, విశాఖుఁడును, సర్వాంకకుఁడును, జ్వాలావేశుఁడును, బర్వతకుండును, క్షేత్రపాలకుండగు భైరవుండును, సుకేశీవల్లభుండగు నందీశుఁడును, సర్వసేనానియగు జండీశుండును, మహాగణేశ్వరుండగు మణిమంతుండును ననేకకోటి ప్రమథభూత వీరసైన్యంబులతో ననుగమించిరి. ఇఁక భద్రకాళియు, విభుని

పిఱుంద సింగంబెక్కి సాయుధయై సాయుధలగు మహాకాళీ, గౌరీ, కాత్యాయనీ, చాముండా, ముండమర్దినీ, భద్రా, వైష్ణవీ, ఈశానీ, నారసింహీనామక నవదుర్గలతో శాకినీ, ఢాకినీ, కుశ్మాండీ, పర్పటీ, చటికాజ్వర, బలంబులతోఁ జతుష్షష్టి యోగినీచక్రంబుతో, నాసురీ, యక్షిణీ, మోహినీ బలంబులతోననుగమించె నంత శివాజ్ఞంజేసి యవ్వారిపైఁ గల్పప్రసూన వర్షంబును సుగంధ పవమాన ప్రచారంబమరి శుభశకునంబు లేపొందెనంతఁ గనఖలంబందలి దక్షాధ్వరశాలయందు దుర్నిమిత్తంబులు పెక్కు లుత్పన్నంబులగుచునుండె.

సీ. భానుమండలముపైఁ • బరివేషములు చుట్టి, తారాగణంబులెం • తయునుడుల్లె
కడఁగి వెన్వెంట ను • ల్కావృష్టి చెలరేఁగె, శోణితవృష్టులె • చ్చోటనుమీఁదె
గొప్ప సర్పంబులు • గూలి కూయుచునుండె, వృశ్చికవర్ష ముల్ • వి స్తరిల్లె
ఖరవాతముల్మెండు • గా నేచివీచె ధ, వళవృశ్చికంబులు • గాలిచేఁబుడమి

గీ. దక్షువామాక్షియును వామ • పక్షములును
బెక్కుతెడవలదిరె మఱి • యుక్కు మిగిలి
గృధ్రములు దక్షుతల ముట్టి • కెరలుచుండె
శలభములు నిండె సధ్వర • శాలనెందు. 335

వ. అంత.

చ. తనరెఁ బరాగ ముత్తరప • థమ్మననుండి యఖండభంగి నిం
గిని బుడమిన్ నిరంతరము • గీల్కొని జీఁకటిఁ బర్వజేయుచున్
వినఁబడె వీరహుంకృతు ల • విస్ఫుటభైరవరావఘోరణుల్
మునులు సదస్యులున్ విని గు • ముల్గొని కంపితచిత్తులై రటన్. 334

—*ఉత్పాతంబులకు వీరిణి మున్నగువారు భయపడుట *—

వ. అందువీరిణి మొదలగు దేవీజనంబులెల్ల రాఘోరంబులన్నియుఁ గ్రమంబుగఁ గాంచి వగచుచుఁ దమలో దక్షునిఁగూర్చి యిట్లు దలంచిరి.

ఉ. కూఁతును గోలుబోయె • పయిఁగూలఁగ వచ్చెవిపత్తు మోఱకుం
డీతఁడు కాలకాలుని మ • హేశ్వరుఁజుల్కనఁజేసి జన్నమున్
నీతిదొరంగి యిట్టు లతి • నిందితభంగిఁ గడంగె నెక్కడో
పాతకమిద్ది మిన్నకయ • పాయునె డాయును గాకదోడుతోన్. 335

గీ. ఇట్టు లనుకొనుచున్నంత • నేగుదెంచి, రకట వికటాట్టహాసంబు • లత్యుదగ్ర
భీషణధ్వానములు మీఱ • పృథులవీర, భూతవర్యులు దళములు • ముట్టికొనఁగ.

చ. పొడఁగని వేల్పులు న్మునులు • పొంకము దప్పి కడున్ భయంబునన్
వడఁకుచు నల్గడ ల్గనుచు • వాయిడి కూయుచుఁ దత్తరిల్లుచున్
వడిఁ బరుగెత్తి పోవుచును • వచ్చుచుఁ జచ్చితిమంచు నొచ్చుచున్
బడుచును లేచుచున్ మిగుల • బాలిశులై విలపించి రంతయున్. 338

వ. అయ్యవసరంబున

క. దర్పమంతయుఁ గోల్పోయి • దక్షుఁడును ద
దీయ ముఖ్యానుచరులును • దోయజాక్షుఁ
జేరి యభయంబు గోరుడు • శ్రీదయితుఁడు
వీరభద్రుని రాక భావించి మదిని. 339

ఉ. తానును జంకునొంది యల • దక్షునితో ననె యాజి! నీవుఁ దు
ర్మానముఁ జెంది యుగ్రు నసమాను మహామహు నిందఁ జేసి యీ
కానని జన్నమొందితివి • కల్మషమున్ వడిఁగట్టికొంటి వి
ప్పేను గడంగినన్ విడువ • దీవినిపాతము సర్వభంగులన్. 340

శా. నేనున్ ధాతయు నీతిమాలి యిటులన్ • నీయాగమున్ జేరి యెం
తేనిన్ భంగముఁ జెందనుంటి మది యు • ల్లేయా నిఁకన్ దివ్యులున్
మానుల్ లెక్కకు వచ్చువారె దఱిసెన్ • మాద్యద్భటశ్రేణితోఁ
దానై రుద్రుఁడు వీరభద్రుఁ డెటులన్ • దప్పింతు నీభంగముల్. 341

—* ఇంద్రాదులు వీరభద్రునితో యుద్ధము చేయుట *—

గీ. అంతలోననె యజ్ఞశా • లాంతరాళ
మునకుఁ జేరిన యవ్వీర • జనులఁ జూచి
యింద్రుఁడును నగ్ని యముఁడు నై • రృతుఁడు వరుణ
గంధవాహు లెదుర్కొని • కడఁగి రాజి. 342

క. చండీశుం డశని విశా, ఖుండును దైత్యాంతకుండు గోకిలుఁ • డు నమో
ఘుండు ననువారు వారల, దండిగ నెదిరించి తాఁకి • దర్పం బెసఁగన్. 343

క. వారువముల నరదంబుల, సారెకు మర్దించి వారి • చటులాయుధ వి
స్తారంబుల దూరంబునఁ, జూరున్ బొనరించి మెయులఁ • జొనిపిరి శరముల్.

మ. మఱియుం బైఁబడి చంపఁగాఁ దలఁచి య•మ్మాహేశ్వరగ్రామణుల్
దఱియన్ వచ్చుటఁ జూచి వేగ సుగ న•ద్దంభోళిభృన్ముఖ్యులం
దఱు భీతిన్గొని పాఱిరప్డు మునులున్ • దామోదరున్ జేర న
క్కఱివేల్పాహవమొందఁగాఁ దలఁచి చ•క్కన్ నిల్వఁ జక్రంబుతోన్. 845

—* విష్ణుమూర్తి వీరభద్రునితో యుద్ధము సేయవచ్చుట *—

ఉ. శంభుసుతుండు చూచి మధు•శాసన! యుద్ధమొనర్ప వచ్చితే
కుంభిని నిన్నుఁబోల్పఁదగు • కోవిదుఁ డొక్కఁడు గానవచ్చునే ?
శంభునిఁగొల్చి తద్దయను•సారభుజాబల మొంది యుక్కునన్
శుంభదరీంద్రసంఘముల • స్రుక్కఁగఁజేయవె పెక్కుమార్లిలన్. 846

ఉ; ఎక్కడనుండి చక్రము ర•మేశ్వర! చెందితి వింత విస్మయం
బెక్కడనుండి దాపరిలె • నింతయుఁ గన్గొనఁగూడదే మదిన్
జక్కఁగనిల్వు నీదయిన • శక్తినిఁ జూచెద నంతయున్ గడున్
జెక్కులు వాడులేల యిఁక • వీఁకఁదొడంగు మణంగు బింకముల్. 847

గీ: కనవె? దాక్షియణీపాత • మనఘమూర్తి!
వినవె? మునివర్యుఁడగు దధీ • చుని హితోక్తి
కడఁగిచేరితె యజ్ఞభా • గమును జెంద
గిట్టదే? నీకు శివునకే • క్రేవనేని 848

మ. అనినన్ దానవవైరి యంత విని దా • నాటోపమున్ జెంద కి
ట్లనె రుద్రాత్మజ! భద్రమూర్తి! విను నా • యాంతర్యము న్నేను శ
ర్వు నెడన్ ద్వేషినిగాను భక్తుఁడనె నే•ర్పున్దక్షు యిట్లీ మఖం
బును జేరన్ జనుదెంచుటే యఘముగాఁ • బోల్చెన్ విధిప్రేరణన్. 849

ఉ. ఈతఁడు నాకు భక్తుఁడయి • హెచ్చుగ వేఁడుటఁ జేసి యీసవం
బీ తెఱఁగొందియుంటిని మ•హేశ్వరుఁ బిల్వమి నారయంగలే
దీతని కిష్టు బాసట వ • హింపక యుండిన నాడికొందుదుర్
జేతము తీరుఁ దెల్పితిని • చేయుము జేవయొసంగఁగా ననిన్ 850

గీ. అవలఁగానున్నదగు విజ • యంబునీక, యగును సందియ మేమి లే•దయిననన్నుఁ
గడచి దక్షునిఁజేరు ని•క్కచ్చియిద్ది, దైవదూషకులకు మేలు • దారసిలునె

— * విష్ణు వీరభద్రుల యుద్ధము * —

చ. అనుటయు వీరభద్రుఁడు ప్రి • యంబెదఁజెందియు నట్లె యానుగా
కని దనుజాంతకున్ గదసి • యక్కజమొందఁగఁ బెక్కుకైదువుల్
తనువునఁ గ్రుచ్చి యున్నతన•దం బొనరించె రయంబుమీఱి న
వ్వనజవిలోచనుండు శర • వర్షము వీరునిపైఁ దనర్పుచున్ 352

గీ. పాంచజన్యంబు నూఁదిన • పాఱినట్టి, వాసవుఁడు మున్నుగాఁగల • వారు మరలి
వీరబలములతోఁ బోర • వెడలి రంత, వీరభద్రుఁడు చండీశ • భైరవులును. 353

గీ. వీరవర్యుల గణపాల • ధీరవరుల
యోగినీచక్రమునుగూడి • రేఁగి సురల
నెల్లఁ బసిపట్టి మర్దించు • టెఱిఁగి యురగ
శయనుఁ డవ్వారిపై సుద • ర్శనము నేసె 354

చ. అది గని యొక్కవీరుఁడు ర•యంబున లాగి గ్రసించుచుండ న
వ్వదనునఁ దోయజేక్షణుఁడు • పర్వునవచ్చి గణేంద్రువక్త్రమున్
వదలిచి చక్రమున్గొని జ•వంబున నాత్మరథంబుఁ జేరె న
య్యదిగని వేల్పులెల్లరును • నాసల బాసిరి సంగరమ్ముపై. 355

ఉ. అంత మహాత్ముఁడైన హరి • యచ్చెరువై తగు యోగవిద్యచే
నంతములేని విష్ణుల మ•హాత్ముల శంఖసుదర్శనాంకులన్
వింతగ సంతరింపఁ గని • వీరుఁడు రుద్రమయంబు నస్త్రమున్
బొంతనచేసి కాల్చె నల • భూరిసుదర్శనపాణు లందఱన్. 356

క. ఆ తరువాయినె వెన్నునిఁ, జేతి త్రిశూలంబుతోడఁ • జేవఁబొడువఁగా
నాతఁడు గడునొచ్చి వడిన్, భూతలమునఁ బడియె సురలు•మునులున్
[బొగలన్ 357*

---

* శివపురాణే సతీఖండే సప్తత్రింశ దధ్యాయే — శ్లో॥ అథ విష్ణుర్మహాతేజాః । చక్రముద్యమ్య మూర్ఛితః...యుయుధే భగవాంస్తేన । వీరభద్రేణ మాధవః ॥ తయోస్సమభవద్యుద్ధం । సుఘోరం రోమహర్షణం । మహావీరాధిపత్యోస్తు । నానాస్త్రధరయోర్మునే ॥ విష్ణోర్యోగబలాత్తస్య ॥ దేహాదేవ్యనుదారుణాః । శంఖ చక్ర గదాహస్తాః । అసంఖ్యాతాశ్చ జజ్ఞిరే ॥ తేచాపియుయుధుస్తేన । వీరభద్రేణ ధావతా । విష్ణువద్బలవంతోఽపి । నానాయుధ ధరా గణాః॥ తాన్ సర్వానపి వీరోఽసౌ । నారాయణ సమప్రభాన్ । భస్మీ చకార శూలేన। జ్ఞాత్వా స్మృత్వా । శివం ప్రభుం ॥ తతశ్చోరసితం విష్ణుం । లీలయైవ వరణాజరే। జఘాన వీరభద్రోఽపి।

ఆ. కొంతవడికి లేచి • క్రోధరక్తేక్షణుఁ, డగుచు గూఢపాచ్ఛ • యానుఁ డార్చి
వీరభద్రుపైన • విసరి వేయఁగఁ జక్ర, మీతఁ డేయఁగని మ • హేశసుతుఁడు.

చ. శివునిఁ దలంచి చక్రమును • శ్రీపుభుజంబును స్తంభమొందున
ట్లవిహతతేజుఁ డా భుజగ • హార కుమారుఁ డొనర్పనప్పు కే
శవుఁడును మంత్రవేదులగు • సన్మునివర్యుల మంత్రశక్తి బా
హువును గదల్చెఁ జక్రము స • ముద్ధతిఁ జెందక యుండె స్తబ్ధమై. 359

వ. అంత నద్దానిన్ గాంచి యచ్యుతుండు

గీ. తివిరి సశరంబు శార్ఙ్గంబుఁ ద్రిప్పి వీర
భద్రుపై వేయ నాతండు • వడిఁ ద్రిశూల
ధారఁ దుత్తినియలు చేసె • దాని నంత
దవులఁగని నల్వ హరిచాటుఁ • దఱిసి యనియె. 360

క. కానున్నది యగు నిట నే, మేనియు నొనరింప లబ్ధి • యెసఁగదు వీరల్
గానని తెలిఁగున వీండ్లకుఁ, బోనగునని హెచ్చరింపఁ • బురుషోత్తముఁడున్.

వ. సమయోచితంబుగ విధివచనంబుతో రనుష్ఠింప నెంచి సమరావనిన్ దొలంగి సూక్ష్మరూపంబు నొంది నిజధామంబుఁ జెందెఁ బద్మజుం డట్టులె యొనర్చె నద్ది యారసియు వీరభద్రుండు శివానుమతితో నుపేక్షించె నంత.

—* వీరభద్రుఁడు యజ్ఞశిరచ్ఛేదనంబు చేయుట *—

గీ. యజ్ఞమును భీతినొంది మృ • గాకృతిఁ వ
హించి యాకసమునఁ బరు • గెత్తు టరసి

త్రిశూలేన మహాబలీ ॥ తేన ఘాతేన సహసా । విహతః పురుషోత్తమః। పపాత చత దాభూమౌ। విసంజ్ఞో భూన్మునే హరిః ॥ క్రోధరక్తేక్షణ శ్శీఘ్ర । తత ఉత్థాయ సప్రభుః । ప్రహర్తుం చక్రముద్యమ్య । అతిష్ఠత్ పురుషర్షభః ॥ తస్యచక్రం మహారౌద్రం । కాలాదిత్య సమప్రభం । వ్యష్టం భయ దధీసాత్మా । వీరభద్ర శ్శివాత్మజః ॥ మునే శంభోః ప్రభావాత్తు । మాయే శస్య మహాప్రభో । నచచాల హరేశ్చక్రం । కరస్థం స్తంభితం ధ్రువం ॥ అథ విష్ణుర్గణేశేన । వీరభద్రేణ భాషతా । అతిష్ఠత్ స్తంభితస్తేన । శృంగవా నివనిశ్చలః ॥ తతో విష్ణు స్తంభితో హి । వీరభద్రేణ నారద । యజ్ఞోప మంత్రణ వశాత్ । స్తంభ నిర్ముక్తిమాయయౌ ॥ శార్ఙ్గం జగ్రాహ సక్రుద్ధః । స్వధనుస్సశరం మునే । త్రిభిశ్చ ధర్షితో బాణైః। తేనశార్ఙ్గం ధనుర్హరేః ॥ వీరభద్రేణ తత్రావ । త్రిధాభూత్ తత్ క్షణాన్మునే। అథ విష్ణుర్మహావాణ్యా। బోధిత స్తం మహాగణం ॥ అసహ్యావర్చసంజ్ఞాత్వా । అంతర్ధాతుం మనోదధే । విష్ణౌ మయి గతే చైవ । దేవాశ్చ మునిభిస్సహా । వినిర్జితా గణైస్సర్వే । ఏతే యజ్ఞోప జీవనః ॥

వాఁడి నారసమున శిరః • పాత మొనరఁ
జేసె శ్రీవీరభద్రుండు • వాసిమెఱయ 363

క. మునియగు నంగిరసుఁ గృశా, శ్వుని ధర్ము నరిష్టనేమి • సువిదితుదత్తుం
ఘనుఁడగు కశ్యపునిఁ బదం, బున శిరములు మెట్టి కడిమి•పొలుపెడలించెన్.

గీ. మఱియుఁ గొందఱు మునులను • మట్టగించి
రిఁకను స్వాహాదులొ వేల్పు • టిగురుఁబోండ్లు
బుగులుకొనునట్లుగాఁ గొంద • ఱెగిచి నగిరి
పఱచు సురలను గొందఱు • పట్టుకొనిరి. 365

క. కొందఱు ప్రాగ్వంశంబును, గొందఱు పత్నీభవనముఁ • గొదగొనికడిమిన్
గొందఱు సదస్యశాలను, గొందఱు నాగ్నీధ్రశాలఁ • గూల్చిరి వేగన్. 366

ఉ. కొందఱు కుండమేఖలలఁ • గూల్చిరి కొందఱు యజ్ఞపాత్రలన్
జిందఱ వందఱౌనటులు • చేసిరి కొందఱు వహ్నులార్పిరిం
కం దురుసైన కొందఱు ప • గన్ గొని కుండములందు మూత్రమే
పొందుచుఁ జేసి రిట్టు లెదు • రొక్కఁడు లేకయె మించుపూన్కిమై. 367

వ. అంత వీరభద్రుండును, మణిమంతుండును, నందియుఁ, జండీశ్వరుండును యజ
మాన భృగు భగపూషలన్ బట్టికొని తిగిచి పదంబులచేఁ గంఠంబులను మెట్టి.

—* భృగ్వాదిమునుల శిక్ష - వీరభద్రుఁడు దక్షునిఁ జంపుట *—

సీ. భృగునిమీసల నూడఁ•బెఱికె మణిమంతుఁ, డెవఁడు సభఁ గని మీస•లెత్తి తృళ్ళె
భగుని కన్గవ నంది•పట్టి కోసె శపించు, దక్షునెవ్వఁడు కంటఁ • దానలర్చె
పూషుపండ్లనుడుల్చెఁ • బూన్కి చండీశ్వరుఁ, డెవఁ డీశుఁ దిట్టుట•కెగసి నవ్వె
దక్షునిశిర మసి•ధార వీరప్రభుఁ, డంత మొందించియు • నంత దాని

గీ. శస్త్రములఁ ద్రెంపలేక వి•స్మయముఁ బొంది
సంజ్ఞపన యోగబలిమి మ•స్తమును ద్రెంచి
దక్షిణాగ్నిని వేసి ద•గ్ధంబొనర్చె
ప్రమథవీరులు సాధువా•దములొనర్ప. 369

ఆ. పుష్పవృష్టిఁ గురిసెఁ • బురహరు తనయుపై, వీరవితతిపైన • వెల్లివిరిసి
జయజయ ధ్వనులు ప్ర•శస్తిమీఱఁగ నంతఁ, జనిరి రజతగిరికి • శర్వుఁ జేర.

వ. సులభసంప్రాప్త విజయులై మహామోదంబుతోఁ బరమేశ్వరునిఁ జేరి మ్రొక్కి విజయంబుఁ దెల్పినఁ బరమశివుండుఁ బరితోషంబుఁ జెంది వీరభద్రున్ గారవించి గణాధ్యక్షు నొనర్చి నంత యజ్ఞం బట్లు భగ్నంబై ఛిన్నభిన్నాంగులైన ఋత్విక్సురమునిగణంబులన్ జూచి తక్కటివారంద ఱజునిఁదోడ్కొని వైకుంఠ పురంబున కరిగి యురగశయను దరిసించి మ్రొక్కి యవ్విధంబెల్లఁ దెలిపి యనుగ్రహించి దేవముని రక్షణం బొనర్పుమని వేఁడుడు బుండరీకలోచను డిట్లనియె. 371

క. తేజీయసుఁడగు పురుషుని, పై జనుఁ డపరాధియగుచు ♦ బ్రదుకు నెయెందున్ రోజింపఁదగదె యిట్టుల, నే జడుఁడేనియును గడిఁది • యింగితమెసఁగన్.

మ. మనమెల్లన్ బరమేశ్వరున్ మఖవిభుక్ • మాన్యున్ వెడంజేసి ద క్షుని యాగంబునఁ జూఱగొంటిమి హవి • స్తోమంబు లిష్టైన నా ఘనునిన్ గారుణికాగ్రగణ్యుని జగ • త్కల్యాణమూర్తిన్ రయం బున సంప్రఘుల్గొని "క్షమ్యతా" మనికడున్ • బొల్పొప్పఁ వేడన్ దగున్. 378

క. ఎవఁడలిగినఁ జెడుజగమా, శివుని సతీవిధురు వేగఁ • జేరిక్షమింపన్ స్తవములొనరించి తద్దయ,! సవనము రక్షింపవలయు • సముచితమిదియా.

ఉ. ఈమును లీసురల్ నలువ • యీవును నేనునుఁ బాకశాసనుం డేమహనీయు వీర్యబల • మిట్టిది తత్త్వమిఁకట్టి దంచు సుం తేమి యెఱుంగఁజాలము మ • హేశ్వరుఁడట్టిఁడు వేఱుత్రోవతో నేమెయిమెచ్చ నవ్వెరవు • నెవ్వఁడు సేయు స్వతంత్రుపై నటుల్. 375

—* విష్ణ్వాదిసురలు కైలాసమునకుఁ బోవుట *—

గీ. అనియిటులు చెప్పి వైకుంఠు • డఖిల సురల మునులఁగొని నల్వతో వేగఁ • బురహరేష్ట వాసమె పోల్చునట్టి కై • లాస శైల రాజమున కేగి భయభక్తు • లోజమెఱయ. 376

గీ. జన్మయోగతపోమంత్ర • సమ్య గోష ధులను సిద్ధులగున్ వారి • కలవియై ప రులకుఁబోరాక దివ్యాప్స • రోజనముల సకల గంధర్వ వితతుల • సంగతమయి. 377

—* కైలాసగిరి వర్ణనము *—

క. నానాధాతు విచిత్రిత, నానామణిమయశిరోఘ•నంబయి యింబా
నానామృగతతియుతమై, నానాపాదప లతాభి • నందిత మగుచున్. 378

సీ. ఇష్టఫలములీయ • నెందుద్విజుల బిల్చు, గల్పద్రుమములు శా • ఖాశరముల
సిద్ధసుందరులెప్డు • చేరి ప్రియులతోడ, రమియింతురి మణికంద•రముల నెందు
సందడించెడు సతీ • స్నానపుణ్యాతరోద, యై నంద యెచ్చోట • నద్భుతగతి
గప్రింబులనఁటుల • కంచెలతో నెందు, నళినీపుళినము లా•నంద మొసఁగు

గీ. ఘనమయూరంబు లెందుఁ గోకల నిగుడ్చు
మూర్ఛనలొనర్చు మత్తాళి•పుంజమెందు
దనరు సెలయేటు లెచట వాదముల మించు
నేన్గు లెచ్చోట గిరియాన • మెలమిఁజూపు. 379

వ. అట్టి శ్రీకైలాసపర్వతంబునందు.

సీ. ఎలమావులును నిమ్మ•లీత చిట్టీతలు, పారిజాతములు మందారతరులు
పొన్నలునున్ సుర•పొన్నలుఁ బొగడలు, గన్నేర్లు సంపఁగుల్•గాంచనములు
రేఁగులునున్ గంగ•రేఁగులునున్ గొండ,గోఁగులుఁ బనసలు • గొడిసెగములు
దబ్బలునున్ నార•దబ్బలునున్ నారి,కడములు ఖర్జూరము•లక్రముకములును

గీ. వెలగ లిప్ప లుసిరికలు • వేపతరులు
మేడి నేరేడు మద్ది మా • రేడుగములు
తాటిమ్రాఁకులు చీఁకటి • తరులు మఱ్ఱి
మ్రాకులును రావిమ్రానులు • జోకమెఱయ. 380

గీ. తియ్యమామిడి రసదాడి • తేనె యరఁటి
తీయదానిమ్మ గజనిమ్మ • తెగలు మఱి తు
రంజి నారింజగములు హే•రాళమైన
వెదురుకోనలును బలాశ • వృక్షరాజి. 381

గీ. పుష్పితాశోకములు మల్లె•పొదలు జాది
తోఁపులును బండిగురివింద • తోఁపు లేపు
మీఱు బంగారు తామర•ల్మేలిమిరంగు
రంగులొప్పెడు కలువలు • గల సరసులు. 382

క. ఏలకితీఁగెలు తాంబూ,లీలతలు లవంగలతలు • లేఁబోకలునున్
మేలిమిజాతులు పలు త,క్కోలకముల వరుసలెంతొ • తోసంబిడెడున్. 383

క. పలురకముల ద్రాక్షల పం,దిలు లెంతయు వింతఁగొలుపు • తీయనఁదగు పం
డులగుత్తులఁ దనియుచు రా,చిలుకలు విందొంది పాడ • శివమంత్రంబున్.

సీ. ఇభములు సింహశ•రభముల్ పులుల్ గదు,పులు నొక్కయెడనే స్తో•మునవసించు
అడవియేన్గుల యొరి•పిడినొవ్వ హరిచంద,నముల గాడ్పలరించు • నమరులమది
రక్తకంఠ ఖగస్వ•రముల మేళముఁజెందు, షట్పదమండలీ • స్వరసరణులు
కలహంస కులపతుల్ కడఁగిచెప్పను శత,రుద్రీయ పాఠముల్ • రుచ్యముగను

గీ. పచ్చలే మెట్లుగఁదనర్చు • పద్మసరసు
లింపుమెయిఁ బుణ్యకాంతల • కిచ్చు ముదము
పొంకమగు వెండి బంగరు • పుష్పకములు
మేలి రతనాల గద్దెల • మేలుమీఱు. 385

ఉ. క్రోఁతులు కొండముచ్చులును • క్రోడములున్ బులులున్ సివంగులున్
వాతమృగంబు లెల్గులును • బస్తములాలును నెద్దులున్ మనుం
బోతులు సింగముల్ శరభ•ముల్ గురుఁబోతులు పాఁడిగేదెలున్
బోతులు గోడిగల్ హరులుఁ • బొంకపు నాభిమృగంబు లొప్పెదుర్. 386

గీ. యోజనశతంబు పొడవు పా•దోనముగను
విరివి దైవాఱ శాఖల • వెలసి కొండ
నెల్లఁ దఱుగని నీడ శో•భిల్లఁదగి ము
ముక్షు శరణం బయినవట • భూజమందు. 387

సీ. అలుకనుబాసిన • యంతకుఁ బోలి సు,ఖాసీనుఁడై యున్న • యట్టివాని
శాంతాత్ములై తగు • సనకాది సిద్ధుల,చే సేవలనుఁ జెంది • చెలఁగువాని
జక్కులకును నల • రక్కసులకు దొర,యౌ కుబేరుని పూజ•లందువాని
విద్యాతపోయోగ • విభుఁడై తదీయాధ్వ,మొంది విరాజిల్లు•చున్నవాని

గీ. తపసులకు నిష్టమగు జటా•దండ భస్మ, చర్మముల నెలరేకను • సాంధ్యగగన
రుచినలరు గాత్రమెలమిఁ దా•లిచినవాని, విశ్వమంగళములను న•ర్పించువాని.

—* విష్ణ్వాదులు శివుని దరిసించి ధ్యానంబొనర్చుట *—

సీ. దర్భమయంబయి • తనరిన బ్రుసియందు, నుపవిష్టుఁడై సిరి • నున్నవాని
సజ్జనుల్వినఁగ శా•శ్వతపు బ్రహ్మంబు నా,రదునకుఁ జెప్పుచుఁ • బొదలువాని

కుడితొడఁ జేరిచి ♦ యెడమకాలిని నెడ్మ, మోకాలిపయిఁ జెయిన్ ♦ బూనువాని
రాణింపఁ దర్కముద్రనుఁ జెంది యొకచేత, నొకచేత జపమాల ♦ నొందువాని

గీ. బ్రహ్మనిర్వాణ సుఖమున ♦ బరఁగువాని
యోగపట్టంబుఁ గట్టి చెన్నొందువాని
మునులకెల్లర కాద్యుఁడై ♦ పొలుచువానిఁ
బరమశివు నచ్యుతాదులా ♦ సురలు గనిరి. 389

గీ. నంది సెలవొంది డగ్గఱి ♦ వందనము లొ
నర్చి శిరసుల నంజలుల్ ♦ చేర్చి నిలిచి
రభవుఁ డరవిందనయనున ♦ కజునకును బ్ర
ణతులొనర్చి యొసఁగె నాసనములంత. 390

వ. నారాయణుం డిట్లనియె.

గీ. ఎఱుఁగుదుము నిన్ను విశ్వేశ ♦ నీ జగతికి
యోని బీజములై యొప్పు ♦ చున్న శక్తి
శివులకునుఁ గారణంబయి ♦ చెన్నుమీఱు
నా నిరంతర బ్రహ్మంబ ♦ వయ్యనీవు. 391

గీ. సరవి స్వాంశములగు శివ ♦ శక్తులందు
నూర్ణపద మట్లు క్రీడింపు ♦ చుండి జగము
బొడమఁగాఁజేసి పోషించి ♦ యడఁతు వీవు
నిర్వికార చిదానంద ♦ నిత్యరూప! 392

ఉ. నీవె త్రయీ సురక్షణము ♦ నెట్టనఁజేయఁగ నధ్వరంబు మున్
బావన! పుట్టచేసితివి ♦ బల్లిదమై తగు సూత్రమేర్పడన్
శ్రీ విలసిల్లు ధర్మమయ ♦ సేతువులన్ బొనరించినావు భూ
దేవులు వానినైష్ఠికమ ♦ తిన్ బొనరింత్రు వ్రతంబు నొందుచున్. 393

క. మంగళ! మంగళ కర్మల, కుం గావించెదవు స్వర్గ ♦ కూటము ముక్తిన్
బొంగర నిడెదవు పెఱల క, మంగళులకు నరక మెందు ♦ మాఱదదియె టేన్.

వ. అయినను

విష్ణుమూర్తి శివునితో దక్షునిబ్రతికించి యజ్ఞమునుబూర్తిచేయింపుమనుట

మ. బ్రతుకన్ జేయుము దక్షునిప్డు భగనే • త్రంబుల్ బ్రసాదింపుమా
దృతి మీసంబులనీయుమీ భృగునకున్ • దెప్పింపుదంతంబు లు
న్నతకారుణ్యమయాత్మ! పూష కిఁకఁ జ • న్నంబందు నీచేత శి
క్షితులౌ దివ్యులు ఋత్విజుల్ సుఖతను • శ్రీలొందఁ బాలింపుమా. 395

క. సమయించితి వలయజ్ఞశి, రము మరలసముద్ధరింపు • క్రతువెవ్వనిచే
నమరు ఫలసిద్ధి వానికిఁ గుమఖులు భాగంబునీక • కూలిరియట్టుల్. 396

క. ఇది గొనుము పూర్ణభాగం, బిది క్రతుశేషంబు రుద్ర! • యిది నీయదియౌ
ముదమున నీభాగంబునఁ, బొదలఁగ నొనరింపు సవన • పూర్తి మఖేశా!

వ. అంత విరించి యిట్లనియె.

చ. చెడు మదినొంది భేదగతిఁ • జేడ్పడి కర్మమునందె నిచ్చలున్
సుడివడువారు లాఁతుల య • శోధనముల్గని కుందువారు నౌ
చెడుగులు మర్మముల్ దునియఁ • జేయఁగఁ గూయుదు రన్యులన్ వడిన్
వడి నిఁకఁ జంపరట్టివిధి • వంచితులన్ మిముబోటి సత్తముల్. 398

వ. ఇంద్రుండిట్లనియె.

క. వందనము నీలకంఠున, కిందుధరున కాద్యునకు మ • హీయసునకు నా
నందైకహేతువునకు న, మందకృపామయతనునకు • మహితాత్మునకున్. 399

క. ధాతలకెల్లర కీవె వి, ధాతవు త్రిగుణాత్ముడవు సు • ధాకరమకుటా!
నేతలకెల్లర కీవే, నేతవు పాలింపుమిఁకను • నీదు జనములన్. 400

వ. దివ్యమునిజనంబు లిట్లనిరి.

సీ. ఉచితరూపునకు స • ద్యోజాతమూర్తికి, గదికి శూలికి ధన్వి • కిదియె ప్రణతి
వామదేవునకును • వామనేత్రునకును, వామమూర్తికి నిదే • వందనంబు
ఘోరఘోరునకు న • ఘోరమూర్తికిఁ బరే,శునకు వికటునకు • జోత యిదియె
పురుషార్థదునకుఁ ద • త్పురుషమూర్తి కనాది, పురుషున కిదియె చే • మోడ్పుసేఁత

గీ. ఇనున కీశానమూర్తికి • నీశ్వరునకు
బ్రహ్మరూపునకును బర • బ్రహ్మ కిష్ట
తనునకుఁ త్రయీతనునకు సుం • దరతనునకు
భక్తిఁ గావింతు మిదె యభి • వాదనంబు. 401

వ. అంత నిలింపుర్లఁగాంచి బాలేందుశేఖరుం డిట్లనియె.

—* శివుఁ డనుగ్రహించుట *—

ఉ. మోహముఁ జెందినట్టి యల • ముగ్ధులదోసమునేఁ దలంపఁ బా
పోహను జెంది త్వళ్ళిన దు•రుద్ధతమూరులఁ శిక్షఁ జేసితిన్
మోహితబుద్ధి దక్షుఁ డటు • పూనిన జన్నము బన్నమొందె ని
ష్ఠోహరి! యో విరించి! వినుఁ • డొప్పగ సర్వము నిర్వహిల్లఁగన్ 402

గీ. అధ్వరికి బస్తమస్తకం • బమరు మిత్ర
చక్షువునఁ జూచు భగుఁడు పూ•షయజమాన
దంతములచేత నమలుచుఁ • దానుఁ బిష్ఠ
భుక్కగు భృగుం డజశ్మశ్రు•వులను జెందు. 403

—* దక్షుఁడు జీవించుట *—

వ. మఱియు ఋత్విక్కు లశ్వినీదేవతల బాహువులచేతను, బూషహస్తంబుల చేతను బాహుహస్తంబులఁ బడసి జీవింతు రట్లొనర్పుండన్న నయ్యాదిమదేవుని నుడుల కఖిలర్షి జనంబు లలరి సాధువాదంబుల ధన్యవాదంబులనొనర్చి మ్రొక్కి రంతఁ బుండరీకాక్షుండును విరించియుఁ బరమశివుని సవనంబునకు భక్తిమెయి నామంత్రణంబు సేయుడు, మహాదేవుండు హర్షించి నందీశ్వరాదులతో నందుఁ జని యట్లొనరింపఁజేయుడు నవ్వారెల్ల హారుసంబుఁజెంద దక్షుండు నిద్ర మేల్కొనినట్లు లేచి కూర్చుండి ప్రబోధంబుఁజెంది ముందఱనున్న శివున్ జూచినయంతనె శరత్కాలంబు నందలి హ్రదంబుఁబోలి యకల్మషచిత్తుండై పూర్వవైరంబు మఱచి శివస్తవంబుఁ జేయఁబూనియు మృతిఁజెందిన కూఁతుఁ దలఁచి దుఃఖంబున బాష్పపూరితనయనుఁడై యెద్దియుఁ బలుకఁజాలకున్న నెట్లొ హృదయంబు బిగ్గవట్టి యిట్లు మహేశ్వరుఁ బ్రస్తుతించె.

—* దక్షుఁడు శివుని సన్నుతించుట *—

ఉ. పెక్కులు తిట్టినట్టి నను • బిట్టుగ దండము చేసితద్ది దా
నెక్క డనుగ్రహంబు గనె • యేర్పడె నాయెడ వెన్నుఁ డీవు పెం
పెక్కఁగ బ్రహ్మబంధువుల • నేనియు నన్నువసేయఁబూన రా
చక్క మహేశ! యెట్లు వ్రత • చర్యలఁ బాయుదు వీవు పేర్మిమై. 405

ఉ. వేదము రక్షసేయుటకు • వెన్కనె యొప్పొ తపోవ్రతేద్ధ వి
ద్యాదులఁ జెన్నుమీఱు భవ • దాస్యమునన్ సృజియించి విప్రులన్
గాదిలిప్రేమ నావులను • గజ్జనుఁ జేకొని కాచు గొల్లఁ డ
ట్లేఁదుచునుందు వెల్లపుడు • నెంతయుఁ బాములఁ బాపి యీశ్వరా! 406

చ. నిను బరమాత్మ నారయక • నే నటు లెగ్గులు పల్కినన్ మనం
బున నవి లెక్కసేయకయె • పుణ్యవిగర్హణజాతపాతకం
బునఁ బెనుగోతఁ గూలు నను • భూరికృపన్ బ్రతికించి తిట్టులన్
నినుఁ గొనియాడఁ జాలుదు నె • నీదగు పుణ్యమె నిన్ను మెచ్చెడున్. 407

గీ. వరదునకు విశ్వపతి కార్త • బాంధవునకు
జ్ఞాననిధి కీశ్వరునకు స • నాతనునకు
సర్వదేవాధిపతికిఁ బ్ర • శాంతమతికి
సర్వకారణునకు నమ • స్కార మిదియె. 408

— * శివుఁడు దక్షునకు హితంబుఁ జెప్పుట * —

గీ. అనియిటుల వేడిమ్రొక్కిన • యట్టిదక్షుఁ
గని యనుగ్రహ మొంది యి • ట్లనియె దక్ష!
వినుప్రసన్నుఁడ నైతి నే • వేళనేని
భక్తులకు లోఁగువాఁడ నేన్ • బ్రభుఁడనైన. 409

వ. నన్నుఁ బూజించుభక్తు లార్తుఁడు జిజ్ఞాసువర్థార్థియుజ్ఞానియు ననువారలై నాల్గు
విధంబులుగ నన్నర్చింతురు, రుత్తరోత్తరు లుత్తములందఱియందు జ్ఞాని నాకు
ప్రియతరుం డతఁడు నారూపుగఁ దెలియుము, నేను జ్ఞానగమ్యుండను గాని
తదితరంబులకు సాధ్యుండనుగాను. 410

గీ. వేదములచేత నీక్రతు • వితతిచేత
దానములచేతఁ దపసుచే • దక్ష! నన్నుఁ
బడయఁజాలరు కర్మత • త్పరులు పుడమి
భక్తిచే జ్ఞానమునఁ బట్టు • పడుదు నెపుడు. 411

వ. నీవుభక్తిజ్ఞానంబులఁబాసి కేవల కర్మతత్పరుండవై యిట్లు బన్నంబు నొందితి
విఁకమీఁద జ్ఞానమార్గంబు నాశ్రయింపుము. మఱియు వేఱొండు రహస్యంబు
గల దది యెఱిఁగింతువినుము. 412

క. నేనును బ్రహ్మయు వెన్నుఁడు, పూనిజగంబులకు హేతు • భూతులమైనన్
నే నీశ్వరుఁడను సాక్షిని, నేను స్వయంభాసకుఁడను • నిత్యుఁడ వినుమా. 413

గీ. ఆత్మ మా యనుగుణమయి • నందిజగముఁ
బొడముఁ జేయుచుఁ సాఁకుచు • బొలియఁజేయు
చును గిరియోచిత నామంబు • లొనరఁదాల్చు
చుందు నిఁక నిందు సందియం • బొదవ దెపుడు. 414

గీ. అట్టి పరమాత్మనయిన నాయందు బ్రహ్మ
విష్ణులను భూతకోటినిఁ • బిచ్చవాండ్రు
జెలఁగి వేఱుగఁజూతురు • శిరసు మొకము
మున్నయినవాని వేఱుగ • నెన్నఁడెవఁడు. 415

క. సకలాత్ములమై నిచ్చలు, నొకరూపగు మా ముగురను • నొండు తెఱఁగు నెం
చక సేవించునతండే, యకలంకంబైన శాంతి • నందికొను భువిన్. 416

వ. ఇఁక నట్లుగాక,

గీ. వెన్ను నొల్లక నన్ గొల్చు • చున్నవాఁడు
నన్నలిగి వెన్ను నిన్ గొల్చు•చున్నవాఁడు
వీరలిద్దరు జముపీట • వేఁగుచుందు
రంబుజహితుండు జంద్రుఁ డు•న్నంతదనుక. 417

వ. మఱియును.

క. కమలజు భక్తిఁదొరంగిన, కమలాపతి భక్తి యెపుడు • గలుగదు వినుమా
కమలేశుభక్తి లేకయె, యమరదు నాయందు భక్తి • యబ్జజతనయా! 418

వ. కావున నీవిఁక భేదబుద్ధి బాసి జ్ఞానివై యుపాసింపు మిఁక యాగంబుఁ బూర్తి యొనరింపుమన్న దక్షుం డలరి శివు నఖిలేశ్వరుండని తలంచి సకుటుంబముగా నర్చించి యజ్ఞంబు మరల ననుసంధానించి వేల్పులకెల్లరకు భాగంబు లొసంగి పూర్ణభాగంబు మహేశ్వరునకిచ్చి తదనుగ్రహంబుఁబడసి యజ్ఞంబు సమాప్తం బొనరించె నంతఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబునకరిగె. బ్రహ్మవిష్ణులును నఖిల సురమునీంద్రులు సంతసంబునఁ బరమేశ్వరుయశశ్చరితంబు గానంబుసేయుచు నిజనివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుం డట్లు నిజస్థానంబుఁ జేరియు సతీదేవిన్ దలఁచి పలుమాఱు సతీ చరితంబులు గణంబుల కెఱిఁగించుచుఁ బరమాత్మ

యయ్యును బ్రాపంచిక భంగి నభినయించుచు నిర్వికారుండై యుండె, పరమేశ్వరి యగుదాక్షాయణి యిట్లు పూర్వకళేబరంబుఁ బాసి దేవప్రార్థితయై దేవకార్యంబు కొఱకు మఱల హిమవద్గిరీంద్రపత్ని యగు మేనకయందు జన్మించి తపంబొంది మహేశ్వరున్ జేపట్టె నీ సతీ చరిత్రంబు నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారు సకల సంపదలన్ బొందలుదు రనిన సూతునకు శౌనకాదులు మహాత్మా! దక్ష యజ్ఞంబం దిట్లు పుండరీకాక్షుండు శివు నరయక వచ్చి యవమతిన్ జెందుట కేమికతం బెఱుఁగఁ జెప్పు మనుడు సూతుం డిట్లనియె.

—* క్షుప దధీచుల కలహ వృత్తాంతము *—

గీ. చ్యవనపుత్రుండు భృగువంశ • సంభవుఁడు ద
ధీచియనుఋషి శపియింప • నా చతుర్భు
జుఁడు పరాకొంది యట్లు ద • క్షుని మఖమునఁ
జేరి చిన్నతనంబొందెఁ • జేవమాలి. 420

క. అననేటికి శపియించెను, ముని పురుషోత్తముని సకల • భూతశరణ్యున్
మునివర! యెఱిఁగింపు నా, ననఘుఁడు నుడువంగఁ దొడఁగె నవ్వారికిటుల్

క. క్షుపుఁడను వైష్ణవుఁడగునొక, నృపునకును దధీచిమునికి • నేస్తంబురువా
విపులేశుండొకపరి మా, నిపతినిఁగని యిట్లుతా న • నియె మత్తమతిన్ 422

చ. ఎనిమిదిదిక్కులోలిమెయి • నేలెడు వేల్పులమాత్రలొంది మే
దినిపయిఁ బొల్చు భూపతి మ • దిన్ దలపోయఁ ద్రివర్ణపఙ్క్తిలో
ఘనతను మించునల్లతఁడె • గౌరవభాజనుఁడన్న నంత న
మ్ముని విని వేదపుంబధముఁ • బూనని యన్నుడికల్గి యిట్లనెన్. 423

క. జనవినుత "బ్రాహ్మణో గురు", రను వచనముఁ దలఁపు మదిని • నఖిలమునకు బా
పనుఁడే గరీయుఁడును బూ, జనభాజనుఁ డిద్ది వేద • సమ్మత మనుడున్. 424

చ. నరవరుఁడాలకించి యటు • నచ్చికసేయక శ్రీమదంబునన్
బొరసిన బుద్ధి యిట్లనియె • భూవిభుఁడే కడుమేటి యాతఁడే
యురవగు దైవతంబిఁకను • నుర్వరఁ జెందిన విష్ణువాతఁడే
ధర నిఁక నగ్రపూజ్యుఁడగుఁ • దాపస! నీకటు లేను పూజ్యుఁడన్. 425

గీ. అనిన విని ముని క్రుద్ధుఁడై • యాత్మగౌర
వం బరసి నెడమపిడికిట • వసుమతీశు
నెత్తిపై మొత్తె నతఁడు గీ•న్కొ త్తి వజ్ర
మేసి మునివరుఁ జీల్చెను • దోసమనక. 426

క. మునివజ్రహతినిఁ జాను, ర్వినిఁ బడి కులపతిని శుక్రు • వినయమ్మున వేఁ
డిన నతఁడు చేరవచ్చి ము, నిని సంజీవిని కలన్ మ•నిచె నంతఁ గృపన్. 427

వ. వాత్సల్యంబుతోడ దధీచికి మృతసంజీవినీ విద్య నుపదేశించి, కుమారా!
మృత్యుంజయుఁడగు నీశ్వరుని భజించుచు నీ మహామృత్యుంజయ మంత్రంబు
నుపాసింపుము. దీన నీకు మృత్యుభయంబు దొలఁగి శ్రేయంబు చేకూరునని
యి ట్లమ్మంత్రం బుపదేశించె. 428

—* మహా మృత్యుంజయ మంత్రము *—

ధ్యానం -

శ్లో॥ హస్తాంభోజ యుగస్థ కుంభయుగలాదుద్ధృత్యతోయం శిర
స్సించంతం కరయోర్యుగేన దధతం । స్వాంకే సకుంభౌ కరౌ
అక్షస్రఙ్మృగహ స్త మంబుజగతం । మూర్ధస్థ చంద్రస్రవ
త్పీయూషార్ద్ర తనుం భజే సగిరిజం । త్ర్యక్షంచ మృత్యుంజయం.

మనుః -

శ్లో॥ త్ర్యంబకం యజామహే । త్రైలోక్యపి తరం ప్రభుం । త్రిమండల స్యపి తరం
త్రిగుణస్య మహేశ్వరం । త్రితత్త్వస్య త్రివహ్నేశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః।
త్రిదివస్య త్రిబాహోశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః । త్రిదేవస్య మహాదేవం।
సుగంధిం పుష్టివర్ధనం । సర్వభూతేషు సర్వత్ర । త్రిగుణేషు కృతో యథా ।
ఇంద్రియేషు తదన్యేషు । దేవేషు చ గణేషు చ । పుష్పే సుగంధివత్సూర ।
సుగంధి మమరేశ్వరః । పుష్టిశ్చ ప్రకృతేర్యస్మా । త్పురుషాద్వై ద్విజోత్తమ।
మహదాది విశేషాంత । వికల్పశ్చాపి సుప్రత । విష్ణోః పితామహస్యాపి ।
మునీనాంచ మహామునే । ఇంద్రియస్య చ దేవానాం । తస్మాద్వై పుష్టి
వర్ధనః । తందేవ మమృతం రుద్రం । కర్మణా తపసాపివా । స్వాధ్యాయేనచ
యోగేన । ధ్యానేన చ ప్రజాయతే । సత్యేనాన్యేన సూక్ష్మాయా । న్మృత్యు

పాశాద్భవః స్వయం । బంధమోక్షకరో యస్మా । దుర్వారుక మివ ప్రభుః ।
మృతసంజీవినీమంత్రో । మను సర్వోత్తమ స్స్మృతః॥

వ. ఈయదియె సర్వోత్తమంబగు మృతసంజీవినీ మహామంత్రం బీశ్వరుని బూజిం పుచు నిద్దాని జపించుము. మఱియు నీయది జపంబున నభిషేకంబునను హోమంబునను నిమ్మాడింటఁగూడ ఫలంబొసంగు శివసన్నిధిఁ జేరి యీమంత్రంబు జపించినవానికి మృత్యుభయంబులేదు. ఇఁకనిమ్మంత్రంబునను న్యాసాదుల నొన ర్చి జపించుచు శివునిబూజించిన మఱియు విశేషఫలం బొందనగునని యిట్లు సక్రమం బుపదేశించి శుక్రుండు స్వస్థానంబునకరిగి నంతదధీచి శివుని సంస్మ రించి తపంబునకై వనంబున కరిగి యందు మహేశ్వరులఁ బూజించుచు నమ్మహా మృత్యుంజయమంత్రంబు నేకనిష్ఠతో బెక్కుదినంబులు జపించి నంత భక్తవత్సలుండైన శంకరుఁడు మునినాదారసించి వరంబడుగు మిచ్చెద ననుడు దధీచిముని కరంబుమురిసి యిట్లనియె. 429

—* శివుఁడు దధీచమునికి వరమునిచ్చుట *—

గీ. దేవ! నాకిడు వజ్రాస్థి ♦ దివ్యతనువు
మఱియు నమృతత్వము నదీన ♦ మఱియు ననుడు
శంకరుండట్ల యగునని ♦ సంయమికి వ
రం బొసఁగి వేగ నిజనివా ♦ సంబుఁ జేరె. 430

చ. మునియు వరంబుఁ జెంది క్షుప ♦ భూభుజుఁ జేరి పదంబుచే శిరం
బును వడిమోఁదె నాతఁడును ♦ భూరితరాగ్రహమొంది వజ్రమున్
ముని యురమందు వేయ నది ♦ మున్నటి యట్టులఁగాక పూరిగాఁ
గనుపడ తేఁడు సూచిఁమది ♦ గాటపునక్కజ మొందియంత నే. 431

ఉ. కానకుఁ బోయి శ్రీపతినిఁ ♦ గంజదళాక్షుని భక్తవత్సలున్
బూనికతోడ నెంచి తపమున్ బొనరింపఁగ దేవనాథుఁ డా
మానవనాథుఁ జేరి చనుమానముతోడ నభీష్టమడ్గఁగా
నానృపుఁ డర్సమొంది కమలాక్షున కర్మిలిమ్రొక్కి యిట్లనెన్. 432

గీ. బాఁపడొక్కఁడు ననుఁ దలఁ ♦ బగులఁదన్నె
వజ్రమేసితి వితయయ్యె ♦ వరద! యతఁడు

శివునిఁ బూజించి వాంఛిత ◆ సిద్ధులొందె
వానిపేరు దధీచి ◆ యవ్వానిఁ గనుము. 483

వ. మఱియుఁ దనకును దధీచికి జరిగిన వాదంబు తెఱంగునంతయుఁ దెలిపినఁ బురుషోత్తముఁ డవ్విధంబెల్ల నారసి దధీచియెడ ననుచితంబు లేకున్నను క్షువునికై తానద్దధీచినిఁ జెనకక తప్పమియును, దధీచిచేఁ దన కనర్థంబు రానుండుటయు నెఱింగియును భక్తవాత్సల్యంబుఁ ద్రోసివేయఁజాలక దధీచితోఁ బోరనెంచి క్షువున కిట్లనియె. 484

గీ. బ్రాహ్మణు లజయ్యు లందును ◆ బాశుపతులు
కడిది మగలట్టివారితోఁ ◆ గడఁగ నగునె
యేమిసేయుదు నినుఁగూర్చి ◆ యెట్లుగాని
పోరుసేతు దధీచితో ◆ భూమిజాని! 485

—* విష్ణుమూర్తి దధీచితోఁ బోరవచ్చుట *—

క. అని వేగ దధీచి మునీం, ద్రుని డగ్గఱి బవరమడుగఁ ద్రోయజనేత్రుం
గని ముని యనియెను కేశవ!, నిను నెఱుఁగుదు భక్తకార్య◆నిష్ణాతునిగాన్.

గీ. ఐన వినుము మహేశ్వరా◆ర్చానిరతుల
కెందు నలఁదురు టబ్బమి ◆ యెంచు వాఁడ
అట్లుగా కది యొదవుచో ◆ నరసిపల్కు-
కలను చేసెద నీతోడఁ ◆ గంజనయన! 487

—* విష్ణు దధీచుల యుద్ధము *—

క. శేదలమట బెదరేమియు, లేదెందుఁ బరాజయంబు ◆ లేనేలే ద్రో
శ్రీదయిత! యనుడు గుపితుం,డై దానవహంత చక్ర◆మారసి కనఁగా. 488

గీ. అదియుఁ జలనంబుమాలిన ◆ నమ్మునీంద్రుఁ
డరసి నగి యిట్టులనె హరి! ◆ యైశ మీసు
దర్శనము ననుఁ దెగటార్పఁ ◆ దఱియ దన్య
సాధనములనుగొని వేయు ◆ చలముమీఱి. 489

క. అని యుల్లసమాడిన య◆మ్ముని పయి నందకము గదను ◆ భూర్యస్త్రములన్
వనజాక్షుఁ డేసె సంక్రం,దనముఖులును దఱిసి మునిని ◆ నానాస్త్రములన్.

గీ. పొదవ ముని యల్లి యొకకుశ ♦ ముష్టిఁదెచ్చి
శివునిఁ స్మరియించి విడిచినఁ ♦ జెలఁగి యద్ది
ఘనమగు త్రిశూలమై వారి ♦ కఠినసాధ
నముల నస్త్రంబులను వేగ ♦ సమయఁజేసి. 441

వ. సకల నిలింపులతో జనార్దనుని మర్దింప నేతెంచుచుండుటన్ గాంచి.

గీ. అతుల మాయాన్వితుండగు ♦ నచ్యుతుండు
తన్నుఁబోలిన చక్రగ♦దాధరులను
నయుతమూర్తుల వెడలింప ♦ నడరి వారు
తాపసునిపైకి దుముకఁగఁ ♦ దలఁకకతఁడు. 442

క. వారందఱి శూలమునన్, జూరున్ బొనరించి యార్వఁ♦జూచి హరియుఁ దా
మీఱిన కినుకన్ ఘోరా,కారుండై విశ్వరూప♦గరిమన్ జూపెన్. 443

క. పదునెనిమిది లోకంబులు, నదీనదోదధులతోడ ♦ నగములతోడన్
బొదలెను భగవత్తనువున, నది గని ముని శివునిఁ దలఁచి♦యచ్చెరు వొప్పన్.

గీ. హరికి నిట్లనె నిదియేమి ♦ యచ్చెరియము
కనుము నేఁ జూపెదనటంచు ♦ గరిమ మెఱయ
చ్యావనియుఁ దనయందు బ్ర♦హ్మాండమెల్లఁ
జూప విస్మయమొందిరి ♦ సురలు హరియు. 445

క. అంతయెగాక జనార్దను, నెంతయు దహియించుచున్న♦ఋషిఁగని హరిబ
ల్పంతములోఁ దలపడఁగని, చింతిలి పరమేష్ఠియటకుఁ♦జేరి రయమునన్ *446

చ. వలదు మహాత్మ! భక్తజన ♦ వత్సల! పద్మదళాక్ష! మానిపై
నలుకను మాను మీఁతఁడలి ♦ కాశ్రునిభక్తుఁడు ప్రోడయెంతయున్
గలుషము లేదు వీనియెడఁ ♦ గర్కశభావముఁ డింపు తేనికిన్
జెలిమిఘటింపు! మానియెడఁ ♦ జెల్లదు వేఱువిధంబు రూఢిగాన్. 447

వ. అని చెప్పుట యాలకించి ఋషుండు పశ్చాత్తప్తుండై తనకోసరంబిట్లు రమా
కాంతుండాఅడి నొందుటకెంతేని వందురి యథార్థంబెఱింగి వచ్చి దధీచి యః
ఘులందుఁ బడి యిట్లు ప్రార్థించె. 448

* సతీఖండే అష్టత్రింశోధ్యాయే—శ్లో॥ దదాహ విష్ణుం। దేవేశం దధీచి శ్శైవసత్తమః।

—* క్షుపుఁడు దధీచినర్థించి యుద్ధంబునుడుపుట *—

శా. మన్నింపన్ గదవయ్య! నాయఘములన్ ♦ మౌనీంద్రచూడామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నా చెడుపనిన్ ♦ మాహేశ్వర గ్రామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నామదము నా ♦ మ్నాయైక విద్వన్మణీ!
మన్నింపర్ గదవయ్య! వేగనను న ♦ స్మన్మిత్ర చింతామణీ! 449

వ. అనియిట్లు దీనుండై యనుగ్రహం బర్థించుచున్న క్షుపునకభయంబిచ్చి తన మదిని శివుని సంస్మరించి రమేశ్వరునితో నితర దేవతలన్ గాంచి యాగ్రహంబుతో. 450

గీ. తివిరి మధువైరి! నీవును ♦ దివిజులెల్ల
రుద్రకోపాగ్నిఁ బొగలుదు ♦ రు దుర్గతమందె
యని శపించి క్షుపునిఁ జూచి ♦ యధిప! నృపుఁడు
పూజ్యుఁడేయైన బ్రాహ్మణుల్ ♦ పూజ్యతములు. 451

వ. అనిచెప్పి మునీంద్రుం డాత్మాశ్రమమున కేగె నంత విష్ణుండు చలంబు మాని సురలతో స్వలోకంబునకరిగె. క్షుపుండును మనఃకాలుష్యంబును బాసి నిజగృహంబునకరిగె నీ సమరంబు పశ్చిమోత్తరంబందలి స్థానేశ్వరంబనునెడ జరుగుటన్జేసి యద్ది పుణ్యస్థలంబయ్యె జను లియ్యది సేవించిన శివానుగ్రహంబు నొందుదు రిక్కతన విష్ణ్వాది సురలు మోహితులై దక్షాధ్వరంబున కేగి యట్లు భంగంబొంది రీక్షుపదధీచి వాద చరిత్రంబు సంక్షేపంబుగ మీకెఱింగించితి నిద్దానిఁ జదివిన వినిన జనుల కపమృత్యుపీడా పరిహారంబగు రణంబునందెవ్వరేని దీనిఁ జదివిన మృత్యుభయంబుఁ దక్కి విజయంబుఁగాంతు రని సూతుండు శౌనకాదిమునులకుఁ జెప్పటయు. 452

క. మంత్రారాధ్యసుతా! శివ, మంత్రజపాభ్యంత కుశల ♦ మానసహంసా!
యంత్రిత సత్కార్యా! దు, స్తంత్రజనవ్యూహవిముఖ! ♦ ధార్మిక సముఖా!

గద్య - ఇది శ్రీ బుధజన విధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణం బందలి సతీఖండంబు సర్వంబును సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివ పురాణము

పార్వతీ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

శ్రీమదుమా శంకరపద
తామరసామోదభక్త • తల్లజ సుకథా!
ప్రేమమతీ! లక్ష్మ్యంబా!
మామకజననీ! మనీషి • మాన్యచరిత్రా!

వ. అవధరింపుము. శౌనకాదిమునులు సూతునిఁ గాంచి.

—* సూతుని శౌనకాదులు పార్వతీ జన్మ చరిత్రంబు జెప్పుమనుట *—

మ. మును దక్షాధ్వరమందు మేన్విడిన యం•భోజాక్షి దాక్షాయణీ
వనితారత్నము దివ్యవర్యుల యద • ప్రార్థనన్ జేసి పా
వనుఁడౌ పర్వతరాజమాళికిని భా • స్వచ్ఛీలమేనాబ్జలో
చనకున్ బుట్టి హరున్ వరించెనని ప్ర•స్తావించి తీవెంతయున్. 2

గీ. అరసి యేపుణ్యమున జగ•దంబ ననుఁగు
సుతనుగాఁ గొని రద్రి దం • పతులు గిరిజ
యేమి తప మొనరించి తాఁ • గామహరుని
రాణియయ్యె వచింపు పు•రాణసూరి! 3

వ. అని యడిగిన మునులకు సూతుం డలరి యిట్లనియె.

మ. మును రాజీవభవుండు నారదున కామోదంబుతో నిచ్చరి
త్రను బుత్రాదృతిఁ జెప్పె నమ్మునినిశాంత స్నేహభావంబునన్
ఘనుఁడౌ వ్యాసమహర్షికిన్ దెలిపె నక్కారుణ్యవారాశి నా
కనురాగంబునఁ దెల్పె మీకిపుడు నే నద్దాని బోధించెదన్. 4

చ. గురునకు వందనంబిడుదు గోపతివాహను శీతశైలజన్
దిరముగ నాత్మలోఁ గొలుతు దివ్యతపోనిధులార! మీరిఁకన్
బరమశివున్ మహేశ్వరిని భావమునన్ గుదురొప్పనిల్పి భా
సురతర ధారుణన్ గనుఁ డశోకనిధానకథాసుధాంజలుల్. 5

—* కథా ప్రారంభము - హిమవద్గిరి వర్ణనము *—

ఉ. ఉత్తరదిక్కునందుఁ జెలువొందు హిమాలయ నామధేయ దీ
వ్యత్తర పర్వతేంద్రము మహామణి రత్ననిధాన మెల్ల సం
పత్తులకెల్ల ప్రాగపరవార్ధులఁ దాఁకుచుఁ బృథ్విఁగొల్చు లో
కోత్తర మానదండమన నుజ్జ్వలకాంతుల నొప్పు గొప్పగన్. 6

సీ. అభ్రగంగా తరంగాళి నుయ్యేలలూఁగు, రాజహంసవతంసరాజి యెందు
హేమతామరసమాలామండనము సేయుఁ, గమనీయగంధర్వ గణము లెందు
బహుమహాసవనయూప స్తంభముల లెక్క, సేయు విద్యాధరశ్రేణి యెందు
నిజబాణనిర్భిన్న గజకుంభముల ముత్తి,యము లేరు భిల్లచయంబు లెందు

గీ. జగములన్నియు సల్పిన చంద్రమౌళి
యడుగు దృఢభక్తి వైభవంబమరఁ గొల్చి
యష్టసిద్ధులఁ గొని సువర్వాళి మురియు
నెందు నట్టి శుభాఢ్యంబు హిమనగంబు.

గీ. ఘనసారాద్రి యనన్ జం, దనశైలేంద్రంబనంగ నవనీతనగం
బన రాజత పర్వతమనఁ, జను వలిగుబ్బలి లసద్విశదవిద్యుతులన్. 8

గీ. స్ఫాటికశిలోచ్చయంబనఁ బరఁగుఁగాని
నీరసముగాదు శర్కరాధారణీ ధ
రంబనఁగఁ జెల్లుఁ గాని య రయఁ బిపీలి
కాహృతముగాదు హిమవన్నగము జగమున. 9

మ. కడుధావళ్యము నొప్పు మూర్తి రమచే • గంగాధునీధారలన్
వెడలన్ జిమ్ముశిరమ్ముచే మునిజనా • భీష్టాశ్రయత్వమ్ముచే
నడఁగన్‌బోని యనన్యసంచిత మహా • ప్రైశ్వర్య సంపత్తిచేఁ
బుడమిన్ శంకరమూర్తిఁబోలు హిమ • వద్భూభృద్వరం బారయన్. 10

శా. నానాదివ్యసుగంధపుష్పలతలున్ • నానాఫలోర్వీజముల్
నానారత్నమయంపు గోనలును గంధర్వామర స్కంధముల్
మానీంద్రాశ్రమముల్ సరిత్తతులు భిల్లస్త్రీకనద్వేణు వీ
ణానాదంబులు చెన్నుమీఱు గిరికాంతారంబులం దెల్లెడన్. 11

గీ. అమరఁ గేదారదేవుని • యండఁ జేరఁ
గిన్నరతఁ గింపురుషత భంగించునంచుఁ
గిన్నరులుఁ గింపురుషు లల్ల • గిరినిఁ జేరి
నరులు పూరుషులై యలరిరి యయారె! 12

వ. మఱియు నప్పర్వతరాజంబు.

గీ. పసిఁడి మొదలగు లోహాల • పంటచేను
మేటి రోషధులకు నెల్ల • మేల్మి పొలము
ఏనుఁగులు సింగములు వసి • యించు కోన
యగుచుఁ దగు మంచుఁగొండ పుణ్యములకండ. 13

క. కేదారము మోక్షౌషధి, కేదారము బదరవన మొగిన్ శంకరు దా
మోదరుఁ గైవసముగఁగొని, శ్రీఁదనరుచు జగములందుఁ • జెలువుఁదనర్చున్

క. ఒకచో గంగానది యిఁక, నొకచో యమునాధునియు మఱొకచోనా గం
డకినిర్ఘరిణియునున్ వే,ఱొకచో నా బ్రహ్మపుత్రి • యుదయించె నటన్.

గీ. అలకనందాస్రవంతి కాభ్యర్ణమౌదు
నలరు రుద్రాక్ష తరువనంబుల నఖండ
బిల్వమాలాశ్రయంబుఁ గావించి తపము
సిద్ధిఁగాంతురు మునులందచిరమునంద. 16

క. స్థావర జంగమ రూపము, లీవిశ్వోత్తరమహాద్రి • కెసఁగును తెంటన్
స్థావరమిది వేఱొకఁ డిల, దేవాకారుండు రుచిర • దేహుండలరున్. 17

గీ. దర్శనీయుఁడు పుణ్యత•త్పరుఁడు మంచి
వారలకునెల్లఁ బ్రియమైన • వాఁడు కేశ
వాంశుఁ డుద్దామతేజస్వి • యవికృతుండు
రాణఁ దనరొందుఁ బర్వత • రాజరాజు. 18

ఉ. ఆ నగరాజవర్యుఁడు కు•లాభ్యుదయంబును ధర్మవృద్ధి నెం
తేనియు దేవతాపితృహి•తేచ్ఛయు నెంచి వివాహమాడఁగాఁ
బూనుడు దేవతాగ్రిణులు • పొందుగ నాత్మహితప్రయోజనా
ధీనమనస్కులౌచుఁ బితృ•దేవులపాలికిఁ జేరి కూరిమిన్. 19

ఉ. మీకును నాకవాసులకు • మేదినికంతకు సౌఖ్యసంపదల్
చేకురఁ జేయఁగాఁ గడఁగి • చెచ్చెర వచ్చితి మిందు నిత్యల
క్ష్మీకలితన్ భవత్సుతను • మేనకకన్యను శైలరాజ సు
శ్లోకున కిచ్చి ధర్మవిధి • చొప్పునఁ బెండ్లి యొనర్పుఁ డిత్తఱిన్. 20

గీ. దాన సకలంబు ఫలియించుఁ • గాన మీరు
సంశయింపకుఁ డిబ్భంగి • సత్వరముగఁ
బెండ్లిఁ గూర్పుఁడు సురలకుఁ • బ్రియముసేయు
వారలేనియు భూరి వి•చారులార! 21

క. అనియిటు పలుకఁగ వారలువిని, తమకూఁతులకు సంభ • వించిన శాపం
బును దెలిసియు సురవర్యుల, యనుశాసన మారసియుఁ ద•థాస్తనిరి తగన్.

—* మేనకా హిమద్వివాహము *—

శా. అంతన్ వేగమె శైలరాజవరు నా • హ్వానించి దేవవ్రజం
బెంతో సంతసమొంది యుత్సవములె • స్నేహంగులన్ బన్నన
త్యంతామోదముతోడ నప్పితలు గ • న్యాదానమున్ జేసి శ్రీ
మంతంపుంబసఁ బెండ్లి చేసిరి మునుల్ • మన్నించి దీవించగన్. 23

క. హరియును బరమేష్ఠియునున్, హరిహయుఁడును లోనుగల్గు• నమరులుమన్ శం
కరు మదిలోఁ దలఁచుచున, ప్పరిణయమునఁ జెందిరపుడు•పరమ ప్రీతిన్. 24

గీ. దేవతలు మానులును బిత్రు • దేవతలను
బాలఁగొనియాడి గిరిరాజు • చనవు మెచ్చి

చనిరి తమగేములకు హిమా • చలుఁడు సంత
సమున నిలుఁజేరె మేనకా • సతినిఁగూడి. 25

క. అనిపలికిన సూతునిఁగనుఁ, గొని మేనకజన్మకథను • గొనకొని యమ్మా
నిని తోఁబుట్టుల చరితం, బును శాపవిధానమును జె • పుఁడనిరి మౌనుల్. 26

—* మేనక మున్నగువారికి సనకాదులశాపము *—

శా. సూతుండిట్లనెఁ బద్మజాత్మజుఁడు ద • క్షుండర్క మునీంద్రుండు వి
ఖ్యాతుం డాతని కూఁతులఱ్వాదుగు ర • క్కంజాస్యలన్ గశ్యపా
ఖ్యాతుండాదిగ నొప్పువారి కిడి క • ల్యాణంబు చేసెన్ స్వధర్మ
జేతోమోదము తోడనందుఁ బితరుల్ • చేపట్టి రప్పుట్టునన్. 27

గీ. వారలకు నాస్వధనుబుట్టి • వన్నెఁగాంచి
రాత్మజాతలు మూఁగురా • యతివలందు
మేన తొలిచూలు రెండవ • చాన ధన్య
చివరకాన్పు కలావతి • చిగురుఁబోఁణి. 28

క. ఈమువ్వుర యాహ్వాయములు, శ్రీమంగళదాయకములు • చింతాహరముల్
ప్రేమమునఁ దలఁచువారికిఁ, గామితములనిడు నవిఘ్న • కరములు ధరణిన్.

గీ. అట్టిమువ్వురు కన్యక • లమలమతులు
ఘనతరజ్ఞాననిధులు యో • గినులు లోక
మాతలనఁ జెల్లువారుఁ సం • ప్రీతినెల్ల
లోకముల సంచరింతురు • వీఁక మెఱయ. 30

శా. శ్వేతద్వీప మొకప్పుడీ ముగురు ల • క్ష్మీనాథు దర్శింపఁగాఁ
బ్రీతిన్ జేరి రథాంగహస్తునకుఁ జే • ర్మిన్ మ్రొక్కి మేల్ఫక్కులన్
జేతోమోదముగా నుతించి తగువా • సిన్ బొల్చు పీఠంబులన్
జాతామోదమునన్ వసించిరి సరో • జాతాక్షుకన్నన్నలన్. 31

గీ. బ్రహ్మమానసపుత్రులు • బ్రహ్మవేత్త
లఖిలలోకార్చితులు సన • కాది ఋషులు
నలువు రపు డటకే తెంచి • నలిననేత్రు
నాదరంబునఁ గాంచి సా • ష్టాంగపడిరి. 32

క. వారిన్ గని యటనుండిన, వారెల్లరు గద్దియలను • వదలినిలిచి కై
వారములుచేసి మ్రొక్కిరి, సారెకు భయభక్తు లాత్మ • సంబాళింపన్. 33

క. హరియును మునితల్లజులను, బరమామోదమునఁ గాంచి • బహుమణిగణ భా
స్వరపీఠము లెక్కుండన, నరుదుగ నాసీనులైరి • యమ్మానివరుల్. 34

గీ. అప్పు డటనున్న మేన ధ • న్యయుఁ గలావ
తియును దైవవిమోహిత • లయి ఋషులను
గాంచి గద్దియలందుండి • కదలకుండి
రకట! చెడుకాలమునఁ దెల్వి • యమర దెపుడు. 35

క. ఎదురుకొనక లేవక తమ, పదముల కెఱఁగక యొకింతఁ • బలుకక తగు న
మ్మదవతులఁగాంచి సంయము, లెదఁ గినుకన్ గొనిరి జ్ఞాను • లే యైనఁ గడున్.

వ. అంత వారలలోన సనత్కుమారుండా చంచలాక్షుల నీక్షించి యిట్లు
శాపంబిచ్చె. 37

చ. గరువముఁజెంది మీరు పితృ • కన్యకలైనను మానులన్ మమున్
బరిభవమొప్పఁ గాంచి యిటు • పల్కక లేవక మ్రొక్కకుంటి రి
క్కరణి సురాంగనోచితము • గాదిఁక నాకముఁబాసి మీరు మా
గురు ధర కేగి మానిసుల • కున్ సతులాదురుగాఁత యుగ్మలుల్! 38

గీ. ఎవ్వ రజ్ఞానమోహిత • హృదయు లగుచు
ననుచితము లాచరింతురో • యట్టివారు
గుడుతు రకార్యఫలములఁ • బుడమిలోనఁ
దప్పు దెప్పుడ దేలాఁటి • తద్జ్ఞులకును. 39

చ. అని శపియింపఁగా విని భ • యమ్మున నప్పితృకన్య లెంతయున్
మనములఁ బొక్కుచున్ దురభి • మానముఁ బాసి మునీశ్వరాంఘ్రులం
దునఁ దలలుంచి మ్రొక్కి విన • తుల్ బొనరించి మహాత్ములార! పా
వన మతులార! మాదయిన • పాపముఁబాపి యనుగ్రహింపరే! 40

క. "దాసులతప్పులు దండము,తో సరి" యని యరసి యవులఁ • ద్రోయక మము వి
శ్వాసమున శాపమోక్షము, చేసి కటాక్షింపుఁడీ య • చింత్యప్రజ్ఞుల్! 41

క. ఇదియుఁ బ్రమాదవశంబున, నొదవిన తప్పిదముగాని • యుత్తముల మిమున్
మదమునఁ జుల్కనచేసిన, యదిగా దిఁక నరసి ప్రోవుఁ • డచ్ఛచరిత్రుల్! 42

గీ. అని యిటులు పెక్కుభంగుల • నంజలుల్ ఘ
టించి ప్రార్థించు నబలలఁ • గాంచి యంచి
తాదరమున క్షమించి న•యంబుగాఁ బ్రి
యంబుగ సనత్కుమారుఁ డి•ట్లనియె మరల. 43

—* సనత్కుమారుఁడు మేనకాదుల ననుగ్రహించుట *—

ఉ. సంతసమయ్యె మానసము • చక్కవడెన్ పితృకన్యలార ! మీ
రెంతయు దైన్యమొంది యిటు • లెంతొ ప్రియంబుగ మమ్ము వేఁడుటన్
జింతఁదొలంగు డింక ధృతిఁ•జెందుఁడు పొందుఁడు శ్రేయ మెవ్వరేన్
వంత ఘొసంగినప్డు కద • వందురి మందటి బాగెఱుంగుటల్. 44

వ. మీకొసంగిన శాపంబుఁగూడ శ్రేయంబై యొసంగు నద్దానిఁ దేటపఱచెద
వినుండు మీ ముఖ్వురిలో. 45

మ. హిమశైలేంద్రుఁడు మేనకన్ జనకరా•జేంద్రుండు ధన్యన్ వణి
క్సమనుండౌ వృషభానుఁ డంతిమను మె•చ్చుల్ మీఱఁ బెండ్లాడ మీ
కుమయున్ సీతయు రాధయున్ గ్రమముగా • నుత్పన్నలై శర్వా న
ర్యమవంశ్యుండగు రాముఁ గృష్ణుని వివా•హంబాడు వారిమ్మహిన్, 46

వ. కృత త్రేతా ద్వాపర యుగంబులందుఁ గ్రమమ్మున మీరు మూఁగురును
గూఁతులవలన మిగుల గీర్తిన్ జెంది వారి యనుగ్రహంబునఁ గైలాస వైకుంఠ
గోలోకంబులకుఁ జనువారింక మీకు లగ్గయ్యెడునని దీవించి కేశవుని
యనుజ్ఞన్గొని యమ్మును లంతర్ధానంబునొందిరి. పితృకన్యలును దెప్పరిల్లి
విష్ణుదేవుని వీడ్కొని తమ నెలవులకున్ బోయిరనిన సూతునకు శౌనకాదు
లిట్లనిరి, 47

గీ. మేనకాజన్మ చరిత మ • మ్మొలఁతపెండ్లి
యును దెలిసికొంటిమది్ర రా • జో త్తమునకు
యఖిల జగదంబకూఁతురై • యవతరించు
టయును నీశ్వరుఁ బెండ్లాడు • టయును జెపుమ. 48

ఉ. నావుడు సూతుఁడిట్లనె మ • నశ్ప్రియమెుప్ప నగాధిరాజు మే
నావనితన్ గ్రహించి సద • నంబున కేగి మనోజభోగసౌ

ఖ్యావళిఁ దేలుచుఁ గడిఁది • హాయనముల్ గడపెన్ నభస్స్రవం
తీవిపులోర్మి శీతలసు•దేశవిశాలవనీతలంబులన్. 49

— * విష్ణ్వాది దేవతలు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట * —

సీ. అంతఁగొన్ని దినంబుల • నచ్యుత ప్ర
ముఖనిఖలలేఖు లేకమై • భూధరేంద్రు
కడకు నరుదేరఁగాఁ గాంచి • కడిఁది భక్తి
వందనముచేసి పీఠముల్ • వరుసనొసఁగి. 50

సీ. అర్ఘ్యపాద్యంబులను జంద • నాక్షతాబ్జ
ములను బూజించి కల్పక • ఫలములిచ్చి
మృదుమధుర వాగ్విలాసంబు • మెఱయ వినయ
వినతుఁడై యిట్లుపల్కెఁ బ్ర • ధ్వీధరుండు. 51

ఉ. నేఁడు ఫలంబుఁ జెందె జని • నేఁడుఫలంబును జెందె నర్చయున్
నేఁడు ఫలంబుఁ జొందెసిరి • నేఁడుఫలంబును జెందె జ్ఞానముల్
నేఁడు ఫలంబుఁ జెందిరి మ • నీషులు మెచ్చఁబితాళ్ళు గుంపుగాఁ
గూడి మహాత్ములీరలిట • కున్ జనుదెంచుటచేత బ్రాఁతిగన్. 52

క. ధన్యుఁడనైతిని రాష్ట్రము, ధన్యంబయ్యెను గొలంబు • ధన్యంబయ్యెన్
ధన్యతఁజొందెఁ గుటుంబము, ధన్యతఁజొందెను గ్రియావి•ధానంబెల్లన్. 53

క. తమసేవకుఁడై తగు నీ, హిమభూధరుచేత నిప్పు•డేవనియేన్ జి
త్తమునందుఁ దలఁతురేనియుఁ, బ్రమోదమిగురొత్తఁ జెప్పుఁడు•పావనచరణుల్. 54

క. అని పల్కిన హిమవంతునిఁ, గని వనజాక్షుఁడు లాత్మ • కార్యమునకు సి
ద్ధిని నిశ్చయించి వేగమె, యనురాగముతోడ నిట్టు•లని రాతనితోన్. 55

సీ. వినుము గిరిరాజ! మేము నీ•వేశ్మమునకుఁ
గడు ముదమ్మున వచ్చిన • కారణమును
దెలియఁజెప్పెద మది నీకు • దివిజరాజి
కఖిల లోకంబులకుఁ గుశ•లావహంబు. 56

—* విష్ణ్వాదులు మేనా హిమవంతులను దపంబు సేయుమనుట *—

ఉ. ఆదిమశక్తి సర్వజగదంబిక మున్నల దక్షుకూఁతురై
యాదిమదేవుఁడో శివున • కాలయి యాలరిదక్షుఁ డీశునం
దాదరబుద్ధి మాని దురహాంకృతి నధ్వరమూన సేవపున్
వేదనఁ జెంది దేహమును • వీడుట నంద తెఱుంగు జాడయే. 57

ఉ. ఆ జగదంబ యాసమధి • కాతతసత్కరుణావలంబ దా
నా జగదీశుఁబాసి యటు • లాత్మపదంబును జెంద నీశ్వరుం
డోజముఁ దక్కి భూవలయ • మొంటిగఁ గుమ్మరి విస్ఫురత్తపో
యోజన సేయుచుండె నిపు • డొక్కట యోగులు చుట్టి కొల్వఁగన్. 58

సీ. అమ్మహాదేవి గర్భమ్మున • నవతరించి
యామహాదేవుఁ బెండ్లాడి • నపుడు మరల
నందఱికి లెస్సలయ్యెడు • నంతదనుక
సుఖము సమకూర దెందు విశుద్ధకీర్తి! 59

ఉ. కావున నీవు నీ సతియు • గాటపుభక్తి వహించి యమ్మహా
దేవి గుఱించి తీవ్రతర • దివ్యతపం బొనరింపుఁ డింపుమై
పావనులైన మీకు గుణవల్లభ యాజగదంబ కూఁతురై
నీవనితోదరంబున జనించును బెంచును మేటి శ్రేయముల్. 60

క. ఇది విధివిహితం బిత్తఱి, నద నెఱిఁగి భవద్గృహమున • కరుదెంచితి మ
భ్యుదయ విధానముఁ దెల్పఁగ. నిదియదియని యనక సేయుఁడీకమాపనువుల్

వ. అని చెప్పిన నప్పర్వతసార్వభౌముఁ డందులకు వల్లే యనినంత సుపర్వాగ్రణు లాతనికిఁ దత్సతియగు మేనకకున్ దపశ్చర్యా ప్రకారం బుపదేశించి వారలఁ దపంబందు నియోగించి, యటనుండి వెడలి మార్గమధ్యంబున నొక్క పుణ్యారణ్యప్రదేశంబునందు మహేశ్వరిన్ గూర్చి నమస్కరించి యిట్లు ధ్యానం బొనర్చిరి.

—* విష్ణ్వాదులు పరదేవతనుగూర్చి ధ్యానము సేయుట *—

మ. జగదంబా! యుమ! శంభులోక నిలయా! • శర్వప్రియా! దుర్గ! యి
మ్ముగ నీయడుగుల మ్రొక్కి కొల్చెదము వి • స్ఫూర్జత్కృపాపాయతా!

త్రిగుణాతీత! గుణాంచితా! శ్రుతినుతా! • శ్రీశక్తి! యవ్యక్తమూ
ర్తి! గభస్తి స్ఫురితాకృతీ! ఋజుగతీ! దివ్యచ్చరిత్రోన్నతీ! 63

సీ. కమలజాండములందుఁ • గల జగజ్జీవుల, నుండి యంతయుఁ దృప్తి • నొసఁగుదాని
భాస్కరమండల • వర్తినియగుచుఁ బ్ర, పంచప్రకాశమ్ముఁ • బెంచుదాని
నిద్రయన్ బేరితో • నిఖిలభూతములకు, మాయాపటంబున • మర్చుదాని
సంసారజాతవి • స్తారదుఃఖాబ్ధిని, స్తారతరణినాఁగఁ • దనరుదాని

గీ. యమము మున్నగు సర్వయో • గములపాల
నమునఁ జాల వలంతియై • యమరుదాని
వింధ్యగిరివాసనిరతయై • వెలయుదానిఁ
బరమ శివురాణిఁ గొల్తుమ • పారభక్తి. 64

ఉ. నీవె సమస్త వేదగత • నిశ్చితతత్త్వము వంబరో! యికన్
నీవె సమస్త దేవగణ • నిత్యనియామక వమ్మరో! యికన్
నీవె సమస్త లోకముల • నేటుగ సాఁకెడు జాణవంబికా!
నీవె సమస్త దుర్గతుల • నెట్టనఁ గొట్టెడు దిట్ట వీశ్వరీ! 65

క. పుష్టివి నీవే సురలకుఁ, దుష్టివి నీవే మునీంద్ర • ధూర్వహులకుఁ జి
త్తేష్టరమ వీవె పుణ్యుల, కష్టమశని వీవె దుర్జ • నావళికెల్లన్. 66

గీ. వేదములకెల్లఁ దల్లివై • విశ్వమెల్ల
వెలయు గాయత్రి వీవె సా • విత్రి వీవె
ఆ సరస్వతి వీవె స • ర్వాగమార్థ
సారవస్తువ వగు దీవె • సత్య మీవె. 67

—* విష్ణ్వాదులకుఁ బరదేవత సాక్షాత్కరించుట *—

గీ. అని యిటుల్ వినుతింపుచు • నంబికను గ, నంగ వాంఛించు దేవాధి • నాథవరుల
కట్టెదుర నగ్గలంబైన • కరుణ గదుర, నమ్మహాదేవియపుడు ప్ర • త్యక్షమయ్యె.

క. రత్నమయంబగు రథమున, నూత్నపు మృదులాస్తరణ మ • నోజ్ఞస్థలి శ్రీ
రత్నమగు రాజభూషణు, పత్ని సురోత్తముల యత్న • ఫలమై యొప్పెన్.

సీ. కోటిసూర్యాధికంబైన • గురుతర, ప్రకాశ తేజఃప్రకరమునఁ • గరముదృష్టి
దుర్గమంబయి రంజిల్లు • దుర్గ ననుప, మాన దివ్యన్మహామాయఁ • గానలేక,

వ. పదంపడి దివిజనాయకు లమ్మహాదేవికి వినతులై నుతిశతంబు లర్పించి దర్శనం బపేక్షించియుండ. 71

సీ. చాపబాణాంకుశ • చటులపాశారవిం,దములొప్పు నాల్గు హ•స్తములతోడ
బాలేందురేఖా వి•భాసితంబగుచు నం,దంబుఁ జెందిన కిరీ•టంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయఁ • బరిఢవించిన మనో,జ్ఞములైన మాల్యాంబ•రములతోడ
మందహాసపు ఠీవి•మానుగుల్కెడు దయా,స్పదములై తగు కటా•క్షములతోడ

గీ. భవ్యకాశ్మీరగంధలే•పములతోడ
ముంగురులుమూఁగు కస్తూరి • బొట్టుతోడ
భువనములకెల్ల భ్రమసేయు • మూర్తితోడ
శంకరార్ధాంగలక్ష్మి సా•క్షాత్కరించె. 72

వ. అంత నిలింపు లత్యంతసంతోషితస్వాంతులై సాష్టాంగవందనంబు లాచరించి యంబిక నిట్లు వినుతించిరి.

మ. శివ! కల్యాణి! భవాని! యీశ్వరి! జగ • త్సేవ్యా! సమస్తార్తిహృ
ద్వ్యవసాయా! నిగమంబు వాఙ్మనససం • పత్తిని భవచ్ఛక్తిసం
స్తవమున్ జేయఁగఁ దక్క కాదదియెదో • శక్యంబుగాదంచు మిం
చువెఱన్‌గాంచి వచించెఁ దల్లి! యిఁకమా • సూక్తుల్ యథోక్తంబులే? 74

క. వినను నీభక్తులకే, మేనిభయంబింతలేక • యెట్లో భవదీ
యానూనమహిమ నెన్న భ, వానీ! దయమెత్తువమ్మ! పరమప్రీతిన్. 75

—*విష్ణ్వాదులు పరదేవతను మరలజన్మంబునొంది శివునిఁ బెండ్లాడుమనుట*—

ఉ. దక్షుని కూఁతురై మును సు•ధాకరశేఖరుఁ బెండ్లియాడి బ
లక్షు మహేశ్వరున్ దెగడు • కశ్మలు దక్షుని రోసి యాత్మ దే
హ క్షయమున్ బొనర్చి యిటు • లాత్మపదంబును జెందితీవు ఫా
లాక్షుఁడు నీవియోగమున • నార్తివహించి కృశించె నెంతయున్. 76

గీ. తల్లి! లోఁగటి యవతార • దశను దేవ
కార్యసిద్ధి నొనర్పక • కడపితీవు
మునులు వేల్పులుమేమెల్ల • వనటఁగుంది
శరణుఁ జెందితి మమ్మ! నీ చరణములను. 77

చ. మరల ధరన్ జనింపు శశి మండనుఁ బెండిలియాడి యా కృపా
కరుని మనం బలర్ప పద కంజములన్ భజియించు మమ్ము వి
స్తరకరుణాతిరేకమున సౌఖ్యములొందఁగఁ జేయు విస్మయా
కరమగులీలఁ గూర్పుము జగంబులు మెచ్చ మహేశ్వరప్రియా! 78

గీ. అనుడు జగదేకమాతృక యాలకించి
హేతువెంచి మదిన్ హృదయేశు నీశు
భక్తితోడ స్మరించి దెప్పరపుఁ గరుణ
నచ్యుతాదులఁ గాంచి యిట్లనుచుఁ బలికె. 79

—* పరదేవత దేవతలకు వరములిచ్చుట *—

ఉ. ఓ హరి! యో చతుర్ముఖుఁడ! యో పురుహూత! వినుండు యుష్మదీ
యేహ నెఱింగితిన్ వరము నిచ్చెద మెచ్చెద మీ ప్రపత్తులన్
మోహము నేనచేసితిని మూర్ఖుఁడు దక్షుని కట్లు నాఁడు సం
దేహములేక యిబ్భువి జనించెద మించెద శంభు రాణినై. 80

గీ. కలవు హేతువులిఁకఁ గొన్ని కనికరమునఁ
జెప్పెద వినుండు మున్నల శీతశైల
భర్త యాతనిసతి మేన పరమసాధ్వి
నన్ను సేవించి రధిక ప్రపన్నులగుచు. 81

ఆ. ఇపుడుఁగూడ వార లెంతో భక్తినిఁ జెంది
నన్ను సుతనుగా మనసునఁ గోరి
తపసుఁ బూనిరింకఁ దథ్యంబుగా వారి
గర్భమందుఁ బుట్టుఁ గాంచుదాన. 82

వ. మఱియును.

ఉ. అక్కట! నా మనోదయితుఁ డా శివుఁడెంతయు నావియుక్తిచే
వెక్కసమైన దుఃఖమున వేమఱుఁ బొక్కుచు స్రుక్కుచున్ గడున్
జిక్కి దిగంబరుఁడయి యశేషధరన్ దిరుగాడుచుండె నా
కక్కరుణాకరున్ దలఁప నార్తియగున్ హృదయంబు నీరగున్. 84

సీ. ధరియించు నాతండు తాపంబణఁప ఘోర, దర్వీకరముఁ బుష్పదామ మనుచు
చరియించు నాతండు సంతసంబొప్ప శ్మ, శానవాటుల వనస్థలములనుచు

కొలువుండు నాతండు • కుతుకంబుతోడఁ గు, ధరకూటముల సౌధ • తలములనుచు
నలఁదు నాతండు జాం • త్యర్థంబుగానల్ల, కాటిభస్మంబు శ్రీ • గంధమనుచు

గీ. ఏమనుచుఁ జెప్పఁ దాన నా • యీవియోగ, దుఃఖభరమునఁ బొగలురు • ద్రునిచరిత్ర
మక్కటా! మిక్కుటంబగు • నక్కటికము, సేయుచు నేరికేని యో • జింపుఁడీరు. 84

ఉ. నాదుశవంబు మూఁపున ఘ • నవ్యథమోయుచుఁ గొన్నినాళ్ళటుల్
రోదనముం బొనర్చు పతి • రుద్రునిఁ గాంచి రమాకళత్ర! నీ
వాదరమొప్పఁ జక్రమున • నాశవగాత్రముఁ ద్రుంచివైచి యా
వేఁదుఱు మాన్పలేదె సర • విన్ సురలెల్లరు సంతసింపఁగన్. 85

చ. "అరయక తండ్రి నాకటు ల • నాదరమున్ బొనరింపఁ గుంది ని
ర్భరమగు రోసమొంది సతి • ప్రాణముఁబాసె నటుల్ పతివ్రతా
భరణమనాఁగ నింపెసఁగు • భార్యను బాసి యెటుల్ భరింతు దు
ర్భరమగు దుఃఖమంచు" నిలుఁ • బాసె గణంబులఁబాసె భర్త దాన్. 86

గీ. ధీరుఁడయ్యును మాయకు • దూరుఁడయ్యు
నే వికారంబు లేని మ • హేశుఁడయ్యుఁ
బూర్ణుఁడై యొప్పునయ్యాది • పురుషుఁడయ్యుఁ,
గాముకునిఁబోలి పొగలె జ • గంబునందు. 87

క. కాకున్ననిట్టిమోహముఁ, జీకాకుపడంగ నట్టి • శివునకదేలా?
లౌకికుఁడు వోలెఁదిరిగెన, లౌకికుఁడై ప్రకృతికెవుడ • లక్ష్యంబైనన్. 83

గీ. నా వియోగంబు మొదలు నా • నా విధోప
భోగములతో నుడిగెఁ గామ • భోగమతఁడు
నేన యవతార మెత్తినఁ • గానిమరలఁ
బెండ్లియాడఁడు వేఱొక్క • వెలఁది నెందు. 89

ఉ. కావుననింక సత్వరము • గా నవతారమొనర్తు శైలప
త్నీ విమలోదరంబున జ • నింతు నఘాపహులైన తాపసుల్
భావములందుఁ బొంగఁగ న • పారతపం బొనరించి యమ్మహా
దేవునిరాణి నౌదుఁగదుఁ • దేకువసాఁకుదు నాకవాసులన్. 90

ఉ. పొండిఁక మీగృహంబులకు • భూతపతిన్ శివుఁగొల్వఁడాదయా
మండనుఁ డెల్లదుఃఖముల • మాన్పి సుఖంబిడు నాసుమేరుకో

దండుని పత్ని నొటఁగద • తద్దయుధన్యతఁ జెంది యేను బ్ర
హ్మాండమునందు పండ్యనయి • యందఱఁగాచుట దేవనాయకుల్! 91

గీ. అనియిటులఁబల్కి జగదంబ • యాదితేయ
నాయకులు చూచుచుండఁగ • నత్తటిల్ల
తవలె నిజధామమొందఁ ద్రి • దశవతంసు
లంబఁ గొనియాడి తమయిండ్ల • కరిగిరెలమి. 92

గీ. మునులు సూతునితో నిట్టు • లనిరి దేవ
దేవి నిజధామమొందఁగా • దివ్యవరులు
తమ గృహంబులకేగ భూ • ధరుఁడు మేన
యెట్లు తపసొనరించిరో • యెఱుఁగఁజెపుము. 93

—* మేనకా హిమవత్తపో వర్ణనము *—

క. అనవుడు సూతుండిట్లనె, మునులార! వినుండు దేవ•ముఖ్యులటులు బో
ధనమొనరించి చనన్ శ్రీ,తనగేంద్రుఁడు మేనయును ని•తాంతప్రేమన్. 94

చ. పరఁగఁ దపంబొనర్చి రన•వద్యమహాద్యమకామధామ వి
స్ఫురదసమానమానసవి•భూషితభక్తినియుక్తులై మహే
శ్వరసహితంబుగా నుమను•జైత్రిసితప్రతిపత్తు దొత్తగా
నిరువదియేడువారము ల•హీనవిధానముగా భజింపుచున్. 95

గీ. పర్వతేంద్రుని రాణి సం•బరముతోడ
నిరుపమానసుసంతాన • నిరత యగుచు
గాంగసైకతమున మహా • గౌరి విగ్ర
హమును బొనరించి పూజించు • నహరహంబు. 96

గీ. తదియనాఁ డష్టమిని నితాం•త ప్రపత్తి
తోడఁ బస్తుండి యమ్మఱు•నాఁడు మోద
కాన్నముల గౌరిఁ బూజించి • యవనిసురల
సొపడఁగఁజేసి దానముల్ • చాలఁజేయు. 97

క. కొన్నిదినంబులు ఫలములు, గొన్నిదినంబులును వన్య • కుసుమరసంబున్
గొన్నిదినంబులు జలమును, గొన్నిదినంబులును గాలిఁ • గ్రోలి తపించెన్. 98

—* మేనకకుఁ బరదేవత ప్రత్యక్షమగుట *—

గీ. సప్తవింశతి వారముల్ • జరుప నిట్లు
కడఁగి జగదేకమాత మే • ల్కరుణ మెసఁగ
సంతసంబున మేనకా • కాంత యెదుర
నిలిచి ప్రత్యక్షమయ్యెఁ గో • ర్కులను దీర్ప. 99

క. మెచ్చితి సాధ్వీ! నీ భా, స్వచ్చరితతపో వ్రతంబు • వరమడుగు మిఁకన్
హెచ్చుగ నెట్టిదియే నే, నిచ్చెదఁ దడఁబాటులేక • హిమశైలసతీ! 100

సీ. అంబ వాల్లభ్యమలర ని • ట్లనుడు మేన, యంబఁగని మ్రొక్కి విజ్ఞాన • మలమికొనఁగ
నంజలిఁ బొనర్చి మధురోక్తు • లమర నిట్లు, ధ్యానమొనరించెఁ దత్పదా • ధీనయగుచు

గీ. ఏ మహామాయ తనయందు • నీ జగంబుఁ
బొడమఁజేసి ధరించు వి • స్ఫూర్తి గరిమ
నమ్మహాదేవి నా చండి • కాంబ నిప్డు
డెందమున గొల్చి యొనరింతు • వందనములు. 102

సీ. ఎల్లలోకములకు • హేతువై తగుదాని, యోగనిద్రయనంగ • నొప్పుదాని
భక్తులవలవంతఁ • బాఱఁదోలెడుదాని, మంచిదాసుల మురి • పించుదాని
తల్లులకెల్లను • దల్లియై తగుదాని, నానందమున నెప్పు • డలరుదాని
నిర్జరీరత్నమై • నీటుమీఱెడుదానిఁ, దమ్మిపూదండలఁ • దాల్చుదాని

గీ. సర్వకార్యార్థములను నొ • సంగుదానిఁ, బ్రాణులకు నెల్ల బుద్ధియై • పరఁగుదాని
యతులకెల్లర కైవల్య • మై యమరుదాని, సిద్ధమగుదానిఁ గొలుతుఁ ద్రి • శుద్ధిగాను.

చ. అనలునియందు నుగ్రకల • వై హరిదశ్వునియందు దాహ కృ
ద్ఘనకలవై శశాంకు నెడఁ • గాటపుసంతస మిచ్చు కాంతివై
దనుజ నిహంతయందు విత • తంబగు మాయవునై సుధాంశుమం
డను నెడఁ జిన్మయాకృతిఁ గ • నంబడు దీవె గదమ్మ శాంకరీ!

గీ. ఊర్ధ్వరేతస్కులై కడు • నొప్పు ఋషుల, కందఱకు బ్రహ్మవిద్యవై • యలరె దీవు
జగమునందలి సంసారి • జనమునకును, గోర్కెవై యొప్పుచుందువు • కూర్మిమీఱ

క. కష్టం బేమియుఁ గాంచక, సృష్టిస్థితి నాశములను • జేకూర్పుటకై
స్రష్టను హరిహరులను మహి, తేష్టమతిఁ గూర్చినట్టి • యేలిక వీవే. 106

క. తల్లి!నాబోటులేడ యుద్దాముమైన, నీప్రభావంబు నెలమి వర్ణించుటేడ
శరణుఁ జేసెదనమ్మ! ప్రసన్న వగుము, యిష్టవరములనిమ్ము మహేశపత్ని!

క. ఇట్లు నుతించి భజించిన, గట్లేలికసానిఁ గాంచి కాళీసతి దా
నిట్లనఁ జెల్లనిదయ, యట్లేర్పడఁ గౌఁగిలించి యాదటఁ బలికెన్. 108

ఉ. కొండలఱేనిరాణి! యనుఁగుంజెలి వమ్మరో! నాకు నీవు నే
నిండగు గారవమ్మెసఁగ నీదగుకోర్కుల నీయవచ్చితిన్
దండిగఁగోరు మొండనక తప్పక యిచ్చెద నాకు నీయరా
కుండెడి దంచు నొక్కటియు నుండదు ముజ్జగమందు నెందునున్. 100

గీ. అమృతధారలఁజిందు దుర్గాంబపలుకు, సంబరంబున విని గిరి సార్వభౌమ
పత్ని దోయిలియొగ్గి యిప్పగిదిఁబలికెఁ, దల్లి!నే వర మొందఁగాఁదగినయెడల

మ. శతపుత్రిల్ నుతిపాత్రి లిష్ట తొలుతన్ జైత్రిల్ చిరంజీవులున్
మతిమంతుల్ జనియింపఁగావలె నిఁకన్ మన్నించి నీవింపుమై
సుతవై నాకు జనింపగాఁవలె సురస్తోమంబుకార్యంబు నా
దృతిఁ గూర్పన్వలె వామదేవసతివై తీర్పఁ వలెఁ లీలలన్.

—* పరదేవత మేనకకుఁ గోరిన వరంబులిచ్చుట *—

గీ. అనుడు మేనావరంబుల నాలకించి, మందహాసమొనర్చి బాలేందుమౌళి
కాళి యిట్లనె మేనకాకాంత! నీవు, గనెదు నూర్గురుకొడుకులగరిమమెఱయ.

ఉ. అందును నుత్తమోత్తముఁ డహర్పతితేజుఁ డొకండు ముఖ్యుఁడై
ముందుగఁ బుట్టు నేనును నమోఘతరాదర మొప్ప నుద్భవం
బొందెద నీదు గర్భమున నాత్మజనై యనిమేషకార్య మ
ద్ధిందగఁజేతు నీశ్వరు వరింతు నిజం బను కంజలోచనా! 113

వ. అని యిట్లు వరంబిచ్చి యమ్మహాదేవి యంతర్ధానంబుఁజెంద నమ్మేనక యద్దిశాభాగంబునకుఁ బ్రణామమ్ము లొనర్చి యత్యంత సమ్మోదమ్మునఁ దపఃక్లేశమ్ముఁబోఁజిమ్మి జయశబ్దమ్ము లొక్కుమ్మడిఁ గావింపుచు నాత్మేశ్వరుఁ జేరనరిగి వరసిద్ధిన్ దెలిపిన గిరీశ్వరుండును సంతుష్టుండై యక్కోమలాంగిన్ బెక్కుభంగులఁ గొనియాడి యక్కునన్జేర్చి గారవించె. 114

—॰ మేనకకు నూర్గురు కొడుకులు పుట్టుట ॰—

గీ. అంత గిరిరాజదంపతు • లతులరతుల, సౌఖ్యమొందఁగ మేనకా • సాధ్వి చూలుఁ
దాల్చి మేలైన వేళలోఁ • దనయుఁ గనియె, ఘనుని మైనాకనాము న • గణ్యబలుని.

క. పదఁపడి వరమహిమంబున, నుదయించిరి సుతులు వారి • కుదితార్కనిభుల్
ముదమునఁ బుత్రోత్సవ మా, యదనున నొనరించె భూధ • రాధీశ్వరుఁడున్.

క. గిరివరుఁ డొసఁగెను దానము, లురవుగ బ్రాహ్మణులకప్పు • డొడ్లకును ధనం
బరుదొప్పనిచ్చె గౌరీ, పరమేశ్వరచరణకమల • భక్తి నిగిడ్చెన్. 117

చ. హిమగిరి మేనయున్ జగద • ధీశ్వరి పుట్టువుఁ గోరి యాత్మచి
త్తమునఁ దలంప నాపెయును • దా నిడినట్టి వరంబు నప్డు స
త్యము నొనరింపఁగాఁ గడఁగి • దైవతకార్యభరంబు నెంచి పూ
ర్ణమయిన యంశతో హిమధ • రాధరుచిత్తము నొందెఁ బొందుగన్. 118

—॰ పరదేవతాతేజంబు మేనకాగర్భంబునఁ జేరుట ॰—

క. అగట్టులఱేఁ డత్తఱిఁ, దా గౌరీతేజ మెలమిఁ • దాల్చె మెఱయుచున్
బాగై యమరు ముహూర్తపు, భాగంబున నద్దిచేర్చె • భార్యతనువునన్. 119

గీ. తనదు పెనిమిటియెడనుండి • తన్నుఁ జేరి
నట్టి జగదంబతేజంబు • నంది మేన
గర్భమున్ దాల్చి నిర్భర • కాంతిపుంజ
రంజితాకార యగుచుఁ గ • రంబు మెఱసె. 120

గీ. అరగింపున నరుచి మెం • డయ్యె నలఁత
నిద్దురయుఁ గడుఁ బొదలె మై • నెగడునగలు
నగము మూలకుఁబడియె నె • మ్మొగము లోధ్ర
కుసుమసమ మయ్యె గట్టురా • కొమ్మ కపుడు. 121

గీ. మట్టితావులఁ జిమ్ముమ • న్మగువమోము
కమ్మనలఁ జాలఁ గొనుచు నే • కాంతమందుఁ
దనివిఁ గొనలేకయున్నను • దారహర్ష
భరముఁ జెందె మహీధర • ప్రవరుఁ డపుడు. 122

క. దోహదముఁదీర్పఁ దలకొని, యాహిమవంతుండు మేన•కాత్మస్పృహ నెం
తో హరువొప్ప నెఱింగి మ,హాహర్ష మెసంగఁ గూర్చె • నపు డద్దానిన్. 125

గీ. దేవతలపాలి కల్పల•తికనుబోలు, నంబికను గర్భమునఁదాల్చి•యమరు సతిని
రత్నఖనిగర్భమైన యు•ర్వరనుబోలెఁ, గాంచిమురిసెగిరీశ్వరా•గ్రణియునంత.

గీ. అర్భితంబగు నాకస•మట్లు ప్రసవ, సమయమొందిన సతికి ర•క్షకులనున్ జి
కిత్సకులనేర్పఱచి గర్భ•గేహమందు, నునిచి యంబనుదలఁచుచు•నుండెనతఁడు.

—* విష్ణ్వాదులువచ్చి మేనాగర్భస్థయగు పరదేవతను స్తుతించుట *—

ఉ. మేనకకడ్పులోనఁ దమ • మేలునకై పుడమిన్ జనింపఁగాఁ
బూనిన యంబికన్ మిగులఁ • బొంగఁగఁజేయ సుపర్వనాయకుల్
మానులు దారసిల్లి యస•మానవచస్స్వనముల్ సెలంగఁగా
ధ్యానముచేసి రాగమని • దానవిధానపథానురోధులై. 126

ఆ. జయము జయము దుర్గ! • జయము మహేశ్వరి!
జయము జయము విజ్ఞ! • జయము కాళి!
జయము సత్యనిష్ఠ! • జయము సత్యవ్రత!
జయము సత్యరూప! • జయము శక్తి! 127

శా. తల్లీ! నీవలనన్గదా జగము లా•తంకంబు లేకింతయే
నుల్లాసంబును జెంది పెంపెసఁగు నీ•వొక్కింత దవ్వొందినన్
ముల్లోకంబులు దెల్విఁదప్పి చెడు మే•మున్ మేటి నీసత్కృపా
వేల్లద్భాగ్యమునన్ సురక్షితులమై • పేర్గాంటి మంబా! యిటుల్. 128

క. పుడమి జనియించి యిఁకమా,యిడుములఁగడ తేర్పుమమ్మ! • యెంతయుఁ బేర్మిన్
కడు నేడుగడగఁ గొని ని,న్నడపకఁ బూజించువారి • యెడఁగల కరుణన్.

గీ. మేనకాగర్భమందుఁ బే•ర్మిన్ దనర్చు, నఖిల లోకాంబనిట్లుఁ గొని•యాడి వార
లెల్లఁ దమతమ నెలవుల•కేగిరంత, మేనకకునిండె నెలలు దొ•మ్మిదియునపుడు.

వ. పదియవమాసంబున నొక్క శుభసమయంబున. 181

—* శ్రీ పరదేవతావతార ఘట్టము *—

సీ. ఆకసంబు ప్రసన్న•మయ్యెను గాంతన,క్షత్రమాలాగ్రహ • కలితమగుచు
గాడ్పు సుఖస్పర్శ •గలిగివీచెను మేలి, కమ్మపుప్పొడులను • గ్రిమ్ముకొనుచు

సలిలంబు దనరెఁ • గాసారసరోధునీ, వితతిన్ బ్రఫుల్లార • విందమగుచు
వసుధయొప్పెను జన • పదపట్టణారణ్య,ముల నెన్నఁదగు పండు • గలనుగనుచు

గీ. అగ్గిహవ్యంబునొందె స • వ్యార్చియగుచుఁ, జందురుఁడుపండువెన్నెలఁ • జల్లెఁబెల్లు
పుష్పవర్షంబుగురిసె వి • స్ఫూర్తి దిశలు, మెఱసె సజ్జనులెంతయు • మురిసిరెలమి.

క. పాడిరి గంధర్వులు దివి, నాడిరి రంభోర్వశీము • ఖాప్సరస లొగిఁ
వీడిరి యలజడి వేల్పులు, వాడిరి బెగ్గడిలి వనటఁ • బాపచరిత్రుల్. 134

గీ. పరఁగ శ్రీచైత్ర శుద్ధ న • వమి నిశీథ, మందు మృగశీర్ష నక్షత్ర • మందు క్షీర
సాగరమునుండి యిందిర • చాడ్పు మేన, కాతరుణి గర్భమందు శ్రీ • కాళిపొడమె.

క. శివ యవతారము సేయఁగ, శివుఁడానందించె నింగిఁ • జెలఁగుచు భేరీ
రవ మొనరించిరి వేల్పులు, రవమున్ బొనరించె మేఘ • రాజి యనువుగాన్.

ఆ. పుష్పవృష్టి యలరెఁ • బొలుపుగాఁగమ్మనల్, గుప్పెగాడ్పు శీత • కుధర నగరి
నుండు వారికెల్ల • నూడె నుమ్మలికమ్మ, సాటిలేని సంత • సం బెసంగె 136

—* విష్ణ్వాదిదేవతలు పరదేవతను దఱిసి స్తుతించుట *—

క. అనిమిషులు గడిఁదిహర్షం, బున నట కరుదెంచి నిఖిల • భువనాంబను గ
న్గొని యిట్లు నుతిఁబొనర్చిరి, కనదసమానాభిరామ • ఘనతరఫణితిన్. 137

ఉ. అంబరొ! దేవకార్యమును • సర్థిఘటింపఁ దలంపుచేసి జ
న్మంబును నొందినట్టి నిను • నమ్మి భజించెదమమ్మ! యిష్ట పూ
ర్ణంబు నొనర్చి తీవు గిరి • రాణ్మిథునోరు మనోరథంబు సి
ద్ధిం బొనరింపువేగ మిఁక • దివ్యులకార్య మవక్రవిక్రమా! 138

ఆ. విష్ణు ముఖ్య దేవ • విభులిట్లు జగదంబి, కను నుతించి మ్రొక్కి • కడుముదమునఁ
దమదు ధామములకుఁ • దరలిరి జగదీశ్వ, రీ దయఁ బొగడుచు • నాదరమున.

క. నీలోత్పల దళకాంతులఁ, బోలినతనుకాంతి మిగులఁ • బొంగిపొరలు న
క్కాలికదివ్యాకారము, శైలేశ్వరి గాంచి మించు • సంతసమెసఁగన్. 140

చ. ఓపరమేశ్వరీ! త్రిభువ • నోన్నత పూతచరిత్ర! సత్కృపా
దీపవతీ! సతీ! సకల • దేవనుతా! శివధర్మపత్ని! నీ
వీపగిదిన్ గృపన్సలుపు • టెంతయు సంతసమమ్మ! మైన నీ
రూపముమార్చి నాసుతగ • రూపము మైకొనుమమ్మ శాంకరీ! 141

క. ఇటు లాడిన మేనకనుడి, నిటలాక్షునిరాణి విని వి • నిద్రప్రేమన్
గుటిలత యొకింతలేక యె, యిటు వల్కె సుధారసంపు • టిమిడిక యమరన్. 142

ఉ. మేనక! మున్ను నీతపసు • మెచ్చివరంబిటులిచ్చి యిప్పుడ
ద్దాని ఘటించితిన్ గుఱుతు • దట్టుటకై యిటునా స్వరూపమున్
బూనితి నిప్డు దీనివిడి • పుత్రికయాకృతిఁ జెందుదాన సం
తానముదంబు నొందుఁడగ • తల్లజమాళియుఁ బుణ్యవీవునున్. 143

గీ. దేవతలకార్యభర మిఁకఁ • దీర్చుదానఁ
బరఁగఁదరుణేందుధరుఁ జెట్ట • వట్టుదాన
దుర్మతులయాస లడుగంటఁ • దునుముదానఁ
బెనుచుదాన శుభంబులఁ • బేర్మిమీకు, 144

క. నాయందు దుహితృభావము, సేయుఁడు ననుఁబెంచి పెండ్లి • సేయుఁడు ప్రేమన్
రాయుఁడు పాపచయంబుల, వేయుఁడు నిర్వాణసౌఖ్య•విజయధ్వజమున్. 145

వ. ఇట్లుచెప్పి యప్పరదేవత తత్క్షణంబున నాత్మమాయా విశేషంబున బాలికా
కృతిన్ దనరి రోదనంబుచేసిన మేనకయును దత్సంగతాళీజనంబులును ననన్య
సామాన్యంబగు నబ్బాలికాతేజంబున కక్కజంబొంది కడున్గడు సంతసంబొంది
రాసమయంబున. 146

గీ. పుఱుటి పానుపునందు వి•స్ఫురితగతులఁ
బరఁగు బాలాతనుప్రభా•పటలి నర్ధ
రాత్రమున వెల్గు దీపముల్ • రహినిఁ దక్క
చిత్రగత దీపములఁబోలి • చెలఁగె నపుడు. 147

—* హిమవంతుఁడు పుత్రీ జననోత్సవము సేయుట *—

క. పుత్రీ జననోదంతము, నాత్రముగా వచ్చి చెప్పి • నట్టి జనుల కే
మాత్రము గొంకక శ్వేత,చ్ఛత్రము వెలిగానొసఁగె న•చలుఁడఖిలంబున్.

గీ. హితులగు మహీసురులఁ బురో•హితులఁగూడి
శైలపతి పుఱుటింటికిఁ • జని కుమారిఁ
గనియెఁ గాంతుల గృహమెల్లఁ • గప్పుదాని
వల్లకలువల డాలు వెన్నాడుదాని. 149

చ. కని ఘనమైన సంతసము • గ్రమ్ముకొనంగ నగేంద్రుఁ డాత్మజా
జనన మహోత్సవంబెసఁగ • సల్పె ననల్పములైన వాద్యని
స్వనములు వారసుందరుల • చాతురి మీఱెడు నాటపాటలన్
గొనఁబడనర్హ బ్రాహ్మణుల•కును దను దానములిచ్చె హెచ్చుగన్. 150

—* నా మ క ర ణ ము *—

గీ. జాతకర్మంబు లొనరించి • శైలరాజు
మునులతో మంచి సుముహూర్త • మునను సుతకు
నామకరణంబు చేసినా • నాధనములఁ
బంచిపెట్టెను యాచక • ప్రతతి కపుడు. 151

గీ. కాళి! కామేశ్వరీ! శివ! • కామసుంద
రీ! లలిత! ఆర్య! చండిక! • బాల! యనుచుఁ
బేరులను బెట్టి యెంతయుఁ • బ్రియము మెఱయఁ
బిలిచిరా బాలికను నింపు • పెంపుగదుర. 152

క. పర్వతపతియా హిమవ, త్పర్వతమున కెలమి నిడు న • పత్యంబగుటన్
బార్వతి యను పేరునునీ, యుర్విన్ గై సేసె నాపె • యుచితవిధముగాన్. 153

*గీ. అఖిల జగదంబయై సము • దారకరుణ
జగములన్ గాచుచుండుటఁ • జక్క నుమ య
టంచుఁ బేరును దాల్చి యా • యవనియందుఁ
బరఁగు నెల్లర మదులకు • మురుపు నిడుచు. 154

క. నానావిధ గానంబుల, నూనగతిక్ గాయకాగ్ర • ణులు సల్పిరి సు
శ్రీనిధి గిరిపతి వారికిఁ, గానకకానక చయంబుఁ • గానుకలొసఁగెన్ 155

గీ. అంత హిమవంతుఁ డెంతయు • సంతసంబె
సంగ నుత్సవమిబ్భంగి • సంతరించి
కూఁతుఁ బలుమఱుఁ గాంచుచుఁ • జేతమందుఁ
బొంగెఁ బెల్లిదముగ బహు • పుత్రుఁడైన. 156

* అవతీత్యుమా = రక్షించునట్టిది–అవ రక్షణే

చ. వలిమల కూఁతురెంతయును • వార్షికకాలమునాఁటి గంగ య
ట్టుల శరదిందుచంద్రికయ•టుల్ కమనీయతరాంగియై దినం
బుల వరుసన్ గడున్ బొదలెఁ • బొందుగ బంధుజనంబులెల్ల న
చ్చెలువముఁగాంచి యచ్చెరువుఁ•జెంది ముదంబును జెంది రింపునన్. 157

క. పలువురు నందనులొప్పఁగఁ, గలవారై నను గుమారి • కనుఁగనుచు హిమా
చలుఁడున్ దత్పత్నియు ని,మ్ములఁ దృప్తిన్ జెందరైరి • మురియుచు నెపుడున్.

చ. కలిమిగ ద్రాక్షలెల్ల నన•కారు నెడన్ జిగిరించి పూచి తా
వుల విలసిల్లుచున్నను ద•వుల్కొనుఁ జూతసుమంబునందుఁ దేఁ
టులు కులశైలవల్లభుఁడ•టుల్ గొడుకుల్ గడు నెక్కుడున్న ని
చ్చలు సుతనే కనుంగొనుచు • సంతసమొంది చెలంగు నెంతయున్. 159

సీ. సంస్కారవంతమౌ • చక్కనివాక్కునఁ, దేజంబునొందిన • ధీరుపోల్కి
మహనీయతరకాంతి • మండితంబగు శిఖ, భాస్వరంబైన దీ•పంబు పగిది
విమలోదకంబున • వెలయు గంగాఝురిఁ, గమనీయమైన యా•కసముమాడ్కి
సరసకవీంద్ర వి•స్ఫురితమై తగుగోష్ఠి, జానొందినట్టి రా•జన్యుఁ డట్లు

గీ. అఖిల జగముల కంబిక•యైన యార్య
చేత నిఁక సర్వపర్వత•శేఖరుండు
పూతుఁడును భూషితుండయి • పొలుపుమీఱె
పుడమియందెల్లఁ గీర్తి వి•స్ఫూర్తిఁబడసె. 160

—* శ్రీ పార్వతీ బాల్యక్రీడాభివర్ణనము *—

గీ. ప్రబలసింహంబులను గొంతుఁ • బట్టి లాగి,
తెచ్చి యెక్కి వనంబెల్లఁ • దిరుగుఁగాళి
గున్నయేనుఁగుఁ గొనివచ్చి • కొమరుఁ డనుచు
నెత్తికొని ముద్దిడును బ్రియం•బెసక మెసఁగ. 161

వ. మఱియు నప్పర్వతరాజకుమారి బాల్యక్రీడావినోదంబులఁ దవిలితోడిపడుచులఁ గూడికొని చదలేటి యిసుకతిన్నెలందుఁ జేరి

సీ. జననినే నిఁకనాదు • సంతాన మీరని, పండ్లొగిరంబులు • పంచిపెట్టు
జగములేలెదు దొర•సానినే నీరలు, ప్రజలంచుఁ బరువొప్పఁ • బనులుసెప్పు

కామధేనువు నేను • గడమసురభులీర, టంచుఁ గోర్కులను యో • జించి తీర్చు
కల్పవల్లిని నేను • స్వల్పలతలు మీర, లని నిజౌన్నత్యంబు • నమరఁజూపు

గీ. గురుగు లమరించు బ్రహ్మాండ • గోళములని
బొమ్మలను గూర్చు హరిపద్మ • భువు లనుచును
బంతులాడును రవిహిమ • భానులనుచు
శైలరాజకుమారి శై • శవముగూరి. 164

ఉ. శారదవేళ హంసములు • జాహ్నవిఁ జేరెడునట్లు రేయి వి
స్తారరుచుల్ మహౌషధులఁ • జక్కఁగఁ జెందెడుమాడ్కి నద్రిజన్
జేరెఁ దమంతఁబూర్వజని • సిద్ధములై తగువిద్యలెల్ల నం
భోరుహనేత్ర దా గురుల • పొంతఁ బఠింపుచునుండ వింతగాన్. 165

సీ. శివయని పిలువఁగాఁ • జెలువ పల్కునుగాని, యన్యాహ్వయంబుల • కలఁతిసేయు
ఇందుశేఖరము బి • ట్టెలమిఁ దాల్చునుగాని, తలఁదాల్ప దెన్నండు • తక్కునగల
గజరిపుబుసభత • ల్లజముల నెక్కును, గాని యెక్కదులాఁతి • కరుల హరుల
భస్మారవిందసం • భవపరాగవిభూతు, లలఁదు గాని యలంద • దన్యలేప

గీ. ములను నిచ్చలుసామగీ • తుల నెగాయ
నముసలుపుఁగాని యితరగీ • తములఁ గనదు
శరధను శ్శూలములనె హ • స్తములఁ దాల్చుఁ
గాని యల్పాయుధములఁదాఁ • కందలఁపదు. 166

వ. మఱియును.

సీ. బాల విపంచికా • వాదనంబొనరించుఁ, బరమేష్ఠిరాణిసం • బరముఁ జెంద
కాళి గాత్రమున రా • గముల నాలాపించు, నిందిరహృదయంబు • డిందుపడఁగ
లలిత నర్తనకౌశ • లంబుఁ జూపించున, విద్యాధరాంగనల్ • వెఱఁగుఁ జెంద
శివచిత్రము లిఖించుఁ • జెలువుగా వలరాజు, రాణిధైర్యంబు గ • రంబు సడల

గీ. అనుపమానమనోజ్ఞ కా • వ్యంబు లల్లు
నల్ల గురుకావ్యదేవులు • డిల్ల వడఁగ
బరమకళ్యాణి గిరివరే • శ్వరకుమారి
లీలలేమని లెక్కింపఁ • బోలుఁ బుడమి. 168

—* నారదాగమనము *—

ఉ. నారదమౌని యొక్కసుది • నంబునఁ గొండలఱేని వీఁటికిన్
భూరితరప్ర మోదమునఁ • బోయి గిరీంద్రునిఁ దారసించినన్
గూరిమి పేర్మి నాతఁడును • గొబ్బున లేచి నమస్కరించి దై
వాఱెడు వేడ్కఁ బీఠమిడి • పాద్యము నర్ఘ్యమునిచ్చి మెచ్చుగన్ 169

గీ. తనదు కూఁతును రప్పించి • వినయమెసఁగ
మునిపదంబుల కెఱఁగించి • ముఖ్యకార్య
మిదియని తలంచి వినతుఁడై • యింపుగదుర
నంజలి రచించి యిట్లని • యడిగెఁ బ్రీతి. 170

హిమవంతుఁడు నారదునకుఁ బార్వతి హస్తంబుఁజూపి ఫలంబులఁ దెల్పుమనుట

ఉ. ఓ మహనీయ దివ్యకరుణోదధి! యో పరమేష్ఠిపుత్రిక
గ్రామణి! మత్సుతాకరముఁ • గాంచి గుణాగుణముల్ గ్రహించి యీ
కోమలగాత్రి యెవ్వనిక•గున్ దొరసాని మఱెట్టి సౌఖ్యముల్
దా మహిఁ జెందునో చెపుఁడు • తథ్యము మీవచనంబు ధారుణిన్. 171

గీ. ఇట్టులడిగిన గిరిపతి • యిచ్చనెఱిఁగి, దేవముని కాళిహస్తంబుఁ • దేఱిచూచి
అఖిల శుభలక్షణంబుల • నరసిమురిసి, యిట్లుపల్కెను భూమిధ•రేంద్రుతోడ.

శా. శైలేంద్రా! విను శారదేందుకలనా • సారొంది వర్ధిల్లు నీ
బాలారత్నము నీదుకూఁతు రఖిల•భ్రాజిష్ణురేఖాఢ్య గో
త్రాలంకారముసేయు మీకుఁ బతి కు•ద్యత్సౌఖ్యమున్ గూర్చు వా
ణీలక్ష్ముల్ పొగడంగ నొప్పు సిరి రా•ణింపంగ సొంపుంగనున్. 173

వ. వెండియు నజ్జడదారి యెలనగవుతో వాగ్విలాసంబు మెఱయ గిరివరున కిట్లనియె. 174

—* నారదుఁడు పార్వతికి దిగంబరజటిలుఁడు మగఁడగు ననుట *—

గీ. అద్రిరాజన్య! నీకూఁతు • హస్తమందు, రేఖలెల్ల సులక్షణ• రేఖలైన
నొక్కరేఖ విలక్షణం•బున్నకతన, దానిఫలమెఱిఁగింతు నం•తయునువినుము.

గీ. యోగి, నగ్నుండు, కడిఁది బై•రాగి, గుణము
లేనివాఁడును దలిదండ్రి • లేనివాఁడు

అశివవేషధరుం డొకఁ • డసభిమాని
నీదు కూఁతును బెండ్లాడు • నిజము వినుము. 176

వ. అనినంత

మత్తకోకిల. శాళి నారదిమాని పల్కులఁ • గ్రాలుభావమెఱింగి య
క్కాలకాలుఁడె యాత్మనాథుఁడు • గాఁగలండని యెంచి లోఁ
జాల సంతసమొంది చిత్తము • శంకరాంఘ్రులఁ జేర్చి తా
నాలకింపుచునుండె వారి ప్రియాతురోక్తుల నెంతయున్. 177

క. నారదమునిపల్కుల విని, భూరివ్యసనమునఁ గుంది • భూధరుఁడును మే
నారమణి యెట్టకేలకు, సైరణఁగొని యిట్టులనిరి • చనవున మునితోన్. 178

చ. అలమటఁ జెందె డెందము మహాత్మ! భవద్వచనం బమోఘ మీ
యలజడి కెట్టులోర్తు మకటా! పలునోములు నోఁచి కన్న యీ
లలితకుమారికిన్ బతి విలక్షణుఁ డేర్పడ మాదు జీవితం
బులు చెడు దీని మార్పఁగల • పొంకము గల్గినఁ దెల్పుఁడీ దయన్. 179

—* గిరిరాజుతో నారదుఁడు పార్వతి శివపత్నియగుననుట *—

ఉ. నావుడు నారదుండనె మనఃప్రియమొప్ప నగాధిరాజ! మీ
రీవిధి కించనొందఁదగు • నే? విధి చెయ్దము దిద్దఁబోలునే?
భావమునందు నేనొక యుపాయము నారసి చెప్పెదన్ వినుం
డీ వగపెల్లఁబాసి సుఖమే సమకూరెడుభంగిగా నిఁకన్

గీ. వినుఁడు శివునందు నేనన్నవిధము లెల్లఁ, జెల్లుఁగావున నతని కీ•చేడె నిచ్చి
పెండ్లిఁగావింపుఁ డట్లైనఁ • బేర్మియలరు, నెల్లదోషంబు లొక్కట • నింకిపోవు.

గీ. ప్రభులయెడ దోసమొక్కింత • వంతనిడదు
లాఁతియందదియే దుఃఖహేతువగును
స్వర్ణదీపావకార్కుల • చంద మిందు
నరయు మెచ్చోటనేని యహార్యతిలక! 180

క. కావున నీప్రియసుత యగు, నీశివ నాశివునకొసఁగి • యింపుగ బెండ్లిన్
గావింపుము కులమలరఁగ, నీవెత యంతయును దొలఁగు • నెగడుసుఖంబుల్.

చ. శివుఁ డఖిలేశ్వరేశ్వరుఁడు • శిష్టజనావనబద్ధకంకణుం
డవికృతుఁ డప్రమేయుఁ డఖి • లామరపూజితపాదపద్ముఁ డు
ద్భవనిధనంబులన్ గనని • బల్లిదుఁ డిద్ధతపోధనాగ్రియై
భవుఁడు సమర్థుఁ డొందు నిఁకఁ • బర్వతరాజవరేణ్య! యారయన్. 184

వ. ఇవ్విధంబునఁ జెప్పి యమ్మునిప్రవరుండు వెండియు నిండువేడుకన్ గొండల
దొరతో నిశ్చితంబుగ నిట్లనియె. 185

చ. కులగిరిరాజ! నీయనుఁగు • కూఁతురు రూఢిగ రాజమౌళినే
వలచి వివాహమాడు నిది • వాస్తవమెంతయు వీరలొండొరుల్
బలితపుఁ బ్రేమబంధమునఁ • బాయని తీయని చెల్మికల్మిసొం
పెలయఁగ సర్వసౌఖ్యముల • నెప్పురహింతురు గాంతురెన్నికన్. 186

మ. మఱియున్ నీదుకుమారి సాధ్వియు నిలిం • పగ్రామణీభామినీ
శ్వరియై యీశ్వరుఁ బ్రీతుఁ జేయుచుఁ దప • శ్చర్యన్ హిరణ్యాభయై
ధర గౌరీప్రథఁ జెందుఁ గారుణికచే • తస్స్ఫూర్తి రాణింప ని
ర్జరకార్యంబు ఫలింపఁ జేయు సురలా • శాసించి భాసించగన్. 187

గీ. దేవదేవునిఁ జేపట్టి • దేవులైన, హరివిరించి ప్రముఖులచే • నర్చలొంది
అఖిలభువనంబులకుఁ దాన • యధికయగుచుఁ, బరఁగు నీపుత్రి నీహార • పర్వతేంద్ర!

గీ. పరమవైరాగ్యభావవి • స్ఫారహృదయుఁ, డైనరుద్రునిఁ జెందియు • నార్య తనదు
మేలిగొనములకలిమి న • మేయతపము, బలిమిశంకరదేహార్ధ • భాగమొందు. 189

క. ఈ కన్నెనుదక్క శివుం, డే కాంతను బెండ్లియాడఁ • డిది నిక్కం బి
ట్లేకాంతముగాఁ జెప్పితి, నీకో నగరాజతిలక! • నిలుపు మిది మదిన్. 190

క. కావున నీ కన్నియ నీ, వే వేళనుగాని యొడ్ల • కీయఁగ మదిలో
భావింపకు మీమె మహా, దేవుని సొత్తనుచు మిగులఁ • దెలియు మగవరా!

గీ. ఇట్లు నారదముని యన • హిమనగేంద్రుఁ
డిట్లనియె విన్ము మౌని వ • రేంద్ర! యొక్క
మనవి శివుని గుఱించి నే • వినినయట్లు
నీదు సన్నిధిఁ జెప్పికొ • నియెద నిపుడు, 192

సీ. దాక్షాయణీసతి • తనువుఁ బాసిననాఁట, నుండి విరాగియై • యుండెననియు
సంగంబువిడిచి ని•ర్జరగోచరుఁడుగాని, ఘనతపంబొనరింప•గడఁగెననియు
నక్షయుండై శివం•డై పరబ్రహ్మమై, యలరుస్వాత్మమున నె•ప్డలరు ననియు
నిర్వికారంబగు•నిజరూపముననుండి, మానసంబును దింపఁ•బూనఁడనియు

గీ. మున్నుసతితోడ వేఱొక•కన్నె నెపుడు, పెండ్లియాడను నేనని•ప్రియమెసంగ
బాసఁగావించెననియుఁ గై•లాసభర్త, కిన్నరులు వచ్చిచెప్పుదు•రిన్నగమున.

క. అట్టిశివుండు మునీశ్వర! బిట్టుగ వేఱొక్కసతినిఁ • బెండ్లాడఁగ ని
ప్పట్టునఁ దలంచు నెట్లని, గట్టులఱేఁ డూరకున్నఁ • గనిముని యనియెన్. 194

చ. గొనకొని దక్షపుత్రి ప్రతి • కూలతనొందినతండ్రిమీఁదియా
సునఁ దనమూర్తిఁ బాసి త్రిద • శుల్ మొఱపెట్టిన మీఁద మీదనం
దనయయి పుట్టెఁ గాళికగ • దక్షజ కీమెకు లేదు భేద మీ
శునిసతియై కరంబలరుఁ • జుమ్మలుమాను ధరాధరాగ్రణీ! 195

గీ. తన కుమారిక పూర్వవృ•త్తంబు సర్వ
మును మునీంద్రునితో హిమ • భూధరుఁడు వ
ధూసుతుల కట్టెదుట విని • పాసె సంది
యంబు నెల్లను దన హృద•యంబునందు. 196

గీ. కాళి తన పూర్వజన్మంబు • కథనమును ది
టంబుగా నీశుఁ జేపట్టు • టయును నార
దు నుడివిని సిగ్గుచేత న•ధోముఖయును
సస్మితాస్యయునైయుండ • జనకుఁ డంత. 191

చ. కని తనపీఠమం దుమను • గ్రిచ్చఁ జేర్చి కవుంగలించి మో
మునఁ దనమోముఁ జేర్చి శిర•మున్ వెస ముద్దిడి చెక్కులం గరం
బున నరుదొప్పఁగాఁ బుణికి • పొందుగ హర్షముఁ జెందియుండ న
మ్ముని గిరిరాజుఁ దత్సతినిఁ • బూర్తిగఁ బ్రీతులఁ జేయ నిట్లనున్. 193

ఉ. పర్వతరాజ! నీతనయ • పన్నుగఁ గొన్నిదినాలమీఁద సౌ
పర్వణ బృందకల్పిత స•పర్యల నొందుచు నాదిమూర్తియున్
సర్వజగత్ప్రభుండు నగు • శర్వుని యంకతలంబు నెక్కి యూ
యుర్వీఁ దలంప రాని కను•లొందని వైభవమొందుఁ బొందుగన్. 199

గీ. అని ప్రియంబుగ వారల • యంతరంగ, ములను సంతోషభరమునఁ • బొంగఁజేసి
అమరమౌని యథేచ్ఛగ • నరుగుటయును, వారలంత గృహంబులో • పలికిఁజనిరి.

గీ. కొంత కాలంబుచనినంతఁ • గుధరవరుని, రాణిమేనక తనమనో • రమణు సన్ని
ధానమున కేగి వేగఁబా • దములకెఱఁగి, యిట్టులడిగెఁ బ్రియోక్తుల • నింపుగదుర.

—* హిమవంతునితోఁ మేనక పార్వతికిఁ బెండ్లిసేయు మనుట *—

ఉ. నారదుఁ డట్లు మీ యెదుర • నాఁడు వచించిన జాడయేమొ? నే
నారయలేకయుంటిని య • థార్థము స్త్రీజనచాపలంబునన్
గూరిమిపుత్రి కిప్పు డను • కూలముగా వరుఁగూర్చి పెండ్లి వి
స్తారతరప్రమోదమున • సల్పుఁడు మల్పుఁడు నాథ! నావ్యథన్.

క. ధనమును బ్రాయము చక్కఁ, దనమును దావ్యవివేక • దాక్ష్యంబులు పా
వనమైన వంగడము గ, ల్గిన నరునకుఁ గన్నె నిడవ • లెన్ సుత యలరన్. 203

ఉ. సుందరరూపమున్నను వ • చోగరిమంబది సున్న యద్దియు
న్నం దగుభాగ్య మబ్బదు ఘ • నంబది గల్గిన నీడుజోడునున్
బొందికఁ గాంచ వవ్వియును • బొల్పెసలారినఁ బావనాన్వయం
బందికఁ జెందదొక్కెడ • నన్నియుఁ గూడు టలభ్యమేరికిన్. 204

వ. ఐనను

క. ఏలాఁటివానికైనను, బాలిక నీయంగఁ దలఁప • వచ్చునె? తమ క
న్యాలావణ్య గుణంబులఁ, బోలిక నరయంగవలదె • పురుషవరేణ్యా!

చ. అలరుల సెజ్జయందు లలి • తాంగిక డాఁ బవళించి నిద్ర నొ
త్తిలి పొరలంగఁ గెంపడరి • దేహము గందెడుఁ గుందకోరకం
బుల నెపుడేని నెచ్చెలుల • పోటికినై చిదుపంగఁ గల్గు బ్రే
ళులఁ గఱగట్టు నెత్తు రిల • లోఁగని నామొకొ యిట్టి కన్నెలన్. 206

గీ. అనుచుఁ గన్నీరు దొఱఁగన • గాధిరాజ, రమణి నాథునిపదముల • వ్రాలియున్న
నన్నగోత్తముఁడ త్తన్వి • నాదరమునఁ, గౌగిటన్ జేర్చియిట్లనె • గారవమున. 207

చ. వినుమికదేవి! దేవముని • విజ్ఞశిరోమణి చెప్పినట్టి పా
వనవచనంబు బొంకగునె? • వద్దిఁక వేఱుతలంపు లింపుమై

దనయకు శంభుఁ గూరిచి యు • దారతపం బొనరింపు మంచు బో
ధను బొనరించి పంపు నియ • తంబుగ దాన శుభంబు సేకుఱున్. 208

క. అగుణములన్నియు శివునెడ, సుగుణములై పరఁగువినుము • సుందరి! యిఁకనా
యగణిత తపోనిధానుం, డగజను పెండ్లాడుఁ దపము • నర్మిలి సేయన్. 209

వ. అనుటయు నా యాసీమంతినీలలామంబు పెనిమిటి పలుకుల కలరి కూఁతుఁ దప
శ్చరణంబునకై శిక్షఁ బొనర్చు పొంటె నా పెసమీపంబునకున్ జని యనన్య
సామాన్యంబగు నబ్బాలిక సౌకుమార్యధుర్యతన్ గని తపోవ్రతం బుపదేశింప
నోడి కన్నీరుమున్నీరుగాఁ గార్చుచున్నఁ గాంచి యన్నగరాజకుమారి నిజ
జననీమనోగతం బెఱింగి తగుభంగి నూరడించి యిట్లనియె. 210

—* పార్వతీ స్వప్నవృత్తాంతము *—

శా. అమ్మా! స్వప్నముఁ గంటిఁ జెప్పెదను వి • న్మా! నేఁటి ప్రత్యూష పూ
ర్వమ్మం దొక్కతపస్వి విప్రుఁ డనుకం • పన్ శంకరానుగ్రహా
ర్థమ్మై నన్నుఁ దపంబుఁ జేయుమని హా • ర్దంబొప్పఁగా శైవమం
త్రమ్మున్ జెప్పి చనెన్ విచిత్రమగు వృ • త్తం బిద్ది యోజింపుమా! 211

చ. కలయనరాదు నిక్కువము • గా శివమంత్రముఁ జెప్పిపోయెఁ దాఁ
గల యది కాదనందగదు • కన్నులు మున్నగు వాని తెల్వి యే
మలరదు తల్లి! దానఁ గడు • నక్కజమా మదికంచుఁ జెప్పఁగా
వలిమలరాణి బిట్టలరి • వల్లభు నల్లనఁ బిల్చి పేర్మిమై. 212

గీ. తనయఁ గాంచిన కలఁ గల • తత్త్వమంతఁ
గాంతునకుఁ దెల్ప నాతండు • గరము మురిసి
తాను గాంచిన కలతీరుఁ • దన వధూటి
కిట్లు చెప్పెను సంతోస • మినుమడింప. 213

—* హిమవంతుని స్వప్నవృత్తాంతము *—

ఉ. నాకల నొక్క దివ్యఋషి • నాథుఁడు నారద బోధితాంగకుం
డీ కుధరోపకంఠమున • కింపుమెయిన్ జనుదెంచి సంయమ
శ్రీకులు మానులెన్నఁగ గ • రిష్ఠ తపోవ్రతమున్ బొనర్పఁగా
నీకఁ గడంగ నే సుతను • వేగొని యా ఘనుపాలికేగితిన్. 214

తే. పోయి కనుఁగొని నేనల్ల • పురుషవరుని
నారదోక్తవరునిగాఁగ • నమ్మి మ్రొక్కి
సేవకై యుంతు నాకూఁతు • సెలవొసంగు
మంచుఁ బ్రార్థింపఁగా నిషేధించె నతఁడు. 215

తే. అంత నాకూఁతునకు వారి • కపుడు చాల
సాంఖ్య వేదాంతరీతుల • జరిగె వాద
మప్పు డాస్వామి నెనరొంది • యాజ్ఞనొసఁగ
నుంచితిని వారికడఁ గూఁతు • నించుఁబోఁడి. 216

ఉ. కూఁతురు యోగివర్యునకుఁ • గూరిమి పేరిమి సేవఁజేయుచున్
జేతము సంతసంబలరఁ • జేయుచునుండె నటంచు స్వప్నమున్
రాతిరి దెల్లవాఱుతఱి • రాణిరో! కంటిని తత్ఫలంబిఁకన్
జాతము కొద్దికాల మిది • శోభనసూచనమంచుఁ దోఁచెడున్. 217

వ. అని యిట్లు శైలకులపతి, తన గేహినితోడఁజెప్పి • తా స్వప్నఫలం
బునుగను పూనిక నుండెను, మనసున శివచింతనంబు • మల్లడిగొనఁగన్.

మత్తకోకిల : సూతుఁ డిట్లు వచింపఁగా విని • చోద్యమంది మునీశ్వరుల్
సూతు సద్గుణపూతు నాదృతిఁ • జూచి యిట్లని రింపుమై
భూతభర్త శివుండు రాజత • భూధరంబున నిప్డు తాఁ
జేతమం దిరవొంది యెయ్యది • సేయుచుండెనొ చెప్పఁడీ. 219

వ. అని మునులన సూతుండిట్లనె వినుఁ డనఘాత్ములార! • యభవుఁడు దాఁ బ
త్నినిఁబాసిన యదిమొదలుగ, ఘనతర తాపానలమునఁ • గ్రాఁగి వెగడునన్.

చ. తిరిగి ధరిత్రినెల్లెడ న • దేవరుసన్ మరులొంది జీవితే
శ్వరిని మనంబునన్ మఱవఁ • జాలక తద్గుణజాల వైభవం
బరుదుగఁ గింకరోత్తముల • యాత్మలు దల్లడమొందఁ జెప్పుచున్
దిరుగ నిజాద్రిఁ జేరెమది • ధీరతఁజేకొని యెట్టకేలకున్. 221

చ. త్రిగుణములన్ దొలంగి వికృ • తిన్ గొననట్టి నిజస్వరూపమి
మ్మగఁ గనుచున్ జిరం బిటుల • భూరితరాతులితప్రమోద పూ
రగతమనస్కుఁడై కడు వి • రాజిలె సన్ముని రాజులెల్లఁజ
క్కఁగ నిఁకయోగమర్మములఁ • గర్మఠులై తనయొద్ద నేర్వఁగన్. 222

—* శివుని లలాటఘర్మజలమునుండి కుజుఁడుపుట్టుట *—

ఆ. అట్లు చాలకాల • మరిగినవెంబడిఁ, జిత్ర మొక్కనాఁడు • శివునినొసటి
ఘర్మవారికణము • గ్రక్కునఁ బుడమిపైఁ, జింద బాలుఁడగుచుఁ • జెలువుమిగిలె

సీ. ఆజానులంబబా • హాచతుష్కమువానిఁ, బద్మరాగారుణ • ప్రభలవాని
నందంబుఁజిందు మేఁ • లగుమోముగలవాని, రాణించు వెడఁదయు • రంబువానిఁ
గమనీయమైన • యాకారంబు గలవానిఁ, బరులకసాధ్యుఁడై • పరఁగు వాని
దివ్యతేజంబులఁ • దెలివిమించెడువాని, గంభీరదృష్టులఁ • గాంచువాని

గీ. జననమునుజెందియున్న త • స్వనమెసంగ, రోదనముసేయువాని న • త్యాదరమున
నెత్తికొనివచ్చియవ్వసు • హేశునెదుట, నిలిచియుండెను దాధర • ణీవధూటి. 225

గీ. సుతునిఁ గని తెచ్చి నిలిచిన • సుందరీ ల, లామ క్షమఁబరికించి కై • లాసభర్త
మందహాసంబుచింద నా • నందసాంద్ర, వచనముల నిట్లు పలికె న • వ్యసుధతోడ.

చ. ధరణివధూటి! నీవు గడు • ధన్యవు నాదు శ్రమాంబుజన్ముఁడై
యరుదుగ నీయెడన్ బొడమి • నట్టి తనూజుని వీనిఁ బెంపు మా
దరమున నిక్కుమారుఁడు త్రి • తాపవిహీనుఁడు సద్గుణాకరుం
డురుసుఖదాత నీకగు మ • దుక్తి గ్రహించి గ్రహింపు మర్భకున్. 226

ఉ. భూమియు నట్లకాకయని • పుత్రునిఁ దోడ్కొని పోయి పెంపఁగా
భౌముఁడటంచుఁ బేరుఁగొని • బాలుఁడు వృద్ధినిఁజెంది కాశికా
ధామముఁజేరి యందు హిమ • ధామశిరోమ్మణిఁగూర్చి నిష్ఠ ను
ద్దామతపంబుఁజేసి మహి • తంబగు శంభు ననుగ్రహంబునన్. 227

క. గ్రహములలో నొకబలవ, ద్గ్రహమై భార్గవుని పదము • కన్నను మీఁదన్
బహుతరవిభవాస్పదమై, రహిమీఱెడు మండలమున • రాజయ్యెఁదగన్. 228

—* శివుఁడు హిమాద్రికి వచ్చి తపంబు సేయుట *—

గీ. జగదధీశ్వరుఁ డంతట • శైలరాజ, పుత్రియై జగదీశ్వరి • పుట్టుటయును
నెనిమిదేండ్లవయస్సువ • హించుటయును, నాత్మయందు నెఱింగియా • హ్లాదమొందె.

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనుడు.

శా. గంగాభంగతరంగరంగదురుశృం • గప్రాతశీతాచలో
త్తుంగాధిత్యకయందు డెంద మలరన్ • దుర్దాంతభంగిన్ దపం

బుం గావింపఁగఁడంగి భృంగిరిటుఁడున్ • మున్నా గణేంద్రాళితో
డం గాలాంతకమూర్తి [illegible] గిరిరాట్ప్రస్థంబు నాస్థోన్నతిన్. 230

ఆ. బ్రహ్మపురమునుండి • పరమపావనియైన, గంగ యవతరించెఁ గడఁగి యెచట
నటవసించి తపసు • నారంభ మొనరించె, మానులలరఁ జంద్ర • మౌళియపుడు.

మ. నిరపాయంబయి నిర్వికారమును నై • నిత్యంబునై యాశ్రయాం
తరశూన్యంబయి జ్యోతిరూపమయి య•ద్వైతంబునై సంవిదా
కరమై సర్వజగన్మయంబునయి మే•ల్గన్పట్టు స్వాత్మంబునం
దు రహిన్ ధారణఁ జెందియుండె గణనాథుల్ గొంద ఱట్లుండఁగన్. 232

ఉ. నందియు భృంగి మున్నగు గణ•ప్రవరుల్ మఱిగొందఱందుఁ బా
లేందుకిరీటుఁ జిత్తవిహి•తేష్ట సపర్యలఁ గొల్చుచుండిరిం
కం దమ మొప్ప [illegible]నవిధి • గాంచి వసించిరి కొందఱింకనుం
గొందఱు ద్వారదేశమునఁ • గోలలఁ దాల్చి వసించిరిమ్మగన్. 233

— * హిమవంతుఁడు శివుని సందర్శించుట * —

గీ. హిమగిరీశ్వరుఁ డంత స•ర్వేశ్వరుండు, ప్రమథనాథులతోఁడఁ ద•పంబుఁ జేయ
నోషధిప్రస్థభూమిఁ దా•నొందెననుచు, విని పరిజనంబుతో వచ్చి • వేగిరముగ.

సీ. విరియఁబూసినమల్లె•విరుల మొత్తమ్ముల, చంద మొప్పెడు మేని•చాయవాని
గందపుంబొడికన్నఁ • గరము ధావళ్యంపు, పసమీఱు భసిత లే•పంబువాని
నెలదేఁటిదాఁటుల•చెలువుఁ గలంచునై, ల్యముమీఱు నఱుతభా•గ్యంబువానిఁ
గెందమ్మిమొగ్గల • యందంపు పెంపునై, రింపని యడుగుల • సొంపువాని

గీ. నమరు నఱమోడ్పు కనుదోయి • నలరువానిఁ
బ్రౌఢ నాసాగ్రదృష్టియై • పరఁగువాని
నొనరఁ బద్మాసనమునఁ గూ•ర్చున్నవాని
నఖిలలోకేశ్వరునిఁ గాంచి • హర్షమునను. 235

ఉ. సాఁగిలి మ్రొక్కి గంధ సుమ•సారముఁ బాద్యము నర్ఘ్యమిచ్చి ని
ష్ఠాగరిమన్ మనోజ్ఞహరి • చందనపుష్పఫలార్చనంబులన్
వేగ నొనర్చి యచ్చమగు • వేడ్కఁ భయంబును భక్తియున్ మదిన్
లోఁగఁగఁ జేయ నమ్రతను • లోఁగొని యంజలిఁబూని యిట్లనెన్. 236

క. దేవాదిదేవ! శంకర, నీవేకదా! సకలభువన • నికరమునకు ర
క్షావహుఁడ వారయ మహా, దేవ! కపర్ది! గరిష్ఠ • దీవ్యత్కీర్తీ!

సీ. నిర్గుణుండైనను • నిత్యంబు భక్తుల, నాఁకఁగ సగుణుఁడౌ • చతురుఁ డెవఁడు
సర్వలోకనివాస • చతురుఁడై నను వెండి, కొండయందుండు నా • థుం డెవండు
దేవరాజికి నెల్ల • దేవుండు తానయ్యు, యోగిరూపొప్పఁబైఁ • రాగి యెవఁడు
ఏకాంతు లెఱుఁగని • యీశ్వరుండైన భ, క్తప్రీతిఁ గాంక్షించు • ధన్యుఁ డెవఁడు.

గీ. త్రిగుణములకును నాప్రకృ • తికిని నీశుఁ, డై విరాజిల్లు నప్పర • మాత్మ యెవఁడు
హరివిరించుల యాడిగ • మందు నెవ్వఁ, డట్టినీకు నమస్కార • మాదిమూర్తి!

క. వాగీశరమేశులక, వ్వాగీశరమేశ్వరత్వ • వైభవము నిలన్
బాగొప్ప నిడిన దాతవు, యోగీశ్వర! నీవ కాదె • యురుతరకరుణన్. 239

ఉ. నీదుచరిత్ర మెన్న రజ • నీకరశేఖర! శక్యమా నె చా
మోదరకాంచనోదరము • ఖోత్తమ నిర్జరపాళికెల్ల నా
మోద మెసంగ భక్తజన • పుంగవకోటికిఁ జెల్లునద్ది నీ
వాదర బుద్ధివారల ర • యంబునఁ జేరుట లోకనాయకా! 240

ఉ. భాగ్యము గాదె నీవిటుఁ గృ • పానిధి! యీప్రమథాళితోడ వై
రాగ్య మతిన్ దపోవ్రత భ • రంబు వహింపఁగఁ జేరుటెల్ల నన్
యోగ్యునిఁ జేసి తిప్ప కుల • మున్నతిఁ గాంచె వరించె నల్ల సౌ
భాగ్యరమామనోజ్ఞ పరి • భాసితచారుకటాక్షమాలికల్. 241

ఉ. ఇఁకను మహేశ! సేవకున • కెద్దియు నేని పనిన్ ఘటించి తా
వకపరిచారకవ్రజము • నంక ననున్ గొని యాదరింపు మే
నకలుష చిత్తవృత్తి ముద • మంది యొనర్చెద నీదుసేవ మా
మకహితపుత్రబాంధవ స • మాజముతోడ దయామయాత్మకా! 242

గీ. ఇట్లు గిరిరాజు పలికిన • నీశ్వరుండు
విని కనులువిప్పి పర్వత • విభుని వాని
గణమున్ గూడఁ దాఁ బోడఁ • గాంచి యపుడు
మందహాసం బెసంగ ని • మ్మాడ్కిఁ బలికె. 243

చ. వినుము ధరాధరేశ్వర! పవిత్రునిగా నిను నెంచి నీదు పా
వనశిఖరప్రదేశమున • బాఢతపం బొనరింప వచ్చితిన్
మునులకు నిర్జరేంద్రుల కమోఘతపస్వుల కిష్టభూమియై
యొనరు మరున్నదీసురుచిరోదకపూతము నీతటం బిలన్. 244

ఉ. చేయుదు నిందుఁ నేఁ దపము • శీతమహీధర! కొన్నినాళ్ళు నీ
వీయెడ కిష్టారుల్ దిరుగ • నీయకు నాదు తపోంతరాయముల్
సేయఁగ నీయకీయది యె • సేవయగున్ బరమోత్తమంబుగాఁ
జేయుము తత్ప్రియత్నమిఁకఁ • జేరుము నీదు గృహంబు నింబుగన్. 245

తే. ఇట్లు జగదీశ్వరుండు గిరీశ్వరునకుఁ, జెప్ప విని గట్లతేఁడప్పు • డొప్పమీఱు
చనవుతోడుత నిట్లనె సంతసం బెసంగ దేవాధినాథుని సముఖమందు. 246

క. ఏమని సెప్పుదు మీలోఁ, బ్రేముడి నాపరిస్థమునకు • నిచ్చేసి మహా
త్మా! మధురోక్తుల నిట్లనఁ, గా ముదమగ్గలముగాఁగఁ • గడలుకొనె మదిన్.

ఉ. వెగ్గలమైన నిష్ఠఁ గొని • వేలుపు లుగ్రతపంబుఁ జేసి ని
న్నగ్గలికన్ గనన్ గడఁగ • నందకయుండువు వారికట్లు నా
నిగ్గగు భాగధేయమున • నీవ యిటుల్ గరుణామయుండవై
దగ్గఱఁ జేరినాఁడ విటు • తాపములింకె మహాత్మ! నాకిఁకన్. 248

శా. నాకన్నన్ ఘనుఁడొక్కఁ డీ జగములోనన్ లేఁడు లెక్కింపఁగా
నాకీడైన నరుండునుర్ గలుగఁ జెన్నన్ నాదు ప్రస్థంబునన్
లోకాధీశ్వర! నీవు చేరి తపసున్ • యోజించుటన్ జేసి య
న్నాకాధీశునికన్న మిన్నయగుదున్ • నాగేంద్రచర్మాంబరా! 249

చ. పరఁగఁ దపంబుఁ జేయుము సుపర్వశిరోమణి! యంతరాయముల్
దొరయునె నీతపంబునకుఁ • దోరపుఁగూరిమి పేర్మి నీదు నా
కరు గిరిరాజవర్యుఁ డొడికమ్ముగ సేవయొనర్చు నింక సు
స్థిరమతితో స్వతంత్రతను • జేకొని కైకొను నాదుసేవలన్. 250

క. అని వినయమ్మున యమదమ,నునితో నగరాజు ప్రియము • నుడికారము చొ
ప్పునఁబలికి తనదు గేహం,బున కేగి వచించె సర్వమును దన ప్రియకున్.

చ. అనుచరవర్గమున్ బిలిచి • యాతఁడనెన్ వినుఁ డింకమీఁద స్వ
ర్ధుని దిగునట్టిచోటి కెవరుర్ జనఁగూడదు పోయిరేని శి

తును బొనరింతు వారలను • ఘాతుకరీతి నిజంబు నాదుశా
సనమిదియంచుఁ బ్రస్థమునఁ • జాటుఁడు నెల్ల రెఱుంగునట్లుగాఁ. 252

వ. అని పనిచిన నవ్వారలు.

క. గంగావతరణమున కేఁగంగాఁదగ దెవరుఁ గొంత•కాలంబిటు లా
గంగావలె తేఁడేపడఁ, గంగా శిక్షించు నాజ్ఞఁ • గడచినవారిఁ. 253

—* హిమవంతుఁడు పార్వతీ పరిచర్యలఁ గొనుచుండుమని శివు నర్థించుట *—

ఆ. ఇట్లు సాఁటుటయును • హిమవంతుఁడెంతయు, సంతసమున నీశు • సన్నిధాన
మునకుఁబోయె దివ్య•పుష్పఫలంబులఁ, గొనియుఁదనదుసుతను•గొనియుమఱియు

క. చని ధ్యానతత్పరుండగు, నసఘుని లోకాధినాథు • నాదటఁగని వం
దనమొప్పఁజేసి పూల్పం,డ్లను నొసఁగి సుతనునిలిపి యొఁడయనికెదురుగాన్.

ఉ. ఓ కరుణాపయోనిధి! మ•హోన్నత పూతచరిత్ర! నీదు సే
వాకుతుకమ్ముతో నిటకు • వచ్చె మదాత్మజ దీనిసేవలన్
జేకొనుమయ్య! ప్రత్యహము • సేవయొనర్చు సఖీసమేతయై
తేఁకువతోడ నాయెడ వి•ధించిన మేటియనుగ్రహంబునన్. 256

—* శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ జూచుట *—

వ. అని యభ్యర్థించిన మహేశ్వరుండాలకించి.

సీ. కనివిని యెఱుఁగని • ఘనతర సౌందర్య,ధుర్యయం చాత్మకుఁ • దోఁచుదాని
దక్షకన్యకకన్నఁ • దద్దయుఁ జక్కంద,నముగల్గి రీఫుల • నమరుదాని
ఘనయోగులకునైనఁ • గందర్పవికృతి స,ల్పంజాలినట్టి రూ•పంబుదానిఁ
గాననంతయునుం బ్ర•కాశింపఁజేయు ది,వ్యంబైన కాంతిపుం•జంబుదాని

గీ. నభినవంబైన జవ్వనం•బమరుదానిఁ, నమరుకస్తూరికాఘుమ•ఘుమలదాని
నఖిలలోకంబులకు మూల•మైనదాని, బర్వతేంద్రకుమారియై • పరఁగుదానిఁ

సీ. కలువతేకుల మించఁ • గలకనుంగవదానిఁ, జంద్రమండలనిభా • స్యంబుదాని
గండుతుమ్మెదలట్టి • కఱికురుల్ గలదానిఁ, గంబునిభంబైన • గళముదాని
దమ్మితూడులఁబోల్పఁ•దగు బుజంబులదానిఁ, రమ్యమైతగువళి•త్రయముదానిఁ
గమలకుట్మలపీన • ఘనకుచంబులదానిఁ, గడుసన్నమైన నె • న్నడుముదాని

గీ. మెట్టదామరలన్ బోలి ♦ మేల్మికోమ, లంబు మీఱిన పాదయు ♦ గంబుదాని
ధ్యానులకు మోహనాస్త్రమై ♦ తనరుదాని, నవనిరమణీ శిరోమణి ♦ యైనదాని

ఉ. చూచి తదంగ సౌష్ఠవపు ♦ సొంపులు నింపు జనింప నంతతో
లోచనముల్ మొగిడ్చి యవి ♦ లోలము నుత్తమమైనయాత్మయం
దే చరియించుచున్న సక ♦ లేశ్వరుఁ గాంచి గిరీశ్వరుండు సం
కోచముతోఁ దగుల్గొనిన ♦ కుందున జోతయొనర్చి యిట్లనెన్. 259

ఉ. దేవ! మహానుభావ! శివ! ♦ దివ్యకృపాకర! శర్వ! శంకరా!
నీవె చరాచరంబులకు ♦ నిత్యముహర్షము నిచ్చుదాత వీ
నీ విభవంబెఱుంగుటకు ♦ నేరక వేదచయంబు శాస్త్రమెం
తో వెరపొప్పఁ జెప్పవలఁతుల్ ♦ పరులెవ్వరికన్ మహేశ్వరా! 260

క. వినను బరమేశ్వర! యీ, దీనుని హిమవంతుఁ గనులు ♦ దెఱచి ఘనదయన్
బూని భవదీయ దాసునిఁ, గా నేర్పడఁ జూడుమా జ ♦ గన్నుత చరితా!

చ. అనుదినముం మహేశ్వర! మ ♦ దాత్మజతోఁ జనుదెంచి నీదు ద
ర్శన మొనరించి పోయెదఁ బ్ర ♦ సన్నమతిన్ సెలవిమ్మటన్న న
య్యనఘుని పల్కులన్ విని ♦ రయమ్మునఁ గన్నులు విప్పి చూచి యి
ట్లనె జగదీశ్వరుం డపుడు ♦ ధ్యాన మొకించుక మాని మానుగన్. 262

క. నాయొద్దకు నీవొక్కఁడ, వే యనుదిన మేగుదెంచు ♦ మీ! నీ తనయన్
నీయింట నునిచి రమ్మటు, సేయనిచో నన్నుఁ గనుట చేకుఱదు సుమీ! 263

గీ. అని వినిశ్చితముగఁ బల్క ♦ నమ్మహేశు, నకు గిరీశ్వరుఁ డిట్లనె ♦ నాథ! యేమి
కారణంబున నిందురాఁ ♦ గాదు నాదు, తనయ కది నీదుసేవకుఁ ♦ దగదొ యేమొ!

క. అని యడిగిన హిమవంతున, కనియెను లోకాధినాథుఁ ♦ డాహ్లాదముతో
డను లోకాచారంబులు, గనఁ జేయుచు నితర యతుల ♦ గతులఁ దెలుపుచున్.

శా. మాయారూపిణులంచుఁ జేడియల నా ♦ మ్నాయంబు బోధించు వి
న్నా! యందున్ యువతుల్ విశేషమిఁకఁ గా ♦ మవ్యారిలో సుందరుల్
బాయన్ జేయుదు రెందుఁ జిత్తనియతిన్ ♦ బాటించి మోహొద్ధతిన్
డాయన్ జేయుదు రందుచేఁ దపము వి ♦ ఘ్నంబౌను సత్యంబుగా. 266

క. బిత్తరుల గుత్తవుం జను, గుత్తులనున్ జిగిరుమోవి • గ్రొందీవెలఁబోల్
మెత్తని మేనులఁ గాంచినఁ, దత్తఱపడరొకొ్క యెట్టి•తపసులు పుడమిన్.

ఉ. అందును నీదుపుత్రి రుచి•రాంగి, నవీనవయోవిలాస, పూ
ర్ణేందునిభోజ్జ్వలానన క•రీంద్రవరేణ్యసమానయాన నే
నిందుఁ దపో్రవతుండను ని•రీహుఁడ యోగికులుండ నాకు నీ
నందనతోడ నేమిపని • నాగకులేంద్ర! తలంచి చూడుమా! 268

ఉ. నీవును దాపసేంద్రుల న•నేకుల నేలెడుతేఁడ వాగమాం
తావగతప్రబోధుఁడవు • న్యాయ్యమెఱుంగనివాడవొకొ్క యీ
భావముమాను మీపగిదిఁ • బల్కకుమింక నగాధిరాజ! యో
షావళియేడ? యోగుల స•మక్షము లేడ? యెడందఁ గాంచుమా! 269

గీ. అనుచు నిష్ఠురముగ నిస్పృ•హంబుగాఁగఁ
బలికి విరమించియున్న న•ప్పరమపురుషుఁ
గాంచి భయకంపితుండయి • గట్లతేఁడు
మిన్నకుండె వికాసంబు • తెన్నుదక్క. 270

క. హరుని వచనంబు విని గిరి,వరుచకితాకృతినిఁ జూచి • పార్వతి దా శం
కరునకు నమస్కరించి మ,ధుర ఫణుతుల నిట్టులనెఁ జ•తురతరమతితోన్.

గీ. దేవ! నాతండ్రికి త్తఱి నీవు చెప్పి,నట్టి యంశంబునకు సరి•యైన యుత్త
రంబు నేఁజెప్పుదానఁ గ•రంబుగనిక,రంబమర నాలకింపు హా•ర్దంబుతోడ.

—* పార్వతీ పరమేశ్వరుల సాంఖ్యవేదాంతపథ వివాదము *—

ఉ. తాపసశక్తితోఁ దగిలి • దండితపం బొనరించుచుంటి వీ
తాపసశక్తితోడనె యు•దారతపంబున నిచ్చగల్గె నీ
తాపసశక్తియే ప్రకృతి • దా నఖలంబు రచించుఁ బెంచు నా
టోపమణంగఁ ద్రుంచెడు న • టుల్ గనుమేదా యదీవెవండవో, 273

ఆ. ప్రకృతియొకటిఁబాసి • పశుపతి! లింగరూ, పమునవొప్పనీవు•వసుధవంద్యుఁ
డవును బూజనీయుఁ•డవునుధ్యానార్హుండ, వగుదువయ్యయెట్టు•లరసిచెపుమ!

వ. అనినంత.

క. పర్వతరాజసుతోక్తుల, సర్వస్వం బరసి తనదు • శాసనమును దా
నిర్వాహం బొనరించుచు, శర్వుండిటుఁవల్కె సుప్ర • సన్నాత్ముండై

చ. పరమతపంబునన్ బ్రకృతిఁ • బట్టి యడంచెద శుద్ధమూర్తినై
పరఁగెద నేను సత్యముగఁ • బ్రాజ్ఞులకీ ప్రకృతి శ్రయంబు నె
ప్పరుసునఁ జెల్ల దేవికృతి • పాల్పడకెందును లోకవృత్తముం
బొరయక యుండఁ జెల్లునిది • పొచ్చెముగాదు మహీధరాత్మజా! 276

క. అనవేగనె నగిక్రమ్మఱ, ననియెను గాళికయు శశిక • లాభరణునితో
ఘనతరచరితా నీనుడి, యును బ్రకృతివశంబుగాక • యొండౌకఁడగునే 277

క. అందీవెక్కటతమునఁ బ్రకృ, తిం దాఁటినవాఁడవైతి • తెలుపు మఖిలమున్
సందియములేక బద్ధమ, గుం దానన్ గాదనంగఁ • గూడునె యనఘా! 278

గీ. వచన మాదానగమనముల్ • పదలుటయును
సుఖము నొందుట వినుటయుఁ • జూచుటయును
స్పర్శ మాఘ్రాణమును రస • జ్ఞతయుఁ బ్రకృతి
కృతము లివిగాదనుట యెట్లు • వితథ వచన! 279

గీ. ప్రకృదాటినవాఁడవేన్ • భవ్యచరిత!, తపమదేటికి నీకిందుఁ • దత్త్వమెఱిఁగి
నట్టివానికిఁ దపసు నవసరంబు, లేదు వాగ్వాదమున నేమి • లేదు లబ్ధి. 280

వ. ప్రత్యక్షసిద్ధియం దనుమాన ప్రమాణంబు నెవ్వ రంగీకరింతురు? నీ వప్రాకృ
తుండ వగుట యెట్లు? లోకమందు దేహు లెంతవఱ కింద్రియజన్య జ్ఞానాను
భవంబు గలిగియుందు రంతదనుక ప్రాకృతులౌట స్పష్టంబు.

ఉ. మాటలు వేయునేల వినుమా యనుమానము మాని సర్వమున్
దేటయొనర్చెదన్ బ్రకృతి నేన్ బురుషుండవు నీవు సుంతయేన్
బూటక మేదిటన్ సగుణమూర్తివి నాదయనౌదు వీవు నా
కూటమిఁబాసి సుంతయొనఁగూర్పఁగఁలాడవె నిర్గుణుండవై. 282

ఆ. నన్నుఁజేరికాదె నాథ! నీవెల్ల క, ర్మములఁజేయుటరయ • మహిని నెపుడు
అట్లుగాక ప్రకృతి కవ్వల నీవున్న, భయముఁబాసి నా సపర్యఁ గొనుము.

ఆ. ఇట్లు సాంఖ్యసరణి • హిమగిరికన్య దాఁ, జెప్పినట్టి నుడుల నొప్పుమెఱయ
విని శివుండు పలికె • వేదాంతమతమార్గ, గామియగుచు నిటులఁ • గాళితోడ.

—* శివుఁడు పార్వతీ పరిచర్యలఁ గొనుట కంగీకరించుట *—

మ. గిరిజా! నీవిటు సాంఖ్యవాదినివి కాంక్షింపన్ నిషేధింప ని
ష్ఠురమా, నట్టులెచేయు ప్రత్యహము నిచ్చో నాకు శుశ్రూష నేఁ
బరమేశానుఁడ నేని మాయకు దురాపస్థానభూతుండ నేన్
దరమే? నన్నుఁ జలింపఁజేయుటకుఁ గాంతాలోకచూడామణీ! 285

గీ. ఇట్లు గాళికిఁ జెప్పి శైలేంద్రుతోడఁ, బలికె భక్తానురంజనపరుఁడు హరుఁడు
నీదుప్రస్థంబునన్ దపోనిష్ఠనుండె,దను స్వరూపంబు నానందఘనముఁగనుచు.

క. సెలవొసఁగు నాకుఁ దపసిట, సలుపుటకై తావకానుశాసనమును ని
మ్మొలఁగనక తపముసేయఁగ, నలవియె యిట నేరికేని నగరాజవరా!

వ. అనిన విని హిమవంతుఁ డత్యంతవిధేయుండై ప్రణమిల్లి శివునకిట్లనియె. 288

గీ. దేవదైతేయమానుషాధిష్ఠితంబు, లీ జగంబులకెల్లను నీవె యీశ్వ
రుండవై యుండ దేవ! తుచ్ఛుండనైన, యే నెటుల నేమిసెప్పుదునిందుఁగడఁగి.

క. అనవిని హిమవంతునితో, ననుకంపదనర్పఁగా మహాదేవుం డి
ట్లనియె గిరిరాజ! వేళ్మంబున కేగుండన్న మునిసిపోయిరి వారల్. 290

—* పార్వతి చెలులతోఁ బ్రతిదినము శివునకుఁ బరిచర్య సేయుట *—

చ. ప్రతిదినమున్ గిరీశ్వరుఁడు పార్వతిఁ దోడ్కొనిపోయి శంకరున్
గుతుకముతోడఁ గొల్చి చను గోత్రవరేణ్యుఁడు రాకయున్న నం
చితమతితో సఖీద్వయము చేరికఁదాశివుఁజేరి భూమి భృ
త్సుత పరిచర్య సేయుఁబ్రముఖుల్ శివునానతి నాఁపరాసతిన్. 291

ఉ. పర్వతరాజసూక్తి యెడ భర్గుఁడు గౌరవభావముంచి య
ప్పార్వతితోడ నిట్టులనె బాలిక! నీవిఁక నీసఖీద్వయిన్
హార్పుఁగ దోడుగాఁ గొనిమ దంతికభూమికి వచ్చిభక్తిమేల్
బర్వఁగ సేవఁజేసి చను ప్రత్యహమున్ వెఱపొంద కింతయున్.

ఆ. ఇట్లుచెప్పి శివుఁడు హిమగిరి కన్యకా, సేవనిర్వికార చిత్తుఁడగుచుఁ
జేకొనుచు వసించెఁజిత్రమా విఘ్నంబు, తెరవుఁజెందియట్టి తెరవుఁజొరఁడు.

క. కొండలదొర డెందంబున, నిండగు మోదంబుఁజెంది నిలయంబునఁ దా
నుండెఁ బ్రియంబున జగదీశుండట స్వాత్మమును గనుచు శోభిలెమిగులన్.

ఉ. కాళి సఖిద్వయిన్ జతగఁ • గైకొని నిత్యము చంద్రశేఖరుౙ
వేళకుఁజేరి తత్పదవ•నేజము లభ్రధునీజలంబులన్
క్షాళనచేసి యఘ్నుపర•సంబును గ్రోలు విశుద్ధవిస్ఫుర
చ్చేలముతోఁ దడిన్ దుడుచుఁ • జెన్నుగఁ బూజలొనర్చు సద్విధిన్.

ఆ. మరల మరల మ్రొక్కి • మానుగ నిత్యమి,బ్భంగి ధీరుఁడై త•పంబుసేయు
శంకరుని భజించి•శైలేంద్రకన్యక, మగుడఁజేరుఁ దండ్రి • మందిరంబు. 296

వ. ఇట్లు చిరకాలంబు గడచినంత నగ్గిరిరాజకుమారి శివునిఁజేరి.

సీ. ఒకనాఁడు కాళిక • సకియలతో గాన, మొనరించెఁ గామవ•ర్ధనముగాఁగ
ఒకనాఁడు కుశసమి•ద్విక చసుమంబుల, స్వయముగాఁ దెచ్చి య•ర్పణముచేసె
ఒకనాఁడు పుష్పమా•లికల నాశ్రమమెల్లఁ, బొంకంబుగాఁ దాన•లంకరించె
ఒకనాఁడు శివునిఁదా•నొంటిమై తెప్ప వే,యక చూచి కడువిస్మ•యంబుఁజెందె

గీ. అంత శివుఁడును నొంటిమై•నపుడు తనదు
మ్రోలనున్నట్టి యాజగ•న్మోహనాంగిఁ
గనియు భూతతనువున నొ•ప్పినదటంచు
దారగా గ్రహియింపఁగఁ • దలఁపకుండె. 297

వ. మరలఁ గొన్నినాళ్ళ కమ్మహాదేవుఁడు.

గీ. సంయతేంద్రియమై తన • చరణసేవ,నంబె మదిఁబూనియున్న న•న్నగకులేంద్ర
పుత్రినారసి కడుకృపా•పూర్ణమతిఁ ద,లంచె నెమ్మనమందు నీ•లాగుగాను.

క. ఎపుడు గరువంబుఁ బోవిడి, తపమున్ సలుపంగఁదొడఁగు• తన్వీమణి దా
నపు డేనును దడయక లో,లుపమతిఁ బెండ్లాడువాఁడ • లోలాక్షినిటన్. 299

ఉ. ఇప్పగిదిౙ దలంచి జగ•దీశ్వరుఁడంత నె ధ్యానయోగ మ
య్యెప్పటియట్టులొంది మది • నెట్టివిచారము నొంద కెంతయున్
దప్పక సేవఁజేయు వసు•ధాధరరాజవరేణ్యకన్యఁ దా
నెప్పుడు చూచుచుండియు న•దేమొకొ చూడనియట్టులుండెదుౙ. 300

క. గిరిజ యనుదినము శివునకుఁ, బరిచర్య నొనర్చుచుండి•బాగుగ నతిభా
స్వరమైన శివునిరూపం, బుఱవుగఁజూచుచు మనమున • నువ్విళులూరుౙ.

వ. అంతఁ గొంతకాలం బిట్లు చనినంతఁ దారకాసుర బాధితులైన సురలు పరమేష్ఠి యనుమతంబునఁ బార్వతీ పరమేశ్వర సమ్మేళనంబునకై పచ్చవిలుతుం బుత్తెంచ నతండు పరమేశ్వరు కంటిమంటన్ గరంగుటన్ గాంచి పార్వతి గర్వంబు దొఱంగి ఘోరంబగు తపం బొనరించినంత శివుండు సంతుష్టుండై వివాహం బాడె ననిన విని సూతునకు శౌనకాదు లిట్లనిరి. 807

గీ. తారకాసురుఁ డెవ్వఁడు • దారబలము, వాని కెట్లులభించె ? సు • పర్వులెట్టు
లంతకాంతకు మీఁదికి • నలరువిల్తుఁ, బంపి రెట్టుల నాతండు • పయనమయ్యె.
క. ఎఱిఁగింపుము చక్కఁగ నిఁక, నఱమఱ యొకింతలేక • యనఘాత్మక! మా
యుఱవగు దగయడఁగఁగఁ గ్రగ, చ్చఱ ఘనమకరందమధుర • చాతురగవిన్

వ. అనుటయు

శా. శ్రీరాజద్వరవర్ణినీసముదయ • శ్రేణీప్రశస్తాఢ్య! వి
స్తారౌదార్యదయారసాబ్ధిహృదయా! • శైలేంద్రజా శంకరా
ర్చా రాజన్మధురాశయా! పతిహిత • ప్రారంభసంరంభ! కా
శీరామేశ్వరముఖ్యతీర్థ గమన • శ్రీభోగభాగ్యోదయా! 805

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

మల్లికాంబికాతను
జా! మృదుమధుర ప్రసంగ ♦ షట్కాలశివా
ర్చామోదమానసాబ్జ! స
ఛామాన్యా! యనఘ! వీర♦భద్రారాధ్యా! 1

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహాముసీంద్రుల కిట్లనియె. 2

—* సూతుఁడు శౌనకాదులకుఁ దారకాసురోదంతంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. సారసగర్భపౌత్రుఁ డధి ♦ శక్తి మరీచికుమారుఁ డాస్వయం
భూరుచి కశ్యపుండు పద ♦ మూఁగుర దక్షుని యాత్మజాతలన్
బేరిమిఁ బెండ్లియాడ నటఁ ♦ బెద్దదియైన దితిభయాన కా
భూరిబలుల్ హిరణ్యకశి ♦ పుండు హిరణ్యవిలోచనుండునుక్. 3

ఆ. తనయులై జనించి ♦ ధాత్రియందెల్లెడ, దుఃఖకరులుగాఁగఁ ♦ దొడరనవుడు
హరి నృసింహసూకరా ♦ కారముల వారిఁ, బట్టిచంపె విబుధ♦పక్షులలర. 4

చ. దితియును ఘోరదుఃఖమున ♦ దీనతఁజెంది నిజాత్మనాథు సం
చితమతిఁ గొల్చి చూలుఁగొన ♦ జిష్ణుఁడెఱింగి తదీయగర్భము
ద్ధతిఁ గులిశప్రయోగమున ♦ సంతనె వ్రయ్యలు చేసినక్ మహో
న్నతమగు కాశ్యపాంశ మది ♦ నాశముగాక తనర్చె నెంతయుక్. 5

సీ. నిదురఁబోవుచునున్న యన్నలఁతకొక్క, నాఁడుదై వికయోగంబునన్ మరుత్తు
లనెడు పేరునఁ బెక్కురు తనయు లుద్భ, వించి నాకముఁజేరి సేవించిరింద్రు. 6

క. అందింద్రుని యనుమతితో, డం దిరముగ వారలుండు టనుజూచి కదురా
వందురి దితిసుందరి దిరు, గం దనవిభుఁజేరిచెప్పి కలవిధమెల్లన్. 7

గీ. మరల గర్భంబుఁగోరి యమ్మగువ మగని
వేఁడఁగా నతఁడిట్లను వెలఁది! వినుము
పదియు వేలేండ్లు రాజీవ భవునిఁగూర్చి
పావనాత్మకవై చేయు పరమతపము. 8

క. ఆరీతి సల్పఁగా సుతుఁ, డోరమణీ! నీకుఁ బొడము నుజ్జ్వలగాత్రుం
డారూఢవిక్రముఁడు జగ, దారాధ్యచరిత్రుఁ డొకరుఁడపుడు హితముగాన్.

—* వజ్రాంగుని యుత్పత్తి *—

ఆ. ఇట్లు కఱపి పంప నిందీవరాక్షి దా
నత్తెఱంగు తపము నాచరించి
వచ్చి విభునిఁగొల్చి వరుస వేఁకటిదాల్చి
సుతునిఁ గనియె నొకని సురుచిరాంగు. 10

క. ఆతఁడు వజ్రాంగుండని, ఖ్యాతిన్గొను నాహ్వయంబు సార్థకమొప్పన్,
చేతోమోదముఁగను దితి, యాతంకముఁజెంది కుంది రమరులు పెలుచన్. 11

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్ధమానుండై యతండు నిజజననీశాసనంబునన్ జేసి యొక్కనాఁ
డేకరథమ్ముతో నాకమ్మున కేగి. 12

—* వజ్రాంగుని విజయము *—

చ. కదసి మహేంద్రు నాహవముఖమ్మునఁబట్టి సురల్గలంగఁ దో
ర్మదమెడలించి బిట్టలుక మైకొని బెట్టిదమైనశిక్షఁ బెం
పొదవఁగఁజేసి నిర్జరసమూహముతోఁ జెరవెట్టి యార్చె న
య్యదనున వాసవవ్యసనమారసి యాదితి చెందె మోదమున్. 13

సీ. దేవతలు చాలదీనులై తీవ్రదుఃఖ, భరముఁజెందిరి తత్సుతుల్ బహులశోక
సాగరంబున మునిఁగిరా చందమెఱిఁగి, కమలజుఁడు కశ్యపునితోడఁ గదలివచ్చి

క. సామోక్తుల వజ్రాంగుని, తో మానసమలరఁ బల్కి • ద్రుహిణుండల సు
త్రామున్ దివిషచ్చక్రిము, తో మగుడన్ విడువఁజేసెఁ • దోరంపుదయన్. 15

వ. అంత శివభక్తాగ్రగణ్యుండును బరిశుద్ధాంతరంగుండును నిర్వికారుండును నిత్య సంతుష్టుండును నగు వజ్రాంగుం డట్లు ధాత యనుమతిఁ బురుహూతాది సకలాదితేయులన్ విడిచిపుచ్చి యత్తాత కిట్లనియె. 16

మ. పరమేష్ఠీ! విను మీ బిడౌజుఁడు మహాపాపిష్ఠుఁ డెట్లీతనిన్
గరుణన్ గాంచితి వస్మదీయజననీ • గర్భస్థతేజంబుఁ దెం
పరియై వ్రియ్యలుచేసె స్వార్థపరుఁడై • మాతల్లి యుల్లంబు వం
దురఁ జేసెన్ బలుమార్లు నద్ది గుడిపెన్ • దుఃఖంబు నిక్కం బిటుల్. 17

మ. తనరాజ్యంబును నేలుఁగాక యిఁక నీతం డిష్ట లోకేశ! మ
జ్జననీ శాసనమొంది యివ్విధము శిక్షన్ జేసితిన్ నీవు నా
జనకుండున్ జనుదెంచి యివ్విధము యాచ్ఞన్ సల్పఁగా దందు నే
ధనలోభంబునఁ జేయలే దిటులఁ దార్ఢ్యం బిద్ది భావింపుమా! 18

ఉ. ఒల్లను దారహారముల • నొల్లను రత్నవిభూషణంబు లే
నొల్లను వాహనప్రకర • మొల్లను రాజ్యము భోగవైభవం
బొల్లను దేవ! తత్త్వమది • యొక్కటిఁ గోరెదఁ జెప్పుమయ్య! తా
నెల్ల సమస్తదుఃఖముల • నేపునఁ బాపి సుఖం బొసంగునో. 19

చ. అదివిని పద్మజుండు హృద • యంబున నూరటఁ జెంది సత్త్వసం
పదరహిఁ జెందె నీతఁ డిఁక • భామిని వీనికి నే సృజింతు నం
చెదను దలంచి యట్లు సృజి • యించి వరాంగి యనాఁగ నుగ్మలిన్
ముదమున నిచ్చి యద్దితిజ • ముఖ్యుని పెండిలిచేసె వాసిగన్. 20

వ. అనంతరం బక్కాంచనగర్భుండును గశ్యపుండునుఁ దమనివాసంబుల కరిగి రట వజ్రాంగుడును దామసభావంబు లేక సాత్త్వికాంతఃకరణుండై యెల్లరతో నిర్వైరంబుగ సుఖంబుండె, వరాంగి వల్లభునితోడఁ గూడియుండియు సాత్త్విక భావంబునొందక సకామయై వివిధోపచారంబులఁ బెనిమిటి నారాధించుచుండె.

సీ. అంతవజ్రాంగుఁ డెంతయుఁ • గాంతసేయు
సేవలన్ గడుప్రీతుఁడై • చెలువఁ గాంచి

పలికె నాతోఁడఁ దెల్పుశం • పాలతాంగి!
నీ మనోరథ మీడేర్తు • నిక్క_ముగను. 22

మ. అనినన్ వేగ వరాంగి దావిని మహా • హ్లాదంబుతో మ్రొక్కి యి
ట్లనె దేవా! కరుణించె దేనిఁ దనయున్ • బాలించవ్వలుగా బాకశా
సనదుఃఖపఱిదు లోక జిత్వరుఁ బరశ•స్తశ్రేయు నాకిడ్పనన్
జనియింపన్ బొనరింపుమట్లయిన నే • సంతోసమున్ జెందెదన్. 23

క. అనియడుగఁ బ్రియావాక్యం, బునువిని యక్క_జముఁ జెంది • పురుషశ్రేష్ఠుం
డును జ్ఞానియునగు నతఁడి, ట్లని కోనియెగా మానసంబు • నం దానులుఁడై.

ఉ. కోరుము నీదు వాంఛితము • కోమలి! నే నొడఁగూర్తు నంచుఁ ద
వ్వారయ కేనుబల్కి_తి వ•రాంగి సురావళితో విరోధమున్
గోరివచించె నట్టులొనఁ•గూర్చిన లోకము లార్తిఁ జెందునే
నేరక తెచ్చుకొంటి నవి•నీతుఁడనై యిటుఁబాపహేతువున్. 25

ఉ. కాదని యిప్డు మీఱుటది • కర్జమె దోసముగాదె యెక్క_డన్
బోదు నెటుల్ పొనర్తు నెటుఁ•బోయిన ధర్మవిరుద్ధమార్గ మిం
దేది హితేతరంబు హిత•మెయ్యదియంచు విచారసాగరం
బీదుచుఁ గొన్నినాళ్ళిటుల•నే కడపెన్ గడు భీతచిత్తుఁడై. 26

గీ. అంతఁ బరమేశ్వరేచ్ఛచే • నతఁడు దార
హితము నే చేయఁదలఁచి భూ•యిష్ఠతపము
నజునిఁగోరి యొనర్ప న•య్యలఘుఁ డెదుర
నిలిచి నీ యీప్సితంబెద్ది • తెలుపుమనిన. 27

శా. ఆవజ్రాంగుఁడు పద్మజున్ గని మహా • హర్షంబునన్ మ్రొక్కి నా
నా వేదోక్తుల సన్నుతుల్ సలిపి వా•క్నాథా! మదీయాంగనా
భావారూఢునిఁ బుత్రునిమ్ము త్రిజగ•త్ప్రఖ్యాతవిక్రాంతుఁ దే
జోవిద్యోతితదిగ్వితాను సుతప•స్తోమాభిరామాత్మకున్. 28

గీ. ఇట్లుగోరిన విని పర•మేష్ఠియట్టు,లగునుగాకని పలికి ని•జాత్మమందుఁ
దలఁకుఁగొని శివు నెంతయుఁ•దలఁచికొలిచి, చనియె వేగంబుగానిజ•సదనమునకు.

—* తారకాసురుఁడు పుట్టుట *—

ఉత్సాహవృత్తము. అంతఁ దా వరాంగి గర్భ • మంది సంతసమున భా
స్వంతమైన తేజమొంది • చాలకాలమేగ రా
త్ర్యంతమందు నర్కుఁబోలె • నతిశుభంపువేళన
క్కాంతగనె౽దిలోకశూరుఁ•గాఁగుమారు నుజ్జ్వలున్. 30

వ. అయ్యవసరంబున.

సీ. వసుమతి వణఁకెఁ బ•ర్వతవనంబుల తోడ, దిశలందు జ్వాలలెం • తేనిఁదనరె
తోయదప్రకరంబు • పూయవర్షమునించె, నుప్పెనల్ చెలరేఁగె•నుదధులందు
సుడిగాడ్పు రేఁగియె•క్కుడురజంబులఁ గుప్పె గొప్పమానులు పెల్లు•గూలెఁ బుడమి
పరివేషములు ప్రభా•కరచంద్రములఁజుట్టె, నిర్ఘాతపాతముల్ • నెగడెమిగుల

గీ. శునకముల్ దలలెత్తి రో • దనముచేసె
గుడ్లగూబలు నక్కలు • గూసెఁ బసులు
కారణంబించుకేని లే • కయె రయమున
వదలె మూత్రపురీషముల్ • బెదరి బెదరి. 31

క. ఇటుల మహోత్పాతము లు, త్కటముగ నపుడుప్పతిల్ల • గని మూఢజనుల్
పటుతరవిప్లవమేదో, ఘటిల్లెనని మనసులందుఁ•గాంచిరి కలఁతన్. 32

గీ. అపుడు కశ్యపసహితుఁడై • యబ్జభవుఁడు
వచ్చి తారకుఁ డనుచు నా • హ్వాయమొసఁగె
బాలునకు; బాలుఁడట మీఁద • వరుసతోడఁ
గొండవలె దృఢకాయుఁడై • గొప్పఁజెందె. 33

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత.

గీ. తారకాసురుఁ డపుడు శా•తజివిజయంబుఁ
బడయఁ దపసానరింపఁగాఁ • గడఁగి తల్లి
సెలవుఁగొని మధువనభూమిఁ•జేరి భూరి
తపముఁ జేయఁగఁదొడఁగె ధా•తను గుతించి. 34

—* తారకాసురతపోవర్ణనము *—

సీ. ఒకయంఘ్రి నిలిచి బా•హువులఁబైకెత్తి ది, నేంద్రుఁగన్గొనుచు నూ•ఱేండ్లుగడపి
పూనిపాదాంగుష్ఠ•మున నే నిలిచి యట్లె, యినునిఁగన్గొనుచు నూ•ఱేండ్లుగడపి

ఒకచేతనే నేలనొంది తాఁ దలక్రిందు, లెగసి దర్పమున నూఱేండ్లుగడపి
ద్రుమశాఖఁ బాదద్వయమున నాలంబన, మొసఁగఁ గావించి నూఱేండ్లుగడపి

గీ. ఇల ననలమధ్యమందు నూఱేండ్లుగడపి
యెలమి జలమధ్యమందు నూఱేండ్లుగడపి
యనువుగా దృఢచిత్తుఁడై యనిలభక్ష
ణంబు సేయుచు నతఁడు తపంబు సలిపె. 35

ఉ. ఉగ్రతపంబు నిట్లు నియమోద్ధతిఁ జేయఁగ నప్డు వాని శీ
ర్షాగ్రమునుండి యగ్నులు రయంబున వెల్వడి చుట్టి మేదురో
దగ్రతరార్చులన్ భువనదాహము చేయఁగడంగఁగా నిలిం
పాగ్రణులెల్లఁ జేరిరి భయాతురులై పరమేష్ఠిలోకమున్. 36

చ. చని విధిఁగాంచి మ్రొక్కి కడు సంస్తుతులన్ బొనరించి దైత్యవ
ర్యుని ఘనతాపసవ్రతమహోన్నతిఁ దెల్పి తదీయ తాపవే
దన భువనంబులన్నియును దగ్ధము గాఁగలవంచుఁ జెప్పి గొ
బ్బునఁ గరుణించి ప్రోవుమని ప్రోవుగ బల్కిరి యుల్కనన్ సురల్. 37

గీ. అనిన విని పద్మసంభవుం డాదరమున
దైవతారి యుదంతమంతయును మంత
నమునఁ జింతించి వేలుపుఁగములఁ బంచి
యసుర యున్నెడ కరుదెంచి యనియె నిట్లు. 38

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తారకాసురునకు వరంబు లిచ్చుట *—

ఉ. తారక! నీతపోవ్రత ముదారతరం బది మెచ్చి నీకిటుల్
గోరిక లీయ వచ్చితిని కోరఁగ రానివటంచు లేవు నీ
వారసి తెల్పు మీప్సితము లన్ని యొసంగెద నన్న ధాతతో
భూరిముదంబునన్ దనుజ పుంగవుఁ డప్పుడు మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 39

తరల. సకలలోకవిధాత! నీవు ప్రసన్నభావముఁ జెంద వే
రొకటి దక్కువయుండునే వర మొంద నేఁ దగియున్నచో
సకలనిర్జరరాజిఁ గెల్వఁగ శక్తినిమ్ము పురారి క
ర్భకుఁడు గల్గినఁ జంపుఁగాక దురంబునం దతఁడేఁచినన్. 40

వ. అనుగ్రహించి నాకీ రెండు వరంబు లీయుమని యడిగినఁ బితామహుండు తథా
స్తని యొసంగి నిజధామంబున కరిగె – తారకుండును నిజపట్టణంబగు శోణిత
పురంబుఁ బ్రవేశించి దైత్యగురుండగు భార్గవుని యనుమతితో సుముహూ
ర్తంబునందుఁ ద్రిలోకరాజ్య పట్టాభిషేకంబుఁ జెందె. 41

—* తారక దిగ్విజయము *—

శా. అంతన్ దానవభర్త సర్వవిజయం • బాసించి నాకంబు వి
క్రాంతిన్ జేరి పురందరున్ గడిఁది సం•గ్రామంబునన్ గెల్చి దు
ర్దాంతస్ఫూర్తి సమస్తనిర్జరుల శౌ•ర్యం బూడ్చి నిర్జించి ని
శ్చింతన్ వారలచే నుపాయనములన్ • జెందెన్ మహోత్సాహియై. 42

సీ. ఐరావతంబిచ్చె • హరిహయుం డడలున, నవనిధు లొసఁగెఁ గి•న్నరులఱేఁడు
వరుణుండు దివ్యాశ్వ•వర్గంబు లిచ్చెను, నుచ్చైశ్రవంబుఁ బ్రొ•ద్దిచ్చెఁదలఁకి
కామధేనువు నార్ఘ•గణము సమర్పించె,దొగలవిందమృతమి•మ్ముగ నొసంగె
వసుమతియొసఁగె సు•వర్ణసస్యంబుల, రత్నంబులిచ్చె సం•ద్రములరాజు

గీ. ఇవ్వగిది నెల్ల రలుకున • నిచ్చునట్టి, వస్తువాహనములఁగొని • వైభవమున
సకలలోకములేలెఁ గౌ•శలముమెఱయఁ, దారకుండు సురశ్రీ వి•దారకుండు.

మ. ఒకనాఁ డచ్యుతుఁ గెల్వఁగాఁదలఁచి పే•రుత్సాహ మొప్పంగ సై
నికవర్గంబులతో వడిన్జని ఘనా•నీకంబునన్ దీవ్రసా
యకజాలంబులఁ గేశవున్బొదవఁ బ•ద్మాక్షుండు రుష్టాత్ముఁడై
ప్రకటోదగ్రకఠోరధారమగు చ•క్రం బేసి యార్చెన్ గడున్.

క. చక్రం బల్లేసిన ని, ర్వక్రంబుగ నేగి దాన•వప్రభునఱుతన్
విక్రమముదక్కి సుమహో,రక్రియఁ జెలువొందె దైత్య • రాజి యలరఁగాన్.

గీ. అంత శ్రీకాంతుఁ డక్కజ • మంది వైరి
జయము మదినెంచి తత్కాల • సముచితముగఁ
దారకునకు విధేయుఁడై • తగులమొసఁగఁ
బలికి నిజపురి కనిపెను • పాయమునను. 46

—* దే వ తా పీ డ న ము *—

గీ. తారకాసురుఁ డవుడు శా • త్రవజయంబుఁ
బూర్తిగా నొంది వేల్పుల • నార్తిపెట్టి

యెల్ల జగములఁ దనయాజ్ఞ • చెల్లునట్లు
చేసి భోగంబులను బెల్లు • చెందుచుండె. 47

వ. అంత దేవతలందఱు పరాజితులై తారకాసురుని దాస్యంబుఁజెంది యెల్ల వేళలవ్వానిఁ గొలుచుచుండిరి. 48

సీ. మారుతుం డిల్లిల్లు • మార్జనం బొనరించుఁ, గలయంపిఁజల్లును • గాండభర్త
వైశ్వానరుండు మేల్ • వంటకం బొనరించు, రక్షకభటుఁడై ప • రంగు జముఁడు
అశ్వినేయులుగొల్తు • రమరిక వెజ్జులై, బొక్కసంబులఁబెంచు • జక్కులదొర
తుంబురుం డొనరించుఁ • దోరంపుగానంబు, నాట్య మచ్చరలు పొ • నర్తురరసి

గీ. అనుదినం బినుఁడర్వ్యమా • నట్టులెండ, గాయు రేతేఁడు నట్టులే • కర్జమెఱిఁగి
వెన్నెలలునించునింద్రుండు • విధముఁదెలిసి, వానఁగుఱిపించుదై తేయ • వరునకదిరి

—* దేవతలు బ్రహ్మదేవునకు దమయార్తిఁ జెప్పికొనుట *—

సుగంధి. చాల కాలమిట్లుఁ సేవ • సల్పి వేల్పులెల్లరున్
జాలినొంది డీలుఁజెంది • సత్యలోక మేగి యం
దోలగంబునందుఁ గాంచ • నోదరుం బ్రపన్నులై
చాలభక్తిఁజేరి మ్రొక్కి • సంస్తుతించి రెంతయున్. 50

చ. నలినజుఁడప్పు వారల మ • నస్స్థితి నారసి గారవంపు పెం
పలరఁగ నిట్లుఁబల్కె హృద • యంబుల నివ్వగఁజెందియున్న య
ట్టుల మదిఁదోఁచెఁ దాఁచక యి • టుల్ చెపుఁడయ్య నిలింపులార! మీ
యలుకఁ దొలంగఁజేయు విత • మార సెదం జుఁడి యెల్లభంగులన్. 51

గీ. అనిన దేవతలనిరి మ • హాత్మ! నీకు, గోచరంబెట్లుగా దొకో • గురుతరవ్య
థావిపన్నులమగు మాయు • దంతమంత, యకట! తారక హేతుకం • బై యలంప.

ఉ. తారకుఁడట్లు నీకడ సు • దారవరంబులఁ జెంది వీరల
క్ష్మీరమణీయవైభవవి • శేషవిజృంభితదివ్యశక్తి బృం
దారకబృందమున్ గెలిచి • నాకము మున్నగుచోట్లనెల్ల ది
వ్యారుల ధీరులన్ నిలిపి • యార్తులఁజేయుచునుండె మమ్మిటుల్. 53

ఉ. ఏమని చెప్పువారమిఁక • నేవము లేకలవాఁడు సేయు న
బ్బామములు పద్మసంభవ! సు • పర్వులమెల్లర మొగ్గమాలి మా

దీమసమెల్లఁ గోలుపడి • దేబెలమై కడు తుచ్ఛపుం బనుల్
మే మొనరింపుచుంటిమి య•మిత్రున కుల్కున రాతిరింబవల్. 54

చ. కటకట యెట్టులోర్తుమొడి•కమ్మన సేవ లొనర్చుచున్న న
క్కుటిలుఁ డిఁకెద్దియేని యొక • కూడనికార్యము సెప్పి గొప్ప సి
ల్గట నొడఁగూర్చ నెందయిన • నందకపోవుదమన్న గుండెలే
దెటులనొనర్తు మెందుఁజరి•యింతుము చెప్పుము లోకనాయకా! 55

ఉ. ముప్పదిమూడుకోట్ల సుర•పుంగవు లర్వదికోటు లచ్చరల్
గొప్పమునీశ్వరుల్ నరులు • ఘోరఫణాధరశేఖరుల్ నెఱిన్
దప్పక తారకాసురుని • దాస్యముసేయుచు భీతచిత్తులై
యెప్పటికప్పుడే గడుప • నెంతురు కాలము కంజసంభవా! 56

ఉ. లేవు ధరిత్రి జన్నములు • లేవు వ్రతంబులునున్ దపంబులున్
లేవు నవగ్రహార్చనలు • లేవు యథోచిత దానధర్మముల్
లేవు సుఖప్రసంగములు • లేవు శుభక్రియ లెందునేనియున్
లేవిటుఁ గావలుండగు ని•లింపవిరోధి కతమ్మునన్ విభూ! 57

ఉ. ఇాదఱ మిట్లు సర్వభువ•నేశ్వర! తారకపాపకార్చులన్
డింది కడున్ బొకారుచును • నీదరిఁజేరితి మిప్పు డీ వుపే
క్షం దలపెట్టిచంపెదవొ • కన్నన జాలిఁదలంచి మన్పెదో
వందనముల్ ప్రభూ! సురల•వైళము గట్టులఁజేర్పు మెట్టులేన్. 58

గీ. సకలరాక్షసలోక శి•క్షాచణంబు, నిఖిల సుర ముని సజ్జన • నికరరక్ష
కంబునై యొప్పువిష్ణుచ•క్రంబు తార, కాసురునికంఠమునఁ బుష్ప•హారమయ్యె.

క. ఆ పాపాత్ముని మంత్రులు, పాపతములు క్రౌంచముఖులు • పటుబాహుబలా
టోపమునఁ గూర్చునాపద, లోపఁగ వశమానె కాంచ•నోదర! మాకున్. 60

క. మించిన దయామతిన్ బో, షించిన నీవే దురంత • చింతాజలధిన్
ముంచిన నీవే దిక్కని, కొంచక వచ్చితిమి నెనరుఁ•గూర్పుము తండ్రీ! 61

గీ. సన్నిపాతమహావ్యాధి • సంప్రకోప
మందు మందులు వమ్మగు • మాడ్కి నస్మ
దీయయత్నంబులెల్ల దై•తేయవిభుని
యందు వితలమ్యె నకట! యే•మందు మనఘ! 62

ఉ. కన్నుల బాష్పముల్ దొరఁగఁ గా నమరోత్తములెల్ల నిట్టు లా
పన్నతఁ బొక్కుచుం దమ విపన్నతఁ దెల్ప ననల్పదుఃఖసం
పన్నమనంబుతో నజుఁడు వారల గోడవుడాలకించి యీా
పన్నతకంధరుండయి విచారముచూపి యొకింతసేపటుల్. 68

గీ. వేల్పులనుజూచి మీారిట్లు వెఱవఁదగు నె, కాలమొక రీతిగానుండఁ గలదె యెందుఁ
గడఁగిచీఁకటి గొన్నాళ్ళు గానుపింప, వెన్నెలవెలుంగు వెనువెంట వేగిరముగ.

ఉ. నేన యొసంగినాఁడ రజనీచరనాథునకవ్వరంబు న
ద్దానవుఁడేచి మీాకిటులఁ దాపము సేయుటఁ జూడఁగాఁ గడున్
మానసమెంతొ నొచ్చె యిది మంచిదె? సాధులఘోష పాటిగా
వానికిఁ జేటుదెచ్చు నిఁక వందురుఁ జెందకుఁడిం దకల్మషుల్! 65

ఉ వానితపంబు లోకము ల వారణరీతి దహించుచుండఁగా
నేనటులీయకొంటిఁ బరమేశ్వరుఁ డాత్మజుఁ గాంచెనేని య
ద్దానవు నుగ్రయుద్ధమునఁ దాఁకి వధించు నతండు గాక య
వ్వాని జయింపలేరొరులు వారిజలోచనుఁడేని శర్వుఁడేన్. 66

—* బ్రహ్మదేవుఁడు కుమారజన్మార్థమై యుపాయంబు జెప్పుట *—

గీ. మున్ను దక్షాధ్వరంబున మూర్తిఁబాసి, నట్టిజగదంబ దా నిపు డద్రిరాజ
దారగర్భంబునన్‌బుట్టి తనరె శివుఁడు, తపము సేయఁగ హిమగిరీంద్రమును జేరె

చ. శివునకు సేవఁజేయుటకు శీతగిరీశ్వరుఁ డాత్మపుత్రియా
శివను విధించె నామెయును సేవయొనర్చుచునుండె నిత్యమా
భవునకుఁ బర్వతాత్మజను బన్నుగఁగూర్చినచోఁ గుమారుఁడు
ద్భవమగు దాన మీావెతలు వాయు సుఖం బొనఁగూడు రూఢిగన్. 68

ఆ. ఇదియె చక్కనైన హితమార్గ మొండిఁక, లేదు వేఱు తెరువు లేఖులార!
కడఁగిమీారలట్టి కార్యంబుఁగూర్పఁగాఁ, బూని రేనిమీాకుఁ బొసఁగుశుభము. 69

గీ. తారకున కేను మేలట్లు దనరఁ జేసి, యిపుడు నేఁ గీడుసలుపుట హితముగాదు
విసపుమ్రాఁకైన నునుఁబెంచి విఱుగఁగొట్టఁ, దగదు మార్గున కేనియు దారులార!

ఉ. ఇంకను నేను దారకున కెంతయు మంచి తెఱంగుఁజెప్పి యీా
వంకరలెల్లమాని త్రిదివంబు సుపర్వులకిచ్చి భూమిపై

హంకృతి లేకయుండుమని • యారసి బుద్ధులుసెప్పివచ్చెదన్
బొంకముమీఱ మీఱిఁకను • బోయి యొనర్పఁడు తత్ప్రియత్నమున్. 71

చ. అని యిటు వేల్పులన్బనిచి • యాతఁడు తారకుపాలికేగి మ
న్ననలను వానిచేఁ బడసి • నాకము లేఖులకిచ్చి సంతసం
బొనరఁగ శోణితాఖ్యపురి•నుండి జగంబులనేలు మట్టులే
ననయము నీకు శ్రేయమగు • నాయమరోత్కరమొందు నూఱటన్. 72

క. స్వారాజ్యంబేలుట నీ,కోరిన యదిగాదు నీవు • గోరిన వరమున్
మీఱక యిచ్చితి జుబ్బన, జూరఁగ నిఁకఁ దనివిఁగొను మ•సురవర! దీనన్.

గీ. ఇట్లొడంబడఁజెప్పి తా•నేగె నజుఁడు, స్వర్గమా యసురేంద్రుఁ•డప్పటికి విడిచి
శోణితపురంబుఁజేరి య•చ్చోటనుండి, సర్వలోకంబు లేలె ని•ష్కంటకముగ.

—* ఇంద్రుఁడు మన్మథుని రప్పించుట *—

మ. సుర లొక్కించుకఁ దెప్పరిల్లి సురరా•జున్ జేరఁగాఁబోయి యా
దరమొప్పన్ బరమేష్ఠిసెప్పిన యుదం•తంబంతయున్ జెప్పి ముం
దటి కార్యంబునకై త్వరన్ సలుప సు•త్రాముండు వాచస్పతి
త్వరితాదేశమునన్ దలంచె మదిఁ గం•దర్పున్ గడున్ బ్రీతితోన్. 75

చ. తలఁచినతోడఁ బచ్చవిలుదంట • గరంబు ముదంబులో మధుగ్
బిలిచి రథంబు నాయితముఁ • బెట్టఁగఁబంచి రతీసహాయుఁడై
చిలుకలు గోరువంకలును • సింహానదంబులొనర్ప వైభవం
బలరఁగఁ దేరునెక్కి త్రిద•శాలయభూమికి వచ్చి హెచ్చుగన్. 76

క. ధార్మికనిలయంబైన సు, ధర్మగ దగఁజేరి దేవ•తలతోఁ ద్రిజగ
చ్ఛర్మంబు నరయు నింద్రుని, నిర్మలమతిఁ జేరి మ్రొక్కి•నిలిచి యిటులనె.

గీ. ఏల నన్దలఁచితివి మ•హేంద్ర! యేమి, పనిపొనంగెను నాతోడఁ•బలుకు నీదు
సెలవుశిరమునఁదాల్చి నేఁ•జేయువాఁడ, నీదుకార్యంబుఁదడయక•నిక్కముగను

—* ఇంద్రుఁడు మన్మథునకు దేవకార్యంబుఁ దెలుపుట *—

మ. అనఁ గందర్పునివాక్యమున్ విని మహా•హ్లాదం బెదన్జెంది య
ఘునుఁ బ్రీతిన్గని నిర్జరేంద్రుఁడనియె•నుగ్రాహధ్వజా! మేలుమే

లనిశం బాప్తులకార్య మీవు నిజకా•ర్యంబట్లు భావింతు వెం
దును నీయట్టి సఖుండుగల్గునే? దిశా•స్తోమంబు గాలించినన్. 79

గీ. పుష్పసాయక! నీవు దం•భోళియును మ, దీయ జయసాధకంబు లెం•తేనియకని
కుంఠితంబగు నపుడప్డు•కొదవలేక, నీ వమోఘతేజస్వివై•నెగడె దెపుడు. 80

ఉ. అక్కట నన్ రమాసుత! మ•దాత్మసఖుండవు నీవు మాకిటుల్
వెక్కసమైన దుఃఖ మది•వేఁపుచునున్నది నీసహా•యమున్
గ్రక్కునఁ జెంది యిక్కడిఁది•కాఱియఁ బాయవలెన్ గడంగి నీ
యెక్కువ మక్కువన్ గాని సు•హృద్వ్యసనంబు హరింపఁగావలెన్. 81

శా. నీకన్నన్ బరుఁ డొక్కఁడిప్పనిని దా•నిర్వాహమున్ జేయఁగా
లేకుంటన్ భవదీయ విక్రమముఁ జె•ల్మిన్ గోరి రావించితిన్
మా కీ యాపదయందు నేడుగడవై•మన్పంగ నీభారమో
శ్రీకాంతానన! పద్మభాస్కర! మహా•శృంగారవీరాగ్రణీ! 82

శా. ఆపత్కాలమునందు నెచ్చెలిని ఘో•రాజిన్ భటశ్రేష్ఠు రో
గావన్నుండగునప్డు పెండ్లమును న•త్యంతోరు దుర్భిక్షమం
దో పేర్గొన్న వదాన్యశేఖరుని స•త్యోక్తిన్ మహాసంకటా
టోపంబందుఁ బరీక్షసేయఁదగు న•ట్టుల్ దల్తు రార్యోత్తముల్. 83

గీ. ఇప్పు డనివార్యమై మమ్ము•నేఁచుచున్న
యీ మహాపదయందుఁ బ•రీక్ష నీకు
గాఁగలదు కాఁగలదు చెలి•కాఁడ! జయము
సందియములేదు సౌందర్య•శౌర్యధుర్య! 84

గీ. అనిన నింద్రుని వచనంబు•లాలకించి, పంచబాణుఁడు ప్రేమాను•బంధపూర్వ
కముఁగ మొగమున లేనగ•వమరనిట్టు, లనియె నత్తఱిఁ బృథ్వీధ•రారితోడ. 85

ఉ. ఏల యిటుల్ వచించెద వ•హీనపరాక్రమ! దీనికుత్తరం
బేల? యొనర్చుకార్య మది•యే దెలుపున్ విశదంబుగాఁగ డ
చ్చీలనుగొట్టి కార్యమునఁ•జేవయొకింతయుఁ జూపకున్న న
ప్పాలసుమెచ్చునే? జగము•పల్కులు మాటలిఁకేల నీకడన్. 86

క. ఐన నొకించుక విను నా, చేనగు కార్యంబు నీకుఁ•జెప్పెదఁ బురుహూ
తా! నీపదమాక్రమణముఁ, బూన నెవం డుగ్రతపముఁ•బూనెనొ వానిన్. 87

క. క్షణమాత్రంబున మహిలే, క్షణ శృంఖలఁ గట్టివేసి • గాసి యొనర్తున్
రణరంగ రిపువిదారణ, చణమగు కులిశంబదేల • స్వల్పంబునకై. 88

చ. సురగరుడోరగప్రథిత • శూరుల నేనియు సిద్ధసాధ్యకి
న్నరనరయక్షరాక్షసక • నద్ఘనశౌర్యులనేని శారదే
శ్వరకమలేశ్వరేశ్వరుల • సైతము నాకవిలాసినీమదో
ద్ధురకుచశైలదుర్గముల • దూఱఁగఁజేసెద వాసిఁగాంచెదన్. 89

క. సామాన్యుల లెక్కింపఁగ నేమి ఘన మిఁకన్ జగత్ర • యీనాయక! యు
ద్దామమతినాకుఁ జెప్పుము, నీమనమం దెవ్వఁ డడలు • నొక్కొనఁజేసెన్ 90

వ. అనిన సూనశరునకు సునాసీరుం డిట్లనియె.

చ. సరవిగఁ జెప్పెదన్ గుసుమ • సాయక! విన్మిఁకఁ దారకాసురుం
డురుతప మొంది బ్రహ్మవర • మొందె నిలింపులకెం దజేయుఁడై
గిరిశకుమారుతోడ ననిఁ • గీడ్పడునట్లుగ; వానితోడనా
హరియును నేనునున్ దివిజు • లందఱు మోడితి మేమి సెప్పుదున్ 91

ఆ.వె. ఇట్లుగెలిచి మమ్ము • సేవంపుపనులందుఁ, బాదుకొల్పి యట్టి • పనులు గొనుచు
నస్మదీయ వైభ • వాతిశయంబెల్లఁ, గొల్లగొట్టి మిగుల • నుల్లసిల్లె 92

ఉ. అంతియెకాదు నిర్జరుల • కాతఁ డనేకవిధంబులన్ గడున్
వంతలఁ గూర్చుచుండు గరు • వంబున వాఁడొనరించు చెట్టలిం
తింతలటంచు నాత్మ గణి • యింపఁ దరంబె రతీశ! యిట్టి మా
చింతలనెల్లఁ బాపఁగల • చేవగలట్టి వలంతివీవెకా! 93

ఉ. శంకరుఁ డిప్డు హైమగిరి • సానువునందు నుదారమౌ తపం
బంకిలిలేక చేసెడు హి • మాచలకన్యక శర్వుసేవకై
యింకముమీఱ సన్నిధికిఁ • బోయి యుపాసనచేయు నిచ్చలా
టంకములేక నీవిఁక న • టన్ జని వారలఁగూర్పు నేర్పునన్. 94

క. శక్తి శివుల కట్టుల సం, యుక్తిన్ బొసఁగించితేని • యురువిక్రమ సు
వ్యక్తబలుండు కుమారుఁడు, శక్తిధరుం డుద్భవిల్లి • చంపు నసురునిన్. 95

ఉ. కావున నెల్లదివ్యులకుఁ • గంటకుఁడై చరియించు తారకున్
శేవయడంచి చంపుటకుఁ • జిత్తమునందుఁ దలంచి చెల్మినై

నీ విపు డాడినట్టి నుడినే స్మరియించి యొనర్పు మిప్పనిన్
నీ విశదోరుకీర్తు లవనిన్ జెలువొందఁగ నెల్లకాలమున్. 96

చ. అనిన లతాంతచాపుఁడు భయంపడి సుంతయుఁదోఁచ కాత్మలో
వనరుచు నిట్లువల్కె సురవల్లభ! యాతకహంతయేడ ? యీ
వనరుహబాణుఁడేడ? యనివార్యతపం బదియేడ? యందు మో
హనకలయేడ ? సర్వము మహావిపరీతవిధాన మారయన్. 97

క. మాటలవెంబడిఁ బల్కితి, నీటున నిటలాక్షునేని నేఁగెల్చెదనం
చోటున్ బాటుల్ గాంచక, చేటున్ గొని తెచ్చుకొంటి సిద్ధం బరయన్. 98

ఉ. వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కాండచయంబు హుష్షనా
నేడకొ పాఱు పుల్గు లొకయేవపు వారునముల్ స్వరూపమే
జాడను లేని తెమ్మెరలు చచ్చువజీరులు దోడుకుందురే
ఱేఁడబలల్ బలంబులు సరే యిఁక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్. 99

గీ. కాన నాపయిఁ గరుణించి మాని యీ మ
హోద్యమము నిప్డు వేఱొక్క యూహ నెంచ
గాఁదగును మీకు దేవేంద్ర! కష్టమిద్ది
కొండ నెత్తి తలన్ దాల్చుకొనఁ దరంబె ? 100

క. అనిపల్కిన మరునకుఁ దా, ననిమిషనాథుండు మిత్రమా! యిట్లనఁగా
ననువే? శివునకు వెఱవఁగ, ననుచితమేమున్న దిందు నరయుము మదిలోన్.

ఆ. పెక్కుకల్లలాడి యొక్కయిల్లును నిల్పఁ, జెల్లునండ్రు జనులు చెల్మికాఁడ!
పర్వతేంద్రసుతను పశుపతికిన్ గూర్ప, మంచిపనియె గాన కించపడకు.

క. పదునాల్గు భువనముల కీ, యదను మహావ్యసనజనకమై యున్నది దు
ర్మదుఁడగు నసురకతమ్మునఁ, బదపడి నీవలన మేలుఁబడయఁగవలయున్ 10

గీ. వినుము పల్వురు గడగండ్ల వేఁగుచున్న
యపుడు దా సాయమొనరింప నర్హుఁడయ్యు
నట్లొనర్పక యుండిన నఘముఁ జెందు
సాయ మొనరించినన్ జెందు సంపదలను. 104

క. చేసెదనని వాగ్దానముఁ, జేసితి తొలుదొల్త నిపుడు సేయకయున్నన్
వాసి చెలంగునె? నీకున్, దోసము గాదొక్కొ వాకుఁ ద్రోయఁగనాడన్ 105

క. నిన్నొక్కనిఁ బంపఁగ మే, మున్నతిగఁ దలంతుమే యమోఘవచన! నీ
వెన్నంటి వచ్చెదము నీ, కున్నత జయ మొదవునట్లు లొప్పఁబలుకుచున్ 106

సీ. అనిన విని తాను మున్నాడి నట్టినుడినిఁ
దలఁచి దైవేచ్ఛతో నిజాత్మమును దిటము
చేసి యింద్రునితో నల్లె సేయువాఁడ
నని సెలవుఁజెంది హిమగిరి కరిగె మరుఁడు 107

—* మన్మథుఁడు రతివసంతులతో హిమాద్రి కరుగుట *—

వ. అంత

ఉ. ఎచ్చట మిన్నువాఁక దిగి యేపుమెయిన్ బ్రవహించు మించుగా
నెచ్చట బిల్వవృక్షములయింపగు గుంపులు సొంపుమీఱుఁ దా
వచ్చటఁజేసి ఘోరతప మందు విరాజిలు శర్వుఁ జేరఁగా
వచ్చె రతిన్ వసంతుఁ బరివారమునుం గొని మారుఁడత్తఱిన్ 108

—* వసంతోదయ వర్ణనము *—

ఉ. అంత వసంతసంగతవనాంతరభూమి నితాంతసౌరభ
భ్రాంతమిళిందబృందసుమరాజవిరాజితమై దిగంతవి
క్రాంతతరస్ఫురన్నదవికర్షితఘర్షితమానిమానసో
దంతశకుంతపూర్ణమయి తద్దయు భాసిలె దృష్టికాంతమై. 109

ఉ. కన్నులపండువై మదికి గాటపు హర్షము నిచ్చు చందురుం
డెన్నికమీఱఁ గాయు కడు నింపగు వెన్నెలపేరిదూతి య
త్యున్నతిఁ గొమ్మలన్ మగల నొక్కటఁ జార్చుచు నొప్పమీఱెఁ దా
నన్నువగాడ్పు వారల ప్రయాసలఁ బాఁపుచు నుండె నెంతయున్. 110

గీ. అట్టితఱి వనవాటికయందు బ్రోళ్ళు, గూడఁజిగిరించిపూచి తేఁకువయొసంగఁ
జేతనములకె కాక యచేతనముల, రక్తిముంచెడు మన్మథశక్తిఁ దెలిపె. 111

ఉ. ఇవ్విధి నెల్లజంతువులకెంతయు సంతసమున్ బొనర్చుచున్
బువ్విలుకానిచేఁతలకుఁ బూన్కి యొసంగుచునున్న యామనిన్
జివ్వనఁజూచి యీశ్వరుఁడు చిత్రము! కాలముగానికాలమం
దివ్విధ మెట్టులయ్యె నని హెచ్చుగ నచ్చెరు వొందె నాత్మలోన్. 112

చ. మనసున సుస్థితయున్ వికృతి • మల్లడినొందక ధీరచిత్తుఁడై
మునుపటియట్లు గాఢతపముస్ బొనరింపుచు నున్న యీశ్వరున్
గని మదనుండు సారసహకారశరంబును వింటఁగూర్చి ప్ర
క్కన నిలుచుండెఁ దోడగుచుఁ • గాంతయు నెంతయు నింపుఁగూర్పఁగన్.

శా. శృంగారంబును హావభావములతో • నెంతే రహిన్ మన్మథా
జ్ఞం గాటంబగుపూన్కిఁ దద్విపిన దేశం బింపుమైఁజేరఁ దా
నం గంధర్వులు రేఁచి కాములుల డెందంబారఁ గందర్పకే
ళిం గాఢానుపమోపభోగముల నోలిన్ దేలి రత్యున్నతిన్. 114

గీ. రతివసంతులతో వలరాజు తనదు,బలఁగముల నెల్లఁదోడ్కొని బాణహస్తుఁ
డై విజృంభింపఁగా నెవ్వఁడతనుతాప,మునకుఁ బాల్పడకుండునిప్పుడమియందు.

మ. తన విక్రాంతి యిటుల్ దనర్చినను రంధ్రం బించుకేన్ భూతనా
థునియం దేర్పడకున్నఁ జూచి కుసుమాస్త్రుం డాత్మలోనన్ భయం
బును జెందెన్ దరమే లలాటతట విస్ఫూర్జద్బృహద్భానులో
చను దీవ్యత్సుతపోగభీరు హరు నొంచంగోరి యుంకించఁగన్. 116

—* పార్వతి పరిచర్యకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

ఉ. అంత నగాధిరాజసుత • యాత్మసఖీద్వయితోడ నీశ్వరా
భ్యంతికభూమిఁజేరి శివు • నర్చనసేయఁగ వేఁచియుండెఁ గా
లాంతకుఁ డాక్షణంబుననె • ధ్యానముమానె లతాంతనాయకుం
డంతటిరంధ్ర మారసి ప్రహర్షణబాణము నొంది పొందికన్. 117

సీ. తనదు యత్నంబునకు దృఢా • ధారమైన
కాళికా గమనంబును • గాంచిమించి
యించువిలు లాఁగి మది సంత • సించునటులఁ
బురహరుని మీఁద వేసెను • బుష్ప శరము. 118

—* మన్మథాస్త్ర చోదితుండగు శివుండు పార్వతిఁజూచి వర్ణించుట *—

ఉ. పార్వతియుఁ మహేశ్వరునిఁ • బన్నుగఁజేరి నమస్కరించి మేల్
బర్వెడు వేడ్కమైఁగొలిచి • ప్రక్కనె నిల్చి సముల్లసద్వయో
గర్వవిలాస దీప్తిఁజనుగట్టుల నొక్కట నిక్కఁజేయుచున్
శర్వు నెగాదిగఁ గనె మనంబొకయింత చలింప నీశుఁడున్ 119

క. ఈకాలికి చక్కందన, మేకోమలికేనిఁ గల్గెదిది నిక్కంబా
నీకాంత బళిర లావ, ణ్యాకర మో పురుని మోహనాస్త్రమొ యరయన్ 120

ఉ. తమ్మిరెమొ? ముద్దుమోమొ? కుముదమ్ములజంటయొ? కన్నుదోయిరో?
యమ్మరువిండ్లొ? కన్బొమలొ? యభ్రములో? కుచులొక్కొ? పక్వబిం
బమ్మొకొ? మోవిరో? తిలసుమంబొకొ? నాసికయొక్కొ? మేటి చొ
క్కమ్మగురత్న వేదికయొ? కల్కి పిఱుందొ? నభంబొ? కానొకో?

మ. స్వరమో? కోయిల యెల్గొ? లేనగవొకో? చాంద్రాతపంబో? రసో
ద్ధురమావీక్షణమాలయో? స్మరశరస్తోమప్రకారంబొ? సం
చరణంబో? యసకృద్ధగద్ధగలు మించన్ మించుక్రొమ్మించుసొం
పొ? రహిన్ గూర్చెడునిద్ది తాపసులకేఁ బూవిల్తుచేవేటులన్

సీ. ఇక్కల్కి నెమ్మని చక్కదనం బెన్నఁ, గారాదు పెక్కేండ్లు కష్టపడిన
ఇచ్చెల్వ గట్టిన యీవల్వ లెంతయు, సింగారమొంది వాసిన్ జెలంగు
ఈభామ గైసేయ నింపగు నీపుష్ప, దామంబులొసఁగు నెంతో ముదంబు
ఈరుచిరాంగిఁ దా నేతపస్సును జేసి, కనినాఁడొ ధన్యుఁ డీ గట్టుఱేఁడు

గీ. అందమంతయు నీ సుందరాంగి యగుచు
నవని జన్మించెఁగాఁబోలు నద్దిరయ్య!
ఇది యనన్యసమాకార యిదియె ధన్య
ఇదియె సర్వాంగసుందరి యిదియె రమణి. 123

చ. అని యిటులద్రిజాసురుచిరాంగకదివ్యమనోజ్ఞరేఖలన్
మనమునఁ బెక్కుతీరులఁ జమత్కృతిగాఁ దలపోసి యక్కజం
బునఁగను దేవదేవుఁ గని భూధరరాజవరేణ్యకన్య ల
జ్జనుగొని దవ్వులఁ జని నిజస్ఫురదంగములన్ మొగుడ్చుచున్. 124

గీ. మాటిమాటికి శివునిపై మధురహాస, భాసురేక్షణ కువలయవ్యక్తిఁ గుతియు
కాళి శృంగారచేష్టలఁ గాంచి శివుఁడు, కామమున నిటులాత్మఁ దర్కంబొనర్చె.

చ. కలికిఁ జూచినంతనె సుఖమ్మధికమ్ముగఁ గల్గుచుండె నీ
చెలి బలితంపు కౌఁగిలియె చేకుఱెనేనియుఁ దానఁ గల్గు వె
గ్గలమగు సౌఖ్యపుం బదవిఁ గాంచుట యెట్టి తపఃఫలంబొ యీ
చెలువను బెండ్లియాడఁగల చెల్వుఁడికెంతటి భాగ్యశాలియో? 126

—* శివు(డు పశ్చాత్తాపంబునొందుట *—

చ. పలుమఱు చిత్తమం దిటుల • భావన చేసి మహీశుఁ డంతలో
పల మదిఁ ద్రిప్పి బోధనము • బాగుగఁ జెంది విరాగియైతగన్
లలితను గారవించి భవ•నంబున కేగ విధించి యాత్మఁదాఁ
గలుషతఁ జెందినందులకు • గాటముగా మదినొచ్చి క్రచ్చఱన్ 127

చ. సకలజగత్ప్రభుండనయి • సర్వ మెఱింగి యిసీ! రతీశసా
యకవికృతిన్ గిరీంద్ర తన•యన్ గని మోహము నేన చెందితిన్
సుకరమె యింక నన్యులకు • సుందరులౌ జవరాండ్రఁ గాంచి వే
ఱొక తెఱఁ గొందకుండఁగ ని • జోన్నతచిత్తముఁ గాపుసేయఁగన్ 128

ఉ. కూడని తెర్వునన్ జనితిఁ • గోమలిపై నటు లాసఁ జేసితిన్
గూడె నిటుల్ దపంబునకు • గొప్పగ విఘ్నము లన్యభామినిన్
జూడిసెడన్ గువర్ణనలఁ • బాడితి నోడితి ధర్మమార్గపుం
జాడను వీడితిన్ జడుని • చందమునన్ దృటిలోన నక్కటా! 129

గీ. అనుచు సర్వాత్ముఁ డీశ్వరుఁ • డంత వికృతి
నంతఁ బోఁజిమ్మి కారణం • బరయుచుండెఁ
బ్రకృతి కవ్వల వెలిఁగెడు • పరమశివుఁడు
పడునె మోహంబునందు వి • భ్రాంతుఁడగుచు. 130

—* శివుండు ఫాలనేత్రాగ్నిచే మన్మథుని దహించుట *—

మ. మరుఁడంతన్ శివుఁ దాపలన్ నిలిచి ప•ద్మం బిత్తు చాపంబునం
దిరవొప్పన్ దగిలించి మోహనశరం • బేసెన్ మహేశానుపై
హరుఁడెల్లన్ గలయంగఁజూచి తనపై • నాటోపమొప్పన్ శరో
త్కరమున్ గుప్పుచునున్న మాధవహృదయున్•గామున్ గనెన్ గర్వితున్.

పంచచామరము. కడింది నారసంబు లేపు•గాఁగ లాఁగి ధాకతో
వడిన్ పడిన్ మహేశుపైఁ బ్ర•హారమొప్పఁ గుప్పినన్
బెడంద సుంతలేక వీఁక • భీముఁడున్న నంత నే
యడల్ గొనెన్ మరుండు తేజ•మంతఁ గోలుపోవుచున్. 132

క. జగమునఁ జేరొందిన నా, నిగరపు మార్గణము లిందు నీలగళునిపై
బిగిసెడి మోఘములయ్యెను, దగ దెంతటివారి కేని దర్పము శివుపై. 133

వ. అని యిట్లు స్వప్రయాసంబు నిరర్థకంబగుటఁ జూచి రతీకాంతుండు చింతా
క్రాంతుండై. 134

చ. తలఁకి నిలింపబృందమును దత్క్షణమందుఁ దలంపఁగా నతం
డలఘులు వారలందఱును నచ్చటి కప్పుడ వచ్చి యీశ్వరున్
విలయకృశానుభానుపరివేష్టితభీకరనేత్రుఁ జూచి భీ
తిలి లవమేనియున్ బలుక తేకువలేక నతోత్తమాంగులై. 135

క. కదలక మెదలక వారలు, మదిలో నిటలాక్షుఁగూర్చి మానుగ నుతులన్
బెదరుచు సల్పుచు నుండిరి, యదనెఱుఁగని కార్య మెప్పుడలమటగాదే. 136

మ. పరితస్సర్పదనల్పపావకశిఖాభస్మీకృతాకారు మా
రు రతీకామిని నూచి మూర్ఛిలె సుపర్వుల్ తీవ్రదుఃఖార్తిదు
ర్భరతన్ బిట్టుఘటించె బన్నమని యాపన్నాత్ములై యేడ్చిరా
గిరిరాజాత్మజ వెల్లనై చెలులతో గేహంబుఁ జేరన్ జనెన్. 137

—* రతీ విలాపము *—

ఉ. కాంతునిపాటుఁ గాంచి రతికాంతయుఁ బ్రాణముపోయినట్టులై
సుంతయుఁ దెల్విలేక పడి చూపఱు లెల్లరు దల్లడిల్లఁగా
నంత నొకింత తెల్విఁ గొని హా దనుజారికుమార! వేగ నా
చెంతకుఁ జేరరావె! యనిఁ జేడ్పడితే? యని యేడ్చె ఘొల్లునన్. 138

సీ. అభవుని గెల్వ నీకలవిగాదని యంటి, హరుఁ డసామాన్యశౌర్యాఢ్యుఁడంటి
పరుల కార్యములకుఁ బాల్పడవలదంటిఁ, బరులు చంపుటకుఁదోడ్పడుదురంటి
రుద్రునిఁ బ్రోల నీరూపు రూపఱునంటి, మనుపఁగఁ జాల రమర్త్యులంటి
యొక్కతెనై నేను దిక్కుమాలెద నంటి, రా రక్కఱలకు నేవ్వారలంటి

గీ. వేగిరమువలదంటి వివేకమొందు,మంటి తరమెంచుమంటి నాయాడు కూయిఁ
బాటిగొనుమంటి పయనంబు వలవదంటిఁ, బట్టుదలవిడుమంటి నాభాగ్యమంటి.

ఉ. అక్కట లచ్చికుఱ్ఱ! నిను నాఱడిఁ బెట్టి నిలింపు లింపుమై
యిక్కరకంఠుకంటిసెగకింధనమున్ బొనరించి తా మిఁకన్

జక్కఁగ నింద్ల కేగి తమ • సారసగంధులతోడ సౌఖ్యముల్
మక్కువమీఱ నొందఱొకొ • మందమతిన్ జెడినాఁడ నేవిటుల్. 140

సీ. ప్రియుఁ నెడఁబాసిన•ప్రేయసి కిఁక వేఱు, గతియున్నదే యీజ•గంబునందు
నినుఁబాసి ప్రాణముల్ •నిలుపఁగా నేటికి, గడఁగి యేమిఁక వేడ్కఁ•గాంతునాథ
పదుగురలో నెల్లఁ•బలుచనై పోయితి, రాణివాసంబు పా•రాశిఁ గలసె
వేల్పులమదు లెంతో•వేడ్కఁ జెందెనుగదా, పరవసంబున నేను•భంగపడితి

ఆ. దైవ మిట్లు చేసె • తలరి నా కిప్పాట, నేమిసేతు నింకఁ • నెందుఁజొత్తు
కనికరంబుఁద్రోసి • కాంతను బాసితే, పలుకవేల యిఁకను • ప్రాణనాథ!

వ. మహేశ్వరున్ జూచి

చ. అకట మహేశ! నీకుఁ దగు•నాలును గూర్పఁగ నా మనోవిభుం
డకుటిలబుద్ధితో సుమచ•యంబును గుప్పినయంత నీవిటుల్
వికటకృశానునేత్రపరి•వృద్ధకరాళతరార్చిఁ గాల్పఁ దా
వకహృదయంబునం దుచిత•భంగినిఁ గన్పడెఁగాఁ బసుప్రభూ! 142

ఆ. మిమ్ము నాలుమగల•మెలఁకువతోఁగూర్ప, వేడ్కసేయ నాదు•విభుఁడు నీవు
మమ్ము నాలుమగల•మతి వేఱుచేసితే, దయను బాసి కఠిన•తరచరిత్ర! 143

వ. వేల్పులఁ బరికించి.

మ. తగునే నిర్జరులార! నాపతిఁ గృతాం•తధ్వంసిపైఁ బంపి యి
మ్ముగఁ దచ్చండతరేక్షణానలశిఖా•పుంజమ్మునం దాహుతిఁ
దగ నర్పించి వియోగసాగరమునన్ • నన్ద్రోచి మీరల్ ముదం
బున నాకంబునుజేరి సౌఖ్యముల పెం•పున్ జెందఁగా దుర్మతిన్. 144

చ. అని యిటు లార్తియై రతి మ•హావ్యసనంబున బెగ్గడిల్లి నే
లను బడి పొర్లుచున్ వడిఁ ద•లన్ గరయుగ్మము వాడ మోఁదుచున్
గొనబు పెడన్ గురుల్ చెదరఁ • గూలుచు నిల్చుచు నేడ్చుచున్న న
వ్వనచరు లెల్లఁ జూచి కడు • వందురి రాత్మములందుఁ బెల్లుగన్. 145

—* దేవతలు మన్మథుని బ్రతికింపుటకై శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

గీ. అంత నింద్రుండు మున్నగు • నమరవర్యు, లసమశరురాణిదరిఁజేరి•యాదరమున
నూఱడించి హితోక్తుల • నొనర నిల్పు, వలికి రాత్మములందు న•భవుఁదలంచి.

చ. వగపును డించి యూరడిలు • వారిజబాణునిరాణి! పాయుమీ
యగడు లవంబు భస్మము నిశాంశుకమందు గ్రహించి యుంపు రూ
ఢిగ నిఁక నీమనోహరు పరిడిన్ బ్రతికించు శివుండు నీవు నీ
మగనిని గ్రమ్మఱన్ గొనెదు • మానిని! మానిరంతరవ్యథన్. 147

ఉ. అమ్మరో! విన్ము దేహులకు • నారయ దుఃఖముగాని సౌఖ్యమే
నిమ్మహి నేవిధమ్మునను • నేరు ఘటింపఁగలేరు వారి క
ర్మమ్మునఁ గల్గుచుండు నవి • మాఱునె వేశోకతీరుగాఁ గరం
బుమ్మలికమ్మతో సురల • నూరక దూఱఁగనేల బేలవై 148

చ. అని యిటు పుష్పబాణునిప్రియన్ విహితోక్తుల నూఱడించి శ
ర్వుని దగఁ దారసించి నెనరున్ గొనునట్లు నుతించి పల్కిరా
యనిమిషులో మహేశ! శరణాగతవత్సల! మన్మథుండు చే
సిన పని స్వార్థమానె? నిజచిత్తమునన్ దగ వారయన్వలెన్. 149

చ. ఖలుఁడగు తారకాసురుని • కట్టిఁడిచెయ్వుల కోర్వలేక లే
ఖులు పౌనరింపఁజేసి రిటు • గోపము మాని మహేశ! యీసతీ
తిలకము నీరతిన్ దగు గతిన్ గృపఁగాంచి యనుగ్రహింపు నీ
యలుకకు నెవ్వరడ్డము మహాత్మ! క్షమింపు క్షమింపుమీ మమున్. 150

మ. కినుకన్ జెంది సమస్తలోకముల నీ • గీర్వాణబృందంబుతో
డను సంహారముచేసె దేనియును దంటా లేదు నీ వాక్కనిన్
వనవిల్కాని నె చంపినాఁడ విది యన్యాయంబు కారుణ్యనీ
రనిధీ! వేఁబ్రదికింపుమీ స్మరుసుపర్వస్తోమ ముప్పొంగఁగన్. 151

గీ. నీవు మారునిఁగాల్ప నీ నెలఁత యలఁతఁ, గీడ్పడియె వేల్పులెల్లరు చేడ్పడిరి జ
గంబులెల్లనుజెందె భయంబు దేవ!, కడఁగి యీరతిదుఃఖంబుఁ గడవు మిఁకను.

చ. వలగొని దేవతల్మిగుల • నందురుచున్ బ్రదికింపు మిప్డు పూ
వులవిలుకాని నంచిటుల • భోరునఁ బ్రార్థనసేయ శంకరుం
డలుకను బాసి వేల్పుగమి • నారతినిన్ గని జాలిమై నిటుల్
పలికె సుధారసప్రసర • బంధురభావవిభాసురోక్తులన్. 153

—* శివుఁడు మన్మథుని మఱొకప్పుడు బ్రతుకింతునని వరమిచ్చుట *—

చ. వినుఁడు నిలింపులార! పృథి • విన్ మధుకైటభవైరి ద్వాపరం
బున వసుదేవసూనుఁడయి • పుట్టుఁ దదంగనయైన రుక్మిణీ
వనజదళాక్షిగర్భమున • వారిజసాయకుఁ డాత్మజన్ముఁడై
జననము నొందు నాతనిని • శంబరుఁ డంబుధివైచుఁ జెచ్చెరన్. 154

గీ. అపుడు రతి శంబరునిపుర • మందుఁ జేరి, మెలఁగి మీనోదరంబున • మెఱయుబాలు
నెత్తికొనిపోయి పెంపఁ బెం • పెక్కి యతఁడు, శంబరునిఁ జంపి యా రతి • సతినిఁ గొనును.

శా. హృద్యుండై నిరవద్యుఁడై సకలలో • కైకస్ఫురన్మూర్తియై
ప్రోద్యద్విక్రమనిర్జితప్రబలశ • త్రుండై జగన్మోహనై
శద్యస్వన్వుఁడునై సమృద్ధసకలై • శ్వర్యుండునై ధీరుఁడై
ప్రద్యుమ్నుండను పేర భాసిలు జగ • త్ప్రఖ్యాతచారిత్రుఁడై. 156

గీ. పగతుఁ బరిమార్చి తద్ధన • ప్రకరములను, దెచ్చి వచ్చిన తనయు ర • తీసహాయుఁ
గని మనంబుల రుక్మిణీ • కమలనేత్రు, లలరుచుండుదు రెంతయు • ననవరతము.

గీ. అనిన విని దివ్యులెల్లరుఁ • దనివిఁ గొనక, దేవ! యిప్పుడె బ్రతికింపు • తిరుగ మారు
జాల మింతయు నోర్వఁగాఁ • జాల మేము, ఏలు మేలుమనన్ బల్కె • నీలగళుఁడు.

చ. రతిని లతాంతసాయకుఁడు • రాతురులం దలరించునట్లనా
రత మశరీరుఁడై పుడమి • రామలఁ బూరుషులన్ గరంచి సం
గతిని ఘటించినట్లు చిర • కాలములో వలరాచజోడు నే
బ్రతుకఁగఁ జేతు సైపుఁడు సు • రల్! రతి! సువ్రత! యంతవట్టిటుల్. 159

వ. అనినంత రతియును

క. నట్టేటఁ బుట్టి మునిగిన, యట్టయ్యెను నాదు చంద • మమరుల చేతన్
బెట్టిదమగు నీ కరుణన్, బట్టి నిలుపుదాన నేను • ప్రాణము లభవా! 160

—* శివుఁడు గణములతోఁ గైలాసమున కేగుట *—

ఆ. అనుడు హరుఁ డదృశ్యుఁ • డయ్యె గణంబుతోఁ, గొంతఁ దెప్పరిల్లి • కంతురాణి
వేల్పుగమియుఁ దమదు • వేశ్మంబులకుఁ బోయి, రాత్మలందుఁ గాల • హరుని దలఁచి

వ. అంత

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం, బురవై లోకములఁ గాల్పనుంకించఁగ ని
ర్జరులప్డు వెఱచి ధాతక్, దఱిసి యటుల్ దెలుపఁగా నతండు గడుసడిన్. 162

గీ. హిమగిరికి వచ్చి యద్దాని నిమ్ముతోడఁ
గొలఁదిగా నొక్కయెడఁజేర్చి సలిలరాశి
కడకుఁ గొనిపోవ నంత నక్కడలి యజునిఁ
గాంచి పూజింప ననియె నిక్కరణి నజుఁడు. 163

క. హరుఁ డగ్గికంట విరివిల్, బిరుదున్ గాలిచిన యగ్గి పెరిఁగి జగములన్
హరియింపఁజాలియుండఁగ, నరసి యిటకుఁదెచ్చితిని దాయన్ గను మీవున్.

సీ. దీని నీలోన నుంపు మెంతేని సలిల
మశనముగఁ గ్రోలుచుండుఁ గల్పాంతకాల
మన సముద్రుండునుర్ బడబాకృతిని బొ
దలెడు నాయగ్గిఁ దనలోనఁ దాల్చెనపుడు. 165

క. నలువయు సంతోసమునఁ గ, డలినిన్ దీవించి చనె నిటను నీఁక బడబా
నలమును మున్నీటి జలం, బులఁ బీల్చుచునుండె భువనములు సుఖమొందెన్.

క. అని సూతుఁడు సెప్పిన విని, ముని లనురాగమున ననిరి భూధరవరనం
దన చెలులతోడ సదనం, బునకున్ జని యేమొనర్చెబుధనుత! చెపుమా.

—* పార్వతి భీతిల్లి చెలులతో నిలుఁజేరుట *—

వ. అనిన సూతుం డిట్లనియె.

చ. మరుని దహించి దండధరమర్దనుఁ డంత హిమాద్రిఁ బాసి స
త్వరముగ రాజతాచలపదమ్ము గణమ్ములతోడఁ జేరె భూ
ధరసుతయున్ గడున్ దలఁకి తద్దయుఁ దల్లడపాటుమీఱ వే
గిరము పురమ్ముత్రోవ నరిగెన్ జెలు లిర్వురు దోడరా వడిన్. 168

గీ. పర్వతేశ్వరుఁ డప్డు శాంభవ దృగగ్ని, శబ్ద మాలించి చాలవిస్మయముఁ జెంది
కూఁతును దలఁచి భీతుఁడై కుందుచున్ ర,యంబుగాఁ జేరవచ్చె భటాలితోడ.

ఆ. శివునిఁబాసి మిగుల చింతతో వనరుచు, వచ్చుచున్న హైమవతినిఁ జూచి
కనులనీరుఁ దుడిచి గారాబ మమర నె,త్తికొని చనియెఁ దనదు దీమమునకు.

చ. అంత హిమాద్రిపుత్రి విక • లాత్మికయై నిలయంబుఁ జేరి శు
ద్ధాంతమునందుఁ దల్లిఁగని • తా నవు డుద్భవ మొందినట్లుగా
స్వాంతమునన్ దలంచియును • శర్వునిఁ బాయుట కాత్మఁ గోసి వి
భ్రాంతినొనర్చు స్వస్ఫురిత • భాసురరూపముఁ దూఱె నెంతయున్. 171

—* శివునిఁగూర్చి పార్వతి విరహదుఃఖంబు నొందుట *—

ఉ. అక్కట! దేవదేవుఁ డిటు • లాసమెయిన్ బ్రహ్మచర్యసేయు న
న్నక్కటికన్ దలంపక మ • హావిరహాంబుధిఁ ద్రోచిపోయె నే
నెక్కడి కేఁగుదాన నిఁక • నేగతి నీశ్వరుఁ జేరుదాన నే
దిక్కుఁ క నాకు నీ రుచిర • దేహము దాహముసేయ నే? యిలన్. 172

చ. అని యిటు లార్తిఁ జేకొని మ • హావ్యసనంబునఁ జిక్కుచుఁ సఖీ
జనములతోడఁ బల్కక ని • శల్ నిదురింపక స్నానపానముల్
గొనక దురంతతాపమునఁ • గొందల మొందుచు నున్న యాత్మనం
దనఁ గని కుంది రెంతయు మ • నంబున మేనకయున్ గిరీంద్రుఁడున్. 173

మ. తలిదండ్రుల్ సయిదోడులున్ జెలులు చే • తఃప్రీతిఁ బోధించినన్
దలఁపా శంకరునందుఁ జేర్చి మిగులన్ • దైన్యంబుతో నశ్రుధా
రల నొక్కుమ్మడి రాల్చుచున్ గడపె గో • త్రగ్రామణీపుత్రి య
గ్గలికన్ బెగ్గిలి కొన్ని ఘస్రముల నా • కల్పంబు లల్లెంతయున్. 174

—* నారదుఁడు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట *—

ఉ. ఇంద్రుని పంపునన్ మునివ • రేంద్రుఁడు నారదుఁ డంత శైలరా
జేంద్రుని చెంత కేగ నతఁ • డెంతయు సంతసమొప్పఁ గొల్చి య
చ్చంద్రకిరీటు నాత్మసుత • చక్కఁగఁ గొల్చుటయుఁ శివుండు ని
స్తంద్రమతిన్ బ్రసూనశరు • దాహముచేసిన యక్కథాంశముఁ. 175

ఆ. చెప్పి యతఁడు చాలఁ • జిన్నవోయిన మోము, కోడనున్న యట్టి • జాడఁజూచి
శివునిఁగొలువు నీదు • చింత లెల్లను బాయు, నని మునీంద్రుఁ డంత • నగజఁజేరి.

—* నారదుఁడు పార్వతిని శివునకై తపంబుఁ జేయుమనుట *—

క, లోకోపకారమునకై, యాకాళికతోడఁ బలికె • నమ్మా వినుమా!
శ్రీకంఠుఁడు రాజసులకుఁ, జేకూరఁడు తపసుఁజేసి • చెందఁగవలయున్. 177

ఉ. శర్వుఁడు భక్తవత్సలుఁడు • సన్మునిపూజ్యుఁ డపేతరాగుఁ డా
సర్వజగత్పతిన్ గుఱిచి • సల్పు తపంబిఁక విస్ఫురద్వయో
గర్వముతోడనున్న నిను • గాంచి యిటు ల్విడి మాఱుఁగాల్చి వే
దార్వుఁడు చెందె నాత్మపద • మంబ! రయం బరయంగఁబూనుమా! 178

చ. తపసొనరించితేని నిను • దర్పకవైరి వరించు నిక్కమా
తప సొనరింపకున్న నిను • దల్పఁడు చిత్తములోన నెప్పుడున్
గపటములేక చెప్పితిని • గాళిక! యొండొకనిన్ వరించి నీ
వెపుడును జెట్టఁబట్ట విది • యెల్లయెఱింగియె యిట్లు వల్కితిన్. 179

గీ. అనినఁ దావిని సర్వలోకైకజనని, కొంచె ముచ్ఛ్వాసమొంది హర్షించి తపము
సేయఁగా డెందమం దపేక్షించి తపసి, తోడ నిట్టులఁబల్కె సంతోసమెసఁగ.

ఉ. నారద! నీదు బోధనమునన్ మనమందలికుం దడంగె వి
స్తారతరప్రబోధ మది • దారసిలెన్ శివునందుభక్తి సే
కూరె దృఢంబుగా నిఁకను • గొంకును జంకునులేక యంచితో
దారమతిన్ బొనర్తు నియతంబుగ నుగ్రతపంబుఁ జెచ్చెరన్. 181

మ. కలలో నీశుఁడు మున్ను నాకు నెఱుఁగంగాఁ జెప్పిపోయెన్ మహో
జ్జ్వల పంచాక్షర శైవమంత్ర మిఁక నాచక్కిన్ ఘనశ్లోక! నీ
పలుకున్ వే తలఁదాల్చి చేసెద సుదీప్తంబౌ తపం బీశ్వరున్
జలితాంతఃకరణున్ బొనర్చెద వడిన్ • సాధించెదన్ దత్కృపన్. 182

గీ. అనిన నారదమౌని యిట్లనియె మరలఁ, దల్లి! నీకల శివుఁడట్లు • దాన వచ్చి
చెప్పిపోయిన మంత్రంబు సిద్ధినొసఁగు, ననఁగ సందియమున్న దే యరసిచూడు.

వ. మఱియు నఖిలమంత్రరాజంబగు నప్పంచాక్షరీ మంత్రంబు తెఱం గెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. 184

— * పంచాక్షరీమంత్ర వైభవము * —

సీ. బాలేందుమౌళి రూపముఁ జూపు దర్పణం, బరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
బ్రహ్మహత్యాదిక పాపాటవీదావ, మరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
కైవల్యపుం జెలికల దీవియకు నౌక, యరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
ఎల్లకోర్కులను రంజిల్లఁదీర్చెడు కల్ప, మరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు

గీ. అమరగేయంబు శైవపంచాక్షరంబు, ఆగమధనంబు శైవపంచాక్షరంబు
అఖిలసుఖదము శైవపంచాక్షరంబు, హర్షనిలయంబు శైవపంచాక్షరంబు.

ఉ. కావునఁ దల్లి! యీమనువుఁ గైకొని నిష్ఠమెయిన్ శివార్థమై
నీవు తపంబు సేయు మిఁక నీలగళుండు తనంత వెగ్గలం
బౌ వలపొంది వచ్చి నిను నర్మిలిఁ బెండిలియాడు నిక్కమీ
నావచనంబు సేయు మని నారదుఁ డంత యథేచ్ఛమైఁ జనెన్. 186

—* పార్వతి మేనకా హిమవంతుల సెలవొంది తపంబునకేగుట *—

చ. అరసి గిరీంద్రపుత్రిక మహాముని వాక్యము లాలకించి స
త్వరము తపంబు సల్పుటకుఁ దా మది నిర్ణయముఁ బొనర్చి యే
డ్తెఱ సఖురాండ్రతో జనకు దీమముఁ జేరి నమస్కరించి శం
కరుఁ బడయన్ దపించెద నిఁకన్ సెలవిమ్మని కోర నాతఁడున్. 187

చ. హరుఁడు తపంబుఁ దక్క నిఁక నన్యగతిన్ సమకూరఁ డన్న చొ
ప్పరసినవాఁడు గావున హిమాచలుఁ డాత్మకులంబు నున్నతిన్
నిరుపమమైన కూఁతు శివ నిష్ఠయు నెంచి తపంబె యీనికిన్
సరి యని ధీరచిత్తమునఁ జక్కఁగ నిట్లనియెన్ గుమారితోన్. 188

క. అమ్మరో! నాకిష్టమె మీ, యమ్మ నిటులె తారసించి యడిగి సెలవుఁగై
కొమ్మా సఖురాండ్రఁ గొని వేగమ్మ తపము సలిపిరమ్మ కాచు శివుఁడు నిన్.

గీ. అనినయంతనె మ్రొక్కి పెల్లలరి యార్య, తల్లికడ కేగి వేగ పాదములకెఱఁగి
తపము సేయఁగ నడవికిఁ దరలుదాన, సెలవొసఁగుమన్న నమ్మేన దలఁకి మదిని,

చ. వలదు కుమారి! నీ యొడలు వానకు నెండకు నోర్వదమ్మ! యి
ట్లలఁత వడంగ నేటికి? భయాస్పదమెందుఁ దపంబు గీముల
న్బలువురు వేలుపుల్ గలరు బాగుగ వారలలోన నొక్కనిన్
జెలువునిఁగా గ్రహింపు మిఁకఁ జేకురు నీకు సువైన సౌఖ్యముల్. 191

చ. విను మటుగాక యున్న యెడ వేశ్మమునందు వసించి యే తపం
బనువుగఁ జేయుమమ్మ! మము నక్కట పొక్కఁగఁ జేయ కీ హఠం
బును విడుమమ్మ! యీశ్వరుని మున్ను భజించి గడించినట్టి పెం
పును మది నెంచుమమ్మ! దలఁపున్ మలుపన్ జనునమ్మ కోమలీ! 192

ఆ. ఎందు వింటిమొక్కొ • యిగురుఁబోఁడులు పతిన్
గూర్చి తపముసేయ • ఘోరవిపిన
భూమిఁ జేరఁజనుట • బుద్ధి నారయుమిఁకఁ
బర్వతేంద్రపుత్త్రి! • భవ్యగాత్రి! 193

క. అని మేనక యనభిమతం,బును దెల్పిన నరసి యపుడు • భూభృత్సుత మె
ద్దినిఁ బలుకక కడువగపున్, గొని వనరుచునున్న నంతఁ • గుధరతరుణియున్.

చ. కనులఁదొరంగు బాష్పములు • కంచుకమున్ దడుపంగఁ గుందు కూఁ
తును బరికించి యక్కటిక • తోఁ జెలులన్ గొని యత్తపోవ్రతం
బును బొనరించి రమ్మట న • భోమణియున్ శశియున్ దిగీశులున్
మనుతురుఁగాత నిన్నెపుడు • మంగళమొందనుగాత నీకిఁకన్. 195

క. అని తన యంగీకారం,బును మేన యొసంగఁ గాళి • మ్రొక్కి చెలులతోఁ
దన మందిరమునకున్ జనె, నని చెప్పినఁ బిదపఁ జెప్పఁ • మనిరి మునీంద్రుల్.

శా. గిరిరాజేంద్రసుతా సుధాకరధరాం • ఘ్రిస్ఫారపూజోల్లస
చ్ఛరభాంబా హృదయాంబుజాత కలహం • సగ్రామణీ! భావవి
స్ఫురదత్యుత్తమ కావ్యసంకలన వి • స్ఫూర్జత్తరాత్మా! రసో
ద్ధురసూక్తి ప్రకరేష్టగోష్ఠికుశలా! • దూరాజదూరాధ్వగా! 197

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబున
ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

తృతీయాశ్వాసము

లింగమాంబికా పు
త్రీ! లాలితసుగుణరత్న • రింఛోళీ! సా
ధ్వీ! లభ్యపుణ్యచారి
త్రా! లలితాంబార్చనాపరా! లక్ష్మ్యంబా! 1

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

—* పార్వతీ తపోవర్ణనము *—

గీ. పార్వతి దుకూలములఁ బాసి • వల్కలమును
గట్టి మౌంజిని మువ్వురిఁ • గట్టె మొలను
అట్టె ముత్యాలహారంబు • నవులఁద్రోచి
జింకచర్మం బఱుతఁ గట్టి • చెందె జడల. 2

క. జయవిజయలఁదోడ్కొని కడుఁ, బ్రియమెసఁగఁ దుషారభూమిభృత్తనయతగన్
వియదాపగ దిగుచోటికి, రయమునఁ జనియెన్ దపోభిరాగంబమరన్. 3

చ. చని యట శైలరాజసుత • శర్వుఁడు మున్ను తపించినట్టి చో
టును బరికించి యచ్చట మృడుం డగుపట్టమి కెంతొ వంతఁ జే
కొని నను బాసితే యభవ! కోపముఁ జెందితివే యటంచు నే
డ్చెను కలకంఠకోమల పచేళిమ సుస్వర వైభవంబునన్. 4

శా. చాలన్ సేవటు లేడ్చి యంత మనమున్ స్తంభింపఁగాఁ జేసి య
బ్బాలారత్నము శృంగతీర్థమను దివ్యప్రస్థమున్ జేరి యో
గాలంబం బొనరించి నిష్ఠురతపం బారంభమున్ జేసె ది
వ్యాళుల్ సంతస మొంది రాత్మహిత కార్యాసక్త చిత్తంబునన్. 5

ఉ. చారుఫలద్రుబీజములఁ జాలఁగనాటెను శైలకన్య వి
స్తారతరానురాగమునఁ దాపససిద్ధి పరీక్షకై యటన్
గూరిమి చెల్మికత్తె లనుకూలముగా విమలాంబుసేకమున్
గూరిచి పెంచుచుండి రలకొమ్మపయిన్ గల చెల్మిమొక్కలన్. 6

వ. అంత

గీ. భూమిశుద్ధినొనర్చి యుభ్భూధరేంద్ర, కన్య వేదిని విరచించి కౌతుకం బె
సంగఁ దపసొనరింపఁ గడంగె మేటి, తాపసేంద్రులు వెఱఁగొంది తలలు వంప.

సీ. తలరి పంచాగ్ని మధ్యమున వసించి గ్రీ, ష్మమునఁగావించె నుచ్చండతపము
వర్షంబులం దనావరణప్రదేశంబు, లందు నిల్చి యొనర్చె నమిత తపము
జలికాలమునఁ గుత్తుకలబంటి నీటిలో, నుండి కావించె మహోగ్ర తపము
సమకాలమునఁ గర్కశ శిలాప్రదేశంబు, లందు నిల్చియొనర్చె నధిక తపము

గీ. కొలఁదిఫలభోజనంబున ఘోరతపము, నెలమిఁ బర్ణాశనమున భూయిష్ఠ తపము
అవల నిరశనయై నిష్ఠనతుల తపముఁ, దవిలి చేసెను హిమధరాధరకుమారి. 8

మ. శివమంత్రంబు జపంబు సేయుచుఁ గడున్ జిత్తంబు శర్వాంఘ్రిలం
దవధానం బొనరింపఁజేయుచు మహాహ్లాదంబు రెట్టింప రేఁ
బవ లేకాకృతిఁ బెక్కుహాయనములన్ భాస్వత్తపంబున్ బొన
ర్చె వనంబందు హరిద్వితానమును రోచిష్మచ్ఛశుల్ సూడఁగన్. 9

—* పార్వతి ఋషులచే నపర్ణయని ఖ్యాతి నొందుట *—

చ. మునిజను లెల్లఁ బార్వతి సమున్నతదీక్ష వహించి పర్ణమై
నను భుజియింప కెంతయు ఘనంబుగఁ జేయు తపంబుఁ గాంచి నె
మ్మనములఁ జేరుటక్కజ మమర్చిన వేడ్క నపర్ణయంచుఁ గీ
ర్తన మొనరించి రాహ్వయము రాణఁదలిర్పఁగ ముజ్జగంబులన్. 10

వ. ఇంకను

చ. కడుకఠినాంగకంబులఁ బ్రకామతపం బొనరించి మించు న
క్కడిఁదిబుషుల్ గిరీశ్వరుని • కన్య యొనర్చు తపంబుఁ జూచి లో
నడలి బహూకరించి కన మైతిమి యిట్టి తపంబు నెందు నె
ప్పుడు నని ధన్యవాదములఁ • బొల్పుగ సల్పి రనల్పవైఖరిన్. 11

గీ. ఇట్లు చిరకాలమేగుడు • హిమనగేంద్రతనయయొక్క నాఁడీశ్వరుఁ • దలఁచిమదినొ
కింతజింతించి దేవ! యిట్లేల నీదు, దాసి నరయంగ మదిలోనఁ • దలఁప విపుడు.

శా. సర్వజ్ఞుండవు సర్వనాయకుఁడవున్ • సర్వాత్మవై యొప్పు నో
శర్వా! సర్వజగన్నియామక! నినున్ • సర్వాత్మమైఁ గోరి యి
ట్లోర్వంగరాని తపం బొనర్చు నను నీ • వుత్కంఠమైఁ జేరి వే
నిర్వాహం బొనరింపు నా తపసు నిర్నిద్రప్రబోధాకరా! 13

ఉ. నీవు దయామయాత్ముఁడవు • నిత్యము భక్తులఁ బ్రోచుప్రోడ వీ
నీవిమలాశయం బెఱుఁగ • నేరనిదాననుగా నిఁక మహా
దేవ! భవత్పదాబ్జములఁ • దీరనిభక్తి భజించుదాన నా
సేవల నాదరించి దయఁ • జేకొను దాసిగ వాసిగా నిఁకన్. 14

ఉ. ఎన్నటికేని నీదు మది • కెక్కకపోదు మదీయమౌ శ్రమం
బెన్నికమీఱు మచ్చికము • హెచ్చుగఁ జేకొనివచ్చునంతకున్
నిన్నిఁక నేమఱన్ గలనె • నే కడగండ్ల గణింతునే విభూ!
పన్నుగ నీవు మెచ్చని తపంబు ఘనంబని విశ్వసింతునే! 15

—* ద్విరదగతి రగడ *—

ఓ శివశంకరా! • యురుకృపాకూపార!
శ్రీశాదినిర్జరార్చిత! వాసియేపార
నా తపంబును మెచ్చి • నాకురంగటడాయు
ప్రీతిమై నీమదినిఁ • బెద్ద జిద్దును బాయు
నానుడిని వినక జన్నమున కేగిన దంచుఁ
బూనిన యలుక నిప్పుడు విడన్ మదినెంచు
ఉడికించితిని నిన్ను • నుసురుఁబాసికరంబు
బడలించితిని నిన్ను • బాముఁగూర్చి తిరంబు
ఒక తప్పు సైరింపు • టొప్పు నిది యెందైన

నీఁక నొండుదారక దీ • వెలుఁగు నాయందైన
చనినదానికి శాస్తి • జరిగె నిప్పటిదాఁక
మనసు నొచ్చదె? నీకు • మఱి నాదు పెనుకాక
నవనీతమరయు మౌనంబు నీయది నిజము
అవినయంబును సైఁచి • యర్పింపు పదరజము
నీ యడుగుల నొత్త • నెఱి సిరిఁ జేకూర్పు
పాయని చెలిమి నాపైఁ జేర్చిఁ వెతఁ దీర్పు
జగమందు నీకెవరు • సవతు తేఁకుపలోన
తగనొకో నీసేవఁ • దాకొను మేలూన
అడుగనిదే పాప • మంద్రు నీ దయచిలుక
కడుఁగొండ కాన్పుపైఁ • గనికరింబిడు మొలుక
సాకతమ్మున నన్ను • సాఁకఁగన్ జనుదేరు
నీకతమ్మున నిద్ది • నిక్క యూరటఁ జేలు
కలలోన నీరూపుఁ • గని సంతసించెదను
కలయవచ్చిన కని • కర మరసి మెచ్చెదను.
నాదు ప్రాణం బీవె • నాదు ధనం బీవె
నాదు దైవం బీవె • నా విభవం బీవె
నన్నేలుదొర వీవె • నా యొడయఁడ వీవె
నన్ను మెచ్చెడు తొలినాఁటి నెచ్చెలి వీవె
లడవేల రారమ్మ • దాక్షిణ్యనిధి! వేగ
కడుగొప్ప నీకూర్మి • గన దెచ్చటను వీగ
నీకపర్దము తోడు • నీబాలశశి తోడు
నీకనత్కాకోల • నీలకంఠము తోడు
నందిఱెక్కము తోడు • నాగహారము తోడు
అందంబులైన రుద్రాక్షపేరుల తోడు
ప్రమథవర్గము తోడు • పాశుపతము తోడు
అమరిక నలఁడు భస్మాంగరాగము తోడు
కన్నియయఁట! నిన్నుఁ • గాంక్షఁ జేసినదంట!
జన్నిగట్టెనఁట! చాంచల్యంబు లేదంట!
భువనమోహన! రమ్మ • పుష్పేషుహర! రమ్మ
కవిజనావన! రమ్మ • కారుణ్యనిధి! రమ్మ.

క. అని యాదిశక్తి యివ్విధ,మున మనసునఁ జింతచేసి • మునుపటికన్నన్
ఘనమగు తెఱఁ గొప్పతపం,బును జేయఁగఁదొడఁగెఁగడిఁది•పూన్కి యెలర్పన్.

వ. అంత నవ్వనప్రదేశంబున

సీ. గున్న యేన్గులతోడఁ•గూడి నేస్తము సల్పుఁ, గొదమసింగంబులు•గూర్మిగదుర
మొదవులమొదలు•పులులు చన్నిన నొక్క, చోట నిద్రించు నే•ర్పాటులేక
పెనుబాము లర్మిలి•పెంపుతోఁ బడగల, గొడుగులఁబట్టు న•కులకులముల
మేఁతల నందించు•మేటి బిడాలంబు, లెలుకల నోళ్ళకు • నెసక మెసఁగ

గీ. నిట్లు జాతివిరోధంబు • లెల్లఁ బాసి, జంతుసంతతి గడిఁది వి•శ్వాస మొంది
విస్మయముదోఁప నచ్చోట • వెలసె నొలసి, పర్వతేశ్వరపుత్రి త•పంబుబలిమి.

ఉ. ఎల్ల కుజంబులున్ ఋతువు • లెల్లఁ దనర్చెడు వైభవంబు సం
ధిల్ల నవప్రవాళముల • దివ్యపరీమళ పుష్పరాసులన్
గొల్లగఁ బండి మాధురినిఁ • గుప్పెడు భూరిఫలంబులన్ విరా
జిల్లె నగాధిరాజసుత • సేయు తపంబు ఫలంబుఁ దెల్పుచున్. 19

—* మేనకా హిమవంతులు సపుత్రముగా వచ్చి పార్వతినిఁ జూచి పోవుట *—

గీ. అంత హిమవంతుఁ డొక్కనాఁ • డాత్మయందు
గూఁతును దలంచి చాలఁగాఁ • గుంది తనదు
సతిని సుతులను గొని వన•స్థలముఁ జేరి
పార్వతినిఁ జూచి తల్లడ•పాటుఁ జెంది, 20

చ. అలమటమాను మింక హరుఁ • డక్కట యక్కటికంబుఁ జెంది నీ
తలఁపు ఫలింపఁజేయునె? వృ•థా యిటు లెన్నిదినంబు లిందుఁ ది
ప్పలుబడుచుందు వీతపముఁ • బాసి గృహంబునుజేరు పుష్పకో
మల మగు నీదు దేహము కు•మారి! సహింపదు మేటి తాపమున్. 21

ఉ. కామునిఁ గాల్చినట్టి కడు • కట్టిఁడి వేలుపు పట్టి! నిన్నెటుల్
ప్రేముడిఁజెంది మెచ్చు నతి • భీషణమూర్తి విరాగి తల్లజం
డా మహనీయచర్యుఁ డిట • కాగమనంబొనరింపఁ డమ్మరో!
నీమది నిశ్చయింపు మిది • నిక్కము సందియ మిందు లేదిఁకన్. 22

సీ. గగనమండలిచందురుఁ•గాంచి మెచ్చి, చేతనొడిసియంగవచ్చునే•చిగురుఁబోణి
నిర్వికారతఁ బరఁగు న•న్నీలకంఠు, నెట్లు రంజింపఁజాలెద • విందుఁదలరి. 23

చ. గిరిపతి యిట్లనా నతని • గేహినియున్ సుతు లట్లె పల్కి ర
ప్పురుసున వారి వాక్యములఁ • బార్వతి దా విని యల్లనవ్వి యా
దరమున నిట్లు పల్కెఁ దలి•దండ్రులతోడను నన్నగార్లతోఁ
దిరముగ నాత్మవైభవము • దీటుకొనంగ వినంగ నెచ్చెలుల్. 24

మ. మును నీ వాడిన మాటలన్ మఱచితే • భూభృద్వరా! యిప్పుడై
నను నాపూన్కి నెఱుంగుఁ డిందుధరు నా•నందింపఁ జేతున్ దపం
బున నత్యుత్తమ భక్తియోగమున మీ•రొప్పెండిండ్ల కిప్పాటనే
ఘనసిద్ధిన్ గొనివత్తు మిమ్ముఁ దరియంగాఁ • గొంతకాలంబులోన్. 25

చ. మరుని హరించినట్టి యస•మానుని యోగికులావతంసు నీ
శ్వరు మురిపింతు నగ్గలిక•జాలఁగఁ జేకొని యిందు వేగ నా
హరుఁ డరుదేరునట్లుగ మ•హాతపమున్ బొనరింతు మానఁడీ
పిఱికితనంబు సత్యముగఁ • బేర్మి గడింతు శివప్రసాదమున్. 26

మ. అన నంతన్ గుణవంతమై యలరు • నార్యాసూక్తి కగ్గోత్రమం
డనుఁ డాత్మంబునఁ బొంగి వేగ సతితో•డన్ బుత్రవర్గంబుతోఁ
జనె నాత్మావసథంబుఁ జేర నిట నం•చద్భక్తి నప్పార్వతీ
వనజాతేక్షణ యంతకంతకుఁ దపః•ప్రౌఢిన్ దనర్చెన్ గడున్. 27

—* విష్ణ్వాదులు శివసన్నిధి కరుగుట *—

ఉ. అంతఁ దపోగ్నికీలలు మ•హాద్భుతభంగిఁ జెలంగి నింగిపై
కెంతయుఁ బ్రాఁకి నల్గడల • హెచ్చుగఁ గ్రమ్మి జగత్సమూహమ
త్యంతము గాల్చుచుండ విబు•ధాధిపముఖ్యులు జూచి భీతిమైఁ
జింతిలి పద్మసంభవునిఁ • జేరి వచించిరి తద్విధానమున్. 28

గీ. ఆతఁడును విని మనమందు•నక్కజంబుఁ, జెంది వారలతో హరిన్•జేరనరిగి
యవ్విధంబెల్లఁ దెల్పఁగా•నచ్యుతుండు, లోకరక్షణ మొనరింప•నీఁకఁదొడరి.

చ. అరసితిఁ గాళికాతపసు • నారసితిన్ భువనార్తిపాత మి
త్తఱిఁ బరమేశుఁ జేరి విహి•తమ్ముగఁ గాళితపఃప్రకార మా
హరునకుఁ దెల్పి శీతకుధ•రాత్మజ నాలుగఁ గొన్మటంచు వే
గిరముగ నవ్వరంబును గౌ•గిన్ దయసేయుమటంచు వేఁడుఁడీ! 30

గీ. అపుడు జగములకెల్ల మేలగును గాన, సత్వరంబుగ నీశ్వర సన్నిధాన
మునకుఁ బోవలెనన దేవపుంగవులుగ,డింది యడలొందియిట్లని రందుహరికి.

గీ. మన్మథునిఁ గాల్చి హిమవత్కుమారిఁ బాసి
ప్రలయకాలాంతకాకృతిఁ బరఁగి శీత
శైలముననుండి కైలాససద్మమొంది
నట్టి రుద్రునిఁ జేరఁబో నలవి యెట్లు? 32

వ. అనిన సుపర్వాగ్రామణులకు రమానాథుం డిట్లనియె.

చ. చలమునఁ గెల్వఁగాఁ జనిన శంబరవైరినిఁ గాల్చి చంపెఁ బే
రలుక మహేశుఁ డిప్డు శరణార్థులమై చని యుత్తెఱంగు ను
త్తలమునఁ దెల్పి వేడిన ముదమ్మున శంకరుఁ డద్రికన్యకన్
వలచి వివాహమాడు నిది వాస్తవమారయుఁ డెల్లభంగులన్. 33

ఉ. ఏనునుగూడ వచ్చెద మహేశ్వరుఁ జేరఁగఁబోద మిప్పుడే
దానలసర్వదేవపరితాపవిభంజనుఁ డుల్లసత్కృపా
ధీనమనస్కుఁ డీశ్వరుఁడు దేఱికనుంగొని యందఱన్ గృపన్
బూని యనుగ్రహించు శుభమున్ బొనరించు సుపర్వశేఖరుల్! 34

చ. అని పయనంబుచేయ సురలందఱు నా హరిఁగూడి శైలసం
దన తపియించుచోటికి మొదల్ జని తద్విలసత్తపంబుఁ గ
న్గొని యసమానతేజములఁ గుప్పుచు వెల్గు జగచ్ఛరణ్యా నా
ర్యను వినుతించి మ్రొక్కిరి సమంచితభక్తి వినమ్రగాత్రులై. 35

గీ. కదలి యటనుండి రజతనగంబుఁ జేరి, ముందుగా నందినిన్ గాంచి వందనంబు
చేసి యాందోళనంబెల్లఁ జెప్పిశివుని, దరిసెనముఁగోరి వేఁడఁగాఁ దడయకతఁడు.

క. మృదుఁజేరఁబోయి జేజే, లడరుచు నటకేగుదెంచి నట్టితెఱఁగుఁ దా
నుడివి దరిసెనము వారల, కిడుమని ప్రార్థింప నభవుఁ డీయకొనెనటుల్. 37

వ. అంత శైలాది జేజేలన్ దోడ్కొని చని భద్రవటచ్ఛాయానిషణ్ణుండగు జగ
దీశ్వరున్ గాన్పించిన నవ్వారలు.

— * విష్ణ్వాదిదేవతలు శివుని స్తుతించుట * —

సీ. మగరాల నిగనిగల్ నగఁజాలు డాలుచాఁ, లఁగనీనుమేని సోయగమువానిఁ
గొమరారు నాణిముత్యములపే రమరికఁ, జే నక్షమాలగాఁ జెలఁగువానిఁ

బదినూర్ల పడగల ♦ పాపరాజురమందు, మేల్మి జందెంబుగా ♦ మెఱయువానిఁ
గడు ముదిసినయట్టి ♦ జరడాఁగిగమికి రా, ణించుతత్త్వంబెఱింఁగించువాని

గీ. నలరు నెలకూన జడలలో ♦ వెలయువాని, నెల్లజగముల దొరతనం ♦ బెసఁగువాని
నెట్టి వికృతులు లేనట్టి ♦ గట్టివాని, మూడుకన్నుల సామిని ♦ మురిపమునను.

ఉ. కాంచి నమస్కరించి యొడి ♦ కమ్మగు భక్తి నుతించిరిట్టు ల
భ్యాంచిత తేజ! సర్వభువ ♦ నావనదక్ష! విపక్షభీమ! భ
వ్యాంచదనుగ్రహాస్పద! మ ♦ హాకరుణాకర! శర్వ! శంకరా!
కొంచక వేల్పులన్ మనుపు ♦ కుత్సితభీషణ! భోగిభూషణా! 40

ఉ. నీవె కదా జగంబులకు ♦ నిర్జరసంతతి కాటపట్టు నీ
చేవయెగాదె యాపదలఁ ♦ జేట్పడనీయక మమ్ము నిచ్చలుక్
బ్రోవఁగఁజాలియున్న యది ♦ రూఢిగ వేఁడుచునున్నవార మో
దేవర! యాతఱిన్ మరలఁ ♦ దేఁకువఁజేకొనిసాఁకు మమ్మిఁకన్. 41

క. కులపతివనియును శ్రుతివా, క్కులపతివనియును నితాంత ♦ కోవిద! సుశ్లో
కులపతివనియును గరుణాం, కులపతివనియును మది నెఱుఁ ♦ గుదుము గుదురుగాన్.

క. అని యిటులు దీనులై కడు, వనరుచునున్నట్టి దేవ ♦ వల్లభుల మొఱక్
విని వారలఁ గనుఁగొని యు, ల్లనియెను దేవాది దేవుఁ ♦ డాదరబుద్ధిన్. 48

ఉ. ఏల సుపర్వవర్యు లిటు ♦ లెంతయుఁ జింతయొసంగఁగా విచా
రాలసులై కనన్‌బడుదు ♦ రర్ధి మెయిన్ ననుఁజేరరాఁ గతం
బోలి వచింపుఁడన్నఁ బురు ♦ షోత్తముఁ డాదటఁబొంగి పల్కె న
బ్బాలశశాంకమాళికి వి ♦ భాసితవిష్టపపాళి కిట్టులన్. 44

—* విష్ణ్వాదులు శివునిఁ బార్వతిని బెండ్లాడుమనుట *—

ఉ. దేవ! మహానుభావ! గణు ♦ తింపఁగ శక్యముగానియట్టు లీ
దేవత లేను బద్మజుఁడు ♦ దీంద్రముగా నల తారకాఖ్యుఁడౌ
నేవపు రక్కసుండు ఘటి ♦ యించు దురంత నిరంతరార్తియం
దీవిధి గ్రుగ్గుచుంటి మిఁక ♦ నేలుము జాలిఁదలంచి యాత్మలో. 45

వ. మఱియును.

చ. మగనిగ నిన్నుఁగోరి యల ♦ మానిని శైలకుమారి యొర్వఁగాఁ
దగని తపంబుసేయఁగ ని ♦ తాంతతపోజనితాగ్ని లేచి యా

జగములఁ గాల్పఁగాఁదొడఁగె • శంకర! యింక దయామతిన్ వధూ
టిగ నగరాజకన్యను వ•డిన్ వరియించి జగంబు లేలుమా! 46

శా. నీ తేజమ్మునఁ బుట్టునట్టి సుతుఁ డెం•తే శక్తిసంపన్నుఁడై
దైతేయాగ్రగుఁ దారకున్ జదిపి మా • తాపంబులన్ బాఁపు దే
వా! తథ్యం బిఁక శైలరాజతనయన్ • హర్షించి పెండ్లాడు మా
శీతాద్రీశ్వరుఁ డాత్మపుత్రినిడి వా•సిన్ బెండ్లిసేయున్ విభూ! 47

ఉ. దీనినె తెల్పఁగాఁగడఁగి • దేవరపాలికి వచ్చినార మీ
దీనుల నీదు సేవకులఁ • దేశికనుంగొని యార్తిఁ బాఁపఁగా
మానసమందుఁ బూను మిఁక • మంచియొనర్పుము మాకుఁ జెచ్చెరన్
మానితదివ్యవైభవ స•మంచిత! సర్వజగన్నియామకా! 48

—* శివుఁడు విష్ణ్వాదులకుఁ గామనిరసనంబుఁ జెప్పుట *—

క. అనిన విని లోకనాథుం, డనియెను సురవరులతోడ •నారయుఁడీరల్
మనముల నిఁక నేఁ బెండ్లా, డిన బంధమునందుఁ జిక్కు•టకదా మరలన్. 49

ఉ. ఏనిఁక లోకసుందరి గి•రీంద్రకుమారినిఁ బెండ్లియాడినన్
దానల పార్వతీరమణి • దాహమునొందిన మారుఁ గ్రమ్మఱన్
బ్రాణము లొందఁజేయును ధ్రు•వంబుగఁ బంచశరుండు మించి యీ
ధ్యానము యోగమున్ జెఱచుఁ • దాపసవృత్తి నడంచు రూఢిగన్. 50

మ. మునులున్ దాపసులున్ యతీశ్వరులు స•మ్మోదంబుతో ముక్తికాం
తను డాయన్ జని మేటిభోగముల నా•నందింపఁగా నక్రనే
తను భస్మీకృతుఁ జేసితిన్ మరలఁ గం•దర్పుండు పుట్టొందఁగాఁ
జనునే యాతఁడు మున్నొనర్చిన పనుల్ • సైరింపఁగాఁ బోలునే. 51

సీ. కూఁతును గాంచి త•గుల్కొనఁగా మేలి, వలపు గల్గింపఁడే • వనజజునకు
తోఁబుట్టువును దమి•తోఁగూడి క్రీడింప, నాత్మసల్పఁడె మరీ•చ్యాదులకును
అన్నభార్యనుబట్టి•కన్నుఁగానక రతు, ల్దేలంగఁజేయఁడే • దేవగురుని
కాముఁ డీలాటి య•కార్యంబు లొనరింపఁ, జెలఁగి చంపితి సుర•క్షేమమునకుఁ

గీ. గాన మీరెల్ల రిప్పుడ•కామ ముడిగి, ధ్యాననిశ్చలచిత్తులై •తపము సేయుఁ
డక్షరంబైన పరమాత్మ•మందు సతము, క్రీడ సేయుఁడు బంధమ్ము•లూడిపోవ,

క. కామమునఁ బొడముఁ గ్రోధం, బీమహి నద్దాన మోహ • మెసఁగును దానన్
దీమసమతి తపము సెడున్, గామము నక్కతనఁ బాయఁ • గాఁదగు మీరల్.

ఆ. నన్నుఁబోలి మీరు • పన్నుగా నిట్లు త,పంబుసేయుఁ డింకఁ • బాశములను
బాయఁదలఁపుఁడీ సు,పర్వశిరోమణు,లార! వికృతిఁబాసి • భూరిమతిని. 54

గీ. అనిన విని తా జనార్దనుం • డాత్మమందు
వనరి యిట్లనిపల్కె నో • వరద! యిపుడు
కడిఁది యుమ్మలికమ్మనఁ • గ్రాఁగుచున్న
మాకు దప సెట్టు లలవడు • శోకమెఱయ. 55

ఉ. ఒకయెడనుండి పార్వతి మ • హోగ్రతపం బొనరించుచున్ జగ
న్నికరముఁ గాల్చుచుండెను వి • నిద్రతరాగ్రహుఁ డల్ల తారకుం
డొకకడనుండి నిర్జరుల • నూర్జితసత్త్వుల నార్తి వెట్టుచున్
దికమకసేయుచుండె గణు • తింపుము తెంపుము మాదు ఖేదమున్. 56

ఉ. ఇప్పటికేని నీమదికి • నిందఱి కొందలపాటు పాటిగా
నొప్పిగఁదోఁచ కిప్పగిది • నూల్కొనియుండినఁ జత్తు మిప్డ డే
తిప్పలులేక నిక్కముక • దీనశరణ్య! యగణ్య! పుణ్య! యీ
ముప్పడగించి లోకములఁ • బ్రోవఁగఁబూను మనూనమౌ కృపన్. 57

చ. అలయుట మాని మేటితప • మంది నిరామయమైన యాత్మమున్
దెలిసి సుఖంపుమంటి విటుఁ • దేవకు దేవ! జగద్వితానమున్
బలుమఱు పుట్టఁజేయుఁ • డని పాలనసేయుఁడటంచు లోఁగడన్
సలిపితి వాజ్ఞ రెండెటులఁ • జక్కఁబడున్ మదిలోఁ దలంపుమా! 58

ఆ. ఇపుడు పొంగి పొరలు • సీమహా విపదబ్ధి, నింకఁజేసితేని • యెలమి కలిమి
నీనియోగ మెందుఁ • బూనిక చూపిన. నందె సంచరింతు • మనఘ! మేము 59

చ. తప సొనరించుచున్న యల • తన్విని శైలకుమారి నింపుమై
నిపుడు వివాహమాడ మది • నెంచి హిమాద్రికి నేగి భక్తలో
లుపమతి నవ్వరం బుమకు • లోకశరణ్యా! యొసంగుమయ్య నీ
దు పనియె కాదె సర్వజన • దుఃఖముఁ బాఁపుట లోకశంకరా! 60

చ. అని యిటు వేల్పులెల్లరు మ • హావ్యసనంబున నొక్కపెట్టుగా
వనరుచునున్న వారిఁ గని • వైళమె శంకరుఁ డాదరంబునన్

గని యిటు వల్కె మానుఁడు వ•గన్ బొగలన్ వెరవొన్నొకో యిటుల్
వనరహుఁడింక ధైర్యమున • వశ్యము చెందుఁడు దేవనాయకుల్! 61

వ. పుండరీకాక్షు నుపలక్షించి

చ. తిరుగ వివాహమాడు మని • తేపకుఁ జెప్పుచునుంటి వీవు తా
మరసదళాక్ష! యద్ది కను•మా వ్యసనంబుల కాస్పదంబు బం
ధురభవకారణం బిఁక స•తుల్ గడుమాయవునాతులందుఁ జే
రరు ఘనయోగిపుంగవులు • రమ్యతపోధనులైన సన్మునుల్. 62

—* శివుఁడు స్త్రీసంగము బ్రహ్మజ్ఞాన బాధక మనుట *—

సీ. అపవిత్రములలోన • నగ్రిమంబగుచోటు, బొంకులకెల్లను • బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనములఁ•గనఁజేయు నెఱజాణ, చెడుగోతఁ బడఁద్రోయు•చెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయు • నైంద్రజాలికవిద్య, నమ్మి యేలినచోటి•నాగుపాము
సాహసంబులకెల్ల • జంకనట్టి వలంతి, పాయంగ నీయని • పరమధనము

గీ. ఒనరఁగాఁ గట్టుత్రాడులం • దుక్కుగొలుసు
క్షణికసంతోష మొసఁగు క్రొ•క్కారుతీఁగ
స్త్రీయనఁగ దానితోఁ బొత్తుఁ • జెందవలదు
బ్రహ్మనిష్ఠుల కెందేనిఁ • బద్మనయన! 63

గీ. సంగములయందుఁ గామినీ•సంగ మెక్కు-, డెందునరయంగ శ్రీపతి!•యితరసంగ
ములను విడవచ్చు స్త్రీసంగ•మును విడంగఁ, జాల రెవ్వార లీ జగ•జ్జాలమందు.

క. కావున నిత్యసుఖం బది, గావలసినవార లీ జ•గంబందు నెటన్
బూవుంబోఁడుల జాడకుఁ, బోవవలదు దానఁ జెట్ట • పోడము రమేశా! 65

గీ. అనిన వనజాక్షుఁ డెంతయు • నాత్మయందుఁ
దలఁకి ముసిముసి నవ్వుల • తళుకు లెసఁగ
నఖిలలోకేశ్వరున కిట్టు•లనియె మృదుల
మధురవాక్చాతురీగతుల్ • మలసికొనఁగ. 66

సీ. అఖిలతాపంబుల•హరియించు నౌషధం, బార్తికంధిని దాఁటు•నట్టి నౌక
చిత్తంబు రంజిల్లఁ•జేయఁజాలిన విద్య, సకల సౌఖ్యములకు • జన్మభూమి

ప్రతిదినంబును గ్రొత్తఁ బరగుచక్క నివిందు, కోమరారుకాలమునఁ గమరతపవు
అన్నపానంబులఁ నందఁ జేసెడుదైవ, మతిథిజనంబుల నరయుతల్లి

గీ. దేవయజ్ఞంబునందు నెంతే సితోడు, కష్టసుఖములయందుఁ బాలఁ గాంచుజోడు
ఆత్మసతియగుఁగావునఁ నందఱకును, బెండ్లియాడంగఁదగుఁగాదె పేర్మియలర.

ఉ. ఏదెటులైన మాయఁ దరియించిన నీకిఁకఁ గొంకదేల మా
కై దయతోడఁ జేకొనుము కాళిని లోకశరణ్య! వీఁకమై
మేదురవిక్రముల్ సుతు నమేయబలాస్పదుఁ బుట్టఁజేసి నా
నాదివిజార్తికారకు వినాశముసేయుము తారకాసురుల్. 68

ఉ. లోఁగడ నెన్నిమాఱు లిటు లోకసుఖంబునకై కడంగి నీ
వాగము మాన్పి భూరిదయ నందఱినిన్ బ్రతికించితయ్య తం
డ్రీ! గరళంబు పెల్లడరి డీకొని లోకములన్ దహింపఁగా
వేగములోడఁ జేరొడిసి విశ్వపతీ! కబళించి కావవే. 69

ఉ. ఎక్కడనేని భక్తులకు నెప్పుడుగాని విపత్తి దోఁచఁగా
నక్కటికల్ దలంచి యపుడప్పుడె యట్టిది మాన్పి కాతువా
చక్కవు డాత్మలోఁగొని విచారణసేయుము మాదు బాములన్
మిక్కిలి గండుమీఱి మము మ్రింగెడు రక్కసు నుక్కడంపుమా! 70

—* శివుఁడు పార్వతినిఁ బెండ్లాడుట కొడంబడుట *—

గీ. అనిన విని దా మహేశ్వరుం డాత్మయందు
జాలిఁగొని యిట్టులనెఁ జాలు శాంతిఁగొనుఁడు
దేవతాకార్యమునకయి తిరుగ దారఁ
జేకొనెదఁ గాంచెదఁ గుమారు లోకవీరు. 71

చ. చనుఁడిఁక మీగృహంబులకుఁ జక్కఁగ నేనిఁక శైలరాజనం
దన యొనరించునట్టి నియతంపుఁ దపంబువిధం బెఱింగిచే
కొనఁగఁ గడంగెదన్ గుసుమకోమల యక్కట మిక్కటంపు వే
దనబడుచుండె నాకొఱకుఁ దద్దయుభక్తిపరీతచిత్తయై. 72

—* శివుఁడు సప్తమహర్షులను దలఁచిన నవ్వారు వచ్చుట *—

గీ. అని సెలవొసంగ దేవతలంత మ్రొక్కి, సంతసంబొంది తమతమసదనములకుఁ
జనిరి శంకరుఁడంతఁ దాఁ సప్తఋషులఁ, దలఁపవిచ్చేసి మ్రొక్కి వార్వలికిరిట్లు

ఉ. పున్నెములన్నిపండె మముఁ బూన్కిమదిన్ దలఁపంగ నిట్టులా
సన్నులమైతి మానతి నొసంగు మెఱేనిఁ గృపాంతరంగ! నీ
సన్నను నర్తు మేపనియుఁ జక్కఁగ నీయెడ నీదు దాస్యమున్
గొన్న సిరిన్ నుతించుటకుఁ గోటిభవంబులకైన శక్యమే. 74

ఆ. అనిన లోకనాథుఁ డాదరంబున వారిఁ, గాంచి యిట్టులనె వికాసమొప్ప
సప్తఋషులు మీరు సర్వవిజ్ఞానాఢ్యు, లాత్మహితులు సతతమరయనాకు.

—* శివుఁడు సప్తర్షులను పార్వతీ తపఃపరీక్షకై యనుపుట *—

శా. నీహారాచలపుత్రి నన్ను బతిఁగా నిండారుప్రేమంబుతో
నూహన్ జేసి మహోగ్రమైన తప మెంతో నిష్ఠతోఁ జేయఁగా
దాహంబొందఁ దొడంగె లోకములు తత్తాపానిలజ్వాలలన్
త్రాహిత్రాహి యటంచుఁ జేరిరి సురల్ రక్షార్థులై నన్నిఁకన్ 76

వ. కావున

శా. గౌరీ శృంగమునన్ దపించు నగరాట్కన్యన్ దగఁ జేరిమీ
రా రాజాననతోడ నన్ గుఱిచి మిథ్యానిందలఁ జల్పి చే
తోరీతి స్ఫుటతన్ గనుంగొనుఁడు చాతుర్యంబు రాణింపఁగా
నేరంబంచుఁ దలంపఁబోకుఁ డెద సందేహింపకుం డింతయున్ 77

క. నావను విది సేయుండన, నాపద్మజనిభులు వల్లెయని సంతోష
శ్రీపరవశులై హిమగిరి, కా పార్వతియొద్ద కేగి రతివేగమునన్ 78

—* సప్తర్షులు పార్వతి యొద్దకేగి శివుని నిరసించుట *—

మ. చని యందుగ్రతపంబు చేయు నగరాజన్యాత్మజన్మన్ లస
ద్ఘనతేజోమయవిగ్రహన్ సకలలోకక్షేమసంధాయినిన్
గని దూరంబుననుండియే మది నమస్కారంబు లర్పించి వే
గని చేరన్ జనిపల్కి రివ్విధ మళీకచ్ఛన్నసూక్తంబులన్ 79

మ. సుకుమారీ! తపమేటికమ్మ! నిను నిచ్చోనిట్లు నేమించిరే
వికటాత్ముల్ పగఁబూని జాదిలతికన్ వేండ్రంపుగ్రీష్మాతపో
గ్నికిఁ ద్రోయించిన యట్లుగా, నకట కుత్కీలాధిరాట్పుత్రి! యే
మికొఱంతన్ గొనిపూనితీవు సెపుమా మేమున్ విననా గూడినన్ 80

క. అని పలికిన మునులకు రయ,మున వందన మిడుచుఁ గాళి మోదంబున ని
ట్లనియెను మునికులతిలకులు! వినుఁడీ! నుడివెదను నాదు వేఁదుఖవిధమున్.

గీ. అపహసింపకుఁ డిందు నన్ననఘులార!, నీటిలో మేటిగోడను నిలుప నెంచి
నట్లు దుర్లభమగు కార్య మర్థిఁ గోరి,యుంటి నారదమౌని వచోరక్తి నొంది.

క. శివుఁ బరమేశ్వరు లోకో,ద్భవ కారణు సర్వదుఃఖభంజనుఁ బతిగాఁ
గ వరించి వేడ్కమైఁ దప,మవుఁ గాదన కిట్లు పూని కనందితి ననఘుల్! 84

గీ. అరయ నాధారశూన్యమౌ నాకసంబు,నందు తెక్కలులేని నా డెందమనెడు
పు ల్గెగురుచుండె నద్దాని భూరిదయను, నరసి ప్రోచునుగాతఁ జంద్రార్థమౌళి.

క. అన మును లన్యోన్యంబా,ననములు గనుఁగొనుచు బిట్టు నగి కాళికతో
ననిరి వనజాతలోచన!, చనునే నారదుని నుడిని సంభావింపన్. 85

గీ. నారదుఁడు కూటవాది యన్యాయపరుఁడు
ఘాతుకాత్మకుఁ డత్యంత కపటమూర్తి
కను పయోముఖవిషకుంభ మనఘచరిత!
కడఁగి విను మేము సెపుదు మక్కటివిధము. 86

ఉ. ధాతకుమారుఁడైన యల దక్షుసుతుల్ పదివేలమంది వి
ఖ్యాత చరిత్రు లాత్మజన కాజ్ఞఁ దపంబొనరింపు చుండఁగా
నీతఁడు వారిఁజేరి నెన రించుక లేక విరాగి భావమున్
జేతమునందుఁ జేర్చిచనెఁ జెచ్చెరఁ బాసిరి వారు దక్షునిన్ 87

చ. తనయులు రాకమానుటను దక్షుఁడెఱింగి ఘనంబుగా మదిన్
వనరి యనంతరంబ పది వందల పుత్రులఁ గాంచి వారలన్
ఘనమగు తాపస వ్రతముఁ గాంచఁగఁ బంపఁగఁ నప్డువారికిన్
మునుపటి యట్లు నారదుఁడు ముక్తిపథం బుపదేశ మీయుడున్ 88

గీ. వార లంతట మోక్షంబుఁ బడసి తండ్రిఁ, జేరకుండిన దక్షుఁడా తీరుఁ దెలిసి
కరము దుఃఖించి నారదు కపట మెఱిఁగి, చెచ్చెర శపించె నాతని చేవయడఁగ

వ. ఇంకను

ఉ. పూనికతో హిరణ్యకశిపుం డను దైత్యుని పుత్రుఁబోఁడికిన్
మానుగ దానవాంతకుని మంత్రముఁ జెప్పి కుమారు వైష్ణవున్

గా నొనరించి తండ్రికిని • గాదిలిపట్టికి మేటివైరమున్
బూనిచి చంపఁజేసె దితి•పుత్రుని శత్రునిచేత నిద్ధరన్. 90

గీ. ఎట్టివారల కేనియుఁ • బట్టుఁబట్టి, యుఱక పోరాట మొదవించి•యురులఁబెట్టు
వలఁతియాతండరయుమట్టి•వానిజాడఁ, దలఁపఁగూడదు శ్రేయంబుఁ•దలఁచువారు

గీ. ఇదియె నారదచరిత మో•యిగురుబోఁడి!
లాఁతిబిడ్డల నూరక•నూతఁద్రోయ
ఘనుఁ డతఁడు గాన నిన్నిట్లు • కానఁజేర్చి
యిడుములన్ గుడ్పుచుండె స•హింపలేక. 92

క. తలిదండ్రు లెట్లు నిన్నీ, కలహాశను నుడినిఁబట్టి • కానకుఁ బంపన్
గలిగిరి తల్లీ! వారి మృదులు వజ్రము లనఁగ మాకుఁ • దోఁచు నరయఁగాన్.

ఉ. ఇంతకు నీవు గూర్మి వరి•యించిన కంతువిరోధి వర్తనం
బంత నెఱింగియుంటిమి హి•మాద్రిజ! చెప్పెద మించు మించు నొ
క్కింత మనంబునందుఁ గిను•కెంచక యాలకింపు మ
త్యంత మతం డమోమయుఁడు • దాఁటినవాఁడు భవప్రపంచముల్. 94

గీ. కను మహాకాలమూర్తి గం•గాధరుండు, పశుపతి దిగంబరుండు క•పాలి శూలి
అక్కటా! భిక్షుకుఁడు విరూ•పాక్షుఁడు గ్రుఁడరయ వేయువిధంబు క•ల్యాణమూర్తి

క. సర్వజ్ఞుండని యరుదుగ, శర్వాని నీవెంతు వేమొ • స్వాంతములోనన్
బర్వతరాజకుమారీ!, యుర్వీస్యందనుఁడు స్థాణుఁ • డొప్పఁగ వినుమా!

ఉ. మున్నల దక్షుకన్యక స•మున్నతవాంఛఁ బినాకహస్తునిన్
బన్నుగఁ బెండ్లియాడి కడు•బాములఁ జెంది మహాధ్వరంబునన్
బన్నము నొంది యోగమునఁ • బ్రాణముఁ బాసెఁ గుమారి! యెట్టి సం
పన్నతఁ గాంచి యిట్లురక • పాల్పడితీవు శివున్ వరింపఁగన్, 97

గీ. ఉండుటకు నిల్లు లేదు ప•రుండ మంచ, మేని లేదు పసాపడ•నేమిలేదు
కట్టుటకు లేదు కాటనే•కాపురంబు, బిచ్చమే జీవనంబు చాం•పేయగాత్రి!

గీ. కాన నీవింకఁ దపమును•మానుతల్లి!, తల్లిదండ్రులకడ కేగు • తప్పకుండ
మంచిసంబంధమారసి•మగనిఁగూర్తు, మమ్మ నీమదియుమ్మలి•కమ్మవాయ. 99

ఉ. ఇప్పుడె సెప్పవారము ర•మేశ్వరుఁడో పురుషోత్తముండు నీ
కొప్పిదమైనభర్త యసి•తోత్పలమూర్తి మనోజవిద్యలన్

గొప్పసమర్థుఁ డెందు ననుకూలుఁడు గావున నట్టివాని నీ
వొప్పఁగఁ బెండ్లియాడు సుఖమొందెదు పొందెదు వైభవమ్ములన్. 100

సీ. కల్యాణగుణనిధి కమలదళాక్షుండు, నిర్గుణుం డారయ నీలగళుఁడు
కామక్రీడలఁ గౌశలుండా హరి, కామనిర్వాపణకరుఁడు హరుఁడు
అసమానవైభవాయతనం బుపేంద్రుండు, భైక్షాశనుఁడు కృత్తివసనుఁడితఁడు
కౌస్తుభగ్రైవేయకలితవక్షుఁడు చక్రి, యురగేంద్రహార కంధరుఁడు శూలి

గీ. ఇట్లు విపరీతరీతుల నెక్కుడైన, తారతమ్యముతోడుతఁ దనరుచున్న
హరిహరులతీరుఁ దెలిసి నీ వాత్మయందు, నెమ్మి నాలోచనము సేయు మమ్మ! సుంత.

క. కావున హరమున్ విడి నీ, వీవిధమున గొప్ప నెడల నిపుడే మేమా
శ్రీవిష్ణువు నిటఁ దెచ్చెద, మావైభవమొప్పఁ బెండ్లి నమరింతు ముమా!

— * పార్వతి సప్తర్షులకు శివ మహిమంబుఁ జెప్పుట * —

వ. అనుడు.

ఉ. పక్కననవ్వి యవ్వికచపంకజలోచన మౌనివర్యులన్
జక్కఁగఁ జూచుచున్ మిగుల జాదుర జాదురమొప్ప నిట్లనెన్
నిక్కములే తపస్వికులనీరధిచంద్రములార! మీ నుడుల్
మిక్కిలి సారవంతములె మెప్పు ఘటిల్లఁగఁ జేయు నేరికిన్. 103

ఆ. చాలఁ గఠినుఁడైన శైలరాజేంద్రుని, కొప్పనగుటఁ జాలఁ గఠినతమము
నామనంబు దిరుగునా యెన్నిఁ జెప్పిన, మౌనులార! గుణనిధానులార! 105

చ. వదలను నే హరం బమరవంద్యుఁడు నారదమౌని సెప్పిన
ట్టిదియె విధంబుగాఁ దపము నెంతయు నిష్ఠ నొనర్చెదన్ గుణా
స్పదుఁడని కామలోలుఁడని పన్నుగఁ గేశవుఁ గూర్చి చెప్పినా
రది మది కందదెప్పుడును నా హరుఁ బాసి వరింప నన్యులన్. 105

క. శివుఁ గుఱిచి నిర్గుణుండని, యవినయుఁడని పేద యని మహాత్ములు మీఱల్
గవిసి వచించితి రిట్టుల, శివతత్త్వముఁ దెలియఁగా విశేషము జగతిన్. 106

క. మఱచితిరో తొలిచదువుల, వెఱచితిరో నెవరికేని వెకలుల కిలలోఁ
గఱచితిరో పెఱత్రోవల, నఱచితిరో నాదు మనము నారయఁగ నిటుల్.

క. ఈశ్వరుఁడని సకలామ్నా, యేశ్వరుఁడని హరివిరించ • నేంద్రాది నిలిం
పేశ్వరుఁడని కల్పాంతా, నశ్వరుఁడని శివుని శ్రుతు లనన్ వినరో కో—!

మ. త్రిగుణాతీతుఁడు నిర్వికారుఁడు జగ • ద్ధేతుండు భక్తావనా
ర్థగృహీతాకృతి వేద వేద్యుఁ డమర • ధ్యానార్హ చారిత్రుఁ డ
జ్ఞగతప్రోద్ధతభావదుర్లభుఁడు • విజ్ఞానాస్పదుం డీశ్వరుం
డగు మీ చెప్పినయట్లుకాదు వినుఁడీ! • యాక్షేపముల్ మానుఁడీ! 109

గీ. సకల జగదీశ్వరుండయ్యు • జగతిఁ దనదు
పెంపుఁ జూపింపఁ దలఁపఁడు • వెగ్గలంపు
భవ్య వైరాగ్యభావంబుఁ • బాదుకొలుపుఁ
బరమశివు నారయుం డింక • బ్రహ్మఋషులు! 110

సీ. విమలాత్మవిజ్ఞాన • విహృతి నొందెడు ఘనుం, డరయునే యన్య వి • హారములను
నిర్వికారానంద • నిరతుఁడౌ ధన్యుండు, విషయవికారంపు • వెట్టిఁ గోనునె
ముక్తికాంతాభోగ • భోగ మొందెడు పుణ్యుఁ, డన్యకాంతాభోగ • మాసపడునె
స్వప్రకాశైక ద • ర్శనచణుండగు యోగి, యితరాతిశయముల • కింపు గొనునె

గీ. భక్తరక్షణమున కెట్టి • పాట్లుగాని, పడఁగ రూపంబుఁదొరకొన్న • పరమపురుషుఁ
డన్యుఁడట్టులఁ దుచ్ఛసౌ • ఖ్యంబులొందఁ, దలఁచునే యారయుండీరు • తద్జ్ఞులార!

ఉ. ఏనును భోగమాత్రమున • కే యిటు లిచ్చయొనర్చి యూర్జిత
శ్రీనిధియైన యీశ్వరునిఁ • జేకొనఁగోరను సర్వదైవతే
శానున కమ్మహేశునకు • జాయఁగ నౌటకె వాంఛసేతు న
ద్దాన నె సర్వమున్ దొరయుఁ • దాపసవంశపయోధిచంద్రముల్! 113

గీ. యోగివరుఁడీశ్వరుం డేను • యోగినిని ద, పస్వి నాథుఁడు శివుఁడు తా • పసిని నేను
అల్లహరుఁడు మహాకాలుఁ • డసఘులార!, కాళినగుదేను జోడుగాఁ • గలను దనకు

వ. ఇంకను వినుండు.

సీ. శీతాంశుధరు నెంచు • చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చనసేయు • పాణిపాణి
ప్రమథనాథునిఁ జేరు • పదములు పదములు, శివుని సన్నుతిసేయు • జిహ్వజిహ్వ
విశ్వేశుకథ విను • వీనులు వీనులు, కాలకాలునిఁ జూచు • కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు • భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికినొంచు • తనువుతనువు

గీ. పురహరునిఁ గొల్వఁజూనిన•బుద్ధిబుద్ధి, శ్రీశనాయకునకు మ్రొక్కు•శిరముశిరము
శంకరునిభక్తిఁబడసిన•చదువుచదువు, నాగభూషణుసేవించు•నరుఁడునరుఁడు.

ఉ. ఉల్లము శంకరాంఘ్రినళి•యుగ్మసమాశ్రియయుక్తియం దొడల్
హల్లకబంధుభూషణు స•మర్చనమందు నుడిన్ మహేశ్వర
పొల్లలితావ్యామమ్ముల జ•పోద్యమమందుఁ దిరంబుచేసి రం
జిల్లుదు రెవ్వరట్టి సుర•సేవ్యులు భవ్యులు శాశ్విర్య లిభ్యువిన్. 115

సీ. పరమశివార్చనా•పదవి నొందఁగలేనిఁ, యిక్కగా దది పాప•డొక్కగాని
ఖండేందుధరభక్తిఁ • గనకయున్నట్టి య, న్నరుఁడు గాఁ డాతండు•వఱఁడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తికిఁ • జెలఁగి మ్రొక్కఁగలేని, శిరముగా దది పాప•భరముగాని
భోగిభూషణుపూజఁ • బూని సేయఁగలేని, కేలుగా దది చెడ్డ•తేలుగాని

గీ. శంకరుని మదిఁజెందఁగాఁ • జాలనట్టి, తెలివిగా దది కడు చెడ్డ • తెవులుగాని
అమ్మహేశ్వరు కొలువుకై • యమరనట్టి, కలిమిగా దది పేరడ్సు • బలిమిగాని.

వ. పక్షాంతరమందైన.

సీ. రత్నాకరునిఁదక్క • రహి నొక్కనదమును, జేరునే జాహ్నవి • సిద్ధమునులు
యజ్ఞకిటినిఁదక్క • యడవి సూకరమును, వసుమతి చెందునె • వంద్యమూర్తి
లా భాస్కరునిఁదక్క • యల్ల ఖద్యోతంబుఁ, గని వికసించునే • కమలవల్లి
అల ఘనాఘనుఁదక్క • నలఁతి యావిరితెప్ప, కేసి సౌదామని • యేగునే ము

గీ. నీంద్రు లీశ్వరుఁదక్క నే•నింక నొకనిఁ, జెట్టఁబట్టఁ దలంతునే • చెనఁటినగుచు
నరసితిరె నాదు హృదయంపు•టానునిప్పు, డేని వినుఁడింకఁ జెపుదు న•ట్టింతలేక.

—* పార్వతి సప్తర్షులకుఁ దన నిర్ణయంబునుఁ జెప్పుట *—

చ. అరుణగభస్తిబింబ మప•రాచలమం దుదయించినన్ గడున్
దిరమగు మేరుభూధరము • తేలికయై చలనంబు నొందినన్
స్ఫురదనలంబు శైత్యమును • జోద్యముగా వహియించినన్ శిలన్
సరసిజ ముద్భవిల్లినను • శర్వునిఁదక్క వరింప లాఁతులన్. 118

ఉ. శర్వుఁడు నా తపంబునకు • సంతసమొందక యుండెనేని నే
నుర్విని లాఁతిపూరుషుల • నొప్పి వరింతునె యమ్మహేశ్వరున్

సర్వజగత్పతిన్ మరల • జన్మము నొందియు నేని జెందఁగా
నోర్వఁగరాని యగ్గిఁబడి • యొడ్డుగ నీయసు రూఢఁ జేసెదన్. 119

గీ. అనిన మునులు జయధ్వనుల్ • హర్షభర మెం, సంగ నొనరించి పార్వతీ • చరణనళిన
ములకు మదిలోన జోతల • సలిపి శివునిఁ, జేరఁ జని యవ్విధంబెల్లఁ • జెప్పి చనిరి.

—* శివుఁడు పార్వతిని బరీక్షించుటకై యతియై చేరుట *—

చ. మునికులచంద్రు లిట్లు హిమ • భూధరరాజసుతామనఃపరీ
క్షను బొనరించి తెల్పిన ప్ర • కారమెఱింగి మహేశుఁ డప్పు డిం
కను బరిశోధనేచ్ఛఁ గొని • క్రిచ్చఱ వృద్ధతపస్విరూపమున్
గొని యొక యాఁతకఱ్ఱ గొడు • గున్ ధరియించి చనెన్ హిమాద్రికిన్. 121

గీ. పర్వతేంద్రకుమారి త • పంబు సేయు, తావునకుఁ జని చెలులతోఁ • దనరుదాని
వేదియం దనవద్యమై • వెలయుదాని, ధర్మలతఁ బోలి యలరు న • పర్ణఁ గాంచి.

గీ. తారసించిన నుమ వృద్ధ • తాపసాకృ, తిన్ దనరు విప్రుఁ గాంచి త • దీయదివ్య
తేజమున కాత్మలో మెచ్చి • దివ్యసలిల, పుష్పఫలముల నర్పించి • పూజ చేసి. 123

వ. స్వాగతం బాడి వినయవినమితయై యిట్లనియె.

ఉ. ఎవ్వరు మీర లిచ్చటికి • నెందుల కేగుచు నేగుదెంచినా
రివ్వన మెల్లఁ దేజముల • నెంతయు వెల్గఁగఁ జేయుచుంటి రా
ముప్పురు వేల్పులం దొకరొ • మోదముతో నెఱిఁగించి మాకిఁకన్
నివ్వటిలంగఁ జేయుఁడు వి • నిశ్చితవైభవ మీశ్వరోపమా! 124

చ. అనిన నగేంద్రనందనకు • నాతఁడనెన్ రుచిరాంగి! స్వేచ్ఛ నెం
దును దిరుగాడుచుండెదను • దోయజగర్భుని వంశ్యుఁడన్ దపం
బనవరతంబు సేతు నన • యంబు జగంబున కెంతయున్ హితం
బును బొనరింతు నిక్క మిది • పొందుగ విన్మ సరోరుహాననా! 125

ఉ. ఎవ్వతెవీవు? రోహిణివొ? • యిందిరవో? పరమేష్ఠి రాణివో?
యవ్వనజాప్తుపత్నివొ? సు • రాధిపు నాతివొ? వేదమాతవో?
యి వ్వనభూమియం దిటుల • నేటికి తీవ్ర తపోవ్రతంబు నీ
వివ్విధి సల్పుచుంటి వసి • తేక్షణ! నా కెఱిఁగింపు మింపుగన్. 126

ఉ. ఎవ్వనికూఁతు? వెద్దిసల? మెయ్యది యాహ్వాయ? మబ్జగంధి! నీ
వెవ్వని పువ్వుఁబోఁడి? విటు లెంచఁగరాని తపం బిదేల? లే
జవ్వనమం దిలన్ మగని జాడఁ దొలంగి యొనర్చె దిట్లు ని
న్నవ్విభుఁ డెట్లు బాసెను? దయా గుణహీనుఁడు హీనుఁ డన్నిటన్. 127

చ. సకలముఁ దెల్పు సత్యముగ సాధ్వి! యనన్ నగరాజరాజక
న్యక చిఱునవ్వు నెమ్మొగమునన్ దళుకొత్తఁగ నిట్లుపల్కె మా
నికులవతంస! విన్మఁకను నీవు వచించినవారిలోన నే
నొక తెనుగాను బర్వతవరోత్తమపుత్రిని కాళియందుర్నఱ. 128

మ. తొలిజన్మంబున దక్షపుత్రినయి రుద్రుని(న్) బేర్మిఁ బెండ్లాడి పే
రలుకన్ దక్షుఁడు నామనోవిభుని నత్యంతంబు దూషింప ని
ట్టలమానీసున నాశరీరమును గాటంబైన యోగాగ్నిచేఁ
బొలియన్ జేసి నిలింపరక్షకొఱకీపుట్టుగ దగన్ గాంచితిన్. 129

చ. శివుఁడు హిమాద్రిపైఁ దపము సేయుచునుండఁగఁ దారసించి సే
నవిరళభక్తిఁ గొల్వ హరుఁ డంత సుమాస్త్రుని రూపు మాపినన్
జివుకఁగఁజేసి కావ్యగిరిఁ జేరఁగఁబోయి తపంబుచేసి య
భ్భవుని వివాహమాడుటకుఁ బాల్పడి యిట్లు దపించెదన్ విభూ! 130

గీ. నాతపం బమ్మహేశ్వరు చేతమునకు, నేఁటివఱకెక్కకుండె నగ్నిప్రవేశ
మేనుసేయంగఁబూని మిమ్మిపుడు కాంచి, యర్చనము సేయనాఁగితి నఘచరిత!

క. ఏజన్మంబున నన్నిఁక, నా జగదీశ్వరుఁడు గొనునొ యక్కతమున నే
నీజన్మంబును బాసెదఁ, బోఁజనుమీరిందునుండి పురుషశ్రేష్ఠా! 132

గీ. అనిపలికి తాపసుఁడు వలదనుచు వార
ణంబు సేయుచునున్న నన్నలినవదన
వేగమున నగ్ని దూఁకఁగ వీతిహోత్రుఁ
డపుడు చందనశీతలుండయ్యెఁ దలఁకి. 133

ఉ. కాళిక యప్పు చేయునది గానక యూరకవచ్చుచుండఁగా
వైళ మళీకమౌని గరువంబున నిట్లనిపల్కె నగ్గి నిన్
గాళి! దహింపఁదయ్యె నెటు గాంక్షితమున్ సమకూరదయ్యె వా
క్కేళిఁ దొలంగి తెల్పుము సఖీ! యిఁక నీదు మనోరథంబులన్. 134

వ. వెండియును.

చ. కలికి! తపంబుచేసి యిటకుఁ • గాంచెదు వైభవ మెద్ది ? నీకిలన్
వెలితి గనంగరాదు కడు • వేడుకఁజెంది మృణాళ కోమలో
జ్జ్వలమగు నీ శరీరమును • జండతపోర్చిఁ గృశింపఁజేసి యి
ట్లలఁచుట చిల్లపెంకుఁగొని • యక్కట! బంగరుఁ బాఱవైచుటే! 135

—* జయ యతికిఁ బార్వతీ తపఃకారణముఁ జెప్పుట *—

చ. అనిన గిరీంద్రకన్యక నిఁ•జాళులకుం గనుసన్నఁజేయఁ జ
య్యన జయ దారసించి విన•యంబున నిట్లనిపల్కె విస్మిత స
న్మునికులచంద్ర! యీ రమణి • భూధరరాజకుమారి కాళి శ
ర్వునిఁ బతిగా వరించి కడుఁ • బూనికఁ దపించుచునున్నదిట్టులన్. 136

క. నారదముని పనుపున నీ, సారసదళమృదులగాత్రి • చటుల తపం బి
ట్లారంభించి యొనర్చెడు, సారెకుఁ దాపసవతంస • సంఘములలరన్. 137

సీ. కరము చిరకాలమయ్యె ని•క్కలికి తపము
సేయ మొదలిడి నేఁటికి • శివుఁడు మెచ్చఁ
డాయె నిత్తన్వి యితరాది• తేయవరుల
లోన నొక్కనిఁ బెండ్లాడఁ • బూనదాయె. 138

ఉ. మీరు మహాతపోనిధు ల•మేయదయాకరు లిద్ధమూర్తు లీ
చారుశిరీషగాత్రి నల • శంకరుఁ డెద్దియు శంకలేక వి
స్తారతరానురాగమునఁ • దప్పక చేకొని పెండ్లియాడునే?
కూరిమిమీఱఁ జెప్పుఁ డెదఁ • గుందకఁగంగఁ దగంగ వేడుకల్. 139

సీ. హంసతూలపు తల్ప•మందు నిద్రించునా,ర్య పరుండు గటికైన • రాలరేల
అమలకాంచన దుకూ•లములఁ గట్టెడు బాల, నారచీరెల జిగి•మీఱఁ గట్టు
మృగనాభిపంక స•మ్మిశ్రిత చందనగంధ, మలఁదు లలిత పూయు • నమరబూది
కల్పవృక్షఫలాళిఁ • గాంక్షించి తిను శివ, గాడ్పును మెసవు నా•కటికి నోర్చి

గీ. ఏమి నుడువుదు తుహిన గిరీంద్రపుత్రి, బాలచంద్రధరున్ గోరి • ప్రబలతాప
భరముఁజెందుచు నిట్లుండెఁ•బరమపురుష!, శివునిచిత్తంబిదేటికో•చెమ్మగిలదు.

క. ఈ రమణి తపముసేయుట, కారంభముసేయువేళ • నా యా మొక్కల్
కూరిమి వేసె నిపుడు వి,స్తారఫలప్రసవరములఁ • దనరెడు నవియుఁ. 141

గీ. ఱింక నేమివినన్గోరు • దెఱుకసేయు, మనినఁ గృతకయతీశ్వరుం • డల్లనవ్వి
పార్వతినిఁజూచియిట్లని • పల్కెనీదు, చెలియపల్కులునిజములే • చెలువ! చెపుమ

మ. అనసప్పార్వతి యిట్లుపల్కె మునివ • ర్యా! నాసఖీభాషితం
బు నిజంబెక్కుడు ప్రేమబంధమున నె • వ్వర్ణ వాఙ్మనఃకాయవ
ర్తన మాశంకరు గొల్వునందె సమకూ • రన్జేసి యిట్టీ తపో
ధనసంపత్తిఁ గొనన్ దలంచితి శివున్ • దప్పేనా యొప్పేనా. 143

క. అనిన విని వెక్కసంపడి, ముని యిట్లనిపల్కెఁ దెలిసె • మొదల నిదేమో
ఘనకాంక్షిత మని యడిగితిఁ,జనఁదగు నేనిందునుండఁ • జన దీకమీఁదన్. 144

ఆ. ఇట్లుపలికి చనఁగ • నెంచిన మునినాథుఁ, గాంచి యపుడు కాళి • కరముభక్తి
తోడ నిట్టులనియెఁ • దొందర యేటికి, నిలిచి చెపుము దేవ! • నీవుహితవు. 145

—* యతి పార్వతికి శివుని నిరసనం బుపన్యసించుట *—

వ. అనిన జటిలుం డిట్లనియె.

ఉ. నన్నిటనిల్పి నీవు శ్రవ • ణం బొనరింపఁ దలంపు చేసినన్
బన్నుగఁ దెల్పువాఁడ నీకుఁ • బథ్యము తథ్యమునైనమార్గ మా
పన్నగభూషణున్ గుఱించి • బాగుగ నంత నెఱింగియుంటి నీ
వెన్నికమీఱ నజ్జటిలు • నెట్లు వరించితివో ప్రియంబుగన్. 146

సీ. గజమేని యొక ఘోట • కమ్మేని యున్నదే, గిటకపాఱిన ముది • గిత్తగాక
శిష్యులేనియును భు • జిష్యులేన్ గలరె ద,య్యాలకూటువల నె • య్యములుగాక
కౌశేయమేని రా • జ్కవమేని యున్నదే, యేన్గు రక్కసిచర్మ • మేవగాక
ఘనసారమేనిఁ • జందనసారమేని యు,న్నదియె బూది విలేప • నంబుగాక

గీ. ఓగిరంబేనిఁ గలదె నీ • వూహసేయు, చటుల కాకోదరోరు వి • షంబుగాక
ఏమి భోగంబులున్నవో • యెఱుఁగలేవె, రుద్రునందుఁ ద్రిలోకైక • రుచిరగాత్రి!

ఉ. పూర్వమునందు దక్షుని సు • పుత్రియు నీవలె మోసపోయి తా
శర్వుని చెట్టఁబట్టె పతి • చందము గిట్టని తండ్రిచేత బి
ట్టోర్వఁగరాని చిన్నతన • మొంది మహాధ్వర భూరి వేదికన్
బర్వఁబాసెఁ బ్రాణములఁ • బార్వతి! వింటివిగాదె యిక్కతన్. 148

క. శ్రీరత్న మీవు సుగుణో,దారుఁడు మీతండ్రి పర్వ • తప్రభుఁ డిలలో
భూరితరైశ్వర్యఘనుం • డో రమణీమణిరో! తగునె? • యుగ్రు వరింపన్.

సీ. వజ్రంబు నటు పాఱ • వైచి పాషాణశ,కలముఁ జేకొని మూటఁ • గట్టినట్లు
చందనాంబువుఁ బాఱ•జల్లి పెల్లడుసును, బొలుపుగా నొడలెల్లఁ•బూయువోల్కి
బంగారుజలతరీ • పట్టుపుట్టముఁ గెంటి, తోలు గట్టుటకయి • తొడరుమాడ్కి
కమలమిత్రుని నెట్టి • ఖద్యోతకాంతులఁ, గాంచి యానందింప•నెంచు కరణి

గీ. మణినిధానం బెడసి లోహా•మయ రజంబుఁ
జెంది యానందమొందెడు • చందమునను
లోకపాలకులగు నల్ల • పాకశాస
నాదులను బాసి కామసం•హారు వలచుట. 150

సీ. కస్తూరికా రజః • కలితచందనగంధ, మేడ? చితాభస్మ • మేడ? బాల!
రమణీయవల్లకీ • విమలరాగగ్రామ, మేడ? శంఖధ్వాన • మేడ? రామ!
లలితకాంచనమృదు•లదుకూలసంచయం, బేడ? గజాజినం • బేడ? కాంత!
రంగన్మనోజ్ఞ మృ•దంగసంగతనాద, మేడ? డమరుఘోష • మేడ? రమణి!

గీ. వజ్ర వైడూర్య భూషణా•వళుల వేడ?, ఘనకరాళ భుజంగసం•ఘంబులేడ?
తామరసనేత్ర! నీవేడ? • దహననేత్రుఁ, డేడ? యోజింపుమంతరం•బింగితమున.

క. ఏడ సుపర్వసహాయం, బేడ పిశాచానుసరణ • మిందునిభాస్యా!
ఏడ జయభేరినిస్వన? మేడ గళధ్వని? యథార్థ • మెఱుఁగుము తెఱవా!

చ. తరుణిరో! యొక్క మాట విను • దాఁచక చెప్పెదనిష్ట కామసం
హారునికడన్ ధనంబుగల • దన్న యెడన్ బదియుందిలో దిగం
బరుఁడయి యుండు నెట్టులొక•వాసగృహం బది యుండెనేనియున్
దిరముగ గాటిసే తనకు • దీమముసేయుట యెట్లు కోమలీ! 153

గీ. మఱియువిను మొక్కమాటరా•మాలలామ!, వరగుణగణంబులందెల్ల•వామదేవు
నందునొక టేనియున్న దా•యదియెఱింగి, కడఁగుమీ శివుఁ బెండ్లాడఁ•గడిఁది వేడ్క.

గీ. లేదు వంగసవుంబస • లేదు విద్దె, లేదు సిరియును సౌశేమి•లేదు చూడ
లేదు తెలివియుఁ దేటయు•లేదు నెందు, లేదునిలువాకిలియును లో•లికి•నొకింత.

ఉ. ఇంకను నీయెడన్ శివున • కిచ్చయెలేక కదా రతీశు మే
నింకఁగఁజేసి నిన్నడసి • యేగెను వేఱొకచోటి కిప్పు డా

పెంకెతనంపు వేలుపును • బెండిలియాడినఁ గూడ మేటియా
తంకమెగాక సౌఖ్య మెటు • దారసిలున్ హిమశైలకన్యకా! 156

ఉ. కావున మంచిమాట విను • కాళిక! రుద్రుని మాని యన్యునిన్
శ్రీవిలసిల్లఁగా మగనిఁ • జేసికొనన్ దలఁపున్ బొనర్పుమీ
నా వచనం బమోఘమని • నచ్చికసేయుము లేకయున్నచో
నీవెటు లిచ్చగించె దటు • లే పశుభర్తను గట్టుకొమ్మఁకన్. 157

గీ. అనిన గిరికన్యక మనంబు • నందుఁ గినుక
నొంది శివదూషణము సేయు • చున్న విప్రుఁ
జురజురగఁ జూచి పల్కె మ • చ్చరముతోడ
వచ్చె నితఁ డెవ్వఁడో యిందు • వంచకుండు. 158

—* పార్వతి శివాక్షేపములకు సమాధానంబులు సెప్పుట *—

ఉ. మోసముతోడ నాదు తప • మ్ముఁ జెఱుపన్ జనుదెంచినట్టి నీ
వేసము దెల్లమాయె నిఁక • వెంగలిపల్కులు పల్కఁబోకు నీ
వాసకలేశ్వరున్ దెలియు • నంతటివాడవె? విన్ము చెప్పెదన్
వాసిగ శైవతత్త్వము సె • బాసని విజ్ఞులు మెచ్చునట్లుగన్. 159

గీ. నిర్గుణంబగు బ్రహ్మంబు • నియత మిట్లు, కారణాంతరమున గుణ • కలన మొందె
నట్టి పరమాత్మ కెట్టుల • నట్టిపడును, జాతి గరిమం బిఁకను సువి • చారదూర!

సీ. నిశ్వాసమున మొదల్ • నిగమముల్ పుట్టించి, హరినిఁబుట్టించియ • య్యవియొసంగె
సృష్టి శక్తినొసంగి • సృజనాధికారంబుఁ, గమలజన్మునకిచ్చెఁ • గరుణయొసఁగ
స్వర్గరాజ్యముతోడ • సర్వలోకాధిపత్యము నిచ్చె నాపురం • దరున కెలమి
నవనిధానములు కి • న్నరనాథున కొసంగి, భక్తజనాగ్రీయ • పట్ట మిచ్చె

గీ. ఇట్టిశివునకు విద్యయు • హృద్యతరవి, వేకమును బ్రాభవంబును • విభవబుద్ధి
లేదనుచుఁ జెప్ప నీదగు • వాదమునకు, మొఱకులారసి మెత్తురి • ప్పుడమిలోన.

సీ. ఎవ్వనివాకిట • నెలమిఁ గాపురముండు, సిద్ధ్యష్టకంబు వా • సిన్ జెలంగి
ఎవని శిరోంఘ్రుల • నీక్షింపలేరైరి, పద్మజన్ముండు న • ప్పద్మనయనుఁ
డెవ్వనిపూజనం • బింపుమై నొనరింప, సర్వార్థసిద్ధులు • సంతరించు
నెవ్వని నొల్లని • హీనుండు సప్తజ, న్మదరిద్రితన్ జెందు • మదము డింద

గీ. నెవనిగాత్రంబునందు రక్షించు ప్రేత, భూతిలేశంబు గీర్వాణముఖ్యులెపుడు
తలలఁదాల్పఁగ నాసించు దండినిష్ఠ, నట్టి పరమేశుఁదెలియ నీకలవియగునె

వ. ఇఁకను

గీ. నీ వనినయట్లొకప్పుడు నీలగళుఁడు, దాన మంగళచేష్టుఁడై తనరియున్న
దవిలి తననామధేయంబుఁదలఁచువారి, కెల్లసౌఖ్యంబులను నిచ్చలిచ్చుచుండు

గీ. ఐన నొకమాట వినుము శాంతాత్మ! శివుఁడు
లేమితో భోగముల నొందలేకయుండె
నా? యటులఁగాక వైరాగ్య మాత్మనొంది
భోగముల మానెనా? తలంపుము మనమున. 164

ఆ. ఇల్లు వెండికొండ విల్లు బంగరుకొండ, కలిమిఱేఁడు పైకములకుఱేఁడు
కొలుచుదాసులెవని కిలవానిసిరినీ వె, ఱుంగఁదర మెపొమ్ము దొంగతపసి! 165

సీ. గంగామహానదీకాండంబు మెచ్చునే, జలదారి యడుసొందు సైరిభంబు
అమలమాణిక్యచయముల హర్షించునే, నత్తగుల్లల నోట నములు కొంగ
కమలమరందసారమున కాసించునే, బురదనుగ్రోలు దర్దుర మదెందు
అచ్ఛముక్తాఫలాహారంబు వడయునే, జొన్నకంకుల కేగుచున్న కాకి

గీ. అఖిలదేవాధినాథుఁడై నిఖిలవేద, సన్నుతుండగు శివుని భాస్వరచరిత్ర
మరసి మెచ్చఁగఁజాలదే యజ్ఞహృదయ, పొమ్ము నీతోడ నాకిఁకఁ బోరువలదు.

ఉ. భూతసహాయుఁ డంటివిఁక బొల్పుగ విన్ము మహేంద్రముఖ్యులా
భూతశరణ్యుఁగొల్వఁ జన భూతము లేవున వేల్పుపెద్దలన్
నీతమెఱుంగఁగాగుదెల నెత్తుల మొత్తుచునుండునప్పునీ
వాతగువారిదా గరువ మారసి యెట్లు గణించెదో కదే. 167

వ. ఇఁక వినుము.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిన్ జంపవలయు నటుదప్పినఁ ద
క్కువలాడి తిట్టవలెరెం, డివిగానిమెడన్ దొలంగి యేగఁగవలయున్. 168

ఉ. కావున నీవు బాపఁడవు గాన నవధ్యుఁడ విందునుండి పొ
మ్మా వెటకేనిఁ గుత్సితమతీ! యన నాతఁ డిఁకెద్దియో యనన్
బోవఁగ వేగ నంతఁగని పోవఁడితండు వితండి చూడు మ
ద్దేవుని దూఱఁబూనెడు నదేజయ! పోదము వేఁచు చోటికిన్. 169

క. అని రయంబున లేచి హి•మాద్రిపుత్రి, చెలులతో వేఱుచోటికి•జేరఁ దలఁచి
యొక్కయడుగిడఁగానస్మి•తోజ్జ్వలాస్యుఁ, డగుచుశంకరుఁడంతఁబో•ల్లాదరమున.

—* శివుఁడు సాక్షాత్కరించి పార్వతినిఁ గైలాసంబునకు రమ్మనుట *—

శా. బాలేందుస్ఫురితో త్తమాంగరుచితో • భస్మాంగ రాగంబుతో
నీలగ్రీవముతో దయామృతఝరీ•నిష్యందదృక్ స్ఫూర్తితో
లీలాలంకృతకోటిపుష్పశరలా•లిత్యోల్లసన్మూర్తితోఁ
బ్రాలేయాచలకన్య కట్టెదుఱ శం•భ ద్రాగసంరంభుఁడై. 171

క. ప్రత్యక్షమొంది కాళిక, నత్యనురాగమున డాసి • యనియెఁ బ్రియా! నీ
సత్యప్రణయమునకు స, ప్రత్యయతపమునకు ముదము • వడితిన్ గడిఁది౯. 172

ఉ. ఘోరతపోధనార్ఘమునఁ • గోమలి! నన్ గొని తీవు సేవకున్
గూరిమి పేరిమిన్ గొలుతుఁ • గోరినయట్టుల నేఁటినుండి నిన్
సారెకుఁ జెక్కుచిక్కుల • ఘనంబుగ నొక్కి పరీక్ష చేసితిన్
దీరని చెల్మికల్మి గణు•తింపక సైఁపుము వేగ నన్నికన్. 173

ఉ. ఇందుముఖీ! త్రపన్ గొనెద • వేటికి నేటికిఁ దీరె నీశ్రమం
బొందికతోడ నన్ననసి • యుండవె మున్ను నిరంతరం బిఁకా
చందము డెందమందుఁగొని • సందియమున్ దిగనాడి పేర్మిమై
నిందుననుండి రావ్యగిరి • కేగఁగ రమ్మిపుడే రయమ్మనన్. 174

క. ఏలే యలినీలాలక! ఏలే బాలేందునిటల • హృద్యతరకలా!
ఏలే యిటుపరుగెత్తుట, ఏలేమల కిట్టిప్రేమ • లెఱుఁగము జగతిన్. 175

క. రమ్మా! నావెంబడి భా, రమ్మా ననుఁబ్రోచు టతిభ•రమ్మా నా నే
రమ్మా తతకరుణాధా, రమ్మారయ నీదు మనము • రాజీవముఖీ! 176

క. సైరింపుము నానేరమి, వారింపుము ఘోరవిరహ•భారజ్వరమున్
గారింపుము బిడియమును వి, చారింపుము దేవి! పూర్వ•సౌహార్ద్రములన్.

వ. అనినంతఁ బర్వతరాజకుమారియు

సీ. తేఱిచూడఁగరాని • దివ్యతేజమువాని, వలపులనించు రూ•పంబువాని
ఘనఘనాఘనతుల్య • కంఠనాదమువాని, దలఁపఁజాలనిశక్తిఁ • దనరువానిఁ

గారుణ్యరసమునఁ గ్రాలుభావమువాని, నిష్కళంకాత్ముఁడై నెగడువాని
తనతపంబున కనుఁ గావమొందినవానిఁ, బ్రేమోక్తి నలఁత మన్నించువాని

గీ. నఖిలజగదీశ్వరుని మనోహరునిఁ జూచి, యతులమోహానతనువునఁ గాత్మమురిసి
తావమెల్లను ద్రోచి జోతలనొనర్చి, కరములు మొగిడ్చి యిట్లనెఁ గరముభక్తి

—* పార్వతి శివునితోఁ దలిదండ్రుల నడిగి తన్ను బెండ్లాడు మనుట *—

చ. సకల మెఱింగియుంటి సురసత్తమ! దక్షుని జన్నమందటుల్
వికలతనొంది గాత్రమును వీడియు దేవత లొక్కటీరు తా
రకపరిభూతులై నను గరంబుభజింప నిలింపరక్షకై
యకలుషుఁడైన శైలపతియాత్మజనై జనియించితిన్ విభూ! 179

వ. కావున

ఉ. నాజనకున్ హిమాచలుని నాదగుతల్లిని మేనకాసతిన్
యోజనతోడఁ జేరి కడు యుక్తిగ భిక్షగ నన్ను గోరి వి
భ్రాజితవైభవోత్సవవిభాసితలీల వివాహమాడి నన్
రాజతశైలభూస్థలికి రాజశిరోమణి! చేర్పు మోర్పునన్. 180

శా. కన్యాదానముచేసి తత్ఫల మిలన్ గాంచున్ గిరీంద్రుండు లో
కన్యాయంబిది గాన నాదు మనవిన్ గాఢానుకంపాత్మతో
నన్యం బెంచక యాదరింపుము మదీయంబౌ తపంబి ప్డసా
మాన్యఖ్యాతి వహించిమించుఁ బుడమిన్ మారావలేపాపహా! 181

ఉ. మున్నల దక్షునింట నను మోదముతోడ వివాహమాడుచోఁ
బన్నుగ శాస్త్రపద్ధతికి బద్ధతనొందకపోయితీవు సన్
గన్నఘనుండు దక్షుఁడును గల్పవిధాన నవగ్రహార్చనం
బు న్నెఱవేర్పకుండె వగఁ బొందితిఁ జెందితి దేహనాశమున్. 182

క. కావున నిపుడు వివాహ, శ్రీవిధివిహితముగఁ బెండ్లి చేసికొనుము నన్
దేవతల కార్యసిద్ధిని, భావించి మనంబునందుఁ బావనచరితా! 183

చ. అనుడు మహేశుఁ డల్లనగి యార్యకు నిట్లనియెన్ బ్రియంబునన్
వినుము వినీలవేణి! పృథివీధరశేఖరుఁ జేరి నిన్ను భి
క్షను వరియించి యాచనను సల్పిన నాతఁ డనల్పకోపుఁడై
మనమున నీసుమాని యవమానము సేయఁగఁబూను మానినీ! 184

క. ఎంత ఘనుండైనను దా, నెంతటి నెఱవాదియైన • నెంతటి చతురుం
డెంతదొరయైన నింతిరో!, సుంత యొకని నడుగఁబోవఁ • జులకనఁజెందున్.

చ. ఇఁకను వివాహరీతి గణియించి పరిగ్రహ మొందుమంటి దా
సకలము నీమనోరథపు • చక్కిఁగ నేయఁగుఁగాక ధాత్రిపై
యొకటియు నిత్యమై యెసఁగియుండు నె నశ్యము దృశ్యమెల్ల నూ
రక యనుమాన మొందుదురు • రాజముఖీ! జగమందకోవిదుల్. 187

వ. వెండియు నీఁక వినుము. నిర్గుణుండును, స్వతంత్రుండును, స్వప్రభాసితుం
డును, నద్వితీయుండును నగు పరబ్రహ్మంబు సర్వకర్త్రియగు ప్రకృతితోఁ
గూడి సగుణుండును, నస్వతంత్రుండును, నన్యతేజోభాసితుండును, ననేకరూ
పుండును నగుచు జగంబున నలరారు. అట్టి ప్రకృతివగు మహామాయవు నీవ!
మాయామయంబగు సర్వజగంబు నాత్మనగు నేను గృపామతిన్ ధరియింతు.
ఇఁక గ్రహంబులును, దారకాగణంబులు మున్నగునవి యెవ్వి? ప్రకృతిపురు
షులమగు మన యిర్వరచే లోకకల్యాణంబుకొఱకు గుణకార్యభేదంబున నివి
యన్ని యుత్పాదింపఁబడియె. భక్తరక్షణార్థంబుగదా మన మిరువుర మిట్లు
సగుణభావంబు నొందుట. నిర్గుణవయ్యును సర్వవ్యాపారపారీణత్వంబున సగుణ
వును సూక్ష్మంబైన మూలప్రకృతివయ్యును సత్వరజస్తమోమయవునైన
మాయవు నీవు! ఇఁక నిర్వికారుండను నిరీహుండనైనను భక్తేచ్ఛాసంపాదిత
విగ్రహుండనగు నన్ను సర్వభూతంబుల కాత్మగా నెఱుంగు మనినఁ బార్వతి
ప్రణమిల్లి శివున కిట్లనియె. 188

గీ. ప్రకృతి నే నాత్మ వీవు సర్వస్వతంత్రు
లమును నిర్గుణులమునునై • యమరు మనము
భక్తవశ్యుల మై గుణభావ మిట్లు
పడసితిమి సత్య మీయది • పరమపురుష! 189

చ. ప్రకృతికి భిన్నమై పరఁగువానినిఁగాఁ బరమాత్మగా జగ
న్నికరముఁ బుట్టఁజేయఁదగు • నిత్యపదార్థముగాఁగ నెందు నేన్
వికృతివిహీనుఁగాఁ ద్రిగుణవేష్టన మొందని వానిఁ గాఁగ లో
క కృతినిఁ గోరి యాకృతినిఁ • గాంచినవానిగ నిన్నెఱుంగుదున్. 190

ఉ. వినను దేవ! నా మనవి • నారసి తప్పుఘటింప కర్మిలిన్
బూని హిమాచలున్ సకల • భూధరరాజవరేణ్యుఁ జేరి యిం

గారుణ్యరసమునఁ • గ్రాలుభావమువాని, నిష్కళంకాత్ముఁడై • నెగడువాని
తనతపంబున కను • తాపమొందినవానిఁ, బ్రేమోక్తి నలఁత మా • న్పించువాని
గీ. నఖిలజగదీశ్వరుని మనో • హరునిఁజూచి, యతులమోహానతనువున • కాత్మమురిసి
తాపమెల్లనుద్రోచి జో • తలనొనర్చి, కరములు మొగిడ్చి యిట్లనెఁ • గరముభక్తి

—* పార్వతి శివునితోఁ దలిదండ్రుల నడిగి తన్ను బెండ్లాడు మనుట *—

చ. సకల మెఱింగియుంటి సుర • సత్తమ! దక్షుని జన్మమం దటుల్
వికలతనొంది గాత్రమును • వీడియు దేవత లొక్క తీరు తా
రకపరిభూతులై నను గ • రంబుభజింప నిలింపరక్షకై
యకలుషుఁడైన శైలపతి • యాత్మజనై జనియించితిన్ విభూ! 179

వ. కావున

ఉ. నాజనకున్ హిమాచలుని • నాదగుతల్లిని మేనకాసతిన్
యోజనతోడఁ జేరి కడు • యుక్తిగ భిక్షగ నన్ను గోరి వి
భ్రాజితవైభవోత్సవవి • భాసితలీల వివాహమాడి నన్
రాజతశైలభూస్థలికి • రాజశిరోమణి! చేర్పు మోర్పునన్. 180

శా. కన్యాదానముచేసి తత్ఫల మిలన్ • గాంచున్ గిరీంద్రుండు లో
కన్యాయంబిది గాన నాదు మనవిన్ • గాఢానుకంపాత్మతో
నన్యం బెంచక యాదరింపుము మదీ • యంబౌ తపంబిప్డు సా
మాన్యఖ్యాతి వహించిమించుఁ బుడమిన్ • మారావలేపాపహా! 181

ఉ. మున్నల దక్షునింట నను • మోదముతోడ వివాహమాడుచోఁ
బన్నుగ శాస్త్రపద్ధతికి • బద్ధతనొందకపోయితీవు సన్
గన్నఘనుండు దక్షుఁడును • గల్పవిధాన నవగ్రహార్చనం
బు న్నెఱవేర్పకుండె వగఁ • బొందితిఁ జెందితి దేహనాశమున్. 182

క. కావున నిపుడు వివాహ, శ్రీవిధివిహితముగఁ బెండ్లి • చేసికొనుము నన్
దేవతల కార్యసిద్ధిని, భావించి మనంబునందుఁ • బావనచరితా! 183

చ. అనుడు మహేశుఁ డల్లనగి • యార్యకు నిట్లనియెన్ బ్రియంబునన్
వినుము వినీలవేణి! పృథి • వీధరశేఖరుఁ జేరి నిన్ను భి
క్షను వరియించి యాచనను • సల్పిన నాతఁ డనల్పకోపుఁడై
మనమున నీసుమాని యవ • మానము సేయఁగఁ బూను మానినీ! 184

క. ఎంత ఘనుండైనను దా, నెంతటి నెఱవాదియైన • నెంతటి చతురుం
డెంతదొరయైన నింతిరొ!, సుంత యొకని నడుగఁబోవఁ • జులకనఁజెందున్.

చ. ఇఁకను వివాహరీతి గణి•యించి పరిగ్రహ మొందుమంటి దా
సకలము నీమనోరథవు • చక్కఁగ నేయుగుఁగాక ధాత్రిపై
యొకటియు నిత్యమై యెసఁగి•యుండునె నశ్యము దృశ్యమెల్ల నూ
రక యనుమాన మొందుదురు • రాజముఖీ! జగమందకోవిదుల్. 187

వ. వెండియు నిఁక వినుము. నిర్గుణుండును, స్వతంత్రుండును, స్వప్రభాసితుండును, నద్వితీయుండును నగు పరబ్రహ్మంబు సర్వకర్త్రియగు ప్రకృతితోఁ గూడి సగుణుండును, నస్వతంత్రుండును, నన్యతేజోభాసితుండును, ననేకరూపుండును నగుచు జగంబున నలరారు. అట్టి ప్రకృతివగు మహామాయవు నీవ! మాయామయంబగు సర్వజగంబు నాత్మనగు నేను గృపామతిన్ ధరియింతు. ఇఁక గ్రహంబులును, దారకాగణంబులు మున్నగునవి యెవ్వి? ప్రకృతిపురుషులమగు మన యిర్వురచే లోకకల్యాణంబుకొఱకు గుణకార్యభేదంబున నివి యన్ని యుత్పాదింపఁబడియె. భక్తరక్షణార్థంబుగదా మన మిరువుర మిట్లు సగుణభావంబు నొందుట. నిర్గుణవయ్యును సర్వవ్యాపారపారీణత్వంబున సగుణవును సూక్ష్మంబైన మూలప్రకృతివయ్యును సత్వరజస్తమోమయవునైన మాయవు నీవు! ఇఁక నిర్వికారుండను నిరీహుండనైనను భక్తేచ్ఛాసంపాదిత విగ్రహుండనగు నన్ను సర్వభూతంబుల కాత్మగా నెఱుంగు మనినఁ బార్వతి ప్రణమిల్లి శివున కిట్లనియె. 188

గీ. ప్రకృతి నే నాత్మ వీవు స•ర్వస్వతంత్రు
లమును నిర్గుణులమునునై • యమరు మనము
భక్తవశ్యుల మై గుణ•భావ మిట్లు
పడసితిమి సత్య మీయది • పరమపురుష! 189

చ. ప్రకృతికి భిన్నమై పరఁగు•వానినిఁగాఁ బరమాత్మగా జగ
న్నికరముఁ బుట్టఁజేయుఁదగు • నిత్యపదార్థముగాఁగ నెందు నేన్
వికృతివిహీనుఁగాఁ ద్రిగుణ•వేష్టన మొందని వానిఁ గాఁగ లో
క కృతినిఁ గోరి యాకృతినిఁ • గాంచినవానిగ నిన్నెఱుంగుదున్. 190

ఉ. వినను దేవ! నా మనవి • నారసి తప్పుఘటింప కర్మిలిన్
బూని హిమాచలున్ సకల • భూధరరాజవరేణ్యుఁ జేరి యిం

పౌనటు లర్థిఁగోరు నను • నద్భుతలీలనొనర్చు కీర్తి నెం
తేనిఁ దనర్పు భూప్రజలు • హెచ్చుగఁబాడి తరింప నీకతన్. 191

గీ. జన్మజన్మమునందును • సతిని నీవు, భక్తను మహాత్మ! వేగ నిబ్బరపుకృపను
నేను గోరినయట్టుల•నే కడంగి, తీర్పు నా వాంఛితంబును • నేర్పుమెఱయ.

—* శివుం డంగీకరించి కైలాసంబున కేగుట *—

గీ. ఇట్లు మఱిమఱి యడిగి గిరీంద్రతనయ, యూరకున్నంత శంకరుం•డురుతరంపు
కరుణ నట్లె యొనర్చెదఁ•గాళి! యని త,దీయ విరహార్తుఁడై చేరెఁ•దిరుగ నెలవు

క. అచ్చటి ప్రమథులకెల్లను, హెచ్చుగ శివుఁ డిచ్చరిత్ర • మెఱిఁగింపఁగ వా
రెచ్చుగ సంతసమొంది మ,హోచ్చతరోత్సవము లప్పు • డొనరించి రటన్.

—* పార్వతి దీక్షాంతముచేసి తల్లిదండ్రులయొద్దకుఁ బోవుట *—

ఉ. అంత మహేశకాంత క్రమ•మంతయుఁ బాసి హృదంతరంబునన్
సంతసమొంది యగ్నులకుఁ • జక్కఁగఁ బూజలొనర్చి తాను ము
న్నెంతయు వేడ్కనాటిన మ•హీరుహరాజినిఁ బ్రేమఁజూచి దీ
క్షాంతమొనర్చి యాళులు జ•యావిజయల్ మురియంగఁ బొంగుచున్. 195

చ. నగరికిఁ జేరఁబోవ గిరి•నాథుఁ డెఱింగి కరంబుపొంగి య
త్యగణితవైభవంబున ని•జాంగనతోఁ దనయాళితోఁ బ్రథన్
దగు నల పౌరబాంధవ వి•తానముతో ద్విజరాజితోఁ బ్రియ
మ్మగ శుభవస్తువుల్ గొని ప్ర•మోదముతో నెదురేగె నత్తఱిన్. 196

క. ఏనుఁగులును గుఱ్ఱంబులు, జానగు పల్లకులునున్ రచనలన్ సొగసౌ
మేనాలును నానావిధ, గానంబులు సెలఁగ జనులు • గదిలి రెదురుగాన్. 197

క. ఆలోపలఁ బట్టణమును, గాళి సమీపించి తనను • గాంచ నెదురుగాఁ
జాలఁ బరుగిడుచుఁ జేరెదు, శైలేంద్రున కతనిసతికి • సాఁగిలి మ్రొక్కెన్.

ఉ. వారలు దీవెనల్ సలిపి • వక్షమునందుఁ గుమారిఁ జేర్చి వి
స్తారతరాశ్రుధారఁ గనుదమ్మిలరాల్చి కుమారి! వచ్చితే?
శ్రీరహిమీఱు భాగ్యమును • జెందితి మీదినమందు నేఁడె విన్
గూరిమిఁ గన్నవారలము • గోటి యిఁకేటికి గోత్రవర్ధనీ! 199

చ. అని పలుమాఱు కూఁతు వదనాబ్జము నంటుచు మేరలేని యు
బ్బునుగొని రన్నలున్ ముదముఁ బొందిరి వారి పురంధ్రులున్ గులాం
గనలును గౌఁగిటన్ బడసి గారవమున్ బొనరించి రెల్లవా
రును గొనియాడిపాడి రమణుల్ గురిపించిరి పుష్పవర్షమున్. 200

ఉ. భర్మవినిర్మితంబయిన భాసురరత్నరథంబునందు స
త్కర్మపరులైన బ్రాహ్మణులు కాళిక నెక్కఁగఁజేసి వాద్యముల్
బేర్మిఁ జెలంగఁగా నగరవీథులఁ బౌరవధూశిరోమణుల్
నిర్మలమౌక్తికాక్షత లనేకము జల్లఁగఁజేర్చి రిక్కకున్. 201

ఉ. వందులు పాటగాండ్రు గరువంబెసఁగన్ దమ విద్యఁజూపి యా
నందముఁగూర్చి రగ్రకులనాయకవర్యులు సామగీతులన్
బొందుగ స్వస్తివాదముల భోరున సల్పిరి వారికెల్లఁ దా
వందలు వేలొసంగె హిమవంతుఁడు రత్నములన్ గ్రమంబుగాన్. 202

ఆ. ఎల్లవారి కప్పు డీరీతి గౌరవం, బెలమిఁ జేసి గిరివరేశ్వరుండు
సంతసమున నున్న జరిగెఁ గొన్నిదినంబు, లంత నొక్కనాఁ డహంబునందు.

. మేనకాకాంత సంతసమూని తనయ
తోడ నందఱు కోడండ్రతోడఁ జెలుల
తోడ దాసీసమూహమ్ముతోడఁ గొలువుఁ
దీర్చి కూర్చున్న సమయంబు తీరు నెఱిఁగి. 204

—* శివుఁడు భిక్షుకవేషంబుతో మేనాసన్నిధిని నర్తనము సేయుట *—

చ. శివుఁడొక భిక్షుకాకృతిఁ జేకొని వామకరంబునందు భై
రవరవసాధకంబగు దరంబును బింబుగ సవ్యహస్తమం
దవితథనాదమౌ డమరువంది ఘనంబుగ మ్రోగఁజేయుచున్
వివిధగతిప్రభేదముల వింతగ నర్తనమున్ బొనర్చుచున్. 205

ఉ. మేనకయున్న యున్నతపు మేడకుఁ జేరఁగఁబోయి శంఖని
స్వానమనూనమౌ డమరు వాదనమున్ బొనరించె నాగర
స్త్రీనివహంబుఁ బూరుషులుఁ జిన్నలు పెద్దలు చేరినిండ వి
ద్యానిపుణత్వమేర్పడఁగఁ దాండవమున్ బొనరించె మించుగన్. 206

క. ఆ గరిమమీఱు నృత్తము, బాగుగఁ గని గిరివరేంద్ర • భామినియును నా
నాగరజనంబులును గడు, నూఁగిరి తన్మయతఁజెంది • యుల్లాసమునన్. 207

ఉ. ఆ నటనంబుఁ జూచి తుహి•నాచలపుత్రిక మూర్ఛనొంది యెం
తేని మనంబునన్ నటు మ•హేశ్వరుగా గురుతింప నంత న
జ్ఞానన కాతఁ డిందుధరుఁ•డై బహుమన్మథసుందరాంగుఁడై
మానితనాగరాజకుల•మండనుఁడై గనుపట్టె నర్తకీన్. 208

చ. ఉమ యమితానురాగమున • నోయుడు రాజకిరీట! నన్ను వే
గముగ భవత్సధర్మిణిని•గా సలుపన్ వరమిమ్మనాగ న
ర్సము దనరార శంకరుఁడు • సత్వర మవ్వర మార్యకిచ్చి వి
భ్రమరమణీయతాండవ ము•పార్జితలీల నొనర్చెఁ గ్రిమ్మఱన్. 209

ఉ. మేనక యంత నర్తకు న•మేయపు నృత్యముఁజూచి మెచ్చి స
న్మానము సేయఁగాఁగడఁగి • మానగుబంగరుపళ్ళెరంబులో
జానగుముత్యముల్ రవలు • చాలఁగఁ గైకొని యీయఁబోవఁగాఁ
దా నవి యొల్లకే మరలఁ • దాండవమాడుచు నుండె వేడుకన్. 210

వ. అంత మేనక యక్కృతక నటునకు మెప్పుసేయు వేడుక నీ వేమి వాంఛింతు
విచ్చెదననుటయు నతం డిట్లనియె. 211

—* మేనకతోఁ గృతకనటుఁడు దనకుఁ బార్వతి నిమ్మనుట *—

క. ఒల్లను ముత్యములను నే, నొల్లను రెంపులను రవల • నొల్లను బంగా
రొల్లను గిరిరాజ్ఞీ! యీ, ఫుల్లసరోజాక్షి నీదు • పుత్రిక నిమ్మా! 212

క. నావుడు నగమూర్ధన్యుని, దేవేరి ప్రభూతరోష•దీప్తేక్షణయై
నీ! వెకఁగ! భిక్షుకుఁడ! యో,రీ! వదరకు మిపుడు పెండ్లి•యేయగు నిచటన్.

క. నీ వన్నెకు నీ వాసికి, నీ వాలకమునకు మేటి • నీదు సిరికి నీ
పూవుంబోఁడియుఁ గావలె,నా? వింతగు నీదు తలఁపు • నట! శఠహృదయా!

ఆ. తివిరి నక్కయేడ ? • దేవలోకంబేడ ?, బడుగునటుఁడవేడ ? • బాలయేడ!
ఎంత యంతరంబొ • యెఱుఁగకపోతివి, కనులవెట్టి నీకుఁ • గలుగుకలన.

ఉ. పొమ్మిటనుండి వేగముగఁ • బోవక యున్నను నిన్ను బంట్లు బె
త్తమ్ములతోడ బాదుదురు • తద్దయుఁ గీడొనరింతురన్న నే

శమ్ము వెఱిన్ నటించుచును • జక్కఁగ నృత్తము సేయుచుండఁగా
నమ్మనుజూచి యార్య యను • నాతని కిమ్మనియెన్ బ్రియమ్మునన్. 216

వ. అంత మేనక యార్యవచనంబుల కలుకన్ జెంది మందలింప నాలోకసుందరి యుడుగక మాటికి నట్లే యర్థించుచుండ నమ్మంగళాంగిన్ బెదరించి గట్టు రాణి యిట్లనియె. 217

సీ. వలదు చాముండ! యూరక • వదరఁబోకు
కన్నడినయట్టి యీ యాట•గానిఁ దగిలి
పోవఁ జూచెదవా? మంచి • బుద్ధివాఁడమె
మంతరంబేమిచేసెనో • మాయకాఁడు. 218

వ. అనునంత

క. ఆలోపల హిమవంతుం, డాలోఁగిలి కరుగుదేర•నప్పాటన్ మే
నాలలితాంగి నగేంద్రున, కాలాగంతయును జెప్ప • నాతం డలుకన్. 219

—* మేనకా హిమవంతులు నటుని శిక్షింపఁబూనుట *—

చ. భటులిఁక వీని నావలకుఁ • బంపుఁడనన్ గుమిఁగూడి వారలా
నటు నదలింప వారికిఁ గ•నద్ఘనతేజుఁ డతండు చిక్కకే
యటునిటుఁ ద్రిప్పుచున్ నిజమ•హాద్భుతలీలల విష్ణురూపుఁడై
కటకకిరీటకుండల ని•కామ చకాసదమేయ మూర్తియై. 220

చ. కనఁబడ నా హిమాచలుఁడు • కౌతుకమొప్పఁగఁ గాంచుచుండ న
ర్చనమునఁ దాను శ్రీపతికి • రాణఁదలిర్ప సమర్పణంబు చే
సిన సుమరాజి యఘ్నుని • శీర్షమునం దగుపట్టఁ జూచి విం
తనుగాని భక్తిభావమును • దాల్చినయంతనె యంత నాతఁడున్. 221

ఉ. హంసము నెక్కి శోణితని•భాకృతితోఁ జతురాస్యుఁడై సుఖా
శంసదనేక వేద మను • సంతతిఁ బాడుచు సర్వదుఃఖవి
ధ్వంసముసేయునట్లు గన•వచ్చిన నచ్చెరువొంది పర్వతో
త్తంసుఁడు సూచుచుండెను • ముదమ్ము విధమ్ము మనమ్ముఁ గ్రమ్మఁగన్.

ఉ. అంతనె యాతఁ డా తనువు • నంతను మార్చి జవంబునన్ వివ
స్వంతుని రూపమున్ గాని ది•శాతతి నల్గడ వెల్గఁజేయు న

క్రాంతనితాంతకాంతుల నిరంతరతాపముఁ గ్రుమ్మరింప వి
భ్రాంతినిఁ జెందె సర్వపులపర్వతరాజవరుం డవారిగాన్. 223

ఆ. అంతలోన మరల నా రూపమును బాసి, యద్భుతరశ్మిరూపమంది కొము
దీవితానములను దేవాధినాథుండు, గుప్ప సరుసమొందెఁ గుధరవరుఁడు.

మ. క్షణమాత్రం బటులుండి యంత నటరాజశ్రేష్ఠుఁ డర్ధేందుభూ
షణవిస్ఫూర్జితమా జటాపటలితో శైలేంద్రకన్యాసధ
ర్మిణితో భాస్వరదివ్యతేజములతో శ్రీమించు రుద్రాకృతిన్
బ్రణతాభీష్టదరీతి నొందఁ గనియెన్ బ్రాలేయశైలుం డటుల్. 225

గీ. అంత నిముసంబులోన నా హరుఁ డదృశ్యుఁ
డగుచు నిరుపాధికంబు ని రంజనంబు
నిస్పృహం బద్భుతంబయి నెగడుచున్న
దివ్యతేజంబు దనమోలిఁ దేజరిల్లె. 226

గీ. అట్టి తేజంబు గిరివరుం డరయుచుండ
నది యదృశ్యతఁ జెందె నటాధిరాజ
నేకరూపంబు లిటుఁజూపి వీఁకమగుడ
భిక్షుకుండయి గిరినాథుఁ బేర్మిఁజూచి. 227

క. కన్నియ నిమ్మని యడుగఁగ, న న్నగరాజావతంసుఁ డంగీకారం
బున్నుడువకున్నఁ గన్గొని, యన్నర్తకుఁ డం దదృశ్యుఁ డయ్యెన్ వేగన్.

—* మేనా హిమవంతులు పశ్చాత్తప్తు లగుట *—

గీ. ఇట్లు మేనా గిరీంద్రు లా యీశు మాయ
లెఱుఁగఁజాలకపోయి రా యీశ్వరుండు
గదలి చనినంత జ్ఞానంబు గలుగ మనల
వంచనముచేసి చనె శివుండంచు వగచి. 229

క. వారలు శంకరునెడ వి,స్తారతరావ్యాజభక్తి తత్పరు లగుచున్
గూరిమి భజించుచుండిరి, సారెకు మదిలోఁ దదీయ చరణద్వయమున్. 230

వ. అనిన విని సూతునకు నైమిశారణ్యవాసులగు వాచంయము లటమీఁది
వృత్తాంతం బెఱింగింపుమనుటయు. 231

ఉ. నాకధునీపవిత్రభువనప్రతిమానకబంధబంధుర
శ్రీకరకుండికాహ్వయసరిద్రసవర్ధితపుణ్యమూర్తి! మృ
ద్వీకరసప్రవాహనిభదివ్యవచోమకరందకందసు
శ్లోకజనాతిగీతసుయశోబహుమానిత! లక్ష్మమాంబికా! 232

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శి వ పు రా ణ ము

పా ర్వ తీ ఖ ం డ ము

చతుర్థాశ్వాసము

నారాయణపురజన
నా! నవనీతప్రతిమ మా•నస్సారస! వి
ద్యానందపూర! సుయశో
భానిధి! ముదిగొండ వీర•భద్రారాధ్యా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహా•మునుల కిట్లనియె.

---* శివుఁడు వైష్ణవవేషముతో మేనకా హిమవంతులకడకు వచ్చుట *—

చ. శివుఁడును రాజతాచలముఁ • జేరి హిమాచలుఁ దత్సతిన్ భ్రమా
వివశులఁజేయు పొంటె నొక • విప్రుని వేసముఁ బూని విస్ఫుర
ద్ధవళతరాంశుకంబులును • దండము గొడ్గును బావలొంది వై
ష్ణవతిలకంబు నెన్నొసటఁ • జక్కఁగ దిద్ది స్మరింపుచున్ హరిన్. 2

క. సాలగ్రామముఁ బటికవు, మాలికఁజేకొని తగన్ హి•మధరునికడకున్
మేలుగవచ్చినఁ గన్గొని, ప్రాలేయాచలుఁడు గడుఁ బ్ర•వర్తిదలిర్పన్. 3

సీ. వందనముచేసి పాదార•విందములను
గడిగి యన్నిటిఁ దలఁదాల్చి • కనకరత్న

పీఠము నొసంగి పూజఁ గావింప నగ్ర
జనుఁడుగొనె వారొనర్చిన ♦ సత్కృతులను. 4

క. కాలిక ద్విజునంజలకున్, ఫాలముసోఁకంగ మ్రొక్కి ♦ పరమేశ్వరుగాఁ
దాలోనెఱింగి మురిసెను, చాలఁగ దీవించె నగ్రజన్ముఁడు వారిన్. 5

వ. అంత శైలేంద్రుండుమ ధరామరేంద్రుని కుశలం బడిగి.

క. ఏదేశ మేనివాసము, భూదేవకులావతంస! ♦ పొందుగ నిట మా
కాదేశింపుము నినుఁ గన, శ్రీదయితుం గాంచినట్లు ♦ చిత్తంబలరెన్. 6

మ. అన నంతన్ హిమవంతుఁ గాంచి యతఁ డత్యంతంబు సంతుష్టుఁడై
యనియెన్ బర్వతరాజ! వైష్ణవుఁడ బ్రహ్మశ్రీకుఁడన్ యోగభా
జనుఁడన్ లోకహితం బొనర్చుటకునై ♦ సర్వప్రదేశంబులం
దును సంచార మొనర్చుచుందుఁ గనుఁగొందున్ భూతభవ్యంబులన్. 7

ఉ. కూరిమితోడుతన్ గమలకోమలగాత్రిని నీదుపుత్రి నా
నీరజవైరిజూటునకు ♦ నీవిడి పెండ్లి యొనర్తువంచు నే
నారసి నీదు యత్నము రయమ్మున మాన్పఁగడంగి వచ్చితిన్
మారవిరోధిదక్క యొక ♦ మంచివరుం డెవఁడేనిఁ జిక్కఁడే? 8

చ. నగలను జూచి మెచ్చితొ? కనందగు నందముఁ జూచి మెచ్చితో?
నిగరపుమేటి యన్వయపునీటును గన్గొని మెచ్చితో? ప్రియం
బగు నవయౌవనోజ్జ్వలత ♦ నారసి మెచ్చితివో? భువిన్ బ్రజల్
నగ నగరాజరాజ! ప్రియనందన నెట్లు త్రిశూలి కిచ్చెదో? 9

మ. కుల శీలంబులు లేనివాఁడు ధనమే ♦ కొంతేనియున్ లేనివాఁ
డిలునున్ వాకిలి లేనివాఁడు చదు వొక్కింతేనియున్ రానివాఁ
డలసుం డందముమాలినట్టిఁడు భుజంగాకల్పుఁ డెంతేనిఁ గ
శ్మలకర్ముండు దిగంబరుండు తగునే ♦ శైలేంద్ర! యీబాలకున్. 10

మ. మతిమంతుండవు వైష్ణవాన్వయుఁడ శిరోమాణిక్యభూతుండ వీ
క్షితిభృత్సంతతి కెల్ల శాసకుఁడ వీ ♦ చిన్నారిపొన్నారిమే
నితనూజాతను నా కపాలికిడఁగా ♦ నీకెట్లు వేడ్కయ్యె నీ
మతి యిక్కార్యమునం దవార్యముగఁ దార్మ్యాఅయ్యె భూభృద్వరా! 11

చ. నీ వరుసంబునొందినను ♦ నీదగు చుట్టము లెట్టులొప్పిరీ
నీ వధు వీ గుణాయతన ♦ నీతివిచక్షణ మేన యెట్లు దా
నీవిధ మొప్పి మోసపడె ? ♦ నీవిఁక వీరికిఁ జెప్పకుండినన్
బావన ! యిప్పుడేని నిజ ♦ బంధుల కాలికిఁ జెప్పిచూడుమా ! 12

గీ. కాలికనుమాత్రమడుగకు ♦ కాళిచాల, రుద్రునందుఁ బ్రమోహంబు♦రూఢిఁజెంది
యున్నయది రోగి కేవమా♦యుచితమౌష,ధంబుదీయఁగనగు నప♦థ్యంబుభువిని.

క. అని నొడివి బాపఁ డటఁ బో,జన మొనరిచి చనియె నాత్మ♦సద్మమునకు నం
తనె మేనక హిమవంతున, కనియెను వందురుచు ఘనత♦రాశ్రునయనయై.

—* వైష్ణవ బోధచే మేనక శివునకుఁ బార్వతి నీయననుట *—

మ. వినవయ్యా గద నాథ! నేఁడు ఘనుఁ డా ♦ విప్రేంద్రుచే రుద్రువ
ర్తనమంతా మనమంత వాక్కొ నిఁక నో♦ర్వన్ నా తనూజన్ బ్రదినే
త్రున కీయన్‌జుమి ! యట్లు నీవు వినవేన్ ♦ దుఃఖంబుతో నర్ణవం
బున దూఁకన్‌గలదాన, గానఁబడియేఁ ♦ బోదున్‌జుమీ యెందునేఁ. 15

గీ. కూఁతు కుత్తుక కురిఁబోసి ♦ కూపమందుఁ
గూలుదాన దవాగ్నిలోఁ ♦ గాలుదాన
చచ్చుదాన నిజం బిందు ♦ సందియంబు
లేదు ముమ్మాటి కనృతంబు ♦ లేదు లేదు. 16

క. అని క్రమ్మచున్నదుఃఖ,మ్మున మేనక యపుడు కోప♦మునుఁజెంది రయ
మ్మునఁ గోపాలయమునకున్ , జని పుడమిఁ బరుండె కడిఁది ♦ సంతాపమునన్.

—* శివుఁడు సప్తర్షుల నరుంధతితో నోషధిప్రస్థమున కనుపుట *—

శా. ఈలో రాప్యగిరిజా మహేశ్వరుఁడు దా♦రేచ్ఛాలసచ్చిత్తుఁడై
దా లో సప్తమహర్షులా దలఁప స♦ద్యస్కాల మవ్వా ర్మహా
కాలున్ జూడ నరుంధతీసహితులై ♦ కైలాసమున్ జేరి య
క్కాలారిన్ గని మ్రొక్కి యిట్లు నుతులన్ ♦ గావించిరంచన్మతిన్. 18

మ. శివ ! సర్వామరమాళి ! తోషితసుర♦ర్షీ ! యస్మదీయంబు భా
గ్యవిశేషంబునుగూర్చి చెప్పెదము ప్రా♦గ్జన్మంబునన్ సత్తపో

ద్రవిణార్జనచేసినారము త్రయిన్ దథ్యంబుగా నేర్చినా
ము విధిన్ దీర్థములాడినాము సవనంబుల్ సల్పినా మన్నియున్. 19

గీ. వాఙ్మనఃకాయకృతపుణ్యవైభవంబు, గల దది యశేషమునుగూడి కాలదమన!
నీవు మమ్ముఁ దలంచుట నివ్వటిల్లె, లేక కల్గునె యిట్లతిలోకలక్ష్మి. 20

ఉ. ఏ నరుఁడేనిఁగాని నిను హృన్నలినంబున భక్తివశ్యుఁడై
దాను స్మరించినన్ సకల తాపము లింకఁగఁజేసి వాసిగా
నీ నిరవద్యమౌ కృపను నెక్కొను నందు దయాసముద్ర! నీ
వే నెఱితోడ మమ్ము స్మరియించుట యెంతటి భాగ్యమో కదే! 21

సీ. జనుషాంధుఁ డచ్ఛలోచనము లొందినయట్లు, గీతి బధిరుఁ డాలకించినట్లు
కుంటివాఁ డొక పెద్ద కొండ నెక్కినయట్లు, కడుఁబేద పెన్నిధిఁ గాంచినట్లు
మూఁగయొక్కఁడు కావ్యములు రచించినయట్లు, ఘనరోగి సౌఖ్యంబుఁ గనినయట్లు
వామనుఁ డొక వృక్షఫలముఁ గోసినయట్లు, గొడ్రాలు కానుపుఁ గొనినయట్లు

గీ. ఇపుడు నీచేతఁ దలపోంది యీశ! నీదు, దర్శనం బేము పొందుటఁ దలఁపరాని
కలిమిఁ జెందితిమెంతో యకలుషచరిత!, గారవంబొంది నామెనఁ గాంచనట్లు.

క. తలఁపున దరిసెనమున మా, తలఁపుల నీడేర్చి తిఁకను దయతో నీ దా
సుల కొక పని చెప్పి ముదం, బలరించెదె పెచ్చుగా సుధాంశుకిరీటా! 23

చ. అనవుడు మానులఁ గని ప్రియంబున నిట్లనియెన్ మునుల్! జగం
బునఁ గడుఁబూజ్యు లందునను బూజ్యతముల్ మఱి మీర లిప్పు డేన్
బనివడి మిమ్మిటుల్ దలఁచినాఁడ జగత్పరిరక్షణార్థమై
యనువుగ మీర లట్టిపని నారసి కూర్తురుగాక ప్రీతిమై. 24

ఉ. తారకదైత్యుచేత విబుధప్రకరంబు జగత్త్రయంబు వి
స్తారతరార్తిఁ జెందుడు సుదర్శనభృన్ముఖలేఖు లేకమై
కూరిమితో హిమాచలుని కూఁతును నాతిగఁ గొన్మటంచు నన్
గోరుట కట్లొడంబడితిఁ గొంకక వారి తలంపుఁ దీర్పఁగాన్. 25

ఉ. భూజలపావకానిలనభోరవిశీతమయూఖహోతృ వి
భ్రాజితమూర్తు లొందుటయుఁ బాయక యే నుపకారబుద్ధితో
నే జితచిత్తులార! వలపేమియు లేదటు లిప్డు భూమిభృ
ద్రాజకుమారిఁ గాళికను దారనుగా వరియింపఁ బూనితిన్. 26

వ. ఇట్లను

శా. ప్రాలేయాచలకన్య నాకొఱకు దా భక్తింబొ తపంబొంద నే
నాలావణ్యనిధాన కిచ్చితి వరం బాత్మేప్సితాకారమా
శైలాధీశుని దత్పురంధ్రిని దనూజాదాన మిమ్మంటి నా
లీలన్ జక్కనెఱింగి యిచ్చుటకు జెల్మిన్ గాంచి రవ్వారలున్. 27

ఉ. అంతనె నేను వారి హృదయంబులకున్ భ్రమ గూర్చు పొంటె బ
ల్వింతగ నొక్క వైష్ణవుని వేసముతోడుత వారి డాసి రా
ద్ధాంతమెసంగ నన్గుఱిచి తద్దయు నిందనొనర్స నప్డు వా
రెంతయు జింతనొంది సుత నిచ్చుట కిచ్చ దొలంగి రంతటన్. 28

గీ. అక్కటతన మీర లిపుడు హిమాలయమున
కరిగి నగరాజునకు దదీయాంగనకును
నచ్చునట్లుగ జెప్పి కన్యక నొసంగ
నీయకొలిపి ఫలాదికం బిచ్చి రండు. 29

ఉ. మేనక కీ యరుంధతి సమేళపుత్రోవ మృదూక్తిచాతురిన్
మానసమున్ గఱంచి యనుమానము బాయగ జేయగావలెన్
ధీనిధు లీరు భూధరసుధీమణికిన్ దగునట్లు చెప్పి యె
ల్లేనియు గార్యమున్ శ్రమ వహించి పొసంగగ జేయగావలెన్. 30

క. మీ వచనంబు జగంబున, కా వేదవచస్సువోలె నధికపు విధియా
నేవాడు దాటనేరడు, పావన తేజోవిభూతిభాస్వరులారా! 31

క. మీదే కార్యం బీయది, మీదే భారం బిదెల్ల మెప్పదలిర్పన్
మీదే ఘటనాచాతురి, మీదే జగమంత గనుడ మేయచరిత్రుల్! 32

గీ. అనిన విని మునివరులు లోకాధినాథు, చేత బడసిన గౌరవ శ్రీసమృద్ధి
కతులితానంద పారవశ్యమును జెంది, భక్తితోడుత నిట్లని పల్కిరపుడు.

శా. మేమేధన్యుల మీజగత్త్రియమునన్ మేమే మహాభాగ్యల
క్ష్మీమాంగల్యవిరాజమానులము మేమే పద్మమిత్రేందుసు
త్రామాగ్నిప్రముఖార్హణార్హులము తథ్యం బీశ! మేమే తపః
ప్రాముఖ్యంబును గొన్నవారలము నీవాల్లభ్యభాగ్యంబునన్. 33

గీ. లోకసుఖజనకంబయి • జోకమీఱు, నీమహాకార్యమునకయి • మొలమికలిమిఁ
బంపుచుంటివిమమ్మిందుఁ • బరమపురుష!, ఇంతకన్ననుభాగ్య మిఁ • కెద్దిగలదు. 36

క. జగములకుఁదండ్రి వీ వా, యగరాజకుమారి తల్లి • యల నెలవలె వృ
ద్ధిఁగొని కడు నెగడు యుక్తం, బగు నీసంబంధ మవని • నమృతాంశుధరా! 37

వ. అని ఋషు లీశ్వరునకు మ్రొక్కి యాకాశమార్గంబున వెడలి యతిత్వరితం
బున హిమగిరిఁ జేరి యందలి పట్టణంబు భాగ్యంబులకు విస్మయంబొందుచుఁ
బరస్పరం బిట్లు చెప్పికొనిరి, 38

—* ఓషధిప్రస్థపుర వర్ణనము *—

సీ. చంద్రకాంత స్తంభ • సంభృతోద్దామచా, మీకరానేకహ • ర్మ్యకులంబు
ఘనతరస్వచ్ఛము • క్తాఫలగుచ్ఛతో, రణమహా • మణిమయాం • గణగణంబు
బహుదివ్యపాదవా • వాసభాసురవనీ, రమణీయరాజీవి • రాజితంబు
వరచతుర్ద్వారసుం • దరతరాంచద్ధ్వజ, విస్తరప్రాకార • వేష్టితంబు

గీ. శుకపికక్రౌంచకలహంస • నికరమధుర, గానబంధుర వికసిత • కమలకైర
వోత్కరమరందగంధసా • రోజ్జ్వలాంబు,పూరకాసార మద్రిరా • ట్పురవరంబు.

క. అలకాపురంబు విభవం, బల కాలారిపురి శోభ • నమరావతి సొం
పల కాద్రవేయపురమై, చెలువగు భోగవతి కలిమిఁ • జెందు నిది సిరిన్,

ఉ. భూధరరాజపట్టణపు • పోడిమిఁ గన్గొని మెచ్చివచ్చి వి
ద్యాధరరాజపుత్రులును • దైవతరాజకుమారు లచ్చరల్
సాధుజనుల్ మునుల్ సకల • చారణవైణికపండితేంద్రు లే
బాధలు లేకయుండిరి సె • బా సనుచున్ రహి నెల్లకాలమున్. 41

క. హిమవన్నగరపు సొంపుల, యమరిక మొఱఁగకయె మున్ను • నమరావతిపై
భ్రమపడి పోదురు మనుజులు, కొమరగు నీనగరు గనిన • గోరరు దానిన్.

గీ. అనుచు దివినుండి తనదెస • కరుగుదెంచు, సప్తఋషుల నరుంధతీ • సాధ్వి నద్రి
రాజుగన్గొని మిగుల హ • ర్షంబునొంది, యర్ఘ్యవస్తువు లెల్ల నా • యత్తపఱుప.

గీ. మునులు బహుమానపూర్వక • ముగ నగేంద్రుఁ
డొసఁగినట్టి సపర్యల • నొంది పీఠ
ముల నధిష్ఠించి శైలరా • ట్పుంగవునకు
మంగళాశాసనములఁ జే • సి మన్ బలికిరి. 44

మ. హిమశైలేశ్వరుఁ డాబుషీశ్వరులతో • నింపొప్ప నిట్లొప్పఁ బ
ల్కె మహామానివతంసులార! దమరీలీలన్ మదీయంపు గే
హము నామోదముతోడఁ జేర సఫలంబయ్యెన్ మదాత్మంబు భా
గ్యముఁ గంటిన్ జగమందుఁ బూజ్యపదవిన్ • గై సేసితిన్ నాసిగాన్. 45

గీ. పృథ్వి "నభ్యాగతస్స్వయం విష్ణు" రనెడు, నుడికి సార్థకముగ మిమ్ముఁ బడసినాఁడ
ఘనుల కేపని నాయందుఁ గలుగకున్న, నేది యేని జెప్పి యాదీను నేలికొనుఁడు

—* సప్తర్షులు పార్వతిని శివున కిమ్మని హిమవంతు నడుగుట *—

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

ఉ. సర్వజగన్నిదానుఁ డల • శంకరుఁ డాదిమపూరుషుం డిఁకా
సర్వజగచ్ఛరణ్యాంబిక తుషారగిరీంద్ర! భవత్కుమారి యీ
సర్వమెఱింగి వేగముగ • శర్వున కీ యుమ నిచ్చి పెండిలిన్
సర్వహణంబుసేయు మిఁక • నీదగు పుట్టుక సార్థకంబగున్. 47

క. లోకగురుండగు శివునకుఁ, బ్రాకటముగఁ గన్నె నిడినఁ • బ్రాలేయధరా!
నీకన్న నధికు లెవ్వరు, నీఁకన్ సర్వగురుపదవి • వెలయుదు విలలో. 48

చ. అనుడు గిరీంద్రుఁ డాబుషుల • కంజలిచేసి నమస్కరించి యి
ట్లనియె మహాత్ములార! వినుఁ • డాగ్రహమింతయు లేక మున్ను మీ
రనినవిధంబుగా శివున • కార్య నొసంగఁగఁ బూనియుంటి ని
న్న నొకఁడు వైష్ణవుం డల పినాకినిఁ గూర్చి వచించె నెగ్గులన్. 49

గీ. వెగటుగా నతఁ డని చన • నగడుఁ జెంది
వగ శివామాత తన కూఁతు • వామదేవు
నకు నొసంగ ననుచుఁ గోప • వికల యగుచు
హతముతో నున్న దెవరేమి • యనిన వినదు. 50

ఉ. నిక్కముఁ జెప్పువాఁడ నిఁక • నేనును జ్ఞానవిహీన శేముషిన్
జక్కలతేనిసామియయి • సన్నుతిఁ గొన్నను భిక్షుకుండటం
చక్కరకంఠమూర్తికి మదాత్మజ నీయఁగ మాని నాఁడఁ బె
క్కక్కఱ యేటికంచుఁ బరమాత్మ విమోహితుఁ డాతఁ డాడఁగన్. 51

చ. మనముల నమ్మునుల్ శివుని • మాయకు మెచ్చి యరుంధతిన్ గిరీం
ద్రునిసతిఁ దేర్పఁ బంపఁగ న • రుంధతియున్ జని శోకమూర్ఛితా

త్మను శయనస్థితన్ గుధరశతల్లజదారను జేరి వేగ ని
ట్లనె మధురోక్తిచాతురి ప్రియంబు హితంబును వెంబడింపఁగన్. 52

ఉ. మేనక! సాధ్వి! లెమ్మిఁకను మీదగు నిమ్మనకే నరుంధతిన్
మౌనివరుల్ గృపాలు లసమానులు వచ్చిరనా నరుంధతీ
మానినిసుస్వరోక్తిని సమంచితవైఖరి నాలకించి య
మ్మేనక దా నరుంధతికి మేలుగ మ్రొక్కి యనెన్ బ్రియం బిటుల్. 53

ఉ. అక్కజ మెంతపుణ్యము మహాత్మ! వశిష్ఠపురంధ్రి! పేర్మి నీ
విక్కడి కేగుదెంచుట మహిన్ జరితార్థతఁగంటిఁ దల్లి! నే
నిక్క మపత్యయుక్తముగ నీకగు దాసిని శ్రీసమాన! యిం
కెక్కుడు ప్రేమతో నుడువు మేపనియేని మనఃప్రియంబుగన్. 54

తే. అని యరుంధతిఁ దోడ్కొని యా గిరీంద్రు
రాణివాసము ఋషు లాత్మ రమణుఁ డున్న
యెడకుఁ జనుదెంచె న మ్మునుల్ హితముతోడ
హిమగిరీంద్రున కిట్లని రింపుమెఱయ. 55

ఉ. ఓ గిరిరాజవర్య! సుగుణోజ్జ్వల! మా పలు కాలకింపు నీ
బాగును గోరి చెప్పెదము భర్గుఁడు యోగివరుండు దారసం
యోగముఁ గోరఁడా హరి దురుద్ధర తారకపీడితామరో
ద్వేగముఁ బాపఁగోరి శివుఁ బెండిలి యాడుమటంచు వేడుటన్. 56

సీ. లోకరక్షణఁ గోరియు నీకుమారి, కను నొసంగిన వరమును గాంచియును శి
వుండు పెండ్లాడఁగోరె వేఱొండుగాదు, భూధరేంద్ర! యసామాన్యపుణ్యసాంద్ర

ఎ. కావున నిఁక జాగుమాని నీ తనూజాత నా జగదీశ్వరున కిచ్చి. ధన్యుండవు
గమ్మనిన నమ్మునీంద్రులకు హిమవంతుం డిట్లనియె. 58

—* వైష్ణవబోధచే హిమవంతుండు శివునకుఁ గన్య నీయననుట *—

మ. విభుసామగ్రి యొకింత లేదు పుడమిన్ బ్రాముఖ్యమున్ గొన్న మేల్
విభవం బేదియు లేదు భోగమనినన్ వేరంబె యాత్మీయబం
ధుభటశ్రేణి వివంగ రాదు యతినాథుం డెందు నిర్లిప్తుఁడా
యభవుం డాతని కెట్లు నాతనయ నీయన్ జెల్లు మౌనీశ్వరుల్! 59

చ. భయమునఁగాని యేఁ గృపణ◆భావము చేతనుగాని యాతత
స్మయమునఁగాని యంచిత వి◆చారణ మానియుఁగాని చిన్నిక
న్నియ కనురూపమారయక ◆ నెట్టన నెవ్వనికే నొసంగినన్
రయమున నాతఁ డొందెడిని ◆ రౌరవమంచు వచించు శాస్త్రముల్. 60

వ. కావున

క. కందర్పారికిఁ గన్నియ, నుం దానముసేయఁబూన◆నుజుఁడీ! ఋషిసం
క్రందనులు! మీర లెఱుఁగని, చందము లే దరసి చెప్పుఁడు ◆ చదురెదియేనిఁ.

— * వశిష్ఠుడు హిమవంతునకు హితము చెప్పుట *—

క. అనుడు వశిష్ఠుం డిట్లనె, విను శైలేశ్వర! మదుక్తి◆విధమును నీకెం
దును హితకరమును సత్యం, బును ధర్మాబాధకంబు ◆ మోదకరంబున్. 62

వ. శైలేంద్రా! వినుము. లౌకిక వైదిక కార్యంబులందు వచనంబు త్రివిధంబై
పరంగునని శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించిరి. అందసత్యంబును దాత్కాలిక సుందరం
బును నుత్తరకాలాహితంబును నగు వాక్యంబును మిటారంబొప్ప నమిత్రుండు
చెప్పునయ్యది ముప్పుఁగూర్చు. తొలుతఁ జేదుగఁ గన్పడినను బదంపడి మే
లందఁజేయు వచనంబు సాకతంబున హితబంధుజనుం డుపదేశించు. ఇఁకను
వినుటతోడనె యమృతపేయంబుగ నుండునదియును సార్వకాలికసుఖసంపా
కంబును సత్యసారంబును నగు నుడి సర్వోత్తమంబై యెసంగుఁ గావున నద్దాని
నారయుము. 63

చ. వెలుపలి సంపదల్ గనఁడు ◆ విశ్వగురుం డల వామదేవుఁ డు
జ్జ్వలతరతత్త్వయోగఘన◆సాగరభూరివిహార ధీరుఁడై
యలరుచునుండు నాతనికి ◆ నర్మిలిఁగూర్చునె బాహ్యవైభవం
బులు పదివేలకోట్లయిన ◆ భూధరరాజకులైకభూషణా! 64

చ. ఇఁక నొక తేనికేనియు ధ◆నేచ్ఛున కేనియుఁ బ్రీతితోడఁ గ
న్యక నొసఁగ వరుం డొక ఘ◆నంబగుముప్పునఁ గూలునప్డు క
న్యకజనకుండు ఘాతుకుఁ డ◆నన్ దగియుండు శివుండు నిత్యసౌ
ఖ్యకలితుఁ డాఢ్యుఁ డాశ్రితసు◆భావవహుఁ డారయ ధారుణీధరా! 65

మ. ధనదుం డెవ్వని కింకరుం డల మరు◆త్త్వంతుం డనంతుండు కాం
చనగర్భుండును జక్రహస్తుఁడు ప్రశ◆స్తంబొప్ప నెవ్వాని మా

పునె యాదర్శముచేసి లోకహిత మొప్పన్ జేయువా రమ్మహా
త్మని మృత్యుంజయు నెంచితీ వసదుగా మూఢానుభావంబునన్. 66

ఉ. ఎవ్వఁడు రాత్రిలేక పవలేదియులేక యసత్తు సత్తు దా
మెవ్వియులేక చీఁకటి రహించుచునుండఁ జరించు నిత్యుఁడై
యెవ్వనిఁ గొల్చుఁ దానల త్రయీయాతనుఁ డెవ్వఁడొసంగు బోధనం
బవ్విభుఁగా నెఱుంగు మది నాదిమదేవు శివున్ ధరాధరా! 67

మ. ప్రతిజన్మంబున నీకుపత్ని యగు నీ బాలావతంసంబు పా
ర్వతి యేతజ్జనియందు నల్లెయగు నప్పాటిన్ విచారించి నీ
దు తనూజన్ గిరిరాజ! శంకరుని కెంతో వేడ్కనిమ్మిప్డు నీ
మతి యట్లొప్పకయున్న నీ శివ శివున్ మన్నించి చేరున్ జుమీ! 68

క. కన్యాదాన ఫలం బిఁక, నన్యగతిన్ గోలుపోకు మఖలాచల మూ
ర్ధన్యా! మా పలుకుల సామాన్యములని యెంచి చేయుమా! మా పనువున్.

వ. ఇఁకను.

క. అనరణ్యుం డను భూపతి, తనయన్ వరియించినట్టి తాపసునకుఁ గ
న్య నొసఁగి రాజ్యం బన్వయ,మును దననున్ గాచికొనియె మున్నుగిరీంద్రా!

వ. కావున నట్లే జగదీశ్వరునకు లాఁతిఁదలంపక కూఁతునిచ్చి వివాహంబుచేసి
కులంబుఁ గాచికొని కృతార్థుఁడవు గమ్మనిన నమ్మునివరునకు గట్టులతేఁ
డిట్లనియె. 71

క. అనరణ్యుం డన నెవఁడా, యనఘుఁడు దనకూఁతు నెవని కర్థినొసఁగెనో
మునికులతిలకా! నాకది, విన వేడుక వొడమె వేగ వినుపింపు మిఁకన్. 72

—* అనరణ్య చరిత్రము *—

వ. అనిన వశిష్ఠుం డిట్లనియె.

గీ. ఇంద్రసావర్ణియనఁ బ్రథ నెసఁగు మనువు, వంశమందుజనించి పేర్వాసిఁగాంచి
నట్టిఁడనరణ్యుఁడ నెడుమూర్ధాభిషిక్తుఁ, డీశభక్తుండుగలఁడొకఁ డీడ్యగుణుఁడు.

చ. ఇభ్యుఁడు సభ్యవర్తనుఁ డహీనయశఃపరిభాసమాన సౌ
రభ్యపరంపరాభర నిరంతరదిఙ్నికరాంతరుండు సౌ

లభ్యముగా శతాధ్వరములన్ భృగువంశ్యుఁ బురోధఁ జేసి వా
ల్లభ్యమునన్ బొనర్చి నుతులన్ బొనరింపఁగ దోడిపార్థివుల్. 74

ఉ. ఆ నరపాలమౌళికి గుణాన్విత లేవురుభార్య లుండి ర
మ్యాంగనిసులందు నూర్గురు కొమారు లొకర్తుకకూఁతురున్ బ్రియం
బొనటు లుద్భవించిరి ధరాధిపుఁ డందఱికన్నఁ గూఁతు స
న్మ్యానతరానురాగవిభవోన్నతిఁ జూచుచునుండు నిచ్చలున్. 75

వ. పద్మ యను పేరం బరంగు నబ్జాలారత్నంబు శైశవంబు దఱలి యౌవనం
బంకురింప. 76

క. సర్వాంగసుందరియునై, సర్వకలాసముదయ ప్రసాధిత యగుచున్
సర్వగుణాస్పద యగుచున్, సర్వజగన్మోహిని యన జగమున వెలసెా.

గీ. అంత నవయౌవనంబున నలరు నలదుఁ, బోణిఁ దన తనయనుగని భూపచంద్రుఁ
డెల్లదిశలకుఁ బత్రిక లింపుమీఱఁ, బనిచె ననురూపవరునిఁ గూర్పన్దలంచి.

—* పద్మను బిప్పలాదుం డను వృద్ధఋషి మోహించుట *—

మ. ఒకనాఁ డా లలితాంగి పద్మకమనీయోద్యన్మహాపద్మషం
డకలాపోజ్జ్వల పుష్పభద్రనదిలోనన్ స్నానమున్ జేయు వే
డుకతోడన్ బరిచారికాశతము దోడ్తోవచ్చి తా మజ్జనం
బకలంకాత్మ నొనర్చుచున్నఁ బరమేష్ఠ్యాత్మానుసారంబుగన్. 79

ఉ. అండజకేతనాహమిక కన్నువఁగూర్చిన నా దధీచి పు
త్రుండు మహాతపోరుచిర దుర్ధరతీవ్రమరీచి పిప్పలా
దుం డను మానితల్లజుఁడు తోయజగర్భనిభుండు మేటివృ
ద్ధుం డవగాహనార్థ మటఁ దోఁచి కనుంగొనె రాచకన్నియన్. 80

ఉ. చందురురేకఁబోలి కడు జానగు లేనగుమోముతీరుఁ గు
ల్కుం దగు నిక్కు చక్కనగు గుబ్బచనుంగవ మేల్మెఱుంగు చె
ల్వుం దళుకొందు పెందొడల పొందిక యందము చంద మక్కజం
బుం దమకంబుఁగూర్ప విరిబోణినిఁ జూచి మునీంద్రుఁ డార్తుఁడై. 81

వ. దాసీప్రముఖులఁ గాంచి యిట్లనియె.

ఈ రమణీమణిజనకుఁ • డెవ్వఁడు వంగడమెద్ది దీనికిన్
బేరగునక్షరంబు లెవి • పెండిలియయ్యెనొ లేదొ యాత్మనె
వ్వారలనేన్ వరించినదొ • వాస్తవమొప్పఁగఁ జెప్పుఁడన్న న
వ్వారలు భీరులై నిజము • పల్కిరి కల్కి తెఱఁగు సర్వమున్. 82

* పిప్పలాదఋషి పద్మన్ దనకిచ్చి పెండ్లిసేయుమని యనరణ్యు నడుగుట *

కన్నియ యడుగుటకు నమ్ముని, మిన్నంది నృపాలుఁ జేరి • మెప్పుదలిర్పన్
గన్నియ నిమ్మనె నట్లీ, కున్నన్ మిమ్మెల్ల భస్మ•మొనరింతు ననెన్. 83

ఆనుడి విన్నబోఁడ నక•టా యని మూర్ఛనుజెంది కుంది య
మ్మానవనాథుఁ డార్తిమెయి • మాన్పడియుండ జనంబులెల్లఁ గా
లానలతేజు నమ్మునికు•లాగ్రణిఁ గన్గొని యుల్కుఁ జెంది దీ
నాననులై సభాంగణము•నందు వసించిరి యెట్టకేలకున్. 84

ముదిసినయట్టి యిట్టిముని•ముఖ్యున కర్మిలి కూఁతు నీయఁగా
హృదయము దల్లడిల్లు నిఁక • నీయకయుండిన వృద్ధు క్రుద్ధుఁడై
గొదగొనిచంపు నిందఱను • ఘోరకృతాంతునికైవడిన్ వడిన్
బొదవిన యిట్టిచిక్కుడిపి • ప్రోచెడువా రెవరుందు రీయెడన్. 85

అని జనపతి పలవించుడు, జనములు విలపించి రతని • సతులున్ విని
మూర్ఛనుగొని వగచిరి దుఃఖం, బున మిగులన్ బొగలి•రతని పుత్రకులెల్లన్.

ఆసమయంబునం దొక మ•హామహుఁడో ఋషివర్యుఁ డా నృపున్
డాసి యిటుల్ వచించెను దృ•ఢంబుగఁ గన్య పరార్థమేకదా
వాసిగ నేఁడొ రేపొ యొక • వత్సకాలమునాఁడొ యేనికేన్
నీ సుత నిచ్చివేయు టది • నిక్కము కావున విన్మ నా నుడిన్. 87

పురుషవరేణ్యుఁ డుత్తమత•పోనిధి మౌనికులాగ్రగణ్యుఁ డీ
యురుతరతేజుఁ డీతనికి • నుర్వీపతీ! సుత నిచ్చి పెండ్లి వే
గిరముగఁ జేయు మట్లయినఁ • గీర్తియుఁ దేజము శ్రీయు నాయువుఁ
దొరకొను మీకు నెల్లరకు • దొడ్డతనం బిదియెంచు మాత్మలోన్. 88

— * అనరణ్యుఁడు పిప్పలాదమునికిఁ గూఁతు నిచ్చి పెండ్లి సేయుట * —

గీ. అనిన జననాథుఁ డాత్మజ • నరసి యాపె
యిష్టముఁ గాంచి తగఁ బురో•హితుల హితుల

బంధుగులఁగూర్చి పెండ్లి సంభారమెల్ల
నాయితముచేసి యొకనాఁటి యహమునందు. 89

క. ఆదరము లేకయే కన్యాదానము చేసి పెండ్లి యమరించి వడిన్
గాదిలిసుత నల్లునితోఁ, భూదయితుం డనిపె నపుడు మునిపల్లియకున్. 90

ఉ. తానును నగ్రపుత్రు వసుధాపతిఁ జేసి కొమారు లందఱిన్
సేనల నేలువారలనుఁ జేసి మహీశుఁడు దుఃఖితాత్ముఁడై
కాననునేగి యచ్చోటనె కాపురముండి తపంబు సేయుచున్
సూనశరాంతకున్ గడుఁ ద్రిశుద్ధిగఁ గొల్చుచునుండె నిచ్చలున్. 91

గీ. పద్మఁబద్మోపమను దన భార్యగాఁగఁ, బడసి తనయాశ్రమముఁ జేరి పరమమౌని
యనతిలంపటుఁడగుచు నిత్యంబు విహిత, ధర్మ మొనరింపుచుండె నుత్తమపుసరణి.

చ. జనకుఁ డరణ్యమేగుడు విశాంపతియై తగు కీర్తిమంతుఁడన్
ఘనభుజుఁ డప్డు తండ్రికయి క్రాఁగి యలందురి యంత భూప్రజన్
దనయులయట్ల కాచుచు నితాంతము ధర్మవుఁ దప్పకుండ మే
దినిఁ బరిపాలనంబు సుమతిన్ బొనరించుచు నుండె నిండుగన్. 93

గీ. ఇదియె యనరణ్యచరితము హిమనగేంద్ర!, పట్టిఁబట్టి యతండు తాపసునకిచ్చి
కాచికొనె నన్వవాయము క్కరణినీవు, శివునకీ శివనొసఁగి రక్షింపుకొలము.

గీ. అనుడు చలిమలఱేఁ డిట్టులనియె మౌని,వర్య! పద్మాశుభాంగి దాఁ బలితశీర్షుఁ
బిప్పలాదునిఁ బెండ్లాడి పేర్మి నెట్లు, కాపురముచేసెనో యెఱుఁగంగఁదెలుపు.

వ. అనిన వశిష్ఠుండు వినుమని యిట్లనియె.

క. అనరణ్యకన్యయును బతి, ననయంబుఁ ద్రిశుద్ధితోడ నబ్జాలయ వె
న్నునిఁబోలె చాల భక్తిన్, గొని సేవలఁ జేయుచుండెఁ గూరిమి పేర్మిన్.

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవినిఁ బరీక్షించుట *—

మ. అరవిందానన తీర్థమాడ నొకనాఁ డభ్రాపగన్ జేరఁబో
వ రహిన్ ధర్ముఁడు రాజరూపుఁడయి భాస్వన్మన్మథాకారుఁడై
వరమాలంకృతగాత్రుఁడై నవవయఃప్రాగల్భ్యగోచిష్ణుఁడై
వరరత్నోరుశతాంగయుక్తుఁడయి యబ్భామన్ బరీక్షింపఁగన్. 9

వ. తారసించి యిట్లనియె.

ఉ. సుందరి! యిందిరాసతినిఁ • జూడఁ బురందరుమందగామినిన్
విందగులేఁతజవ్వనపు•వింతలఁ బంతము లాడుచున్న నీ
యందము చందముల్ గెలిచి • యారడిఁగేరడమాడి మీఱునిం
దిందిరవేణి! యేలుమిఁక • దీనుని నీ పరిచారకున్ దమిన్. 98

చ. కడుముదుకై రుజన్బడలి • కాటికిఁ గాళ్ళను జాచియున్న న
వ్వెడఁగుమునిన్ దగన్ గొలువ • వేడుక లేమిటనబ్బ నీకు నేఁ
బుడమిదొరన్ రతిప్రియుఁడ • భోగసమర్థుఁడ నర్థినైతి నీ
కెడపక నాకురాణివయి • యెల్లసుఖంబులఁ గొన్ము కోమలీ! 99

మ. తను వత్యంతము భంగురంబలఁతి యీ • తారుణ్య మద్దానిలో
ఘనపుణ్యోదయ మిట్టి చక్కఁదన మీ • కాంతారభాగంబులో
ననుఁ బ్రేమించి మనోజభోగముల నా•నందోన్నతుల్ మీఱఁగాఁ
దనివిన్జెంది భవజ్జనిన్ గడిమిమై • ధన్యంబుగాఁ జేయుమా! 100

మ. సొగసుల్ గుల్కెడు కల్కులెక్కుడుగ నా • శుద్ధాంతమందుండి రా
మగువల్ నీ చరణంబు లొత్తుచు నినున్ • మన్నింతు రేప్రొద్దు లి
మ్మగ నీ యిష్టమువచ్చిన ట్లనిశమున్ • భోగింపుమీ యింపుమైఁ
దగ దీ మానినిఁబాసి నన్నెనయుమీ! • తన్వీశిరోరత్నమా! 101

క. అని మీఱుచున్న తమకం,బున నరదము డిగ్గి వేగఁ • బూఁబోఁణినిఁ జేఁ
గొన డాయుచున్న దవ్వులఁ, జని యదలిచి యిట్టులనియె•సాధ్వి గినుకతోన్.

— * పద్మాదేవి కోపించి ధర్మునకు శాపం బిచ్చుట *—

శా. దూరంబేగుము దూరమేగుము శఠా! • దుష్టాత్మ! రాజాధమా!
చీఱన్జేసెద నిన్ను ముక్కలుగ నా • శీలాసిచే నన్యకాం
తారక్తుండవు పాపసక్తుఁడవు నా • నాథున్ జగద్వంద్యతే
జోరింఛోళినిధాను నాడెదవె లోఁచ్చుల్ పిప్పలాదున్ ఘనున్. 103

ఆ. ఎంత వేత్తలైన • నెంత యుత్తములైన, నెంత ధీరులైన • నెంత శూరు
లైన నెంత వలతు•లైనఁ బరస్త్రీలఁ, జెఱుపఁదలఁచువారు • చెడుదు రెందు.

సుగంధి. ఓరి! నాదు శాపహేతి • నుక్కడంగి యిప్డు నీ
వే రహిన్దొలంగి వేఁడు•యింతు విద్ది నిక్కమా

సారసాప్తుఁ డెంతయేని శైత్యభావ మొందినన్
వారిజారి వేడియైన బాసదప్ప దిద్దిపో. 105

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవి యనుగ్రహంబుఁ గోరుట *—

క. అని శాపంబిడ ధర్ముఁడు, విని మనమునఁ గించనొంది వేదనరూపున్
గొని నిలిచి సంయమీంద్రుని, వనజేక్షణ కిట్టులనియె వణఁకుచు నంతన్.

ఉ. తల్లి! యనుగ్రహింపఁదగు ధర్ముఁడ నేను నృపుండఁగాను నీ
యుల్లము నారయంగ నిటు లుద్యమమూని యెఱింగి మెచ్చితిన్
దల్లులఁబోలె నెప్డు పర దారలఁ గన్గొనువాఁడ నేఁడటుల్
జెల్లని చెయ్విఁబూని యిటు శిక్షనుజెందితి నర్హ రీతిగాన్. 107

ఆ. చెడ్డ తెరువులోనఁ జేరి నడచువారి, కెల్ల శాస్తినొసఁగు నీశ్వరుండు
మంచిమార్గమందు సంచరించుచునున్న, వారి కతఁడె యిడఁడె వైభవముల.

సీ. కలిమి లేములను సౌఖ్యముల దుఃఖంబుల, జనమున కెవ్వఁ డొసంగు నెందుఁ
జెలిమియుఁ బగయును జేకూర్చి శత్రుమిత్రులఁ జేయ నెవఁడు పేశలుఁడుపుడమి
నీటఁ జల్లనను వహ్నిన్ వేడిమిన్ జాల, మాధుర్యమెవఁడు నేమమునఁగూర్చు
మహదాదికపదార్థ మండలి హేతువౌ, ప్రకృతి యెవ్వనికి లోఁబడి తనర్చు

గీ. సర్గరక్షాలయంబుల సలుపునెవఁడు, ముగురుమూర్తుల కెవ్వఁడు మూలమరయ
నట్టి పరమాత్మ శివునకు నర్థితోడ, వందన మొనర్తు దురితంబు డిందువడఁగ.

గీ. అని మనంబందు ఘనతరంబైన లజ్జ
యును భయంబును బెనఁగొన నూరకున్న
ధర్మదేవునిఁ గాంచి యా తాపసేంద్రు
రాణి యిట్లను మనమందు నవ్వనొంది. 110

ఉ. నన్ను బరీక్షసేయఁగ మనంబున నెంచి మహాత్మ! నీ విటుల్
జిన్నతనంబు వైఖరినిఁ జెందుటచేత నెఱుంగలేక నే
బన్నములాడి శాపమును బల్కితి స్త్రీజనచాపలంబునన్
బున్నెపువేల్పు వీవ గదుఁ బొందితిఁ జెందితి ధర్మలోపమున్. 111

క. నాశాపము వాలివో దా, వేశముతో నంటి నకట వృషభస్వామీ!
నీశుద్ధతఁ దెలియుదు నా, దేశింతు వ్యవస్థ నిపుడు దెలియుము దానిన్. 112

గీ. చందురుం డెట్లు క్షయరుజన్ • జెంది పాయు
నట్లె నీ విత్తెవులు సెంది • యవలఁబాయు
మెడప కొకభంగి క్షయ మొందె • దేని నీదు
క్షయము సర్గంబునకు నగు • క్షయము నిజము. 113

గీ. కృతయుగమునఁ జతుష్పాదా • కృతినిఁ దనరి
త్రేతఁజరణత్రియంబున • ఖ్యాతి నొంది
ద్వాపరంబున రెండు ప • థములఁ గలియు
గమున నొకపాదమున నుండఁ • గలవు నీవు. 114

క. ఇది విధిచోదితమై యి, ట్లొదవెను బెనువంతఁ దీన • నోరువుఁగొను పో
యెద నేఁ బతిసేవింపఁగ, సదయత సెలవి మ్మనాఁగ • సాధ్వి కతఁ డనెన్. 115

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవికి వరంబు లిచ్చుట *—

ఉ. అమ్మ! శుభంబు లొందుము ర • యమ్మున నీదు విభుండు దివ్యరూ
పమ్మును నూత్నయావనము • భాగ్యమునున్ రతిభోగశూరత
గమ్మనిపల్కుమాధురి న • ఖండతరాయువుఁ గాంచి మేటిసా
ఖ్యమ్ములఁదన్పు నిన్నుఁ జిర • కాలము లాలనమున్ బొనర్చుచున్. 116

సీ. అలమృకండుకుమారు • వలెఁ జిరంజీవియై, ధనదునివలె మహా • ధనికుఁడగుచు
అమరనాథునిపోల్కి • నైశ్వర్యవంతుఁడై, గోవిందుఁడట్టుల • శైవుఁడగుచు
కపిలమహాముని • కరణి సిద్ధుండయి, చందురునిచాడ్పు హ • ర్షకరుఁ డగుచు
అంగీరసునిభంగి • నతిమతిమంతుఁడై, పరమేష్ఠిపగిదిఁ ద • త్త్వజ్ఞుఁ డగుచు

గీ. నీదు ప్రాణేశ్వరుండిట్లు • నెగడు సిరుల, నీవు నిచ్చలుయువతివై • నిరుపమాన
భోగసామ్రాజ్యములనొంది • పుత్రదశక, మెలమిఁగనెదుపతివ్రతా • తిలక! యిలను

చ. ఇటుల వరంబులీయుడు ము • నీంద్రపురంధ్రి కరంబుప్రీతమై
పటుతర భక్తిభావము వి • భాసిల ధర్మునికిన్ బ్రదక్షిణం
బట నొనరించి మ్రొక్కి తన • యాశ్రమభూమికిఁ బోయె నంత వి
స్ఫుటముగ నాపెఁగూర్చి బలు • చోటుల నెన్నుచుఁ బోయె ధర్ముఁడున్. 118

గీ. ధర్ముఁడొసగిన వరమునఁ • దరుణుఁడైన, విభునితో భోగసుఖముల • వెగ్గలముగ
దనిసిపదుగురుతనయులఁ • గనిముదమునఁ, దనరెఁబద్మామహాదేవి • ధాత్రియందు

ఉ. కావున శైలరాజ! యిఁకఁ • గాలిక నీసున కిమ్ము బంతమున్
బోవిడు మేదురోజులకుఁ • బూర్ణకలానిధి పుత్త్రియుక్తుఁడై
శ్రీవిలసిల్ల రోహిణినిఁ • జెంది వసింపఁగఁ బంచమంబునన్
జీవుఁడు గ్రాల లగ్నపతి • చెల్వుగ లగ్నమునన్ వసింపఁగన్. 120

గీ. విను శుభగ్రహదృష్టమై • వెలసి పాప,దృష్టిఁగన దీముహూర్తంబు • దీనమార్గ
మాసమున సోమవారంబు • మాపురన్ శి,వను శివునకిచ్చిసల్పువి • వాహమరసి.

—* హిమవంతుఁ డాలోచించి పార్వతిని శివున కిచ్చెదననుట *—

వ. అని వశిష్ఠుం డిట్లుపదేశించి మనంబునందు శివున్ దలంపుచు మిన్నకున్నంత
మేనకాకాంతుం డమ్మహాత్ముని వచనంబుల కక్కజంబునొంది మైనాకముఖ్యు
లగు కుమారకులను సుమేరుప్రముఖులగు నిఖిలపర్వతరాజబంధువులనుఁగాంచి
యిట్లనియె. 122

ఉ. వీఁక వశిష్ఠువాక్యముల • వింటిరికాదె హితంబుగాఁగ మై
నాక! మహేంద్రభూధర! క • నద్ఘనవైభవమందరాద్రి! చా
మీకరగోత్ర! వింధ్యగిరి! మీ • రలు కార్యమెఱింగి పేర్మిమై
నాకు వచింపుఁ డిప్పుడు మ • నఃప్రియమొంది యొనర్తు నేనటుల్. 123

ఉ. అనవుడుఁ బర్వతేంద్రు లిటు • లాదటఁబల్కిరి దేవకార్య మిం
పౌనరఁగఁ గూర్పనే యిటుల • నుద్భవమొందెను గాళి, యందు శ
ర్వానికయి తాఁ దపోవ్రత మ • పూర్వముగా నొనరించి యాశు భ
ర్తనుగ వరంబునొందె విహి • తంబగు నిద్ది విమర్శనార్హమే? 124

క. సందియమొందక యిఁక బా,లేందుధరున కిమ్ము వేడ్క • లిగురొత్తఁగ నీ
నందన నని గిరివరు లా,నందంబుగఁ జెప్పిరపుడు • నగరాజునకున్. 125

చ. విని హిమవంతుఁ డెంతయును • వేడుకఁ జెందె హిమాద్రిజాతయున్
ఘనముగ మానసంబున వి • కాసమునొందె మహర్షు లాత్మలోఁ
గొనిరి ముదంబు మేనకకుఁ • గొండలమాఱఁగ నవ్వసిష్ఠగే
హిని ప్రియవాక్ప్రమత్కృతుల • నెంతయుఁ బ్రీతముఁ జేసెఁ జేతమున్. 126

చ. మునుల కరుంధతీసతికిఁ • బొందుగ నాథునితోడ మృష్టభో
జనములఁ బెట్టి తాఁ గుడిచె • శైలకలత్రము శైలనాథుఁ డా

యనఘులకున్ విడెంబులిడి • యంజలిచేసి మహాత్ములార! నా
తనువు మనం బపత్యమును • ధాత్రియు బుద్ధియుఁ జంద్రమౌళి వే. 127

క. అని తనతనయను నాదరమున నగల నలంకరించి • భూధరుఁడు వశి
ష్ఠునికడనుంచి యనెన్ శర్వుని సొమ్మిది నిశ్చితంబు • మునివరులారా!

—* ఋషులు పార్వతికిఁ బ్రధానంబుచేసి శివునికడ కేగుట *—

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

గీ. శంకరుఁడు భిక్షుకుఁడు; దాత • శైలరాజు;
భిక్ష పార్వతి; యిఁక నొండు • పేర్మి గలదె?
ధన్యుఁడవు శైలరాజ మూర్ధన్య! నీదు
భాగధేయంబుఁ జెప్పఁగ • వలనుగాదు. 129

చ. ఎలసము మీఱ నిట్లని మునీంద్రులు పార్వతిఁ జేతనంటి పెం
పలరఁగ దీవెనల్ సలిపి • రమ్మరొ! శంకరుఁ బెండ్లియాడు ని
చ్చలు సుఖదాత్రివై తనరు • శర్వున కెప్డు వలక్షపక్షమం
దలి నెలరేకవోలె నిఁకఁ • దన్వి! భవద్గుణరాజి రాజిలున్. 130

క. ఆశాసించి యిటుల్ మా, నీశానులు పుష్పఫలము • లిడి రార్యకు శై
లేశునకు వక్కలాకులు, ప్రాశస్త్యముగాఁగ నిడిరి • బరవసమొసఁగన్. 131

గీ. అగకులేంద్రుండు మంగళాయనము గదురఁ
బసపుఁ గుంకుములును గొని • పరఁగఁ దనదు
మీసము లలంకరించెఁ బేర్మిన్ ఋషులు వి
వాహ శుభలగ్న మప్పుడేర్పఱచి రంత. 132

వ. పరస్పరంబు సంతుష్టులై శుభప్రసంగంబు లాచరించి యున్నంత సప్తర్షు లరుంధతీ సహితులై మేనకా నగరాజుల వీడ్కొని నిమేషమాత్రంబునఁ గైలాసద్వారంబుఁ జేరి నంది యనుమతినంది మహేశ్వరాస్థానంబుఁ జేరి సాష్టాంగం బొరగి మ్రొక్కి యిట్లు వక్కాణించిరి. 133

శా. దేవాధీశ! మహేశ! భవ్యకరుణాదీవ్యత్సముద్రా! భవ
త్సేవాసక్తులమైన మానుడుల నెంతేఁ బ్రీతి నాలింపు మే
నావామాక్షికిఁ బర్వతేంద్రునకు నానాభంగులన్ బోధలన్
గావింపన్ దెలివొంది నీ కుమనిడంగాఁ జెప్పి రొప్పొందుచున్. 134

గీ. నాల్గురోజుల కిఁకను లగ్నంబు దేవ!
సురలతో నీవు హిమగిరి • కరిగి యందుఁ
బార్వతినిఁ బెండ్లియాడు మభంగమోద
మెసఁగఁగఁ గుమారలబ్ధికై • యిచ్చమెఱయ 135

వ. అనిన విని మహేశ్వరుండు సంతుష్టాంతరంగుండై మునివర్యుల కిట్లనియె. 136

ఆ. పెండ్లియనఁగ నేమొ • పేరంటమన నేమొ, నాకుఁ బరిచయంబు • లేకపోయె
నిందుఁ గడఁగి చెప్పఁడే • యేమివలయునో, నిగమవాదులార • నేర్మిపేర్మి. 137

వ. అనుడు విని మునులు శివుని లౌకికవచనంబుల కలరి నవ్వుచు నిట్లనిరి. 138

క. కమలామాధవులను వా, గ్రమణీధాతల శచీపు • రందరుల విభూ!
సుమనోగణముల సన్ముని, సముదయముల నచ్చరలను • సరఁగబిలువుమీ.

క. వారెల్లవచ్చి సర్వము, నేరుపుతో సిద్ధపఱచి • నెయ్యమెసంగన్
గూరుతురు పెండ్లి లోకా, ధార! యిఁకన్ బోయివచ్చెదము సెలవిమ్మా! 140

—* హిమవంతుఁడు శివునకుఁ గల్యాణపత్రికఁ బంపుట *—

వ. అని సెలవొంది ఋషులారంజోతితో నిజధామంబుల కరిగి రంత నట హిమవంతుండు పుత్రమిత్రబంధుపరివారసామంతయుతుండై గర్గుండను స్వపురోహితునితోడ లగ్నపత్రికను లిఖింపఁజేసి మహేశ్వరునకుఁ బుత్తెంచినఁ బరమేశ్వరుఁ డతిప్రీతుండై యద్దానిఁ బుచ్చికొని తెచ్చినవారలకు దుకూలాంబరమణిమయాభరణంబుల యథోచితంబుగ నిచ్చి యనిపిన నవ్వారు సంతుష్టులై మరల హిమవంతున్ జేరి మహేశార్పిత బహుమానంబులఁ గాన్పింపుడు హిమవంతుఁ డత్యంతసంతోషితస్వాంతుండై పరిజనంబులకు వివాహసామగ్రిన్ గూర్ప నాదేశించిన నవ్వారలు 141

—* హిమవత్పరిజనులు పెండ్లిసామగ్రినిఁ గూర్పుట *—

సీ. బియ్యంబు గోదుమల్ • పెసలు కందులు మినుమ, లలచందలును సెన • గలునుగొండ
లంతేసి కూరిచి • యందుఁ బెసల్ మొదల్గలవాని పప్పులు • గాఁగ విసిరి
యెల్ల ధాన్యపుపిండ్లు • నెసఁగించి నువ్వులా, వాలు మెంతులు మిరి • యాలు జీల
కఱ్ఱ యిమ్ములు నుప్పు • కప్పురపుంగట్లు, చింతపండు గుడంబు • చెఱువులగమి

గీ. తేనెచక్కెర హైయంగ • వీనములయు, నేఱులును నాల పాల్ పెర్గు • నేర్లునూనె
బావులును నేతినూతులు • పసపుగుట్ట, లటుకులింగువ సొంటియిం • డ్లమరఁగూర్చి.

గీ. మఱియు ఖర్జూరపండ్లు గో॰బ్బెరయుఁ దమల
పాకుఁదోటలు పోకల॰మాత్రికులును ల
వంగములు జాజికాయ ల ॰ వ్వానిపత్త్రి
రియును నేలకికాయల్ వె॰లయు నిరవులు. 143

సీ. గసగసాల్ ధనియాల్ కల॰కండ ద్రాక్ష, పండ్లునున్ జీడిమామిడి॰పప్పుచార
పప్పు కుంకుమపూవు॰జవాదిపునుఁగు, కుంకుముపు జందురముగల॰కొట్లబారు
గీ. అగరుబుక్కగులాలును॰నత్తరువును, గోరజము కస్తురియును బ॰న్నీరుఁ బచ్చ
కప్పురంబు గచోరముల్ గమ్మధూప, పుంబొడులుపున్గువత్తులు॰పొలుచుగదులు

ఉ. బంగరుపళ్లెరంబులును ॰ బంగరుబాదముటాకులున్ మఱిన్
బంగరరంటియాకులును ॰ బంగరుగిన్నెలు పైఁడిదొన్నెలున్
బంగరుపంచపాత్రములు ॰ బంగరుచెంబులు పైఁడిబిందెలున్
బంగరు పీటిపేటులును ॰ బంగరుటుద్ధరణుల్ సమృద్ధిగాన్. 146

గీ. పైఁడిపన్నీరుబుడ్లును ॰ పైఁడిచంద,నంబు గిండ్లును బైఁడికి॰ర్వంబు గిండ్లు
పైఁడియత్తరుబరణులు ॰ పైఁడియగరు,వత్తులమరించు పాత్రము॰ల్వరుసమీఱ.

చ. వలిపపుఁబట్టుఁబుట్టములు ॰ వన్నెల వన్నెల మించు పావడల్
జిలిబిలి జాళువా సరిగ॰చీరలు బంగరు పట్టురైఁకలున్
జెలువపుఁ బట్టుదోవతులు ॰ చిత్రవిచిత్రపుఁ బైఁడికండువాల్
జలతరుపట్టుసేలువులు ॰ సారగురాజ్కవచేలము ల్గడున్. 148

మ. మణిహారంబులు వజ్రపుంగడియముల్ ॰ మాణిక్యతాటంకముల్
గణనీయాపులతారహారములు ము॰క్తారత్నకేయూరముల్
క్వణదుద్యన్మణినూపురంబులును భా॰స్వద్రత్నకాంచుల్ శిరో
మణులున్ గాంచనయజ్ఞసూత్రములు శుం॰భత్పద్మరాగోర్మికల్. 149

క. నవధాన్యంబులు లాజలు, నవరత్నంబులును దర్భ ॰ నవతంతులునున్
నవపంచపల్లవంబులు, నవకల్పసుమములు దగు గో॰నబుఁ బుట్టికలుక.

చ. అరిసెలు చక్కిలంబులును ॰ నప్పడముల్ వడియంబు లింపుమీ
ర్గరిజెలు లడ్డువంబులును ॰ గమ్మనిరొట్టెల పూపముల్ జవుల్
పొరయు జిలేబులున్ మణుగు॰పూవులు ఫీవరు లాసవంబులున్
బరిపరియూరుఁగాయలును ॰ పానకముల్ పలుతీరు లొప్పుగాన్. 151

వ. మఱియు ననేకప్రకారంబులైన వస్త్రప్రకరంబుల నాయితంబుచేసి యమరిక మెఱయనుంచి రంత గోత్రపురంధ్రు లొక్కశుభముహూర్తంబున బేరను వాసినీజనంబులన్ గూడికొని పార్వతికి మంగళాలంకారంబుఁ జేయందొడంగి తా మమూల్య దివ్యాంబరహరిద్రాచందనకుసుమాభరణాలంకృతలై

—* సువాసినులు పార్వతికిఁ బెండ్లికూఁతును జేయుట *—

గీ. మంగళస్నాన మాజగన్మంగళాంగి, కనువుగాఁగూర్చి తడియొత్తి యందమైన
జలతరీజిల్గుఁబట్టువల్వలను గట్టి, నుదుటఁ గల్యాణతిలకంబు గుదురుపఱచి 153

సీ. పునుఁగు నెత్తావికలపంబుఁ బూసి యఱుతఁ
గైశ్యమున హారిచందన కల్పపుష్ప
దామములఁగూర్చి మణిమయో దారభూష
ణములఁ గైసేసి రుత్సవం బమరనపుడు.

—* హిమవంతుని చుట్టంబులు పెండ్లికి వచ్చుట *—

క. గిరిరాజేంద్రుఁడు కౌతుక,మరుదొప్పఁగ బంధుమిత్రు లందఱినిఁ దగన్
వరుసగఁ బిలువఁగ నంత నె, బిరబిర వార్వచ్చి రప్డు పెంపుదలిర్పన్. 155

క. ఘనవిభవమొప్పఁ గాంతా,జనములతోఁ బుత్త్రమిత్రజనములతో వా
హనములతోఁ బరిచారక,జనములతో వచ్చిరపుడు శైలకులజనుల్. 156

ఉ. శ్రీచెలువొందురత్నములు చెన్నెసలారెడు నాణిముత్యముల్
పూఁచిన పైఁడితామర లపూర్వమణుల్ పవడంబుతీవెలున్
రోచనమున్ మృగీమదము రుక్మముఁ గానుకలఁ దెచ్చి రప్డు క్రౌం
చాచలకాంచనాచలగజాచలవింధ్యమహాచలేశ్వరుల్. 157

మ. మఱియున్ మందరచందనాయతనరామత్సొమ్మధరంబుల్ రహిన్
గరవీరాద్రియు దర్దురాద్రియును శ్రీకాలంజరాహార్యముల్
బిరుదొప్పారెడు పారియాత్రగిరి యావృద్ధాచలంబున్ రమా
కరమౌ వేంకటశైలరాజమును వేడ్కన్ వచ్చె నత్యున్నతిన్. 158

గీ. ఇఁకఁ ద్రికూటామ్రకూట మహేంద్రకూట
గంధమాదన మాల్యవద్గ్రావవరులు
బ్రహ్మపుత్రి సరస్వతీ బాహుదా శ
రావతీ సింధు శోణ భద్రా నదులును. 159

క. గంగయు యమునయు నర్మద,యుం గోదావరియు భీమ•యుం గృష్ణయునుఁ
బొంగెసఁగఁ దుంగభద్రయు,నుం గావేరియును సరయు•నున్ బ్రియమొప్పన్.

వ. ఇట్లనేకంబులగు గిరి నదీనదంబు లుమామహేశ్వరుల యుద్వాహంబని మహోత్సాహంబున ననేక రత్నోపాయనంబులఁ గొని నిజానుచర సముద యంబులతోడ నోషధిప్రస్థంబునకు విచ్చేయ నప్పుడప్పురంబు బహుజనాకీర్ణం బును రమణీయకేతుధ్వజవిరాజితంబును జతురంగబల విలసద్రజోవితా నాచ్ఛాదితార్కమండలంబును నై పరంగె నంత హిమవంతుం డరుదెంచినట్టి బంధుమిత్రసామంతాభ్యాగతజనంబునకెల్ల నెదురేగి యుచితరీతి సన్మానించి కాంచనసౌధంబుల నివసింపఁజేసి వివిధోపచారంబులఁ బరితోషంబు సేయుచు స్వపురోహితుండగు గర్గుని యనుమతిన్ గల్యాణమంటప నిర్మాణంబునకై విశ్వకర్మను బిలిచి సెలవొసంగ నతండు. 161

—* కల్యాణమంటప నిర్మాణము *—

క. పదివేలయోజనంబుల్, చదరము గల్గిన సమస్థ•లమునందుఁ బసం
దొదవఁగ వివాహమందిర, మొదవించెను గనకమణిగ•ణోల్లాసితమున్. 162

వ. అందు

శా. ప్రాకారంబులు ద్వారముల్ గుసుమితా•రామంబు లచ్ఛాంబునా
లీకోద్భాసితటాకరాజములు కే•ళీకుంజపుంజంబులున్
కేకిస్థానములున్ విచిత్రగృహముల్ • క్రీడార్హసంభారముల్
పాకాగారము లారగింపు చవికెల్ • భాండారగేహంబులున్ 163

శా. నానావర్ణకుశేశయప్రకరకాం • త క్రౌంచకాదంబని
స్వానానూనసరోవరంబులును దీ • వ్యద్భర్మ హర్మ్యంబులున్
గానాగారములైందవాశ్మమయరం•గచ్చంద్ర శాలల్ గడున్
జానొప్పచ్చల తిన్నెలున్ ఘనమణి • స్తంభాంగణంబుల్ రహిన్ 164

మ. జలయంత్రంబులు నీళ్ళనాడు గదులా • స్థానంబు లంతఃపురం
బులు పూజాయతనంబులున్ మణిమయా • భోగప్రపాశాలలు
జ్వల రత్నాతత శాతకుంభమయమం•చప్రాంచితాగారముల్
లలితార్కాయిత రత్నదీపవితతుల్ • రంగత్తటిజ్జ్యోతులున్. 165

క. బంగారు మేల్మి మేనా,లుం గనకపుటందలంబు॰లున్ బలుతీర్లా
రంగారు రవలతేరులు, పొంగగు ముత్యాలసరుల ॰ పుష్పకవితతుల్. 166

గీ. వాపికాభాససుస్థల ॰ భాగములును, సుస్థలాభాసవాపికా॰స్తోమములును
చరతతిన్ బురుడించు న॰చరచయం బ, చరములన్ గేణిచేసెను॰ చరవితతులు.

వ. మఱియును.

ఉ. కల్పితపర్వతంబులును ॰ గల్పితనిర్ఝరిణీవతంసకుల్
కల్పితసింహముల్ మఱియుఁ ॰ గల్పితమత్తకరీంద్ర యూథముల్
కల్పితగోకులంబులును ॰ గల్పితసాదితురంగసంఘముల్
కల్పితహంసపంక్తులును ॰ గల్పితవీరభటు ల్దలిర్పఁగాన్. 168

శా. క్షీరోదంబున జాతమాత్ర యగు లక్ష్మీదేవి కైరావతం
బారాజీవసరంబు నిచ్చుపగిదిన్ ॰ హైరణ్యలక్ష్మిన్ మహా
శ్రీరంజిల్లఁగ స్వర్ణపద్మసర హ॰స్తిశ్రేష్ఠమున్ దద్గృహ
ద్వారంబందున నిల్పె శిల్పరచనా ॰ దాక్ష్యంబు పేరొందఁగాన్. 169

క. మఱియొక్క ద్వారసీమను, నరుదుగ రాజతపునంది ॰ సమరిచి నెఱిగా
నిఱుగెలఁకులసిత చామర,ధరముల రాజతగజములఁ ॰ దనరఁగ నిలిపెన్.

ఉ. ఇమ్ముగ లోకపాలకుల ॰ నెల్లర మానుల నెల్లరన్ స్వగే
హమ్ములతోడ నాత్మదయి॰తాత్మజవాహన సైనికా ప్తబృం
దమ్ములతోడ నొక్కయెడ ॰ దారుమయంబులఁ జేసి నిల్పె మో
హమ్మును జెంది ప్రేక్షకు లహో! యని మాటికి మెచ్చునట్లుగాఁ. 171

చ. ఒకయెడ హేమపద్మమున ॰ నొప్పఁగ ధాతను బల్కుకల్కి హం
సకులవతంసమున్ నిగమ ॰ సంచయమున్ సనకాది యోగిరా
ణ్నికరము నారదాదిక ము॰నిప్రకరంబును సిద్ధసంఘమున్
రకముగసల్పి నిల్పెను గ॰రంబు ప్రమోదమునొంద నాగరుల్. 172

చ. చిలువలజేని సెజ్జపయి ॰ శ్రీసతి పాదము లొత్తుచుండఁగా
నలువయు నాభిపుష్కరము॰నన్ శ్రుతిగానము సేయుచుండఁగాఁ
బులుఁగులతేఁడు తెక్కగవఁ ॰ బొందుగ వీవన వేయుచుండఁగా
నల హరినిన్ రచించి కడు ॰ నందముగా నమరించె నొక్కెడన్. 173

ఉ. శ్రీవెలయంగ వాసవుఁ డ॰శేషమరు న్నివహంబుఁ గొల్వ నై
రావణ గంధసింధురము ॰ రాణదలిర్పఁగ నెక్కి యప్సర
స్త్రీవిత తేష్ట నృత్తములఁ ॰ జెల్వుగఁ గాంచెడునట్లు నొక్క శో
భావహహా స్థలంబున భ॰శా! యనఁ గూరిచియుంచె నేర్పునన్. 174

ఆ. ఇట్లు దివ్యరాజి ॰ నెల్లను గడుఁ జిత్రముగ రచించి వేగ॰ముగ వివాహ
మునకువచ్చు వేలు॰పులకును మునులకుఁ, దక్కువారికెల్లఁ ॰ దగినయట్లు.

గీ. వేఱువేఱుగ మంచిని ॰ వేశనములఁ
గూర్పఁదలకొని వారికి నై ॰ కుంఠపురముఁ
గమలభవునకు సత్యలో ॰ కంబు హరిహ
యునకు నాకంబు నిర్మించి ॰ యుంచెనచట 176

ఉ. తక్కిన లోకపాలురకుఁ ॰ దాపసవర్యులకెల్ల వారివా
యిక్కలవంటి సద్మముల ॰ హెచ్చుగ నేర్పడఁజేసి వానిలో
నొక్కటి దక్కలేదనఁగ ॰ నుండెడునట్లు సమస్తవస్తువుల్
జక్కఁగఁగూర్చి చేర్చె హిమ ॰ శైలపతంసుఁడు బాగుబాగనన్ 177

ఉ. పుష్పితవృక్షముల్ ఫలిత ॰ భూజములుక్ నవరత్న వేదికల్
పౌష్కరసాభిషేకహిమ ॰ భానుశిలాంగణ మండలంబువా
స్తోష్పతివాటికావిభవ ॰ దూషకనిష్కుటకోటియున్ రహిన్
గీష్పతిముఖ్యకోవిదు లొ॰గిన్ బొగడంగఁ బొనర్చెమించుగన్ 178

ఆ. కడుబెడంగు గదురఁ॰గాంచన నవరత్న, రాజి యలరఁగాఁగ॰ర్గవాణపు
వేదినిఁకనుయుజ్ఞ ॰ వేదినిఁ బొనరించె, బాలచంద్రధరుఁడు ॰ బాగనంగ 179

ఆ. దేవశిల్పి యిట్లు ॰ తీర్చినమంటపం బెలమిఁగాంచి హిమన ॰ గేంద్రుఁడపుడు
చాలసంతసించి ॰ సరగున నగరుఁగై, సేయనాగరులకు ॰ సెలవొసంగె 180

వ. అంత వారును

—* పౌరులోషధి ప్రస్థంబును సింగారించుట *—

సీ. చెలువగురంగులఁ ॰ జిత్రించి నెల్లెడ, మేడలబారుపై ॰ మెచ్చుగులుక
ముత్యాలగవసుల॰మురువొప్పఁగూర్చిరి, రాజమార్గములందు॰రాణదనర
చిత్రిధ్వజపతాక॰శృంగారమాలికల్, గట్టిరి రకరకాల్॰గాంతియలర
వైద్యుతదీపముల్॰వరుసగామణిదీప, ములఁ బలుతీరుల॰నలరఁదీర్చి

గీ. రగరుపస్నీటితో రథ్యలలికిమేలి, కప్పురపు ముగ్గులిడిరి చొక్కమగు కప్పు రపుటరటిమాలికలామ్రపర్ణములు గడుసు, భాయనమ్ముగఁ గట్టిరి యన్నిదిశల.

—* శివుడు నారదమునికా దలఁప సతఁడు వచ్చుట *—

గీ. అంతఁగలధౌతభూధరాభ్యంతికమున, శివుఁడు కల్యాణపత్రికఁ జేతదాల్చి చదివికొని సంతసంబొందిసరగ నార, దముని నాత్మమునందప్పు దలఁపనతఁడు

చ. పరువునవచ్చి య త్తపసి • భర్గుని పాదపయోజయుగ్మమం దెఱఁగి నుతింపుచున్నిలువ • నీశ్వరుఁ డాతనిఁగాంచి సన్మునీ శ్వర! విను మద్రిరాజసుత • చాల తపస్సొనరించి నన్నుఁ దాఁ బరిణయమాడు మంచడిగె • భక్తికిమెచ్చి వరంబొసంగితిన్ 183

గీ. స ప్తఋషులు తుషారాద్రి • చంద్రుకడకుఁ బోయి సుముహూర్తనిశ్చయంబును బొనర్చి రిఁకను నాల్గవగోజున • నే వివాహ లగ్నమందులకై నిన్ద • లంచుటయ్యె 184

క. అనినవిని నారదుండ, త్యనురాగముతోడ నిట్టు • లనెనభవునితో ననఘ చరిత! భక్తులకెం,దును ననుకూలుండవగుట • నున్ బ్రియమయ్యెన్

గీ. ఇఁకను దాసుఁడనైన నా • కెద్దియేనిఁ దగినపనిచెప్పి చేయింపఁ • దగు మహేశ యనినఁ బరమేశ్వరుం డిట్టు • లనియె దివ్య ముని! వినుము చెప్పెదను పని • ఘనతమెఱయ. 186

—* శివుఁడు నారదునిచే దివ్యజనంబులనెల్లఁ బిలిపించుట *—

ఉ. దేవతలక్ మునీంద్రులను • దివ్యులనెల్లఁ గళత్ర పుత్ర మి త్రావళితోడఁ బెండ్లికి ర • యమ్మున రండని పిల్వఁగావలెన్ నావచనం బిదంచును జ • నంబులకెల్ల వచింపఁగావలెన్ నీవిటు పిల్చివచ్చి కడు • సర్పునఁ గార్యముఁ గూర్పఁగావలెన్. 187

గీ. ఎవ్వరే నిప్డు నా పెండ్లి • కేగుదెంచ రేని నాత్మీయవర్గంబు • లోన వారి నెఱిఁగి వెలిసేయుఁడనఁగ ము • నీంద్రుఁ డలరి మ్రొక్కి సెలవొంది పోయె న • భోముఖమున. 188

వ. నారదుం డతిత్వరితంబున వైకుంఠాది సకలలోకంబులకేఁగి దివ్యమునిజనంబుల కెల్లరకు శివకల్యాణం బెఱింగించి పిలిచి వచ్చి యీశ్వరుఁ జేరికొనియె నయ్యవసరంబున. 189

సీ. వైకుంఠమునసుండి • వనజనేత్రుఁడు సిరితో నలంకృతుఁడయి • తోడరివచ్చె
సత్యలోకమునుండి • చతురాననుఁడు పల్కుఁ, గల్కితోఁ గైసేసి • కదలివచ్చె
అమరాలయమునుండి • హరిహయుం డింద్రాణితో జయంతాదుల • తోడవచ్చె
పావకాదికదిశా • పాలకుల్ తత్తన్నివాసములందుండి • వచ్చిరెలమి

గీ. వరుసగా భాస్కరాది న • వగ్రహములు
సప్తమాతృక లలవశి • ష్ఠప్రముఖబు
షులు మునులు దివ్యసిద్ధసా • ధ్యులును నచ్చ
రలునువచ్చిరి గడుసంబ • రంబు మెఱయ

—* దేవపురంధ్రులు శివుని పెండ్లికొడుకుఁ జేయుట *—

వ. ఇఁక ననేకదివ్య యక్షగంధర్వ విద్యాధరోరగాదులు వచ్చి పరమేశ్వరునకు మ్రొక్కి నిలిచిరంత మహేశ్వరుఁడును వచ్చినవారలనెల్ల యథాయోగ్యంబుగ గారవించుడు వారెల్లఁ బొంగిపొరలి మహోత్సాహంబునఁ గార్యభారంబు వహించిరపుడు కైలాసంబు మహాద్భుతోత్సవంబై యెసంగె నంతొక్కసుముహూర్తంబందు సప్తమాతృకలీశ్వరునకు మంగళాభిషేకంబుఁ గావించి హరిద్రచందనాక్షత పుష్పంబుల నలంకారంబుఁగావించిరి. 191

ఆ. విష్ణువీశ్వరునకు • విన్నపంబొనరించె, దేవ! చిత్తగించి • యీ వివాహ
మర్థి గృహ్యావిధిగ • నాచరింపుము నిన్నె, యనుసరించియెల్ల • రాచరింత్రు 192

ఆ. అనిన దేవదేవుఁ • డంగీకరింపుడు, బ్రహ్మదేవుఁడపుడు • ప్రౌఢిదనర
మంటపప్రతిష్ఠ • మఱియు నాందీముఖం • బులనుసల్పె దివ్య • మునులఁగూడి.

ఉ. గౌతముఁడున్ వసిష్ఠుఁడునుఁ • గశ్యపుఁ డత్రి శిలాద కర్దముల్
ప్రీతివిభుండునున్ భృగు మ • రీచి దధీచులు పైలుఁ డుత్తమ
ఖ్యాతికరుం డగస్త్యుఁడును • గణ్వుఁడు మున్నగు మౌనివల్లభుల్
ధాత సమీపమందు నవ • ధానముతో వసియించి మించుగన్. 194

క. దక్షత మెఱియంగ శుభా, పేక్షన్ వేదోక్తనియమ • విహితసరణితో
దీక్షాబంధము లోకా, ధ్యక్షునకున్ గట్టిరెలమి • దైవాఱంగన్. 195

క. మిహిరపురోగామి నవ,గ్రహమండల పూజనమును • గ్రచ్చఱ విఘ్నా
పహముగ నొనర్పఁజేసిరి, బహువిజ్ఞత కల్మి బల్మి • పరువంబలరన్. 196

క. వేదత్రయసూక్తంబుల, నాదరమునఁ జదివి మంగ•ళాశాసనమున్
బ్రోదిగ నొనర్చి పెండ్లికిఁ, బోదమిఁకని విన్నవింప • భువనేశ్వరుఁడున్.

—* శివుఁడు ప్రమథ దేవబలంబులతో వివాహమున కరుగుట *—

శా. నానావాద్యములెల్ల మ్రోయఁగ మహా•నందంబుతో నప్సర
స్త్రీనృత్తంబులు గానముల్ సెలఁగ స్వా•స్తిధ్యానముల్ సన్మునీ
శానుల్ సల్పఁగ మంచిమారుతమునన్ • జక్రాయుధాద్యుల్ జయ
ధ్యానంబుల్ పొనరింపఁగా గిరి బహి•స్థానంబుఁ జేరెన్ సిరిన్. 198

వ. అంత నంది కేశ్వరుండు శివానుమతిన్ జెంది కొందఱ గణపాలురఁ గైలాసంబు
నంద యునిచి తక్కుంగల ప్రమథ భూతగణంబులనెల్లఁ బరమేశ్వరునితో
హిమవన్నగంబున కుత్సవపురస్సరంబుగాఁ గదలుండని యానతి నొసంగిన
నవ్వార లమితోత్సాహంబున నలంకృతులై తమ బలంబులనెల్ల మున్నిడు
కొని వేలువేలుగ నిట్లు ప్రార్థనంబుఁ జేసిరి. 199

సీ. కోటిబలంబుఁ దో•డ్కొని శంకుకర్ణుండు, నాలుగుకోట్ల సే•నల విశాఖుఁ
డైదుకోటుల సైన్య • మమరఁగ పాలాఖ్యుఁ డారుకోట్లొప్ప సం•దారకుండు
ఎనిమిదికోట్ల వా•హినితోడ దుందుభుఁ, డల్లె యావేశనుఁ • డల్లె వికృతుఁ
డల్లె విష్టంభకుం•డట్టులే చంద్రతా, పనుఁడింక మేటియా•పారిజాతుఁ

గీ. డెలమిఁ దొమ్మిదికోట్ల వా•హినులతోడఁ
గేకరాఖ్యుండు పదికోట్ల • మూఁకతోడఁ
గుండపర్వతకులు పది • రెండుకోట్ల
బలఁగములతోడ నడిచిరి • చలువమలకు 200

గీ. అగ్నిముఖుఁడొక్క కోటితో•నర్కమూర్థుఁ
డొక్క కోటిఘనావహుం•డొక్క కోటి
నా చతుర్వక్త్రుఁ డేడుకో•ట్లల మహాబ
లుండు దొమ్మిదికోటుల • దండులుండ 201

క. కరణుం డిరువదికోటులు, నఱువదికోట్లొప్పఁగాక•యాదోదరుఁడుగ్
హారువగు సైన్యంబలరఁగ, నరుదుగ నడిచిరి హిమాల•యంబునకు వడిన్ 202

వ. మఱియు సర్వాంతకుండును సంతానకుఁడును ననుగణవర్యు లిరువురొక రొక రఱువదేసికోట్ల బలంబులతోడను గాప్తాంగుష్ఠుండును విరూపాక్షుండును సుకేశుండును, వృషభుండును, దాళకేతుండును, షడాస్యుండును, జంచ్వాస్యుండును, సంవర్తకుండును, జైత్రుండును, లకులీశుండును. లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, భృంగిరిటుండును, నళనియు, భానుకుండును నొక్కరొక రఱువది నాలుగుకోట్ల బలఁగంబులతోడను మధుపింగుండును, గోకిలుండును, నీలుండును, బూర్ణభద్రుండును నను వీరపురుషులు ప్రత్యేకంబు తొంబదికోట్ల దండుతోడను సన్నాహుండును, గుముదుండును, నమోఘుండును, గోకిలస్వనుండును, గందుకుండును, గుండలుండును, సుమంత్రుండును, మహాకేశుండును గాలుండును, గాలకుండును, మహాకాలుండును, నగ్నికుండును, ననుగణనాథులు వేఱువేఱుగా నూఱుకోట్ల యనీకినులతోఁ జనుత్సవంబొప్ప మహేశ్వర వివాహార్థంబై కదలినడిచిరి. ఇఁక భూతకోటి శతంబులతోడను బ్రమథకోటి సహస్రంబులతోడను జతుష్షష్టికోటి రోమజాతకదంబములతోడను శ్రీ వీరభద్రుండును, క్షేత్రపాలుండును, భైరవుండును, మహేశ్వరప్రతినిధి యగు నందికేశ్వరుండును నిఖలసేనానియగు చండీశ్వరుండును బ్రమోదంబుతో వారు వంబులెక్కు దత్తావధానులై ముందఱ నడిచిరందు

ఉ. అందఱు చంద్రఖండధరు । లందఱు నీలగళంబుగల్గువా
రందఱు భూతిపుండ్రధరు । లందఱు నందిపతాకలొప్పువా
రందఱు నక్షహారధరు । లందఱు రత్నవిభూషలొప్పువా
లందఱునున్ ద్రిశూలధరు । లద్భుతరూపులు శర్వసన్నిభుల్. 204

క. కొందఱు పృథివీచారులు, గొందఱు పాతాళచరులు । గొందఱు ఖచరుల్
గొందఱు నాకచరులు మఱి. కొందఱు వివిధప్రదేశకుశలులు సిద్ధుల్. 205

వ. ఇట్లసంఖ్యాతరుద్రచయంబు జయసంవాదంబులతో ననేకడమరుకశంఖఘంటాభేరీ దుందుభి పటహనిస్సాణ వేణువీణా మృదంగాది వాద్యశ్రేణులతోఁ బరమేశ్వర కల్యాణంబునకై ప్రయాణంబు సేయుడు వారలతోడ. 206

సీ. తప్తకాంచననిర్మి।తంబైన పూర్ణకుం,భంబొప్పు నుత్తమాం।గంబుతోడ
పరజనంబులకెల్ల । భయము బిట్టొసఁగు ఘ నంబైన ప్రేతాస।నంబుతోడ
సర్వాంగములయందు । జాలఁగ వెలిఁగించు, సర్పాభరణముల । సౌరుతోడ
వికటనృత్తములతో । వింతవేడుక సేయు, తతపరిచారికా।తతులతోడ

గీ. మెఱయుచుండిన విశ్రుతంపు మొకముతోడఁ
దామరసములఁబోలు నేత్రములతోడ
శాకినీఢాకినీభూత సమితి గొలువ
భవుని చెలియలై చండిక బయలు దేఱె. 207

క. సుమనస్సముదయ ముఖల, ప్రమథగణం బగ్రమందు రవళి దనర్పన్
దమ తమ వాహనములతో, సుమాళమమరంగ వెడలె సొంపెసలారన్.

వ. అందు,

మ. దివిషత్సంఘము గొల్వఁ దార్క్ష్యునిపయిన్ దేజంబుమీఱఁగ రమా
ధవుఁ డారోహణచేసి చామరము లుద్యచ్ఛత్రమున్ బార్షద
ప్రవరుల్ వేడుకతోడ నేయఁ బరివారంబెల్ల నల్దిక్కు లు
త్సవ మొప్పన్ దనుఁడాసి రాఁదరలెఁ జేతం బెంతొ ప్రీతిన్ గొనన్. 209

చ. నలువయు నంచవాహనము నర్మిలి నొప్పఁగ నెక్కి దివ్యమా
నులు సనకాదినందనులు నున్ దనువుల్ ధరియించినట్టి ప్రాఁ
బలుకులు శాస్త్రముల్ చెలఁగి బాగుగఁ దన్ గొలువన్ గరంబుపెం
పలరఁ మహేశసేవనభరాలసుఁడై గదలెన్ రయంబునన్ 210

క. వాసవుఁడై రావతమున్, వాసి యలర నెక్కి యాత్మవర్గముతోడన్
భాసురగతి వెడలెను దన, తోసకలామరులు చెలువుతో రాణింపన్ 211

వ. అనంతరము సర్వఋషులును నాదిత్యాదినవగ్రహంబులును దేవమునియగు నారదుండును, వైణికశిరోమణియగు తుంబురుండును, గాయకులగు హాహా హూహూలును, నాశ్వనేయద్వయంబును, విశ్వావస్వాది గంధర్వ వర్యులును, గిన్నరులును, గింపురుషులును, జారణులును, విద్యాధరులును యక్షులును, వాసుకిప్రముఖులగు భోగిరాజ వతంసులును, భూతభేతాళనాథులును, బ్రాహ్మ్యాదిసప్త మాతృకలును, అదితిదేవహూతి మొదలగు దేవమాతృకలును, దితిమొదలగు రక్షోమాతలును, సురసాదికలగు నాగమాతలును, శత రూపయు, గాయత్రియు, సావిత్రియు, సరస్వతియు, నిందిరయుఁ జందురు మంద యాన లిరువదేడుగురును బౌలోమి మున్నగు దేవపత్నులును నారంజోతి మున్నగు మునిపత్నులును, రుద్రపత్నులును, దేవకన్యకలు, నాగకన్యకలు,

మునికన్యకలు, రుద్రకన్యకలు, ఘృతాచి మున్నగు నచ్చఱ మచ్చెకంటులెల్లరును దివ్యాంబరగంధమాల్యాభరణంబులఁ దొడికట్టిపూసి కై సేసి సిగలంజుట్టిన హరిచందనకుసుమదామసౌరభంబులయుఁ గస్తూరీసమ్మిళితమలయజగంధసారచర్చాపరిమళంబులయు ఘనసారవీటీచర్వణామోదంబులయుఁ బరంపర లనేకయోజనప్రదేశంబులాక్రమింపఁ బుష్పకంబు లెక్కి గదలిరంత. 213

గీ. వేదములచేత బహుముని • వితతిచేత, ధర్మదేవత యని యెద్ది • తనరు నద్ది
అతులశుద్ధస్ఫటికనిభం • బై నిశాంత, సుందరంబగు గోరాజ • చూడమపుడు.

గీ. చేరి నిలిచిన ద్విజరాజ • శేఖరుండు, భూరి మోదముతో నెక్కి • పుణ్యసతుల
హారతులనొంది దివ్యగ • ణాళిగొలువఁ, బెండ్లికై మంచుఁగొండకుఁ • బేర్మిఁ దరలె.

— * శివుఁడు నారదుని హిమగిరి కనుపుట * —

క. చని హిమవద్గిరి డగ్గఱి, వనజాక్షుం డంత శివుని • పనుపున సుమనో
జనముల నారసి నారద, మునివరు నంపెను దుషార • భూధరుకడకున్. 215

క. ఆతఁడు చలిమలకెంతయుఁ, బ్రీతిన్ జని దేవశిల్పి • విరచితమును వి
ద్యోతితబహుతరచిత్ర, వ్రాతముఁ గల్యాణమంట • పముఁ గాంచి యటన్.

గీ. మంటపంబెల్లఁ గని యందు • మర్చినట్టి, కృత్రిమ నిలింపమూర్తులఁ • గృత్రిమర్షి
వరులఁ గృత్రిమమూర్తులై • వఱలుతన్నుఁ, బోల్చి పరికించి బమ్మెర • పోయి యపుడు.

— * నారదుఁడు వివాహమంటపమును జూచి భ్రమించుట * —

వ. మఱియు నవరత్నఖచితానేక శాతకుంభకుంభసంభృతంబును, గమనీయానేకమౌక్తికస్తబకజాంబూనదాంచలాంచితవిచిత్రపట్టజాలికార్థతిరస్కరిణీపురస్కృతబహుద్వారపరిశోభితంబును, గాలాగరుగంధసారఘనసారకస్తూరికాసమధికధూపనిరవధికపరిమళపరంపరాసురభిళప్రదేశంబును, స్వస్తికరాస్తోకసమస్తప్రశస్తవస్తువిస్తారపరిపూర్ణకోష్ఠాగారసంవేష్టితంబును, భోగవతీపురంబువోలె బహుఫణిహారమణిదీపమాలికావిభ్రాజితంబును, నాదిత్యమండలంబువోలె ధగద్ధగితాంచచ్ఛాయావిరాజమానత్రయీమూర్తిసాన్నిధ్యసంశోభితంబును, వైకుంఠనిలయంబువోలె పురుషోత్తమలక్ష్మీసమధిష్ఠితంబైనను విమధరేశ్వరానధిష్ఠితంబును, సత్యలోకంబువోలెఁ జతురాస్యవాణీపరిష్కృతాస్థానీసంశోభితంబైనను, ననధిగతదివ్యక్షేత్రాశ్రయంబును, త్రిదివంబువోలె ఘనధిషణసాచివ్యాంచద్దండధరపాశభృన్మహాబలబృహద్భానుపుణ్యజనేశ్వరపరీవృతసహస్రాక్షపరిపాలితం

బైనను, దూరీకృతగోత్రభేదనావాసంబును, రాజరాజాగారంబువోలె బహుమణిగణద్రవిణరమణీయదివ్యనిధినిధానభాండాగారమండితంబైనను, నప్రాకృతకిన్నరకింపురుషబృందంబును బహుయోజనాయామవిశాలంబును నద్భుతంబును నపూర్వంబును నగు పాణిగ్రహణమంటపంబును దదీయాంతరాళద్యోతమానం బగు నగ్నిప్రతిష్ఠావేదికను గనుఁగొని యమ్మణిమంటపశిల్పకలాకౌశలంబున కెక్కుడక్కజంబొంది యొక్కింతసేపు వితాకుపడి వచ్చినకార్యంబు మఱచి విన్నఁదనంబునఁ దెన్నుఁదప్పి చెదరి బెదరి యదరి పదరి తిరిగితిరిగి యరిగిసురిఁగి యొఱిఁగి వలంకులఁదొలఁగి మలఁగి కలంగి యలంగి వేసరియోసరిలి యెట్టకేలకు గట్టిమదిన్‌జేసి తెప్పరిల్లి యప్పుడప్పర్వతరాజవర్యున్ జేరఁబోయి బెదరుచు నాతని కిట్లనియె. 218

ఉ. పర్వతరాజవర్య! విను • భర్గుఁడు పార్వతిఁ బెండ్లియాడఁగా
సర్వసుపర్వవర్యులను • సన్మునులన్ గణసిద్ధసాధ్యగం
ధర్వుల నెల్లఁ దోడ్కొని ముదంబున నీకుధరంబుఁ డగ్గఱెన్
హర్వుగ నీవిధానము రయంబునఁ దెల్పు మకృత్రిమంబుగన్. 219

వ. అనిన హిమవంతుం డిట్లనియె.

ఉ. నారద! శిల్పికల్పితక • నన్మణిమంటపదర్శనంబునన్
ధీరతయెల్లఁ గోలువడి • తీవర మొందెద వేల యిందు ర
మ్మా! రుచిరాన్నపానముల • మేలుగ నొంది యనుగ్రహించి నా
కూరిమిపుత్రులన్ గొనియు • గోపతివాహనుఁ జేరి చెచ్చెరన్. 220

క. కొని తెమ్ము నాదు పురమున, కని హిమవంతుండు మాని • కభ్యర్హితభోజనమిడి మైనాకాదులఁ, దనతనయులఁ బంపె మౌనితల్లజు వెంటన్. 221

— * నారదుఁడు హిమవత్పుత్రులతో శివునియొద్దకు వచ్చుట * —

సీ. అంత నట మాధవుఁడు మొదలైన సురలు
దేవమునిరాక దడయుటఁ • దెలిసి చిత్త
మందుఁ దత్తర మొందుచు • న్నంత నతఁడు
శైలపుత్రులతో వచ్చి • సంభ్రమమున. 222

క. శివునకు జోహారుచేసి ని,లువఁ గేశవముఖనిలింపులు మునితెఱఁగు శై
లవరు కుమారులనుఁ గని, లవముదలఁకి యనిరి మునిలలామునితోడన్.

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! నీవిటుల • నెంతయు విభ్రమ మొందినట్లుగా
మామదులందుఁదోఁచె గిరి•మందనుఁ డెవ్విధినుండెఁ దత్పుత
గ్రామణు లేలవచ్చి రిటుఁ • గాళిక నీశునకీయఁబూనెనో
నేమముమాని వేఱు మది•నిన్ గొనియుండెనొ తెల్పు మన్నియున్. 224

గీ. అనిన విని మౌని త్వష్టృమా•యావిమోహి
తాత్ముఁడై విధి విష్ణుల • నమరవిభుని
నేకతమ్మునఁ జేర్చి తా • నిట్టులనియె
బెదరుఁజెందిన వడువున • బిరుదు దక్క. 225

చ. వినుఁడు విధాత! మాధవ! త్రి•విష్టపనాయక! త్వష్ట మేటికు
ట్రిను దలపెట్టి శీతకుధ•రమ్మునఁ గట్టె వివాహమందిరం
బును నదియెల్లవారలకు • మోహముపుట్టఁగఁ జేయు నట్టిదా
నిని మునుముందు నేను గని • నివ్వెఱఁజెందితి నేమి సెప్పుదున్. 226

వ. మహేంద్రుని బరికించి మఱియు నిట్లనియె.

క. నగభేది! నీవు త్వష్టకు, వగనిడితివి తొల్లి యతఁడు•వదలక యిపుడా
పగఁదీర్పఁదొడఁగి యివ్విధ, ముగ నొనరిఁచినట్టు లెంచఁ•బోలుదృఢముగాన్.

వ. మఱియు నమ్మంటపంబందు

క. కృత్రిమహిరణ్యగర్భునిఁ, గృత్రిమనాళీకనయను • గృత్రిమశకున్
గృత్రిమనిర్జరవర్యులఁ, గృత్రిమనారదుని నిలిపె • గీర్వాణపతీ! 228

వ. వానిఁ గనుఁగొని నే మిగుల బమ్మెరవోయి నివ్వెఱఁ జెందితి ననుడు మహేం
ద్రుఁ డదరిపడి చక్రధరున కిట్లనియె. 229

ఉ. నిక్కము త్వష్ట నన్ గడవు • నీరజలోచన! యీవివాహమం
దెక్కరణిన్ మనంగఁదర • మెందుల కేగుదు నేమిసేతు నిం
కెక్కడిపాపములో హిమగి•రీంద్రుఁడుగూడ నరాతివర్గమం
దొక్కఁడు తెక్కలన్ మును ర•యోద్ధతిఁద్రుంపనె యెల్లగట్లకున్. 230

క. అని కలహాశనుకతమున, వనరుచుఁ గడునడలుచున్న•వాసవుఁగని య
వ్వనరుహనేత్రుండెలనగ, వొనరఁగ నిట్లనియె జడుపు•నుడుపుచు వేగన్. 231

చ. వెఱవకు దేవరాజ! ధృతి • వీసరపోవఁగ నెవ్వఁడేని నిన్
బొరిగొనునంచు నెంచకు ప్ర•భుం డఖిలేశ్వరుఁ డిందు నేరికే

కొఱఁత పొసఁగనీయఁ డిఁకఁ • గుందక ముందటి కార్యమెంచు మీ
చిఱుతతలం పెవండయినఁ • జెందినవాఁ డదిగాంచు రూఢిగన్. 232

క. అని నారదమౌనియునున్, జనార్దనుఁడు దివిజరాజు • చాలవఱకు ని
ట్లనుమానముతో గుజగుజ,లను సల్పుడు నరసి శశిలలాముం డనియెన్. 233

ఉ. చాలఁగ యోజనన్‌గొని విచారము సల్పుచునుంటి రేమి దం
భోళిధరా! హరీ! యిఁకను • బొల్పుగఁ దెల్పుఁడు నారదర్షి! నీ
కేల విలంబమయ్యెఁ గుధరేశ్వరుఁ డింతకు నాకు రూఢిగా
బాలికనీయ నొప్పికొనెనా? యది గాదని త్రోసిపుచ్చెనా? 234

క. కొంకక నుడువుము లవమా,తంకముఁగొన కచటి కార్యదశ యెట్టిదియో?
పొంకముగ నీవు గనిన క,ళంకేమియొ తెలుపు మునిలలామా! వేగన్.

క. అనవుడు నారదుఁ డిట్లని,యెను వినయము మెఱయ జగదధీశ్వర! యేత
ప్పును లేదు గట్లదొరయెడ, ననురాగముతోడ నీకు • నర్పించు సుతన్.

గీ. విఘ్నభయమేమి లేదు మీ • పెండ్లి కిపుడు
మిమ్ముఁ దోడ్కొనిపోవఁ బ్రేమించి మంచు
కొండదొర పంపెఁ దన మేల్మికొడుకులను మ
హేశ! వీరలిదే వచ్చి • రెలమిఁగనుమ. 237

క. ఇఁక సురలకు భ్రమసేయఁగ, నొకమాయఁగడంగి మేలమొప్పగఁ శమనాం
తక! యొకమంటప మమరిచె, రకమగు నద్దానిఁగాంచి భ్రమసి తకసితిన్. 238

చ. అనిన మహేశుడుల్లమున • హర్షమునొంది యుపేంద్రముఖ్యులన్
గని యిటుపల్కె భూధరుఁడు • కన్యక నీయుట కిష్టమొందఁ ద
క్కినయవిగూర్చి నేను బరికింపను మాయలతోడుతన్ బ్రయో
జనమది లేదు నాకిఁకను • సత్వరమేగుదమా హిమాద్రికిన్. 239

క. అనుకూలంబుగఁగార్యం, బనువుపడఁగ వేఱుఁదలఁపు • టదినీతియె చె
ప్దని యనిమేషులతోఁ దా, ననె మారవిరోధి మన్మథాధీనుండై. 240

గీ. అనుఁడు విష్ణ్వాది దేవతలభవు సెలవుఁ, గొనిముదంబంది వేగిరంబునఁ బ్రయాణ
మొనరఁగాఁ జేసిహిమవన్నగోపకంఠ,తలముఁ జేరిరి దివ్యవాద్యములు మ్రోయ.

—* హిమవంతుఁడు శివు నెదుర్కొనుట *—

మ. పరమేశానుఁడు సర్వదేవగణముల్ ♦ భాసిల్ల నాత్మోపకం
ఠరమున్ జేరుట నాలకించి హిమవ♦దాద్రిజన్ముఁ డప్పాట సో
దరులన్ బుత్రుల బ్రాహ్మణోత్తములఁ దో♦ డ్తన్ వారిడాయంగఁ బం
పి రహిన్ దానును జేరఁబోయి కనెమెన్ ♦ బెంపొప్ప విశ్వేశ్వరున్. 242

క. దేవమునిగణబృందమున్ ♦ దేఱిచూచి
యాత్మమున ధన్యతనుగంటి ♦ ననుచు నలరె
దైవతాగ్రణులును ధరా♦ధరబలంబుఁ
జూచి మది నుల్లసిల్లిరి ♦ చోద్యమలర. 243

క. డంబొప్పఁగఁ బూర్వపరాశాంబుధులేకమగు తేవ ♦ నమరగణబలం
బుం బర్వతబలమును రెండుం బిరుదమరన్ గలిసెఁ గ♦డున్ సొంపలరన్.

ఆ. ఒకరినొకరు గాంచి ♦ యురుతరానందంబు, పొంగిపొరలఁ దనివిఁ♦బొందిరపుడు
శైలరాజవరుఁడు ♦ శర్వునిఁ జేరి నమస్కరించె హితస♦మన్వితముగ. 245

సీ. దశదిక్కులకుఁ గాంతి ♦ దళుకొత్తఁగాఁ జేయు, దివ్యప్రతీకదీ♦ధితులతోడ
కలధౌతనగ మిందుఁ ♦ గదలివచ్చిన దనాన్, జను బలీవర్దయా♦నంబుతోడ
చూడ్కులు వెరగొంద ♦ సొగసైన సన్నని, సౌవర్ణ పట్టవ♦స్త్రములతోడ
నెల్లజగంబుల ♦ కెసకమిప్పించు భాస్వత్తరార్ధేందు భూ♦షణముతోడ
గీ. మేటి రతనాల సొమ్ముల ♦ మిసిమితోడ
నమరసుత లేయుసితచామ♦రములతోడ
ముఖువు చిఱునవ్వుఁ దొరయు నె♦మ్మొగముతోడ
నమరు సర్వేశ్వరునిఁ గని ♦ రంద ఱపుడు. 246

గీ. ప్రభునిదాపల వలపలఁ ♦ బ్రక్కలందు, నాత్మబలములతోడ నా♦రాయణుండు
పద్మసంభవుఁడును గను♦పట్టవారి, కంజలియొనర్చి మ్రొక్కె హి♦మాచలుండు

క. వెనుకన్ ముందఱ నల్లె. మొనకొనియున్నట్టి దేవ♦మునిగణవరులన్
గని యుబ్బి మ్రొక్కులిడి వందనపూర్వక మిటుల శివునిఁ ♦ దాఁ బ్రార్థించెన్.

—* హిమవంతుఁడు శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

మ. సకలాజాండము లేలునట్టి దొర వీ ♦ సర్వామరశ్రేణితో
నొకఁడా కొండలకాఁపువీటి కిటులన్ ♦ గొప్పొప్ప విచ్చేసి వా

నిపుమారిశా దయఁ బెండ్లియాడఁ దలఁపన్ విశ్వైకచిత్రంబు తా
వక కారుణ్యమయాత్మ మారయ వశం బా సర్వలోకేశ్వరా! 249

క. నిండారునట్టి దయతో, దండిగ మము నేలికొనఁగఁ దలకొంటివి మా
కొండనఁగ నేల? యొక చే, దండంబిదె తప్పులెల్ల దప్పులఁ ద్రోయన్ 250

గీ. అని యిటుల భక్తితోడ దైన్యముగఁ బ్రార్థ
నము నొనర్చి శివాజ్ఞ నందనులనంద
యునిచి హిమవన్నగాధిపుఁ డొక్కరుండు
నగరికేతెంచి ముందఱ నయముమీఱ. 251

—* శివుని జూడఁగోరి మేనక నారదునిఁ బిలుపించికొనుట *—

గీ. స్నానదానంబులను సల్పి సత్వరముగ,
శివు నెదుర్కొని వరపూజ సేయుపొంటె
మేనకకుఁ దెల్పనన్నాతి మిన్నయపుడు
నారదునిఁ బిల్వనంపె ఘనత దలిర్ప. 252

వ. అంత నారదుండు శివానుమతిఁ జెంది మేనకాంతఃపురంబునకున్ జనుదు
నమ్మేనక యమ్మునివరునకు మ్రొక్కి యిట్లనియె. 253

గీ. ఈశ్వరుని దివ్యరూపంబు నీక్ష సేయఁ, గడఁగియున్నట్టిదానను ఘనమునీంద్ర!
ఎంతయుజ్జ్వలరూపమో యిగురుఁబోఁడి, కాళితప మొంది యద్దాని గారవించె

క. అని యజ్ఞానంబున శివుఁ, గనఁగోరి గిరీంద్రదేవి గ్రక్కున మునితో
డను జంద్రశాలపైకిన్, జని యటఁ గూర్చుండెఁ గడిఁది సంబరమొప్పన్ 255

—* శివుఁడు బలంబుల వేఱువేఱుగా నగరుకుఁ బంపుట *—

వ. శివుఁడును మేనకాభిప్రాయం బెఱింగి యమ్మదవతి యహంకారంబునకు గినిసి
యాపె యజ్ఞానం బినుమడింపఁజేసి హరి విరించుల కిట్లనియె. 256

క. మీ మీ సేనలు గొలువఁగ, నేమముతో నొక్కరొకరు నేర్పున గిరిసు
తా మునిపురమున కరుగుం, డామీఁదను నేను వత్తు నభిమతమొప్పన్. 257

ఆ. అనిన హరివిరించు లభవు నభిప్రాయ, మెఱిఁగి సైన్యమెల్ల నొఱపుమీఱ
వేఱువేఱు దీర్చి వేగంబె సురలతో, సాగుఁడంచు నంత సన్నసేయ. 258

—* చంద్రశాలయందు మేనకకు నారదుఁడు దివ్యులనెల్ల నెఱింగించుట *—

క. ముందుగ గంధర్వులు సాఁగ, నందన మలరార విలువ సొమ్ములు దుస్తుల్
పొందుగఁ దాల్చి వెడలిరి ప, సందుగ నచ్చరలు దమదు జతతో నడువన్.

క. వారువము లెక్కి పరిపరి, తీరుల వాద్యముల మ్రోఁత దిశ లలముకొనం
గా రహిఁ గూర్చుచు జెండాల్, చేరంజిలవచ్చి రెంతొ సింగారముగాన్. 260

గీ. వారికందఱకొడయఁడై వైభవముగ, వచ్చు విశ్వావసునిఁ గాంచి పర్వతేంద్రు
రాణి సంబరమున మునిరాజుఁ జూచి, యితఁడెకద శంకరుఁడు వచియింపుమనుడు

క. శంకరునిఁ గూర్చి పాడెడు, కింకరు లిఁక వీరు వినుము గిరిరాజసతీ!
శంకరుఁడే తన్మాత్రుఁడె, సంకటహరుఁ డెందు సర్వశాసకుఁ డబలా! 262

క. అనిన విని మేన గ్రమ్మఱఁ, గనుచుండఁగ యక్షు లేపు గడలుకొనఁగఁ ద
జ్జనపతియైన మణిగ్రీ, వునిఁ గని హిమవత్పురంధ్రి పొంగి యిటులనెన్.

క. ఇతఁడే నా శివుఁడనఁ గాఁ, డితఁడని నారదుఁడు నుడువ నింతట ననలుం
డతులిత వాహినితో రాఁ, గుతుకముతో నడిగె నితఁడొకో! శివుఁడనుచున్.

క. కాఁడని మునియన నాలో, వేడుకతో ధర్మరాజు విచ్చేయుడు నా
జాడఁగని మేనయనె ముని. చూడు మితండేమొ శివుఁడు శూలధరుఁడిటన్.

క. నావుడు కాఁడన నైరృతుఁ, డావెంట బలంబుతోడ నరుదేరఁగ నా
పూవుంబోఁడి యడిగె నితఁ, డా? వచియింపుమని యాతఁడనె కాఁడనుచున్.

మత్తకోకిల. అంతలో వరుణుండు రత్నమయంపుభూషలు గ్రాలఁగా
సంతసం బిగురొత్తరాఁ గని శైలపత్నియు మెచ్చుతో
మంతనంబున నీతఁడైనఁ గుమారి ధన్యయె యంచుఁ బ
ల్వింతదోఁపఁగ మౌనితో ననె విశ్వభర్త యితండెకా! 267

తరల. అనుఁడు కాఁడన నంతలోన మహాబలుండు బలంబులన్
గొని హుటాహుటి రాఁ గనుంగొని కూర్మితో గిరికాంత దాఁ
గనుము మౌని యితండొ శివుఁడనఁ గాఁడనంగ లతాంగియున్
ఘనుఁడిఁకెట్టిఁడొ నాదు పుత్రికిఁ గాంతుఁడంచెద నెంచుచున్. 268

క. జక్కులదొర కొమరునితో, నక్కజమగు సేనతోడ నరుదేరఁగఁ జె
న్నెక్కువ నలకూబరునిన్, గ్రక్కునఁ గని మురిసి యితఁడొ గద శివుఁడనివన్.

ఉ. కాఁడని మాని చెప్ప సురకాండముతోడ మహేంద్రుఁ డత్తఱిన్
బోఁడిమిదోఁపఁగా నడువ భూధరరాట్సతి గాంచి పొంగుచున్
వీఁడెగదా శివుండనుడు వృత్రహరుం డితఁడంచు నారదుం
డాడ నిఁకెవ్వఁడో శివుఁడటంచు మదిన్ దలపోసె మేనయున్. 270

పంచచామరము: ఇటుల్ తలంచుచుండ నోష ధీశుఁడెంతో నీటుగా
దటాలునన్ బలంబుతోడఁ దారసింపగట్టురా
మిటారి సంబరం బెసంగ మిన్నుముట్టి యిట్టులన్
జటాలుఁగాంచి యీవలంతి శర్వుఁడేమొ కన్మనెన్ 2 1

ఆ. చందురుండితండు శర్వుండుగాఁడని, పల్కెఁ దపసియంత భాస్కరుండు
కనులఁగప్పివేయు ఖరమరీచిసహస్ర, మడరి వెలుఁగ రాభయంబునొంది. 272

ఆ. ఇతఁడె యితఁడెచూడు మీశ్వరుండన మేన, మానిశివుఁడుగాఁడు భానుఁడనుదు
బ్రహ్మఋషులు మునులు పరిభవంబుగఁ గొల్వ, నాహిరణ్యగర్భుఁడరుగుదెంచె

వ. కనుంగొని మేనకయును దాపసనాయకునితో,

వనమయూరవృత్తము: దేవముని చూడుమిఁకఁ జేఱియిటునింపౌ
పావనకలామయుని బ్రహ్మముని గేయున్
బూవిలుతుఁ గెల్చిన విభుండొకొ యనన్ రా
జీవభవుఁ డీతఁడని చెప్పె మునియంతన్ 274

సీ. కోటికందర్పుల కొమరారు సౌరుఁద్రో, యఁగ రాజాలు మేల్మిసోయగముతోడ
శంఖచక్రగదాది సాధనంబులనొంది, తనరారు నాల్గు హస్తములతోడ
కట్టిన మేల్మి బంగారుపుట్టంబుల, దట్టంబులౌ తళత్తళలతోడ
నురమందు రవికాంతి నొప్పారుచున్న ది,వ్యంబైన యల కౌస్తుభంబుతోడ

గీ. డంబుమీఱిన మణిమకుటంబుతోడఁ, గడుమనోహరమైన ముఖంబుతోడ
దయను వెదజల్లు వనజనేత్రములతోడ, విష్ణుదేవుఁడు విచ్చేసె వేల్పులలర.

క. కనుఁగొని మేనక పెనుముద, మున నలలే దితఁడె శివుఁడు మునినాయక! క
న్మనుఁడు నతఁడితఁడు కేశవుఁ, డనఘుఁడు శివుఁ డింతకన్న నధికుండు చెలీ!

ఉ. ఆతనికన్న మిన్నొకఁడు నైనను లేఁడిఁక నాతఁడే జగ
ద్వ్రాతము లేలువాఁ డఖిల పాలకపాలకుఁడిద్ధవైభవుం

డాతత దేవతాసముద • యార్తిహరుండు హరుండు ధాత్రిలో
నాతనిఁజెప్ప గిప్పఁదర • మానొకొ! నల్వకునైన మానినీ! 277

గీ. అనిన వలిమలదొరసాని • యాత్మయందుఁ
దనదుసుతఁగూర్చి యేకొంత • యును లేని
మంచి శ్రీమంతురాలని • యెంచి తనకు
సవతు లేదని తలఁచె ముజ్జగములందు. 278

వ. వెండియు నంతరంగంబున.

ఉ. ధన్యుఁడిఁకన్ గిరీశ్వరుఁడు • ధన్యను నేను నిజాన్వయంబునున్
ధన్యతరంబువై భవము • ధన్యతమంబిఁక నిట్లనన్యసా
మాన్యవిభూతలన్ దగు సమర్త్యులు భృత్యతఁగొల్చురాజమూ
ర్ధన్యుఁడు నాదు పుత్రికను • దారనుగాఁగొనుటన్ జగంబునన్. 279

గీ. వేడ్కతో మేన యిట్లు భావింపుచుండ, సర్వజగదేకనాథుండు • సత్వరముగ
నగసతీగర్వనిర్వాపణప్రమేయుఁ, డగుచు వెలువడె నిజగణంబలరికొలువ.

—* నారదుఁడు మేనకకు శివునిఁ జూపుట *—

క. పొడగాంచి మానియనె నల్లడుగో! గోరాజకేతుఁ • డబ్జకిరీటుం
డడఁకువతోఁ బలుసిలుగుల,వడె నెవ్వనిఁ గోరి కాళి • పర్వతదేవీ! 281

వ. అనునంతలో నమ్మహాదేవగణంబులనేకవివిధాకారములతోడ వెలువడిరందుఁ గొందఱురూపధరంబులగు వాత్యసమూహంబులననొప్పి రిఁకను గొందఱువతా కామర్మరధ్వానులును మరికొందరువక్రతుండులును గొందరునక్రితుండులును గొందరుచక్రతుండులును గొందరుశక్రితుండులును గొందరుకురూపులును గొందరుసురూపులును గొందరుకరాళులును గొందఱురాళులును గొందరుగోముకు లును గొందరుహరికేశులును గొందరుముద్గరహస్తులును గొందరుధనుశ్శరహస్తులును గొందరుపరశుహస్తులును గొందఱసిహస్తులును గొందరుశక్తిహస్తులును గొందరుగదాహస్తులును గొందరుముసలహస్తులును గొందరుహలహస్తులును గొందరుశూలహస్తులును గొందరుభిండివాలహస్తులును గొందరుచక్రహస్తులును గొందరుక్రకచహస్తులును గొందరువేత్రహస్తులును గొందరులవిత్రహస్తులును గొందరువిరుద్ధవాహనులు గొందఱనిరుద్ధవాహనులునుఁ గొందరుశంఖవాదులును గొందరుగోముఖవాదులును గొందరుఘంటావాదులును గొందరుడమరువాదు

లును గొందరువీణావాదులును గొందరు వేణువాదులును గొందరుభేరీవాదులును గొందఱుఝల్లరీవాదులును గొందరుమృదంగ వాదులును గొందఱుఘట వాదులును గొందఱుకాహళ వాదులును గొందరుముఖవాదులును గొందఱుఛత్రధరులును గొందరుచామరధరులును గొందరుయాష్టికులును గొందరునైష్ఠికులును గొందరు సుముఖులును గొందరువిముఖులును గొందరు చతుర్ముఖులును గొందరుబహుముఖులును గొందఱకరులును గొందరుసుకరులును గొందరు చతుష్కరులును గొందరుబహుకరులును గొందరుత్రినేత్రులును గొందరుబహునేత్రులును గొందఱకర్ణులును గొందరుబహుకర్ణులును గొందరులంబకర్ణులును గొందరుగజకర్ణులును గొందరుగజముఖులును గొందఱజముఖులును గొందరు ఋక్షముఖులును గొందరుహర్యక్షముఖులును గొందరుసృగాలముఖులును గొందరు శార్దూలముఖులును గొందరుశరభముఖులును గొందరువృషభముఖులును కొందరుతురంగముఖులును గొందరుకురంగముఖులును గొందరుశుకముఖులును గొందరుపికముఖులును గొందరుబకముఖులును, కొందరువృకముఖులును, కొందఱేకపాదులును, కొందరుద్విపాదులును, కొందరుబహుపాదులును, కొందరు వ్యాఘ్రపాదులును, కొందఱంజనవర్ణులును, కొందరు కాంచనవర్ణులును, కొందరుధూమ్రవర్ణులును కొందరు శ్వేతవర్ణులును, కొందరులోహితవర్ణులును, కొందరునీలలోహితవర్ణులును, కొందరునానావర్ణధరులును, కొందరునానా వేషధారులునునయి యసంఖ్యాత మహావీరు లద్భుతభయావహంబుగఁ గదలిరా నారదమునీంద్రుండంగుళితో నవ్వారి వేఱువేఱుగఁ జూపుచు మేనక కిట్లనియె.

గీ. చూడుప్రమథగణంబులఁ • జూడుభూత, సైన్యములఁజూడుమిఁక వీర • సైన్యములను
జూడుమర్ధేందుభూషిత • చూడుఁబేర్మి, సర్వపర్వతమూర్ధన్య • సాధ్వి! యిపుడు.

—* మేనక శివునిఁజూచి భయపడి యాక్రోశించుట *—

శా. చూచెన్ మేనకయంత భీకరగణ • స్తోమంబుతో భూతపై
శాచవ్యూహముతోడ వచ్చునభవున్ • శార్దూలచర్మాంబరున్
శోచిష్కేశఖరాఖరాంశునయనున్ • శూలాయుధున్ గోరథున్
రోచిర్లిప్తుఁగపాలహస్తు సుకపర్దున్ భస్మదిగ్ధాంగకున్ ౨౬౩

ఉ. చూచినయంతనే వణఁకు • చొప్పడ గాద్పునఁ గూలినట్టి యిం
పౌ చిపురాకు తీవవలె • నద్రివరాంగన నేల మూర్ఛిలన్

జూచి చెలుల్ గదుస్దగిన • చొప్పున సేవల నొప్పసల్పుడున్
లేచి గిరీంద్రపత్ని యిటు • లే విలపింపఁదొడంగె రోజుచున్. ౨౮౫

ఉ. ఎక్కడి రుద్రుఁ డీతఁ డిటు • లెంతయుఁ జూడ్కికి వ్రేఁగొనర్చె నిం
కెక్కడి దిక్కు నాతనయ • కెక్కడ దాపరమయ్యె నీతఁ డిం
కెక్కడి యాస పుత్రిక యిఁ • కెక్కడ యెక్కడి పెండ్లి యంచుఁ దా
వెక్కసమైన దుఃఖమున • వేఁగుచు పీడితయై యలందిరెన్. 286

క. కోపంబునుఁ దాపం బా,టోపంబును గదురఁగాఁ గ•డున్ గటువొప్పన్
బాపంబని వెనుదీయక, తాపసవరుఁ దిట్టఁదొడఁగెఁ • దగవుఁ దొలఁగుచున్.

— * మేనక నారదుని నిందించుట * —

క. ఓరీ! యుక్కినపుంజడ, దారీ! నీ వెంత కేని దగుదువు బళిరే!
వేరంబునూనుకొని నా, గారాబుకుమారిఁ జంపఁ • గడఁగితివిటులన్. 288

ఆ. చిన్ననాఁడె నీవు • శివున కీ శివ నీయుఁ,డంచుఁ జెప్పి తప్పు•డప్పగింతఁ
బెట్టివచ్చెఁ గూఁతు • గట్టులదొర తోడ, నే జనించె బెడఁద • యెంతయేని.

క. మరల సుత కీవు రుద్రుని, మరలుకొనన్ జేయఁజాలు • మంతరమిడి దు
శ్చరతపము సేయఁ బంపితి, వరె! యీవిధమైన ఫలము • నమరించుటకై.

గీ. దాఁగి రిపుడెందుఁ దెల్లగ•డ్డాల మేలి, యయ్యవారలు పెఱుకుదు•నార్తి దఱుగ
వారి గడ్డంబులను; నెట • జాఱిపోయె, మాయలాడి ముసలిసాని • మాటలాడి.

వ. అని కుమారిఁ జేరఁబిలిచి కటకటంబడి విలపించి యిట్లనియె. 292

— * మేనక పార్వతిని నిందించుట * —

చ. అకట కుమారి! నాకడుపు • నాఁబడి పెట్టితి వది వంశముల్
వికలతనొందఁ జేసితివి • విశ్వవిమోహకమైన నీదు పు
ట్టుకయును నందచందము లెటో వనధిన్ బడఁద్రోసి త్రోసి తా
వక మవివేక మెంతటి య•వస్థకు దాఁకొనఁ జేసె మా కిటుల్. 293

సీ. రాజహంసమును బా•ఱఁగఁదోలి వాయసం,బును గేలదాల్పఁగా•బూను మాడ్కి
దంతావళముఁ బాఱఁ•దఱిమి వైచి నికృష్ట, జంబుకంబును జేరఁ•జనెడు చాడ్పు
తండులాన్నముఁ బాసి•తవిటిరొట్టెను గాల్చి, మెండుగా వేడ్కతో•మెసవుపోల్కి
హైయంగవీనంబు•నవలబోఁజల్లి కా, నుగునూనెఁ ద్రావన్ గ•డఁగు విధమున

గీ. బ్రహ్మవిద్యనువిడనాడి పామరోక్త, కుత్సితపుగాథలను వినఁ గోరుమాది
దేవవరులనుదిగనాడి తేఁకువెడలి, రుద్రుఁ బెండ్లాడఁ బూనుట రుచిరగాత్రి!

ఉ. నిందితమయ్యె నీమనము నిందితమయ్యెను నీచరిత్రమున్
నిందితుఁడయ్యె నారదుఁడు నిందితులైరి భవత్సఖీమణుల్
నిందితనైతి నే నకట నిందితుఁడయ్యె గిరీశ్వరుండునున్
నిందితమయ్యె సర్వమును నీరజలోచన! నీకతంబునన్. 295

వ. ఇట్లు పరిపరివిధంబుల మిడుకుచుఁ బుడమిన్‌బడి మూర్ఛిలుచు లేచుచుఁ బ్రబల వ్యాకులయై యమ్మేనక హాహాకారంబులెసంగ నేడ్చుచున్నంత వివాహార్థంబై యిరుగెలంకులవచ్చిన నిఖిలశైలసురమునిగణంబులును జేరవచ్చి యోదార్చు చుండ నారదుండు సాంత్వనంబున నిట్లనియె. 296

చ. అలజడిమాను శర్వుని యథార్థపురూపముఁ జూడవైతి వు
జ్జ్వలతరమద్ది మాయల నెసంగ ధరించిన రూపమిద్ది యిం
దులకయి యల్కఁ బాసి పరితోషమునన్ శశిమౌళికిన్ శివన్
దలఁపులెసంగఁగా నిడి ద్రుతమ్ముగఁ బెండ్లియొనర్పు మమ్మరో! 297

—* బ్రహ్మేంద్రాదిదేవతలు మేనకకు సమాధానముఁ జెప్పుట *—

క. అనిన విని మేన మునిఁగ,న్గొని దవ్వులకేగు మిఁకను గుటిల! యనుడుఁ బ
ద్మాసన సంక్రందనముఖు లి,ట్లనిర ద్రీశ్వరుని సతికి నతివినయమునన్. 298

గీ. మేన! విను మాదునుడిని నెమ్మిన్‌శివుండు, పరమసుఖజాతనీకూఁతు భవ్యతపసు
మెచ్చి దరిసెనమిచ్చి యిట్లిచ్చెవరము, లేకపడయఁగవచ్చునే లోకనాథు.

గీ. అనుడువిని మేనచాలఁగ నక్కటికము, దోపమిడుకుచు ననియెదే దొడ్డయైన
సుగ్రతనుఁడగు రుద్రునకొసఁగనాత్మ,జాతను జనుండువిూ కేమి సమ్మెయిచట

క. అనస ప్తర్షులు డగ్గఱి యనిరిట్లు గిరీంద్రపత్ని! యమవుగఁ గార్యం
బనుకూల పఱుపవచ్చితి, మనఁదగునే యిట్టులరయ కనుచితవాక్కుల్.

గీ. అర్థియై జగదీశ్వరుం డరుగుదెంచె, నీదుగేహంబునకు మేన! యాదరమున
నాత్మజనొసంగి పాణిగ్రహణముఁజరిపి, పంపు మొండన కిపుడుపై భవముదనర

క. అనినన్ మేనకయనెమీా, మనసొప్పఁగ టారిచేఁగు మారిఁదునుముదా
ననుగాని శివునకీయను, చనుఁడిఁక దవ్వులకు నాదు సముఖము విడుఁడీ! 303

—* హిమవంతుఁడు మేనకకు సమాధానము సెప్పుట *—

మ. అనవంతర గిరినాథుఁ డాత్మసతిఁ డాయన్వచ్చి యోదార్చి యి
ట్లనియెన్ బేలవిదేల యెట్టిఘను లాత్మాగారమున్ జేరిరో
కన కవ్వారల నెగ్గులాడఁ దగునే కల్యాణి! సర్వేశ్వరుం
డనఘుం డాతనిరూప మారయఁగ శక్యంబా నె నీకెంతయున్ 305

క. నానావిధ రూపంబులఁ,బూని జనులమోసగించు ముగ్ధేందుధరుం
డానీతి నీవెఱుంగక, మానిని! యిటువంతనొంది మఱుఁగుటమేలే?

ఉ. మాను హఠంబు శోకమును మానుము లెమ్ము రయమ్మునన్ బ్రియం
బూని వివాహమున్ సలుపు మున్నతియొప్పఁగ మున్ను నీవునున్
నేనును గూఁతు నీశునకు నిక్కముగా నొసఁగంగఁజెప్పమే
ప్రాణసతీ! మదిన్ దలఁపు పన్నుగ నావచనంబు నీయెడన్. 306

వ. అనిన విని మేనక కినుకమానక హిమాచలున కిట్లనియె.

ఉ. నావచనంబు విన్మిఁకను నాథ! గళంబునఁ బ్రాడుఁగట్టి యే
బావినినైన వేయుమిఁకఁ బార్వతి నంతియెగాని శూలికిన్
గావలెనంచు నీయఁజుమి! గంగనుగాని సముద్రిమందుఁగా
నీ విడు మట్లొనర్చి మన మిందు సుఖమ్మగనుండ మిమ్మనన్. 307

ఆ. అల్లుగాకఁ దక్క యనుఁగుకూఁతును నీవు, రుద్రునకు నొసంగ రూఢిగాను
కాయ మేను పాయఁగాఁగలదానను, దెలియుమాత్మయందుఁ దెల్లముగను.

వ. అని పలికి దురపిల్లుచున్న తల్లిన్గాంచి యల్లనఁ బార్వతి యిట్లనియె. 309

—* పార్వతి మేనకకు సమాధానంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. తల్లి! యిదేల నీదుమది తద్దయు మాటెను దల్లడిందుగా
నెల్లెడ ధర్మమర్మము లనేక మెఱింగినదాన వీవిటుల్
పొల్లుగ ధర్మమున్ విడువఁబోలునె? శంకరుఁ డప్రమేయుఁ డీ
యెల్లనురాళి నేలెడు మహేశ్వరుఁ డల్పుఁడటంచు నెంచితే? 310

వ. ఇఁక నందగాఁడు గాడందు వేని వినుము.

సీ. లీలచేఁ బలుతెఱఁగుల బాలచంద్రి, ధరుఁడు గనుపట్టు నీవిటు తత్తరంబుఁ
జెందవలదిఁక వేగనన్ శివున కిచ్చి, పెండ్లిచేసి యిలన్ బేసు పెంపుఁ గొనుము.

క. అటుసేయక తక్కిన నే, నిటలాక్షునిఁ దక్క నన్యు నిన్ జేపట్టన్
స్ఫుటమిది త్రికరణపూర్వం, బిటు చెప్పితి లాఁతియొక్కఁ డెంచకు తల్లీ! 312

వ. ఇట్టుగాక యెట్టకేలకీవు దిట్టతనంబున రట్టడికోర్చి బెట్టిదంపుపట్టుతో నన్నుఁ బెరవానికిఁ గట్టఁబూనిన నది యెట్టుకడముట్టు నారయుము. 313

క. పంచాననధనమగు నన్, గొంచక యొండెవఁడు పెండ్లిఁ గొనఁగలఁడంబా!
పంచాననధనము నిలన్, వంచకమతి యొక్కనక్క వడయునె యెందున్. 314

వ. అవినవిని మేనక మిగుల విచారంబునొంది.

గీ. కన్నకడుపాట నెక్కుడు కక్కురితిని, గాసిపడియిట్టు లలమటఁ గాంచుటయ్యెఁ
గాకయొక్కరి కానైన లోకులట్టు, లేనునుర్వి మిన్నకుండ నే యెల్లఁగనుచు

ఉ. వేఁదుఱుగొన్న బాలయిది • వీడ్కవరించెఁ గపాలినెట్టులో
కాదను ధీరు లెవ్వరును • గన్పడ రెందును నేమిసేతునం
దేదయినన్ గుణంబొకటి • యేనియు లేదిఁక సాటివారిలో
నాదు విభుండు నేనుఁగడు • నవ్వులపాలగువార మక్కటా! 316

ఆ. మిగుల బుగులుసేయఁ దగునొడలిబ్బంగిఁ, గరము చూడ్కి కధిక భరముఁగూర్ప
వెలయునీ త్రిశూలి కిల నేబెడఁగుఁజూచి, యిగురుఁబోణిఁబట్టి యీయవలయు

ఆ. మేన యిట్లు మేర మీఱి దుఃఖంబుతో, నగడుఁజెంది పొగుల నబ్జభవుఁడు
చేరవచ్చియిట్లు • చెప్పె మేనా! విను, మేను శంభుతత్త్వ • మెఱుకపఱతు

ఉ. సర్వజగన్నిధానుఁడయి • సర్వజగత్పరిపోషకుండునై
సర్వజగన్నిహంతయయి • సర్వజగత్పరిపాలకుండునై
సర్వజగన్మయుండునయి • సర్వనియామకుఁడై తనర్చు నా
శర్వునిరూప మారయఁగఁ జాలెదవా? యిటు జాలినొందఁగన్. 319

క. మది నిట్లు దెలిసి శివునకు, ముదమున శివ నిమ్ము రోసమున్ విడుమిఁకఁ బెం
పొదవఁగ ననియన విని వగఁ, బొగలుచు నగరాజవరుని బోటి యిటులనెన్.

ఉ. ఏటికి ధాత! యిట్లు తగ వెంచక చెప్పెదు దీనిరూప మా
యేటికి ధారవోయుటకు • నెంచితి వట్టులగాక దీనినే
యేటికిఁ ద్రోయరాదె? విను • మీయను రుద్రున కేను బుత్రికన్
గోటు లిటుల్వచించిననుఁ • గోవిదు లెంతకునైన దంటలే. 321

—* సనకాదులు మేనకకు సమాధానంబు సెప్పుట *—

గీ. అనుడు సనకాదిసిద్ధు లిట్లనిరి మేన!
పట్టుదల విడు శంభుండు పరమకృపను
నీదు కూఁతును మెచ్చి మన్నించి యిట్లు
పెండ్లియాడంగ వచ్చె భావింపు మదిని. 322

గీ. అనినవిని మేన వనరుచు ననియె నిట్లు
నుగ్రునకు నాదు కూఁతు నే నొసఁగ నెపుడు
మాగొడవ యేటి కిఁక మీకు మానిపొండు
సిద్ధులార! త్రిలోకప్రసిద్ధులార! 323

ఆ. అనినయంతఁ బద్మజాదినిలింపులు, మునులు చకితులగుచు మూర్ఖురాలి
యుల్ల మెట్లు చక్కనొందింపనగునని, కలఁకఁజెంది వెఱఁగుఁగాంచిరంత.

—* విష్ణుమూర్తి మేనకను మరల శివునిఁ జూడుమనుట *—

ఉ. మాటలపొం దెఱింగిన రమాపతి యంత నెఱింగి వచ్చి య
ప్పాటలగంధి కిట్లుపరు వంబుగఁ జెప్పెఁ బురంధ్రిరత్నమా!
బూటకమాడ నే నిఁకను బొల్పుగ విన్మ మదుక్తిఁ గన్మ నీ
పాటికులాంగనల్ గలరె ప్రాభవ మందును భాగ్యమందునన్ 325

చ. ఒకనుడి యాలకింపుము గుణోజ్జ్వల! మానులుగాని పద్మజా
దికసురవర్గమేనియు మదిన్ బగఁదాల్చి యిటుల్ వచించిరో
యకుటిలమైన ప్రేమమున నారసిచెప్పిరొ యొప్పుఁగాంచుమీ
సకలమెఱింగినట్టి గుణ శాలిని నీ వగరాజగేహినీ! 327

ఉ. వినను నంతవిన్మ శివుఁ డద్భుతలీల ననేకరూపముల్
బూనిచరించుచుండునొక పోవడిఁ బోయెడువాఁడు గాఁడిఁకన్
మానిని! యెట్లునూచి యనుమానము నొందితివో మహేశ్వరున్
మానుగఁజూడుమీ మరల మానసమందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్ 328

ఉ. ఇత్తఱి నీదుచిత్తమున కెంతయు నచ్చిన నిమ్మ పుత్రికన్
హత్తకయుండెనేనియును నడ్డమెనీకిఁక మానివేయుమీ
యుత్తమమైన మార్గమిది యూరక యేటికి వాదులాడ భా
స్వత్తరదివ్యదీధితివిభాసితమూర్తి శివుండు చూడుమా! 329

గీ. వామదేవుఁడు గాఁడమ్మ • వామదేవుఁ
డతఁడు రుద్రుఁడు గాఁడమ్మ • యతఁడు రుద్రుఁ
డాతఁ డభవుఁడుగాఁడిఁక • నతఁ డభవుఁడు
దెగడకారయు నగరాజ•దేవి! మదిని. 329

వ. మఱియు నొక్కమాట వినుము.

గీ. నిర్గుణుండయిభాసిల్లు•నిత్యపురుషుఁ, డిట్లు లోకహితమునకై •యెలమినవత
రించె నీతఁడె కాఁడె పుట్టించెజగము, లెల్ల వేదంబులను నెల్ల•నెఱుఁగు మబల!

ఉ. ఈతనిచేతనే పొడమె • నీశ్వరశక్తి కృపాళువీ జగ
న్మాత యజుండు నేనిఁక న•మర్త్యులు మర్త్యులు సర్వభూతముల్
ఖ్యాతిగ నీతఁడే భువన • కాండములన్నియు నేలుతేఁడు నీ
వాతురతన్ దొలంగి నిజ•మారసి భద్రములొందు మమ్మరో! 331

— * మేనక మరల శివునిఁజూచుట కొప్పుకొనుట * —

ఆ. పద్మనయనుఁ డిట్లు•పలుకఁగ విని మేన, మదియొకింత బెదరు • మాని కుదురు
కొనఁగ నిట్టులనియె • గోవింద! యిపుడేను, మరలఁజూచుదాన•మారహరుని.

క. ఈమాత్రైనను శివుఁ డభి, రామాకృతిఁ దనరె నేని • రామనొసఁగివే
ప్రేమమున బెండ్లిచేసెద, నేమాత్రము బొందు లే ద•హీనచరిత్రా! 333

ఆ. అట్లుగాకయున్న•నచ్యుత! మీరెల్ల, కోటియత్నములను•గూర్చినను మ
దీయతనయనీయ•దిటమిది నామాట, వినుఁడు దీనికన్న • వేఱులేదు. 334

క. అనుడు వనజాక్షముఖులగు, ననిమిషవరు లనుమతించి•యభవునిచేరన్
జని రన సూతుని గని మును, లని రవ్వలికథను జెప్పు•మనుచున్ బ్రీతిన్.

శా. నానాశైవపురాణవృత్తనిచితా•నందోల్లసన్మానసా!
సూనాస్త్రాంతకలింగపూజనలస•చ్ఛుభ్రాత్మనాగాంబికా
ధీనాంతఃకరణా! దిగంతవిలస•ద్దివ్యద్యశోమండనా!
దానాగ్రేసరదన్నదానకుశలా! • ధైర్యాతిహేమాచలా! 33

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీ శివ పు రా ణ ము

పా ర్వ తీ ఖ ం డ ము

పంచమాశ్వాసము

మత్త్రిపురాంతకభూ
సామీప్యవిరాజమాన • శైవపుర భవా!
ధామ్నమరశశికోటీశసు
తా! మామకజనని! లక్ష్మీ•మాంబా! సుమతీ!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

ఉ. శ్రీవిభుఁ డంత శంకరునిఁ • జేరి ప్రణామముచేసి మేనకా
దేవివిధంబుఁ జెప్పి యిఁక • దేవహితంబునకై మహాత్మ! నీ
వావనజాక్షి మెచ్చునటు • లారసి చక్కఁదనంపు రూపమున్
శ్రీవెలయన్ ధరించి యుమఁ • జేకొని పెండిలియాడు మర్మిలిన్. 2

—* విష్ణు ప్రార్థనచే శివుఁడు దివ్యసుందరరూపంబు నొందుట *—

గీ. అనుచు హరి యిట్టు లర్థింప • నబ్జచూడుఁ, డమరకార్యచికీర్షతో • నతిమనోజ్ఞ
మైన యుజ్జ్వలరూపంబు • నంది చూడ్కి, కెలమికలిమిపొసంగఁగ • నెసక మెసఁగ.

వ. అంత నమ్మహాదేవునిదివ్యరూపంబుఁ జూచి పుండరీకాక్షుండు పరవశుండై శిరఃకంపంబుచేసి మెచ్చి యమితానందంబున నారదున్ జూచి మేనక నిటకు దోడ్తెమ్మనుడు నతండు మేనక • జేరఁబోయి యిట్లనియె.

గీ. రమ్ము మేన! విశాలాక్షి! రాజ చూడుఁ
జూడు కరుణామయాత్ముఁడై సురుచిరంపు
రూపుఁ గైకొనియున్నవాఁ డేపుమీఱు
నీయవిద్యాతమం బది పాయు నిపుడు. 5

— * మేనక శివునిఁ జూచి యానందించుట * —

వ. అనిన విని మేనక యత్యంత కుతూహలస్వాంతయై సంతసంబునఁ బరిచారికా శతంబుతోడ వచ్చి దవుదవ్వులనుండియే మహేశ్వరునిఁ జూడఁదొడంగుడు.

సీ. కోటిమన్మథలీలఁ గొనఁజాలు చక్కందనంబు మేలొందు రూపంబువాఁడు
కోటిసూర్యులకాంతిఁ గొఱఁతఁబెట్టించు దట్టంబైన కాంతిమండలమువాఁడు
కోటిచంద్రమసుల కోమలకళల రమ్యంబైన నగులేమొగంబువాఁడు
కోటీంద్రవిభవంబుఁ గుదువపెట్టుకొను దివ్యంబైన మణిమండనంబువాఁడు

గీ. చారుకస్తూరికాగరు చందనాను
లేపనసుగంధబంధురాటోప మెసఁగు
వాఁడు రుచిరతరామూల్యవస్త్ర యుగ్మ
కలితుఁడగువాఁడు శంభుండు గాంచఁబడియె. 7

ఉ. పూఁచిన చంపకప్రసవమున్ నిరసించెడి మేనిచాయవాఁ
డేచిన తేంట్లనిగ్గుల జయించు కచప్రచయంబువాఁడు కాం
తాచతురేక్షణంబులకుఁ దావలమై యలరారువాఁ డప
ర్ణాచిరసంభృతోత్తమధనంబగువాఁ డగుపట్టె మేనకున్. 8

సీ. గంగాయమున లింపుగదసి యిర్వంకలఁ, జామరంబులసేవ సల్పుచుండ
సూర్యచంద్రులు గడుసుందరంబగుసిత. చ్ఛత్రంబు వేడ్కతో సంతరింప
సిద్ధప్రష్టకంబు వాసిన్బొంగి ముందఱఁ, జెలువుగ నృత్తంబుఁ జేయుచుండ
శక్రాజకేశవుల్ సంతసం బిగురొత్త, జయనినాదంబుల సందడింప

గీ. పరఁగ విశ్వావసుండు నచ్చరలు మ్రోల
బాగుగా మృదుగీతులఁ బాడుచుండ
మునులు వెనుకొని యామ్నాయములను జదువ
నలరు శంకరుఁ గాంచె శీతాద్రిపత్ని. 9

క. నందియుఁ బుత్తడిబెత్తము, నంది పసందొప్ప మ్రోల • నలరుచు నిలువన్
గందువఁ బ్రమథు లమర బా, లేందుధరునిఁ జూచె మేన • యింపలమికొనన్. 10

గీ. కాంచి మేనక దా విస్మ • యించి కడు బ్రభ, మించి హర్షించి మదినిభా • వించెనిట్లు
ధన్యనాపుత్రి నేనును • ధన్యనిఁకను, ధన్యుఁడు గిరీంద్రుఁడెంతయుఁ • దథ్యముగను.

—* మేనక తన యపచారంబును సైఁపుమని శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

క. అని మును శివదూషణ చే, సినదానికి నొచ్చుకొనుచు • శివునకుఁ దా జో
తలుఁజేసి వినయమునఁదన, యనుచితమును సైఁపుమంచు • నంజలి చేసెన్.

గీ. శివు నెదుర్కొనివరపూజ • సేయుపొంటె, తనదువిభునాజ్ఞనాత్మీయ • ధామమునకు
మేనచనుదుశివుం డురు • స్వానవాద్య, ములు సెలఁగ నగరాడ్గేహ • మునకుఁదరలె.

—* నాగరస్త్రీలు శివునిఁ జూచుట *—

క. మేళంబుల మ్రోఁతలు విని, కాళికగు మగనిఁజూడఁ • గా నాగరలా
నాళీకనేత్ర లెంతయు, వైళంబుగఁ బనులు వదలి • వచ్చిరి తోడ్తోన్. 14

చ. చెలువ యొకర్తు మజ్జనము • సేయుచుఁ గుంతలబృందమందుఁ దా
వుల విలసిల్లు చూర్ణమును • బొందుగఁ జేర్చిన వేళ మేళముల్
సెలఁగుచు మ్రోయ శంకరుఁడు • చేరఁగ వచ్చెనటంచు మేల్ కుతూ
హలమునఁ జాలమార్గమున • నబ్జకిరీటునిఁ గాంచె వేడుకన్. 15

ఉ. రామయొకర్తు పాపని నురమ్మునఁ జేరిచి స్తన్యమిచ్చుచున్
సోమకలావతంసునిఁ గనుంగొనఁ గుజ్జని డించి చంద్రశా
లామహిఁ జేరి విభ్రమవిలాసవిశేషములొప్పఁ గన్గొనెన్
గోమలకాంతిమండనుని • గోపతిశేఖరకేతనున్ దమిన్. 16

ఆ. పడఁతియొకతె గేస్తుపజ్జఁ జామరమును, జేతఁదాల్చి తనదు • చెలియతోడ
వీచుచుండి శివుఁడు • విచ్చేసె ననఁగనే, యట్టె వచ్చిచూచె • నధిపుఁబాసి.

మ. పులినశ్రోణి యొకర్తు జిల్గువలువన్ • బొంకమ్ముగాఁ గట్టుచున్
గులశైలేంద్రసుతామనోవిభునిఁ గన్గొనెంచి యాత్రంబునన్
వలచే నీవిని వామపాణి రశనన్ • వాటంబుగాఁబట్టి య
గ్గలికన్ జాలమునుండి కన్గొనియె నక్కందర్పదర్పాపహున్. 18

ఉ. కామినియోర్తు సాపడఁగఁ గాంతుఁడు లోఁగిటఁ గూరుచుండఁగాఁ
గామవిభంజనప్రమథకాహళతూర్యము లాలకించి స్వ
స్వామికిమ్రొక్కి సెల్వుఁగొని చావడి బల్వడిఁ జేరిచూచెఁ గాం
తామధురాంగసుందరు సుధాధరశేఖరుఁ గోర్కులూరఁగన్. 19

చ. కలికియొకర్తు కన్నులకుఁ గాటుక దిద్దికొనంగఁబూని యి
మ్ముల నొకకంటఁ గజ్జలముఁ బొందికఁగూర్చి శివుండు వచ్చెనం
చలుకుడు నాలకించి యొక హస్తమునందు శలాకఁదాల్చి వె
గ్గలపుఁ దమిన్ గవాక్షమునఁ గామమదాపహుఁ గాంచెఁ జెచ్చెరన్. 20

క. పెదవికి లాక్షను గూరుచు, నదనున నొక యందకత్తె యగు జవరా ల
య్యాదె శివుఁడువచ్చెనని విని, ముదమున మొగసాలఁజేరి మురిసెఁగనిహరున్

ఉ. సుందరియోర్తి పాదముల సొంసెసలార నలక్తకంబు చే
తం దళుకొందురంజనముఁ దా రచియించుచు వాద్యనిస్వనం
బుం దమకంబుతో విని ప్రమోదముతోఁ గిటికీసిఁ జేరి చూ
చెం దరుణేందుశేఖరునిఁ జెన్నుగఁ జన్నులు పుల్కరింపఁగన్. 22

గీ. ఒక్కకప్పురపున్గంధి యొడయఁడించు
విల్తుకేళికిఁ బైకొను వేళ శివుని
మేళములమ్రోఁత విని తెంచ మెలఁత మగనిఁ
ద్రోసికొనివచ్చి వేగ నిందుధరుఁ గనియె. 23

సీ. స్తనమండలమునఁ జందనములందుచునీశుఁ, జేరికన్గొనె నొక్క చిగురుఁబోఁడి
వేనలిఁ గేదంగివిరులఁగూర్చుచుశివు, డాసి కన్గొనెనొక్క భాసురాంగి
మొగమునఁగస్తూరిబొట్టుఁదీర్చుచు శర్వుఁ, గదిసికనియె నొక్క కలువకంటి
పుక్కిటఁగప్పురంపున్ విడెంబేయుచు, హరుఁజేరికనె నొక్క యన్నుమిన్న
గీ. కొప్పుదీర్చుకొనుచు నొక్క గుబ్బలాఁడి, తివిరి బాలేందుశేఖరుఁ దేఱిచూచె
పుష్పరజమును మేనిండఁ బూసికొనుచు, వచ్చి శంకరుఁ గనెనొక్క వాలుఁగంటి.

సీ. వీణమీటుచునొక్క వెలఁది వాతాయనం, బుననుండికాంచె శంభుని ముదమున
చిత్రంబువ్రాయుచు సింగారియొకతె ముం, గిలిఁ జేరిచూచెఁ గోర్కులమహేశు
బంతులాడుచు మేడపయినుండికాంచెగు, బ్బెతయోర్తి శివుఁ దళ్కు బెళ్కులెసఁగఁ
గవనమల్లుచుఁ జేత గంటంబుఁ దాల్చియు, ప్వర మెక్కి శివుఁ జూచెఁ భామయోర్తు

గీ. ఇట్లు పనులెల్ల మాని తా•మిగురు(బోణులె, ల్ల ఘంటాపథంబందు•హిమగిరీంద్ర
పుత్రికాహృదయేశ్వరు(•బొంగిపొరలి, కాంచిరంతయువిస్మయా•క్రాంతలగుచు

వ. మఱియొక ముందటివీథిలో

సీ. తననవ్వు(బోలు నం•దవుమేల్మిమగరాల, శివునిపై(గురిసెను•జెలువయొక తె
తనమోవి(బోలు నె•జ్జినమించుకెంపుల, హరుపదంబుల(గుప్పె•నతివయొక తె
తన మేనిచాయ(బో•లిన కుందనపు(బూల, భవుమీనరాల్చెను•భామయొక తె
తనకురులనుదీటు•కొనునీలముల నలి, గళుమెడ(జేర్చె సిం•గారిమోర్తు

గీ. తనదుచూపులబోలు ని•ద్దంపుటాణి, ముత్యములనొక్కమదిరాక్షి•ముగ్ధచంద్ర
ధరుకిరీటంబుపై(జల్లె(•దలిరు(బో(డు, లెల్ల మేడల నిట్లు రం•జిల్లిరపుడు. ౭౫

వ. వే ఱొక్కపేటయందు

క. శివమూర్తిని హృదయంబుల, నవధానముతోడ(దాల్చి • యబ్జాతముఖుల్
వివిధవచోరచనల నిటు, భవు(గూర్చి ప్రశంసనముల(• బరపిరి వేడ్కన్ .

—* నాగరస్త్రీలు శివుని(బ్రశంసించుట *—

సీ. ఈ ధన్యు(డేకదా • యీ జగంబులకెల్ల, నాదికారణమైన • యనఘమూర్తి
ఈ మాన్యు(డేకదా•యీ హరిబ్రహ్మాది, వైలింప చక్రంబు • నేలు తే(డు
ఈచతురు(డేకదా•యీ ప్రపంచములకు(, బంచకృత్యముల యో•జించు దంట
ఈ కుశలు(డెకదా • యిమ్మగా షడ్గుణై,శ్వర్య సమృద్ధితో(• బర(గు మేటి

గీ. ఈ సరసు(డేకదా మన • హిమనగేంద్ర, బాలికాచేతమును బరి•పరివిధముల(
జాల(గా(బరిశీలించి • మేలివరము, నొస(గి పెండ్లాడవచ్చిన • యూర్జితుండు.

వ. వెండియుం గొందఱు మెఱుంగుబోణులు మిద్దియలం గాచికొని తమకురంగట(
గదలిపోవుచున్న సారంగభృచ్చూడామణిం గనుంగొని పొంగుచు నిట్లనిరి.

సీ. హాలాహలము(ద్రావి • యఖలలోకంబుల(, గాచిన ఘనదయా•కరు(డితండె
త్రిపురదైత్యుల(గాల్చి • త్రిభువనంబులనెల్ల(, బ్రోచినమగసిరి•ప్రోడయిత(డె
దక్షాధ్వరంబు వి•ధ్వంసంబొనర్చి జే,జేల శిక్షించిన • జెట్టి యిత(డె
కమలజ విష్ణుల • కలనెడ(జేసి లిం,గాకారు(డైన మ•హాత్ము(డిత(డె

గీ. చెలిమియలర(గ నమ్మఱ్ఱి•చెట్టుక్రింద, సనకముఖ సంయములకు న•క్షరపదార్థ
బోధనంబొనరించిన • బోద్ధ యిత(డె, విశ్వములనెల్ల(బోషించు•విభు(డితండె.

ఉ. ఎంతతపంబుఁ జేసిరొ గిరీంద్రుఁడు మేనకయున్ గుమారి కీ
కంతునిగెల్చినట్టి దొర • కాంతుఁడుగా నొసఁగూడు కల్మి క
భ్యంతికమందు నున్న మన • మందఱ మెమ్మెయి నోఁచినామొ! య
త్యంతము గన్నులారఁ గనె సుఖ • మబ్బెను జన్మము ధన్యతాగతిన్. 31

క. వారే సిరిగలవారలు, వారే చెలువుగలవారు • వారే వలఁతుల్
వారే చదువరులిటనే, వారలు శంకరునిఁ గనులఁ • బడయఁగలిగిరో. 32

వ. ఇంకను గొందఱు మచ్చికంటు లిచ్చమెఱయ నిచ్చొచ్చపూన హెచ్చుగ నుచ్చ
రించిరి.

చ. కువలయనేత్ర కీ యుమకుఁ • గోరినయట్టుల రాజశేఖరున్
సువిహితభంగి వల్లభునిఁ • జొప్పడఁజేసిన దైవ మెంతయున్
స్తవమున కర్హమయ్యె నిటు • దప్పి మఱొక్క తెఱంగు చేసినన్.
కవకవ దిట్టరొక్క! కల • కాలము భూప్రజ లెల్ల గొల్లునన్. 34

క. ఇందిర హరిన్ బడసి వా, క్సుందరి పరమేష్ఠిఁబడసి • సొంపొందిరెటుల్
కందర్పజయునిఁ జేకొని, యొందునటులె చిరసుఖంబు • లుమ క్షమలోనన్.

గీ. అనుచు నాగరకామిను • లతిముదమునఁ, జాల కైవారములుసల్పి • శర్వుపైని
ముత్తియంబుల రవలఁ గెం • పులను బుష్పములను సేసలనున్ జల్లి • మురిసిరంత.

క. భూరితరవైభవంబున, నూరేగుచు జగదధీశుఁ • డురువిభవాలం
కారంబగు గిరిరాజా, గారద్వారంబుఁ దఱియఁ • గాఁ జనుదేఱన్. 37

— *హిమవంతుఁడు వరపూజచేసి పెండ్లివారిని విడిదిలోఁ బ్రవేశపెట్టుట *—

మ. పరివారంబులతో సుమేరుముఖవి • భ్రాజద్గిరీంద్రాళితో
పురవాసాగ్రజనుప్రకాండతతితోఁ • బుత్రప్రధానాళితో
సరవిన్ శర్వున కర్ఘ్యమిచ్చి వరపూ • జన్ జేయఁగావచ్చె న
గ్గిరిరాజేంద్రుఁడు ద్వారభూమికి వడిన్ • గీర్వాణు లుప్పొంగఁగాన్ 38

క. మేనక సువాసినీతతి, తో నిఖిలేశ్వరున కెలమి • తో గుమ్మమునన్
దానీరాజనమిడ న, న్యూనామోదమున వచ్చి • యుత్సాహమునన్ 39

సీ. మరలఁ జూచెను శివు నస • మానతరుణ, దివ్యకోమలమోహన • దేహుఁ దుహిన
భానుశకలావతంస వి • భ్రాజమానుఁ, గాంత సంతానసుమదామ • కలితవక్షు 40

క. కనుఁగొని చూడ్కి మరల్పఁగఁ, దనవలనున్ గాక యున్న • దన్వీమణి చి
త్రనిచితమూర్తి వలెన్ దగి, యొనరిచె నెట్టులొ నివాళి•యుత్సుకమతియై 41

క. మును గాళిక దనతోఁ, జెప్పిన విధమునకన్న మిగుల • బ్రియమగు చక్కం
దనమునఁ దనరెను శివుఁడని, మనమలరఁగ నిమ్ముఁజేరె•మానినియంతన్ 42

గీ. తోడవచ్చిన యువతులు•తుహినకిరణ, మౌళిఁగని సంతసించియు•మ్మాడ్కిఁబలికి
రహహ!గిరిపుత్రిభాగ్యమే•మనఁగవచ్చు, నెంతయందంపుఁబతిలభి•యించెఁదనకు

క. ఎంతైనను గంటిమె చక్కందనమును నీడుజోడు•గరగరికయు హె
చ్చందగు కల్మియునటులన్, బొందికగల వరు నటంచు•భోరుకొనిరొగిన్. 44

వ. అయ్యవసరంబున

తరల. గిరివరేంద్రుఁడు ద్వారభూమి నొ•గిన్ బురోహితయుక్తుఁడై
స్థిరమతిన్ వరపూజ సల్పెను • శీతరశ్మికిరీటికి
వ్వరుసవాద్యములెల్ల మ్రోయఁగ • వారితోడ గిరీంద్ర మం
దిరముఁజేరె మహేశుఁడత్తఱి • దివ్యసంఘము గొల్వఁగాన్ 45

కవిరాజ విరాజితము. అందును నూత్నవినిర్మితమై తగి•నట్టి వివాహపుమందిర మం
దిందుధరుండు గణావళితోడ ము•నీ ట్తతితో నమరావళితోఁ
బొందుగ నర్హవిధిన్ దగుతావునఁ•బూజితుఁడై నివసించెలలిన్
విందులుసేయుచుఁగొల్చెనికామప•విత్రచరిత్రుఁ డగేంద్రుఁడటన్

—* పార్వతి కులాంబాపూజార్థమై వెదలుట *—

ఉ. ఆసమయంబునందుఁ దుహి•నాచలకన్య నిజాన్వయాంబికా
వాసముఁజేరి కొల్చుటకు • వాద్యము లొక్కట మ్రోఁగఁగాఁజెలుల్
దాసజనంబులున్ దనదు • తల్లియు విప్రసువాసినీమణుల్
వాసిగఁజేరి రాఁబసిఁడి • పల్లకినెక్కి చనెన్ ముదంబునన్. 48

గీ. అంబికాపూజనమునకై •యరుగుదెంచు,నట్టి జగదంబికనుగాంచి•యఖిలమునులు
ననిమిషులు విస్మితాస్యులై •హర్షభరము,ననువిలోకనములఁద్రిప్ప•ననువుపడక

సీ. అల్లనేరెడుపండ్ల•యంద మమ్మఁగఁజాలు, జిగిగ్రాలు మైనిగ•నిగలదాని
చిఱునవ్వుదొలకాడు•సిందూరతిలకర, మ్యంబైన ముద్దుమొ•గంబుదాని
మందారసుమము ల•మర్చి కూర్చిన లలి, తంబైన కబరీభ•రంబు దాని
నాణిముత్యంబుల•హారముల్ రత్నహా, రంబులు దనరు వ•క్షంబుదాని

గీ. చారుతరరత్నకంకణసంకలితకర, రద్వయం బొప్పదాని వజ్రములకమ్మ
లొప్పవీనిదోయిఁదళ్కుల నొసఁగుదాని, శివునకగుసురతాణి జేజేలుగసిరి.

క. కనుఁగొని మదిలోఁ దత్పద, వనజములకు మ్రొక్కులొసఁగి వారనిభక్తిన్
బెనఁగొను ముదమునఁబొదలుచు, మనములఁదాపంబులెల్ల మానిరి కడఁకన్.

క. జగదీశ్వరుండు నత్తఱి, జగదంబను వికసితాక్షిసారసముల ని
మ్మగఁగని విరహజ్వరమున్, దిగనాడె మనంబులోని దిగులెల్లఁ జనన్.

గీ. అంతఁ గాళి కులాంబాసమర్చనంబు, కరము పేరిమిసల్పి సింగారమమర
వైభవం బేపుమీఱఁగ వచ్చె మరల, గిరివరేశ్వరు మంగళ గేహమునకు.

క. హిమవంతుని ప్రార్థనమునఁ, గమలాక్షముఖామరాగ్రగణ్యులు వేగన్
గొమరగు వివాహమంటప, మమితోత్సాహమునఁజేరి యందు రయమునన్.

— * దేవతలు మహేశదత్తభూషణంబులఁ బార్వతి నలంకరించుట * —

గీ. వేదమార్గానుసరణిఁ బృథ్వీధరాత్మ, జాతను మహేశదత్త విస్తారభూష
ణావళిన్ గయిసేసిరబ్జాలయాది, కమలగంధులు నీరాజనములనిడిరి. ౯౪

వ. ఆసమయంబున.

క. శైలేంద్రుఁడు బాఁపలకున్, జాలఁగ దానంబులిచ్చి సన్మానించెన్
మేలుగఁ బేదలకును ద్రవ్యాళిన్ గడుఁ బంచిపెట్టె నామోదమునన్. ౯౫

గీ. అంతటఁ బురోధసుఁడు జ్యోతిషాగమప్రవీణుఁడును నగు గర్గుండు వేగ శైల
పతినిఁగనివచ్చెనధిప! సాంప్రతమువడిగ, శివునిఁదోడ్తెమ్ము పెండ్లికై సిద్ధముగను

వ. అనినవిని యంత హిమవంతుండు సుముహూర్తంబు ప్రత్యాసన్నంబగు టారసి సంతోషితస్వాంతుండై మేర్వాదిగిరివరులను గుమారుల నగ్రజన్ములతో శివునిఁదోడ్తేరఁ బనుపుడు వార లనేకవాద్యపురస్సరంబుగ శివసముఖమునకుఁ జేరఁబోవుడు నందలి ప్రమథ దేవమునిగణంబులానందంబుతో వారి నెదుర్కొని గౌరవింపుడు నవ్వారలు శంకరునకు మ్రొక్కి కన్యాదానోచితసమయంబాసన్నంబయ్యె వేవేగ విచ్చేయుండని యర్థింపఁ బరమేశానుండును హృదయంబునఁబొంగి,

సీ. మంగళ ద్రవ్యములతోడ మజ్జనంబు
సలిపి శుద్ధదుకూలముల్ జక్కఁగట్టి

తిలకమును దిద్ది వృషమెక్కి • దేవముని గ
ణములు గొలువఁగ దివ్యవా•ద్యములు సెలఁగ 58

— * శివుఁడు కళ్యాణమంటపమునకు వచ్చుట * —

క. శ్వేతచ్ఛత్రంబును వి,ద్యోతిత చామరయుగంబు • నొప్పెడు పావల్
ప్రీతి సురవరులు పూనఁగ, గీతుల గంధర్వు లలరి • కీర్తనసేయన్ 59

క. రంభాప్రముఖాప్సరసలు, శుంభద్గతి నృత్తగరిమఁ • జొక్కింపఁగనా
జంభారియుఁబరమేష్ఠియు, నంభోజాక్షుండు నగ్ర•మందు నిలువఁగాన్ 60

గీ. అదితి మొదలగు బృందార•కాంబ లెలమిఁ
బువ్వులన్ జల్లుచుండ శం•భుండు పరిణ
యంపుమంటపమున్ జేర • నరుగ నగవ
రులు వృషమునుండి దింపి శ•ర్వానిఁ బ్రియమున. 61

క. కొనిచని మణిమయపీఠం,బును నెక్కఁగఁజేసి మ్రొక్కి • పొంగుచు నీరా
జనమొసఁగి తోడవచ్చిన, ఘను లందఱి కందుఁ బసిఁడి•గద్దె లిడి రొగిన్. 62

క. హిమవంతుఁడు మేనకతో, నమితామోదమున డాసి • యభవునకుఁ బ్రణా
మముచేసి దేవమునులకుఁ, గ్రమముగ వందనముచేసె • గౌరవమెసఁగన్.

గీ. కృత్యవిదుఁడౌ పురోధస•త్కృతి యొసంగ
నవుడు పుణ్యాహమును బాడి • యగకులేంద్రు
తల్లజునితోడ గన్యకా • దానమునకుఁ
జెలఁగి సంకల్పమొనరింపఁ•జేయ నతఁడు. 64

వ. పురోహితోక్తప్రకారంబున.

క. రక్షాబంధనము జగ,ద్రక్షకునకుఁ గట్టి రెలమి • రాణింపంగాఁ
బక్షుశ్శ్రిత్యుపవీతికి, వక్షంబున యజ్ఞసరము•వైచి రయమునన్. 65

గీ. హేమకలశోదకంబును • బ్రేమమీఱ
మేనకాదేవి వంచ నీ•శానచరణ
కమలయుగమును గడిగి త•త్కాండధార
శిరమునన్ జల్లుకొని చాల • మురిసె భక్తి. 66

వ. అంత.

క. వాచస్పతియును నా గ,ర్గాచార్యుండును ముహూర్త • మరయుచు ఘటికా
సూచకయంత్రముఁ జక్కఁగఁ, జూచుచుఁ బ్రణవంబునుడువుచునునుండిరొగిన్.

గీ. అఖిలలోకైకజననియా • నార్య నొక ప
సిండి పుట్టికయందుఁ గూర్చుండఁ జేసి
యవనికాంతర్థియందుఁ బ్రియంబుతోడఁ
దోడుకొనివచ్చి యుంచి సంతోస మెసఁగ. 68

వ. కన్యాదానంబుఁ జేయంబూని.

మ. గిరిరా జప్డు పురోహితానుమతిఁ బల్కెన్ శంకరున్ జేరి ని
ర్జరనాథాగ్రణి! తండ్రితాతలను గోత్రంబున్ దగన్ జెప్పనాన్
దరహాసం బొనరించియున్న యభవున్ • దాఁగాంచి యంచన్మతిన్
వరమౌనీంద్రుఁడు నారదర్షి యిటులన్ • వాక్రుచ్చె మెచ్చొప్పఁగన్. 69

—* నారదుఁడు హిమవంతునకు శివుని యనాదిత్వంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. ఆదికి నాదియై యలరునట్టి డెవండు? గిరీంద్ర! పంచభూ
తాది యెవండు? మాయ కిల • నాశ్రయమెవ్వఁడు? బ్రహ్మ విష్ణు సం
పాదకుఁ డెవ్వఁ? డట్టి శివు • భావమునందు నెఱుంగ లేక గో
త్రాదులఁ దెల్పుమం చిటులనాడుట పాడియె? చూడు మాత్మలోన్. 70

క. ఆకృతిని వికృతినేని గు,ణాక్రాంతిని నొందనట్టి • యాదిమదేవుం
డీకరణి ధర్మరక్షకు,నై కారుణ్యమున సగుణుఁడయ్యెను గనుమా! 71

వ. ఇంకను.

ఉ. నీదుసుతాతపోనియత • నిష్ఠకు లోఁబడి మెచ్చి వచ్చె ని
ట్లీ దురితాపహుండు ధర • నెవ్వని కేనియు నిట్టి భాగ్యసం
పాదనమబ్బునే? యిఁక నమర్త్యులలోన మునీంద్రులందు నేన్
బాదుగ నీశ్వరున్ దెలియు • పండితుఁ డెవ్వఁడొ యెంచిచూడుమా! 72

వ. అనినంత.

సీ. నారదోక్తి నిజంబు • నమ్ము మనియె హరి, తగవిది యంచు విధాత చెప్పె
ఉచితంబనుచు నన్న • మధుసూదనుఁడువల్కె, బాగిదియనియె సప్తర్షనుండు.

సందేహమేమని జముఁడు వక్కాణించె, కర్జమిద్దియని రక్కసుఁడువల్కె-
పాయుసందియమని పాశియు వాక్రుచ్చె, భవ్యంబిదని మహాబలుఁడునుడివె.

గీ. దైవమందిట్లు కొఱగామిఁ దలఁపఁ జెల్లు, నొక్కొ? యనె జక్షు లేలిక యుక్కుమెఱయ
భాస్కరుండును గువలయపతియు జాగు, సేయ నేటికి నిఁకనని చెప్పిరపుడు

వ. మఱియు వశిష్ఠాదిమును లిట్లనిరి.

ఉ. ఎవ్వనిచేత నీజగము లెల్ల విచిత్రముగాఁ దనర్చెఁదా
నెవ్వఁడు బోధరూపుఁడయి యెప్పుడు నొప్పులరున్ స్వతంత్రుఁడై
యెవ్వడు సర్వవంద్యుఁడయి యేలుజగంబుల నెల్ల లీలగా
నవ్విభునిన్ గుఱించియిటు లారయఁజెల్లునె శైలతల్లజా! 74

వ. అని చెప్పినంత హిమవంతుం డవ్వారలబోధనంబున నపగతసంశయుండ
య్యును జిత్తంబున నొక్కింత.

క. గోత్రపతియయ్యు నీతఁ డ, గోత్రున కెట్లీయు గూఁతుఁ గూడునె? యని యే
మాత్రము గొంకక కొండఱు పాత్రులనెదరేమొ యనుచు భయమెదఁజెందెన్.

వ. అపుడు సుమేరుప్రముఖనిఖిలోర్వీధరరాజపర్యు లాతని తలంపెఱింగి యిట్లు
నొక్కి చెప్పిరి. 77

క. అనుమానమెల్లఁబోవిడి, చనుమానము మెఱయ నుమను శర్వున కిడి శ్రీ
యను శ్రేయముఁ గీరితియున్, ఘనముగఁ గొనుమా! తలంకఁ గాఁబూనకిఁకన్

గీ. ఇరుదెఱంగులవా రిట్లు హితవు మెఱయ
నొక్కి చెప్పినఁ దుహినవంతుండు గలఁక
నంతఁబోఁ జిమ్మి పాణిగ్రహణముఁ గూర్పఁ
గాఁ బునోధస్నహాయుఁడై గడఁగి యపుడు. 79

—* శ్రీ పార్వతీ పరమేశ్వర కల్యాణము *—

క. ఈకన్నెను బరమేశ్వర!, నీకిచ్చెద భార్యగాఁగ నీవు గొనుము లో
కైకేశ! త్రివర్గమునం, దీకన్నె నతిక్రమింప కెపుడును దయతోన్. 80

గీ. అని శివాకరమును శివహస్తమందు, నద్రిపతియుంచి తీర్ణకామాబ్ధియయ్యె
శంకరుండద్రిజాపాణిసారసంబు, స్వకరమునఁదాగ్రహించెఁ బ్రసన్నుఁడగుచు

గీ. అర్యను గ్రహించి "దేవస్య" యనెడు మంత్ర
మును శివుఁడు లౌకికాచారముగను జదివి

పల్కెఁ "నాతిచరామి"యట ♦ బలుకుఁ బ్రకృతి
పురుషులగు తమ కొండుతీ♦ర్పొసగు నట్లు. 82

క. జీరకగుడంబు లగక, న్యారాజకలాపు లిరువు ♦ రన్యోన్యముగా
భూరిప్రీతిన్ శిరసులఁ, జేరిచి యానందభరముఁ ♦ జెందిరి వేడ్కన్, 83

క. యవనికను దీసివేసిరి, శివుఁ డవలోకించె శివను ♦ శివుని నటులనే
శివయును నవలోకించెను, నవిరళభావోపలబ్ధ♦హర్షోన్నతులన్. 84

క. రంగారు మేల్మిబంగరు, మంగళసూత్రంబు రాజ♦మండనుఁడు జగ
న్మంగళయగు శివగళమునఁ, బొంగుచుఁ గట్టెను సమస్త♦భువనహితేచ్ఛన్.

ఉ. ఎల్లసురల్ మునుల్ ప్రమథు♦లెల్ల శిలోచ్చయనాథు లెల్లరున్
జల్లనికొండపీటిఁ గల ♦ సర్వజనంబును నప్డు వేడ్క రా
జిల్లఁగఁ బెల్లు సంతసముఁ♦జెంది జయధ్వనులన్ బొనర్చుచున్
బ్రోల్లసదిష్టవైభవస♦ముల్లసితాత్మకులైరి భూరిగాన్. 86

శా. శైలాధీశవతంసుఁ డల్లునకు ని♦చ్చల్ హెచ్చఁ బచ్చల్ రవల్
నీలాల్ కెంపులు పుష్యరాగములునున్ ♦ నిద్దంపుముత్యంబులున్
మేలౌ నేవళముల్ గడింది నకిషీ♦మీర్ జాళువాభాండముల్
చాలొప్పన్ హరణంబొసంగె సుమన♦స్సంఘంబు లగ్గింపఁగాన్. 87

వ. మఱియును,

ఉ. లక్షగజంబులన్ మఱి ద్వి♦లక్షమహాజవసైంధవంబు లేన్
లక్షలపాడియావులను ♦ లక్షమదోద్ధతిమీఱు నెద్దులన్
లక్షబిటారిచేడెలను ♦ లక్షపసిండిరథంబు లింపుగా
నాక్షణమం దొసంగె నచ♦లాధిపతల్లజుఁ డబ్జమాళికిన్. 88

గీ. ఆణిముత్యాలరాసుల ♦ నంది యొసఁగ
నవు డుమాశివు లంచితా♦హ్లాదమెసఁగఁ
గాఁ దలంబ్రాల నొకరికొ♦కరు శిరసులఁ
జల్లుకొని పొంగిరెంతయు ♦ సంతసమున. 89

శా. భేరీనాదములున్ మృదంగపటహా♦భీక్ష్ణధ్వనుల్ దివ్యవా
ద్యారావంబు లనేకముల్ సెలఁగె రం♦భాద్యప్సరఃకామినీ

వారాంచత్తర నృత్తముల్ దనరె దీ•వ్యచ్చారుగంధర్వశ్రీం
గారానుత్తమగానముల్ పొలిచె రం•గద్భంగిగా నత్తఱిన్. 90

క. గిరిపత్నులు మునిపత్నులు, సురపత్నులు సర్వలోక • సుందరుల కుమా
రరుణేందు ధరుల కొసంగిరి, సురుచిరనీరాజనముల•శోభనమొనరన్. 91

— * శివుఁడు పార్వతితో స్థాలీపాక హోమంబు సేయుట * —

వ. అంత హిరణ్యగర్భుండును వసిష్ఠాదిమునీంద్రులును, పార్వతీపరమేశ్వరుల
యజ్ఞశాలయొద్దకుఁ దోడ్కొనిచని యేకపీఠిన్ గూర్చుండఁజేసి వేదిన్ దర్భా
స్తరణంబొనర్చి దర్వ్యాజ్యస్థాలీ ప్రోక్షణ పూర్ణపాత్రె ధ్మస్రువంబులఁగూర్చి
యగ్నిప్రతిష్ఠన్‌బొనరింపఁజేసి యందాయాదిమదంపతులచేఁ బ్రధానహోమం
బును బ్రవేశ హోమంబును స్థాలీపాకంబును మున్నగువాని ఋగ్యజుస్సామ
సూక్తంబుల విధిప్రకారంబున నొనరింపఁజేసి లోకాచారప్రకారం బగ్ని
ప్రదక్షిణంబుసేయ నియోగించిన నార్యామహేశ్వరు లద్దాని నెఱవేర్చుచుండ
నత్తఱి శివమాయావిశేషంబున. 92

గీ. మెట్టదామరవిరిదండ • మెఱయుచున్న, కుందకోరక మట్టుల • నందమైన
లోకసుందరిపదనఖం•బాకులాత్ముఁడై విరించి విలోకించె•నబ్రమొంది. 93

ఉ. చూచినయంతనే తనివి • చొప్పడకున్న నదేవిధంబుగాఁ
జూచుచునున్న నాక్షణము • శుక్రము మోక్షము చెంద నెద్దియున్
దోఁచక యార్తుఁడై కనెడు • తోయజగర్భుని రుద్రుఁ డుగ్రుఁడై
చూచి కరస్థశూలమునఁ • జూరొనరింపఁదలంప నయ్యెడన్. 94

క. హాహాకారంబు ముని, వ్యూహము సర్వత్రిదశసమూహమును గిరి
వ్యూహం బొనర్చె వినతుం, డై హరి ప్రార్థించె నిట్టు • లంతకదమనున్. 95

క. దేవాదిదేవ! శివ! పర, దేవా! పరమేశ! శర్వ! • దీననిచయర
క్షావశహృదయ! జగన్మయ!, కావుము సర్వభువనేశ! • కావుము నలువన్.

క. నీవే సర్వాత్మవు శివ, నీవే సర్వరచయితవు • నిరుపమవిభవా
నీవే సర్వేశ్వరుఁడవు, నీవే యిటు దలఁపవలదు • నిగ్రహమభవా! 97

క. లే వాద్యంతము లింకను, లే వంతర్బాహ్యములును • లీలాకారా!
లే వే వికృతులు నీకిలఁ, గేవలచిద్బ్రహ్మమీవు • గీర్వాణవిభూ! 98

ఆ. ముక్తికాములైన మునులు సంగముఁ బాసి, నీమపదము లెంతొ నిష్ఠమెఱయ
శరణమని యుపాస్తి సల్పుచుందురు, నిర్వికల్పభాగ్య నిపుణమూర్తి! 99

గీ. వరద! కన్పడునదియుఁ గన్పడకయున్న
యదియు నద్వయమయి యలరారు నీవె
శుద్ధమైనట్టిదియును వస్తువుల నొప్పు
నదియు నగు పైఁడి యొక్కండె యగునుగాదె. 100

గీ. భువనసృజనావనాలంబ భూరికృతుల,యందు ముఖ్యనిదానము వగుచు నెప్డు
నాథ! తదపేక్షఁబొదలుచున్నావుగాని,యరయనన పేక్షుఁడవుపరమాత్మ!నీవు.

గీ. ఆదివయ్యును నరయ ననాదివే స
గుణుఁడవయ్యును గనఁగ నిర్గుణుఁడ వెందుఁ
బ్రకృతి కవ్వల వెలయు న ప్పరమపురుషుఁ
డవు పరాత్పరుఁడవు జగద్ధవుఁడ వనఘ! 102

క. నీదరిసెనమున గిరికన్యాదారా! ధన్యజనుల మైత్రిమి కడిమిన్
నీదృఢ భక్తజనమునకు, మోదం బిడువాఁడ వజునిఁ బ్రోవుము దీనుల్.

వ. అనినంత వశిష్ఠాదిమును లిట్లని ప్రార్థించిరి.

ఉ. నీదు రజోగుణాంశమున నీరజసంభవుఁ డుద్భవిల్లెఁ దా
నీదగు సాత్త్వికాంశమున నీరజనేత్రుఁడు పుట్టె దిట్టయై
నీదు తమోగుణాంశను జనించెను గాలమహాగ్ని రుద్రుఁడుల్
నీదు తురీయతత్త్వ మిఁక నిర్మల మక్షర మద్వయం బొగిన్. 104

ఆ. వ్యక్తముగ మహత్తు పంచభూతములు త
న్మాత్ర లింద్రియములు మనమహంకృ
తియును బ్రకృతిగలసి తీఁడించు నీయందు
విశ్వమూర్తి! వేదవినుతకీర్తి! 105

ఉ. అంబుధు లేడు వల్వలు దశాశలు భూరిభుజంబులంతరి
క్షంబగు పొక్కిలా మిహిరచంద్ర హుతాశనులుల్ గనుల్ సమీ
రంబగు నాస నాకము శిరస్సు కృపీటధరంబులౌ కురుల్
భంబులునున్ గ్రహంబులు కృపానిధి! నీకు సుమంబు లింబుగన్ 106

క. నీకెటుల నుతులమోదము, చేకూరఁగఁ జేయఁగలము శివ! పరమేశా!
వాకులకేనియు మదికేఁ, బ్రాకటముగ నందకెందు భాసిలుదువజా! 107

గీ. అనఘ! కడుబాలిశుండై న యజ్జగర్భుఁ, గనికరంబున మన్నించి కావుమెడరుఁ
బాపు నీకెదురే యెందుఁ, బరమపురుష! భక్తవాత్సల్యమాత్మని ప్పాటవిడకు

వ. ఇంద్రాది లోకపాలురిట్లు వినుతించిరి.

గీ. కోటిసౌదామినీప్రభా కుశల మప్ప, కోణము సుశోభనంబయి రాణఁదనరు
రూపము ధరించి లోకమం దేవుమీఱి, వెలయు నీకు నమస్కార ములివె దేవ!

క. పంచాస్యున కభవునకును, బంచాశత్కోటిమూర్తి భాస్వరునకు ది
వ్యాంచితవిద్యుజ్జ్వాలా, చంచద్రూపునకు నిత్య సత్యునకు నుతుల్ 110

క. విద్యాతత్త్వమయునకు న,విద్యాభంజనున కఖిల విభునకు భీష్మ
ప్రద్యోతితాగ్నివర్ణున, కాద్యునకును శంభునకు జో హారు లివె శివా! 111

క. రుద్రునకు భక్తసముదయ, భద్రప్రదునకు నవాచ్య వైభవునకు ని
ర్నిద్రప్రబోధునకుఁ దుహి, నాద్రిసుతాహృదయపుష్క రార్కునకు నుతుల్.

వ. దేవా! అనుగ్రహింపు మనుగ్రహింపు మనుటయు,

శా. నాళీకాక్షునిఁ దొట్టి నిర్జరులు నా నాదివ్యమౌనీంద్రులున్
నాళీకోద్భవుఁ గావుమం చిటుల దీ నత్వంబుతో వేడఁగాఁ
గాళీనాథుఁడు గిన్కఁబోవిడి కడున్ గారుణ్యముం జెంద న
వ్వేళం గాంచి విరించి మ్రొక్కి నుతిఁ గా వించెన్ విధేయాత్ముఁడై. 113

క. కరుణాసాగర! శంకర!, వరదాభయహస్త! దేవ వంద్యపదాబ్జా!
కరుణించి ప్రోవుమీ నను, దురితము సైరించి వేగఁ దుహినాంశుధరా!

క. నీలీలేచ్ఛఁ జరాచర, జాలం బీ భువన మలరు శంకర! త్రాటన్
మేలుగఁ బసరంబులక్రియఁ, జాల నెఱింగితి మహాత్మ! క్షమియింపుమికన్.

గీ. అని కృతాంజలియై మ్రొక్కి యజుఁడు నిలువ
శర్వుఁ డభయవరం బిచ్చె సర్వమునులు
సురలు గిరిశరు లందఱు కరము సంబ
రమునఁ బొగడిరి తొడరి సర్వజ్ఞు నపుడు. 116

గీ. అంత ధాతృవిమర్దితం బైన వీర్య, మపుడు కణికాసహస్రమై యమర వాని
చేదనించిరి పెక్కండ్రు చెలువుమీఱ, వాలఖిల్యమునుల్ పరు వంపుఘృణుల

వ. అవ్వారిన్ గాంచి నారదుండు శివానుమతి నిట్లనియె

క. చనుఁడీరు గంధమాదన, మునకందుఁ దపంబుచేసి॰మునిముఖ్యులరై
యొనరుండిది విధి యననం॰తనె చనిరచ్చటికి వారు॰త్వరితగతులతోఁ   118

మత్తకోకిల. తోయజోద్భవుఁడప్డు మానుల • తోడ శర్వవివాహ మ
త్యాయతంబగు భక్తిఁబూర్తిఁ గ॰నాచరింపఁగఁ జేసి యా
రేయియందు ధ్రువేక్షణంబు నొ॰ఱిన్ బొనర్పఁగఁ జేసిబల్
ప్రోయఁజేసెను స్వస్తిపాఠము॰మోదమిం పెసలారఁగాన్   119

క. పొందుగ మునులముదలనా, నందముతో శంకరుండు॰నగజశిరమునన్
సిందూరమిడియె దానన్, జెందెను శోజంబు మిగుల॰శివ మురుపొప్పన్   120

గీ. అంతనొక పీఠిఁ బేర్మిమై • నధివసించి
యున్న శివులనుగని సుర • లుబ్బిరెంతొ
పరిణయమహోత్సవంబిట్లు • జరుగ నెలమి
బ్రహ్మకిడెఁ బూర్ణపాత్రంబు • భర్గుఁడపుడు.   121

క. గోదానము యాజ్ఞికునకు, సాదరమతి శంభుఁడొసఁగి॰సకలాంచద్భే
యోదాయకంబులైన మ,హాదానములొసఁగె నగ్ర॰జాగ్రణులకొగిన్   122

క. వరుసగ వేర్వేఱుగ భా,స్వరరత్నంబులను రాంక॰వపుసాలువులన్
దరుణేందుమౌళి విప్రుల, కిరవుగ సంభావనలను • నిచ్చె బిఱబిఱన్.   123

గీ. అపుడు వేలుపులును మును • లన్యులును మ
హాప్రమోదంబునొంది జ॰యధ్వనుల నొ
నర్చి రచ్చరగములు గం॰ధర్వజనము
లలితనర్తన గానముల్ • సలిపి రెలమి.   124

వ. మఱియు భేరీమృదంగవేణువీణానిస్సాణకాహాళఝల్లరీతూర్యవాద్యఘోషంబులు ప్రమోసి మహోత్సవంబయ్యె నయ్యెడ హిమవంతుండు డాసి మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి హరివిరించనాదులకు వినతుండై భోజనసమయంబెఱింగించి యందఱ నామంత్రణంబుచేసిన నవ్వారందఱంగీకరించి సముధికాయామవైశాల్యంబును సుప్రభాయుక్తముక్తాఫలానేకాచ్ఛగుచ్ఛాంతరాళసంయోజితానుపమసేఫాలికా కుందమందారవకుళచంపకాశోకసుమమంజరీపుంజరంజితవితానప్రతానవిభ్రాజి తంబును క్షీరసాగరంబుబోలె నుత్పాదితమహాలక్ష్మీవైభవంబును మహేంద్ర

భవనంబువోలె నమృతరసోపపాదితానేకవిధాహారసంపన్నంబును మేఘద్వా
రంబువోలె ప్రద్యోదితద్యుమణివిద్యుజ్జ్యోతిర్విభాసితంబును గ్రహమండలపరిదే
శంబువలె సమధిగతకావ్యవాచస్పతిరాజహంససౌమ్యకుజమందమరుద్విలసితం
బును మహారమణీయంబునగు భోజనాయతనంబుఁ బ్రవేశింపుటయునందు. 125

—* వరవర్గ భోజనములు *—

క. కనదురురత్నాంచితకాం, చనపీఠములందు వారిఁ జక్కఁగఁ గూర్చుం
డ నివేదించిన వారలు, ఘనమగు సంతోసమొప్పఁగా నచటఁ దగన్. 126

ఆ. ప్రమథవర్యు లొక్కబంతి భూతచయంబు, లొక్కబంతి గణము లొక్కబంతి
వీరభద్రముఖ్యధీరులు నొకబంతిఁ, గూరుచుండి రెలమిఁ గొనలుసాఁగ.

క. నారాయణుండు బ్రహ్మయు, నారదుఁడున్ గశ్యపుఁడు సనకముఖ్యులు బృం
దారకగురుఁడు వశిష్ఠము,ఖోరుతపోనిధులు మౌను లొకబంతియెడన్.

గీ. వరుస నింద్రప్రముఖలోకపాలురును న,వగ్రహంబులు నొకబంతి వాసుకిప్ర
ముఖనిఖిలపన్నగేశ్వరముఖ్యు లొక్క,బంతి గంధర్వవరు లొక్కబంతిగాను.

వ. వెండియు వసువులు విశ్వేదేవత లాశ్వినేయులు మున్నగువా రొక్కబంతిగను
గిన్నరకింపురుషచారణవిద్యాధరాప్సరోయక్షరక్షోగరుడగంధర్వగణంబులు
వేఱువేఱుబంతులుగను గూర్చుండి రాసమయంబున. 130

క. బంగారుపళ్ళెరంబులు, బంగరుచెంబులును బంచపాత్రలు మఱియున్
బంగరుటుద్ధరణులునున్, బంగరుగిండ్లమరిచి రటఁ బర్వతభృత్యుల్. 131

క. సురభిళధూపద్రవ్యము, లురువుగఁ దగు పాత్రిలందు నునిచి సుగంధ
స్ఫురణం బెసఁగించిరి నగ, పరిచారకవర్యు లచట భాసురగతులన్. 132

గీ. చామరంబులు సురటీలుఁ జారుతరము, గాఁగ విద్యుద్వశములఁ జక్కఁగ నమర్చి
యుంచి రీరీతి సిరులనుదంచితమయి, లీల నొప్పారు భోజనశాలయందు. 133

క. పలురకముల పక్వాన్నము, లలరెడుబియ్యంపుటన్న మరుదగు శాకం
బులు సూపంబులు నప్పడ, ములు వడియంబులును నేయి పులుసులు చేరుల్.

క. జిడ్డుపెరు గూరుఁగాయలు, నడ్డంకి యొకింత లేక యరయుచు బంగా
రొడ్డాణంబులు మెఱయఁగ, వడ్డించిరి యువతు లపుడు వాసిగఁ దోడ్తోన్.

క. మేనకయును మతిఁ బరమే, శానుని లక్ష్మియుఁ బురోగ సాధ్వీమణు లా
ర్యానలినేక్షణతో శ, ర్వానిలయముఁ జేర్చి రప్పు డానందమునన్. 136

క. పరమామోదముతోడ మ, ధురహాస్యాలాపచయము చతురిమ దనర్పన్
సిరిమీఱ భోజనము చే, సి రి సర్వజనంబు లప్డు శివునిఁ దలఁచుచున్.

గీ. పిదప నాచమనము చేసి పేర్మితోడఁ, బచ్చకర్పూరపు తాంబులములు మెచ్చిమీఱ
తమ్ములములఁగొని విశ్రమార్థమున నంద, ఱొగిఁ జనిరి వారు వారు మున్నున్న యెడకు

వ. అంత

సీ. మణిదీపశతములు మర్చిపూర్చిన చోట, ముత్యాలమాలికల్ పొలుచు చోట
రత్నదర్పణపంక్తి రాణమీఱిన చోట, ద్రాక్షతీఁగెలగెలల్ తనరు చోట
నానాసుగంధవితానంబు గలచోటఁ, బుష్పితాశోకముల్ పొదలు చోట
మరకతమణికుట్టిమంబులు గలచోటఁ, బూవుసెజ్జలు రహిఁ బూన్చు చోట

గీ. వివిధశృంగారరచనలు వెలయుచోట, పంచభక్ష్యాన్నపాత్రలేర్పడిన చోట
రత్నపర్యంకమాత్మఁగరంచుచోట, ననుపమైశ్వర్యధుర్యమై యలరుచోట.

క. తరుణేందుధరుఁడు భూభృ, ద్వరకన్యకతోడ నందు వైభవముగ భా
స్వరరత్నపీఠతలమున, హరువుగఁ గూర్చుండియుండ నాసమయమునన్.

చ. సుకుచిరనూత్నయావనము శోభిలువాని మనోజ్ఞహాససుం
దరమగు మోమువానిఁ బ్రమదాజనమోహనుఁడైనవాని భా
స్వరలలితాంబరంబులను సొరుగఁగట్టినవాని దివ్యమే
దురమణిభూషలన్ బెడఁగు దోఁపఁగఁ దాల్చినవాని నీశ్వరున్. 141

ఆ. కాంచి శైలరాజకాంతలు గడుఁ బ్రశం, సించి సంతసించి శివులకపుడు
గ్రంథిమోచనంబుఁ గావించి నవదంప, తులను జూచుచుండి రెలమికలిమి.

వ. అయ్యవసరంబున.

ఉ. చేరఁగవచ్చి రచ్చటికి శ్రీసతి వాక్సతి సూర్యపత్ని బృం
దారకరాజపత్నియును ధాత్రి యరుంధతి స్వాహ రోహిణీ
నీరజగంధియుఁ దులసి నిర్జరమాత యహల్య జాహ్నవీ
వారిజనేత్రి మన్మథునివల్లభయున్ శతరూపయున్ రహిన్. 143

గీ. వరఁగ సావిత్రి కుంభసంభవుని రాణి, వాసముమతెందఱో దివ్యభామలును ఫ
ణీంద్రకన్యకలును సన్ము నీంద్రకన్య, కలును జేరిరి లెక్కింపఁగానియట్లు. 144

వ. పసిండిగద్దియలం దెల్లరుఁ గూర్చుండినపిమ్మట వారలలో సరస్వతి పరమేశ్వరున్
దిలకించి పరితోషంబుతో నిట్లనియె. 145

—* దివ్యస్త్రీల పరిహాసోక్తులు *—

చ. దొరకెను జీవితేశ్వరి విధుప్రతిమంబగు నీప్రియాస్య మ
బ్బురముగఁ గాంచి సేగివిడి భూధరజాపరిరంభపూర్వకో
ద్ధురసుఖలీలఁ బ్రొద్దులను ద్రోయుము సంతత మీపెతో నికన్
విరహముగల్గ దెన్నఁడును విశ్వజనీనముగా మహేశ్వరా! 146

వ. అంత నిందిర యిట్లనియె.

క. బీడెమున్ బోవిడి శివ! యీ, పడుచున్ గౌఁగిటను జెంది పాలింపు మికన్
బిడియంబేడది యీపెను, విడినన్ బ్రాణములు దవుల వెడలునో వేగన్.

వ. సావిత్రి యిట్లనియె.

గీ. ప్రియకు మధురాన్నములు దినిపించి యంత
నీవును భుజించి వే మంచి నీట నాచ
మనము నొనరించి మృగమదంబొనరు విడెము
నొసఁగు మీశ్వర! యాదరం బెసఁగ నిపుడు. 148

వ. అదితి యిట్లనియె.

క. ఉమ యారగించినంత మెు, గము గడుగుటకొఱకు వేగఁ గాముకవర నీ
రము నిమ్ము దంపతుల ప్రే, మ మసాధారణము గనఁగ మహిదుర్లభమా.

వ. ఆవెంట జాహ్నవి యిట్లనియె.

గీ. మేల్మిబంగారుతళుకులమించిమెఱయు, శైలజాకుంతలములఁ బరిసాధనంబు
సేయుమీశ్వర! భర్తలు సేయుసదుప, చారమొనరించుఁ గామినీజాతి కెలమి.

వ. చెలికారంబుతోడఁ బౌలోమి యిట్లనియె.

క. సతిగాత్రము మూఁపుననిడి, యతులితశోకమునఁ బుడమి యంతఁ దిరుగుచున్
వెతవడిన నీకెటుల సి, బ్బితి గల్గును గల్కి నేలు పేర్మి మహేశా! 151

వ. ఆపిమ్మట లోపాముద్ర యిట్లనియె.

గీ. అలరుఁబోండ్లకు శయ్యాగృహంబులందు
భోజనావాసములయందుఁ బూజ్యపదము

గలదు గావునఁ జెపుదుమీ • కల్కి వడుచు
నకు విడెంబిడి రమియింపు • నాగభూష! 152

వ. అరుంధతి యిట్లనియె.

క. నీ కొసఁగఁ దల్లియొప్పని, యీ కన్నెను నేనుగాదె • యిప్పించితి నీ
వాశతనఁ దోయవున్నడి, జేకూరఁగఁ జెప్పి • రతులఁ జెందుము దేవా! 153

వ. అనంతరం బహల్య యిట్లనియె.

ఆ. విను పురాణపురుష! వృద్ధవేసముఁ బాసి, నిత్యతరుణుఁడవయి • నెగడుమిటులె
కూఁతుకొఱకుమిగుల • గోణఁగుచుండెడు మేన, నిన్నుఁ గాంచిమదిని • నెమ్మిఁ గాంచు

వ. పిదపదులసి యిట్లనియె.

ఆ. మున్న నుమను గొనక • పుప్పొటమ్ము మలబంటుఁ, గాల్చినట్టి నీవు • గడఁగి యెటుల
నావశిష్ఠముఖుల • సారుంధతీకులఁ, బంపితయ్య చెపుము • భార్యకొఱకు, 155

వ. స్వాహాదేవి యిట్లనియె.

క. స్థిరమతి మాసల్లాపము, ల రహిన్ వినుమిపుడు కడువిలాసం బెసఁగన్
బరిణయముల నువిదలకున్, బరఁగెడుఁ గడుగరువతనము • బాలశశిధరా!

వ. మందహాసముతో రోహిణి యిట్లనియె.

గీ. కామశాస్త్రవిశారద! • కాళికామ, మిఁకను దీర్పుము తడవింత • యేనిలేక
కాముకుఁడవీవు కామినీ • కామసాగ, రమును బారంబునొందింపు • రహిమెసంగ

వ. మురిపంబుమీఱ వసుంధర యిట్లనియె,

సుగంధివృత్తము. కామపీడితాంగనాని • కామభావమెంతయున్
నేమమొప్పఁగా నెఱుంగు • నేర్పుకాఁడ వీవిఁకన్
మేము చెప్పనేల చాల • మేరమీఱి యిట్టులన్
సామి! నీవు జాణవెందుఁ • జక్కనన్ని జాడలన్. 158

వ, తర్వాత శతరూప యిట్లనియె.

క. స్త్రీ కేమిట సంతోసము, చేకూరునొ యదియెఱింగి • సేవింపు శివా!
ఆఁకట డస్సినవారికిఁ, జేకుఱ వన్నము వినాగ • క్షితిఁ బెఱసుకముల్. 159

వ. చనవుమెఱయ సంజ్ఞ యిట్లనియె.

ఉత్సాహవృత్తము. జాలమేల యమ్మలార! ♦ షడ్రసాన్నవర్గతాం
బూలములను బూవుసెజ్జఁ ♦ బొందుపఱచినార మీ
బాలచంద్రమౌళి కిందు ♦ బాల నప్పగించి గే
హాలకున్ బదుండు పదర ♦ కాగడంబు మానుచున్. 160

వ. వాసియమర వరుణాని యిట్లనియె.

ఆ. వేగిరింపఁబోకు ♦ వేఁగించఁబోకుమా, ముద్దరాలి నెంతో ♦ బుజ్జగించి
నేర్పుమీఱఁ దేర్చి ♦ నెయ్యంబు తియ్యంబు, పెందనొందుమిందు ♦ చేడెవిందు.

వ. అనినంతఁ బరమయోగీంద్రవందితుం డగు పరమేశ్వరుండు దివ్యనారీశిరోమణుల వచనంబుల కిసుమంతయేనిఁ జలింపక నిర్వికారుండై యవ్వారలకిట్లనియె.

గీ. నాయెదుర నిట్టి నుడుల న♦నంగఁదగునె?
కౌమరునం దెట్లు చాపల్య ♦ గుణము దనరు
నిఖిలలోకైకకల్యాణ♦నిలయలార!
తల్లులార! పురంధ్రీమ♦తల్లులార! 163

క. అనుడు శివవచనముల విని, మనముల లజ్జించి దివ్య ♦ మహిలామణు లె
ద్దనిఁ బలుక కూరకుండిరి, యనువుగఁ జిత్రగతపుత్రి ♦ కాకృతు లమరన్.

వ. ఆసమయంబున.

గీ. మధురభక్ష్యాన్నములను సు♦మాసహాయుఁ
డై మహేశుండు భుజియించి ♦ యాచమనము
చేసి మణిపీఠమున సుఖా♦సీనుఁ డగుచుఁ
గుతుకమున వీడియము వేసి♦కొనుచునుండ. 165

వ. తక్కిన దివ్యవనితలందఱారగించి వీడియంబులు వేయుచున్న సమయంబుఁగాంచి యనుకూలసమయంబగుట నెఱింగి రతీకాంత శంకరుని డగ్గఱి మ్రొక్కి యిట్లు ప్రార్థించె. 166

— * రతీదేవి మగని బ్రతికింపుమని శంకరుని వేఁడికొనుట * —

చ. గిరిజను బెండ్లియాడి యిటుఁ ♦ గేళివిహారముతోడనుంటి వ
ప్పురుసున మిమ్ముఁ గూర్చుటకె ♦ పాల్పడి నాదయితుండు నిర్జరో
త్కరముల పంపునన్ దఱియఁ♦గా నటు మల్పితివేల? తండ్రి! వే
గిరముగ నా మనోహరు నొ♦గిన్ బ్రతికించి సుఖంబుఁ గూర్పుమా! 167

ఉ. నీదు వివాహమం దిచట • నెక్కొనినట్టి జనంబు సర్వమున్
మోదముతోడ నొప్పెడు న•మోఘవచోఘన! నే నొకర్తనే
ఖేదముతోడ నుంటినిఁకఁ • గేరడమున్ విడి నాఁటి నీనుడిన్
బాదుగ నాత్మలోఁదలఁచి • భర్తృమతిన్ననుజేయు మీశ్వరా! 168

క. నీవొకఁడుగాక జగముల, లో వేఱొక్కండు గలఁడె•లోకేశ్వర! యీ
నావెతఁ దీర్పసమర్థుఁడు, భావించి యనుగ్రహంబుఁ • బరపుము దేవా! 169

క. సకలజనోత్సవదము తా, వకముద్వాహంబు దీన•వత్సల! దీనన్
బ్రకటముగ నాకుఁగూడఁ గ, నికరంబున సుకముఁగూర్పు•నిరుపమవిభవా! 170

క. పరమేశ్వరుఁడవు సదరా, చరభువనములెల్లఁ బ్రోచు • సామివి ఘనదు
ష్కరకార్యకర్త విట నా, కిరవుగఁ బతిదానమొసఁగు • మీశ!రయమునన్.

ఆ. అనుచు నాథ! నాథ!•యనిదురపిల్లుచుఁ, జెఱగుముడినివిప్పి • చెలువకామ
భస్మ మీశ్వరునకుఁ•బదిలంబుగానిచ్చి, వెక్కివెక్కి యేడ్చె•విభునిఁగోరి. 172

క. ఇందిరమున్నగు దేవీ, బృందం బపు డెంతయేని•బెట్టిదమగునా
ర్తిం దవిలి యేడ్చి శివునకు, వందనమిడి యిట్టులనిరి • వారనికరుణన్. 173

క. బ్రతికింపు మరుని శంకర!, వితతదయానిధి! ప్రసన్న•బృందావన! నీ
వతికారుణ్యమయుండవు, రతిసతిఘోరార్తిఁ బాపు•రాజకలాపా! 174

—* శివుఁడు మన్మథుని బ్రతికించుట *—

క. ఏకగ్రీవముగా నిటు, శ్రీకాంతాదిమలు యాచ్న • సేయుడు రతిబల్
వ్యాకులముఁ దీర్ప శంకరుఁ, డాకాంక్షించెన్ మరున్ సు•ధాయతదృష్టిన్. 175

గీ. పూర్వమునకన్న నెక్కుడ•పూర్వమైన
రూపలావణ్యములతోడ • నేపుదనరి
పొడమి కాముఁడు శివునకు • మ్రొక్కి "మాంతు
మస్వశంకర! ఘనదయా•మండన!" యనె. 176

మ. శరచాపంబులఁ దాల్చి దివ్యతనురా•జత్కాంతు లింపొందఁగా
స్మరుఁ డారీతిని చేరఁగాఁ గని రతీ•సాధ్వీశిరోరత్న మీ
శ్వరపాదంబుల వ్రాలి మేలినుతులన్ • సల్పెన్ గడున్ బేర్మి నా
దరమొప్పన్ రతిన్ మరున్ గని జగ•త్కారుం డుదారాత్ముఁడై. 177

ఉ. రాతురులందు నెప్డు రతి• రాజ! భవస్సతి కిద్ధమూర్తివై
ప్రీతియొనర్చుచుండు మశ•రీరుఁడవై పతులన్ బణంతులన్
జాతురితోఁ బరస్పరము • సంగతమొందఁగఁ జేయుచుండుమీ
రాతిరియందు నందఱకు • రాణ దలిర్పఁగఁ గానుపట్టుమా. 178

వ. ఇఁకను

క. మీనుతుల కెంతొ సంతస, మూని ప్రసన్నుండనైతి • నొసఁగెద వరముల్
మీనధ్వజ! యెఱిగింపుము, నీ నిర్మలవాంఛితముల • నెయ్యంబలరన్. 179

ఆ. అనుడుఁ బుష్పబాణుఁ • డనియెను దేవ! నా,యెడఁ బ్రసన్నభావ•మెంచితేని
నాథ! వరము మదప•రాధక్షమ యొకండొ,కండు నీదు భక్తి• గరిమ నిడుట.

వ. అనిన శివుం డామోదంబునఁ దథాస్తని మన్మథున కిట్లనియె.

ఉ. కామ! ప్రసన్నుఁడన్ వినుమిఁ•కన్ వెఱపున్ విడనాడు మచ్యుతున్
బ్రేమముతోడఁ జేరిఁకను • వెల్పల నుండుము పొమ్మటన్న నా
కామరసాక్షినందనుఁ డు•దారమతిన్ శివు భక్తిమ్రొక్కి య
ద్ధామమునుండి వెల్పలికిఁ • దత్క్షణమే చనుదెంచి ప్రీతిమై. 181

క. సరసిజనాభుని చేరువ, కరిగి తదంఘ్రులకు మ్రొక్కి • యాత్మోదంతం
బరుదొప్పఁజెప్ప నతఁడును, సురలెల్లరు మురిసి శివుని • స్తుతియించిరటన్. 182

గీ. రతియుఁ మన్మథుఁడును దన • రాజబంధు
వులును దనయింటి జనములో • భూధరేంద్రుఁ
డారగించెను బరిజను • లపుడు సావ
డిరి విడెంబులనొంది రం•దఱు ముదమున. 183

—* లోకరక్షార్థమై శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ గూడుట *—

గీ. అంత నిందిర మున్నగు • నమరపత్ను
లేదా సెపమాడి పడకింటి • కెడగనేగి
రద్రిజను వామభాగంబు•నందుఁ జేర్చి
కామసుఖములఁ దన్పె శం•కరుఁడు రహిని. 184

—* ప్రభాత వర్ణనము *—

క. చిరకాలమునుండి కడున్, విరహాముతో వేగుచున్న • విశ్వగురుడు బం
ధురకామగతులఁ బెనఁగ న, చిరమునఁ దెలవాఱె యామ•శీలనకేకే. 185

క. ఉర్వీభృద్వరుచుఁ బతికై, నెవ్వగఁబాపికొని సుఖము ♦ నెక్కొనుతతి లేఁ
బువ్వుంబోండ్లకు వెగటుగఁ, జివ్వునఁ దెలనయ్యె దెసలు ♦ చెలువలరారన్.

క. బిగువైన మగలకౌఁగిళు, లఁ గడున్ సొలపొందియున్న ♦ లలనలు నెట్లో
వగతో వదలిచికొని యి. మ్ముగఁ బడకగదులను బాసి♦పోయిరి వేగన్. 188

చ. అరుణమరీచి యంత నుద♦యాచలపీఠము నెక్కి సర్వత
స్స్ఫురదసమానమంజుకర♦పుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని
స్సరదమలాంశుజాలముల ♦ శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరనళినాళిఁగూడఁ బ్రమ♦దమ్మునఁ బూయఁగఁజేసె వాసిగన్. 188

చ. మునులును సిద్ధులుం సురలు ♦ మున్నగు దివ్యవరేణ్యు లవ్వియ
ద్ధుని నవగాహముల్ సలిపి ♦ తోయజమిత్రున కర్ఘ్యమిచ్చువా
రును జపయజ్ఞముల్ గడుఁ ది♦రోహితదృష్టి యెసంగ సల్పువా
రును నిగమానువాకముల ♦ రూఢిఁ బఠించెడువారలై రొగిన్. 189

గీ. కర్మఠాగ్రసరుల్ ద్విజా♦గ్రణులు వేగ
హవ్యముల జాతవేదున ♦ కమర నొసఁగి
హోము మొనరించి రంతనా ♦ ధూమపుంజ
మాజ్యగంధంబులను జిమ్మె ♦ నవని నెల్ల. 190

క. ఈలో మహేశ్వరుఁడు వై, తాళికసంస్తుతుల నొంది ♦ తానును శయ్యా
శాలన్ విడి కాల్యాచా, రాళిఁగడపి చనియె నిర్జ ♦ రాంతికమునకున్. 191

—* శివుఁడు దేవతలకు దర్శనంబిచ్చుట *—

వ. అంతనచ్చట మహేశ్వరదర్శనం బపేక్షించి మహాభక్తితో ధ్యానంబు సేయు చున్న జనార్దనప్రముఖులు దారసించిన మహేశ్వరునిఁగాంచి పౌనఃపున్యం బుగఁ బ్రణామంబులుచేసి యిట్లు వినుతించిరి.

క, జయ విశ్వేశ్వర! శంకర!, జయ నిఖిలాధార! శర్వ! ♦ జయ సర్వేశా!
జయరుద్ర! మహాదేవా!, జయకాళీపతి! మహేశ! ♦ జయప్రకృతేశా!

క, జయనిష్కామా! నిర్గుణ!, జయలీలానిఖలనిలయ! ♦ జయసర్వగతా!
జయకారణాతిగామీ!, జయభక్తేప్సిత వితరణ ♦ చణకరుణాఢ్యా! 194

క. జయ వాఙ్మనసవిదూరా!, జయ వాత్సల్యనిధి! నిత్య♦సత్యచరిత్రా!
జయ దీనబాంధవ! శివా!, జయ వికృతివిహీన! దేవ! ♦ జయ సర్వాత్మా!

క. అని వినుతింపుచు మ్రొక్కిన, యనిమేషాధిపుల శర్వుఁ • డంచితకరుణన్
గని యిష్టగోష్ఠి సంతసమున సంభాషించుచుండ • భూధరుఁ డంతన్. 196

ఆ. చేరి జగ్గి వేళఁ • జెచ్చెర నెఱిఁగించి, పిలుచునంత వారు • ప్రియముమీఱ
నరిగి శివునితోడ • సభ్యవహారంబుఁ, జెంది వీడెములను • జెందిరంత. 197

మ. పరమేశానునితోడ మాను లమరుల్ • ప్రాలేయశైలేంద్రభా
స్వరసంయోజితనూత్నమంటప మహా•చ్ఛశ్రీప్రకారంబులన్
బరమాశ్చర్యమెసంగఁ గన్గొని మహా•నందంబునన్ బొంగి య
గ్గిరిరాజేంద్రుని దివ్యసూక్తితతులన్ • గీర్తించి రెంతేనియున్. 198

—* సాయంకాల వర్ణనము *—

ఉ. అంత దినాంతమై యలర • నర్యమదేవుఁ డపూర్వదిక్సతిన్
సంతసమొప్పఁ జేర నది • జానుగ మానికపున్ నివాళి న
త్యంతముదంబుతో నిడిన•నారతనంబుల దీప్తితీరనాన్
వింతగ సాంధ్యరాగరుచి • విశ్వవిమోహనమాచు భాసిలెన్. 199

గీ. గగనమనుమల్లెపొదలోన • గరిమమెఱయ
విరియఁబూసిన పుష్పప్ర•కరమనంగఁ
దారకాబృంద మెంతేని • ధాళధళ్య
మెసఁగఁ దనరారె దశదిశ • లెసకమెసఁగ. 200

గీ. తనదుప్రభునివివాహమం•దనువుగా స, మస్తజనమరుదెంచిసం•బరముఁగాంచు
చుండిరిఁక వారికందఱ•కుబ్బుఁగూర్పఁ, గామురువుమీఱఁజందుర•మామయమరె

సీ. స్మరునాజ్ఞభామినీ • సమితిపై జాబిల్లి, చల్లిన వశ్యభ•స్మంబనంగ
కాలపూరుషుఁడు రం•గచ్చంద్రియంత్రంబు, నుండి జార్చిన వరి•పిండియనఁగ
చారునిశాంగనా•జఘనస్థలిన్ వారి, జారి కట్టిన చల్వ•చీరయనఁగ
దర్పకాగతివేళ•ధరణిఁజంద్రుఁడు గూర్చి, నట్టిముత్యాలమేల్•కట్టనంగ

గీ. సమయభర్తుండు పార్థివ•శర్వలింగ, మును శశిహిరణ్యకలశంబుఁ•బూని దుగ్ధ
మర్థినభిషేకమొనరించెఁ•ననఁగమిగుల, వెన్నెలదనర్చె జగమెల్ల•వెల్లివిరియ.

గీ. శైలమహిలామణుల్ శివన్•జక్కఁగా న, లంకరించి శివునితో వి•లాసమెసఁగ
వాసమందిరమునుజేర్ప•వామదేవుఁ, డార్యఁజేకొని వేడుక • లనుభవించె.

ఆ. అంత రజని దఱుఁగఁ • నాశసం బెట్టినై, యందగించె దీపి • కాంశువితతి
వెల్లనయ్యె వేఁడి • వేలుపుపొడసూపి, మింటికెగసెఁదమము • తంటవాసె. 204

వ. మంగళవాద్యఘోషపురస్సరంబుగ నాఁడోవై తాళికప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు వాసాగారంబుఁ బాసి కాల్యకృత్యములఁ దీర్చుకొని జనావాసంబుఁ జేర నంతకు మున్ను సుస్నాతులై ప్రాతర్విధులఁ దీర్చుకొని కైలాసగమనకాంక్షులై పరమేశ్వరాగమనంబుఁ బరితీక్షించుచున్న యధోక్షజాది దేవాధ్యక్షులు మహేశ్వరునకు మొక్కి పరియాణంబపేక్షింపుడు మహేశ్వరుం డంగీకరించినంతఁ గులాచలేశ్వరుండు దారసించి యిట్లభ్యర్థించె. 205

ఆ. పేదవారలనక • ప్రియముతోఁ గొన్నిది,నములు దేవమునిగ • ణములతోడ
నాదుమందిరమున • నామనం బానంద, మొందనుండి చనుట • యొప్పు దేవ! 206

వ. ఇట్లు ప్రార్థించిన మీఁదట స్వల్పదినంబులుమాత్ర ముండి పరమేశ్వరుండు సకలగీర్వాణమునిచోదితుండై యొక్కనాఁడు జిగమిషన్ బూని సప్తర్షులను హిమవంతుని పాలికిం బంచినంత.

—* పార్వతీ పరమేశ్వరుల కైలాస గమన సన్నాహము *—

క. వారలు గిరివరునకుఁ ద, ద్దారకు శివయాత్రఁ దెలువ • దైన్యంబున న
వ్వారలు దుస్సహచింతా, భారంబున నపుడు మూర్ఛఁ • బడిరి బడలుచున్ 208

ఆ. కొంతవడికిఁ దుహిన • కుధరుండు దెలివొంది, తనదు సతినిఁ దేర్చెఁ • దాగిరీంద్ర
పత్ని వేగ శివుని • పాదంబులకు మ్రొక్కి, యిట్లువిన్నవించె • హితవు మెఱయ

కవిరాజవిరాజితము. పరమ కృపానిధి! • పాలనసేయుము • పార్వతి నెంతో కృ • పామతివై
యరయుచు దోషస • హస్రములందును • నాదటనోరుపు • నందు తగన్
బరఁగభవంబు భ • వంబున నీపద • భక్తి నిఁగాంచిన • బాలవిభూ!
నిరతము స్వప్నము • నెక్కొనినన్ శివ! • నీశుభనామము • నేమరగన్

సుగంధి. మేనయిట్లు చాలజాలి • మీఱఁబల్కి కూఁతు నీ
శాను కప్పగించి వగచెఁ • జాలసేపు దీనయై
తానగేంద్రుఁడా పెకప్పు • తాల్మిఁగూర్చి యంతయా
త్రానుకూలవుం బ్రయత్న • మాచరించె ధీరుఁడై 211

సీ. ప్రమథ భూతగణములు సు • పర్వవరులు
మునులు మున్నగు వారలు • మోదమొప్ప

స్వగణములతోడఁ బయనంబు • సల్పియచటి
యుపవనముఁజేరి శివులకై • యుండిరందు. 212

ఉ. అల్లునియింటి కాత్మసుత • నంపఁగఁ జిత్తముఁ గట్టిచేసి ప్రో
ద్యల్లలితాంబరంబుల న•నర్ఘపుసొమ్ములఁ గూఁతు నద్రిరా
ట్పుల్లసరోరుహాక్షి గడు • పొందికయొప్ప నలంకరించి భా
సిల్లఁగ నుత్సవంబొనరఁ • జేసెను బంధుసతీచయంబుతో. 213

—* విప్రసువాసిని పార్వతికిఁ బతివ్రతాధర్మంబు లెఱిఁగించుట *—

గీ. అంతనొక పౌరవిప్రోత్త•మాంగనామ
తల్లి మేనాత్మమెఱిఁగి భూ•ధరకుమారిఁ
జేరి సాధ్వీవ్రతం బిట్లు • చెప్పఁ దొడఁగె
మంజుతరసూక్తిమాధురీ • రంజితముగ. 214

ఉ. తల్లి! పతివ్రతావ్రతవి•ధానముఁ దెల్పెద నాలకింపు రం
జిల్లెడు నీవ్రతంబె శ్రుతి • శీర్షములందును ధర్మసూక్తులం
దల్లెడ నుత్తమంబనియు • నిత్యతమంబని పేరుచెందె ము
న్నెల్లకులాంగనాజనము • లీవ్రతమే యొనరించి రిమ్మగన్. 215

*మ. అల సావిత్రి యరుంధతీసతియు లో•పాముద్ర శాండిల్యయున్
జలజావాసయు సంజ్ఞ భారతి సతీ•స్వాహానుసూయాశచీ
నలినాస్యల్ శతరూప మున్నగులస•న్నారీవతంసల్ హిమా
చలుఁ జేపట్టినమేన యీవ్రతము ని•చ్చల్ సల్పువా రమ్మరో! 216

క. వారందఱీ పతివ్రత, మారాధనచేసి మిగుల • నవనీస్థలిపైఁ
బేరును బెంపును గాంచిరి, శ్రీరంజిల సకలలోక • సేవ్యచరితలై

సీ. విభుఁ డారగించిన•పిదపఁ దత్పరిశిష్ట, మర్థి భోజనము సే•యంగవలయు
మగఁడునిద్రించిన•మఱియంతనిద్రించి, మునుముందుఁ దాన మేల్•కొనఁగవలయు

* టిప్పణి:— ముదం రాతీతి ముద్రా–రా ఆదానే – సానభవతీత్యముద్రా– విరహే పతి శుశ్రూషాలోపే–అముద్రా–అసంతుష్టా–లోపాముద్రా–ముద్రయనఁగా సంతోషముగలది – భర్తృ విరహకాలమందుఁ బతిశుశ్రూష లేమిచేత సంతసము లేనిదిగనుక లోపాముద్ర.

గురుబాల ప్రబోధిక.

అకారప్రశ్లేషవలన విశ్రమము చేయుటైనది.

పెనిమిటి గొట్టుచోఁ • బెనఁగక 'విభు! దయ, సేయుమా' యనుచు యా • చింపవలయు
పతి దమ్మఁబిలిచినఁ • బనులన్ని వదలి సాం, జలిబంధముగఁ జేరఁ • జనఁగవలయు

గీ. భర్త సెప్పినపనిని సం • బరముతోడ, నాక్షణమునందె పూనిసే • యంగవలయుఁ
దొడరి పూజోపకరణ వ • స్తువులనెల్లఁ, జెప్పఁబడక యె తాన యో • జింపవలయు

ఉ. మండనమున్ బొనర్పకయె • మానిని భర్తను జూడఁ గూడదా
మండనమొందఁ గూడదు కు • మారిరో! దండ విభుండు లేనిచో
దండిగ భర్త దిట్టినను • దా మది రోసమునొందఁ గూడదో
యండజయాన! వాకిటఁ గు • లాంగన నిల్వఁగఁగూడ దెన్నఁడున్ 219

మ. పరగేహంబుల కేగరాదు తమత • త్త్వంబించుకే నొడ్ల కె
వ్వరికిన్ దెల్పఁగ రాదు నాథువిడి ది • వ్యక్షేత్రతీర్థానుసం
చరణంబున్ బొనరింపఁగూడ దుపవా • సంబుల్ వ్రతంబుల్ నిజే
శ్వరనిర్దేశము లేక సేయఁదగ దో • చంద్రార్ధబింబాలికా! 220

క. తీర్థార్థినియేన్ బతిపద, తీర్థంబును గ్రోలవలయుఁ • దెలియ సకలస
త్తీర్థంబులందె వెలయు య, థార్థంబిద్దాన సంది • యము లేదంబా! 221

క. తివిరి సమాజంబులకు, త్సవములకుఁ జేరఁబోవఁ • దగ దెన్నఁడు సే
నవసరము లేకసుంతయు, ద్రవిణంబును వెచ్చపెట్టఁ • దగదు కుమారీ! 222

గీ. తెంపుతో దేవపిత్ర తి • థిజనములకు
బంధుపరిచారభిక్షుకో • వ్రాతమునకు
భోజ్యములను విభాగించి • పూవుఁబోఁడి
దాను భోసేయవలయు ని • త్యమును వినుము. 223

చ. పెనిమిటి పేదయైనఁ గడుఁ • బెల్లుగ వ్యాధితుఁడైన వృద్ధుఁడై
నను గడుఁగృద్ధుఁడై యొనరి • నఁ నెఱతుంటరియైన నజ్జలో
చన విడువంగఁ బోలదిఁక • సర్వవిధంబుల భర్త సేయమే
యనుదిన మర్థిఁగోరుచుఁ బ్ర • యత్నము సేయుట యొప్పు మానినీ! 224

గీ. హాయిగాఁ గూరుచుండి యే • దోయభీష్ట
కేళిమైయున్న విభునిఁ • దా వేళఁ గనక
లేశపుంబని కోసమై • లేవదీయ
వలవ దెప్పట్ల సతికి • బర్వతకుమారి! 225

సీ. చెఱఁగు మాసిన మూర్ణాళ్ళు • చెలువ మగని
సముఖమున కేగి చూడఁగఁ • జనదు తనదు
పలుకు పతిహీనులకు వినఁ • బడఁగఁ బలుకఁ
జనదు ముగ్ధేందు శేఖరు•సాధ్వి! వినుమ. 226

క. నాలుగవ రోజున నుషః, కాలంబున జలకమాడి • గ్రక్కున మగనిన్
బాలించి కనుటయెంతయు, మే లటుగాకున్నఁ గమల • మిత్రుఁ గనఁదగున్.

సీ. పరగ సిందూరంబు•పసుపు కుంకుమును శ్రీ, చందనం బగరు క•జ్జలము లాతు
తమ్మలంబును గమ్మ•తావిపూల్ దువ్వెన, యద్దంబు గంకణా • లందియలును
మాంగల్యతంతువు•మట్టె లొడ్డాణంబు, ముంగెర తాటంక•ములును రత్న
ములపేరులును ముత్యా•ముల పేరులును జడ•కుప్పెలు నవరముల్ •కొప్పునగలు

గీ. రైకలును మేలిముసుఁగులు• రాజముఖికి, నిత్యసేవ్యంబులై యొప్పు• నెలఁత మగని
యాయురభివృద్ధికై పీని•హర్షమెసఁగ, సతము దాల్పఁగవలయుఁబ•ర్వతకుమారి!

ఉ. చాకితతోడ నెప్పుడును • స్వైరిణితోడ నదక్యతో విభున్
బైకొని పోరుసేయుచెడు • భామినితో విధవావధూటితో
జోకగ సర్వమున్ దొరఁగి • జోగిగఁ గ్రుమ్మరు నాతితోడుతన్
జేకొనరాదు విన్మికను • జెల్మి కులాంగన లీశ్వరప్రియా! 229

గీ. ఒంటిగా నెందునిలుచుండు•టొప్ప దెపుడు, నగ్నయైతీర్థమాడఁజ•నదు వెలఁదికిఁ
గడపఁ దిరుగలి రోలు రో•కలిని సాన, రాతి నసిపీఠిఁ గూర్చుండ•రాదుసతికి

ఉ. అచ్చికబుచ్చికొప్ప మగఁ • డక్కునఁ జేరిచి వేడ్కసేయఁగా
నచ్చట ముచ్చటల్ గనుచు • హాయిమెయిన్ రహియించుచుండినన్
హెచ్చుగ నిక్కుఁజెంది విభు • నెల్లిదమాడఁగఁ గూడదెంతయున్
వచ్చునటుల్ మెలంగవలె • నాథుని నెమ్మది కెల్లప్రొద్దులన్ 231

గీ. భోగసమయంబునన్ దక్క • పొలఁతి కెపుడు
ప్రౌఢిఁజూపింపఁదగదాత్మ • పురుషు నెదుట
భర్తకెచ్చోట మోదంబు • పరిఢవిల్లు
నందె యనురక్తయైసతి • యమరవలయు

క. పెనిమిటి సంతసమునసుం,డినఁ జేడియ సంతసమున • నెగడవలెన్ గుం
దున వందురుచుండినఁదా, నును బరితాపంబునన్ గ•నుట దగుఁగొమయున్

క. ఆపత్సంపత్తులయం, దోపికతో నొక్కపోల్కి • నుండఁగవలయున్
గాఁపురము పేదయైనను, రాపొందక ధీరయగుచు • రంజిలవలయున్ 234

గీ. ఉప్పు నేయియుఁ దైలాదు • లెప్పుడేని
శూన్యమగుడుఁ బతివ్రతా • సుందరాంగి
మగనితో నవిలేవని • మనసునొచ్చఁ
జేయరా దాఱడింబడఁ • జేయరాదు 235

ఉ. ఉన్నతపీఠమెక్కి నతి • యుండఁగ రాదిఁక దుష్టసన్నిధిన్
బన్నుగ నిల్వరాదు తన • భర్తకుఁ గాతరవృత్తబోధనం
బెన్నఁడు సేయరాదు కడు • హెచ్చుగఁ బెద్దలయొద్ద భాషణం
బున్నగు సేయరాదు పువుఁ•బోండ్లకు భూధర రాజకన్యకా! 236

క. అరవిందభవునికన్నను, సరసీరుహనయనుకన్న • శర్వునికన్నన్
గరమధికుఁడు దనవిభుఁడని, కరివరనిభయాన యెఱుఁగ • గాఁదగుమదిలో

ఉ. దవ్వులనుండి వల్లభుఁడు • ధామముఁ జేరినయంతనే కడున్
జివ్వున స్నానమున్ సలుపఁ • జేసి లసద్రుచిరాన్నపానముల్
మవ్వముగా నొసంగి కడు•మానగుదుస్తుల మేల్మిపీడెమున్
జవ్వని యిచ్చి పాదములఁ • జక్కఁగ నొత్తవలెన్ మహేశ్వరీ! 238

క. మితముగ నొసంగుజనకుఁడు, మితముగనిడుఁదోడఁబుట్టు • మితముఁగొడుకిడున్
హితముగమగండొసంగున, మితముగసౌఖ్యములఁ బేర్మిఁ • మెయి నిదిగనుమా!

గీ. విభుఁడె దైవంబు సతులకు • విభుఁడె గురుఁడు
ధర్మతీర్థవ్రతములెల్ల • ధవుని కొలువె
యనుచు సర్వము విడనాడి • యలరుఁ బోఁడి
విభుని నొక్కని భక్తి సే•వింపవలయు. 240

సీ. పెనిమిటిఁ బాసిరో•దనముమెక్కినయోష, మేషియై చరియించు • మేదినిపయి
పరునిన్ మరగి మరు•పనికిలోనైనయ, క్కోమలి ఘూకమౌ • కోటరమున
భర్తదన్ గొట్టిన•బదులు గొట్టిననారి, భూరిబిడాలమై • పొడముఁబుడమి
పతితో జగడమాడి•ప్రత్యుక్తినిచ్చిన, పొలతుకగుక్కయై•పుట్టుభువిని

గీ. పరునిఁ గ్రీగంటఁజూచిన • పణఁతిగిల్ల, కన్నులొందిజనించుజ • గంబునందు
నీవునీవని నాథుని•నీతిమాలి, దెగడెడుగయాళిమూగయై•తగజనించు. 241

క. ప్రాణంబు లేని దేహము, మానుగ నెట్లశుచియగునొ • మగనివిడినయ
జ్ఞానన యటు లశుచిత్వముఁ, బూను•ననుచుఁ జెప్పు శాస్త్ర•ములు శివురాణీ!

క. ఆపెజనయిత్రిధన్యయు, నాపెగురుఁడు ధన్యుఁడీధ•రావాసముపై
నాపెపతి ధన్యుఁడెంతయు, నేపె పతివ్రతయొ పుడమి • నిండునిభాస్యా! 243

క. పితృమాతృవంశజులునున్. బతివంశ్యులు సాధ్వీపుణ్య•భాగ్యంబున స్వ
ర్గతిఁజెంది మేటిభోగము. లతులితముగనొందఁగలరు•హరువిరిఁబోణీ! 244

గీ. శీలభంగం బొనర్చిన•చేడె మాతృ, పితృకులమ్ములవారిని • విభునికొలము
వారినిన్ బడద్రోయు న•వారణంబు, గా నధస్థలమందు శం•కరవధూటి! 245

గీ. ఎచ్చటెచ్చటసాధ్వియా•నింతియడుగు,లీధరాభాగమునుస్పృశి•యించునెలమి
నచ్చటచ్చటఁబావనం•బై సమస్త, దోషహరణక్షమంబయి•తోఁచుఁబుడమి.

చ. పరమపవిత్రుఁడైన యల•భాస్కరుఁ డాయమృతాంశుఁ డామరు
ద్వరుఁడగు గంధవాహుఁడు న•వశ్యముగాఁ దమ శుద్ధిఁగోరి యి
ద్ధరను బతివ్రతాతనువుఁ • దాము స్పృశింతురు నిక్కమింక న
ట్లుపవుగ నాసచేయు శుచి•యున్ సలిలంబులు సాధ్వి తాఁకుకై. 247

క. ప్రతిగేహమందు లలితా, కృతు లింతులు చాలఁగలరొ•గిన్ వినుము పతి
వ్రతయగు నాలుమహేశ్వరు, నతులితకారుణ్యసిద్ధి • నమరున్ధరణిన్. 248

క. గంగావగాహమును జే, యంగా దేహంబు పూత • మగునెట్టుల న
ట్టుంగాదె సాధ్విఁగన్గొని, సంగల్మషమవియుఁ బావ•నంబఖిలమగున్. 249

క. పతిదేవత యుమ యాపెకుఁ, బతియగువాఁ డీశ్వరుండు • పన్నుగనీదం
పతులను గొల్చుమనీషి ని, రతమిష్టములొందిపుడమి•రాజిల్లుఁగడున్. 250

గీ. నిగమము పతివ్రతానారి • యగును బ్రణవ
మీశ్వరుఁడు క్షమసాధ్వియా • నిగురుబోఁడి
తపము పసుపతి సత్క్రియ • ధరన పాంసు
లయువిదఫలంబు శివుఁడు క • ల్యాణమూర్తి! 251

వ. ఇవ్విధంబునవ్విప్రాంగన పతివ్రతాధర్మంబులును దన్మాహాత్మ్యంబులు నుప
దేశించి వెండియుఁ దద్భేదంబుల నెఱింగింపఁ గడంగి యిట్లనియె. ఆర్యా!
వినుము పతివ్రతలుత్తమ మధ్యమ కనిష్టాధమ భేదంబులనాల్గు విధంబుల
బరంగుదురండు. 252

ఆ. పతినిఁ దక్క నెవుడు • పరపురుషునిఁ గల, నేనిఁ దలఁప కన్య • నీక్షణంబు
చేయనట్టి సాధ్వి • చెన్నుగా నుత్తమ, యనఁగఁ జెల్లు నవని • హారుమిటారి! 253

క. సుతువలెఁ దోఁబుట్టులవలెఁ, బితవలెఁ బెఱవారిఁ గనుచుఁ • బెనిమిటియంద
ప్రతిమమగు భక్తి నెఱపెడు, సతి మధ్యమయనఁగఁ జెల్లు • శైలవరసుతా! 254

క. వ్యభిచారము కులభామిని, కభిరూపము గాదటంచు • నాత్మ నెఱింగి తా
విభుని భజింపుచు నుండిన, యిభయాన కనిష్ఠయనుచు • నేర్పడుఁ బుడమిన్

క. పెనిమిటిభయంబునను గుల, జనులభయంబునను బరునిసాంగత్యము స
ల్పని వధు వధమాధమయని, యనుదురు ప్రజలెల్ల ధాత్రి • నగరాజసుతా? 256

వ. ఇట్లనేక ధర్మసూక్ష్మంబు లెఱింగించి.

గీ. ఇత్తెఱంగున బతిభక్తి • నెఱిఁగినడువు, మమ్మరో! సర్వవేదప్రి • యంబుగాఁగ
నఖిలజగదంబ వీవతఁ • డభవుఁడిఁకను, నినుఁదలఁచి సాధ్వులౌదురు • నెలఁతలిలను

వ. నేను లోకాచార ప్రకారం బింతవట్టు నీకెఱింగించితి నని యూరకున్నంతఁ బార్వతి పరమామోదంబునొందె. మేనకయు సమయోచితం బారసి ధైర్యం బుచేసి ప్రయాణసన్నాహంబుఁ గావించి పార్వతి నాలింగనంబు నొనర్చి కన్నీరునించె, పార్వతియుఁ దల్లిన్‌గాంచి కృపావచనంబు లుచ్చరింపుచుఁ బెల్లుగ నలందురెఁ గుసుమకోమలయగు పార్వతి రోదనంబుఁగాంచి బాంధవ స్త్రీలును నాగరకాంతలును దేవపత్నులు మున్నగువారలెల్లరు చింతాదాంతు రాననలైరి సర్వజగత్ప్రభుండగు మహేశ్వరుఁడు నవ్వారి దుఃఖభరంబుఁజూచి తానును గంటఁ దడిఁబెట్టె.

గీ. ఇట్టిసమయంబునందుఁ దు • హినగిరీంద్రుఁ
డాత్మజులతోడ నరుదెంచి • యార్యఁ గాంచి
వెక్కసంబగు దుఃఖంబు • వెలయనాపెఁ
దనదు వక్షమునన్ జేర్చి • కొని రయమున 250

ఉ. తల్లిరో! యెట్లుబోయెదవు • తల్లినిఁ దండ్రిని నన్నదమ్ములన్
బెల్లుగ బంధువర్గమును • వేశ్మమునున్ విడనాడి యిప్పుడీ
యెల్లరునిన్నుఁ బాయఁగల • రెట్లు కనుంగొను జిన్నవోయెనీ
యిల్లును బట్టణం బిపుడె • యే నెటుసైతు వచింపు మమ్మరో!

గీ. అనుచుఁ గన్నీరుదొరుఁగ మ • హావ్యసనము, తోడవందురుచున్నట్టి • తుహినభూమి
ధరున కధ్యాత్మతత్త్వంబుఁ • దజ్ఞుఁడగుపు, రోధ బోధించె నాత్మని • రూఢిదనర

ఉ. పార్వతి తల్లిదండ్రులకుఁ • బన్నుగఁ బెద్దల కెల్లవారికిన్
గర్వములేక మ్రొక్కి కడు • కన్నుల నీరొలుకంగఁ జింతిలన్
సర్వపురంధ్రు లద్రివరు • సాధ్వియుఁ బుత్రులుఁ దద్వధూమణుల్
పర్వతశేఖరుండును గృ • పన్ విలపించిరి కొంతతోఁగడున్ 262

ఆ. విప్రులంత మరల • విజ్ఞానబోధంబు, చేసి లగ్న వేళఁ • జెప్పనపుడు
ధైర్యమొంది తుహిన • ధరుఁడు రప్పించెఁబ, ల్లకినిఁ గాలిమొక్కు • టకయి వేగ

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ దోడ్కొని కైలాసంబున కేగుట *—

ఆ. పుణ్యకాంత లునుకు • భూరిగా దీవెన, లిచ్చి యందలంబు • నెక్కఁజేసి
రార్య మరల గురుల • కందఱికిని మ్రొక్కి, పయనముగ బొనర్చె • భర్తవెంట

క. రాజోపచారముల గిరి, రాజు సుతకుఁ దనరఁజేసి • రాణదలిర్పన్
బూజార్హములగు వస్తువు, లోజంగూరిచి యొసఁగి • యుద్యత్ప్రేమన్ 265

గీ. తాను మేనయుఁ గొడుకులుఁ • దత్సుతులును
నందొఱు విహార వనివఱ • కరుగుదెంచి
వీడుకొల్పిరి బహువిధ • విభవమెసఁగ
శివుఁడు చేరెను రజతాద్రి • శిఖరమునకు. 266

క. అందలి గణవరు లమితా, నందములో నెదురువచ్చి • యధికోత్సవ మొ
ప్పం దుహినగిరిసుతాశివు, లం దగఁ జేర్చిరి మనోజ్ఞ • లలితభవనమున్

వ. అత్తఱి మహేశ్వరుం డార్యాచిత్తంబునందలి గురుజనవియోగజన్యంబగుకుందుఁ బాపంగడంగి.

గీ. పార్వతినిఁజూచి యిట్లనెఁ • బ్రాణదయిత!, చూచితే వెండిగట్టు ల • త్కృలకుపట్టు
తలఁపువచ్చెనె యిచ్చోటు • తలపువచ్చె, నే మనవిహారగోష్ఠి ప • ర్వేందువదన!

క. హెచ్చగు పచ్చలతిన్నెలు, నచ్చపు వజ్రంపుగోన • లల్లవె కనుమా!
మెచ్చులు గులుకుచు నడలన్, గ్రచ్చఱ నిటువచ్చెఁజూడు • కలికి! నెవళ్ళన్.

క. నెత్తావులఁ బుత్తెంచుచుఁ, బొత్తుఁ దెలుపు జాదిపొదల • పొలకువఁగంటే
గుత్తులు గుత్తులు పండ్లివె, యెత్తుమనుచుఁ జూపుఁగాంచు • మెలకల్పతరుల్.

క. పొందమ్మిగలఁ జెంగలువల, నందములై యంచగముల • హాళహాళిరవళిన్
విందులకుఁ బిలుచుఁగొలఁకులు, విందువుగాదే యొయారి! • వేడుక నిచటన్.
క. రంగులరంగుల తామర, లుం గలువలు నలరు నంచలున్ గ్రౌంచములున్
రంగులరంగుల చిలుకలు, పొంగిపడెడు నందుఁజూడు • పుష్కరిణు లుమా! 273
క. అవి నాడివిన విని శంభున, కనిశంబును దయితమైన • యఖిలేశ్వరి యి
ట్లనె దేవ! మఱతునే నా తనమేదిట నేను గొల్చి త్త•దానినె నీకున్. 274
క. వినను లోకాచారముఁ, బూని నడువవలయుఁ గానఁ • బుణ్యచరిత! నీ
వా నియతిఁ దలఁచి కడుదయ, తో నడువుము కార్యమెల్లఁ • దుష్టిమెసంగన్

—* శివుఁడు దేవత లందఱికిఁ గట్నము లిచ్చి పంపుట *—

వ. అనిన మహేశ్వరుండు సుధాధారాస్వాదంబగు ప్రాణప్రియావచనంబున కమం
దానందంబునొంది యిట్లనియె. దేవీ!
క. భూషణములు శ్రుతులకుఁ బరి, పోషణములు దృఢవికాస • బోధాగతికా
శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికిఁ, దోషణములు మదికి నీ మృ•దులభాషణముల్. 277
వ. అనుచున్నంత గణపాలురు నానావిధమధురభోజ్యపదార్థంబుల నాయితంబు చేసి వడ్డింపుడు నందఱు ప్రియంబంది భుజియించి విడెంబులనుగొని మహేశ్వరునకు నమస్కరించిరి. పరమేశ్వరుండును యథాయోగ్యంబుగ నందఱకుఁ గానకదుకూలాంబరమణిమయభూషణంబుల నుపాయనంబులిచ్చి లోకాచారంబు ననుసరించి హరివిరించులకును వసిష్ఠాదిబ్రహ్మర్షులకును వందనంబు చేసె. బ్రహ్మర్షులును బితామహాచ్యుతులును లౌకికమర్యాద ననుసరించి పార్వతీపరమేశ్వరుల కాశీర్వచనంబు లొసంగిరి. వివాహంబున కరుదెంచినవారందఱును హరివిరించనాదులతోఁ బరమేశ్వరానుజ్ఞన్ గొని తమతమ నివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుండును గణపాలుర మందిరద్వారంబందు నియమించి తాను మహామాయయగు నార్యతో విహారమందిరంబుఁ జేరి సుఖంబుండె. ఇట్లఖిల కల్యాణకారణంబును, శోకఘ్నంబును, నాయుర్ధనవర్ధనంబును బ్రమోదకరంబును సకలజగజ్జేగీయమానంబును నగు పరమేశ్వరకల్యాణంబు మీ కామోదంబునఁ జెప్పఁబడియెనని సూతుండు శౌనకాదిమునీంద్రులకిట్లనియె.

—* ఫలశ్రుతి *—

క. ఈ సుచరిత్రం బద్భుత, మై సర్వారిష్టశమన•మై యాయుష్యం
బై సర్వకామదంబై, భాసిల్లు యశస్యమగుచుఁ • బాఠకుల కిలన్. 279

సీ. ఎడఁబాటులేక పెల్లడరుచుండెడిదీర్ఘ, రోగియామనుజుఁడారోగ్యమొందు
జోడుసేకుటక సంక్షోభంబులోనున్న, పురుషుండు పెండ్లాడుఁ బుణ్యసతిని
సంతానమేలేక చాలఁగృశించు దం, పతుల కిష్టంబుగా సుతుఁడుపొడముఁ
గుడువఁగూడును గట్టఁగోకయులేని శు,ష్కదరిద్రుఁ డతులభాగ్యంబుఁజెందు

గీ. ప్రబలదుఃఖాకులుండగువాఁడు దుఃఖ, శాంతినిన్ గాను నపమృత్యు చకితుఁడైన
వాఁడకాలపుమృత్యువువాతఁబడక, మను నెవండీకృతినిఁ జదివినను వినిన.

క. వినుపించు నెవఁడు నిత్యము, జనములకీ శివవివాహ చరితము శుచియై
వినునిత్య మెవఁడు శుచియై, చనఁగల రవ్వారు తుదకుశర్వునిపదముల్

వ. అనిచెప్పినంత శౌనకాది మహామును లవ్వలికథను జెప్పుమనుటయు

మ. చరగుర్వీశ్వరపూజనాభిరతభాస్వద్దివ్యచేతోంబుజా!
హరనీహారపటీరహారశరదభ్రాదభ్రకీర్తిప్రభా!
నిరతాన్నోదకదానతోషితజనా! నిత్యప్రియాలాపనా!
యురుగానోచితవర్తనా! హారితగోత్రోద్భూత! భాస్వద్గుణా!

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
బంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

నిగమాగమసముదిత
మానితధర్మాచరణస • మాహిత హృదయా!
నానాశిష్యాఘుతమో
భానూ! శివమూర్తి! వీర • భద్రారాధ్యా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాది మహాముల కిట్లనియె,

గీ. గిరిజఁ దోడ్కొని కైలాస • గిరికి శర్వుఁ
డరుగుదెంచి సుఖంబుగ • నచట నేమొ
నర్చె నాకెఱింగింపుము • నలినసూతి!
యనుచు నారదుఁడడుగ ని • ట్లనియె నజుఁడు 2

క. నారద! చెప్పెదవిను చె.న్నార దయావిభవుఁడైన • యభవుని చరితన్
దారకదనుజవధార్థము, దారకు నసమానశక్తి • ధరుఁగనుటయునున్ 3

క. సురలెల్లరుఁ దమనగళుల, కరుగుడుఁ జంద్రార్ధమౌళి • యమరుల బాధల్
పరిహారము సేయఁగ మది, నరసి కృపావివశుఁడగుచు • నంత రయమునన్. 4

—* శివుఁడు మణిభవనంబందుఁబార్వతితో సౌఖ్యమొందుట *—

చ. అనుపమదివ్యరత్నముల • కాస్పదమై యలరారుచోటఁ జం
దనరససేకభాస్వదవ • దాతమణీమయమైనచోట నూ

లసవికచప్రసూనదళ • తల్పవిభాసితమైనచోటఁ బా
వనతరుమంజరీప్రకర • బాలసమీరము లొప్పుచోటులన్

క. భోగసుఖదోపకరణ, శ్రీగరిమ నెసంగుచోటఁ • జేతోజక్రీ
డాగతుల కర్హతరమై, రాగిలుచోటన్ మనోహ • రంబగు చోటన్

క. గిరిరాజరాజతనయను, బరమేశ్వరుఁ డతనుభోగ • పారీణుండై
సురతక్రీడలఁ దేల్చెను, సరవిగ నొక వేయిదివ్య • సంవత్సరముల్ 7

క. శివదేహస్పర్శంబున, శివుఁడు బ్రమోహంబుఁ జెందుఁ • జిరకాలం బా
శివుదేహస్పర్శంబున, శివయుఁ బ్రమోహంబుఁ జెందు • జిరకాలంబున్. 8

ఆ. చాలఁగాల మిట్లు • జరుగఁగా నద్రిజా, శంకరులకు నొక్క • క్షణమువోలె
నరిగెనంత దివ్య • నరులు మేరువుఁ జేరి, గొడఁగఁదొడఁగిరపుడు • గొడవయడర.

చ. చలన మొకించుకేన్ గనక • స్వాత్మమునందు రమించు నీశ్వరుం
డిలమన కార్యసిద్ధికయి • యే గిరి కన్యను బెండ్లియాడి వె
గ్గలముగ నాపెతో సతము • కామసుఖంబులఁ జెందుచుండె వే
ల్పుల కడగండ్లఁబాప నొక • పుత్రకుఁ గాంచకపోయె నింతకున్. 10

క. అనియిటుల శైలకన్యా, మనసిజ హరసంగతుల న • మరకుల తిలకుల్
వినుచుఁ దడవౌట కెంతయు, వనరుచు గుమిఁగూడియొక్క • వాసరమందున్.

—*దేవతలు కుమారోత్పత్తికై విష్ణుమూర్తికిఁ దమకష్టంబులఁ జెప్పికొనుట*—

సీ. అజునిఁదోడ్కొని నారాయ • ణాంతికమును, జేరివందన మొనరించి • భూరిదుఃఖ
భరము చేఁగడుపొగులుచుఁ • బరగనిట్లు, చెప్పికొనిరార్తమూర్తులై • శ్రీవిభునకు

క. హరి! వేయిదివ్యసంవ, త్సరములనుండియును శివుఁడు • శైలతనయతో
సురతక్రీడలఁ బెనఁగెడు, విరమింపఁడు మాన్పఁ డకట • వేల్పులవెతలన్. 13

ఆ. పుండరీకనయన! • పోలునే! నీవును, దయను దప్పి మమ్ముఁ • దలఁపకుంట
రమ్ము పోదమిపుడు • రాజతగిరి కుపా, యమ్మునరయ శివుద • యన్ బడయఁగ. 14

వ. అనిన నిలింపులకు వైకుంఠుండిట్లనియె.

చ. అలమట మానుఁడింకఁ గరు • ణాత్మకు శర్వు భజింపుఁ డిప్పుడా
యలఘునను గ్రహంబున ర • యంబుగ భద్రముగల్గు నీశ్వరున్

గాలి చెడు వారికెప్డు సమ • కూరు శుభంబులు వాయుదుర్గతుల్
పొలియుదు రాయతానలని • భుల్ రిపువీరు లుదగ్రకోపనుల్. 15

గీ. తీవరము సేయఁదగ దిప్డు • దివ్యులార!, కాలపరిపాకమొందిన • కార్యమెందు
సిద్ధిఁగాంచుఁ దదన్యంబు • చెడును దీసి, నెఱిఁగి యోపిమిఁ గావింపుఁ • డిద్ధమతులు!

వ. వెండియును.

గీ. శంకరుం డిప్డు సంభోగ • సక్తుఁడగుచు, ననవరతము రతంబుల • నలర నెవఁడు
భంగమొనరింపఁ జాలెడు • ప్రభుఁడె పూర్ణ, వర్ష సాహస్రమున రతి • వదలు నిజము.

క. శక్తిశివుల సంయోగము, యుక్తం బది సకలవిష్ట • పోత్కరసుఖమున్
వ్యక్తముగఁ గూర్చు నది సు,వ్యక్తము పరికించి పాయుఁ • డాత్మవ్యథలన్.

వ. మఱియును.

క. స్త్రీపురుషసురతభంగవుఁ, బాపంబున కెవ్వఁడేని • బాల్పడు భువినా
కాపురుషుఁ డొందు నిరయము, స్త్రీ పుత్రులఁ గోలుపోవు • సిద్ధంబు సురల్!

క. మున్నల దూర్వాసుం డను, సన్నుతుఁడు ఋషీశ్వరుఁడు • శక్రుని రంభా
పున్నాగగతి సురతసం,పన్నుని విడఁదీసి కుడిచెఁ • బ్రతిఫలము వెసన్. 20

గీ. భార్య గడతేఱ వేఱొక • పడఁతిఁ బెండ్లి
యాడి యొక వేయి దివ్యహా • యనములకు వి
యోగజనితజ్వరముఁ బాసి • యూరటఁ గొనెఁ
బలువు రిబ్బంగిగాఁ బ్రతి • ఫలముఁ గనిరి. 21

క. సకలమునిషేకసాధ్యం, బకలంకముగాఁగ సృష్టి • కాధారం బీ
యొకటియెకద! యిద్దానికి, వికలతఁ గూర్పంగఁ దగునె • విబుధప్రవరుల్. 22

వ. కావున త్వరపడక మీ మీ నివాసంబుల కరుగుఁడు. సంపూర్ణవర్షసహస్రం
బందుఁ గైలాసంబున కేగి యమ్మహాదేవుని వీర్యంబుఁ బుడమిపయిం బడఁ
జేయుం డపుడు స్కందుఁడనఁ గుమారుండు పొడము దాన మన కభీష్టసిద్ధియగు
నని జనార్దనుం డుపదేశించి యంతఃపురంబున కరిగె. బ్రహ్మాదులెల్లఁ దమనివా
సంబుల కేగి రంతఁ గొన్నినాళ్ళకు శక్తిశక్తిమంతులసంతత విహారంబునకు
సశేషగజకచ్ఛపంబగు ధరాతలంబు పీడితంబై జగత్ప్రాణంబగు సమీరణంబు
స్తంభింపుడుఁ ద్రిలోకజనంబు భయాక్రాంతంబై పితామహున్ జేర నరిగి

నారాయణున్ బురస్కరించికొని దేవతలతోఁ గైలాసంబుఁ జేరుడు నంతఁ
గమలాకాంతుండు శివద్వారంబుననున్న గణపాలురకు మ్రొక్కి యిట్లనియె.

క. శంకరకింకరులారా!, సంకటహరులార! శర్వ • సాన్నిధ్యం బా
తంకమున వసరు మాకిట, శంకింపక కూర్పుఁడయ్య • సత్వరము కృపన్. 24

వ. అనిన గణాధీశ్వరు లిట్లనిరి.

క. హరి! వినుము సర్వలోకే, శ్వరుఁడు హరుం డిందు మమ్ము • స్థాపించి మహే
శ్వరితో రిరంస నంతః పురమున నివసించె నిపుడు • పోరా దటకున్. 25

వ. అనిన విని చేయునదిలేక చింతాగ్రస్తుండై నారాయణుండు శివగణంబులకు
వినతుండై మ్రొక్కి యొక్కించుక సెలవొంది దేవతలతోడఁ బ్రతీహారంబం
దుండియే యార్తవాక్యంబులోఁ దారస్వరంబున నిట్లఖిలలోకేశ్వరు నుద్దేశించి
మొఱవెట్టుకొనియె. 26

—* విష్ణ్వాదులు కైలాసంబున మణిభవనద్వారమందుండి మొరవెట్టుకొనుట *—

గీ. ఏల వందారుకల్పక! • యిప్పటికిని, మాదువెతలనుదీర్పఁగ • మఱచియుంటి
వసురపీడితబృందార • కాళికీవె, శరణ మేజాగుసేయక • సాఁకుమిఁకను. 27

క. సురసిద్ధసాధ్యమనుజా, సురయక్షపతంగదంద•శూకనికరభా
సురగీతపుణ్యచరితా!, సురచితసకలాబ్జజాండ! • చూడుమిఁక దయన్. 28

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబుల వినుతిపూర్వకంబుగ దేవతలంద ఱొక్కపెలుంగున
మొఱవెట్టుకొనుటయు నెక్కుడు కోలాహలధ్వనియగు టాలించి భక్తవత్సలుం
డగు పరమేశ్వరుండెఱింగి సంభోగవిరతిన్ జేయనెంచి పార్వతీ భయంబున
సంకోచించియు నెట్టకేలకు సురతంబుమాని గృహద్వారంబుఁ దఱియఁ జొచ్చి
బృందారకులకు దర్శనంబొసంగి యిట్లనియె. 29

— * శివుఁడు దేవతలమొరవిని యోగముచే వీర్యంబుఁజార్చుట * —

గీ. ఏమివచ్చితి రిచటి కు • పేంద్ర! పద్మ, సూతి! నైలింపగణముతో • సుఖమె మీరు
చిన్నవోయిన మొగములు • చెన్నుదఱిగి, కానిపించుచున్న వ•క్కతము సెపుఁడు.

వ. అనిన గోవిందప్రముఖులగు బృందారకులంద ఱిందుధరపాదారవిందంబుల
కానందంబుతో వందనంబు లొనర్చినయంత. 31

గీ. దూయమాన మనంబుతో• దోయజాక్షుఁ, డిట్టులనియెను హెళ! నీకెఱుఁగరాని
వృత్తమున్నదె సకల హృ•ద్వేశ్మవాసి,వగుచు మమ్మడుగంగ నీ•కవసరంబె?

చ. కొమరునిఁ గాంచకుంటి విటు • ఘోరపురక్కసుబారిఁ జిక్కి పా
రము గనరాని దుఃఖమున • రాపిడిఁ జెందుచు నుంటి మింక శీ
ఘ్రముగఁ గుమారుఁ గాంచు మమ•రప్రియమున్ బొనరింపు దుర్మదో
ద్యమునిఁ వధింపు తారకునిఁ • దత్పరివారము లోకరక్షకై. 83

చ. అనిన హరుండు చిత్తమున • నక్కటికంబును జెంది యిట్లనెన్
వినుము ముకుంద! మామకవు • వీర్యము మస్తకమందె యున్నదై
నను గ్రహియించువారలఁ గ•నన్ దగు నిప్పుడె యోగశక్తి మో
చన మొనరింతునం చపుడు • జార్చెను శుక్రము స్వర్ణవర్ణముల్. 84

చ. అనలుఁడు నిర్జరానుమతి • నా శివవీర్యమునున్ గపోతమై
యొనరఁగ మ్రింగె నంత నమ•రోత్తములందఱుఁ గొంతకొంత భా
దన మొనరించి రప్డు వసు•ధాధరపుత్రి విభుం డటన్ విలం
బన మొనరించు టారసి జ•వంబున వచ్చి కనెన్ సురావళిన్. 85

—* పార్వతీదేవి దేవతలను శపించుట *—

ఉ. ఓరి దురాత్ములార! వినుఁ • డో యమరాధములార! మీరిటుల్
నారమణున్ హరున్ గొలిచి • నాదు విహారము వమ్ముచేసినా
రోరిమిఁ దక్కి స్వార్థపరతో•న్నతి నన్నుడికింపఁ జేసి యే
తీరున శ్రేయమొందెదరు? • దీర్ణతరార్తి మఱుంగకే ధరన్. 86

క. నను వంధ్యను జేసిన యఘ,మున నిప్పటినుండి మీదు • పొలఁతులు చూలున్
గొనకుందురుగావుతఁ గడు, వనరుదు రెంతయును బుడమి • వంధ్యాత్వమునన్.

గీ. ఇట్లు నిర్జరులను శపి•యించి పావ,కునిఁ గనుంగొని యత్యంత • కుపితయగుచు
శాపమిడె నోరి! శివవీర్య•జగ్ధి! సర్వ,జగ్ధివగు డీవు భువి జుగు•ప్సన్ దొరంగి,

చ. అని యిటు శైలకన్యక హు•తాశనుతో సకలామరవ్రజం
బును శపియించి నాథుఁ గొని•పోయెఁ దదీయవిహారమందిరం
బున కటమీఁద శంకరునిఁ • బొందికఁ గొల్చి గణేశుఁడన్ గుమా
రునిఁ గని తాపమున్ విడె మ•రుద్గణ మెల్లరు బాగు బాగనన్. 89

గీ. అక్కటతను సర్వమును వేడ్కఁ • గప్డచెప్ప, వాఁడ నిపుడు వినుండిఁక • బాహులేయ
జన్మచరితంబు దైతేయ • సంహృతియును, దేవతలకెల్ల దుఃఖంబు • తీఱుటయును.

ఉ. వేలుపు లంత నీశ్వరుని • వీర్యము మ్రింగుటచేతఁ జాలఁగాఁ
గాలుచు నిల్వఁజాలక జగద్గురు శంకరుఁగూర్చి యెక్కుడౌ
జాలిదనర్పఁ బ్రార్థనము • సల్పఁగ స్వల్పితకల్పశాఖ య
క్కాలహరుండు వాకిటికిఁ • గ్రచ్చఱవచ్చి కనెన్ నిలింపులన్. 41

వ. అంత దేవత లీశ్వరున్ గాంచి యాతురులై మ్రొక్కి యిట్లనిరి.

ఉ. దేవ! మహానుభావ! భవదీయ మహోజ్జ్వల వీర్యమున్ మహా
శావకచిత్తతన్ మెసవఁ • జాలదహించుచునుండె నద్ది మా
కీవిధమున్ భరింపఁ దర • మెట్లు కరంబు భరంబు తండ్రి! నీ
వీ వగఁ బాపి యెట్లయిన • నేలుము బాలశశాంకశేఖరా! 42

క. లేకున్నఁ జత్తు మిత్తఱి, లోకేశ్వర! నీవుగాక • లోకంబున నీ
నాకనివాసుల యలజడిఁ, బోకడఁచు ఘనుండొకండు • పొసఁగునె యెందున్.

ఆ. అని దహింపఁబడుచు • నార్తిచేఁ దహతహఁ, బడుచునున్న నాసు • పర్వవరులఁ
గాంచి వేగనపుడు • కారుణ్యమెదనెంచి, భక్తవత్సలుండు • పలికె నిటుల.

క. ఓహరిహయ! యోయమ! యో, వాహీకృతమకర! యోసు • పర్వవరేణ్యుల్!
మోహమునఁదినిన వీర్యము, బాహిరముగఁ గ్రక్కుఁడవని • బాముదొలంగున్

చ. అనుడు నిలింపు లంత వడి • నా శివవీర్యముఁ గ్రక్కె నద్ది కాం
చనమయి యంబరం బెగసె • సర్వసుపర్వులు బాముఁ బాసి శ
ర్వుని వినుతించి గీములకుఁ • బోయిరి పావకుఁ డొక్కఁ డప్డు శం
భుని యనుకంపఁ జేకొనక • భూరితరార్తి వహించి భీతిమై. 46

ఆ. శివునిఁ జేరఁబోయి • చేమోడ్పురచియించి, నేరమికిని సైచు • నిమ్మఁజూపి
దాహమార్పు దేవ! • దాసుఁడఁగానొకో, కరుణఁబరపుఁ మెగ్గఁ • గడవుమిఁకను

—* అగ్నిదేవుని క్షోభం బారసి శివుఁ డుపాయము సెప్పుట *—

వ. అని యిట్లు దీనుండై యర్థించిన యగ్నిన్ గని కనికరంబుతో మహేశ్వరుండు
యోజించి యిట్లనియె. 48

క. అనుచితగతి నా కేత, స్సను మెక్కితివట్లు వెరుకఁ • జూకక యగ్నీ!
ఘనతరదాహం బిపుడీ, ట్లానఁగూడిన దైనఁదలఁకు • నుడిగి వినుమీకఁ. 49

వ. ఎలనగవుతో.

క. కొలఁది దినంబులలో ను, జ్వలతరమీ వీర్య మొక్క • చక్రస్తనిని
ర్మలగర్భమొందు నాతఁడు, మలమటచను నీదు దాహమీమాఱు హుతాశా! 50

ఉ. నావుడు మ్రొక్కి యాత్మసద • నంబునకున్ జని యీశ్వరోక్తులన్
భావమునందు నిల్పికొని • భామ యదెవ్వతో నాదు ప్రాణర
క్షావహమూర్తి యంచుమదిఁ • జాలఁదమిన్ దలపోయుచుండఁగా
దైవనియుక్తి సప్తముని • తల్లజులొక్క యహంబునందొగిన్. 51

ఉ. చేడెలతోడ స్వర్ధునికిఁ • జేరి ప్రియంబున నందు మజ్జనం
బాడి సమస్త దివ్యులకు • హవ్యము లీయఁగ సప్తజిహ్వునిన్
బోడిగఁజేర్చి యాహుతులఁ • బొందుగఁ దన్ముఖమం దొసంగఁగాఁ
దోడనె యగ్ని వేల్పులకుఁదుష్టిగ వాని నొసంగె నయ్యెడన్. 52

—*. అగ్ని సప్తర్షులభార్యలఁజూచి మోహించుట *—

ఉ. ఆసమయంబునందు రుచిరాంగవయస్సువిలాసహాసభా
భాసముదీప్త లామునులభార్యలు మానులకేవలన్ సము
ల్లాసవిభాసితాకృతి మెలంగ ననంగశరాతతార్తివి
త్రాసితచిత్తుఁడై వడి సదాగతిమిత్రుఁడు బాళిమీఱఁగన్. 53

ఉ. ఎందును నేనిఁ గాంచితినె • యిట్టి యపూర్వవిలాసవిస్ఫుర
త్సుందరకామినీమణులఁ • జూచిన నేమిఁక భాగ్య మిట్టిప
ర్వేందునిభాస్యలన్ గలిసి • యింపుజనింప రమింపకున్న నా
డెందము కుందడంగునె ఘుటిల్లునె మోద మభంగభంగిగాన్. 54

ఉ. అన్ననవిల్తు విభ్రమములాకృతులన్ ధరియించి యిట్టు లా
సన్నములయ్యెనో యనఁగఁ • జక్కని సన్నని కౌను లందమూ
యున్నత పీవరస్తనము • లుద్ధతచారునితంబబింబముల్
కన్నులఁదన్ను ముద్దులమొగంబులు గల్గినవార లీ సతుల్. 55

ఉ. ఏనిఁక వీరి కౌఁగిళుల • నెవ్విధిఁ జేకొనువాఁడ నెట్టు లీ
మానిను లాత్మనాథుల సమర్థులఁ బాసి ననున్ వరింతు రె

ద్దాన మదీయమా నతను•తాపము పాయు నిఁకేమొనర్తు నా
మానస మెక్కడఁ డార్తిమెయి • మ్రగ్గుచునున్నది యొక్కతీరుగన్. 56

గీ. అనుచు నర్కాంతలను స్వశిఖాగ్రిములను
డాయఁగా నెంచు మునులద్భు•తప్రదీప్త
తేజములఁ గాంచి చకితుఁడౌ • దీనదశను
జెంది యేమి యొనర్పఁగఁ • జేవదక్కి. 57

క. మునివరుల హోమకృత్యం, బనువుగ నెఱవేఱ నగ్గి • యాస్థలివిడి పా
వనమైనయొక్క వనతల, మును జేరి కడున్ విరాళిఁ • బొగలుచు వేగన్.

వ. అందు జలంబుల మునింగి ప్రాణంబులఁ బాఁపికొన నమకట్టుడు నంతఁ బరమ
పతివ్రితయును దక్షపుత్రియు నగు స్వాహాదేవి విభునియాశయం బెఱింగి తన
యోగబలంబున సప్తర్షులలో నొక్కఁడగు యంగిరసుని కళత్రంబురూపంబుఁ
జెందివచ్చి పావకున కిట్లనియె. 59

* స్వాహాదేవి యార్గుగు మునిభార్యలరూపంబున నగ్నిదేవునితోఁ గ్రీడించుట *

క. మునితల్లజుఁడగు నంగిరసునిదారను మొన్న నిన్నుఁ • జూచినది మొదల్
కొని యేను నాదు చెలులును, ఘనతరమగు మన్మథాగ్నిఁ•గ్రాఁగితిమి విభూ!

చ. చెలువుఁడ! నీపయిఁ దగిలె • చిత్తము నాకును నా వయస్యలా
చెలువల కట్లు నీమదియుఁ • జెన్నుగ మాయెడ బాళిఁగాంచుటన్
దెలిసి భవత్సదేశమును • దెంపునఁ జేరినదాన మించుపో
కల వెరవేఁకిఁబోకఁడచి • కామసుఖంబులఁదన్పు నన్నిఁకన్. 61

గీ. నన్నతనుసౌఖ్యములఁ దేల్చి•నాదు చెలుల, నట్లుదన్పుము భవదధీ•నాత్మలగుచు
వారలున్నారిచట హవ్య•వాహ! నీవిఁ, కన్యమెంచినఁ బ్రాణంబు• లాసవడము.

వ. అనినంత

క. కడుఁబేద పెన్నిధానముఁ, బడసినయటు లాపెఁగాంచి • పావకుఁడు మదిన్
గడుమురిసి కామకలలన్, దొడరి సుఖంచెను గరంబు • తుష్టి యెసంగన్. 63

వ. అనంతరంబందు స్వాహాదేవి తక్కిన యేవుర రూపంబులతో నగ్నిభట్టా
రకునిఁ గలిసి సుఖంచి యవల నరుంధతీ రూపం బలవడకున్న మిన్నకుండె.
ఏతిహోత్రుండును దనయందున్న మహేశ్వర వీర్యంబంతయు మునిపత్నుల

రూపంబుననున్న స్వాహాదేవియందుంచి దాహంబుఁబాసె. స్వాహాదేవియును భర్తృవిముక్తంబును నతిదుస్సహంబునునగు పారమేశ్వరవీర్యంబు నిజగర్భంబందు భరింపఁదక్కి శ్వేతాద్రి శిఖరంబునఁ జార్చి వేదనఁబాసె. శ్వేతాద్రియు నవ్వేఁడిమికోడి మరుత్సహాయంబున నద్దాని వియన్నదినిఁ బడఁద్రోచె.

క. గంగయు దుర్భరమైన భు, జంగవిభూషణుమహోగ్ర • సమధిక తేజ
స్సంగమున గోర్వఁజాలక, భంగంబుల దానిఁగాశ • వనిఁబడఁజిమ్మెన్. 65

వ. అందమ్మహాతేజంబు పెద్దకాలంబునకుఁ బరిపాకంబగుడు. 66

— * శ్రీ కుమారస్వామి జననము * —

క. శ్రీమార్గశీర్ష సితష, ష్ఠీమానిత సమయమందు • శివతనయుఁడు తే
జోమండితసర్వాశా, స్తోముఁడు జన్మించె సకల • సురలుప్పొంగన్. 67

క. చారుమణిమాళులొప్పెడు, నాఱుమొగంబులును నాయు • ధాఢ్యములగురెం
డాఱుకరంబులు రవిశత, భారంజితగాత్రమమరి • బాలుండలరెన్. 68

శా. శ్రీమంతుండయి సుందరుండయి జగ • చ్ఛ్రీయోవహుండై సుర
స్తోమాపద్వినివర్తనక్షముఁడునై • శూరావతంసుండునై
భీమాత్యుత్తమవిక్రమాస్పదుఁడునై • విస్ఫూర్జితాశావ్రజుం
డై మృత్యుంజయనందనుం డలరె దై • త్యాత్మంబు లల్లాడఁగన్. 69

క. దివినుండి పుష్పవర్షము, లవిరళగతిఁ గురిసె రమరు • లత్యద్భుతమై
భవమొప్పఁగ సంగీతో, త్సవముల గంధర్వవరులు • సల్పిరి వేడ్కన్. 70

వ. అంత.

చ. జనులు మునీంద్రగేహినులు • సప్తరసజ్ఞ వరించి వచ్చి యి
వ్వని సురతంబులొందె యొక • పావనిఁ గాంచిరనన్ మునీశ్వరుల్
మనములఁ గించనొంది యవ • మానమతిన్ దమ పత్నులన్ రయం
బున విడనాడి రాసతులు • పొక్కఁగ భూరివిషాదవేదనన్. 71

గీ. ఆత్మనాథులచేఁ బరి • త్యక్తలైన, మునిసతులఁ గాంచి యగ్నిభా • మిని వనరుచు
మునులకడకేగి నేనమీ • బోఁట్లబోటి, బోఁటినై యలరితి నా వి • భుసముఖమున.

వ. కావున.

క. అకలుషచరిత్రలగు నా, త్మకళత్రంబులను బాయఁ దగునే మీరల్
సుకృతాత్ములార! వేగఁ గి, నుకమాని కొనుండు గేహినుల జనములరన్. 73

క. అని బ్రతిమాలిన విని తమ, మనముల నిక్కంబెఱిఁగియు మానివరులు భూ
జనుల దురుక్తుల కాత్మం,బున రోసి గ్రహింపరైరి పొలఁతుల మరలన్. 74

—* షట్కృత్తికలు కుమారునియొద్దఁజేరి స్తన్యంబు లిచ్చుట *—

వ. అంత నా యతివలు.

గీ. గాంగతీరంబునన్ శరకాండమందుఁ
బొడమిన కుమారుఁ గాంచఁగఁ బుణ్యసతుల
చనుమొనలు పాలుచేపుడుఁ జక్కనపుడు
బాలునకుఁ బాల్ గుడుపఁ బ్రేమభరితలగుచు. 75

గీ. అందఱొకవేళయందె స్తన్యంబొసంగ, రాకుమారకుఁ డాఱు వక్త్రములతోడ
నాలుగురుకృత్తికలమదుల్ హారుసమొందఁ, బాలుద్రావెను లౌకికలీలమెఱయ

వ. అపుడు జగన్మంగళవిగ్రహుం డగు నక్కుమారునిఁ గాంచి యవ్వార లిట్లనిరి.

ఉ. అన్న! కుమార! మేము కులటాకృతి నగ్గికి నిన్నుఁ గంటిమం
చు న్నెఱిమాఱి దుర్జనులు చూడక నాడిన నిందకై విభుల్
బన్నములాడి మమ్మిటులఁ బాసిరి మాకిఁక దిక్కు నీవె మ
మ్మెన్నికమీఱఁ దల్లులుగ నెంచి కృపామతిఁ బ్రోవు మిమ్ముగన్. 77

ఆ. అనుడు శంభుసూనుఁ డనియెను వారల, కనఘ లీరుతల్లు లాత్మజుండ
మానుఁడింకఁ వెతలఁ బూనుఁడు సంబరం, బంబలార! గుణకదంబలార! 79

వ. అని వగనుడిపి వారలనోదార్చి తనచెంతనుంచికొని కరంబు గారవించుచుండె.

ఉ. అత్తఱిఁ బద్మజుం డతిశయమ్మగు హర్షముతోడ వచ్చి యా
చిత్తజవైరిపుత్రునకుఁ జెల్వొదలిర్పఁగ జాతకర్మమున్
హత్తినవేడ్కమై సలిపె నగ్నియు బాలునిఁ దారసించి దీ
వ్యత్తరశక్తి శక్తినిడె హర్షభరంబున మిన్నుముట్టుచున్. 81

వ. అంత హిరణ్యగర్భుం డాబాలకుని కివ్విధంబుగా నామకరణం బొనర్చె. 82

సీ. సురలకై ముక్కంటిశుక్రంబుస్కందమై, యవతరించుటస్కందుఁడనఁగబరఁగు
నగ్గిగర్భంబునం దమరి జన్మించుట, నగ్నిభవుం డను నాఖ్యనమరు

గంగామహానదీ • గర్భజాతుండౌట, గాంగేయుఁడనెడు వి • ఖ్యాతిఁ జెందు
శరవణస్థలమున • జననంబునొందుట, శరజన్ముఁడనియెడు • సంజ్ఞఁ గాంచు

గీ. కృత్తికల పాల్గొనుటఁ గార్తి • కేయనామ
మొందు వారలు పలువురై • యొప్పు కతన
బాహులేయుండనుచుఁ గడుఁ • బ్రథ నెసంగుఁ
బార్వతీ నందనుఁడు జగ • త్పావనుండు. 84

వ. మఱియును

గీ. దేవసైన్యంబునకు నెల్లఁ • దేజమెసఁగ, నాయకుండయి దేవసే • నాని యగుచు
నాత్మకీయచమూరక్ష • ణాధ్యుఁడైగు, హుండనుచు నొప్పు మేరుకో • దండసుతుఁడు

వ. వెండియు

క. ధారుణిఁ గుజనుల గూల్చెఁ కు, మారుండను నామధేయ • మండితుఁడౌ వి
స్తారముగ నెమలిపై సం, చారము సేయుచు విశాఖ • సంజ్ఞన్ బడయున్. 85

వ. ఇఁకను గ్రౌంచాచలంబు భేదించి క్రౌంచదారణుం డనియును మహాసేనతో
నొప్పి మహాసేనుండనియును దారకాసురుఁ బరిమార్చి తారకజేత యనియును
నివ్విధంబుగ ననేకాహ్వాయంబుల నలంకరించునని వాగీశుండు నిజనివాసంబున
కరుగుడు నంత బాలుండు దినదినప్రవర్ధమానుండై. 86

మ. ఒకనాఁ డాయలికాక్షనందనుఁడు లీ • లోల్లాసకేళీవశా
త్మకుఁడై శ్వేతనగంబుఁ జేరి యటఁ బ్రో • ద్యన్మత్తమాతంగయూ
థకరంబుల్ పెనవేయుచున్ బటుమృగేం • ద్రవ్యూహ దీవ్యత్సటా
ప్రకరంబున్ గొని స్కంధమెక్కి నిబిడ • ప్రౌఢోద్ధతిన్ దిర్గుచున్. 87

ఉ. మున్ను పురత్రయంబును స • మున్నతవైఖరిఁ గాల్చె దాన పే
రెన్నికమీఱు చాపమట • నీశ్వరుఁ డుంచుటఁ జూచి యొక్క చో
నున్న తదున్నతంపువిలు • నుద్దవిడిన్ గొని యెక్కువెట్టి తా
నున్నతమౌ తదద్రిమకు • టోజ్జ్వలశృంగముఁ ద్రుంచి పెళ్ళున. 88

వ. అంతఁ బోక.

— * క్రౌంచగిరి భేదనము * —

క. క్రౌంచమహీధ్రము నొక్కయు, దంచత్తరతీవ్రపదుర్ధ • రాశుగమున భే
దించి మహాహాత్సాహైక, ప్రాంచన్నద మమరనార్చెఁ • బ్రబలయూథగరిన్. 89

క. దిక్కుంభికుంభనిచయం, బుక్కుటి భేదిల్లె నుదధు • లొక్కట గలఁగెన్
గ్రక్కున రిక్కలుడుల్లిన, వక్కుంభిని వడఁకెఁ జకిత • యగుచు రయమునన్.

వ. అంత.

గీ. క్రౌంచగిరి గహ్వరమున వసించిమించు, ఘోరరాక్షస కోటు లు•దారనినద
ముప్పతిల్లఁగ బాలుపైఁ గుప్పతెప్ప, లుగశరంబులఁగురిసియా•ర్వఁగనతండు

క. ధీరుఁడై వజ్రనిష్ఠుర, నారాచక్రూరధార • నక్తంచరవి
స్తారనికరములఁజెచ్చెర, మారణము పొనర్చె ధరణి • మండల మద్రువన్. 92

ఉ. అంత నిలింపు లెంతయుఁ భయంబు రయంబును జెంది కుంది భా
స్వంతులకోటులన్ బెఱుని•జద్యుతి మీఱఁగఁ జాలువానిఁ గా
లాంతకసూను నెమ్మనము•లందు నెఱుంగఁగలేక వే మరు
త్వంతునిఁ జేరఁబోయి యిటు • వల్కిరి యుల్కుచు నేకకంఠులై. 93

చ. విను మమరాధినాథ! యొక • విక్రమధుర్యుఁడు బాలుఁ డీ జగం
బున జనియించి యంతనె య•పూర్వఘనప్రథమానశౌర్యవ
ర్ధనుఁడయి సర్వసత్త్వముల • దర్ప మణంపుచు నార్చుచున్నవాఁ
డనికిఁదొడంగి వానిఁ బరి•మార్పుము తేర్పుము భూజనంబులన్. 94

గీ. క్రౌంచగిరిఁ బాయకుండు రక్షఃకులంబు, నెల్లఁబొల్లొనరించె బం•హిష్ఠమైన
యన్నగంబును భేదించె•నంతకన్న, మున్న శ్వేతాద్రిశిఖరంబుఁ•బుడమిఁగూల్చె.

క. ఇఁక సురలచేవఁ గనఁగన, చకితుండై వచ్చు నిటకు•సరగున మున్నే
వెకడంగి భంగపఱుపుము, ప్రకటితభుజశౌర్య మది వి•భాసిలఁగ విభూ!

—* కుమారస్వామి మహేంద్రుని జయించి ప్రాణదానంబు సేయుట *—

క. అన విని యాతండును గ్రిం,దునుమీఁదును గనక కడిఁది • దోర్మదమునఁ బా
వని దారసించి యశనిన్, గొని యురమున వేసెఁ జండ•కోపనుఁ డగుచున్. 97

చ. అశని శివాత్మజున్మహృద•యంబునుఁ దాఁకిన యంత మొక్కవో
యె శివకుమారు వక్షమున • నీద్యబలుండు విశాఖుఁడన్ రిపు
వశమనుఁ డుద్భవించె నిరు • వక్కలయందును శాఖనైగమా
ఖ్య శుచిరుచుల్ జనించి విపు•లాగ్రిమవిగ్రిహులై రయంబునన్. 98

క. వారు ముగురు గుహుఁడును బృం, దారకనాథుని వధింపఁ దలఁపడ నతఁడున్
ధీరతఁ గోల్పడి యడలి కు, మారున్ శరణం బడిగె సమంచితఫణితిన్. 99

ఆ. అంత శంభుపుత్రుఁ డతిదయామతి హరి, హయుని తప్పిదంబుఁ నవలఁద్రోచి
ప్రాణదాన మొసఁగి పరమహర్షంబున, నరిగె గాంగతీర మతిరయమున. 100

చ. అచటఁ గుమారురాకకయి యాత్రము నొందుచునున్న కృత్తికా
విచికిలగంధు లాగుహుని వేగని సంతస మొంది ధారలొ
ల్కుచుఁ గడుఁ జేఁపు దుగ్ధములఁ గూరిమిఁ గోఁ గడు పారనిచ్చి మె
చ్చుచుఁ దనివార ముద్దుఁగొనుచున్ ముద మొందుచు నుండి రెంతయున్. 101

గీ. ఇవ్విధము గొన్ని ఘస్రంబు లేగ నంత, సర్వజగదేకరాజ్ఞి తుషారశైల
రాజనందన యొకనాఁడు రాజమౌళి, తోడఁ గొలువున్న వేళ సంతోసమొదవ.

చ. కరములు మోడ్చి స్మేరముఖకంజముతో విభుఁ గాంచి పల్కె దు
ష్కరమహిళాజవంజవవికారనిరాకరణాఢ్యులైన భా
స్వరతరదివ్యయోగులకు సైతము దుర్లభమూర్తివైన యీ
శ్వరు నిను భర్తగాఁ గొని యపారమహోన్నతిఁ గంటి నీ కృపన్. 103

చ. అతులతపస్సమాధినియతాత్ముఁడవై మరునిన్ దహించి యా
తతనిజభోగభంగుల నుదాత్త నొప్పెదు నీవు నాదు సం
గతి రతులొందుచున్ బ్రబల కాముకరీతిఁ జెలంగుచుండ దు
ర్మతు లమరాధముల్ రతిని మాన్పిరి స్వార్థపరాయణాత్ములై. 104

గీ. లోకకల్యాణకారణంబై కరంబు
మెఱయు నీ తేజ మది నా యుదరమునందుఁ
జెందక భువిన్ బడియె నేమి చేసిరో సు
రలు మహాత్మ! యమోఘవీర్యంబు నపుడు. 105

గీ. మోఘమై యెందుడిందదు పుత్రుఁ డుదయ
మందియుండు మఱెందేని ననఘచరిత!
అరయు తర్జించి భర్జించి యమరవరుల
నాదు పుత్త్రికుఁ దెప్పింపు నాథ! యిటకు. 106

—* శివుఁడు దేవతలను గుమారుజాడ లడుగుట *—

ఉ. నావుడు శంకరుం డమరనాథుల మానులఁ బిల్వఁ జేసి తా
నీవిధ మొప్పఁగా నడిగె నెల్లరునున్ వినుఁ డేను నాఁడప

త్యావహమైన తేజమును • నాదటఁ జేపితి యుష్మదర్థమై
మీవశమయ్యె నయ్యదలు • మీఁదటిమాట నెఱుంగఁ జెప్పఁడీ! 107

క. ఎటఁబొడమె నాదునందనుఁ, డెటఁ బెరుఁగుచునుండెఁ దేజ • మేమయ్యెను మీ
రిటులెఱిఁగింపక డాఁచినఁ, గుటిలత యడఁగంగ శిక్షఁ • గూర్చెదనిపుడే. 108

గీ. అని కినుక దోఁప దృఢముగా • నడుగ దివ్యు
లడలి యొండొరు లంతంత • నరసికొనుచు
నొడయునిన్ గాంచి యొక్కొ_క • రుక్కుదక్కి
తడఁబడుచు నిట్లుపల్కి_రి • తథ్యముగను. 109

వ. అందు విష్ణుండిట్లనియె.

క. గురునిందసేయునట్టిఁడు, గురు దారరతంబు సల్పు • కుత్సితుఁడు మృషా
కరవచనుఁడు నీశుక్రము, నిరవుగ నాచ్ఛాదపఱచు • నీశ్వర! వినుమా! 110

వ. ఇంద్రాది లోకపాలకులిట్లనిరి.

గీ. ప్రబలపాపం బొనర్చిన • పాతకుని చె,లిమిఁ గొని నిరంతరమును బు • డమిఁజరించు
వాని దారుణపాపంబుఁ • బడయు నీదు, శుక్రమునుదాఁచినట్టిఁడు • శూలపాణి! 111

వ. తక్కుంగల సుపర్వులిట్లనిరి.

గీ. పట్టుదలతోడ నెవ్వఁడు • ప్రతినఁ జేసి,పూర్తి యొనరింపఁజాలక • పోవునట్టి
వాని పాపఫలంబుఁ దా • నూను నీదు,వీర్యమును మాటుచేసిన • వెడఁగువుడమి.

వ. దేవపత్న్ను లిట్లనిరి.

ఉ. ఎవ్వతె యాత్మభర్తను య • థేచ్ఛగ దూషణమున్ బొనర్చుఁ దా
నెవ్వతె యన్యునిన్ వలచి • యిక్షుశరాసన కేళిఁ గూడు నిం
కెవ్వతె సంతు పెన్మిటియు • నెవ్వరు లేకయె యేకయై మనుఁ
జవ్వనియద్ది తానకల • సత్తరతేజము డాఁచె నీశ్వరా!

వ. బ్రహ్మపుత్రులగు వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి.

గీ. జగతి నీ తేజమెవ్వఁ డా • చ్ఛాదనంబు, చేసె నవ్వాఁడు రూఢిగా • శివ! భవత్స
మర్హణంబొనరింప న • సమర్థుఁడగు న, సమర్థుఁడగు నీదుభక్తజ • నార్హణమున.

—* అగ్నిప్రముఖులు శివునకుఁ గుమారుని జాడలు చెప్పుట *—

వ. అగ్ని యిట్లనియె,

మ. పరమేశా! భవదీయవీర్యమును దీవ్యద్భామినీభాస్వరో
దరమం దుంచి రయంబునన్ హృదయసంతాపంబుఁ బోనాడితిన్
భరమా నీదురితంబు సైచుటకు నీ పాదాంబుజాతంబులన్
గరమర్థిన్ భజియించువాఁడఁ గనుమీ కారుణ్యభావంబునన్. 115

వ. స్వాహాదేవి యిట్లనియె.

ఆ. భర్తృనిహితమైన భాస్వరవీర్యంబు, నేనఁదాల్చి యోర్వనేర కద్రు
నాద్రిశిఖరతలము నందు విడిచితిని, నంతమీఁద నెఱుఁగ నభవ! నేను.

వ. శ్వేతాద్రి సమీపించి యిట్లనియె.

ఉ. పావకదేవి జార్చిన విభాస్వరమా భవదీయవీర్యమున్
దేవర! తాల్పఁజాలక సదేశమునన్ బ్రవహించు స్వర్ణదిన్
నే వగతో మహాబలుని నిండగుసాయముతోడఁ జిమ్మితిన్
గావుము నన్ దయామతి! నకార్య మొనర్చినవాని బాలిశున్. 117

వ. వాయుదేవుండిట్లనియె.

క. శైలవరుప్రార్థనంబున, జాలిన్గొని తావకాతిశయవీర్యము గం
గాలహరిఁ జిమ్మితిని నే,నాలరినై నన్నుసయిపుమయ్యా! మహాత్మా! 118

వ. స్వర్ణదియిట్లనియె

ఆ. దేవ! తావకీనదేదీప్యమానాతి, దుర్ధరోరువీర్యదుర్భరోగ్ర
వేదనన్ దపించి వీచుల శరవణం, బందుఁద్రోచితిని దయాళు! కనుము!

వ. అంత వసుమతియిట్లనియె.

సీ. శరవణంబందుఁజేరిన చటులతేజ
మునఁ గుమారుండు వొడమె షణ్ముఖుఁడు ద్వాద
శకరుఁడుద్యత్సహస్ర భాస్వన్మరీచి
మండలుఁడు బాలచంద్ర మౌమాళి వినుము. 120

వ. అనంతరంబ భాస్వంతుం డిట్లనియె.

గీ. శరవనిన్ బుట్టి యేడ్చుచు స్వచరణాంగు
ళినిఁ గుడుచుచున్నలోక మోహనుని నీదు
తనయునిన్ గాంచి చాల సంతసముఁజెంది
యీశ! దివసావసానమౌ నేగితిఁబయి. 221

వ. ఆవెంటఁ జందురుం డిట్లనియె.

గీ. కృత్తికలు వచ్చి శిశుఁగాంచి • కేరిముద్దుఁ
గొనుచు స్తన్యంబొసంగిరి • కుతుకమొప్ప
జేయయం దేను నొకపది • జెండుఘుటిక
లవఆసుండి కనుంగొంటి • శివ! యరయుము. 122

వ. రాత్రి యిట్లనియె.

క. తెలవాఱువఱకుఁ గృత్తిక, లలరుచు నీపట్టిఁబట్టి • యధికప్రేమా
కులలై కాఁచుచునుండిరి, తెలిపితి నేఁ గన్నవిధము • దివిషన్మౌళీ! 123

వ. సంధ్య యిట్లనియె.

గీ. బదరికాశ్రమభూమికి • బాలునెత్తి, కొని చని ప్రియంబుతో వారు • గొమరుఁబో లె
నతులవాత్సల్యమమరఁగా • నందునీదు, కొమరుఁ బెంచుచునుండి రే • కొదువలేక.

వ. వాసరం బిట్లనీయె.

క. అసమానప్రేమమెయిన్, బిసరుహదళనేత్ర లట్లు • పెంచుచునున్నా
రసమశరహర! భవత్సుతు, నసమానవిభావిరాజి • తాద్భుతగాత్రున్. 125

వ. విధాత యిట్లనియె.

శా. దేవాధీశ్వర! నీదుపుత్రునకుఁ బ్రీ • తిన్ జాతకర్మంబులన్
నే విధ్యుక్తవిధిన్ బొనర్చి మునిప • త్నీస్తన్యపానాంచితుం
డై వర్ధిల్లుటఁ గార్తికేయుఁడను ది • వ్యాభిఖ్యయున్ దేవసే
నావాల్లభ్యము నొందువాఁడవుట నే • నాన్యాఖ్యయున్ గూర్చితిన్. 126

వ. ఇఁక నిట్లే కొన్ని యన్వర్థంబులగు నాహ్వానంబులన్ బిలిచితి ననుడు నంత
నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె. 127

చ. వినుము మహేశ! నీసుతుఁడు • విక్రమధుర్యుఁడు శ్వేతపర్వతం
బున నొక తుంగశృంగమును • భూమిపయిన్ బడనేసెఁ గ్రౌంచభే
దన మొనరించె నందమరు • దానవకోటులఁ జక్కడంచె ను
క్కున నెదురైన వాసవునిఁ • గొంకక కింకరుఁజేసె వాసిగన్. 128

వ. అదరుచు నింద్రుండిట్లనియె.

ఉ. నీసుతుఁ డంచు వేల్పులను • నెట్టనసాఁకెడుదట్టుఁ డంచు నే
వాసిమెఱుంగలేక పెఱ • వారలు సెప్పిన కిల్బిషోక్తులన్

రోసముఁ జెంది పోరుటకు • రోజుచుఁ బోయి తదాజి నాజగ
ద్భానుర తేజు చేతఁబడి • ప్రాణముదానముఁ గొంటిఁదత్కృపన్. 129

చ. అనవిని శైలరాత్తనయ • హర్షముతో నవరత్నరాసులన్
గనకమునున్ ధనంబుల న • ఖండముగానొసఁగెన్ మహీసురా
గ్రణులకు వాణి యచ్యుతుని • రాణియు రోహిణియున్ బులోమజా
ద్యనిమిషపత్నులున్ ద్రవిణ • మల్లెయొసంగిరి విప్రకోటికిన్. 130

—* శివుఁడు కుమారునిఁ దోడ్తేర నందికేశ్వరుని బదరీవనంబున కంపుట *—

వ. అంత జగత్ప్రభుండు తనయునియుదయాభ్యుదయవార్తల కానందించి యాని మేషంబున నాత్మజునిఁ దోడ్తేర వీరభద్రాద్యాత్మీయులను నందికేశ్వరమహా కాలాదిగణనాథశ్రేష్ఠుల నింకఁ బ్రమథభూతగణంబుల ననేకకోట్లన్ బుత్తెంచిన నవ్వారలు వేగంబున బదరీ కాననంబుఁ జేరి యందలి షట్కృత్తికాశ్రమంబునకుఁ బరివేషం బొనర్ప నవ్వారలఁగాంచి చకితలై గుహునిఁ జేరి యిట్లనిరి

గీ. కొడుక! లెక్కింపరానట్లు • ఘోరసైన్య
ములు మనకుటీరమును జుట్టెఁ • గలయఁగాంచి
తే? మహాభయమిట్టు లే • తెంచెఁ గడఁగి
యేమి సేయఁగఁ గలవార • మిందుఁ జెపుమ! 131

వ. అనినంతఁ గార్తికేయుం డవ్వారల కిట్లనియె.

చ. వెఱవకుఁ డమ్మలార! రణవీరులు ధీరు లిఁకెందరేని స
త్వరము దురంబు సేయుటకు • వచ్చిరయేని యుదగ్రజాగ్రదు
ద్ధురభుజదర్ప మేర్పడఁగఁ • దూల్చెదఁ బేల్చెద బాహుసీతతిన్
గరము దిరంబుఁ జెంది కుతుకంబున నుండుఁడు మీరలీయెడన్. 132

—* నందికేశ్వరుఁడు కుమారునిఁ గైలాసంబునకుఁ దెచ్చుట *—

వ. ఇట్లు కుమారుండు సెప్పుచున్నంత

గీ. ఇంతలో నందికేశ్వరుం • డెలమికలిమిఁ, గార్తికేయునిఁగాంచి డగ్గఱి యనువునఁ
గూరుచుండి కడుఁగూర్మి • గూరనిట్లు, పలికెఁ బలుకులఁ జక్కెర • లొలుకనపుడు

గీ. అన్న! విను కృత్తికామాత • లాలకింపుఁ, డఖిలలోకాధినాథుఁడౌ • యభవుఁడిటకుఁ
బనిచె మము మిమ్ముఁదోడ్తేరఁ • బార్వతీకు, మార! పయనంబు సేయుము • దారలీల

వ. నీవు పార్వతేయుండవుగాని కార్తికేయుండవు గావు,

క. దేవతలకార్యసిద్ధికి, నై విశ్వేశ్వరుఁ వీర్య • మార్యవినాగఁ
దా వెలువడఁగా నందీ, యావిర్భావంబుఁ జెంది • తయ్య కుమారా! 136

ఉ. కావున నీదు తేజ మది • కప్పగఁ శక్యమె యెవ్వఁడేని నిన్
జే వహియించి దాఁచఁగల • చేవఁగనున్ గలహంసయేవమా
బావినిఁ గూలరాజిలు నె • వన్నుగఁ గృత్తికలేడ వారి ప
ర్ణావసథంబులందు విమ • లాత్మక! నీవు వసింపు చేడగున్. 137

క. రాజతగిరి నిఖిలామర, రాజత తాస్థానభూమి • రాజకిరీటుం
డోజఁ గొలువున్న వాఁడట, కోజననుత తేజ! కదలు • ముత్సాహమునన్. 138

క. గొనములకును దేజములకు, ననయము ప్రోపీవు నిన్ను • నరయనివారల్
వనజంబులలో నొక్కెడ, నుగ్కినమరు కప్పలనఁగ • నొప్పరె గాదే! 139

వ. అని చెప్పిన నందికేశ్వరునకుఁ గుమారుం డిట్లనియె.

సీ. అన్న! త్రైకాలికజ్ఞాని • వరయుమీవు, జంతువులు కర్మకనుగుణ • జన్మమొందుఁ
గృత్తికలు యోగినులును బ్ర • కృతికలలుమ, దీయమాతలుగామది • నెంచుమికను

క. స్తన్యంబొసంగి పెంచిరి, మాన్యచరిత్రాఢ్య లీయ • మాయికమూర్తుల్
ధన్యమనీషా! యిపుడొక, యన్యులవలె వీరిఁ బాయ • నగునే నాకున్. 141

మ. నగరాజేంద్రకుమారి వీరివలెనే • నాతల్లి విశ్వేశుఁ డి
మ్మగ నాతండ్రి యథార్థమాయిరువురున్ • బూజార్హులే నాకు వే
ఱుగ నీకృత్తికలన్ దొరంగుటయుఁ గూ • ర్చుటె దోస మార్యా! ప్రియం
బుగ నివ్వారినిఁగూడఁ దెత్తుసట కే • ష్టు న్నికటుల్ నచ్చినన్ 142

వ. అనినవిని నందికేశ్వరుం డత్యంతానందంబున నామోదించి నంతఁ గుమారుండు ప్రయాణోన్ముఖుండయ్యె నయ్యవసరంబునఁ బరమేశ్వరప్రేరితంబై విశ్వకర్మనిర్మితంబునుగాంచనానేకరత్నసంఘటితంబును శతచక్రంబును బార్షదశ్రేష్ఠవేష్టితంబునునగు నొక్కపుష్పకస్యందనంబు సమీపించినఁగని కృత్తికలు స్కందయానంబు యోజించి దుఃఖాక్రాంతలై యడలుచు నక్కుమారున కిట్లనిరి.

చ. మము విడనాడి పోయెదె కు • మార! సమంజనమే? కడున్ బ్రమో
దమున నినున్ దనూజునిగఁ • దద్దయు నమ్మికఁజెంది ప్రేమయు

_త్తమతినిఁ బెంపు చేసితిమి • తల్లుల మమ్మిటు లీవు పాయ దై
న్యముఁ గొని యెందుఁ జేరెదవు • స్వాంతమునన్ దలపోయు మీయెడన్ 144

ఆ. అనుచు నక్కుమారు • నాత్మవక్షములందుఁ, జేర్చికొని కరంబు • చింతనొంద
న్కాందుఁ డాలకించి • సంతాపమణఁగ న, ధ్యాత్మసూక్తి వారి • నంతఁ దేర్చి 145

క. ప్రమథగణం బలర శతాం, గముఁ దల్లులతోడ నెక్కి • కల్యాణధ్యా
నములు సెలఁగంగ శివనగ, రముఁ జేరఁగ వెడలెఁ గ్రౌంచ • రంధ్రకరుఁడొగిన్

ఉ. నందియు వేత్రహస్తుఁడయి • నంద మెసంగ, గఁదోడరా మహా
దృబ్బందము వీరభూతగణ • బృంద మమందముదంబుఁ జెందుచున్
ముందఱఁ గొల్వఁగా శివని • భుండు ఘనుండగు వీరభద్రుఁడా
నందముతోడ లాలన మొ • నర్ప గుహుండు చనెన్ శివాద్రికిన్ 147

శా. భేరీనాద ముదారభంగిఁ జెలఁగెన్ • భేరీయోధ్వనిన్ దూర్యవి
స్తారంబుల్ విలసిల్లె మిల్మిగతుల • శార్యత్రికంబొప్పెగం
భీరాంచ త్తరగుంభసంభరితవా • గ్బృందంబులన్ స్తావక
స్ఫారస్తోత్రరవంబు లింపెసఁగె ఖా • స్వద్భంగిగా న త్తతిన్. 148

—* కుమారుఁడు కైలాసముఁ జేరి తల్లిదండ్రులను సేవించుట *—

చ. కొమరుఁడు వచ్చునంచుఁ గడుఁ • గూరిమితో గిరిరాజకన్య మా
ర్గములను గెంపుటాల మగ • టాలను బచ్చల హెచ్చునీలము ము
త్యములను బూల బాలుపయి • నల్లనఁ జల్లెడునట్లు ఖేచరో
_త్తములను బంచగా నపుడు • దండిగ వా రొనరించి రట్టులన్. 149

ఆ. హరి విరించి ముఖసు • రాధినాథులు వెండి, కొండఁ జేరినట్టి • కొమరుసామిఁ
గాంచి కరముమురిసి • ఘనతరోత్సాహంబు, మించి వే నమస్క • రించిరంత.

క. తరుణేందుమౌళియును బం, ధురహర్షాతిశయభరము • తోఁ బ్రమథులతో
బిలబిలఁ గోటహజారముఁ, దరియంగా వచ్చి చూచెఁ • దనయుని వేడ్కన్.

క. శివులను జగత్కుటుంబవి, భవులను గని తేరుడిగ్గి • పర్వతజాసం
భవుఁ డవిరళభక్తిఁ దదం, ఘ్రివనేజంబులకు మ్రొక్కెఁ • గీర్తింప సురల్.

ఉ. శంకరుఁ డంతఁ బుత్రకునిఁ • జక్కఁగ నక్కునఁ గుచ్చి కౌఁగిటన్
బొంకముతోడఁ జేర్చికొని • మూర్ధసుగంధము లాని పూర్ణిమై

ణాంకునిమీఁదు నెమ్మొగము•నందుఁ గడుఁ గడు ముద్దులాడి య
డ్డంకి యొకింత చెందని దృ•ఢప్రమదోన్నతి నొందె నెంతయున్.

ఉ. పార్వతి పుత్రునెత్తికొని • పర్వున స్తన్యము చేపునంతనే
యార్వరపాలుఁ ద్రావెడు ని•జార్భకు నొక్కతె ద్రావఁజేసె గం
ధర్వులు గీతముల్ మును లు•దారముగా శ్రుతిఘోష సల్పఁగా
సర్వసుపర్వగేహినులు • సన్మణిహారతు లిచ్చి రెచ్చఁగన్. 154

గీ. అభవుఁ డుత్సవ మొప్పఁగ • నాత్మసుతుని
ధర్మహర్మ్యసభాలయా•భ్యంతరమును
జేర్చి సింహాసనం బెక్కి • స్వీయ దక్షి
ణాంకమునఁ బుత్రు వహియించి • యలరె మిగుల. 155

క. రత్నమయపీఠమున నవ,రత్నమయాభరణరాజి • రాజిలఁ గాంతా
రత్నముతో శివుఁ డాత్మజ,రత్నముతో నలరె దివిజ•రత్నము లలరన్. 156

చ. గళముననున్న వాసుకినిఁ • గంఠమునొక్కిన పుత్రు సర్వమం
గళ మది పొంగులాగు గనఁ•గా నొసరించి ప్రమోదమొంది శ్రీ
గళుఁడు మహోక్కదివ్యమణి•కాంచనపీఠమునందు బంధురో
జ్జ్వలతర తేజునా గుహుని • వైభవమొప్పఁగఁ జేర్చి పేర్మిమై. 157

గీ. నలువతోడుత నుపనయ•నంబుసలుపఁ,జేయ నాతండు గుహునకుఁ•జెలఁగియజ్ఞ
సూత్రమును వేదములను గా•యత్రిఁగుండి,నరివిదారిణివిద్య బ్ర•హ్మాస్త్రమిచ్చె.

గీ. అంత జగదీశ్వరుండు ని•జాత్మజునకు,శూలముఁ బినాకమును బర•శువునుశక్తిఁ
బాశుపతదివ్యశరమును•బ్రహ్మవిద్య,నొసఁగి యానందమొందెన•నుపమముగను.

—* విష్ణ్వాదులు కుమారున కుపాయనంబు లిచ్చుట *—

క. నవరత్నకీలితములగు, ప్రవిమలమకుటాంగదములు • వనమాలయు దా
నవమారకమగు చక్రము, శివతనయున కొసఁగెఁ జక్రి•చేతఃప్రీతిన్ 160

చ. తపనుఁడిడెన్ మనోజవర•థంబు సుధాంశుఁడిడెన్ సుధాఘటం
బపరిమితార్ఘ్యరత్నముల • నబ్ధి యొసంగె హిమాలయుం డిడెన్
విపులమణిప్రకాండముల • విస్ఫురదుత్తమభూషణాళిఁ గాం
డపతి యొసంగె ఘోటకగ•ణంబు ఘనంబుగ శంభుసూతికిన్ 161

చ. గరుడుఁడు వాహనార్థ మొక • కాంతతరమ్మగు నెమ్మి నిచ్చె న
య్యరుణుఁ డిడెన్ ధ్వజార్థ మొక • యందముఁ జిందెడు తామ్రచూడమున్
గిరిజ యిడెన్ జిరాయువును • గీర్తివహంబగు వైభవంబు నిం
దిర యిడె భోగభాగ్యముల • దివ్యమనోహరరత్నహారముల్. 162

క. శారద యొసఁగెను నిండగు, కూరిమితో విద్యలెల్లఁ • గొనటుగ సుమన
స్త్రీరత్నము లొసఁగిరి తమ, చే రాజిలు వస్తువులును • శివతనయునకున్.

వ. అంతఁ బురుహూతుండు

చ. అరయక నాఁ డెదుర్కొని ర • ణాంగణమం దటు వజ్రధార శం
కరసుతుఁ గొట్టినట్టి ఘన • కల్మష మెట్టులఁ బాయు నెట్టులీ
స్మరహరనందనుండు నను • శాంతిమెయిన్ దయఁజూచు నూరకే
[illegible]తురె లాఁతివారి యవ • మానపుఁ జెయ్వల శూరులెమ్మెయిన్ 164

గీ. సామమున మున్ను బతిమాలి • శరణుఁజెంది
ప్రాణముల నిల్పుకొనఁగంటి • పరఁగ నిప్పు
డుత్తమంబగు కానుక • నొసఁగి దయకుఁ
బాత్రమగుటకు సమయ మేర్పడియె నాకు. 165

వ. మణికాంచనముక్తాభరణవస్తువాహనప్రాజ్యసామ్రాజ్యాదు లన్నియు నాకుఁ
బరమేశ్వరానుగృహీతంబులే కాని యన్యంబులుగావు. దాన నవ్వాని నొసం
గుట ప్రమోదావహంబుకానేర దీఁకను 166

—* ఇంద్రుఁడు దేవసేనను కుమారునకిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

చ. కలదుగదా కుమారి త్రిజ • గద్గణనీయ మనోజ్ఞమూర్తి పే
శలసుగుణాలవాల సుర • సంస్తుతిభాజన దేవసేన యా
లలితకుమారి నీ శశిల • లామకుమారున కిచ్చినన్ బ్రియం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను • నర్మిలి నేలఁగలండు రూఢిగన్. 167

క. అని తలఁచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజిఁ • గైసేసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె సభాం, గనమున కటనున్నవారు • గాంచి యలరఁగా.

వ. అపుడు కుమారుం డక్కన్యయనన్యసామాన్య రూపరేఖావిభ్రమంబులఁ జూచి
హర్షించి యంతరంగంబునం దిట్లాలోచించె. 169

ఉ. ఈ రమణీలలామను మహేంద్రుఁడు దోడ్కొనివచ్చె దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనఁగ నయ్యె మదర్థమె తెచ్చియుండెనో
మారుని గెల్తు నట్లయిన మానినచో నిఁకఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరున నేని దీని నిఁక దేవినిఁగాఁ గొనఁగాఁ దలంచెదన్ 170

క. ఏయవయవంబుఁ గాంచినఁ, బాయదు నా డెంద మందె భాసిల్లుఁ దమిన్
డాయన్ జేయఁగఁ జాలెదుఁ, గాయజునకుఁ గైవసంబుఁ గావించెనకా 171

క. బింబము వాతెఱ హిమకర, బింబము నెమ్మోము భూరివిలసితమదరో
లంబము తుఱుము రతీశా, లంబము విఱిఁబోణి భూతలంబం దరయన్ 172

క. ఖంబునడు మతనురథచ,క్రంబు పిఱుందలరు నాదరంబు కుతుక శై
లంబు చనుదోయి సుమ్మృణా,ళంబు బుజంబులు లలన్న శంబడుగులగున్ 173

మ. అని యిబ్భంగి సభక్తి గుమారుఁడు మహేంద్రాత్మోద్భవాసక్తిమై
ఘనమోహౌన్నతిఁ గాంచుచున్న తఱి శక్రన్యామణీపాణి స్కం
దుని హస్తంబునఁ జేర్చి నాకోపురితక్ దుర్గాత్మజా! నీకు భా
ర్యనుగా నిచ్చితి నర్మిలిక్ గొనుమనెన్ నాకేశ్వరుం డాదటన్ 174

శా. స్కందుం డప్పుడు పార్వతీశ్వరుల యాజ్ఞన్ బెండ్లియాడెన్ మహా
నందం బొప్పఁగ దేవసేనను మరున్నాళీకపత్రేక్షణా
బృందాభ్యంచితగేయమాన సుగుణశ్రీభాగ్యమానన్ దమిన్
సౌందర్యోజ్జ్వలతాసమాన గజయానన్ బూర్ణచంద్రాననన్. 175

ఆ. పెండ్లియాడి యొక్క పీఠిఁ గూర్చుండిన, శక్రజాగుహులను జక్కఁగాంచి
ప్రమథదేవమౌనిరాజి యత్యంత ప్ర, మోదమొంది పొదలె నాదరమున. 176

క. కొమరునకుఁ దగిన గేహిని, రమణీయతరాంగి దేవరాజతనయ యి
ట్లమరుటఁ గని యగజాశివు, లమితానందంబుఁ జెంది రాత్మములందున్.

మ. పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుఁడు గీర్వాణావళిన్ గాంచి ని
ర్భర కారుణ్యముతోడ నిట్లనె హరీ! రాజీవజన్మా! పురం
దర! దివ్యర్షివరేణ్యులార! చెపుఁడీ నాకిప్డు మీయిష్టముల్
నెఱవేఱన్ వరమిత్తు నిక్క మిది సందేహింపకుం డెంతయున్. 178

క. అన విని మునులును ననిమిషు,లును మనముల నలరి యనిరి లోకావన! పా
వనచరణనలిన! మా వన,టను దీర్ప నిదే యదను గడంగుము కరుణన్.

చ. కొడుకును బంపి తారకునిఁ • గూల్పఁగఁజేసి జగత్త్రియంబు పే
రుడుకును దీర్పు మిప్పుడె ద•యోన్నతి నెప్పటినుండియో యిటుల్
గడపితి మింతకాల మిఁక • స్కందున కాజ్ఞయొసంగి పంపు తృ
ళ్ళెడలఁగఁజేసి దైత్యు సమ•యించు నితం డవలీలగా వెసన్. 180

—* శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని దేవతలతోఁ బంపుట *—

గీ. అనిన నంత దయామయుం•డగు శివుండు
దత్క్షణం బప్పగించెను • దనయు నమర
వల్లభుల కప్డు వారలు • పెల్లుమురిసి
గుహునిఁ దోడ్కొని కైలాస•కుధర మెడలి. 181

చ. ఒకయెడఁ జేరి త్వష్టను స•మున్నతరీతిఁ దలంప నాతఁడు
త్సుకుఁడయి తారసిల్ల శివు•సూనునికోసము రమ్యమౌ పురం
బొకఁడు రచింపు మంచు హరి • యొప్పుగఁ జెప్పిన నాతఁడప్డు శి
ల్పకుశలభంగు లేర్పడఁగఁ • బట్టణమట్టులె కట్టె నేర్పునన్

గీ. అందుఁ బ్రమథులకును నిర్జ•రాగ్రణులకు, వేఱువేఱుగ భవనముల్ •వెలయఁగట్టి
మధ్యమందు రచించెఁ గు•మార భవన,మందు సర్వంబు రత్నమ•యముగఁ జేసె.

—* దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట *—

గీ. అంత విష్ణువు రత్నసిం•హాసనమున, శివకుమారునిఁ గూర్చుండఁ• జేసి సర్వ
తీర్థజలసేక మొనరించి•తిలక మొసఁగి, కమలజాండాధిపత్యంబుఁ•గట్టినపుడు.

క. వరుసగ నత్తఱి హరియును, సరసీరుహసంభవుండు•జంభారియునున్
సురలెల్లరు హరసుతునకుఁ,గరమర్మిలి మ్రొక్కినుతులు•గావించిరొగిన్

శా. ప్రాంచద్భంగి మహోత్సవంబునిటులన్ •బన్నించి సేవించున
య్యంచన్నిర్జరవర్యులన్ గని మహా•హ్లాదైకచిత్తంబుతోఁ
గ్రౌంచారాతి యిటుల్ వచించెఁగడు వే•గన్ దారకున్ మత్తిక
ర్పించన్ గాఁ గలవాఁడ మీకభిమత • శ్రీలిచ్చువాఁడన్ సురల్!

వ. అనిన విని యనిమేషులెల్ల రాత్మంబులం బొంగియోంకారధ్వనులును జయ
ధ్వను లొనరించిరనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లామీఁదివృత్తాంతంబు
సెలవిమ్మనుడు.

మ. శరభాంబాహృదయాబ్జహేళివిలస • చ్చంద్రార్ధకోటీరవ
త్సరసీరుడ్భసలాయమానహృదయా! • శైవావళీపూజనో
ద్ధురదీక్షావరతంత్ర! బంధుజనసం • దోహాతిసంతోషకృ
న్నిరతాచ్ఛాశయ! నిత్యసత్యవచనా! • నిర్మూలితాంహశ్చయా! 188

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

వీరభద్రగురురవి
సేవాసంపుల్లహృత్కుశేశయ! చిరసం
భావిత పశుపతిచరణా!
పావనగుణమణికదంబవనీ! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఉ. శంభుకుమారుఁ డంత దివిషద్వరులం గని సత్కృపాత్త సం
రంభముతోడ నిట్లనియె రక్కసిరాయనిపాలి కొక్కనిన్
సంభృతనీతిశాస్త్రసువిచారవిశారదు దూత నంపి యి
క్కుంభినిఁ బాసి పొమ్మనుఁడు గూఢపదాలయభూమిఁ జేరఁగాన్. ౨

క. అటు లరుగక తక్కిన మ,త్పటుతరభుజశక్తి వానిఁ బరిమార్తు దృఢం
బటు సేయుం డన నమరో,ద్భటులు గడుఁ బొంగి శక్తిధరున కని రిటుల్. ౩

చ. వెఱవక తారకాసురని,వేశనభూమికిఁ జేరి వానికి
త్తెఱఁగు వచింపఁగాఁ దగిన ధీరులు మాయెడ లేరు వీరలే
యమరలేక యొక్కనిబలాఢ్యుని నర్హునిఁ జూచి పంచి యి
ట్లెఱుఁగఁగఁ జెప్పిరమ్మనుట యెంతయు శ్రేయము శర్వనందనా! ౪

—* శ్రీ కుమారస్వామి వీరబాహుఁ దారకునియొద్దకు సంధికై పంపుట *—

గీ. అనిన విని శంకరాత్మజుం • డపుడు వీర
బాహుఁ డను తనయనుచర•ప్రముఖు నొకనిఁ
బంపి తగురీతి నసురకు • బ్రతుకు తెరువుఁ
జెప్పిరమ్మన నాతఁడు • చెలఁగి వేగ. 5

క. వైహాయసరథమున మహి,తోహాగతి శోణితపురి • కురువేగమునన్
దా హర్మ్యంబునఁ జేరి సు,బాహుండౌ వీరబాహు • భటభాస్కరుఁడున్. 6

సీ. బహుపుష్పఫలభార•భాసురాశోకసం,తానప్రముఖదివ్య•తరువనంబు
స్వర్ణారవిందబి•సగ్రాసమత్తమ,రాళకేళీసరో•రంజితంబు
రవిహయజయ*జూహు•రాణపర్వతఘన, గంధసింధురరాజ•బంధురంబు
శమనమనస్సాధ్వ•సప్రదబహువీర,పురుషప్రకాండవి•భూషితంబు

గీ. చంద్రమండలసంచర•చ్ఛంబరీవి
లోకనవిశేషదేశికా•లోకనోత్ప
లేక్షణాలంకృతోత్తుంగ•హేమహర్మ్య
సముదయముఁ దత్పురముఁ గాంచి • సంతసమున. 7

క. తగుగతిఁ దారకు నొడ్డో,లగమునకున్ జని సురారి•లావున్ జేవన్
దగఁగని బాగనుకొని యి,మ్ముగ నాతనితోడఁ బలికెఁ • బొలుపుగ నిటులన్.

చ. విను మసురోత్తమా! భువన•వీరుఁడు శంభుకుమారుఁ డిందు నన్
బనిచెఁ గృపాళుఁడై యతఁడు • నన్నిట నీకు వచింపమన్న వా
ర్తను వినిపించెదన్ విబుధ•రాజినిఁబట్టి వలార్చి వారివా
హనధనవస్తువర్గముల • నాక్రమణం బొనరించి తేపునన్. 9

క. పెక్కేండ్లనుండి వారల, యుక్కడఁచి యధఃకరించి • యురుతరగర్వం
బెక్కి యిటు నిక్కుచుంటివి. దక్కదు నీకింకఁ ద్రిదశ • ధన మించుకయున్.

గీ. కట్టుబట్టలతో లేచి•కాద్రివేయ, లోకమున కాత్మజనముతో•వీఁకదఱిగి
యరుగు మస్లైనఁ బ్రాణంబు•లాసఁ గాంతు, దప్పితవయేని మిత్తికి•దారవోతు.

క. అని నీకు హితవు సెప్పెను, ఘనుఁ డాతం డసురరాజ! • కార్యమెఱిఁగి నీ
వనుకూలముగ రసాతల, మున కరుగుట లెస్స లెస్స • బుద్ధి నరయుమా! 12

* టిప్పణి = జూహురాణము = గుఱ్ఱము.

—* తారకుఁడు సంధిని నిరసించుట *—

ఉ. జంకొకయింత లేక తన • సన్నిధిఁ జేరి కటూక్తులాడు నే
ణాంకకిరీటపుత్త్రికుభ•టాగణిఁ గన్గొని తారకుండు నా
తంకమతిన్ బ్రహాసభరి•తస్ఫురదాననుఁడై యుపాత్తరో
షాంకితవృత్తి నిట్లనియె • నంబుధరార్భటిఁ గ్రిందుసేయుచున్. 13

శా. ఏమేమీ? నను మిత్తి కర్పణము సే•యింపంగ నై శాని యు
ల్లామోదంబున నెంచి నిన్ బనిచెనా! • యాదిత్యరక్షార్థమై
భూమిన్ బ్రోవిడి కట్టుపుట్టములతో • భోగీంద్రలోకంబు నే
నీ మాటన్ విని వేగఁ జేరవలెనా! • నీకింత వాత్సల్యమా! 14

ఉ. ఈశున కేనిఁ దత్సుతున•కేనియు మే మొనరించినట్టి దే
లేశముదోసమున్నదియె•లేఖులకై యిటులెత్తివచ్చియా
వేశముతోడఁ జంపెదను•వేపెదనం చదలించినంత నే
దేశముఁ బాసిపోవుటకు • దేబెలమంచుఁ దలంచె నేమదిన్ 15

చ. సురలకు మాకు నెప్పుడును • జొప్పడుఁ బోరిత మిప్డు వారికై
దురమున కీగ్గడంగుటది • దూఱగు మానుఁడు మానరేని ని
బ్బిరుదుమగండు తారకుఁడు • భీతిలిపాఱఁడు నిక్కమింక సం
గరమున కేగుదెమ్మనుము • కాయజవైరితనూజు నిమ్మగన్. 16

వ. మఱియును

చ. వననిధులింకినన్ నభము • వ్రాలిన భూమితలంబునందు న
వ్వనజహితుం డరాళగతిఁ•బట్టి చరించిన నెన్నఁడేనిఁ దా
ననలము చల్లనైన నమ•రాంతకుఁ డీడ్యుఁడు తారకుండు శ
త్రుని వెఱపొంది పాఱుటది • దుర్లభమంచుఁ దలంపు రూఢిగాన్. 17

క. అని యహమికతో నాదూ•తనుగని యిటు చెప్పమనుచుఁ•దారకుఁడంపన్
ఘనభుజుఁడాతఁడు వీనికిఁ, జనునే హితబోధయనుచుఁ • జనియెన్ వడిగాన్. 18

ఉ. తారకుఁ డప్డు మున్ దనకు • ధాత యొసంగిన మేల్ వరంబునా
కారము నెంచి నిక్కముగఁ • గ్రౌంచవిభేదనుఁ డాత్మపంచతా
కారణమంచెఱింగియు ని•కామభుజాతతగర్వధూర్వహుం
డై రహిఁ బోర నెంచి పృత•నావళి సిద్ధముచేసె నుద్ధతిన్. 19

గీ. వీరబాహువు చని తన • విభునిఁ జేరి, తారకాసురుముందఱఁ • దా నొడివిన
యట్టి నుడులను వానికి • నసురవిభుఁడు, గినిసి యాడిన తెఱఁగు వే • గిరము దెలిపె.

చ. శివతనుజన్ముఁ డప్డు సుర • సేనలకెల్లను నెల్లి వేగ నా
హవమున కెత్తఁగావలయు • నంచు నెఱుంగఁగఁజాటఁబంచె ది
వ్యవరులు పార్వతేయునిమ • హాభుజవీర్యసమాశ్రయంబునన్
బవరముసేయఁ దారకుని • పట్టణమేగఁగఁబూని రున్నతిన్. 21

-* కుమారస్వామితో దేవతలు తారకాసురునిమీఁదికి యుద్ధంబునకు వెడలుట *-

గీ. అంత మఱునాఁటి వేకువ • యందునదితి,నందనులు శైలనందనా • నందనుని బు
రస్కరించి వరూధినీ • రాజితోడ, దండయాత్రకు వెడలిరి • తారకుపయి. 22

ఉ. అత్తఱి శంకరానుమతి • నంబరభారతి యిట్లువల్కె భా
స్వత్తరవిక్రమున్ గుహుని • వాసిగఁ దోడ్కొనిపొం డితండు దు
శ్చిత్తునిఁ దారకున్ గెడపి • శ్రీల నొసంగఁగలండు మీకు సం
పత్తులఁజెంది యెల్లవుడు • బాగుగ నుండుదు రింక నిర్జరుల్! 23

క. అను నభవాణివచనము, విని సుర లౌత్సుక్యమొంది • వీరధ్వనులన్
బొనరింపుచుఁ బెనుపెనఁకువ, దనుజునిఁ జెనకంగఁ దెగువఁ • దాల్చిరి వీఁకన్.

క. దండడి దగఁ దామొందిన, వందుఱుఁ దీర్పంగడంగి • వైభవమున మి
న్నందుచు సేనలతో సుర,బృంద మసురపురముపొంత • విడిసెఁ గడిమిమై.

క. గుణఘోషంబులతో భీ, షణతరవిలయాంబువాహ • చటులధ్వనులౌ
రణభేరుల నరిమారణ, చణులై మ్రోగించి రపుడు • సమధికలీలన్

—* తారకుం డసురసైన్యముతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

చ. అదివిని తారకాసురుఁ డ • హంకృతిమీఱి సమస్తసైన్యముల్
పొదలఁగ వజ్రవర్మమును • భూషణముల్ మణిమాలిఁదాల్చి యిం
పొదవఁగ హేమపుంఖవిశి • ఖోజ్జ్వలతూణముఁ జంద్రహాసమున్
గదను శరాసనంబుఁగొని • కాంచనరత్నరథాధిరూఢుఁడై 27

క. వైణికులు మారజికులును, వైణవికులు పటహపణవ • వాదిత్రులు ని
స్సాణధరమగధవంది, శ్రేణులు ఘననినదములను • జేయఁగ వేడ్కన్. 28

క. చామరము లిరుగెలంకుల, నామోదముతోడఁ గొని సురారులుగొలువం
గా మహితదర్పమున సే, నాముఖమునఁ బొలిచెఁ గడు ఘనద్యుతిమెఱయన్

క. గొడుగులు పడగలు నిగుడఁగ, వడివడి వారువములెక్కి వరవీరభటుల్
గడిఁదిమగంటిమి వెలయఁగ, నడిచిరి తారకుని మ్రోల నయమెసలారన్ 30

ఉ. పర్వతసన్నిభంబులనిభంబుల సింధుతరంగమాలికా
గుర్వనపాయభూరిజవఘోటకబృందములన్ గరిష్ఠగం
ధర్వవహంబులై తగురథమ్ముల నుద్ధతవీరయోధులన్
దుర్వహభారమొంది కడుఁ దూలుచునుండె ధరిత్రియత్తఱిన్

ఉ. మొగ్గరమొంది నిర్జరులమోఘతరార్భటి నెందుఁ జేరి పో
రగ్గివలెం బొనర్పఁగఁ బ్రియంపడుచుండిరొ యందు వేగఁ బే
రగ్గివలెన్ గృధాయతశిఖాకులితాకృతియై మహోద్ధతిన్
డగ్గఱి తారకాసురుఁడు దాఁకఁ డొనర్చెను సింహనాదమున్. 32

క. తోడనె తక్కిన జోదులు, గూడ దిగంతాంతరాళకుంభిని యద్రువన్
గాఢతరగర్జనంబులఁ, బాధంబుగసల్పి రపుడు ప్రౌఢిదలిర్పన్. 33

గీ. విబుధు లవ్వాని విని కడువేగ ఘనర,ణాభికాంక్షితనేకపద్యమున నెదురు
చనిరి పురుహూతుఁడద్రిజాతనయుఁ దనదు,ధవళ వారణమెక్కి ప్రార్థనయొనర్చె

గీ. వివిధరత్నోజ్జ్వలంబును వితతసర్వ, సమరసాధనమగు విమానము శివాజ్ఞ
దారసించినఁ దానిఁ గుమారుఁ డెక్కె,యింద్రు నైరావణగజంబు నెక్కుమనియె.

మ. గుహునాజ్ఞన్ గొని యింద్రుఁ డెక్కె గజమున్ గోవిందుఁ డెక్కెం ఖగో
ద్వహుఁ దక్కుంగల వేల్పులెక్కి రెలమిన్ దత్తన్మహాయానముల్
బహుభేరీమురజాదివాద్యరవముల్ భాసిల్లె నభ్రస్థలీ
విహరద్గుహ్యకరాజి గూర్చె సుమనోవృష్టిన్ గరిష్ఠంబుగన్. 36

చ. హరిహయుఁ డగ్రభాగమున నాత్మబలంబులతోడఁ జేరె నా
హరియును వీరభద్రుఁడు ప్రియంబుగ మధ్య వసించి రింక శం
కరతనయుండు మూలమునఁ గావుగ నిల్చెను బ్రక్కలందుఁ జా
మరములు దాల్చి వేల్పులు సమంజసవైఖరి వీచుచుండఁగన్. 37

వ. అంత

గీ. ఉభయసేనలు పోర నొం॰డొండుదాఁకు
చుండఁగానప్డు సంద్రముల్ ॰ రెండుగలియు
పోల్కినగుపట్టెఁ దద్ధ్వాన॰మును సముద్ర
ఘోషమన నొప్పె నెంతయు ॰ గొప్పగాను.

—* దేవాసుర యుద్ధము *—

క. కడఁగి బలోన్మత్తులు గడు, బెడిదపుమచ్చరము నిగుడ ॰ భీషణగతులన్
దొడరి పరస్పరము దురం, బడరించిరి యడిదముల మ॰హాద్భుతభంగిన్ 39

గీ. భూమియంతయు ముండముల్ ॰ మొండెములును
దెగిపడినకాలుసేతులు ॰ దెగిపడినర
థములునుం గూలినట్టి గు॰ఱ్ఱములుఁగూలి
నట్టి యేనుంగు లగుపట్టె ॰ గుట్టలట్లు 40

ఉ. కొందఱిబాహువుల్ పడియెఁ ॰ గొందఱి యూరువులున్ దెగెన్ మఱిన్
గొందఱిపొట్టలున్ బగిలెఁ ॰ గొందఱికంధర లూడె నింకనున్
గొందఱు నెత్తుటేర్లొలుకఁ ॰ గూలిరి గొందఱు క్రుంది రంతయున్
గందరగోళమయ్యె క్షణ॰కాలములో లయకాలమట్టులన్ 41

క. మెఱసెడు కౌక్షేయకములు, నిరవగు బల్లెంపుగములు ॰ నీటెలుబా
కుల్ విఱిగెన ముద్గరంబులు, పొరిగొనుచుండెను వడిగ జ॰మూతతి నెల్లన్ 42

క. ప్రవహించె రక్తవాహిను, లవనిన్ దొరలాడె నుత్త॰మాంగంబులునున్
వివిధకబంధములును చా,నవదేవాన్యోన్యకట్ట ॰ నంబులచేతన్. 43

గీ. భూతములునుఁ బిశాచముల్ ॰ ప్రేతములును
గాకులును గంకములును లూ॰కములు జంబు
కములు గుంపులుగాఁ గూడి ॰ కవ్యభక్ష
ణంబొనర్చుచుఁ గూసెఁ బ॰ల్సంబరమున. 44

ఉ. తారకుఁ డప్డుసూచి కడు ॰ దర్పమునన్ సురలన్ బలార్పఁగాఁ
దారసిలంగఁ గాంచి విబు॰ధప్రభుఁడేచి యెదుర్కొనెన్ మహో
దారులఁ దక్కుదైత్యకుల॰తల్లజులన్ సురవర్యులాగి దో
స్సారవిశేష మేర్పడఁగ ॰ జన్యమునల్పి రనల్పవైఖరిన్. 45

గీ. తారకునితోడ శక్రుండు • దంభుతోడ, సప్తజిహ్వుండు జంభుతో • జముఁడుబలుని
తోడ నాశరుఁ డతిబలు • తోడఁ బాశ, పాణియును బెట్టిదంబగు • బరవసమునఁ.

గీ. కరువవిసువీరుతోడఁ గి • న్నరవిభుండు
శంభదైత్యునితోడ నీ • శానమూర్తి
శుంభుతో సూర్యచంద్రులు • కుంభకుంజ
రాసురులతోడ ననిఁ బూని • రక్కసుమెయి. 47

చ. గొదగొని స్పర్ధతో నసుర • కోటియు దివ్యసమూహ మిట్లు దో
ర్మదమొదవన్ బరస్పరమ • మర్షపరాయణులై మహాగ్రహా
కదనము సల్పుచుండిరి ని • కామబలాఢ్యులు ధీరులెంతయున్
ముదమెదఁజెందఁ బంద లిఁక • భూరిభయంబునఁ గుంది పాఱఁగన్. 48

చ. కడువడిఁ బోరుచున్న బల • ఘస్మరుఁ గన్గొని తారకుండు గి
న్కడరి కరిన్ నిశాతవిశి • ఖమ్ములఁ దూలఁగనేసి వాసవున్
బిడుగులఁ బోలి బాణముల • బిట్టుగ వక్షము నాటనేయఁగా
బడలి యతండు మూర్ఛవడెఁ • బాష్పములన్ విడువన్ మరుద్వరుల్. 49

చ. అనలునిఁదొట్టి నిర్జరవ • రాగ్రణులున్ జలమేది యుద్ధతిన్
దనుజులతోడఁ బోరితము • దారుణభంగి నొనర్చి త
ద్ఘనతరవిక్రమోన్నతి ని • తాంతము దుస్సహమౌట డస్సి వే
దనఁ గొని యమ్మొనన్ దొరఁగి • ధావనచేసిరి భీతచిత్తులై. 50

—* వీరభద్రుఁడు తారకునితో యుద్ధము చేయుట *—

గీ. వారిఁగని దైత్యవర్యు ల • వార్యపటిమ, సింహనాదంబు లొనరించి • చెలఁగనంత
వీరభద్రుఁడుగన్గొని • వేల్పుగముల, వెఱపుఁబోకార్చి గణసేన • వెలయఁజేరె.

క. ప్రమథగణంబులతోడుత, సమరంబున కాతఁడిట్లు • చనుదేరంగా
నమరులు గ్రమ్మఱి యుత్సా, హముమీఱ రణాభికాంక్షు • లై తొడరుటయున్.

చ. సురలఁ బిఱుందఁజేర్చుకొని • శూరవరుండగు వీరభద్రుఁ డు
ద్ధురతరరోష వేగమున • దోర్బలమేర్పడ రాక్షసావళిన్
బోరిఁబోరిఁ జంపుచున్ దదధి • పుండయి ఘూర్ణిలు తారకాసురున్
బోరిగొనఁగాఁ ద్రిశూలమున • మోఁదె నురమ్మున ఘోరభంగిగాన్. 53

గీ. దాన వసురుండుమూర్ఛిలి•తా రథంబు,నందొరగె సుంతకాలంబు•నమర వరులు
సంతసంబొంది యార్వఁగ•వంతఁగొని సు,రారులొక్కింతసేవు దైన్యంబు•ఁజెంద

వ. అంత

ఆ. భయదశూలపాశ•పరశుపట్టిసములు, ఖడ్గముసలగదలు • గరముమెఱయఁ
బ్రమథవీరవరులు • రక్కసు లొండొరుల్, పోరి రనుపమాన•భూరిశక్తి.

ఉ. దైత్యవరుండు దెప్పఱిలి • దానవసంఘముపొంగ నాతత
స్తుత్యసపత్నవీరచయ•సూదనమై తగు శక్తి వీరుపై
నత్యురువిక్రమార్భటుల • నార్చుచు వైవ నతండు దానినై
యత్యకరస్థశక్తిఁగొని • యంతనె వ్రయ్యలు చేసి ధీరుఁడై. 56

గీ. ఇపుడె సమయింతు నిద్దైత్యు•హీనచరితు, ననికడంగుడు నారదుం•డతిరయమున
వచ్చియిట్లనివాక్రుచ్చె•వరద! యుడుగు, మీవు షణ్ముఖవధ్యుఁడీ•యింద్రవైరి

వ. అనినంత

క. కోపోద్దీపితుఁడై యా. టోపంబున రక్కసున్ దు•డుపఁబూనియుఁ దా
నోపికఁగొని మరలెను ముని, యాపాయికమైన వచన•మందలి పేర్మిన్. 58

గీ. అంత మరలఁ గడంగిన•యమరవర్యు, లొక్కపెట్టు నిశాటుపై • నురవడించి
యంపవెల్లినిఁ బరగింప•నాతఁడలిగి, ప్రతిహతము చేసి యద్దాని•వాసిమెఱయ.

ఉ. అందఱు కన్నిరూపు లయి • యాతతశక్తి నిశాచరేశ్వరుం
డందఱి కొక్కమాఱె విల•యంబు ఘటింపఁ గడంగి బాణరా
జిం దవహేతులట్లడరఁ • జేయఁగ నేయఁగ నాయమర్త్యుల
ప్డొందఁగరాని వేదనను • నొంది యలందిరి కుందుచున్ గడున్. 60

—* తారక విష్ణుదేవుల యుద్ధము *—

శా. వైకుంఠుం డది గాంచి యోర్వక భుజా•వష్టంభమేపార న
న్నాకాధీశ్వరవైరి డగ్గఱి బృహ•న్నారాచధారాతతిన్
జీకాకుల్ బడఁజేసి యార్చిన శునా•సీరారి రూక్షాత్ముఁడై
శ్రీకాంతున్ ద్రిశిఖంబునన్ గదిసి మ•ర్దించెన్ సురల్ వందురన్. 61

చ. సొలయక యంతఁ జక్రి సుర•సూదనుపై గద వైవ నాతఁ డ
త్యలఘురయంబునన్ సునిశి•తాశుగయుగ్మము తోడ దాని వ్ర

య్యాలు పౌనరించె యార్చి ఘనమై భయదంబయి యొప్పుశక్తి బి
ట్టులరఁగ విష్ణుపై విసర నద్ది కఠోరముగాఁగఁ దాఁకఁగన్. 62

—* తారక విష్ణు లొకరిచే నొకరు మూర్ఛితు లౌట *—

ఆ. శోణితంబుదొరఁగ సుడివడిహరి మూర్ఛఁ, గొని సుపర్ణుమీఁదఁ గూలె గరుడుఁ
డాకసమున నెగసి యాహవంబున నెడ, గాఁగఁ జేర్చె నంతఁ గంజనయను. 63

చ. మురరిపుఁ డప్డు మూర్ఛవిడి మోహరమొంది కడిందిచేవ ని
ర్జరరిపుఁ జూచి నందక ముఁ గమ్మున నాటఁగనేయ నాతఁ డ
త్యురుతరతప్తహారమున నొడ్డనట్రాలె రథంబునందు నె
త్తురు వఱదల్ దొరంగఁ గడుదుఃఖము నొంది తలంక రక్కసుల్. 64

ఉ. చెచ్చెర లేచి తారకుఁడు చిచ్చువితమ్ముగ మండుచున్ వడిన్
బచ్చనివల్వవేల్పు పయి బాణశతంబులఁ గుప్పె నాతఁడున్
హెచ్చగు పౌరుషంబున సహింపక నింపె సహస్రమమ్ములన్
మెచ్చగు వీర లిర్వుర సమీకము దర్శనయోగ్యమై తగెన్. 65

గీ. ఔజసికవరుఁడైన దైత్యాధినాథు, విక్రమం బంతకంతకు విస్తరిల్లె
విష్ణువును వెన్కద్రొక్కక వెక్కసముగఁ, బోరుచుండెను మొగసిరి పొంకమొప్ప

వ. అంత దినాంతంబగుడు నిరుగెలంకులవార లాయోధనంబు విరమించి నిజనివా
సంబుల కరిగిరి. 67

ఉ. చిత్రమగున్ బ్రదోషమునఁ జేవయొసంగఁ దమోనిశాటుఁ డీ
ధాత్రి సమస్తదేశముల దట్టొని యాక్రమణంబు సేయుడున్
జైత్రుఁడు రాజు వాని బహుసత్త్వకరంబుల గెంటివైచి స్వ
క్షాత్రముఁ జూపి వచ్చిన యశంబను రీతినిఁ గుప్పెఁ గౌముదిన్. 68

గీ. చక్రదుఃఖావహుండైన సత్సమగ్రి
వసువును హరించినను గురువనితఁ జెంది
నను గువలయేందిర వరియించెను గలాదుఁ
గాముకులు గాంతురే యెందుఁ గల్మషముల. 69

క. కౌవలయశ్రీరతితేజోవినియోగమున గ్రుక్కుచుఁ గలాదుండున్
వేవచ్చు వికర్తనుఁ గని, తా వేగన్ గడలిఁ బడియెఁ దలఁకుచు నంతన్

క. పోరిపోరిఁ దెలవాఱఁగఁ దా, మరసభవుం డరుగుదెంచి • మకరధ్వజ సం
హరతనయున కెఱఁగి యిటుల్, పరమప్రశ్రయమెసంగఁ • బలికెన్ గలఁకన్.

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తారకసంహారార్థమై కుమారస్వామినిఁ బ్రార్థించుట *—

శా. ఓ వందారుజనావనోద్యమనిబద్ధోద్యన్మహాకంకణా!
ఓ విశ్వోత్తరశౌర్యధైర్యవిభవా! • యో దేవదేవోద్భవా!
నీ వాలంబును బూని దైత్యానీక ఖండింపంగ భావింపుమా!
దేవాత్మవ్యథదీర్పఁగా గడఁగుమా! • దివ్యత్కృపాంభోనిధీ! 72

శా. ఈవిష్ణుం డల జిష్ణుఁడున్ మఱియు వహ్నిబ్రధ్నకాలాదులా
దేవారాతిని గెల్వఁజాల రిటసందేహం బొకింతేని లే
దీవికార్యముఁ దీర్పఁబుట్టితివి సుమ్మీ! లెమ్మిఁకన్ దారకా
భావంబున్ బొసఁగించి మాకుదయసౌభాగ్యంబుఁ జేకూర్పుమా! 73

గీ. అనిన శాంకరి ప్రియమంది • యనికినై య,నీకినికి సెలవీయ నస్తోకదీప్తిఁ
బ్రమథవిబుధపరుల్ పటుభయదతూర్య,రవము లెసఁగఁగ సంగరారంభులైరి.

—* రెండవనాఁటి యుద్ధము *—

మ. హయహేషల్ గరిబృంహితంబులును ఘంటారావముల్ శింజినీ
భయదధ్వానములున్ శతాంగతురగస్ఫారోల్లసత్కింకిణీ
చయసుక్రేంకృతులున్ రథాంగజనితస్వానంబులున్ యోధసం
చయవీరధ్వనులున్ జెలంగె దశదిక్చక్రంబు దూటాడఁగన్. 75

గీ. అదరి సైన్యంబు లోకతేవనవనివణఁక, మొగ్గరముఁబన్ని యార్వవిబుధసపత్నుఁ
డాత్మకీయచమూరజం • బంబరంబుఁ, గప్పఁగా నరుదెంచి శంఖంబు నొత్తె.

చ. గుహుఁడును బూన్కితో దనుజకుంజరుఁ దీర్పఁగఁబూని యుల్లస
ద్బహుగణసన్నుతుల్వెలయఁ • బన్నుగ వ్యూహముఖంబుఁ జేరఁగా
మిహిరసహస్రవిద్యుతుల • మీఱిన తేజము వానిఁ బ్రజ్వల
ద్దహనదృగాత్మజాతుఁ గని • తారకుఁ డాత్మఁదలంకి యుల్కనన్. 77

ఉ. ఈతనిఁజూడఁగా జగము లెల్లను నొక్కనిమేషమాత్రలో
నాతతశక్తిఁద్రుంపఁగల • యాజసిపుండనిలోఁచు నీతఁడే
ధాతవరప్రకారమిటు • దారసిలెన్ నిజమాతతాయియై
యాతఱియుద్ధమందు • జయమెట్లొనఁగూడు నిలింపరాజితోన్ 78

క. పరమేశ్వరుఁ డీతనిఁగని, ధరణిన్ జరితార్థుఁడయ్యెఁ • దానీతండే
పరిమార్చునన్న దృఢమిది, సుఖలకుఁ గడుసంతసంబు • చొప్పడునకటా! 79

చ. అని త్రుటికాలమిట్లు హృద • యంబున నెంచి యనంతరంబె పా
యని మొనలేని విక్రమము • నారసి యీసున నిప్డె యీతనిన్
జెనకెద నేమిలెక్కయని • సింహరవం బొనరించి దివ్యులన్
గని యిటువల్కె గర్జిలుచుఁ • గాటపు నేటగు నల్కయొల్కఁగన్. 80

—* తారకుఁడు విష్ణ్వాదుల నుపాలంభించుట *—

చ. మగతన మింతలేక సుకు • మారుఁ గుమారునిఁ దోడు తెచ్చియి
మ్మగ రణ మాచరింపుటకుఁ • బూనితి రోరిసురాధముల్! చలం
బుగ నిటువచ్చినన్ బ్రతికి • పోవుదురెట్లు మదీయశక్తిచేఁ
దెగుదురు మీరలిందఱును • దెంపున నిల్వుఁడు సంగరంబునన్

వ. హరిన్ బరికించి

ఆ. కమలనయన! నీవు • కాంతాకృతివిగాక, పగఱఁగలనఁజెనక • బలముగలదె
ఎవరి నెదిరినాఁడ • వేనాఁడుయుద్ధంబుఁ, జేసినాఁడవీవు • చెప్పుమిపుడు 82

చ. అల మధుకైటభాసురుల • నంబుధి మార్కొనలేక లేకివై
యలఁతితనంబనాక యొక • యర్థివిధంబున దేవురించి య
ట్లొలసి వధించితీవు మఱి • యొక్కపు డొక్క సెలంతవై సురా
రుల కమృతంబు నీయక యె • రూపడగించితి వోర! వారలన్. 83

శా. ఈసంక్రందనుఁ డొక్కపాటి యతఁడా • హీనాత్ముఁ డన్యాయమా
దోసంబున్ బొనరించె జ్యేష్ఠజననీ • శోషంబు శోషింప ద
చ్ఛీసంతానపుపేశికోశముల వి • చ్ఛేదించె వృత్రాసురున్
మోసంబున్ బొనరించి చంపె నకటా! • మూఢాశయుండై యటుల్. 84

క. అని ముప్పిరిగొను కినుకన్, గొని తారకుఁడాదితేయ • కోటిన్ జదిపెన్
గనలేక నాకనాయకుఁ, డనుపమహేతి వజ్రధార • నసురను మోఁదెన్. 85

సీ. దానఁ గడుడస్సి తారుండు • బారనివడ, మదర సైరావణగజంబు • నవనిఁగూల్చి
శక్తిచే నింద్రువక్షంబు • జర్జరితము, సేయ సుర లాస వదలిరి • జిష్ణుపైన.

—* విష్ణువు తారకునితో యుద్ధముచేసి మూర్ఛిల్లుట *—

చ. అదిగని చక్రి బిట్టలిగి • యంతనె రాత్రిచరేంద్రమాళిపై
నదటునఁ జక్రిమున్ విసర • నయ్యది ఘోరనిపాతతన్ దురా
స్పదుఁడగు తారకాసురుని • సంధులు వెల్వడఁజేయ నాతఁ డ
ప్పదనున నే హరిన్ గవిసిపట్టి యురంబునఁ గొట్టె శక్తిచేన్. 87

గీ. శక్తిహతిఁ గమలాక్షుండు • చటులతరని. పీడితుండయి భువిఁబడ • బీరువోయి
యమరసేనలు పాఱఁగ నంతఁ జూచి • వీరభద్రుండు ఘనరోష • వివశుఁడగుచు

క. కరతలశూలముచేత న • సురవరుబిట్టేయ నతఁడు • శూలహతిధరన్
దొరఁగియు సరకుఁగొనక క్రమ్మఱ లేచి ప్రచండకోప • మండితుఁడగుచున్

గీ. శక్తిచే వీరభద్రుని, చటులపాత • మొనర దురమునఁ దాడింప • నుక్కడక్కి
భూతలంబునఁబడి మూర్ఛఁ • బొందె వీర, భద్రుఁడెంతయుఁ బ్రమథులు • బాష్పములిడ

—* వీరభద్రుని వారించి కుమారుఁడు యుద్ధంబునకుఁ బూనుట *—

ఉ. అంత నిమేషమాత్రమున • నద్భుతవైఖరి లేచి వైరివీ
రాంతకమూర్తి యుజ్జ్వలత • రాయత తేజుఁడు వీరభద్రుఁ డ
త్యంతరమోద్ధతిన్ బరమ • దాపహభూరివిభావిభాసితా
శాంతము భాస్కరేందుదహ • నాత్మకముజ్జ్వలమున్ ద్రిశూలమున్ 91

క. బిఱబిఱగొని తారకుతల, నఱుకుదునని యుద్ధవిడిఁజ • నన్ షణ్ముఖుఁడ
త్తఱి రయమున నవ్వీరుని, దఱియంగావచ్చియాఁగి • తా నిట్లనియెన్. 92

చ. ఉడుగుము సోదరా! యసుర • నుక్కడఁగించి వధింతు నీవిటుల్
దొడరఁగనేల వీనికయి? • దొడ్డవు బాలుఁడ నేనచాలు వే
ల్మిడిఁ గనుగొంచునుండుఁ డిఁక • లేఖులు నీవును వీనిదైన యీ
దుడుకుఁదనంబుఁ దీర్తు వరి • తోషముఁ గూర్తు నిలింపకోటికిన్. 93

గీ. అని కుమారుఁడు దత్క్షణ • మందు నాత్య
యికమతిఁ నెమ్మనంబున • హిమగిరీంద్ర
జామహేశ్వరపదములఁ • జక్కఁగొలిచి
తారకాసురవధను ద్రు • తమున నెంచి. 94

క. భ్రమపడి యజాండమద్రువఁగ, నమితపు గర్జనము చేసి యసురపతివరే
ట్సముఖమును జేర్చ నరదము, నమర్షమొప్పంగఁ జూచి యతఁ డిట్లనియెన్.

—* తారకుఁడు కుమారుని యుద్ధంబును మానుమనుట *—

ఉ. బాలుఁడ వీవు దుర్మతులు బాసటగాఁ గొని తెచ్చి రిట్లు ని
న్నాలము సేయ నీ కలవి యానొకొ యీ సురలెల్ల నా కనిన్
జాలక యోడి యాడిగము సల్పుచు నుండిరి యింతవట్టిటుల్
జాలవు నీవు చేరు మిఁక సత్వర మా రజతాద్రిభూమికిన్. 96

క. మీజోలికి మీప్రోలికి, మీజాడకు నెప్పుడేని మేమరు దెంచం
గా జతనం బెదసేయము, రాఁజనునే యెత్తి యిట్లు రాణువతోడన్. 97

వ. వచ్చినను గూడ నిప్పుడు.

గీ. చిఱుతపాపనిఁ జంపిన సిగ్గువోడము, ననెడు జంకొం డెగాని లేదరయు వేఱు
తెఱఁగు కొఱమాలి చెడుగులీ సురలు నిన్ను, నూఁతగాఁ దెచ్చి రిప్పటికవిదలట్లు

చ. అనినఁ గుమారుఁ డల్లనగి యాతని కిట్లనియెన్ బిభీషికల్
పనివడ విప్పుడాలమున బంటుతనంబున నిల్వ లేక నీ
తనుజగణమ్ముతోడ నిజదారయుతమ్ము రసాతలమ్ముఁ గ్ర
క్కునఁ జని యందయుండు మిఁకఁ గొండలమొందక యెల్లకాలమున్ 99

క. మా తెరువు రాకయున్నను, నీతిఁ దొరఁగి సురలకలిమి నీవు కొని యిటుల్
కాతరులఁ జేసి వారల, ఘాతుక! వేధింపుచుండఁ గాంచుదు మెట్టుల్. 100

వ. మఱియు.

క. నను బాలునిగాఁ గఁ దలం, చినఁ బ్రోడనుగాఁ దలఁచిన జింత యొనరది
ప్డనిఁ జూతువు లావంతయుఁ, దినఁబోవుచు రుచుల నడుగఁ దెఱఁగే యెందున్.

—* కుమారతారకుల యుద్ధము *—

గీ. అనన విని దనుకేశ్వరుం డాగ్రహమున, నడరి నిశితశరమ్ముల నఁబికాత
నూజుపైఁ బరపిన గుహుం డోజ మెఱయఁ, దానినన్నిటి నడుమ నే వమ్ముచేసి

క. పెనుబాములవలెఁ జెలఁగెడు, ఘనసాయకముల నురంబు గాడఁగ సేయన్
బెనుకినుక తారకాసురుఁ, డనువుగ శతకాండములఁ బ్రహరించె గుహున్ 103

వ. అంతఁ గుమారుఁ డలఁతినవ్వొలయ.

చ. శిరసున ఫాలమందు గళ సీమ నురంబున బాహులందు ని
ష్ఠురతరతీవ్రబాణములఁ జొన్పి సిడంబును ద్రుంచి విల్లుఁబో
విఱిచి హయంబులన్ దునిమి వేచిన తారకుఁ డుక్కుఁదక్కి స
త్వరముగ శక్తి నూఁతఁగొని పార్వతిపుత్త్రునిఁ దాఁకి వీఁకతో. 104

చ. హరసుతుఁడున్ రథోన్నతి శతాంగముఁ బాసి పదాతియై ద్విష
ద్ధరణకమైన శక్తిఁగొని దానవనాథు నెదిర్చి యార్చి న
ప్పరుసున నొండొరుల్ చెలఁగి ప్రౌఢిగ శక్తులఁ బోరుసల్పి రా
దురమును జూడ నెంచి కడుఁ దోష మెసంగఁగ నాకసంబునన్. 105

—* కుమార తారకుల శక్తి యుద్ధమును వైమానికులు చూచుట *—

సీ. గరుడగంధర్వసిద్ధకిన్నరులు సాధ్య
వరులు విద్యాధరాప్సరో వర్గములును
ఘనతరవిమానముల నెక్కి కాంచుచుండి
రెలమి బలతారతమ్యంబు లెన్నుకొనుచు. 106

ఉ. తారకకార్తికేయు లతి దర్ప మెసంగఁగ శక్తిహస్తులై
సారెకుఁ దీవ్రఘాతముల సల్పుచు నొండొరు లేకవీరులై
నేరిమి శూరతాగరిమ నెక్కొన నొంచుచు మించుచున్ గడున్
ఘోరముగాఁగఁ బోరిరి తమః కుంఠితరీతి నొసర్చి రెంతయున్. 107

మ. తలపై నెన్నొసటన్ హనుద్వయిని స్కంధంబందు బాహుద్వయిన్
గళమందున్ గయిదోయియందు దుదరభాగంబందుఁ బార్శ్వద్వయం
బుల నన్యోన్యవధేచ్ఛులై పటునదంబుల్ సేయుచున్ వీఁకతో
బలవద్ఘాతములన్ బొనర్చికొని రప్పాటన్ మృగేంద్రాభులై. 108

క. పిడుఁదివియక యొకరేనియుఁ, బిఱబిఱ నింగి పయి కెగసి బిట్టుగ శక్తి
స్ఫురదురుపాతంబుల నె, త్తురువఱదలుఁ బిశితములును దొరఁగించి రిలన్.

వ. అయ్యవసరంబున ననన్యసామాన్యవిక్రమధుర్యు లగు నవ్వీరవర్యులన్ గాంచి
వైమానికతల్లజులు సాంశయికులై యిట్లు యోజించిరి. 110

ఉ. ఇద్దఱునున్ సమిద్ధబలు లిద్దఱు యుద్ధపటిష్ఠులైన వా
రిద్దఱు దివ్యశక్తిధరు లిద్దఱు విక్రమధుర్యులైనవా

రిద్దఱు సింహసంహనను • లిద్దఱు ధీరమనీషు లిప్పుడీ
యిద్దఱిలో నెవం డని జయించునొ త్రుంచునొ మార్తు నేవునన్. 111

వ. అని యిట్లు యోజించుచున్నంత నభోభారతి యవ్వారల కిట్టులనియె. 112

ఉ. ఖేచరులార! కాంచుఁడిఁకఁ • గిల్బిషవర్తను దారకాసురున్
నీచుఁ గృతాపరాధు నవనీతు హరాత్మజుఁ డీకుమారుఁ డీ
ర్ష్యాచుచనుండ శక్తిహతిఁ • జొప్పడఁగించి వధించు నిప్పు సం
కోచము మానుఁ డుల్లములఁ • గుందఁడగున్ భువనత్రయంబునన్. 113

ఆ. అనిన దివ్యులెల్ల • రాత్మంబులన్ బొంగి, రంబికాతనూజుఁ • డపుడు శక్తిఁ
దారకాసురేంద్రుఁ • దఱిమి యురంబున, మోఁదె నశనిశతస • మానహతిని

క. దానఁగడు బడలి యసురుఁడు, దీనుండై యంతలోనఁ • దేఁకువఁగొనియెం
తేనలుక నాత్మశక్తి న, నూనప్రహరణమొనర్చె • నుద్దవిడి గుహున్ 115

— * తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి మూర్ఛిల్లుట *—

గీ. స్కందుఁడద్దాన మూర్ఛిల్లి • క్షణములోన
ఋషిగణస్తూయమానుఁడై • యెఱుకఁ జెంది
గంధసింధురవరముపైఁ • గడఁగునట్టి
కొదమసింగంబ నాదైత్యుఁ • గొట్టెశక్తి. 116

క. ఇవ్విధి నిరువురువీరులు, చివ్వన్ జెలరేఁగి విజయ • చింతాలసులై
క్రొవ్వునఁ బోరుచునుండిరి, నివ్వెఱపాటొందె ద్రష్టృ • నికరము చదలన్ 117

క. పవమానుఁ డచలుఁడయ్యెను, రవి తేజఁదొఱంగె నుర్వి • రయు నానాశై
లవనగ్రామంబులతో, డ విచలితంబయ్యె నెదగ • డలు కొనఁగఁగడున్ 118

గీ. అపుడు తుహినగిరీశ్వరుఁ • డతిరయమునఁ, దనజనంబులతో రణ • స్థలినిఁ జేరి
యాత్మదౌహిత్రుఁగాంచి పెల్లడరుచున్న, నంతఁగనికందుఁ డతనికిట్లనియె వేగ

ఉ. అడలకుఁ డద్రిరాజ! హృద • యంబున నెవ్వగఁ జెందఁబోకుఁ డి
ప్పుడ కడతేర్తు నిద్దనుజుఁ • బూజ్యులు మీరలు గాంచఁగా నిఁకన్
బుడమిజనంబు సంతసము • పొంపిరివోవ వరహించుఁ గాక నా
కడిఁది భుజాబలంబు గల • కాలము కీర్తి వహించుఁ గావుతన్. 120

క. అని మనమున గిరిజా శివు,లను భక్తి యెసంగఁగాఁ దలఁచి మ్రొక్కి విరో
ధినిఁ జంపఁబూని కినుకన్, గొని ఘనశక్తిన్ నితాంత • కుశలోన్నతిమై.

—* కుమారస్వామి తారకాసురునిఁ జంపుట *—

క. భైరవరవ మొనరింపుచు, దారుణతరశక్తిధారఁ • దారకు మోఁదన్
ఘోరకుల శైల మట్టుల, ధారుణి యద్రువంగఁగూలెఁ • దారకుఁడు వడిన్.

చ. కడునిశితప్రహారమున • గాత్రము ఖండితమై నిశాటుఁడ
య్యెడఁ బడమిన్ బడంగ నిఁక • నేమియుసేయకయుండె షణ్ముఖుం
డదరి జనంబులెల్లఁగన • నద్దనుజుండు లయంబుఁజెందెఁ గీ
డ్వడి పలలాశు లెంతయును • బాఱిరి నల్గడఁ గాందిశీకులై.

లయగ్రాహి : కొంద అలుకొంది ధృతిఁ•జెంది సురబృందముల
నుం దురమునం దెదిరి • మ్రిందిరి కడంకన్
గొంద అదరొంది గుహు • సుందరపదంబులకు
వందనము చేసి శరణొందిరి వ్రిపత్తిన్
గొంద తెదఁ గుందుచుఁ బి•ఱుందఁ గనుఁగొనుచు బలి
మందిరముఁ జొచ్చి యట • నొందిరి నివాసం
బిందుధరనందనుఁడు • పొందుగ నిటు ల్జయము
నొందె ముదమందిరి ము•కుందముఖలేఖుల్. 124

క. అంతఁగని ఖేచరులుగడు, సంతసమున గుహునిజయము•శ్లాఘింపుచు న
త్యంతము గానముచేసిరి, వింతగఁగురిపించి రలరు • విరులసువృష్టిన్

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు రణభూమికివచ్చి కుమారునిఁజూచి యానందించుట *—

చ. శీతమయూఖశేఖరుఁడు•చెచ్చెరఁ బుత్రవిజయోత్సవోన్నతిన్
జేతమునందుఁ దా నెఱిఁగి • శీతనగేంద్రకుమారితో గణ
వ్రాతముతో రణావనికి•వచ్చి కుమారు నిజాంకమందు సం
ప్రీతియెసంగఁ జేర్చికొని • ప్రీణనముల్ బొనరించె మించుగన్ 126

గీ. చాలఁ బ్రేమమడితో హిమశైలరాజ
తనయ సుతు ముద్దు చేసి యం•కమ్మునధరించెఁ
గుహుఁడు తలిదండ్రులడుగుల•కున్ బ్రియమున
శిరము సోఁకఁగ మ్రొక్కి సం•బరముఁ గాంచె. 127

క. హిమగిరివరుఁ డత్తఱిఁ దన, కొమరులతో బంధుమిత్ర • కూటముతోడన్
హిమకరకిరీటు నార్యను, గొమరునిఁగని కొనియెవెల్లి•కొల్లగ ముదమున్ 128

క. దేవతలందఱు శివుఁ డ,ద్దేవిఁ గొమరునిఁ గడున్ ను•తించిరి గంధ
ర్వవిసర మప్సరోగణ, మావేళముతోడఁ బాడి • యాడిరి ప్రీతిన్

వ. అంత హరిహిరణ్యగర్భాద్యఖిలగీర్వాణశిరోమణులును దేవర్షిప్రవరులు ముని
ముఖ్యులు మున్నగువారెల్ల రమితామోదంబున మహోత్సవంబు సంతరించి
నానావిధగీతవాదిత్రఘోషసంయుతంబుగ బ్రహ్మఘోషపురస్సరంబుగ నుమా
మహేశ్వరులకుఁ గుమారునకు విజయనీరాజనంబులుచేసి వినుతించి యర్చించిరి.
పరమేశ్వరుం డవ్వారినందఱి నభినందించి జగదంబికను దోడ్కొని ప్రమథ
గణంబులతో కైలాసపదంబుఁ జేరెనంత

— * బాణాసుర ప్రలంబాసుర సంహారము * —

క. బాణాసుర పీడితుఁడై, ప్రాణార్తుం డగుచుఁ బొగిలి • క్రౌంచాద్రి యని
ద్రాణపరాక్రము షణ్ముఖుఁ, ద్రాణార్థము చేరి తత్ప•దముల కొరఁగుచున్.

ఉ. దేవర ! నీదుయుద్ధమునఁ • దేఁకువదక్కి పలాయమానుఁడై
యేవలనో వసించి యిపు • డివ్విధి బాణదనూజుఁ డుద్ధతిన్
నా వెనువెంటఁ జొచ్చి నిధ•నం బొనరింపఁగఁ జూచుచున్నవాఁ
డీ వెడఁగున్ వధించి నను • నేలుము శంభుకుమార ! కూరిమిన్. 183

వ. అని దీనుండై యర్థించినంత.

ఆ. తారకారి దృప్త•దైత్యఘ్నుఁడును శర,జాగతావనుండు • నగుట నపుడు
బాణు గుఱిఁచి వైచెఁ•బటుతరంబగు స్వీయ,శక్తి నదియుఁ జని ని•శాటుఁ జదిపి.

క. వాని బలగముల నెటకుఁ, బోనీయక తఱిమి చంపి • పొందికతో నా
ర్యానందనుకర మొందెను, నానాదివిజులు మునులు ఘ•నంబుగఁ బొగడన్.

గీ. క్రౌంచుఁ బరికించి షణ్ముఖుం • డంచితముగ
కరుణ దొరయంగ నిట్లనె • క్ష్మాధరేంద్ర !
నిరవశేషంబుగ నశించె • నీ పగతుఁడు
బెగడుడిగి చేరఁజను సుఖం•బుగ మనికికి. 185

వ. అనిన నతండు ప్రీతుండై దయాసముద్రుండగు పార్వతేయుని యనుగ్రహంబున
కలరి మ్రొక్కి నిజధామంబుఁ జేరె నంతలోన. 186

క. కుముదుఁడను నాదిశేషుని, కొమరుండు ప్రలంబదైత్య•కుంజరుచేఁ బ్రా
ణములు పొలిపోవకుండుట, కమరశుభావహునిఁ గిల్బి•షాపహు గుహునిన్,

గీ. చేరి క్రొమ్ముక్కి జిజీవిషఁ జెప్పికొనియె, తండ్రి! నీయాజిఁ బఱచి పాతాళబిలముఁ
జేరిన ప్రలంబదైత్యుండు తారకాను, చరుఁడుదలఁపడె నన్నుహింసన్ బొనర్పఁ.

క. దీనజనబాంధవుఁడవ, న్యూనదయాసింధుఁడవు మహోగ్రారాతి
ప్రాణశమనుఁడవు సాంప్రత, మీనను శరణార్తు మనుపుమీ కడపి రిపున్.

గీ. అనినయంతనె హరసూనుఁ డాత్మయందు, శిపులనదలంచి సరగున స్వీయశక్తి
నల ప్రలంబాసురునిఁ జంపఁ బంప నదియు, సబలముగ వానిఁ దెగటార్చి స్కందుఁ జేరె

తరల. కుముదుఁ గన్గొని యంతఁ బల్కెను గోపతిధ్వజపుత్త్రిఁడా
కుమతి దైత్త్యుఁడు గీటడంగెను గుండడంగెను నీవు త్రా
సముఁ దొలంగి గృహంబుఁ జేరుము సర్వరాజకుమార! నాఁ
బ్రమద మొంది యతండు చెందె బిరాన నాత్మనివాసమున్. 141

—* కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనము సేయుట *—

క. రక్షోవిశసన మొనరిన, యాక్షేత్రంబందు సమ్మహాసేనుఁడు పా
పక్షయదములై యమరు మ, హాక్షధ్వజలింగములను నొప్పిన భక్తిన్. 142

గీ. స్థాపనము సేయఁగా నెంచి సర్వదేవ, రాజి గొలువఁగ మంచిమూర్తంబునందు
శైవలింగచతుష్టయ స్థాపనంబు, చేసె నార్త్విజ్యమును మునుల్ చొదియులర.

వ. ఆలింగచతుష్టయంబందలి లింగత్రయంబునకుఁ గ్రమంబుగఁ బ్రతిజ్ఞేశ్వరుండనియును, కపాలేశ్వరుండనియును, కుమారేశ్వరుండనియును, జయస్తంభోపకంఠప్రతిష్ఠితంబగు నాల్గవలింగంబునకు జయస్తంభేశ్వరుండనియును నామధేయంబులర్పించి యర్చించె. హరిబ్రహ్మాది నిఖిల నిలింపప్రముఖులల్లె యచ్చోట శివలింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించి పూజించిరని సూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె.

మత్తకోకిల : తారకక్రిధనంబు శైలసుతాకుమార జయంబు మీ
గోరినట్లుగఁ దెల్పితిన్ గడుఁ గూర్మి నెవ్వఁడు దీని వి
స్తారభక్తిఁ బఠించినన్ విన సంతసం బరుదొందఁగా
భూరిభోగములొంది మోక్షముఁ బొందు నంతమునందునన్.

గీ. అనిన శౌనకముఖ్యు లిట్లనిరి సూత!, పరమవిజ్ఞానభాగ్యవైభవవిధాత!
గుహునిలీలల నింకను గొన్ని సెప్పు, మనినఁ బౌరాణికుం డిట్టులనియెఁ బ్రీతి.

క. తారకసంహారంబిటుఁ, గూరిచి జయమొందియున్న • గుహునిన్ గని బృం
దారకులందొఱుమొ)క్కి సు,ధామధురో క్తులు దలిర్ప • ధ్యానించిరిటుల్.

—* దేవతలు కుమారస్వామిని స్తుతించుట *—

సీ. విశ్వమంగళునకు • విశ్వబాంధవునకు, విశ్వభావనునకు • విశ్వగతికి
తారకదైత్యహం • తకునకు బాణాసు,రఘ్నునకును (బలం•బఘ్నునకును
కల్యాణమూర్తి క • కల్మషాకారున, కీశ్వరపుత్త్రిన • కిద్ధమతికి
దేవరక్షకునకు • దేవరంజకునకుఁ దేవసేనానికి • దివ్యకీర్తి 148

గీ. కఖిలలోకై కపతికి భ•క్తాభిరతికి, నతుల కరుణాసముద్రున • కభయదునకు
వీరమాళికిభంజిత • విద్విషాళి, కంజలియొనర్చి (మొక్కెద • మనవరతము

ఉ. దేవ! విపత్సముద్రమునఁ • దీఱనితీరున నంగలార్చుచు
న్మిమ్మవిటు లుద్ధరించితివిఁ • కేమని నిన్ గొనియాడఁజెల్లుమా
కీవె హితుండ వీశ్వరుఁడ • వీవె గురుండవు నీవె తల్లి దం
డ్రీవె మహాత్మ! జోతలివె • యేలుము దీనజనావనక్షమా! 149

క. అని (మొక్కి యభినుతించిన, యనిమేషాధిపులకెల్ల•నభినవవరముల్
ఘనకృపనొసంగి శివనం,దనుఁ డమితానంద మపుడొ•నర్చెను బ్రీతిన్ 150

గీ. హిమగిరీంద్రుని సర్వగి•రీశ్వరులకు.గాంచి శైలంబులెల్లను • గలుషభారము
లై తపస్సంశ్రయంబులై •యలరుఁగాత. దాతయగుఁగాతనాతాత•తాపసులకు

వ.అనియిట్లందఱికి వరంబులొసంగి యున్నంత హరిపురోగములు పార్వతేయునకుఁ
గైలాసగమనయత్నంబు నివేదించి యమ్మహాత్ముండం•గీకరించినంత మహో
త్సవంబుతోడఁ బ్రయాణంబుచేసి.

—* కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గైలాసంబున కేగుట *—

గీ. పుష్పకారూఢుఁడైన శం•భుతనయునకు
హరియును హిరణ్యగర్భుండు • హర్షమెసఁగఁ
జామరంబులు వట్టిరి • జంభభేది
పట్టె ధవళాతపత్రంబుఁ • బరమభక్తి. 153

క. గంధర్వులు స్వర్వేశ్యా, గంధద్విపయానలెల్లఁ • గౌతుకమెసఁగన్
బంధనముల విడి చేసిరి, బంధుర గానములఁ దాండ•వంబుల లలిగాన్. 154

చ. అమరసమూహ మిట్లు పర•మాదరపూర్వసుఖోపచారముల్
సమధికలీలఁ జేయఁగ వి•శాఖుఁడు లేఖులతోడ రౌప్యభూ
ధ్రము వడిఁ జేరి తల్లికినిఁ • దండ్రికినిన్ బ్రణమిల్ల నప్డు వా
ర్కొమరునిఁ గ్రుచ్చి యెత్తి యుప•గూహనముల్ బొనరించి రర్మిలిన్. 155

మ. దివిషద్రాజియు రాజశేఖరునిఁ ద•ద్దేవిన్ వెసన్ గాంచి భ
క్తివశోద్రేకముతోఁ దదంఘ్రులఁ దలల్ • గీలించి సేవించి సం
స్తవముల్ చేసిరి పెక్కుభంగుల లస•త్సాహిత్యసాహిత్యవై
భవభావస్ఫురితార్థకల్పనలు దీ•వ్యద్భంగి శోభిల్లఁగాన్. 156

—* దేవతలు శివుని స్తుతించుట *—

సీ. తవిచితాభస్మ•ధారియు శివుఁడునై, తనరు ధన్యునకు వం•దనము లివియె
రూపయుక్తుఁడు విశ్వ•రూపుఁ డరూపుఁడై, పరఁగుమాన్యున కభి•వాదనమిదె.
కర్తయు భర్తయు•హర్తయై జగముల, నలరు విశ్వాత్మున • కంజలులివె
స్థావరజంగమ•సర్వాత్మమైయేని, కందని ధీరున • కభినుతు లివె

గీ. శూలదండకృపాణహ•స్తునకు నభయ,హస్తున కభీష్టవరదాన•హస్తునకును
అభ్రగంగాజటాలున • కగ్ని నేత్రు,నకుఁ బొనర్చెదమిపుడు ప్ర•ణామములివె.

క. నిరతము మమురక్షింపుము, పరమేశ్వర! సర్వలోక•పాలక! శివ! నీ
చరణము లేమఱకుందుము, కరుణాకూపార! సర్వ•కల్యాణకరా! 158

సీ. అమరులయందు బ్ర•హ్మవురుద్రులందెప్డు, నీలలోహితుఁడవు • నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందుఁ • గనకాద్రివరయ న,క్షత్రమండలిలోనఁ • జందురుఁడవు
ఋషులలోన వశిష్ఠ•ఋషివి దిక్పాలుర, యందు వాసవుఁడ వీ• వనఘమూర్తి!
అఖిలభూతములలో • నాత్మవు సాంఖ్యమ,తమునఁ బూరుషుఁడ వీ•వమలతేజ!

గీ. అభవ! నీ రూపకోటిస•హస్రములను, రూపకోటిశతంబుల•నోపి పార
మొందనేర్తుమె! లోకహి•తోద్యమా! మ,హేశ! సర్వేశ! సకలని•వేశ! యీశ!

—* దేవతలకు శివుఁడు వరంబు లిచ్చుట *—

గీ. నముద్రిలై యిట్లు నుతియించు • నాకచరుల
సర్వదేవేశ్వరుఁడు గాంచి • సంతసమున
నిట్లు పల్కె దయాళుఁడై • యింపుగదుర
సజ్జనుల కెందు సౌఖ్యంబు • శాశ్వతంబు. 160

గీ. దుష్టులగువారిఁ బొలియింప • శిష్టజనుల, రక్షణముసేయ ధర్మసం•రక్షణంబు
సేయుటకుఁగాదె నేనిట్లు • చెన్నలరుట, దివ్యులార! మహాతపో•భవ్యులార!

క. మీకెపుడెవ్వఁడు బెడఁదలు, చేకూరిన నన్నుఁదలఁపు•సేయుండపుడే
మీకష్టంబులు దీర్చెద, శ్రీకరసౌఖ్యంబు లెసఁగ•జేసెద వేగన్ 162

గీ. అనిన నా పరమేశుద•యకును సాఖ్య
మునకు సంబరమును జెంది•మ్రొక్కి వారిమ
రామరులు సెలవొంది త•ద్ధామములకుఁ
బోయి సుఖముండి రెంతయు • హాయియమర 163

వ. పార్వతీపరమేశ్వరులు దేవసేనాగుహులతోఁ గైలాసాచలంబందు సుఖంబున
నున్నంత

—* నారదుఁడు కుమారస్వామికి వల్లీసౌందర్యంబును జెప్పుట *—

ఉ. నారదుఁ డొక్కనాఁడు శివ • నందనుఁ డిష్టులతో విహారకే
ళీరతుఁడై రహించునెడ • లీలఁ జేరి సమస్తలోకసం
చారమునందుఁ గాంచిన ప్ర • శస్తతరాద్భుతవస్తువృత్తముల్
గూరిమిఁ జెప్పుచుండెఁగడు • కోర్కెమెయిన్ వినుచుండె స్కందుఁడున్ 165

ఆ. చాలసేపుచెప్పి•జటిలుఁ డంతటఁ జెప్పె, వినుము శంభుతనయ! • విన్నవింతుఁ
గంటినొక్కచోటఁ•గన్నులపండువై, మనమునలరఁజేయు•మంచితొడవు 166

క. భిల్లపురి నొక్కరుఁడు ఘో,బిల్లుచుఁ దనరారు సిరులఁ • బృథ్వీస్థలిపై
భిల్లులకెకిమీఁడై స్తం, భిల్లఁగఁ జేయును జగంబు•భీమణదృష్టిన్ 167

చ. శివుఁడను మానితల్లజుఁడు • శీఘ్రదయితాంశుఁడొకండు లోచనో
త్సవనవయౌవనన్ హరిణిఁ • జక్కఁగఁగాంచి భ్రమించి స్వీయపుం
బ్రవిమల వీర్యముఁ విడువ • బాగుగ నద్ది గ్రహించి బాలికన్
నవనళికోమలన్ గని వ•నంబునఁబాసి చనెన్ యథేచ్ఛమై. 168

ఉ. మానియు వీర్యపాతమున • మానసమందుఁ గలంతనొంది యెం
తేనియుఁ జింతసేయుచు నె•లేఁజనె భిల్లవతంసుఁడాస్థలిన్
మానుగఁ జేరి బాలను స•మంచితబాలశశాంకఫాల న
న్యూనగభస్తిజాలఁ గని • యుత్సుకుఁడై గొనిపోయె నాదృతిగా. 169

గీ. ఇట్లు దోడ్కొనిచని తన ♦ యింతికొసఁగఁ
బెంచె గారాబమెసఁగ స♦మ్మించుఁబోఁడి
యిపుడు బాల్యదశను వీడె ♦ నించుమించు
గా నెఱింగింతు వినుమ య♦క్కల్కితీరు. 170

గీ. కలికి దీనులపాలిటి ♦ కల్పవల్లి, సకలజనమోహనాతను ♦ చాపవల్లి
ఏసుకృతశక్తిధనునకో♦హృదయవల్లి, తన్వియాహ్వాయమరయుసౌం♦దర్యవల్లి.

ఆ. బాలయొడలిచాయ ♦పసకోడి యపరంజి, యవ్వ చెంది స్వర్ణ♦మయ్యెఁ బుడమిఁ
దగినవారితోడఁ ♦ దగుఁగాక మచ్చరం, బధికులందునొంద ♦ హానిగాదె.

సీ. తమ్ములో చివురుమొ♦త్తమ్ములో కోకన, దమ్ములో కొమ్మపా♦దమ్ములొక్కొ?
నిమ్మలో చక్రవా♦కమ్ములో భర్మఘు, టమ్ములో కల్కి కు♦చమ్ములొక్కొ?
అమ్ములో నీలోత్ప♦లమ్ములో చపలమీ, నమ్ములో చెల్వనే♦త్రమ్ములొక్కొ?
భమ్ములో నవమౌక్తి♦కమ్ములో మేలికుం, దమ్ములో నవలార♦దమ్ములొక్కొ?

గీ. నమ్మకములైన నీలర♦త్నమ్ములో? ఘు
నమ్ములో? తుమ్మెదలా? చికు♦రమ్ములొక్కొ?
ఆ హిరణ్యోదరునకు శే♦షాహికేనిఁ
దరుణిరమణీయతను దెల్పఁ ♦ దరమె ధరణి. 178

క. కమలము కమలము శశిబిం, బము శశిబింబమ్ముగాక ♦ సరియగునె భువిన్
కమనీయకోమలంబగు, రమణీమణిమోముతో న♦రాతివిఘాతీ! 174

క. మంకెన మంకెన యాటన్, జంకెనసి విరిసెవరిష్ఠ ♦ జపయును విరిసెన్
సంకుమదగంధివాతెఱ, బింకపురుచికోడి క్రౌంచ♦భేదన వినుమా! 175

మ. తరుణీకైశికకృష్ణసంపదను జెం♦దన్ బర్హిభోగీంద్రముల్
చిరకాలం బటవీబిలస్థలులఁ దా♦ల్మిన్ దాపమున్ జెందఁ గా
ర్ష్ణ్యరమన్ గాంచెను దండశూక మిఁక నా♦ట్యాసక్తమక్కేకి తాఁ
బొరయన్ జాలక కుండలీంద్రతతులన్ ♦ బొక్కున్ ధరామండలిన్. 176

గీ. *అతనువైభవమున నొప్పు ♦ నాకెనుకుచ
కటితటులఁబోలలేక య♦క్కనున నడుము

* టిప్పణి :— అతనువైభవమున = 1 మన్మథవైభవమున, 2 విస్తారవైభవమున
కుచకటులఁబోలలేని నడుము తానవంబొందెనందురు (కృశతనొందినదని యందురు).
కాని యట్లుకాదు. అదియు — అతనువైభవమునే 1 (మన్మథవైభవమునే)
2 నవిద్యతే తను (సూక్ష్మం) యస్మాత్తదతను – తస్యవైభవ మను విగ్రహ
మున అతనువైభవమునే కాంచెన్ (చెందె) నని యన్వయము.

తానవంబొందె నందురు • దర్పిష్టలట్లు
కా దతనువై భవంబునే • కాంచెనదియు. 177

గీ. అధిప! చందనగంధిదే•హంబుసార, భమున కలర్ప్రచండ సర్పములు చేరి
పాయకున్నవి యేవేళ•బణుతియారు. వేణియనుదంభమునఁగడు•వేడ్కమీఱ

గీ. తావిచైతన్యమలరుకుం•దనపుబొమ్మ, స్థైర్యమవయవములుగల్గు•చపలమెపుడు
కుందునొందక యలరారు•నిందు రేఖ, అరయ నఖిలజగన్మోహ•నాంగి రమణి.

చ. కమలజుఁ డొక్కనాఁడు కుతు•కమ్మున సర్వజగత్సువృత్తభా
గ్యములను జెప్పుచున్ దొడరి • కాంతతరాంగకవల్లి క్రొంచభి
ద్రమణియగున్ జుమీ యనియె • రాజకిరీటకుమార! మేటిసా
ఖ్యము మెయిఁ బల్కెనాఁడ విను • హర్యగ నీకడ నింతవట్టునున్. 180

చ. అని యువియవ్వి కొన్నినుడు • లట్టులె పల్కి మునీశ్వరుండు చ
య్యన నగజాకుమారకుని • యానతిఁ గైకొని పోయె నిందుమం
డనతనయుండు చిత్తమున • నారదసూక్తుల నావటించి వ
ల్లిని సతిఁగాఁ గొనక బురుడు • లేని తమిన్ గొనె నెంతయేనియున్. 181

— * నారదుఁడు భిల్లపురంబున కేగుట * —

క. కొన్ని దినంబుల కా ముని, సన్నుతుఁడు పుళిందపురముఁ • జక్కనరిగి సం
పన్నిధి యగు భిల్లవరున్, గన్నంత నతండు మ్రొక్కి • గారవమొప్పన్. 182

గీ. తేనియను జారవప్పను•దీయనివలు, ఫలములను బూవులను దెచ్చి•భక్తితోడ
నిచ్చి సేవించి నిలిచిన•యెఱుకఱేనిఁ, గాంచిహర్షించియనియె ని•ష్కారణహాని.

ఉ. సేమమె నీకు నీసతికిఁ • జెల్వగు నీసుతయైన వల్లికా
తామరసోద్భవుండు నిను • ధన్యునిఁ జేయు తలంపుతోడ నీ
శ్రీమతి నీకు బుత్త్రికను • జేసెఁ బ్రియంబుగ వ్యాధనాథ! మి
మ్మామె భవాంబురాశిఁ దరి•యింపఁగఁ జేయును నమ్ము నా నుడిన్. 185

గీ. అనినయంత నెయాభిల్లుఁ•డాత్మసుతను, దెచ్చిమౌనికిమ్రొక్కించి•యచ్చమెఱయఁ
బేర్మితనతోడఁగూర్చుండఁ•బెట్టుకొనిము, నీంద్రునకునిట్టులనియెనెం•తేనిఁబ్రీతి,

క. దేవర! నాసుతకు మగం, డేవాఁ డెట్టిండగునొకొ • యెఱిఁగింపుము పెం
డ్లేవేళ యగునొ మీనుడి, యా వేదము పగిది • సత్యమందురు గఱువల్.

—* నారదుఁడు వల్లికి కుమారస్వామి భర్తయగు నని చెప్పుట *—

వ. అనిన నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె.

చ. శివునకు గట్టురాసుతకుఁ • జెల్వగునందనుఁ డాదితేయసై
న్యవిభుఁడు తారకాసురని•హంత ప్రలంబవిఘాతి బాణదై
త్యవధకరుండు క్రౌంచగిరి•దారణుఁ డాఢ్యుఁడు కార్తికేయుఁ డీ
లవలిని రాణిగాఁ గొనఁగ•లండు దృఢంబు వనేచరాగ్రిణీ! 187

క. పూర్వజనినుండి వీరల, కిర్వురకుఁ బరస్పరేచ్ఛ • యెలరినదాటన్
శర్వకుమారుండే యీ, పర్వేందుముఖన్ వరించుఁ • బరమప్రీతిన్. 188

వ. వివాహంబు నచిరకాలంబులోనగునని యమ్మౌని యథేచ్ఛన్ జనియెనంత సౌం
దర్యవల్లియు నుల్లంబున నుల్లసిల్లి పరమేశ్వరకుమారలీలల నభినందింపుచుఁ
దత్పాణిగ్రహణంబునకై నిరీక్షించుచుండె నంత నొక్కనాఁడు. 189

క. నారదముని చెప్పినటుల్, నీరజముఖ వల్లి రామ•ణీయకతను జే
తోరాజీవంబునఁ గడు, ధారణయొనరించి క్రౌంచ • దారణుఁడు దమిన్.

క. సింగారమునకు నిధియఁట!, రంగారు వనేచరాధి•రాట్సుతయఁట! నా
కుం గేహిని యగునని చ,క్రాంగశతాంగుండు చెప్పె•నఁట దన సుతలోన్.

క. కావున నే నా వల్లిని, చేవిన్గాఁ గొనకయున్నఁ • జేజుగలదొకో ?
యేవిధముగనైనను వ,ల్లీవనజేక్షణను బెండి•లిన్ జేకొనెదన్. 192

—* కుమారస్వామి భిల్లయువకరూపముతో వల్లిం జేరవచ్చుట *—

క. అని యొక నిషాదరాణ్ణం,దనురూపముఁ జెంది భిల్ల•తల్లజు పురికిన్
జని యటఁ బ్రియంగువనిఁ గాఁ,పునొనర్చెడు వల్లిఁగాంచి • భూరిప్రీతిన్.

చ. స్తుతియనుకొంటి నారదుఁడు • చోద్యముగా వచియించినట్టి యీ
యతులితమోహనాంగివిధ • మాతఁడు సెప్పినదింతచాల దీ
సతిరుచిరాంగకంబులకు • సాటియొకం డిల లేదు నిక్క మీ
క్షితి పరమేష్ఠిసృష్టి కిది • సేయు నపూర్వపు గర్వసంపదన్. 194

ఉ. ఇంచుక దవ్వులన్ నిలిచి • యిట్లు మదిన్ దలపోసి యంతనే
మించుపసిండిబొమ్మ యగు • మీనవిలోచన చెంతకేగి మో

హించి యిటుల్ వచించె రమణీ! నినుగోరి భవత్పురంబిటుల్
కొంచక యేగుదెంచితిని గోమలి! నావయిఁ జూపు ప్రేముడిన్. 195

ఉ. రాజవతంసనందనుఁడ రాజముఖీ! నిను భార్యగా వచో
రాజు విధించె నాకు రతిరాజు మతిన్ ద్వరపెట్టుచుండె నీ
రాజదుదారభావము విరాజిలఁగా వరియింపు నన్ హరి
ద్రాజియు నీవెలుంగు దినరాజముఖుల్ గురుతింప నింపుగన్. 196

క. కలికీ! వలపులచిలుకల, కొలికీ! వలరాచవాని గొనబౌ లేఁబూ
ములికీ! చలమూనక నా, పలు కీడేర్పన్ దలంపు పద్మదళాక్షీ! 197

క. అనుమానింపక మచ్చికఁ, గొనుమా! నా నుడిని మిగుల గుణవంతముగాఁ
గనుమా! వినుమా! నిను మా,నిని! మాన్యతఁ జేకొనెదను నిక్కంబుసుమా!

క. లేమావివిరులతూపుల, లేమా! మన మెదిరి గెలువ లేమా ర్తిఁబడని
లే మామరు నేలఁగ నా, లేమాకుల జొంపములఁ గలియఁగన్గొనుమా!

క. అను కృతకభిల్లపతిసుతుఁ, గని దిగ్గున లేచి భ్రమసి కౌతుకమున ని
ట్లని తన మనమున యోజిం,చెను వల్లి నితాంతవిమలశీలముతోడన్. 200

క. నారదముని చెప్పిన సొం, పారయ నీ తరుణపురుషునం దొప్పెడు మేల్
కూరిమి నా మది కీతని, పై రంజిల్లెడు నితండె భర్గసుతుఁడొకో! 201

క. ఏమైనను నిటుఁ జెప్పెద, నామీఁదన్ దెలియవచ్చునని వల్లియుఁ దా
నామోదంబున ననె ద్రా,క్షామధురిమధరవచఃప్రసాదం బమరన్. 202

గీ. కన్నియను దలిదండ్రులు గలరు భిల్ల, దంపతులు నాకు నదిగాక తరుణరాజ
భూమణకుమారు నాత్మవిభునిగఁ గోరి, యర్పణము చేసితిని హృదయంబనని

వ. కావునఁ గరుణించి మన్నింపుఁ డనుటయు

తరల. అనినయంతనె యక్కుమారకుఁ డాత్మరూపముఁ జూపి మా
నిని! యిఁకన్ వరియింపుమీ నను నేస్తమొప్పఁగ నీస్థలిన్
వనజబాణునియప్పుఁ దీర్చెద వాస్తవంబుగ నిప్డనన్
వనజలోచన! పొంగి మ్రొక్కె నవార్యహర్షవికాసయై. 205

....* భిల్లుఁడు వల్లిని గృహంబునకుఁ గొనిపోవుట *....

వ. అంత మధ్యాహ్నకాలంబగుట నప్పుళిందేశ్వరుండు నిజకుమారీసందర్శనత్వరా
యమాణమానసుండై పరిచారకవ్రజంబులతో నచ్చటికివచ్చుటం గాంచి కొ

ధరుం డొక్క సహకారకుజంబై నిలిచియుండ భిల్లుండు చేరి యద్దానినలవోక నవ
లోకింపక కూఁతునుపలాలించి మధురఫలంబులిచ్చి తోడ నబ్బాలికన్దోడ్కొని
నిజనివేశనంబునకుఁబోయె నంత షణ్ముఖుండు

—* కుమారస్వామి విరహము *—

చ. తొలుతటిమాత్ర కన్నియను • దొందరసేయఁగఁ గూడదంచు ని
మ్మలఁ జెలిమిన్బొనర్చి మదిఁ • బొందికఁగూరిచి తన్విఁ జేకొనన్
వలయునటంచు నెంచఁగ న•వాంతర మిట్లొనఁగూడె నెట్లిఁకన్
గలికినిఁ జేకొనన్గలను • గట్టిఁడి దైవమ! చెట్టఁగూర్చితే! 206

సీ. రంగారు చనుకట్టు • రాణ కుబ్బితిఁగాని, చెలి నొక్కమా ఱక్కుఁ•జేర్పనైతి
కెంపువాతెఱఁ జూచి • యింపుఁజెందితిఁగాని, యార్తిదీరఁగఁ దేనె•నాననైతి
శ్రీమించు నగుమోము•సిరికిఁబొంగితిఁగాని, గోర్కులూరఁగముద్దుఁ•గొనఁగనైతి
ఘనమైన జఘనంబు•గరిమ మెచ్చితిఁగాని, తొడఁజేర్చి లాలింపఁ•దొడరనైతి

గీ. ఘుమఘుమంఘుమఘుంఘుమల్ • గుప్పు సురభి
శాంగలతికను గన్గొని • యాసపడితిఁ
గాని రయమున బిగ్గరఁ • గౌఁగిలింప
నైతి ననభిజ్ఞహృదయుఁడ • నైతి నకట! 207

ఆ. కొట్టుచేను నాకుఁ • గొట్టుచేనయ్యె ని.ప్రేమిదలఁపఁగలుగు • నేమిలాభ
మనుచు సాంధ్యవేళ•యగుసంతవఱకటఁ, గడపి తత్పురాంతి•కమును జేరి.

క. ఒక పద్మాకరనికటమ, చకితుండై చేరి నిలిచి • సమయదిదృక్షా
త్మకుఁడై యుండుడు జైవా,తృకముఖవల్లియు నితాంత • దీనతతోడన్. 209

—* సౌందర్యవల్లీ విరహము *—

సీ. అవధూతనై పృథ్వి•యంతఁ గ్రుమ్మరువేల్పు, జడదారి యేటికి•చ్చటికివచ్చె?
వచ్చిన నామాట హెచ్చరించి • గుహుండు, పతియగునం చేల • వదిరిపలికె?
పలికినప్పటికి నా•భావమాయనఘుపై, ననురాగభర మేల • యలముకొనియె?
అనురాగవతినైన • నమ్మహాత్ముఁడు గని,కరమెంచి యిటకేల • కదలివచ్చె?

ఆ. వచ్చి తన్నుఁదెలిపి • ముచ్చటించినయంత, జనకుఁడరుఁగుదెంచి•చనవుమీఱ
మందిరంబు నన్నుఁ • జెందింపు టదియేల?, దైవ మేల తప్పుఁ • దలఁచె నిట్లు?

ఆ. అలుకఁ జెందెనొక్కొ! యాడిపోసెనొకో! మనసున విసిగెనొక్కొ! నమ్మకంబుఁ
బాసెనొక్కొ! మరలఁ బయనమై హరుగిరి, కేగెనొక్కొ! కాంతుఁ డేమిసేతు!

వ. అని వితర్కించుచు.

ఉ. దాయనుబోలెఁ బాసితిగదా యను వేఱొకమాట దోఁచలే
దాయను నందె యుండవలదా యను బూవిలుకాఁడ? నాతో వా
దాయను గన్నె నేచబిరుదాయను నేరికి నిప్డు జాలిగా
దాయను నాదు భాగ్యముగదా! యను వేఁగుచు వెక్కసంబునన్. 212

ఉ. దైవమ! మేలుసేఁత తగదాతగదాఁ కొనఁజేయు! నాథు న
న్నీవిటుఁ గుందసేయఁదగు నే తగు నేర మదేమిచెప్పు? మిం
కీ వడుపొప్ప వంత నలయించిన యెంచనె రానివేసటన్
బోవిడుదానఁ బ్రాణములఁ బూనికఁబూని కరంబు చెచ్చెరన్. 213

గీ. అనుచు నెనలేని విరహార్తి నాత్మఁ బొగులు
చున్న యన్నులమిన్న మోహాన్నతంపు
టార్తిఁ గన్గొని నెయ్యంపు టతివ లపుడు
వగచి రెంతేనిఁ దోఁచక వనటమీఱి. 214

—* చెలిమికత్తె వల్లిఁ గొనిపోయి కొమరుసామి కప్పగించుట *—

ఆ. చతురమతియనాఁ బ్రశస్తి వహించిన, పణఁతి యొకతె దా నుపహ్వరంబు
నరసి వల్లిహృదయ మరసి యుత్తలపాటు తెంగి యిట్టులనియెఁ బ్రియముమీఱ.

ఉ. చక్కరబొమ్మ! యేల? యిటు జాలిమునుంగఁగ నేనపోయి యా
చక్కనివాని నిచ్చటికిఁ జక్కఁగఁ దెచ్చెదఁ గాకయున్నచో
నక్కడి జాడగాంచి నిను నచ్చొటికే కొనిపోదు నేఁడు నీ
యక్కఱఁదీర్తు నెట్లయిన నమ్మరో! యుమ్మలికమ్ముఁ బాయుమా! 216

క. నినుఁ బెండ్లాడఁగ వచ్చిన, ఘనుఁ డప్పుడె చనఁడు దనయగారంబున కిం
దు నెటేనిఁ బొంచియుండెడు, వనజేక్షణ! వాని వెదకి వచ్చెద వేగన్.

గీ. అనిపలికి కల్కి యవరోధజనము లెవ్వ
రెఱుఁగనట్లుగఁ జని దౌత్య మెలమిఁ గొనఁగ
పద్మసరసికడన్ గల పార్వతేయుఁ
గాంచి లక్షణముల గురుతించిమించి. 218

వ. అల్లనల్లన డాయంజని.

వ. వ్రీహ్వాభూతయై జోహారుచేసి తన్నుదాఁ దెలిసికొని వనచరేశ్వరుండు ప్రియంగు వనినుండి వల్లిన్ దోడ్కొనిచనినది మొదలు వల్లీదేవి తనకై విరాళినొంది మదనునిబెదరింపులకదరి యుదిలకొనుచున్న యుదంతంబంతయుఁ జదరుగ నెఱింగించి యియ్యదనున వల్లిన్ గాఁచుభారము తనయదికావిన్నవించినఁ గ్రౌంచదారణుండలరి వేవేగనాపూవుఁబోఁడిన్ దోడ్కొనిరమ్మనిపొమ్మనిన నబ్భిల్లవల్లవాధరి వల్లిన్ జేరి స్కందునివిధంబంతయు నెఱింగించి రహస్యంబుగ నక్కన్నెమిన్నన్ దోడ్కొనివచ్చి యమ్మహాసేనునకు సమర్పించి యీ హొన్నుతీవ, నీధనంబు దీనినెల్లకాలంబెడఁ జెంది దయతో నేలుకొమ్మన్న నక్కొమ్మ చెలికారంబున కలరి యుమాసుతుం డిట్లనియె. 219

గీ. ఇందుముఖ! యెంతదానవీ • విట్లుచెప్ప, వలెనెయనభిజ్ఞుఁడనెపలు•పలుకులేల?
ఆణిముత్యాలపేరునా•యతుల నీదు, చెలియ నత మిఁక దీనికై • చింతవలదు.

— * కుమారస్వామి వల్లీదేవితోఁ గ్రీడించుట * —

గీ. అన నిదిగో వత్తునని ధవ•ళాక్షిపురముఁ, జేరె నిర్భీతితోడఁ గు•మారుఁడపుడు
వల్లి నెదఁజేర్చితేర్చి భా•వజసుఖముల, వికచకైరవగంధముల్ • వెల్లివిసర.

వ. అంతఁ బ్రభాతంబగుటయు.

క. వల్లిఁగానక యాబిడ, తల్లిగృహంబంత వెతకి • దైన్యముతోఁ ద
ద్వల్లభునితోడఁ జెప్పఁడు, భిల్లాధ్యక్షుఁడు విపత్తి•భీషణుఁడు వడిన్. 222

— * భిల్లులు వల్లీకుమారులఁజూచి కుమారునితో యుద్ధముసేయుట * —

శా. ఘోరాకారుల దుర్విచారుల మహా•క్రోధైక సంరంభులన్
నీరంధ్రాభ్రసమానవర్ణుల మదాం • ధీభూతచేతస్కులన్
కైరాతాన్వయముఖ్యులన్ గొని దెసల్•బాలింపుచున్ వచ్చికాం
తారంబందాకచోటఁ గాంచె లవలీ • నాళీకనేత్రన్ గుహున్ 223

చ. కనిఘనమైన కిన్కఁగొని • కాండములన్విలుఁగూర్చి యోరి! నా
తనయను మోసగించియిటు • తస్కరణంబొనరించితౌర! నీ
తనువిదెకూల్తుఁజూడుమని • దారుణభంగిశరమ్ము లేయఁగా
ననుచరులున్ జెలంగి వివి•ధాయుధధారల మోఁదిరాతనిన్

—* కుమారస్వామి భిల్లుల నిద్రావశులన్ జేయుట *—

చ. ననలెదఁ దాఁకినట్లు వెస • నారసముల్ వివిధాయుధంబులున్
దనువునఁ దాఁక షణ్ముఖుఁడు • తన్వికి ధైర్యముఁ జెప్పి యాపె నె
మ్మనమును గందకుండ నస • మానమహామహిమాస్పదంబు మో
హనశరమేసి యార్చె శబ • రావళిపైఁ గనుమూసిరందఱున్ 225

మ. ఒకయామంబున కాకిరాతకులు ద • ర్పోద్రేకముల్ దక్కియు
త్సుకతన్ బోవిడి నీల్గుచున్ బొరలుచున్ • దూఁగాడుచున్ లేచుచున్
వికలాకారతనున్న వారలకు మే • ల్విజ్ఞాన భావంబుఁ గూ
ర్చి కటాక్షించె గుహుండు భిల్లులును సం • ప్రీతాత్ములై యత్తఱిన్ 226

—* భిల్లులు జ్ఞానముఁ జెంది వల్లిన్ గుమారునకిచ్చి పెండ్లిచేసి యంపుట *—

చ. గుహునిగ నాత్మలోఁ దెలిసి • కొంకుచుఁ జేరి నమస్కరించి వే
బహుతరరత్నరాజిఁ బరి • బర్హముగానిడి వల్లిదేవి కేల్
గుహునికరంబునందునిచి • కూరిమిఁ బెండిలిచేసి దేవ! మా
యహితవిధానముల్ సయిపు • మంచు వచించిరి మ్రొక్కి తీరుగన్ 227

ఆ. అంత పార్వతేయుఁ • డవ్వారల ననుగ్రహించి వల్లితోడ • నిమ్ముఁ జేరి
దేవసేనకడకుఁ • దెల్వొప్పచని మ్రొక్కు, మనుచు వల్లినంపె • నాపె ప్రీతి 228

క. చని దేవసేనకెఱఁగిద, యనుప్రోవుము నీదు దాసి • నమ్మ యనుడుఁ జ
య్యన సర్వమెఱిఁగి యాపెయు, ననురాగమెసంగ వల్లి • నక్కునఁ జేర్చెన్ 229

—* పార్వతీశ్వరులు దేవసేనయు వల్లిన్ జూచి యానందించుట *—

గీ. షణ్ముఖుఁడు పురందర • జాతకెలమి, వల్లి తెఱఁగెఱిఁగించి యం • బామహేశ్వ
రులకు వల్లియుఁ దాజోత • సలిపి వారి, యనుమతి వసించెఁ బత్నీద్వ • యంబుతోడ

క. ఈ కొమరుసామి చరితముఁ, జోకగఁ జదివిన వినినను • జొప్పడు శుభముల్
సేకూరు వైభవంబులు, శ్రీకరవిఖ్యాతి చేరుఁ • జింతలు దీఱున్. 231

వ. అనవుడు సూతునకు మునీంద్రు లిట్లనిరి,

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని గణపతిచరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. సంబర మొందితి మిఁక హే, రంబుని చరితంబుఁ జెప్పి • రమ్యోక్తుల డెం
దంబందలి కొఱఁతను దీ, ర్పంబూనుము సూత! పరమ • పావనచరితా! 232

వ. అనుటయు.

ఉ. విశ్వజనాభివంద్యపద! వీరవిశోభితమూర్తి! సిద్ధమ
ల్లేశ్వరలింగపాలితమహీతలశోభితశైవపూర్భవా!
శశ్వదుమాశివాంఘ్రిజలజభ్రమరాయితచిత్తవీరభ
ద్రేశ్వరసాధ్వి! సద్వినుతహృద్యచరిత్రి! పవిత్ర! లక్ష్మమా! ౨౮౩

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమార ఖండము

తృతీయాశ్వాసము

శ్రీ పతిపండితవంశా
కూపారసుధాంశుతర్క • కోవిదవరగో
ష్ఠీపత్యంబయబుధభా
వా! పాపాంబానుజాత • భవ్యచరిత్రా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి ద్వారమందుంచుట *—

చ. ఒకదినమందు హైమవతి • యొద్ద జయావిజయల్ వినోదకే
ళికలితసుప్రసంగముల • లీలగ నిట్లని రక్క! యొక్క పొం
దికనుడి విన్మ ద్వారమున • నెక్కొను కింకరులెల్ల నీదు నా
యకవశవర్తు లొక్కభటుఁ • డైననులేఁ డిట నస్మదీయుఁడై. 2

చ. శివునివశంబునన్ గలుగు • చేటకులెల్లరు నస్మదీయులే
శివయయినన్ మనంబలరి • చేరదు నారల నీయనుజ్ఞచో
ప్పవహితవృత్తి ద్వారతల • మం దొక దక్షుఁడుండెనేని వై
భవము గడున్ గడున్ జెలఁగు • భావమునందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్. 3

క. కావున నొక్క సమర్థుని, శ్రీవెలయ సృజించి ద్వార • సీమ నునిచినన్
సేవించునతఁడు జాగర, భావముతో నీదు సెలవు • పరమేశానీ! 4

క. అనుడు మనోహరమై నుడి, కనుపడఁగా నలరి యపుడు ♦ కాళిక యటులే
యొనరించెదనని వారల, కనె నంతటఁ గొన్ని యహము ♦ లరిగినమీఁదన్.

గీ. అఖలజగదంబ మజ్జనం♦బాడుచుండ, ఖండశశిమౌళి నందినిఁ♦గదిమి వేగ
లోనికేతేరఁగాఁ జూచి♦లోకజనని, లజ్జితాత్మయై లేచి త♦లంచె నిట్లు 6

క. చెలులాడినవచనము గడు, ఫలవంతంబట్లుసేత♦భావ్యం బొకఁడెన్
బలవంతుండు మదీయుఁడు, గలఁడేన్ ద్వారమున నిట్టి ♦ కష్టంబెటులౌ 7

క. భాసితబలవిక్రము గుణ, భాసురు నొక్కని సృజించి ♦ వాకిటనుంచన్
నా సెలవు గేటుదాఁటక, దాసుండై యెపుడునాదు ♦ ద్వారముఁగాయున్ 8

గీ. అనితలఁచి యొక్కనాఁటియ♦హమునజలక, మాడ నుద్వర్తనముచేసి♦నట్టిమకిల
చేతనొకబాలు నిర్మించె ♦ నాతతబలు, నర్వలక్షణసంయుతుఁ ♦ జారుగాత్రు 9

చ. అమలహిరణ్యవస్త్రముల ♦ నద్భుతరోన్నతరత్నభూషలన్
హిమగిరిజాత పుత్రికున ♦ కిచ్చి చిరాయువుగమ్మటంచును
త్తమముగ దీవెనల్ సలిపి ♦ తల్లిని నేను సుతుండవీవు ప్రే
మమున మదాజ్ఞవర్తిలు కు♦మారక! యంచుపచింప నాతఁడున్ 10

క. జననీపదవనజములకు, ఘనభక్తినమస్కరించి ♦ కడునమ్రుండై
జనుఁడీతఁడేమిసేయన్, జనుఁజెప్పుముతల్లి! యనిన ♦ శైలజవేగన్ 11

క. నాదు గృహద్వారంబున, సాదర మతినుండుమెప్పు ♦ డవధానముతో
నాదు సెలవొంద కేరిని, నీదృష్టిన్ మీఁఱనీకు ♦ నిపుణమనీషా! 12

చ. అనిదృఢమైనయష్టినొకఁ ♦ డాతనికిచ్చి హిమాద్రిజాత నం
దనురుచిరంపు నెమ్మొగము♦నన్ దనివారఁగ ముద్దులాడి య
క్కునఁగొని కౌగిలించి కడు♦కూర్మియొసంగఁగ నిల్పె వాకిటన్
గొనబుగనాతఁ డుండెన వి♦కుంఠితవైఖరియష్టిపాణియై. 13

—* గణపతి ద్వారమందు శివునడ్డగించుట *—

ఉ. అంతఁ ద్రిలోకమాత గృహ♦మందు యథేచ్ఛ జలంబులాడుచు
న్నంతశివుండు దారసిలి ♦ యాలయమేఁగఁగరా గణేశుఁడా
యంతకహంత నారయక ♦ యడ్డమువచ్చి మహాత్మ! మందిరా
భ్యంతరమందు మజ్జనము ♦ నాడుచునున్నది మాత యీతఱిన్ 13

క. ఆయమ సెలవున్ గొనక యె, డాయఁగఁ బోరాదటకు దృఢంబిదియాటన్
వే యరుగు మరలి వెలుపలి, కీయదనున ననుడు రుద్రుఁ డిట్లనిపలికెన్ 15

క. ఎవరని మరలించెదవీ, వవినయగతి మూఢబుద్ధి! యజ్ఞానమునఁ
శివుఁడ ననిదాఁటుచుండఁగఁ, గవిసి గణేశుండు మోఁదెఘనతరయష్టిన్ 16

వ. అంత

క. కినుకఁగొని శివుఁడు మూర్ఖుఁడ!, నను నెఱుఁగక మోఁదితీవు నాథుఁడ నాయి
మ్మున కేగుచుండ నిటు వల, దని రోధించెద విదేమ హంకారమునన్. 17

క. అని తిరిగిపోవుచుండఁగఁ, గని గణపతి దండధారఁ గఠినముగా బాఁ
దిన నొచ్చి శంకరుఁడు ప్రమథనికరమునుజూచి పలికె దర్పోద్ధతుఁడై. 18

—* శివుఁడు ప్రమథులను గణపతిపైకిఁ బంపుట *—

చ. ఎవ్వఁడొ వీఁడు మూర్ఖుఁ డొకయించుక జ్ఞానములేక ద్వారమం
దివ్విధిఁ గ్రొవ్వునన్ నిలిచి యెంతయు మీఱుచునున్నవాఁడు మీర్
జివ్వన నారయుం డనుచుఁ జెప్పి శివుండు బహిస్థలంబునన్
దవ్వున నిల్చియుండెఁ బ్రమథప్రవరుల్ గడుఁ గ్రోధమూర్తులై. 19

ఉ. బాలునిఁజేరి యిట్లనిరి బాలక! యెవ్వఁడ? వేల యిట్టు లీ
యాలయభూమిఁ జేరితి?వహంకృతి మృత్యువశంబుఁ జెంద కే
వైళమ దూరమేగు మన వారలఁగాంచి హసించి బాలకుం
డేల ప్రలాపముల్? మరలుఁ డెవ్వఁడనైనను నేమి మీకిఁకన్. 20

క. మీరెవ్వ? రేటికిచటికిఁ, జేరితిరి? చనుం డనంగ శివకింకరు లెం
తే రహి హాస్యముసేయుచు, ధీరత నిట్లనిరి గణపతికి వేగమునన్. 21

చ. శివునకు ద్వారపాలురము చెచ్చెర నిన్నిటనుండి యంపగా
శివుని యనుజ్ఞచే నిటకుఁ జేరితి మీవిఁక వీఁకఁబాసి పొ
మ్మవితథమైనపల్కిది వృథా యిటు ప్రాణముఁ గోలుపోకు శాం
భవులు మదాంధచిత్తులను బాలనసేయరు విన్మ రూఢిగన్. 22

క. ఇరవుగ నాథుఁడు నిజమం, దిరమున కరుదేర నీకు దీంద్రమదేలా!
మరలుము బిరాన మానిన, సరిపడదిఁకఁ జేటుమూఁడు సత్వరమరయన్ 23

వ. అనిన గణేశుండిట్లనియె.

ఉ. నాథుఁడుగాని సర్వసుర♦నాథుఁడుగాని మహాత్ముఁడౌ జగ
న్నాథుఁడుగాని యీ యువకు ♦ నాథుఁడుగా నివు డిమ్ముఁజేర సం
రోధముసేయువాఁడ నవ♦రోధముఁజేరఁగ వేళగాదు పొం
డోధివణాద్యులార! చన♦కుండిన నిండఱుఁ జత్తు రిత్తఱిన్. 24

ఆ. చేటు మూఁడుననుట♦సిద్ధమెవ్వరికేని, యిపుడు నాకొ మీకొ♦యెఱుఁగవచ్చు
ననుచుఁగదలకున్న ♦ నాప్రమథేంద్రులఁ,బట్టి కొట్టె గట్టి ♦ దిట్టయగుచు.

ఉ. అంతట వార లొక్కమొగి ♦ నాగణనాథునిపైకిరా నతం
డంతములేని విక్రమము ♦ నందుచు నందఱ కన్నిరూపులై
యంతకమూర్తివోలె భయ♦దార్భటులన్ బొనరింపుచున్ వడిన్
దంతులపైఁ జెలంగు సము♦దారహరీంద్రమువోలె లీలమై. 26

క. కొందఱి మోకాళ్ళను మఱి,కొందఱి పిక్కలను మఱియుఁ ♦ గొందఱి తొడలన్
గొందఱి నడుముల నిఁకనుఁ, గొందఱి మూఁపులును విఱుగఁ♦గొట్టెన్ యష్టిన్.

—* శివుఁడు చండీశ్వరాదులను యుద్ధమునకుఁ బంపుట *—

వ. అంతఁ బ్రమథు లాతని విక్రమంబున కోహటించివచ్చి యీశ్వరుని కాయుదం
తంబంతయు నెఱింగించిన నమ్మహేశ్వరుండు క్రుద్ధుండై యవ్వారల కిట్లనియె.

ఉ. క్లీబులవోలె వచ్చితిరి ♦ కీడ్వడి సిబ్బితిలేక యిందఱి
ట్లాబిరు దెవ్వఁడో యరయ♦రైతిరి వాఁడిట కేలవచ్చెనో
డాబులు కొట్టుచుందురు క♦డంకయు లావదిలేక యూరకే
దేబెలు మీరు పొండిఁకను ♦ ధీరతలేదు రవంతయేనియున్. 28

క. చండీశ్వరునిఁ బేర్గల, దండిమగలఁ బ్రమథభూత ♦ ధౌరేయుల ను
ద్దండులఁ దోడ్కొని యచటికిఁ, బొం డావలికనుపుఁ డిఁకను ♦బొంగఱ వానిన్.

వ. అనుడు నందికేశుండు మున్నగువారు చండీశ్వరాదులన్ దోడ్కొని గణపతిన్
దారసించి యిట్లనిరి.

క. చనెదవ? లేదా? యీ యద,నున మిత్తినిఁ జేరెదవు క♦నుంగొను మిఁక నీ
ఘనత యది సాఁగిరాదన, విని యతఁడు మదిన్దలంచె ♦ వేగపడకిటుల్.

గీ. తన సెలవులేక యొరులను ♦ ద్వారభూమి
మీఱనీయకు మనెఁ దల్లి ♦ మేరమీఱి

వీర లీరీతి దాడికి • వెడలుచుండి
రకట! కర్తవ్య మెద్దియో • యరయఁజాల. 36

—* ద్వారమందలి యలుకుడును విజయ పార్వతిదేవికిఁ జెప్పుట *—

వ. అని తలంచుచున్నసమయంబునందు ద్వారదేశంబందలి కోలాహలంబాలించి గిరిజాప్రియసఖియగు విజయ యరుదెంచి యచ్చటి వృత్తాంతంబంతయు నరసి మురిసి మహేశ్వరికడకేగి యవ్విశేషంబశేషంబుగ నెఱింగించి యిట్లనియె.

గీ. శంకరుఁడు తద్గణంబులు • శంక లేక, మన గణాధీశుఁ బొడువఁగఁ • దనరి రిట్లు
భవదవసరంబుఁజూడక • పాడిఁదప్పి, హఠముతో వారు చేరు టం • దనుచితంబు.

క. మనగణపతి యొక్కన్నినై, నను జొరనీయండు శివగణము లెంతయు రం
తొనరఁగ హుంకృతిసేయుచు, ననికిఁ దొడరుచున్నవార • లరయు మిఁక శివా!

గీ. ఎల్లవిధముల గణపతిన్ • డిల్లపఱచి
భవన మొందుదు రిఁక శివ • ప్రమథవరులు
అదియు మన కెంతయును జుగు • ప్సావహంబు
అరసి వర్తింపు మిందుఁ బ • ద్మాయతాక్షి! 37

ఉ. శివుఁడును జాపలాత్ముఁడయి • చేరఁగవచ్చెడు మాటి కిమ్మ నీ
యవసరవేళఁ గన్గొనఁ డ • హంకృతిఁ జూపుచునుండు నిప్పు డీ
యవినయమేల? బాలకుని • నల్లరిపెట్టుట యేటి కల్పమా
వ్యవధికి నోర్వ లేఁడొకొ! భ • వాదృశ లీయది మెత్తురే శివా! 38

—* పార్వతీదేవి యుద్ధమున కంగీకరించుట *—

చ. అనిన గిరీంద్రపుత్రి హృద • యంబునఁ బంతముఁబట్టి భర్త య
ప్డొనరిచినట్టి పట్టుదల • యున్ బ్రమథేంద్రుల దొమ్మిమోటువ
ర్తనము నెఱింగి సఖ్యభిమ • తంబును నారసి కాఁగలట్టిదా
నని యనిపెన్ జెలిన్ నిజగ • ణాగ్రణి చెంగటికిన్ రయంబునన్ 39

ఉ. ఆపెయుఁ బోయి యిట్లనియె • నా గణమూర్తికి మేలుచేసితీ
వీ పురుషుల్ నినుఁబ జెనక • నెంతురె యెంతటివారు వీరియా
టోపము సాఁగివచ్చునె యి • టుల్ జయధుర్యుఁడవైన నీకడన్
రూపఱి పోదు రిద్ది యను • రూపము నీకుఁ గుమారచంద్రమా! 40

గీ. అనుడు గణపతి యానందమతిశయిల్లఁ, బొంగి తలపాగఁదీర్చితొడంగియనికి
నంకమాస్ఫాలనమొనర్చియభవగణముఁ, బిలిచియిట్లనెబీరంబుపెంపువెలయ.

మ. గిరిజాసూనుఁడ సేను మీరలహిరాక్కేయూరయోధాగ్రణుల్
దరమైనన్ ననుగెల్చి పొండవలకున్ దర్పంబు లేకున్న నీ
శ్వరుఁ జేరన్ జనుఁ డిద్ది నిర్ణయము ద్వాస్థస్థశ్రేష్ఠులారా! మహే
శ్వరిదౌవారికుఁ డీతఁ డీరలు శివాజ్ఞాపాలకుల్ బల్లిదుల్. 42

మ. పలుజన్యంబుల నారితేఱినఘనుల్ ప్రౌఢాత్మకుల్ పెక్కురీ
రలు నే నొక్కఁడ బాలకుండ సమరారంభానభిజ్ఞుండ ని
క్కలహంబందిఁక నాకు లోటొదవినన్ గాదేరి కఖ్యాతి మీ
వలనన్ బాటిల మీకు శంకరున కంబాదేవికిన్ జేకుఱున్. 43

క. అది దెలిసికొని దిటంబుగఁ, గదనమునకు దిగుఁడు సమరకౌశలులని పెం
పొదవఁగఁ జెప్పిన లజ్జా, స్పదులై వారీశుకడకుఁ జని యని రిట్టుల్. 44

గీ. అంబికాపుత్రుఁడఁట దేవ! యనుపమాన
బలుఁడు బాలుఁడు పెచ్చుగఁ బ్రబలియున్న
వాఁడు ఘోరాజి నోర్వఁగ వలయుఁగాని
వాని నలఁతుల దీర్పఁగ వశముకాదు. 45

క. అని తెగఁజెప్పిన విని శివుఁ, డును మదియోజించి నిజమిటులె యన్యముగా
దు నగేంద్రతనయ చేసిన, పని యిది యిపు డేమిసేయవలయునొ యరయన్.

గీ. వినయమును జూపినట్లైనవెలఁదికీశుఁ, డోడెనని యాడుదురులోకులొక్కవరుస
నామెడలనిగ్రహముసేయునాతి కగునె, యగునుగాక ఫలంబొందునగజ నిజము

క. కానున్నది కాఁగల దిఁక, సేనలతో మీరలెల్లఁ జేరి యనీకం
బే నడుపుఁ డరయుచుండెదఁ, బై నేనన వారలెల్ల బలిసినచేవన్ 48

గీ. ప్రమథభూతగణములోనిబల్లిదులగు, జోదులను దోడుకొనియుమానూనువీర
భద్రునిన్ గూడుకొని కడువడిగ రాణి, వాసమున్ గాయు నగ్గణవరునిఁ జేరి.

చ. తడవిఁక నేల బాలకు నుదారతఁ బట్టుఁడు కొట్టుఁ డివ్వ డీ
తఁడు పొనరించెదేమొకో యుదారవదాగ్రణియంచు హెచ్చుగా
దుడుకుఁదనంబు మీఱఁ గడుతొందరతోఁ జెలరేఁగి యార్చుచున్
బుడుతనిపై వడిన్ బడిరి భూరికృపాణగదాప్రహస్తులై. 50

—* ప్రమథ గణపతుల యుద్ధము *—

చ. అతఁడును సింహపోతమటు • లద్భుతరీతిఁ దొడంగి నింగి ను
ద్ధతగతిఁ జేరి ఘోరతర•దండహతిన్ బ్రమథోగ్రసైన్యసం
హతుల నదల్చుచున్ జదిపె • నఘ్నవిక్రముఁ డేఱిచూడ నేఁ
మఱిపారదయ్యె నెవ్వరికి • బ్రమాన్పడుచుండరి యొక్కతీరుగన్. 51

వ. మఱియు నగ్గణాధీశ్వరుండు

క. కొందఱి పొట్టల మఱియును, గొందఱి చెట్టలను మఱియుఁ • గొందఱి తలలన్
గొందఱి యక్కుల నిఁకనున్, గొందఱి ముక్కులను బగుల•గొట్టెన్ యష్టిన్.

క. కొందఱు మడిసిరి మఱియుం, గొందఱు ప్రాణాంత్యదశను • గొనియుండి రిఁకన్
గొందఱు నురుమై సురిఁగిరి, కొందఱు భిన్నాంగులగుచుఁ • గూలిరి పెలుచన్.

ఆ. ప్రబలదండధారఁ•బ్రమథభూతగణంబు, నోలి నేలఁబెట్టి • కాలఁజమురు
చున్నఁ దెరలిమరలి•యువ్వెత్తుగా వెఱ, చఱచి యొక్కత్రోవఁ•బఱచుచుండ

క. చని షణ్ముఖుండు వారలఁ, గని యొక బాలకున కెదురు•గా నిబ్బంగిన్
బెనుకూటముతోఁ జేరియు, వెనుకొని పాఱెదరె యదరి • వీఱఁడులారా! 55

ఉ. చావరె యెల్లకాలమిటు • శాశ్వతమే యొడ లిట్లు పాఱినన్
బోవదె తేజముల్ యశముఁ • బుణ్యము సర్వము భీరులార! మే
ల్గావలదే పదండిఁకను • గావఁగ వచ్చెద నేను ధీరసం
భావితవృత్తిఁ గైకొనుఁడు • భద్రము లొందుఁడు రండు పూన్కిమై. 56

గీ. అనుచు వారల మరలించి•యద్రిజాకు, మారు డత్తఱి గణనాథుఁ • దారసించి
విక్రమోన్నతిఁ గన్గొని•వేడ్కఁ జెంది, డెందమం దెంతయేని నా•నందమొంది.

ఉ. ఈతనిఁ జూడఁ దోఁచు మది • కెంతయు మచ్చికఁ గ్రుచ్చి కౌఁగిటన్
బ్రీతిగఁ జేర్ప సన్నిహిత•బాంధవవర్యులకన్న మిన్నయై
యీతఁడు గానుపించు నిఁక•నెట్టుల నీతనితోఁడఁ బోరుదున్
జేతము చెమ్మగిల్లె నిఁకఁ • జేసెడిదే మిపు డాతురంబునన్. 58

గీ. కోకనదతుల్యమై మేల్మిఁ•గొమరుమీఱు, వీనిమేనున బాణముల్•విడుచుటెట్లు
లేకయుండిన నీతఁడ•లోకశక్తి, నిపుడు నన్నేచు నేమొకో • యేపుసూపి. 59

క. ఇల "శాంత్యాభీరు" వనెడు, పలుకర్థ దలఁపంగ యుద్ధపద్ధతియె కడున్
కెలువుగఁదోఁచెడునైనను, బలికెద నిటు లితనితోడఁ బ్రాభిదలిర్పన్. 60

—* కుమారస్వామి గణపతినిఁ దారసించి సంభాషించుట *—

ఉ. ఓ గణనాథవర్య! వినుమో ఘనవిక్రమధుర్య! యిట్టు లీ
నీగణసైన్యమున్ జదుప నేరిమియానాకో! చూఁడు వచ్చితిన్
నే గరిమంబు శోభిలఁగ నీవిఁక నన్నిట డాయు మగ్గిలో
బాగుగ నగ్గి తేజరిలు పల్మఱు చూపఱు లుగ్గడింపఁగన్. 61

గీ. అనినవిని గణనాయకుం డంబికాత
నూజుఁ గన్గొని తత్సూక్తిఁ గోజ మెచ్చి
దురము చాలించి స్కందు నుదురును గాంచి
యిట్లు తలపోసె జిత్తమం దింపుగదుర. 62

గీ. తోడఁబుట్టువు వలెనాకు దోఁచెనీతఁ,డీతనిన్ గనఁగాఁగిట నెనయుపొంటె
యుపతపించుచునున్నది యుల్లమకట, పోరుమానెదనిఁక వీని పొందుఁగోరి

వ. అనితలఁచి మహాసేనువచనంబులకుఁ బ్రీతుండై యొక్కింతమిన్నకున్న నత్తఱి గణసైనికులుఁ గుమారావలంబనంబున నేచి దండతోమరపరశుకృపాణపాణులై యొక్కవంకఁ గుమారుండడల్చి మరలించుచున్నను, మరలక గణనాథుని బొదువఁబోవుచున్న నతండు మరలఁ గుపితుండై యంబరంబున కెగసి ప్రలయమార్తాండుని పగిది దుర్నిరీక్ష్యుండై.

—* గణపతి ప్రమథసైన్యంబులను వధించుట *—

చ. కసిమెసఁగన్ సుపర్ణుఁడు రగమ్ముల బిట్టరఁజీల్చినట్టు వే
కసమగు నేడ్తెఱన్ గవిసి కాలను జేతను దండధారనున్
గసవొనరింపుచుండె గణకాండము నయ్యెడ షణ్ముఖుండు నం
తసమెసఁగంగఁగాంచుచు ను దారతమైఁ బొగడెన్ గణాధిపున్. 65

చ. ఎరగలిచిచ్చు పెచ్చడరి యెంతయుఁగాననభూజరాజి ను
ద్ధురగతిఁగాల్చు లేవఁ గడు దోర్బలధుర్యుఁడితండు సేనలన్
దరమిడి కూల్చుచుండె బెడిదంబగు దండహతిన్ రయంబునన్
గురుతరతేజుఁడీతఁడ వికుంఠితవిక్రముఁ డెల్ల భంగులన్ 66

క. ఈతెఱఁగ తెరవాయిఁ గొని యిం,దఱి నివ్విధిఁ బ్రమందఁ జేయు • దక్షుని లెని ని
త్తఱిఁ దఱిసి యెదుర నేనియుఁ, బోఁ తేఁ గొను నితఁ డెల్లఁ బ్రమథ • భూతగణములన్

—* విష్ణ్వాదిదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అని శక్తిన్ గొని సమరంబునకుఁ దొడరుచున్నంత న త్తఱి నారదప్రబోధితులై హరిహిరణ్యగర్భాద్యఖిలగీర్వాణశిరోమణు లాత్మసైన్యంబులతో మహేశ్వర సహాయార్థంబై వచ్చి తదీయాంఘ్రిపద్మంబుల కెఱఁగి నిలిచిన పరమేశ్వరుండందుఁ బితామహున కిట్లనియె. 68

ఉ. ఒక్కఁడు దుండగీఁడు కమ • లోద్భవ! మద్గృహతోరణంబునం
దుక్కునఁ జేరి యడ్డుపడి • యుద్భటభూతగణాధినాథులన్
జక్కడఁగించుచుండె భుజ • సార మపార మదేమి చెప్పుదున్
గ్రక్కున వానిఁ జేరి యొడి • కమ్మనఁ దేర్పఁగ బూను మీ రిఁకన్. 69

ఆ. అనుడు దేవ! యట్లెయని పితా • మహుఁడు ద్వా,స్థలినిఁ జేరి ప్రమథ • దమనుఁ జూచి
తఱియఁ బోవుచుండ • దండంబునన్ మోఁది, దాడిఁ బెరికి యీడ్చి • ధాత్రిఁ ద్రోసె.

క. దివిషత్సైన్యంబులునున్, సవసవగాఁ జేరుచున్న • జాడఁ గని జయా
సువధూటి యుమకు ద్వార,స్థవిశేషము లెల్లఁ దెలుప • శైలజ యంతన్. 71

—* గణపతికిఁ బార్వతీదేవి యాయుధంబులను శక్తిద్వయి నంపుట *—

సీ. కొమరునకు యుద్ధ మొనరింపఁ • ఘోరఖడ్గ
మొకఁడు గద యొండు బంపి య • త్యుత్కటాగ్ర
హం బినుమడింప శక్తిద్వ • యంబు సృష్టి
చేసి యంపెను సుతునకు • బాసటగను. 72

వ. అట్టి శక్తిద్వయంబునం దొక్కటె యంజనాద్రిసంకాశయై విశాలంబగు ముఖ గహ్వరంబు విప్పి ప్రమథదేవసైన్యంబుల భ్రమింగుచుండె మఱియొకటె విద్యు త్పింగాకృతియై బహుహస్తసమాన్వితయై భయంకరయై యాదితేయ ప్రయుక్తా యుధంబుల నెల్ల గ్రహించి వాని మరల దివిజులపైఁ బడ వేయుచుండె నంత గణేశ్వరుండు సంతుష్టుండై మాతృప్రేషితంబులగు గదాకౌక్షేయకంబులఁ గొని పరమానందంబునఁ బ్రమథామర వాహినుల నాపోశనంబుఁ గొనుచుండె నయ్యవ సరంబునఁ బ్రమథామరవర్యు లెల్ల రాత్మంబులందు.

క. పోరఁగలే మీతనితో, ధీరుండితఁ డొకఁడెగలఁచి • తీరున్ మమ్మున్
బారావారము నెల్లను, గారింపడె మందరం బొ•కఁడు పూర్వమునన్ 74

క. ఎందైనఁ బోదమనినన్, సందగు పడదితని యెదురఁ • జా వేశరణం
బిందనుచు వందురుచు మృతిఁ, జెందిరి గణనాథుని గద•చే నొక్కమొగిన్ 75

గీ. అచ్చరలు పుష్ప చందన•హ స్తలగుచుఁ,
జదలనిలిచిరి సంగ్రామ • జయమరయుచు
మునులుగంధర్వులును మహా • మోద మొదవఁ,
జూచుచుండిరి కలను బల్ • చోద్యమెసఁగ.

వ. ఇట్లుప్రలయకాలాభీలంబై యున్న నయ్యుద్ధంబునం దించుకదవ్వులనున్న సైనిక ప్రవరులు గణేశ్వరుని మహాహవప్రకారంబును షణ్ముఖవీరభద్రుల యాదా సీన్యంబునుగాంచి గణనాథాగ్ని కింధనంబులుగాఁ జాలక ప్రాణాతురులై హరున్ జేరి యవ్విధంబాతయుఁ దెలుపన త్తఱినారదర్షి సమీపించి మహాదేవునకిట్లనియె.

గీ. దేవ! నీలీలగాదె యీ•తీరు సకల, మఖిలభూతప్రమథగణా•హంకృతిన్ హ
రించుపొంటె రచించితి • వెంచియిట్లు, కావుమిఁకఁ బ్రమథామర•గణము నెల్ల.

—* శివుఁడు విష్ణ్వాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అనిచెప్పి చన నంత రుద్రుండమర్షితుండై నారాయణప్రముఖ నిఖిలామరమూల బలంబును బ్రమథమూలబలంబునుగొని యాలంబునకు నడిచినంత వారంద ఱాగణపాలున్ జుట్టుముట్టి వివిధాయుధపరంపరలఁబొదువ నతండాభీలుండై నిప్పులురులు కన్నులతో నేరికిఁజూడరాని తేజంబుతో నందఱకు వెగడుఁ బుట్టింపుచుఁ గృపాణగదాదండధారల బలంబుల నెల్లఁ బీనుఁగు పెంటలఁజేసి నారాయణుఁగదిసి.

ఉ. ఉరమున నొక్కపెట్ట గద • నుద్ధతివైచిన నాతఁ డల్గి వి
స్ఫురితశరంబులన్ బొదివి • భూరినదంబునఁ బేర్చి యార్చినన్
మరల గణేశుఁ డుగ్రుఁడయి • మండుచుఁ జండగదాగ్రధారతో
సరసిజనాభు గుండెఁ బెలు•చన్ బగిలించె సురల్ జలింపఁగన్. 80

వ. అంత వెన్నుండు విషణ్ణుండై హరున్ జేరి యిట్లనియె. 81

చ. బిరుదుమగండు పోరు గడు • బెట్టిద మీతనితోడ సత్యసం
గరమునఁ గెల్వఁజాల మిది • కార్యముగా దిఁకఁ గుట్రఁబన్ని యే

తెఱఁగున నైనఁ జంపవలె • దేవ! యనంగ ననంగవైరి య
చ్చెరువును జెంది యిట్లనియె • శ్రీపతి కేవుఁదనర్పఁ జేయుచున్. 82

—* శివుఁడు గణపతితో ఢీకొనుట *—

మ. విసుమానంబగుఁగాదె యొక్క శిశు వీ • బృందారకశ్రేణి ని
ల్లొసకంబొప్ప నెదిర్చి తూల్చెఁ బ్రమథా•హీనప్రతాపాగ్ని నీ
రసమొప్పన్ బొలియించెఁ దావకమ•హోగ్రస్ఫారవీర్యంబు నీ
రసమున్ జేసి కలంచె నేన యిఁకఁ గ•ర్జంబొప్ప నిర్జించెదన్. 83

వ. అనిన విని శార్ఙ్గపాణి లజ్జితుండై

క. కైలాటంబునఁ దక్కఁగ, బాలునిఁ గెలువంగఁ దరమె • భర్గ! యనుచు న
న్నాళీకాక్షుఁడు శక్తుల, నోలం బొనరించి మరల • నుద్ధతిఁ గవిసెన్. 84

చ. గణపతి యంతఁ గేశవునిఁ • గ్రిక్కన ఘోరగదాప్రయుక్తభీ
షణతరపాతమొప్ప భుజ•సంధుల మోఁదిన వైరివీరమా
రణచణమైన చక్రమున • రాక్షసమర్దనుఁ డగ్గదన్ మహా
రణనమెసంగఁ ద్రుంచె నమ•రప్రకరంబు కరంబు పొంగఁగన్. 85

గీ. గణవరుండల్గి యగ్గదా•ఖండములను, దిరుగ విష్ణునిపై వేయ•గరుడుఁడొడిసి
పెక్కుతునియలఁ జేసి పే•రుక్కు మెఱసె, నర్భకుండంతఁ నాగ్రహ•నిర్భరుఁడయి

చ. ఎగసి కరస్థయష్టిహతి • నేడ్తెఱఁ బత్రరథేంద్రుమూర్ధమున్
బగిలిచి కైటభాంతకుని • ఫాలము వ్రయ్యలుసేయ నాతఁ డె
చ్చుగ మెయి నొచ్చి నేలఁబడఁ • జూచి పినాకధరుండు శూల మె
త్తగ గణభర్త యష్టిహతి • దాని ధరన్ బడవేసె నుద్ధతిన్. 87

ఉ. అంతనె యంతకాంతకుఁ డహంకృతిమీఱఁ బినాకమెత్త ర
వ్వంతయు వంతలేక యచ•లాధిపనందనకూర్మిపట్టి బ
ల్వింతగ దానిఁగూడఁ బడ•వేసి భువిన్ బరమేశు మోఁదె దు
ర్దాంతతరోరుదండహతి;•దాన హరుండు కరంబు రుష్టుఁడై. 88

—* శివుండు త్రిశూలముచే గణపతి తలనఱుకుట *—

క. అమితోద్ధతిఁగదిసి త్రిశూ,లముచే గణనాథుశిరము • లాఘవముగ ఛే
దముచేసి యార్చె జయ ఘో,షముచేసిరి ప్రమథదేవ • సత్తములంత 89

క. తప్పెటలు మృదంగంబులు, డప్పులు కాహళములును ఘంటంబులుఘంటల్
గొప్పగ వాద్యముచేసిరి, యప్పరమేశ్వరుని రణజయాశంసముగాన్ 90

గీ. శివుఁడు కోపంబుడిగి బాలు • శిరసుఁజూచి
వగచె నెంతయు దుఃఖైక • వశ్యుఁడగుచు
వీరభద్రుఁడు గుహుఁడును • విష్ణువజుఁడు
గూడ నాత్మములందుఁ బల్ • కుందిరవుడు.

— * నారదుఁడు పార్వతికి గణపతిమరణంబుఁ జెప్పుట * —

గీ. నారదుండవు డంబికన్ • జేరి మ్రొక్కి, సర్వమెఱిఁగించి యిట్లనె • జనని! యిపుడు
పట్టువిడువకు మెందేని • నిట్టిఘోర, చరితములఁగని నామె యి • జ్జగమునందు.

వ. అనిచెప్పి యంతర్ధానంబుఁ జెంద నంత నమ్మహాదేవి 93

గీ. తగునెయిటు దుర్ణయముసేయ • ధవుఁడు ప్రమథ
వరులు సురలును గూడియి • వ్వఱుస నిప్పు
డేమిసేయఁగదగు నెట • కేగవలయు
ననుచు మనమున వనరి హి • మాద్రితనయ. 94

మ. తగునే సోదరతుల్యుఁడై యలరునా • దామోదరుం డివ్విధిన్
బగతో నాదుకుమారకున్ జదుపఁగా • బల్ పన్నికన్ బన్నిమా
కగ జేజేలఁ బురస్కరించికొని దు • ష్కార్యం బిటుల్ సల్పు టి
మ్ముగ నీ పాపఫలంబులన్ గుదువరే • పొంగార కంగారునన్. 95

వ. అని తత్క్షణంబున

గీ. వేలుపులనెల్ల వేవేగ • వెతకి చంపుఁ, డనుచుఁ బుట్టించె శక్తుల • నాక్షణంబు
నమితసంఖ్యగ నవ్వార • లాయుధముల, గొనిచనిరి ద్వారభూమికి • ఘోరరీతి,

వ. అంత,

క. జయమేలని యగ్గించె వి,జయలగ్గొనరించితనియె • సకలాళిజనుల్
జయశబ్దము లొనరింపుచు, నయముగఁ గొండాడి రద్రి • నందన ఘనతన్. 97

చ. శివుఁ డటఁ దానొనర్చిన య • చేష్టకుఁ జాలఁగఁ జింతచేసి యు
ద్భవమగుచున్న దుఃఖమును • బాఱఁగఁదోలి గిరీంద్రకన్యకా
భవనముఁ జేరఁబోవకయె • పన్నుగఁజేరె సభాలయంబు నా
దివిజులు గ్రమ్మరన్ బయలు • దేఱుచునుండఁగ నొక్కపాటునన్. 98

గీ. ఖంజ కాళి కరాళి బగళయు ఛిన్నమస్తయు విలంబమస్త ధూమవతి సిద్ధ
విద్య మాతంగియును దారవిద్య కుబ్జ, ఆమహావిద్య మున్నగునామ్నాయముల.

సీ. వెలయు శక్తులు వేనవేల్ వింటికెగసి, క్రోధఘూర్ణితమూర్తులై ఘోరరీతి
నగ్నిదరికొని మండెడు నట్టులేచి, సకలదిక్కుల నరయుచు సత్వరమున.

చ. నలుకుఁడు త్రుంచుఁ డడ్డపడి నాకచరాధములందు నొక్కనిన్
బలివఁగనీయకుండుఁ డిటఁ బట్టిపలార్పుఁడటంచు శక్తులే
డెల నలుమూలలన్ గవిసి తేఁకువ మూఁకలఁ జుట్టుముట్టఁగా
మఱకువనొంది నాకచర మండలి యొండెడఁ గాంచకార్తులై 101

చ. ఒదుగుటకైన లేదు తెరువొండెడ పీరలనోటఁ గూలనే
యదనుఘటిల్లె నిప్డు ప్రలయంబగు కైవడిఁదోఁచె నెట్టులీ
యది గడువంగ నేర్తుమని యార్తినిఁ గుంది పురందరాదులుక్
బెదరుచు నాల్గుమూలలకు వీఁకుఁడులై పరుగెత్తిరత్తఱిన్. 102

క. ఎచ్చోటకేగి కనుఁగొనఁ నచ్చోటనాశక్తులడరి యాస్యకుహరముల్
విచ్చి సురావళినెల్లనుఁ విచ్చలవిడి మ్రింగుచుండ వెఱపొందికడున్. 103

క. మొఱ్ఱోయనియెడి వారలు, కుఱ్ఱలనిఁకఁ జూడమనుచు గొణఁగెడు వారల్
దుఱ్ఱునఁ జెదరెడువారలు, మిఱ్ఱుంబల్లంబుఁ గనక మిడికెడువారల్

—* విష్ణ్వాదులు మునులను బార్వతీదేవియొద్ద కనుపుట *—

చ. గొదగొని శక్తులిట్టు లతికోపనలై ప్రమథామరావళిన్
గదిసియుదీర్ణభంగి నురుగంగనొనర్చుచు నార్చుచున్ గడున్
మనమున వీరనృత్తము లమర్చుచుఁ గేరుచు సంహృతిక్రియా
స్పదలయి మీఱుటన్గని యజప్రముఖామరవర్యు లేకమై 105

గీ. తలరి యంబిక చేసె నీ దండనంబు, మనకు నెల్లర కిద్దాని మాన్పఁదరమె!
ఆ జగన్మాత కెప్పుడీ యలుకదీరు, నంతవట్టిటు సంక్షోభమమరియుండు.

చ. అనియుఁ బరాంబఁజేరుటకు నాత్మమునం దగు దీములేక తా
ర్మునులను నారదున్ బిలిచి భూధరరాజసుతాగృహంబుఁ దీ
ర్పను బనుపంగ వారలు గౌరంబు భయంబును భక్తిగ్రాల న
జ్జననినిఁజేరి మ్రొక్కి యిటు సాంత్వనమొప్పఁగఁ బల్కి రిమ్మగన్. 107

—* మునులు పార్వతీదేవిని శాంతింపుమని నుతించుట *—

చ. శివ! జగదంబ! చండిక! విచిత్రకళామయమూర్తి! దివ్యవై
భవ! శుభకీర్తి! శక్తి! శివభామిని! నీవ జగత్ప్రసూతివై
యవనసమర్థవయ్యుఁ బ్రళయావహవౌదువు తల్లి! శాంతిఁగా
న్మ! వికలమయ్యె సర్వజగముమున్ బ్రతికింపు! ఘృణాస్వరూపిణీ! 108

గీ. ఇట్లు నుతియించి మ్రొక్కిన యీశురాజ్ఞి
దివ్యమునులను గనియు నెద్దియును బలుక
కున్న నంబనుగని జోహారొసఁగి మరల
నంజలులఁజేసి యిట్లని రపుడు మునులు. 109

క. క్షమియింపుము పరమేశ్వరి!, క్షమియింపుము సకలలోకజననీ! యిఁక నే
రములన్ దావకసంతానమెకద! యీ జగమఖిలమోర్వ శివ యంతన్.

—* పార్వతీదేవి గణపతిని జీవింపఁజేసిన శాంతిఁ గావింతు ననుట *—

క. ఇంచుక కనికరమున మన్నించి యిటుల్ మునులతో నని యిడు నాదు సుతుం
డంచితముగ జీవితుఁడై, మించిన తేజంబు మెఱయ మెలగెడు నేనిన్. 111

క. వానిని మీరెల్లరు సన్మానముతోఁ గొలుచునెడల మాన్పద నీ మీ
దీనత యని నుడువఁగ నమ్మానులలరి చెప్పిరా యమరవర్యులకున్ 112

గీ. వారలును సంతసించి యవ్వామదేవు, కడకుఁజని యవ్విధంబెల్లనుడివిమ్రొక్కి
దయనుగోరిన నాతఁడుదారబుద్ధి, తోడ నిట్లనిపల్కె సంతోస మొదవ. 113

గీ. జనుఁడు దగ్గిఱఁగూరిచి చక్కనందుఁ, దొలుత నేజంతు వగుపడుఁ దొడరిదాని
శిరసుఁదెగవేసి యిక్కళేబరమునందుఁ,గూర్పుఁడద్దానఁగూర్షులుగొనలుసాగు

క. అని సెలవీయఁగ నింద్రాద్యనిమేషులు బాలువిగ్రహముఁదెచ్చి రయం
బునసీటఁగడిగి యర్చనమును జేసి నితాంతహర్షపూర్ణాత్మకులై 115

ఆ. ఉత్తరాశకై మహాద్యమంబున నేగఁ, గరటి యేకదంతకంబొకండు
గానుపట్ట మస్తకంబు ఛేదించి యచ్చటికిఁదెచ్చి కూర్చి శంభుఁజూచి 116

—* శివుఁడు గణపతిని జీవింపఁజేయుట *—

ఉ. దేవ! జగంబులెల్ల భవదీయ మహాజముచేతఁ బుట్టి సు
శ్రీవిలసిల్లుఁగాదె యిటు చెల్వగు తావక తేజమిందు సం

భావితరీతిఁ జేర్చియిఁక • బాలుని జీవితుఁజేయుమన్న భ
ద్రావహమూర్తి తత్తనువు•నం దమృతాంచిత దృష్టినించుడున్ 117

గీ. అంత నిద్దురమేల్కాంచి•నట్లు బాలుఁ, డలఁత యొక్కింతలేక యొ • హాయియలర
జీవితుండయి కూర్చుండె•జెలఁగిదివిజ,వరులు మునులును సంతోష•భరితులైరి.

—* పార్వతీదేవి శక్తుల మరలుపుట *—

క. గిరిజాదేవికి బాలుని, సరగునఁ జూపింప నాపె • సంతోసమునన్
గరమలరి సురలఁ బ్రమథులఁ, గరుణాలోకనములొప్పఁ•గాంచెఁ బ్రియమునన్.

చ. కడువడి సంతసంబెసఁగఁ•గా సుతు నక్కునఁజేర్చి మోము ము
ద్దిడి రుచిరాంబరంబులను • నిద్ధమణీమయభూషణంబులన్
బెడఁగుగనిచ్చి దీవెనలఁ • బేర్మి నొసంగెఁ దదాజ్ఞతోడ ము
న్నడరిన శక్తులెల్లరు ద•యాస్పదలౌచుఁ దొలంగిరప్డనిన్. 120

మ. సురలప్డీశ్వరుఁ దోడితెచ్చి సుతునిన్ • జూపించి రంతన్ మహే
శ్వరి యానందితచిత్తయై సుతు నిజే•శానాంకమందుంచ న
ప్పరమేశుండును దచ్చిరంబుపయి దీ•వ్యత్ప్రేమబంధంబునన్
గరమున్ జేరిచి ముద్దుబిడ్డఁడని బా•ల్గారాబమేపారఁగన్. 121

....* శివుఁడు గణపతికి బ్రహ్మదేవునితో నుపనయనము సేయించుట *....

గీ. వీఁడు ప్రమథగణేశుఁడై • వెలయునని త్రి
శూలము నొసంగి బమ్మను•జూడ నతఁడు
శివుని చిత్తమెఱింగి వే•దవిహితప్ర
కారముగ నుపనయనంబు • గరిమఁగూర్చె. 122

వ. నిఖిలామ్నాయచయంబుతో గాయత్రినిచ్చి కుండికయు నక్షమాలయు నొసం
గెఁబరమేశ్వరియు నమూల్యరత్నాభరణంబులతో సశరచాపగదాఖడ్గంబుల
నొసంగి గారవించె. దామోదరుండు నామోదంబున నిభ్యసౌరభ్యవిభా
సితంబగు వనమాలయుఁ జక్రంబునొసంగి మన్నించె నంత సకలామరప్రముఖ
వర్గంబెల్ల నగ్గణాధీశున్ గాంచి నమస్కరించి యనేకరత్నోపదలర్పించి
యర్చించిరంత గణేశుండుసంతుష్టుండై నిజజనకాంఘ్రిపద్మంబులకుఁ బ్రణమిల్లి
హరివిరించనులకును నారదాదిదివ్యమునులకును వందనంబిడిన వారందఱా నం
దితులై పెల్లుగ నాశీర్వదించి ప్రేమించిరంత శివుండు పుత్త్రిన్ జూచి 123

గీ. బాలకుఁడవయ్యు నీవిట్లు • ప్రౌఢవిక్ర, మంబు నెఱపితి శక్తికొ•మరుఁడవౌట
నీకఁ జిరంజీవివౌచు గ•ణేశుఁడవయి, సుఖములొందుమునిచ్చలు•సుభగమూర్తి

....* శివుఁడు గణపతి కగ్రపూజ్యత నొసంగుట *....

వ. మఱియును

ఉ. నేనును విష్ణు వీనలువ • నెట్టన లోకమునందు సర్వస
న్మానములోడఁ బూజలను • మానుగఁ గొందుమొ యట్లె నీవురున్
శ్రీనెఱయంగ సర్వసుర•సిద్ధపిశాచరమానుషోరగా
ళీనియతార్చనంబులను • లీలగనొందు మనిందితోన్నతిన్. 125

వ. అందుఁగూడ.

క. మాకన్నను దక్కిన సుర, లోకంబునకన్న నీవు • లోకమున మొదల్
చేకొనెదుగాక, పూజల, శ్రీకరగుణసాంద్ర! సర్వ•సిద్ధగణేంద్రా! 126

క. విను మఖలకార్యముల నా, దిని నిను బూజించి జనులు • దృఢతఁ గ్రియాసి
ద్ధినిఁగొనెదరు విఘ్నంబులఁ, గనకుండెద రెపుడు దేవ•గణపతి! జగతిన్.

—* శివుఁడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. భాద్ర శుద్ధచతుర్థి నుద్భవముఁజెంది, నాఁడవగుట నాదివసంబు•నన్ ద్వదర్చ
నంబు నేమంబుగాఁగ నొ•నర్తు రెల్ల, వారు వారికి మేలు సే•కూరఁగలదు.

గీ. సింధురాస్యుఁడవౌటచే•సిందురమునఁ, బూజితుఁడవయిమిక్కిలి•పొంగుఁగాంతు
వట్లె దూర్వాఙ్కురార్చల• నధికమైన, హర్షమొందెద వార్యాము•ఖాబ్జహేళి!

క. ప్రతివత్సరమున భవదవ, చితి నిత్తిథియందు భక్తిఁ • జేయఁగవలయున్
బ్రతిజనుఁడును జేయనిచో, వెతపడు నవ్వాఁడు విఘ్న•వేధితుఁడగుచున్.

ఆ. ఈ చతుర్థినుండి • యేడాదివఱ కిట్లు, నీ సమర్చనంబు • నిత్యమును నొ
నర్చు టిది వ్రతంబు • నగజాకుమారక!, సర్వసిద్ధిదంబు • శర్మకరము. 131

వ. అద్దాని విధానం బెఱింగింతు వినుము.

ఆ. భాద్రసితచతుర్థిఁ • బ్రాతరారంభకా, లమున వేగ మజ్జ•నము నొనర్చి
నిత్యకర్మములను • నెఱవేర్చి విజ్ఞులౌ, బ్రాహ్మణులను బిల్వ•వలయు భక్తి.

క. మృత్తికతో నేనియు భా, స్వత్తరధాతువుల నేనిఁ • బవడముతో నేన్
జిత్తాకర్షకముగ గణ, సత్తమ! నీ విగ్రహంబు • సలుపఁగవలయున్. 133

ఆ. మంటపం బమర్చి మంచిగ నీవిగ్ర, హముఁ బ్రతిష్ఠ చేసి యర్చనంబు
సల్పవలయు షోడశపరి కారోపచా, రముల మంత్రపూర్వకముగ విధిగ. 136

సీ. మల్లె మొల్లయు బొండుమల్లె సంపఁగి జాజి, విరజాది నాగకేసరము కొండ
గోఁగు మోదుగు రేల గోరంట సురపొన్న, పొన్న మంకెన తుమ్మి పొగడ గడిమి
మొగలిమున్నగు వాని పూలఁ బొందమ్ములఁ, జెందొవ ప్రోవుల శ్రీతులసియు
మాతేడు జమ్మి యమ్మామిచి విష్ణుక్రాంత, యుమ్మెత్త దానిమ్మ యుత్తరేణి

గీ. రేగు జిల్లేడు వాకుడు రేల దేవ, దారి వావిలి రావి గన్నేరు మద్ది
మామిడియు జాజి గలిజేరు మరువము మొద, లగు తరుల పత్రిఁ బూజ సేయంగవలయు

వ. మఱియు నీకు దూర్వాఙ్కురార్చనంబందు వితస్తిమాత్ర ప్రమాణంబులుగను త్ర్యంగంబులుగను మూలవర్జితంబులుగనుండు దూర్వాఙ్కురంబుల నూట యొక్కటిఁగానిఁ బతాంతరంబందు నిరువదియొక్కటిఁగాని యర్పించి పూజింపవలయును.

గీ. చెలఁగి యిరువదియొక కుడుములను నరఁటి
పండ్లు టెంకాయలును జామపండ్లు వెలగ
పండ్లు చెఱకులు నేరేడుపండ్లు దాక్ష
పండ్లు నైవేద్య మిడవలె భక్తి మెఱయ. 137

వ. అనంతరంబందు.

గీ. భక్ష్యభోజ్యాదియుతముగఁ బ్రణవ ముచ్చ, రింపుచు మహానివేదనం బింపుమీర
చింపవలెనంత బ్రాహ్మణశ్రేణితోడ, నా ప్రసాదంబు భుజియింపనగు జగమున

వ. ఇట్లొక వత్సరంబు పూజించి వ్రతంబు సల్పి యవ్వల నుద్యాపనంబు సేయవలయు నద్దాని విధం బెఱింగించెద.

—* గణపతి వ్రతోద్యాపన విధానము *—

గీ. అస్థలో వటువాతఁ దోయంబులాడి, మంటపంబునఁ గలశంబు మర్చి స్వర్ణ
ఘటితమౌ భవదీయ విగ్రహము వస్త్ర, యుగ్మమున నుంచి పూజించుటొప్పనంత

గీ. స్థండిలముఁ గూర్చి యం దష్టదళమునందు
నగ్గిని ప్రతిష్ఠచేసి వేదాభిహిత వి
ధానముగ హవనము చేసి ద్వాదశాగ్ర
జన్ములకును సువాసినీ జనములకును. 114

గీ. వటుయుగమునకుఁ దనివిగ ♦ భక్ష్యభోజ
నమును దాంబూలదక్షిణల్ ♦ క్రమముగా నొ
సంగి శ్రీ వేగి యమ్మహో♦సటి యహంబు
నందు నుద్యాసనంబు సే♦యంగవలయు. 142

వ. అటుపిమ్మట నక్కలశంబును సవస్త్రయుగ్మంబైన సౌవర్ణప్రతిమను దక్షిణతో నాచార్యునకొసంగి యాశీర్వచనంబుఁ బడయవలయు నీయది యుద్యాపనవిధానంబిత్తెఱంగెవ్వరాచరింతు రట్టివారు విఘ్నలేశంబేనిఁ గాంచక సర్వసిద్ధులన్ జెంది యఖలసుఖంబులఁ దనియుదు రిదిసత్యం బెల్లవర్ణంబులవారలు స్త్రీలు పురుషులీ వ్రతంబాచరించి వాంఛితార్థంబు లొందుదురుఁగాకయని యంతఁ దత్రత్యదేవమునివరులెల్లరుఁ బ్రత్యయ మొప్పార నమ్మహావ్రతం బీశ్వరసాన్నిధ్యంబున నెరపి గణనాథు ననేకసువస్తువిస్తారంబుల నర్చించి కృతార్థులగుడు నమ్మహోత్సవంబెల్ల నీక్షించి యమ్మహాదేవరాజ్ఞి యత్యంతానందంబునఁ బొదలె నయ్యవసరంబున దేవదుందుభిధ్వానంబులేపు మిగిలిసెలఁగె గంధర్వాప్సరోగీత నృత్తంబులు బహుభంగుల వెలసెఁ బుష్పవర్షంబులు గురిసె నంత నారాయణప్రముఖాఖిలగీర్వాణశిరోమణులును మునులును దమపరిజనములతోఁ బరమేశ్వరానుమతి స్వస్థానంబుల కరిగిరి మహేశ్వరుండును సంతుష్టయగు మహేశ్వరిన్ గారవించి లోకరక్షార్థ మఖలసౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండెనని సూతుండు శౌనకాదిమునులన్ గాంచియిట్లనియె. 144

క. ఈవిఘ్నేశానజనుః, పావనచరితంబుఁ గూర్మిఁ ♦ బఠియింప వినం
గా వఱలున్ సిద్ధులు నానావిభవోన్నతులతో జ♦నంబులకు భువిన్. 144

క. అనవిని మునివరు లపు డిం,కను శుశ్రూషులయి యని ర♦కలుషచరిత! నీ
కనదమృతరసమయోక్తుల, వినిపింపుము మాఁదికథను ♦ వేడుక నిటులే.

చ. గిరివరకన్యకాశివు లొ♦గిన్ సుతయుగ్మముతోడ సంబరం
బురువుగ నొందుచున్ గరము ♦ నున్నతినుండిరి తారకారిసిం
ధురముఖులున్ బరస్పరము ♦ తోసము నివ్వటిలంగఁ జేష్టిడిన్
వఱలుచు నుండి రెంతయు సు♦పర్వవరుల్ దముఁగాంచి మెచ్చఁగా. 146

క. సర్వగణేశ్వరపట్టము, శర్వుం డార్యయును స్వాత్మ♦జన్ములయిన నా
యిర్వురలో నొకనికిఁ గడు, హర్షగఁ గట్టన్‌దలంప ♦ నంత రయమునన్.

క. శరజన్ముఁడు దనకనియున్, గరివదనుఁడు దనకె యనియు • గాఢస్పర్ధా
భరులై తలిదండ్రుల వేసరఁజేయఁగ నరసి యొక్క • చక్కటివారల్.

—* శివుఁడు గణాధ్యక్షపదమునకు భూప్రదక్షిణంబు పణంబుగా నేర్పఱచుట *—

గీ. కొడుకులను బిల్చి యని రిట్లు • గొంకులేక
యెవఁడు మీయిద్దఱందు భూ • యిష్టశక్తి
భూప్రదక్షిణ మొనరించి • మొదట నిటకుఁ
జేరు వానికిఁ బట్టంబు • చెందఁగలదు. 149

క. ఇది మేమొనరించిన ప్రన్నిద మీయది మీర లెవరు • నెఱవేర్చిన న
య్యది వానికిడెదమనఁ బ్రేర్మదమునఁగదలెను గుహుండు•పుడమిఁదిరుగఁగాన్.

వ. అంత నవ్విధంబారసి హేరంబుండు లంబోదరుండౌటను మిగులఁ జింతించి.

చ. అటమటఁజెంది కుంది తన • కయ్యది దుర్లభమంచు నమ్మదో
త్కటముఖుఁ డప్డు సేయునది•గాంచక యొక్క యుపాయమెంచి యా
రటఁగొని తల్లిదండ్రులఁ ద్వ•రన్ దరిసించి కడున్ బ్రపత్తిలం
పటుఁడయి మ్రొక్కి యిట్లనియె • మంజుతరోక్తుల యుక్తి పెంపునన్. 152

శా. తల్లీ! తండ్రి! భవత్పదాబ్జముల ను•ద్యద్భక్తిఁ బూజింప నే
నుల్లంబందుఁ దలంచినాఁడఁ గరుణన్ • యోజించి యద్దాని నా
కుల్లాసం బిడుడంచు నాజ్ఞఁగొని ర•త్నోద్దాత్తపీఠిన్ విరా
జిల్లన్ వారలఁజేర్చి కొల్చి ప్రణుతి • స్తోమాభిరామాకృతిన్. 153

గీ. వెరవునఁ బ్రదక్షిణంబుల • నిరువదొక్క
మాఱు లొనరించి మ్రొక్కి యి•మ్మాడ్కిఁ బల్కె
గట్టుఁ డీఁక మీరు నాకు సా•కతము మెఱయ
సకలగణనాథపట్టంబు • సత్వరముగ. 154

మ. అనినన్ వారలు నీవె ముందు సకలా•హార్యాటవీతీర్థప
త్తనవిస్ఫూర్జిత భూస్థలిన్ దిరిగి రా•తథ్యంబుగా నీకె య
ఘునపట్టంబు నొసంగువార మన న•గ్గంధేభవక్త్రుండు పా
వనమా నాకృతి సల్పినాఁడ నసకృ•ద్వారంబు లంబాపితల్! 155

ఆ. అనిన నిందయుండి • యవని నెట్టులఁజుట్టె, వచ్చినాఁడవనిన • వక్రతుండుఁ
డనియె యుష్మదంఘ్రి•వనరుహార్చనమును, దమప్రదక్షిణములఁ•దలఁపుఁడాత్మ

చ. ఇరువదియొక్కమాఱు తమకిచ్చు ప్రదక్షిణ వందనంబులన్
నరవిగ నల్పి భూభ్రమణ సత్ఫల మిర్వదియొక్కమాఱు నే
వెరవునఁగాంచె శాస్త్రములు వేదము లిక్కరణిన్ వచింపఁగా
నరయరె యేటికిత్తెఱఁగు నాలముసేయ జగత్కుటుంబకుల్! 157

గీ. తల్లిదండ్రుల సన్నిధి నుల్లసిలుచు, వేఱుభూముల కేగుట వెఱ్ఱిగాదె?
వెరవిడి కుమారుఁడిప్పట్లు పెరిమెయమరె, నాకు మీకృప నిట్లు సుశ్లోకులార!

సీ. తల్లిదండ్రుల పాదోదకముఁ బోలంగలే, దాకాశగంగా మహాజలంబు
మాతాపితలతోడ సరిమానతఁ గనజాల, రఖిల గీర్వాణచూడాగ్రమణులు
జననీజనకుల పూజనముతో సరిఁబోల, దేదేవపూజనం బేని బుడమి
పూర్వపుణ్యములేక పొసఁగునే యెవ్వారి, కవ్వారి పూజనంబడ్డిలేక

గీ. తమకు నేఁజెప్పవాఁడనే తథ్య మరసి
సరళమతి యుష్మదుక్తి సౌష్ఠవము నెంచి
సేయుఁడిఁక గణమూర్ధాభిషక్తుఁగాఁగ
జాగుసేయక నను గృపాజలధులార! 159

— * పార్వతీపరమేశ్వరులు గజాననునకు గణేశపట్టంబుఁ గట్టుట * —

వ. అనినంత.

క. నూటియగు సామజాస్యుని, మాటలను దదీయబుద్ధి మత్కృతిని మదిన్
బాటించి పార్వతీశివు, లాటంకములేక పూని రట్లొనరింపన్. 160

గీ. నగరుఁ గైసేయఁబంచి గణములఁ బిల్వఁ
బంచి యాక్షణమందు నిబ్బరపు పూనిక
గంధసింధురవదనునిఁ గరుణతోఁ గ
నత్కనకపీఠి నుంచి గానములు సెలఁగ. 161

వ. దివ్యగంగాకృపీటంబుల నభిషేకించి దుకూలపరిధానోత్తరీయంబులఁ గట్ట
నిచ్చి నవరత్నఖచితాష్టాపదకిరీటకుండలోర్మికల ముక్తాహారంబుల వివిధమణి
భూషణంబుల నొసంగి యఖిలగణాధినాథపట్టంబుఁగట్టి రాసమయంబున సర్వా
మరులును బ్రమథభూతగణంబులు హేరంబు ననేకవిధంబులఁ బూజించి కొలిచి
రంత షడాస్యుండు వేగంబున నిలామండలం బెల్లఁదిరిగి చూచుచువచ్చి తల్లి
దండ్రుల కెఱిఁగించినఁ గ్రౌంచారి కవ్వారలట జరిగిన వృత్తాంతంబంతయుఁ

దెలిపిన సతండు బమ్మెరవోయి యఖిలక్షోణీప్రదక్షిణాయాసక్షోభితుండై నను
బిశ్వారిబుద్ధివై శద్యంబున కలరి తితిక్షన్ గొని మిన్నకున్నంతఁ గొన్నిదినంబుల
మీఁదట.

—* విశ్వరూపుఁడు తనకూఁతుల నిర్వురను గణపతికిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

గీ. విశ్వరూపప్రజాపతి • విఘ్ననాయ
కునకుఁ దనపుత్త్రికల నీయఁ • గూర్మితోడ
వచ్చి శివునర్థిఁగోరుడు • వామదేవుఁ
డనుమతింపఁగ నాతఁ డాహ్లాదమొంది. 163

చ. హిమగిరిజాశివానుమతి • నీద్యుఁడతండు మహోత్సవంబుఁ బె
ల్లమరిచి సిద్ధి బుద్ధియను • నాత్మజలన్ గణభర్త కిచ్చి యు
క్తముగ వివాహమున్ సలిపెఁ • గాంచనగర్భునిదొట్టిమేటులౌ
నమరులు మానులున్ ఋషులు • హర్షమునొంది చెలంగిరెంతయున్ 164

చ. తళుకు మెఱుంగు చూడ్కులును • దద్దయుముద్దులు గుల్కునెన్నడల్
బెళుకుహారంగు బంగరవు • బింకపు గుబ్బకవల్ గడున్ గడున్
హులికిగఁదోఁచు నెన్నడుము • లొప్పెడునొప్పుల కుప్పలౌసతుల్
బలితపుబాళిఁగొల్వ గణ • పాలకుఁ డొందెఁ గడిందిసౌఖ్యముల్. 165

—* గణపతి కిద్దఱు భార్యలం దిద్దఱు పుత్రులు జన్మించుట *—

గీ. కొంతకాలంబు జరుగ నా • కోమలాంగు
లందు సిద్ధికి క్షేమాఖ్యుఁ • డల్లబుద్ధి
కమరలాభాఖ్యుఁ డాత్మజు • లవతరించి
మించి రంచితవైభవా • మేయులగుచు. 166

వ. అటమీఁదఁ బార్వతీపరమేశ్వరులు వధూద్వయంబులతోడనొప్పు పుత్త్రిద్వ
యంబుతోడను నిరతిశయనిత్యానందంబునఁ బొదలుచుండి రిచ్చరిత్రం బఖిల
పాపఘ్నంబు భోగమోక్షప్రదం బిద్దాని నాదరంబునఁ జదివిన వినినవారలందు

—* ఫలశ్రుతి *—

సీ. విద్యార్థియగువాఁడు • విద్యను జెందు ద్రవ్యార్థియానతఁడు ద్రవ్యంబుఁజెందుఁ
గన్యార్థియగువాఁడు • గన్యను బెండ్లాడుఁ, బుత్త్రార్థియగువాఁడు • పుత్త్రులఁగను

భోగార్థియగువాఁడు భోగములన్ జెందు, మోక్షార్థియగువాఁడు ముక్తినొందు
రాజ్యార్థియగువాఁడు రాజ్యమార్జించు యశోర్థియానాతఁడు యశముఁబడయు

గీ. రుగ్ణుఁడై కుందునట్టిఁ డారోగ్యమొందు
ఋణభరాక్రాంతుఁ డొందును ఋణవిముక్తి
గొప్ప యిక్కట్టులందు గగ్గోలువడెడు
వాఁడు నిర్వృతిఁ జెందును వాస్తవంబు. 169

వ. అనిచెప్పిన సూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! యింకను బార్వతీశ్వ
రులలీల వేఱొక్కఁ డెఱింగింపుమనుటయు నతం డిట్లనియె.

క. శుంభద్భుజవిక్రమసం,రంభులు జంభారిముఖసురభయంకరులా
శుంభనిశుంభాసురులు వి,జృంభించి జగంబులేఁచ సేఁగొని సురల్. 170

—* బ్రహ్మదేవుఁడు శుంభనిశుంభ వధకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

సీ. ధాతకడకేగి యవ్వారి దౌష్ట్యమెల్ల, నుడువ నాతఁడు గనలి యనన్యానమైన
వారివరబల మారసి వామదేవు, వలని కేతెంచి వారి కా వరముఁదెలిపి.

ఉ. వీరల కేను మున్ను పృథివీధ్రసుతా ప్త! వరం బొసంగితిఁ
బూరుషులేరు వారలను బొంకమణంపఁగఁజాలనట్టుగా
సారసగంధి పూరుషుల సంగతిఁ జెందని జోటివారలన్
మారణమున్ బొనర్చునటు మంటయదయ్యె జగత్త్రియంబునన్. 172

చ. ఇలఁగల పైదలుల్ సలుపు సెంతయు దుర్లభ మిట్టికార్య మీ
లలిత భవత్పురంధ్రియె లోలత్కరుణామతి యొక్క కన్యయై
చెలఁగి వధింపఁగావలయుఁ జెచ్చెర ఘోరనిశాచరద్వయిన్
ఛలమెదియేనిఁ బన్ని త్రిదశపప్రియమున్ బొనరింపు మీశ్వరా! 173

—* శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ గాళియనిన నామెగినిసి నిష్ఠురోక్తులాడుట *—

సీ. అనుచుఁ బ్రార్థించినట్టి స్వయంభుమూర్తి, కవ్వరంబిచ్చి పంపి నిజాత్మమందు
వెరవునరయుచు నొకనాఁటి వేళఁగాళి, యనిహసించెరునిందించినట్టు లుమను

తే. అనుడి విన్నతోడనె యగాత్మజ వెగ్గలమైన యలుకఁదన్
బూని మహేశు రోషభర పూరితదృష్టులఁజూచి యిట్లనెన్

గానవె నాఁటనుండి ననుఁ • గాళిగ నీకిటుఁ బ్రీతిలేనిచో
మానక యిన్నినాళ్ళిటుల • మ్రాన్పడ నేల కలాదభూషణా! 176

ఉ. కూరిమిలేని నాదురతిఁ • గోరుదుపీవెటు లిక్క తాననే
మారునిఁగాల్చిపోయి తను • మానముసేయక నేన ముగ్ధనై
చేరితిఁ బట్టుఁబట్టి యిటు • చెల్వగు నేచెలియేని బానసై
పూరుషుఁగోరి చేరు నది • పొందు నవజ్ఞ దృఢంబుగా ధరన్ 176

చ. మగనికిఁ బ్రీతిలేని యల•మానిని జవ్వనమేనిఁ జెల్వమే
నగు వనిఁగాయువెన్నె లటు • లక్కట! యెట్టిసుఖంబులేనియున్
మగువల కింపొనర్పవిఁక • మంచిగఁ గాంతుఁడు గారవించకే
వెగటుఁగొనంగ నిక్కముగ • వెక్కసమా తను వెంచి చూడఁగన్ 177

గీ. కానఁబాసెద వేగనీ • కాలవర్ణ, తనువు వేరొకఁడేనియుఁ • దనువుఁదాల్తుఁ
దాల్పకుండిన నేమని • తల్లడిలుచుఁ, బాన్పువిడియవ్వలకునేగి • పద్మగంధి 178

ఆ. వెక్కి వెక్కి యేడ్చి • విభునకిట్లను దేవ!, సెలవుచేయు తపముఁ • జేయుదా
ననుచు గద్గదస్వ • రాంచితమై వేఁడు, కొనఁగఁజూచి విశ్వ • గురుఁడు వెలచి,

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిని బ్రతిమాలుట *—

ఉ. కెందలిరాకుఁబోఁడి! యిటు • కేళిగ నాడిన నా నుడిన్ మనం
బందుఁ దలంచి యల్గెదవె? • యందముఁ జందమునందు నీకు నే
సుందరి యాడురాఁగలుగుఁ • జూడఁగఁ దప్పదియేని నాదు వా
క్కందుఁ గనన్ బడన్ సయిపు • మంఘ్రులబ్రాలి యొనర్తు సేవలన్. 180

ఉ. నీయెడ నాకు వేడుక జ • నింపకయున్న నిఁకెందుఁగల్గునో
పాయక యెంచు మాత్మమున • భామరో! వేపుఋ చెప్ప నేల? యా
స్థాయదనంతవిష్టపవి • భాసితసంతతి కీవు తల్లివై
శ్రీయలరారుచుందు విఁక • సిద్ధము తండ్రిని నే నెఱుంగుమా! 181

గీ. అట్లగుటఁ జేసి నీయందు • నరతి నాకు, నెట్టులేర్పడు నిఁక మన • యిద్దఱందు
సురతలాలస మరునిచేఁ • జొప్పడినది, కా దతనికన్నమున్న జ • గంబుపొడమె.

గీ. విను పృథగ్జనరతి కలి • వేణి! పంచ, బాణుఁ గారణుఁగాఁగ నే • ర్పఱచినాఁడ
నటులుగాకున్న మన్మథు • నస్తమింపఁ, జేసి నినుఁ బెండ్లియాడుట • సిద్ధమగునె!

క. మరుఁడును నను వేల్పులతో, సరిగఁ దలఁచి కలఁచి భస్మసాత్కృతుఁడయ్యెన్
గిరిజ! జగత్త్రాణార్థం, బరయుము మన యిర్వురకు విహారం బవనిన్. 184

ఉ. ఇత్తఱిఁ బల్కఁగూడ నిఁక నేదియొగాని జగచ్ఛుభార్థమే
హత్తిగఁ దోఁచుచున్నది భవాద్దాత్మవశంబయి పొల్చు నింతలో
చిత్తరి! రిత్తయల్క నిఁకఁ జెంపొనరింపకు సాకతమ్ముగన్
జిత్తమునందు నీ చరణసేవకుఁగాఁగ నెఱుంగవో ననున్. 185

సీ. ఇట్లు పరిపరివిధముల నీశ్వరుండు, గట్టురాచూలి కాత్మవైకల్యమణఁపఁ
జాల వాచాలత దనర్చ సాంత్వనంబు, చేసినను దేఱక నితాంత చింతతోడ.

తే. వేఁడినిట్టూర్పు విడిచి పూఁబోఁడి యనియె
యిచ్చకములాడి నన్నింక నేచఁబోకు
నీదు చాటూక్తులకు లోఁగి నేను దెలివి
మాలి వంచింపఁబడితి నీలీల నిపుడు. 187

సీ. మగనికిన్ బ్రియగాకున్న మగువప్రాణ, ములను బాయఁగఁదగునట్లు పూనకున్నఁ
దెగినదని యెల్లవారలు నగుదురెందు, నవని యున్నంతకాలంబు హాలహాలగళ!

ఉ. ఎంతయు నీకు నాతనువు హేయముగాఁ గనుపట్టుచున్న ది
ప్డింతటి కోర్చి నన్నిటులఁ నెల్లిదమాడెదె కాళియంచు? నే
నింతటి నల్పుదాననగు టెంతయు దోసము నీది లేదు త
న్వంతము సేయుదున్ జదురులాడకు నీవిఁక మేటి మచ్చికన్. 189

— * పార్వతీదేవి తపంబు సేయుటకై శివుని సెలవడుగుట * —

సీ. స్త్రీలయందిట్లు కార్ష్ణ్యంబు చెడ్డయనుచు, ఘనులు పలుకుదు రద్దాన గాఢతపము
చేసిపాయుదు నైల్యంబుఁ జెలఁగి యిచట, నుండఁగానోవ యడ్డంకి యుడుగుమార్య!

తే. అనినవిని శంకరుఁడు దరహాస మధుర, నిట్టులనె విరిఁబోఁణి నీ కేల తపసు
పాయఁగాఁ జేతుఁ గార్ష్ణ్య మిప్పాట నేను, లేక నీవేని బాయఁగఁ లేవె చెపుమ.

వ. అనిన మహాదేవి యిట్లనియె.

ఉ. ఒల్లను నీసహాయ మదియొల్లను నాదు విభూతి నొందఁగా
నుల్లము శాంతినొంద దటు లుగ్రతపస్సొనరించి కాళిమన్
బొల్లుగ నుజ్జగించెదను బొచ్చెముజోలిఁ దలంప నీకిఁకన్
జెల్లదు దేవ! వేగ దయసేయుము సెల్విఁక జోతచేసెదన్. 192

గీ. అనుడుఁ దప మెవ్వరినిఁగూర్చి • యాచరింతు
వబ్జముఖి! యన్న నామె • యిట్లనియె మరల
దేవ! నినుఁగూర్చియే చేతు • దివ్యతపముఁ
గాంచెదన్ గాంచనాకార • గాత్ర మేను. 193

—* శివుని సెలవొంది పార్వతీదేవి తపం బొనరింప హిమాద్రి కేగుట *—

క. అనిన మహాదేవుఁడు దే, వినిఁ గని చిఱునగవు నగుచు • వేల్పుల కార్యం
బును ఘటనసేయుటకు వల, దని నిర్బంధింపకున్న • నార్య! రయమునన్. 194

క. క్రందుకొనునట్టివగతోఁ, గంది ప్రదక్షిణముచేసి • కాంతుని విరహా
ర్తిం దవులచేసి హిమనగ, ముం దఱిసి గిరీంద్రమిథున • మును గని ప్రీతిన్.

క. వందనముచేసి వారల, కుం దన తెఱఁగెఱుక చేసి • కూరిమితో ము
న్నుందుఁ దపం బొనరించెనొ, యందే వాసంబుచేసి • యాదర మొప్పన్. 196

— * పార్వతీదేవి తపస్సుచేయుట * —

గీ. భూషణంబుల విడనాడి • పూవుఁబోఁడి
గగనధునిఁ దానమాడి వ • ల్కలముఁగట్టి
నియతసంకల్ప మొనరించి • నిష్ఠ మెఱయ
శైవలింగార్చనంబుఁ ద్రి • సంధ్యలందు. 197

క. సలుపుచుఁ దపసొనరించెను, ఫలదళజలభక్షణముల • బహుకాలము నె
చ్చెలులలరి కెలన సేవలఁ, గొలువఁగఁ జలిమలయనుంగు • కూఁతురు ప్రీతిన్.

....* వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియుండుట *....

క. ఇటులఁ జిరకాల మరుగుడుఁ, గుటిలాత్మక మొక్క ఘోర • గోహారి యుమ న
చ్చటఁబొడఁగని యశనేచ్ఛన్, జటులగతిఁ డాయ శైల • జయుసాజముగాన్

గీ. చెలులతోఁబాటుఁగని దాని • నలుకులేక
తొంటివలెనుండ వ్యాఘ్రమా • తుహినకుధర
జాతనాద్భూతరోచుల • స్తబ్ధతను వ
హించియుండెఁ గరమువిస్మ • యించి యందు. 200

వ. అంత.

చ. ప్రబలబుభుక్షఁ గోల్పులి ధరాధరపుత్త్రిని డాసియున్ దదా
త్మబలవిధూతతాపయయి ధ్వస్తమలత్రయయై పరాంబికన్
నిబిడతరేహఁ గొల్చుచు వనేచరఘాతుక సత్త్వరాజి కెం
దు బిరుదుమీఱు శాస్తయయి దోఁచెను నిచ్చలు గావుసేయుచున్. 201

చ. గిరిజయు దానిపైఁ గరుణఁ గీల్కొనఁజేసి యపత్యబుద్ధి వి
స్తరిలఁగఁ జేసెఁ దత్సఖులు దారును నెగ్గుఁదలంపరైరి గో
హరియును నంత నాత్మకుఁ గృతార్థత నెంచి యహర్నిశంబులున్
నిరుపమభక్తి లోకజననిన్ భజియించుచునుండె దండిగన్. 202

గీ. దుష్టసత్త్వంబులకుఁ గాని దుర్మతులకుఁ
గాని యత్తిత్తి చూచుటకేని వలను
గాకయుండెను జగదీశ కాంత యెదుటఁ
గడఁగి శార్దూలరాజంబు గావుఁగొనుట. 203

క. అంతఁ బరమేశకాంత ని,రంతర తప మంతయేని రాజిలెఁ గడు దు
ర్దాంతులగు దైత్యవరుల ని,తాంతశ్రమ దస్సి సురలు ధాతను వేడన్. 204

-* బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చి యొక శక్తిఁ బుట్టింపమనుట *-

క. ఆతఁడు వెరవున నమర,వ్రాతముతోఁ దుహినగిరికి వచ్చి త్రిజగతీ
మాతను మృడానిఁ గని సం,ప్రీతిమెయిన్ మ్రొక్కి నుతులఁ బెల్లుగ సల్పన్.

చ. కని గిరిరాజపుత్త్రి కడు గారవమొప్పఁగఁ దమ్మిచూలికిన్
గొనబుగ నర్ఘ్యపాద్యములఁ గూరిమి స్వాగతమున్ బొనర్పఁగా
వనరుహసంభవుండలరి వారనిభక్తి దలిర్ప నంజలిన్
గొని యిటు పల్కెనజ్ఞుగతి కోమలపేశలమంజులోక్తులన్. 206

ఉ. తల్లి! యిదేటి కిట్లడరి దారుణతాపముఁ జెందుచుంటి వీ
వెల్లజగంబులేలు పర మేశ్వరి వొక్కటి నీకుఁదక్కవే
పెల్లుగ మున్ దపించి యలవిశ్వగురున్ విభుఁగాఁగఁగొంటి వీ
వల్లసుధాంశుమౌళివిర హంబె టుపైఁ వఁగనోపితీయెడన్. 207

గీ. అనిన వనజాతలోచన యనియె నలువ
కాదిసర్గంబునన్ బరమాత్మ శివుఁడు

నిన్ను సృజియించుటన్ జేసి ♦ నీవునాకు
సుతుఁడవై చెలువొందెద ♦ వతులతేజ! 208

క. మరలఁ బ్రజాసర్గమునం, దిరవుగ నీయలికమున మ♦హేశుఁడు పొడమన్
గురుతఁదగుశ్వశురుఁడవు భూ, ధరునకుఁబితవౌటనాకుఁ ♦ దాతవు ధాతా! 209

వ. కావున రాణివాసంబు ముచ్చటనెట్టు నీయెట్ట యెదుర గుట్టువీడి రట్టడికోర్చి
మునుముట్టన్ దెలుపుదు నైన నొక్కచక్కటి యాలకింపుము.

ఉ. నాదుశరీరమిద్ది కడు ♦ నల్పుగనుండుటఁ జేసి దీనిపై
నాదరబుద్ధి మానితిని ♦ నచ్చపుఁబైఁడియుఁగూడ నీడురా
లేదనుమేను నూన నొక ♦ లీలఁగ నిట్లు తపించుచుంటి నీ
నీదు సమాగమం బిపుడు ♦ నిక్కము హేతువు తద్విభూతికిన్. 211

గీ. అనిన బిసరుహాభవుఁ డిట్టు ♦ లనియెఁ దల్లి!
యింతమాత్రమునకె తపం ♦ బిట్లు దుస్స
హముగఁ జేయంగవలయునే ♦ యైన నీదు
లీల లోకహితార్థమై ♦ కాలుఁగాదె? 212

క. శుంభనిశుంభాసురులు వి,జృంభితులై సకలసురల ♦ చేవయడఁచి యి
క్కుంభినిఁ గలంచుచుండిరి, గంభీరకృపాంబురాశి! ♦ కడపుము వారిన్. 213

ఆ. శక్తివీవుదక్క ♦నన్తంచ రేంద్రులఁ, బెరలు చంపఁజాల ♦ రరయుమంబ!
వరము వారికిడితిఁ ♦ బురుషవధ్యులుగాక, కన్యయువతిచేఁబో ♦ కారునట్లు.

వ. కావున.

ఉ. నిర్మలబుద్ధి నీపదవ♦నేజములన్ భజియింతు నీజగ
చ్ఛర్మముఁగోరి నీవిఁకను ♦ సత్వర మానలుపొప్పియున్న యీ
చర్మముపేరితోఁ జిఱుత ♦ శక్తిని వీడి మదంబ! దాన నీ
దుర్మతులైన రక్కసులఁ ♦ ద్రుంపఁగఁజేసి జగంబులేలుమా! 215

—* పార్వతీదేవి కాలతనువునఁ గౌశికిఁబుట్టించి తానుగౌరియగుట *—

క. అనియజుఁ డభ్యర్థింపఁ దు, హినగిరిసుత చర్మకోశ ♦మెలమివిడిరయం
బునఁగనక కేతకీసుమ, కనదుత్తమగౌరియై ని ♦ కామంబలరెన్. 216

గీ. అంబ త్వక్కోశమునఁ దృక్త♦మైన శక్తి, కౌశికీనామధేయమై ♦ కాలమేఘ
నిభశుభాకారకన్యయై ♦ నీటుమీఱ, మెఱసెఁ దామరచూలి య♦లరెఁగరంబు.

సీ. శంఖచక్రగదాది•సకలసాధనసంయు, తాష్టమహాభుజ • మైనదాని
ఇంద్రనీలంబుల • నెకసక్కెమాడు ర,మ్యంబైన కృష్ణగా•త్రంబుదాని
సూర్యచంద్రాగ్నుల • సొంపుఁగన్పించు దీ,వ్యద్దివ్య నేత్రత్రి•యంబుదాని
నవరత్నఖచితస్వ•ర్ణవినిర్మితోజ్జ్వల,త్కలిత చంద్రార్ధశే•ఖరముదాని

గీ. మేల్మి బంగరువలువల • మెఱయుదాని, సుందరీతిలకంబయి • చొక్కుదాని
పూరుషస్పర్శ నెఱుఁగని•పూవుఁబోణి, నంబ యిడె దేవకార్యార్థ•మజునకపుడు.

వ. అంతఁ గాంచనగర్భుండు ప్రీతుండై యమ్మహాదేవికుఱంగట మెలఁగుచున్న శార్దూలవరంబున్ గాంచి విస్మితుండై యద్దానిపై వెగ్గలంబగు వాత్సల్యంబుఁ బఱపు నప్పరమేశ్వరి కతం డిట్లనియె. 219

ఉ. అమ్మ! యిదేల క్రూరమృగ•మం దిటు లక్కటికం బొనర్చెదీ
విమ్మహి నాగుఁబాముసకు • నింపునఁ బాలను బోసినట్లు ని
క్కమ్ముగ క్రూరసత్త్వమును•గా దిది యొక్క నిశాటఘాతుకుం
డిమ్మెయి దీనిపై నెనరు•నించ జనించు విపత్పరంపరల్. 220

ఉ. ఎన్నియొ గోవులన్ దినియె • నెందఱనో ద్విజులన్ వధించె నిం
కెన్నియొ బన్నముల్ సలిపె • నెందఱికో యిఁక నిట్టి నీచుపైఁ
జన్నె భవత్కృపాసుధను • జల్లఁగఁ దల్లిరో! యివ్విధంబునన్
మున్నొనరించినట్టి యఘ•మున్ గుడిపింపఁగఁ జెల్లు వీనికిన్. 221

వ. ఇంతకు నిసర్గదుష్టుండగు వీనితో నీకుఁ బనియేమనిన నమ్మహేశ్వరి తమ్మిచూలి కిట్లనియె. 222

— * పార్వతీదేవి తనను సేవించుచున్న వ్యాఘ్రమును గరుణించుననుట * —

ఉ. నీవనినట్టు లెట్టి యవి•నీతుఁడుగాని యితండు మున్ను న
న్నీవిపినంబునన్ దఱిసి • యెంతయు భక్తి భజింపుచుండె నే
కావలుఁడైన నవ్విధముఁ•గాంచను నేనిట దుష్టసత్త్వవి
ద్రావకుఁడై ననుఁ గొలిచె • రాతిరియుం బవ లేకధీకతన్. 223

ఉ. కావున వీని నాత్మసుతుఁ•గాఁగని నా నిలయంబునన్ మహా
దేవుని యాజ్ఞతోడ నొక • దివ్యగణాగ్రణిఁ జేసెదన్ సుహృ
ద్భావము చెల్లునట్లయినఁ • బన్నుగ నింతటికన్న మిన్న లే
దేవిధమేని నాకుఁ బ్రియ•మెంచుము దీనిఁ బయోజసంభవా! 224

ఆ. అనిన బ్రహ్మదేవుఁ • డనియెను జనని! నే, నెఱుఁగ కిపుడు వీని • యింగితంబు
దొంటివృత్త మిట్లు • దొడరిచెప్పితి నీదు, భక్తిఁజెందెనేనిఁ • బరపు దయను.

క. పుణ్యంబు లేమిసేయును, గణ్యంబగు నీదుభక్తిఁ • గాంచనియెడఁ గా
రుణ్యమతి! తావకాంఘ్రి శ, రణ్యుండగు భక్తుఁ డెందు • రవ్వఁగనఁడిలన్. 226

—* బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవినిఁ బ్రశంసించుట *—

సీ. నీయధీనముగదా • నిఖిలజంతువులకు, బంధమోక్షముల సం • ప్రాప్తి భువిని
పరమశక్తిని నిన్నుఁ • బాసి యేకర్మంబు, లందు సిద్ధినిఁజెందు? • నవని జనుఁడు
సర్వభావములందు • స్వయమభవవునైన, నీవె యూఁతవుగదా • నిత్యమూర్తి!
అంబుజాక్షాదిది • వ్యగ్రామమునకు నీ, యాజ్ఞ మైశ్వర్యభా • గ్యావహంబు

గీ. కడచి రెందఱో నీయాజ్ఞ • గరుడకేత, నాబ్జభవు లిఁక రాఁగల • రట్టివారు
నిన్నుఁగొలువక పురుషార్థ • మెన్నఁడేనిఁ, జెందఁజాలము దృఢమిది • శివునిరాణి!

క. శక్తివిహీనుఁడు పుడమి న, శక్తుం డేపనినిఁ జేయఁ • జాలం డరయన్
వ్యక్తమగు నిద్ది యే య, వ్యక్తులకున్ గూడ విష్ట • పత్రియజననీ! 228

క. నీ వలిగినయెడ బ్రహ్మను గావింతువు గసవుగాఁగఁ • గరుణగలిగినే
నేవెడఁగునైన జేసెదు, శ్రీవిభునిగ నీదు మహిమ • చిత్రం బంబా! 229

గీ. అఖలజగదీశ్వరుఁడుఁ బర • మాత్మయు నగు, శివున కీవిఁకఁ బుట్టుక • చేటు లేని
యా సనాతనశక్తి వి • వైన లోక, యాత్రకై యొక్కరూపంబు • నందితిట్లు. 230

వ. ఇట్టి నీవిభూతిప్రకారం బెవ్వరెఱుంగఁగలరు? దుష్కృతకర్మంబైనను నీశార్దూ
లంబు నీ యనుగ్రహంబున మహోన్నతసిద్ధిన్ బొందె నిందుఁ బ్రతిబంధకంబు
లేదనిన నవ్వనజసంభవు ననుగ్రహించి యంబికాదేవి కౌశికిన్ దేవకార్యంబు
సల్పుమనుటయు. 231

—* కౌశికి శుంభనిశుంభాదులను జంపి వింధ్యగిరియం దుండుట *—

ఉ. తల్లికి జోతచేసి ప్రమ • దంబున నాపెయనుజ్ఞఁ గౌశికీ
హల్లకపాణి రక్కసుల • నంతముసేయఁగఁబూని ధాతతోఁ
బెల్లుగ వింధ్యశైలవర • పృథ్విఁజేర నజుండు పేర్మి సం
ధిల్లఁగ నొక్క సింగమును • దేవికి వాహన మిచ్చె మచ్చికన్. 232

క. ఆసవములఁ బలములఁ గడు, మీసరపుంజలజముల న॰మేయాపూపో
ద్భాసితదివ్యాన్నంబుల, వాసిగ నిడి కొల్చి పంప • వరద రయమునన్.

ఆ. తా ననేకశక్తి॰ తండంబుఁ బుట్టించి, వారితోడ సమర॰వసుధఁ జేరి
దైత్యవరులఁ బిలిచి • దర్పంబునన్ జంపె, శరవితతులఁ గామ॰శరనిపాతుల.

వ. లోకకంటకులగు నా దైతేయగ్రామణులమరణంబున కలరి నలినసంభవుండు
జేజేలతోఁ గౌశికిన్ బలువిధంబులఁ బూజించి యవ్వింధ్యాచలాధిపత్యంబిచ్చి
యంద కాపురంబుండ నర్థించి యుంచె. 235

—* శివుఁడు పార్వతీదేవియొద్దకువచ్చి కోపోపశమనంబుచేయుట *—

క. అంత శివుం డుమ సుమన, స్సంతతిహితకార్య మెలమిఁ • జక్కఁబఱచి య
త్యంతము కాంచత్కాంచన, కాంతాంగికయగుట యరసి • కడువేగమునన్.

ఆ. డాయవచ్చియనెఁగ॰డానిబొమ్మరో! మది,గుదురుపడెఁదపంబు • గొప్పఁజెందె
రమ్మ! పోదమిపుడు • రాజతాద్రికివేగ, ననుచు గౌరి బిగ్గ • నక్కుఁజేర్చె.

ఉ. ఆలలితాంగియున్ విభుని • యంఘ్రులకున్ బ్రణమిల్లి యంతనే
యాలముతోడఁ గొంచె • మెడమై మెడవంచి నిలన్ బడంగ న
బ్బాలశశాంకశేఖరుఁడు • భామను డాసి కరంబు కౌఁగిటన్
మేలుగఁజేర్చి యెత్తికొని • మిక్కిలి ముద్దిడి పల్కె నిట్టులన్. 238

గీ. కనుము సర్వాంగసుందరి! • కరుణనిపుడు
గడచె నాదశ యెద్దాన • గాటమైన
యనునయోపాయ మదియు ని॰రర్థకంబు
గా మఱఁగెనల్కఁ బార్వణ • సోమముఖిరో! 239

సీ. రమణిరో!స్వేచ్ఛావి • రాజితాకృతులమై, పరమభావంబును • మఱచుటెట్లు
కలుగ నెప్పుడు చిత్త • కాలుష్యహేతువు, లరయు సుందరిరో!త॰థ్యంబుగాఁగ
పెఱవారికట్లు వి॰ప్రియకారణమున, కన్యోన్యమొదవఁగా॰నడఁగు జగము
వాగమృతంబెల • నాగ! నీవచ్చమూ, నర్థామృతంబునే • నవనియందు.

గీ. అరయు వాగర్థమయుము సు • మ్మఖిలలోక
మిందు నీ యమృతద్వయం • బెవ్విధమున
విప్రియుక్తంబగుట కోవు? • విదుషిమోష్టి!
శాస్త్రయుక్తిప్రసిద్ధ మీ • జాడఁ దెలియు. 240

క. అగ్నిశిరోనిష్ఠుఁడఁ గ్రతు, భుగ్నుత! విను మేను నిక్క ◦ ముగ సోమశిరో
భాగ్నిలయ వీవు విశ్వం, బగ్నీషోమాత్మకముగ ◦ నరయు మఖిలమున్.

క. విద్యవు నీ వబ్జముఖీ!, వేద్యంబగు జ్ఞాన మేను ◦ విశ్వంబం దీ
విద్యావేద్యాత్ములమై, హృద్యగతిన్ వెలయుచుందు ◦ మెడఁబా టెటులో.

చ. జగముల నే సృజింపుటయుఁ ◦ జంపుట వేఱొకకర్మచేతఁగా
దు గణుతిసేయు మీవ యిటు ◦ దోఁచఁగఁజేసెదు మామకాజ్ఞవై
నిగరవుటాజ్ఞయే బలిమి ◦ నేతకు నిచ్చలు వద్దివాయుచోఁ
దగు నెటు పాత్రిభవంబుఁగను ◦ తామరసాయతలోచనా! యిఁకన్. 243

ఆ. ఎందుఁగాని మనసు ◦ నెడఁబాటులే దెప్డు, దట్టి మన వియోగ ◦ మద్భుతంబు
లోకరక్షకొఱకుఁ ◦ జేకొంటి మాకృతు, లస్మదీయలీల ◦ యగునె వృథగ?

• దేవతలకార్య మెదలోఁ, భావించితి మె కాళి యంటి ◦ భామామణి! ని
న్నావిధము నీవెఱుంగని,దై వెలసెనె యలుగనేల? ◦ యందుల కిటులన్.

క. అది యిటు జగదవనార్థం, బొదవెను నీయందికన్య ◦ మొదవదు ప్రేమా
స్పదమతి! యరయుమనఁ బ్రియం,వదుఁడగు విభుసూక్తులరసి ◦ వాసిగ నంతన్.

.... * పార్వతీదేవి యలుకఁదొలఁగి శివునకుఁ గౌశికీవృత్తాంతంబు చెప్పుట * ....

గీ. సకలశృంగారభావైక ◦ జన్మభూమి
గౌరి తథ్యం బెఱింగి య ◦ ల్కఁ దొలంగి
మందహాసంబు లజ్జయు ◦ మల్లడింపఁ
బలికెఁ గౌశికి నెన్నుచుఁ ◦ బ్రభునకిట్లు. 247

ఉ. దేవర! చూడవైతి వతి ◦ దివ్యతనూజ్జ్వలమైన కౌశికిన్
దేవహితార్థమై సలిపి ◦ తిన్ భువనంబులలోన నెందు నే
నావనితాకృతిన్ గనఁగ ◦ నౌనొకొ దానవవీరవర్యులన్
గావలులన్ వధించితగఁ ◦ గాపుర మొందెను వింధ్యభూస్థలిన్. 248

వ. అద్దాని రూపసామర్థ్యాతిశయంబు లెల్లఁ దమకుఁ జతురాననుండే యెఱింగింపఁ గలండని యాళీజనంబులకు శార్దూలానయనంబునకై సెలవొసంగ నవ్వారలు వ్యాఘ్రంబుం దెచ్చి యెదుర నిల్పన్ గాంచి యమ్మహాదేవి విభున కిట్లనియె.

—* పార్వతీదేవి శివుని వ్యాఘ్రమును దౌవారికునిగఁజేయుమనుట *—

ఉ. నాథ! యుపాయనం బిది క • నన్ దగు వ్యాఘ్రము దీనితోఁ సముం
డీధర నాకుభక్తుఁడొకఁ • డేనియులేఁడు దివానిశంబు లీ
భూధరభూమి నా నిలయ • మున్ దగఁగాచెను ఘోరసత్త్వదు
ర్బాధలులేకయుండఁ గడు • భక్తి నతంద్రితమై మెలంగుచుజ. 250

శా. నాయందెక్కుడుప్రేమ యున్నయెడలన్ • నావేడ్కఁ జెల్లించుచో
నాయంతఃపురమందుఁ గావలిగ న•న్నందీశ్వరాజ్ఞన్ గడున్
శ్రేయోవైఖరి దీనినుంపు ముదుపుల్ • బేర్మిన్ బొసంగించి దా
సేయవారితములోఁ బ్రియంబుగఁ గృపా•సింధూ! జగద్రక్షకా! 251

—* వ్యాఘ్రము ఖడ్గవేత్రధరుఁడగు పురుషుండగుట *—

గీ. మధురమును బ్రణయోదర్కఁ•మంజులంబు, నైన దేవీవచనమును • నాలకించి
ప్రీతి నొందితినని శివుం•డాతతాదరమున నద్దానిఁజూడ వే•గమున నదియు.

గీ. మేల్మి బంగారుబెత్తంబు•మెఱయు నాగుఁ,బాముఁబోలిన వాలును•భాసురంపుఁ
గనకరత్నవిచిత్రమా • కంచుకంబు,గలిగి యొప్పెఁడె రక్షకా•గ్రణిగ నపుడు.

వ. వానికిఁ బరమేశ్వరుండు సోమనంది యని నామధేయంబొసంగె. పరమేశ్వరియు
నపురూపంబుగ నవ్వానిఁజూని మేరలేని యానందంబునొందె నాజగత్సుందరి
కిట్లు ప్రియంబుచేసి యర్ధేందుభూషణుం డమూల్యవస్త్రాభరణంబులఁ బ్రత్యగ్ర
హరిచందనకుసుమదామంబుల దేవి నలంకరించె నయ్యవసరంబున. 254

క. మేనాదేవియు శైలేశానుఁడు తమ కూఁతుతపసు • చక్కఁబడుటయున్
. మానుగ గౌరీతనువుజ, దానొందుటఁ దెలిసి యటకు • దఱిసి ప్రియమునన్.

జగద్రక్షణార్థమై పార్వతీ పరమేశ్వరులు మణిభవనంబున
నిత్యసుఖంబు లొందుచుండుట

వ. కూఁతు నల్లునిఁ గాంచి యంచితామోదంబున దుకూలపరిధానోత్తరీయాదుల
ననేకమణిమయాభరణముల నుపాయనంబులిచ్చి యానందించి రంత జగత్కా
రకులగు పార్వతీపరమేశ్వరు లద్రిదంపతుల వీడ్కొని జయావిజయలతో సోమ
నందిన్ దోడ్కొని రాజతాచలంబుఁ జేరి సోమనంది నంతిపురంబునఁ గావలి

యుంచి ప్రమథజనంబలర మణిధవనంబునఁ బ్రవేశించి లోకరక్షార్థంబై నిచ్చలు సౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండిరని సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

క. ఈచరితం బెవ్వఁడుగా,నీ చదివిన వినినఁ జెందు • నిరుపమవిభవ
శ్రీచెలువుమీఱు సౌఖ్యము, లాచంద్రార్కంబు యశము • నభవపదంబున్.

మ. ఘనదుర్భిక్షమహావ్యథాసమయజా•గ్రద్దాతృతాతుష్టశై
వనికాయా! సుమనోమనఃప్రియతమా! • భర్తృవ్రతాచారపా
వనలక్ష్మ్యాహ్వాయగేహినీనయనజీ•వంజీవ బైనాత్మకా!
వనజారాతివిభానిభోత్తమ యశః•ప్రారజ్జదాశావ్రజా! 258

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

యుద్ధ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

మద్దవళపురీవ్రభు
తామేయరమాఢ్యసుందరాంబావిద్యాం
బామానినీసహోదరి!
హైమవతీశార్చనారతా! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అవధరింపుము. శౌనకాదిమహామునీంద్రులు సూతునితో నిట్లనిరి. 2

గీ. కొమరులునునె గోడంద్రు మనుమ లొప్పఁగ రాజమండలినుం డగనుతతోఁ
బ్రమథులు గొలువఁగ నలరుచు,క్షమ సేమేమి యొనరించెఁ జక్కఁగ జెపుమా.

గీ. త్రిపురముల నొక్క శరమునఁ దిగిచి యల్ల, నల్లద్రావెడు దొరలను బొల్లుచేసె
నః వినద మెట్లొకమ్మనినభవుఁ డట్లు, సలిపెనో తెల్పు మాకీవు సత్యవచన!

వ. అని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె.

—* త్రిపురాసుర చరిత్రము *—

ఉ. మున్నల తారకాసురుని మమ్మెనవాల్ దొరపట్టి చంప నం
త న్నగులున్ దొరంగి సుర తల్లజు లెప్పటియట్లు శ్రీలతో
నున్న తిమీఱి యుండిరి దనూద్భవకోటి రసాతలంబునన్
బన్నమెసంగనుండె సిరిఁ బాసి యలందుచుఁ గొన్నినాళ్ళటుల్. 5

వ. అంత,

గీ. తారకాసురుసుతులు గొంతవడి కెదిగి, పొదలిరవ్వారు ముగ్గురు పోటుమగలు
లావు చేవయు వెరవు చాలంబుగల్గు, వారు దండ్రిని మరపించు వార లెందు. 6

వ. అవ్వారికిఁ దారకాక్షుఁడు కమలాక్షుఁడు విద్యున్మాలి యను నామధేయంబులు
సుప్రసిద్ధంబులై తనరె నంత నచిరకాలంబున నవ్వారు,

గీ. కనకశైలగుహన్ జేరి కరముతపము
ధాతను గుఱించి యయుతవత్సరము లొంద
నలువ దఱిసి వరం బిత్తుఁ దెలువుఁడన్న
మ్రొక్కి వారలు దోయిలిఁ బూని యనిరి. 7

క. దేవా! వరంబు నిడునెడ, నేవడువున మాకు మిత్తి యేర్పడనియటుల్
నీవారసి యిమ్మన నా, దేవజ్యేష్ఠుఁడు హసించి దితిజుల కనియెన్. 9

చ. కనుపడునట్టి దెద్దియు జగంబున శాశ్వతమై యొసంగ దీ
యనువున సర్వలోకములు నబ్జహితేందులు సర్వలోకశా
సనులును వారికర్మఫలసంచితభోగము లొంది యంతమున్
గనుదురు మీర లెట్టు లది గాంచకయుందురు వేఁడుఁ గోరుఁడీ! 10

గీ. ఎద్దియేనియు దుర్లభం బెంచి యొక్క, సాకు నడ్డిడి మిత్తి పొసంగనట్లు
వరముఁ గోరుం డొసంగెద వసుసనుడు, వార లించుక చింతిలి బ్రహ్మకనిరి.

—* త్రిపురాసురులు బ్రహ్మదేవుని వరంబు లడుగుట *—

చ. సరసిజసూతి! నీవు గడు సంపద లిచ్చిన భాగ్యమిచ్చినన్
దిరమగు నాయువున్నఁగద దేఁకువ నేఁకటదీర భోగముల్
మురియుచు నొందఁజెల్లు నది భూరిగ లేనియెడన్ జనుండు సం
బరపడి యేమి బావుకొను వాఁడో? యెఱుంగుము నీ మనంబునన్. 12

ఉ. ఐనను నీవు కాదనిన నక్కట యేమి యొనర్తు మిప్డు నీ
మానసపుంబ్రకారమె యమర్చికొనన్దగు పైఁడి వెండి యి
న్మొ నగరంబులన్ ముపుర కాదటఁ గూరుపు మవ్వి నేలపై
యానక మింటఁ దిర్గుచు విహారము సేయుచు నుండఁగావలెన్. 13

గీ. ఒక్కొక పురంబునందు మే మొక్కొకరము
వాసమొనరించెద మిఁక సర్వసురమయుడు

తేరుగానట్టి తేరనెం • తేవసించి
విల్లుగానట్టి యొకవింతఁ • విల్లుఁ దిగిచి. 14

క. వాలముగాకయె తగునొక, వాలమ్మున ముప్పురములఁ • బడసి యొకయెడన్
గాలిచి చంపవలెన్ మము, మేలుగ సంతవజ కిమ్ము • మేలియసురులన్. 15

వ. మఱియు మాకు సమృద్ధతేజోబలవిద్యాధనైశ్వర్యత్యాగభోగయోగంబు లనుమానింప కిమ్ము సర్వదేవమయుండగు శంకరుండు కింకరులగుమమ్ము సమయింపనేరఁడిఁకఁబైనఁగానున్న యట్లగు ననిన విరించి తథాస్తని విశ్వకర్మ యగు మయునిఁబిలిచి వారియభీష్టానుసారంబుగఁ బురంబులనిర్మించి యొసంగుమన్న నవ్వాఁడట్లు హైమరాజతాయసపురంబుల సమృద్ధిశ్వర్యశోభితంబులఁ గామగమనంబుల నిర్మించియిచ్చిన నందు జ్యేష్ఠుండు ధర్మపురంబును ద్వితీయుండు రాజతంబును గనీయుం డాయసపురంబును గొని యందుఁ బ్రవేశించి యుండిరి మఱియు నాపురంబులు మూఁడును. 16

సీ. పద్మరాగమణిసు•ప్రాసాదములచేతఁ, గల్పవనకదంబ•కంబుచేత
తుంగమాతంగతు•రంగరాజులచేత, బహుగోబలీవర్ద•పాళిచేత
అరవిందహల్లకా•యతసరస్సులచేత, వాపీతటాకకూ•పములచేత
సకలవస్తుప్రశ•స్త సమూహములచేత, గంధర్వసిద్ధ ని•కరముచేత

గీ. అతులవిద్యాధురీణాగ్ర జాళిచేత, సమరవిక్రాంతదైత్యజ•నములచేత
విలసితపతివ్రతాంగనా•వితతిచేతఁ, బ్రతిగృహస్థశివాలయ•ప్రతతిచేత.

క. రమణీయములై ప్రతిగే,హమున మఖాగ్నులనుబాయ•నట్టివియై చె
ల్వమరుచుఁ దిరుగుచునుండును, ద్యుమణిపదవినుండి యహిప•లోకముదనుకన్.

గీ. ఇట్టి త్రిపురంబులందు మ•హీయులైన, దైత్యవరు లేవుమిగిలి మా•ర్తాండమండ
లంబుదొరకొని శేషవే•శ్మంబువఱకుఁ, బురులతో సంచరించుచు • భూతకోటి
కెల్ల హింసయొనర్చుచు • నుల్లసిలుదు, సురుఁగుచుండిరి జనములె•చ్చోటనేని.

ఆ. వారిఁజెనకలేక • వాసవుండును దక్క, వేల్పులెల్ల వెఱచి • విన్నఁదనము
తోడ మూఁకలగుచుఁ • దోయజగర్భుని, సన్నిధానమునకుఁ • జక్కనేగి.

క. మ్రొక్కి యిటు విన్నవించిరి, దక్కఁగ లేమింక త్రిపుర•దానవవీరుల్
నిక్కుచు నెల్లజగంబులఁ, జక్కాడుచు నున్నవారు • సరిలేకెందున్. 21

ఉ. ప్రొద్దు కడున్ వడిన్ బుడమి • బోర్లగిలున్ బురముల్ గనంబడన్
హద్దునుదప్పి తారలు హి•మాంశుడు దాగుచు దిర్గుచుండురే
సుద్దియులేక బిక్కవడి • చూచుచునుండు జముండు మేటియా
పద్దశఁగడ్పు చుంటిమిది • పద్మభవా! కనరాదె నీకిటుల్. 22

చ. ఎపుడొ దివంబుపైఁబడి సు•రేశులతో నిసుమున్ బొనర్తు ర
ప్డపుడును దేఱిచూచి కడు • నబ్బురమొందుచు దిబ్బసేతుమం
చపకృతులాడి పోవుదురు • హా యిఁకనేమి యొనర్తుమి త్తఱిన్
దెపదెపలాడు మానుడుల • దీనతదీర్పు మనుగ్రహమ్మునన్. 23

చ. అనిన విరించనుండు హృద•యంబున నారసి యవ్విధంబుఁ దా
ననిమిషరాజి కిట్లనియె • నక్కట! యేమియొనర్పఁ జెల్లు వా
రనఘులు శంభుపూజనప•రాయణు లిద్ధచరిత్రు లట్టివా
రిని గెలువం దరంబగునె • వ్రేటున మూర్ఖుని యెవ్వరేనియున్. 24

గీ. వరము వారల కిడితి దే•వ్వరము గాఁగ
వరబలంబును నాత్మీయ•బలము శంభు
పూజనఫలంబు నేకమై • పొంక మొప్పె
నరిది వారల గెలువంగ • నగునె మనకు. 25

—* త్రిపురాసురులబాధ దెలుపుటకై బ్రహ్మ కైలాసాద్రికేగుట *—

ఉ. పోవుద మిప్డు శంకరుని • పొంతకు దైత్యులఘాతుకక్రియన్
దేవునిమానసంబునకుఁ • దేటపడన్ వచియింత మాతఁడే
కావఱమొంది మీఱు పల•ఖాదనులన్ దెగటార్పనోపు నీ
మీవగఁ బాపనోపునని • మెచ్చి ప్రయాణము చేసి వారితో. 26

గీ. రజతగిరిఁజేరి నందితో•రంపు సెలవుఁ
గొని మహేశ్వరు దరిసించి • కుతుక మొప్ప
మ్రొక్కి తలవయి దోయిలిఁ • బూని యిట్లు
ప్రార్థన యొనర్చె నెంతయుఁ•బ్రౌఢఫణితి. 27

మత్తకోకిల: ఈవె యింద్రుఁడ వీవె చంద్రుఁడ • వీ వుపేంద్రుఁడ వీశ్వరా!
ఈవె నల్వవు దీవె చిల్వవు • దీవె ప్రొద్దు వుమేశ్వరా!

ఈవె మిత్త్రివి నీవె సత్త్రివిఁ • కీవె ముత్త్రివి శంకరా!
ఈవె యాకస మీవె యారస • మీవె యగ్గి మహేశ్వరా! 28

చ. పొరిఁబుర దానవోత్తముల • భూరిభయం బెదఁజెంది కుంది నీ
దరి కిటు జేరినాము మముఁ • దప్పక బ్రోవఁగదయ్య! యీవుద
క్కొరు లిఁక మన్నఁజాల రిది • యోజనచేయుము దివ్యచిత్తమం
దురుకరుణాపయోధి! యిడు • మోడక మా కభయంబు నింబుగన్. 29

క. బిక్కమొగమొంది వేలుపు, లొక్కవితం బిట్టు బిట్టు•ను దిలకొనుచు బల్
పొక్కుచు భువిఁబడి నీవే, దిక్కని విన్నపముసేయ • దేఁకువమెఱయన్.

—* శివుఁడు త్రిపురాసురులు భక్తులైనందున వధింపననుట *—

ఉ. క్రొన్నెలపూవుఁటాల్పుదొర • కోవిదులార! యిటుల్ తలంకఁగాఁ
జన్నె? వగన్ దొరంగుఁడు ని•శాచరవీరులు భక్తులెట్లువా
రి న్నశియింపఁజేతు నిఁక • శ్రీపతియొద్దకుఁబోయి చెప్పఁడా
మిన్న యెదేని మాయఁగొని • మీ పరితాపముఁ బాపు రూఢిగాన్. 31

క. అనిచెప్పినవారని ముసము, నను వైకుంఠమును జేరి • నళినయనుఁ దీ
రని భక్తి మ్రొక్కి నుతులఁ, గొనబుగఁ బొనరించి తెల్పి•గోడెల్లఁదగన్. 32

చ. తడవొనరింప రాదిఁక సు•దర్శని! యప్పురముల్ గడుఁగవడిన్
బడి త్రిదివంబు రూపడఁచుఁ • బ్రత్యహముఁ బెదరించుచున్నవా
రడలున నీదుసన్నిధికి • నందఱ మిట్లరుదెంచినాము మా
యడ రడపంగఁ బూనుము మ•హాత్మ! కృపామయమూర్తి! చెచ్చరన్. 33

క. అని యర్థించినఁ గమలన, యనుఁ డారసి యవ్విధంబు • నంతయు శివభ
క్తిని నాయసురలకుఁ దదం, గనలకుఁ బతిభక్తిమాన్పఁ • గడఁగిరయమునన్.

గీ. అట్లుగాకున్న నవ్వారి ననిఁ • జెనకఁగ
రాదని యెఱింగి మునుల సు•రలను వేగ
జతనమొనరింతునని యన్పి • సరగ నొకని
సృష్టిచేయఁగఁ దలఁప న•చ్చెరియ మొప్ప. 35

—* విష్ణుమూర్తి అరిహన్మునిని బుట్టించుట *—

ఉ. ముండితమైనయట్టి శిర•మున్ గడుమాసిన యట్టివల్వలున్
దుండమునందుఁ బేల్కయును • దోస్థలి బుంజికయున్ దలిర్పఁగా

దండిగ 'ధర్మ ధర్మ' యని • దా స్మరియించుచు నొక్కఁ డచ్యుతుఁ
నిండగుభక్తిమైఁ దఱిసి • నెక్కొని మ్రొక్కి యనుజ్ఞ నడ్గుడున్. 36

గీ. శేషశయనుఁడు వాని దృష్టించిచూచి
మెచ్చి తలయూఁచి యిట్లనె • మేలుమేలు
బుద్ధిమంతుఁడ! నాయందుఁ • బొడమితీవు
నేను పనిచిన కార్యంబు • నెరవు మీఁకను. 37

క. అరిహన్నామముఁ దాల్చి, హరువొప్పము చోటు నీకు నమరించెద ముం
దరసి పదియాఱు వేలుగ, నరుదగు నొక మోహశాస్త్ర • మమరింపు వెసన్.

గీ. కరమప్రభంశమయమును • గర్మవాద
మయము మాయామయంబునై • ప్రియము సేయ
వలయు నయ్యది యటుగూర్పు • వలఁతివీ వ
నుచుఁ దెలిపెఁ దద్రహస్యంబు • నున్ వెరవుగ. 39

—* అరిహన్-మాయాశాస్త్రంబుల రచించుట *—

వ. అనిన నతండట్లు నిర్మించి తెచ్చి చూపించిన హరి యుప్పొంగి సత్వరంబుగ నీ
వీఁక దైత్యపురత్రయంబుఁ జేరి యవ్వారల మోహపెట్టి శ్రౌతకర్మలఁ బాపు
మద్దాన వారుహతులయ్యెదరిఁక నీకు ముందుగఁ బ్రవేశంబుఁ గూర్పఁగా నారదు
నంపి యవ్వారికి నీయందు భక్తిఁ బుట్టింతు నశ్రమంబుగ వారికి మోహంబుఁ
గూర్పుమని నారదుం దలంచి యమ్మునికిఁ దత్సాకల్యం బెఱింగించి యరిహను
నకు ముందు దైత్యులఁ జెంది యవ్వాని నందుఁ బ్రవేశపెట్టుమనిపంచి యరిహ
నునకు నలువురుశిష్యులం గూర్చి వారికి ఋషియత్యాకీర్త్యోపాధ్యాయు లను
నామంబు లేర్పఱిచి వారితోఁ ద్రిపురంబులకేగు డనియుఁ ద్రిపురసంహారం
బాదిగఁ గలియుగంబు వఱకు నెందేని మరుస్థలి నొదిగియుండుఁ డనియుఁ గలి
యుగంబున మీరు యథేచ్ఛతో నన్నిదేశంబులందు విజృంభించి చరింపుఁ డని
యును జెప్పి పనిచె నంత నారదుండు ముందుగఁ బుండరీకాక్షుని యుక్తిప్రకా
రంబు వేసంబు మార్చుకొని హిరణ్యపురంబున కేగి తారకాక్షుం డఱియుఁడు
నతండు మునిం గాంచి. 40

గీ. మాటికడ పేల్కయేమి ! యీ • ముఱికిపటము
లేమి ! యీ కుంచెయేటికి ? • ఋషివరేణ్య !

క్రొత్తవేసంబు వింతగాఁ • గొంటి వేటి
కెఱుఁగఁజెప్పుము మాకు బోం•కేమిలేక. 41

వ. అనిన దానవేంద్రునకు నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె.

గీ. అసురనాథ! యొకండు మ•హానుభావుఁ
డగుపడియె యాతఁడొసఁగె యీ • యతులదీక్ష
యిదియె నిర్వాణకారణ • మిదియె సకల
భోగసంపన్నిదానంబు • పుడమిలోన. 42

క. దీనికి మించిన దెందును, గానఁగఁబడ దరసినాఁడఁ • గౌశల్యమునన్
దీనికిఁ గ్రిందివె యన్నియు, మానితి తొలినాఁటి వెఱ్ఱి•మతముల నెల్లన్. 43

వ. అనిన నవ్వాఁడును గాలచోదితుండై యిట్లనియె.

గీ. అట్లయిన మేమునుం గొందు • మట్టి దీక్ష
నా ఋషి యెవండొ దెల్పు మే • మతనియొద్ద
కరుగఁగలమన్న జడదారి • యనియె నతఁడె
యేడవదినం బిటకువచ్చుఁ • జూఁడు మధిప! 44

క. ఆయనఘదీక్ష నొందిన, నీయట్టి ఘనుండు నుడుప•నేర్తునొకో? నీ
వే యాదు నీశుఁడవు నీ, వే యాదువు శ్రీశుఁడవు మ•హిన్ దైత్యవిభూ! 45

వ. అనినుడివిచనినంతఁ దారకాక్షుండునారదోక్తప్రకారంబుదీక్షఁగొనంబూనిదేశి
కుని యాగమసంబునకై ప్రతీక్షించుచుండె నంత నరిహాయతియును శిష్య
చతుష్టయంబులో హిరణ్యపురోపవనంబుఁజేరి యందు మాయావాదం బుపన్య
సింపుచున్నంతఁ దెలిసికొని తారకాక్షుండు వచ్చి పాదంబులకెఱఁగి యిట్లు
ప్రార్థించె. 46

క. నాకిమ్ము దీక్ష యతిపతి!, చేకొనెదను నేను దమదు•శిష్యుఁడ ననుడున్
శ్రీకాంతునియపరాకృతి,యై కర మొప్పిన యతీంద్రుఁ • డనురకనె నిటుల్.

క. నాయాజ్ఞ మీఱనట్టిఁడు, నాయంతేవాసి యగు న•నన్ దనుజుఁడు దా
నేయుఁడనై సేవించెద, మీయానతి యతివతంస! • మీఱను గనుమా! 48

—* అరిహన్ముని త్రిపురాసురులకు దీక్షనిచ్చి స్వధర్మములఁ జెప్పుట *—

వ. అనిన నవీనయతి యంగీకరించి దైత్యరాజునకును దత్సోదరులకును విధివిధా
నంబుగ దీక్ష నొసంగె నామీఁద దనుజులెల్లరుఁ గ్రమంబుగ దీక్షన్గొనినంత
యతీంద్రుండు శిష్యమండలి కిట్లు స్వధర్మంబు లుపదేశించె. 49

ఆ. వినుఁ డనాదియగుచు • వెలయు నీ సంసార, మిద్ది కర్తృకర్మ•హీన మరయఁ
డిద్ది తనకుఁదానె • యేర్పడునట్టులే, తనకుఁదానె పొలియుఁ • దథ్యమిద్ది.

ఆ. బ్రహ్మ మొదలు గడ్డి•పరకవఱకును నాత్మయె యొకండు వేఱుఁ•దలఁపఁ గనము
హరిహరులు విరించి•యను పేర్లు మన పేరు, లల్లె యిందు భేద•మరయనగునె.

ఆ. బమ్మ మొదలుదోమ•పఱకును దేహంబు, సుఱఁగు నియతమింత•నూటిగాను
సకలజీవులకును • సమమె యాహారని,ద్రాసురతభయములు • తలఁచిచూడ.

గీ. దప్పిగొని మన మెట్టు లు•దకముఁ జేరి
త్రావి వడఁబాయుదుమొ యల్లె • తక్కినవియు
దూపఁజెంది వడిన్ వడిఁ • దోయమొంది
త్రావి నిట్టూర్పు విడుచునుఁ•తథ్యమరయ. 53

క. చెలువలు వేయుగు రున్నను, చెలువ నొకర్తెను నొకండు • చెందును నటులే
పలుగుబ్బములున్నను ని,మ్మల నొకగుబ్బము నె యొక్కఁ•బుడమి నొకరుఁడున్.

సీ. మంచమందుఁబరున్న•మహిఁబరున్నను నిద్ర, యొక్కటీరుగ సౌఖ్య• మొందఁజేయు
బ్రహ్మకేని కొలందిపాటి•కీటమునకేన్, జావన్న కడు వెఱ•పావహిల్లు
హింస సేయఁగఁ బోల•బీజంతువునుగాని, భువి నహింసయె గడు•భూరిధర్మ
మిచ్చటనే స్వర్గ•మిచటనే నరకంబు, సుఖదుఃఖములె వాని•చొప్పులరయఁ

గీ. గలవు ధర్మములును దాన•ములును బుడమి
స్వల్పఫలదము లయ్యావి • చర్చసేయ
హింసకుం డేగు నరకం బ•హింసకుండు
చనెడు స్వర్గం బిచట లేదు • సందియంబు. 54

వ. మఱియు వినుఁడు.

గీ. సకలనిగమాగమాంతశా•స్త్రములసార
మరసి చెప్పెద రెండు వా•క్యముల వినుఁడు
లేదహింసను నెందుఁ బో•లిన సుకృతము
లేదు హింసను నెందుఁబో•లిన యఘంబు. 55

వ. ఇఁక నుత్తమదానంబులు కొన్ని గలవు. చెప్పెద వినుము.

క. భీరున కభయం బాఁకటఁ, గారింపఁబడిన జనునకు • గ్రాసము తెవులున్
గూరిన వానికి నౌషధ, మారసి విద్యార్థి కొసఁగుఁ • డభిమతవిద్యన్. 56

వ. అందులకుఁగాను

క. ధనమార్జనంబు చేయుఁడు, ధన మేకద మూల మెల్ల • ధర్మమ్ములకున్
ఘనమగు సౌఖ్యంబులకును, ధనముఁ బడసి పదియురెండు • దనువుఁడు ప్రీతిన్

గీ. ఐదు జ్ఞానేంద్రియంబులు • నైదు కార్మి
కేంద్రియంబులు మనము బుద్ధీంద్రియంబుఁ
బదియురెం డగు నివ్వాని • ముదము గదురఁ
గొలుచుట హితంబు వేఱగు • కొలుపు లుడిగి. 58

గీ. ప్రాకులను గొట్టి జీవాల • మట్టుపెట్టి
నెత్తురులు గాల్వలోదవఁగ • నేర్తుమనుచు
నేయి తిలలును నగ్గిలో • వేయుచుంద్రు
జన్నము లటంచుఁ గొందఱు • జంకులేక. 59

వ. మీరలవ్వాని మానుండిఁకను.

గీ. ఎపుడో పడిపోయెడు శరీర • మెఱిఁగి వేగ
యావి యున్నంత కేఁకట • యతిశయిల్లఁ
బెల్లుగా భోగములఁ జెంది • యుల్లసిల్ల
వలయు నవ్వల నేమి గాన్పట్టు? గనుఁడు. 60

గీ. తెంపుమై యాచకుల కిల • దేహమేని
యొసఁగి కోరికెఁ దీర్పఁగా • నొప్పు యాచ
కులకుఁ దృప్తి యొనర్పని • కుజనులిలకుఁ
బరువు సేయుదు రెక్కుడే • వంబుగాఁగ. 61

క. ఎంతకు ముదిమి దవీయం, బెంతకు దార్ఢ్యమున నొప్పు • నింద్రియవర్గం
బెంతకు స్వస్థం బీయెడ, లంతకు సౌఖ్యములఁ జెందుఁ • డరసి యథేచ్ఛన్.

గీ. ఆయువడఁగిన పిమ్మట • నకట! దేహ, మిలను నక్కల కల్లకాకులకు భోజ్య
మగునది యెఱింగి భోగింపుఁ • డర్థులకును, నొసఁగుఁ డిష్టంబు లెంతయు • నోర్పు మిగిలి.

వ. ఇఁకను బ్రాహ్మణాదిజాతిచతుష్టయంబు కల్పితంబుగా నెఱుంగుఁడు.

గీ. సృష్టియొనరించెను విరించి • శ్రేష్ఠుఁ డతని
సంతతి మరీచిముఖులు త • త్సంతతిన్ బొ
డమిన మనయందు జాతిభే • దము పొసఁగునె?
యురక యేదో వచింతురు • గొంద ఱది విడుఁడు. 65

గీ. ఇట్లు బోధింప నవ్వార • లెంతయేని, సంతసంబొంది చెలరేఁగి • శంభుపూజఁ
బాసి వేదోక్తధర్మంబుఁ • బాసి యర్థ, కామముల నాశ్రయించిరి • కడిఁది వేడ్క.

సీ. వావివర్సలఁ బాసి • పసరంబులట్లు రేఁ, బవలు భామలఁ గూడి • వరఁగు పురుష
లెదఁ గొంకుమాలి తా • మెదురిచ్చి విటులతో, సురతకేళుల నెప్పు • చొక్కి వెలఁదు
లిది పవిత్రంబు కా • దది పవిత్రం బంచు, నరయ కన్నియు మెక్కి • నట్టి బాప
లెక్కుడు పొగరుతో • నెగిరి దోసము లేని, పెద్దలపైఁ గాలు • విసరు మొరకు

గీ. లెట్టి దొసఁగుకు వెనుదీయ • రెల్లప్రొద్దు
కానులనె గూర్చుచుండెదు • దోసకాండ్రు
దేవుఁ డెవఁడని వదరి నిం • దించు చెడుగు
లారితీఱిరి త్రిపురంబు • లందు నిండి. 67

క. స్త్రీలుం బూరుషు లిట్టులు, పాలింపక పూర్వధర్మ • పదవీచ్యుతులై
రేలు పవల్ ధనకామే, చ్ఛాలాలసులైరి తఱిగె • సత్త్వంబెల్లన్. 68

గీ. అంతయును గని వేల్పులు • సంతసిల్లి, హరివిరించులఁ దోడ్కొని • యభవు దండ
కరిగి సాష్టాంగ మొందియ • య్యసురవరుల, తెఱఁగునంతయుఁ దెల్పిరీ • వరమఁ మీఱి,

—* ధర్మచ్యుతులైన త్రిపురాసురులఁ జంపుమని సురలు శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

ఉ. జాగొనరింప కీవిఁకను • జాల్మల యప్పురము ల్దహింపు వే
వేగ జగంబులన్ మనుపు • విశ్వవిభూ! కరుణింపు లెమ్మనన్
బాగుగ దైత్యవృత్తముల • భర్గుఁ డెఱింగి జగద్ధితార్థియై
సాఁగెద నట్లు సేయ రణ • సాధనముల్ సమకూర్పుఁ డంచనెన్. 70

వ. అంత దేవత లాయసురులవరంబు లెఱింగియుండుట నరదంబుగానియరదంబును
విల్లుగాక యొసంగువిల్లును బాణంబుగాక తగుబాణంబు మున్నగువానిఁ గూర్పఁ
గడంగి విశ్వంభరను రథంబుగను నద్దానికి సూర్యచంద్రులద్వాదశార
షోడశారంబులగు చక్రంబులుగను ఉదయాస్తాచలంబులను నొగలుగను మం

త్రంబులు ఘటంబులుగను బురుషసూక్తంబు నేములుగను మందరాద్రి చోటుగను నాకసంబు కెక్కెంబుగను స్వర్గమోక్షంబులు ధ్వజంబులుగను షడంగపురాణ మీమాంసాధర్మశాస్త్రంబులు తేరినగలుగను దిక్కులు పాదంబులుగను నవం తుండుబంధముగనుసంద్రంబు లేడునురథకంబలంబులుగను గంగాదిసరిన్మతల్లులు స్వర్ణకంకణకరభూషితలగు చామరగ్రాహిణులుగను లోకాలోకాచలంబుసోపానంబుగను, విధిని సారథిగను దొలిపల్కులు తేజులుగను బ్రణవంబును గొరడాగను దర్వీకరంబులు పగ్గంబులుగను వేల్పులు రశ్మిధారులుగను అకారంబు గొడుగుగను బంగరుకొండ విల్లుగను శేషుండు నారిగను సరస్వతి ఘంటగను నారాయణుండు బాణంబుగను అగ్ని శల్యంబుగను తారలు తురంగభూషణంబులుగను మహర్షులు గుఱ్ఱపురౌతులుగను వివనాయువులు సైనికులుగను సంతరించి సర్వదేవమయుండగు మహేశ్వరున కొసంగి రథారోహణంబు చేయుమని ప్రార్థించిన శంకరుం డామోదించి రయంబున స్యందనంబెక్క నప్డు వేదహయంబులు తుండంబులఁ జెఱిచి కనుగ్రుడ్లు మిడికించి పుడమిఁగూలుడు రథంబు చలించి ముందునకుఁ బ్రొగ్గఁ గులపర్వతంబులు చలించె. శేషుండు వడఁకె నయ్యాది యంతఁగాంచి విష్ణుం డొక్క మహావృషంబై తేరు పైకెత్తి హయంబులకు బాసటయై నిలిచె నప్పు డమరులెల్లఁ దమకుఁ బశుత్వంబునుఁ బరమేశ్వరునకుఁ బశుపతిత్వంబును గోరి వడసి రంత శివుండు

—* శివుఁడు త్రిపురంబుల దహించి త్రిపురాసురులఁ జంపుట *—

క. ప్రత్యాలీఢపదుండయి, యత్యాశ్చర్యముగ యోగ • మురసి యొక యెడన్
దైత్యపురత్రయిఁగూరిచి, సత్యేచ్ఛం జేసె లాఁగి • శర మొక్కండున్. 72

చ. అశనిసహస్రపాతజని • తాయతభూరికఠోరఘోష మా
దిశలఁ దనర్చ సైనికల • తీరగు పీనులఁ దూటుబుచ్చఁగా
దశశతభానుదీధితివి • తానవిరాజితమైన బాణ మా
పిశితపుఁదిండ్ల యప్పురుల • బిట్టుగ బూదియొనర్చె నంతతో. 73

గీ. తారకాక్షుండు నిజసహో • దరులతోడ, నార్పరానట్టి యట్టి మ • హాగ్ని వాతఁ
బడి దహింపఁబడుచు వేగఁ • బరమశివుని, శంకరునిఁ జూచిమదిని వి • జ్ఞప్తి చేసె.

క. ఎఱిఁగితి శంకర! నిను నే, మురిసితి నీచేత నిట్లు • పొలయుటకుఁ గడుశ
గరమరుదగు నిది యేరికిఁ, బరశివ! నీభక్తి నొసఁగు • ప్రతిజన్మమునన్. 75

క. అనుచున్ దమ్ములుఁ దానును, మనమునను నవీనమోక్ష • మార్గము విడి పా
వనచరణ! భక్తశరణా!, పినాకి! యన వారితేజ • భీముక్ జెందెన్. 76

గీ. రక్కసులతోడఁ ద్రిపురంబు • లుక్కుమాలి
కాలి బూడిదయై భువిఁ • గూలె నంత
దేవదుందుభి నాదముల్ • దేజరిల్లె
హరునిపైఁ బుష్పవృష్టి • పెల్లడరి కురిసె. 77

గీ. త్రిపురదాహం బొనర్చి యెం • తేని రౌద్రి
వదనమున నొప్పుచున్న న • వ్యాహ్నినయనుఁ
గాంచి భీతిలి విష్ణు వి • రించిముఖులు
సాఁగిలన్‌బడి సన్నుతు • ల్సలిపి రిట్లు. 78

—* శివుని దేవతలు స్తుతించుట *—

మత్తకోకిల: భక్తవత్సల! దేవదేవ! కృ • పాళు! హర్షనిధాన! చి
చ్ఛక్తిశోభిత! లోకనాయక! • శర్వ! ధార్మికపాలనా
సక్త! మంగళమంగళాత్మక! • శంకరా! యిఁక మాదు దీ
నోక్తులారసి సుప్రసన్నత • నొందుమయ్య! మహామతీ! 79

క. అని యిటు లడుగుల వ్రాలిన, యనిమిషులకు నభయ మొసఁగి • యఖిలేశ్వరుఁడం
తన వెండికొండ కింపునఁ, జనియెన్ సురలెల్లఁ జనిరి • స్వపదముల కొగిన్.

వ. అరిహనుండు విష్ణ్వాజ్ఞచేఁ గలియుగంబును బ్రతీక్షించుచు నంతేవాసులతో మరుస్థలంబునఁ గాలంబుఁ బుచ్చుచుండె. మహర్షులారా! మహేశ్వరుం డిట్లు త్రిపురదాహం బొనర్చి త్రిలోకరక్షణం బొనరించినట్టి యీ చరితం బెవ్వరేని చదివిన వినిన నవ్వారు సకలదుఃఖంబులఁ బాయుదు రనిన సూతునకు మునులు మహాత్మా! పంతసించితి మిఁక జాలంధరవధోపాఖ్యానం బెఱింగింపు మనుటయు సూతుం డిట్లనియె. 81

—* జలంధరాసుర చరిత్రము *—

చ. ఒక దినమందు దేవవిభుఁ • డొజ్జను దోడ్కొని వేడ్క వెండికొం
డకుఁ జని యందు శంభుసద • నమ్మున కేఁగుచునుండ నంత నం

తకహరుఁ డద్ది యారసి ము•దమ్మున వారిఁ బరీక్షఁజేయఁగా
నొక జటిలాకృతిన్ దనరి • యొప్పఁగ నధ్వపుమధ్య నుండుడున్. 82

చ. కనుగొని దేవరాజు పుర•ఘస్మరుఁ డంచు నెఱుంగ కింత వే
గనె యిటు లడ్డె మార్గ మరి•కట్టి వసించితి వేటి కాహుతా
కననయనుండు గీముకడఁ • జక్కఁగ నుండెనొ లేక యెందు నేన్
జనియెనొ చెప్పునా నతఁడు • జంకక పల్కకయున్న నత్తఱిన్. 83

ఆ. మరల నడిగెనట్లు•సురపతి జటిలుని, నతఁడు వినియు విననియట్టులుండె
కినుకనొంది మరల • గీర్వాణవిభుఁడడ్గ, నేమి చెప్పకుండె • నీశ్వరుండు. 84

క. ముమ్మా ఱిట్టులె యడిగిన, నమ్మహితుని లెక్కఁగొనక • యాతని నుడులన్
సమ్మతి నాలింపక తా, నెమ్మిన్ దొంటివలెనున్న • నిర్జరవిభుఁడున్. 85

మ. కని దర్వీకరమల్లు రోజుచుఁ దిర•స్కారంబుఁ గావింతువా
నను గాపూరుష! కాంచు మిప్డె యని కి•న్కన్ జంప వజ్రంబు నె
త్తిన నుగ్రుండు మహా•గ్రహం బొదవ న•ద్దేవేంద్రు హస్తంబునం
తనె నిష్పందమొనర్చెడున్ నిటల నే•త్రజ్వాల లొక్కుమ్మడిన్. 86

క. తనరి పురందరుఁ గాల్పఁగ, నొనరినఁ గని గురుఁ డెఱింగి • యుడురాజధరుం
డని తెలిసి వినతుఁడై యింద్రుని సాఁగిలఁబడ నొనర్చి • రోజుచు ననియెన్.

—* ఫాలనేత్రాగ్నిచే నింద్రునిఁ గాల్పవలదని గురుఁడు శివుని సన్నుతించుట *—

క. శరణు మహేశ్వర! శర్వా!, శరణు విరూపాక్ష! రుద్ర! • శంకరమూర్తీ!
శరణు మహాపద్వారణ!, శరణు పినాకీ! కపర్ది! • సర్వవ్యాపీ! 88

శా. నీవే విష్ణుఁడ వీవె పద్మజుఁడవు • న్నీవే మహారుద్రుఁడున్
నీవే సిద్ధులు దివ్యులున్ మునులునున్ • నీవే జగద్గోళముల్
నీవే కర్తవు నీవె భోక్తవు మఱి • నీవేగదా భూతముల్
నీవే నేతవు శక్రునేలు కరుణా•నీరాకరా! శ్రీకరా! 89

క. అడుగులఁబడిన మహేంద్రుని, నడలుచు నుతిసేయుచున్న • నంగిరసుని శ
ర్వుఁడు గని యభయంబిడి తా,నడిగె బృహస్పతిని నిట్టు • లాదర మెసఁగన్.

క. సురపతిఁ గాల్పఁగ వెడలెను, ఖరలోచనవీతిహోత్రు • గాఢజ్వాలల్
గరమరయు మెచట వీనిన్, బరిత్యజింపంగఁజెల్లుఁ • బౌత్రమునీపా! 91

క. అనుడు గురుఁ డరసి బెగడుచు, ననె దేవాధీశ! యితని కభయమిడితి గ్ర
న్ననఁ గావు! మనలకీలల, వననిధిలో విడిచివుచ్చి వైళం బనినన్. 92

—* గురుని ప్రార్థనచే శివుఁడు ఫాలనేత్రాగ్నిని సముద్రమందు వేయుట *—

క. విని యోమని శంకరుఁ డా, యనలజ్వాలలను సంద్రమందు విడిచి యిం
ద్రునిఁ బ్రోచి దేవగురునకు, ననె జీవమువైతి విప్ర డమరేంద్రునకున్.

క. ఇది మొదలు జీవసంజ్ఞన్, బొదలు బృహస్పతి! యనంగఁ బొంగి గురుండున్
ముదమున శివుని నుతించెను, బెదరుడిగి నుతించె గోత్రభేదియు నీశున్. 94

గీ. ఇట్లు గండము దాఁటి మహేంద్రుఁ డపుడు
శివున కభివందనము చేసి సెలవుఁ జెంది
బ్రదికితి నటంచు గురునితోఁ బదిలముగను
త్రిదివమున కేగె రయమున దీము మెఱయ. 95

—* జలంధరుని జననము *—

చ. కడలినిఁ జెందినట్టి యల కాలవిషూదను నేత్రవహ్ని య
ప్పుడె యొక బాలుఁడై పొడమి భోరున నేడ్చుచునుండఁ దద్రవం
బడరి లయాభ్రఘోషమటు లక్కట! సర్వజగంబులందు బి
ట్టడలు దనర్పఁగా విని సురాగ్రణు లబ్జజుఁ జేరి చెప్పుడున్. 96

వ. పద్మజుండును నక్కజంబున నంబురాశిన్ జేరి యందు.

గీ. చెలఁగి చదలేటితోఁ బొత్తుఁ జెందినట్టి, కడలి యుత్సంగమున నొడికంబు మీఱఁ
గూరుచుండిన యట్టి కుమారుఁ గాంచి, తారసించిన యపుడ కూపారవిభుఁడు.

చ. వనజజుఁ గాంచి భక్తిమెయి వందనముల్ పొనరించి యున్నతా
సనమిడి వేడ్కతోడఁ దనుజన్మునిఁ జూపి, మహాత్మ! వీఁడు నా
తనుజుఁడు వీని జాతకవిధమ్ములఁ దెల్పి యనుగ్రహింపుమా
యన నదియెల్ల నారసి ప్రియంబున నబ్జజుఁ డబ్ధి కిట్లనెన్. 98

ఉ. వీఁడు కడున్ సమర్థుఁడయి విశ్వము మెచ్చఁగ శౌర్యశాలియై
మూడు జగంబులన్ గల సమున్నతశూరుల నోడబుచ్చి బల్
పోడిమి మించుఁ బెంచు యశమున్ సరియెవ్వరు లేనియట్లుగాఁ
బాడుదు రచ్చరల్ దొడరి బాగుగ వీని చరిత్ర మీయెడన్. 99

గీ. సర్వలోకాధిపత్యను • చ్ఛత్ర మొందఁ
గడఁ బతివ్రతయై రొయిడి • కమున మించు
మచ్చెకంటి ద్వితీయయా • హెచ్చుమీఱు
భోగములఁ జెందుఁ దనివిగ • భువనరాశి! 100

మ. అనుచుండన్ బుడుతండు బిట్టెగసి బ్రహ్మాగ్రీవనున్ బట్టి న
ట్టనఁ బీడించెఁ దొలంగలాఁగుటకుఁ గష్టంబయ్యె నాలోన లో
చనయుగ్మంబుననుండి యశ్రులురలెన్ • జక్రాంగవాహుండు బా
లుని బీరంబునుఁ జూచి మెచ్చి యనియెన్ • బాధోధి కివ్వైఖరిన్. 101

క. జలబిందువులన్ బావఁడు, జలజలనాకనులనుండి • జాఱఁగఁ జేయన్
గలుగుట జలంధరాహ్వాయ, మలరెడు నీతనుజునకు మహార్ణవ|భువిలో.

క. అనినుడివి సముద్రుని ప్రార్థన శిశునకు జాతకర్మ • దగునుపనయనం
బును సలిపి యసురరాజ్య వి,భునిగాఁ బట్టంబుగట్టి • పోయెన్మరలన్. 103

వ. అంతఁ గడలియు.

ఉ. కంటికి తెప్పవోలె సుతుఁ • గాటవు వేడుకతోడఁ బెంచుచున్
దంటయుఁ దద్జ్ఞుఁడై యలరు • దైత్యగురుండగు భార్గవార్యుచే
వింటను విద్దెలన్ గడిఁది • విజ్ఞునిఁ జేసి కరంబు పొంగి మి
న్నంటెఁ గుమారుఁ డెంతయు ననన్యపరాక్రమశాలియై తగన్. 104

—* జలంధరుని వివాహము *—

గీ. కాలనేమియనా నొక • కడిఁది దైత్య,రాజపుత్రిని బృందయన్ • రమణి వరసి
కొడుకునకుఁ దగు సతిగాఁ గఁ • గూర్చి పెండ్లి,చేసె సరివారలెల్ల సెబాసనంగ.

క. ఆసతి మిక్కిలి రూపసి, శ్రీసతికిన్ బోటి వచ్చు • చెలువ గుణశ్రీ
భాసిత పాతివ్రత్యవి,భాసిత యొడయనికిఁ జేయు • పండువ నిచ్చల్. 106

గీ. వారి దాంపత్య మెంతయు • వాసిమీఱి, చూడసొంపయి తనరె నసురవరేణ్యు
బాసటన్గని పాతాళ • వాసులైన, పొలసుదిండ్లెల్ల విచ్చేసి • రెలమి మరల.

గీ. అంత నొకనాఁటియెడ సభా • భ్యంతరమున
నున్న రాహువు బరికించి • యశను నడిగెఁ

గత మిదేమి? మహాత్మ! యి•క్కరణి నుసికి
కనుడు భార్గవుఁ డతఁ డిట్లనియె మరల. 108

—* శుక్రుఁడు జలంధరునకు రాహువును గుఱించి చెప్పుట *—

ఉ. మున్ను నిలింపు లెల్లరును • బూర్వసుపర్వుల సాయ మొంది సం
పన్నతతోడఁ బాల్కడలిఁ • బట్టి మథించి యపూర్వరత్నముల్
చిన్నెలవన్నెలన్ దనరు • చెల్వల నచ్చరలన్ సుధాఘటం
బు న్నతిమీఱఁ జూఱగొని • మోసముఁ జేసిరి దైత్యకోటికిన్. 109

గీ. మొదలఁ బొడమిన విసమును • మూడుకనుల
సామినిన్ ద్రావఁ జేసిరి • సాహసమున
జంకులేకయె యాదొర • చటులకాల
కూటమును ద్రావి జగముల • గుందు మాన్పె. 110

ఉ. మాయలమారియైన యల • మాధవుఁ డొక్క మిటారిచేడియై
యామెడ కేగుదెంచి దను•జాగ్రిణులన్ నిజహావభావలీ
లాయతదృష్టులన్ గరఁచి • యాసుధఁ జేకొని దివ్యరాజికిన్
బోయుచునుండ వీఁడరిగి • పొత్తుకుఁ జేరుటఁ జూచి యంతనే. 111

ఉ. జాబిలి తేలుకొండివలె • సప్తతురంగున కద్ది తెల్ప నా
బా బరవిందనేత్రినకుఁ • బన్నుగ సన్నయొనర్చె నాతఁడున్
వే బిరుదొప్పఁగా మిగుల • వెల్గు సుదర్శనధారతోడఁ దో
డ్తోఁ బడవేసె నా సుధను • దోసిటఁ ద్రావెడు వీని మూర్ధమున్. 112

గీ. అమృతయోగమునన్ జేసి•యకట! వీని, శిరసు మొండెమునున్ గూడ•జీవయుక్త
నుండఁగని నాగుఁబామును•రెండు చేసి, యతికి యిరువురఁ జేసి ది•వ్యపద మిచ్చె.

క. ఆ పగతో వీరిరువురు, నే పర్వములందు సూర్య • హిమరశ్ము లెటన్
జేపడిన విడక మ్రింగుదు, రేపడతురు వీని చరిత • మిదియె కుమారా! 114

గీ. అనిన విని యాజలంధరుఁ•డౌదుగఱచి, యారా! యెంతటియపకార•మాచరించి
రమరులును వారి యధిపతి•యైన విష్ణుఁ, డెట్లు సైఁచెద వారి ని•క్కట్లు గనుచు.

గీ. అనినాడివి ఘస్మరుండను•నసురనొకనిఁ, బిలిచి యవ్విధమంతయు•వినిచి యింద్రు
నొద్దకుంజని నానుడు•లుచితభంగిఁ, జెప్పు మిప్పోల్కినటు మీఱఁదఁ•జేతమరసి.

—* జలంధరుఁ డింద్రుని యొద్దకు ఘస్మరుండను దూతను బంపుట *—

క. మాతండ్రి నట్లు మోఱకు, లై తఱిచి యనంత రత్న•ధనములఁ బడయన్
నీతియొకో వానిని నిపు, డే తెండిఁక సింధుతిసుగ • హితవెఱిఁగి మదిన్. 117

గీ. అట్టు లీకుంటి రేని యా • యబ్ధిపుత్రుఁ
డుడుగఁ డవ్వానిఁ గ్రక్కించు • నుత్తలమున
బైసిమాలుదు రీరలు • పరువెఱుంగుఁ
డని నుడివి యారయుము వారి • యాశయముల. 118

క. తడయక చని రమ్మని యు, ప్పుడె వానిని బనుప నతఁడు•పొంగి కడువడిన్,
వెడలి యమరావతికిఁ జని, బిడౌజుఁదగఁదారసించి • పేర్మిన్ బలికెన్

చ. వినుము సురేశ్వరా! భువన • వీరుఁడు సింధుకుమారుఁడిందునన్
బనిచినతీరు మీరు మును • పాల్కడలిన్ మథియించి రత్నరా
జిని మదనాగవీతులను • చెన్నగునచ్చరలన్ సుధారసం
బును గొనిపోయియుంటి రవి • పొల్పుగనిండిపు డొక్కపెట్టునన్. 120

ఆ. ఇచ్చి రేని సరియె • యీకున్నమిమ్మెల్లఁ, బట్టి తిగిచి యెగిచి • మట్టగించి
చేకొనంగఁదలఁచి • చెప్పియుండితి నిట్లు, తెలిసి యెందు నేని•దెగువఁగొనుఁడు

క. అనిచెప్పియంపె ననుడున్, గనుగవలన్ నిప్పులురలఁ•గనలి మహేంద్రుం
డును నిట్లుచెప్పెదూతన్, గని చని వాక్రువ్వుమిట్లె • కంధిసుతునితోన్. 122

—* ఇంద్రుఁడు జలంధరునకుఁ బ్రత్యుత్తరంబుఁ బంపుట *—

ఉ. కొండల నెల్ల తెక్కలను • గొట్టుచునున్నపు డేను వీఁక నీ
తండిరి గొప్పగట్టులని•తాంతములోఁగొని దాచియుంచెఁ దృ
ప్తుండయి యింక నారిపుల•దుష్టనిశాటులఁ గుక్షిలోపలన్
మెండుగదాఁచె నందులకు • మేకొనియట్లు మథింపుటయ్యె మున్. 123

గీ. బలిసి నీవిట్లు మీఱి మా•పైకిఁ గాలు
ద్రొవ్వ లెక్కయొన ర్తుమే • 'త్రోసిరాజు'
చేసెదముగాక యాలాటి • చిందు లుడిగి
మిడిసిపడకుండుమా! యిఁక•మీఁద నేని. 124

క. అని యిటులె చెప్ప చనుమన, ననంతరం బతఁడు వేగ • ననురేంద్రుని కొ
ల్వున కేగు దెంచి యటుచె,ప్పిన నాతఁడు ప్రేటువడిన • పెనుఁబాము వలెఁ.

మ. విసమున్ గ్రక్కెడునట్లు మేటిబుసలన్ • వేమాఱు గావించుచున్
మసిజేతున్ ద్రిదశాలయంబు సురలన్ • మర్దించెదన్ మించెదన్
వెస నానావిధసైన్యముల్ వెలయఁ గా•వింపుండు యాత్రోత్సవం
బసురశ్రేష్ఠులకెల్లఁ దెల్పుఁడు రథం • బాయత్తముగా జేయుఁడీ! 126

వ. అని యాజ్ఞాపించి

క. ఘనుఁడగు శుక్రుని రణమం,త్రినిగా నొనరించి యట్టి • దేశిక శుభశా
సనములఁ జేకొని యాహవ,మున కేగె జలంధరుండు • పుడమి యద్రువఁగాఁ.

క. చని వేగ నాకలోకం,బును నెక్కొని ముట్టడించి • పొల్పుగ రణభే
రిని మ్రోఁగఁ జేసె సురలకుఁ, బెనుబెగడును నగడు పొడమి • బీరంబెడలఁ.

చ. విని యమరేంద్రుఁడున్ గినుక • విస్తరిలంగ దిగీశముఖ్యులా
యనిమిషవర్యులన్ గొని యు•దార భుజాబలమేర్పడన్ వరూ
ధినిని నమర్చి యభ్రకరిఁ • దేఁకువ నెక్కి పవిన్ ధరించి బి
ట్టనికిఁ గడంగి తా వెడలె • నద్భుతమొందఁగ దైత్యసైన్యముల్. 129

క. గురుడును వెనుకొనియనిమం. తిరియై నడచెను సమస్త • దివ్యశ్రేష్ఠుల్
మునుకొని నడచిరి యనికిన్, బెనురజ మంబరతలంబు • బిట్టెగయంగన్. 130

—* దేవాసుర యుద్ధము *—

గీ. కడఁగి యన్యోన్యసైన్యముల్ • గండుమీఱి
యొడిసి యుద్ధం బొనర్చిరి • యులుసు దీఱ
ఘనగదాశక్తితోమర•ఖడ్గముసల
హాలపరశువుల నెంతయు • నక్కజముగ. 181

క. సంకులసమరం బలర న, శంకితులై యోధవరులు • సాహసమెసఁగన్
బొంకముగ ద్వంద్వయుద్ధము, హుంకారారభటులు సెలఁగ•నొదవించిరొగిన్.

ఉ. అంత జలంధరుండు దివి•జావళి కందఱి కన్నిరూపులై
వంతముతోఁ ద్రిశూలమును • బట్టి సుపర్వులఁ ద్రెళ్ళఁ జేయుచున్
దంతులఁ జెండుచున్ హరులఁ • దద్దయుఁ జీల్చుచు స్యందనంబులన్
వింతగ నుగ్గుసేయుచును • వీరవినోదము సల్పె నాజిలోన్. 18

గీ. యమునిఁబట్టఁబగిల్చె న•య్యగ్గివయఁ, జేసెఁ బాశిని నడలొందఁ•జేసె నమ్మ
హాబలుని రూపుమాపె బి•డౌజు డాసి, యల్ల యైరావణగజంబు • డిల్లపఱచి

క. వాసవు మస్త్రముఁ బగులఁగ, వేసిన నాతండు నొచ్చి • భిదురముగొని పె
ల్లీసున నసురను మోఁదుడుఁ, దా సరకొనరింప కసుర•తల్లజుఁడంతన్. 135

గీ. వాఁడియమ్ముల విలుఁగూర్చి • వాసవాన,నంబుఁ బగులఁగఁజేసిన • నగవిరోధి
రోసమున నట్టికైదువు•లేసె నసుర, నిరువు రేనుఁగులట్లు బో•రిరి చలమున.

క. ఇరువురకున్ బాసటగా, సురలును నసురులును జేరి • శూరతఁ జూపగ
బురుహూతుఁ డసురుల జలం,ధరుఁడు సురలఁ జంపి రధిక•దర్పము మెఱయన్.

గీ. పొలిసినట్టి నిశాటులఁ • బొదిగిపట్టి
యుశనుఁ డాత్మీయమంత్రప్ర•యుక్తి మరల
బ్రదుకఁజేయుచు నుండె గీ•ష్పతియు మృతసు
రలను బ్రదికించె నోషధీ•కలనమునను. 138

గీ. అదియుఁగని రజనీచరుం • డడిగెఁ గావ్యు, నార్యసంజీవినీవిద్య • యమరినట్టి
కాము దైత్యులఁబ్రదికింపఁ•దానునట్లె, సురల జీవుండు బ్రతికించు•చొప్పదెట్లు?

క. అని యడిగిన ద్రోణగిరిన్, ఘనమగు నోషధులఁ దెచ్చి • క్రతుభుక్కులఁ జే
తనయుతులఁ జేసె ననుడున్, విని యామలఁ దెచ్చి కడలి•వేసి రయమునన్.

చ. మరల సువర్వులందఱను • మారణమున్ బొనరించి యప్పురం
దరుఁ బరిమార్పఁబూనె మృత•తండములన్ బ్రదికింపఁగా మరు
ద్గురుఁ డల శైలమున్ గనక • దుష్టనిశాటకృతం బెఱింగి వే
గిరము మహేంద్రుతో ననియెఁ • గిమ్మన కొండెడ కేగుఁడీ వెసన్. 141

ఆ. అనువుదప్పినట్టి • యవసరం బీక్షించి, నేరుపరి యొకింత • నెగులు మాని
చెడ్డకాలమంతఁ • జెల్లించి యటమీఁద, సిరులఁ జేరవలయుఁ • జెలఁగి తిరుగ.

—* దేవతలు పరాజయంబునొంది పాఱిపోవుట *—

క. అని చెప్పిన దేశికునుడి, విని పఱచె మహేంద్రుఁ డతని • వెనుకొనిచనిరా
యనలముఖామరులెల్లరు, వనరుచు నాకంబు విడిచి • వైళంబొప్పన్. 143

గీ. వారలందఱు వరుసగా•వలసఁబోవు, టరసి యసురుండు త్రిదివంబు•నాక్రమించి
స్వప్రతినిధానులకుఁ గైవ•సంబుచేసి, తన నగరుఁజేరి యేలుచుం•డెనుజగముల

చ. "పురపురఁబొక్కి" వేలుపులు • భోరున నేడ్చుచుఁ బద్మలోచనున్
దఱియఁగఁబోయి మ్రొక్కిలిడి • దానవభంజన! దీనరంజనా!
మరల నొకండు గండఁడయి • మమ్ము దివంబున నుండి పాపె ము
ష్కరుఁ డసురుండు వాని కనిఁ • జాలకపోతిమి దోర్బలంబునన్. 145

సీ. కడలిలోపల మధు•కైటభులన్ గిట్టి, యజుని రక్షింపవే • యతులకరుణ
నమృతంబుఁ గ్రవ్యాదు•లపహరింపఁగ వారి, వంచించి యిడవె సు•పర్వతతికి
నాహిరణ్యాక్షుఁ దఁద్రగ జుఁ•బరిమార్చి, జగములకంతకు • శాంతినిడవె
బలియుఁడైనట్టి య•బ్బలిని మోసముచేసి, వేల్పుల కిడవె త్రి•విష్టపంబు

గీ. చక్రధర! నీవు చేసిన•సాయములను, మఱతుమే యెన్నినాళ్ళకు • మానసమున
మరల దయచేసి యీదుష్టు•మడియఁజేసి, సాఁకుమీ యిఁక భక్తుల•సాకతమున

క. అని యిట్టు లర్థివేడుడు, ననుకంపన్ వనజనయనుఁ • డారసి యట్లే
యని క్రవ్యాదున్ గడపెద, ననరకుఁ డిఁక మీఁద మీకు • వాసవముఖ్యుల్!

—* విష్ణుమూర్తి జలంధరునితో బోరుట *—

గీ. అని రయంబునఁ దార్క్ష్యునా•యత్తపఱచి, యసురవర్యునికడ కేగిఁ•యనిఁదొడంగి
సింగమట్టులఁగడఁగిఁ వా•సిందొడంగి, వానితోఁ బోరె నెన్నియో•వాసరములు,

క. కౌమోదకి మున్నగు ను, ద్దామమహాసాధనముల • దైత్యుని మోఁదన్
భీమబలుఁడైన నాతం, డేమియు నఱసేయ కమ్మ • లేయుచునుండెన్. 149

గీ. అంత వేసారి నక్తంచ•రాంతకుండు, వనధిసూనునిఁ గని యిట్టు•లనియెనోయి
దైత్యవర్య! ముదంబయ్యె•తగినవాఁడ, విట్టి జెట్టితోఁ బెనఁగలే•దెపుడు నేను,

క. నీకోరిన వరమిచ్చెదఁ, జేకొను మెఱిగింపు మిచ్ఛ • సింధుజ! యనుడున్.
నా కేటికి నీవరములు, వైకుంఠుఁడ! యైన నిమ్ము • వర మిప్పగిదిన్. 151

గీ. నీదుపురిఁ బాసి వేగంబె•నాదుభగిని, తోడ నాయింటనుండు సం•తోస మొప్ప
నిదియె వరమగు వేఱొకం•డేదియేని, వెలితి లేదెందు నాకెప్డు • జలజనయన!

—* విష్ణుమూర్తి లక్ష్మితో జలంధరు నింట నుండుట *—

వ. అనినఁ దథాస్తని నారాయణుం డిందిరతో జలంధరావాసంబున కేగి యందే
సుఖంబుండె నంత బృందారకు లాతురులై కైలాసంబున కేగి శైలాదిసెలవుతో

శివునిఁజేరి కాంచి యసుర వృత్తాంతంబును దమదుపరాజయంబును, వైకుంఠుని యపజయంబును, మఱియు వెన్నుండు సదారుండై జలంధరుని కైవసంబై యుండుటయు సవిస్తరంబుగాఁ దెల్పి యద్దైత్యుని వధించి తమ్ముఁ బాలింపు మని యర్థించుటయును నాలించి బాలేందుశేఖరుం డచిరకాలంబున నట్లు సేయుదుఁ బొండని వారిం బనిచి నారాయణుం దలంచిన నతండు దఱియుడు నాయసుర వృత్తం బడిగిన నతం డిట్లనియె. 153

ఉ. దేవ! జలంధరాసురుఁడు ♦ దేవరఫాలవిలోచనాగ్నిచే
నావనధిజనించి పెనుపై సురలందఱ నోడఁబుచ్చి దు
ర్భావమునన్ దివంబు నిజపత్నులకై వసమున్ బొనర్చె నే
నావెడఁగున్ వధింపఁజని ♦ యక్కట వానికి లోఁగిపోయితిన్. 154

ఆ. పెక్కురోజులు వానితో ♦ నక్కజముగ
పోరుసల్పితి గెల్వేమి ♦ పొసఁగదయ్యె
చుట్టఱికమారసి యతండు ♦ పట్టుఁబట్టి
సిరిని నన్నును దనయింటఁ ♦ జేర్చికొనియె. 155

క. అనినన్ శివుండు నగి వెన్నునిఁ బొమ్మని నారదు నెద నుదలఁప నతఁ డం
తనె వచ్చి మ్రొక్క నమ్మని, కనియెను లోకాధినాథుఁ ♦ డాలోచనతో.

క. మౌని! జలంధరుఁడను నొక, దానవుఁ డేపొంది సురలఁ ♦ దఱిమి దివంబున్
దానుగొని తనదువారల, కానాకం బప్పగించె ♦ నతిదుర్మదుఁడై

క. వానికడ కీవు చని యే, దేనియు భేదంబుఁ బన్ని ♦ యింకగఁ జేయన్
గానొప్పుజతన మమరుపు, పైనంతయు నేనొనర్తు ♦ బ్రహ్మజ! యనినన్.

వ. తాపసుం డతిత్వరితంబున జలంధకునిజేరి తత్కృతోపచారంబులఁ బ్రీతుం డైనంత నతండు దేవర్షి! యెచ్చటనుండివచ్చితి వెచ్చటికేగెదవు? నా యైశ్వ ర్యంబుఁ గని మెచ్చితివే? 159

సీ. హంసయుక్తవిమాన ♦ మపహరించితి నిదే, చూడుము రాజీవ♦సూనునొడిసి
ఐరావతంబిది♦హయరత్నముచ్చైశ్శ్ర, వంబది కనుమింద్రుఁ ♦ బాపి కొంటి
పద్మాదినిధు లవ్వి ♦ భాండార మటుఁజూడు, సంతరించితి శ్రీదు♦వంతమడఁచి
బంగారునర్షించు ♦ పాండురచ్ఛత్రంబుఁ, గను మిది కొంటిఁబా♦శిని నదల్చి

గీ. కాలదండంబుఁ గయికొంటిఁ • గాలు నోర్చి
కల్పవృక్షంబులను దెచ్చి • నిల్పితి నవె
పెరడునన్ జూఁడు; మింకను • సిరిని హరిని
యింటనే యుంచినాఁడ ము•నీంద్ర! కనుమ. 160

గీ. ఇఁక నివియుఁగాక దక్కువే• దేని నీదు, మదికి ముదమిచ్చునట్టిదా • మంచిరతన మున్నఁదెల్పుము వేవేగ•నుద్దవిడినిఁ, దెచ్చికొనియెద యెందున్న•దివ్యమౌని!

వ. అనుటయు నను రేంద్రా! నీవు చెప్పినయంత సేయన్‌గలవాఁడవే. నీ యైశ్వ ర్యంబునకు సంతసించితి నైన వినుము. నేనిపుడు కైలాసంబుననుండి మహేశ్వ రుం దరిసించివచ్చితి నతండు మహేశ్వరుం డనుటకుఁ దగినవాఁడు. 162

గీ. కాటిబూదిని నలఁదియుఁ • గాటనున్న, దిసమొలన్ దిర్గుచుండినఁ • దిండిలేక విసముమెక్కినఁబాముల• వేసికొనిన, శివునుగొనియమ్మహేశితఁ•జెందెహరుఁడు.

ఉ. కావున సర్వమంగళను • గైకొని సర్వసమృద్ధులన్ మహా
దేవపదంబు మున్నయిన • దివ్యపదంబుల నొందె శూలి నీ
వా పెరవొప్పినట్టి యొక • యన్నులమిన్న నదృష్టశాలినిన్
దేవినిగాఁగొనన్ మిగులఁ • దేజమునొందెద వింతకున్ భువిన్. 164

గీ. ఇపుడు నీదేవి బృంద యెం•తేనిసాగను,దనమునఁ బతివ్రతంబునఁ•దనరు నైన నల్ల పార్వతియట్టి యొ•నన్యభాగ్య. గాకయుండుట కొఱఁతనై•గానుపించె.

క. అనినంతనె శివఁబోలిన, దననేటికి యాపె•నే వృషాంకు గెలిచి తె
త్తును జూడు మునివరా! యని, తనసేనకుఁ దెలిపె దాడి • ధవళగిరిపయిన్ 166

వ. తదనంతరంబున

....* జలంధరాసురుఁడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట *....

చ. తగినవజీరులన్ గొని యు•దా త్తగతిన్ రజతాద్రి కేగి బి
ట్టుగ రణభేరిఘోషము గ•డుర్‌గడు సల్పఁగ నాలకించి ప
న్నగపతిహారుఁ డంతయు మ•నంబున నారసి యొక్క వృద్ధుఁడై
యొగి దనుజాధిపుర్ దఱియ • నుద్ధతుఁ డాతఁడు సూచి క్రుద్ధుఁడై. 167

చ. ముదుక! హరుండు లేడె యెటఁ•బోయె నెఱుంగఁగ జెప్పు మున్నచో
బదిలముగాఁగ నీవరిగి • పార్వతినిమ్మను జోగికేల సాం

పొదవెడు చెల్వ నాకు సరి♦యొప్పును దప్పదు కొంచు నెట్టులే
నిది తన మేలుగా నుడువు ♦ మీరసమొందిన నేన తీర్చెదన్. 168

చ. అను దనుజాధమోక్తి విని ♦ యంతకశాసనుఁ డాగ్రహంబునన్
బొనరియు నోయి వీరవర! ♦ పొంకముగల్గినయేని నీ సుద
ర్శనమును నెత్తి నెత్తిపయిఁ ♦ జక్కఁగ జేరుపు మట్లయైన నీ
వనలవిలోచనున్ గెలువ ♦ నర్హుఁడవన్న నతండు గిన్కమై. 169

ఉ. నానుడి కడ్డువల్కి యిటు ♦ నన్నుఁ బరీక్షయొనర్ప నెంచెదే
కానక నీవు సెప్పవని ♦ కర్జమెసంగఁగఁ జేయ జెల్లునే
నీ నుడు లెల్లమాని యిఁక ♦ నేరుపు గీఁకువుఁ గట్టిపెట్టి చ
న్మీ నుడిసేయవేని యిపు♦డే కడతేర్చెద నిన్ను నావుడున్. 170

—* శివుఁడు సుదర్శనంబున జలంధరాసురుఁ జంపుట *—

గీ. నీటిలోఁ గాలి వ్రేలున ♦ నేర్పుమీఱ, వ్రాసిన సుదర్శనంబెత్తి ♦ రక్కసివయి
వేసిన యతండు రెండయ్యె ♦ వేగ యతని, తేజమీశ్వరునొందెను ♦ దీప్తులలర.

క. సైనికు లడరిన వీర, శ్శ్రీనిధి యల కువలయేశ♦శేఖరుఁడు కడున్
బూనిక నలికాక్షాగ్నుల, చే నశియింపంగఁజేసె ♦ జేజే లలరన్. 172

క. కురిసెఁ బువ్వులవర్షము, మెఱసెన్ దిశలెల్లఁ గాంతి ♦ మేకొని వీఁకన్
బొరసెఁ దుందుభిరవములు, విరిసెన్ రక్కసుల తెగల ♦ వేడుక లెదమై.

ఉ. అంతకుమున్నె శ్రీశుఁ డసు♦రాధిపుగేహినియైన బృందచె
ల్వెంతయుఁ గోర్కెలూరఁ గని ♦ యెట్లు లభించుఁ దదీయభోగమఁ
జింత మునింగి య ట్లసుర ♦ చేడ్పడు టారసి వానిఁబొంది య
త్యంతము నాసఁ జేకొని ర♦యంబున నొండెడదాఁచి చెచ్చెరన్. 174

గీ. వృద్ధుఁడగు నొక్క యతినాథు ♦ వేసమొంది
రెండు కోతులఁ జేకొని ♦ దండిగా శి
వోహ మంచు జలంధరు ♦ నూర నొక యు
పవనమున్ జేరి యుండె న♦ప్పట్ల నంత. 175

చ. తన మగఁ డంతకాంతకుని ♦ దర్పముతోఁ జెనకంగఁబోయెఁ దా
ననువిది కాదు పోకుమని ♦ యన్నను మానకయుండె రాకయుం

డెను గతమేమొకో! యనుచు • డిల్లఁదనంబునఁ గ్రాఁగి పోవుచున్
దనచెలికత్తెయల్ గొలువ • దైత్యనిరాశివనంబుఁ జేరి తాన్. 176

గీ. దేవసంస్మరణముల నెంతేని యాల
కించి యద్దెసకేగి వీక్షించి యతిని
సాఁగిలన్బడి విభుని కుశలము నడుగ
సామి కపులకు నొక్కింత • సంజ్ఞ చేసె. 177

వ. వానరంబులు వేవేగచని యతిత్వరితంబుగ నాతుండెంబులఁదెచ్చి యచ్చేడియ ముందఱఁబెట్టిన నయ్యరవిందనేత్ర విభునిమృతియెఱింగి దుఃఖభరమ్మున మూర్ఛితయై కొంతతడవునకుఁ దెలివొంది కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించుచు యతీంద్రునిపదంబులఁ బడి నాథునిజీవితం బర్థింప నతండు. 178

ఆ. ఈ కళేబరంబు • నింటికిఁగొని చని, కడిగి తడిని యొత్తి • గంధలేప
నము నొనర్చియొకటఁ నమరించి యుంచుము, జీవితంబుఁ జెందుఁ జగురుఁబోఁడి.

—* విష్ణుమూర్తి జలంధరుని తనువుఁ జెంది బృందతో సుఖించుట *—

వ. అన నాపె తత్క్షణంబున నద్దేహంబు దాసీజనంబుతో నిజగృహంబునకుఁ గొనిపోయి యతివరుండు చెప్పినట్లొనర్చి నిరీక్షించుచున్నంతఁ బుండరీకాక్షుండు గ్రోతుల విడిచివచ్చి యోగబలంబున జలంధర దేహంబునఁ బ్రవేశించి కనులు దెఱచి కదలిన నమ్మదిత ముదితయై పెనిమిటియని తలంచి గాఢాలింగన బొనర్చె నంత విష్ణుండు సంతసంబున నాపెతో నహర్నిశంబులు గ్రీడించుచు సుఖంబులొందుచున్నంత నొక్కనాఁడు యదృచ్ఛచే వెన్నుండొంటిగఁ బరుండియున్నతఱి బృందాదేవి యలంకరించుకొని యందుజేరుడు జలంధర దేహాశకలంబుల మధ్య మేచకచ్ఛాయలనొప్పు నప్పులుంగురొతుం గాంచి యదరిపడి యేవంబునొంది విన్నదనంబున ఖిన్నయై మరగుచుఁ బదతాడితభుజంగిపోలె మించుటల్కతోఁ జురచురఁజూచి యిట్లనియె. 180

గీ. ఓరి పోకిరి! తుంటరి! • యోరి తులువ!, యోరి పరదారగామి! విన్నోరి! నీతి
చెఱిచితివి నన్నుఁ బరసతిఁ • జేటుమూడు,నని తలంపక కనుకని • ననుచితముగ.

క. పతిభావముతో నీసం,గతిఁ జెందితిఁ గాని వేఱుఁగా దెప్పుడు నా
మతి యంటువడదు నీ దు,ర్గతిఁ గను మిఁక నదరిపాటు • గంగన్ గలియున్.

—* విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి శపించుట *—

క. నీ యా లొక్కని కిట్టుల, నే యనువుగఁ జిక్కఁగలదు ◆ హేయపువాదుల్
సేయుదురు లోకులెంతయు, నీ యుల్లము గడిఁది వగను ◆ నెక్కొని పొగలన్,

వ. మఱియుఁ గపులతోఁగూడి యిచ్చెడుపని యొనర్చితివి గావున నీకుఁ గపులే తోడయ్యెదరని శాపంబిచ్చి పతిదేహఖండంబులఁ జితియందుంచి యా నిముసంబునఁ దా నా చిచ్చు నురికి ప్రాణంబులు వదలె నంత దామోదరుండు బృందావిరహంబు నోర్వక తేఁబవలా చితియందుఁబడి యన్యంబుఁ దలఁపకుండుటఁ గాంచి యిందిరయుఁ దక్కువేల్పులును బరమేశ్వరునిఁ గానన్బోయి యచ్చరితంబుఁ దెలిపి యనుగ్రహింపుమని యర్థింప నద్దయాళరుండు సర్వజగన్మోహినియును మూలప్రకృతియును మహామాయయు నగు నంబికను నియోగించిన నాజగజ్జనని శక్తిమయంబులగు మూఁడుబీజంబుల నొసంగి వీని విష్ణుండున్న బృందాచితిప్రవేశమందుఁ జల్లుండు మీయిష్టసిద్ధియగు ననుడు వారట్ల సేయ నందు ధాత్రీ తులసీ మాలతీవృక్షంబులు పొడమిన నవ్వాని సౌరభగ్రహణంబున విష్ణుండు మోహపరితాపంబుఁబాసి వైకుంఠంబునకేగి సుఖంబుండె నీ వృక్షత్రయంబునందుఁ బూర్వపూర్వము గేశవున కెక్కుడానందదాయకంబై యెసంగునట్లగుటఁ జేసి కార్తికమాససంబంధీ ధాత్రీ తులసీ పూజనంబు తక్కువేల్పులకన్న విష్ణుదేవున కెక్కుడుప్రియం బంత సకలామరులానందంబున స్వపదంబులఁ జెంది రిది జలంధరవధోపాఖ్యానంబు దీనిఁ బఠించిన వినినవారలకు సర్వపాపక్షయంబై శ్రేయంబులొందు నిఁక శంఖచూడవధోపాఖ్యానంబు వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 184

—* శంఖచూడ చరిత్రము *—

క. మునివరుఁడగు కశ్యపునకుఁ, దనుజుండగు విప్రచిత్తి ◆ తనయుఁడు దంభుం
డనువాఁడు గొడుకుఁబడయఁగఁ, బెనుతపసున్ జెందియుండెఁ ◆ బెద్దయుఁబ్రొద్దుల్

గీ. కొంతకాలంబునకు వాని ◆ ఘోరతపము, చే శిరసునందు నగ్నులు ◆ చెంగలించి
మంట లేపొందినంత ర◆మాసహాయుఁ, డరసి పొడగానవచ్చె దై◆త్యాధిపతికి.

క. వరమడుగుమనుడు హరి యతఁ, డరవిందాక్షునకు మ్రొక్కి ◆ యడిగెను దనయుం
డురువైన బలముగలవాఁ, డరాతిసూదనుఁ డజయ్యుఁ ◆ డమరావళికిన్. 187

క. నీయందు భక్తుఁడై కడు, శ్రేయంబులఁ జెందువాఁడు • శ్రీరమణీశా!
గేయగుణాఢ్యుఁడు పొడమఁగఁ, జేయుము కృపఁజేసి సంత•సింతుననంగన్.

—* శంఖచూడుని జననము *—

గీ. హరి 'తథా_స్త'ని వరమిచ్చి • యరిగె నతని
సతికిఁ జూ లేర్పడియె శుభ • సమయమందు
కొమరుఁడు జనించె గోలోక • గోపుఁడౌ సు
దాముఁ డా రాధికా శాప•దానవిధిని. 189

గీ. అల్ల శిశువున కొనరించి • రపుడు జాత
కర్మమును నామకరణంబు • గరిమదనర
శంఖచూడుఁ డనుచు మేల్ ప్ర•శస్తిదనరె
నాహ్వయం బెల్లజగముల•యందు నిండి. 190

క. ఆ చిఱుతయు దినదినమున, కేచుచు వర్ధిల్లి కళల • నేపువడసి యెం
తో చనవున జైగీష,వ్యాచార్యునియొద్దఁ బడసె • నభిమత మనువున్. 191

గీ. అంతఁ దలిదండ్రుల యనుజ్ఞ•నంది పుష్క
రం బనెడు తీర్థతలమొంది • సంబరమున
పెక్కువర్షంబులు తపంబు • నొక్కతీరు
సల్పె దృఢమై యెసంగు సం•కల్పమునను. 192

వ. అంత గొంతకాలంబునకు.

ఆ. తమ్మిచూలి దఱిసి•సమ్మదమ్మున శంఖ,చూడుఁజూచి యనియె•శూర! వరముఁ
గోరుమిత్తుననుడుఁ•గుతుకంబున నతండు, మ్రొక్కి ప్రస్తుతించి • చక్కననియె.

చ. అనిమిషదానవాహిమను•జాధిపు లందఱ నోడఁబుచ్చఁ జా
లిన బలవిక్రమంబులు ద•లిర్పఁగఁ జేయుము సర్వశత్రునా
దనునిగ ముజ్జగంబులను • దక్కొని నేలఁగఁజాలువానిఁ గా
నను బొనరింపుమీ తగ న•నంతకృపాజలధీ! విధీ! యనన్. 194

వ. అనిన నతండు.

—* శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబు లిచ్చుట *—

క. కోరిన కోరికలన్నియు, భూరిగ ఫలియించు నీకు • భోగములను వి
స్తారముగ నొందుదువు బల్, గీరితినిన్ జెందఁగల వా•గీశ దనుజసుతా!

వ. మఱియు నొక్కవిశేషంబుఁ జెప్పెద నాలకించి యట్లు సల్పుము.

క. బదరీవనమున నొకతుక, సుదతీమణి కన్నె తులసి • సుందరి తప సొ
ప్పదలిర్పఁ జేయుచున్నది, ముదమున నీవిప్పు డందుఁ •బోయి కను మిఁకన్.

గీ. ఆపడుచు నిన్ను ధర్మధ్వ•జాఖ్య నమరి,నట్టి నృపుతనుజారత్న • మన్నుమిన్న
నిన్నుఁ జూచి వరించును • సన్నుతాంగి, నీకుఁ దగిన మిటారియా•నేర్పులాడి.

వ. కావున.

చ. చనుమిఁక సత్వరంబటకుఁ • జందనగంధినిఁ జెంది పెండ్లిఁ జే
కొనుము నితాంతభోగములఁ • గోమలితో సుఖియింపు మింపుమైఁ
జెనఁపుము ధర్మమున్ దిశలఁ • జెంపొనరింపుము కీర్తిచంద్రికన్
దనుజులకెల్ల సంతసము • చాల్కొనఁజేయు మజేయవిక్రమా!

క. రత్నము సుమి యక్కాంతా, రత్నము నీవైనఁ బురుష•రత్నంబవు దా
రత్నమునున్ జేకొనుమిఁక, రత్నము రత్నంబు సరస • రాజిలునసరే. 199

గీ. అనినొడివి చనియెను ధాత • యపుడుశంఖ
చూడుఁ డరుసమ్ము దనర న•చ్చొప్పు రయము
మీఱ బదరీవనంబును • జేరికాంచె
నొక్కచోఁ దపసానరించు • నక్కలికిని. 200

....* శంఖచూడుఁడు బ్రహ్మశాసనంబునఁ దులసిన్ జేరుట *....

గీ. బమ్మ చెప్పిన నుడికన్నఁ • బలుతెఱఁగుల
నందముల విందుమీఱిన • సుందరాంగిఁ
గాంచి యువ్విళులూరి య•గ్గలిక మించి
తారసించినవాని న•త్తన్వి గాంచి. 201

క. పరికించిన మది గరఁగగ, విరిశరముల మరుఁడు విసరి • వేయఁగఁదనలో
మురిసి తలవంచి మ్రొక్కిడి, సరసిజముఖి చేసె నతిథి•సత్కారములన్. 202

వ. దానవేంద్రుండును దులసీసమర్పితకుశాసనంబునఁ గూరుచుండి మందహాసం
బులో నాసుందరిన్ గనుఁగొని యిట్లనియె. 203

ఉ. ఎవ్వతె వీవు? కల్కి! కుల • మెయ్యది? నీయభిధాన మెద్ది? నీ
వివ్వనమందు నొంటితప • సిట్లొనరించెద వేమిగోరి? లే

జవ్వనమందు నన్నిటను • జక్కఁగఁ జాలిన వానిఁ జెంది య
వ్వావ్వలవింటిదంటబుణముఁ సరిపెట్టుట యొప్పదే చెలీ! 204

చ. కనులమెఱుంగు నెమ్మొగము కాంతి రదంబులనిగ్గుజగ్గులున్
చనుఁగవపొంకపుందళుకు • సన్నని నెన్నడుమందపుంబసం
దనుపగు మేల్ శిఖుందు బిఱుదౌ నవకంబు టొయారమారు! నేఁ
గనుఁగొనలేదు నీ జెనయు • కాంతను నెయ్యెడఁగూడ మానినీ! 205

చ. వలచితి నిన్నుఁ జేడియరో! • వాస్తవమీయది నన్నుఁ జెందు మ
గ్గలముగఁ గామకేళుల సుఖంబొదవన్ దనియింతు నెప్డు నీ
తలఁపున కన్యథాత్వమును • దల్ప నొకప్పుడు నేనిఁ బ్రేముడిన్
గలయఁగ నీగుదెమ్మ పిక గానము లొప్పెడు నీవనంబునన్. 206

వ. అనవుడు నమ్మదిరాక్షియును

—* శంఖచూడునితోఁ దులసి సంభాషించుట *—

క. తియ్యని నెయ్యంబుల నిటు, వియ్యముఁ బొసఁగింపఁ దలఁచు • వీరపురుషుఁడా
నయ్యెడ నేత్రాంతంబుల, నొయ్యనఁ గనుఁగొనుచు నంతనువిద యిటులనెన్.

గీ. ఏను ధర్మధ్వజుఁడను మహీశుసుతను, తులసియనుదాన శుభమెద దలఁచియిట్లు
తపముఁ జేయుచు నిందుంటి దఱిలు మీవు, ఒంటిపాటున స్త్రీలఁదా పొందఁజనదు

మ. పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును నప్పూవంబోఁడు లున్నట్టిచో
బెలమిన్ జేరఁగ రాదు బ్రహ్మనయినన్ • హేలావిశేషంబులన్
గలఁతన్బుచ్చి యలంతులి గిత్తవలె లోఁగన్ జేతు రవ్వారి య
త్తలఁపుల్ గ్రూరము లుల్లమున్విసము నిర్దాక్షిణ్య లీనాతుకల్. 209

క. అన నాతం డెలనగవున, వన జేక్షణ కనియె వినుము • భామిని! యొండై
నను ధీరుఁడైనవానికిఁ, జనుఁ బొలఁతుల గోష్ఠి నుండఁ • జనుమానమునన్.

క. స్త్రీలయెడన్ బురుషులయెడ, మేలిమికలవార లువిద • మిన్నా! కల రా
శీలం బెఱుఁగుట కర్జము, లోలాత్మ లెఱుంగలేరు • లోటుఁదనమునన్. 211

క. నిను వెదకుచు వచ్చితి నీ, వనమునఁ గనుగొంటి నేత్రపర్వముగ నిటన్
ననుఁబంచె నీకడకు విధి, నిను గాంధర్వమునఁ బడసి • నెగడుమని సఖీ! 212

క. ననుసరయు శంఖచూడుం, డను దానవరాజపుత్త్రి నధికతరతపో
ధనునిగ నీమది నెంతయుఁ, జనునె విధిన్ దప్పసేయ సఖ! యిఁక మనకున్.

గీ. అనిన నామోదమున వాని యాననంబుఁ
గాంచి మది సంతసించి యిక్కరణి ననియె
ధీరుఁడ వటంచుఁ దెలిసితి నారులందు
ధీరతను గోల్పడినవాఁడు దేఁబెకాఁడె. 214

క. ఎవ్వఁడు స్త్రీవంచితుఁడగు, నవ్వాఁడు మృతుండు వాఁడ నర్హుఁడు సభయం
దవ్వాని హవ్యకవ్యము, లవ్వేల్పులు పితలు సెంద రారయుమెందుఁ. 215

ఆ. స్త్రీపరాజితుండు సిద్ధమాశౌచి పం,చత్వ మొందువఱకు సందియంబు
లేదు దీనికన్న లేదు మిన్నైన యా,శౌచ మెందు సేని సచ్చరిత్ర! 216

గీ. బావఁ డా శౌచమును బాయుఁ బదిదినముల
కల్ల క్షత్త్రియులుఁడు ద్వాద శాహములకుఁ
బదియు నైదు దినములకు వైశ్యుఁ డొక్క
నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిఁ గాంచెదరు పుడమి. 217

వ. కావున.

క. నిన్నుఁ బరీక్ష యొనర్చితి, నన్నిటఁ దగినట్టివాఁడ వైతి విటులఁ గా
కున్న నెటు దెలియనయ్యెడుఁ, గన్నియలకుఁ బురుషు తెఱఁగు గనుటొప్పిదమా.

వ. అనుచున్నంతలో నబ్జసంభవుండు దారసించి శంఖధ్వజున్ గాంచి యిట్లనియె.

చ. తడ వొనరింపఁబోకు మిఁకఁ దన్విని చెంది మనోజభోగముల్
వడయుముఁ వేగ నేకతమ భామలు దక్కిన నాలసింతు రే
బెడఁగగు సోయగంబు గల బిత్తరి యీపడు చీవు నట్టులే
బెడఁగగు సోయగం బమరు వేడుకకాఁడఁ విఁకేల కొంకుటల్. 220

గీ. తగిన యన్నంబుసరసకుఁ దగినకూర, సేకుఱుట దుర్లభంబగు క్షితితలమునఁ
దగినజోడీరలిర్వురిం వుగడగెన్ "శుభస్యశీఘ్ర"మ్మనుడునచ్చుఁ బాసియిఁకను.

వ. తులసిన్ జూచి యిట్లనియె.

గీ. తులసి! గోలోకమున నుండు లలితమూర్తి
యులసుదాముఁ డితఁడు నీవు నల్ల రాధి

కోరుకొవ వళమ్మున • నుర్వింబుట్టి
నారు దంపతులౌదురు • మీరలిందు. 222

ఉ. వీఁడు మహాతపస్వి బల•వీర్యములం దసమానుఁ డెంతయున్
జూడఁగ నొప్పునందముల • సొంపుల కాస్పదమైనవాఁడు నీ
కీడును జోడునై తనరి • యింపుదలిర్చెడువాఁడు వీనిదా
కూడికనొంది భోగములఁ • గొందువు సందియ మొంద కగ్నలీ! 223

క. రమణివి నీవన్నింటను, రమణుఁడితఁ డెల్ల యెడల • రాజిలు మీయో
గము రమణీయము వీనిన్, గమనీయతరాంగి! చెందు • గాంధర్వమునన్. 224

గీ. కలుములపడంతి వెన్నుకేల్ • గాంచినట్లు
పలుకులవెలంది నాదుచేఁ • బడసినట్లు
చాయ యర్కునిఁ జెందిన • చాయ శంఖ
చూడు నీవొంది సుఖములఁ • జూఱగొనెదు. 225

—* తులసీ శంఖచూడులు గాంధర్వవిధితోఁ గలియుట *—

క. అంత నిటుచెప్పి పద్మజుఁ, డంతర్హితిఁ జెందె వార•లన్యోన్యము వే
డ్కం దయుఁ దలిర్ప నవ్వని, కాంతరమునఁ గామసుఖము•లందిరి వెలుచన్.

క. అన్యోన్యాలింగనముల, నన్యోన్యా ఘ్రాణములను • నతిలాలసతో
నన్యోన్యచుంబనంబుల, నన్యోన్యక్రీడనముల హాయిఁగొని•రొగిన్. 227

చ. కొలకులఁ గేళికావనులఁ • గ్రొన్నెలమావులకోనలందు మ
ల్లెలపొదలందు మేల్మిలవ•లీగృహభూముల గాంగసైకతం
బుల గిరికాననంబులఁ బ్రి•మోదరసప్రసరాంచితాత్ములై
యలరుచు నిష్టభోగముల • హాళిఁ బెనంగిరి యంగజోద్ధతిన్. 228

ఆ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళ • కాత్మపురంబున, కింతితోడ దాన•వేశ్వరుండు
చేరి తల్లిదండ్రు • లూరటఁగొన తన, రాజ్యమేలె నసుర•రాజి గొలువ.

—* శంఖచూడుఁడు రాజ్యంబు సేయుట *—

క. కులగురుఁడగు భార్గవునిన్, బిలిపించి యమాత్యపదవిఁ • బ్రియముగ నిడి యి
మ్ములఁదదనుమతినిఁ బ్రజలకు, సలుపుచునుండెను బ్రియంబుఁ•జక్కఁగనపుడున్.

వ. ఒక్కనాడు దైత్యప్రేరితుండై శుక్రునివలన దేవదానవవైరంబును వేల్పులు తమవారలకుఁ జేసిన యనుచితంబు లాలించి కినుకతో దేవతల నిగ్రహింపఁ దలఁచి వరూధినితోఁ జని నాకంబు ముట్టడించుడు.

గీ. ఇంద్రుఁడు సువర్వబలముల • నెల్లననికిఁ, దోడుకొనిపోయి యాశంఖ • చూడుతోడ
బవర మొనరింపఁగా సుర • వరులు దైత్య, విభునిచే నొచ్చి చచ్చియు • వీఁగిరంత,

చ. కనుఁగొని యమ్మహేంద్రుఁడు ని • శాచరభుజాబల మేర్పడన్ రయం
బునఁ గులిశంబునన్ దనుజు • మోఁదుడు వాఁ డది సేయ కెంతయున్
గనలి నిశాతభూరివిశి • ఖమ్ముల నిందు)ని గాత్రభేదనం
బును నొనరించి యార్చె సుర • పుంగవు లాతురులై చలింపఁగన్. 303

— * శంఖచూడ మహేంద్రుల యుద్ధము * —

వ. అంత శంఖచూడేంద్రు లిరువురును.

క. కరియుఁ గరియును హరియును, హరియును గిరియును గిరియును • నటు లుద్ధతిమై
దటుఁగని యుద్ధ మొనర్చిరి, సుర లసురులు విస్మయమునఁ • జూచుచునిలువన్.

ఉ. అంత నిశాచరేంద్రుని భు • జాబల మెంతయు నంతకంతకున్
వింతగఁ బెర్గుచుండుటను • వృత్రవిభేది యెఱింగి యంతలోఁ
బంతమువీడి వీఁడు పరి • పంథివశం బొనరించి సేనతోఁ
జింతిలుచున్ హిరణ్యగిరి • శృంగము చేరువ కేగ నార్తతన్. 281

క. సురపతి యరుగుటఁ గని మే • ల్బిరు దొప్పఁగ నసురభర్త • పేర్మి సుధర్మన్
దటిసి పదునాల్గు జగముల, దొరగా నభిషేక మొందెఁ • దుష్టియొసంగన్.

సీ. లోకములఁ బాలనము సేయ • వీఁక మీఱు
దనుజవర్యుల నందందుఁ • దగిన తెఱఁగు
నిలిపె నధికారము లొసంగి • నేర్పు మీఱఁ
దనదు శాసన మెంతేనిఁ • దనరు నట్లు. 287

గీ. బలపరాక్రమముల యోగ • బలమునను మ
హాత్ముఁ డాతఁడు భువనంబు • లందు నేమి
కొఱత లేకుఁడు నట్లెలెఁ • గూర్మి మీఱఁ
బదియు నాలుగు జగములఁ • బ్రాభవక్తి. 288

క. పాడియుఁ బంటయు మెండై, యీడెనయని కలిమిప్రోవు • లింటింటను న
ట్టాడఁగ నే సెబ్బర వె, న్నాడఁగ లేకుండె దనుజ • నాథుని యాజ్ఞన్.

క. ఎల్ల జనంబులకును దాఁ, దల్లివలెం దండ్రివలెను • దనరి మనుపుచున్
బెల్లెసఁగుచు నొక వేల్పుల, యుల్లములకు దూరమగుచు •నుండెఁగడిమిమై.

ఉ. వేలుపు లంత వందురుచు • వేగ విధిన్గొని వెన్నుఁడున్నయ
ప్పాలికిఁ జేరి రక్కసుఁడు • భండనమందు జయించి తమ్ములన్
బ్రోలికి శ్రీలకున్ వెలిగ •బుచ్చుట యంతయుఁ జెప్పి శత్రు ను
న్మూలమునున్ బొనర్చుటకు • ఘోరున వేఁడుకొనంగ శ్రీశుఁడున్. 241

గీ. మదినిసర్వంబరసి దివ్య•మండలిక నె, వినుఁడిఁక సుపర్వవరులాతఁ•డును మదీయ
భక్తవర్యుండు గోలోక•వాసి రాధ, శాపమునఁ జేసి యసురనై • జననమొందె.

మ. మఱియున్ వాఁడు భుజాబలంబునఁ దపో • మాహాత్మ్యమునఁ జేసి యె
వ్వరికిన్ జవ్వను లోఁగఁ డుత్తమబల•ప్రావీణ్య తేజోధురం
ధరుఁ డవ్వాని హరుండు శూలహతితోఁ • దాఁ ద్రుంచు వేతే తెఱం
గరయన్ రాదన వేల్పు లంతన మహే•శాభ్యర్థయానేచ్ఛలై. 243

క. కడు వేగ హరుని డగ్గఱి, యడలుచుఁ బాదములఁబడి మ•హాత్మా! యొక సం
జుఁడుతిండి శంఖచూడుఁడు, గడు నుద్ధతుఁ డిట్లు మమ్ముఁ • గటకటఁబఱచెన్.

క. ఏలుము మము నసురను ని,ర్మూలము చేయుము గడంగి • ముగ్ధేందుధరా!
జాలము చేసిన బ్రతుకన్, జాలము దయసేయు మిఁకను • సత్వరము మదిగా.

గీ. అనుడు వారల ప్రార్థన • నాలకించి, యారివేరముఁ జెంది యేణాంకధరుఁడు
అసురఁ జంపెదనని వరం•బాదితేయ, వరుల కిడి చిత్రరథుఁడను•వానిఁజూచి.

—* శివుఁడు శంఖచూడునికడకు దూతను బంపుట *—

చ. ధరపయి శంఖచూడుఁ డను • దానవుఁడున్న పురంబుఁజొచ్చి యా
సురరిపుతోడ నా నడిగ • నూటిగ నిట్లను పోటుబంటవై
వెఱవక దివ్యవర్యులను • పీఁగఁగఁ జేసి తదీయమా సిరిన్
బురమునఁ జూఱఁగొంటి విది • పోలదు వారల కిమ్ము నాకమున్. 247

ఉ. నీదు నివాసమా నగరి • నీవు మెలంగుము భూమినేలు మిం
పొ దనుజేంద్ర! యిత్తెఱఁగు • నారయు మట్లాడఁబాటుసేయవేగా

బూదియొనర్తు నిన్నుఁ గ్రతు • భుక్కుల కిత్తు సమస్తసంపదల్
మీఁదట వచ్చు నాపదల • మేలుగ నీమది నిర్ణయింపుమా! 248

క. అని నుడివి వాని చిత్తం,బును వేగ నెఱింగిరమ్ము • పొమ్మన నతఁడున్
విని ఖంఖచూడు నగరున, కనువుగఁజని వాని కిట్టు • లనియెన్ సభలో.

చ. హరుఁ డిటుసెప్పి యంపె వినుమా! యసురోత్తమ! దివ్యవర్యులం
దఱిఁ గదనంబునన్ గెలిచి • తద్ధనవాహనవస్తువర్గముల్
బురమును రాజ్యమున్ బడసి • పొంగుచునుంటివి చెల్లదింక స
త్వరముగ వారి సర్వమును • వారలకిచ్చి మనంగఁ జూడుమా! 250

గీ. అట్లు సేయక దక్కిన • యసుర! నిన్ను
వేగఁ దెగటార్చి యవ్వారి • విభవమెల్ల
వారి కిచ్చెద హెచ్చులు • వలవ దుడుగు
మనియె నీయుల్ల మెట్టులో • యరసి చెపుమ. 251

క. అనిపల్కిన దనుజేంద్రుఁడు, విని లేనగు మొగమునందు • వెలయఁగ గంధ
ర్వునిఁ గనుఁగొని యనియెను నె,మ్మనమున నొక్కింతచేవ•మానక యిట్టుల్.

గీ. చనున తనజోలి సుంత యే • జాడ నేని
దలఁపకున్నట్టి నాయెడ • దాడిఁదలఁప
హరున కిది న్యాయమా నాకో! • యనుచితంబు
గాదొకో! నీవ యోజింపు • కౌశలమున. 253

గీ. కాక యటు లెత్తి వచ్చిన • గడఁగి బెగడు
వాఁడ నే వీఁక నెఱుఁగరే • వాసి యసదె
జయపరాజయములు కాల • చక్రమొంది
యొదవుచుండును వానికై • బెదరఁ కేల. 254

వ. ఇఁకను.

క, ఏదో రీతిగ మాదా,యాదులు దివిషదులు మేము • నన్యోన్యంబున్
వాదొనరింతుము గలియుదు, మేదైననులేదు పరుల•కిటఁబని యొకఁడుగా.

గీ. చెప్పు మిప్పోల్కి చని దూత! • శివునితోడ
ననుడు నాతండు వేచని • యభవులోడ

నట్లుసెప్పిన "తినుకూడు • నన్నకణము
దాఁకఁ బోకన్న'' నుడివోలె • దగుట నెఱిఁగి. 256

వ. వేగంబున బ్రమథ భూతగణంబులకెల్ల శంఖచూడునిపై దండయాత్ర నెఱిం గించి పయనంబుఁ దెల్పిన వారందఱు సంతసంబున మిన్నుముట్టి యట్టహాసం బులు సేయుచు నతి త్వరితంబున వారువంబుల నెక్కి సాయుధులై యాయోధ నంబునకై నడచిరి. 257

—* శివుఁడు శంఖచూడునిపై యుద్ధమునకు వెడలుట *—

సీ. భైరవుండునువీర•భద్రుండు నమ్మహా, సేనుండు గంధగ • జాననుండు
చండీశ్వరుండు బా•ష్కలుఁడును మణిమంతుఁ, డానందియుశనిమహాబలుండు
కంకాలకోకిల • శంకుకర్ణులును సం, తానక పిప్పల • భానుకులును
కపిల కుటీచర • కాలజిహ్వులు బలీ, భద్ర దుర్జయ కాక•పాదసీలు. 258

గీ. లగ్నికాగ్నిముఖామోఘు • లల్లపూర్ణ
భద్రవికృతవిశాఖ సం•వర్తకులును
చంద్రతాపన లకులీశ•సన్నిధులును
తాలకేతు కరాలాక్ష • కాలకులును, 259

వ. మఱియు దీర్ఘదంష్ట్రిదుర్గమకేకరాక్ష విరూపాక్ష వికృతాననకందుకకుండవిష్టం భులును, మధుపింగలావేశన చతుర్వక్త్రికాష్ఠారూఢ లోకాంతక మహాకాల భృంగిరిటులును, ఉగ్రిదశనోగ్రకోటరకాలజిహ్వాకులోచనవశీభద్రసుభద్రి లును నానాయుధధరులై యనేక దివ్యవాహనంబుల నారోహణంబుచేసి బయలు దేఱి రింకను. 259

గీ. శతభుజయు శంఖచక్రాసి • చర్మచాప, బాణ శక్తి గదా శూల • పరశుముసల
వజ్రిముద్గరఖట్వాంగ•పట్టిసాది,హస్తయా భద్రికాళిక • హరుసమొదవ,

గీ. రక్తమాల్యాంబరంబుల • రక్తిమీఱఁ
దాల్చి నవ్వుచుఁబాడుచుఁ • దనదు భక్త
పటలిఁ బ్రోచుచు వికటజి•హ్వాన్ బొడువుగఁ
జాచి త్రిప్పుచుఁ బులినెక్కి • సాఁగె నని కి 261

క. హరితో హరిహయుతో సుర,వరులొగి వారువము లెక్కి • బహులాయుధము
ల్వారుసఁగొని కదనకేళీ,పరులై నడిచిరి మహేశ • బలము నిడి మదిన్. 262

ఉ. శంకరుఁ డప్డు దివ్యకవచంబును మై ధరియించి నూతనే
ణాంకకిరీట మొంది వివిధాయుధముల్ గొని గోపతీంద్రమున్
బొంకముమీఱ నెక్కి మునిముఖ్యులు ఘోరుగ స్వస్తిగీతి న
ల్వంకల నిండిచేయఁ బలభత్తువధింపఁ జనెన్ మహోగ్రతన్. 263

వ. ఇట్లువెడలి పుడమిన్ జేరియందు.

సీ. కపిలముని తపంబు ◊ గాంచినయచ్చోటు, పుష్పభద్రానదీ ◊ పుణ్యకూల
మపరాంబుధికిఁబూర్వ◊మందునొప్పినయది, మలయగిరికిఁ బశ్చి◊మంపుఁజోటు.
గంధమాదనగిరి ◊ కటకదక్షిణసీమ, శ్రీశైలమున కుదీ◊చీనభూమి
అక్షయవటముచే◊నమరి సిద్ధాశ్రమం, బనుపేరఁ బరఁగిన ◊ యట్టికోన. 264

గీ. వామమునగోమతి కరంబు ◊ వాసిఁబరగ
నాకరావతితోఁ గూడి ◊ యపరవార్ధి
జేరఁజను పుష్పభద్రకుఁ ◊ జేరువఁదన
బలములను డించి యందుండె ◊ భర్గుఁడపుడు. 265

వ. అంత శంఖచూడుండు ప్రణిధులవలన శివుని దండయాత్రాగమనంబును విని వేగంబున ననేకశతాక్షోహిణీబలంబుల నలవరించికొని యుద్ధంబునకు సన్నద్ధుండై రేయి శుద్ధాంతంబున నాత్మసతియగు తులసితో మహేశ్వరాహవయాత్రఁ దెలిపి తాఁ బోరునకై పయనంబుసేయుట నెఱింగించిన నాయించుఁబోఁడి వలదనియు, స్వారాజ్యంబాదితేయుల కీయుమనియు నుద్బోధించిన వికవిక నవ్వి పొల్లయొడలికై పగతురు పైనెత్తివచ్చినప్పు డోడఁబాటొంది లోఁగుట శూరధర్మంబుగా దనియుఁ బ్రపంచం బస్థిరంబనియు సుయశంబు శాశ్వతంబనియుఁ జెప్పి యూరడించి సుముచితాలింగనసురతోపభోగంబుల నాపెఁ దనియఁజేసి మఱునాఁ డుదయంబున మజ్జనాదికంబులఁదీర్చి తనయునకు రాజ్యపట్టం బొసంగి తల్లిని భక్తిమెయిగారవించు మని యప్పగించి కవచధారణం బొనర్చి ఖడ్గతూణీరశరచాపాదిసాధనంబుల నొంది కాంచనరథారూఢుండై మంగళధ్వానములతో వెడలి మహేశ్వరుండు విడిసినప్రదేశంబున కనతిదూరంబు సైన్యంబుల విడియించి తానొక్కరుండు మహేశ్వరదర్శనార్థమై సిద్ధాశ్రమంబుఁజేరి యం దక్షయవటచ్ఛాయయందు 266

—* శంఖచూడుఁడు శివుని దరిసించుట *—

సీ. యోగాసనమునఁ గూర్చుండియుండినవానిఁ, దవిలిముద్రాదష్టి • దనరువాని
మందహాసాంకుర • సుందరాస్యమువాని, బ్రహ్మతేజంబుచేఁ • బరఁగువాని
శుద్ధస్ఫటికవర్ణ • శోభితుండగువానిఁ, గేలఁ ద్రిశూలంబు • గ్రాలువాని
శార్దూలచర్మంబుఁ • జక్కఁగట్టినవాని, భక్తుల మిత్తినిఁ • బాపువాని
గీ. సర్వసంపత్కరుని శాంతు • సత్యరూపు, విశ్వరూపుని నాద్యుని • విశ్వనాథు
విశ్వసంహారకారుని • విశ్వకరుని, శంకరుని జ్ఞానబీజుని • జక్కఁగాంచి. 266

ఉ. దవ్వులనుండి నమ్రుఁడయి • తత్పదయుగ్మముఁ జేరి మ్రొక్కఁగా
నవ్విధుభూషణుండు దనుజాధిపుఁ గన్గొని దానవేంద్ర! నీ
వివ్విపులన్ సుఖంబెసఁగ • నేలుచునుండుము నాకవాసులా-
యవ్విబుధాళి కట్లయిన • నందఱు పొందెద రిష్టసౌఖ్యముల్. 667

ఉ. నీవును ధేనులోకమున • నెక్కొని మున్ను మహాత్ముఁ గృష్ణునిన్
సేవయొనర్చు గోపుఁడవు • సిద్ధము; రాధిక శాప మొంది యి
ప్డీవిధి దానవుండవయి • యెంతయు నొప్పితి వట్లు గాన నీ
భావమునందు నీరసను • బాయుము డాయుము మేల్మి మచ్చిక. 266

గీ. అట్లుగాకున్న రణము సేయంగఁ గడఁగు
వేఱుతీరుఁ దలంపక • వీరమూర్తి!
సర్వమును నారయఁగఁజాలు • జాణ వీవు
నాయమగు తెరువును జెంది • నడుచు టొప్పు. 269

—* శంఖచూడుఁడు శివునితో సంభాషించుట *—

వ. అనిన యసురేంద్రుండు తీవరంబుచెందక యొలకనవ్వొలుక ఫాలవిలోచనునితో నిట్టులనియె. 270

ఉ. దేవర సన్నిధానమునఁ • దెంపునఁ బల్కెదఁ గొన్నిపల్కులన్
భావమునందు వానికయి • పర్వఁగఁ జేయకుఁ డల్కనాయెడన్
దేవత లేము జ్ఞాతులము • ద్రెక్కొనుచుందుము పోరుచుందుమా
దైవవశంబునన్ సిరులఁ • దాఁకొనుచుందుము మే మొ వారలో. 271

గీ. వారికై తమరెత్తి రావలయు నొక్కొ?
ఇదియె కడు నాయమొక్కొ? మాయదియె నాయ

మునకు దవ్వొకో? నీవును • బుండరీక
నయనుఁడును సల్పిన దురముల్ • న్యాయములొకో? 271

సీ. మధుకైటభులకోడి • మాయతో జేవురించి వధించె నవ్వారి • శ్రీవిభుండు
త్రిపుర రాక్షసుల నెం • తేని మోసము చేసి, యలయించి చంపితి • వయ్య నీవు
అమృతంబు సురలనే • యారగింపఁగఁ జేసి, రాహు నోర్వక చంపె • శ్రీహరి పగ
తారకముఖ్యులౌ • దైత్యుల గొమరు చేఁ, దునుమాడఁ జేసితి • వనఘ! నీవు

గీ. మమ్ము జేజేల నొక్క స • మానముగను
జూడకిటు పక్షపాతవుఁ • జూపుఁజూడ
నగునె? సకలేశ్వరులకిది • యర్హమౌనె?
దివ్యచిత్తంబునకుఁ జక్కఁ • దెచ్చుఁడీశ! 273

వ. మఱియు నేదెట్టులెసను.

ఉ. ధీరతఁ బాసి మోటువడి • దీనతనొందఁ దలంప దేవ! దు
ర్వారము కర్మబంధమని • ప్రాజ్ఞులు పల్కెద రద్ది నమ్మెదన్
దీరుపు మొగ్గరం బదియె • దీర్చెద నోర్చెద మీబలంబులన్
సారెకు దివ్యవర్గములఁ • జక్కడగించెదఁ గాంచెదన్ బ్రథన్. 274

క. అని యిట్లు విన్నపంబును, బొనరిచి చని కట్టెదురుగ • భూరిదనుజసే
నను మొగ్గరంబుఁ గూరిచి, ఘనమగు రణవాద్యరవముఁ • గావించెదగన్.

క. అది వినిదివ్యులు ప్రమథులు, గదనమునకుఁ గదలి వేడ్క • గడలుకొనఁగ సాం
పు దలిర్చు వ్యూహమమరిచి, ముదమున సింహధ్వనులను • బొనరించి రొగిన్.

గీ. ఇరుదెగలవార లంతనె • హెచ్చుమీఱు, మచ్చరంబున బవరంబు • విచ్చలవిడిఁ
గడఁగితాఁ కిరియొండొరుల్ • ఖడ్గముసల, హలగదాశక్తిహస్తులై • యద్భుతముగ

సీ. ఏనుఁగు రాతుల • నేనుగురాతులతోడ, రథికులట్టులు మహా • రథులతోడ
గుఱ్ఱపు రాతులు • గుఱ్ఱపురాతుల, తోడ బంటులు బంట్ల • తోడఁ బెనఁగు
చుండిరి మడియుచు • నుండిరి తలలును, గరములుఁ బదములు • స్కంధములును
గూలుచునుండెను గుట్టలయట్టులు, కరులును హరులును • సురిఁగి పుడమిఁ

గీ. గూలుచుండెను నెత్తురుల్ • గొప్పవాఁగు
లగుచుఁ బ్రవహించుచుండె నం • దక్కజముగ

విఱిగి యొరిగిన యరదముల్ విరివిగాఁగ
నన్ బడుచునుండెఁ బడవల నాడెముగను. 278

వ. అంత యోధాగ్రగణ్యులగువారలలో సమరంబునకుఁ దలపడి యన్యోన్య మిట్లు దాఁకిరి. 279

—* ప్రమథదేవాసుర సంకులసమరము *—

సీ. వృషపర్వుతో గోత్రభేదియు నవిప్రచిత్తితో నుష్ణరశ్మియును దంభు
తో నచ్యుతుఁడు కాలుతోడ దండధరుండు, గోకర్ణుతో నగ్ని వీఁకమీఱు
కాలకేతునితోడఁ బౌలస్త్యుఁ డమ్మయుతో విశ్వకర్మ సంతోసమొప్ప
నాభయంకరునితో నలమిత్తి చంచలుతో గాడ్పు ఘటపృష్ఠుతోడ బుధుఁడు

గీ. ఒరసి రక్తాక్షుతో శనైశ్చరుఁడు కావ్యు
తో గురుఁడు రత్నసాలునితో జయంతుఁ
డష్టవసువులు వర్చశ్చయంబుతోడ
నా దురంధరుతో ధర్ముఁడనిఁ బెనఁగిరి. 280

వ. మఱియు దీప్తిమంతునితో నాశ్వినేయులును, గణకాక్షునితోఁ గుజుండును, రాహువుతోఁ జంద్రుండును, ప్రభాకరునితో విశ్వదేవులును, బిపిటునితో మన్మథుండును గోకాముఖచూర్ణఖడ్గధూమ్రసింహవిశ్వప్రతాపపలాశులతో ద్వాదశార్కులును, పదునొక్కండు భయంకరులతోఁ బదునొక్కరుద్రులును, ఉగ్రదండాదులతో మణిమంతుండును మాలరాక్షసబలంబులతోడ నందీశ్వరాదులును యుద్ధంబునకు డీకొని యొనర్చుచుండిరి. 281

క. హరుఁడు వటమూలమందుఁ గొ, మరుతోడఁగ గాళితో సమరమును గనుచున్
హరువుగనుండె నసుర బం, గరుగద్దియ నెక్కి పోరుఁ గనుచుండె రహిన్.

ఆ. చాలరోజు లిట్లు శైవబలంబులు, వేల్పులెల్ల దనుజ వీరవరుల
తోడ నాజిఁబెనఁగి దోర్బలంబున వారి, తోడఁ బీడపడుచుఁ ద్రుంగుడువడ.

చ. అరసి గుహుండు కాళికయు నాలముఁజెంది స్వపక్షకోటికిఁ
బిరుదుతనంబు చేకుఱఁగ బిట్టుగ దైత్యచమూసమూహముల్
బొరిగొని జొన్నకోఁతవలెఁ బొల్పడఁగించుచునున్నఁ గాంచి తీ
వరమున శంఖచూడుఁ డనివార్యబలుం డటఁ జేరి వారలన్. 284

క. పిడుగులఁ బోలిన శరముల, వడివడిఁ గురిపింప వేగ • భర్గాత్మజుఁ డ
ప్పుడు వాని నెడము సేయుచుఁ, గడువడి రక్కసుని మోఁదె•ఘనతరశక్తిన్.

క. వారిరువురు శక్తులతోఁ, ఘోరంబుగఁ బోరిపోరి • కుంఠితు లగుడున్
మీఱి దనుజేంద్రుఁ డందుఁ గు, మారున్ మూర్ఛిలఁగఁ జేసె•మహితశరహతిన్

వ. అంత కాళిక కుమారున్ దత్క్షణంబున నెత్తికొని పరమేశ్వరుసన్నిధికిన్ గొని పోయినంతనె మహాసేనుండు గన్నులువిప్పి మరలఁ బ్రబుద్ధుండై బలంబుఁ జెంది యిందుశేఖరుసెల వొంది బవరంబుఁ జెందె నింతలోఁ గాళిక మిగిలి సకలాయుధంబులతో నసురబలంబుల నెల్ల నిర్మూలంబు గావించుచు శోణితంబుఁ ద్రాఁగుచు వీరనృత్తం బొనర్చుచు శంఖచూడునిపైఁ గవిసి గదాదండంబున బిట్టేసిన నతండు వ్రేటుఁబడియు నిల్వరించుకొని కఱకుటమ్ములఁ గాళింబొదవిన నాయమయు నబ్బాణంబుల నిజశరంబులఁ జూర్ణంబొనర్చి సకలాస్త్రంబుల దానవేంద్రుపైఁ బరఁగింప నవ్వాఁడట్టియస్త్రంబులతో నవ్వాని మరల్చినఁ గినుకతో నామె పాశుపతంబు యోజించుచున్నంత నభోవాణి యెలుఁగెత్తి వీఁడద్దానిచే సురుఁగఁడనియు మహేశ్వరునిచేఁ ద్రిశూలంబునఁ దెగుననియుఁ జెప్పిన భద్రకాళి యద్దిమాని యితరరక్షస్సులఁ జెండి భక్షించుచు శివున కత్తెఱఁగెఱిఁగించె నంత గీర్వాణసంబోధితుండై మహేశ్వరుం డాయోధనంబుఁ జేరుడు శంఖచూడుఁడు పరికించి చూచి

—* శివుఁడు శంఖచూడుని వధించుట *—

సీ. పెనుగదన్ శివునిపై • విసరివేసిన నట్టి, గదచేతఁ బొడిచేసెఁ•గాలహరుఁడు
ఖడ్గంబు శంకరుఁ•గదసి వేయు హరుండు, పరశువుచేఁ జిద్రు•పలు పొనర్చె
శక్తినిఁద్రిప్పి యీ•శ్వరుపై విసర శూలి, భిండివాలమ్మునఁ•బిండిచేసె
ముసలమ్ము బిట్టేయఁ•బురహరుఁ డద్దానిఁ, జీల్చె ఖడ్గంబుచేఁ•జేవమీఱి. ౨౬౭

గీ. అంతఁదోఁచక విభ్రాంతుఁ • డగుచు ధనువు
లాఁగి వాఁడిశరమ్ముల • వేగ రుద్రు
తనువుఁ దూర్చిన వాని నెం•తయును సరకుఁ
గొనక కాలాంతకుఁడు గడుఁ • గినుకఁ గదిసి.

క. జాలమును మాని రిపుజన, మాలాసంహారకరణ•మహితతరం బా
భీలమును శూలమునుగొని, మేలుగ నద్దానవేంద్రు • మీఁదన్ వేసెన్

గీ. దాన యనురుండు సమసెను • బ్రాణ మెగసి
గోవు(డై వేగ(జెందెను • గోభవనము
విరులవర్షంబు శివునిపై(• గురిసె మొరసె
దివ్యదుందుభిరవము లెంతేని మీఱి. 290

—* విష్ణుమూర్తి శంఖచూడరూపంబున(దులసితో(గ్రీడించుట *—

వ. అంత హతశేషులగు రక్కసులు పలాయితులై పాతాళంబు(జేరిరి. దేవతలు మహేశ్వరుని(బ్రస్తుతించి యవ్వారి(దిరుగ రాజతాద్రికి జేరిచి సెలవొంది స్వస్థానంబులకు(జేరి సుఖించి రొక్క పుండరీకనయనుండు శంఖచూడ సతియగు తులసి మిగుల యందకత్తెయగుటెఱింగి యాసుందరాంగి సౌందర్యగోరి యోగ బలమ్మున శంఖచూడ రూపంబు(జెంది రథియై నగరుసొచ్చి పౌరులచే(గానుక లొంది యువరోధంబు(జేరిన సతియగుతులసి సంతసంబున జీవితేశుండనితలంచి యుద్ధజయంబెట్లు పొస(గెనన్న నతండు పెద్దకాలంబు యుద్ధంబొనర్చి జయం బిరువురకు సమకూరకున్న(జతురాస్యుండు జెలిసి నాకంబు(బాకారికిచ్చున ట్లొడంబఱచి సంధిపొసగించెననియు నంతమీఁద చానిట్లు వచ్చితిననియును జెప్పిన నాయొప్పులకుప్ప మిన్నంది సంతసంబున(గౌ(గిలించు(డు(గేశవు డభీష్టసుఖంబులొందె నంతే(గొంతకాలం బప్పగిది నప్పాటలాధరి హరిలో భోగంబులొందుచు(గొన్నినాళ్ళకు దేటమాటల(జూపుల సురతక్రీడాకౌశ లంబుల భేదంబుల వార లారసి లా(తిపూరుషుండని యెఱింగి యోరీ! నీవెవ్వ(డవు నిజము సెప్పుము తక్కనశపింతునన్న వైకుంఠుండు నిజరూపంబు(జూవ నప్పుడ(తి యేవగించి వగచి యసూర్యంపశ్యయగు తన్నిట్లు మోసగించి చేతి నగరుడకేతను(గాంచి యిట్లనియె. 291

—* తులసి విష్ణుని సెపించుట *—

గీ. పాపమును బున్నెమును లేదె • బండ! నాదు
శీలమంతయు నట్టేట(• జెంద నిట్లు
దుండగం బొనరించితే • దోసకారి!
మొండి శిలవయి యుండుము • గండడంగ. 292

వ. అని శాపం బొసంగి విభుండు పోలియు నెఱింగి యక్కరంగలోచన పెద్ద యెలుంగున రోదనంబుసేయు(గ(వారించి నీరజాక్షుం డిట్లనియె. 293

గీ. చెలువ! గోలోకమున నన్నుఁ • గొలుచుచున్న
సలివి; నాయంశజాతుఁడౌ • శంఖచూడు
పడఁతివై తి విప్రరుసునఁ • బరఁగఁ దిరుగఁ
జేరు గోలోకమున కిప్డు • చింతఁబాసి. 294

—* తులసీ శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ జెందుట *—

వ. అందు రాధతోపాటు నన్ గూడియుందు విఁక నీతనువున గండకియను నది యుత్పన్నయగు నద్దాన నేనును నీశాపప్రకారంబు సాలగ్రామశిలలగుదును, నవ్వాని వజ్రకీటంబులు దొలిచి చక్రంబుల నిర్మించు మఱియు నీవు వేఱొండు రూపంబునఁ దులసీవృక్షంబవై పొడమి దళముల విరుల నాకామోదంబుఁ గూర్తువు. నీ పతియగు శంఖచూడుని యస్థిశకలంబులన్నియు శంఖంబులై యుద్భవిల్లు నట్టి శంఖోదకంబుతో నన్నభిషేకించుట కరంబుమోదంబిడు. తులసీసాలగ్రామశంఖంబు లొక్కెడ సంతరించి పూజించువార లైహికాముష్మికఫలంబులొందుదు రని యంతర్హితుండైనఁ దులిసియు నట్లే దేహంబుఁ బరిత్యజించి గోలోకంబుఁ జేరె. ఇఁక నాయువుతనువున గండకి యనునదియును దులసీవృక్షంబును జనించిమించె. విష్ణుండును గండకీనదియందు సాలగ్రామశిలారూపంబులొందె. శంఖచూడుని యస్థులెల్ల మున్నీట శంఖంబులై యెసఁగె నిట్లు శంఖచూడ వధోపాఖ్యానంబు సర్వంబెఱింగించితి నిద్ధిశ్రోతలకున్ బాఠకులకు భోగమోక్షంబులొసఁగు నిఁక బాణాసురగాణాపత్యకథనం బెఱింగింతు వినుండని సూతుండిట్లనియె.

—* బాణాసుర చరిత్రము *—

....* ఉషా పరిణయము *....

క. ఘనుఁడు బలిసుతుఁడు బాణుం, డనితరబలవిక్రముఁడు సహస్రభుజుఁడు మే దిని శోణపురి వసింపుచు, ననిమిషులను గెలిచి యొడిసె • నాత్రిదివంబున్.

క. అందుఁదనవారి దొరలుగఁ, బొందించి వసింపఁజేసి • భూతలమునఁ దాఁ బొందికనుండె వియచ్చరు,లందఱు నవ్వానిఁగొలుతు • రతిజాగరులై. 297

చ. ఒకపరి యాతఁ డీశ్వరుని • యొద్దకుఁజేరి సహస్రపాణులకొ
రకముగ వాద్యనిస్వనము • రాజిలఁ దాండవమున్ బొనర్పుదున్

సకలజగన్నియంతయగు • శంకరుఁ డర్మిలిఁజెంది యోరి! కో
రిక నెఱిగింపు మిచ్చెద బిఁతీన వరంబు కరంబు ప్రీతిమై. 299

గీ. అనుడు నవ్వాఁడు మురిసిమహాత్మ! నన్నుఁ, బాలనము సేయనాకోట • వాకిటను భ
వజ్జనంబులతో నుండ • వలయు నిదియె, వరమనిన శర్వుఁడట్టులే • వత్తుననియె.

—* శివుఁడు బాణాసురునకు వరంబిచ్చి శోణపురికి వచ్చియుండుట *—

క. భోళాశంకరుఁ డిట్టుల, వైళం బవ్వేళయుండె • వాసియలర సి
ద్ధాళులతోఁ దనయులతో, హాళిఁబ్రమథు లలరఁజేరె • నాసురనగరిన్. 300

గీ. సురలు గంధర్వులు మును లచ్చరలు నచటఁ
జేరి శంకరుఁ గొలుచుచుఁ • జెంతఁదక్క
యుండి రిఁక జగముల నేలుచుండె బాణ
దైత్యుఁ డెదురొండు లేక యుదగ్రుఁ డగుచు, 301

వ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు

ఉ. అప్పురిచెంగటన్ వెలయునట్టి ధునీతటమందు నొక్కనాఁ
డప్పురవైరి యొప్పుగ విహారము చేయుచునుండె నత్తఱిన్
గుప్పె సుగంధవాతములు • గోయిలలున్ మఱి గోరువంకలుం
గొప్పగ గానముల్ సలిపెఁ • గుందము లింపుగఁబూసి భాసిలెన్. 302

గీ. మఱి యశోకద్రుమంబులు • మాలతీ ల
తలును సంపఁగిమ్రాకు లెంతయును విఱియఁ
బూసెఁ జెన్నొందెఁ గలువలుఁ • బుండరీక
ములును బలుతీరులొప్ప విస్ఫుటతమియై. 303

గీ. అట్టితఱి దయితాసంగమభిలషించి, హరుఁడు నందినిఁగని శైలవ్యధరముఁజేరి
మండనముఁజెంది రమ్మనుమాగిరీంద్ర, జాతనిచ్చోటికనఁజక్కఁ జని యతండు

క. వేగఁజని దేవదేవికి, వేగమె కై సేసి శివుఁడు • విచ్చేయు నటన్
జాగొనరింప వలపదన, నాగిరిజయుఁ జొళ్ళియంబు నమరుచుచు వడిన్. 305

క. నీవేగుము వచ్చెదనిఁక, దేవాధీశానుసన్నిధికి నంది! యటం
చా విశ్వజనని పల్కిన, నావాఁడటు శివునిదండ • కరిగి వచించెన్. 307

వ. అంతఁ బువుఁబంటివానియలజడి కోర్వక మట్టుమీఱిన దమకంబున నగ్గట్టువిలు
దొర నందినిఁ జూచి.

గీ. ఓరి! బసవన్న! యిల్లేల • యురక వచ్చి
నాఁడ వచటికిఁ జనియుఁ బూఁ•బోఁడి నిటకుఁ
దోడితెమ్ము మరలఁ బొమ్ము • తోందరింపు
మన నతఁడుచేరెఁ దిరుగ రా•ప్యాద్రిభూమి. 308

ఉ. అత్తఱి నత్తెఱంగరసి • యచ్చరలున్ మతి యందమొప్ప లే
బిత్తరు లింకఁ గొంద ఱదె• వేళ మహేశ్వరుఁ జెంద నిందు నే
మత్తగజేంద్రయాన శివు • మన్ననలొంది విహారమొందు నా
పుత్తడిబొమ్మ యందఱకుఁ • బూజ్యయగున్ ద్రిజగంబులందునున్. 309

చ. అని యిటు సెల్లరాడ వృష•భాండుని పుత్త్రిక చిత్రరేఖ యన్
వనరుహనేత్ర యిట్లనియెఁ • బద్మదళాక్షుఁడు మున్న మోహినీ
తనువున శంభుమూర్తి కెటు • దర్పకరాగము నివ్వటిల్లఁజే
సెనొ యటు లేను గౌరినయి • చిత్తము నుత్తలమొందఁజేసెదన్. 310

గీ. అనుడు వేగఘృతాచి చా•నసురెఁగాళి, రూపమున నల్లె చాండిక•రూపమొందె
నల్ల విశ్వాచి సావిత్రి•యయ్యె రంభ, మేన గాయత్రియయ్యె స•మేళమొప్ప.

— * ఉష పార్వతీరూపంబు నొందుట * —

క. జయ పుంజకస్థలియు వి,జయ సహజని యయ్యె బాణ•జయునగు నుషయున్
బ్రియ చిత్రరేఖ మదిఁగొని, రయమున నీహారశైల•రాట్సుత యయ్యెన్.

గీ. యోగవిద్యావిశారద • యుష గిరీంద్ర
జాతనువుఁ జెంది దివ్యల•క్షణమనోజ్ఞ
మూర్తియైనఁ గనుంగొని • ముదితలెల్ల
మురిసి రెంతయు లోన న•బ్బురముఁ గొనుచు. 313

వ. అంత

క. వీరందఱు శివనికటముఁ, జేరి విలాసము లెసంగ • సింగారము దై
వాఱఁగఁ దిఱుగఁగఁ దమిసే, కూరశహొయెను హరునకుఁ•గొంచెంబేనిన్. 315

గీ. అంత జగదీశకాంత న•గాధరాజ
పుత్త్రి గై సేసివచ్చి వి•భున కెఱంగి

అచటి పొలఁతుల యాకార • మరసి మురిసి
యుషను గనుఁగొని పల్కె • మేలొప్ప నిట్లు. 816

—* పార్వతీదేవి ఉషారూపంబుఁజూచి మెచ్చి వరంబిచ్చుట *—

క. బాలరో! నారూపంబిటు, మేలుగ నొందితివి తమిని • మేకొని యెసన్
నీలలితాకారమునకుఁ, జాలఁగమెచ్చితిని వరముఁ • జక్కఁగొనుమికన్.

సీ. తరుణి! మాధవసిత•ద్వాదశినాఁ డుప, వాసంబుఁ బొనరించి • పవ్వళింపు
మారాతిరి నిశీథ•మందు నీకలలోన, నీకోరినట్టుల • నీకు విభుఁడు
శర్వాంశజాతుండు • శంభుభక్తాగ్రణి, చక్కనివారిలోఁ • జక్కనయ్య.
నీయిష్టమీడేర • నిన్ను భోగంబులఁ, దనుపు నీకు మగఁడఁ•తండెకాఁగ

గీ. లండని వరంబొసంగి యా•లలిత యందు
శివునితో భోగసౌఖ్యముల్ • చెందియులరె
వేషధారిణు లందఱు • విశ్వవిభుని
మనమునకు మెచ్చి • యిండ్లకుఁ జనిరి వేగ. 818

వ. ఉషయును సంతసంబున శివావచనప్రకారం బొనర్పఁబూని సమయంబు నిరీ
క్షించు చుండెనంత బాణాసురుం డెందును దన్నును గెలుచునట్టివానిని బ్రతి
యోధునొకనిఁ గానక.

గీ. తన్నుఁగాయఁగ గోపుర•తలముఁజేరి, యున్న నిఖిలేశ్వరునిఁగని • యొకకిల్లు
మకుటతనమున నడ్గె శా•బకహిమాంశు,మకుట! యొకవిన్నపంబిది•మదినిఁజేర్చు

ఉ. చేతులు పెక్కొసంగితివి • చేవయు లావును వాసిమీఱు నీ
చేతులకుఁ బరాబరిగఁ • జెన్నలరించితి వయ్య! యెందు నీ
చేతులతీటఁ దీర్పఁగల • చెల్వగుఝూరునిఁ గాంచకుంటి నీ
వే తొలగింపఁగావలయు • నీదురదన్ జగదేకశంకరా! 820

....* బాణాసురుఁడు మదముచే శివుని యుద్ధంబునకుఁ బిలుచుట *....

గీ. తొడరి పెనఁకువ నాతోడఁ • దునియఁ జేయు
మీభుజంబుల నొకగుట్ట • యెత్తుగా మ
హేశ! యట్టుల మదినిచ్ఛ • యింతునవుడుఁ
గడుఁగినుకఁజెంది యిటులనెఁ • గాలహరుఁడు. 821

ఉ. ఓరి దురాత్మ! మోతులువ! • యోరికృతఘ్న! వలాదపాంసనా!
నోరెటు వచ్చెరా యిటు న • నున్ దురమాడఁగఁ బిల్వ నిప్డు నీ
కీరహిమెల్ల నే నిడిన • దేకద యైనను నీదుకోర్కె యీ
డేఱును మత్సమానుఁడు ల • యింపఁగఁ జేయును నీదుబాహులన్. 323

గీ. అది యచిరకాలముననె దై • త్యాధమా! ప్ర
సంగు భవదీయ మాయుధ • శాల నుండు
నమ్మయూరధ్వజం బెప్పు • డవనిఁ గూలు
నపుడె చేకూరుఁ బెను విగ్ర • హంబు నీకు. 324

వ. అనిచెప్పిన ముదితుండై చని బాణుండు ప్రత్యహంబు మయూరధ్వజపతనంబు నిరీక్షించు చుండెనంత మహేశ్వరీవచనప్రకారంబు మధుమాస శుద్ధ ద్వాదశియందు.

గీ. ఉష యుపాసము చేసి మే • లొప్పనాఁటి, రేయిఁదామరసాక్షు న • ర్చించి యంతఁ
బవ్వళించిన నడురేయి • బార్వతీవ,రమునఁ గృష్ణమనుమఁడు దా • రసిలి రహిని.

—* ఉష యనిరుద్ధునితో స్వప్నమున భోగమొందుట *—

గీ. మేలుకొలిపి దనుజరాజ • బాలనొడిసి, దృఢపరిష్వంగమునఁ దేర్చి • తీయవిల్తు
భోగముల నెంతయేని స • మ్మోదమొదవఁ, జేసి యంతనె ద్వారకఁ • జేరె మరల.

వ. తెలవాఱినయంత నబ్బాణాసురదుహిత మేల్కాని పాన్పున విభునిం గానక శుద్ధాంతంబంత వెదకి వేసారి తాఁ జెలువునితోఁ గలయుట కలయనుట కొడంబడక నిక్కంబకా నమ్మి యుమ్మలికమ్మునఁ బొగులుచు మజ్జనభోజన సుగంధానులేపన వేణీమండనాదికమ్ము లుజ్జగించి హృదయేశార్పితచిత్తయై యలందురుచుండుడుఁ జిత్రరేఖ దారసించి కతంబడుగఁగా ననుంగుసఖియగుటెఱింగి యగ్గాణవలన తన మనోరథంబీడేఱునని తలంచి యిట్లు వక్కాణించె. 326

ఉ. అక్కరొ! చెప్పెదాన వినుమ • ద్దమరేతిరి నాదు సెజ్జలోఁ
జొక్కపులేఁతజవ్వనపు • చూపరి యొక్కఁడు సేరి యొక్కడొ
మక్కువ బిగ్గకౌఁగిళుల • మానస మారఁగ జేసి ధీరతన్
జక్కెరవిల్తు చెయ్దముల • సంతసపెట్టి చనెన్ యథేచ్ఛమై.

ఆ. ఎచటివాఁడొ? జాతి • యేదొ? యెట్టుల నిట
కేగుదెంచెనో? మ • తీడనుండి

మరల నెందుఁ జనెనో? • మానిని! వాని నేఁ
బడయఁగలనో? లేదో? • భాగ్యమెట్లో? ౩౨౮

చ. చెలియరో! వాని నీవరసి • చెచ్చెర నిచ్చటఁ జేర్పకున్న నీ
చెలి కిఁక నీళ్ళువోయనగు • సిద్ధము; మాంత్రిక యోగసిద్ధికిన్
బలుతెఱఁగుల్ దనర్పఁగల • ప్రౌఢికి నీకెవ రీడువత్తు రో
యలికులవేణి! నాదు బ్రదు • కంతయు నీవశ మెక్కు డేటికిన్. ౩౨౯

ఆ. అనుచు నేలవ్రాలి • నట్టి యబ్బాలేందు, నిటలఁ జూచి మిగుల • నేర్పులాఁడి
యైన చిత్రరేఖ • యభయహస్తముఁ జూపి, యనియెఁ జెలిమికలిమి • యలరనిటులు.

—* చిత్రరేఖ చిత్రపటంబులను వ్రాసి చూపుట *—

చ. బెదరెదవేల? నీప్రియుఁడు • విశ్వమునం దెటనున్నఁ బట్టితె
చ్చెద ముదమున్ బొనర్చెదను • చిత్రపటంబుల వ్రాతుఁ జూడుమీ!
త్రిదశుల దైత్యపుత్రుల స • రీసృపమానవ రాజసూనులన్
గుదురుగఁ జూచి తెల్పు మిఁకఁ • గోమలి! నీమది నున్న రూపసిన్. ౩౩౧

వ. అని యిట్లు చిత్తర్వులను వ్రాసి చూప నద్దసుజేంద్రకన్యక పటంబులనెల్లఁ దిలకించి యందుఁ గృష్ణపౌత్రుండగు ననిరుద్ధుపటంబుఁ జూచి బెదరి సిగ్గుఁజెంది మరల త్రిప్పవేయక చూచి మురిసి తలవంచి జాలువాపట్టుకుప్పసంబుపైఁ జలువపయ్యెదమునుంగును జక్కఁజేసికొని చక్కన నక్కొమ్మ కిట్లనియెఁ ౩౩౨

చ. సకి! యితఁడే యితం డిఁకను • జక్కఁగ నద్దమరేయి నాదు సె
జ్జకుఁ జనుదెంచి మానధన • చౌర్యముఁ జేసిన తెక్కలీఁడు ని
ల్వక చనె నెందొ వేగఁ జెయిఁ • బట్టుదునో యను శంకఁ జేసి తా
వకమహనీయమంత్రగతిఁ • బట్టుకరమ్మిఁక నాదుచెంతకున్. ౩౩౩

వ. మఱియు వీని రూపంబు నారసిన నుత్తమరాజపుత్త్రుండని యెఱుక సేయు. నాఁడు భవాని యొసంగిన వరంబందునను నిశీథలబ్ధపూరుషుండే విభుండగునని చెప్పుట చేత నుత్తమకులునిగాక యన్యుని నమ్మాన్యచరిత్ర యెట్లు వరించు మఱియు నీసంఘటనంబుగూడఁ దత్ప్రసాదంబుగఁ దలంతునైనను వీని కుల గోత్ర నామముల నెఱుక సేయుమన్న నచ్చెలువమిన్న యలరియిట్లనియె.

ఉ. ద్వారక గాపురంబు యదు • ధన్యుఁడు కృష్ణునిపౌత్రుఁ డన్నిటన్
శూరునుఁ బెంపుఁ జేకొనిన • వీరుఁడు శంబరవైరిపుత్త్రుఁడున్

శూరుఁడు ధీరుఁడున్ మిగుల • సుందరుఁడౌ యనిరుద్ధుఁ డీతనిఁ
గూరిచె గౌరి నీదువయిఁ • గూరిమిఁ బైడికి వజ్రమట్టులన్. 835

క. అనినఁ గడుమురిసి తాఁ జన, తనమాదిగ విష్ణుభక్తి • తత్పర యగుటన్
వనజాక్షుని మనుమని దా, రను జేసెను గాళి యనుచు • రంజిలి వేగన్. 836

చ. చనుమిఁక వేగిరంబటకుఁ • జాతురి మాంత్రిక యోగశక్తియున్
బెనఁగొని తేజుమీఱ యదు • వీరునిఁ దెమ్మిటకుం బ్రియమ్మునన్
పెనుపఱి మిత్తి వాతఁబడు • నెచ్చెలినిన్ బ్రదికించికొమ్మ నా
థుని నిటదెచ్చు నంతకిటు • తోయజనేత్ర! తపించుచుండెదన్. 837

....* చిత్రరేఖ మంత్రశక్తిచే ద్వారకకుఁబోయియనిరుద్ధునిఁ దెచ్చుట *....

గీ. అనుడు నిది యెంత పనియని • యర్ధరాత్రి
వఱకు నచ్చోటనే యుండి • పరమశివుని
రాణికి మహేశ్వరున కెదఁ • బ్రణుతి సల్పి
పరమగురుమంత్రసిద్ధ యం • బరము నెగసి.

క. కడువడి ద్వారకఁజని సిరి, నడరెడు ననిరుద్ధు మేడ • కరిగి యచట నొ
ప్పెడు నిజసతులన్ రతులన్, బడలిచి నిదురించియున్న • ప్రద్యుమ్నసుతున్.

గీ. కాంచి శాంబరీమాయను • గ్రమ్మఁజేసి, కామనందనుతోఁగూడఁ • గనకతల్ప
మెత్తికొని రయమొప్ప వి • యత్తలమును, జేరి వడి శోణనగరినిఁ • జేరి మీఱి.

గీ. మట్టుమీఱిన విరహాగ్ని • మఱుఁగుచున్న
బాణనందనశుద్ధాంత • భాగమందు
ధరకు దిగి యటఁ బ్రాద్యుమ్ని • తల్ప మునిచి
యుష కెఱింగించి తన వాస • మొందె వేగ. 841

చ. ఉషయు సుగంధసారకను • మోదకసేకములన్ బొనర్చి య
వ్విషమశరాత్మజున్ నిదుర • వీడఁగఁజేసినఁ దెల్విఁనొంది యా
సుషమతనుండు నల్గడలఁ • జూచి నవోకముగా నెఱింగి య
వ్విషజవిలోచనన్ గదిసి • విస్మితుఁడై యిటువల్కె ధీరతన్. 842

చ. చెలువ! యెవర్తెవీవు? మణి • చిత్రిత మీ గృహమేలు లక్ష్మినై
యలరుచునుంటి విమ్మెడకు • నక్కట మేనెటు రాఁగనేర్చితిన్?

గలనొకొ నిన్నుఁబోల్ కలువకంటిని చూచినయట్లు దోఁచు వే
తెలుపుము సర్వ మిత్తెఱఁగు తేటగ నీదు సుధామయోక్తులన్. 843

ఆ. అనుడు లోన మురిసి యల తిన గపులోఁడ, మదిరనయన మరుకొమాపుఁజూచి
యనియె నెఱుక లేని యట్టిమెడకు నెట్లు. చేరినారో! మిగుల చిత్ర మిద్ది. 844

చ. "కలమెడ నిన్నుఁబోల్ గలువకంటిని చూచితి"నంటి రట్టులే
యలఘుతరాజ! నీవనిన యట్లుగ నొప్పెడు చెల్వ నొక్కనిన్
గలఁ గనినట్లు నాకుఁ బొడఁ గట్టుచునుండె విచిత్ర మొప్ప నీ
కలకిటు కాళ్ళువచ్చి నినుఁ గ్రచ్చఱఁ దోడ్కొనివచ్చెనో యిటుల్. 845

గీ. అనుడు మేలము చాలు బాలా! యథార్థ
మెఱిఁగి యుండియుఁ గైలాట మేలసేయ
తెలియఁ బల్కుము వే యనిందిత మనీషు
లెందునుగా సత్యసారులై యేపుఁ గాంత్రు 846

క. అన ముసిముసి నగువెలయఁగ, ననిరుద్ధునితోడ నిట్టులనె నాసతియుగా
ననుమును రతులన్ దేలిచి, తనుసేలాఁతిగఁ దలంప సౌందర్యనిధీ! 847

గీ. అని భవానీవరంబు తీరట్లు గత ది
నార్ధరాత్రంబునందు సమాగమంబు
నాత్మసఖ చిత్రరేఖ మాయాబలమునఁ
దన్నిపుడు దెచ్చుటయును నంతయును దెల్పె. 848

—* అనిరుద్ధుఁ డుషతోఁ గ్రీడించుట *—

చ. హరిజతనూజుఁ డట్టులు ప్రియావినివేదితవృత్తుఁడై కడుగా
హరుసముఁ జెంది యారమణి నక్కునఁ జేరిచి భూరిమన్మథో
ద్ధురకళలన్ బెనంగి పరితోషముఁ గూరిచె బాణపుత్రియున్
గరము రమించుచుండెఁ బ్రియు కౌఁగిటఁ జేరి యహర్నిశంబులున్. 849

గీ. ఇట్లు వారిర్వు రెంతయు నింపుమీఱ
నంతిపురమున భోగంబు లందుచుండ
నంత నొకనాఁడు కావలులై చరించు
భటు లెఱిఁగి బాణుతోడఁ దెల్పఁగ నతండు. 850

చ. కడువడి రోషవేగమునఁ • గన్నుల నిప్పులు రాలుచుండ నె
వ్వఁడు హరియున్న పెన్గుహను • బాలిశుఁడై యిటుచేరె వాని ని
వ్వడ కడతేర్చి రండని ప్ర•భూతబలోత్తమయోధరాజిఁ బం
చుడు వడిఁజేరి వారు యదు•శూరుని మోఁదిరి యాయుధంబులన్. 351

ఉ. అంత నతండు నొక్క పరి•ఘాయుధముం గొని వారి నందఱిన్
బంతమువీఱ బాది పరి•మార్చి జవంబున నార్చె నట్టి వృ
త్తాంతమెఱింగి వేగముగ • నంతకసన్నిభమూర్తి యన్నిలిం
పాంతకుఁ డెక్కుడైన పృత•నాధిపులన్ గని పల్కె నల్కతోన్. 352

చ. మనుజులకన్యలన్ గొనుట • మానవభక్షుల కొప్పు నెప్పుడేన్
మనుజుఁడు మానుషాశనకు•మారినిఁ బట్టుట వింటిరే! జలం
బున మును గుండ్లు మున్గు నిఁక • మున్గక తేలుచునుండు బెండు లీ
యనువునఁ దల్లక్రిందులయి • నట్లుగఁ దోఁచెడు నాదు బుద్ధికిన్. 353

ఉ. ఒక్కఁడు పెక్కుజోదులను • నుక్కఱఁగొట్టి వధించెనంట! యా
మొక్కలుఁ డెవ్వఁడో పొదివి • ముక్కలుసేయుఁడు ఖడ్గధారలన్
జక్కఁగఁ బొండు వేగముగ • శౌర్యము మించు సహస్రయోధులన్
నొక్కని యక్కఁ శూరుపస • నీఱొనరింపుఁడు బాహుసంపదన్. 354

ఆ. అనియు నట్లు సైన్య•మర్పించి పంపుఁడు, వా రుషాగృహంబు•పజ్జనరుగ
దవుల వారిఁగాంచి•దర్పంబునన్ నింగి, కెగసి పరిఘ ద్రేటు•లేసి చంపె. 355

చ. అది విని యాతుధానవిభుఁ • డాగ్రహమున్మదిఁ జెంది మేటి దు
ర్మదమున నావృషాండుని స•మస్తచమూగణనాథుఁ బిల్చి బె
ట్టిదులగు యోధులన్ గొని క•డిందిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగాఁ
గదన మొనర్పఁగాఁ గదలె • ఖడ్గధనుశ్శరపాణియై వడిన్. 356

చ. బిఱబిఱ నా యుషాభవన • వీథినిఁ జేరఁగఁ గృష్ణపౌత్రుఁ డా
సురరిపుఁ జూచి జోదులను • జూరొనరించి ప్రభూతరోషవి
స్ఫురణ దలిర్ప శక్తిఁగొని • పోతరమొప్పుచునున్న బాణుపై
నుఱుముచు వేయ హా! యనుచు • నుక్కఱి రక్కసి వ్రాలెఁ జేరిలో. 357

సీ. అసరి వృషభాండు డంతయు • నక్కజముగ
నక్కుమారుని శౌర్యవీ•ర్యంబులకుఁ గ

డున్ మురియుచుండ నబ్బాణుఁ డున్ దెమలియు
నంత మటుమాయమై చేరి యంబరమును. 358

—* బాణాసురుఁ డనిరుద్ధుని నాగపాశంబుల బంధించుట *—

మ. శరవర్షంబున ముంచి కృష్ణజసుతున్ జండాహినారాచబం
ధురపాశంబులఁ జుట్టి కట్టి పెలుచన్ దోర్గర్వ మొప్పార న
చ్చిఱుతన్ జంపఁగఁ గత్తినెత్తఁగ వడిన్ సేనాధిపుం డాఁగి యి
త్తఱి వీనిన్ జెఱసాల నుంపు మటు మీఁదన్ జంపవచ్చున్ విభూ! 359

గీ. వంటయింటికుందే లయ్యె బాలిశుఁ డితఁ
డెట్లు తప్పించుకొని పోవు నింతలోన
బాగుగ విచారమొనరించి వధయొనర్తు
మెపుడు వేగిరంబుంబను లిడుము లిడును. 360

వ. అనిన నుడుఁగకయున్న నప్పిశితాశనునకుఁ బెద్దయెలుంగున నభోభారతి యిట్లనియె.

ఉ. ఏటికి బాణదైత్య! వధియింపఁగఁ జూచెదు వీని మానుమా
రాటముదక్కి యీతఁడు గిరంబు మహేశ్వరభక్తుఁ డీతనిన్
బాటలగంధి నీదు సుత భర్తనుగా వరియించె నీతఁడే
సాటిగ నీకు నల్లుఁ డిఁకఁ జంపకు తెంపకు కూఁతుతంతువున్. 361

గీ. మఱియు నీవిప్పు వీనిఁ జంపఁగఁదలఁచిన,నిపుడె పెన్గిదుమూఁడు నీకెంచిమూఁడు
నీధ్వజము గూలునంతకు నిలువుఁ దాల్మి, యవల నీమదమంతయు నవసిపోవు.

వ. అనిచెప్పిన నప్పుడతం డెట్టకునేనిమాని వాని నవ్వాల తుదముట్టంజేయనెంచి పంజరంబున నునిచి చనినంతననిరుద్ధుండు దందశూకవిషవిద్ధుండై పరితపించుచు నభీష్టమహాదేవియగు దుర్గందలంచి యిట్లు నుతించె. 363

గీ. శివ! మహేశ్వరదేవి! గోషిణి! ప్రసన్న,దుఃఖనాశిని! పన్నగస్తోమదగ్ధ
తనుఁడనై కట్టఁబడియుంటిఁ దల్లి! వేగ, సాఁకుమిఁక దందశూకపాశములఁద్రుంచి.

గీ. నీవతియు నీవు దక్కన నితరు లోకరు, గలరె భక్తుల నేల జగంబునందు
సద్గరతూంతకారిణి! చండికా! యశోద! లేలెమ్మ! రారమ్మ! సాకఁబావ-

వ. ఇట్లు ప్రార్థించినయంత నమ్మహాదేవి భక్తపరతంత్రయై మహామాయాస్వరూపంబున నమ్మహారాత్రియందుఁ జనిసి మణినూపురాలంకృతంబగు వామపాదంబు ఘాతంబునఁ బంజరంబుఁ బగులఁదన్ని యనిరుద్ధు వెడలించి నాగపాశంబులఁబాపి వేవేగఁ దిరస్కరిణీయోగంబున నుపాంతఃపురంబునందుఁ జేర్చిన నతండుఁ బ్రీతుండై యుషతో సుఖంబుండె నంత ద్వారకాపురంబం దనిరుద్ధుని దేవేరులు రతీప్రద్యుమ్నులును ననిరుద్ధునిఁ గానక శోకాకులులై శ్రీకృష్ణున కెఱింగించిన నతండును రుక్మిణి మున్నగువారు దుఃఖంబునఁ గ్రాఁగుచుఁ గాలరుల నెల్లయెడల నారసి యనిరుద్ధుజాడ నెఱింగిరండని పనిచి రంత నాలుగు నెలలమీఁద నొక్కనాఁ డబ్బలితనూజుని మయూరధ్వజం బబ్బురంబుగదుర డబ్బాటుగాఁ బుడమి వ్రాలియుండుటంజూచి యతండు కరకండూతి వాయునని వికవికనవ్వుచు యుద్ధసన్నద్ధుండై ప్రతివీరాగమనంబునకై నిరీక్షించుచుండె

— * శ్రీకృష్ణుఁడు బాణాసురునిమీఁదికి యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

నంత నవ్వాసరంబున నె నారదుఁడు శ్రీకృష్ణునిఁ దారసించి యనిరుద్ధోదంతం బెఱింగించిన నవ్వాసుదేవుం డించుక వగచి సత్వరంబున బలభద్రసాత్యకులను, గదప్రద్యుమ్నసాంబసారణాదులను దోడ్కొని ద్వాదశాక్షౌహిణీబలంబులతో గరుత్మంతు నధిష్ఠించి శోణితపురంబుఁజేరి నగరంబు ముట్టడించి రణభేరీధ్వానులొనర్చినంత కోటగవను గాచుచున్న బేసికంటిదొర కుమారులందోడ్కొని ప్రమథదనుజానీకినులతోఁగూడి ప్రథనంబునకేతెంచినంత నయ్యిరుతెగలవారికిట్లు సంకులసమరంబు పొసంగె. 366

గీ. వాసుదేవ శివులకు శంబరదమన గు
హులకుఁ గూశ్మాండ కూపకర్ణులకు హలికి
సాంబ బాణసుతులకు వృషగరుడులకుఁ
దక్కువారల కిట్టులే తనరె దురము. 367

గీ. తవిలి బవరంబుఁ జూడ నెంతయును వేడ్క
జేసి యాకసమందు జేజేలగములు
సిద్ధగంధర్వు లచ్చరల్ చెలఁగి పుష్ప
కములనెక్కి కనంగ నక్కయ్య మొప్పె. 368

క. కృష్ణుఁడు నడుపఁగ వేఁ జయ, తృష్ణన్ గొని ఘోరకదన దీక్షాపరతన్
వృష్ణివరు లేచి రణకా, ళిష్ణులగుచుఁ బ్రమథదనుజ సేనల మీఁఅన్. 369

చ. కనుఁగొని శూలపాణియును ♦ స్కందుఁడు గర్జనముల్ బొనర్పఁగా
వెనుబడియున్న సైనికులు ♦ వీఁకఁ జెలంగి కడంగియార్చి రం
తనె మురసూదనుండు పుర ♦ బాణవహించి పయిన్ మహాస్త్రరా
జిని బలుపన్ దదస్త్రముల ♦ చే శమియింపఁగఁ జేసె శర్వుఁడున్. 370

చ. హరియును మచ్చరంబున విశేషాగ్నుల నూరక గ్రుమ్మరించు దు
ర్ధరశరరాజి శంకరుని ♦ దాఁ బొదువన్ వికటాట్టహాసవి
స్ఫురితముఖారవిందుఁడయి ♦ భూధరచాపుఁడుఁ గృష్ణుమేన ని
ష్ఠురశరపఙ్క్తి నాఁటినఁ గ ♦ డున్ గడునొచ్చి విషణ్ణమూర్తియై. 371

— * శైవజ్వరముచే వైష్ణవజ్వర మోడి శివుని నుతించి యభయ మొందుట * —

క. హరి వైష్ణవజ్వరంబును, స్మరియించి పినాకినొంపఁ ♦ జక్కఁబనుపఁగా
హరుఁడును శైవజ్వరమున్, సరగఁదలఁచి పంప నవ్వి ♦ సమర మొనర్చెన్.

*సీ. శాంభవజ్వర మెగసి వి ♦ స్తారశౌర్య, సారమేర్పడ శీతల ♦ జ్వరమనంగఁ
బొలుచు వైష్ణవజ్వరమును ♦ బొదివిపట్టి, మర్దనము చేయ నుంకింప ♦ మఱుఁబాసి.

గీ. ప్రాణభీతినిఁ గొని మహే ♦ శాంతికమును
జేరి నుతుల నలర్పఁగా ♦ శివుఁడు మెచ్చి
యభయవరమిచ్చి యిట్లనె ♦ నపుడు వైష్ణ
వజ్వరముతోడ వాత్సల్య ♦ భావమెంచి. 374

క. అడలకు శీతజ్వరమా!, విడువుము మజ్జ్వరభయంబు ♦ విశ్వమున నిఁకె
వ్వఁడు చదివిన నీవాదం, బడలఁడుసుమి! జ్వరభయమున ♦ నాతండెపుడున్.

వ. అని చెప్పిన నంతనయ్యది సంతసించి శివునకు మ్రొక్కి చనియె నటుమీఁద.

గీ. గుహుఁడు ప్రద్యుమ్ను నోడిచెను ♦ గూపకర్ణుఁ
డల్లకూశ్మాండుఁడున్ సీరి ♦ నాక్రమించి

---

* శివపురాణే యుద్ధఖండే చతుఃపంచాశోఽధ్యాయే –

శ్లో॥ మహేశ్వరోఽథ తం దృష్ట్వా । యాంతం స్వం విసృజజ్జ్వరం । మాహేశ్వరో వైష్ణవశ్చ । యుయుధాతే జ్వరావుభౌ । వైష్ణవోఽథ సమాక్రందత్ । మాహేశ్వర బలార్దితః । అలబ్ధ్వాభయ మన్యత్ర । తుష్టావ వృషభధ్వజం । అథ ప్రసన్నో భగవాన్ । విష్ణుజ్వరనుతో హరః । విష్ణు శీతజ్వరం ప్రాహ । శరణాగత వత్సలః॥ మహేశ్వర ఉవాచ॥ శీతజ్వర ప్రసన్నోఽహం । వ్యేతు తే మజ్జ్వరాద్భయం । యేనా స్మరతి సంవాదం । తస్య న స్యాత్ జ్వరాద్భయం । సఃకృమారః – ఇత్యుక్తో రుద్రమానమ్య । గతో నారాయణజ్వరః ॥

రాశరాసురపుత్త్రికం ✧ డడరి సాంబు
నోడఁబుచ్చెను జయఘోష ✧ ముప్పతిలఁగ. 377

క. నందియు శృంగమ్ములతో, డం చార్యుల్ గ్రుచ్చికడు నోడవుగఁ బడన్ జి
మ్మం దండశూకవైరి క, డింది యసృగ్ధారలొలుక ✧ డీల్వడి పఱచెన్. 378

—✽ శ్రీకృష్ణుఁడు శివునిచే నోటుపడి నుతించుట ✽—

*మ. యదునాథుం డదియెల్లఁ గన్గొని విరూపాక్షుఁ మహేష్వాసునిన్
గదనంబందు జయింపలేననుచు నశీల్కన్ బాసి శ్రీశంకరున్
గదియన్గాఁజని మ్రొక్కి దోయిలిడి విజ్ఞప్తిన్ బొనర్చెన్ మహే
శ! దయాబ్ధీ! శరణాగతార్తిహరణా! ✧ సర్వాత్మ! మృత్యుంజయా! 379

గీ. విశ్వసర్గానుపోషణ ✧ వికసనాది, హేతువై బోధరూపుఁడై యింపెసంగు
శాంతులింగస్వరూపు నీశ్వరునిఁగొలుతు, నెల్ల వేళలనొకభంగి నెసఁగుదారను.

గీ. కాలము స్వభావమును ద్రవ్య ✧ కర్మజీవ
ములు ననువులాత్మ యేతత్సమూహ వికృతి
బీజరోహ ప్రవాహమై ✧ వెలయు జగము
నీదు మాయయె కొలుతు నిర్ణేత! నిన్ను. 381

గీ. విత్తనమునుండి మొలకయు ✧ విత్తు మొలక
నుండి యెట్లొ ప్రవాహమట్లొప్ప మీఱి

---

* శివపురాణే యుద్ధఖండే చతుఃపంచాశోధ్యాయే –

శ్లో॥ అథ విజ్ఞాపయామాస । నతోభూత్వా కృతాంజలిః । శ్రీకృష్ణ శ్శంకరంభక్త్యా । ప్రపన్నో భక్తవత్సలం । దేవదేవ మహాదేవ । శరణాగతవత్సల । నమామిత్వానంతశక్తిం । సర్వాత్మానం పరేశ్వరం ... ... దేవదత్త మిదం ధ్యాత్వా । నృణాశ మజితేంద్రియః । యోనాద్రియేత త్వత్పాదా । సశోచ్యోహ్యాత్మవంచకః । త్వదాజ్ఞయాహం భగవాన్ । బాణదోశ్ఛేత్తుమాగతః । త్వయైవశప్తో బాణోయం । గర్వితో గర్వహారిణా। నివర్తస్వరణాద్దేవ । త్వచ్ఛాపోవ వృథాభవేత్ । ఆజ్ఞాందేహి ప్రభోమేత్వం । బాణస్యభుజకృంతనే । ఇత్యాకర్ణ్యవచశ్శమ్భుః । శ్రీకృష్ణస్య మహేశ్వరః । ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా । కృష్ణస్తుత్యా మహేశ్వరః॥ మహేశ్వర ఉవాచ – సత్యముక్తం త్వయాతాత । మయాశప్తోభిదైత్యరాట్ । మదాజ్ఞయా భవాన్ప్రాప్తో, బాణదోర్దండకృంతనే । కింకరోమి రమానాథ । భక్త్యాధీన స్సదాహరే । పశ్యతో మేకథం వీర । స్యాద్బాణ భుజకృంతనం । అతస్త్వం జృంభణాస్త్రేణ । మాంజృంభయ మదాజ్ఞయా । తతస్త్వం కురుకార్యంస్వం । యథేష్టంచ సుఖీభవ ॥

నెడతెగక యెంతయేనియు • నెసఁగుజగము
నీదుమాయయె కాదొకో • నిత్యమూర్తి! ౪౪౨

గీ. వాఙ్మయబ్రహ్మమందుఁగ • ప్తముగనున్న, యప్పరబ్రహ్మమీవెని•న్నకలుషాత్ము
లైనవారుచిదాకాశ•మనుచుఁజూతు, రద్వితీయమహేశ!యఁ•నాదిపురుష! ౪౪౩

క. నీమాయచేత జగములు, వేమఱు మోహంబుఁజెంది • విత్తసుతస్త్రీ
కాములయి దురితనీరధి,లో మునుఁగుచుఁ జేలుచుండు • లోకార్తిహరా!

క. నీవొసఁగిన యీజగమునఁ, గావలుఁడై నీదు పాద•కమలములయెడన్
దావేడ్కఁ బూనకుండిన, నావాఁడాత్మఘ్నుఁడగు మ•హాదేవ! కడున్.

క. కిగ్గాడి దైత్యుఁడీతం, డెగ్గనకయె నిన్నుఁజెనక • నేతెంచె నిటుల్
నిగ్గగు నీ శాపబలం, బిగ్గతి నను దోడితెచ్చె • నీతని నొంపన్. ౪౪౬

— * శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుని జయించుటకై శివుని సెలవడుగుట * —

చ. సెలవునొసంగు వేగ నిఁక • చెన్నటి రక్కసి నిక్కఁబాపి చే
తులు బలివేతుఁ గాకులకుఁ • దొల్లు మిఁకన్ సమరాంగణస్థలిన్
దలఁపుము నీదు శాప మది • తథ్యవచస్కముఁగాఁగ నీ కృపన్
వెలయఁగఁజేయు మాపయి న•వీనసుధాకరఖండమండనా! ౪౪౭

వ. అనిన శ్రీకృష్ణునకు శివుం డిట్లనియె.

చ. నిజ మిది దేవకీతనయ! • నీవిఁక వీని భుజాసహస్రమున్
రజమొనరింపఁజెల్లు నయి•నన్ గనుచుండియు భక్తపీడ నో
ర్వఁజనునె? చెప్పెదన్ విను ము•పాయము నాపయి జృంభణాస్త్రమున్
వ్రజపరిపాల! వేయు నిదు•రన్గొనెదన్ విజయంబు నీకగుఁ. ౪౪౮

ఆ. మున్నె యిడితికాదె • మురహర! వరము నీ, కప్రమేయ బలము • నాజిలోన
నన్నుఁదొడరి కదియ•నాకన్న మిన్నయౌ, నట్టులదియునట్లె • యఁగును గనుము

గీ. అనుడు వనజాక్షుఁ డెక్కుడు • హరుసమొంది
జృంభణాస్త్రంబు నపుడు యో•జించి పరవ
భక్తవశ్యుఁడై నిదురించె • ఫాలనయనుఁ
డాప్రమథవీరగణముతో • నాయదనున. ౪౪౯

వ. అంత.

క. పగతుఱగుండెలు పగులఁగ, మిగుల గుణధ్వనియొనర్చి మించు వల హరిన్
దగఁ జెనకఁదలఁచి బాణుం, డొగి మూలబలములఁ గొని సముద్ధతి మెఱయన్.

గీ. అల వృషాండుని సూతుఁగా నలవరించి
ఘనగదాశరచాపఖడ్గములఁ దాల్చి
వీరపాణంబుఁ బొనరించి మిగుల రక్త
నేత్రుఁడై రథమెక్కి యనికిఁ గడంగి 392

గీ. యుద్ధభూమికిఁ జని యదుయోధవరుల, నెల్లఁగని నిద్రఁజెందుమహేశుఁదత్కు
మారులను జూచి కడువడి శౌరిసేనఁ, జొచ్చి కరులను హరులను జూరుచేసి.

ఉ. గరుడుని నొక్కవాలమునఁ గాతరుఁజేసి పడిన హలాయుధున్
బిరుదఱఁ బంచభల్లముల బిట్టలరించి కడిసి సాత్యకిన్
సరవిగ నిర్వ్యదేసి ఘనసాయకరాజి వెలార్చి యంత న
మ్మురహరు నాఱుకోలల సముద్ధతిఁగప్పి నగెన్ నదింపుచున్. 394

గీ. మేలిజోదుల మదకరిజాలములను. గుజ్జుపున్దళములఁ జొన్న గోసినట్లు
నఱుక నెత్తురువాఁగులు విరివిమీఱె, భయదమైతోఁచె యుద్ధభూభాగమప్డు.

వ. అంతఁ గృష్ణుం డక్కజంపడి తెమల్చికొని యుక్కుమీఱి బాణాసురుఁ జేరి

చ. హరులను జంపి సూతుపయి సర్వది భల్లములేసి చాపమున్
విఱుగఁగఁజేసి బాణుపయి వేయిశరంబులనేసి యార్చినన్
సురరిపుఁ డోహటింపకయె చూపఱు మెచ్చ మఱొండు విల్లునున్
గరమునఁబూని శౌరిపయిఁ గాండశతంబు నిగుడ్చె నార్చుచున్. 397

గీ. బాణుశరములఁ బొడిచేసి వాసుదేవుఁ, డాత్మ శంకరుఁదలఁచి రయమున బాణు
చేతివిలుఁబొల్లుచేసి యాశీవిషోవ, ముల శరమ్ములఁ గ్రమ్మఱఁ బొదివె బాణు.

క. హరి వేసిన సాయకముల, సరకుఁగొనక దునిమి యసుర శౌరిన్ గద ను
క్కఱమోఁదిన రణతలమున, హరి పడివడి లేచి యంత నాఱని కినుకన్.

శా. కంసారాతి ప్రచండరోషమునఁ జక్కన్ జక్రమున్ బట్టి య
మ్మాంసాహారు రయంబునన్ బొదివి దుర్మాంసోరుతద్బాహులన్
ధ్వంసంబొందఁగఁ జెక్కుఁదున్మ తలఁ ద్రుంపన్ బూనఁగా దైవతో
త్తంసుం డాహరుఁ డేగుదెంచి యనియెన్ దానిట్లు పద్మాక్షుతోన్. 400

—* శ్రీకృష్ణుఁడు బాణునిభుజంబులఁ దలపడ శివుఁడు వారించుట *—

ఉ. వేయిభుజంబులందు వర • విందవిలోచన! దక్కె నాల్గిఁక
నా యిడినట్టి శాపవచ • నంబది చెల్లెను వీని నాశముఁ
జేయకుమింక వేమరలఁ • జేయును చక్ర మవక్రసారమున్
నాయదిగాదె చక్రమిది • నట్టిదె మున్ను దధీచి సేయఁగాన్. 401

చ. అన హరునాజ్ఞ దైత్యువిడి • యచ్యుతుఁడంత నె తొల్గె బాణుఁడున్
గనకగిరీంద్రధన్వుఁ బొడ • గాంచి కరంబులు మోడ్చి భక్తపా
లన! నిఖిలేశ్వరేశ్వర! కళాధరశేఖర! లోకసుందరా!
నను గరుణించి మన్పితి వనాది! కృపామయమూర్తి! శంకరా! 402

—* బాణాసురుఁడు శివుని వినుతించి నృత్యంబు సేయుట *—

సీ. నీవె బ్రహ్మంబవు • నీవె యప్పరమాత్మ, మీవె సర్వవ్యాపి • వీవె విభుఁడ
వీవె విరాట్టవు • నీవె బ్రహ్మాండక, నుండవు సర్వాన్వి • తుండ వీవె
పొక్కిలి వినుతెర్వు • మోముగ్గిరేతస్సు, జలము వీనులు దిశల్ • తలదివంబు
పదములు భువి మనం • బది చందురుఁడు చూపు, భానుండు కడుపకూ • పారవిభుఁడు
గీ. బుద్ధి విధి కుంతలము లంబు • ముక్కు లెదయు
ధర్ముఁడు త్రినేత్రిము ల్గుణ • త్రియము రోమ
రాజి యోషధివితతి స • ర్వమయమూర్తి
వీవె పురుషుఁడ వమలాత్మ! • యిదియె ప్రణుతి. 403

వ. అనుచు నసృగ్ధార లొక్కుమ్మడి గుబ్బియుచుండ మెల్లన లేచి హరునిముందఱ నాలీఢప్రత్యాలీఢ పదంబులతో వివిధాకారంబులగు స్థానకంబులతోడను భ్రూక్షేపసహితంబులగు ముఖవాదసహస్రంబులతోడను శిరఃప్రకంపనసహస్రంబుల తోడను వివిధాకారంబు లమర నద్భుతసుందరతాండవంబొనర్చినభక్తవత్సలుండగు పరమేశ్వరుండు సంతుష్టుండై వరంబడుగుమనిన నలరి బాణుం డిట్లనియె.

—* శివుఁడు బాణాసురునకు వరంబు లిచ్చుట *—

సీ. వసుదేవసూనుండు • వ్రయ్యలొనర్చిన, చేతులఁ గాయంబు • చెల్లుఁగాక
సాతత్యభావంబు • జానుమీఱఁగ నీదు, పదభక్తి నిండార • బరఁగుఁగాక
అతిశయంబైన నీ • యతులగాణాపత్య, మొంది నిన్ గొలుచుచు • నుందుఁగాక
హరితోడ సర్వది • వ్యావళితోడుత, నిర్వైరమతి నాకు • నెగడుఁగాక

గీ. నాదు తనయకుఁ బొడమిన • నందనుండు, మేలుగా నిప్పురంబును • నేలుఁగాక
తమమురజమును నను బాసి • తఱలుఁగాక!, నీదుభక్తులచెలిమి రా • ణించుఁగాక!

వ. ఇట్లు గోరినంత శంకరుండు తథాస్తని యొసంగి తనయులతో నంతర్ధానంబు
నొందె నంత బాణుండు భయంబులయపాయంబుఁ బాసి సంతుష్టుండై శ్రీకృష్ణునిఁ
గామపాల సాత్యకి ప్రద్యుమ్నాదులను బహూకరించి స్వభవనంబునకుఁ గొని
పోయి యుషానిరుద్ధుల రప్పించి యనునయించి యందఱకు భోజనతాంబూల
చందనసురభికుసుమంబు లొసంగి కాంచనాంబరములఁ గట్టనిచ్చి నవరత్నా
లంకృతజాంబూనదభూషణంబు లనేకంబు లర్పించి కూఁతున కల్లున కపరితా
నేకహిరణ్యరాసుల నొసంగినంత శ్రీకృష్ణుండు బాణుని గారవించి మనుమనితో
మనుమరాలిన్ దోడ్కొని జయభేరులతో ద్వారకాపురంబుఁ జేరి సుఖంబుండి
రంత బాణుండును శివప్రసాదంబున రుద్రానుచరాగ్రణి యయ్యె నిట్లు బాణా
సురానుగ్రహ కథనంబుఁ జెప్పితి నిట్లు మహేశ్వరుండు కాశీపురియందు గజా
సురుని వధించె నింకను సంధే వ్యాఘ్రరూపియగు దుందుభి నిర్హ్రాదుండను దైత్యుఁ
బొలియించి వ్యాఘ్రేశ్వర లింగంబై యందుఁ జేరొందె నింక మహేశ్వరి విద
లోత్పల దానవుల సంహరించిన ద్దానినిఁ జెప్పెద వినుండని సూతుండు మునుల
కిట్లనియె. 406

—* విదలోత్పల దానవ సంహారము *—

క. విదలోత్పల నామంబులఁ, బొదలెడు నిరువురు దనుజులు • పురుషుని చేతన్
జదియని యట్టులఁ బద్మజు, కుదురగు వర మొందిమిగిలి • కొంటెలయి కడున్

గీ. వేల్పులందఱి నోడించి త • ద్వినిత్తములను, జూఱగొని యందునందును • సొగసుకత్తె
లైన పడుచులఁబట్టుచు • నహరహంబు, దిర్గుచుందురు నెల్లెడ • దీమసమున. 407

గీ. వారిపోతర మార్పఁగ • వనజభవుని
యానతిం జేసి నారద • మౌని యొక్క
నాఁడు వారలఁ జేరి య • న్నాకరిపుల
యర్చలను గొని వర్ణించె • నార్య నిట్లు. 408

ఉ. ఏమని చెప్పఁగల్గుదు మ • హేశ్వరి చక్కఁదనంపు టక్కజం
బామహనీయుఁడౌ శివుఁడె • యారయఁగాఁ గలవాఁడు నిక్కమా
భూమిధరేంద్రనందన యె • పూజిత యెల్ల జగంబులం దిఁకన్
భామ యెవర్తె యేని య • ప్పార్వతిఁ బోలఁగ లేదు రూఢిగన్. 409

క. అనిచెప్పి తలఁలెనంతనె, దనుజులు మనసిజుని మేటి • దాడికిలోనై
పవరుచు నెట్టులనేనియుఁ, జని గౌరినిఁ దెత్తుమనుచుఁ • జటులరయమునన్. 410

చ. గొనకొని పార్వతీశివులు • సూరిమిఁ గాశినిఁ జేరి యుండుటన్
విని యట కేగి పొంచి యట • విశ్వవిభున్ జగ దేక సుందరిన్
గనుఁగొన రోయుచుండ నిఁకఁ • గౌతుక ముప్ప మహేశ్వరాగ్రము
దనఘ భవాని కందుకవి • హారము సేయుచు నుండె నంతయున్. 411

క. అయ్యదనునఁ బిశితాశను, లయ్యెడ కగుదెంచి చూచి • యబ్బురపడి పే
ర్గొయ్యలయి యుమనుఁ బట్టఁగ, నొయ్యనఁ గొని శాంబరీస • ముద్ధరమాయన్.

ఆ. చదలఁ జేరి గౌరి • సరసకేగఁగఁ జూచు, వారి నరసి మృత్యు • భంజనుండు
వేగ నుమకుఁ గన్ను • సైగ చేసిన నంత, యెఱిఁగి యగజ యెంత • యేని నగుచు.

గీ. చక్కఁ హొంబట్టు బంతి వి • సరి పలాద
యుగ్మమును గొట్ట వారలు • హూయనుచుఁ బు
డమిని బడి తన్నుకొనుచుఁ బ్రా • ణములు వదలి
రమరు లలరులఁ గురిసిరి • యంబపైని. 415

క. కందుకమదియును సురముని, బృందంబుల యాచ్న నొక్క • పృథులింగంబై
యందమరఁ గందుకేశుఁ డ,నందగ జ్యేష్ఠేశలింగ • నైకటభూమిన్. 416

వ. అంత హరివిరించనాది సురవ్రజంబు లమ్మహాలింగంబు నర్చించి శివునిచే నభీష్ట
వరములొంది స్వస్థానంబులకేఁగి రిఁక నేమివినవలతు రెఱింగింపుఁడనిన మునులు
సూతునకు మహాత్మా! శివుని యష్టాశీతిలీలల నెఱింగింపుమనుటయు.

క. భోగీంద్రహారవిలస,ద్భోగేశ్వర చరణకమల • పూజాజాగ్ర
ద్భోగార్యసోదరీ! చి,ద్భోగల సచ్చిత్తతోయ • భూ! లక్ష్మ్యంబా! 418

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి యుద్ధఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

మరా:— ఈ యుద్ధఖండమందలి యంధకాసురవధోపాఖ్యానము పునరుక్తి గాకుండుటకై యిచ్చట మాని లింగవైభవఖండమందుఁ జేర్పఁబడినది.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లీలాఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

విలసదుద్భటాన్వయ
జీవనరాశీందుబస వ•శివదేశికపౌ
త్రా! విద్యానందాత్మక!
భావజరిపురూప! వీర•భద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

— * శివలీలావతార పరిగణన * —

గీ. శివుని లీలావతారముల్ • చెప్పఁగలనె
లెక్కలేనట్టు లొప్పెడుఁ • బెక్కు లవ్వి
నుడివె మును కొన్ని నందికే•శుఁడు సనత్కు
మారునకుఁ జెప్పె నాతండు • మాగురునకు. ౩

క. ఒడికమ్మున దేశికుఁ డటు, నుడివెను శిష్యులకు మాకు • నుతగుణగణు లి
య్యెడ మీకుఁ జెప్పుదు నాలింపుఁడు లోకహితములు భోగి•భూషణు లీలల్. 4

వ. మహేశ్వరుండు మున్ను సర్గకాముండై ధ్యానంబొనర్చు పరమేష్ఠికి సాయంబుఁ జేయఁగోరి శ్వేతలోహితంబను పందొమ్మిదవ కల్పంబు మొదలుచేసి యిరువది మూడవ కల్పంబువఱకు శ్వేతలోహి తారుణ నీల హేమ ధవళ వర్ణంబులతో

సద్యోజాత వామదేవాఘోర తత్పురుషేశానావతారంబులొందుడు వారొక్కరొక్కరు పుత్త్రిచతుష్టయంబు నొంది విధాతకు విజ్ఞానంబును సర్గశక్తి నొసంగిరి. (౧౨) ఇఁకను శివుఁడు శర్వ భవ రుద్రోగ్ర భీమ పశుప తీశాన మహాదేవ రూపంబులతోఁ గ్రమంబుగ భూమ్యుదకాగ్ని మరుదాకాశ క్షేత్రజ్ఞార్క నిశాకర పదార్థంబుల నధిష్ఠించి యీ యష్టతనువులతో నిండి చరాచర విశ్వమయుండై యెసంగె. (౧౩) అనంతరంబున స్వరచితంబగు సర్గంబు వృద్ధి నొందమి నారసి విధాతృండు మిథునసృష్టిం జేయనెంచియు స్త్రీసర్గంబునందు శక్తుండుగాక మహాదేవునిగూర్చి తపింపుడు నచిరకాలమ్మున నమ్మహేశ్వరుండు స్వాంతర్లీనంబగు శక్తి నర్ధతనువునన్ బహిర్గతంబుఁ గావించి యర్ధనారీశ్వరుండై యజునకుఁ బొడసూపి శక్తిచే నాతనికి స్త్రీసర్గశక్తి నొసంగించె (౧౪)

ఇఁకను ప్రథమ ద్వాపరంబందు శివుండు శ్వేతుండనుమునియై శివలోకఁ గూడి హిమవచ్ఛిఖరంబందలి ఛాగలపర్వతంబందు వసించి శిష్యచతుష్టయం బుతో స్వయంప్రభుఁడను వ్యాసునకు స్వాత్మప్రబోధం బొనర్చె-ఇఁకను ద్వితీయ ద్వాపరంబు మొదలుచేసి యష్టావింశద్ద్వాపరంబులవఱకు శివుఁడు సుతార దమన సుహోత్ర కంక లోకాక్షి జైగీషవ్య దధివాహన ఋషభ యోగి భృగుతుంగ తపో త్రి బలి గౌతమ వేదశిరస్క గోకర్ణ గుహావాసి శిఖండి జటామాల్యట్టహాస దారుక లాంగలి శ్వేతకేతు శూలి ముండి సహిష్ణు సోమశర్మ లకులీశ్వరులను నవతారంబులనొంది యథోచితంబుగఁ గొన్నిట శిష్టచతుష్టయంబులో మఱిఁగొన్నిటఁ బుత్త్రిచతుష్టయంబుతోసత్య భార్గవాంగిర స్సవితృ మృత్యు శతక్రితు వసిష్ఠ సారస్వత త్రిధామ త్రివృచ్ఛత తేజో నారాయణ రక్షాఖ్య త్రియ్యారుణి దేవ దేవకృతంజయ ఋతుంజయ భారద్వాజ గౌతమ వాచశ్రవ శుష్మాయణ తృణబిందు యక్ష శక్తి పరాశర జాతకర్ణ పారాశర్యాఖ్యులను నామంబులనొప్పు వ్యాసునకు బ్రహ్మవిద్యా ప్రబోధం బొనరించె(౪౨) అంతమీఁదశిలాదముని పుత్రార్థియైతపింప స్వాంశంబున నందికేశు నవతరింపఁజేసె (౪౩).

అమీఁద భైరవుఁడై యవతరించి యసత్యంబాడిన విధాతృని పంచమ వదనంబును జిదిమివేసె (౪౪) మఱియు హిరణ్యాకశిపుని సంహరించిననృసింహ మూర్తి జ్వాలలచే లోకధ్వంసంబగు టారసి దేవప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు శరభావతారంబొనర్చి నృసింహతను సంహృతిన్ బొనరించె (౪౫)

విశ్వానరుండనుముని కపత్యంబులేకుండుడు నమ్మని తపించినంత స్వకీయాంశంబున గృహపతియను నామంబున నాతనికాత్మజునిగ నవతరింపఁజేసె (౪౬)

క. ఆగృహపతి యధికతపో, యోగంబున శివునికరుణ నొంది స్థిరాయు
ర్భోగంబుల దిక్పాల, శ్రీగరిమముఁ జెంది యలరె సిద్ధమునీంద్రులా! 6

వ. ఇఁకను హరిసహాయంబుచే రక్కసుల కండనీయక యమృతపానం బొనర్చిన దివ్య లహంకరింపఁగా యక్షేశ్వరావతారంబొంది యవ్వారి గర్వంబు నడిపె (౪౭) పెండియునిఁక మహాకాలుండు తారుండు భువనేశ్వరుండు శ్రీవిద్యేశ్వరుండు భైరవుండు శివుండు ధూమవంతుండు బగలాముఖుండు మాతంగుఁడు కమలుండను దశావతారంబులొంది మహాకాళి తార భువనేశ్వరి శ్రీవిద్య భైరవి భిన్నమస్త ధూమవతి బగలాముఖి మాతంగి కమల యను నామంబుల చేత నవతరించిన శక్తులఁజేపట్టి లోకరక్షణం బొనరించె (౫౭)

ఇంకను రక్షోబాధితులగు దేవతల యలజడిన్ గాంచి కశ్యపప్రార్థనచే మహేశ్వరుండు కపాలి పింగలుండు భీముఁడు విరూపాక్షుండు విలోహితుండు శాస్తజపాదుం డహిర్బుధ్న్యుఁడు శంభుండు చండుండు భవుండు నను పదునొక్కరై యవతరించి యసురులన్ భంజించి వేల్పులను రక్షించె (౬౮) అత్రి యను మునీశ్వరుండు పుత్రకాముండై త్రిమూర్తులఁగొల్చిన మువ్వురయ్యనఘునకుఁ బుత్త్రులై పొడమునట్లు వరంబిచ్చినకతంబున శివుఁడు దూర్వాసుండను పేరున నత్రిపుత్త్రుండై యవతరించె (౬౯) ఇఁకను దొల్లి శివవీర్యంబు సంగ్రహించిన మహాబలుం డద్దాని నంజలియందు సమర్పింపుడు శివాంశతో హనుమానుం డవతరించి రామకార్యంబునందు సాయంబొనర్చె (౭౦) మహాకాలుం డను గణపాలుండు శివాశపుండై మహేశ్వరునిచే ననుగ్రహింపఁబడి శివశాప ప్రకారంబు శివాంశచే భేతాళుండను భూతపతియై యవతరించె (౭౧) తొల్లి పాతాలవాసినులగు స్త్రీలఁదవిలి విష్ణువు పుత్త్రులన్గని యందు వసించి లోక రక్షణంబు మానియుండుడు శివుఁడు దేవప్రేరితుండై వృషేశ్వరావతారంబున నిగ్రహించి విష్ణువును స్వధర్మనియంత్రుతునిగా నొనర్చె (౭౨) దధీచిమునికిఁ దత్సతియగు సువర్చాగర్భమందు స్వాంశంబునఁ బిప్పలాదమునియై యవతరించి తపోవైభవంబు నెఱపె (౭౩) మహానంద యను వేశ్యన్ బరీక్షింపఁగోరి వైశ్యపత్యవతారంబుఁ జెంది యాపెన్ బరీక్షించి మోక్షంబు నిచ్చె (౭౪)

భద్రాయు వను మహారాజును బరీక్షింపఁగోరి మాయాశార్దూలావతారంబుఁ నొంది (౪౫) మాయాద్విజుండై (౪౬) పరీక్షించి శుద్ధుండగు వానికి వరంబు లొసంగె. మఱియు యతినాథుండై (౪౭) ఆహుకుండను భిల్లునిఁ దత్పత్నినిఁ బరీక్షించి వారికి దమయంతీ నలులుగాఁ బునర్జన్మంబు నిచ్చి కలహంసంబై (౪౮) యవ్వారి దంపతుల నొనరించె. మఱియు మార్తాండవంశ్యరాజులలో

ఆ. నభగపుత్త్రుఁడైన నాభాగునిఁ బరీక్షఁ, దానొనర్పఁ గృష్ణదర్శనుఁ డయి
నృపుని సత్యవచననియతి కెదన్ మెచ్చి, జ్ఞానమును సవనధనములనొసగె. 8

వ. ఒక్కపుడు గురుశుక్రులు కైలాసాద్రి కేగుచుండ నవధూతనై మోసపడిన యింద్రునిఁ జంపఁబూనియు గురుప్రార్థనచే నాఁగి యింద్రు ననుగ్రహించె. (౫౦) భిక్షువర్యావతారంబుఁ జెంది బ్రాహ్మణి సందేహంబుఁ దీర్చి తత్పుత్త్రి నకును రాజపుత్త్రుఁడగు ధర్మగుప్తునకును బ్రదోషార్చనావ్రతంబు నెఱిఁగించి తత్సిద్ధిచే నవ్వారికి శ్రేయంబులిచ్చె (౫౧) మునిపుత్రుండగు నుపమన్యుండు క్షీరార్థియై తపించుచుండుడు మహేంద్రావతారంబొంది యుపమన్యుఁబరీక్షించి యటుపై నిజరూపంబుఁ జెంది వరంబులిచ్చె (౫౨)

పార్వతీదేవి తపస్సుఁ జేయుచుండఁగా బ్రహ్మచారియై వచ్చి యద్దేవినిఁ బరీక్షించె (౫౩) తపస్సిద్ధినొంది పార్వతి తలిదండ్రులయొద్ద కేగినంత నర్తకుండై యోషధిప్రస్థంబుఁ జేరి మేనకా హిమవంతులకుఁ గన్నె నీయుమని యర్థించె. (౫౪) అటుపిమ్మట శివునిలీల లెఱింగి పార్వతి నిచ్చుట కిష్టపడిన మేనకా హిమవంతులకడకు వైష్ణవద్విజుండై వచ్చి శివాపకర్షన్ బోధించి కన్నె నీయవలదని నొడివె. (౫౫) ధనురాచార్యుండను కీర్తిఁ బడసిన ద్రోణుండు పుత్త్రార్థియై శివుని భజింపఁగా స్వాంశమున నశ్వత్థామ యనువానిఁ బుట్టించె. (౫౬) కౌరవ పాండవ యుద్ధంబు చివరరేయి శస్త్రపాణియై పాండవశిబిరంబుఁ జొచ్చు నశ్వత్థామకు భూతాకృతియై వెలపించి యాపై ననుగ్రహించె. (౫౭) పాశుపతాస్త్రంబుఁ గోరి తపించుచున్న నర్జునునిఁ బరీక్షింపఁగోరి కిరాతపతియై యాతనితోఁ బోరి మరల ననుగ్రహించి పాశుపతం బిచ్చె (౫౮) ఇట్లు పరమేశ్వరుం డష్టాశీతిలీలారూపంబు లొంది భక్తుల ననుగ్రహించె నిందు గొన్నిటిని సవిస్తరంబుగా నింతకుమున్న మీకుఁ బురాణాంతరంబులఁ జెప్పియుంటిని గావున నిపుడు విశేషించి కొన్నిలీలలఁ బ్రతిపాదించెద వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

— * నందికేశ్వరావతారలీల * —

శా. సాలంకాయనమౌనిపుత్త్రుఁడు మహేశానప్రియుం డుల్లస
చ్ఛీలుండైన శిలాదుఁ డుత్తమసుత శ్రీఁగోరి నాకేశ్వరున్
జాలోమిాశుఁ దపంబునన్ గొలువ నప్పాకారి యేతెంచి యి
ట్లేలా? తీవ్రతపంబొనర్చె దన మాసీందుఁడు మోదంబునన్. 10

క. జేజేలదొరకు మ్రొక్కి త,నూజు నయోనిజు ననిధను సుతగుణు నడుగన్
యోజించి మునివరునకు బిడౌజుండనె నా కశక్యమగు నిట్లొసఁగన్. 11

ఆ. నేనెకాదు వనజనేతుుఁడు నలువయుఁ, గూడనొసఁగలేరు కొమరునట్లు
వారలేను మృతినిఁ బడసెడువారమే, యెట్టులొసఁగఁజెల్లు నిట్టివరము. 12

చ. హరుఁడొకరుండు దక్కనిఁక నన్య లొసంగఁగఁజాల రివ్వరం
బరయు మునీంద్ర! శంకరుఁ డనాదిలయుండు పరాత్పరుండు నీ
వరుసము మిాఁఅఁగా నియమమారసి యాహరునిన్ భజించినన్
బిరుదతఁ డీయఁగాఁగలఁడు పేరిమి నిట్టివరంబు నింబుగన్. 13

క. అనినుడివి యాతఁడరిగెను, మునివర్యుండంత మోదమున నానిమున
మ్మునసే తపమారంభము, నొనరిచి భజియించుచుండె నుడురాజధరున్. 14

సీ. అన్నపానంబులను బాసి యభవునందె
డెందమును జక్కఁ జేర్చి యే కొందలంబు
లేకయుండెఁ దడవుకాల మేకనియతి
ముని; యతనిపైన వల్మీకమును దనర్చె. 15

గీ. వజ్రసూచీముఖంబులై వనరు కీట
ముల తెగల్ గమ్మికొని నెత్తురులను ద్రావి
మూఁగియుండె నసృఙ్మాంసములును జర్మ
మును లయంబొందె నొక్క యెముకలు మిగిలె. 16

మత్తకోకిల: అంతఁ దా జగదీశ్వరుం డవు డాదరంబు భరంబునన్
గాంతతోఁ బ్రమథాళితో సుమనఃకదంబకరాజితో
నెంతయేని మహామునీంద్రసమిద్ధబృందముతోడనుణ్
వింతగాఁ జనుదెంచి యిచ్చెద వేఁడు మిష్ట వరంబునాన్. 17

చ. కడఁగి సమాధిఁజెంది తన కాయమునందు మనంబులేక నె
వ్వుడు శివపాదపద్మములఁ బొందుగ ధారణనొందియున్న న
క్కడిఁది మునీశ్వరుండు శితికంఠు నుడిన్ వినకున్న నంత
శంభుఁడు తన పాణిపద్మమున ముట్టె మునీంద్రుని మస్త మర్మిలిన్. 18

ఆ. అపుడు గనులు దెఱచి యత్తాపసాగ్రణి, శివుని చరణములకుఁ జేరి మ్రొక్కె
వరముఁగోరు మిడెద బాడబతల్లజ! యని శివుండు వలుక నంత మునియు.

క. పరమశివ! సుతు నయోనిజు, సురుచిరు నవినాశు నీదు జోకగువానిన్
బరమకృప నిమ్ము మురిసెద, వర మిదియే సర్వలోకవంద్యపదాబ్జా! 20

వ. అనిన లోకనాథుం డిట్లనియె.

మత్తకోకిల: ఓ మునీశ్వర! యట్టులేన్ విను మున్నతాత్మ! రయంబునన్
నీ మనోరథసిద్ధిగా నీఁక నే నయోనిజమూర్తినై
ప్రేమ మొప్ప జనింతు నాశవు పేరులేక యొసంగు న
ట్లోము నన్నిఁకఁ దండ్రివౌచు మహోచ్చకీర్తి లెలర్పఁగా. 21

గీ. అని మహాదేవుఁ డంత నంతర్ధిఁజెందె
నమ్మునియు నాశ్రమముఁ జేరి యందు మునుల
కభవవరదాన మెఱిఁగింప నంద అపుడు
మురిసి రెంతేని నానందభరమెసంగ. 22

— * నందికేశ్వర జననము * —

సీ. కొంతకాలం బెదురుసూచి యంత మాని
జన్న మొక్కఁ డొనర్పఁగా స్వాంతమందుఁ
దలఁచి మఖశాల నిర్మింపఁ దలఁచుటయును
నంతనె శివాంశతో బాలుఁ డవతరించె. 23

క. తరుణేందుకిరీటముతో, సురుచిరభస్మానులిప్తశుభ్రతనువుతో
వరభుజచతుష్టయముతో, హరువుగ బాలకుఁడు పొడమె హరునంశముతోన్.

క. విరులుగురిసె శివుపైఁ గిన్నరులును గంధర్వజనులు నాడెంబుగఁ బా
డిరి పలుకుచెలువ నలువయు, సిరియు హరియు శివయు శివుఁడు చేరిరి వేడ్కన్.

గీ. మఱియు నింద్రుండు మున్నగు సురలు మునులు
చేరి వచ్చి శిశువుఁ జూచి చెలఁగి మునినిఁ

దజ్జనకుఁ గాంచి మిగుల సంతసముఁ జెంది
మెచ్చి తమ తమ నెలవుల • కిచ్చఁ జనిరి. 26

ఉ. అంత మునీశ్వరుండు సుతు • నక్కునఁ జెక్కొని స్వీయమాశ్రమం
బెంతయు వేడ్కఁ జేర్చ శిశు • వీశ్వరరూపముఁ బాసి బాలుఁడై
వింతగఁ గన్పడన్ మునియు • వేగఁ గనుంగొని యించు కాత్మలోఁ
జింతిలి జాతకర్మమును • జేసి మునీంద్రుల సమ్మతంబునన్. 27

గీ. నంద మొసఁగినవాఁడౌట • నంది యనుచు
నామకరణం బొనర్చి నా•నావిధార్థ
సంచయము నెమ్మమై యర్థి•జనుల కిచ్చి
తనియఁ జేసి ముదంబునఁ • దనరుచుండె. 28

క. ఐదవయేఁ డుపనయనము, నాదట నొనరించి దేశి•కాగ్రణులకడన్
వేదాధ్యయనారంభము, మోదమున నొనర్పఁ•జేయ మునియతఁ డంతన్. 29

క. సాంగములగు వేదమ్ముల, సంగీతకళన్ సుశాస్త్ర • షట్కము నెంతేఁ
బొంగుచుఁ గడుసులువుగఁ బూ, ర్తిం గావించెను గరంబ•రిదిఁ జెందగురుల్. 30

వ. అట్లు.

గీ. దాఁటె నాటేడు లంత స•ప్తమ సమయది
జరుగుచుండఁగ నొకనాఁ డు•పస్సునందు
ఘనులు మిత్రావరుణులు నా•మునులువారిఁ
జేరవచ్చినఁ గనుఁగొని • చెలఁగి వేగ. 31

క. బుడుతండును డాను శిలా, దుఁడు నవ్వారలను గొల్చి•తుష్టిగ నన్నంబిడి
కుడువఁ జేసి రంత నె, య్యడరుచు నర్భకునిఁ గాంచి • యనిరిటు వారల్. 32

క. ముని! యీపాపఁడు చదువుల, ననువరి యేమైన నాయు•వరయఁగ నస
దై కనుపడెను దీన నెంతయు, వనరక తెలియంగ నొప్పు•భావములోనన్. 33

వ. అని చెప్పి యంతనే వారు యథేచ్ఛం జనిరి శిలాదముని యవ్వారి వచనంబున
గడువిషాదంబుఁ జెంది కుమారుఁ జూచి ఘోరంబుగ విలపించుచున్నంత నంది
నిజజనకున్ బొడఁగాంచి యిట్లనియె.

చ. వనరెద వేల తండ్రి! వెఱ•వన్ బని లేదొకకీడు నాకెటన్
బొనరదు కాలుఁ డేనియుఁ బ • భూతము లెవ్వియు నేని నన్ను డా

యను దగవింతఁ దాల్మిఁ గొను • మల్మటఁ బాయు మనంగ నంత న
మ్మని విని యిట్టి తేఁపవను • బూనఁట మెందలిదండి చేనగున్, 35

కం. చదువుననుగాని యెక్కుడు, చదురగు తపసుననుగాని • జగమున మిత్తిన్
బొదువఁబడ కెట్టులేనియు, బ్రదికినవా రెవ్వరయ్య • పట్టీ! చెపుమా! 36

వ. అనిన నంది యిట్లనియె.

కం. చదువుననుగాక యెక్కుడు, చదురగు తపముననుగాక • జనకా! మిత్తిన్
బొదువఁబడకేను రూఢిగ, బ్రదికెద జముగిట్టినట్టి • భర్గుని కరుణన్. 37

చ. సెలవు నొసంగు దీవెనను • జేయుము పోయెద శర్వుఁ గొల్వఁగా
నలఘుతపోనిధాన! యన • నమ్ముని సంతసమొంది నిన్ను నె
ప్డలయఁగనీక సాఁకు పరమాత్మ శివుండిఁక నీవు చెచ్చెరన్
బలితపుఁ దాపసవ్రతముఁ • బన్ని గడింపు చిరాయురున్నతుల్. 38

కం. అని యానతీయ నందియుఁ, దన తండ్రికిఁ దాతకును ముదమ్మున జోతల్
పొనరించి దివ్యధుని ప్రక్క నున్న విపినంబుఁ జేరి కడఁగెఁ దపంబున్. 39

గీ. రుద్రజపమొనరించుచు రూఢిమీఱఁ, బరమకరుణాసముద్రునిఁ • బార్వతీశు
మదినిఁ గుదురుగ నిల్పి సమర్చనంబు, చేయుచుండ నచిరమందె శ్రీగళుండు

— * శివుఁడు నందికేశునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట * —

కం. ఉమతోడుతఁ బ్రమథగణ, ప్రముఖులతో సకలదివిజవర్గముతో మో
దము మీఱఁగ మునిసుతు నా, శ్రమమునఁ బొడసూపి బాలుఁ జక్కఁగని కృపన్

కం. నందిశిరంబునఁ జేయి నా, నందంబున నునిచి వేగ • నాయన! వరమీ
యం దరిసినాఁడఁ జెప్పు మ, సందుగ నీ యభిమతముల • శంకర యనుచున్,

కం. శైలాది యంత శివపద, నాళీకంబుల కెఱఁగి ఘన శ్రుతిశిఖలన్
జాలఁగ నజరానిధనుని, నీలగ్రీవుని నుతించె • నేరిమిదనరన్. 43

గీ. అంత శంకరుఁ డెంతేని • యాదరమున
నందిఁ జేకొని కౌఁగిటఁ • జెంది శివను
గణములను గాంచి యత్యంత • కౌతుకమున
నందితో నిట్టు లనెఁ బ్రేమ చింద వడిగ. 44

ఉ. నీకు జరామృతుల్ గలుగ • నే నుత! యెన్నఁడు నేని నీవిఁకన్
నా కెనయై తనర్చెద వ • నశ్వరమూర్తివి దివ్యమూర్తివై
శోకములన్ రుజన్ గనక • శోభిలు చుండెద వెల్లకాలమున్
నాకడనుండుఁ డీవు నిఁక • నాయన నాయన నాయనల్ రహిగా. 45

గీ. ఇట్లుచెప్పి శిరంబున • నెసఁగు హేమ
కమలహారము శైలాది • గళమునందు
వేసినంతనె యతఁడును • వెలసెఁ బంచ
ముఖుఁడు త్రినయనుఁడును దశ • భుజుఁడు నగుచు. 46

గీ. శర్వుఁ డావెంటనే తన • జడల నున్న, హారనిర్మలమగు వారి • నంజలిన్ ఘ
టించి నందిపయిన్ జల్లె • మించిజలము, లైదునదులయి ప్రవహించె • నక్కజముగ.

వ. అయ్యవి యైదును త్రిస్రోత, జటోదక, స్వర్ణోదక, జంబూనది వృషధ్వని,
యని యైదు నామంబులఁ బరఁగుచు నచ్ఛోదకంబులు మహావేగంబులునై
జపేశ్వర సన్నిధానంబునఁ బ్రవహించుచు రాణించె. నీపంచనదులఁ గృతాభి
షేకుండై జపేశ్వరు నర్చించి నట్టిఁ డీశ్వరసాయుజ్యంబు నొందు నిందు సంది
యంబులే దిఁక శంభుఁడు శాంభవిఁ జూచి దేవీ! యిబ్బాలకుని గణేంద్రునిగా
నభిషేకింప నెంచెద నీవెట్లు దలంచెదవనిన నాజగన్మాత యిట్లనియె.

గీ. దేవ! యట్లే యొనర్పు నం • దికి గణాధి, పత్యపట్టాభిషేక మీ • బాలకుండు
నాసుతుండగు నెంతయు • వాసిఁ జెందు, నీదయామృతరసవృష్టి • నిండి నెగడ.

వ. అనినంత శివుండు గణపాలురన్ గనుఁగొని.

గీ. నంది నాపుత్త్రుఁ డితఁడు మీ • యందఱకును
విభుఁడు పూజ్యుఁడు మీరిప్డు • వీనిఁ బూని
చేయుఁ డభిషేక మెంతయుఁ • జెలువుమీఱ
నేఁటినుండియు మిము నేలు • నేర్మి నితఁడు 50

— * నందికేశ పట్టాభిషేక వివాహములు * —

వ. అని సెలవిచ్చిన నవ్వారలెల్ల సకలసన్నాహంబు లొనర్చి నందిన్ గారవించి
యభిషేకించి రనంతరంబునఁ బరమేశ్వరానుమతితో సర్వానుపర్వు లేతెంచి

గీ. హరివిరంచనులును హరి • హయుడు తక్క, దిక్పతులును రవీందులా • దివ్యమూర్తు
లెల్ల నందికి యభిషేక • మింపుదనరఁ, జేసి శిరసుల నంజలుల్ • చేర్చిరపుడు. 52

గీ. అభవుఁడంత మరుత్తుల•యచఁ గుశూఁతు, దీటగు సుకీర్తి యను వానిఁ•దెచ్చినంది
కొసఁగఁ జేసియొనర్పించె•నుపయమంబు, సకలమునులును సురలును•సంతసింప.

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున

సీ. చందురు వెలుఁగుల•జానుమీఱు తెలుపసిత, చ్ఛత్రం బొకండును • జామరద్వ
యము వానిఁబట్టెడు•నట్టి సుపర్వీచ, యమ్ము నను భర్మసిం•హాసనంబు
రవ్వల కెంపుల•రాణమీఱిన హేమ, మకుటాదిభూషణ•నికరములును
దేవి కంఠమునుండి•తీసియిచ్చిన నాణి, ముత్యాలదండయు•మురుపుదనరు

గీ. పసిఁడిదండయుఁ బాండుర • భద్రగజము
కఁడు బలీవర్ద మల్లసిం•గంపుఱెక్క
మమరు బంగారు తేరు ర•యమున నంది
కొసఁగె జగదీశ్వరుండు పెం • పెసఁగు కరుణ. 54

క. నందియుఁ దత్సతియును బా, లేందుధరున కార్యకును ద్రు•హిణునకునుం
గోవిందున కడుగులపైఁబడి, వందనములొనర్చిరపుడు • వాసిదలిర్పన్. 55

క. అత్తఱి శివుండు ప్రేముడి, హత్తగ శైలాదికిట్టు • లనియెఁ గుమారా!
యిత్తన్వి సుకీర్తియు నీ, చిత్తము రంజింపఁ జేయుఁ • జెలిమి మెఱయఁగన్. 56

క. నీవును నీదు వెలందియుఁ, బావనుఁడు శిలాదమౌని•పతి తత్పితయున్
నా వాసంబున నుండుఁడు, శ్రీ వెలయ సుఖముల మీఱుఁ • జేకుఱఁ జేతున్. 57

క. నాకిష్టుఁడవై మంతిరి, వై కడిఁది బలంబు వెలయ • బంటువునై యీ
లోకములకెల్ల జేతవు, నై కడుపూజ్యుండవగుచు • నలరెదు వత్సా! 58

గీ. నీదు తండ్రియుఁ దాతయు • నాదు గణము
లందుఁ బ్రాముఖ్యతం జెంది • యుందురిఁకను
నే నెచటనుండు నీవందు • నిలువు మీవు
నెటవసించిన నేనందు • నెగడి యుందు. 59

వ. అనినంత మృడానియు వరంబులీయ నెంచి నంది కేశుఁ జూచి యిట్లనియె. 60

క. నేనును వరముల నిచ్చెద, మానసవాంఛలను దెల్పు•మా! పుత్రి! యనం
గా నంది నీపదద్వయి, మానక తగు భక్తి నొసఁగు•మా! జనని! యనెన్. 61

వ. అంత నఖిలాండేశ్వరి తథాస్తని యొసంగి భక్తితోఁగూడ నాతనికిన్ దత్సతికిన్ దివ్యభోగభాగ్యంబులను బుత్రపౌత్రాభివృద్ధి ననుగ్రహించె నంత శివుండు, నందికేశుని సాన్వయంబుగ సబాంధవంబుగ నిజస్థానంబుఁ జేర్చుకొని సుఖంబుగ నుంచె. హరివిరించనాది సకలగీర్వాణులు మున్నగువారు సంతసించి శివానుగ్రహంబుం బ్రశంసింపుచు నిజధామంబులకరిగిరి. ఇది నందికేశావతారచరిత్రం బియ్యది మీకెఱింగించితి. 62

క. ఈలీల నెవ్వఁడేని యు,లోలమతిన్ వినినఁ జదువ • లోకసుఖంబుల్
జాలఁబడసి పరమందున, నీలగ్రీవుని పదంబు • నెక్కొను మానుల్! 63

వ. ఇఁకను శ్రీ భైరవలీల నెఱింగించెద వినుండు.

—* శ్రీ భైరవ లీల *—

చ. మునులును నిర్జరోత్తములు • మున్నొకమారు హిరణ్యశైలమం
దనువుగఁ గొల్వునం దమరు • నబ్జజుఁ గాంచి నమస్కరించి పా
వన! కరుణాభిరామ! నిను • బ్రార్థన చేసెదమయ్య యీ జగ
మ్మున నిఁక నవ్యయంబయిన • పొంకపుఁ దత్త్వమదేదొ తెల్పుమా! 64

క. అని యడిగిన వారలఁ గని, వనజాసనుఁ డపుడు ఖండ•పరశుని మాయన్
బెనఁగొని యప్పరతత్త్వం,బును దెలియక యిట్టులనియె • మోహితబుద్ధిన్.

ఉ. నేననుఁడీ జగంబులకు • నిక్కపుఁ గర్తను నీశ్వరుండను
నేన సమస్తశక్తులకు • నేర్మిఁ బ్రవర్తకుఁడన్ నివర్తనం
బేనె యొనర్తుఁ బుట్టుటయు • నీల్గుట యన్నది నేనెఱుంగ నె
ప్డేనె ననశ్వరంబయిన • యీశ్వరతత్త్వము సిద్ధమానసుల్! 66

క. ననుభావింపుం డిట్టుల, నన విని సైరింప కందె • యలరిన నారా
యణునంశమైన క్రతుఁ డి,ట్లనియెను గడు నాగ్రహమున • నబ్జజుతోడన్.

క. ఎఱుఁగక పరతత్త్వంబిటు, నెఱిదొరఁగి వచించెదేల • నేన విభుఁడ నం
చఱిముఱిగా నీరల ముం,దఱ ననుచితమిద్ది యరయ • తామరసభవా! 68

చ. పొరిఁబొరి నీజగంబులను • బుట్టఁగఁ జేసితి నేన కాదె? యీ
శ్వరుఁడను యజ్ఞపూరుషుఁడ • సర్వము నేలెడువాఁడ నేనె ని
బ్బరమగు తత్త్వమారయుము • పన్నుగ నిందరిలోన నిప్డు పె
ద్దఱికముఁ జూపఁబోకు మిటు • గప్పాలు పల్కకు నీరజోద్భవా! 69

క. అని యిటు నిద్దఱునున్ వా, దొనరిచి యద్దాని మాని • యొప్పఁగ శ్రుతులన్
గని తమదు తారతమ్యం, బునుఁ గూరిచి యడిగిరిట్లు • పూనికతోడన్. 70
క. ఎందును బ్రమాణములు మీ, యందుఁ గలదు నమ్మకము ర•యమున నిగమముల్
పొందెఱిఁగి యవ్యయంబగు, కందువ తత్త్వం బదేదొ • కడఁగి చెపుఁ డిఁకన్. 71
వ. అని యడిగిన విధివిష్ణుల కవ్వానిలో ముందుగ ఋగ్వేదం బిట్లనియె.
క. ఎవ్వనిలోపల జగములు, నివ్వటిలున్ సర్వమెవని • నేర్మి నడచు నిం
కెవ్వనిఁ బరతత్త్వముగా, నవ్విజ్ఞులు చెప్పుదురొకఁడె • యగు రుద్రుఁ డొగిన్.
వ. యజుర్వేదం బిట్లనియె.
క. ఎవఁడెల్ల జన్నముల యో,గవిధానంబునను గొలువఁ • గాఁబడెడు సతం
బెవఁడీడె మాయెడఁ బ్రామా, ణ్యవిభవ మతఁడొకఁడె తత్త్వ • మగు శివుఁ డరయన్
వ. సామవేదం బిట్లనియె.
గీ. ఎవని చేతను దిరిగెడు • నెల్ల విశ్వ
మెవని యోగులు గొలుతురు • హృదయమందు
నెవని తేజంబుచే విశ్వ • మెల్ల వెలుఁగు
నాత్రిలోచనుఁడే యవ్యయమగు జోతి. 71
వ. అథర్వణవేదం బిట్లనియె,
గీ. ఎవనిఁ జూతురు భక్తితో • నెల్ల జనము
లాతతానుగ్రహముఁ గోరి • యర్థులగుచు
నెవఁడు భక్తుల దుఃఖంబు • లింకఁ జేయు
నతఁడె యవ్యయతత్త్వమా • నభవుఁ డరయ. 72
క. ఈలాఁగున నోలగమున, నాలుగు వేదములు చెప్ప • నాళీకభవుం
డాలక్ష్మీశుఁడు కడుమో, హాలసులై పలికిరిట్లు • నాగమములతో 73
ఉ. నిచ్చలు నాతితోఁ గలసి • నేరిమిఁ బాసి శ్మశానభూమిలో
మెచ్చుచుఁ గ్రీడసేయు నొకఁ • డేలిమి లేదు దిగంబరుండు పె
న్మచ్చికతోడఁ జిల్వలను • మైధరియించి ప్రమోద మొందు నే
హెచ్చును జూచి తత్త్వమని • యీశునిఁ జెప్పితి రీరిఁకన్ శ్రుతుల్! 74
వ. అనినంత నఖిలవేదశిరోభూషణంబును నిఖిలవేదాగ్రపాఠ్యమానంబును నగు
ప్రణవంబు మూర్తిమంతంబై వచ్చి యవ్వారి కిట్లనియె. 75

క. శివుఁ డాత్మభిన్నుఁడై తగు, నుభిదను నెపుడేనిఁ గలియఁ • డొప్పుగ వినుఁడీ!
శివ యాత్మశక్తి వారి కొ,దవునే భేదం బొకండె • తత్త్వమరయఁగాన్. 76

గీ. శివుని నెడఁబాసి యమరదు • శివ యటులనె
శివను నెడఁబాసి యొనరఁడు, • శివుఁ డెపుడును
వారి కన్యోన్యభేద మెప్పట్ల లేదు
చంద్రచంద్రికలకుఁబోలె • జగమునందు. 77

వ. మఱియు లీలామూర్తులగు నవ్వారి విహారంబు లోకాభ్యుదయకారణంబై యల
రారుననిన మోహతిమిరంబుఁ బాయకయున్న నాహరివిరించుల యగ్రమందు.

ఆ. తేజమొకఁడు పొడమె • దిక్చక్రమెల్లను, నాకసంబుఁ బుడమి • నావరించె
నందుఁ బురుషుఁ డొక్కఁ • డావిర్భవించెను, ఫాలలోచనుఁడు త్రిశూలధరుఁడు.

చ. కమలజుఁ డిందుభూషణుని • గ్రక్కునఁ జూచి మదంబుడంబు పె
ల్లమరఁగ నిట్లుబల్కె విను • మర్భక! నాయలికస్థలంబునన్
గొమరుఁడవై జనించితివి • కూరిమి రుద్రుఁడటంచు మున్నె నా
మము బొసరించినాఁడ నను • మంచిగఁ గొల్వ ననుగ్రహించెదన్. ౮౦

గీ. అని గడున్ గరువంబుతో • నడరు నలువ
తీరుఁగని యీశ్వరుం డప్డు • భూరిరోష
భరితుఁడై భైరవాకృతిఁ • బరఁగు పురుషుఁ
బొడమఁజేసెను నొకని నద్భుతముగాఁగ. 81

వ. అంత నతండు

— * శ్రీ భైరవ ప్రాదుర్భావము * —

ఉ. బంగరురంగులన్ దనరి • భాసిలు మేలి జటాచయంబుతో
నింగిని నేలనున్ దెసల • నిండి లయాభ్రనినాదమట్లు బల్
భంగుల మ్రోయు నాదమురు • భాసురఘోషముతోఁ గృశానుదృ
క్సంగతభీమగార్భుల ప్రకాశముతో నుదయించి వ్రేల్మిడిన్. 82

గీ. పరమశివు నాజ్ఞఁ జేకొని • పంకజభవు, పంచమశిరంబుఁ గొనగోటఁ • బట్టిచిదిమె
సింధురేంద్రము దా సరసీవనంబు, డాసి యరవిందమును లీలఁ • గోసినట్లు.

—* శ్రీ భైరవుఁడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరంబును ద్రుంచుట *—

క. దోసం బేయుంగంబునఁ, జేసెనొ యద్దానిఁబట్టి • శిక్షించుటయే
వాసియగుఁగాన నవ్విధి, దోసపుఁ బంచమశిరంబుఁ • ద్రుంచెఁ గడువడిన్. 84

గీ. అంత యజ్ఞతనుండగు • నబ్జనయనుఁ, డడలి రుద్రానువాకంబు • లపుడు చదివె
నలువయును నార్తుఁడై కడు • నలఁగికలఁగి, బెదరి శతరుద్రపాఠంబు • బిట్టొనర్చె.

వ. అపుడు దయామయుండును భక్తవత్సలుండునగు మహాదేవుండు హరివిరించుల
భయంబుడిపి యనుగ్రహంబుఁ జూపి భైరవునిఁజూచి యిట్లనియె. 86

క. ఈ యజ్ఞపురుషుఁడగు హరి, యీ యరవిందోద్భవుండు • నెపుడును నీకుఁ
బాయంగరాని పూజ్యులు, సేయకు వీరి కిఁకఁ గీడుఁ • జేయుము చెలిమిన్.

గీ. కాలుఁ డట్టుల రాజిలు • కారణమున
కాలరాజను పేరొంది • కాలిఁగలవు
మఱియు విశ్వము భరియించు • బిరుదవాట
భైరవుం డను పేరున • భాసిలుదువు. 88

ఉ. కాలుని గుండెకున్ బెదరుఁ • గల్గఁగఁజేయుటఁ గాలభైరవా
ఖ్యాలలితుండవౌదువు జ•గమ్మున భక్తజనంబులోని పా
పాలను మ్రింగివేయుటను•బట్టి కడున్ గలుపాదనాఖ్యయున్
మేలుగ నొందఁగాఁగల వ•మేయచరిత్ర! పవిత్ర! నీవిఁకన్. 89

గీ. ఇఁకను దుష్టాత్మకులనెల్ల • నెపుడు మర్దనంబు చేయుటచే భువ•నంబులందు
గరిమనామర్దనాఖ్య నొ•నరఁగఁ జెంది, ఖ్యాతిఁగాంతువు లోకక•ల్యాణమూర్తి!

వ. ఇంకను

గీ. వైధసంబైయులకు నీక•పాల మొంది, బ్రహ్మహత్యాపనోదనా•ర్థంబు వ్రతము
లోకమున కెఱిఁగింపుచు • వీఁకభిక్షుఁ, గొనుచుఁ గాపాలికవ్రతం•బునఁ జరింపు.

శివుఁడు బ్రహ్మహత్యాపరిహారార్థమై భైరవుని భూప్రదక్షిణంబు చేయుమనుట

వ. అని యట్లు భైరవున కుపదేశించి యా సమయంబునందు.

సీ. కెంజాయవలువలు • కెంపుపూదండలు, కెంపుగందములు బల్ • సొంపుగూర్ప
మిట్టపల్వరుసలో•మీఱు వెన్నెల్కలతో, మొకమెంతొ వికృతమై•బుగులుసేయ

అగ్గిజోతులఁబోలు • నిగ్గుగల్గినయట్టి, కనుగ్రుడ్ల మిగుల నక్కజముఁగూర్ప
నిడివైన కత్తిని • నత్తిపుర్కనుగేలు, దోయి ధరించిబల్ • దుష్టిమెసఁగ

గీ. దగయడఁగ మాటిమాటికిం • వగు రుధిరముఁ
ద్రావుచుఁ భైరవునకును • దలకు దనరఁ
జేయఁగా గర్జనంబును • జేయుచున్న
బ్రహ్మహత్యను సృజియించె • భర్గుఁడపుడు. 92

ఆ. ఓకరాళి! నీవు • నీకాలభైరవు, వెనుకఁ దిరుగుచుండ • వెరవుతోడఁ
గాశినెపుడు చేరుఁ • గాలరాజీతఁడు, విడువుమంతవఱకు • వెన్నుఁదగులు 93

వ. అనిచెప్పి యంతర్ధానంబుచెందె హరివిరించు లాత్మపదంబులకరిగి రంత భైర
వుండును శివోక్తప్రకారంబుగఁ గాపాలికవ్రతంబు ననుష్ఠింపుచు సకలభువ
నంబులఁ గ్రుమ్మఱుచు నఖిలపుణ్యతీర్థంబులఁ గ్రుంకుచునున్నను బ్రహ్మ
హత్య పాయక వెంటనంటియుండె నట్లొక్కనాఁడు.

—* భైరవుఁడు వైకుంఠమున కేగుట *—

క. వైకుంఠపురికిఁ జనుడుఁ, శ్రీకాంతుం డెదురువచ్చి • చేరి చరణనా
ళీకములకు మ్రొక్కిడి ను, శ్లోకముల నుతించి రమను • జూచియిటులనెన్. 95

మ. చెలువా! చూచితె! దేవదేవుని విభున్ • శీతాంశురేఖాంకురో
జ్జ్వలపింగోరుజటాకలాపమకుటున్ • శశ్వజ్జగన్మండలీ
విలసత్సర్గకలాభిరక్షణలయా • భిప్రీతకేళీపరున్
జ్వలదగ్నిప్రతిమాననుఁ ఘనకృపా • శ్లాఘ్యైకచారిత్రినిన్. 96

చ. కలికిరో! ధన్యవైతివిటు • గాలగళున్‌గని యేను ధన్యుఁడన్
జలజవిలోచనా! యితఁడె • సర్వజగద్రచనాస్పదుండు కా
శలుఁడు విభుండు యోగిహరి • చందన మాత్మ సమస్తభూతకో
టుల కిటువంటి దైవము క • డున్ గృపఁజేకుఱెఁ బున్న మెంతయో. 97

గీ. ఎవనినామముఁ దలఁచిన • నెల్లవారి, కీతనువ్యథలన్నియు • నిగిరిపోవు
అట్టిదేవర తనువొంది • యిట్టుడాసె, రూపమెద్దియు లేకున్న • యావరివలె.

గీ. నళినములఁబోలె నిడువైన • నాదుకనులు
చెలియరో! యిందు నిందుశ • కలశిరస్కు

హారునిఁగని పండువొంది ధన్యంబులయ్యె
నహహా! మనదైన భాగ్యమెంతనఁగ వచ్చు. 99

గీ. ఇట్టు లిందిరతోఁ బల్కి • చుట్టువాలు
దొర మహాదేవుఁ గనుఁగొని • దోయిలొంది
యడిగె నిదియేమి వేసమో • యభవ! దెల్పు
బిచ్చమేటికిఁ గొనెదిట్లు • ప్రియము మెఱయ. 100

వ. అనిన భైరవుండు వెన్నునకిట్లనియె.

గీ. నలువపంచమమ స్తంబు • నఖము చేతఁ
జిదిమి వేసితిఁ గావున • శ్రీవిభుండ!
పాపపరిహారమునకిట్లు • వ్రతముఁ బూని
తిరుగుచుంటిని సకల దిగ్దేశములను. 101

వ. అనిన మహేశ్వరుని వచనంబువిని గోవిందుఁడల్లన నగి శిరంబువంచి యిట్లు
బలికె దేవా! ప్రభుండవగునీవెట్లు తలపెట్టిన నట్లొనర్పు మైనను. 102

ఆ. నన్ను మాయచేత నలఁగఁ జేయుదు దేవ!, నీదు సెలవు చేత • నేను గల్ప
కల్పమందుఁ బొడమఁగాఁ జేయుచుంటిని, బొడ్డుతమ్మి విధిస ముత్కరముల.

క. పోరిఁబోరి మముబోటుల దు, స్తరమగు నీమాయచేతఁ • దద్దయు నొంచని
హర! యిట్లొనరించెద విది, యెఱిఁగితినే హృదయమందు • నెసకంబెసఁగన్.

చ. విలయదినంబునన్ దొడరి • విశ్వములన్నియుఁ జక్కడంతు వ
వ్యలనున వేల్పులన్ మునుల • శాపలఁబట్టి వధింపకుందు వే
బలితవు బ్రహ్మహత్యదవు • పాతక మొందునదూఱు దేవ! నీ
తలఁ పిటుగాక పాపములు • దాకొను నే నిను లోకపావనా! 105

క. కడచిన బ్రహ్మలపునుకలు, బెడఁగుగ్గ నీకంఠహారవిలసితము లివే
కడపితివెట నా దోసము, లుడురాజకలాపరిష్కృతోజ్జ్వలమకుటా! 106

గీ. కడఁగి పంచమహాపాతకములఁ జేసి
యును విభూ! నీదు నామంబులను దలంచి
నాశమొనరించు నాపాపరాశి జనుఁడు
నీకు దోసంబు లెటఁగమ్మ • నీలకంఠ! 107

క. ధన్యుండనైతి నేనును, ధన్యయు నాసిరియు నీదు • దరిసెనమున నా
ధన్యులగు యోగులును నే, మాన్యుని దరిసింపలేక • మరగుదు రెదలో.

—* విష్ణుమూర్తి పనుపున లక్ష్మీదేవి భైరవున కమృతభిక్ష నిచ్చుట *—

ఆ. ఇట్లు పలికి హరుని • యింగిత మారసి, రమకు సన్నసేయఁ • గమలనయనుఁ
డంత లక్ష్మి దెచ్చి • యమృతభిక్షాన్నంబు, హరుకరస్థపాత్ర • యందు నిడియె.

వ. అంత మహావిష్ణువు భైరవదేవుని వెనుకనున్న బ్రహ్మహత్యం గాంచి యిట్లనియె.

క. ఏటికి పరమేశ్వరుఁ బరి, పాటిగ నిటు వెనుకఁ దగిలి • పరఁగెద విక ని
చ్చోటువిడి యెందు నేనియు, నీటుగఁ జరియింపు పొమ్ము • నీకిష్టముగన్. 112

వ. అనుడు బ్రహ్మహత్య యిట్లనియె.

క. ఇమ్మహచేఁ బరమేశు ము, దమ్మున సేవించుచుంటి • దైత్యాంతక!
నాకెమ్మెయి హరుదరిసెన మి, ట్లిమ్మెయిఁ బతితనగుదు • నెంతయు నేనిన్.

వ. అనిచెప్పి యద్దిపాయక దేవుని వెన్నాడియే యుండెనంత భగవానుండగు భైరవుండు నారాయణుని ప్రహ్వీభూతభావంబునకును గరంబలరి లక్ష్మీనారాయణుల కభీష్టవరంబులిచ్చి యచ్చోటు వదలి యనేక పుణ్యతీర్థంబులను సేవించుచు నొక్కనాఁడు భాగీరథిన్ దాఁటి శ్రీకాశీపురిన్ బ్రవేశింపుడు. 113

—* భైరవుఁడు గాశిన్ జేరఁగా బ్రహ్మహత్య పాతాళమునఁబడుట *—

క. కెవ్వననఱచి భయంబున, నవ్వీఁడి బ్రహ్మహత్య • హా హా యనుచున్
జివ్వనఁ జిలువుల దరిఁబడె, నవ్వైధసకర్పరంబు • నవనిన్ బడియెన్. 114

వ. అంత భైరవుండును మహాహర్షంబున విశ్వేశ్వరుని యనుమతితోఁ గాశీవాసులకెల్ల రక్షకుండై యందుఁగాపురంబుండెఁ గపాలవిమోచనతీర్థంబు దన్నాశ్రయించిన వారలకు సకలాఘంబుల బోఁజిమ్ముచు హరుసమ్మోసంగు నీయుపాఖ్యానంబుఁ జదివిన వినిన సకలాభీష్టంబులు చేకుఱఁగల యిఁక శరభావతారలీల నెఱింగింతు వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 115

—* శ్రీ శరభావతార లీల *—

క. మును గమఠప్రముఖులగు, తనువులమెడ శివ్వుఁడు విష్ణు • దర్పు ముఱఁచి స్వాఁ
కీనయట్లు వచించితి వ, ఘ్నునచరిత్రం ఖ్యానుపూర్వి • గాఁ జెప్పు మునఘా! 116

గీ. అనుడు సూతుఁడు విని వారి • కనియెఁ దొల్లి
శివుఁడు హరికచ్ఛపాది ప్ర•సిద్ధభయద
రూపముల నిగ్రహించి యా•టోపమణఁచె
నందు నృహరివిజయము రు•చ్యంబు వినుఁడు. 117

మ. మును మౌనీంద్రుఁడు కశ్యపుండు దితి నే•పున్ మీఱు పుత్త్రద్వయిన్
గనినన్ వార లుదగ్రమూర్తులయి లో•కగ్రామమున్ వేఁపఁగా
ననువొప్పన్ హరి సూకరాకృతి హిర•ణ్యాక్షున్ వడిన్ గిట్టె నం
తన తద్భ్రాతి హిరణ్యపూర్వకశిపు•ద్దండుండు చండాకృతిన్. 118

చ. హరిని వధింప నెంచి వన•జాసనుఁ గూరిచి నిష్ఠఁ బేర్చి య
త్యురుతరతాపసవ్రతమ•హోన్నతి నెంతయు మెప్పుఁ గూర్చి స
త్వర మసమానభూరిబల • వైభవముల్ దగఁ జెంది యుల్లస
త్తరభుజవీర్యసంపద ని•తాంతము దిక్కులఁ గెల్చి పెల్చనన్. 119

చ. తునిమెద నిష్ఠ విష్ణు నతి•దుర్లభయుద్ధజయిష్ణుఁ గీటడం
తును మునిరాజినిన్ దివిజ • ధూర్వహకోటిని నేటుమీఱి నా
జనసకిఁ జిత్తశాంతి నొక • చందమునన్ బొనరింతు నాదు కీ
ర్తిని నలుదిక్కులన్ మిగులఁ • దేజరిలన్ వెలయింతు వ్రేల్మిడిన్. 120

గీ. అనుచు వైకుంఠమునకేగి • యబ్జనయనుఁ
దఱియఁబోవుడు హరి వాని • దర్పమెఱిఁగి
మఱియొకస్థా మొఱకుఁ బట్టి • మట్టువెట్టఁ
దలఁచి యగుపట్టకున్న న • దైత్యుఁ డేచి. 121

గీ. భీరువై పాఱిపోయె గో•విందుఁ డెటకొ
యింకనవ్వాని వెదకుట • యేటికనుచుఁ
జక్కఁ స్వారాజ్యమును గైవ•సంబుఁ జేసి
కొని వసించెను శోణపు • రిని ముదమున. 122

ఉ. మీఁదటఁ గొన్నినాళ్ళకు న•మేయగుణాఢ్యుఁడు తత్సుతుండు ప్ర
హ్లాదుఁడు విష్ణుభక్తి నన•యంబు ప్రియంబుగఁ జేయ వాని బల్
బాదలపెట్టు నయ్యసుర•పాసంను నంతముసేయు స్తంభమం
దాదట నారసింహతనుఁ•డై వనజాక్షుఁడు దోఁచి యుద్ధతిన్ 123

చ. పొగరడఁగన్ హిరణ్యకశి • పున్ వడిఁబట్టి నిజోరులందుఁ జే
రఁగఁగొని సాంధ్యవేళ నఖ • రప్రతతిన్ హృదయంబు ప్రచ్చిపెం
బగఁ దెగటార్చి వానివరి • వారము లొక్కటఁ జుట్టుముట్ట బి
ట్టగు కినుకన్ వధించి భృశ • మార్చె ముఖాస్యులజ్వాల లొప్పఁగాన్. 124

వ. అంత

క. దుందుభిరవముల ననిమిష,బృందం బొనరించె లోక • భీకరుఁడగు నా
తుందుడుకురక్కసుని మృతి,కిం దనిసియుఁ దనియరై రొ • గిన్ సురవర్యుల్. 125

మ. అతిలోకంబయి లోకభీనిడు నృహా • ర్యత్ఫాస్యమున్ గాంచి యా
తతభీతిన్ దవులన్ వసించి రమరుల్ • దాఁ బద్మసంవాస య
ద్భుతమా నాథునిమూర్తిఁ జూచి వెఱచెన్ • భూతార్తి నీక్షించి వా
కృతిముఖ్యుల్ హరిఁ దేర్పఁబంచిరి వెసన్ • బ్రహ్లాదు భక్తోత్తమున్. 126

క. ఆతఁడును డాసి నృహరికిఁ, బ్రీతిన్ జోతలనుసల్పి • ప్రియసంస్తుతులన్
జేతమున కెక్క సల్పఁగ, శీతలమతిఁ జెంది యా నృ • సింహుం డంతన్. 127

మ. తనహస్తంబును భక్తమస్తకమునన్ దాఁ • జేర్చి యాలింగనం
బును సల్పెన్ ముఖపావకార్చులతతుల్ • మున్నున్నయట్లున్నఁ గ
న్గొని సంతోషముఁ దక్క యుక్కఱ సురల్ గో • డవ్విధిన్ బాయునం
చొనరన్ శంకరుఁ జేరఁబోయిరి వి ప • త్యుద్రేకవిద్రావతన్. 128

ఆ. పరమశివుని యంఘ్రి • సరసీరుహద్వయి, కెఱఁగి లోకసుఖము • నిచ్చగించి
యిట్లు విన్నవించి • రెలమిమై శ్రీమహా, దేవ! దేవదేవ! • దీనపాల!

—* దేవతలు శివునిఁజేరి నృసింహమూర్తికి శాంతిఁగూర్పుమని ప్రార్థించుట *—

ఆ. పెక్కుతడవ లీవు • పెనుదుఃఖములఁ బాపి, కనికరమున మమ్ముఁ • గాచితయ్య!
యిపుడు నృహరిప్రకృతి • కితవు నాపాదించి, తొంటిపట్ల మమువు • దుఃఖసుసుసిపి.

చ. కడలి మధింపఁగా భువన • కాండవినాశనహేతువై కడున్
బొడమినయట్టి క్ష్వేలమునఁ • బొంకమడంగిన మమ్ము నాపదన్
జెడనియటుల్ కృపన్ విషముఁ • జెచ్చెరఁ గంఠమునందుఁ జేర్చి యొ
క్కఁడుగను సాఁకలేదొకొ య • కుంఠితశక్తిఁ బ్రసన్నవత్సలా! 131

గీ. అనుచు దామోదరోదంత • మంతమున వి...
చేసి శాంతినిఁ గోరు రా • జీవగర్భ

ముఖ్యులన్ గాంచి తద్విధమునకు మనను
నొచ్చిన రహరిగర్వంబుఁ బుచ్చఁ గడఁగి. 182

చ. తనయుని వీరభద్రుని సదర్పు దలఁపంగ నతండు దత్క్షణం
బునఁ జనుదెంచి రుద్రునకు మ్రొక్కి కృతాంజలియై ప్రియంబునన్
నను దలఁపన్ బనేమి భువనప్రభు! వేగమె యానతీయుమా
ఘనమగు నీప్రసాదమును గానఁగఁ జేయుము యీవెడన్ ననున్. 183

— * శివుఁడు వీరభద్రునకు నృసింహావతార శాంతిని గుఱించి చెప్పుట * —

క. అను వీరభద్ర నుడులను, విని ప్రేముడి నిట్టులనియె విశ్వవిభుండీ
యనిమిషుల శోకాలంబున, నొనరెను భీ యెంతయేని యుడుపుము దానిన్.

క. నరహర్యనలము మండెడు, దురాపమై దాని నార్పు దోర్బలమున ముం
దఱ హితమును గఱపు మతం, డరయనిచోఁ జూపు మద్భయదభావంబుల్.

గీ. సూక్ష్మమున సూక్ష్మమును నీక స్థూలతేజ
మునను స్థూలంబు హరియించి పుత్త్రి! తెమ్ము
నృహరి వక్త్రింబునున్ గృత్తినిన్ మదాజ్ఞఁ
గొనుము ఘనుమన నజ్జేత కూర్మిమీఱి. 186

చ. మురిసి యటుల్ పౌనర్తునని మ్రొక్కి నిజానుజరోత్కరంబు సం
బరమున నార్వఁగా దనుజమర్దనుఁ డున్నెడ కేగుదెంచుదున్
హరి గనియెన్ విపక్షతిమిరార్క శతార్కవిభాసమానసదు
ర్ధరమహనీయతేజు నతిదర్పనృసింహసమాహపూజితున్. 187

శా. మాద్యద్వీరసహస్రసంయుతు బలోన్మత్తారివిధ్వంసన
ప్రోద్యద్భైరవగర్జితున్ జలధరప్రోన్నీలగాత్రోజ్జ్వలున్
ఖద్యోతేందుహిరణ్యవీర్యనయనున్ గ్లౌఃఖండదంష్ట్రాంకురు
సద్యస్కాలజగత్త్రయక్షయకరస్ఫారాగ్నిసంకాశునిన్. 188

క. పురుహూత ధనుఃఖండ, స్ఫురదురుసుభ్రూలతాఢ్యు శుభ్రశశికలా
పరిశోభితావతంసున్, బరికించెను నృహరి యువరపరశివమూర్తిన్. 189

మ. హరినిన్ డాసి మహేశసూనుఁడు మహాహ్లాదంబుతో నిట్లనెన్
సరసీజాతు! జగంబులన్ మనుప విశ్వస్రష్టచే మున్ను నే

ర్వఱవంగాఁబడినట్లు గాఢకరుణాపాథోధివై పెక్కుమా
ర్లిరవొప్పంగ విపత్తులఁ గడపి నీ వే విశ్వముల్ ప్రోవవే. 140

—* వీరభద్రుఁడు నృసింహునకు సామోక్తుల శాంతింపుమనుట *—

సీ. అటుజలజంబవై హయశిరస్కుఁ గూల్చి, పరమేష్ఠి కిడితివి ప్రాఁబలుకుల
కచ్ఛపమూర్తివై కవ్వపుగిరి మోచి, యొదవఁ జేసితివి పీయూష మబ్ధి
సింగారిపడుచవై జేజేల కిడితి వా, యమృతంబు రాకాసు లరిదిఁ జెంద
కిటివై హిరణ్యాక్షుఁ గిట్టి చంపితివి రాఁ, బట్టితి వబ్ధిపాల్ పడఁగ నీక

గీ. ఇపుడు నరహరిమూర్తివై యీ హిరణ్య, కశిపుని వధించి సకల లోక ప్రతతుల
బాలుఁ బ్రహ్లాదు రక్షించి బాఢకీర్తిఁ, దనరఁ జేసితి వాచంద్ర తారకముగ.

క. శివభక్తుఁడవగు నీకీ, భువి నధికుఁడు లేఁడు లేఁడు పోలెడువాఁడున్
భువనములకెల్ల నీవె ప్ర, భవుఁడవు ప్రభుఁడవు మహాప్రభావుఁడ వెందున్.

గీ. ఎప్పుడెపుడీ జగములకు గొప్పతిప్ప, లుప్పతిల్లునొ యరసి నీ వప్పుడపుడు
భువి నవతరించి యవ్వాని బొలియఁ జేసి, సాఁకుచుందువు ధర్మరక్షైకచతుర!

ఉ. పాతకుఁడౌ దితిప్రసవపాంసను డంతము జెందెఁ దత్సుతుం
డాతురతన్ దొరంగి సుఖమందె నిలింపులు చెంది రిష్టముల్
ఖ్యాతిగడించె నీతను వికారన ద్వరగా నుపసంహరింపు ని
ర్భీతిగ నెల్లవారలు పొరిం సుఖయింతు రనంతకాలముల్. 144

క. అని యిటుల శాంతముగ నా, డిన వీరుని మృదుఫణుతుల నెందమునం దాఁ
గానక కఠినోక్తులను రయ, మున బల్కె రదముల బెదరు పుట్టించు చిటుల్.

—* నృసింహమూర్తి వీరభద్రుని గని సంభాషించుట *—

క. ఎందుండి వచ్చితివొ! నీ, వందే గరియింపు పొమ్ము హరతనయా! నా
కిందు హితోక్తుల నుడువకు, డిందఁగఁ జేతును జగముఁ గడింది బలమునన్.

చ. జగముల కేను నాయకుఁడ శాసకుఁడన్ జెలుతును ప్రపంచమున్
మగుడ సృజింతుఁ బెంతు నిఁక మానుఁడు నాకొక శాస్త్రగీస్త వే
ఱుగ నొకఁ డెందు లేఁడు విను రూఢిగ నాదు ప్రసాదమొంది చ
క్కఁగ సకలమ్ము స్వాస్థ్యమును గాంచి రహించును విశ్వలోకతన్. 147

క. కలిమియుఁ దెలివి విభూతియు, బలమునుగల సర్వవస్తు • వర్గమును మదిన్
దెలియుము మామక తేజో, విలసితమని యెల్లయెడల • విశ్వతలమునన్. 148

క. కర్తను విష్టపకోటికి, భర్తను సకలాబ్జజాండ • పాళికి నింకన్
హర్తను సర్వమున కిటుల్, నేర్తురె లాఁతులు మదీయ • నిపుణత నెఱుఁగన్.

గీ. విధులను నిషేధములను వే • ర్వేఱ చూపి
ధర ప్రవృత్తి నివృత్తులఁ • దనరఁ జేసి
యీ సకలలోకముల నెల్ల • నేలుచుందు
నాకుఁ గఱపఁగవచ్చితే • లోకహితము. 150

ఉ. పోక్కిలితమ్మి యందు జని • బుట్టఁగఁ జేసితి నెక్కుడైన యా
చక్కని వేదరాశి నిడి • సర్వజగంబుల సంతరించు నే
ర్పెక్కుడు వేడ్కనిచ్చితి మ • తెవ్వఁడు నాకెన? నే స్వతంత్రుఁడన్
నిక్క మెఱుంగువారు గమ • నింతురు నా యసమానసంపదన్. 151

ఉ. కావున సర్వశక్తులకుఁ • గారణమై యలరారు నన్ను నీ
భావమునం దెఱింగి వెడ • పల్కులుమాని నమస్కరించి వే
నీ విపుడేగు మిం దిఁకను • నిల్వకు చేట్పడఁబోకు వీఁకరన్
నావుడు వీరభద్రుఁడు మ • నంబున నల్గక పల్కెనిట్టులన్. 152

—• వీరభద్రుఁడు నృసింహునిపైఁ గోపించి భాషించుట •—

చ. ఎఱుఁగవె లోకనాయకుని • యెల్లరకున్ హరుఁడైనవాని యి
ట్లఱిముఱి వెఱ్ఱిపల్కులను • నాడుట నీసరివాని కొప్పునే
మఱచితివే మహేశు నస • మానమహామహిమాభిరాము మేల్
తెఱగుఁ దలంపు కీడ్వడకు • తెంపరి! యుడ్గుము దంభవాక్యముల్. 153

ఉ. నీయవతారముల్ నిలుప • నేరిమిగల్గెన నీకు వీఁకమై
బాయఁగఁ జేయఁడే శివుఁడు • పాయనిదర్పమెసంగు వాని నీ
వాయెడరున్ దలంప విపు • డాయత దుఃఖము దారసిల్లెఁ నే
సాయమొనర్ప వచ్చితిని • స్వాంతమునందుఁ దలంపు నానుడుల్. 154

చ. ప్రకృతివి నీవు పూరుషుఁడు • భర్గుఁడు నీయెడ వీర్యముంపఁదా
వకమగు నాభిపద్మమున • బ్రహ్మజనించెను లోకసృష్టికా

తుకమున నాతఁడున్ దపసు • ధూర్జటిఁగూర్చి యొనర్పఁ బద్మజా
లికమున నుద్భవించె నిజ•లీల దనర్పఁగఁ జంద్రమౌళియున్. 155

ఉ. ఆహరుఁ డిప్డు నిన్నుఁ దెగ•టార్పఁగఁ బంచెను లోకరక్షకై
యోహరి! మంచిమాటలకు • నొప్పిన మే లటుగాక యుండినన్
దాహము చేసెదన్ నిను ని•తాంతరుషాయతవహ్నికీలలన్
మోహమునొంది వాజ్నిద•ముల్ పొనరించిన నొప్పనే యిటుల్. 156

క. నీకూర్మకపాలంబుల, నీకిటిదంష్ట్రిలను జేర్మి • నీలగళుఁడు దాఁ
జేకొని ధరించు నిపుడును, శ్రీకాంతా! మఱచెదేల • చింతింపు మెదన్. 157

మ. ప్రతిహారంబున నీనృసింహశిరమున్ • బ్రస్ఫారరత్నంబుగాఁ
గుతుకంబొప్పఁగఁ జేర్చి కంఠమున ను•గ్రుం డింపుమైఁ దాల్చు నీ
సుతుఁడౌ బ్రహ్మ శిరంబుఁ ద్రుంచి దురిత•క్షోభంబుఁ బోకార్చె ని
ట్లతిదర్పం బిది యేల నీకు నృహరీ! • యజ్ఞాతతత్త్వాత్మతన్. 158

క. ఉపకారము సాధులయెడ, నుపయోగించు నెడఁ జక్క•నొప్పగ రంబా
యుపకారం బన్యులయెడ, నపకారముగాఁగ మాఱు • నరయుము నృహరీ! 159

క. కావఁగఁ గర్తవు భర్తవు, గావు హరీ! హర్తవెపుడు • గావు దెలియుమీ
యేవలన రయక పల్కితి, వీవు స్వతంత్రుఁడవుగా వీఁ•కెం దేనియునున్. 160

క. కమ్మరిచక్రమ్మట్టుల, నమ్మన్మథహారుని యిచ్ఛ • నఖిలాకృతులన్
గిమ్మనక యవతరించుదు, విమ్మహి నరకేసరీ! మ•హేశ వశుఁడవై. 161

ఆ. దక్షయజ్ఞమందుఁ • దావకోద్ధతిని నేఁ, జూచినాఁడ నీవు • చూడలేదె?
పద్మనయన! యనిని • బాసిపోవఁగ లేదె, యేలమెఱిఁగియెఱిఁగి • యిట్లు దొడర.

గీ. తామసుఁడవౌట మున్నీట • దండశూక
తల్పమం దెప్డు గాఢని•ద్రావశుండ
వగుచునుందువు పరమాత్మ • నరయఁ జాల
వసురసంహృతి నీకుఁ దో•డగును హరుఁడు. 162

ఆ. చక్రపాణి! నీవు • చక్ర మెవ్వరిచేతఁ, బడసినావొ! యట్టి • పరమశివుని
మఱచి యిట్టులాడ • మరియాదొకో! చద్ది, తిన్న రేవు మఱచి • తెగడనగునె?

క. మున్ను దధీచిమునీంద్రుఁడు, సన్నుతుఁడు మహేశభక్త•సత్తముఁ డాజిన్
నిన్నమరులతో గెల్చెను, బన్నము చెందితివి నాఁటి • పస యెఱుఁగ వెవన్.

చ. విభుఁ డఖిలేశ్వరేశ్వరుఁడు • విశ్వనిదానుఁడు సర్వశాసకుం
డభవుఁ డనంతవిక్రముఁడు • హంత, హిరణ్మయమూర్తి, దుస్సహ
ప్రభుఁడు స్వతంత్రుఁ డక్షరుఁడు • భైరవపక్షిమృగస్వరూపుఁ డా
ప్రభునివిధం బెదన్ దెలిసి • పంకజలోచన! శాంతిఁజెందుమా! 165

క. లేకున్న మహాభైరవు, ఢాకకు గురియగుదు విపు డిఁటన్ దలోద్ధా
ఖ్యాకంబగు మృత్యువు నీ,పై కుఱికి హరించు వినుము•పవిద్రుపము నటుల్.

—* శరభావిర్భావము *—

మ. అన నంతన్ విని యన్నిశాచరహరుం • డత్యంతరుష్టాత్ముఁడై
ఘనరోషంబున మించి యఘ్నుని వీఁ•కన్‌బట్టి గీటార్పఁబూ
న్కొని సద్ధాందెనా యన్ని మేషమున నింఁగిన్ గోటితీక్ష్ణాంశుసం
జనితానూన మహాస్సముత్కరము లుఁచ్చైర్భంగి శోభిల్లఁగాన్. 167

ఉ. కాదది సౌరమగ్నిజము • కాదు సుధాకరమూర్తి జంబునున్
గాదు తటిత్ప్రభూతమును • గాదు మహాభరితాంబ రాజముఁ
గాదు పమానవర్జితము • గలహరాజము సర్వతేజముల్
పాదుగ నందడంగి కనుపట్టెఁగడున్ గడు ఘోరరూపమై 168

గీ. అంత వేలుపు లెంతయు • నక్కజముగఁ
జూచుచుండఁగ వ్యక్తమై • తోఁచె బరమ
శివునిసంహారతనువు జేజేలు జయజ
యధ్వనులు చేసిరెక్కుడు • హర్షమునను. 169

వ, అంత.

*సీ. వేలకుమించిన, వెలయు హస్తములందు, వివిధాయుధంబులు • విస్తరిలఁగ
విరివిమీఱిన జటా•విసరమధ్యంబునఁ, దరుణేందు శేఖరం•బుజవు దనర

* శివపురాణే శతరుద్రసంహితాయాం ద్వాదశాధ్యాయే —
సహస్రబాహుర్జటిల । శ్చన్ద్రార్ధ కృతశేఖరః । సమృద్ధోగ్రశరీరేణ । పక్షాభ్యాం చంచునాద్విజః
అతితీక్ష్ణో మహాదంష్ట్రో । వజ్రతుల్య నఖాయుధః । కంఠేకాలో మహాబాహు । శ్చతుష్పాద్వహ్ని
సన్నిభః । యుగాన్తోద్యతజీమూత । భీమగంభీరనిస్వనః । సమాపిత కృత్యాగ్ని । వ్యావృత్త
నయనత్రయః । స్పష్టదంష్ట్రో ధరోష్ఠశ్చ । హుంకార సహితో హరః । ఈదృగ్విధ స్వరూపశ్చ ।
హార్యగ్ర ఆవిర్బభూవహ । హరి స్తద్దర్శనాదేవ । వినష్ట బలవిక్రమః । బిభ్రద్ధామ సహస్రాంశో ।

కడుబలిష్ఠంబయి ¦ క్రాలెడు తనువున, తెక్కలునున్ జంచు ¦ వుక్కునిగుడ
పదునాఱువన్నెల ¦ బంగారుకన్నను, మిన్నయైయలరారు ¦ వన్నెమెఱయ

గీ. వజ్రములఁబోలు నఖములు ¦ వాసిమెసఁగ
మిగులఁ దీక్ష్ణంపు దంష్ట్రిలు ¦ బుగులుగొలుప
నలుక యొలికెడు నేత్రత్ర ¦ యంబువెలయఁ
గంఠమున మేచకచ్ఛాయ ¦ గడలుకొనఁగ. 170

సీ. ప్రళయకాలానల ¦ ప్రతిభటద్యుతులు చూ, డ్కుల కెంతయేని సం ¦ కోచమొదవ
కల్పాంతజీమూత ¦ గాఢభయదనాద, హుంకారశబ్దంబు ¦ జంకునొసఁగ
స్పష్టదంష్ట్రాధరో ¦ ష్ఠంబైన వక్త్రంబు, బ్రహ్మాండకబళన ¦ ప్రౌఢిఁ దెలుప
అతి నిష్ఠురములైన ¦ యష్టపాదంబులు, హరిదష్టదేశంబు ¦ లాక్రమింప

గీ. బొమలముడితోడ నొప్పు వి ¦ స్ఫూర్జదుగ్ర, మన్యుభరదీప్తదృష్టుల ¦ మంటలెగయ
నృహరి దర్పంబు శూన్యమై ¦ నేలకొదుగ, శరభమూర్తి గనంబడె ¦ సత్వరమున.

క. హరి తద్దర్శనముననే, కరమురుదుగ బలము సడలి ¦ గగ్గోల్పడి భా
స్కర ఖద్యోతములకువలె, తరమెఱఁగి నిజాస్త్రమయము ¦ తప్పదనుకొనెన్.

మ. శరభేశానుఁడు విక్రమించి నిజప ¦ క్ష ద్వంద్వఘాతంబుగన్
హరినాభ్యంఘ్రులఁ జీల్చి పుచ్ఛమున జం ¦ ఘాంతంబులంగట్టి బం
ధురహస్తావళితోడఁ దద్భుజములన్ ¦ నొప్పించుచున్ బట్టి దు
ర్ధరపౌనర్భవధార వక్షమున వి ¦ స్తారంబుగా ద్రచ్చుచున్. 178

రథః ఖద్యోత విభ్రమం । అథ విభ్రమ్య పక్షాభ్యాం । నాభిపాదాన్విదారయన్ । పాదాన్బబంధ పుచ్ఛేన । బాహుభ్యాం బాహుమండలం । భిన్దన్నురసి బాహుభ్యా । న్నిజగ్రాహ హరోహరిం । తతోజగ్ముశ్చ గగనం । ద్దేవాస్సహమహర్షిభిః । సహసైవా భయాద్విష్ణుం । సహస్యైన యివోరగం । ఉత్క్షిప్యోత్క్షిప్యసంగృహ్య । నిపాత్య చనిపత్యచ । ఉడ్డీయోడ్డీయ భగవాన్ । పక్షఘాత విమోహితం । హరింహర స్తం వృషభం । వివేశానన్త యీశ్వరః । అనుయాన్తం సురాస్సర్వే । నమో వాక్యే నతుష్టువుః । ప్రణేముస్సాదరం ప్రీత్యా । బ్రహ్మాద్యాశ్చ మునీశ్వరాః । నీయమానః పరవశం । దీనవక్త్రః కృతాంజలిః । తుష్టావ పరమేశానం । హరిస్తం లాలితాక్షరైః । నామ్నామష్ట శతేనైవ । స్తుత్వాతం మృడమేవచ । పునశ్చ ప్రార్థయామాస । నృసింహ శ్శరభేశ్వరం । యదాయదా మమాజ్ఞేయం । మతిస్స్యాద్గర్వదూషితా । తదాతదా పనేతవ్య । త్వయైవ పరమేశ్వర ॥

నందీశ్వర ఉవాచ ॥ ఏవం విజ్ఞాపయన్ప్రీత్యా । శంకరం నరకేసరీ । నత్వాశక్తో భవద్విష్ణు । ర్జీవితాంత పరాజితః । తద్వక్త్రం శేషగాత్రాన్తం । కృత్వా సర్వస్వవిగ్రహం । శక్తియుక్తం తదీయాంగం । వీరభద్రోఽపహార త్తదా ॥ నందీశ్వర ఉవాచ॥ అథబ్రహ్మాదయోదేవా । శ్శారభం రూపమాస్థితం । తుష్టువుః శంకరం దేవం । సర్వలోకైక శంకరం ॥

క. శ్యేనము పన్నగము బలెం, దా నరహరి నొడిసి మిన్ను ◆ దఱిసి బహువిధో
డ్డీననిపాతశతంబులఁ, బ్రాణాంతదశన్ బొనర్చి ◆ పటుదర్పమునన్. 174

—* నృసింహావతార శాంతి *—

గీ. హరికి సమ్మోహ మడిపి శాంతాత్మకునిగ
హరుఁ డొనర్చెను బ్రహ్మాది ◆ సురలు మురిసి
యాదరంబున లలితాక్షు ◆ రాలి నిట్లు
ధ్యాన మొనరించి యలరించి ◆ రా మహేశు. 175

క. హర! సంసారభయంబుల, హరియించుటఁ జేసి హరుఁడ ◆ వైతివి మఱియున్
హరినిపుడు నిగ్రహించుట, హరిహరుఁడవటంచుఁ బరఁగె ◆ దయ్యామహాత్మా!

వ. మఱియును.

సీ. అష్టమూర్తులచేత ◆ నఖిలప్రపంచంబు, విభజించి ధరియించి ◆ వెలసినావు
కష్టంబులొంది మ్రొక్కఁగఁ గాంచి మమ్ము గ్రక్కంది ప్రేమించి ◆ యేలినావు
పంచకృత్యముల నేర్పఱచి రచించుచు, సరియొక్కరుఁడు లేక ◆ సాఁకినావు
సచ్చిదానంద లక్షణుఁడవై ఘనుఁడవై, నిర్వికారుండవై ◆ నెగడినావు.

గీ. సత్యరూప! ప్రభూ! ప్రాజ్ఞ! ◆ సన్నిధాన! విబుధనాయక! విశ్వేశ! ◆ వేదవేద్య!
దీనబంధూ! దయాసింధు! ◆ ధృతనవేందు, శరభమూర్తి! నఖిలజాండ ◆ చక్రవర్తి!

క. కమలాక్ష కమలజన్మ, ప్రముఖామరవరుల మునులఁ ◆ బశుపతి! నీవే
క్రమముమెయి సృష్టిచేసితి, వమితతపోదృశ్యభాస్వ ◆ రాయత తేజా! 178

వ. అంత నరహరియును.

మ. విరిసెన్ మోహమహాంధకారము లస ◆ ద్విజ్ఞానభానూదయం
బరుసంబొప్పఁగఁ జేకుఱెన్ శుభము సం ◆ ప్రాప్తించె దేవేశ! ముం
దఱ నన్నేనియు మోహమిట్లు హొసఁగన్ ◆ దచ్ఛాంతిఁ గావించి సు
స్థిరకారుణ్యము నాపయిన్ బరపుమా ◆ చేమోడ్పుఁ గావించెదన్. 179

చ. అన విని శంకరుండు గడు ◆ హర్షమునొంది నృసింహ! నీవు నా
పనుపున దైత్యులన్ జదిపి ◆ పాలనసేతువు లోకరాజి జీ
వననిధియందు జీవనము ◆ వైఖరి నాయెడఁ జెందియుండు విం
కను యశమొందు మక్షయము ◆ గా నరవిందదళాయతేక్షణా! 180

వ. అంత వీరభద్రుండు శివాజ్ఞన జేసి హరి యభీష్టప్రకారంబు గడంగి. 181

ఆ. సట్టులేక వేగ • నరకేసరి శిరంబుఁ, గత్తిఁ బెటికి నఱికి • కృత్తినొలిచి
హరునకొసఁగె శ్రీనృఁ•జానరహరి తను, వంతఁ బాసి నీరజాక్షుఁడయ్యె. 182

వ. అనంతరంబు శివుఁడు నృసింహాకృత్తిధరుండై తదీయరుండమాలాభూషితుండై
నిజగణంబులుగొల్వ రాజతాద్రిన్ జేరె. వనజాక్షుండును దక్కిన సుపర్వు
లెల్లరు జగచ్ఛాంతి గలిగి శివుని వినుతింపుచుఁ దమ స్థానంబుల కేగిరి. 183

—* ఫలశ్రుతి *—

గీ. శారభ చరిత్ర మిాయది • చదువ వినిన
భయములను బాపు నపమృత్యు • బాధ మాన్పు
వ్యాధులను గొట్టు శత్రుసం•హతుల గిట్టు
సకల సుఖములఁ జేకూర్చు • సాఁకు వినుఁడు. 184

క. మఱియును భూకంపాదులఁ, గరవృష్ట్యుల్కాతివృష్టి • కష్టంబులయం
దురువాతోల్కాపాతము,ల రహిఁ జదివి రేనియును దొలఁగు నవ్వి వెసగా.

గీ. ఇఁకఁ జతుర్దశి నష్టమి • నీశ్వరోత్స,వముల శివలింగ సంస్థాప•నముల నీ మ
హా చరిత మొప్పఁ జేని పారాయణంబొ,నర్ప శివసన్నిధిఁ గార•ణముగఁ దనరు.

—* యక్షేశ్వర లీల *—

ఉ. మున్నుసుధార్థులై సురలు • బున్యాజనుల్ గలశార్ణవంబు న
త్యున్నతితో మథింపఁ దొలి • నుద్భవమయ్యె మహావిషంబు చా
నన్నెఱిఁ బాసి కీడ్పడిపి • నాకధరుల్ శివుఁ జేరి మ్రొక్కి యా
పన్నులమైతి మీా విసముఁ • బాపి మమున్ బ్రదికింపు మిాశ్వరా! 187

క. ఇంచుకనీవిఁక జాగొన,రించినఁ జచ్చెదము చంద్ర•రేఖామకుటా!
కాంచి జగమ్ముల యులమటఁ, గొంచక వేగిరము ప్రోవు • గోపతినాథా! 188

చ. అని యరవింద సంభవముఖామరులెల్లరు రక్కసుల్ మునుల్
పనరుచుఁ దన్ను వేఁడ నత • వత్సలుఁడా శివుఁడవ్విసంబుఁ జే
కొని వడిమ్రింగి కంఠమునఁ • గూరిమిమై ధరియించె నంత వే
దనవిడి వారు శంకరు నుతింపఁ గమున్ గొనియాడి రున్నతిన్. 189

ఆ. గరిమ నఱుతనిట్లు • కాలకూటముఁ దాల్చి, కడఁగి శివుఁడు నీల • కంఠుఁడగుడు
నీలకంఠ! యనుచు • నేర్పునఁ బిలిచిరి, పరమమునులు సురలు • బరమశివుని.

గీ. పాలసంద్రంబుమరల జే • జేలు రక్కసులును జేరి మథింపఁగా • సురభి వెల్ల
యేన్గు శ్రీదేవి యచ్చర • లిగురుఁబోండ్లు, నిక్కువీనులజక్కి జ • నించెనందు.

క. హరిశ్రీదేవిని గొనియెన్, సురపతి గొనె వెల్ల యేన్గు • సురభినిగొని రా
దరమున మునులిక జక్కిని, మఱియుచు బలిదనుజుఁడొందె • భూరిప్రీతిన్.

గీ. అంత నమృతఘటం బుద • యంబునొందె
శ్రీపతి యనుగ్రహమున జే • జేలు ద్రావి
రసురులెల్లరుఁ గనుచుండి • రందు నొక్క
రాహువును ద్రావె దేవవ • ర్గమునఁ దూఱి. 193

చ. చందురు కన్నుసన్న హరి • చక్రముతోఁ దలఁద్రుంచె వాని నా
తుండుడు కండు మ్రిందకయె • తుండము మొండెము నిద్దఱైరి యీ
పొంది సుధాకరున్ రవిని • నుక్కఅఁబట్టి గ్రసించుచుండ్రి ద
క్కండఱు రక్కసుల్ వసరి • యాతురులై కడుఁ గడ్పుమంటచే. 194

వ. ఆయుధంబులన్ ధరియించి సురలతోఁ ఢీకొని పోరిత మ్మొనరింపుడు. 195

క. శ్రీవిభుని సాయముండుట, దైవతనాయకులు సుధను • త్రాగుటచే ను
శ్రీవిక్రమమున దైతే, యావళి నోడింపఁబఱచి • రహిపదము సురుల్. 196

గీ. దాన నెంతేని గరువంబుఁ • బూని సురలు
మిన్నుచూచుచుఁ బెచ్చుగ • మెలఁగుచున్నఁ
గాంచి యుడురాజమౌళి య • క్కసటుఁదీర్ప
నొక్కనాఁ డొక్క యక్షురూ • పొంది వేగ, 197

ఉత్సాహ : పసిఁడిమలకుఁ జేరి యట సు • పర్వవితతిఁ గన్గొనన్
బసమెయి న్నిలిఁవు లెంతొ • ప్రౌఢగర్వ మేర్పడన్
బిసరుహాక్షుతోడఁ గూడి • బింకముల్ గడున్ జవం
బెసఁగఁగొట్టుచున్న డాసి • యిట్టులనియె యక్షుఁడున్. 198

క. ఏమిది వదరెద రింతకు, నేమియొనర్చితిరి సెప్పుఁ • డీ నాకన ను
త్రామముఖు లనిరి యక్షున, కీమాడ్కి నహమికఁ బెద్ద • మెలుఁగేర్పడఁగాన్.

చ. కడలి మథించి శ్రీరమను • గల్పకభూజముఁ గామధేనువున్
బెడఁగగు నశ్వరత్నమును • వెల్లనియేనుఁగు మానికంబులన్
కడుఁగృశమైన నెన్నడుము • కల్కి చనుంగవ లొప్పు చెల్వలన్
గుడుచుటకున్ సుధాఘటముఁ • గొంటిమి యాహరి యేము నున్నతిన్. 200

చ. వలలము మెక్కునట్టి యుల • బాలిశులోర్వక మమ్మెదిర్చినన్
జలమునఁ బట్టిచంపితిమి • చక్కదియుక్కదిలేక రక్కసుల్
పొలిసిరి కొందఱెంక వెఱపున్గొని పాఱిరియారఁ గాలయం
బిలనిఁక మమ్మెదుర్చుటకు • నెవ్వఁడు చాలుదురన్న నాతఁడున్. 201

గీ. సరియె యటులైన నంతకుఁ • జాలువారె
మైన నొకనుడి వినుఁడు • మీరధికబలులు
పూన్కిఁ గాంచి కదల్పుఁడీ • పూరిరెమ్మ
ననుచు నొకతృణముంచెఁ దదగ్రమందు. 202

....* దేవతలు గడ్డిపరకను గదల్పలేకపోవుట *....

వ. అంత నవ్వారద్దిగాంచి గరువంబున నూర్పునను ముఖపవనంబునను చేతుల నాయుధంబుల మహాస్త్రంబులఁ గదల్పలేక యాకులపాటుఁజెంది వెకలులై తడఁబడి యుక్కుఁజాసి గ్రుక్కిళ్ళు మ్రింగుచున్నంగాంచి యంబరవాణి పెద్ద యెలుంగుతో నిట్టులనియె. 203

ఉ. మోసముఁ జెందినారిటులు • ముగ్ధశశాంకధరుండె యక్షుఁడ
వేసముఁ జూచి మోసపడి • వీఱిఁడులై తిరిఁకన్ దలంపుఁడీ
భాసిలు లోకపుంజములఁ • బాయకసల్పియు సాఁకి మల్పునా
యాసరుఁడంచుఁ జిత్తముల • నెంతయునేనియు దేవనాయకుల్! 204

క. అని యుపదేశించిన వా,రనువుగ నపు డరసి వేగ • యక్షేశ్వరపా
వన చరణములకు మ్రొక్కిడి, ఘనముగ నుతియించి రిట్లు • కరుణాంచితులై.

—* దేవతలు యక్షుని శివునిగా నెఱింగి వినుతించుట *—

చ. ఎఱుఁగక గోతిలోఁ బడితి • మీశ్వర! తప్పు సహింపు మిప్పు డం
దఱమదముల్ హరించి వితతంబగు నీదు ననుగ్రహంబు సం
బరమునుఁ జెందఁజేసితివి • పల్మఱు నీయెదుటన్ బ్రగల్భముల్
బలికితి మన్ని యోర్వఁదగుఁ • బాలకపాలక! సర్వశాసకా! 206

గీ. సర్వమున కీవె కర్తవు సర్వశక్తు
లకుఁ బ్రవర్తకుఁడవు నివర్తకుఁడ వెందు
అద్వయంబగు పరమాత్మ వయ్య! నీవు
నిన్నుఁ దెలియఁగఁగలమె ? మన్నింపు మీఁకను. 207

క. అని వినుతించిన శర్వుఁడు, వనజాక్షప్రముఖ దివ్యవర్గమునకు బో
ధనఁజేసి వినయపద్ధతిఁ, జనియెన్ గైలాసమునకుఁ జయ్యన నంతన్. 208

గీ. ఎవ్వఁడేనియు నీలీల నెంతయేని
భక్తిఁ జదివిన నవ్వాఁడు పాపజాల
మెడసి యిష్టార్థములఁ జెందు నీఁకనుఁ బరమ
శివుని దివ్యప్రసాదంబుఁ జేకొను నిల. 209

వ. ఇట్లు యక్షేశ్వరలీల నెఱింగించితి నీఁక దుర్వాసోమున్యవతార లీల నుపన్య
సింతు వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 210

....* దుర్వాసోమున్యవతారలీల *....

క. అత్రియను నొక్కమునివై, ధాతృఁడు బుధమిత్రుఁ డిద్ధతరభాసురచా
రిత్రుఁడు సద్గుణ మణిగణ,పాత్రుం డనసూయనాఁగఁ బణఁతియుఁదానుగ.

గీ. పుత్రిసంతానరతులై త్రిమూర్తులను మ,దిన్ భజించుచు నిర్వింధ్యతీరమునఁ
దపసానర్చిరి నూతేండ్లు తాప వేద,నన్ గలంగి జగంబులు నలతఁజెంద. 212

క. ఆరసి వారలతపసును, నీరజభవ నీరజాక్ష నీలగళులు వే
తారసిలి వరములిచ్చిరి, వారికిఁగొమరులయి తమరు ప్రభవించునటుల్.

గీ. అజుఁడు జాబిల్లియై దానవాంతకుండు
దత్తుఁడై కృత్తివాసుండు తాపసేంద్రుఁ
డైన దూర్వాసుఁడై వారి యాత్మజులుగఁ
బొడమి రెంతయు నున్నతి పొల్పుమీఱ. 214

వ. ఆ ముప్వురయందు దూర్వాసుండు మిగుల తపోధనుండై శిష్యులన్ గూడికొని
మేదినిం బుణ్యతీర్థస్థలంబులఁ గ్రుమ్మరుచు నొక్కనాఁడు ద్వారకాపురి కేగి
శ్రీకృష్ణుచే సత్కారంబు లొంది తన్మందిరంబునఁ గొన్నినాళ్లు వసించె. శౌరి
యును మిగులఁ గోపనుండగు నమ్మునికి విధేయుండై యాతిథ్యంబు నెఱవేర్చు

చుండె. ముని యొక్కనాఁడు పెక్కుసహస్రంబుల వారియన్నంబుఁ దాఁ
నొక్కఁడే మెక్కుచుండు, మఱియొక్కపు డత్యల్పముగ భుజించుచుండు.
కారణంబులేక వికవిక నవ్వుచుండు నట్టులే మిన్నక యేడ్చుచుండు నిట్లు శ్రీ
కృష్ణావసథంబందు మెలంగుచు నొక్కనాఁడు కృష్ణుని శయ్యాస్తరణంబులఁ
గాల్చి యలంకృతలైన గట్టువాలు కన్నెల వాతలఁబెట్టి యలయించి కృష్ణున్
జేరి పాయసంబుఁ దినియెద వండింపు మనుడు. 215

క. శౌరియుఁ బాయసమును గో, క్షీరంబున వండఁజేసి • చెలువుగ దానిన్
సారతర భక్ష్యములనున్, భూరితరాన్నోదకములఁ • బొందుగ నొసఁగెన్, 216

వ. అంత నమ్మునియు

ఆ. వేడి పాయసమును • వేగ భుజించి శే, షించినట్టిదాని • క్షిప్రముగను
దనువునంతఁ బూసి • కొనుము కృష్ణా! యన, నతఁడు నొండుదలఁప • కట్లుచేసె.

వ. మఱియు శ్రీకృష్ణుండు భక్తితో మునిప్రసాద మ్మొక్కపాదంబులందుఁ దక్క
తక్కిన శిరోముఖాద్యంగంబులందు లేపనం బొనరించుకొనియె నంత మునియును
గృష్ణుపట్టంపుదేవి యగు రుక్కిణిఁ జూచి 218

గీ. ఇఁకను మిగిలిన పాయస • మెత్తి తెచ్చి, యాపెమొడలునఁ బూసి ర • యమున నామెఁ
బట్టి యొక తేరికింగట్టి • బరవసమున, నెక్కి యూరేగె యాదవు • లెల్లరుఁ గన.

క. మఱియును గృష్ణుఁడు గనఁగాఁ, గొరడాతో నొక్కదెబ్బఁ • గోమలి నేసెన్
బరికించుచుండి హరి త, త్తఱ మొక్కింతేని గొనఁడు • తాలిమిబల్మిన్. 220

క. పెఱయాదవు లప్పట్టున, హరియౌదాసీన్యమును శ • తాత్ముఁడగు మునీ
శ్వరు విధముఁగని కినుకతోఁ, గొఱగొఱలాడంగ నుడిపె • గోవిందుఁడాగిన్.

గీ. మునియు నట్టులె రథమెక్కి • పురము నెల్లఁ, బరుగుతోఁదిర్గుచుండఁగ • బథమునందు
నొక్కయెడ రుక్మిణీసతి • యుక్కుమాలి, వ్రాల నమ్ముని గశతోడ • బాదె మరల.

వ. కృష్ణుండు వీక్షించి మనంబునం దెఱియక యవ్వారితో నడచుచుండె నంతఁ
దాపసుండు క్రుద్ధుండై యరదంబు డిగ్గి పదాతియై గినియుచు వడివడిన్ దెన్ను
మాలి పోవుచుండఁ గృష్ణుం డెదురుపోయి మ్రొక్కి నిలిచి మహాత్మా! యను
గ్రహింపు మనుగ్రహింపుమని వేడుటఁ జూచి తేజస్వియగు నమ్మహాత్ముండు
హర్షంబుతో శ్రీకృష్ణున కిట్లనియె. 223

—* దూర్వాసుఁడు శ్రీకృష్ణునకు వరము లిచ్చుట *—

చ. గెలిచితివయ్య! కోపము నొ•గిన్ బురుషోత్తమ! సుంతతప్పఁ నీ
వలన నెఱుంగ సంతసము • వాటిలెఁ గోరుమిఁకన్ వరంబులన్
గలిమిదనర్ప నిచ్చెదను • గ్రచ్చఱ నెట్టివియైనఁ జూడు నా
బలితపు వైభవమ్మిపుడు • పాయక సేయు మహార్థసిద్ధులన్. 224

ఉ. ఓదనమందుఁ బ్రాణులకు • నొప్పెడు నెట్లు జగంబునందు నా
మోదము నీయెడన్ దనరు • భూరిగ నట్టులఁ బుణ్యమౌ యశం
బేదుదు వీ త్రిలోకముల • నెల్లను నున్నతిగందు వెంతయే
నాదరపాత్రమౌదువు జ•నార్దన! సర్వజగద్విభూషణా! 225

ఉ. నీనిలయంబునం దికఁను • నే దహియించిన సర్వవస్తువుల్
మానుగఁ దొంటియట్లమరు • మాధవ! యింకను మత్ప్రసాదమున్
బూనిక నెందు నెందునను • బూసితివో యట మిత్తిగల్గ ది
ట్లీ నెఱిఁదప్పి పాదముల • నేలొకొ పూయవు మెచ్చ నేనటుల్, 226

క. అనినంతఁ గృష్ణుఁడును దన, తనువున్ బరికింప నదియుఁ • దద్దయు తేజో
ఘనమైయుండుటఁ గనుగొని, మనమున నక్కజముఁ జెందె • మఱియున్ మఱియున్

గీ. మానిరుక్మిణినిన్ జూచి • మానినీమ,ణిరో! మగువలందుఁ గడుఁ గీర్తి • నెగడఁ గలవు
జరయు రుజయును నీకెప్డు • దొరయవమ్మ!, పుణ్యగంధమై దేహంబు • పొలుచు నీకు

క. పదునాఱు వేలుమించిన, ముదితలు నీసవతులందు • మురువొప్పదు వ
మ్మ! దయితుఁడీహరియును గడు, ముదమునఁ గనుఁగొనెడు నిన్నుఁ • బూర్ణేందుముఖీ!

క. అనియిటుల వరములను, నిడి, ఘనుఁ డమ్మునినాథుఁడంతఁ • గదలియథేచ్ఛన్
జనియెను హరియును రుక్మిణి,యును భవనమ్మునకుఁ జనిరి • యుత్సాహమునన్.

గీ. అందు ముని దహియించిన • యఖిలవస్తు
వులును దొల్లింటికన్న సొం•పుగఁ గనుబడ
మదులఁ గడు నచ్చెరువుఁ జెంది • మానివరుని
శక్తి నెంతయుఁ బొగడిరి • సంతసమున. 231

వ. ఇట్లు దూర్వాసుండు పుడమి ననేకులన్ బరీక్షించి యభీష్టవరంబులిచ్చె. కుంతి
భోజునింటఁ గన్నియయై యున్నపు డమ్మహాత్ముం డామెపరిచర్యలకు మెచ్చి

సిద్ధమంత్రంబొసంగె, మఱియుఁ బాండవధర్మపత్నియగు ద్రోవది కభీష్టవరంబు లిచ్చె. ఇట్లు మహాతపోధనుండును మునికులాగ్రగణ్యుండును నగు దుర్వాసో మునిచరిత్రంబుఁ జెప్పితినిఁక హనుమదవతారలీలఁ గుఱించి యించుక ముచ్చటించెద వినుండని సూతుఁడు మునులకిట్లనియె. 282

—* హనుమదవతారలీల *—

క. తొల్లి శివవీర్యమును గొని, యల్ల మహాబలుఁడు రమణియా నంజనియం దుల్లంబలరఁగఁ జేర్చఁగఁ, బ్రోల్లసదతిబలుఁడు హనుమఁ డుద్భవమయ్యెన్.

వ. అంత నతఁడు

ఉ. పుట్టిన కొన్నినాళ్ళకె నభోమణిఁ జూచి ఫలంబు బుద్ధితో
నట్టనఁ జేతఁబట్టి తిన నేర్మిఁ గడంగుచునుండ వేలుపుల్
చట్టనఁజేరి కాదిది ఫలంబు ప్రభాకరుఁడంచుఁ జెప్పి యా
మెట్టులొ వీడఁజేసిరి దినేశుఁ గపీశుని బుజ్జగించుచున్. 284

గీ. అతఁడును గొంతకాలంబు నవలఁ జదువఁ
గోరి భానునికడకేగి భూరిమతిని
ఆ నవవ్యాకరణముల నధ్యయనము
చేసె నెంతయుఁ గోవిదుల్ వాసిఁబొగడ. 285

వ. అనంతరము పరమేష్ఠియనుమతి రామకార్యార్థమై సుగ్రీవుని ముఖమ్మున దాశరథిన్ జేరి సాగరలంఘన సీతాసందర్శనాది ఘనకార్యంబులొనర్చి రామునికి బాసటయై పెంబరవిత్తులగు రావణాది రక్షోవీరుల వినసనంబుఁ జేయించి రామకార్యంబు నెఱపి లోకంబున నసమానయశంబున్ బడసె నిది హనుమదవతార లీల యిఁక పిప్పలాదమున్యవతారలీల నెఱింగింతు వినుండని సూతుండిట్లనియె.

—* పిప్పలాదమున్యవతారలీల *—

క. వినుఁడిఁక దధీచముని తపసు, జననాథుని నొడిసి దనుజశాసనముఖులా ననిమేషులను శపించిన, ఘనుఁ డనఘుఁడు శాంభవుండు కారుణికుండున్.

సీ. తత్సతి సువర్చనాఁగ నిశాంతసుగుణ, రాశి మగనికిఁజాయ కారణమొలఁగుచు సేవఁజేయుచు విభుమనశ్రీ నెఱింగి, సంతసంబునఁ గాలంబు జరుపుచుండె.

క. సురపతి వృత్రాసురుతోఁ, బరిపీడితుఁడై నిలింప వర్గము దానిం బరమేష్ఠిఁ జేరఁజని యు, త్తరఁగల్ల వచింప విని విధియు నిట్లనియెన్. 289

చ. తెలిసె భవన్మనంబిఁక దధీచమహాముని శర్వుసత్కృపా
కలితవరంబునన్ బడసె • గాటపువజ్రమయాస్థివర్గమున్
జెలిమిని నమ్మునిప్రవరుఁ • జేరి తదస్థులఁగోరి యడ్గ నా
బలియుఁడు వానినిమాకొసఁగు • భద్రము కాఁగలదిట్లు పొందిఁకన్. 240

క. అనివచ్చిన వారు దధీ,చి* నివాసముఁజేరి మ్రొక్కి • చింతావరులై
దనుజుఁడగు వృత్రు వేరం,బునఁ దమువడుపాట్లు దెల్పి • పురపురఁబొగలన్. 241

గీ. అమ్మునీశ్వరుఁడపుడు తదభిమతమును
దెలిసికొని వేగమునఁ దన • పొలఁతియా సు
వర్చనిఁక నొకయాశ్రమ • పదముకనిపి
సురలకన నేమికాంక్షింతు • రెఱుఁగ జెపుఁడు. 242

వ. అని యడుగఁగా నర్థశాస్త్ర ప్రవీణుండగు శక్రుండు స్వార్థపరుండై దధీచి కిట్లనియె. 243

చ. మునివర! శైవభూషణసముజ్జ్వల! చారుయశోనిధాన! నీ
ఘనమగు నస్థివర్గమును • కాంతుఁడొనర్చెద మాయువాని నే
ర్పొనరఁగ నాయుధమ్ములను • బొందికఁగూర్చి తదీయధార వృ
త్రుని నిఁక వానివెన్కఁ జనుదెంచినవారిని గూల్తు మెమ్మియిన్. 244

గీ. దాన జగముల కపు శాంతి • మానిచంద్ర!
నీదు కీర్తి జగమెల్ల • నిండి యలరు
నెంతదనుకఁ బ్రపంచ మిట్లేపుఁగాంచు
నంతదను కర్కతారేందు • లెలమిఁగాంత్రు. 245

— * దధీచిమౌని యోగముచేఁ బ్రాణములఁబాసి తనువును దేవతల కిచ్చుట * —

చ. అన విని మానిచంద్రుఁడు రయమ్మున నంతఁ బరోపకారమం
దనురతుఁడై మనమ్మునఁ గృపాకరు నీశ్వరుఁగొల్చి పెల్చనన్
దనువును బాసె నశ్వర ముదారమునై తగు బ్రహ్మధామమున్
గొనియెను విగ్రహంబుపయి • గొప్పగఁజేసితెఁ బుష్పవృష్టియున్. 246

గీ. కామధేనువుఁ దెచ్చి దుగ్ధములఁ దనువుఁ
గడిగి యవ్విశ్వకర్మచే • గాటమైన

* పరా:—ఈ దధీచి దధీచ శబ్దము లికారాకారాంతములు. రెండును మూలమందుఁ గలవు.

యస్థివితతినిఁ జేయించి • యాయుధముల
వెన్నముక(జెందె నిందు)ిండు • వృతు)ి మలుప. 247

శీ. అంతలోన సువర్చ సిజా(శమంబుఁ, జేరి పెన్మిటి లేమియుఁ • జిదియ్తైన
తనువు నెత్తురు నలదలు • ననిమిషులను, గని తదీయవిధంబు నం•తను నెఱింగి.

వ. ఎక్కుడు దుఃఖించి యమ్మహాసాధ్వి కినుకతో ననిమేషులన్ జూచి యిట్లని
శాపంబిచ్చె. 249

తే. తేరగవచ్చె నస్త్రములు • దేవశిఖామణులార! యిట్టు లె
వ్వారలు పొట్టఁబోసికొన • వాసిగ మానులఁ జక్కడంచిరే?
మీరలెఱుంగరే? పెఱవు•మీఁటి యొనర్చితి రిట్లు మీరు మీ
వారలు సౌఖ్యమున్బడయఁ • దక్కినవారలు చావ నేమగున్. 250

—* సువర్చ దేవతల శపించుట *—

క. పశుకృత్యముఁ జేసితి రిటు, విశయం బొకయింతలేక • వేలుపులారా!
పిశితాశుల ననవలెనా?, పశువులగుదు రింకమీఁద • బాలిశమతితోన్. 251

క. అని వేగమ్మున నాసతి, తన పతితోఁగూడ బ్రహ్మ•ధామముఁ జెందన్
వనకాష్ఠంబులతోడఁ జ,తినిఁ జేర్వఁగ గగనభార•తి యనె నిటు లొగిన్.

చ. వల దిటు సాహసింపకుము • వారిజలోచన! నీదు గర్భమం
దలఘుతరాజఁ డమ్మునివ•రా(గణి తేజముఁజేరియున్న దు
జ్వలతనుఁడౌ కుమారుఁ గని • చక్కఁగ నిశ్కృతినిన్బొనర్పు మ
వ్వల; నెటనేని చూల్గొనిన•వారలు గాలరు భర్తతోఁ జితిన్. 253

క. ఆకసపుఁ బలుకు వినియును, నాకులమై యప్పతివ్రతా•భరణము తాఁ
జేకొని యొకశిల నుదరము, జోకఁ బగులఁగొట్ట నందు • శోభితలీలన్. 255

—* పిప్పలాద జననము *—

గీ. తన యచుల వెల్గు పదిదెసల్ • దనరి మిగుల
రుద్రు)ి సవతారమై కడు • రుచిరమూర్తి
ఘనుఁడగు దధీచి తేజోభి•కలితుఁడగుచుఁ
బొడమె నందనుఁ డాకెకుఁ • బొంకముగను. 255

క. నందనుఁగని తనమది నా,నందము నొందియును దనదు • నాథుని వేగన్
జెందఁగఁ గడువడిమైఁ జి,చ్చుం దరియఁగ రావినీడ • సుతుఁజేర్చి యనెన్.

గీ. రావినీడను మెలఁగు చి•రంబు తండ్రి!, యెల్లవారలకును సుఖం • బీయఁదలఁపు
నేను పతిలోకమున కేగు•దాన నీదు,తండ్రి నే నిన్ దలతుము రు•ద్రస్వరూప!

వ. అని యప్పతిదేవత కొడుకును ముద్దుచేసి రయంబునఁ జిచ్చుటికి పార్థివ తనువుఁ బాసి దివ్యదేహయై పతితోఁగూడి మహాకైలాసంబుఁ జేరఁబోయి యందుఁ బరమశివున్ గొల్చుచుండె. నంత హరిబ్రహ్మాది సురవరులెల్లఁ జేరి రుద్రావతారుండగు దధీచిముని తనయున్ గాంచి బహూకరించి పిప్పలాదుం డని నామకరణంబు జేసి దేవా! లోకంబులకు సుఖంబొనరింపుమని కోరి దుందుభివాద్యంబులతో గంధర్వగానంబులతో నుత్సవం బొనర్చి యంతర్ధానం బొంది రాపిమ్మట బిప్పలాదుం డశ్వత్థమూలంబున నేవసించి చిరకాలంబు తపంబు చేసి యనరణ్యసుతన్ బెండ్లియాడె నాయుద్వాహకథనంబు మున్నొకమాటు మీకెఱింగించితి—నిఁక యతినాథలీల నారయుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె.

—* యతినాథ లీల – ఆహుకభిల్ల చరిత్రము *—

ఉ. ఆహుకుఁడన్ వనేచరకు•లాగ్రణి యొక్కరుఁ డర్బుదాద్రిపై
నాహుకనాగ సువ్రత మ•హాశివభక్తయునైన చానతో
నాహరు శంకరున్ శివుని • నర్మిలిఁ గొల్చుచునుండె నంత గో
వాహుఁడు వారి భక్తినిఁ గృ•పామతిఁ గాంచి పరీక్ష సేయఁగాన్. 259

క. ఆ యెఱుకవానిఁ బోలిన, సోయగముగు మేనిఁ జెంది • సొంపుగ యతియై
డాయఁగవచ్చెను వేగిర, మా యర్బుదశైలమునకు • హరుసంబలరన్. 260

ఉ. అత్తఱి భిల్లుఁడున్ దనకు • నాత్మవధూటికి భోజనార్థమై
యుత్తలమొప్ప గైదువులఁ • నొందు విలున్ గొని దవ్వుఁజేరి యు
ద్వృత్తగ మత్తజంతువుల • వేఁటున గూలిచి తెచ్చుచుండెఁ బెం
పెత్తినభక్తిఁ దత్సతి మ•హేశ్వరుఁ గొల్చుచునుండె నిక్కలోన్. 261

ఉ. ఆయతినాథుఁ డాస్థలికి • నాయెడఁ జేరి వనేచరాకముం
డాయఁగఁబోయె భిల్లుఁ డట • డాసి మహాదర మొప్ప నయ్యతిన్
బాయనిభక్తిఁ గొల్చె యతి•వల్లభు డప్పు నిషాదుతోన నన్
సాయమువేళ యయ్యె నటు•సాఁగుదు వేఁగగుఁ గొండకానలోన్. 262

ఉ. రాతిరి యెట్టులో వనచ•రా! భవదీయవుఁ జక్కిలోన నేఁ
బ్రీతిగనుండి తేపటికి • వేగ నటేఁ జనువాఁడనన్న కై
రాతకుఁ డిట్లువల్కె యతి•రాణ్మణి! నీనుడి నిక్కవంబె నా
యీతగు గీము స్వల్పతర • మెట్లు వసింపఁగఁ జేతు నిన్నిటన్. 263

చ. అన యతి దీనదృష్టిఁ గల•యన్ గని పోవఁగనెంచ భిల్లి వే
గనె విభుతోడ నిట్లనియె • కర్జముఁదప్పినఁ దప్పధర్మ మీ
యనఘునిఁ బంపఁజూడక గృ•హంబున నుంచు మితండు నీవు నీ
మనసె పరుండుఁ డే సిరవు • ముందట నిద్దురపోదు వెల్పలన్. 264

గీ. ఆయుధమ్ముల నన్నియు•నవలఁ జేర్తు, సుఖముగా మీరలిద్దఱు•జొక్కుఁ డిందు
నతిథిమెచ్చను ధర్మంబు • హానికాదు, గేస్తు తెఱఁగిది కాదేని • గెంటువడును.

ఉ. భిల్లి యిటుల్వచింప విని • భిల్లుఁడు చింతయొనర్చె నుల్లమం
దిల్లిది చాలదయ్యె నతి•థీశ్వరు భూరితరాటవీస్థలిన్
బెల్లగు చీఁకటిన్ విడువఁ • బేరిమి వాయును మాయు ధర్మ మీ
హల్లకపాణి నొక్కరిత • నావల గెంటి పరుండఁ జెల్లునే? 266

క. ఈ రెండుతీరులందును. నేరమె గన్పట్టుచుండె • నేనే యవలన్
జేరెద నాయుధవర్గముఁ, జేరిచెద బహిస్థలంబు • చేవ యిది యగున్. 267

గీ. వీర లిర్వురు నిదురింత్రు • వేశ్మమందు, కాఁగలట్టిది యగునని • వేగ నాతఁ
డాయుధంబుల నన్నిటి • నవలఁ జేర్చి, తానును బరుండె వెలపల • ధర్మమెంచి.

గీ. యతియును నిషాదినియును గే•హంబునందె
నిదురఁ జెందిరి చీఁకటి • నిండుకొనియె
నంత నద్దమరేయి సిం•హములు పులులు
నెఱుకుఁ గని రా నతండును • నేపుసూపి. 269

— * భిల్లుఁడు సింగములతోఁ బోరి చచ్చుట * —

ఉ. కైదువులొంది ధీరతఁ బ్రి•కాశిల ఘాతుకజంతుమండలిన్
మోఁదుచుఁ బోరుచుండెఁ బసి•పూని గభాలున నవ్వి భిల్లు మీ
మీఁదికివచ్చి వ్రచ్చి పొల • మెక్కె యథేచ్ఛనుబోయె నంత సూ
ర్యోదయవేళ నయ్యతివ•రోత్తముఁ డీవలఁ జేరి చూడఁగన్. 270

గీ. భిల్లుఁ డగుపట్టెఁడయ్యె యంతఁ దెల్లకడల
శోణితార్త్రహా నచ్చోటఁ జూడఁబడియె
వానియసువులఁ గనుఁగొని దీనుఁడగుచుఁ
గటకటా! యని దుఃఖించెఁ గరుణమీఱ. 27L

గీ. అంత భిల్లియు వేగిర మచటఁ జేరి, భర్త యసువులఁ బరికించి ప్రబలశోక
భారపీడితయై కడు వగచె నచటి, కొండలెల్లఁ బ్రతిధ్వని గొప్పనేయ.

చ. అటు లోక కొంతనేపు హృదయంబున నవ్వగఁ జిక్కి పొక్కి యం
తట వ్యసనంబు మాని మది ధైర్యము సెంది యతీంద్రవర్యుతో
నిటులనె మామకీనహృదయేశ్వరుఁ డేగిన తెన్నుఁ బట్టి లం
పటనయి పోవుదాన మురివంబెసఁగన్ రచియింపుమీ చితిన్. 278

క. ప్రారబ్ధకర్మచోదిత, భూరిగహన సత్వ భయ బుభుక్షావశుఁడై
నారమణుఁడు మడిసెను విభుఁ, జేరఁ జనెద నిదియె నూటి చేడల కందున్.

క. ధన్యుఁ డితఁడు కృతకృత్యుఁడు, మాన్యుని నినుఁ బూజచేసె మాపున నీకనే
మన్యంబెంచక స్థల మిడె, నా న్యాయవిశేషమట్టు లరయుదురె యొరుల్.

వ. అంతఁ గృతకయతియు

గీ. ఆటవికకోటి వలుకులనాలకించి, తగవిదియటంచు మదిలోనఁ దలఁచి వేగ
అస్థులను బ్రోగుచేసి శుష్కవనీజ, ములను బేరిచి చిచ్చు రగులుప నందు.

ఉ. ఆకబరీమతల్లి జటమాడి విశుద్ధపటంబుఁ గట్టి యా
వేళముతోడ నచ్చితికి వేగఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి హృ
ద్దేశమునందు సర్వజగతీ పరిశాసనకర్తయైన యా
శ్రీశివమూర్తికిన్ నతులు చేసి ప్రియంబున నిట్లు వాకొనెన్. 277

క. తెలిసీ తెలియని నాచేఁ, తల ననుచిత మెంతయేనిఁ దనరెడుఁ గృప నా
కలుషములఁ బావు నిదె జో, తలు నే సెద దేవదేవ! దర్పకదమనా! 278

వ. ఇఁకను

సీ. ఎత్తిన వేడ్కమై యెడవక నీపాద, పద్మచింతనము బాయనేని
విభుని దైవముగ భావించి తదాజ్ఞఁ జే, కొని మెలినడవడి ఘనదనేని
కల్లనెప్పుడు నాలుకను జొరనీక స, త్యంబె పట్టని మదిఁ దలఁతునేని
అతిథులయందు సభ్యాగతులందును, బేర్మి నన్నంబు లర్పింతునేని

సీ. ఇఁకను జన్మంబు మరల నాకుఁ జెందవేని; దాసజనుల కభీష్టము లొసఁగుచు వేని
భిల్లు నాహుతునే గూర్చువిభుని నాకుఁ, బరగ శంకరుఁడను లాహువనుఁ పద్మపత్ర! 279

వ. మఱియును

క. జన్మములెన్నియొసంగిన, నిన్నతివంచూల నట్టి నేటగు భక్తిన్
మన్మనమునఁ బెనుపుము తిరిజ, గనోమహన! దివ్యచరిత! గౌరీకాంతా! 280

క. అని శివునకుఁ దన మానస,మునఁ బూజనొనర్చి వేగఁ బువుఁబోఁడి హుతా
శనుమధ్య కెగసి దుమికెను, ఘనతర సాధ్వీయశంబు గడలుకొన దిశల౯.

వ. అంత శివుం డా కైతవయతి రూపంబు విడిచి ప్రత్యక్షుండై, యప్పతివ్రతా
రత్నంబున కిట్లనియె. 282

—* భిల్లసతికి శివుఁడు ప్రసన్నుండై వరంబు లీయుట *—

ఉ. ధన్యవు ధన్యవీ వికఁ నిశాంతము సిన్ వరియించినట్టి నా
జన్యనిధాన మీశ బరసత్తముఁ డాహుకనామధేయుఁడున్
ధన్యుఁడు సంతసం బొదపెఁ దద్దయు నీ పరిపూతరీతికిన్
మాన్యచరిత్రి! సందియము మాని వరంబులఁ గోరు మిచ్చెదన్. 283

వ. అనినరత.

గీ. అతిశానందకందమై యలరు వేరమ
శివుని నుడి విని హారసంబుఁ జెంది మొక్కి
యూరకుండె నిపోదిని యురుతరకరు
ణాఘ్కుఁడై యట్లు పల్కెఁ జంద్రార్ధమౌళి. 284

క. ఈజన్మ మిందు గడచె వి, రాజితగతి నీవు భిల్లరాయని కిటులన్
జైజన్మమునసిరులు పై,పైఁ జెన్నసలారఁగలవు పల్కెద వినుమా! 285

ఉ. చెందురు వంగసంబునఁ బ్రశస్తి వహించిన వీరసేనరా
జేందునికిఁ దనూజుఁడయి యా శబరుండు నలుండనాఁగ బు
ట్టొందుఁ జతుస్సముద్రరశ నోన్నతదివ్య దిలాధినాథ సం
క్రందనుఁడై సిరిన్ దనరు గాఢయశంబును జెందు నంతయున్. 286

ఉ. నీవు విదర్భ నేలు నర నేతకు భీమునకున్ గుమార్తవై
యావటిలంగఁ జేర్మ దమయంతి యనన్బడు చరితో నన

న్యాయవహరూపశాంతి సుగుణాకరవై యమరేంద్రముఖ్యులన్
బోవిడి యన్నలున్ నృపతిపూజ్య వరించి సుఖంతు వెంతయున్. 287

ఉ. ఏను యతీంద్రరూపమున నెంతయు మీ పరిచర్య లొందుటన్
మానిని! రాజహంసనయి మంచిగ నీకును నైషధావనీ
జానికి మొక్కలంబయిన చక్కని కూరిమిఁ గూర్చి పెండిలిన్
మానుగఁ గూర్తు నిర్వురు సమంచితభోగము లొందుదుర్భువిన్. 288

క. ఒక కొమరుఁడు పుట్టును వా, నికిఁ జంద్రాంగదుఁడనాఁగ నిరుపమశీలుం
డకలుషుఁడు వొడము నవ్వా, నికి సీమంతిశివాఢ్య నిరత సతి యగున్. 289

వ. వీర లిర్వురచే మీ వంగడంబు పావనంబై దేదీప్యమానంబుగ లోకప్రసిద్ధంబగు
టయేకాక యనేకజనంబులకుఁ దారకంబై పుణ్యమార్గదాయకంబై యలరు.

మ. అవసానంబున మీర లిర్వురును నా యాత్యంతికంబైన భ
క్తి విశేషంబును జెంది యోగము మదిన్ గల్పొ యద్దాన ను
ద్భవ నాశంబులులేని మోక్షపదమున్ బ్రాపింతురనాఁ జెప్పి యా
శివుఁ డవ్వారలచోట లింగమయి వాసిన్ జెందె మోదంబునన్. 291

క. అచలంబగు లింగంబై, నచలముపై వెలసినట్టి యక్కాతమున నం
దచలేశ్వరుఁడను నాహ్వాయ, మచలేంద్రసుతావిభుండు వారుఁడొందె నటుల్.

గీ. భిల్లదంపతు లట్లు బల్ పేర్మిమై న,నంతరపు జన్మమందు రాజాధిరాజ
పదవి దంపతులై శివభక్తి నొంది, ముక్తినొందిరి శ్రీశివనూక్తి విధము.

క. ఈ చరితంబు పవిత్రం,బై చెలువగు యతియు రాజహంసంబును నై
శ్రీచెన్నగు శివులీలల, నేచిన రహి వినినఁ గాంతు రెల్ల సుఖములన్. 294

క. సర్వైహికభోగంబుల. సర్వస్వర్లోకభోగ సౌఖ్యంబులనుఁ
శర్వునిపై భక్తియుఁ గడు, పార్వుగఁ గాంతురు వినిచిన నన్యులకుఁ దగా.

వ ఇఁక శివభక్తాగ్రగణ్యుండును బయఃపారావారసాధకుండును బ్రహ్మఋషియు
నగు నుపమన్యుమహామునీంద్రుని చరిత్రింబుఁ దెలుపు సురేశ్వరలీలను జెప్పెద
భక్తితో నాలకింపుఁడని యిట్లనియె. 296

—* సురేశ్వరలీల - ఉపమన్యు చరిత్రము *—

క. ఉపమన్యుఁడు మునిమాన్యుఁడు, విపులశివకృపానులబ్ధ విమలజనిఘనుం
డపగతమోహుఁడు బోవుఁ డ, నుపముఁడు శ్రీవ్యాఘ్రపాత్తనూజుఁడు పుడమిన్.

గీ. ధౌమ్యముని పూర్వజుఁడతండు • తనదుపూర్వ
జన్మమున సిద్ధుఁడయ్యె నే • ఛందమునన్
స్వపదముననుండి జాతి యీ • జాడ మునికిఁ
గొమరుఁడై పుట్టె దైవయో • గమునఁ జేసి. 298

చ. శివునియనుగ్రహంబుననె • చిన్నతనంబునఁ బాలపైఁ దమిన్
దవిలి తపంబొనర్చి సత • తంబు కుమారదశన్ గణేశితన్
శివపరతత్త్వవక్తృతను • క్షీరసముద్రము సర్వవైదుషిన్
శివకరపాదుకాద్వయినిఁ • జెంది భువిన్ సిరులొందెఁ బొందుగన్. 299

క. అని నొడివిన సూతునినుడి, విని మోదముతోడ మునులు • వేగిరముగ నా
యనఘుని నుపమన్యుచరి, త్రను సర్వముఁ జెప్పుమనుడుఁ • జక్కఁగ నతఁడున్

గీ. వినుఁడతఁ డొకవ్వ కడుపసి • తనమునందుఁ, దల్లితో మేనమామల • తావుకేగి
కొన్నిప్రొద్దులచోటనుండి • కోరిమరలఁ, దమయిరవుఁ జేరియుండెనం • తనొకనాఁడు

ఉ. తా వ్రుట కావుపాలొసఁగు • తల్లి! యనంగఁ దదంబ రాగులన్
దా వెస దంచి పిష్టము నుదంబునఁ జేరిచి తెచ్చి పాలుగా
నావిడ యీయ నబ్బుడుతఁ • డారసి పాలివి గావు తల్లి! న
న్నీవిటు మోసపుచ్చఁదగు • నే? యన నాపెయుఁ గుంది యాత్మలోన్, 302

వ. కుమారున కిట్లనియె.

ఉ. నిక్కము తండ్రి! నీనుడి; వనిన్ వసియించి యిటున్నవారమా
మెక్కువ యావుపాలు మన • కెట్లు లభించును? మేనమామగా
రిక్కను గ్రోలితీవు కడు • నింపగు నాలపయస్సు లట్టివి
చక్కని దుర్లభంబు తను • జా! ననుఁ బొక్కఁగఁ జేయ కీవెడన్. 303

ఉ. సేద్యములే దొకింతయును • చేడ్పడియుంటిమి లేమితో నిటుల్
చోద్యముగాదె గవ్య మెటు • చొప్పడు నీకుఁ గుమార! పూర్వమం
దాద్యమహేశ్వరున్ శివుని • నర్చనసేయము ద్రవ్యకాంక్షమై
హృద్యమతిన్ దలంచి యివు • డీశ్వరుఁగొల్వ లభించు దుగ్ధముల్. 304

ఆ. చోళ్ళపిండి నీటఁ • జొప్పించి యిటు పాల,వలె నమర్చి యిడితి • వాస్తవంబె
చవి నెఱింగియుంట • సరగున నవ్వాని, ద్రోసి యిట్లు హఠముఁ • దొడరఁ జను నె?

—* ఉపమన్యుఁడు తపస్సుకై తల్లిని సెలవడుగుట *—

మ. అనినన్ డింభకుఁ డప్డు తల్లిఁగని ధైర్యంబొంది యిమ్మాద్రిఁ బ
ల్కెను దల్లీ! పొగులంగ మాను మిఁకఁ దాల్మిన్ జెందు డెందంబునన్
మనదారిద్ర్యముఁ బాసె నేఁటికి మరున్నాథుండు శర్వుండు నీ
వనిన ట్లున్నయెడన్ దగన్ గొలిచి నే నార్జింతు దుగ్ధోదధిన్. 306

క. అన నా పెయు నాయన! యే, మనుమానము లేదు శంభుఁ డాద్యుఁడు పరముం
డనుకంపాంచితహృదయుఁడు, ఘనుఁ డార్యాహృదయవిభుఁడు గలఁడు దృఢముగాన్.

—* ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని వైభవంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. ఆతనిచేతనే జగము లన్నియు నిట్లు జనించె మించుగా
నాతనిఁ గొల్తు రెల్లసుర లవ్విధి విష్ణువు లెప్డు దాసులై
యాతని సుప్రసాదమున నక్షరభాగ్యము లొందు నెందు న
ల్లాతఁడె పిన్నిఁ గణ్ మనకు నందఱకున్ గల దిక్కు పుత్రకా! 309

వ. కావున

ఉ. ఆ హరు నా మహేశ్వరు శుభావహుఁ గొల్వుము లాఁతి వేల్పులన్
నీ హృదయంబునన్ దలఁప నేరకు చేరకు వారి జాడకెం
దా హిమశైలజావిభుని నా ప్రమథాధిపతిన్ దయామయున్
గోహయు బాలచంద్రధరుఁ గూరుచు విద్య నొసంగెదన్ సుతా! 810

సీ. సప్తకోటిమహామంత్ర సమితియందు
రాణఁ దనరెడు పంచాక్షరమను పెందు
శివున కిది వాచకంబై ప్రసిద్ధిఁ జెందు
సర్వమంత్రంబు లిటఁ జేరి చాల నెగడు. 811

గీ. సర్వమంత్రంబులందుఁ బ్రశస్త మిద్ది, సర్వరక్షావరంబయి జానుమీఱు
నిది రసాంచలమునఁ జేరి నేని దుర్లభం బరుదుగానఁ బంచాక్షరంబుఁ గొనుము.

గీ. అరయు తజ్జాతమగు నఘోరాస్త్రమంత్రి
మును నను త్తమమై భువిఁ దనరు శైవ
జనసమూహమున కిది రక్షావహంబు
వీనిఁ గూరిమి సేవింపు వేఱు వలదు. 314

గీ. తండ్రి విరజాగ్నిఁ గొనిన సు • త్తమభసితము
గలదు నీకని దాఁచితిఁ • గలుషహరము
మంత్రములతోడ నిత్తుఁ గు • మార! కొనుము
దీన నీకగు రక్ష సం • దియము లేదు. 315

మత్తకోకిల: అని కుమారున కాపె మంత్రము • లట్లు చెప్పియు నా విభూ
తిని నొసంగి శివంబు నీకిడు • దేవుఁ డల్ల శివుండనా
దనయుఁ డంతఁ గడున్ గడున్ బ్రమ • దంబునొంది మనంబునన్
జననికిన్ బలుమాఱు మ్రొక్కులు • సల్పి యిట్లని హెచ్చుగాన్.

క. సేవించెద శివు నమ్మరొ!, భావించెద మదిఁ దదీయ • పదనళయుగళిన్
గావించెద ఘనతపమున్, శ్రీవెంచెద శంభుదత్త • సిద్ధుల కలిమిన్. 317

క. రప్పించెద శివు నిచటికి, మెప్పించెదఁ దన్మనంబు • మేలిమి భక్తిన్
దప్పించెద సకలాధులఁ, జెప్పించెదఁ బాలకడలిఁ • దేఁకువ యొసఁగన్. 318

శా. శ్రీలాలిత్యము మీఱఁ దల్లికి సమీ • చీనోక్తు లిట్లంగిఁగా
బాలుం డప్డు వచించి తాఁ బయనమున్ • వాంఛింపఁ దన్మాతయున్
వాలాయంబుగ నిన్ను మెచ్చు నగజా • ప్రాణేశ్వరుం డీశ్వరుం
డాలంబున్ బొనరింపఁ డిచ్చుఁ బరమా • హ్లాదంబునన్ భద్రముల్. 319

చ. మఱియుఁ గుమార! యొక్కనుడి • మంచిగ విన్మ శివుండు భక్తిఁదా
నెఱుఁగఁగఁ గోరి సేయును బ • రీక్ష చరాచరజంతుమండలిన్
నెఱి నొకచేతనాకృతిని • నక్కొని డాసి భ్రమింపఁజేయు నె
త్తెఱఁగున నేని మాఱ్పడక • తెప్పున నారయుమా! మహేశ్వరున్. 320

శా. దుర్విజ్ఞేయుఁడు చాపలాత్ముల కిలన్ • దుర్దర్శుఁడై యొప్పు నా
శర్వుం డర్భక! తద్విచిత్రగతు లెం • చన్ జాల రెవ్వారలా
సర్వేశానుని దివ్యరూపములఁ బ్ర • స్తావింతు యోజింపుమీ
యుర్విన్ భక్తులఁ బ్రోవఁబోవుతఱి డా • యున్ వాని హర్షంబునన్. 321

—* ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని మాయారూపంబులను జెప్పుట *—

క. కమలజమధురిపురుద్రుల, విమలాకృతులను మహేంద్ర విశ్వేదేవ
ద్యుమణివిధుదస్రరూపము, లమరికఁ జేకొను మహేశుఁ డరయుము పుత్రా!

చ. వరులయి దివ్యపుంగవుల • నాయల రూపములన్ బిశాచకి
న్నరవరయక్షరాక్షసఖ•గాధరభిల్లకిరాతమూర్తులన్
హరిశరభేభసైరిభవృ•షాశ్వతరాఽశ్వతరక్షుఋక్షమూ
కరముల వ్యాఘ్రజంబుకవృ•కప్రకరంబులమూర్తులొందెడున్. 824

గీ. మఱియు లూకబలాకోష్ట్ర•మకరకాక, గృధ్ర చక్రాంగ కృకలాస•కీరగరుడ
క్రౌంచమేషాజబర్హి•శ్వ•గాత్రములను, దవిలిచేకొని బాలేందు•ధరుఁడుడాయ.

క. పాడిమొదవై యొకప్పుడు, దూడ యగుచు నొక్కమాఱు•తోరపు వేడ్కన్
గోఁడియయి కోడెయయి మేల్, గోడిగయయి యొక్కమాఱు•గూడఁగవచ్చున్

ఉ. పాములప్రోగులన్ మఱియుఁ • బాముల మేల్మికడెంబులన్ మఱిన్
బాములపేరులన్ బడసి • పామునె జందియమున్ బొనర్చి పెన్
బాముస గెంబడల్ మిగుల • వాటముగా బిగియించి కట్టి య
క్కోమలచంద్రమండనుఁడు • గుల్కుచువచ్చు నెఱుంగు పుత్రికా! 826

క. గొడుగును గమండలంబును, నిడివగు గజ్జయును దాల్చి • నీటొప్పు నొక
ప్పుడు గత్తిని గొడ్డలినిన్, బెడిదపురోకలిని గదను • బేర్మి ధరించున్. 827

ఉ. ఆడుచునుండు జంత్రముల • హాయిగ మేళనచేసి రాగముల్
పాడుచునుండు వేదములఁ • బల్కుచునుండును నవ్వుచుండు బ
ల్వేడుక సేయుచుండు పవ•ళించియు నుండును నావులించు బి
ట్టేడుచుచుండు వేడబము • లెంచఁగరావు కుమారచంద్రమా! 828

క. కడుఁ బసిపాపై యొకపరి, కడుముదుకై యొక్కతఱిఁ జొ•కాటపు యువయై
పొడసూపు నొక్కతడవను, బొడవుగ నొకమాఱు మరలఁ•బొట్టిగఁబొలుచున్.

క. జోగిగఁగ్రుమ్మరు నలుగడ, యోగిగఁ దనరారుచుండు • నొక్కెడఁ జెవిటై
మూఁగగఁ గుంటిగ గ్రుడ్డిగ, దాఁగనుపడుచుండు శివుఁడు•తనయా! వినుమా!

ఉ. వేలకొలంది బాహువులు • వేలకొలంది పదంబులున్ మఱిన్
వేలకొలందిగాఁ గనులు • వేలకొలందిగ వీనులున్ గడున్
వేలకొలంది నాసికలు • వేలకొలంది తలల్ ధరించి మే
ల్లీలల నొప్పసల్పుచు లలిన్ గనవచ్చు శివుండు పుత్రికా! 831

ఉ. ఏనికమోముతోడ మఱి • యేనికగొంగమొగంబుతోడ సోం
పై నుతికెక్కు నక్కుడు ము•ఖావళితోడను నూర్ధ్వకేశుడై

జానుగ గోష్ఠమధ్యమున • జన్నపుస్తంభమునందు నగ్గినిన్
మానక వేదిమధ్యమున • మారహరుం డలరున్ గుమారకా! 332

క. తెల్లనివాఁడై యొకపరి, నల్లనివాఁడై యొకప్డు • నానావర్ణ
ప్రోల్లలితుండై యొకమా, అల్లమహాదేవమూర్తి • యగుపట్టు సుతా! 333

ఉ. కావున నంతయేని మదిఁ • గళ్మలభావముఁ జెంద కెంతయున్
భావపురస్సరంబుగ శి•వావిభు నీశ్వరు నమ్మి కొల్వుమా
దైవతపూజితుండు సము•దారవరంబుల నీకొసంగు న
శ్రీ విలసిల్ల సిద్ధులను • జేకొని రమ్మిఁక వేగిరమ్ముగాన్. 334

— * ఉపమన్యుఁడు హిమాద్రిఁజేరి శివునిఁగూర్చి తపం బొనరించుట * —

క. అని మూర్ధంబునఁ జేయిడి, పనిచెను దనుజాతు నతఁడు • పరువున దుహినా
ద్రినిఁజేరి యందు గంగా, ధునితటి నిరవొంది సలిపెఁ • దుశ్చర తపమున్.

గీ. ఎనిమిదిటుకలతోడ నిం•పెనయు నొక్క
దేవళముఁ గట్టి యందుఁ బా•ర్థివము లింగ
మెలమి నెలకొల్పి శివుఁ బార్వ•తీశు నావ
హించి జలపుష్పతతులఁ బూ•జించుచుండె. 336

క. పంచాక్షరమంత్రమును జ,పించుచు లింగార్చనమును • వేడ్కసలుపుచున్
జంచలభావమ్మొందక, పంచాబ్దము లొప్ప విప్ర•బాలుఁడు పేర్మిన్. 337

గీ. తపసొనర్చుచునుండఁ గొం•దఱు మరీచి,శప్తులైనట్టి మౌనిపి•శాచు లపుడు
పాపనిర్భయ పెట్టి త•పంబుఁజెఱుపఁ,బూన నర్భకుఁ డుడుగక • పూన్కి మెఱసి.

క. వంచితుఁడుగాక యెపుడును, బంచాక్షర దివ్యమంత్ర • పరతంత్రుండై
మించి యుదంచితశక్తి హ,రించెన్ బైశాచవితతి • కృతవిఘ్నములన్. 339

వ. అంత నవ్వారలు పంచాక్షరీనాదశ్రవణంబునఁ దామసభావంబు వీడి రదిమొద
లా చిఱుతముని కుపచారంబు లొనర్చుచుండి రంత నతండును. 340

సీ. అవనిని వామపా•దాంగుష్ఠమున మోపి, ఫలమునఁ దపసొందె • వందయేండ్లు
పండును విడి శీర్ణ•పత్రంబునున్ దిని, ప్రౌఢిఁ దపంబొందె • వందయేండ్లు

పత్రంబునున్ మాని • పానీయముల నాని, పరగఁ దపంబొందె • వందయేండ్లు
వారిఁ గ్రోలుటఁ బాసి • వాయుభక్షణఁ జేసి, తపమొందె నేడువం•దలగు నేండ్లు

గీ. వర్షసాహస్ర మిట్లు త•పంబుఁ జెంద, మునితపంబు నెదన్ మెచ్చి • ముఖ్యభక్తుఁ
డని యెఱింగియు మది మరి•నరయఁగోరి, భర్గుఁ డంత మహేంద్రరూ•పంబుఁ దాల్చి

....* శివుఁడు దేవేంద్రుఁడై వచ్చి యుపమన్యునకు వరమిచ్చెద ననుట *....

గీ. అమరగణములతోడను • నప్సరోజ, నములతోడను సిద్ధగం•ధర్వయక్ష
వరులతోడఁ గిరీటంబు•వజ్రకుండ, లముల ముక్తావళులఁ దాల్చి•కొమరుమీఱ.

చ. అమృతమువోలెఁ దెల్లనయి • యద్రివలెన్ ఘనమై కడున్ గడున్
స్తిమితములౌ శ్రుతిద్వయము•దీర్ఘతరారుణనేత్రయుగ్మమున్
కొమరగు మేలితొండమును • గొప్పమదస్రవమొప్పి నాల్గు దం
తములుగలట్టి ప్రాగిభ ము•దారత నెక్కి మహోత్సవంబునన్. 843

క. వెల్లగొడు గిరుగడల శో, భిల్లెడు చామరయుగంబు • వెలయఁగఁ బువ్వుల్
చల్లఁగ జేజేల్ గడు రం, జిల్లుచు నచ్చరలు నెలమి•చే నటియింపన్. 844

గీ. కెలనఁ బౌలోమి పేర్మిమై•యలర నా స,హస్రనయనుఁడు మునిడాసి•యనియె నీదు
తపమునకు నేఁ గరంబు ము•దంబువడితి, వరములన్ గోరు మిచ్చెద • వాసిమీఱ

క. అనుడు ముని యబ్బిడౌజునిఁ, గని యంత నమస్కరించిఁ • గారవమున నో
యనిమిషనాథా! శివభ, క్తిని నిడుమని తొంటివలె నొ•గిన్ దపియింపన్. 846

చ. కనుఁగొని దేవవల్లభుఁడు • గ్రక్కున మానికుమారుఁ గాంచి నీ
మనసుననున్న గోర్కులను • మా కెఱిఁగింపకయుంటి వోరి! య
మ్మనసిజవైరిఁ గూర్చి యస•మాన తపం బిటు సేయుచుంటి వా
తనివస నేనెఱుంగనిదె! • తెల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ మదిన్. 847

క. అని కొన్ని దూషణోక్తుల, ముని కనుతాపంబుగదురఁ • బురుహూతుఁడు ప
ల్కిన విని కినుకను గొని యతఁ, డనియెను దుశ్చ్యవనుఁ గని • మహాగ్రహ మొదవన్.

—* ఉపమన్యుఁడు దేవేంద్రుని నిరసించుట *—

మ. నిను నేఁ గోరను గోర వాంఛితములన్ • నిక్కంబు దేవేంద్ర! నీ
యనుకంపన్ మదిలోఁ దలంప నెపుడ•న్యాదిత్యసంఘంబుచే
తనుగానీ గొనఁగాఁ దలంప వరముల్ • దథ్యంబు సర్వేశ్వరుం
డిన చంద్రాగ్నిసలోచనుం డిడెడు నా • కిష్టార్థసామ్రాజ్యముల్. 849

ఉ. ఈ నుడి నిశ్చితంబనుచు • నెంచుము నీ మదిలో నొకించు కీ
శానుని సర్వదివ్యగణ•శాసను నిందరొనర్చి తీయెడన్
గానక వేదపుంజములఁ • గానక నార్షపథంబుఁ గన్నులన్
గానక శార్వవైభవముఁ • గల్లరి యల్లరి మాని విన్మికన్. 350

క. పశుపతినుడి నవుదును నే,ను శచీపతి పురువునేన•నోకహమును నేన్
పశుపతి భిన్నోక్తికి నా, వశమగు త్రైలోక్యలక్ష్మిఁ • బాయుదు నవుడే.

క. హరచరణనళినసేవా,నిరతి యమరు పుల్కసునిజ • నిన్ బడయుదునా
హరుభక్తినిఁ గొనని పురం,దరు జన్మముఁ గాని యెవుడు • దాల్పను వినుమా!

క. చాలున్ జాలును వేఱగు, నాలాపము లొందనేల • యన్యకథల నే
వేళను క్షణార్ధమేనియుఁ, గాలహరుని భజనవిడక • గడపు జనునకున్. 354

క. ఒకదిన మర్ధదినము నే, నొకఁడు ముహూర్తంబు నేని • నొకక్షణమేన్న
మ్మకమైన భక్తి యొనరదు, సకలేశు ననుగ్రహంబు • సమకూరని చోన్. 355

క. కృమి నేనియు లేక పతం,గము నేనియు నట్లు కాక • కదు నేవపు శ్వా
నము నేని యగుదు శివునుడి, నమరప్రాభవము నొల్ల • నన్యుల నుడులన్. 356

ఉ. నాకము గాని నీయమర•నాయకపీఠము గాని యల్లనా
ళీకభవాధిపత్యమును • లేక నిరంజనమాపదంబుగా
నీ కర మొప్పఁ గోర్కుల న•నేకములన్ విడనాడి పేర్మిమై
శ్రీకరుణాళుఁడౌ శివుని • సేవకవృత్తిని గోరెదన్ జుమీ. 357

క. ఎంతవఱ కిందురేఖా, కాంతజటాజూటు • డద్రికన్యాచేతః
కాంతుఁడు మెచ్చఁడొ యంతకుఁ, గాంతు జరామరణజన్మ•ఘనదుఃఖములన్.

చ. రవిశశిపావకగ్రహవి•రాజితదీప్తులఁ గప్పు దీప్తివై
భవముల మించువాని నిర•పాయమహామహిమంబువాని నీ
భువనకదంబసారమయి • పొల్చెడు నొక్కని రుద్రు నాద్యు ను
ద్భవనిధనంబులన్ గనని • బల్లిదుఁ గొల్వక శాంతి యబ్బునే? 359

క. నాదోసంబులచే నిఁక, నేదేనియు జనిని మరల • నేనెత్తినయం
దేనుత మహేశు. దక్షయ,మై దైవాత్మను ప్రపత్తి • నాదగునగు మన్. 360

వ. అని యిట్లు తన్ను లెక్కసేయక యుక్కుమిగిలి ధిక్కరించుచున్న యమ్మునిఁ
కుమారుఁగాంచి కినుకమించి నముచిసూదనుం డిట్లనియె. 861

క. చల్లని మెల్లని నానుడు, లుల్లంబునఁ దలఁచి వరము • లొందఁ గిటుల బల్
ద్రుళ్ళి నను గడ్డిపరకగఁ, బిల్లఁడ! నూచెదవె నీదు • పెంపెదా కసెదగా.

క. ఎవ్వం డా రుద్రుఁడు? వర, మెవ్వనిచే గొనఁదలంచి? • తెచ్చట నుండున్!
దవ్వొకొ? దాపొకొ? దాఁపక, చివ్వనఁ జెపుమన్న నతఁడు • చెలఁగుచు ననియెన్.

— * కృతకేంద్రున కుపమన్యుఁడు శివునిఁ గుఱించి చెప్పుట * —

ఉ. ఎవ్విభునిన్ బదార్థముగ • నెంతురు లేదనుచుందు రట్టులే
యెవ్వనిఁ గంటిమంచు మఱి • యెప్పుడు గన్గొనమంచు నెంతురో
యెవ్వని నొక్కనిన్ భువి న•నేకునిగాఁగఁ దలంచుచుందురో
యవ్విభుఁ డీశ్వరుం డతఁడె • యభ్యుదయంబు లొసంగు నాకిఁకన్. 864

ఉ. ఎవ్వఁడు మోహసంతమస • మెల్లను బాఁపఁగఁజేయు జ్యోతియై
నెవ్వని రూపెఱింగి మును • లెప్పుడు దుఃఖము లొందఁబోవ రిం
కెవ్వని జ్ఞానవైభవము • లెంచఁగరాకయె మించియుండునో
యవ్విభుఁ డవ్యయుండు విబు•ధాధిప! నాకిడు మేటిభద్రముల్. 865

ఉ. ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల • నేపున భావనచేసి మించెనో
యెవ్వఁడు సర్వదేశముల • నేకవిధంబుగ నిండియుండెనో
యెవ్వఁడు సర్వవైభవము • లీయఁగఁజాలునొ భక్తకోటికెం
దవ్వనజోదరాదిజన•నావహుఁ డీశ్వరుఁ డిచ్చు నిష్టముల్. 866

చ. అవని జలంబు లగ్గి యని•లాంబరముల్ బదియింద్రియంబులున్
సువిహితముల్ దదర్థములు • శుద్ధమనంబును బుద్ధ్యహంకృతుల్
శివునిగఁ దత్త్వవేదులు వ•చింతురు నిన్నును నన్ను దృశ్య మీ
వివిధచరాచరావళిని•వృత్రహరా! హరుఁగాఁగ నెంచుమా! 867

ఉ. యోగులు సాంఖ్యవాదులును • యుక్తిగఁగొల్తురు లెక్కసేతురే
యోగివరేణ్య తేజమును • నొప్పఁగ దిక్కులు కాల మర్కతే
జోగరిమల్ గ్రహంబులును • శోభిలుతారలు రాశు లేమహా
భాగుఁడొ యాతఁడే యరయ • పాలకపాలకుఁ డెందువాసవా! 868

గీ. ఊర్ధ్వరేతస్కుఁడై యుండి • యుమ నిద నెవ్వఁ, డర్ధతనువున ధరియించి • యలరు నెవఁడు
చెఱకువిల్తుం డెవనిచేతఁ • జేటువడియె, నాతఁడే విను విశ్వక • ల్యాణమూర్తి.

గీ. ఎవనియైశ్వర మసమాన • మెవఁడు భూత
తతులతోఁ గ్రీడసేయు ని • తాంత మెవని
గణము లతులబలైశ్వర్య • ఘనము లగుచు
దర్పమున మించు రుద్రుఁ డా • తండె యరయు. 370

క. వసువుల ధరించు నెవ్వఁడు, పసఁదగు నోషధుల కెవఁడు • ప్రభుఁడగు యోగీ
ద్విసరములు జ్ఞానకలత్రిద,శసమితి కర్మగతి నెవని • సంసేవించున్. 371

గీ. వినుము క్షర మక్షరంబున • విద్యవిద్య
ధర్మమును నధర్మమును గృ • తం బకృతము
నెవనిచే నేర్పడు నతండె • యెఱుఁగు సర్వ
కారణముగాఁగ శక్రి! ని • క్కంబుగాఁగ. 372

గీ. తల్లిచేతను విని మది • నెల్ల లాఁతి, వేల్పులను నిచ్చగింపక • వీడినాఁడ
వీరలిచ్చెడు వరముల • వేఁడికొనుట, "కొఱవితోడుతఁదలఁగోఁకి • కొనుట" గాదె?

క. పిడివాద మేల దడవెదు, వెడలుము ఘోషను దొఱఁగి • వృత్రహరా! నీ
వెడఁగుబిభీషికలకు నే, జడియుదునని తలఁప కెపుడు • స్వాంతములోనన్.

క. హరియును విరించి నీవును, సుర లసురులు సర్వసిద్ధ • చూడామణు లా
హరు నేఁ బరమునిగాఁ జెపు,దురు నిరతం బతనికన్న • దొడ్డయుఁ గలఁడే!

క. లాఁతుల హేతువులను పురుహూతా! నుడువంగ నేల ! • యుత్సుకమతి నా
భూతేశ్వరలింగంబును, నాతురులై కొల్తు రరయ • మఖిల సువర్వుల్.

క. మఱి యిఁక నొక్కనిలింగము, ధరలో నెవఁడేనిఁ గొలువఁ • దలఁచినటులె నీ
వెఱుఁగుదువె? చెప్పు మెపుడేన్, జిరకాలముక్రింద వినినఁ • జిత్తంబలరన్.

క. ఎవ్వని లింగము బ్రహ్మయు, నవ్వనరుహనయనుఁ డీవు • నఖిలసురలు మేల్
నివ్వటిలఁ బూజసేతురొ, యవ్విభుఁ డధికుండుగాఁడె • యరయు మనమునన్.

క. లేరు ప్రజలు పద్మాంకులు, లేరెట్టఁ జక్రాంకజనులు • లేరట వజ్ర
శ్రీరచితాంకులు జగమున, నారయు లింగాంకులును భ • గాంకలు సర్వుల్.

క. విను శక్తిచేతఁ బ్రాలఁతులు, కనఁగ భగాంకలు మహేశ। ఘనతరలింగం
బునఁబురుషులు లింగాంకులు, ననుపుగ గురుశోంకఁబకుమ। వరము వె మఘవా!

క. ఇప్పగిది శాంకరవ్రజ, సెప్పుడు గనుచుండియును శి। వేతరు నెవఁడేన్
జెప్పినచోఁ గారణమని, యొప్పుదురే? యట్టి దుర్జ। నోక్తుల విజ్ఞుల్. 381

క. ఈశ్వరుఁడే పుంలింగం, బీశ్వరి స్త్రీలింగ మెందు । నిరువురచే నీ
విశ్వము వ్యాప్తంబగుచు న,నశ్వరముగఁ దేజరిల్లు । నాదిత్యపతీ! 382

ఉ. కావున దేవరాజ! యిఁకఁ । గర్జము మానినపల్కుఁ బల్కఁబో
కీవిపు డేగు ముందు మిట । నిష్టముచొప్పున నేను శ్రీమహా
దేవుని గొల్తు నాతఁ డిడు । దివ్యవరంబును లేక శాపమేన్
దేవురుగొట్టునై యితర । దేవుల వేడను గాంక్షితంబులన్. 383

మ. అనుడున్ మానక కిన్క నేదొ నుడి జం। భారాతి వల్కంగఁబోఁ
గని యమ్మౌనికుమారుఁ డీకుటిలుఁ డిం। కన్ బోవఁ డెబ్బంగి నీ
తనిఁ దప్పించుకొనంగఁజాలుదును భ। క్తప్రీతుఁడౌ శర్వుఁ డిం
కను నాపైనిఁ బ్రసాదమున్ సలుపఁ డీ । కష్టంబు నెట్లోర్చెదన్. 384

— * ఉపమన్యుని మెచ్చి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట * —

క. అని యంత నఘోరాస్త్రము, మనమున యోజించుచుండ । మంజుళభేరీ
ధ్వనులును కాహళమురజ, ధ్వనులును వినవచ్చె దదలు। ధవళంబయ్యెన్. 385

వ. వెలుంగుపడి దిక్కులు నూచుచున్నంత నైరావతగజంబుతో నాఖండలుం
డదృశ్యుండై యచ్చోట. 386

సీ. హంసరౌప్యేందుకుం। దారవిందబిసాళి, యవ్వాడు ధవళవ। ర్ణంబుతోడ
వజ్రిసారములు సు। వర్ణపరిభములు దీ, క్ష్ణంబులై మించు శృం। గములతోడ
విపులతరస్కంధ । విలసితంబును సురూ, పంబై యలరు నూపు। రంబుతోడ
రంగారు బంగారు । రామణీయకతఁ జె, న్నారెడు తొడవుల । తీరుతోడ

గీ. మహితమధుపింగళాక్షి యు। గ్మంబుతోడ
లీలఁ గ్రాలెడు మేల్ గంగ। డోలుతోడ
యింబుమీఱిన కృష్ణపు। చ్ఛంబుతోడఁ
దనరు వృషభేంద్రమును ముని। తనయుఁడు గనె. 387

వ. అనంతరంబున

సీ. ఆహిమగిరిఁబోలి • నట్టి వృషంబెక్కి, యుమతోడ మురియుచు • నున్నవానిఁ
బున్నమచందురుఁ • బోలి తాఁజల్లని, వెన్నెలగురియుచు • వెలయువాని
వేయిసూర్యులఁబోలి • విశ్వంబులెల్లను, గాంతుల నిండారఁ • గప్పువానిఁ
బ్రళయానలము భంగిఁ • బటుతర తేజంబు, లొక్కుమ్మడిగఁ గుప్పు • చున్నవాని

గీ. శివునిఁ బొడఁగాంచి యుద్విగ్న • చిత్తమునను
మరల నిదియేమొ యని యను • మాన మొంది
యంతనే సౌమ్యుఁడై విధూ • మాగ్ని పోల్కి
మెఱయు గౌరీశ్వరుని గాంచె • హరుసమునను. 388

ఉ. తెల్లని యంబరంబులును • దెల్లని బూదియుఁ దెల్లగందమున్
దెల్లని పుష్పహారములు • దెల్లని జందెము దెల్లనౌ నగల్
దెల్లనిదా ధ్వజంబు గదుఁ • దెల్లనిదా యెడ లష్టబాహువుల్
నల్లని కంఠమున్ ద్రినయ • నంబులు రంజిలు శర్వుఁ గన్గొనెన్. 389

సీ. పల్లజడలలోనఁ • బద్మకోరకమట్లు, బాలేందు శకలంబు • పరిఢవిల్ల
త్రేతాగ్నులట్లు దే • దీప్యమానములైన, మూడునేత్రములు వి • స్ఫూర్తిఁబొదల
బంగారురంగారు • పద్మహారంబులు, వసుధకెల్లను సౌర • భంబు నొసఁగ
తకధోంధిమింధిమి • ధంధణా యనుచు మ, స్తమున గంగమ్మ నృ • త్తంబుసలుపఁ

గీ. దనకు సరిదూఁగు బల మొప్పి • దట్టులైన
యనుచర శ్రేష్ఠు లెల్లెడ • ననుసరింప
మూర్తిమంతంబులగు నస్త్ర • ములును గొలువ
నెదురఁ గన్పడె మునికి స • ర్వేశ్వరుండు. 390

సీ. ఇంద్రాయుధము డాలు • సీసడించు పినాక, మనియెడు సప్తశీ • ర్షాహిధనువు
అఱనిముసములోన • నఖలజగములకు, సున్నఁజుట్టించు పా • శుపతమస్త్ర
మవని నెల్లను రజం • బగునట్టు లొనరింపఁ, జాలినయట్టి త్రి • శూలవరము
భార్గవునకొసంగి • పార్థివనిధనంబుఁ, బలుమఱు గూర్చిన • పరశురాజ

గీ. మితరసాధనములును న • నేకవిధము
లగుచు నష్టాదశభుజంబు • లందు నమర

దిక్కరులతోఁగు మాన్పించు • దివ్యడమరు
శార్ఘటులుమ్రోఁయఁ గన్పడె • హరుఁడు మునికి. 891

మ. కడిపద్రిక్కర బరమేష్ఠి హంసముపయిన్ • గూర్చుండి సేవింపఁగా
నెడమన్ బన్నగవైరి నెక్కొని హృషీ•కేశుండునుర్ గొల్వఁగా
నడుమన్ శ్రీజగదంబ కట్టెదుర ఘం•టాకర్ణులన్ దాల్చి స్కం
దుఁడు నెమ్మిన్ భజియింప దంతిముఖుఁడున్•వోడ్తోడ రాణింపఁగా. 892

క. రెండవ శంకరుఁ డనఁగా, నిండగుసిరిఁ దనరునంది • నేరుపుమీఱన్
మెండగు త్రిశూలమును గొని, దండిగ నలుగడలఁ గనుచుఁ•దాఁ జరియింపన్.

మ. అల స్వాయంభువముఖ్యులౌ మనువు లా•యంభోజజన్మాదులున్
విలసన్మౌనివతంసులౌ భృగుముఖుల్ • వృత్రాసురఘ్నాది ది
వ్యులు భూతప్రమథాఁళిమాతృకలునున్ • భూతేశ్వరున్ జుట్టి పె
క్కులు స్తోత్రంబు లొనర్చుచుండిరి కడున్•గోలాహలంబొప్పఁగా. 894

క. హరి యగ్రసామఋక్కులఁ, బరమేష్ఠిరథంతరమునఁ•బాకారి మహో
త్తరశతరుద్రీయంబున, హరునిఁ స్తుతిఁ జేయుచుండి•రవ్యగ్రమతిన్. 895

క. పరిధిస్థార్కునివలె ని,ర్జరమధ్య వెలుంగు సాంబ•శంకరుఁ గని సం
బరమొంది మునితనూజుఁడు, ధరఁ జాఁగిలఁబడి యొనర్చె • స్తవ మిప్పగిదిన్.

—* ఉపమన్యుఁడు శివుని స్తుతించుట *—

సీ. దేవదేవ! మహాను•భావ! యవిజ్ఞేయ,విగ్రహ! దేవేంద్ర•వేషధారి!
ఆదిత్యలోచన! • ఆదిత్యవక్త్ర! యా,దిత్యబింబగత యా•దిత్యవర్ణ!
నారీనరశరీర! • నాగహారగ్రీవ!, సర్వార్తిభంజన! • సాంఖ్యగమ్య!
యోగివూజిత! యచిం•త్యోదంతదుర్గమ!, సర్వవర్ణోజ్జ్వల! • సౌమ్యమూర్తి!

తే. కృష్ణపింగళ! సోమ! యగ్నిముఖనేత్ర!
చంద్రసాహస్రలోచన! • సౌమ్యవదన!
చారుమణిమయమకుట! కే•యూరధారి!
వందనము లొనరించెద • వరద! నీకు. 897

క. లోకోత్పత్తి స్థితివిల,యాకర! కందర్పదర్ప • హర! కాలహరా!
నాకారిపురహరా! నా,ళీకోద్భవ శీర్షహర! గొ•లిచెద మది నినున్. 898

కవిరాజ విరాజితము } పవనరయోన్నతి భాసుర! భూరిపరి భంజనరూపవి భాస్వర! చి
ద్భవన! చిదాత్మక! పాలితవిష్టప! భక్తజనార్తివి భంగకరా!
భవ! కరుణాకర! పాలక! యంధక భంజక! దుర్భవ భంజక! శ్రీ
శివ శివ శంకర! శ్రీకర! జోతలఁ జేసెదఁ బ్రేముడిఁ జేకొనుమా!

సీ. సురలయెడను నీ వజుఁడవు రుద్రుల నీలలోహితుండవు నీవ లోలహృదయ!
ఆదిత్యులందుఁ బాంద్మాక్షుండ వగు దీవు, వసువులయందుఁ బావకుఁడ వీవు
అలమరుత్తుల హరిహాయుఁడవు జక్కల,యందుఁ గుబేరుండ వయ్య నీవు
సాంఖ్యమునన్ బురుషప్రతీతుండవు నఖలభూతములందు నాత్మ వీవు

గీ. గ్రిహసముచ్చయమందు భాస్కరుఁడ వీవు
ఋషివితానమున వశిష్ఠ ఋషివి నీవు
చుక్కలందును జాబిల్లి వక్కడలులఁ
ఖాలకడలివి లోకైక పాలమూర్తి! 400

ఉ. కొండలలోన మేరువువు గొప్పగుయోగుల శంకరుండ వీ
వండజరాజియందు వినతాత్మజమూర్తివి పాములం దనం
తుండవు గ్రామ్యజంతుతతి దొడ్డ వృషంబవు వర్ణకోటి వి
ప్రుండవు బావలందునను పొల్చెద వీశ్వర! దీక్షితుండవై. 401

క. శ్రుతులందు సామవేదమ, వతులయజుర్మంత్రితతుల హావణించులస
చ్ఛతరుద్రీయంబవు పితృ,తతి వైవస్వతుఁడ వీవు దాక్షిణ్యనిధీ! 402

క. వనమృగముల సింగమవై, యనువగు నాశ్రమములన్ గృహస్థాశ్రమివై
ఘనగతులన్ మోక్షమవై, యనిశము రాణించుచుందు వసదృశతేజా! 403

మ. పరమేష్ఠి న్నిజదక్షిణాంగమున విశ్వస్రష్టఁబుట్టించి శ్రీ
ధరు వామాంగమునన్ జగస్థితికి సంధానించి యాపై నెదన్
హరణంబున్ బొనరింప రుద్రునటులే యావిర్భవింపంగఁ జే
సి రహిన్ జిత్రముఁ జూచుచుందువు జగత్సేవ్యా! కృపాంభోనిధీ! 404

చ. ఎఱుఁగక నీమహేంద్రితను వెగ్గులువల్కితి మ్రొక్కకుంటి నీ
చరణసరోరుహంబులకుఁ జక్కగఁ బాద్యము నీయనైతి నా
దరమున మత్కృతంబు దురితంబు నడంపు క్షమింపుమింపునన్
వరద! కృపాకరా! ప్రణతవత్సల! భక్తుఁడ జోతచేసెదన్. 405

క. అని యడుగులపైఁ బ్రాలిన, ముని తనయుని గ్రుచ్చియెత్తి • మోదమున శిర
మ్మునఁ జేయిడి మృదుమధురవ, చనములతో నిట్టులనియె • సాంత్వన మొప్పన్.

చ. మది ముద మొందినాఁడ నుప • మన్యుమునీశ్వర! భక్తవర్య! నీ
కుదురగు భక్తిఁ గన్గొనఁగ • గొప్పగ నిట్లు పరీక్షచేసితిన్
జెదరదు నీకు భక్తి యిఁక • జెందుము సిద్ధులఁ గోరుకొమ్ము నీ
విదియదియంచుఁ గొంకక య • భీష్టవరంబుల నిత్తు వేడుకన్. 407

వ. అనునంత నుపమన్యుండు

ఉ. ఇప్పుడె పుట్టినాఁడ జగ • దీశ్వర! జన్మ ఫలంబు నొందె నీ
గొప్పసురల్ మునుల్ ఋషులు • గోరి భజించిననైన దర్శనం
బెవ్వఁ డొసంగనట్టి పర • మేశుఁడ విట్టులు దర్శనంబు నా
కిప్పు డొసంగి యాదరము • నిచ్చితి వింతకు నెక్కుడున్నదే. 408

గీ. వరమునకు నేను దగియున్న • వరద! నీదు
భక్తి నిడు మఖలజ్ఞత్వ • భాగ్య మిమ్ము
బంధువులతోడ క్షీరాన్న • భక్షణంబు
నొసఁగు మాయాశ్రమమున నీ • వుండు మెపుడు. 409

— * శివుఁడు ఉపమన్యునకు వరంబు లిచ్చుట * —

వ. అనుటయు మహేశ్వరుండు

సీ. ముదిమి దెవుల్ మృతి • మున్నగునవి లేక, నిత్యయౌవనముతో • నెగడుచుండు
యశము తేజమును ది • వ్యజ్ఞానమును జెంది, ఋషులందుఁ బెంపావ • హిల్లఁ దనరు
మాచారమును గుణా • ఢ్యతయు సర్వజ్ఞత, ప్రియదర్శనత్వంబు • పెంపుఁ జెందు
మమృతసంయుతము క్షీ • రాన్నంబుఁ గుడువఁగ, పాలసంద్రంబు నీ • వద్దనుండు

గీ. బంధువులతోడఁ బుడమిఁ గ • ల్పంబు మెలఁగి, నన్ను జేరఁగ వత్తు వా • నందమునను
అక్షయంబగు నీవంశ • మలరుచుండు రిల, బందుగులు నీకు నాయందు • భక్తి యమరు.

క. నీయాశ్రమమున లింగము, నై యుండెద నెల్లకాల • మర్థిఁ దలఁపఁగా
నీయెడ నే దర్శనమును, జేయుదు నీకెప్డు మేలు • చేకుఱుఁ బుత్రా! 411

క. పెంతువు నాభక్తిని గా, వింతువు కృష్ణాదులకు భు • విన్ సుదీక్షన్
మింతువు సర్వోన్నతి బో, ధింతువు పాశుపతతత్త్వ • దివ్యధరిమున్. 412

గీ. అనినుడివి పాదుకద్వయిఁనమ్మునీంద్రు, నకునొసఁగి ముద్దుచేసి పినాకధరుఁడు
సూర్యకోటిసమప్రభాశోభితుండు, తనదుగణములతోడ నంతర్హితుండె 413

వ. అంత మునీశ్వరుం డత్యంతసంతుష్టుండై వ్రతసమాప్తిఁ బొనరించి దివ్యతేజస్వియై తత్క్షణంబు తన యాశ్రమంబుఁజేరి నిజజననీపాదారవిందంబులకుఁ బునఃపునర్వందనంబు లొనరించి శివప్రసాదం బాద్యంతంబుఁ దెలిపిన నామహాసాధ్వియు నమితానందంబునొంది కుమారు నభినందించె. శివానుగ్రహంబున నవ్వారల కఖండధనధాన్యసమృద్ధియు క్షీరసాగరప్రాప్తియుఁ గలుగ బంధుజాలంబుతో నిత్యంబు క్షీరాన్నభక్షణం బొనరించుచు నీశ్వరు సేవించుచు సుఖం బుండి రీ పావనచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన విని నవ్వారలు మనీషితార్థంబు లొందుదు రిఁకఁ గిరాతేశ్వరలీల నెఱింగింతు వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 414

—* కి రా తే శ్వ ర లీ ల *—

(అర్జునాస్త్రప్రాప్తికథ)

ఉ. కౌరవనాథుఁడా శకుని • కైతవమొప్పిన జూదమందు బల్
ధీరులు శూరులై కడిఁది • తేజుల మించిన పాండవేయులన్
నేరిమి గెల్చి వారిసిరి • నెట్టనఁజేకొనెఁ జేసికొన్న య
త్తీరువుఁబట్టి కానలకు • దీనత నేగిరి పాండునందనుల్. 415

—* శ్రీకృష్ణుఁడు పాండవులయొద్దకుఁ వచ్చుట *—

ఉ. వారినిఁ జూడఁగా నటకు • వారిజలోచనుఁడైన శౌరి బల్
పేరెముతోడ వచ్చి కని • బిట్టుగ దుఃఖలుచున్న ద్రోవదిన్
ధీరులెయయ్యుఁ బెన్వఁగలఁ • దేఁకువమాలిన పాండుపుత్త్రులఁ
జేరిమి నూరడించి కడుఁ • బెంపును నింపును గూర్చుచుండుడున్. 416

ఆ. ధర్మతనయుఁ డనియెఁ • దామరసాక్ష! యె
ట్లేని యిడుమ లోర్చి • యీ సమయముఁ
దీర్చువార మవలఁ • దెరు వేది గురు భీష్మ
కర్ణ ద్రోణసుతులఁ • గడచుటకును. 417

క. రారాజు దుస్ససేనుఁడు, వారల తమ్ములును సింధుపతియును గడు దు
ర్వారబలదర్పయుతు లిఁక, వీరల నడఁచఁ జయము • వీలగు నెట్టుల్. 418

చ. మఱియును రాజసూయమున • మారుతితోడను గ్రీడితోడనున్
బరిభవమొందినట్టి జన•పాలురు మత్సరమొంది యుద్ధతిన్
గురుపతిఁజేరి మీఱి మముఁ • గూల్పఁదలంచుచు నున్నవారు దు
ర్భరమగు వీరినందఱ దు•రంబున నోర్వఁగఁ బద్మలోచనా! 419

ఉ. ఏది యుపాయ మిందు మము • నెట్టుల సాఁకఁదలంతు వయ్య! దా
మోదర! నీవకాక మఱి • యొక్కఁడు గల్గునె మాకు దిక్కు? నీ
వాదటఁ జిత్తమందుఁ గడు • నారసి మేలగునట్టి మార్గమున్
గాదిలి ప్రేమఁ దెల్పు మది • గాటపుపూన్కి నొనర్తు మిత్తఱిన్. 440

క. అనిన వనజాక్షుఁ డారసి, యనియెను ధర్మజునితోడ • ననఘచరిత్రా!
మునివరుఁ డుపమన్యుని కా,ననమున నే శివునిఁ గొలిచి • శక్తులు గొంటిన్.

చ. అభవుఁడు సంశ్రితార్తిహరుఁ • డద్భుతశౌర్యధురంధరుం డన
ద్విభవహరుండు మీరిఁకను • విశ్వవిమోహనధీరుఁడైన య
వ్విభుని భజించి చేకొనుఁడు • వెగ్గలమొప్ప సమస్త సంపదల్
రభసములేని మార్గ మిది • రాజలలామ! తలంచి చూడుమా! 423

గీ. పరమశివుని కృపోన్నతిఁ • బడసి యేను
గడుబిరుదులైన రిపుల ను•క్కఱ వధించి
నాఁడఁ గల్యాణములఁ జెంది•నాఁడ సుతుల
వరమతులఁ గాంచినాఁడ నృ•పాలతిలక! 428

— * వ్యాసమహాముని పాండవులయొద్దకు వచ్చుట * —

క. అనిచెప్పి వనజనేత్రుఁడు, చనియెను ద్వారకకు నంత • సన్మునినాథుం
డనఘుఁడు కృష్ణద్వైపా,యనుఁడు ఘనుం డరుగుదెంచె • నవ్వారిఁ గనన్.

ఉ. వచ్చిన మౌనిఁ గన్గొని నృ•పాలురు చాల ముదంబుఁజెంది మేల్
హెచ్చినభక్తి నర్చనల • నెంతయుఁజేసి సుయోధనుండు బల్
మచ్చరమొప్పఁగాఁ గడిఁది • మాయపుజూదముఁ బన్ని గెల్చి రా
లచ్చినిఁజెంది కాన కిటు•లన్ దముఁబంచుటఁ జెప్పి రార్తులై. 425

క. మఱియున్ బాంచాలియుఁ దన, పరిభవమును దుస్ససేను•పశుకృత్యమునున్
గురుపతియవినీతియు దు,ర్భర వేదనఁ జేయు కర్ణు•పరుషోక్తులనుఁ. 416

క. ఎఱుగంగఁ జెప్పి కడు వం,దురుచుండఁగ మానివరుఁడు • ద్రోవదిచింతన్
హరియించుచుఁ బాండవులకుఁ, గరమనురాగమున నోర్పుఁ • గఱపుచుననియెన్.

ఉ. మీరలు చాలఁ గష్టములు • మేకొనినన్ సుకృతార్థులై హితం
బారసి సత్యమున్ దొరఁగ • రభ్యుదయంబగు మీకు నిట్టులే
ధారుణిలోన సజ్జనులు • దద్దయు బాధలవిమోక్షమందునున్
మీఱరు ధర్మవుం దెరువు • మేరను ధీరమనీషులై పారిన్. 428

క. కౌరవులును మీరును నా, కారయఁగా నొక్కభంగి • యైనను ధర్మ
శ్రీ రహిఁ జెందుట మీయెడఁ, గూరిమి కరమలరుచుండు • గుణరత్ననిధుల్!

వ. అనినంత

ఆ. పాండవాగ్రజుండు • పలికె మహాత్మ! నీ, విందురా ముదంబు • జెందె మనము
దీఱిపోయె వగలు • తెఱపిగా నీకమీఁద, సర్వసంపదలు పొ • సంగఁగలవు.

ఉ. దేవర! పావనుండు వసు • దేవసుతుం డల శౌరి యమ్మహా
దేవు భజంచినన్ రిపులఁ • ద్రెళ్ళఁగఁ జేయునటంచు నెక్కుడౌ
శ్రీవిలసిల్లు సంపదలఁ • జెన్నలరారఁగఁ నిచ్చునంచు స
ద్భావముతోడఁ జెప్పి చనె • భర్గుని నెట్లు భజించువారమో? 431

చ. అనిన ఋషీంద్రుఁ డిట్లనియె • నద్దియె సౌఖ్యనిధానమౌ పథం
బనితరతుల్య మా హరు మ • హాత్ముని గూర్చి తపంబొనర్ప నీ
యనుజునిఁ గన్పడిన్ బనుపు • మాతఁడు ధీరుఁడు కార్యసిద్ధి వే
గనె పొనరించి వచ్చెడు నకల్మషచిత్త! యటుల్ పొనర్పుమా! 432

క. మీరిటుల సల్పకున్నను, వైరులఁ జెనకంగ లేరు • వాస్తవ మిది య
క్కౌరవనాథుఁడు పెక్కరు, శూరులసాయమును జెంది • శోభిలుచుండెన్.

చ. అలఁతులఁ బోదురే గురుఁడు • నశ్వథునీతనుజుండు చివ్వలో
నలిగిన వీరి నోర్వఁగల • యాజసికుం డెవఁ డల్లకర్ణుఁడుం
బలియుఁడు ద్రోణజుండు పరి • పంథివిదారణధీరుఁ డట్టివా
రలగెలు పొందువారలె! పురద్విషు సాయములేక పాండవుల్! 434

చ. పరమశివున్ దగన్ గొలువ • భర్గుఁడు పాశుపతాస్త్రరాజ మా
దరమున నీయఁగాఁగలఁడు • దాన నుదగ్రవిరోధికోటులన్

దురమున లెక్కసేయకయె • త్రుంచఁగఁజాలుదు రట్టులౌట శం
కరుని భజింపఁబూనుఁడిఁక • గర్జము నిర్వహింలున్ గుమారకుల్! 435

—* వ్యాసమహాముని యర్జునుని తపస్సొనరింపఁ బొమ్మనుట *—

వ. అర్జునున్ జూచి

చ. చనుమిఁక నింద్రకీలమను • శైలము జహ్నుసుతాతటంబునన్
బొనరు నటన్ వసించి తప•మున్ సలుపంగఁ దలంపు శక్రవి
ద్యను జెపుదున్ మొదల్ దొడరి • దైవతనాయకు నాశ్రయింపుమా
ఘనుఁడిఁక నెట్టివిఘ్నములఁ • గల్గఁగనీక తపంబు సాఁకెడున్. 436

క. అని నొడివిన వివ్వచ్చుండును సమ్మదమొంది నే నటులె సేతుఁ దపం
బనఘా! తపోవిధానంబును నంత నెఱుంగఁజేయు • పొందికమీఱన్. 437

గీ. అనుటయు నతఁడు శక్రవి•ద్యను నొసంగి
పార్థివేశసమర్చనా•పద్ధతియును
దన్మహామంత్రములఁ దెల్పి • తఱలె నంత
నర్జునునిఁ జెందెఁ దేజశ్చ•యంబు లపుడు. 438

వ. అట్లు తేజంబు లొందినమీఁద

ఉ. తక్కిన పాండునందనులు • ద్రౌపదియున్ గడు దివ్యదీప్తులన్
నెక్కొని మించు నర్జునుని • నెట్టనఁ గన్గొని యుబ్బి వైరులన్
జక్కడగింతు మింకఁ గొనఁ•జాలుదు మేమె జయంబు రూఢిగా
నక్కఱకంత దేవుని మ•హేశ్వరుణన్గొని యస్త్రలాభముల్. 439

క. అని సంతసించి యవ్విజయునిఁ బాయుట కాత్మఁ దలఁకు•చుండిన నవ్వా
రినిఁ గని కిరీటి యచిరంబున సిద్ధినిఁ బడసి వత్తు • పొలుపుగ నిటకున్, 440

గీ. సెల వొసఁగుఁడన్నఁ బాండవుల్ • చింతఁదక్కి
పోయి వేగనె వరసిద్ధిఁ • బొంది రమ్మ
నిరి యటుల్ కృష్ణ! శివమగు • నీకుఁ బథము
శంకరుఁడు శంకరుండగు • సంతతమ్ము. 441

—* అర్జునుఁడు తపస్సుకై యింద్రకీలాద్రికిఁ బోవుట *—

వ. అనుటయు నర్జునుం డన్నలగు యుధిష్ఠిర భీముల పదంబులకెఱఁగి కవలఁ గౌఁగి
లించుకొని పాంచాలరాజసుతకు గారవించి పయనంబొనర్చి యుత్తరాభి

ముఖుండై సుశకునంబులఁ బరికించుచు నింద్రకీలాద్రిఁ జేరి యందు గంగాకూలంబున నమరు నశోకవనిఁ బ్రవేశించి యొక స్థలంబు నాశ్రమంబు చేసికొని గురూక్తప్రకారంబుగ నింద్రియంబుల నిగ్రహించి నియతంబుగ గంగావగాహనంబొనర్చి భస్మపుండ్రాంకితతనుండై త్రికాలంబుఁ బార్థివలింగపూజనం బొనర్చుచు శక్రవిద్య ననుష్ఠింపుచు మహేశ్వరున్ గొల్చుచుండె,

— * ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మచారిరూపమున వచ్చి యర్జునుని బరీక్షించుట * —

సీ. అంత శక్రుండు విజయుని యాత్మమును బ
రీక్ష సేయఁగ బ్రహ్మచారియయి డాయ
నర్జునుఁడు తత్పదమ్ముల యందు వ్రాలి
యర్చనము సల్పినంత నాయమరవిభుఁడు, 448

క. తపసేటికి నొనరించెదు, విపులమతీ! యనినఁ గ్రీడి విప్రోత్తమ! నే
రిపులను జయించి మాద్రా,యపు సిరిఁ గొనఁ నెంచి తపసు నర్థినొనర్తున్.

క. అని తెలిపిన నాతఁడును, ఘనతప మొనరించి పుడమిఁ గాంక్షింతురె! ము
క్తినిఁ దక్క యొండు నిట్టుల, వినలే దెవుడేని యనుచు వికవిక నగుచున్.

క. కోరుము మోక్షము రాజ్యముఁ, గోరకు వజ్రంబు నిచ్చి కొందురె కాచం
బారసి యెవ్వండేనియు, ధారుణిలో రాజతిలక! తలఁపు మిది మదిన్. 446

గీ. అనిన ఫల్గునుఁ డనియె ధీరామరేంద్ర!, నీవనిన వచనం బెంతయు నిక్కమైన
పదియునాల్గవయేట నేఁ బగఱగిట్టి, రాజ్య మగ్రజున కొసంగఁ బ్రతినఁ గొంటి.

క. అక్కటతన రాజ్యకాంక్షన్, జిక్కితి నన నతఁ డిదేటి చేష్ట యిపుడు నే
నక్కటతలువాసి మోక్షము, దక్కఁగొనుము గానిచో వృథాయగుఁ దపమున్

గీ. అనిన గినుకొంది విజయుఁడా యగ్రకులునిఁ
గని యనియెఁ బొమ్ము నీకేటి కనవసరపు
జోలి యన మానకతఁడు హెచ్చుగ వచింపఁ
జాలు మాటాడకిఁక విూఁద శాస్త్రియగును. 449

— * ఇంద్రుఁ డర్జునునకు నిజరూపంబుఁ జూపుట * —

క. అనినంత నమ్మహేంద్రుఁడు, తనయునిధీరమతి కాత్మఁ దద్దయు ముదమున్
గొని యంతనె నిజరూపం, బనువుగ ధరియింపఁ గాంచి యర్జునుఁ డంతన్.

క. బిడియపడి యమ్మహేంద్రుని, యడుగులఁబడి యెంతయేని యభినుతిసేయన్
గడు మెచ్చి యనియె నాకే,శుఁడును గుడాకేశుతోడ సొంపుగ నిట్టుల్.

క. వర మడుగు మిచ్చెదను స,త్వరము కుమారా! యనుడు నతం డంత సురే
శ్వర! శాత్రవవిజయము నే,కుఁ జేయుము నాకటన్న గోత్రారియనున్.

ఉ. ద్రోణుఁడు జాహ్నవీసుతుఁడు దోర్బలవిక్రముఁ డల్ల కర్ణుఁడున్
ద్రోణిసుతుండు తావకవిరోధివశంబున నున్నవా రని
ప్రాణపరాక్రముల్ సమరదక్షులు వారల గెల్వ రెట్టి గీ
ర్వాణులు శూలపాణి యగు భర్గుఁ డొకండువినాగ ఫల్గునా! 453

ఉ. కావున నీ వవశ్య మిఁకఁ గవ్వడి! నెవ్వడిఁ గాలకాలునిన్
భావమునందు నెక్కొని తపం బొనరింపు మతండు సత్కృపా
శ్రీవిభవాంతరంగుఁడు విశిష్టుఁడు సర్వజగంబులందు నా
దేవుఁడు నీకొసంగు నిఁక దివ్యము పాశుపతాస్త్రరాజమున్. 454

గీ. దాన నీవిఁక సుకరంబుగా నితాంత, శూరులగు భీష్మముఖ్యుల వీరమణఁచి
ధార్తరాష్ట్రులఁ గడపి భద్రముగ రాజ్య,లక్ష్మిఁ జేకొందు విందు జాలంబు లేదు.

క. ఇఁక నామంత్రంబు జపిం,పకుము పినాకిని సతమ్ము భావములోఁ బా
యక సేవించుచునుండుము, సకలసుఖంబు లొనఁగూడు శర్వునికరుణన్.

క. అని నొడివి యంత సంక్రం,దనుఁడు నిజానుచరులను దనయునకునున్ దో
డొనరించియుంచి క్రమ్మఱఁ, జనియెను స్వస్థానమునకు సమ్మదమొదవన్.

గీ. అర్జునుండప్డు జనకునియాజ్ఞ తీరు, శంకరునిఁ బదిలము చేసి స్వాంతమందు
ఏకపాదమ్మునన్నిల్చి యేకనిష్ఠ, సలిపెఁ బంచాక్షరీమంత్రజపము రహిని.

గీ. అంతఁ గొన్నాళ్లు జరిగినయంతమీఁద, శంకరుఁడు దయన్ జెందిసవ్యసాచి
నించుకపరీక్షఁ జేయఁగ నెంచి యొకకి,రాతరాజాకృతిని జెందిరాణగదుర. 459

—* మూకాసురుఁడు సూకరాకారముతో నర్జునునకుఁ గీడుసేయ వచ్చుట *—

గీ. పలువురు గిరాతులనుగూడి పాండవేయుఁ
దరియుచుండఁగ నొకమూక దైత్యుఁ డప్డు
ధార్తరాష్ట్రుని పేరణఁ దఱిసి సూక
రాకృతిన్ జెంది నర్జును నఁటికమున. 460

క. కడురొదఁ జేయుచు నిటునటు, బుడిబుడిఁ దిరుగుచుఁ గిరీటిఁ • బొదువఁగ నుంకిం
చెడు చెడునిశాటుఁ గనుఁగొని, యెడఁదన్ రోజించె నప్పు • డింద్రజుఁ డిట్టుల్.

క. వీఁ డెవ్వఁడొ రక్కసుఁ డిటఁ, బోడిగ నరుదెంచి నన్నుఁ • బొదువఁగనునటుల్
చూడఁగఁ దోఁచెను మిన్నక, రాఁ డరివర్గంబులోని • రక్కసి యితఁడో. 462

క. పలువురు రక్కసులను నేఁ, బొలియించితి వీఁడు వారి • పొలఁకువ యగునో
ఖలుఁడగు దుర్యోధనునకుఁ, జెలికాఁడై నన్నుఁ బొదువఁ • జేరెనొ యిట్టుల్.

గీ. ఎట్టులైనను నీతం డ • హితుఁడు నిజము, వీనిఁ గనుఁగొనఁ గలఁగెను • మానసంబు
అలరు మిత్రునిఁ జూచిన • నంతరంగ, మరినిఁ గనుఁగొన వ్యాకులం • బై తనర్చు.

గీ. కులము నాచార మెఱిఁగించుఁ • గుడువు నెఱుఁగఁ
జేయు దేహంబు శుభ్రతమును • జెప్పు వచన
మట్లు స్నేహంబు నెఱిఁగించు • నక్షి యెందు
నెందు సందియ మొనర దొ • క్కింత యేని. 465

క. ఆకృతిచేతను నడచే, జోకఁ దనరు చెయిదిచేతఁ • జూపులచేతన్
వాకులచే ముఖకలచే, లోకులు దెలియుదురు మనము • లోని విధంబున్. 466

వ. మఱియు లాఁతులఁ జూచునపుడు లోచనం బుజ్జ్వలంబును సరసంబును వక్రంబు
నారక్తకంబును నై నాల్గువిధంబుల నమరు. 467

గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ ను • జ్జ్వలమయి తగుఁ
గొమరులన్ జూడ సరసమై • కొమరుమిగులుఁ
గామినులఁ జూచినంత వ • క్రిమగుచుండుఁ
బగరఁ గనఁగ నారక్తమై • పరఁగు నక్షి. 468

వ. అట్లు కావున

క. వీనిన్ గనుఁగొనినంతనె, నానేంద్రియరాజి గలఁగె • నాకిఁక వీనిన్
బోనీక పట్టి చంపుటె, యా నుచితపుఁ దెఱఁగు గురుని • యాజ్ఞయు నిటులే.

వ. అని యిట్లు కృతనిశ్చయుండై

గీ. గాండివము లాగి బాణమ్ము • గదియఁ జేయు
చుండె నత్తఱిఁ బురకాస • నుండు నరుని

పైఁగలట్టి కృపన్ మూకవధ నొనర్పఁ
గడఁగి యొనరించె నొకపాటి గర్జనంబు. 470

క. రోదసుల నిండి యా ధ్వని, భేదిల్లఁగఁ జేసె నంతొ బిట్టుగ గిరులన్
మోదమ్మున నర్జునుఁ డా, నాదము విని విస్మయము మనమ్మునఁ గొనియున్.

తే. ఇట్లు గంభీరమగు నాద మీశ్వరుండె, సలిపియుండును నొక్కండు సలుపలేఁడు
శౌరియును బాదరాయణుం డారవీందు, పావకాత్ముని లీలలఁ బలుకలేదె?

క. ఆ శివుఁ గొలిచెడివారికి, లేశంబేనియును సేగి లే దఘకర్మా
వేశంబున నొకయెడ నా, వేశించిన నడఁగిపోవు విశ్వేశుకృపన్. 473

వ. మఱియు నవశ్యభోగ్యంబగు ప్రారబ్ధదుఃఖంబునుగూడ నప్పరమేశ్వరుండు గరు
ణించి యున్మూలనం బొనర్చు. 474

గీ. విసము నమృతంబుఁ జేయును విసముఁ జేయు
నమృతమును నిచ్చతోడ నా యమృతమూర్తి
సర్వమునకు సమర్థుఁడీ చందమెఱిఁగి
కొలిచి సిద్ధులఁ గొందురు కుశలమతులు. 475

గీ. ఇట్టు లనుకొనుచుండఁగ నీశ్వరుండు
దారసిలి యర్జునునిఁ గావ దానవునిప
యిన్ శరంబేసె నంతనె యింద్రసుతుఁడు
కయిదువును జార్చె కపటసూకరముమీఁద. 476

—*కృతకకిరాతార్జును లిరువురు మాయాసూకరముపై బాణంబులేసి చంపుట*—

గీ. శివుని బాణంబు పృష్ఠంబుఁ జెంది నోట, వెలువడి ధరిత్రిఁ జెందెను శ్వేతవాహ
నుని శరమ్మును వక్త్రంబు నుంచి పృష్ఠ, మున వెడలి ప్రక్కఁబడియె నమ్మూర్ఖుఁడీగ

క. సూకరతనువున్ బోవిడి, రాకాసి నిజాకృతిన్ బరాసుండయ్యెన్
నాకచరుల్ సుమవృష్టిఁ బి, నాకిపయిన్ నరునిపై నొనర్చిరి వేడ్కన్. 478

వ. అంత

క. తనయమ్మును గొనిరమ్మని, యనుజీవిని నొకనిఁ బంపె హరుఁ డాతండున్
జనుదెంచె సాయకముఁ గొనఁ, దనబాణముఁ గొనఁగఁ గ్రీడి దరిసె నచటికిన్.

గీ. అచటఁ బడియున్న బాణంబు • హరునియనుచ
రుండు గొనఁబోవగా నర్జు•నుండు వేగ
వాని బెదరించి కొనియెను • బాణ మప్పు
డాతఁ డిట్లనె పదియేటి • యాగడంబు. 480

క. విడువుము శరమ్ము ముని! మా, యొడయని బాణమనుడు విజ•యుడు గడుఁ గినుకన్
వెడగ! యిటు లేల పల్కెదు, విడిచితి నేఁ గాదె నాదు • విశిఖము నివుడే. 481

వ. రేఖారూపంబును మన్నామాంకితము లగు పిచ్ఛంబులను గనుఁగొనరాదే
యనినఁ గానన చరుం డర్జునున కిట్లనియె, 482

ఉ. తాపసవేస మొంది యిటు • దండిగ నంటివి గాని నిక్కమా
తాపసి వీవు గా విటుల • దబ్బరలాడుదు రే! యదైనచో
పాపముగాదొకో యొరుల • వస్తువుకై యిటు ప్రాకులాడఁగా
నీ పస యంతయున్ బొరయు • నీ కిదిదక్క దెఱుంగు రూఢిగాన్. 483

ఉ. ఒంటిగ నున్నవాఁ డనుచు • నూహ యొనర్చితి వీవు నన్ను బల్
దంటలు భిల్లపుంగవు లు•దారులు పెక్కురతోడ నిందె ని
క్కంటకుఁ డాఢ్యుఁడౌ విభుఁడు • చక్కఁ గనుంగొనుచున్నవాఁ డదే
యొంటికొనున్ శరంబు నిడు • మారక వాకొన కిట్టు లెంతయున్. 484

ఉ. నీ కుపకారముల్ సలుప నే•గద మాదొర పూనికతోడ ని
ట్లాకులుఁడై యిటన్ దటిసి • యమ్మునఁ బాణముఁ బుచ్చె వీని నీ
వాకృతమున్ దలంప విటు • లక్కట! నీ కెటు లిష్టసిద్ధియా
వాకున బొంకు మే లిడిన•వానికిఁ గీడు దలంపు మాయురే! 485

ఉ. అమ్మున కాసనొందితివె? • యట్టులనేని మదీయనాథు నీ
యమ్మిడుమంచు నడ్గుము మ•హామహుఁ డాతఁ డొసంగు నిట్టి పె
క్కమ్ములు చాలఁగాఁ దనరు • నాతనిదండ వితండ! వాదముల్
జిమ్ముము తెమ్ము బాణమును • జెడ్డగనం బొడిగట్ట కిమ్ముగా. 486

వ. అనిన వనేచరునిఁ గాంచి సవ్యసాచి మించుటల్కతో మనంబున శివున్ దలంచి
యవ్వాని కిట్లనియె. 487

ఉ. బొంకులు పల్కుచుంటి విటు • పొల్పుగ నీదగు జాతితీరుగా
నింకను నిన్నదిప్పుటకు • నేఁ దలపన్ దగునొక్క రాజనై

మంతుకిరాత! నీదుసరి • మానిసియే యొడయుం డికేల యీ
పెంకెతనమ్ము లమ్మడుగు • పేర్మి నొసంగెద నిచ్చయున్న చో. 488

గీ. అనవుడున్ భిల్లుఁ డిట్లనె • నకట! నీవు, ఋషివిగా విల్లు గోరెదు•రిత్త చావు
నిమ్ముమా యేలువారసాయ•కమ్ము వేగఁ, గానిచోఁ గడుఁ గ్లేశంబుఁ•గందువిపుడె.

క. అనఁ దిరుగఁ బార్థుఁ డనియెను, వనచర! దోర్దర్పమ్ము నీదు • భర్తనతనితో
ననిఁ జేసెద నీతోఁ బెనఁ,గను సింగము చను నె జంబు•కముతోఁ బోరన్.

క. చూచెదవుగాని నావస, వేచని తోర్దర్పమ్ము నీదు • విభునిననఁ గడుఁ
జూచుచుఁ జని వేగంబె వ, నేచరుఁడు హరునకుఁ దెల్పె • నేటుగ నంతన్.

క. విని శంకరుండు సైన్యం,బునుగొని చని క్రీడి కెదురఁ • బొందించి రయం
బున మునుపటి యెఱుకును బం,పెను నర్జును ధైర్య మరయఁ•బేరిమి నతఁడున్.

ఉ. ఏటికిఁ గోల్పడన్ దలఁతు • వీ యటవీస్థలిలోనఁ బ్రాణముల్
మాటికి నీదు సోదరులు • మానిని నీదు కలత్రమున్ గడుఁ
గాటపుదుఃఖ మొందుచును • గాంతురొ నర్తురు నీదు రాకకై
వాటము మీఱ శత్రువుల • పాల్పడు రాజ్యము పాఱఁజూడుమా! 493

వ. అనిన విని యర్జునుండును

గీ. నాదు సోదర్యులును మఱి•నాదుసతియు, శోకమెంతేనిఁ జెంది నొ•చ్చుదురుగాక
నాదు రాజ్యము శత్రుజ•నము కెదక్కఁ, గాక నేనోడుదు నె యెఱు•కునకు నెందు

క. రమ్మను మీ యొడయుని నే,రమ్మను మీ! యిట్టులాడ • రాజులతో ఘో
రమ్మనుమీ! బవరము భా,రమ్మనుమీ! యన్నృతమెపుడు•రహినారసినన్. 495

ఆ. అనిన మరల వాఁడు•హరున కీ వచనముల్, వినిచినంత శివుఁడు•మనమునందు
మెచ్చి పోరుసేయ • మేకొనినిలిచిన, హరునిఁ గుప్పె విజయుఁ•డంపగముల.

క. హరునియనుచరులు సైనిక,వరులు నరుని పైన బాణ•వర్షముఁ బఱుపన్
సరకుగొన కెంత యేనియుఁ, గిరీటి మనమందు హరునిఁ • గీల్కొని వేగన్.

—* మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము *—

సీ. గణవరులకైదువులను దు•న్కఁల నొనర్చి
వాఁడినారసములను న•వ్వారిమీఱ

నేయ నెంతయు నొచ్చి సుం • తెడము చెంది
రుభయు లీశార్జునులు చేయు • చుండి రనిన. 498

వ. అందు

ఉ. శంకరుఁ డాత్మమందు దయఁ • జాలఁగ నొంది కిరీటిపైఁ గడున్
జంకుచు వేయు బాణములు • శక్రసుతుం డిఁక లాగి లాగి బల్
బింకముఁ జూపుచున్ శివుని • బిట్టుగ మోఁదుచునుండె నమ్మల
న్బొంకములేని వీరి దుర • మున్ గనుచుండిరి నింగి దేవతల్. 499

గీ. అంతఁ గొంతవడికి నర్జు • నాశుగములు
నస్త్రములు నెల్ల ఖలమయ్యె • నాత్మకవచ
మును నుడిగె నప్డు కొంకక • ర్జునుఁడు మల్ల
యుద్ధమునకుఁ దొడంగె స • న్నద్ధుఁడగుచు. 500

క. హరుఁడును బాండుసుతుండును, గరమరుదుగ ముష్టియుద్ధ • కౌశలులై బల్
బిరుదొప్పఁ బోరుచుండిరి, హరుసమ్మనఁ జూచుచుండి • రమరులు చదలన్.

గీ. పట్టఁదలతోడఁ బార్థుండు • భర్గు నొంపఁ
బూని శ్రమఁజెందుచుండ న • భూతనాథుఁ
డించుకేని యలయక హా • సించుచున్నఁ
గాంచి లజ్జించి యీశ్వరు • గాఁ దలంచి. 502

—* అర్జునుఁడు మాయాకిరాతుని శివునిగాఁ దెలిసికొని స్తుతించుట *—

చ. తెలిసితినయ్య! నిన్నఖిల • దేవశరణ్య! వరేణ్య నీశ్వరున్
బలుమఱు గృష్ణుఁడున్ గురుఁడు • బన్నుగఁ జెప్పిరి నీ వినోదముల్
దలఁపఁగలేక యిట్లు దురి • తమ్మొనరించితి సైఁపు మిట్టులేన్
గలుషచరిత్రు నన్ బరమ • కారుణికాత్మ! మహాత్మ! యాదృతిన్. 503

గీ. అనినయంత నె శివుఁడు పె • ల్లాదరమున
తనదు రూపంబుఁ జెంద ఫ • ల్గునుఁడు చూచి
మనమునం దక్కజంబొంది • తనదు చెడ్డ
కైపునకు సుంత వనరి వే • గముగ మ్రొక్కి. 504

క. ఎవ్వనిఁ గొలుచుచునుంటినొ, ఎవ్వనికృప నివ్వటిలునొ • యీ భువనము లిం
కెవ్వఁడు సర్వేశ్వరుఁడో, యవ్విభు నేఁ దెలియనైతి • నజ్ఞత బలిమిన్. 506

వ. అనికొని సాష్టాంగపడి శిరమునం దంజలిఁ జేర్చి నిలిచియున్న యమరేంద్ర
నందను గనుఁగొని జగన్నాథుం డిట్లనియె. 507

చ. వగవ కొకింతయేని నృపవల్లభ! నీదగు ధైర్య మారయఁగా
నిగరవు శోధనం బిటుల నే నొనరించితి నీ పరిహారముల్
దగుఁగతి నర్చవోలె నడదన్ దలపోసితి నీదు తప్పు సుం
తగుపడ దింకఁ గోరుము రయమ్మున నీదు మనోరథమ్ములన్. 508

వ. మఱియు నా బాణమ్మునుగూడ నేనె మాటుపఱచి యిట్లు దురంబుఁ బొసఁగించితి
ననుటయు నర్జునుండు తిరుగ నమస్కరించి పరమేశ్వరున కిట్లనియె.

గీ. భక్తవల్లభుఁడవగు నీ భావమునకుఁ, గన్పడు నె నాదు ననుచిత కార్య మభవ!
యిఁకను నీదు గృపాళుత్వ మెంతయేని, వర్ణనీయమగున్ గాదె వరద! నాకు.

క. చదలున రిక్కలఁ బుడమిన్, బొదలెడు రజములను వృష్టిఁ బొసఁగంబడు నా
యుదకకణమ్ముల నీయెడఁ, గుదురగు గుణములను లెక్కఁ గొనశక్యమొకో!

సీ. దేవదేవాయ సుధీగమ్యవిభవాయ, తేజస్స్వరూపాయ తే నమోస్తు
కైలాసవాసాయ ఘనపంచవక్త్రాయ, త్రివిలోచనాస్యాయ తే నమోస్తు.
డమరుకపాలఖడ్గకరాయ యజగవ, త్రిశిఖాఢ్యహస్తాయ తేనమోస్తు
కర్పూరపాండురాంగాయ నాగాజిన, దివ్యచ్ఛరీరాయ తేనమోస్తు

గీ. త్రిపురదైతేయనాశాయ తేనమోస్తు, మానిజననుతచరితాయ తేనమోస్తు
త్రిపథగాయుక్తమస్తాయ తేనమోస్తు, దృఢకిరాతస్వరూపాయ తేనమోస్తు.

క. ఎదియెది జగమునఁ గనఁబడు, నదియది నీ తేజమరయ నఖిలాత్మక! యొ
ప్పొదవఁగఁ బ్రహ్మవుఁడవై, పొదలెదవు త్రిలోకములను బురుషశ్రేష్ఠా!

క. వరమేమిగోరవలె శివ!, యెఱుఁగవె నీవెల్లవారి యింగితముల ము
మ్కరులగు నరులమదము నీ, దరిసెనమునఁ బాయు సిరులఁ దార్పుము దేవా!

—* శివుఁ డర్జునునకుఁ బాశుపతాస్త్ర మిచ్చుట *—

వ. ఇట్లని పార్థుండు భక్తవత్సలుండగు శంకరునియడుగులన్ బడి దోయిలొగ్గియున్న
మహేశ్వరుండు సంతసించి స్వకీయంబును దుర్జయంబు నగు పాశుపతాస్త్రం
బర్జునున కిచ్చి యిట్లనియె. 514

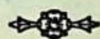
క. నాయస్త్రంబిది దుర్జయ, మీయెడ నిచ్చితిని నీకు • నింద్రతనయ! దు
ర్జేయుఁడవై యలరెద విఁక, నీయభియాతినిచయమును • నిర్జించి రహిన్, 515

వ. మఱియు నీకిష్టబంధువుండైన కృష్ణుండు నాకంతరంగభక్తుం డాత్మభూతుం డా
తనిఁ బ్రేరించి నీకు సాయంబుఁ జేయించెద నాయనుగ్రహంబున నీకు విజయం
బగు నిఁక రాజ్యంబు నిష్కంటకంబుగఁ జెంది ధర్మంబేమఱక నడుపుమని చేసాచి
సవ్యసాచిశిరంబందుంచి గారవించి యంతర్హితుండయ్యె నర్జునుండును నస్త్ర
లాభంబునొంది మురిసి శివుని నుతింపుచు నిజాశ్రమంబుఁ జేరి తనరాకకై
ప్రాణంబునట్లు గాక్షించుచున్న సోదరులకును బాంచాలరాజసుతకును దపో
వృత్తాంతం బాద్యంతం బెఱింగించి శివానుగ్రహంబును నస్త్రప్రాప్తియుం దెలి
పిన వారలెల్లఁ గరంబుమురిసి శివునిఁ బెక్కుతీరులఁ గైవారం బొనర్చి రంత
దివినుండి పుష్పవృష్టి గురిసె నావెంట శ్రీకృష్ణుండరుదెంచి యర్జునునిన్ గాఢా
లింగనం బొనరించి మహేశ్వరానుగ్రహం బెంతయేనియుఁ గొనియాడె నిట్లు
కిరాతేశ్వరలీల మీ కుపన్యసించితి నిద్దాని వినినఁ జదివినవారలకు సర్వార్థం
బులు సేకూరు ననుడు. 516

క. మాధుర్యధుర్యసువచో. • బోధామృతదాన చతుర! బుధజనసేవా
సాధితవిజ్ఞానాసి, చ్ఛేదితశిష్యాఘపాశ! శివభక్తవశా! 517

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లీలాఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

సరా:— ఈ ఖండములో సురేశ్వరలీలలో 302 వ పద్యమున 2 వ పాదములో
'పిష్టము నుందంబునఁజేరిచి తెచ్చి' అను నెడ నట్లు మాని
'పిష్ట ముచితమ్ముగ నీళులఁజేర్చి' అని చదువుకొన వేఁడికోలు.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

యలరంగ నెవ్వఁడు వి•చిత్రముగా వికృతిన్ దొరంగి యా
త్మీయవపుర్మాయతోఁడ జగ•తీవలయాకృతిఁ దాల్చె భోగమో
క్షాయతనంబు లెవ్వనికృ•పాద్యకటాక్షము లే వెలుంగెదఁ
బాయక కాంక్షతొ మ్రొగ్గు లల•పర్వతజావిభుఁ గొల్తు శంకరున్.

మ. కరుణాశోభితవీక్షణంబు స్మితర•గద్వక్త్రపద్మంబు బం
ధురతాపత్రయభంజకంబు హిమరు•ఙ్ముగ్ధార్ధకాంతంబు భా
స్వరసౌఖ్యాకర సచ్చిదాత్మకమునన్ • బ్రాలేయశైలేంద్రజా
పరిరంభోజ్జ్వలమైన యాశతను వా•పాదించుతన్ సౌఖ్యమున్. ౨

క. శ్రీకోటీశ నగావా, స్యాభ్రకాంచచ్ఛివపురాఖ్య •పూస్సంభవ! రా
కాకుముదాప్తజ్యోత్స్నా, శ్రీకరసుయశశ్శోభిరామ! శ్రీలక్ష్మ్యంబా! ౩

వ. అవధరింపుము.

క. శౌనకముఖ్యులు పరమే, శానకథాశ్రవణజనిత • సంతోషభర
శ్రీనిధులై యక్కథకున, కానతులై యిత్తెఱఁగున • నడిగిరి వరుసన్. ౪

క. విన్నారము శివలీలలఁ, గన్నార మనన్యలభ్య • కౌతుక మెదఁ జే
కొన్నార మభవభాగ్యము, మన్నారము దుఃఖతతులు • మరలుటవలనన్. ౫

—*మునులు సూతునితో జ్యోతిర్లింగాది దివ్యలింగంబు లెఱింగింపుమనుట *—

క. హరచరితశ్రవణంబున, మరగినమాచేత మద్దిమాని యలరునే
యురుకీర్తి! చెప్పుమిఁక శాం, కరలింగంబులను వరుసగా లెక్కమరన్. 6

క. జ్యోతిర్లింగములను ద.జ్జాతమహాలింగములను • జక్కఁగఁ దత్సం
భూతియు మా కెఱిఁగింపుము, సూతబుధేంద్రా! నితాంతశుభగుణసాంద్రా!

గీ. ఇవియునుంగాక ప్రుడమిపై • నెన్నియేనిఁ
గలవు శివలింగములు వాని • నెలవులను ద
దీయనామంబులను మాకుఁ • దేటపడఁగఁ
దెలుపుమయ్య! సుధీగేయ • దివ్యచర్య! 8

వ. అనుటయు నక్కథకుండు కరంబుమురిసి యమ్మహామునుల కిట్లనియె. 9

గీ. లోకములమేలుఁగోరి సుశ్లోకులార!, మీర లడిగితి రెంతయు • మేల్మిమీఱ
మీరయింగల చెల్మికల్మిన్ నుడివెద, శంభులింగములవిభూతిసంగ్రహించి.

గీ. లెక్కలేనట్లుగా శివలింగమూర్తు, లవని దైవాఱుచున్నవి • నాకలోక
మందుఁ బాతాళమునఁ బెక్కులట్టివాని, నెల్లఁ దెలియఁగఁ దరముగా • దెవ్వరికిని.

వ. ఐనను నాయెఱింగినయట్లు మీ సాన్నిధ్యంబునఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు. 12

— * సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగంబు లెఱింగింపుట * —

*సీ. సిరిమీఱు సౌరాష్ట్రసీమ సోమేశ్వరుం, డల శ్రీగిరిని మల్లికార్జునుండు
నుజ్జయినీపురి • నున్న మహాకాలుఁ, డోంకారభూమి నొప్పెందు నీశుఁ
డామిహికాచలంబందుఁ గేదారుండు, సరవిఢాకిని భీమశంకరుండు
అవిముక్తమందు విశ్వాధినాథుం డల్ల, గౌతమీతటిఁ ద్ర్యంబకపభుండు

గీ. భవ్యమగు నాచితాభూమి • వైద్యభర్త, దారుకావని నాగేశ • ధీరమూర్తి
సేతువునరామనాథాఖ్యశివుఁడు శ్రీశి,వాలయంబునఘుశ్మేశ్వరాహ్వయుండు.

---

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే—

శ్లో॥ సౌరాష్ట్రే సోమనాథంచ । శ్రీశైలే మల్లికార్జునం । ఉజ్జయిన్యాం మహాకాల । మోంకారే పరమేశ్వరం । కేదారం హిమవత్పృష్ఠే । ఢాకిన్యాం భీమశంకరం । వారణాస్యాంచ విశ్వేశం । త్ర్యంబకం గౌతమీతటే । వైద్యనాథం చితాభూమౌ । నాగేశం దారుకావనే । సేతుబంధేచ రామేశం । ఘుశ్మేశంచ శివాలయే । ద్వాదశైతానినామాని । ప్రాతరుత్థాయయఃపఠేత్ । సర్వపాపవినిర్ముక్తః । సర్వసిద్ధిఫలంలభేత్ ॥

ఉ. ఈ పదిరెండులింగముల • నెవ్వఁడుగాని కడుంబ్రపత్తిమై
నోపికఁజేరి కొల్చు నతఁ • డొందు శుభంబు లిహంబునందు దు
ష్ప్రాపివపు మోక్షలక్ష్మిఁ గొనఁ • జాలుఁ బరంబునఁ సర్వసిద్ధులన్
జేపెడు నివ్వి భక్తులకు • సిద్ధముగా మునివంశరత్నముల్! 14

గీ. లింగములఁ జేరఁబోవఁగా • లేకయున్నఁ
దవిలి లింగాహ్వయంబులఁ • దలఁచుచుండి
రేనియు సకృత్తుగా స్మరియించి రేని
యును శివుం డట్టివారల • కొసఁగు సిరులు. 15

వ. ఇంక నీ జ్యోతిర్లింగములలోఁ దొమ్మిదిలింగంబుల కుపలింగంబులు తజ్జాతం
బులై యొసంగు నవ్వాని వినుండు. 16

— * సూతుఁడు జ్యోతిర్లింగోపలింగంబులను దెల్పుట * —

వ. సోమేశ్వరలింగబున కుపలింగం బంతకేశలింగంబు, వసుమతీసాగరసంయోగం
బున నలరారు, మల్లికార్జునలింగంబున కుపలింగంబు రుద్రేశ్వరలింగంబు,
భృగుకక్షమందు సుఖావహంబై యమరు. మహాకాలలింగజాతంబగు నుపలిం
గంబు దుగ్ధేశలింగంబు, నర్మదాతీరంబునఁ బాపహారంబై ప్రసిద్ధంబై యుండు,
ఓంకారజాతంబగు కర్దమేశలింగంబు బిందుసరంబందు సర్వకామఫలప్రదంబై
యొప్పొందుఁ గేదారేశ్వరజాతంబగు భూతేశలింగంబు యమునాతటంబందు
ద్రష్టలకును బూజకులకును, మహాపాపహరంబై వారువొందు, భీమశంకరసంభూ
తంబగు భీమేశ్వరలింగంబు సహ్యాచలంబందు మహాబలవర్ధక ఖ్యాతిఁగాంచు,
నాగేశ్వర సముద్భూతంబగు భూతేశ్వరలింగంబు మల్లికా సరస్వతీతీరంబున
దర్శనమాత్రంబునఁ బాపహరంబై యుల్లసిల్లు. రామనాథలింగజాతంబగు
సప్తేశ్వరలింగం బఖిలసిద్ధిజనకంబై వెలయు. ఘుశ్మేశలింగజాతంబగు వ్యాఘ్రే
శ్వరలింగం బిహపరసాధకంబై యుండు నీ లింగనవకంబు దర్శనమాత్రంబున
బాపహరంబులై సకలకామఫలప్రదంబులై విరాజిల్లు. 17

శ్రీ కాశి

శా. గంగాతీరమునందుఁ జెన్నలరు • శ్రీకాశీపురం బింపుమీ
రంగా లింగము లందుఁ గోట్లశతముల్ • రాజిల్లు విశ్వేశుఁ డం

దుం గొప్పు నవిముక్తకేశ్వరుఁడు దా॰నున్ *కృత్తివాసేశుఁడున్
బొంగున్ గాంచెదరట్లు వీరిసిరిఁ జూ॰పున్ వృద్ధబాలేశుఁడున్. 18

క. మఱియుఁ దశాశ్వమేధే, శ్వరుఁడున్ గేదారనాథ • శర్వుం డట్లే
యరుదగు నా తిలభాండే, శ్వరుఁడుఁ బొగడొందు వారు॰జగముల నిగులన్.

— *ప్రాచీన దివ్యలింగములు *—

క. గంగా కూపారంబుల, సంగమముల సంగమేశ • శంకరుఁడొప్పున్
రంగొప్పు కౌశికీనది, చెంగట నాగేశ్వరుండు • చెలఁగు సిరులతోఁ. 20

సీ. భక్తులకు నెల్లసిరుల నొప్పాట నొసఁగు, వలఁతిభూతేశ్వరుఁడు కడు॰వాసిఁదనరు
దరిసెనమున నె సిద్ధులఁ॰బార్చు సిద్ధ, నాథలింగము భువిలో న॰నన్యశక్తి. 21

సీ. గండకీతీరమునఁ బశు॰పతిభుండు, ఫల్గునీతీర పూరేశ॰భర్గమూర్తి
తప్తకాతీరవర్తి యు॰దారకీర్తి, యులకుమారేశ్వరుం డఖి॰లార్తిహరుఁడు. 22

సీ. తీర్థరాజంబునందు బ్రి॰హ్మేశ్వరుండు, మాధవేశ్వరియనుగూర్చు॰మంగళముల
వెలసి సాకేతపురి దోస॰ములనుఁ జిమ్మి, యెల్లసుఖములనొసఁగు నా॰గేశ్వరుండు

సీ. సింధుతీర కపాలేశ॰శివుఁడు మఱియు, నెల్లదోసంబులడఁచు • వక్త్రేశ్వరుండు
ధాతపాపేశ్వరుండు నిర్ధూతభవుఁడు, తరమె భీమేశ్వరుని పెంపుఁ॰దలఁప నెవుడు

సీ. చంద్రకాంతిప్రపదుండు శ్రీ॰చంద్రకేశ, విభుఁడు సిద్ధేశ్వరుం డిష్ట॰విత్తదాత
అల్లబిల్వేశ్వరుఁడు మహా॰హర్షకరుఁడు,పురుడు లేక యె చెలువొందు॰ముజ్జగముల

సీ. ఇల దధీచిరణోర్విజ॰పేశ్వరుండు, ఉత్తరపురిదూరేశ్వరుం॰డురుసుఖదుఁడు
పూర్ణయందొప్పఁ బూర్ణేశ॰భోగిభూషుఁ,డాభరద్వాజవిభుఁ గొని॰యాడఁదరమె

క. అంధకుఁ డేచ్చో శివు గ,ర్వాంధుండై చెనకి కూలె • నచ్చో దివిష
ద్గంధర్వులు పాడఁ గృపా,సింధుం డా యంధకేశ॰శివుఁడు వసించున్, 27

సీ. శృంగేశ్వరుండును • సేనేశ్వరుండు గో,పీశ్వరుం డమరు వ॰క్త్రేశ్వరుండు
వైద్యనాథేశుండు • వామేశ్వరుండు కా,మేశ్వరుండును విమ॰లేశ్వరుండు
వ్యాసేశ్వరుండును • భాండేశ్వరుండు ను,కేశేశ్వరుండు భూ॰తేశమూర్తి
శుక్రేశ్వరుండును • సూర్యేశ్వరుండు నా,కేశ్వరుండును సంగ॰మేశ్వరుండు

* ఈ కృత్తివాస శబ్దము మూలములో సంజ్ఞావాచకముగ వాడఁబడినది. కావున నేనట్లే గ్రహించితిని. శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే.
శ్లో॥ కృత్తివాసేశ్వరస్సాక్షాత్ । తత్త్వో వృద్ధబాలకః॥

గీ. అనఘుఁడు సురోచనేశ్వరుం ♦ డా ప్రసిద్ధుఁ, డైన సిద్ధేశ్వరుం డఖిలార్థదుండు
నందికేశవుం జేశు లానందకరులు, అల్ల రామేశకుంభేశు ♦ లార్తిహరులు.

వ. వెండియు సోమేశ్వరుండును శూలటంకేశ్వరుండును మాధవేశ్వరుండును లోకేశ మహాలింగంబును గంగేశుండును వటేశ్వరుండును సర్వపాపహరుండగు వక్రేశ్వరుండును నందీశ్వరుండును విమలేశ్వరుండును గంటకేశ్వరుండును సర్వలోక సుఖావహుండగు శరణేశ్వరుండును గర్దమేశుండును అచలేశ్వరుండు ననంతేశ్వరుండును యోగేశ్వరుండును సప్తేశ్వరుండును భద్రేశ్వరుండును జండీశ్వరుండును సంగమేశ్వరుండును మున్నగు దివ్యలింగంబులు పూర్వదిగ్జాతంబులిఁక దక్షిణదిగ్జాతంబులగు దివ్యలింగంబులను జెప్పెద వినుండు. 29

— ⁕ దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు ⁕ —

క. కాలంజరపర్వతమున, వీలగ ళేశ్వరుఁడు హరుఁడు ♦ నెగడెడు సిరులన్
లీలాలోకనమాత్రమె, కాలుష్యములెల్ల నడఁచి ♦ కాచెడుఁ బ్రజలన్. 30

వ. నర్మదానదీతీరస్థంబు లగు పాషాణంబులన్నియు శివలింగంబులు. వానిలోఁ బ్రధానంబులు వినుండు. ఆర్త్రేశ్వరుండును, బరమేశ్వరుండును, సింహేశ్వరుండును, శర్మేశ్వరుండును, కుమారేశ్వరుండు, పుండరీకేశ్వరుండు, మండపేశ్వరుండు, తీక్ష్ణేశ్వరుండు, దుంధురేశ్వరుండు, శూలేశ్వరుండు, కుంభేశ్వరుండు, కుబేరేశ్వరుండు, సోమేశ్వరుండు, నుంగళేశ్వరుండు, హనుమత్ప్రతిష్టితుండగు మహాకపీశ్వరుండును. బ్రహ్మహత్యాదోషనివారకుం డగు నందికేశ్వరుండును సర్వకామప్రదులై యొసంగుదురు. 31

గీ. చిత్రకూటాద్రి మత్తహ ♦ స్తిప్రభుండు, ఈశివునితూర్పునందుఁ గోటీశలింగ
మలరు గోదావరీసరి♦దపరదిశను, బశుపతీశ్వరుఁ డొప్పెండు ♦ భద్రమూర్తి.

క. గోదావరికిం దక్కిన, మాదిశయం దొప్పమీఱు ♦ నద్రీశ్వరుఁ డా
పాదించు శుభము లననూ, యాదేవికి నతిప్రమునికి ♦ నక్షయ మొనఁగన్. 32

క. పురుషోత్తమపురిదండన్, స్ఫురదురుమహిమాస్పదుండు ♦ భువనేశ్వరుఁడన్
హరుఁడొప్పు నర్బుదాద్రి శి,ఖరమునఁ గోటీశ్వరుండు ♦ గలుషము లడఁచున్.

గీ. వంశధారాతరంగిణీ ♦ ప్రాంతమందు, నమరు ముఖలింగమననొప్పు ♦ నాదిదేవుఁ
డిప్పరమాకులకోనయం♦దొప్పమీఱి, బోయలకుఁగూడ నిచ్చును ♦ ముక్తిసొత్తు.

క. హరుఁడొప్పు రాజరాజే,శ్వరితోడన్ గుఱ్ఱ చేట • శంకరుఁడు రహిం
బరఁగుచుఁ బీఠపురంబునఁ, గరమరుదుగ సిరుల నొసఁగి • కాచున్ బ్రజలన్.

క. ఉండున్ రాజమహేంద్రపు,రిం డాకొని గౌతమీస•రిత్కూలమునన్
ఖండేందుశేఖరుఁడు మా,ర్కండేయశివుండు జగముఁ • గాచుచుఁ గరుణన్.

క. ధవళేశ్వరమునఁ గుంభో,ద్భవమానివరప్రతిష్ఠఁ • బరఁగుచు నిచ్చల్
శివుఁ డల్ల యగస్త్యేశుఁడు, వివిధసుఖంబులను భక్త•వితతి కొసంగున్. 38

క. కుక్షిస్థాఖిలభువనుఁడు, రక్షోదక్షఘ్నుఁ డమర•రాజముకుటుఁ డా
ద్రాక్షారామంబున నిట,లాక్షుఁడు భీమేశ్వరుండు • హవణించు సిరిన్. 39

క. మాణిక్యాంబన నమర,శ్రేణీసేవితచరణకు•శేశయ నిర్ని
ద్రాణపరాక్రమ తద్విభు, రాణి యగుచు మనుచు భక్త•రాజి ననువుగాన్.

గీ. ఇఁకను రామేశ్వరుం డగ•స్త్యేశ్వరుఁడు గ,ణేశ్వరుండును నాభైర•వేశ్వరుండు
నాకులేశ్వరుఁ డనియెడు • నభవలింగ,ములును భీమేశలింగంబు•పొంతనమరు.

క. కుసుమశరారికుమారుం, డసదృశకరుణామయాత్ముఁ • డార్తిహరుఁడు ప
ట్టిసమందు వీరభద్రుఁడు, విసువక భక్తులను గాచు • వేయికనులతో. 42

గీ. గౌతమీశైవలిన్యవా•గ్భాగమందు, వెలయు వేములవాఁడ క•ల్మలకు జాడ
ఇందుఁ దిరముండు రాజరా•జేశ్వరుండు, రాజరాజేశ్వరిన్గూడి • రాణగదుర.

గీ. ఈ స్థలికి నాతిదూరమై • యెసక మెసఁగు,చుండుఁ గాళేశ్వరంబను • నూర్జితస్థ
లంబచట సిద్ధులకుఁ దావ•లంబుగాఁగ, నలరుఁ గాళేశ్వరుండు పు•ణ్యములపండు.

సీ. పరగిడు నేపీటి•వడమర విభుజాడ, కృష్ణవేణి సరోజ • కిసలపాణి
ఆంధ్రమేదినికి నా•యకరత్నమై సిరి, నెసఁగు నేపురవరం • బింపుమీఱి
ఇంద్రకీలాచలం • బేవీటికై నిక, శ్రేణికిఁ గోటయై • చెలువుమీఱు
పతియాజ్ఞనే ప్రోలిఁ • బాలించు జగములఁ, గనకదుర్గాదేవి • కాంతమూర్తి

గీ. అట్టి నగరీవతంసమై•యలరు విజయ, వాటికాక్షేత్రమందలి•పర్వతాగ్ర
శృంగమును జెంది కడిఁది వా•సిం దనర్చు, మల్లికార్జునమూర్తి యా•మ్నాతకీర్తి

క. హేలాపురమందు మహా, కాలుండు జలావహాఖ్య•శ్రప్రభుఁ డొప్పున్
లీలాకల్పితవిష్టప, జాలుఁ డగస్త్యేశుఁ డుండు • జానుగఁ బెడసన్. 46

క. ఈవనిపురిఁ గరుణాంచ, ద్భావుఁ డగ స్త్యేశ్వరుండు • వరఁగును సిరులన్
గావలుల నడఁచి భక్తుల, సేవేళన్ దాటికొండ • యీశ్వరుఁడోమున్. 47

క. విమలోదకకృష్ణాధుని, కమరంగా దక్షిణతటి • నమరావతియం
దమరేశ్వరుండు కరుణో, త్తమ చాముండీశ్వరికి హృ • దయవిభుఁ డుండున్. 48

క. హరుఁడల్ల శ్రీకపోతే, శ్వరుఁ డంబికతోడ జగము • సాఁకుచు నెపుడున్
గరమరుదు పున్నముల కా, కరమా చేజెరలయందుఁ • గాపురముండున్. 49

గీ. ఎల్లమంద యనన్ బరు • గొల్లమంద
లోన నొక మేటికొండపై • లోకనాథుఁ
డుండు కోటీశ్వరుండు మ • హోన్నతుండు
అతనికృప లెక్కసేయంగ • నలవియగునె. 50

క. కవిజనగీతుఁడు మాదల, హవణించును సాగరేశుఁ • డార్యాయుతుఁడై
ధవళపుర మెపుఁడుపాయఁడు; ధవళేశ్వర దేవుఁ డిద్ధ • దర్పము మెఱయన్. 51

గీ. శ్రీగిరికిఁ దూర్పు గవనుగాఁ • జెలువుమీఱి
యలరుఁ ద్రిపురాంతకమను దీ • వ్యన్నగంబు
అందుఁ దిరముండు శ్రీత్రిపు • రాంతకుండు
త్రిపురసుందరితోఁగూడి • తేఁకువెసఁగ. 52

గీ. శ్రీగిరికి దక్షిణంబగు • భాగమందు, శ్రీమహానందికేశ్వర • శివుఁడు వెలయు
నార్యతో భోగమోక్ష శు • భావహుండు, తీర్థమట నవురూపమై • తేజరిల్లు

క. ఓంకారక్షేత్రంబున, నోంకారేశ్వరుఁడు వెలయు • నుదుగనికరుణన్
సంకటము లడఁచు నిచ్చలు, కింకరులకు నెల్లవెల్ల • కీరితి కిరవై. 54

గీ. శ్రీనగమునకుఁ బడమరఁ • గా నలంపు
రం దనరుఁ దుంగభద్రాస • రిత్తటమున
జోగులాంబాసహాయుండు • భోగమోక్ష
కరుఁడు బ్రహ్మేశ్వరుఁడు గడు • గరిమదనర. 55

వ. మఱియు నవబ్రహ్మ లిందుఁ బ్రత్యేకంబుగ శివలింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించుటఁ జేసి
బ్రహ్మేశ్వరలింగంబుతో లింగనవకం బిందు విలసిల్లు. 56

క. ఏలేశ్వర మనఁబడు శ్రీ,శైలంబున కుత్తరమునఁ • జక్కని తీర్థం
బాలించి జనుల మొఱలను, బాలించును సోమనాథ • భర్గుం డందుఁగా. 57

గీ. నిడుదవెల్లిగఁ బరుగిడు • నిడుదవెల్లి, వాఁగు దరిఁజేరి కీర్తి • వాసిమీఱు
నలమహాలింగవిభుఁడు వా • విలిగుబురులు, దేవళముసుట్టిసేవించు • దిటవుమీఱి.

క. పెన్నకుఁ దక్కినమున సొం,పెన్నఁగ నెల్లురినిఁజేరి • యెల్లప్రజకుఁ బా
పెన్నలఁతకలఁతలను జూ,పె న్నయము హరిహరవిభుఁడు • పెంపుదలిర్పన్.

క. శ్రీకాళహస్తివిభుఁ డతి, లోకుఁడు సుశ్లోకుఁ డఖల • లోకార్చితుఁడుగ
వాకులకున్ జేకూరునె?, జోకఁగ నద్దేవుపెంపు • సొంపు నుతింపగ. 60

గీ. వాయులింగమై యచ్చోట • వాసిఁగాంచు
ముక్తిఁజెందిన శ్రీయుఁబా • మును గజంబు
లింగమందైక్యమొందిన • లీలలు గను
పట్టు దీపె చలించు నె • వ్వట్ల నచట. 61

గీ. అలరు జ్ఞానప్రసూనాంబ • యనఁగ నామ,హేశ్వరునిరాణి భక్తుల • కెల్లసిరుల
సంతరించును బొనరించు • సంబరంబు, నలసువర్ణముఖీధుని • యచటఁ బరఁగు.

వ. మఱి యందు వెలయు కైలాసగిరియందు హరిహరతీర్థంబు కోటిలింగసన్నిధా
నంబు మున్నగునవి యనన్యవైభవంబులు, 63

క. వేదగిరీశ్వరుఁ డొప్పను, సాదరుఁడై గిరిని నాగ • మాంబికతోడన్
పేదలసాదల గరుణన్, శ్రీదయితులఁ జేయు భక్తి • సేవించినచో. 64

గీ. భక్తవత్సలనాథుండు • పరఁగుఁద్రిపుర, సుందరీదేవియును దోడ • సందడించు
నందు భక్తులకూడెడు • వందురులు గ,డింది మేలొందునని బుధు • లందు రెపుడు.

క. కాంచిధరణీరమణిమణి, కాంచి యదటి వైభవములఁ • గాటవు వేడ్కన్
గాంచి యటఁ గాపురంబున్, గాంచి మిగుల నలరెను సహ • కారవిభుఁ డొగిన్.

గీ. పదియు నెన్మిదిపీఠాల • పట్టభద్రి, లైనశక్తులయందెక్కు • డైన తేజ
మెసఁగు కామాక్షి యప్పర • మేశు రాణి,యందుఁ దిరముండి బ్రోచు భ • క్తాళి నెపుడు.

గీ. హరువుమెయి విష్ణుకంచియం • దలరుఁ బ్రభుని
స్యాలకుం డెల్లజగముల • పాలకుండు

వరదరాజు లసత్కృపావార్ధిమూర్తి
క్షీరసాగరకన్యతోఁ జెలువుమీఱి. 69

క. కామరుండు తిరుత్తనియం, దమరికతో దాసజనుల కాయా సిద్ధుల్
సమకూర్చుచుండుఁ గడువేగముతోఁ బ్రేమమున సతము గంటికి జెప్పె.

క. శ్రీరహిమీఱెడు నాకా, వేరికి దక్కినపుదెసను వెలసిరి సిరి మా
యూరేశ్వరుఁ డభయాంబిక, గౌరీ మాయూరమందుఁ గాచుచుఁ బ్రజలన్.

గీ. ఆ మహాలింగ మొప్పు మధ్యార్జునమున, శ్రీ బృహత్సుందరీదేవి చిత్తపుండ
రీకమార్తాండ మాశ్రితశ్రీకరంబు, తెలియఁ దరమౌనా కౌ! తదీయదివ్యశక్తి.

క. చియ్యాళికొండమీఁదను, నెయ్యముఁ దియ్యంబుమెఱయ నెక్కొని జనులన్
వెయ్యిగనులొప్పఁ గాచెడు, నొయ్యనఁగ నుమామహేశుఁ డురుతరకరుణన్.

వ. కొండదిగువన్ ద్రిపురసుందరీసనాథుండు బ్రహ్మపురీశ్వరుండు దిరముండు త్రిభువన క్షేత్రంబందు శరభావతారం బెత్తిన కంపహరేశ్వరుండు ధర్మసుందరీనాథుండుండు. 73

క. హృద్యగతినొప్పు నెపుడన, వద్యముగా భవరుజలను బాపుచుఁ గడిమిన్
వైద్యేశ్వరమందు మహా, వైద్యేశ్వరదేవవిభుఁడు బాలాంబికతోన్. 74

క. తేజోమయ మరుణాద్రిన్, దైజసలింగంబు సకల దైవతపూజ్యం
బై జానొందును మహిమం, బా జలజజుఁడేనిఁ జాల దరసి నుడువఁగా. 75

క. ఆ శివుని రాణివాసము, పేశలకరుణాలయం బపీతకుచయనా
శ్రీశివ రాణించును భవ, పాశంబులఁ దుంచు భక్తపాళి కనువుగాన్. 76

వ. అందలి తీర్థం బసాధారణంబు.

క. కావేరి కనతిదూరం, బై వెలయుఁ జిదంబరము వియల్లింగ మటన్
సేవితమైతగు ముక్తికిఁ, దావల మాయెడ శివుండు తా నటియించున్. 77

గీ. అట నటించు మహానటు నరయఁ బేర్మి
తోడ శివకామసుందరి జోడుగాఁగ
నతనిసిరి కుద్ది ముల్లోకమందు లేరు
కనకచిద్దివ్యసభ లిందుఁ గానుపించు. 78

క. మరకతలింగంబును గొల్తురు మఱువక కహార్నిశంబు•లును గడుభక్తిన్
హరువగు నావరివస్యల, నరుదుగఁ గనుఁగొనిన నఘము•లడఁగున్ద్రుటిలోన్.

గీ. కుంభఘోణము కావేరి • కూల మచట
మంగళాంబికతోడఁ జె•లంగు నభవ
మూర్తి కుంభేశ్వరుఁడు వీరి • పొత్తు గలిగి
యలరుదురు బృహద్విభుఁడు నా•గాహ్వయుఁడును. 80

క. మఱియుండు నందె సోమే, శ్వరుఁడాదిగఁ గల్గునట్టి • శంకరమూర్తుల్
కరమొప్పచుంద్రు ధరణీ. సురు లచ్చోట వేనవేలు • శూరులు త్రయిలోన్.

క. జంబూవనమం దుగ్రరజం, బూర్జితకరుణఁ బాపు•సలలిమయుండౌ
జంబూకేశానుండు ని, జం బూహావతీత మచటి • చందంబు మునుల్! 82

గీ. కోరి తపసానరించి యం•దాఱితేఱి, నట్టి యఖిలాండరాజ్ఞి కే•ల్వట్టి యుండె
వెలసి రిరువురు సూర్యేందు•కలశజన్మ, రామతీర్థంబులందుఁ గ•రంబుమెఱయు.

గీ. వెలసి చెలువొందు మఱియుఁగా•వేరిదరిని, విశ్వగురుఁడల్లమాతృభూ•తేశ్వరుండు
కోర్కులీడేర్చును సుగంధి•కుంతలాంబ, అంచితోదార యప్పర•మాత్మదార.

ఆ. దేవదేవుమఱఁది•కావేరినడుమ శ్రీ,రంగపట్టణమునఁ • బొంగెసంగ
రంగరాజు పాప•రాసెజ్జపై యోగ, నిద్రఁజెందియుండు • నేర్పుమీఱ. 85

గీ. పళనియందుఁ గుమారుండు • పర్వతంబు
పైనిఁ జెలువొందు భక్త లె•ప్పట్లదరిసి
కొలిచి కొందురు కోర్కులు • గొనలుసాఁగ
నవ్విభుని తేఁకువఁ దలంప • నలవియగునె? 86

వ. తిరువేయూరునందు ధర్మసంవర్ధనీనాథుండు పంచనాథేశ్వరుండు సకుమారుండై భాసిల్లు. 87

గీ. రమ్యపాండ్యావనికి నెల్ల•రాజధాని, మధుర యద్దానిఁ బాలించు•మధురకీర్తి
సుందరేశ్వరుఁ డురుకృపా•సుందరుండు, వరద మీనాక్షి దేవితో•వైభవమున.

క. వైహాయసనిమ్నగ యం,దే హరువొందును జనంబు•లెల్ల మునియఁగా
శ్రీహేమపద్మసరసియు, నాహరు నాయుమను గొల్చు•నామోదమునన్. 89

సీ. కడిమియడవులు మూలలింగముననుదరిసి చుట్టుఁ జేరియు మీనాక్షి చుట్టుఁ జేరి
బలిసి కొలుచుచునుండుఁ బుష్పప్రతతుల, నల్లహరిచందన వనంబు నలకరించి.

వ. తిరువణందా రనియెడు దివ్యక్షేత్రంబున నరుణజటేశ్వరుండు బృహన్నాయకీ
విభుండు పాలించుచుండు. 91

గీ. తనరు వృద్ధాచలంబున దాక్ష్య మొదవ, వృద్ధగిరినాయకుఁడు మరు ద్వృద్ధుఁడెలమి
వృద్ధబాలాంబతోనందె విమలవారి, చారుముక్తామణీధుని సందడించు. 92

వ. ఉత్తరకోశంబందు మంగళేశ్వరసంగతుండు మంగళేశ్వరుండు వెలయు. 93

క. శ్రీరామేశ్వరభూమిని, నారామేశానుపరిక్ర హనుమప్రతిష్ఠన్
మీఱిన విశ్వేశుఁడు వే,సారక దాసులను సాఁకు సారెకుఁ గూర్మిన్. 94

క. కడయూరు మోక్షలక్ష్మికి, గడయూను మృకండుసుతునిఁ గాలునిదాడిన్
గడునడలువానిఁ గాచిన, కడింది వేలుపు హరుండు గాపుండు నటన్. 95

వ. ఇయ్యవి దక్షిణదిగ్భవలింగంబు లిఁకఁ బ్రతీచి నలరు లింగంబులను వినుండు.

—* పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు *—

క. మహిశూరనాఁగఁబరఁగెడు, మహిశూరన్ దరుణచంద్రమకుటుండు దయా
మహితుఁడు నంజుండేశుఁడు, రహి చాముండీవిభుఁడును రాణింతు రటన్.

క. పంపాసరస్సుకడ ననుకంప విరూపాక్షవిభుఁడు కాళీసఖుఁడై
సొంపుగ నుండెకు వానర, శంపాగాత్రిలు కరంబు సల్పఁగ సేవల్. 98

క. ఉడిపి దురితంబు వెలివుల, నుడిపి కడున్ దేజరిల్లు నొప్పుగఁ బుడమిన్
బడమరసంద్రముకడఁ గొమ,రుఁడు సుబ్రహ్మణ్యుఁ డఘహరుండుండు నటన్.

క. గోకర్ణక్షేత్రంబున, గోకర్ణేందోపవీతి కోమలశశిరే
ఖాకల్పుండు మహాబలుఁ, డాకేశసినుతుని కీర్తి యలరఁగఁ దనరున్. 100

క. శ్రీవసుదేవసుతుని నెల,వై వాసిన్మీఱు ద్వారయభ్యర్ణమునన్
రైవతకాద్రిపయి మహా,దేవుఁడు గిరికన్యతోడఁ దేజరిలు సిరిన్. 101

క. తగ వెలసియుండుఁ గపిలా,నగరంబునఁ గాలరాసునాథుం డుమతో
నెగడు మహాసిద్ధేశుం, డాగిఁ బడమరకడలి మేలి రొమ్ముద్దున నానుల్!

సీ. ఆ మహామాయనగరి రత్నాకరతటిఁ, బరశురామార్చితంబైన వాలుకేశ
లింగమలరెడుఁగొండపై • లింగమొండు, కలదు పురినిమహామాయ • గాచుచుండు.

గీ. పండరీపురమందు శ్రీ • పాండురంగ, విభుని దివ్యశిరఃపీఠి • వెలసియుండు
శంభులింగము కరుణాప్ర • సాదఘనము, దరిసెనంబిచ్చు హెచ్చగు • ధన్యులకిల.

వ. ఇవి ప్రత్యగ్భవలింగంబు లిఁక నుడిచి నలరు లింగంబులను నారయుఁడు.

కం. గంగాద్వారం బిద్ది యు, నంగ హరిద్వారమని య • నంగఁ గలుములన్
రంగారెడు మాయాపురి, సింగారంబొప్ప శివుఁడు • శివతో వెలయున్. 106

కం. తనరు నవరగోకర్ణం, బనఁగ మహావనతలము ద • శాస్యు ప్రతిష్ఠన్
జనుఁ జంద్రభాలనాథుం, డన వైద్యేశ్వరుఁడనఁగ మ • హాదేవుఁడటన్. 107

గీ. మిశ్రఋషివరతీర్థం బి • మేయమందు
వెలయు దాధీచ శివలింగ • మలఘుమహిమ
ఒనరుఁజూడ నైమిశారణ్య • మున ఋషీశ
లింగ మద్దానిఁ జేర న • డంగు నఘము. 108

కం. హత్యాహరతీర్థంబని, స్తుత్యర్హంబగుచు నొప్పు • సొంపుగ నచటన్
సత్యద్యుతి శివలింగము, నిత్యంబుగ వెలసి యొసఁగు • నిరుపమ రమలన్.

కం. దేవప్రయాగతీర్థము, దేవఋషిసేవితంబు • దివ్యంబచటన్
శివియలర లలితేశ్వరుఁ, డా వాసము చెంది కాచు • నందఱను గృపన్. 110

గీ. పరఁగ నేపాళనగరిలోఁ • బశుపతీశ్వ
రుండు లోకాధినాయకుం • డుండు సిరుల
సిరను దరిసెనమగును వా • సిగను నచటి
కలిమి బలిమిని జేర్కొనఁ • గాఁ దరంబె? 111

వ. మఱియు సాలగ్రామోత్పత్తి కారణంబగు గండకీనిర్ఝరిణియచ్చోట నే ప్రవహించు.

గీ. తత్సమీపస్థలంబునఁ • దనరు ముక్తి, నాథలింగంబు మోక్షైక • సాధకంబు
కలవు పెక్కులు పుడకు లిం • గంబులిట్లు, నుడువనోపినయట్లేను • నుడివినాఁడ.

సీ. అమరఁ గాశ్మీరమునకుఁ బ్రా • గ్గాశ నమర
నాథలింగము సిరులఁ ద • నర్చు రంగు

మీాఱఁగా వంగదేశ స•మీాపమందుఁ
దారకేశ్వరుఁడొప్పొందు • ధన్యులార! 114

గీ. అని యిటులు దివ్యలింగంబు • లమరుచోట్లు
వరుసఁ దెల్పుఁడు దాపస•వరులు మరల
నతని కీ లింగమూర్తు లె•ట్లవని వెలసి
పేరుగాంచెనొ చెపుమన్నఁ • బేర్మినంత. 115

గీ. తల్లి! నాపాలికల్పక•వల్లి! లక్ష్మి!, వీరభద్రగురునిరాణి! • విమలకీర్తి!
లింగవైభవఖండమన•రంగుమీాఱు, కృతినిఁగొనుప్రథమాశ్వాస•మతులసరణి,

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవ ఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

యుద్భటప్రసాదస
మాయాతతపోవిభూతి • మహితస్ఫూర్తీ!
కాయజవిపక్షమూర్తీ!
న్యాయానుసరాధ్వవర్తి • నందితకీర్తీ!

వ, అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఆ, చిలువతేనికేసి • నలవికా దివ్వాని, తీరులెల్లనరసి • తేటపఱుప
నావెఱింగినంత • మీయంతికంబున, జెప్పవాడ వినుడు• చెలిమిమీఱ. 2

— * సౌరాష్ట్రము - సోమనాథలింగము * —

క, కలవలదొర దక్షునికూం, తుల నిర్వదియేడుగురినిఁ • దోయజదళనే
త్రల నశ్విన్యాదికతా, రలఁ బెండిలియాడెఁ గడిఁది • రక్తిదలిర్పన్. 3

వ, అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు,

ఉ. చక్కనిచుక్కలైయలరు • జాణను రోహిణి నిచ్చ నెక్కుడౌ
మక్కువ బుజ్జగింపుచు సు•మాళముమీఱఁగ వేడ్కసేయుచుక
దక్కినయాండ్ర నొక్కవు డెంచం దలపోయక యున్న నందఱున్
బొక్కుచుఁ దండ్రితో ననిరి • భూరివిషాదభరంబులో నిటుల్. 4

ఉ. అక్కట తండ్రి! మాదువిభుఁ • డందఱి మమ్మొడఁ జేసి పాసి తా
నొక్కతె రోహిణిం దవిలి • యొండు దలంపక యున్నవాఁ డిఁకే
దిక్కగు మాకుఁ దాప మెటు • తీరు సహోదరివైనయద్ది మ
మ్మొక్కరణిన్ వెలార్ప నిది • యెట్లు భరించి తరింతు మీ వ్యథన్. 5

శా. తా నే చక్కదనాలకిక్కయఁట! యం•దంబందు నేచేడియల్
గానన్ లేరఁట! యుద్ది యద్దికని యే • కాంతుండు తత్సంగతిన్
మానన్ లేఁడఁట! దోసమిందుఁ దన దే•మాత్రంబు లేదంట! యెం
దేనిన్ వింటివె ప్రల్లదంబులిటు దం•డ్రీ! యెట్టులోర్వన్ దగున్. 6

ఉ. అందఱి నేల యిట్లు జల•జాక్షికి నిచ్చితి వొక్క రోహిణీ
సుందరి నిచ్చినం మిగుల • సొంపుగ నుండెడి దెక్కడేని మా
కుం దగు భర్త చిక్కకయె • గొడ్డయిపోవునొ భూమి తండ్రి! యీ
వందురు నట్లు పాయుదుము • వల్లభుఁ డొల్లెటు చెందు మాకిఁకన్. 7

— * దక్షుఁడు చంద్రుని శపించుట * —

చ. అని పెనువంత నాయిరువ•దార్గురు దక్షుని నొక్క పెట్టునం
గని విలపించుచున్ బలుకఁ • గల్వలఱేని కతండు మంచిబో
ధన మొనరించెఁ జంద్రుఁ డది • దాఁటి మెలంగఁగఁ దొంటికై వడిన్
గినిసి శపించె దక్షుఁ డిఁక • గీడ్పడు మీ క్షయ మంచుఁ జెచ్చెరం. 8

ఉ. అంతనె యాతఁ డాక్షయము•నంది దురంతనిరంతరార్తిమై
నెంతయుఁ జిక్కిపొక్కి తెరు•వెద్దియుఁ గాంచ కలందురన్ మరు
త్వంతుఁడు మున్నుగల్గు సుర•వర్యులు మానివతంసు లాత్మలన్
జింతిలి బమ్మదేవరను • జేరఁగఁ బోయి వచించి రంతయున్. 9

ఉ. చందురు దుండగంబులను • జక్కనెఱింగినయట్టి నల్వ యీ
చందమె మేలు వీని కన • సర్వసుపర్వులు మాను లీ క్షయన్
జెందిన రాజుతో జగము • చెన్నెసలారఁ బ్రకాశ మొందునే?
యొందదె హ్రాస మీకువల•యోన్నతి? యారయు మన్న నాతఁడున్. 10

చ. గురుసతిఁ బట్టి కూడి కొడు•కున్ గనె నా పెనుగూడ స్వీయమం
దిరమునుజేర్చె నత్రియును • నేనును బోయి హితంబుఁ జెప్పి య

గ్గురున కొసంగఁ జేసితిమి • కోమలిన్ మగుడన్ గురుండు మా
యురవగుబోధఁ గైకొనియె • నుగ్మలినిగ్ గడులజ్జ తాన్మఁడై. 11

గీ. ఒజ్జ కట్లొనరించె మఱి • పాపకృతినిఁ, గట్టుకొన్నట్టిదారలఁ • గనకయుండె.
నొక్క రోహిణితగులంబు • నొందియుండె. మామదక్షునినుడి నవ • మానపఱచె.

ఉ. ఐనను లోకసౌఖ్యమును • నారసి చెప్పెద నాప్రభాసమ
న్యూనతరాఘహారియగు • నొద్దిక వీఁడటఁ జేరి శంకరున్
బూనికఁ గొల్చుచున్ దపసుఁ • బూని వసించినఁ గొన్నినాళ్ళకీ
గ్లానిని మాన్పఁగాఁగలఁడు • కాలహరుండు ధృఢంబు పొందికన్. 13

క. మృత్యుంజయమంత్రజపం, బత్యంతనియమముతోడ • నారునెలలటన్
నిత్యం బొనరించినచో, సత్యంబుగఁ బాయు క్షయ రు • జయు సురవర్యల్! 14

వ. అని పంచిన

ఉ. వేలుపులంత సంతసము • వేకొని యందుల కంప జాబిలిఁ
జాలఁ బ్రపత్తితో నతఁడు • శంకరుఁ గొల్చుచు నాఱుమాసముల్
గాలహరోరుమంత్రమును • గాటపుభక్తి జపించుచుండ మేల్
మేలనుచున్ శివుండటకు • మెచ్చుచు వచ్చి యనెన్ హిమాంశుతోఁ. 15

—* చంద్రుఁడు శివుని యనుగ్రహంబున క్షయరుజను బాయుట *—

గీ. కోరుము వరంబు నావుడు • ఘోరరుజను, బాపుమన శంకరుం డొక • పక్షమందుఁ
బాసి వృద్ధినిఁ గొను మన్య • పక్షమందుఁ, జందుచుండుము పుడమికిఁ • జుకళలమల్లె

క. అనిచెప్పినఁ జందురుఁ డ, ట్లనె యనుమతిఁ జెంది యమ్మ • హాస్థలమున నీ
వనిశము వసింపుమన విని, యనఘుఁడు సోమేశుఁ డనఁగ హరు • డుండె నటన్.

వ. చంద్రుండు ద్రవ్వినతీర్థంబు చంద్రకుండంబనఁ బరంగు నఖిలదురితాపహారంబు.
అందిప్పగిదిఁ జందురుండు క్షయరోగంబు వ్యవస్థన్ జేసి సాసె. అప్పటినుండి
తక్కిన కళత్రింబుల గారవించుచు మెప్పువడయుచుండె నది మొదలుచేసి
యాదివ్యజ్యోతిర్లింగంబుఁ గొలిచినవారలకెల్ల సకలాధివ్యాధులఁ బోకడచుచు
శ్రేయంబు లొసంగుచుండె నిది సోమేశ్వరలింగోత్పత్తిచరిత్రం బిఁక మల్లికేశ
లింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 18

— * శ్రీశైలము - మల్లికార్జునలింగము * —

క. ఒకమన్వంతరమందు శి, వకుమారుఁడు కొమరుఁడు గణ•పతి కోడ్పడి పెం
డ్లికిఁ జెందఁ గలిగి సహ్యా, ద్రికటకమును జేరి యొకఁడె • దిరముండె నటన్. 19

చ. కొమరుఁడొకండు సహ్యగిరి•కూటమునందు విరక్తినుండఁగా
నుమయును శంకరుండు దన•యున్ దగఁ జేరి బహూకరించి ప్రే
మమెయిఁ గ్రమ్మఱన్ దమదు • మందిరశైలముఁ జేరుమన్న న
క్కొమరుఁడు పోక యచ్చటనె • గుబ్బలియందె వసించె నల్కతోన్. 20

చ. అది గని శంకరుండును హి•మాచలకన్యయుఁ బుత్త్రిఁ బాసి పో
మదిఁ గన కట్టిగట్టుకు సు•మారుగఁ గొంచెముదూర మున్న య
ట్టిదియగు శ్రీగిరిన్ దఱిసి • శీవిగఁ గాపురమొంది యందుఁ బెం
పొదవఁగఁ జూచివత్తురు త•నూద్భవుఁ బండుగులందు దండిగన్. 21

గీ. మల్లెవిరులను బోలిన•వెల్లయమరు, దివ్యలింగంబుగా నందుఁ•దేజరిల్లి
మల్లికార్జునుఁడను పేర • నుల్లసిల్లె, శంకరుఁడు భక్తజనమునకు • కింకరుండు. 22

క. మఱి చంద్రవతియనా నొక, ధరణీభృత్తనయ మల్లె•దండ నొసఁగి యా
హరుఁ బూజించుట మల్లీ, శ్వరుఁడని పేరొందెననియుఁ • జాటుదురు ప్రజల్.

గీ. శంకరార్ధాంగి భ్రామరీ•శక్తి శస్త్ర, లరసి కొలువఁగఁ బీఠమం•దధివసించి
యుండు నట్టులె లింగంబు•లుండు వేన, వేలు మల్లీశలింగంబు • విందుమరగి.

ఉ. ఇవ్వసుధాధరం బిటుల • నీశ్వరుఁ డీశ్వరి తన్నుఁ జేరుటన్
దవ్వులనుండియే శిఖర•దర్శనమున్ బొనరించినంతనే
క్రొవ్వునఁ బాపపుంజములఁ • గూలిచి మోక్షధనం బొసంగు నెం
దవ్వను లాకొలంకులును • నాస్థలులున్ గలవే జగంబునన్. 25

క. పాతాళగంగనాఁ గృ, ష్ణాతటిని యటన్ గభీర•జలసంభృతమై
పాతాళమంటి తనరుచుఁ, జేతోజాతారి నెపుడు • సేవించు రహిన్, 26

క. ఇమ్మల సేవించినవా, రిమ్మహి సంపదలఁ బొదలి•హెచ్చుగ నిఁక జ
న్మమ్మొందని యక్షయమో, క్షమ్మున్ జెందుదురు నిజము•సన్మునిచంద్రుల్!

....* ఉజ్జయిని - మహాకాళలింగము *....

ఉ. గొజ్జఁగిపూలతేనియలఁ • గ్రోలుచుఁ దేఁటులదాఁటు లింపుమై
యొజ్జలవోలె గీతముల • నోలిఁబఠింపఁగ శీప్రకూలమం

దుజ్జయినీపురంబు గడు • నున్న తిమిాతెదు వైభవంబులో
నిజ్జగమందు నానగరి • కీడగు పట్టణ మొందులేదెటన్. 28

ఉ. మానక యందు నుండు నిగ • మప్రియుఁడన్ ద్విజవర్యుఁ డీశ్వరా
ర్చానియతవ్రతుం డఖల • సద్గుణశోభితు డిద్ధకీర్తి య
ద్వానికి నల్వురాత్మజులు • పావనమూర్తులు లోకపూజితుల్
శూనకరాశిపూజలను • జొక్కుచునుండెడువార లెంతయున్. 29

వ. దేవప్రియుండు ప్రియమేధుండు సుకృతుండు సువ్రతుండునను నాహ్వయంబు
లన్ బరంగుచు నన్నలువురు శివపూజాపరాయణులై నిచ్చలుఁ బార్థివశివలిం
గంబుఁ బూజించుచుండి రంత 30

చ. నలువవరంబు నొంది యొకనంజుఁడు మేపరి పోతరించి భూ
తలమున నున్న కర్మపరుల • ధర్మములెల్ల నడంచి దైవపూ
జలఁ గిఱరించి సజ్జనుల • సాదులఁబట్టి పలాయ్చుచుండె న
క్కలుషున కుల్క పాసి రిలఁ • గర్మపరుల్ శివకేశవార్చలన్. 31

ఉ. నిచ్చలుఁ బార్థివేశ్వరుని • నిష్ఠ భజించుచునున్నయట్టి యా
సచ్చరితుల్ పలాశు చెం• సాహస మూరసి యుల్కలేక యే
నచ్చికతో శివార్చనఁ బొ • నరుచ్చుచునుండఁగ రక్కసుండు పెం
పెచ్చిన మచ్చరంబు వహి • యించి కడూ వడిఁ జేరి వారలన్ 32

చ. పొడిచెద మిమ్ము లింగమును • బూజయొనర్చినఁ బాఱవేయుఁ డి
ప్పుడు కడజేర్తు నిందఱను • బూన్కిఁ గనుంగొనుఁడన్న నించుకే
నడలక వారు పార్థివమ • హాశివలింగముఁ బూని తొంటికై
వడి వడిఁ గొల్చుచుండఁగఁ గృ • పాణముఁ గైకొని చెండ నెత్తినన్. 33

చ. కదలక బ్రాహ్మణుల్ శివుని • గాంచుచు 'నోంహర' యంచునుండి ర
వ్వదనున లింగమూర్తి యయిఁ • బారము లేని బిలంబు దోచె న
వ్వదవిని దివ్యలింగము వి • భాసయ మద్భుతదీధితిచ్ఛటల్
బొదలఁగ నుద్భవిల్లి పెను • బూది యొనర్చెను మేటిరక్కసున్. 34

గీ. దూషణుండని పేర్గొన్న • దుష్టదైత్యు
నట్లు కాల్చి వధించిన • యాతతార్తి

హరుని హరునిఁ గనుంగొని • యగ్రిజన్ము
లుబ్బి కడువడి సాష్టాంగ • మొరఁగి యనిరి. 85

చ. అలుసుగ నెల్లధర్మముల • నడ్డి మమున్ బొలియింపవచ్చు నీ
తులువను జంపి మా వనట • ద్రుంచిన నీదు దయామయాత్మమున్
దెలిసి నుతింపనోపుదుమె ? • దేవర ! యీవిటు పోవ నిచ్చలీ
స్థలమున నుక్కి సేయుమన • శంకరుఁ డొప్పి వసించె నందటుల్. 86

వ. అదిమొదల మ్మహాలింగంబు మహాకాలలింగంబనన్ బరంగుచు భక్తజనంబు లన్ బాలించుచుండె. మహాదేవియును శివుం డందు వసించుటఁజేసి తానును దజీసివచ్చి యందు మహాకాళి యను నాఖ్యఁ జెంది యుండె నంతఁ గొంత కాలంబు చనినంత 87

—* చంద్రసేనమహారాజ చరిత్రము *—

ఉ. అప్పురమందు నొక్క శమనాంతకభక్తుఁడు చంద్రసేనుఁడన్
గొప్పనృపుండు పూతమతి • కోమలచంద్రకిరీటలింగమున్
దప్పక పూజసేయుచు ముదంబుననుండ మహేశ్వరాజ్ఞ నొ
క్కప్పుడు మాణిభద్రుఁడను • నాథ్యుఁడు సిద్ధుఁడు డాసి వాసిగన్. 38

మ. ఒక చింతామణి నిచ్చి దీని గళమం • దుత్కంఠమైఁ దాల్చు మీ
వికఁ నీ రత్నము సోఁక లోహ మెదియేన్ • హేమంబగున్ దీని చే
రిక నీసీమను వృష్టిదోషములు మారీభూతవిస్ఫోటకా
దికపీడల్ సొరవెప్పు మంగళము లెంతే సౌఖ్యముల్ సేకుఱున్. 39

చ. అని యిటు చెప్పి సిద్ధుఁడు నిజానుమతిన్ జనినంత సంతసం
బున నరనాథుఁ డమ్మణినిఁ • బొంకముగా నఱుతన్ ధరించి సూ
ర్యునివలె వెల్గె రాష్ట్రమది యొప్పె హిరణ్మయమై ప్రజల్ గడున్
ధనపతులై యొసంగిరి నితాంతము కీరితిమించె ధారుణిన్. 40

క. నలుదిక్కుల నరపతులీ, యలుకుఁడు విని సర్వమరసి • యాసగొని సే
నలు గూర్చికొని యవంతిని, నలువలకుల ముట్టడించి • నయ మొసలారన్. 41

ఉ. కాలరులన్ దగన్ బనిచి • కట్టడిగా నిటు చెప్పియంపిరా
మేలిమిరత్న మిచ్చి చెలిమిన్ బొనరింపుము లేదయేని నీ

వాలముఁ జేర రమ్మిఁక ర • యమ్మున నంచితు లవ్వసుంధరా
పాలునిఁ జేరి వారు నుడు • వఁగ విని యాతఁడు భీతచిత్తుఁడై. 42

మ. ఒకఁడో యిద్దఱొ ముగ్గురో యయినచో • నుత్సాహమేపార నా
జికిఁ జేరన్ జని నిల్వరించి రిపులన్ • జెండాడుదున్ గాని యీ
సకలోర్వీపతులేకమై యిటుల ను • చ్చండప్రతాపానల
ప్రకటజ్వాలలఁ జుట్టుముట్టఁ దరమే • వారింప నేకాకికిన్. 43

వ. మఱియు

గీ. అడిదములు బాకు లీటెలు • నంపగములు
గదలు గుదియలు మొదలుగాఁ • గలుగు నాయు
ధములు దుర మొనరింపఁగా • దగినజోదు
లలఁతి నాకడ నెటు చేరఁ • గలను గలను. 44

వ. అట్లుగాక యిమ్మణిని వీరి కొసంగి చెలికారంబుఁ బడయుదుమన్నను బ్రయో
జనంబు లేదు. 45

చ. ఒకనికి నిచ్చినన్ మఱియు • నొండొకఁ డాజిఁ దొడంగు వీరిలో
నొకఁ డొకఁ డిప్డు ముందుఁ దన • కొప్పన సేయుమటంచుఁ జెప్ప నే
రికి నొసఁగన్ వలెన్ గడిఁది • రిమ్మ ఘొసంగె నరేంద్రులందు నే
నిఁక నెటు లీ విపజ్జలధి • నీఁది తరించెదు వాఁడ నీ మెడన్. 46

మ. అని చింతింపుచు ఱేఁడు దా నపుడు నే • యన్ బోలు కార్యంబు నె
ట్లను రోజింపఁగఁ జాల కీశ్వరుఁ దయా • ళున్ నెమ్మదిన్ నమ్మి వే
గనె బిల్వాదిసువస్తువుల్ గొని మహా • కాళేశు దివ్యాలయం
బును జేరన్ జని మేటినీత మొనరన్ • బూజింపుచుండెన్ శివున్. 47

— * గోపబాలక చరిత్రము * —

వ. ఆ సమయంబున నీశ్వరమాయావిశేషంబున

ఉ. శ్రేతయొకర్తు కోవెలకు • వెన్క వసింపుచు నొక్క పాకలో
నాతఁడిఁ బాపఁ డేడ్వ నుర • మందు వహించి కుమారు నగ్గుడిన్
బ్రీతిగఁ జేర్చి ఱేఁడచట • బిట్టుగ శంకరుఁ గొల్చుచున్న రీ
ర్చేతము మెచ్చఁ జూపెఁ దన • చిన్నికుమారున కెంతొ వింతగన్. 48

వ. అంత

శా. ఐదాఱేడుల బాలుఁ డా శివసపర్యన్ భక్తిమై నాత్మలో
నాదర్శంబువలెన్ ధరించి చని యొక్కశిల్యంబు నప్పాకయం
దేదో మూలఁ బ్రతిష్ఠచేసి శుచియై యింపొప్ప నర్ఘ్యాదులన్
బూదిన్ బత్తిరిఁ దుమ్మిపువ్వులతోఁ బూజించుచుండెన్ రహిన్. 49

గీ. శివుని కైంకర్యమందు వసించి యొడలె,ఱుంగ కానందవార్ధి నడంగియున్న
పిన్నపాపని యాకలిగొన్న కడుపు, పరసి కుడుపంగ నవ్వాని యవ్వ పిలిచె.

చ. పిలిచిన నాలకింపమి పేర్మి శివున్ గనుచున్న బాలకున్
బలుమఱు పిల్చి వేసరి జవంబున నయ్యెడ కేగుదెంచి పే
రలుక సుతుండు సల్పెడు శివార్చనమంతయుఁ ద్రోచివేసి చా
పలమున నల్లలింగమును బాఱంగ వైచెను దిబ్బపై వడిన్. 51

ఉ. అంతనె యార్తిమై హరహరా యని బాలుఁడు మూర్ఛనొందె న
య్యంతియు నల్కతోఁ జని యెచ్చటనో నిదురించె నంతఁ గా
లాంతకుసత్కృపన్ బుడుతఁ డల్లన గన్నులువిచ్చి చూడఁగా
నెంతయు వింతఁ గన్పడియె హేమమయంబగు దేవళంబటన్. 52

చ. అదిగని లోనికేగ నట నందవువజ్రమయుంపులింగమున్
జదురుగఁ దీర్చికూరిచిన నందులు శాంకరవిగ్రహంబునున్
గుదురగు గర్భగేహమును గోధ్వజమున్ మధురాంబుపూరమౌ
హ్రదమును పూలతోఁటయును నబ్రముగాఁ గనుపట్టె వానికిన్. 53

శా. అర్చావస్తువులెల్ల హేమమయపాత్రాళిన్ దనర్చెన్ బ్రదీ
పార్చుల్ శోభిలుచుండె నెల్లెడల దివ్యద్రత్నపాంచాలికల్
వర్చస్సుల్ నిగుడించుచుండె నిఁక నబ్బాలుండునున్ వింతగా
నర్చిష్మంతునిఁబోలు తేజమును దానష్టొంది వేగంబునన్. 54

చ. శివునకు గాఁకిన్ నతులుచేసి నిజాంబ యొనర్చినట్టి బి
ట్టవినయకృత్యమున్ సయిపుమంచు నుతించి తదంబఁదెచ్చి వై
భవమును జూపఁగోరి తన పాకకుఁ జేరఁగఁబోవ స్వీయమౌ
భవనము తేజరిల్లె మణిబంధురధాళధళీపరీతమై. 55

వ. అంత నతండు మఱియు నక్కజంబుతో నిక్కన్ జేరి యందొక్క వసించిమం చంబునై నిలుగడల దిండ్లసురించియున్న పట్టుపరుపుమీఁద నెట్టనఁ బవళించి నిదురించుచున్న వేల్పుంబువుఁబోఁడింబోలి కాంతులవెదఁజల్లు తల్లిన్ గాంచి యచ్చెరువొంది ప్రబోధంబొనరించి కోవెలకుఁదోడ్తెచ్చి యచ్చిత్రంబెఱింగించి చూపింపుడు నవ్వెలఁది వెఱఁగొంది తనచిట్టికొమరుని గట్టినిష్ఠను దేవుని యకా రుణకరుణాపరీవాహలహరీసాహిత్యంబును నత్యంతంబెఱింగి మెచ్చి తన యపా రాపచారంబును మన్నించుమని యర్థించి తత్ప్రాసాదమందు మహాకాల లింగంబు నర్చించుచున్న చంద్రసేననృపాలున కావృత్తాంతం బాద్యంతంబుఁ దెలిపి యన్నరవరున్ దోడ్తెచ్చి స్వాయంభువంబగు నాలింగంబును దేవళంబు మున్నగువానిన్ జూపింప నతం డాశ్చర్యంబునొంది చిట్టివాని ముద్దుగొని శంకరున్ బలుమఱు గొనియాడుచున్న నప్పట్టున. ౫౬

గీ. ముక్కపచ్చలాఱపి గొల్లబుడుతఁ డొకఁడు.
భక్తిసేయఁగ లింగ ముద్భవము చెందె
గుడి హిరణ్మయ మవ్వాని • గుడిసె యంత
కనకమయ మయ్యెనని పౌరజనులు మోఁగ్రియ. ౫7

గీ. నగరివెల్లన నున్నట్టి • నరబిడౌజు,లెల్ల నివ్వార్తవిని తథ్య • మెఱుఁగఁగోరి
చంద్రసేనునికడ కాత్మజనులనంపి, యతని యనుమతిఁ బురిఁజేర • నాతఁడలరి.

క. వారఁదఱిఁ దగురీతిగ, నారాధనచేసి వల్లవార్భకభక్తి
శ్రీరచితంబగు కోవెలఁ, జేరిచి చూపింప వెఱఁగుఁజెందిరి వారల్. ౫9

—* హనుమంతుఁడు ప్రత్యక్షమై గోపబాలుని బుజ్జగించుట *—

ఉ. ఆ సమయంబునందు నభ•వాలయగోపురభిత్తి చిత్రమై
భాసిలు నంజనీసుతుఁడు • ప్రాణకలన్ గొని వృద్ధిఁజెంది గో
పీసుతు ముద్దుచేసి పృథివీపతులన్ గని పల్కె మేదినీ
శాసకులార! కాంచితిరె! • శంకరభక్తుల శక్తివైఖరిన్. ౬0

చ. కడుఁ బసిపాప వీఁడు శివుఁ • గాటపువేడుకఁ గొల్చి తత్కృప
బడసె నిటుల్ ప్రియంబుగఁ బ్రపంచమునం దికఁ బెద్దనై సిరుల్
బడయుఁ బ్రతిష్ఠఁగాంచు సరివారలచేఁ బొగడొందుఁ బద్మనా
భుఁడు హరి వీని వంశమునఁ • బుట్టుకఁగాంచును గొన్నినాళ్ళకున్. ౬1

వ. మఱియును

ఉ. గొల్లలకెల్ల నాయకుఁడ•గున్ జుడి వీఁడిఁక శ్రీకరుండనా
నుల్లసిలున్ భవత్ క్షితుల • నుండెకు మందలకెల్ల నీని రా
జిల్లఁగ రాజుఁజేయుఁడిఁకఁ • జెల్మిమెయినర్పుఁడు చంద్రసేనులో
వల్లవబాలుతో సతము • భాగ్యములొందుఁడు పొందు వీండ్లకున్. 62

గీ. నరవరుల కిట్లుచెప్పి వా•నరవిభుండు, వల్లవీసుతు నక్కవఁ • బడసి వాని
కీశ్వరార్చావిధంబెల్ల • నెఱుఁగఁజెప్పి, చిత్తరువులోనఁజేర వి•చిత్రమొదవ.

వ. అంత నా రాజవర్యులు

చ. బ్రదికితిమింక వాయుసుతు•పాల్ వడకింతకు నీతఁ డిందఱిన్
జదిపిన నెవ్వరడ్డము నృ•శంసులమై యిటు చంద్రసేనుపైఁ
గదనముచేయ వచ్చితిమి • కాదవునంచు నెఱుంగకిట్లు దు
ర్మదమిఁకఁ బాసి వీరికి న•మస్కృతిచేసి చసంగ మేలగున్. 64

వ. అని రాజులందఱా గొల్లపిల్లవాని నెత్తికొని ముద్దిడి పసిండిరథంబు లేనుంగులు గుఱ్ఱములును బాడియావులమంద లనడ్వాహంబులు నవరత్నఖచితానేకభూషణంబులు నేవళంబు లెక్కుడు రొక్కంబులిచ్చి చంద్రసేననృపాలునకెఱఁగి క్షమాపణంబుఁగోరి యాతనిమచ్చికఁజెంది మహాకాలలింగంబునకు శ్రీకరలింగంబునకు నర్చలుచేసి స్వదేశంబులకేగి యచ్చటి వ్రజంబులకెల్ల శ్రీకరుని దొరగా జేసిరి. మహాకాలలింగఁబును భక్తిచేసి పూజించిన చంద్రసేనుం డిట్లాపదన్ బాసి సుఖమొందె, శ్రీకరగోపుండును హనుమత్ప్రోక్తానుసారంబుగ శివునిఁ బూజించుచుఁ బ్రశస్తిన్ గాంచె నిది మహాకాలలింగమహత్త్వం బిఁక నోంకార నాథలింగంబునుగూర్చి వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 65

— * ఓంకారక్షేత్రము — పారమేశ్వరలింగము * —

క. నారదమునీంద్రుఁ డొకపరి, గూరిమి గోకర్ణవిభుని • గొలిచి వెడలి సు
శ్రీరంజిలు వింధ్యాద్రికిఁ, జేరఁగ నగరాజు పూజ•చేసి ప్రియమునన్. 66

చ. మునివర! యెల్లలోకములఁ • బూనికఁ జరించుచునుందు వీవు నా
కెనయనవచ్చు భూమిధర • మెచ్చట నేనియు గల్గియున్నదే?
యనితరలభ్యవైభవ ర•మాయతభూతుల నొండె దండిమై
నొనరిన మూర్తిసంపదను • నొండె నెఱుంగఁగఁజెప్పు మీ మెడన్. 67

చ. అని యడుగంగ మానివరుఁ • డల్లనవ్వి ధరాధరేంద్ర! నీ
కెనయగు పర్వతంబు గల•దే? యొకఁ డిజ్జగమందు నెందునై
నను విను మా హిరణ్యగిరి • జ్ఞప్తికివచ్చె నవగ్రహంబు లా
ఘనగిరికిన్ బ్రదక్షిణము•గా నడచున్ బలుమాటలేటికిన్. 68

క. అది యొకటిదక్క వేఱొక, టెదియున్ నినుఁబోలదన్న • నెంతయు వగతో
నది విని చలికిలఁబడి యతఁ, డెదలో సిగ్గొంది కడిఁది • యీరసమొప్పన్.

ఉ. మేరునగంబుకన్నఁ గడు • మిన్నగ మిన్నుఁ గడింది పెంపునన్
జేరి రవీందుమార్గముల • చేవ నడంచెదనంచుఁ బార్థివా
కారము లింగమున్ గొలిచి • భక్తినొనర్పఁగ భక్తదుఃఖని
స్తారుఁ డుదారుఁ డా హరుఁడు • దాఁ గనవచ్చి వరంబు నడ్గుఁడున్. 70

ఉ. పెంపునొసంగు లోకమునఁ • బెద్దగఁజేయుము దేవ! నన్నునాన్
గంపితచిత్తుఁడై శివుఁడు • కర్జమెఱింగి నగేంద్రుతోడ నీ
వింపుగఁ గోరినట్లు వర • మిచ్చితి నీవిఁక లోకసౌఖ్యమున్
దెంపరివై యడంపకు మ•దించి యొనర్చినఁ బాయు నున్నతుల్, 71

క. అని చెప్పఁగ నందలి ముని,జనములు దేవతలుఁ గూడి • శంకరునందే
యునికి యొనరింపుమని ప్రా,ర్థనసేయఁగ మనికిఁజెందె • దత్పూరి యటన్. 72

క. ఒక తను వోంకారేశ్వరుఁ, డొక తను వమలేశుఁడనఁగ • నొప్పలరుచుఁ దా
సకలము గనుఁగొనుచుండును, సకలంకుఁడు శంకరుండ • నాదివిభుఁ డొగిన్.

గీ. పరఁగ నోంకారవిభుఁ డుశం•కరుఁడు పృథ్వి,లింగమం దిట్లుచేర బె•డంగు రంగు
మీఱు నాస్థలమొప్పె నోం•కారమనఁగ, సాటి యద్దాని కదె వేఱు•సవతులేదు.

వ. ఇఁక నీ యోంకారలింగంబు భక్తులకు సర్వాభీష్టప్రదం బిద్దానిఁ బూజించిన జనుండు పునర్జన్మంబు నొందఁ డిది యోంకారేశ్వరలింగోద్భవచరితం బిఁకఁ గేదారలింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 75

— * హిమగిరి - కేదారలింగము * —

క. నరనారాయణు లను ని,ర్జరు హరితేజమున ధర్మ•పుత్రకులై శం
కరుఁ గొలుచుచుందు రాహిమ,గిరి మునులు త్రిలోకహితము•గ్లానిమదిలోన్.

ఉ. వార లహర్నిశంబులును • పార్థివలింగసమర్చనంబు వి
స్తారముదంబు పెంపెసఁగ • సల్పెడు నయ్యుడురాజమౌళి య
వ్వారలఁ జేరవచ్చి యన • వద్యవరంబును గోరుఁ డన్న న
ద్ధీరు లిటన్ వసింపుమన • దేవర యుండె హిమాటవీస్థలిన్. 77

గీ. తవిలి హిమతిగ్మమైన కేదారభూమి
శంకరుం డిట్లు వెలసి ప్రశస్తికెక్క
దేవతలును ఋషీశ్వరుల్ • దివ్యమునులు
కొలిచి దుఃఖంబులను బాపికొందు రెలమి. 78

శా. అంతన్ గొన్నియుగంబులైన పిదపన్ • హార్యశ్వసంకాశులా
కుంతీపుత్త్రకు లల్ల లింగమును బల్ • కూర్మిన్ సమీపింప నా
ద్యంతాతీతుఁడు శంభుఁ డొక్క మహిషంబై పాఱుటన్ గాంచి య
క్కౌంతేయుల్ గడుభక్తిమై నొడిసిలాగన్ జిక్కె బుచ్ఛంబటన్. 79

ఉ. దున్న యదృశ్యమై చనుడుఁ • దోఁకయొకం డిటు లభ్యమైన వా
రున్నత భక్తిమైఁ గొలిచి • యోర్వఁగరాని వగన్ దొలంగి సం
పన్నసుఖంబు లొందిరిఁక • మస్తక మా*నయపాలభూమిలోఁ
బన్నగఁ జేరి నిల్చి సుస • పర్యలఁ గాంచుచునుండె మించుగన్. 80

గీ. పుచ్ఛభాగము కేదార • భూమియందు, లింగమైవెల్గె నిచ్చలు • రంగుమీఱు
శీర్షభాగంబు లింగమై • చెన్నుమీఱె, నల్లె నేపాలనగరంబు • నందుసతము.

క. ఈ కేదారజ్యోతి, శ్రీకరలింగమును నెవఁడు • సేవించిననే
నీకేదారాంబువుఁగొనఁ, జేకొనఁడిఁక మరలజన్మ • సిద్ధమిది మునుల్! 81

వ. ఈ కేదారలింగం బెల్లవారలకు భోగమోక్షప్రదం బిద్దానిస్వరూపం బెఱింగించితి నిఁక భీమశంకరజ్యోతిర్లింగసంభవంబును వినుండని మునులకు సూతుం డిట్లనియె, 82

---

* టిప్పణి — ఈ నయపాలశబ్దము నేపాలశబ్ద రూపాంతరము. నయం (నీతిం) పాలయతీతి నయపాలః
శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ఏకాదశాధ్యాయే—

శ్లో॥ నయపాలాఖ్యపుర్యాంతు । ప్రసిద్ధాయాం మహీతలే ।
లింగం పశుపతేరాఖ్యం । సర్వకామ ఫలప్రదం ॥

....* ఢాకిని - భీమశంకరలింగము *....

శా. జానొందున్ సిరికామరూపమను దే•శంబొండు భూమండలిన్
దానన్ గర్కటినాఁగ రక్కసికిఁ బ్రో•ద్యచ్చండసంరంభుఁడౌ
సూనుం డొక్కఁడు భీముఁడన్ గడిఁది పే•ర్పోల్మి రాజిల్లుచున్
నానాదివ్యమునీంద్రసంచయములన్ • బాధించుచుండెన్ బోరిన్. ౮౪

శా. వాఁడొక్కప్పుడు దల్లితోననియె స•వ్యా! నన్నుఁ గన్నట్టి య
వ్వాఁడెవ్వం? డెచటన్ వసించు? నెపుడే • వార్తన్ గననే రాఁడు నీ
జాడన్ దల్పఁ డొకర్తె వేమనుదు నీ•చక్కిన్ నిజంబాడుమా!
చూడన్ వేడుకపుట్టె నాదుజనకున్ • సొంపొప్ప నిప్పట్టునన్. ౮౫

చ. అని యడుగంగ సద్దియును•మంత దలంకి యిటుల్ వచించె నం
దన! విను మేను గర్కటుఁ డ•నంబడు రక్కసుకూఁతురన్ విరా
ధుని యనుఁగుంబొలంతుకను • దోర్బలధుర్యుఁడు రామచంద్రుఁ డా
తనిని వధింప నన్ని చట • సాఁకుచునుండెను దండ్రి యీస్థలిన్. 86

గీ. తల్లి పుష్కసి యనునది • తండిరియును, నొక్కనాఁడాకటన్ గడు•స్రుక్కి భక్ష
ణార్థమై సుమహాత్ముఁడౌ•నాయగస్త్య, శిష్యుఁ బైకొని భస్మావ•శిష్టమైరి. ౮౭

ఉ. అప్పటినుండి నేనొకస•హాయము లేక నిరాశ్రయంబుగా
నెప్పుడు దుఃఖితాత్మనయి • యివ్వని నుండఁగఁ గుంభకర్ణుఁడన్
గొప్పనిశాటవర్యుఁ డిట•కున్ జనుదెంచి యెదో నిమిత్తమై
యొప్పుగ నన్నుఁ జూచి మరు•లొంది మనోజశరాభితప్తుఁడై. ౮౮

ఆ. కదిసి రెట్టఁబట్టి • కలియఁబూనిన నే న,నాదరించి తొలఁగ • నతఁడు బల్మిఁ
బట్టువిడక మీఱి • నెట్టన భోగించి, చనియె లంక కంత • శంకలేక. 89

గీ. రావణునితమ్ముఁ డతఁడు శ్రీ•రామచంద్రు
చేత నన్నయుఁ దానును • జేటుజెంది
రంట! నాలంక కేను చే•రంగఁబోవ
లేదు నిన్ గన్నదాన నా • లీలఁ బడసి. ౯౦

వ ఇది యథార్థవృత్తాంతం బిందు సత్యేతరంబు లేశంబు లేదని యమ్మనుష్యాదిని
నుడువఁ గడుఁగనలి యప్పలాశుండు హృదయంబున 91

ఉ. అక్కట! పక్కిడాల్ దొరవ మాహాబలు మజ్జనకుఁ వధించెఁ బే
రెక్కిన పెద్దతండ్రిఁ బొలియించె విరాధుని గీటడంచె నా
మక్కువతాతముత్తవల మాని యొకం డటు బూదిచేసె నే
నెక్కరణిన్ సహింతు నిది యెల్ల నెఱింగి మఱుంగుచున్ మదిన్. 92

ఉ. నేనల కుంభకర్ణుని కనిందితపుత్త్రిఁడ నేని శ్రీహరిన్
మానుల దేవతాధముల మట్టముచేసెదఁ గొట్టెదన్ సిరుల్
ధీనిధి నాదు తల్లికి మదిన్ బగదీఱ ముదంబుఁగూర్చెదన్
బూనికమైఁ దపించెద నపూర్వతరోత్తమశక్తులేర్పడన్. 93

చ. అని తనతల్లి సెల్వుగొని యబ్జజుఁగూర్చి మహాతపంబుఁ బే
ర్చినమతి నల్ప నాతఁడును జేరి వరం బడుగంగఁగోరె నా
దనుజుఁ డనన్యసాధ్యమయి తద్దయుమీఱు బహాబలం బతం
డును విధిలేక యిచ్చె చన నొచ్చుచు మానసమం దొకింతయున్. 94

— భీమాసురుఁడు శివభక్తుఁడగు సుదక్షిణునిఁ దత్పతినిఁ జెరయందుంచుట —

చ. అసురయు నంత దేవతల నందఱిఁ గెల్చి సిరుల్ హరించి యు
క్కసఁగఁగ శ్రీహరిన్ వెదకి యెందును గానఁగలేక పిఁక ని
వ్వసుమతిఁ గామరూపమునఁ బార్థివముఖ్యు సుదక్షిణాఖ్యు న
క్కసుమెయి నొంది వానిసిరిఁ గైకొనియుంచెను బందిగమ్మునన్. 95

ఆ. అతనితోడఁ జెఱను నాతని గృహిణి సుదక్షిణయును నుండెఁ దగ నిరువురు
పార్థివేశలింగభక్తులై నిచ్చలుఁ బూజసేయుచుండి రోజమెఱయ. 96

చ. నిరతము పార్థివార్చనము నెక్కొని శైవషడక్షరీజప
స్థిరమతులై మహేశ్వరుని చేతము మెచ్చఁగఁ గొల్చుచున్న నా
యిరువురు రాజదంపతుల యాతులఁ బాపి సుఖంపఁ జేయ శం
కరుఁ డెద నెంచి యుండెఁ జనెఁ గాల మొకింత యనంతరం బటుల్. 97

వ. అంత

ఉ. భీముఁడు లోకభీముఁడయి బిట్టుగ సర్వసుపర్వవర్యులన్
భూమినిలింపులన్ మునుల భూరిమదంబున నేచుచున్ మఖ
స్తోమములందు భాగములఁ జూఱలుగొంచుఁ జరించుచుండె నా
తామసుచేయు బాధలకుఁ దాళఁగలేక నకేశు లేకమై, 98

సీ. పార్థివలింగపూజనము • భక్తిమెయిన్ బొనరింప నంత స
ర్వార్థకరుండు శర్వుఁడు ర•యమ్మునఁ జేరి యభీష్టమడ్గఁగా
నర్థిమెయిన్ మునిప్రవరు • లయ్యసురన్ హరియింపఁగోరి కిం
ద్వర్థకిరీటుఁ డట్లెయని • యారసి దైత్యునివ్యత్యయంబులన్. 99

గీ. తనదు ప్రియభక్తుఁడైన సు•దక్షిణుండు, కొలుచు పార్థివలింగంబు•నలఘుశక్తు
లలరఁ జేరి ఖలున్ బల•లాశుఁ జంప, సమయమారయుచుండె ని•శ్శంకుఁడగుచు.

మ. పిశితాశుండును గామరూపపతి జే•పీయుక్తుఁడై పార్థివే
శు శివున్ గొల్చెడి తీరెఱింగి యటకున్ • జొత్తెంచి యవ్వారితోఁ
బశుభర్తన్ గొలువంగ నేమియగు? న•ప్పాటిన్ విడుం డిప్డు మ
ద్యశమున్ బాడుచు నన్నుఁ గొల్వుఁ డిఁక మి•మ్మక్లైన మన్నించెదన్. 101

క. కాదేనిఁ బొడుతు ననఁగా, భూదయితుఁ డొకింత బుగులుఁ•బొందక యనియెన్
మా దైవంబును గొలిచెద, మే దైనను సరియె సిద్ధ • మెఱుఁగు దురాత్మా!

క. హరుఁడు చరాచరభూతే, శ్వరుఁడు దయాకరుఁడు భక్త•పరిపాలకుఁ డా
తురులన్ మముఁ గాపాడెడు, సరకుగొనము నీదు డాకఁ•జను మిఁక దవులన్.

గీ. అనిన దనుజుఁడు బిట్టాగ్ర•హంబుఁ జెంది
పండ్లు పటపటఁ గొఱుకుచుఁ • బార్థివేంద్రు
పయిఁ గరాళాసి విసర 'మాం•పాహి' యనుచుఁ
గనులు మూయఁగ తేఁడు శం•కరుఁడు దోఁచి. 104

—* పార్థివలింగమునుండి శివుఁడు వెలుపడి భీమాసురునిఁ జంపుట *—

క. భక్తులను సాఁకుటయె గడు, యుక్తంబగు వ్రతము నాకు • నోజింపుము నీ
శక్తి నిఁక మటుపఱచెద, నక్తంచర! యేను భీమ•నాథుఁడఁ గనుమా! 105

క. అని యసురుని కరవాలముఁ, బినాకము చేతఁ జదుపఁ • బిండిగ నాతం
డును మరలఁ ద్రిశూలము వే, యను దునకలు చేసె దాని • నభవుం డలుకన్.

వ. అంత దనుజుండు మరల

ఉ. పట్టిస మేసినన్ శివుఁడు • భగ్నముచేసెఁ ద్రిశూలధారచే
నట్టిమెడన్ నిశాచరుని • యానతి రక్కసిమూఁక లుక్కనన్

జుట్టి రణంబుసేయుటకుఁ • జొచ్చిన నారదమౌని డాసి యీ
చెట్టలఁ జెచ్చెరన్ గడపు • చేయకుజాలము దేవ! నాన్ వడిన్. 107

శా. హుంకారం బొనరించెఁ గాలహరుఁ డత్యుగ్రస్వనంబొప్ప నా
తంకంబొందఁ వడిన్ ధరన్ దిరుగుచున్ • దైత్యుండు కూలెన్ మహా
హుంకారంబున మీఱు రక్కసులు హాహా యంచుఁ బీనుంగులై
రోంకారధ్వనితో నుతుల్ సలిపి రత్యుగ్రున్ శివున్ దేవతల్. 108

వ. అంత గౌరీకాంతుండు సుదక్షిణునిఁ దత్సతిని ననుగ్రహించి కామరూపంబున మరల నవ్వారి నభిషిక్తులఁ జేసిన వారును దక్కిన దేవమునిగణంబులెల్లఁ బరమేశ్వరు నాపార్థివలింగంబందె వసింపఁ బ్రార్థింప భక్తవత్సలుం డీయకొని యట్లుండెఁ దదాదిగ నీ భీమశంకరలింగంబు రక్షోభూతభేతాళాది భయనివారకంబై భోగమోక్షప్రదంబై భక్తులఁ బాలించుచుండె నీయది భీమశంకర లింగమాహాత్మ్యం బిఁక విశ్వేశ్వరలింగచరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 109

— * శ్రీకాశి - విశ్వేశ్వరలింగము * —

ఉ. నిర్గుణమై యఖండమయి • నిత్యమునై శివమై యనన్యసం
సర్గమునై ప్రకాశిలెడు • సారతరోత్తమతేజ మీఱఁగ
త్సర్గముఁ గోరి చెల్వమరె • శక్తి శివాఖ్యల *స్త్రీ, పుమాంసుఁడై
నిర్గతమైన యక్కవయె • నేరిమి గారణమయ్యె సృష్టికిన్. 110

క. పురుషుఁడె మహేశ్వరుం డిఁకఁ, దరుణియె యాశక్తి వినుఁడు • తథ్య మిది చరా
చరభువనంబెల్ల మహేశ్వరరూపం బారయుండు • సచ్చరితులార. 111

గీ. వారు సర్గాదియందు నివ్వారిఁ బ్రకృతి
పురుషులను సృష్టిఁ జేయఁగాఁ • బొడమి వారు
గారణులఁ గానఁగాలేక • కడు నడలుచు
నుండఁగఁ దపించుఁడను సూక్తి • యొక్కఁడు విని. 112

— * శివుఁడు కాశీ పంచక్రోశమును సృష్టించుట * —

ఉ. ఎచ్చటనుండి సేయఁగల • మెన్నికమీఱు తపంబు? మాకు చో
టెచ్చటఁ గానరాదు జలమే తుదిముట్టక తోఁచుచుండె నాన్

* ఇందు స్త్రీ, పుమాంసుఁడై యని వ్యస్తపదము. సమాసము కాదు.

గ్రచ్ఛుట నైదుకోసు లెటు • గన్పడు నేలను సృష్టిచేసి వా
రచ్చెరువొందఁ జూపి శివుఁ • డందు వసించితపింపుఁడంచ నెన్. 113

ఉ. తానును లింగరూపమునఁ • దత్పురిఁ జేరి కరంబు ప్రీతి న
ద్దానినిఁ బాయకుండుట స • తం బవిముక్తసమాహ్వయంబునన్
బూనెఁ బురంబు లింగమునుఁ • బొల్పెసలారెఁ దదాఖ్య శంకరుం
డా నగరిన్ వహించుఁ ద్రిశ • ఖాగ్రితలంబున నెత్తి నీళులన్. 114

గీ. కడు నసత్కర్మముల నెల్లఁ • గాశలమున
నాడిసి కర్షణగావించి • సుడియఁ జేయఁ
గాశి యనుపేరుఁ జెంది వి • ఖ్యాతమయ్యె
నైదుకోసులఁ బరగు న • య్యాభవభూమి. 115

—* విష్ణుమూర్తి చక్రిఁబునఁ బుష్కరిణిఁ ద్రవ్వుట *—

గీ. అంత నప్పురిఁ జేరి వా • రాస్థమెలఁ ఁకఁ
జిరము తప మొనరింపుఁడు • సృష్టిఁ గోరి
పుండరీకేక్షణుని తనూ • దూ్భతఘర్మ
సలిల మొక్కండు వాపియై • యలరుటయును. 116

—* చక్రిపుష్కరిణి మణికర్ణిక యగుట *—

చ. మినుసిగవేల్పు డాసి కడఁ • మిక్కిలియచ్ఛము దీయనై న య
వ్వనరుహనేత్రసంకలిత • వాప్యుదకంబును గాంచి మెచ్చు వే
డ్కను దలయూఁచినన్ బడియెఁ • గర్ణమునందలి వజ్రకుండలం
బొనరెను దానఁ దీర్థ మది • యుర్విపయిన్ మణికర్ణికాఖ్యమై. 117

గీ. దాన మజ్జనమాడిన • మానవులకుఁ, దెవులు దురితంబు డిందు నెం • తేని నభవ
పదముఁ జేరెడుబాట గ • న్పట్టు నట్టి, తీర్థమెడబాయలే రెట్టి • దివ్యజనులు. 118

మ. హరియున్ శంకరమాయచేఁ బ్రకృతితో • నత్యంతనిద్రాళుఁడై
యొరుగన్ దద్విభునాభిపద్మమునఁ దా • నుత్పన్నుఁడై నల్వ శం
కరునాజ్ఞన్ విరచించె నద్భుతగతిన్ • గాశల్యమొప్పొందఁగా
దిరమౌ నేఁబదికోట్ల యోజనమితిన్ • దీపించు భూలోకమున్. 119

గీ. అందు సకలచరాచర • ప్రాణినిచయ
ములను రచియించెఁ జాతురి • పొలుపుమీఱఁ

గాశి నఖిలప్రలయములఁ • గాండమందు
మునుఁగనీఁడు హరుఁడు శూల•మున ధరించు. 120

ఉ. ఇమ్మగ బ్రహ్మదేవుఁడట • నెంతయు భక్తి మెయిఁ దశాశ్వమే
ధమ్ము లొనర్చి లింగ మభి•ధానము వెల్గఁ బ్రతిష్ఠ చేసి శ
ర్మమ్మను జెందె మానవు లమ•రప్రవరుల్ మనుజుల్ దదీయమా
ర్గమ్మనుబట్టి లింగములఁ • గాశిఁ బ్రతిష్ఠ నొనర్చి రింపుమై. 121

చ. పరశివశక్తియున్ దనదు•భర్త శివుండట విశ్వభర్తనాఁ
బరఁగెడు దివ్యలింగమయి • వాసము చెందుటఁ జూచి తాను సం
బరమున నన్నపూర్ణయను • భాస్వరనామముఁ దాల్చి చేరి శం
కరు కెలనన్ వసించె ముని•నాథు లెఱింగి చెలంగి పొంగఁగాఁ. 122

ఉ. తాతకుఁ దాతలై కపిల•దారుణరోషమహాగ్నికీలలఁ
భూతిగ నేలఁగూలిన య•పుణ్యుల నాదృతి నుద్ధరింపఁగాఁ
బ్రీతి మెయిన్ భగీరథుఁడు • పృథ్వికి గంగను దెచ్చినంత గం
గాతటినీమతల్లి వడిఁ • గాశినిఁ జేరి భజించె శంకరున్. 123

క. ఆగంగా స్నానంబున, కేగంగా లేని మనుజుఁ • డెంతయుఁ దమితో
నో గంగా గంగాయన, సాగంగాఁ బాయఁగలఁడు • సర్వాఘములన్. 124

గీ. అజుని పంచమశిరముఁ గో•యంగఁ దన్ను
వెనుకొనిన బ్రహ్మహత్యయు • విధికపాల
మును దొలఁగిజాఱఁ గాశికా • పురినిఁ జేరి
భైరవుండుండె నాక్షేత్ర • పాలకుఁడయి. 125

వ. మఱియు నం దాకాలభైరవునితోఁ గూడి యష్టభైరవులును డుంఠిప్రముఖులగు నేఁబదియాఱుగురు గణపతులును నవదుర్గలును నేకాదశరుద్రులును ద్వాదశాదిత్యులును గౌరీనవకంబును నిరువదియిద్దరు కేశవులును నవగ్రహంబులును స్వనిర్మితతీర్థోదకంబులతో స్వప్రతిష్ఠితశివలింగంబుల నర్చించుచు ముప్పది మూడుకోట్ల దేవతలును విలసిల్లుచుందు రిందు మృతిఁ జెందినవార లీశమాత్ర గర్భంబుఁ జెందక పారమేశ్వరసాయుజ్యంబు నొందుదు రిందు సందియంబు లేదీ విశ్వేశ్వరలింగార్చనం బఖిలభోగమోక్షప్రదంబనుట న్యూనోక్తిగ సంభావింపుదు.

క. కాశీక్షేత్రంబును వి, శ్వేశుండును నన్నపూర్ణ యిభముఖుఁడాడుం
డీశుండు భైరవుం డఘు, పాశంబులఁ ద్రుంతు రొక్కపరి దలఁచినచోన్.

వ. ఇట్లు విశ్వేశ్వరలింగచరితంబు సందర్భంబు సూత్రప్రాయంబుగ మీకెఱింగించితి
నిఁక త్రియంబకేశ్వర జ్యోతిర్లింగస్వరూపంబును వినుండని సూతుం డిట్లనియె.

—* గౌతమీతటము - త్ర్యంబకలింగము *—

చ. మునికులమందు గౌతముఁ డమోఘతపోవిభవాఢ్యుఁడై భృశం
బనిశము శైవలింగనియతార్చన సల్పుచుఁ బత్నితో వసిం
చెను మరువొప్ప బ్రహ్మగిరిచేరువ నొక్క వనస్థలంబునం
దనువుగ శిష్యకోటి తనయందఁ బఠింపఁగ న్యాయశాస్త్రముల్. 129

సీ. అంతఁ గొండొకకాలంబునందుఁ బుడమిఁ
గడు ననావృష్టిపొదల నొక్కెడలఁ గాని
త్రావ నీళులు గలవయ్యె గాసి మసలె
శూన్యమయ్యెను దెసల నేచోటనేని. 130

క. ఆకట మలమలమాఁడుచుఁ, దేఁకువసెడి యెల్లప్రజలు దిగులుపడి కడున్
జీకాకుతోడ నలుగడ, లేకాకులు గాకులగుచు నేగిరి పెలుచన్. 131

ఉ. ఆయెడ రందు గౌతమమహాఋషి యవ్వరుణున్ జలేశ్వరున్
బాయనిభక్తిఁ గొల్చుడు నపాంపతి యమ్మునికిన్ బ్రసన్నుఁడై
చేయుదు నీకభీష్టమును చెప్పుమనన్ మునివంశమండనుం
డాయతవృష్టిఁ గోరె నుదకాధిపుఁ డందులకొప్ప కిట్లనెన్. 132

వ. మునీంద్రా! పరమేశ్వరున కిష్టంబు లేకయున్న నిక్కాలంబందు నేను వృష్టి
కార్యంబునకు సమర్థుండనుగాను. 133

చ. ఎవనిభయంబు నొక్కని సమీరుఁడు వీచు మఱేని యుల్కచే
రవి యుదయించు నే బిరుదు త్రాసముఁజేసి మహేంద్రుఁ డగ్గి మృ
త్యువును బనుల్ బొనర్తు రభయుం డఖిలాబ్జభవాండనాథుఁ డా
శివుఁడు తదీయమా వశముఁజెంది తనర్చు జగంబు సర్వమున్. 134

ఉ. కావున నేను వృష్టి కెటు గర్తను గాఁగల నొక్కగర్తమున్
నీవిఁకఁ ద్రవ్వికొన్నచట నీరము నించెద జానుదఘ్న మ

చ్చో వివిధౌషధీతతిఁ • బ్రసూనఫలద్రుకదంబమున్ ముదం
బావహిలంగఁ గూర్చికొను • మారకయుండు జలంబు లెప్పుడున్. 135

—* గౌతమమహర్షి వరుణానుగ్రహంబున నొక చిన్నకుంటను నిర్మించుకొనుట *—

చ. అనుడు మునీంద్రవర్యుఁ డటు • లారసి కుంట నొకండు ద్రవ్వ జీ
వనవిభుఁ డచ్ఛనీరమును • వట్టుట లేక యే జానుదఘ్నమై
తనరెడునట్లు నించెను హితమ్ముగ గౌతముఁ డెల్లధాన్యముల్
వనరెడుచేలు పుష్పఫల•పాదపవాటికలన్ దనర్చెడున్, 136

సీ. అవిరళఘనసుగం•ధాఢ్యమరంద ని, ష్యందసుందరసుమ•కుందకుటజ
మందారమాధవీ•మాలతీవకుళచం, పకకరవీర కే•తకులతతులు
పరిపక్వఫలరాజి•భాసురసహకార, దాడిమద్రాక్షాబ•దరులవ ర్జ్యౌ
ఫలపూరపనసరం•భాజంబుజంబీర, లికుచబీజాపూర•నికరములును

గీ. మెండుగాఁబండి చెన్నారి•మీఱువ్రీహి, యవతిలాఢకచణకప్రి•యంగుమాష
రాజమాషమసురముద్గ•రాజియావ, నాళగోధూమవితతి ఘ•నముగఁదనరె,

వ. మఱియు వార్తాకకర్కటీజాలీకోశాతకీకూశ్మాండపిండాలుకంద ముఖ్యశలాటు
శాకంబులును జీవంతికోపపదీపీలుచాంగేరీప్రముఖదళశాకంబులును నమితం
బులై పొదలియున్న సమయంబున 138

—* గౌతమాశ్రమమునకు మునులు వచ్చుట *—

సీ. తనతాతతాతకుఁ•దమ్మునికొమరుని, కొడుకంచు నొక్కండు•కూడవచ్చె
తనతండ్రితండ్రి య•ల్లునిచెల్లెలికి మేటి, మఱఁదియం చొక్కండు•దరలివచ్చె
తనమేనమామ వ•దినె యల్లునికి బావ, గారని యొక్కండు•గలియవచ్చె
తనతోడియల్లుని •తండ్రితండ్రికి మేన,యల్లుఁడంచును నొక్కఁ•డరసిడాసె

గీ. ఇట్లు చుట్టఱికంబుల•నెఱుఁగఁ జెప్పి, కొనుచు గుంపులుగుంపులై •మునికులజులు
ఆండ్రుబిడ్డలతో గౌత•మాశ్రమంబు, వెదకికొనివచ్చి రెంతయు•విందుమీఱ.

వ. అంత గౌతమమహర్షి యును

ఉ. వచ్చినవారికెల్లఁ గడు • వాసిదలిర్పఁగఁ దాను భార్యయున్
మచ్చికతో నెదుర్కొనుచు • మంచిగ మజ్జనభోజనంబులన్
హెచ్చుగ నిచ్చుచుండె శ్రమ • మేదియు లేక భుజించుచున్ గడున్
మెచ్చుచు నందొ ఱచ్చటనె • మేలుగనుండిరి గాపురంబులన్. 140

ఆ. గొప్పవారి చెలిమి • గొప్పగూర్చును దాని, గొప్పవాఁడెఱుఁగుఁ • గొంచెకాఁడె
ఱుంగఁ డెట్టివానిఁ • బొంగిసేవించునో, యట్టి ఫలముఁ జెందు • నవని నరుఁడు.

క. సింగంబు గుహకుఁ జనె నేనిం గొను ముత్యములరాసి • నిన్ జంబుకభూ
మిం గడు వేడుకమై డా,యంగాఁ బునుకలును బొక్క • లలవడు పెక్కుల్.

క. చందనము చెఱకు శాఖులు, గుందనమును నొరులకెపుడు • గూర్చును సుఖముల్
బొందిక నిడు స్వార్థము లే, దెందు నటులె కాదె సుజను • లెంతయు భువిలోన్,

సీ. పుడమి విజితేంద్రియుఁడు దయా • లుఁడును మదము
లేనివాఁడును నుపకారి • యీ నలువురు
స్తంభములయట్లు దాల్తురు • సతత మోపి
యీ జగంబును సందియ • మింత లేదు 144

వ. అంత

మ. బహుకాలం బిటులేగ నొక్కదివస • ప్రాహ్ణంబునన్ గౌతమ
ద్రుహిణుం డీశ్వరపూజకై జలముఁ దో • డ్తేఁ డన్నఁ దచ్ఛిష్యులున్
రహిమీఱన్ గలశంబులన్ గొని సరో • రాజంబుఁ జేరంగఁ బో
నహి వేణుల్ మునిభార్య లప్పుడె జలం • బాడంగ విచ్చేయుదున్. 145

మ. కని యగ్గౌతమశిష్యు లా మునిసతీ • కాండంబుతో నొక్కప్ర
క్కను జేరుండు ఘనుఁ డుండు దేశికుఁడు వే • గన్ బూజకై తీర్థమున్
గొనితేరక మముఁ బంచె నట్లుదకముం • గొంపోవలెన్ దల్లుల
న్నను నవ్వార లటుల్ దొలంగక కడున్ • గర్వం బఖర్వంబుగాన్. 146

చ. చనుఁడు చనుండు మీర లిఁక • సత్వర మేమిటఁ దీర్థమాడి నీ
ళ్ళను గొనిపోవఁగావలెఁ • జలంబొనరింపకుఁ డల్పు లీరు మా
ఘనత నెఱుంగ కిట్లు బలు • కన్ దొరకొంటి రనంగ వార లం
తనె చని యాశ్రమంబునకుఁ • దద్గురురాజ్ఞికిఁ జెప్ప నాపెయుఁ. 147

చ. కడవ నొకండు కైకొని త • గన్ సరసీస్థలిఁ జేరి నీరమున్
వడిఁ గొని తెచ్చి యిచ్చెఁ దన • భర్తకుఁ దాల్మిని దేవపూజ నా
తఁడు పొనరించె నమ్మునుల • దార లహల్య మదంబుతోడ నీ
మెడ మముఁ బల్కరించకయె • యేగెను జల్కనచేసి తానటుల్. 148

— *మునిసతు లహల్యపైఁ గోపించి తమ భర్తలకుఁ బూటకములు చెప్పుట* —

సీ. పోవునుగాక యిప్పాగరు ♦ పోఁడిమి యూడఁగఁ జేయకుందుమే?
దేవికి నింత యెల్లిదమె? ♦ చేబెలె మూ మగ? లంతయింతలోఁ
బోవిడువారమే? యనుచుఁ ♦ బోయి స్వభర్తల సన్నిధానమం
దావిధమెల్ల మార్చి కడు ♦ నల్క జనింపఁగఁ జెప్పి రేస్పుచున్. 149

ఉ. అంత మునుల్ గడుం గినుకఁ ♦ నాగ్రహమొంది కడిందినిష్ఠతో
దంతిముఖున్ విధానమునఁ ♦ దద్దయుఁగొల్వ నతండు వచ్చి మీ
చింతలఁదీర్తు వాంఛితముఁ ♦ జెప్పుఁడనంగ మునుల్ ముదంబుతోఁ
బంతమువీడ నివ్వనికి ♦ బాఁపుఁడు గౌతమునన్న నాతఁడున్. 150

మ. తగునే? యాకలిదప్పులన్ మఱుఁగుచున్ ♦ దారల్ సుతుల్ శిష్యులున్
మిగులన్ బొక్కుచుఁ బ్రాణభీతి నిటకున్ ♦ మీరేగు దేరన్ దయా
నుగుఁడై గౌతముఁ డెల్లవారికిఁ దటా ♦ భోనంబు లర్పించి మీ
వగవున్ బాఁపి మనంగఁ జేసె నిపుడా ♦ బ్రహ్మణ్యు నొప్పింతురే? 151

క. ఉపకృతి సల్పినవారల, కపకృతి సేయంగఁదలఁచు ♦ టతినిందిత మ
ట్లపయశమనక యొనర్చిన, నృపశువు నశియించు నెంత ♦ నేర్పరియేనిన్. 152

ఆ. కాన నుడిగి వేఱొ ♦ కండు వరముగోరుఁ, డనిన వారు మాన ♦ కదియెకోరి
పట్టుఁబట్ట నతఁడు ♦ భవితవ్యమారసి, యట్లెసేతు మీకు ♦ నఘముపొడము. 153

వ. దయాళుండు నాపద్బాంధవుండునగు గౌతముం డించుక కాల మిక్కట్టులన్ జిక్కి వందురినను నయ్యనఘున కయ్యది పరిణామసుఖంబై యొసంగఁగలదు సందియంబు లేదు. 154

ఆ. మంచివాఁడు చెడ్డ ♦ మానిసి కాఁబోవఁ, డెపుడు చెడుగు మంచి ♦ నెంచఁబోఁడు
కుక్క గోవుగాదు ♦ గోవు కుక్కయుఁగాదు, జగమునందు బ్రహ్మ ♦ శాసన మిది,

— * మునుల నిర్బంధముచే గణపతి మాయాధేనువై గౌతమునిచేఁ జచ్చుట * —

వ. అని గణపతి యంతర్హితుండై నంత గౌతమమహర్షి యును దత్పత్నియు నమ్మునుల కైతవంబు నెఱుంగక యానందంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు గణపతి మాయావిశేషంబున. 156

ఉ. ఒక్కలిబక్కయా వొకఁడు • మేకొని వ్రీహివనంబు మేయుచున్
దొక్కుచునుండ గౌతముఁడు • దొల్గఁగఁజేయఁగఁ బూరిపోచపై
నొక్కటివేసి దాన మొద • వుర్వి నమాంతము గూలి యీల్గె హా!
యెక్కడి దోసమొందితి మహేశ్వర! యంచు మునీంద్రుఁ డేడ్చెడున్. 157

గీ. ఉటజముననున్న తత్పత్ని • యును దదీయ, శిష్యులును నార్తరుతి విని • చేరవచ్చి
కారణంబారసి నితాంత • గాఢశోక, గర్తమునఁ గూలి యేడ్చిరి • యార్తిపడుచు.

వ. అంత

చ. కని మునులున్ దదంగనలు • గౌతముఁజేరి విధంబెఱింగి గో
ఘ్న! నిబిడపాపి! యెంతటి యకార్య మొనర్చితి వోరి! నీ మొగం
బును గన దోస మువ్వతిలుఁ • బొమ్మిట కేని వనంబుఁ బాసి నీ
యనుచరపుత్త్రమిత్రదయి • తాదులఁ దోడ్కొని వేగ దవ్వులన్. 159

గీ. నీవిచట నుండ మేమిందు • నిలువరాదు, దేవఋషి పితృకార్యముల్ • దీర్పరాదు
హవ్యకవ్యంబులను గొన • రగ్నిపితలు, సాఁగు సకుటుంబమెట కేనిఁ • జక్కనిపుడు.

వ. మఱియును

క. దైవతపితృమఖముల నీ, వేవిధమున సల్పఁగూడ • దెఱుఁగు మిదిమొదల్
నీవొనరించిన దురితం, బేవిధమున సడలఁబడక • యెక్కుడు భరమా. 161

క. అని యెల్లరుఁ దిట్టుచు రా, ళ్ళను విసరుచుఁ దఱుమ మునిల • లాముం డల్లే
చనియెద మొదలన్ గనికర, మొనరింపుఁడయ్య! యనుచు • నొయ్యననపుడే. 162

—* గౌతమఋషి యాశ్రమమును విడిచి దవ్వేగుట *—

వ. అవ్వారి శాసనప్రకారంబు గళత్రంబును శిష్యజనంబును దోడ్కొని యచ్చో టికిఁ (గోశమాత్రవ్రి) దేశంబం దాశ్రమంబుఁ జేసికొని యం దొక్కమాసం బట్లు గడపి యొక్కనాఁడు మునిజనాశ్రమంబుల కించుకసమీపంబున కేగి యవ్వారినెల్ల నతిప్రయాసంబున నొక్కెడఁగూర్చి విధేయుండై మహాత్ము లారా! యీ దురితంబుఁబాసి యేనెట్లు పునీతుండనగుదు ననుగ్రహించి సెల వీయుండని ప్రార్థించిన నవ్వార లిట్లనిరి. 163

క. చేసినదోసము నిష్కృతి, చేసిననేగాని శాంతిఁ • జెందదు పుడమిన్
వాసిగఁ బ్రాయశ్చిత్తముఁ, జేసికొని యఘంబుఁబాయ • సిద్ధమిది మునీ! 164

వ. ఆప్రాయశ్చిత్తంబు తెఱంగెఱింగించెదము వినుము.

క. ఇమ్మహి గోహత్యా పా, పమ్మును బొనరించినట్టి వాఁడను నేనం
చు మ్మేదిని నంతయునుర్, సుమ్మాంచు ప్రదక్షిణములఁ బొనరింపు మొదల్,

వ. అటుమీఁద నొక్కమాసంబు చాంద్రాయణవ్రతం బొనరింపుము. తదనం
తరంబున. 166

ఆ. నూటయొక్కమాఱు పాటిగ బ్రహ్మగిరికిఁ బ్రదక్షిణముఁ బొరిన్సలుపుము
అంతమీఁద మృన్మయములైన లింగంబు, లర్థిఁగూర్చి సేయు మర్చనంబు.

వ. ఇట్లుచేసినచో నఘంబువాయు నీక మఱియొక పద్ధతి వినుము.

చ. దినదిన మీశ్వరున్ గొలిచి దివ్యతవం బొనరించి దేవగం
గను నిటఁదెచ్చి తద్విమలకాండమునం దఘమర్షణావగా
హనముఁ బొనర్చినన్ దురితనంతయు డుల్లు శుభాప్తిఁగోరి యిం
కను శివలింగకోటులను గల్పనచేసి భజింపు మావయిన్. 168

—• గౌతముఁడు పార్థివలింగార్చనం బొనర్చుట – శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట •—

వ. ఈ రెండు తెఱంగులయందు నీ కిష్టం బెట్టు లట్లనుసరింపుము. శక్తుండవైనచో జతనంబుగ నీవ్రతద్వైవిధ్యంబు ననుష్ఠింపుమనుటయు నమ్మునిచంద్రుఁ డోం కారధ్వనిచేసి వెడలి మునిగణోక్తంబులనెల్ల నతిసులభంబుగ నతిత్వరితంబుగ నొనర్చి ప్రత్యహ మహల్యయు శిష్యప్రశిష్యులును దన్ను సేవించుచుఁ బార్థివ లింగసహస్రంబుల నిర్మించి యిచ్చుచుండ నియతమతిఁ బార్థివలింగపూజనం బొనర్చుచుండె నంతఁ బరమదయాళుండును భక్తజనావనదీక్షాబద్ధకంకణుండు నగు శివుం డావిర్భవించి వరంబడుగుమన మునీంద్రుండు పరమశివుని శాంత సుందరరూపంబుఁ జూచి హర్షించి నమస్కరించి స్తుతుల్ పొనరించి దేవా! నన్ను నిష్పాపుఁ బొనరింపుమన్న నలరి బాలేందుమౌళి యిట్లనియె. 169

ఉ. ధన్యుఁడ వీవు మానికులతల్లజ! పుణ్యుఁడ వీవు పాపుమెలా
నన్యులు నిన్ వెలార్చి రిటు లక్కట! యక్కనుతో; ననన్యసా
మాన్య! త్వదీయదర్శనసమాగతపుణ్యగతిన్ బవిత్రమై
మాన్యతఁ జెందు నీ జగము మద్వచనం బెద నమ్ము నెమ్మమై 170

ఉ. వారలె గోఘ్నపాతకులు వారె కృతఘ్న గురుఘ్న హింసకుల్
వారలె ధర్మబాహిరులు వారలె కుత్సితగర్హ్యకర్మకుల్

వారలె ఘాతుకాగ్రిణులు • వారె నృశంసులు వారె జాల్ములె
వ్వారలు నిన్నుఁ బుణ్యు నిటు • వంచనఁజేసి కలంచిరో మదిన్. 171

క. వారలసంగతిచే నె,వ్వారలు దూషితులుగాక • వరఁగెద రిలలో
వారికి నిష్కృతిలేదిఁక, ధీరతరమనీష! దీనిఁ • దెలియుము మదిలోని. 172

వ. ఇది యంతయు నీ యాశ్రమంబున నీచేఁ బోషితులైన మునిజనులు మోహా
జనప్రేరితులై యొనర్చిన వృత్తంబుగాని యథార్థంబుగా దీ దివ్యదృష్టిన్ జూడు
మని పరమేశ్వరుఁ డవలోకింపఁజేసిన మునివర్యుఁ డవలోకించి విస్మితుండై పర
మేశ్వరున్ జూచి 173

క. ఉపకారమె యొనరించిరి, కృపానిధి! నిజంబు వారు • కించులయిన నీ
కృపకున్ బాత్రమ్మైతిని, నిపుణుఁడనై వడసికొంటి • నీదరిసెనముల్. 174

వ. అని యానందించి చొక్కియున్నంత వరంబిచ్చెదఁ గోరుకొనుమనుడు. 175

గీ. ఓమహాదేవ! నన్నిట్టు • లోమఁదలఁచి, యుంటి వటుగానఁ బ్రేముడి • నొసఁగు దేవ
గంగ నీయెడ లోకోప • కారమగును. నాకునుఁ గడున్ బ్రియంబగుఁ • జోకమెఱియ

— * శివుఁడు గౌతమునికై గంగను భువి కవతరింపఁజేయుట * —

వ. అనినంత శివుండు దయాళుండై తథాస్తని నిజజటాజూటమండలాంతర్గామిని
యగు గంగను నియమించి జార్చిన నాపెయు స్త్రీరూపంబునఁ బొడసూపినఁ
గాంచి గౌతమమునీంద్రుండు. 177

క. తల్లిరో! ధన్యవుఁ బుణ్యవు, ముల్లోకంబులకు శుద్ధిఁ • బొనరించెద వు
త్ఫుల్లాబ్జలోచనా! ననుఁ, జల్లఁగ నిర్మలునిఁజేయు • శంకరురాణీ! 178

వ. అని యంజలిచేసిన నగ్గంగాదేవి.

క. నీకభిషేకముఁగూరిచి, వీఁకఁజనెద శివునితలకు • వేఁగ ననఁగ బల్
వ్యాకులతుండగు ముని నవ, లోకించి శివుండనియె నిలువుమని గంగన్. 179

వ. గౌతమానుగ్రహార్థం బిందు లోకోపకారంబుగ నీమన్వంతరకాలంబు వసింపు
మనుటయు నద్దేవియు నీవును నిఖిలసుపర్వులిందు వసించుదురేని నేనట్లుండెద
నన్న శివుం డంగీకరించి గౌతమార్చితపార్థివలింగంబు నధిష్ఠించి త్ర్యంబకే
శ్వరుండను నాహ్వయంబుఁ జెందియుండె నంత దేవత లట దారసిల్లి తల్లీ!

జీవుండు సింహరాశిన్ జెందిన వత్సరంబంతయు నీసాన్నిధ్యంబందు నివసించె
దము తక్కిన యేఁడులు దివంబున నుండెదమని యొప్పించి యరిగిరి. అంత
గంగయు నదీరూపంబుఁ జెంది బ్రహ్మగిరిశిఖరాగ్రవిరాజితౌదుంబరవిటపివిటపా
శ్లిష్టనికట*పురటలతాంతరాళనిర్గతయై 180

శా. రేఖామాత్రము దోఁచి యంతన కడున్ • రెట్టించి దిట్టంబుగా
శాఖామూలములన్ దిగన్విడిచి యం•చత్తుంగరంగ త్తరం
గాఖేలత్కలహంససారసరథాం•గాళీస్వనస్యందధా
టీఖాతస్థలియై విచిత్రగతులన్ • ఠీవిన్ విరాజిల్లుచున్. 181

గౌతమమౌని తత్సతియు • గంగను మజ్జనమాడిరంత న
గ్గౌతమశిష్యులందఱును • గాఢభక్తిని స్నాతులై రటన్
గౌతమియంచు ఖ్యాతిఁగొని • గంగ చెలంగియొసంగఁ గాంచి య
గ్గౌతము నేఁచినట్టి ముని•కాండము గంగనుఁ జేరవచ్చుడున్. 182

చ. కని ధుని ఘోర పాతకులు • కశ్మలులెందుఁ గృతఘ్నమూర్తులీ
మునులిఁకఁ దానమాడుటకు • ముట్టఁగవచ్చిరి వీరి తాఁకు నో
ర్వను గనరాకపోదునని • వైళమణంగి యదృశ్యయయ్యె నం
తని కని గౌతముం డకట • తల్లిరో! పోయితె పాసి నీసుతున్

చ. అని వనరంగ నంతన దయాళువునై మునిపై ననుగ్రహం
బున నటఁ గొంతదూరమటుఁ • బోవిడి క్రమ్మఱఁదోఁచి దివ్యపా
వనవనపూర్ణమై పొదలి • భాసురతన్ బ్రవహించి మించెఁ గ
న్గొనిమది గౌతముం డలరి • కోమలసూక్తులఁ బాడెఁ దద్గతిన్. 184

—• గౌతమ శిష్యులు మునులను నెపించుట •—

వ. అంత గౌతమాంతేవాసిప్రముఖులు

* టిప్పణి — పురటలతాంతరాళనిర్గతయై = బంగారు తీవెలవంటి తీవెలయొక్క మధ్యప్రదేశము నుంచి బయలుదేరినదియై

ఇందులకు శ్రీభాగవత పంచమస్కంధ ద్వితీయాధ్యాయమందు – నికటపురటలతాస్తవకవిహంగమమిధున –

ఇందులకు శ్రీధరీయవ్యాఖ్య –

నికటపురటలతాః సన్నికృష్ట స్వర్ణవల్ల్యః– తాస్వారూఢాః స్థలవిహంగమాః మయూరాదయః

చ. మును లొనరించినట్టి యఘ • మున్ సకలమ్ము నెఱింగి మట్టుమీ
ఱినవడి గౌతమార్యుఁడు మ • ఱిన్ మఱి వారణసేయుచుండినన్
గనలుచు నమ్మునిబ్రువులఁ • గన్గొని యిట్లని శాపమిచ్చి రీ
రును భవదీయవంశ్యులు వి • రోధులు కాఁగల రీశభక్తికిన్. 185

వ. మఱియును

క. యాచకులును దరిద్రులై • యామ్యదిశను
బొడమి యవిభూతిఫాలులై • పొనరుదురు శ
ఠాత్ములై నరకంబుల • ననుభవింతు
సత్య మిది మా వచనము ని • స్సంశయముగ. 186

వ. అని శపించిన వారందఱుఁ దా మొనర్చిన యకార్యంబునకు మనంబుల నిందించుకొనుచు దక్షిణదేశం బరిగిరి. ఇందు గౌతమమహర్షి సదారుండై శిష్యవర్గంబుతోఁ ద్రియంబకేశ్వరు నారాధించుచు నిత్యానందంబున నుండె నది మొదలు త్ర్యంబకేశ్వరుఁడు భక్తకల్పద్రుమంబై యఖిలజగజ్జేగీయమానదివ్యజ్యోతిర్లింగంబై యొసంగె నిది త్ర్యంబకలింగచరిత్రం బిఁక వైద్యనాథేశ్వరచరితంబు వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 187

— * శ్రీ వైద్యనాథలింగము * —

శా. లంకానాయకుఁడైన రావణుఁడు కై • లాసాచలాధీశ్వరున్
బంకేజాతముఖామరార్చితపదా • బ్జాతున్ శివున్ శంకరున్
బింకం బొప్ప భజింప నెంచి హిమభూ • భృద్వృతమండోర్మియం
దోంకారస్మరణంబు సేయుచుఁ దపం • బుత్సాహియై సల్పుడున్. 18

క. చిరకాలము దానవునకుఁ, హరుఁ డగుపడకున్న శిరసు • లాఱును మూఁడున్
నఱికి హవనం బొనర్చెను, బరమేశ్వరుఁ డప్పుడును గృ • పన్ గనకున్నన్.

శా. అంతన్ దక్కిన మస్తకంబు నసితో • నంతంబునొందింప ని
శ్చింతన్ బూన శివుండు దారసిలె వ • చ్చెన్ బూర్వభంగిన్ దలల్
సంతోషంబున శంకరుం డడుగు మి • చ్ఛన్ గూర్తునాన్ దైత్యుఁ డ
త్యంతంబున్ బలమిచ్చి యేడుగడవై • యస్మత్పురిన్ జేరుమా! 190

క. అని కోరిన విని శంకరుఁ, డెనలేనిబలంబు నతని • కిచ్చి చనవుతో
ననుపమలింగం బొకఁ డిడి, యనెఁ గొనిచని దీని నుంపు • నాత్మనగరిలో.

గీ. లింగమం దేను వసియింతు • లీలమెఱయఁ
దలివితోఁ జేర్పు పురి కని • దేవుఁ డరిగె
నంత లింగంబుఁ జేకొని • యసురవిభుఁడు
వచ్చుచుఁ దెరువున దైవ • వశముఁజేసి 192

క. మూత్రోత్సర్జనమునకై, యాత్రింబున నొక్క వల్లవాంజలి నిడఁ ద
న్మాత్రిభరమోపక చిత్రాక్షేత్రంబున నాతఁ డుంచె • శివలింగంబున్. 193

వ. అంత రావణుఁడు శుద్ధుండై వచ్చి లింగంబు నెత్తికొనఁబోవ నద్ది సప్తాధోలో కంబులు దాఁటి వాటంబుగఁ బ్రతిష్ఠితంబై కదల్పశక్యంబుగాకుండుటఁ జూచి యందె యర్చించి తన శిరశ్ఛిద్ర వ్రణంబులనెల్ల వైద్యునియట్లు సులభం బుగ మాన్పి సుఖంబొసంగినఁదున వైద్యేశ్వరజ్యోతిర్లింగంబని పిలిచి యాత్మ నగరంబున కేగె నవంతరంబు బ్రహ్మవిష్ణ్వాద్యఖిలదివ్యజనంబులును మునిజనంబులును వచ్చి పూజించి యాలింగంబు భవరోగంబులకెల్ల వైద్యంబు చేసి మాన్ప సమర్థంబుగావున వైద్యనాథలింగంబని కొనియాడి రటుమీఁద నొక్కనాఁడు నారదఋషి దేవజనప్రేరితుండై రావణునిచేరువ కేగి యాతిథ్య సేవలన్ బడసి యతనికిఁగలిగిన శివప్రసాదంబు తెఱంగును శివలింగప్రతిష్ఠా స్వరూపంబును విని పెదవివిఱిచి శివుఁడు కైతవంబొనర్చె నీకిచ్చినబలంబు కరంబుగరిష్ఠంబయేని నీవిపుడుచని కైలాసాద్రిన్ బెల్లగింపుము దాననంతయుఁ దెల్లంబగు నీరహస్యం బెవరికిం దెలుపకు నే నరయుచుండెదనన్న నతండు నిక్కంబకావగచి వచ్చి కైలాసాద్రిన్ బెకలింపుచుండుడుఁ దత్రత్యులెల్లరు విత్రస్తులై యుండ శివుండు తత్కారణంబడుగఁగాఁ బరమేశ్వరి పరిహాసించుచు నిట్లనియె. 194

ఉ. మేలగు శిష్యుఁడెంతయును • మెచ్చదనర్చెడు రావణాసురుం
డేలికమీఁదనే గినిసి • యే ద్రైఁదారసిలెన్ బళీ! బళీ!
చాలఁగ సంతసంబొదవె • సాత్త్వికశిష్యునిఁ గూర్చినొన్నవా
రీరహిఁజెందెఁ దత్ఫల మిఁ• కేమనువారము దేవ! యిత్తఱిన్. 195

క. అని సాకూతముగ జగజ్జనని నుడువ హరుఁడు వాని • శపియించెఁ గృత
ఘ్నుని నిట్టు లోరి! యచిరంబున నీ మద మణఁగఁగాక • పొమ్మఁక వేగన్.

వ. అంత నుడిగి రావణుండు భయంపడి యపచారక్షమాపణం బర్థించి లంకాపురం బునకేగె నాఁటనుండి త్రిలోకంబులవార లీ లింగంబు నర్చించి భోగమోక్షం

బుల నొందుచుండి రిది వైద్యేశ్వరలింగ చరితం బిఁక నాగేశ్వరలింగోత్పత్తిని వినుఁడని సూతుం డిట్లనియె. 197

—* దారుకవనము - నాగేశ్వరలింగము *—

ఉ. దారుక నాగరక్కసియుఁ • దత్పతి దారుకుఁ డుగ్రమూర్తి వి
స్తారబలంబుతో నపర•సాగరతీరవనస్థలిన్ బొఁకఁ
జేరి సమస్తభూప్రజకు • సిల్గులు గూర్చుచునున్న నౌర్వుఁడన్
ధీరమునిన్ శివవ్రతుఁ • దివ్యులు మానులుచేరి యార్తిమై. 198

చ. వలఁతివి నీవు రక్కసుల•పాల్బడనీక జనంబు నేల నీ
వలన భయంబుఁ బాపికొన•వచ్చితి మిందఱమన్న నాతఁడుఁ
ఖలులగు దానవాధముల • కల్మష మారసి దైత్యు లీ ధరా
తలమును బాసి వేఁ కడఁ • దాము చరింతురుగాక వీఁకఁటన్. 199

గీ. అట్లు చనరేని నశియింతు • రనుచు శాప
మొసఁగఁగ నిశాచరులు గడు • నులికి దుఃఖ
తాత్ములై మనుగడ యెట్లు • లందఱ మిఁక
నెచటి కేగఁగవలయునో • యెఱుకపడదు. 200

క. అని వనరుచున్న దారుక, యను నారక్కసి యొయారి • యన శాంకరి దా
మును నాకిడె నొకఁడువరం,బును దదనుగ్రహమునఁ గడ•పుదము కడలిలోన్. 201

ఆ. కడలికుక్షియందుఁ•గాపురంబుండి యీ, పరిజనులును మనము•ప్రక్కలందుఁ
దిరుగు తరణిజనులఁ • జెఱఁబట్టి వారల, ధనముఁ జూఱఁగొంద • మనవరతము. 202

చ. అని నుడువంగ దారుకుఁడు • హర్షము నొంది నిశాచరావలిన్
గొని చని దుర్గమాంబునిధి•కుక్షిభువిన్ వసియించి చేవ జీ
వననిధిలోఁ జరించు యదు•వంబులఁబట్టి ధనంబుఁగొట్టి య
మ్మనుజుల నార్తిపెట్టుచుఁ గ్రమంబుఁదొరంగి రహించుచుండఁగా. 203

క. ఒకయోడను బేహారము,నకు ద్వీపాంతరముఁ బరిజ•నముతోఁ జనఁబో
నొక వైశ్యుని సుప్రియనా,మకు శివపూజకునిఁబట్టి • మదమొప్పారన్. 204

ఉ. బందిగనుంచి దాసజన•వర్గముతో ధనమున్ హరింపఁగా
బందిన వైశ్యుఁడుండి శివ•భక్తిని మానక పార్థివేశపూ

జం దగసల్పుచుండ దను • జప్రభుఁ డారసి వచ్చి వేగ నీ
చందము మాను మిట్టి వెడ • జాడఁ దలంచినఁ ద్రుంచి వేసెదన్. 205

క. అని తెగటార్పన్ దన జన, మునకున్ గనుసన్న సేయ • మూఁగఁగ వారల్
గని వెఱపుఁగొనియు వైశ్యుఁడు, మనమున శంకరుని నమ్మి • మఱియిటులనియెన్.

క. రక్షింపుము శంకర! నను, రక్షింపుము సకలలోక • రక్షాదక్షా!
రక్షింపుము శివ! దుష్టుల, చే క్షయమున్ జెందనీక • సేవకునిఁ గృపన్. 207

క. నీవే యేడుగడవు శివ!, నీవే యొడయఁడవు ద్రవిణ • నిధివియు నీవే
నీవాఁడను నీదాసుఁడ, నీవియె యీ ప్రాణములిఁక • నిలుపు మహేశా! 208

వ. అని యభ్యర్థించిన నాక్షణంబున శివుండు పార్థివలింగంబందుండి జ్యోతిస్స్వరూపంబున నెగసి ప్రసన్నుండై పాశుపతాస్త్రంబు వైశ్యునకొసంగి తత్ప్రహారంబున రక్కసులనెల్లఁ బొలియించిమించిన దారుకాప్రార్థితయై మహేశ్వరుని పట్టంపురాణి విభునిఁ దరిసి

— * పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపుమని శివుని వేడుట * —

ఉ. వేఁకటి నొందియున్నది వి • వేకనిధాన! నికాటి దీనిపైఁ
బోకడసేయు మాగ్రహముఁ • బూను మనుగ్రహభావమున్ జిరం
బీక శిశుత్వమందు నను • హెచ్చుగఁ గొల్చి వరంబులొందె నా
శ్రీకలనన్ దదాత్మజులుఁ • సింధుతటిన్ వసియింతురింగావుతన్. 210

వ. అని యిట్లర్థించిన నఖిలేశ్వరుం డిట్లనియె.

ఉ. రాణిరో! నీమనంబరసి • రక్కసినొక్క తెఁగాతు నిప్డు పూఁ
బోణి! తదీయనందనులు • పొల్పుగ నిందువసింతురి నే నని
దారుణతలింగరూపమునఁ • దప్పక యిందు నెయుందు మానవ
త్రాణముగోరి నీవటులె • రాణదలిర్పఁగనుండు మిచ్చటన్. 211

వ. అనినాడివి భక్తానుగ్రహార్థం బమ్మహేశ్వరుండు నాగేశ్వరుండను నామధేయంబుతో నందుఁజేరి వసించియుండె. మహేశ్వరియును నాగేశ్వరి యను పేరుతో నచ్చోటనే వెలసియుండె నదిమొదలా నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగం బఖిలసిద్ధికరంబై యొప్పె నిది నాగేశ్వరలింగచరితం బిఁక రామేశ్వరలింగస్వరూపంబును వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 212

— * శ్రీరామేశ్వరలింగము * —

ఉ. నీరజలోచనుండు రజ•నీచరులన్ వధియింపఁగోరి యీ
ధారుణి సూర్యవంశమునఁ • దా జననంబును జెంది జానకీ
వారిజపత్రనేత్రను వి•వాహము చెంది పితృప్రియార్థమై
ఘోరతరాటవిన్ దఱిసి • కోమలిఁ గోల్పడెఁ బఙ్క్తికంఠుచే. 213

ఉ. అంత దురంతచింత హరి•దశ్వకులాగ్రణి వానరేంద్రుతోఁ
బొంతము చేసి మారుతిస•మున్నతవిక్రమదీప్తి మైథిలీ
కాంతవిధం బెఱింగి ప్లవ•గప్రభుసంకలితోరువాహినీ
క్రాంతతటాంతరుండగుచుఁ • గాండనిధిన్ వడిఁజేరి ధీరుఁడై. 214

వ. మంతనంబందు

ఉ. రావణుఁడన్న నల్పుఁడె? యు•రాతిగణంబుల నుక్కడంచి నా
నావిధసంపదల్ పొదల • నాయకుఁడై తగు మేఁటి యమ్మహా
దేవునిభక్తిఁ జేసి కడుఁ • దేజముఁ జెందిన ధీరవర్యుఁడీ
జీవనరాశి నల్పసర•సిన్ వలె మీఱెడుప్రోడ యారయన్. 215

క. మనమందర మిపుడీ యుద, ధిని దాఁటుట యెట్లు పిదప • దితిజాధిపతిన్
దెనఁకువఁ గూల్చుట యెట్లది, యొనఁగూడునె శివునికరుణ•నొందక యున్నన్.

తే. వినుము సౌమిత్రి! యీసింధు•వేలయందు
శంభులింగార్చనంబు ని•ష్ఠ మెయి సల్పి
తత్ప్రసాదంబుఁ బడసి యు•దారశక్తి
నొడిసి దాఁటుద మంబుధిఁ • గడప రిపుని, 217

క. అని స్థిరహృదయుండై చ, య్యనఁ బార్థివలింగ మొందు • హావణికమై స
ల్పి నితాంతభక్తిఁ గొలువుఁడుఁ, బినాకధరుఁ డంతఁ బొల్చి • ప్రేముడిఁ బలికెన్.

— * శివుఁడు రామునకుఁ బ్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట * —

శా. రామా! దాశరథీ! ముదం బొదవె నీ•రారజ్యమానార్చనన్
బ్రేమన్ గోర్కులఁ దెల్పు మిచ్చెదనన్ • బృథ్వీవరోత్తంసుఁ డో
హేమగ్రావశరాస! రావణుని త్రు•ళ్ళంకించి సీతార్ప ను
ద్దామంబై యలరారు శక్తి నిడుమా • దాక్షిణ్య మేపొందఁగాన్. 219

క. మఱియును నేనలతో మే, మఱిముఱి మున్నీరుదాఁట • ననువగుజతనం
బెఱిఁగింపు మీస్థలంబున, నెఱిమీఱఁగ నీవు సతము • నిలువు మహేశా! 220

వ. అని యిట్లు వరంబడిగిన శివుండు రామునకు * రావణనిర్వాపణప్రవీణంబగు సామర్థ్యం బొసంగి సేతుబంధనోపాయంబెఱింగించి రామచంద్రార్చితపార్థివ లింగంబందు జ్యోతీరూపంబునఁ బ్రవేశించి రామేశ్వరలింగం బని పేరొంది రామున కిట్లనియె. 221

ఉ. ఎంతటిదాఁక నీకువల • యేశ్వరుఁ డీరవి యీయుడుప్రజం
బెంతటిదాఁక నీధరిమము • లీనదు లీభువిఁ జెల్వుమీఱునో
యంతటిదాఁక నే నిచట • హార్వెసఁగన్ భవదీయలింగమం
దెంతయుఁ బ్రేమతోడ వసి • యింతు యశంబొనరింతు నీకిలన్. 222

వ. అని సెలవిచ్చినంత సకలదివ్యజనంబులు మునిజనంబులు వచ్చి యా రామేశ్వర లింగంబున కర్చనంబు లొనర్చి యానందించి చని రదిమొదలాలింగంబు సుప్రసిద్ధంబై త్రిలోకార్చితంబై వెలసె నంత రామచంద్రుండు

గీ. సేతుబంధన మొనరించి • సింధుదాఁటి, సపరివారము పౌలస్త్యుఁ • జిదిపి తత్పు
రికి విభీషణుఁ బ్రీతి నే • లికనుజేసి, సతినిఁగొని పుష్పకం బెక్కి • సంతసమున

క. పారావారము దాఁటి స, దారుండగు రాఘవుండు • దా నటుఁబూర్వం
బారాధించిన లింగముఁ, జేరి మహాభక్తిఁ గొలిచె • సీతయుఁ దానున్. 225

వ. మఱియు నంత సీతాప్రార్థనఁ జేసి రామచంద్రుండు వేఱొకలింగంబుఁ బ్రతిష్ఠింప నెంచి యాంజనేయునితోఁ గాశినుండి యొక్కలింగంబుఁ దెప్పించి రామనాథలింగంబు సమీపంబునఁ బ్రతిష్ఠించె నాలింగమును గాశీవిశ్వేశ్వరలింగం బనియును హనుమల్లింగంబనియుఁ జెప్పుదురు. 226

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం త్రింశాధ్యాయే—

శ్లో॥ కృతవాన్ రాఘవః పూజాం । శివధర్మపరాయణః । స్తుతించ వివిధాంకృత్వా । ప్రణిపత్య శివం ముదా । జయంచ ప్రార్థయామాస । రావణాజౌతదాత్మనః ॥
తతః ప్రసన్నహృదయో । రామభక్త్యా మహేశ్వరః । జయోస్తుతే మహారాజ । ప్రీత్యాత పునరబ్రవీత్ । ...... పునశ్చ ప్రార్థయామాస । సాంజలి ర్నతమస్తకః ॥ రామః—త్వయా స్థేయ మిహస్వామిన్ । లోకానాం పావనాయచ । పరేషా ముపకారార్థం । యదితుష్టోసి శంకర ॥ సూతః— ఇత్యుక్తస్తు శివస్తత్రం । లింగరూపో భవత్తదా । రామేశ్వరశ్చ నామ్నా వై । ప్రసిద్ధో జగతీతలే । రామస్తత్ప్రసాదేన । సింధుముత్తీర్యచాంజసా । రావణాదీన్ నిహత్యాశు । రాక్షసాన్ ప్రాపతాం ప్రియాం ॥

క. ఈ రామేశ్వరలింగముఁ, జేరి నరుం డెవ్వఁడేని • శ్రీగంగాంభో
ధారల నభిషేకించినఁ, జేరును గైలాసశైల • శిఖరపదంబున్. 227

వ. ఇయ్యది రామేశ్వరలింగ చరిత్రం బిఁక ఘుశ్మేశ్వరలింగచరిత్రింబుఁ జెప్పెద
నాకర్ణింపుఁడు 228

— * దేవగిరి శివాలయము - ఘుశ్మేశ్వరలింగము * —

క. దేవగిరి నికటమున భూ, దేవుఁడు బ్రహ్మవిదుఁ డభవ•దీక్షితుఁ డవనిం
బావనుఁడు భరద్వాజకు, లార్యాఖ్యాతుఁడు సుధర్ముఁ•డనునొకఁడలరున్

క. అతనికి సుదేహయనునొక, చతురమతి కలత్రమలరు • సమ్యగ్గుణశో
భిత గృహకార్యవిశారద, పతిహిత సుచరిత్రి ధర్మ•పారీణ గడున్. 230

ఉ. వారలు దేవతాతిథిస•పర్యలఁ బేర్మి నొనర్చుచుండి ర
వ్వారికి సంతుగాక పలు•వత్సరముల్ చనినంతఁ జింతతోఁ
గూడి సుధర్మదేవి మదిఁ•గుందుచు వైభవ మెంతయుండినన్
సారెకు దూరుచున్ విధిని • సంతస మొందకయుండె నిచ్చలున్. 231

ఉ. ధీరుఁడుగానఁ దత్పతి మ•దిన్ గన కెట్టి విచారమున్ మహో
దారతతో నిటుల్ నుడువు • కన్విరో! వందుర నేల? యిట్టు లె
వ్వారికి నెవ్వరౌదు రిల • బందుగులెవ్వరు? తల్లిదండ్రు లె
వ్వారలు? పుత్రులెవ్వ? రిఁక • స్వార్థపరంబు జగంబు సర్వమున్. 232

క. కావున వగవక సతతం, బీవు శివునిఁ గొలుచుచుండు • మింపుగ నన భూ
దేవియు మానక స్త్రీస్వా, భావికగతి సుఖముఁదప్పి • వనరుచునుండెన్ 233

గీ. అట్టితఱిఁ బొరుఁగింటికి • నరిగి యెడరొ
వనికిఁ దత్పతితో మాట•పట్టుదలకు
జగడమాడఁగ నాబిడ • దెగడి యిటుల
నుడివెను సుదేహమ్మన సెంతో • నొచ్చి పొగల 233

క. కప్పరము లున్నవనుచున్, గొప్పగు నగ లున్నవనుచుఁ • గొప్పననుచు నీ
వెప్పుడుఁ ద్రుళ్ళకు బంగరు, కుప్పలుగల రోసి! నాకుఁ • గొదకులుఁ గూఁతుల్.

ఆ. దుడ్డు గలుగ నేమొ? • గొడ్డుదానవు నీవు, తినుట కెవ్వరేని • దిక్కులేరు
బిడ్డలున్నదానఁ • బేర్మి నా కెనయాదె?, తల్లకిందు లగుచుఁ • దపనుఁగొనిన.

క. అనినఁ జివుక్కురుమను మదిఁ, గనలుచు నిజగృహముఁ జేరి • కాంతుని కంతన్
బెనువగ వినిచిన నాతఁడు, వినియు విననియట్టు లుండె • విత్తముఁ దొటన్.

ఆ. ఆసుదేహ యంత • కంతకు సంతాన, కాంక్ష యగ్గలింపఁ • గాంతుఁ గదిసి
కలదె లేదె నాకు • గర్భవైభవమంచుఁ, గ్రుచ్చిగ్రుచ్చియడుగఁ • గొంకకతఁడు.

ఆ. రెండువిరుల శివుని • దండ నుంచి యొకండు
గొనుము పణఁతి! యనినఁ • గోమలాంగి
యిష్టసుమముఁ బాసి • యావలి పుష్పంబుఁ
గొనినఁ బెదవి విఱిచెఁ • గోవిదుండు. 239

ఉ. ఆరసి యద్ది యంతఁ బతి • కర్మిలి వేఱొకఁ బెండ్లిసేయఁగాఁ
గోరి మహాత్మ! నాకిఁకను • గూనలు గల్గరు తెల్లమయ్యె మేల్
మీఱఁగ వేఱుబాలికను • మీరు వివాహము చెందుఁ డాపెకున్
మీఱక పుట్టు నందనుఁడు • మేలగు నందఱకున్ బ్రియంబగున్. 240

క. అన విని యివు డిట్టులె నీ, వనెదవు వేఱొర్తిఁ బెండ్లి • యాడిన సవతిన్
గని పోరుసేతు వెంతయు, ననుమానము లేదు పెండ్లి • యాడను మరలన్. 241

వ. అనటయు

క. నా చెలియలు పదిరెండేం, డ్లేచిన యీ డొప్పుబాల • నిప్పింతు దయన్
జూచి వివాహంబాడుము, నా చెలియలి నేచుదాన • నా? యెట్లైనన్. 242

సీ. అని దివారాత్రు లెంతయు • నధిపుతోడ
నాడివి మదిఁ గరఁగించి సెల్వొడిసి తనదు
చెలియలిం దెచ్చి పెండిలి • చేసి దాసి
యట్లు సేవించుచుండె న • య్యనుజ నెపుడు 243

క. ధర్మపదుఁ డైనయట్టి సు, ధర్ముఁడును సుదేహతోడఁ • దా నిటులనియెన్
నిర్మలమతి! నీ చెలియలి, నర్మిలి నీ వేలుచుండ • నగుఁ బసిదానిన్. 244

ఆ. అనుచు ఘుశ్మ యనెడు • నాహ్వయం బొప్పెడు, చిన్నయాలు నప్పు • చేతఁ బెట్టి
నిత్యవైభవమున • నెగడుచుండె నతండు, ఘుశ్మ యక్క సెలవుఁ • గొని ముదమున.

క. దినదినము నూటయొక్కం, డనువుగ మృల్లింగములను • నమరించి శివా
ర్చన విధిమై సలిపి ముగిం, చినమీఁదను వాని నెల్లఁ • జెఱువునఁ జేర్చున్.

—* ఘుశ్మకుఁ బుత్రుఁడు జన్మించుట *—

క. కొన్నేళ్లు జరుగ లింగము, లన్నియు నొక లక్ష యయ్యె • నంత శివకృపన్
చెన్నలరు ఘుశ్మ కెంతయుఁ, జిన్నారిసుతుండు పొడమెఁ • జేతంబలరన్. 247

క. అందముగాఁ బొడమిన తన, నందను నానందభరము • నఁ గని సుధర్ముం
డెందు ననాసక్తుండై, నం దద్దయు ముదముఁగొని జ • నంబు లలరఁగాన్, 248

క. బంధుగులున్ లాఁతులు సేఁక, నందఱు ఘుశ్మన్ గరంబు • హరుసంబున మె
ప్పొందఁగఁ గొనియాడిరి వ్యథఁ, జెందె నొక ర్తుక సుదేహ • చెనఁటితనమునన్.

వ. అంతఁ గొన్నాళ్ళకు

గీ. రూపరేఖాకలాశీల • రుచిరుఁడగుచు, బాలుఁడేపొంద నొకబాడ • బప్రముఖుఁడు
కడిఁదిధనికుఁడు దనకూతుఁ • గారవించి, యిచ్చి పెండిలిచేసె సొం • పెచ్చుమీఱ

క. వియ్యపువారలు వారల, వియ్యంబులు ఘుశ్మ నెంతొ • వేడుకఁజూడన్
గొయ్యతనంబున నోర్వక, గయ్యాళి సుదేహ మొదు • గాఁ దపియించెన్. 251

ఆ. జ్యేష్ఠజ్యేష్ఠయగుచుఁ • జెడుమది నొందఁగా, ఘుశ్మ యెఱిఁగి వేగఁ • గొడుకు కోడ
లును ద్వదీయులమ్మ! • మనసుం దెలుంగుము, నాదువారు కారు • నమ్ము మికను.

క. తల్లిబలెఁ గొడుకు పెనిమిటి, తల్లిబలెన్ గోడ లెదలఁ • దలఁచిరి ప్రియమా
నిల్లాలిగఁ దలఁచును విభుఁ, డుల్లమున సుదేహనట్టు • లొప్పఁడు ఘుశ్మా.

క. ఈరీతి వారలుండిన, మీఱి సుదేహవధూటి • మేలోర్వక వి
స్తారపు బావము లోఁగొని, నేరంబుల వెదకికొనుచు • నిందితమతియై. 254

గీ. ఘుశ్మకన్నీరుచేత నా • కుంగలట్టి, హృదయతాపానలము శమి • యించుఁగాక!
వేఱువిధమైనఁ గాదట్లు • నేరమనక, దానినూను వధింతు నం • తయునుఁ గుదురు.

—* సుదేహ ఘుశ్మకొమరుని జంపుట *—

గీ. పైనిఁ గానున్నదగునని • పాపభయము, మాలి చీఁకటిరాతిరి • మందిరమునఁ
బడఁతితో సెజ్జఁగూరుకు • కొడుకు నొడిసి, పొడిచిచంపెను గత్తితో • గడిఁదివగను.

క. కసిదీరినదని కసివడి, వెసఁగొమరుని తుండెములను • వెదకికొని సమీ
పసరస్సున నేసి వడిం, బసరంబైఁ జేరె మరల • మందిరభూమిన్. 257

మ. తెలవాఱఁ రుధిరాక్తమైన పడకం • దేర్చూచి యాత్మేశ్వరున్
గలయంగాంచక కోడలార్తయయి యా • క్రందధ్వనుల్ సేయఁగాఁ

గలుమస్వాంత సుదేహ సేరి మెఱుఁగం • గాలేనియట్టుల్ వ్యథా
కులఁబోలెన్ విలపించె నెల్లడర బ • ద్ధుర్గాడి హా హా యనన్. 258

గీ. అపుడు ఘుశ్మయుఁ దాఁ బార్థి • వార్చనంబు
సలుపుచుండెను నాథుండు • సరస నుండె
గోడుగోడున నేడ్చుచుఁ • గోడ లవ్వి
ధంబుఁ దెలిపిన ధీరయై • తలఁచె నిట్లు. 259

క. ఎవనివలనఁ గాదు కేర్పడె, నవికలకృపుఁ డతఁడె సాఁకు • నర్భకు భక్తో
త్సవకరుఁడని పేరొందిన, శివుఁడు మహాకాళమూర్తి • సిద్ధం బిందున్. 260

ఆ. కాకయట్లు శివుఁడు • గాపాడకున్నచో
నెవ్వ రేమి యడ్డ • మీ జగమున
మాలకరి విరులను • మహిఁగూర్చునెడ సేయు
నట్లె హరుఁడు జగము • నవఘళించు. 261

క. కావున వగపేలని శివ, దేవుని యెడ నమ్మకమున • దీవ్యల్లింగా
ర్చావిధ్యంతంబున సర, సీవనమునఁ గలిపి మరలె • శివలింగములన్. 262

వ. అంత

—* ఘుశ్మకొమరుఁడు జీవితుండై వచ్చుట *—

ఉ. వచ్చితి వచ్చితిన్ జననీ! • వైళమె యేను భవచ్ఛివార్చనా
సచ్చరితోన్నతిన్ శివు • ప్రసాదసమున్నతి మాటుఁదల్లి చేఁ
జచ్చియుఁ బుట్టితిన్ మరలఁ • జక్కఁగ నన్ గొనిపొమ్ము గీముకున్
జెచ్చెరనంచుఁ బుత్రకుఁడు • చేరఁగవచ్చినఁ జూచి తాల్మియై. 263

క. ఎక్కుడు మోదము లేకయె, యక్కపయిన్ గినుకఁగొనక • యాకె గొమరుపైఁ
జక్కఁగఁ జేయిడెఁ గడుమె, చ్చెక్కఁగ ముక్కంటిసామి • యే తెంచివడిన్.

ఉ. మెచ్చితి నీదుపూజనము • మేలగు నీదగు తాల్మికెంతయున్
హెచ్చుగ నిచ్చెదః వరము • నీవిఁకఁగోరుము నీసపత్నినేఁ
జెచ్చెర ముక్కముక్కలుగఁ • జెండెదనిప్డు త్రిశూలధారనాన్
గ్రచ్చఱ ఘుశ్మ దానడిగెఁ • గావుము నాస్వసనంచు నాదృతిన్ 265

వ. అంత శివుండు

క. ఏమిటి క్రోధంగా జూచెద, వీమను నీవట్టిఁబట్టి • హింసించెను పో
రామిన్ దలఁపఁగఁ జనునే?, పాపమునకున్ బాలుఁబోయ • భావ్యంబగునే? 266

వ. అనిన ఘుశ్మ యిట్లనియె

క. కీడొనరించినవారికిఁ, గూడ ప్రభూ! మేలుసేయఁ • గూడుఁ గాదే
యీడదె నీ దరిసెనమునఁ, గూడవితలఁపది సుదేహ • కున్ సుచరిత్రా! 267

గీ. అనిన శివుఁడట్లె వేడోలకం • డడుగువరమ, నాఁగ నయ్యేలనాగ వే • వేగ లోక
రక్షణంబును గోరి యా • రాజమౌళి, నందె వసియింపుమనెఁదన • యాహ్వయమున

వ. అనిన శివుండు

క. నీవర్థించినయట్టులె, యీ విమలజలాశయమున • నెంతయు నీపే
రావహిలన్ ఘుశ్మేశుఁడ, నా వెలసెద నాలయం బ • నఁబడు సరసియౌ. 269

క. ఇఁక నిట ననుఁగొల్చినవా,రికి నిష్టార్థముల నిడి పౌ • రిన్ బ్రోచెద మీ
యకలంకాన్వయ మిది నూ,టికి దాఁక సువుత్రి లొప్పి • తీవిగొను నిలన్.

ఆ. అనుచు లింగరూపుఁ • డై యుండె శంకరుం, డనఘుఁడగు సుధర్ముఁ • డాను దేహ
వచ్చి ఘుశ్మతోడ • వరదు మహేశ్వరుఁ, గొలిచి రంద చెంపు • గూరుమదుల.

క. శరదాగమమున నీటన్, బొరసిన కాలుష్య మవియు • పోల్కి సుదేహం
తరదురితాశయ మెల్లన్, హరదర్శనమునను విరిసె • హరువాప్పొందన్.

వ. సుదేహయు జీవితుండైన పుత్రుం గాంచి మురిసి తన చేసిన ద్రోహంబునకు లజ్జించుచుండ విభుఁడును ఘుశ్మయుఁ బాపహరంబులగు ప్రాయశ్చిత్తంబులొనరింపఁజేసి రంత నంద అన్యోన్యప్రేమలఁ బొదలియుండి రది మొదల లా లింగంబు ఘుశ్మేశ్వరలింగంబనియు సరోవరంబు శివాలయంబనియుఁ బేరొందె నిది ఘుశ్మేశ్వరలింగచరిత్రం బిట్లు ద్వాదశజ్యోతిర్లింగచరిత్రంబులఁ జెప్పితి నిఁకేమి వినఁగోరుదురనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లిట్లనిరి. 273

— * లింగస్వరూపకథనము * —

క. లింగస్వరూప మెట్టిదో?, లింగపదార్థంబెదో? దె • లియఁ జెప్పుము మా
కుం గరుణమెఱయఁగా దీ, నిం గూరిచి చెప్పుచుండ్రె • నేక విధములన్. 274

క. అని ప్రశ్నింపుడు సూతుం, డనియెను మునులార! మీర • లడిగిన విషయం
బును దెలిపెడువాఁడ జగ, జ్జనముల శ్రేయంబుకొఱకు • సాఫల్యముగాన్.

క. అరయఁగ నాద్యంతములన్, బొరయకశోభిల్లు నద్ది • బోధాస్పదమై
ధరఁ బూర్ణమై యఖండ, స్ఫురణంబై యలరు లింగ•మూర్తి మునీంద్రా! 276

క. అనితరసాధారణమై, యనుపమఘనశక్తియుక్త•మై యచలంబై
మునుకొని సకలజగత్ప్రా, ధనమై లింగంబు వెలయుఁ•దాపసవర్యా! 297

క. ఏకంబై చిన్మయమై, వ్యాకులమున్ మదికి దవుల•వర్తించునదై
శ్రీకరమై శ్రితసేవిత, మై కమ్రపుజ్యోతిరూప•మై బ్రహ్మంబై. 298

క. అమలంబై వేదపదా, నమునై సర్వార్తిభేద•నమునై శివమై
కమలాక్షకమలజన్మా, ద్యమరాతీతస్వరూప•మై యమరు మునుల్! 299

వ. ఈ లింగస్వరూపవిభవంబుఁగూర్చి నేనకా దెవ్వార లెంతకాలంబైనను సమ
గ్రింబుగా నుడువలే రేను గుఱుతుకై రవిదీపన్యాయంబుగ నించుక వక్కా
ణించితి నిఁక లింగశబ్ద నిర్వచనంబు వినుఁడు. 280

క. విరివగు నీసకలచరా, చరభువనము లెందుఁడిందు • సర్వంబల్లే
మరలనటఁ బొడము జగములఁ, కిర వెయ్యది లింగమది ము•నీంద్రవతంసుల్!

వ. ఇఁకఁ బ్రతికోపాసనయందలి శివలింగంబుఁగూరిచి కొండ అొక మైహిమ్యమున్
జెప్పెద రద్దాని నుడివెద నాలకింపుఁడు. 282

— * దారుకావనముని చరిత్రము * —

ఉ దారువనంబునాఁగ నసు•ధాతలమందుఁ గరంబు శీలి నొ
ప్పారుచుమీఱు నచ్చోట మ•హామహు లిద్ధతపోధనాగ్రిణుల్
ధీరులు మాను లుందురు స•తీసుతశిష్యగణంబు గొల్వ న
వ్వారలఁజూచి తోడిఋషి•వర్యు లడల్గొని యుందు రెంతయున్. 283

మ. శివభక్తింగొని నిత్య మమ్మునివరుల్ • సేవించుచుం దీరిశు శి
ష్యవరుల్ పుత్రులుగొల్వ నింధనకు శా•ద్యర్థంబుగా నొక్కనాఁ
డు విదూరాటవికేగి రయ్యెడ శివుం•డున్ వారలన్ మెచ్చి హె
చ్చువరంబుల్ దయనీయ నెంచి మదులన్ • శోధింపఁగా నింపుమై. 284

— * మునుల పరీక్షకై శివుఁడు దారుకావనంబునకు వచ్చుట * —

మ. కదునందంబగు లేఁతయౌవనపుటా•కారంబునున్ జెంది యె
క్కుడు వేడ్కన్ దిగంబరుండయి మునీ•టోకస్తనీసన్నిధిన్

కేడఁగొప్పెందఁగ భిక్షమెత్తుచోన ఈ • వీక్షించి యువ్విర లె
వ్వెడవిల్తున్ గికురించినట్టిఁడని బాల్వభ్రాంతలై చింతతో! 258

చ. మది గెలువంగ నోడి యల • మారహరున్ వడిఁజేరి విభ్రమా
స్పదమగు తత్తనూజ్జ్వలరసప్రసరంబును గన్నుదోయిఁ జే
ర్మద మొదవంగఁ గ్రోలుచు గాముల్గములై హరు సన్నివేశముల్
వదలఁగలేక పైకొనను • బాలి మరల్పఁగలేక వీఁకతోన్, 286

— * మునిభార్యలు శివునిఁజూచి మోహించి వెంటఁబడుట * —

క. చక్కెరవిల్తునికోలల, కక్కసములు లార్తిఁగాని ధైర్యంబు విడిచి మేల్
నిక్కడు చనుఁగవఁ గుప్పించుచు, నక్కల బిగ్గరఁగ నొడిసి రమ్మారహరున్.

సీ. చిగురుఁబోఁడి యొకర్తె చికురబంధము జాఱఁ, గౌఁగిలింపుచుఁ బ్రభూ! కావుమనియె
చెలువయొకర్తుక శివు చేయి తన ఘన, స్తనమండలిఁ జేర్చి • సాఁకుమనియె
వీఁదండకై వడియురమందుఁ బ్రాలి యే, లుము దేవ! యని యొక్క • రమణియనియె
పొగరుగుబ్బలను వీఁపునఁ గ్రుచ్చిననుఁ బ్రోవు; మని వేడె నొకతె వికచాబ్జగంధి

గీ. కదిసి పైకొని ముద్దాడఁగలికి యొకతె. పదము లొత్తుచు నిలిచెను భామయొకతె
రమ్ము రమ్మని చెయిలాగె రామ యొకతె, నేను నీదాన నని చేరెఁ జాన యొకతె. 288

సీ. దిక్కు నీవే సామి • మ్రొక్కెదానను ననుఁ, బాసిపోవకుమంచుఁ బల్కె నొకతె
సారంబు లేని యీ • సంసారమే నొల్ల, నీవె యొద్దడవంచు • నిలిచె నొకతె
యిల్లొల్ల విభునొల్ల • నీధనం బొల్ల, న్నాసించి వచ్చితి • ననియె నొకతె
ఈవె నా ప్రాణంబు • నీవె ధనంబు నిక్, విడువలేనంచని • వేఁడె నొకతె

గీ. ఆర్తనేలినఁ బుణ్యమౌ • ననియె నొకతె
కనవె సర్వజ్ఞుఁడవు తాప • మనియె నొకతె
నన్ను వీడినఁ బాయుదానఁ బ్రాణ మనె నొకతె
అరసి యెటులేని రక్షింపు • మనియె నొకతె. 289

వ. మఱియును గొందఱు గరువతనంపుఁ బ్రోడలు కందర్పకేతనఁ గాంచి పరవశులై

గీ. చనులఁ గందూతి చేసె భామిని యొకర్తు
చెక్కులను గీటె నొయ్యారి • చెలువ యొర్తు
పయ్యెదల్ జార్చి సరిచేసె • భామ యొర్తు
దీనదృష్టుల హృదయంబుఁ • దెలిపె నొర్తు. 192

వ. ఇఁకను శెక్కండ్రు చక్కని పడంతులు బిడ్డపాపల నింటఁబడవైచి పారుచ్చారసించి మూఁగిరి. 292

ఉ. ఇందఱు చుట్టుముట్టి సుర • లేచ్ఛఁ గదున్ గదుఁ దీవరింపుచున్
గందరగోళమున్ సలుపఁ • గా వారుఁ డెంతయు నిర్వికారుఁడై
యందఱఁగాంచి యిట్లనియె • నక్కట! మీ మగలుండ లాఁతిలోఁ
గందువఁ గూడఁగాఁ దగునె? • కళ్మల మియ్యది చేరుఁ డిండ్లకున్. 293

చ. అన విని వారలెంతయును • హా! యిటు ద్రోయఁగఁ జెల్లునే మమున్
ఘనుఁడవు కామతంత్రములఁ • గాంచిన ప్రోడవు కోరి వచ్చి చే
రిన వనబోంట్ల కామితము • రిత్తయొనర్చి తొలంగ నొప్పునే?
నిను నిఁకఁ బాసిపోవుటకు • నేర్తుమె? దోసము గీసమున్ననున్. 294

క. అని యిటుఁ దెంపునఁ దనపై, ననురాగభరంబు నిలిపినట్టి యువతులన్
గని కనికరించి వారల, కనఘుం డవ్వారిమదుల • కానందమిడెన్. 295

గీ. అంత నక్కాంతలెల్ల నితాంతహర్ష, పారవశ్యంబునన్ మీఱి • పడయరాని
సిరికిఁ జెలరేగి యారాజ • శేఖరునకుఁ, జెలిమి నుపచారముల నిట్లు • చేసి రంత.

క. గొడుగున్ బట్టె నొకర్తుక, తడఁబడుచున్ బావలొందెఁ • దన్వియొకతె బ
ల్వడి వింజామరలొందిరి, బెడఁగొప్పఁగ జతలు జతలు • బింబోష్ఠు లొగిన్.

క. అద్దముఁబట్టె నొకతె యొక, నిద్దపుజవరాలు భక్ష్యనిచయకబళముల్
దద్దయు నొసంగుచుండెను, గద్దెను మోచికొని తెచ్చెఁ • గలికియొకతెయున్.

వ. ఇట్లు మునివనితారత్నంబులెల్లఁ బరిపరివిధంబులఁ బరమేశ్వరుసేవించుచు మహానందంబున సర్వంబును మఱచి చొక్కియున్న సమయంబున మునివరులు పుత్రచ్ఛాత్రసమన్వితులై బహువిధసమిత్కుశఫలాశ్రప్రసూనఫలమూలంబులు గొని స్వాశ్రమంబులఁ జేరవచ్చి యందు భిక్షుకునిన్ గళత్రంబుల శీలభంగదుర్వృత్తంబును గాంచి విస్మితులై వీటిఁడులై విన్నఁబోయి వగచి మహాగ్రహావరవశతన్ భిక్షునిన్ జేరి యిట్లు ధర్షించిరి. 299

—* మునులు శివునిఁ గోపించి కొట్టఁబూనట *—

ఉ. ఎవ్వఁడవీవు గల్మషుఁడ! • యేటికిఁ జేరితి వీవనం బిటుల్
గొవ్వి దురాత్మకృత్యమున • కున్ వెనుదీయక మావధూటులన్

బవ్విలుకానిసేఁతలకుఁ • బూనిచి శీలము గంగఁగల్పితీ
. విద్వని నిన్నుఁబూడ్చెదఁ దమిఁ•కెవ్వరిఁజెచ్చిన వచ్చినన్ సురల్. ౬00

క. అనిదూఱిన జడియక యు, మ్మునివరులన్ జూచి నగుచు•ముగ్ధేందుకలా
కనదవతంసుం డూరక, యె నిలిచినన్ వారు మిగుల•హెచ్చగుకినుకన్. 801

శా. పాషాణంబులఁ గఱ్ఱలన్ బడితెలన్ • బల్యుగ్రముల్గాడి వి
ద్వేషావేశములోడ బాఁద శివుం డెం•తే వానిఁ దప్పించుదున్
రోషంబున్ గొని భిక్షులింగమును వా • ర్గాలన్ శపింపన్ శివుం
డీవత్తల్గక లింగమున్ బెటికి వా • రీక్షింప వైచెన్ ధరన్. 802

—* శివలింగము మునులను బాధించుట *—

ఆ. మునులు సూచుచుండ • భోగిభూషణుఁ డద్భు,తతను జెందె నంత•జటుల లింగ
మేచి భయదమగుచు • హెచ్చగు జ్వాలల, నింగిముట్టి మునుల • నిగిడి చుట్టె.

ఉ. వారు భయంబునొంది త్రిది•వంబు మొదల్గలచోట్లకేగ న
వ్వారలవెంటనే యదియుఁ • బాయక యేగి దహింపఁజొచ్చినన్
భూరివిషాదతప్తులయి • పొక్కుచుఁ బద్మజుఁ జేరఁబోయి య
గ్గోరము నెల్లఁ దెల్ప విని • గొబ్బున నాతఁడెఱింగి సర్వమున్. 804

చ. వరదుఁడు భక్తలోలుపుఁడు • భర్గుఁడు మిమ్ము ననుగ్రహించుకో
సరము భవద్గృహంబులకుఁ • జక్కఁగవచ్చిన మీరు క్రిందుమీఁ
దరయక తూలనాడి పర•మాత్మునకెగ్గొనరించి యిట్టి దు
ర్భరమగు చెట్టనొందితిరి • రక్షకు లెవ్వ రిఁకన్ మలీమసుల్! 805

గీ. మిట్టమధ్యాహ్నమం దెట్టి • చెట్టగాని
యిరవుఁజేరఁగ నాతిథ్య • మీయవలయు
నందు సర్వేశ్వరుఁడె యటు • లరుగుదేర
మొరటులై గీడుచేసితి • రెఱుకఁదప్పి. 806

క. సిరిరా మోకాలొడ్డిన, తెఱఁగున మీరెంత యేనిఁ • దేఁకువసెడి వే
గిరపడి యభ్యుదయంబును, గరము చెఱచుకొనిన వారు • కార్పణ్యమునన్.

క. అని యీసడింప గోడున, వనరుచు దిక్కెవ్వ యనిమె • వహ్నిజ్వాలల్
గను మాహుతియగుదుము నీ, కనుకంప జనింపకున్న • నరవిందభవా!

క. అని యగ్గికగ్గమగు న,మ్మునిజనులన్ గాంచి యజుఁడు • భూరితరకృపన్
గొనకొని జతనము నారసి, యనె నిట్టుల జడుపు నుడిపి • యతివేగమునన్.

మ. శివ నర్థింపుఁడు వేగ యీశ్వరి కృపా•శీలాత్మ గుహ్యాకృతిన్
శివలింగంబును దాల్చి ప్రోచు నితర•స్త్రీల్జాల రాలింగమున్
శివగుహ్యాకృతిఁ జెంద నందు నిలుపన్ • జేట్పాటు దప్పున్ వడిన్
భువనంబుల్ సుఖమొందు లాఁతి తెఱఁగేన్ • బోదార్తి యొందేగినన్. 310

వ. అంతదనుక

గీ. అష్టదళమేసి యొక కుంభ • మచట నునిచి
పంచపల్లవములను దూ•ర్వాయవాంకు
రములఁ జేరిచి గంగోద•కముల నింపి
వేదసూక్తుల మంత్రించి • వినయమెసఁగ. 311

క. నతిఁజేసి లింగమునకున్, శతరుద్రీయమున నీట • స్నాతమొనర్పన్
హితమతితో లింగం బీ, గతినిఁదొరఁగి శాంతి నించు•కన్ గాంచు వెసన్.

—* సముచితార్చనచే శివలింగంబు శాంతిఁజెందుట *—

వ. అటుమీఁద నేఁజెప్పినయట్లు పరమేశ్వరీ పరమేశ్వరుల సేవించి తత్కృపాను భావంబున లింగంబునకు శాంతిఁ గూర్పుండనిన మునులు పరమేష్ఠిన్ బురస్కరించుకొని తదుక్తప్రకారంబున జగన్నిదానులగు మహేశ్వరీ మహేశ్వరుల నర్చించిన నవ్వార లిర్వురు దయామయులై పొడసూపి యందు పరమేశ్వరి యోన్యాకృతిన్ శివలింగంబు నాకర్షింప నయ్యది యందుఁజేరి సుప్రతిష్ఠితంబై శాంతిఁజెందె నంత మును లా యుమామహేశ్వరాత్మకంబగు లింగంబుఁ బూజించి మ్రొక్కి యిట్లనిరి. 313

చ. ఎఱుఁగక తప్పుఁజేసినను • నెంతయుఁ గూరిమి పేర్మిఁ నిట్టు లా
దరమునఁ బ్రోచు నెంతటి యు•దారమనంబో? ప్రశంసచేయఁగా
దరమొకో! మాదృశాజ్ఞులకు • దర్పకశాసక! దేవదేవ! నిన్
శరణము నొందినార మప•చారసహస్రములన్ క్షమింపుమా! 314

క. తలిదండ్రులు లోకమునకుఁ, దలిదండ్రులు సర్వదేవ•తాతతి కీరల్
తలిదండ్రుఁడౌట మాకటు, గలుషాత్ములమ మమ్ము నెమ్మిఁ•గాచితిరి ప్రభుల్!

గీ. అని నుతులుచేయుచున్న మహర్షివరుల, కీశ్వరేశ్వరు లభయంబు నిచ్చి వేగ
నంత నంతర్ధి నొందిరి యఖిలసురలు, చేరి లింగంబు నర్చనచేసి రపుడు.

ఆ. ఆ యుమామహేశ్వ రాత్మికంబైన యా,లింగ మద్ది శివుల లీలమెఱయ
హాటకేశలింగ మని పేరుచెంది లో,కముల నోముచుండె గరుణతోడ.

వ. మునులుం బరమేష్ఠియు నిజనివాసంబులం జేరి సుఖంబుండి రీయదియే లింగోత్పత్తి
కారణంబనియు నీ లింగరూపంబును నెల్లలోకంబులవా రర్చించుచుండిరనియుం
జెప్పుదురు. మఱికొందఱు విజ్ఞమూర్ధన్యు లిట్లు వేఱుతీరు జెప్పుదు రారయుఁడు,

క. హరుఁ డాద్యంతంబులం దాఁ, బొరయక చెలువొందు నట్టి పొంకపు సిరి నే
డుఱిలింగముతుద మొదలులఁ,దొరయక యున్నందునఁగొలుతురుప్రతికృతిగాన్

క. తొల్లి విధి విష్ణులకు నని, పెల్లగుదు నఖండదివ్య పృథులింగంబై
డిల్లఁబడఁజేసి వారల, జల్లార్చెఁదదాజి శివుఁడు జగములు మెచ్చన్. 320

వ. ఇట్లు లింగోద్భవంబు మొదలెల్లలోకంబులవా రఖండంబగునట్టి లింగంబు నర్చిం
చుచుండి రిది లింగస్వరూపచరిత్రం బిఁకేమడుగుదు రన శౌనకాదులు సూతుని
కిట్లనిరి. 321

—* లింగోద్భవచరితము *—

క. అవ్వనజాతున కజునకుఁ, జివ్వాపొసఁగ శివుఁడు గడిఁది సిరిలింగంబై
యవ్వారి పోరువాపిన, యవ్వాసి నెఱుంగఁ జెప్పుమయ్యా! యఖిలమున్. 322

మ. అనుడున్ సూతుఁడు హర్షమొంది మునులారా! చెప్పెదన్ విశ్వభా
వనుఁడౌ శర్వుని మేలిలీల వినుఁడీ పద్మోద్భవుం డొక్కవే
ళను రాయంచను నెక్కి యక్కున సురల్ శంసాధ్వనుల్ సేయ లో
కనికాయంబును జూచు వేడ్కఁ దరలెన్ గాంతాసమేతంబుగాన్. 323

చ. చనిచని దివ్యలోకముల సప్తఋషీశ్వరమండలంబులన్
దినకరముఖ్యగోళముల దేవధునీతటవాటికావళిన్
గని మురిపంబుమీఱ సుర కాండసమర్పితభూరిసత్కృతుల్
గొనుచు నితాంతకౌతుకము గుబ్బటిలంగఁ జరింపుచుండఁగాన్. 324

క. అంతకుమున్న సారసదళాక్షుఁడు చక్రి రమాసహాయుఁడై
యెంతయు వేడ్కఁ బక్కివయి నెక్కి యిటుల్ భువనంబు లన్నియున్

బంతుగఁ జూచిచూచి నిజ • వాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండఁగా
నంతట దైవయోగమున • నంబుజసంభవుఁ గాంచె నొక్కచోఁ. 325

—* బ్రహ్మ విష్ణుల కలహము *—

చ. కని ముదమొంది పుత్రకుని • గారవమున్ బొనరంగ డాసి నం
దన! సుఖమే? యటన్నఁ గడు • దర్పముతోడుత సర్వమట్లు చి
వ్వునఁ గినుకన్ వచించె నిటు • పోటుతనం బిది యేటికోయి? నీ
తను విది కూల్తునా హరియుఁ • దద్దయు నాగ్రహపూరితాత్ముఁడై. 326

చ. కొమరుఁడవంచు నాకుఁ గడుఁ • గూర్చెదు చుట్టమవంచు మించుకూ
రిమి నినుఁ బల్కరించఁగ మఱిన్ మఱి • మీఱి దురుక్తులాడెదే?
రమ యలుగంగనీ భువన • రాజి గలంగఁగనీ దురాత్మ! మ
స్తము నిదె త్రుంచి వేసెదను • జక్కఁగఁ గన్మిది చక్రధారచే. 327

వ. అనిన సురజ్యేష్ఠుం డిట్లనియె.

చ. తనుజుఁడ నెట్లు నీ కనుచి • తంబని యెంచక మాటిమాటి కి
ట్లనెదవు కశ్యపాత్మజుఁడ • వర్భక! యేను బితామహుండ నీ
కనిశము పూజనార్హుఁడ స • మస్తము విస్మరణం బొనర్చి డీ
కొన గమకించెదే? యయినఁ • గొంకక నిల్వుము చెల్వ సూచెదన్. 328

క. మఱియును సర్గాదిని నే, గఱువతనం బమర వికచ • కమలదళాక్షా!
యుఱవుగ సృష్టియొనర్చితి, నెఱుఁగవె యలనాఁటి విధము • నెల్ల మనమునన్.

క. అనుడు హరి యదితిపుత్రుల, వనటను బోనడవఁ దలఁచి • వాస్తవముగ నం
శను నొక్కఁడు గైకొనినం, దనధర్మము నట్లు చెంది • నాఁడ నదితికిన్. 330

వ. ఇంకను

క. నను సర్గాదిని బుట్టిం, చినవాఁడవె? దుడుకుఁదనముఁ • జెంది యిటుల నె
న్కనుముందుఁ గనక వాగెదు, వనఁనొకో! మన్నాభిపద్మమందుఁ • బొడమియున్

వ. అనిన నతండును

క. నేనును నట్లే చెందితి, నీనలినోదరమునందు • నీరజనేత్రా!
కానక పరపరిమాణము, సూనుఁడ నూనుఁడ యటన్నఁ • జొప్పడు నెట్టుల్

క. నీకొక్కనికే గాక నృ,లోకమునకు సర్వదివ్య • లోకమున కహీ
డ్లోకమునకు సర్వమునకు, శ్రీకాంతా! కర్తనేను • సిద్ధము వినుమా! 333

ఉ. అన నవ్వు డేను నేనలఁతి • వల్వుఁడ నిల్వుము నిల్వు త్రుళ్ళడం
తును నదియేనొనర్తు నని • దోర్బలగర్వవిఘూర్ణితాస్యులై
యనికిఁ గడంగి యుంపఁగమి • నార్చుచుఁ బేర్చుచుఁ గ్రుమ్మరింపుచున్
వెను గనకే యహార్నిశలు • వేలకు వేల్ వెదలించి రబ్దముల్. 334

క. వైరించులు వైష్ణవులును, సారెకు బలదర్పవేగ • శౌర్యోన్నతులన్
మీఱుచుఁ బోరుచునుండిరి, భూరితరగదాసికుంత • పుంజంబులచే. 335

క. వారల సమరముఁ గన నై, వాఱెడు వేడుక సుపర్వ • వర్యులు చదలన్
జేరి విమానంబుల న, వ్వారల వారలను గనుచు • వర్తిలి రెలమిన్. 336

ఉ. దానవసూదనుం డపుడు • తద్దయుఁ గ్రుద్ధతమీఱి ధాతపైఁ
గానఁగరాశియట్లు శర • కాండములన్ బరఁగింప నాతఁడున్
మానక విష్ణువక్షమున • నాటఁగ నింపెను మేటిభల్లముల్
మానసమందు వేల్పు లస • మానమహాద్భుత మొంది రోలిమై, 337

మ. అంతన్ దైత్యకులాంతకుండును మహా • శాస్త్రంబు యోజించి దు
ర్దాంతుండై పరమేష్ఠిపై విసర నుగ్రస్ఫూర్తిఁ బద్మోద్భవుం
డంతేనల్క వహించి పాశుపత మ • స్త్రీశంబు బిట్టేయఁగా
గంతుల్ వేయుచు వేయితీ ర్లకియనుం • గాటంబుగాఁ బోరుఁడున్. 338

క. పదివేల వివస్వంతుల, నొదవెడు తేజంబు పొదల • నువ్వెత్తుగ న
వ్పదను నస్త్రద్వయమది, కదనము సేయంగ బెదరుఁ • గాంచి నిలింపుల్,

ఉ. అక్కట! బ్రహ్మ విష్ణు లిటు • లంతముగా నని యోజనొంది యి
ట్లెక్కువమైన నస్త్రముల • నేసిరి వాసిదొలంగి లోకముల్
నిక్కము వీని మంటలకు • నెట్టనరూపఱు నిప్డె మేము నీ
యక్కఱఁ జత్తుమంచుఁ గడు • నుక్కిరిబిక్కిరియాచు నార్తతన్. 340

చ. కలఁడు గదా మహేశ్వరుఁడు • కాలహరుండు హరుండు సర్వమా
యలఘుని చేతనే పొడము • నట్టిలె పెంపగు నాశమొందుఁ గ
న్నుల కగుపట్టకే చను న • నుగ్రహమొందును సర్వకార్యకా
కలుఁడు దయామయుం డతని • సన్నిధికేగి వచింత మీస్థితిన్. 341

....* దేవతలు శివునితో బ్రహ్మ విష్ణువుల పోరు మాన్పుమని యర్థించుట *....

చ. అని మది నిశ్చయించుకొని • యా నిముసంబున రాజతాద్రికిన్
జని వడి నందిసెల్వఁగొని • శంకరు నానతశంకరున్ దయా
ఘనుఁ గని జోతచేసి యజకంజదళాక్షుల ఘోరజన్యమున్
జనముల యార్తినిన్ దెలిపి • సత్వర శాంతినిఁ గోర భర్తయున్. 343

ఉ. ఇంతకుమున్నె యారయుదు • నీ సమరంబును లోకదుఃఖమున్
జింతిలుచుంటి దీనికయి • చెన్నఁటులైన యల వారలిర్వురి
క్లెంతయు వంతఁ గూర్చిరిఁక • నే నడగించెద వీరిగర్వమున్
బొంతము మీఱ లోకసుఖముఁ బొనరించెద దేవపుంగవుల్! 344

సీ. డమరుకభేరీపటహకాహళమృదంగ, వేణువీణాధ్వనుల్ • వెలసి మ్రోయ
చిత్రధ్వజంబులు • సింగారపుంజామ, రములు వీవఁగలొంది • ప్రమథులమర
నలుదిక్కులందును • నాల్గుప్రామినుకులు • నొడికార మొప్పఁ సన్నుతులు సేయ
కైదండఁ జేకొని • కాదంబవనరాజ్ఞి, జగదంబ చాపల • సందడింప

గీ. పలువిధములగు వాహనప్రతతులొంది, పొందుగా గణపాలురు ముందునడువఁ
బంచమండలయుతమును బ్రణవరూప, మైన తేరెక్కి శివుఁడు పయనమొనర్చె.

ఉ. కత్తియుఁ గత్తళంబమరఁగా ధరియించి శిలాదసూతి బల్
హత్తిన వేడ్కఁ గారిమదులన్ గణపాలురఁ జక్కఁజేయుచున్
మిత్తికిమిత్తి గా శివుని • మేలిమిసన్నలతోఁ బ్రయాణము
ద్యత్తరభంగిఁ గూర్చెఁ దృటియందు రణోర్వినిఁ జేరి రందఱున్, 345

వ. తత్కాలంబునందు శివుండు తన జనంబుల నెల్ల నించుక దవ్వులనే నిలిపి.

....* తేజోలింగోద్భవము *....

గీ. అమ్మహేశాస్త్ర పాశుపతాస్త్రజనిత, ఘనతర జ్వాలలను హరికమలభవులు
గాంచి వాద్యధ్వనులను జాలించిమించి, యగ్నిలింగమై యచ్చట నవతరించె.

క. అగ్నిస్తంభాకృతి నుద్విగ్నులవఁగ నడఁప విష్ణువిధుల యహమికన్
భగ్నముసేయఁగ గరుణామగ్నమతిన్ లింగమై యమరె శివుఁడంతన్. 346

గీ. ఆ మహేశాస్త్ర పాశుపతాస్త్రములు జ
వంబుతో నష్టై యగ్నిలింగంబుఁ జెంది

యందె యంతర్ధిఁ జెందెఁ బ్రహ్మాత్మపద్మ
భవులు లింగంబు నాకృతి • పాటఁజూచి. 349

చ. తుద మొదలుంగ గనన్ బడవు • దొడ్డగ నాకస మంటియుండె ని
య్యది హరియించె నస్త్రముల • నారయఁగాఁదగు నాది యెచ్చటో
యెదియొకొ యంత్యభాగమని • యిర్వురు చాల దిదృక్షఁజేసి య
య్యదనున నే ప్రయాణము ర•యమ్మునగఁజేసిరి వాసిమీఱఁగన్.

—* లింగాద్యంతంబులఁ జూచుటకై బ్రహ్మ విష్ణువులు ప్రయత్నించుట *—

ఉ. అంచ యొకండుగాన మరి • యంతుఁగనన్ జదలొందుచుం బ్రయ
త్నించెను నల్వ యట్లె కిటి• దేహముఁజెంది మొదల్ గనంగానన్
గాంచన చేలుఁ డెంతయును • గాశ్యపిఁ ద్రవ్వుచుఁ బోవుచుండె న
ట్లెంచఁగరాక వత్సరము • లెన్నియొ దాటుచునుండెఁ బర్వునన్. 351

శా. పెక్కేల్ వర్షము లిట్లె విష్ణుఁడు ధరన్ • భేదింపుచున్ బోయి తా
నక్కాలాంతకలింగమూర్తి యరుదౌ•నానున్ గనం దక్క తా
నుక్కున్ గోల్పడి చిక్కి వేసరలి యా • యుద్ధోర్విసిన్ జేరి స
మ్యక్కౌశల్యనుతిన్ వసించె మది వి•శ్వాత్మున శివున్ మెచ్చుచున్. 352

క. ఎగిరి యెగిరి బమ్మయుఁ దా, నగణితమగు నంబరమున • నరిగి యరిగి యెం
దగుపట్టక లింగాంతము, బిగిలిరె యలరుటను గాంచి•మిడుకుచునుండన్. 353

....* కేతకీ సమావేశము *....

గీ. కేతకీపుష్ప మొక్కండు • ధాత కప్డు
గానుపట్టుడుఁ బరికించి • కరము మురిసి
దఱిసి పుష్పేశ! యెటనుండి • తరలితీ వ
నుడు నదియు లింగమధ్యంబు • నుంచి యనియె. 354

క. మొదలెక్కడ? యన నాతని, కదియనె నేనెఱుఁగ నీవు • నారయలే వీ
వెదకుమదిఁ గట్టిపెట్టుము, పదిలంబుగ నిల్లుఁజేరు • పద్మజ! యనినన్. 355

ఉ. సాప్తపదీన మంత్రము విను • సఖ్యము నెచ్చెలివైతి వీవిఁకన్
గోప్తవుగమ్ము రమ్మ ధర•కున్ శివమస్తముగంటి నందు నీ
వాప్తతమీఱ సాక్షివయి • యద్దినిజంబనిపల్కి నాకు సం
తృప్తియొనర్పు మన్నఁ దలఁ • ద్రిప్పెను ద్రోయఁగలేక యద్దియున్. 356

—* లింగశిరంబుఁ జూచితినని బ్రహ్మ బొంకుట *—

ఉ. అంతఁ బితామహుండును బ్రియమ్మునఁ బృథ్విని జేరి మీఁటి యం
దంతకము న్నియున్న కమలాక్షునిఁ గన్గొనివల్కెఁ గంటి లిం
గాంతము కేతకీసుమము • నారయఁ డీయదిసాక్షిఁ యన్న నా
వంతయుఁ గొంకకట్టులది • వల్కుటకుల్కె సరోజనాభుఁడున్. 357

ఉ. ఓడితి ధాత! నీవ కడు • నుత్తమమూర్తివి పూజసేతు నేఁ
జూడఁగలేదు మూలమున • శూలధరుం డట దోఁచి యెక్కడో
వేడుకతోఁ బ్రసాదమును • వెన్నునిపై వెలయించి ధాత య
క్కూడని చెల్వుపైఁ గినిసి • క్రుద్ధతరాద్ధమహోజవంబునన్. 358

శా. భ్రూమధ్యంబుననుండి భైరవు మహోపోచ్చండహుంకారలీ
లామాద్యద్రవు వెల్వరింపఁ నతఁ డుల్లాసంబునన్ ఫాలమున్
భూమిన్ సోఁకఁగ మ్రొక్కి యొక్కవని కేవున్ మీఁటి శాసింపు దే
వా! మోదంబునఁ గూర్తు నొక్కనిముసంబం దిష్టె వేగోన్నతిన్. 359

*గీ. అనుడు శివుఁ డిట్టులనె వత్స! • యరయు విధిని
జగములకుఁ దొలివేల్పును • జంక కితని
వాఁడియసిధారఁ గొలువు జీవంబుమీఁఱ
ననుడు విధి కేశ్యమున్ బట్టి • యతఁడు వేగ. 360

క. ఏ శిరమున బొంకాడెనొ, నా శిరమున్ జదివి తక్కినశిరంబులనున్
నాశముసేయఁగఁ గడు నా,వేశముతోఁ గత్తినెత్త • విధి యార్తుండై. 361

చ. మదమును బాసి "భో వరద! • మాంకరుణాకర పాహి" యంచుఁ ద
త్పదములఁ వాలె వెన్నుఁడును • భర్గునిఁ జేరి నమస్కరించి పెం
పొదవఁగఁ గావు మింక నజు • నూడఁగఁ జేసితి పాపము స్తముఁ
సదయుఁడ! నీవుగా కెవరు • సాఁకఁగలా రిటు లార్తపాలనా! 362

గీ. అని నుతించినయంత దేవాధినాథుఁ, డపుడు భైరవు వారించి యజునకనిమె
గొప్పకోసరమై యిట్లు తప్పుదారి, తొక్కితివిగాన నివ్వడీ • పొక్కసూపె.

---

* శివపురాణే – విద్యేశ్వరసంహితాయాం షష్టమాధ్యాయే – శ్లో.

శ్లో॥ వత్స సోయంవిధిసాక్షా। జ్జగతా మాద్యదైవతం। నూనపుర్చయఖడ్గేన।తిగ్మేన జవసాపరం।

....* యజ్ఞాంతంబులఁదక్క బ్రహ్మ కపూజ్యత విధించుట *....

ఉ. ఇంతియకాదు నీకు గుడి యెవ్వరు గట్టరు పూజసేయఁబో
రెంతయుఁ దావకోత్సవము లెవ్వరునున్ బొనరింప రింక య
జ్ఞాంతములందుఁ గర్మనిచయాంతములందును నీకుఁ బూజఁ గా
వింతురు లేకయున్నఁ జెడు విశ్వమునన్ సకలక్రియాతతుల్. 364

వ. అని యిట్లఖిలేశ్వరుండు బ్రహ్మయెడ నిగ్రహానుగ్రహంబులు బఱపి కూట
సాక్షియగు కేతకిం గాంచి యిట్లనియె. 365

—* శివుఁడు కేతకిని శపించుట *—

క. కేతకి! యంహోభీతిని, ఖ్యాతినిఁ బోవిడిచి కల్లలాడితి విట్టుల్
పాతకి! నిను నేఁ దాఁకను, నీతముగా నాదుపూజ నీకు వెలియగున్. 366

క. అని శపియించినఁ గేతకి, మనమున నారటము నొంది మన్మథహరుఁ గ
న్గొని దేవర! క్షమియింపుం డనఘ దయన్ గినుకదగునె యధిపున కెందున్.

గీ. నలువ మోమాటమునఁ జెట్ట నాకుఁ బొడమెఁ
బాపలంబునఁ దగిలి యసత్యవచన
మాడితిని నేను మన్నించి యభవ! కరుణఁ
బఱపు శాపంబుఁ ద్రిప్పుము గరిమ దనర. 368

చ. అని యిటు నేలఁ వ్రాలి శరణాగతయై ప్రతిమాలు కేతకిన్
గని హరుఁ డిట్లనెన్ దృఢముగా నినుఁ దాఁకను నేను మత్కుటుం
బినియుఁ దనూజులున్ బ్రమథవీరులు దాల్తురు సొమ్మనెన్ ముదం
బునుగని యంత నయ్యెడియుఁ బోయెను శంకరులీలఁ బాడుచున్.

....* బ్రహ్మవిష్ణ్వాదులు తేజోలింగంబుఁ బూజించి వరము లొందుట *....

గీ. అపుడు హరియు విరించియు నఖిలదేవ, గణము లర్చనవస్తువర్గంబుఁ గూర్చి
యభవలింగంబుఁ బూజింప నాదరమున, హరుఁడు వరమిత్తుఁ జెప్పుఁ డన్న నలరి వారు

క. ఈలీల దేవవల్లభ!, యీలింగాకృతిని నలరుమిట నిచ్చలునన్
బాలింపుమది శివుఁడు తేజోలింగమనంగ నుండు సూక్ష్మాకృతినై. 371

వ. అనాద్యంతంబగు నీయాకారంబును మాటుపఱచి సూక్ష్మలింగంబునై యఖిల
జనార్చనంబులఁ గొనుచు నెల్లలోకంబులవారికి భోగమోక్షంబు లిచ్చు

చుందును. అగ్నిపర్వతసదృశంబైన లింగంబునై యిందు మార్గశీర్షార్ద్రానక్షత్రంబున నుద్భవించుటం జేసి యాక్షేత్రం బరుణాచలంబున ఖ్యాతిజెందు నిట తీర్థంబు మహత్తరంబై భుక్తిముక్తిజనకంబై తనరారు నిందు మార్గశీర్షార్ద్రయందు నన్ను దరిసించినవారు నాకుం గుమారతుల్యులై యొప్పుదురా దినంబున నన్నుం బూజించినవారలు వాగగోచరంబగు ఫలంబు నొందుదురు. మఱియిందలి దానహోమానుజపంబులు కోటిగుణితంబులై ఫలంబు లొసంగు మామకీనంబులగు క్షేత్రంబులందెల్ల నిది శ్రేష్ఠతరంబై విరాజిల్లుచు జనంబుల కెల్ల స్మరణమాత్రంబున మోక్షసాధకంబై వెలయునని నొడివి పరమశివుండంతర్ధానంబు నొందె నంత హరివిరించులు నఖిలసురలును మురియుచుం దమ ధామంబులం జేరి రీలింగోద్భవచరిత్రం బెవ్వరేనిం జదివిన వినిన నవ్వారికిం బరమేశ్వరుండు సకలశ్రేయంబు లొసంగునని మునులు సూతునకు మహాత్మా! మున్ను శివలింగంబు నర్చించి శ్రేయోబలంబులం గొన్నవారెవ్వరో యట్టివారిని వరుసగా వినందలతు వెఱింగింపుమనుటయు సూతుం డవ్వారికిట్లనియె.

— * శివభక్తానుక్రమణిక * —

క. రమతో హరియును వాణీ, రమణీమణితోడ నజుఁడు రహిని వశిష్ఠాదిమునులు సధర్మిణులతోఁ, గమలహితాహితులు మున్ను గాంగలగ్రహముల్.

క. కుంభభవుఁ డాత్మసతితో, జంభారిప్రముఖులైన సర్వదిశుల్ కుంభిని కుదకనుఁ దెచ్చిన, యంభోజజనిభుఁడు గౌతమార్యుఁడు సతితోన్.

సీ. దూర్వాసుఁడును నలయార్యుండు నారద, ముని బృహస్పతి శక్తిముని పరాశరమునియు నల్లపారాశరి శుకుఁడును, భార్గవుండు దధీచి గర్గఋషియు
వామదేవుఁడుయాజ్ఞవల్క్యుఁడు జైమిని, యుపమన్యుఁడునుశిలాదోగ్రమూర్తి
నందికేశ్వరుఁడుసానందుఁడత్రిమృకండ, మునియు మార్కండేయమునియు గాధి

గీ. జుఁడును జమదగ్ని పరశురాముఁడును శ్వేత
కేతుఁడును శౌనకాది విఖ్యాతఋషులు
లింగపూజను సల్పి సిద్ధింగనిరి మ
హామహులు వారిఁ దలఁచిన నఘము దొలఁగు. ౬౭౬

క. మఱి యష్టవసువులును దుం, బురుఁడును గంధర్వసాధ్యముఖులెల్లరు గి న్నరులును జారణులును గిం, పురుషులు శివలింగమూర్తిఁ బూజించి రొగిన్.

క. నరనారాయణఋషులు బదరకాననమందుఁ దనరి దారుణనిష్ఠన్
పరమేశ్వరలింగంబును, నిరతమునున్ గొలుచుదురు మునివరేణ్యమణుల్!

గీ. శేషవాసుకి తక్షకుల్ శ్రీప్రవాహ
నంబయి యొసంగు నల సుపర్ణప్రభుండు
ఘనుఁడు స్వాయంభువుండునౌ మనువునుం బ్రి
యవ్రతుండును నాతని యనుజుఁడెలమి. 378

వ. మఱియు నౌత్తానపాది యగు ధ్రువుండును వృషభుండును భరతుండును శివ
లింగంబులఁ బూజించి సిద్ధులంగాంచి రిఁకను. 379

చ. మునుకొని యా హిరణ్యకశిపుండు తదాత్మజుఁడుర్ విరోచనుం
డనఘచరిత్రుఁడైన బలి యాతని పుత్రుఁడు బాణదైత్యుఁడున్
ఘనుఁడగు రావణాసురుఁ డకల్మషుఁడైన విభీషణుండు నిం
పున శివలింగపూజనముఁ బూని యొనర్చి రనారతంబునున్. 380

సీ. వైవస్వతమను విక్ష్వాకు కకుస్థ మాంధాతలు ముచికుంద ధరణినాథుఁ
డా హరిశ్చంద్రమహారాజు కల్మషపాదుండు సగరభూపాలకుండు
అల భగీరథుఁడు ఖట్వాంగుండును దిలీప నృపుఁడు రఘుం డజనృపతి దశర
థనృపాలకుండును దాశరథియు నను, జులును దత్పుత్రులు సూర్యవంశ

ఆ. రాజవర్యులెల్ల రాజవంశాగ్రణి
యగు పురూరవుండు నసముఁడైన
నహుషుఁడును యయాతి నలుఁడుఁ జంద్రాంగదుం
డల్ల పాండునృపతి యతనిసుతులు, 381

క. శ్రీకృష్ణుఁడు ప్రద్యుమ్నుం, డా కృష్ణునిఁ జెనయు సాంబుఁ డల్లజనకను
శ్లోకనృపాలుండు పర, శ్రీకజరాసంధనృపతిశేఖరుఁడెలమిన్. 382

వ. వీరు నా రన నేల? సుప్రసిద్ధమహాపురుషు లందఱును దత్సతీమణులును 383

క. శివలింగపూజనంబును, నవధానముతోడఁ జేసి యా యా సిద్ధుల్
వివిధసుఖంబుల ముక్తి వి, భవమును నార్జించి రట్లు పావనచరితుల్. 384

వ. ఇఁక నేమి వినఁగోరుదు రనిన సూతునకు దయాళూ! తనివిచాలదింకను గొన్ని
లింగవిశేషంబుల నెఱింగింపు మనుటయు సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 385

—* అంధకేశ్వరలింగచరిత్రము *—

ఉ. సాగరతీరమందు నొక • చండబిలంబున నంధకుం డనా
ద్రేఁగగు రక్కసుం డొకఁడు • వీరుఁడు సర్వసురాళిఁ గొట్టి త
ద్భాగతసర్వసంపదలఁ • బూర్తిగఁ గైకొని యెల్లవారలన్
గ్రాఁగఁగఁజేసి తద్ధనముఁ • గావలుఁడై కొనుచుండె నుద్ధతిన్. 886

క. పవలున్ రాతిరి గర్తము, న నసించుఁ దదీయ హితజనంబులతోడన్
వివిధజను లులుకుదురు దా, నవుఁ జేతెంచునొకొ యని మనంబుల నెపుడున్

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత

ఉ. దేవతలంతగూడి కడుఁ • దెంపు మెయిన్ శివుఁ జేరి మ్రొక్కి య
క్కావలుఁడైన యంధకుని • ఘాతుకరీతినిఁ జెల్పి యబ్బలున్
జావఁగఁజేసి లోకముల • సాఁకుమనంగ ననంగశాసనుం
డా వగఁ బావఁగోరి దనుజాగ్రిణి ధామముఁజేరి ధీరతన్. 888

క. సురల ననికిఁ బురికొల్పిన, హరునాసర వారు దురముననం దంధకునిన్
దళుముదు దనుజుఁడు గర్తముఁ, దఱియగఁజన హరుఁడు వానిదర్పంబడఁగన్.

గీ. లాఁగి శూలం బెదఁ గుచ్చ • లావుసెడి ద
నుజుఁడు గూలుటఁగని సురవ్రజము వాని
యంత్యదశ నీదు దరిసెనం • బసురెఁ గాన
వాని ధన్యునొనర్పు కృపానిధి! యన. 890

వ. దయార్ద్రహృదయుండగుచు మహేశ్వరుం డద్దైత్యుంగాంచి నీవేమి వాంఛింతు
విచ్చెదఁ దెలుపుమనిన నవ్వాఁ డిట్లనియె. 892

క. నాపేరట లింగమువై, యీ పారావారవరసమీపస్థలియం
దోపరమేశ్వర! వెలయుము, నీ పరమకృపావిభూతి • నెగసి వెలుఁగగాఁ.

వ. అనిన శంకరుం డామోదించి వానిదేహము నాగర్తమందుఁద్రోచి తా నందు
నంధకేశలింగం బను పేరితో వెలసె నంధకుండు శివసాయుజ్యంబునొందె నిఁక
నా యంధకేశలింగంబు త్రిభువనపూజ్యంబై యెసంగె నా లింగంబు భక్తితో
నాఱునెల లర్చించువారలకు సర్వసిద్ధు లొనగూడు. వృత్త్యర్థ మర్చించినవారు
దేవలకశ్రేష్ఠులగుదురు. 894

—* సుదర్శనుని చరిత్రము *—

ఉ. పరగ దధీచి నాఁగనొక • బాఁపఁడు సంతత మంధకేశభా
స్వరతరలింగ మర్చనము • సల్పుచు జీవనవృత్తికై యతం
డరిగె మఱొండు గ్రామమున • కాత్మజు నచ్చోట నుంచి, వాఁడునుర
సరవిగ లింగపూజనము • సల్పుచునుండె యథాక్రమంబుగన్. ౬౨4

ఉ. పేరు సుదర్శనుం డనుచుఁ • బిల్తురు వాని, దుకూలనాఁగఁద
న్నారి నికృష్టవంశ్యయగు • నాతుక పెన్మిటి నాత్మవశ్యనిన్
గారచియించె నాతఁడును • గాంతకులోఁగి మెలంగుచుండు న
వ్వారికి నల్వురాత్మజులు • వర్ధిలుచుండిరి యంతమీఁదటన్. 395

వ. కొంతకాలంబునకు సర్వజనసేవ్యంబును మహాపర్వంబును నగు శివరాత్రి యరుదెంచిన. 396

సీ. ప్రొద్దుప్రొద్దున లేచియాఁభూమిసురుఁడు, శివునికోవెల కేగుచోఁ • జెలువయద్దు
కూలపెన్మిటి నొడిసి నన్ •గూడి సురత, సౌఖ్యమొనరించిపోవు మెచ్చటికినేని,

క. అని వేగ బలాత్కారం, బొనరించిన నాతఁడల్లె • పొందుగ సౌఖ్యం
బొనరించి యంతగుడికిన్, జని యర్చన చేసె శివుని • జనములు నూడన్. 3?8

వ. అంత శివుండు క్రుద్ధుండై.

—* శివుడు సుదర్శనుని శపించుట *—

ఉ. ఓరిదురాత్మ! కల్మషమ•దోద్ధత! హేయచరిత్ర! నేఁడిటుల్
నారినిఁగూడి స్నానము నొ•నర్పకయే ననుఁబూజఁ జేసితే?
ధీరత యెల్లఁ గోలుపడి • తేజముమాలి జడత్వమొందుమా!
నారియునున్ మదంబఱి మ•నంబునఁ గుళ్ళునుగాక జెచ్చరన్. ౬99

వ. అని శపియించిన నాతఁ డల్లే యున్మత్తుండయ్యెఁ దత్పత్నియునుఁ బరితపించుచుండె నంత గ్రామాంతరముననున్న దధీచి యెఱింగి యాతురుండై వచ్చి కొడుకున్గాంచి కోడలి యవివేకకృత్యంబున కనుతాపంబొంది విషాదంబుతో

సీ. శివుఁ డొనర్చిన శిక్షకు • శివ వినాగఁ
బెఱలు దప్పింపలేరని • ప్రియము మెఱయ

నంబికను భక్తిఁ గొలువఁగ • నార్య యపుడు
వచ్చి వరమిత్తు ననుడు నబ్బాడబుండు. 401

చ. తనయునివృత్తమంతయును • దాఁచకఁ దెల్పి యెటేని వాని వ్యా
ధినిఁ దొలఁగించి ప్రోవుమనఁ • దేఁకువతో శివురాణి యట్లుసే
యను శివుసాయ మర్థిఁ బడయన్ వలె శంకరు నిష్ఠఁ గొల్వుఁడీ
యనఁగనె వార లీశ్వరుని • నాదరమొప్ప భజింప నాతఁడున్. 402

—* పార్వతీదేవి సుదర్శనుని వటువు నొనర్చుట *—

గీ. వేగవచ్చిన శివయు న•వ్విప్రసూను,దారకునొనర్చి శివుని యు•త్సంగమందుఁ
జేర్చి ఘృతధారస్నాతునిఁ•జేసి యొక్క,జన్నిదంబును మెడ వైచి•సత్వరమున.

క. శివగాయత్రీమంత్రము, నవిరళకృపఁ జెప్పి విభుని • శార్యా! స్వతనూ
భవు వీనిఁగావుమనుడు న,భవుఁ డామోదమున ననియె • బాలకుతోడన్.

గీ. భక్తులిల నాకొసంగిన • వస్తురాజి, నెల్లఁ గొనుచుండు మఘము నీ•కేమిగాదు
నాసమర్చనమున భవా•నీసమర్చ,నమున మఖ్యుండవగుచునుం•డుమజగమున

క. ప్రాజాపత్యంబున నీ, భోజనమే సిద్ధిఁగూర్చుఁ • బొసఁగకయున్నన్
రాజిల దానతము సెడున్, భోజింతురుగాక యటుల • నుర్విజనంబుల్.

క. స్నానము మఱిజప వర్తుల, మానటులకు దిలకముంచు • మాస్యతలమునకు
మానక మిఁక శివసంధ్య న,నూనమతిన్ నా సమర్చ • నొనరింపు పొరిన్.

వ. ఇట్లయిన నీ యఘమంతయుఁ దొలంగి భద్రంబగునని సర్వేశ్వరుం డనుగ్రహించినంతఁ బరమేశ్వరియు నానందంబున వాని నంధకేశార్చనంబున నుంచి తత్పుత్రికుల నల్వురువటువుల నాల్గుదిక్కులకు శివార్చనయందు నియుక్తులన్ జేసి వారల కభీష్టవరంబులిచ్చి యంతర్ధానంబునొందిరి. శివానుగ్రహంబున నవ్వారు విస్తరించి రిఁకఁ దపోవ్రతంబుల వెడఁబాసి జీవలకులనఁ బేరుంగాంచి రైన నీశ్వరశాసనంబునఁజేసి వార లీశ్వరపూజయుం దగ్రిణులైరి. ఆదియం దవ్వారిపూజ గానియప్పు డెవ్వారును బూజింపఁదగ దట్లు పూజించిరేని యప్పూజ నిరర్థకంబగు. మంచియేనియుఁ జెడ్డయేనియు వటువును బరిత్యజింపరాదిఁక బ్రాజాపత్యవ్రతంబున నీ వటుభోజనంబు వ్రతసంపూర్తిన్ బొనరించు నద్దాని వినుం డంధకేశలింగ పరిసరపురంబందు భద్రుండను నొక్క నృపుండు

క. ప్రాజాపత్యవ్రతమును, నోజన్ సలువంగ శర్వుఁడొక ధ్వజమిడి యా
భ్రాజద్ధ్వజము నుమన్నుల, రాజేంద్రా! యెత్తుమరల • రాత్రులనొరగున్.

ఆ. వ్రతముజరుగకున్న • ధ్వజమిది యొరగదు, చూడుమనుచుఁ జెప్పి • శూలపాణి
చనియెఁ బార్థివుండు • సల్పుచుండెను వ్రతం, బహరహంబు నీశ్వ • రార్చనమున.

క. జేలన్ బాపలు సాపడ, లీలన్ ధ్వజ మొరగునట్టు • లే వడుగొకఁడే
నోలిమొదల్ గుడిచి చనన్, వైశంబుగఁ బుడమినొరగె • ధ్వజ మబ్రముగాన్.

చ. అదిగని రాజవర్యుఁ డెద • నబ్బుర మొంది మనీషులున్ గడున్
విదులగు బ్రాహ్మణోత్తములఁ • బిల్చియనెన్ భవదీయ జగ్ధియాఁ
బిదపధ్వజంబు వ్రాలు నిది • వింతగనేఁడెటో ముందువ్రాలె మీ
ర్మదిఁ బరికించి చెప్పుఁడన • మంచిగ యోజనచేసి వారలున్. 412

క. వటుఁడొకఁడు ముందుభోజన, మిట జేసిదనెన్ శివాజ్ఞ • హెచ్చగువాఁడీ
చటులవ్రతమున దానన్, స్ఫుటముగ నాధ్వజము వ్రాలెఁ • బుణ్యచరిత్రా! 413

క. చండీపుత్రులు వారలు, నిండించుఁ దదర్చ పేర్మి • నీలగళునకున్
జండీదేవికి నవిరి ప్రభుండలరెఁ బ్రబల యశంబు • భోరుకొననాగిన్. 414

వ. ఇట్లంధకేశలింగ చరిత్రంబును వటుకోత్పత్తియు మీకెఱింగించితి నింక నత్రీశ
లింగ చరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 415

— * అత్రీశలింగము * —

ఉ. కామదమంచుఁ బేర్పడిన • కానన మొక్కఁడు దక్షిణావనిన్
రామగిరీట్సమీపమున • రాణఁదనర్పుచునుండె నచ్చటన్
దామరసోద్భవోద్భవుఁ డు • దారతపోనిధి యత్రియుండెఁ ద
ద్భామ పతివ్రతావ్రతని • ధానము నొనసూయతోడుతన్. 416

ఉ. ధాత్రిలు పల్కు రెవ్వడుట • జమ్మున వేదములన్ బఠింపుచున్
శ్రోత్రసుఖంబు సేయుచు వి • శుద్ధమతిన్ దనుఁ గొల్చుచుండఁగా
నత్రిమహామునీంద్రుఁడు ని • జాంగనయౌ ననసూయతోడ నీ
ధాత్రిని నేరెఱుంగని యు • దాత్తతపం బొనరించుచుండఁగాన్. 417

గీ. దైవవశమున నూఱేండ్లుఁ • దారుణంబు
గా ననావృష్టి యగుడు వృక్షంబులెల్ల

నెండె నెచ్చోటఁ దడిలేక యుండెఁ బుడమి
నెల్లజంతువు లెచటికో యేగ వగతొ. 418

గీ. నిత్యవృత్తికి లేదయ్యె నీరమెందు, వేఁడిగాడ్పులు చెలరేఁగి వీచుచుండె
నెందు హాహారవంబులే యెసఁగుచుండె, నంత ననసూయ మగనితో ననియెనిట్లు

క. వినఁజాల నార్తనాదము, గనఁజాలఁ బ్రజాతిబాహాకష్టంబుల నిం
కను నే సహింపజాల న,నిన శివుని దలంచి యట మునివరుం డంతన్. 420

—* అత్రిముని తపస్సమాధి నొందుట *—

క. భీమంబగు దుర్భిక్షము, నామెయిఁ బరికించి త్రిప్రవినుప్పుడె ప్రాణా
యామముచేసి సమాధిన్, నేమమునన్ జెందియుండె నేటగుతపమున్. 421

వ. అంతేవాసు లందఱుఁ గలిదప్పుల వందుర యెద్దడి నెదురలేక యెందేనిఁ జని
రంతమీఁద. 422

మ. అనసూయాసతి జీవితేశ్వరుని నత్యంతంబు సేవింపుచున్
గొనబౌ మృన్మయలింగ మొక్కఁడు గడున్ బొంకంబుగాఁగూర్చి పా
వనమంత్రింబులఁ గొల్చుచుండె సతమున్ భావోపచారంబులన్
దనుజుల్ గొందఱు తత్తనూజ్జ్వలత కాత్మన్ బొక్కి కామార్తులై, 423

ఉ. ఆమెను దారసించి చటులాగ్నివిధమ్మునఁ జిమ్మ తచ్ఛవి
స్తోమముచేత నోరసిలి సోలి యడల్గొని పాఱి రప్డు స
ర్వామరబృంద మద్దిగని హర్షమునొంది తదీయమా వనిన్
బ్రేముడిఁ జేరి చూచిరి వరేణ్యుల నమ్ముని నమ్మ నీట్సతిన్. 424

—* గంగా శంకరు లనసూయాభీష్టంబుఁ దీర్పఁదలఁచుట *—

చ. కని మునిసేయు నత్తపసు కన్న మునీంద్రునిరాణి సేయు పూ
జనము ఘనమ్మగా నరసి చాలఁగ వారల సన్నుతించి ద
య్యన దివికేగి రందొఱు వియద్ధునియున్ హరుఁడున్ మనంబులన్
మునిమిథు నేప్సితంబులను బొందుగఁ గూర్పఁదలంచియుండఁగాన్. 425

క. మునియుగతపములు మొద లా,దినమున కేఁబదియునాల్గు దీరెను సమలం
తనః నేని వృష్టిరొనరదు, ముని యుగ్మమొనర్చుచుండెఁ బూనికతపములన్.

ఉ. అంతన యత్రిమౌని తన • ధ్యానము దించి పురంధ్రితోడ న
త్యంతము దప్పి పుట్టెను ర•యమ్మునఁదె మ్ముదకమ్మనాన్ మునీ
ట్కాంత కమండలంబుఁగొని • కాన జలంబునుగాన కాత్మలోఁ
జింతిలె నేమిసేతు? నెటఁ•జేరుదుఁ? గాంతుని దప్పిఁ దీర్పఁగాన్. 427

—* గంగాదేవి స్త్రీరూపముతో ననసూయకు దర్శనమిచ్చుట *—

ఉ. లేదుదకం బొకంట నని • లేమమనం బురియాడుచుండఁ గా
లూదక యందు నందుఁ గను•చుండఁగ స్వర్ణది యొక్క నాతియై
యాదృతి నమ్మునీశ్వరుని•యంగన వెన్కను వల్కె సాధ్వి! నీ
కేది ప్రియంబు సెప్పు మది • యిచ్చెద వచ్చితి మెచ్చి నిన్నిటుల్. 428

క. నీ సెలవున్ గడుఁగూరిమిఁ, జేసెదఁ జెపుమమ్మ! యిట్లు • శివసేవనమున్
నీ సామి సేవనంబును, వాసిగ నొనరించినట్టి • పావన వెలమిన్. 429

క. అనుడు మునిసతియు వెనుకకుఁ, గని యాపెన్ జూచి పల్కెఁ • గమలనయన! యెం
దుననుండి వచ్చితివి? నీ, ఘనత నొకింతయును దెల్పఁ•గాఁదగు ననినన్. 430

ఉ. గంగను నేను గోర్కు లడు•గన్ దగు నన్న మునీంద్రపత్ని సా
ష్టాంగముగాఁగ మ్రొక్కి జల•మడ్గఁగఁ గర్తముఁజేయు నీరమున్
బొంగుగఁ గూర్తునాఁ దపసి•బోటి యటుల్ పొనరించె గంగ యు
ప్పొంగుచు నింపెఁ దత్క్షణమె • పుణ్యజలంబును గర్తగర్భమున్. 431

గీ. అపుడుజలము గమండల•మందునించి, కొనియున ప్రభుఁకి మ్రొక్కి • యనియెనిట్లు
తల్లి! నా పతి వచ్చు నీ•దండ కిప్పు, డంతవఱ కీవు గృపనిట • నాగవలయు.

—* అత్రిముని యుదకముఁ గ్రోలుట *—

క. అన వల్లే యన నాపెయుఁ, జని సలిలము మౌనికీయ • సత్వరమున న
య్యనఘుఁ డుదకమునుఁ ద్రావి మ,దిని నలరి జలంబు లెందుఁ•దెచ్చితి వబలా!

చ. ఎపుడెపు డీవొసంగు జల•మిట్టిది కా దమృతోపమానమై
తపనము సేయు నాహృదయ•దారుణపీడ హరించె నిద్ది యీ
విపినమునందు దుర్లభము • వేయినుడుల్ పనియేమి నీవిఁకన్
జెపుమెటనుండి తెచ్చితివొ • చెల్వరో! యిమ్మధురోదకంబులన్. 434

చ. అనియడుగంగ నాపె హృద•యంబునఁ దర్కము చేసె వాస్తవం
బును దెలుపంగ నాకడిమి • పొల్పునుదెల్పిన యట్టులౌను గ

ల్లను నుడువంగ నయ్యది దలంపఁగరాని యఘంబగున్ గటా!
రొనరఁగ జీవితేశ్వరున • కొప్పఁగ నెట్లు వచింతునీయెడన్. 485

క. అని యనసూయాసతి నెమ్మనమున యోచించి తమదు•మహిమమువలనన్
ఘనమగు శివకృపవలనన్, మనవనమునఁజేరె గంగ•మధురోదకముల్. 486

గీ. అనిన నత్రియు నేఁ గాంతు • ననుచు మురిసి
రాఁ దదీయప్రియయుఁ గర్త•రాజనికట
మునకు నేతేరఁ గనుపట్టెఁ • బూర్ణసలిల
రుచిరమై చెలువొందు సరోవరంబు. 487

వ. కనుంగొని బిరాన యం దత్రిముని ప్రీతుండై స్నాతుండై నిత్యకర్మంబు లొనఁ
ర్చికొనియె ననసూయయు నవగాహనంబుచేసె నంతఁ బరమేశ్వరుండును స్వర్ధు
నియు దర్శనంబిచ్చి యత్రిమునిని ననసూయను బ్రశంసించి వరంబులిచ్చెద
మడుగుఁ డనిన ననసూయ గంగ కిట్లనియె. 488

— * అనసూయ గంగ నెల్లప్పుడట వసింపు మనుట * —

క. తల్లీ! యీ తాపసవని, నెల్లప్పుడు మఱచిపాయ • కీవుండవలెన్
జల్లఁగ నాయెడఁగల కృప, ఫుల్లాంబుజనయన! భువనములు•పొలుపొందన్.

క. లోకోపకారమును నగు, నీకరుణాతిశయము • వెల్లివిరియఁగా
నీ కమనీయోదకముల, నీకానన్ సతము నిలిపి•తేని మహాత్మా! 440

చ. మునిసతి యిట్లుగోర నల • ముగ్ధశశాంకధరేష్టపత్ని స్వ
ర్ధుని యిటువల్కె నబ్దము హరున్ భజియించిన పుణ్యమిమ్ము నీ
వనినయటుల్ పొనర్చెద మహాత్మ! పతివ్రత! యీపతివ్రతం
బున కెనరావు యోగములుఁ • బుణ్యములున్ దపముల్ జగంబునన్. 441

క. నీబోఁటి పతివ్రతచే, నాబోటులు శుద్ధిఁగాంత్రు•నా మునిసతి గా
రాబొప్ప నొక్కయేఁటను, దాఁబడయుశివార్చఫలముఁ•దడయక యిచ్చెన్.

వ. దేవధునియు ననసూయ గోరినయట్లాపుష్కరిణియందుఁ బుష్కరరూపంబున
సాన్నిధ్యంబు చేసియుండె నంత ననసూయాత్రులు మహేశ్వరు నిట్లు ప్రార్థించిరి

క. మందాకిని యెట్టుల మా, యందాదరమెసఁగ నిందు • నమృతమయంబై
పొందికఁజేరి వసించెనొ, యిందుధరా! యట్టులరసి • యీవుండు మిటన్. 444

క. అని యడుగ శివుఁ డటులెయని, యనసూయారచితలింగమందుఁ బ్రవేశం
బొనరించి జగము లేలెను, జను లత్రీశుఁడని పుడమిఁ జాటి యలరఁగా. 445

వ. అంత యథాపూర్వంబుగ వనంబంతయు బహుపల్లవపుష్పఫలాఢ్యంబై చెలు
వొంది యెద్దడిఁ బాసిన వలసఁబోయిన ఋషులందఱు మరలఁ దఱలివచ్చి శాంతి
హోమంబులు నెరపి రపుడు ఘనాఘనంబులు సువృష్టి నాపాదించె ముని
లంద ఱానందంబునఁ బొదలిరిది యత్రీశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక నందికేశలింగో
దంతంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 446

— * నందికేశలింగము—బ్రాహ్మణీచరిత్రము * —

క. రేవానదికిన్ బడమర,గా వర్తిలుతీరమందు ఘనతరశోభా
సేవితమగు కర్ణికనా, శ్రీవెలయుపురిన్ ద్విజుఁడు వసించు నొకఁడిలన్. 447

చ. అతఁడు తనూజయుగ్మమున కర్థముఁబంచి యొసంగి యంగనన్
సుతులకు నప్పగించి శివుచోటగు కాశికి నేగి యం దనా
రతము హరున్ భజించి సుకరంబుగ నీశ్వరుఁజెందె నూరిలో
నతనిపురంధ్రి యాత్మజుల నారయుచుండెను గొంతకాలమున్. 448

సీ. అంతఁ గొన్నేఁడులకు బావనమ్మ రుజను
జెంది రోజుచు మృతివేళ సిద్ధమైన
నుసురు లుత్క్రమణంబు గా కుంటఁజూచి
యగ్రపుత్రుఁడు దరిసి యిట్లనియె వేగ. 449

ఉ. అమ్మరో! నీదు చిత్త మిపు డక్కట! యేదొ కొఱంతఁజెంది యి
ట్లుమ్మలికమ్ముఁజెందు నెదనున్న తెఱంగును దెల్పు నీ యభీ
ష్టమ్మును దీర్తు సత్యమనఁ జయ్యన నాపె దదస్థిరాసిఁ దూ
ర్ణమ్ముగ గంగఁజేర్పుమ నె నందనుఁ డట్టులె చేతు నంచనెన్. 450

సీ. అంత బ్రాహ్మణి "హరహరా" యంచు నుసురు
విడిచెఁ గొడుకులునున్ విధివిహితముగను
శవమును దహించి యస్థిసంచయన మొనరఁ
జేసి కర్మల నన్నియుఁ జేసి రపుడు. 451

సీ. మాసికశ్రాద్ధ మొనరించి యా సువాదుఁ
డనెడు విప్రాగ్రసుతుఁడు సుదినమునందుఁ

తల్లిఋణమును దీర్పఁగాఁ • దలఁచి యుచిత
దానధర్మము లొనరించి • తగినయట్లు. 452

క. తన భార్యాపుత్రులతో, ననుమతిఁగొని శివుని మనము•నందుఁ దలఁచి యొ
క్కనిఁగూడఁ దోడుకొని గం,గనుగూరిచి తఱలె నస్థి•కాండములోడన్. 453

క. నడిచి యొకయోజనము భా,నుఁడు గ్రుంకుచునుండ బ్రాహ్మ•ణుం డొకపల్లెన్
బొడఁగాంచి చేరి యచ్చో,ట, విడిసి యొకఁడుపాలు నింటి• వీదికయందున్.

వ. సంధ్యావందనాదికర్మములను సలిపి సేవకునితోడఁ బవళింపుడు నప్పుడం దొక
వింత జరిగె నద్దానిఁ జెప్పెద వినుండు. 455

—* ధేనువు సాహసకృత్యము *—

ఉ. ఆ యెడలన్ వసించెడి ధ•రామరుఁ డొండొకయూరికేగి యా
సాయమునందె వేగ నిజ•సద్మముఁ జేరఁగవచ్చి యావుపా
లామెకఁ బిండఁగోరి తన•యాలినిఁ బిల్చి ఘటంబుఁ దెమ్మనా
నామెలనాగ యిచ్చుడు ర•యంబునఁ గ్రేవును బాపి లాఁగఁగాన్

చ. అదియునుఁబోక బ్రాహ్మణుని • యంఘ్రినిఁ ద్రొక్కఁగ నొప్పిఁజెంది య
వ్వదనున నాతఁ డాగ్రహముఁ • బట్టి కడున్ వడి దానిఁగొట్టె న
మ్మొద వది గాంచి యశ్రుకణ•మోచనముల్ బొనరించె దుగ్ధముల్
బిదికి ద్విజుండు లోనికిఁ జ•నెన్ వృషపోతము మాత కిట్లనెన్. 457

ఉ ఏటికి తల్లి! యశ్రువుల • నెంతయు రాల్చితి వింతవంత నీ
కేటికి దాపరించె నన నింత•కు నెక్కుఁడి కేమి గావలెన్
గాటులు సెందఁగా నొడలు • గాదిలిబిడ్డని బాఁదుచుఁడ నా
రాటము చెంది కుందదె క•రంబు భరంబుగఁ జిత్త మాత్మజా! 458

వ. అనినలేఁగ యిట్లనియె,

క. తొలిజన్మంబున మదమున, సలిపినదోసంబు లురక • చనునే? వానిన్
సొలయకఁ గుడువఁగ వలదే?, తొలఁగునె దోసంబులెందు•దూఱినజననీ! 459

క. సుకమును దుఃఖంబును నొం,డొకఁడొసఁగఁగ లేఁడు కర్మ•మొసఁగునుస్వీయం
బిఁక వగవనేల? సర్వము, స్వకృతఫలంబులని యెఱుఁగ•జను దేహులకున్.

ఆ. అనిన సురభి యిట్టు • లనియెఁ గుమార! నీ, వన్నచందమంత • యును నెఱింగి
యున్నదాననైన • నుడుగక మోహపాశంబుఁ జేసి యిట్లు • జాలిపడితి. 461

ఆ. అనుచు మరలఁ గనుల • నశ్రులు వెలివుచ్చ, తల్లికనియె లేఁగ • తగునె మరల
ఎఱిఁగియెఱిఁగి యిట్టు • లేడ్వఁగా నమ్మరో!, యేమిసేయ దాన • వేడ్చి యిపుడు.

వ. అనిన ధేనువిట్లనియె.

ఉ. నావలె నీ ద్విజన్ముఁడు ఘ • నంబుగ దుఃఖముఁ జెంది యేడ్వఁగా
నావగ పాయు సంతసుఁ బొ • నర్చుచుఁ టుల్ పరితాప మిద్ది నే
నేవగనైన పీఁసుతు • నెల్లి వధించెద చూఁడునాఁగఁ దా
భావమునందు రోసి వెస • వత్సము ధేనువుతోడ నిట్లనెన్. 463

చ. మునుపటి జామములో • దురిత • మున్ బొనరించి పశుత్వమొంది యి
వ్వనటను జెందినార మిఁక • బ్రహ్మవధం బొనరించి యిప్డు నూ
తినముగ భూరిపాతకముఁ • దక్కక చేకొనఁగాఁ దలంప నీ
మన సెటులొప్పెనో? యెఱుఁగ • మాతరో! యాతరుణంబు నందిటుల్. 464

క. ఈ నవగో! సుతులెవ్వరో?, నానాబాంధవ సుహృజ్జ • నంబు లెవరో కో?
లోనరయ నెవ్వ రెవరిన్, గానరు సర్వులును గాంత్రు • కర్మఫలములన్. 465

గీ. కర్మమున జన్మమొదవు న • క్కర్మనాశ,మైనఁ గాని లభింప దా • యమృతపదము
అందు దుష్కర్మ మొనరించు • నట్టివారి, కంతు లేక దుర్జన్మము • లమరుచుండు.

చ. అన విని యావు తా ననియె • నద్దురితంబును బాపునట్టి చో
టును మదిగుర్తెఱింగియె యి • టుల్ పొనరింపఁగఁ బూనినానన్
విని యురకుండె దూడయును • వేదికపైఁ బసరించియున్న బ్రా
హ్మణుఁడు సువాదుఁ డద్ది విని • యక్కజమొందె మదిన్ గడున్ గడున్. 467

వ. అంత

చ. తెలతెలవాఱఁగా బుడమి • దేవర యగ్రహనాథుఁ డాత్మజున్
బిలిచి కుమార! పాల్మొదవుఁ • బిండుము నేనొక యూరికేగఁగా
వలె నని చెప్పి పాంథుఁడగు • బాపనికిన్ దెలవాఱె యాత్రికై
సలుపు ప్రయాణమన్న విని • చక్కఁగ నాతఁడు వింతఁ జూడఁగాన్. 468

గీ. తలఁచి "పోయెద నించుక • దడసి యిపుడె
నొకరించుక నాగిలియు • న్నాఁ" డనంగఁ

బోయె బ్రాహ్మణుఁ డంతఁ దత్పుత్త్రకుండు
దూడఁగొని లాగి పిదుకఁబో దుగ్ధములను. 469

ఉ. గొడ్డు దటాలునన్ వటునిఁ గొమ్ములతో నుదరంబుఁ గ్రుచ్చి పై
కొడ్డుగ నెత్తి కూల్ప ధరఁ కున్ ద్విజబాలుఁడు వాసెఁ బ్రాణముల్
బిడ్డనిపాటుఁ జూచి పృథివిన్‌బడి కూయుడెఁ దల్లి యెల్లరా
పడ్డను బాఁది బాఁది విడువన్ జనె నయ్యది పేరిమెందుచున్, 470

ఆ. బ్రహ్మహత్యచేతఁ బాండురవర్ణంబు, తొలఁగి నలుపుఁ జెంది తోఁచెఁబసర
మంత యాత్రికుఁడగు నాసువ్రతుండును, భృత్యుతోడ దాని వెంటనరిగె. 471

ఉ. ఆవది తోక యెత్తికొని యర్మిలి నర్మదఁ జేరి యందునున్
గేవలఘట్టముల్ విడిచి కేరుచు డగ్గఱి నందికేశలిం
గావసథోజ్జ్వలత్తటమునం దవగాహమునొందె బ్రహ్మహ
త్యావిలవంకమున్ దొరఁగి యంతనె వింతగనొందె శౌక్ల్యమున్. 472

చ. కనుఁగొని బ్రాహ్మణుండు మదిఁ గౌతుకమొంది కడింది భక్తిఁ బా
వనతరతత్తటాంబువుల వాసిగ మజ్జనమొంది పోవుచుం
టను గని యొక్క దివ్యకులనారి ద్విజన్ముని తోడ బ్రాహ్మణా!
చనె దెట కీవు? సెప్పు మిఁక సత్యముదప్పక యన్న నాతఁడున్. 473

వ. తన యుదంతంబు నెఱింగించిన నద్దివ్యభామిని నీతల్లియస్థుల నీతీర్థమునందే
యుంపు మద్దాన నీజనని దివ్యదేహంబునొంది శివలోకంబు సేరఁగల దిది
వైశాఖ శుద్ధసప్తమీదినం బీవాసరంబందు భాగీరథి యీతీర్థంబందుఁ సాన్ని
ధ్యంబుసేయు నని చెప్పి యంతర్ధానంబుసేయుటయు ధరామరుం డాపెను గంగా
దేవిగా నెఱింగి మరలి తనతల్లియస్థులలోఁ జక్కసగం బత్తీర్థంబందు వేయ
నంతలో నతనితల్లి దివ్యదేహంబునొంది గగనపథంబందుండియే కొడుకును
గాంచియిట్లనియె. 474

చ. కొడుక! కృతార్థతన్ బొరసికొంటివి ధన్యుఁడవైతి వేను ని
ప్పుడె సురలోకవాసమును బొందెద నీ కెడలేక సౌఖ్యముల్
దొడరెడు పాడిపంటలును దొడ్డగ భాగ్యము సేకుఱున్ గడుం
గడు భవదీయవంశ మిలఁ గాంచును వృద్ధి నఖండరీతిగాన్. 475

గీ. ఇట్లు పలుమఱు దీవించి • యింద్రలోక, మరిగి చిరకాల మట సౌఖ్య • మంది పిదప
బరమశివకృపఁ జెందె ని • ర్వాణలక్ష్మి, బావఁ దదిగాంచి విస్మయం • పడి ముదమునఁ

వ. తక్కిన సగమస్థులనుగూడ నాతీర్థంబదే వేసి సేవకునితోఁ దనపురంబుఁ జేరె ననుడు మునులు మహాత్మా! నందికేశలింగ చరిత్రంబును వైశాఖ శుద్ధసప్తమీ తిథియందు మందాకిని యతీర్థంబుఁ జేరుటకుఁగల కారణంబును జెప్పుమనుడు సూతుం డిట్లనియె. 477

— * ఋషీకాచరిత్రము * —

చ. ఋషికయనాఁగ నొప్పెడు మ • హీసురవర్యకుమారియొర్తి బల్
సుషమతనూజ్జ్వలాంగి విధి • చోదన బాల్యవితంతువై కడున్
ఋషికులమెల్ల మెచ్చఁగ స • మిద్ధతపం బొనరించుచుండెఁ గ
ల్మషహృదయుండు మూఢుఁడను • మాంసభుగగ్రణియొక్కఁ డాపెపై 478

చ. వలపును జెంది పంచశర • భల్లవిదారితచిత్తుఁడై వడిన్
జెలువను డారసించి తన • చిత్తముఁ దెల్పి బలాత్కరింప స
త్కులజ శివార్చనాపరయుఁ • గోవిదయై యలరారు నాపె య
క్కలుషు ననాదరింప వెసఁ • గన్నును మిన్నును గాన కాతఁడున్, 479

ఉ. పైకొన నుద్యమింప ద్విజ • బాలవితంతువు దిక్కుమాలి య
ప్పోకిరికిన్ హితోక్తులను • బోధనొనర్చియు లబ్ధిలేమికిన్
లోకశరణ్యు శంకరుని • లోనఁదలంచి తదీయనామగా
నైకమనంబుతో నిటులు • నాయమ నాయమ యంచు భీతిమై. 480

— * మధురగతిరగడ * —

శివ శివ శివ శివ • శివ శివ శంకర!
శివ శివ శివ శివ! • శివమునికింకర!
కవిజననుతపద • కంజసముజ్జ్వల
రవిశశినయన! హి • రణ్యతనూజ్జ్వల!
శ్రీకర! దయ నిటు • చిమ్ముము నావయి
కీఁక నసురఁ దెగ • వేయుము ప్రావయి
తేఁకువఁ గొనుమీ • దివ్యచిత్తమున
నీ కెవ రెదురు త్రి • నేత్ర! మొత్తమున

నీ పదంబులకు • నెక్కొని మ్రొక్కెద
నాపదఁ బాపిన • నభవా! దక్కెద
వాదమేల? పెఱ•వానికిఁ జిక్కెదు
మీఁదటఁ గనుఁగొన • మిత్తికి డక్కెదు
తలకొనఁజాల న•ధర్మము దేవర!
యలవునఁ జేరి కృ•పాకర! ప్రోవర
శంకర శంభో! • శరణుఁ జేసెదను
పంకజారిధర! • పదము డాసెదను
సంకటహర! నిను • సారెకుఁ దలఁచెద
హంకృతివిడి నీ • యడుగులఁ గొలిచెద
కావఁగ రావే • కరుణామూర్తీ!
ప్రోవఁగ నీవే • పూరితకీర్తీ!
నానేరమిని గ•నందగ దిత్తఱి
నీ నెఱిఁ దప్పిన • నీల్గును బిత్తరి
నీవే త్రాతవు • నీవే నేతవు
నీవే దాతవు • నీవె విధాతవు
భక్తురాల నీ•పాలఁబడితి నిఁక
శక్తిపతీ! వే•సాఁకుము గొంకక
యొప్పరికించిన • నొప్పునె నీకది
తప్పదు నీకిఁకఁ • దారసింప కిది
రమ్మిఁక రమ్మిఁక • రాజభూషణుఁడ!
నమ్మితి నిన్నా•మ్నాయభాషణుఁడ!
గౌరీకాంతుఁడ! • కలుషవిదారుఁడ!
శ్రీరమణాదిక! • చిత్తవిహారుఁడ!

—* శివుఁడు రక్కసునిఁ జంపి ఋషికకు వరంబు లిచ్చుట *—

గీ. ఆర్తితో నిట్లు వేడఁగ • హరుఁడు వేగ, భక్తరక్షణదాక్షిణ్య•భంగులలర
వచ్చియసురనువీక్షింప•భస్మరాశి,యయ్యెఁ బలలాశి దత్క్షణం•బందెయచట.

వ. అంత శివుండు ఋషికన్ గాంచి

క. కోరినవరముల నిచ్చెద, నీరజదళనేత్ర! సుకృతనిశితచరిత్రా!
ధీరమతి! యడుగుమన నెదఁ, దేటి ప్రణుతి నిరతమతినిఁ దెఱవ యిటులనెన్.

క. బ్రదికించినాఁడ వీశ్వర!, సదయహృదయ! దేవదేవ! శరణావనసం
పదుదార! దీనబంధూ!, మదమెత్తిన యసురఁ గడపి మాన్పితి వార్తిన్.

చ. ఇఁకను వరంబు లేటికి మహేశ్వర! యైనను నీదు పాదసే
వకమతి నీయు మెప్పు డనపాయముగాఁగ జగంబులేల ను
త్సుకత వసింపు మిందనుడుఁ దోడనె యీశ్వరుఁడున్ దయామయా
త్మకుఁడయి లింగరూపమునఁ దా వసియించె వనస్థలంబునన్. 486

వ. అఖిలజనానందకరంబగుట నాలింగంబు నందికేశలింగంబని పేరొందె నంత గంగాదేవియునున్ దారసించి యమ్మానిని కిట్లనియె

క. అమ్మరో! తావకసుచరిత్రమ్మునకే నెంతయున్ ముదంబువడితి వ
ర్షమ్మున నొకతడవ త్వదీ,యమ్మగు మజ్జనమునొప్పనవ్వలనుందుఁగా. 487

వ. ఈనాఁడు వైశాఖశుక్లసప్తమి యగుట నేటేట నీదినంబందీ తీర్థంబునందుఁ బ్రవేశించి యమ్మఱునాఁడు చనుదునని యంతర్ధానంబుఁజెందె నిట్లు నందికేశ లింగోత్పత్తియును నర్మదా తీర్థంబునందు గంగాప్రాప్తియును మీకెఱింగించి తి నిఁక హరీశ్వరలింగచరిత్రంబు నెఱింగింతు వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 488

—* హరీశ్వర లింగము *—

ఉ. సర్వజగంబులేలు నలశౌరి నిశాచరమండలిన్ నిజా
ఖర్వపరాక్రమోగ్రతనిశాతమలయుం బొనరించుచుండినన్
గర్వముతోడ వారు సురకాండముఁబట్టి వలార్చుచుండఁగా
నోర్వఁగలేక లేఖలు రమోన్నతి వెన్నునిఁజేరి యార్తులై. 489

క. తమగోడు విన్నవించి ర,యమునన్ రక్కసులబీఁచమడఁచి జగములన్
మమునాఁకుమనుచు వేడుఁడుఁ, గమలాకాంతుండు వెరవుగాంచకకించన్, 490

ఉ. ఎందఱిఁబట్టి చంపిన రణోద్ధ్యులు రాక్షసవర్యు లేచి యీ
చందము వేల్పులఁ గలఁచి సర్వజగంబుల శార్తి సేయుచున్
ముందుకు వచ్చుచుండిరి యమోఘతరంబగు నాయుధంబులే
కందఱి నెట్టు లాజి సమయింతు గడింతు జయాతతోన్నతుల్. 491

క. అని మది(దలపోసి వెసన్, జని కైలాసాద్రిఁ జేరి • శంకరు నెదలోఁ
గొని పార్థివలింగమునకుఁ, గనకాబ్జసహస్రపూజఁ • గావింప నొగిన్. 492

మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుమాయఁజేసి హరి దా • నుగ్రార్చ్చయందున్న వే
శకు నంభోజ మొకండు దక్కువగుడున్ • లక్ష్మీశ్వరుం డీ జగ
న్నికరంబంతయు దివ్యదృష్టిఁ గని య•న్నీరేజరాజంబుఁ గా
నక యాశ్చర్యభయంబులొంది పెలుచన్ • ధైర్యంబుతో నంతనే. 493

—* విష్ణుమూర్తి శివలింగమునకు నేత్రకమలంబు నర్పించుట *—

క. సునిశితములైన గోళులఁ, దన నయనాబ్జంబు ద్రవ్వి • దండధర హరా
ర్చనసల్పుడు హరుఁడు ముదం,బున వచ్చి యభీష్టుడుగు•ము హరి! యనంగన్.

మ. జలజాక్షుండు శివున్ గనుంగొని కడున్ • సంతోసమున్ జెంది వే
ల్పులదుఃఖంబులు కల్పవృభుక్కుల యఘుం•బుల్ దెల్పి యల్పాయుధం
బుల నద్దైత్యులఁ దీర్పరామిఁ కృపాం•భోధీ! జగద్రక్షకై
బలవంతంబగు నాయుధంబు నిడుమా! • ప్రార్థింతు నెంతేనియున్, 495

—* శివుఁడు విష్ణుమూర్తికి సుదర్శనము నిచ్చుట *—

*క. అన దేవదేవుఁ డెంతయుఁ, దనమనమున నలరి సర్వ•దానవపటలీ
హననదణంబైన సుదర్శనమను దివ్యాయుధము నొ•సంగి యిటులనెన్. 496

ఉ. ఎందఱి మీఁద వేసిన ర•మేశ్వర! మీఱి క్షణంబులోన నా
యందఱిఁ ద్రుంచి తావకక•రాగ్రమునందుఁ బ్రవేశమొందు ము
ప్పొందఁగనీక నీకు ముద•మొందఁగఁ జేయు ధరింపు మింక నీ
వుం దెడబాయు లోకముల•కున్ సుఖమున్ బొనరింపు దీనిచే. 497

క. మఱియును వరంబు లిచ్చెద, సరసీరుహనయన! యడుగు • శంకర యన నా
హరి మురిసి మ్రొక్కి యడిగెను, బరమేశ్వర! నీదు పాద•భక్తి నిడు మొగిన్.

వ. వెండియు మత్సమర్పితంబగు నీ పార్థివలింగంబందు నిచ్చలు సాన్నిధ్యంబు నెరపు మని యర్థించిన శంకరుఁడు తథాస్తని యట్లొనర్చి యంతర్ధానంబునొందె నంత

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం షట్త్రింశదధ్యాయే—

శ్లో॥ ఏవముక్త్వా దదౌచక్రం । సూర్యాయుత సమప్రభం । సుదర్శనం స్వపాదోత్థం । సర్వశత్రు వినాశనం ॥ విష్ణుశ్చాపి సుసంకల్ప్య । జగ్రహోదఙ్ముఖస్తదా । నమస్కృత్య మహేశం । మిత్థం వచన మబ్రవీత్ ॥

మాధవుండలరి చని దుష్టదైత్యసంహారం బొనరించి లోకరక్షణంబొనర్చుచుండె నిది హరీశ్వరలింగచరిత్రం బిక గోకర్ణేశ్వర చరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁ డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 499

—* మహాబలేశ్వరలింగము - గోకర్ణము *—

క. గోకర్ణస్థలమహిమము, గోకర్ణేశ్వరమహిమము • గొనకొని నుకువన్
గోకర్ణాగ్రి వేయుఁడు, గాక యొరులు వలఁతు లవనిఁ • గలరె మునీంద్రులా!

క. శివలింగకోటు లచ్చట, భవభంజకతీర్థకోటి • పాతకకోటిన్
దవుదవ్వున నవియించును, శివసాక్షాత్కారసిద్ధి • సేకుఱఁ జేయున్. 501

వ. అందు

చ. కమలజవిష్ణుముఖ్యసుర • కాండహితార్థముగాఁగ రాక్షసో
త్తముఁడగు వక్త్రకంఠుని యు • దాత్తతపఃఫలమై గణేశదోః
కమలయుగప్రతిష్ఠ నొగిఁ • గాంచినయట్టి మహాబలేశలిం
గము సకలాఘపుంజములఁ • గ్రచ్చఱఁ బాయఁగఁజేయు రూఢిగన్. 508

క. ఆ పాతాళభువనముల, నేపొవ్వఁగ నాక్రమించి • యెలరుటచేఁ దా
నొప్పె మహాబలుఁడను ప్రథ, కాపరమేశానలింగ • మచ్చోట సిరిన్. 508

గీ. కృతయుగంబున సితము లో • హితము త్రేత
ద్వాపరంబునఁ బీతమం • త్యయుగమందు
శ్యామలంబయి రాజిలు • నా మహాబ
లేశలింగము వినుఁడు ము • నీశులార! 504

శా. శ్రీనాథుండు విరించి వాసవుఁడు వి • శ్వేదేవులున్ దస్రులున్
భానుద్వాదశకంబునున్ వసువులున్ • బంకేరుహారాతినా
నానక్షత్రములున్ మరుత్తులు విమా • నస్థాయులై నిచ్చల
న్మ్యానప్రీతినిఁ బూర్వగోపురమునన్ • యోజింతు ధ్యానంబులన్. 505

గీ. అసురి రుద్రగణంబులు • జముఁడు మిత్రి, చిత్రగుప్తుఁడు పితరులు • క్షేత్రభానుఁ డట్లె దక్షిణగోపుర • మాశ్రయించి, భజన మొనరించుచుందురు • భక్తి మీఱ

క. వరుణుండు సరిత్పతియును, సరిదగ్రణులల్ల జహ్నుజాస్టభృతులు శం
కరు నిచ్చలుఁ గొలుచుచు నుందురు పశ్చిమగోపురమునఁ • దోరవునిష్టన్

సీ. వాయుదేవుఁడు ధనపతి • భద్రకాలి, చండికయు మున్నుగల్గు ప్రశ • స్తమాతృ
కలు నుదగ్ద్వారమందొప్పి • కడిఁది భక్తిఁ, గొల్తురు మహాబలేశ్వరుఁ • గూర్మిపేర్మి

క. గరుడులు గంధర్వులు కిన్నరులును గుహ్యకులు చారణ ప్రముఖులు కిం
పురుషులు సిద్ధులు విద్యాధరులు మహాబలునిఁ • గొల్చెదరు సతమర్థిన్. 509

క. బేతాళులు ప్రేతంబులు, భూతంబులు భీతిజనక • భూరిబలలస
ద్దైతేయులు శేషప్రిము, ఖాతతఫణివరులు గొలుతు • రా హరు నెపుడున్. 510

చ. కొలిచినవారి కెల్లరకుఁ • గొంగున బంగరు తా మహేశ్వరుం
డలఘుత రేప్సితార్థముల • నారసి నైహికపారమార్థికం
బుల నిడుచుండు నందుఁ దప • ముల్ బొనరింతురు పల్వు రమ్మహా
బలశివలింగమున్ గుఱించి • పల్కుదురార్యులు మోక్షదాతఁగాన్. 511

సీ. మాఘకృష్ణ చతుర్దశీ • మహితపర్వమున మహాబలపూజన • మున సమస్త
పాపులెల్లరు మోక్షంబుఁ • బడయుదురు దివ్యదృష్టినే తెంతు రఖలది • గ్దేశజనులు,

క. స్త్రీలుం బురుషులు వృద్ధులు, బాలురును వితంతువులును • బణ్యాస్త్రీలున్
నాలుగు వర్ణంబులవా, ర్జాలఁగ శివరాత్రి కటకు • సాఁగెద రెలమిన్. 513

సీ. వచ్చి దేవేశు వీక్షించి • వైభవమునఁ
గొలిచి కృతకృత్యతన్ గాంతు • రెలమి కలిమి
నొక్క చండాలి శివలోక • మొందె శర్వ
రాత్రి శివపూజ యొనరించి • రాణగదుర, 514

వ. అనిన సూతునకు మహాత్మా! చండాలి యెట్లు శివపూజనొనర్చి శివలోకం
బున కేగెనో అయ్యితిహాసం బానుపూర్విగ నెఱిఁగింపుమని మును లనుటయు
సూతుం డిట్లనియె, 515

—* సోమినీ చరిత్రము *—

క. చండాలి పూర్వమం దొక, దండిద్విజన్మాగ్రణికి సుతయయి పొడమె నా
తండును సోమిని యని మేల్, నిండారఁగఁ బేరుపెట్టి • నేటుఁగఁ బెంచెన్,

సీ. యుక్తవయసొందియున్న న • య్యువిద కర్హుఁ
డైన వరుఁ దెచ్చి తగ వివా • హంబు నరపి

విభుని యింటికిఁ బంప నవ్వేలఁది మగని
తోడ నిష్టసుఖంబు లొందుచు వసించె. 517

గీ. అంతఁ గొన్నిదినంబుల కాపె పూర్వ,కర్మవశమునఁజేసి మగండు రుజను
దనరిమృతిఁజెందినాపె వైధవ్యమొందెఁ,బతిచేఁదనమున నెల్లరుఁ బాపమనఁగ.

క. కొన్నాళ్ళవఱకు సోమిని, యున్నతెఱఁగు గానరాక యున్నతమతితో
పున్నెపుఁద్రోవనె మెలఁగెను, మిన్నగ బందుగులుఁ బ్రజలు మెచ్చఁగఁదన్నన్.

వ. అంతఁ గొన్నిదినంబులకు

క. సిగనిగలాడు మేనును, నగులేమొగమును బ్రతిక్షణము పెరుఁగువసం
దగుగుబ్బదోయి పిఱుఁదును, దగుసోమినిఁగని మరునకుఁ దలికిరియువకుల్.

వ. అంతనాపెయు,

గీ. చక్కఁదనమొప్ప నొడలు సొంపెక్కఁ లేఁత
ప్రాయమునుజెంది మన్మథ భల్లములకు
మదినిఁ గాపాడఁజాలక బెదరి సరసఁ
జేరు యువకులతోఁ బొందు చేసెనంత. 521

క. చాటుగఁ గొన్నాళ్ళిటు విట,కూటములో సురతగోష్ఠిఁ గూడుచుఁదమిమై
బోటి చరింపుచునుండఁగఁ, గోటపడియె నందఱకును దెలివతెఱఁగొగిన్. 522

వ. అంత.

చ. కులజనులెల్లఁ గూడుకొని కూడనితెర్వునఁజేరి యిట్లు ని
ర్మలమగు నన్వయంబునకు మచ్చ పొసంగఁగఁజేసి తోసి! పుం
శ్చలి! మదమెక్కి యుంటివిఁక మాకును మీకును బొత్తుగాదు నీ
వలసిన చోటికేగుము జవంబుననంచు మహాగ్రహంబునన్ 523

ఆ. కొప్పుఁబట్టి యీడ్చికొనిపోయి యూరికి, దవ్వుగాఁగ విపినతలముఁజేర్చి
యందవిడిచివచ్చి రా బ్రహ్మకులజులు, పొలఁతి యచటదెసలఁ గలియఁజూడ.

— * సోమిని శూద్రునకు భార్యయగుట * —

చ. ధనికుఁడు శూద్రుఁ డొక్కరుఁ డుదారుఁడు దత్సమయంబునందు న
వ్యసనపదమందునుండి తన వాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండి రో

దన మొనరించుచున్న నల • తన్విని బ్రాహ్మణమత్తకాశినిన్
గని మరులొంది తారసిలి • కాంతకు నిట్లని పల్కె నింపుగన్. 525

ఉ. ఎవ్వరిదాన? వొంటరిగ • నెంతయు ఘోరవనప్రదేశమం
దెవ్వరు నిన్నుఁద్రోసిచని • రిట్టులఁ గట్టఁడి పూన్కితోడ వా
రెవ్వరుగాని యేమివని • యేఁకువుఁబోవిడి వేగిరంబు నీ
విప్వనిఁబాసి నామనికి • కిప్పుడు రమ్మిఁక నాకు భార్యవై. 526

గీ. అనిన విని సోమినియుఁ జేయు • నదియు లేక
యనుమతిన్జూప నాతఁడు • హరుసమొంది
వేగఁ దోడ్కొనిపోయి య • వ్వేళఁది నాలుఁ
జేసికొని యిష్టసుఖములఁ • జెందుచుండె. 527

క. ఆ సోమిని యా వృషలుని,చే సుతులను సుతలఁ బడసి • చెలఁగి పిశితమున్
వాసిగ మెక్కుచుఁ బలుతీ, ర్లాసవములఁ ద్రావుచుండె • నహముల రేలన్.

వ. ఇట్లు గొంతకాలంబు జరిగినమీఁద నొకనాఁడు

చ. పనివడి యొక్కయూరికి స్వ • వల్లభుఁడేగుడు రేయి సోమినీ
వనిత గడున్ యథేచ్ఛముగ • వారుణిఁ బానముచేసి యామిషా
ర్థినియయి వత్సముల్ గొఱెలు • ధేనువులుండెడు గోష్ఠమొంది లేఁ
గను దలఁదున్మ ఖడ్గమునఁ • గైపునఁ గానక యద్ది కూయిడన్, 529

సీ. చంపి నెలవునకున్ గొని • చని యటన్ బ్ర,దీపకాంతికి లేఁగగాఁ • దెలిసి యులిసి
'శివశివా' యని యించుక • సేవు చింత,చేసి యామీఁద వంటచే • సికొని మెసవె.

—* సోమిని అంధచాండాలియై పుట్టుట *—

గీ. అంతఁ జిరకాలమునకు రో • గార్తయగుచు
సోమిని లయించెఁ గాలుఁడ • భ్భామ దురిత
ములకుఁ దగినట్లు నిరయబా • ధలను గుడిపి
కడకుఁ బుల్కసయోనిలోఁ • బొడమఁజేసె. 531

సీ. అందు జన్మాంధయై నిక్కృ • ష్టాతికుష్ఠ, మూర్తియై బొగ్గు వన్నియఁ • బొలిచెనద్ది
తల్లి గర్భంబులోనున్న • తఱిని దండ్రి, సమసెఁ బుట్టుకతోడనే • సమసెఁదల్లి. 532

ఆ. ఇసుగుపోరుగు వార • లింతయెంగిలిగంటి, కూడు వేయ గతికి • గొనుచు బ్రతికె
నంతఁ గుష్ఠరుజ్మ • హా ర్త నాయంధను, బెండ్లియాడఁడయ్యె • బేర్మి నెవఁడు. 583

ఉ. ఆకటమాడుచుండి యొక • యప్టిని జేకొని మాలవాడలో
జీపుది యెంగిలన్నమున • జీవనమొందుచుఁ జాలకాల మ
ట్లే కడపెన్ వయస్సుడిగె • నెంతయు వార్ధక మేగుదెంచె జీ
కాకును జెందుచున్ గడువ • గన్ విలపించుచునుండె నార్తయై. 584

—* అంధచాండాలి గోకర్ణక్షేత్రమునకుఁ బోవుట *—

గీ. అంత శివరాత్రి యేతేర • నద్ది యందు, భక్తి గోకర్ణమున కేగు • వారినరసి
వారితోఁ బయనము చేసి • చేరెనటకు, నశనవసనంబులందలి • యాసఁ జేసి. 585

క. శివరాత్రి సంత్యజాతి, స్థవిరాంధ గడున్ క్షుధార్తిఁ • దహతహపడి యు
త్సవమున కేతెంచిన మా,నవబృందమునరసి యాచ • నను సల్పెనిటుల్. 586

సీ. కమికెడన్నముఁ బెట్టి • కావఁగాఁ బూనుఁడు, మ్రొక్కు లడ్గులకివే • పుణ్యులార!
అడుగుటే యాలస్య • మట్లు దీనుల మొఱ, లాలించి సాఁకు ధ • ర్మాత్ములార!
చేతికడ్డము లేక • చెలఁగి దానముచేసి, పేదసాదల నేలు • పెద్దలార!
ఆకలిగొన్న దీ • నాత్ముల మొకములఁ, గానక ప్రోచెడు • గణ్యులార!

ఆ. కనులురెండులేని • కడిఁది ముసలిదాన, దిక్కులేని చెడ్డ • తెవులుదాన
నన్నుఁబట్టి సురుఁగు • చున్నవి ప్రాణంబు, లన్నమొసఁగి ప్రోవుఁ • డన్నలార!

మ. అని యిబ్బంగిగ నద్ది యాత్రికసమూ • హంబున్న చోట్లందు య
ష్టిని నూతంగొని సోలుచున్ బడుచు గిం • చి త్తేని నెందన్నముఁ
గనదయ్యేఁ శివరాత్రి నెల్లరును గో • కర్ణేశు నర్చించి వ
స్తుననుంటన్ శివరాత్రిఁ బస్తమరె న • చ్చోఁ నాశ్వపాకాంధకున్. 588

వ. అంత

గీ. అనఘుఁ డొక్కఁడు చండాలి • యార్తరవము
విని తనదు హస్తమున నున్న • బిల్వదళము
దాని చేవేయ భోజ్యంబు • గాని దగుట
నది విసరివేయ శివలింగ • మందుఁ బడియె. 589

క. దాన శివరాత్రివ్రత మ,ద్దానికి లభియించె నంతఁ • దమి ముగియఁగ న
బ్భానుఁడు పొడుచుడు నది య,చ్చో నశనము దొరకదనుచు • శోకములొందన్.

— * అంధచాండాలి మృతిఁజెంది శివలోకమున కేఁగుట * —

క. తనయూరికిఁ జనఁబో దెరు,వున నడుగడుగునకుఁ బడుచు • రొప్పుచు నొకచో
టనుబడి యసువుల విడిచెను, పినాకి గొనితేర దాని • భృత్యులఁ బనిచెన్.

వ. వారును జంద్రభాస్వరంబగు విమానంబుఁ దెచ్చి యచ్చండాలికి దివ్యరూపం
బును దివ్యవస్త్రాభరణగంధమాల్యాదులొసంగి సత్వరంబు శివలోకంబుఁ జేర్చిరి
పూర్వభవంబున వితంతుబంధకివై కులంబుఁ బాసి జఘన్యువిఁ జేపట్టి మధు
మాంసాహారవై గోహత్యనొనర్చినపుడు ప్రమాదంబున "శివ శివా" యని
రెండుతడవ లుచ్చరించుటఁ జేసి యానుకృతంబున నీజన్మంబున గోకర్ణంబుఁ జేరె
నందు శివరాత్రియం దుపవాస జాగరణంబులును శివపూజయు యాదృచ్ఛికం
బుగ లభించుటచే శివలోకంబుఁ జేరి తత్పుణ్యఫలం బిప్పటివఱ కనుభవించు
చుండె నిదియెల్ల నజ్ఞానకృతంబై యిట్లైసంగె నింక జ్ఞానంబున మహాబలేశ్వరా
ర్చనం జొనర్చిన వారి కెట్టిసిరి వట్టునో యారయుం డిట్లు మహాబలేశ్వరలింగ
మహాత్మ్యంబు దెల్పితి నింకను నద్భుతంబగు తద్విభూతి నే వక్కాణించెద
నని సూతుం డిట్లనియె. 542

—* మిత్రసహోపాఖ్యానము *—

క. శ్రీకాంతావాసంబగు, సాకేతపురంబు మిత్ర•సహుఁడను నృపుఁ డి
క్ష్వాకుకులోద్భవుఁ డేలు న, లోకపరాక్రముఁడు శూర•లోకస్తుతుఁడై. 543

క. నలునకు దమయంతి యటుల్, వెలసెను మదయంతి నృపతి•వీరుని సతియై
లలితగుణరత్ననిధియై, విలసితధర్మిష్ఠయై వి•వేకవతియునై. 544

గీ. ఆనృపుం డొక్కపరి మృగ•యార్థ మటవిఁ, జేరి విహరించుచుండి దు•శ్శీలు సాధు
దుఃఖకరు నొక్క రక్కసు•దొడరి చంపె, నంత నవ్వానిసోదరుం•డలుకఁ జెంచి.

క. మోసంబును బన్ని యనా,యాసంబున నతనికి దుఃఖ • మర్పించుటయే
వాసి యని యెఱిఁగి వినతుం,డై సేరుఁడు తేఁడు నూచి • యాదర మొప్పన్.

గీ. తనకు వాని మహానసా•ధ్యక్షునిగ నొ,నర్చి యవ్వనిఁ గొన్నిది•నంబు లుండి
తిరిగి దనరాజధానికేఁ•తెంచుటయును, జైత్రకము దారసించినఁ•బరమభక్తి-

చ. అనఘుని నవ్వసిష్ఠముని • నన్వయదేశికునిన్ నిమంత్రితున్
బొనరిచి శ్రాద్ధమున్ సలుపఁ • బూన నరామిష మొక్క శాకమం
దనువుగఁ గూర్చి వండి మను•జాదుఁడు వడ్డనచేసి తాఁ దొలం
గెను ముని దాని చొప్పరసి • కిన్క సహింపక తేని కిట్లనెన్. 548

— * వశిష్ఠముని మిత్రసహుని శపించుట * —

క. మనుజాశనుఁబలె నీవిపు, మనుజక్రవ్యంబుఁ దెచ్చి • మాకర్పింపన్
జనునే నీవిటు వేగమె, మనుజాశనుఁడ వగుమింక • మదము దిగంగన్. 549

చ. అని శపియించి యద్ది మను•జాధిపకృత్యముగాక లాఁ తియా
దనుజునికృత్యమం చెఱిఁగి • దారుణశాపము ద్వాదశాబ్దముల్
దనుక సహింపజెల్లు నవిలన్ మరలన్ శరపాలమూర్తి వౌ
దని నృపుఁ డెల్ల నారసి జలాంజలిఁ బూని గురున్ శపింపఁగా. 550

చ. నిలిచిననంతఁ దద్రమణి • నీరజనేత్రి కడున్ భయంబుతో
వలదు మహాత్మ! నీగురుని • వంచనసేయుఁగ నోర్వమంచు నం
ఘ్రులఁబడి వేడ నామెనుడిఁ • గూర్చినప్రేముడి నల్కఁబాసి త
జ్జలముల నాత్మపాదములఁ • జల్లికొనెన్ గడు ధీరచిత్తుఁడై. 551

— * మిత్రసహుఁడు కల్మషపాదుం డగుట * —

క. పదములు గల్మషమొందిన, సదయుఁడు గల్మాషపాద•సంజ్ఞన్ బడసెన్
బదపడి గురుశాపంబున, నదరిపడుచు ఘోరదనుజుఁ•డై పురిఁ బాసెన్. 552

చ. అడవికిఁ జేరఁబోయి గవ•యంబుల నేన్గుల లొట్టిపిట్టలన్
గడిఁదివృకంబులన్ బులుల • ఖడ్గమృగంబులఁ జెండి మెక్కుచున్
గడువడి ప్రాకులెక్కుచు వి•హారముగాఁ బకుగెత్తుచున్ వడిన్
మిడిమిడిచూపులన్ గనుచు • మిత్తివలెన్ జరియించుచుండఁగా. 553

వ. ఒక్కనాఁడు

గీ. ఒకచోఁ లేఁబ్రాయవుఁదమి, మకరాంకక్రీడఁ బెనఁగు • మానికులకుమా
రకమిథునముఁ బొడగని యం, తకసన్నిభుఁ డావలాశ•నవ్రముఖుఁడాగెన్.

సీ. మృగకిశోరంబుఁ బులి పట్టి • మెసవుపోల్కి
నతికవుంగిట నొదిగిన • సన్మునిసుతు

నొడిసి తినఁబూన నసురకు • నడలి మాని
సతి యిటులు ప్రార్థన నొనర్చె • సత్వరముగ. 555

—* బ్రహ్మరాక్షసుఁడైన కల్మషపాదుఁడు మునిపుత్రుఁ జంపుట *—

చ. వలదు మహాత్మ! నావిభుని • బాల్యవయస్కుని సాధువృత్తునిన్
బాలియఁగఁజేయ కిప్డు తినఁ•బూను నెడన్ ననుఁ జంపి మెక్కు మం
జలి యొనరించెదన్ విడుము • చక్కఁగ నావిభు నన్న నాతఁడున్
దలఁకక చంపి మెక్కె చనెఁ • దన్వి గడున్ విలపింప నార్తయై. 556

ఆ. అంత మానికాంత•యప్పలాదునిఁజూచి, నీవు నారిఁ జేరి • భావజన్మ
కేళిఁ దేలు నెడలఁ•గాలంబుఁ జెందుదు, వనుచు శాపమిచ్చి • యతిరయమున.

గీ. మగనియస్థుల నెత్తి యమ్మగువ చితినిఁ
గూర్చి యగ్నిఁబ్రవేశించెఁ • గుందుమాని
అంత నసురకు శాపాంత•మగుడు మగుడ
నాత్మరూపంబు ప్రాపింప • నరిగెఁ బురికి. 558

ఉ. అందు సమస్తనాగరమ•హాజను లా నృపచంద్రుఁజూచి యా
నందముఁ జెంది యుత్సవ మొ•నర్చిరి రాజవరుండుఁ బేర్మిమై
నఁదటి గారవించె నిశి•యందు రతిఁప్రియుఁడై నిజాంగనా
మందిరమొంద నాపె ముని•మానినిశాపముఁ దెల్పి కుందుచున్. 559

—* మదయంతి భర్తకు మునిసతీశాపంబుఁ దెల్పుట *—

క. తా వైధవ్యభయంబున, భూవిభు వారించె నతఁడు • పొగిలి కడువగన్
దా వైరాగ్యముఁ జెంది మ, హావిపినస్థలినిఁ జేరి • యుంటె యుండెన్. 560

త. మునిసుతుఁ జంపిన యందలి, ఘనదురితబ్రహ్మహత్య • గడలికొని నృపుఁ
వెనుకొని వేధింపఁగఁజొ, చ్చిన నృపవరుఁ డెంతయేనిఁ•జింతిలె మదిలోన్,

మ. పలుతీర్థంబులఁ గ్రుంకె నెంతయును దీ•వ్యన్మంత్రయోగంబులన్
సలిపెన్ చెక్కువ్రతంబులన్ మఖములన్ • సమ్యగ్విధానంబు శో
భిల గూర్చెన్ మునిహత్య యించుకయునున్ • బీఁకొక బాధింపఁగాఁ
దలఁకున్ జెంది యయోధ్యఁ జేరె మరలన్ • ధాత్రీశ్వరుం డార్తుఁడై. 562

క. అందును బాహ్యాద్యానము, నందుఁ బసన్ జేసియుండ • నచ్చోటికి మా
నీందుఁడు గౌతముఁ డతులా, నందుఁడు చనుదేర మనుజ•నాథుఁడు పేర్మిన్.

క. కని యర్ఘ్యాది సపర్యను, బొనరిచి నతిచేసియున్న • భూభుజుఁ గని య
మ్ముని కుశల మడుగుటయు వేఁ, డిని నరపతి నిశ్వసించి • డిల్లపడి కడున్. 564

సీ. తనయవస్థను మాని కంతయును దెలిపి
నిష్కృతినిఁ గోరి వేఁడ మా•నికులచంద్రుఁ
డరసి కరుణాంతరంగుఁడై • యనియె నిట్లు
బ్రహ్మహత్యాభిభూతుఁడౌ • పార్థివునకు. 565

శా. గోకర్ణంబున కేగు వేగ మచటన్ • గోరాజవాహున్ హరున్
శ్రీకల్యాణకరున్ మహాబలశివున్ • సేవింపు మీ బ్రహ్మహ
త్యాకాలుష్యము నాశ మొందు సుఖముల్ • దైవాఱు సర్వేశ్వరుం
డేకాకారముతో నటన్ దనరు భూ•మీశానచూడామణీ! 566

క. అన విని సంతుష్టుండై, ముని సెలవున్ గొని ప్రయాణ•ము సలిపి యటకున్
జని కొల్చి మహాబలుఁ డ, ఘ్నకృప ద్విజహత్యఁ బాసి•కనియెన్ ముదమున్.

వ. అంత నచ్చటఁ గొంతకాలంబు వసించి మరల సాకేతపురంబుఁ జేరి వశిష్ఠప్రసా
దంబున మదయంతియందు వంశకరుండగు నొక్కపుత్రున్ బడసి రాజ్యంబుఁ
దద్వశంబుఁ జేసి శివానుగ్రహంబున మోక్షంబున్ జెందె నిట్లు మహాబలేశ్వర
లింగమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పితి నిఁక నేమి వినఁ గోరుదు రన మునులు మహాత్మా!
శివరాత్రివ్రతవిధానంబును దద్వ్రతోపాసకభక్తచరిత్రంబు నిఁక నొండు సెల
వీయుమన సూతుం డలరి యిట్లనియె. 568

....* శివవ్రతములు *....

క. మును విష్ణునకు మహేశ్వరుఁ, డనురాగముతోడ నీ వ్ర•తానుక్రమ మం
తను జెప్పె హరియు నారద, మునికి నుడువ నతఁడు లోక•మున కెఱిఁగించెన్.

వ. నేనును మద్దేశికుని యుపదేశంబు నొందినయట్లు మీకుఁ జెప్పెద,

చ. వినుఁడు శివార్చనం బఖల • వేళలయందును సల్పఁ జెల్లు నై
నను రజనీముఖంబుల నొ•నర్చుట యెంతయు శ్రేష్ఠ్యభాజకం
బనియును సోమవారమున • నష్టమి నాశివరాత్రియందు నిం
కను బరమోత్తమం బనియు • గాటముగా వచియింతుర్ సన్మునుల్! 570

క. పది శైవవ్రతములు సె, ప్పెదు రుత్తమమునులు భుక్తిముక్తిప్రదముల్
ముదమున నవ్వాని నొన, ర్పఁదగున్ హితకాములైన వారలు పుడమిన్. 571

క, అష్టమిరాతిరి భోజన, మిష్టంబుగ సేయవలయు నెల్లరునున్ గా
లాష్టమి మానఁగవలె వి, స్పష్టముగా భోజనమును బావనమూర్తుల్! 572

క, శితపక్షైకాదశి నువి, హితముగ నన్నంబును భుజియింపఁ దగదిఁకన్
శివపక్షాన్యైకాదశి, హితవుగఁ గుడుచుఁడు భజించి యీశ్వరు నిశలన్.

గీ. రహిని శుద్ధత్రయోదశీ రాత్రి శివునిఁ
గొలిచి కుడువఁగఁదగు ధర్మగోప్తలార!
అసితపక్షంబునందైన నభవభక్త
వరులు మానఁగవలె జగ్ధి భరమునాక. 574

గీ. సోమవారంబునందెల్ల యామినులనె, శివునిఁబూజించి భజియింపఁ జెల్లు నీవ్ర
తంబులందెందు శైవులఁ దనదుశక్తి, కొలఁది సావడఁజేయఁగఁ గూడు నెపుడు.

వ. ఐహికపారమార్థికశ్రేయంబుఁ గోరువార లీవ్రతంబుల నాచరింపవలయు నట్లు వ్రతంబు లొనర్పనివారలు దస్కరులై జనియింతు రిఁకను ముక్తికి నాలుగు తెరువు లుపదేశింపఁబడియె నవ్వి వినుండు. 576

క. శివపూజ రుద్రజపమును, శివతిథి నుపవాసమును బ్రసిద్ధంబగు నా
యవిముక్తనగరి మరణము, నివి నాలుగు మోక్షధనము నిచ్చుఁ బ్రజకిలన్

గీ. అష్టమియు సోమవారంబు నసితపక్ష, మందలి చతుర్దశియు శివహర్షకరము
లందు శివరాత్రి యున్నతంబై యలరుట, నావ్రతం బెల్లరకు ముఖ్యమై తనర్చు

— * శ్రీ శివరాత్రివ్రతవిధానము * —

వ. అందును

గీ. మాఘకృష్ణచతుర్దశి మాన్యతను ద
నరు మహాశివరాత్రి సంజ్ఞను ధరించి
అర్ధరాత్రిని వ్యాపించు నదియె గ్రాహ్య
మితర మగ్రాహ్యమని యెల్ల రెఱుఁగవలయు. 579

గీ ఆ మహాశివరాత్రియం దఖిలజనులు, శివసమర్చావ్రతంబును జేయవలయు
నద్ది క్రమ మెప్పఁ జెప్పెద నవధరింపుఁ, డీరు తత్పరమతులై మునీంద్రులార!

చ. తెలతెలవాఱ లేచి కడుఁ • దేకువతోడుత మజ్జనాదులన్
సలిపి శివాలయంబునకుఁ • జక్కఁగ నేగి శివున్ బరాత్పరున్
జలనము లేనియట్టి మది • చండము పొందఁగఁ గొల్చి యంత జో
తల నిడి విన్నవం బిటులు • దా నొనరింపవలెల మునీశ్వరుల్! 581

గీ. నీలకంఠ! మహాదేవ! • నీదు వ్రతముఁ, జేయఁబూనితి నీఁక దయ • చేసి విఘ్న
భయముఁ బోకార్చి కామాది • వైరిజయము, సేకురఁగఁగొనసాఁగింపు • శ్రీమహేశ

ఆ. ఇట్లు విన్నవించి • యిరవున కేతెంచి, యర్చనాపదార్థ • మంత గుడికి
సాయమందుఁ జేర్చి • స్నానమచ్చోటను, మరలఁ జేసి యంత • మడినిఁగట్టి. 583

వ. విభూతి రుద్రాక్షలధరించి సాయంసధ్యావిధుల నిర్వర్తించి

క. తత్తన్మంత్రింబులతోఁ, దత్తద్వస్తువుల నొసఁగఁ • దగు శివునకు నీ
వత్తేని నమంత్రిముగా, నత్తెఱఁగున నొసఁగఁగూడ • దెఱుఁగుఁడు మదిలోన్.

క. శివునకు దక్షిణతలమున, వివిధార్చాద్రవ్యములను • వెలయించి సువా
ద్యవిశేషములను నృత్యము, లవిహతముగఁ దనరుచుండ • నర్చింపవలెన్.

క. దినదినముఁ బార్థివార్చన,మును జేసెడు నెడల సాయ • మున సంధ్యాదుల్
బొనరిచి పార్థివలింగము, నొనరిచి స్థాపించి పూజ • నొనరింపవలెన్. 587

క. స్తుతినొనరించి హరుని న, ప్రతిమంబుగ నలరఁ జేయ • వలయును బిదపన్
వ్రతమాహాత్మ్యముఁ దా భ, క్త్యతిశయమునఁ జదువవలయు • నాలింపవలెన్.

గీ. నాల్గుయామంబులందును • నాల్గులింగ
ములను రచియించి యామాహుతి • మొదలుగా వి
సర్గ మంతకుఁ గొలిచి యు • త్సవము లొప్ప
జాగరము సేయవలయు ను • త్సాహమునను.

క మఱునాఁడు వేగ స్నానము, జరిపి యభవలింగము నొగి • సలిపి కొలిచి సం
బరమొప్ప దోయిలొగ్గుచు, శిరసున నతిచేసి యాచ్న • సేయవలె నిటుల్.

గీ. ఓ మహాదేవ! నీ యాజ్ఞ • నొంది వ్రతము
చేసి యిప్పుడు విరతిని • జేయుచుంటి
నా యథాశక్తి వెలయ నొ • నర్పఁబడిన
యీ వ్రతముచే నలరి వెల • యింపు కృపను. 591

గీ. ఇట్టులని కుసుమాంజలి నిచ్చి శివున
కెఱఁగి విధితోడ దానంబు లిచ్చి వ్రతము
విడిచి శివభక్తులైనట్టి విప్రులకు య
తులకు నన్నంబు లిడి తినవలయుఁ దాను. 592

సీ. ప్రథమయామమునందుఁ బార్థివలింగంబు, నిర్మించి స్థాపించి నిష్ఠమెఱయఁ
బంచమంత్రంబులఁ బంచవస్తువుల న,ర్పణఁ జేసి జలధార వదలవలయు
నష్టోత్తరశతంబు నభవమంత్రంబు జ,పించి లింగంబుపైఁ బ్రీతిపూర్వ
కముగ ధారాపూర్వకముగ నీరంబును, విడువఁగావలయును వేత్తలార!

గీ. చిత్రమగు చందనంబుఁ గౌశేయములు, నక్షతములైన బియ్యంబు నల్ల నల్ల
నువులు గన్నేరుఁబూవులు శివున కిష్ట,నామములచేత నర్చ నొనర్పవలయు

వ. భవశర్వరుద్రపశుపత్యుగ్రమహాభీమేశాననామంబులను శ్రీకారపూర్వంబులుగాఁ జతుర్థ్యంతంబులుగా నుచ్చరించి శివునిఁ బూజించవలెను. 594

సీ. ధూపదీపము లిచ్చి తోరంపుఁబక్వాన్న,నైవేద్యములను నొనర్పవలయు
బిల్వఫలార్ఘ్యంబుఁ బేర్మిమై నొసఁగి తాం,బూలంబునర్పించి మ్రొక్కవలయు
ధ్యానమాచార్యమంత్రజపంబును గడు ని,శ్చలమైన మనసుతో సలుపవలయు
నటుగాని యెడలఁ బంచాక్షరంబులతోడ, శివుని సంతోషింపఁ జేయవలయు

గీ. ధేనుముద్రను జూపించి తీర్థధారఁ, దర్పణము చేసి యంతకదమనభక్తు
లైన నేవురుబాపల కన్న మొసఁగఁ, జిత్తమందు సంకల్పము జేయవలయు.

క. పూజాఫలంబు శివునకు, దాఁ జెందఁగ దారవోసి తత్పరమతియై
యాజాము నుత్సవంబుల,తో జానుగఁ గడపవలయుఁ దోరంపుమతిన్.

ఆ. ఇఁక ద్వితీయయామమే తేర సంకల్ప,మును బొనర్పవలయు ముందుగా నె
నాల్గుజాలనర్చనముల కేక సంకల్ప,మును రచించి యర్చఁ బూనవలయు.

క. పూర్వమువలె ద్రవ్యంబుల, శర్వున కర్పింప వలెను జలధారలతోఁ
బూర్వమునకన్న ద్విగుణము, శర్వేశ్వరమంత్రజపము సల్పఁగవలయున్.

క. తిలలును యవలును బద్మం,బులు బిల్వదళంబు లొసఁగి పురహరుఁ గొలువన్
వలెఁ బాయసనైవేద్యం,బలరించి మాదీఫలంబు నర్ఘ్య మిడవలెన్. 599

వ. ద్విగుణముగా బ్రాహ్మణభోజనమును సంకల్పించి పూజాఫలంబు శివున
కర్పించి యుత్సవంబుల ద్వితీయయామంబుఁ గడపవలయు నంత తృతీయ
యామంబునందు యథాపూర్వంబుగ నర్పించి. 600

గీ. గోధుమలుఁ బుష్పములు నర్క • కుసుమములును
ధూపదీపంబు లొసఁగి బం • ధురసుశాక
మోదనంబును నైవేద్య • మొసఁగి దాడి
మఫలమర్ఘ్యమునిడి ప్రణా • మంబు సలిపి. 601

వ. పూర్వజపంబుకన్న ద్విగుణముగా మంత్రజపంబు నొనర్చి ద్విగుణబ్రాహ్మణ
భోజనము సంకల్పించి యామాంత ముత్సవములతోఁ గడుపవలయు నిశ
నాల్గవయామంబందుఁ బూర్వంబువలెఁ బూజించి. 602

చ. మినుములుఁ గొఱ్ఱలున్ బెసలు • మేలగు తక్కిన సప్తధాన్యముల్
గొనబగు శంఖపుష్పములుఁ • గోమలబిల్వదళంబు లర్పణం
బొనరిచి మిన్నగా రెలను • నొప్పగుతియ్యనిభక్ష్యముల్ నివే
దన మొనరించి యంత వివి • ధంపు ఫలంబుల నర్ఘ్యమీఁదగున్, 606

క. లేనియెడల మోచాఫల, మేనియునున్ దెచ్చి యర్ఘ్య • మీయఁదగును మం
త్రానుష్ఠానము ద్విగుణము, గా నెఱవేర్పవలెఁ దొంటి • కన్న మునీంద్రులార!

వ. అట్లే ద్విగుణబ్రాహ్మణాభ్యవహారంబును సంకల్పించి నృత్య • తవాద్యంబు
లతో యామంబుఁ గడపవలయును. 605

సీ. ప్రత్యూషమైన నా • ప్లావంబు నొనరించి, శివునిఁ గ్రమముగఁబూ • జింపవలయు
నానావిధములగు • దానంబులను బాత్ర, మెఱిగిఁ బ్రాహ్మణులకు • నీయవలయు
యామసంఖ్య నెఱింగి • యతుల కగ్రజులకు, సంతర్పణంబులు • సలుపవలయు
వేదబుక్ప్రఠనంబు • వెలయఁబుష్పాంజలి, నుడురాజమౌళికి • నొసఁగవలయు

ఆ. ఛత్రచామరవ్య • జనములొసంగి ద, ర్పణముఁజూపి శంఖ • రవముఁజేసి
యంత వ్రతఫలంబు • నా శివున కొసంగి, ప్రార్థనంబుసేయ • వలయునిట్లు. 607

గీ. ఓ మహాదేవ! నీసేవ • నొసగుమా కు, లంబులందెల్ల నిన్నుఁద • లంపనట్టి
కులమునందెప్డు జన్మంబు • వలదు నీదు, వాఁడ నీయందు నిలిపితిఁ • బ్రాణములను.

క. కరుణానిధి! నీయందే, మరగించితి నెపుడు నాదు • మనము నటులు నీ
వరసి తగినట్లుగా నే, ర్పఱపుము జోతలఁ బొనర్తు • బాలేందుధరా! 609

క. ఈ యుపవాసవ్రతమున, నేయున్నతఫలమొ దాని • నీవే కొని య
త్యాయతమోదమునను సుఖ, దాయకుఁడవు గమ్ము నాకు • దాక్షిణ్యనిధీ!

వ. ఇట్లు ప్రార్థించి తిలశాలీన్సుల బ్రాహ్మణులచేనొంది శివుని విసర్జింపవలె నెవ్వనిచే నిట్లు వ్రతంబుసేయఁబడునో యవ్వానికి శివుండు దవ్వుగ నుండఁడు. వాని పుణ్యంబు నెవ్వరును జెప్పలే రవ్వానికి లభింపని శ్రేయంబు లేదు. మోక్షబీజంబు వాని యఱచేతికి లభించినది. వేయిరేల? సర్వవిధభుక్తిముక్తులను శివుం డవ్వాని కొసంగఁగలఁడు. విష్ణువు మున్నగు వేల్పులెల్ల రావ్రితంబుఁ బ్రీతిమెయి నాచరించిరి. నారదుం డనేకులచే నివ్వడమియం దాచరింపఁజేసె నిఁక నెద్దాని యాచరణంబునఁగాని వ్రతంబు సంపూర్ణము గానేరదో యట్టి యుద్యాపనవిధంబుఁ జెప్పెద వినుండు. 611

సీ. పదునాలుగేఁడులు • వరఁగ నీశివరాత్రి, వ్రతముఁ బూనిక మెయిస • ల్పంగవలయు
నొగి మాఘకృష్ణత్ర • యోదశి నేకభు, క్తముఁ జతుర్దశిఁ బస్తుఁ • గాంచవలయు
శివరాత్రిదినమున • శివునిగుడికిఁ బోయి, స్థిరమతి శివునిఁబూ • జింపవలయు
పిదప స్వగృహమునఁ • బేర్మి గౌరీతిల, కమును మండలముఁ జ • క్కఁగనమర్ప

గీ. వలయుఁ దన్మధ్య లింగతో • భద్ర మనెడు
మండలంబు రచించి త • న్మండలమునఁ
బదునొకండు కలశముల • వస్త్రఫలను
వర్ణసహితంబులను నుంచ • వలయు వినుఁడు 612

వ. ఆ పదునొకండు కలశంబులలో

గీ. కనకకలశంబు మధ్య నొ • క్కండమర్చి
పలపరిమితంబొ గా కర్ధ • పలపరిమిత
మైన బంగరుతోఁ దుహి • నాద్రిజాశి
వప్రతిమఁ గూర్చి యందుఁ జే • ర్చఁగ వలయును. 613

వ. ఆచార్యఋత్విగ్వరణంబుచేసి వారలసెలవుతో శివపూజనంబు నాల్గుజాములొనర్చి జాగరణము చేయవలయును. శక్త్యనుసారము ప్రాజాపత్యేష్టినిఁ బొనర్పవలయు ననంతరము బ్రాహ్మణభోజనము చేయించి భక్తితో దానంబు లీయవలయును. ఆచార్యఋత్విగ్దంపతులకు వస్త్రాలంకారభూషణంబు లొసంగవలయు. మఱియు నాచార్యునకు పస్కరములతో సవత్సయగు కపిల

ధేనువును శివప్రీతిగ నొసంగి బంగారుకలశముతోఁ గూడిన శివప్రతిమను సమ
ర్పించవలయును. అటుమీఁద దోసిలొగ్గి నమ్రుండై ప్రేమతో గద్గదాక్షరము
లొప్పనట్లు మహేశ్వరునిఁ బ్రార్థించవలయును. 613

గీ. దేవదేవ మహాదేవ! దేవనాథ!, భక్తవత్సల! యీనీదువ్రతము చేతఁ
గరుణఁ బజవుము నాయెడ గాఢభక్తి, నీదు వ్రత మొనరించితి నిగమవంద్య!

క. తెలిసియొ తెలియకయొ వ్రట్టలొ వ్రతముఁ బొనర్చితిని కడున్ గృప నాపైఁ
దలఁచి మహాత్మా వ్రతము! సఫలమున్ బొనరింపు రౌప్యపర్వతనిలయా! 6!6

గీ. ఇట్లు పరమాత్ముఁడైన మహేశ్వరునకుఁ
బ్రార్థనఁ బొనర్చి యంతఁ బుష్పాంజలి నిడి
సాఁగిలంబడి జోతను సల్పవలయు
నిదియె యుద్యాపనవిధి మునీంద్రులార! 6!7

వ. ఇఁకను జ్ఞానంబునఁగాక యదృచ్ఛచే శివరాత్రివ్రతంబు నొక్కించుకసల్పి
కృతార్థుండైన వ్యాధుని చరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుఁడని యిట్లనియె 618

— * వ్యాధేశ్వరలింగము - వ్యాధచరిత్రము *—

క. కలఁ డర్బుదాచలాంతిక, తలవని నొకభిల్లుఁ డధికదర్పోద్ధతుఁ డు
జ్జ్వలబలుఁడు గురుద్రుహుఁడని, యలరెడు వాఁ డఖిలజంతుహననపరుఁడిలన్.

సీ. తల్లిదండ్రుల పెండ్లము పిల్లజెల్ల, లొప్పవాఁ డెట్టి యఘముల కొప్పువాఁడు
దొంగతనమందు మేటియై త్రోవలందు, బాటసారులఁ గొట్టి ద్రవ్యములఁ గొనును

గీ. క్రూరుఁడై బాల్యమునుండి కొంకులేక
దోసములె చేయు సుకృతంబుఁ ద్రోవఁ జనఁడు
గడచెఁ జిరకాలమిట్లు లొక్కప్డు సేర
వచ్చె శివరాత్రి బహుపుణ్యఫలవిధాత్రి. 621

చ. గతదినమందె కానను మృగంబులు గన్పడకుంట నాఁకటన్
వెతపడి తల్లిదండ్రులును బెండ్లము పిల్లలు వేగిరింపఁగా
జతనముతోడ విల్లుగొని సాంద్రతరాటవిఁ జేరి యెల్లెడన్
వెదకిన జంతువేదియు లభింపకయుండెను బోయ కత్తఱిన్. 622

మ. రవి యస్తంగతుఁడయ్యె నంతన హరిద్రాజిన్ వెలుంగుల్ దొలం
గె నగాధంబగు నంధకారము పరంగెన్ విశ్వమందెల్ల వ్యా

ధవరుండున్ మదిలోనఁ బల్వొగలి హా • దైవంబ! యెందేని జం
తు వెదేన్ గన్పడ దిమ్మ కేనెటుల బో • దున్ శూన్యహస్తాలతో. 623

ఉ. ఆకొని పోలుచుండిరి మ • దర్భకులుం దలిదండ్రు లాలునున్
జేకొన కెద్ది గాన మిలుఁ • జేరి యెటుల్ గనుఁగొందు వారి నిం
దే కనుచుందు జంతువు నె • దేని నటం చొక చెర్వుచేరువం
దాకలుఁ దోచు శ్రీఫలన • గాగ్రము నెక్కి వసించె నయ్యెడన్. 624

ఉ. వాఁడును నాఁకటంబడలి • వచ్చునొకో యొక జంతువేని యీ
జాడకు దానిఁ జంపుకొని • సద్మము చేరుదునొక్కొ యంచటం
బోడిమిఁ దక్కి వెక్కసపుఁ బూన్కి • గనుంగొనుచుండె నంతలోన్
లేఁడి యొకండు దప్పిఁగొని • నీళుల గ్రోలఁగ రా నతండునున్. 625

వ. గనుంగొని యద్దానిం జంపఁదలఁచి వేగంబుతో

— * వ్యాధునకు శివలింగార్చన పొసగుట * —

గీ. కార్ముకము నెక్కువెట్ట న • క్కర్జమునను, దునిగిమాలూరదళ మొం డ • ధోధరిత్రి
వెలయుశివలింగమునహిమ • సలిలసిక్త, మైపడుదునాద్యయామార్చ • యయ్యెనద్ది

క. ఆయర్చాఫలమున నా, బోయకు సలాఘములును • బొలిసె నపుడటన్
డాయఁగవచ్చిన మృగియును, భీయొనరఁగ వాని నడిగె • బిట్టున నిట్టుల్. 627

ఉ. ఏమియొనర్ప నెంచెదవొ • యిప్పుడు సెప్పు కిరాత! యన్న వాఁ
డామృగి కిట్లనెన్ మిగుల • యాకొనియుంటిని యింటిలోన నా
ప్రేముడిబిడ్డ లాలుఁ గడు • వృద్ధులు నాతలిదండ్రు లాఁకటన్
దీమరియుండి రిప్డు నిను • ద్రెక్కొని చేకొనిపోదు భుక్తికై

— * మృగీమృగములు వ్యాధునితో శపథములుచేసి పోవుట * —

క. అన లేఁడి యడలి యిపు డే, మొనరించుదు? నెటకుఁబోదు? • నుక్కలుఁ దీతం
డనికొని యాతని కిట్లనె, వనచర! నే నధికఫలముఁ • బడయుదు దీనన్, 630

సీ. నాదుపొలసున నీకును • నీదుజనము, నకును సుకమైన నేను ధ • న్యనుగదన్న!
ఒరుల కుపకారులగు వారి • కొప్పుపుణ్య, మెన్నఁదరమా నె!నూ జేండ్ల • కేనిఁబుడమి

గీ. ఐన నొకపల్కు నాదృతి • నాలకింపు నాదుబిడ్డలు ఇంకి ను • న్నారు వారి
నాదు చెలియలి కేనియు • నాదువిభున, కేని యప్పించి వచ్చెద • నిపుడు విడిన. 631

క. కల్లలు నేఁబల్కను విను, భిల్లవరా! సత్యమిద్ది • పృథివియు సంద్రం
బెల్లజలధారలెల్లను, బెల్లుగ సత్యంబుతోడ • వెలయున్ గాదే! 632

ఆ ఇట్లుచెప్పఁ గఱకు • మెఱుక నెనరులేక, వినకయున్న హరిణి • విస్మరించి
బెదరి యిట్లు పట్లు • బెట్టుకొనెఁ గిరాత! వినుము నానుడుల వి • వేక మరసి. 633

గీ. వేదవిక్రీతయై సాంధ్య • విధిని సలుప
నట్టి బాపఁడు విభునాజ్ఞ • నతకరించి
మెలఁగు పొలఁతియు ధర్మంబు • మీఱునతఁడు
నడయునఘ మేను బడసెద • బాసఁదప్పి. 634

క. ఇఁకను గృతఘ్నుండును ద్విం,బకభక్తివిహీనమతియు • మైత్రిద్రోహుం
డకరుణుఁడు నొందుదోసము, నకుఁ జిక్కదు నిటకు రాక • నక్కిన నింటన్.

ఆ. ఇట్లు చాల నొట్లు • నిడి నిల్చియున్న నా, హరిణిఁగాంచిఁ బోయ • డరిగిరమ్మ
నాఁగ నీరు ద్రావి • వేగంబుతో నద్ది, చనియెఁ బేరెమొంది • సద్మమునకు..

క. భిల్లుఁడు నిద్దురపోకయె, యెల్లెడలన్ గాంచుచుండె • నింతట మృగికిన్
జెల్లెలు వేఱొకమృగి దా, నల్లనఁ దన యప్పజాడ • లరయుచు వచ్చెన్.

క. వచ్చిన లేఁడిఁ గన్గొని జ • వంబున భిల్లుఁడు వింట బాణముల్
గుచ్చుచునుండ బిల్వదళ • గుచ్ఛము హైమజలార్ద్రి మీఁశుపైఁ
గ్రచ్చఱ రాల బోయ కది • గాంచెను రెండవయామపూజయై
చెచ్చెర వానిఁగాంచి మృగి • చింతిలి యేమియొనర్తు వీవనన్. 638

గీ. తొంటివలె వాడు సెప్పుడుఁ • దొందరేమి
యొంద కిట్లనె మృగి ఫలం • బొందె నాదు
పుట్టు ధన్య ననిత్య మీ • పొల్లయొడలు
పరుల కుపకారకంబైన • భాగ్య మెంతొ. 639

క. వినను నా పసికూనలు, నా నెలవునఁ గలరు వారి • నాథుని చేతన్
నేనిడి వచ్చెద నీ సము, ఖానకు విడు మిపుడు వ్యాధ! • కరుణదలిరఁన్. 640

గీ. నావుడును వ్యాధుఁడిట్లనె • నమ్మనమ్మ, నీదు నుడుల వధింతు సం • దియముదేదు
నాఁగ మృగి గడుభీతయై • వేగ పాటు,తోడ నిట్టుల శపథంబు • లాడఁదొడఁగె.

సీ పరిణయంబాడిన • పడుచును విడనాడి, పెఱనారిఁ జెందెడు • బెట్టిదుండు
హరిపూజసేయుచు న • మ్మహేశ్వరునిందఁ, గావించుచున్నట్టి • కలుషమూర్తి

ఆమ్నాయధర్మంబులవులఁబోఁ జిమ్మిక,ల్పితధర్మముల గారవించుమొఱకు
తలిదండ్రులమ్రుతాహాములశూన్యముగఁబుచ్చి తానుమెక్కెడునట్టిదారుణాత్ము

గీ. డొందు నిరయంబులొందెద నిందుబాస,జేసి నేనింటడాగిన సిద్ధబుద్ధి
యనుడువనచరుడటులై ననరిగిరమ్ము,పొమ్మనఁగనీళులను(గోలిపోయెనదియు

క. ఎఱుకకు నిద్దురలేకయె, జరిగెను బ్రిహారద్వయంబు శర్వరి నాలో
నెఱుఁగక మృగులవిలంబము, నరయుచుఁ గాసారమునకు హారిణముసేరెన్.

ఆ. మిగులబలిసియున్నమృగమును గన్గొని, కరముపొంగి వేటకాఁడు వింటఁ
దొడఁగిబాణమేయఁదొడరఁదోయదళంబు,లీకుశిరసుపై ప్రవేశమొందె. 644

క. శరరవము విని మృగము వన, చరునకు నిపుడేమిసేయ సంకల్పమనా
నెఱుకఁడు మునుపటివలెనే, యెఱిఁగించెను దనదు హృదయమేర్పడ నంతన్

క. మృగమది బిట్టలరి తగన్, మృగయునకనెఁ గృతిని నేను మిక్కిలిపుష్టిన్
దగియుంటి మీరుగడుపా,రగఁదిని తనియుదురు వనచరప్రముఖ! యిఁకన్.

ఉ. ఎవ్వనిమూర్తిచేఁ బరుల కే ముపకారము గల్గకున్న వాఁ
డివ్వసుధన్ వృథాజనితుఁ డెల్లవిధంబుల నెంచిచూడఁగా
నెవ్వఁడు శక్తియుక్తుఁడయి యే యుపకారము సల్పకుండునో
యవ్వెడవానిశక్తి వితయౌ నరకంబునుజెంది కుందెడున్. 647

వ. విన నిప్పుడు

గీ. ఎఱుక! విను నాదు బిడ్డల నెల్లవారి, తల్లులకు నప్పగించి యందఱకుఁ జెప్పి
యరుగుదెంచుదునన భిల్లుఁడబ్బురమొంది,పలికెనిట్టులమృగముతోఁబరవసముగ

ఉ. ఈవలె కెన్నియో హరిణు లిట్టులె పెక్కులు నీతులాడి న
న్నీ విపినంబునం దునిచి యేన వొక్కటి గానరా దికన్
నీవును నట్లె వచ్చి జన నేన్పు రచించిరి యిట్టు లందతిన్
బోవిడ మాకు జీవనము పొందగు నెవ్విధి? వంచకాత్మకుల్! 649

గీ. అనిన మృగ మిట్టులనె వ్యాధ! యనృతమేమి,లేదు సత్యముచేత నాళీకజాండ
మెల్ల శోభిల్లుచున్నది యివ్విధిది న,ళీకవాదికిఁ బుణ్యంబు లేదు లేదు.

వ. ఇఁకను నా ప్రతినను వినుము.

సీ. సూర్యాస్తమయ వేళ • సురతమొందెడువాడు, కూటసాక్ష్యము జెప్పి • కొనెడువాడు
శివరాత్రి నన్నంబు • బవలు మెక్కెడువాఁడు, సంధ్యావార్చని విప్ర • జాతివాఁడు
చాలియు నుపకృతి • సల్పకుండెడువాఁడు, పరులుదాఁచిన సొమ్ము • బడయువాఁడు
బైల్వదళములఁ బార్వమున • గోసెడువాఁడు, తినరానివానిని • దినెడువాఁడు

గీ. తనువునన్ బూది రుదురాక్ష • లొనరనట్టి
వాఁడు శివపూజ సేయక • కూడుఁగుడుచు
వాఁడునర్క జెందుదురితంబుఁ • బడయువాఁడ
మరల నీ సన్నిధికి రాక • మసలియున్న. 651

క. శివపూజచేత దోసము, లవిసి చనుట నా కిపుడు • డాళంబరమున్
జవమున జని రమ్మన నది, యవసథమున్ జేరెదాత్రి • యట నుదకములన్ 652

గీ. అందఱును నందుఁ జేరి వారలరసికొని ప
రస్పరము సత్యకష్ఠఁ గారాతుఁ జేర
నిశ్చయించుకొనుడు మగనికి వచించెఁ
బెద్దమృగి యిట్లు ప్రేమమడి • పెంపుమెఱయ. 653

క. నినుఁగోల్పడి సుతులెట్టులు, మనెదరు మనుగడవుగాదె • మాకందఱికీ
వనరు! యిటనుండు మేనే, చనెదను ముందేను బాస • సల్పినదానన్. 654

గీ. అనిన రెండవమృగి యిట్టు • లనియె మీఱ
లుండుఁ డిచ్చోట బాలుర • నోముకొనుచు
మీకు దాసినిగాదె నేఁ • బోదు వ్యాధు
కడకు ననుఁబంపు డిప్పుట • క్రమము మెఱయ. 655

క. అన మృగవిట్లనె నేనే, జనెదను మీరిందె యుండి • సాఁకుఁడు సుతులన్
జను మాతృరక్ష బాలుర, కనవరతము ప్రేమమొంది • యలరఁగ భువిలో. 656

గీ. కభుఁ డిటులు వల్క హరిణులు • విభుఁడు సనిన
విధవలకు జీవితంబెల్ల • వితయగాదె
యనుచు బిడ్డలనూరార్చి • యాముగురును
వ్యాధుకడకేగి రంతొ సత్యంబు పేర్మి. 657

— * మృగీద్వయితో మృగమును దచ్ఛిశువులును వ్యాధునిఁజేరుట * —

క. వారినిగని తచ్ఛిశువులు, వారలకేగతియొ యదియె • ప్రభవిల్లెడు మా
కీరాపేటికి నని వడి, వారలనే దారసించి • వచ్చెఁబిఱుందన్. 658

క. మృగముల నెల్లఁ గనుంగొని, మృగయుఁడుగడుఁపొంగి వానిమీఁద శరములన్
నిగిడింపగఁజాపము నె, త్తగఁబడియెను దోయబిల్వదళము శివునిపై. 659

గీ. దాన నాల్గవయామార్చ • దనరె నిట్లు
భిల్లునకుఁ గూడె శివరాత్రి • వృషభకేతు
పూజ యంతనె మృగములు • బోయఁజేరి
కొను మనఘ! బాణముల మమ్ముఁ • గూలనేసి. 660

వ. అనిన భిల్లుండక్కజంబొంది తన యాంతరంగంబందిట్లు వితర్కించె. 661

ఉ. అక్కట! యీమృగంబులు పరార్థము ప్రాణములన్ ద్యజింపఁగా
నిక్కడికేగుదెంచె నిటు లెంతయు జ్ఞానము లేనివైన నే
నెక్కుడు జ్ఞానమొప్ప జనియించిన మానిసినైనఁ దిండికై
కక్కుఱితిన్ వధింతు మృగకాండములన్ బ్రతినిత్య మిట్టులన్. 663

ఆ. ఇప్పుడేని వలదె • యివ్వాని వీక్షించి, తెలివిరొంద కిఁకను • దెవులు మాని
తనదు పొట్టకొఱకుఁ • దనవారికొఱకునై, యొరుల ఘాతసేయ • నోర్వనిఁకను.

— * వ్యాధునకు శివుఁడు ప్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట * —

క. అని నిశ్చయించి మృగముల, కనియెను పొండీరు యుమ్మదాశ్రమమున కే
నును జనియెద నానెలవున,కనఁ జంద్రకలావమూర్తి • యటఁదోఁచి యనెన్.

క. సకలైశ్వర్యము లిఁక దా,వక నిలయమునందు వెలయు • వనచరతిలకా!
సుకముల నొందుము గడునెడ,పక నీ వంశంబు నెందు • బహుతరవృద్ధిన్.

వ. మఱియు నిప్పటినుండి నీవు గుహుండను నాహ్వాయంబు ధరించి సాకేతనగరం
బున కనతిదూరంబున గంగాతీరంబందునున్న శృంగిబేరపురంబుఁజేరి యందలి
నిషాదులకెల్ల నొడయండవై యుండు మందు నీయిరవునకుఁ గతిపయవత్సరంబు
లలో దాశరథియగు శ్రీరాముఁడు పత్నీభ్రాతృయుతుండై యేతెంచి నీకు
మిత్రుండగును. నీవును నన్నిఁక నేమఱక కొలుచుచుండుము. నీకు దుర్లభం
బగుమోక్షంబు నొసంగెద నన్నంత నతండు విజ్ఞానంబుఁజెంది శివునకు

మొ్రిక్కి నంత మృగంబులెల్ల జగదీశ్వరునిఁగాంచి మించుకూరిమి సాష్టాంగం బెఱఁగి నిలిచిన శంకరుండు వానిఁ గృపాదృష్టింగాంచి శాపావసానంబుఁ గావించి దివ్యదేహంబులిచ్చి తన లోకంబున్ జేర్చె. భిల్లుఁడును సంతసిల్లి శివోక్తపరికారం బఖిలసుఖంబులొంది శ్రీరామునిచెలిమిఁబడసి శివానుగ్రహంబున శివసాయుజ్యంబు నొందె నజ్ఞానంబున నెఱుఁగక శివునిఁ బూజించిన బోయ కిట్టి శివసాయుజ్యంబు గలుగ నిఁక జ్ఞానంబున శివార్చనచేసినవార లెట్టి తేజంబు నొందుదురో యూరయఁజాలుదు రిట్లు 666

చ. అనిశము సోమవారముల • నష్టములందును శైవరాత్రులం
దను నిశలన్ మహేశ్వరునిఁ • దోయము మించ భజించినట్టివా
రిని సురలేనిఁబోలరు మఱిన్మఱి వారికి సర్వసంపదల్
బొనరిచి యంత్యకాలమున • మోక్షమొసంగు మహేశ్వరుం డిలన్. 667

వ. అనినొడివినన్ గడుసంతసించి సూతునకు శౌనకాదిమునులు మఱియునిట్లనిరి.

క. మోక్షమన నెట్టిదో యఘ,మోక్షణచణసూక్తికుశల • మునినుతశీలా!
దక్షతతోఁదెల్పుము మా, కీక్షణమున ననుడు సూతుఁ • డిట్టులు వలికెన్.

సీ. సంసారదుఃఖభంజనియును నతులితా,నందదాయినియై తనర్చు ముక్తి
సాలోక్య సారూప్య • సాన్నిధ్యసంజ్ఞల, మూడువిధంబులఁ • బొనరియుండు
సాయుజ్యమనెడు నసాధారణంబగు, ముక్తి నాల్గవదియై • మురువుమీఱు
పాశుపతవ్రత • ఫలమున నదిగల్గు,నట్టి మోక్షమునకు • హరుఁడె దాత

గీ. త్రిగుణములనొప్పు • బ్రహ్మాదిదేవనాథు
లోలి ధర్మార్థకామంబు • లొసఁగువారు
నిర్వికారి పరబ్రహ్మ • నిర్గుణుండు
శివుఁడు తుర్యుఁడు విజ్ఞాన • సేవ్యుఁడెందు. 670

వ. మఱియు నవ్యయుండును సాక్షియు నద్వయుండగు నాశివుండు భక్తులకుఁ త్రివర్గంబుగూడనిచ్చి పరిపాకసమయంబున ముక్తినొసంగు నైదవముక్తి కైవల్యసంజ్ఞనొప్పు నద్దానిలక్షణంబును వినుండు. 671

క. ఎద్దానఁ బొడముఁ బ్రకోశము, లెద్దానన్ వృద్ధిఁజెందు • నెంతయుమఱి య
య్యెద్దాన లయము నొందెడు, నెద్దానన్ నిండఁబడెడు • నీజగమెల్లన్. 672

క. అద్దియె శివరూపంబని, యద్దియె కైవల్యవస్తువనియు ననఘులౌ
పెద్దలు సెప్పుదు రెవ్వుడు, నద్ది సకలనిష్కళాత్మమై ద్వివిధంబౌ. 673

చ. ఎఱుఁగఁగలేదు దాని హరియే నజుఁడేని షడాననాదులే
నెఱుఁగరు నారదర్షియును నించుక వ్యాసుఁడు దత్కుమారకుం
డెఱుఁగడు సర్వదేవతలు నెల్లరు మాను లెఱుంగ రింక దాఁ
మెఱుఁగఁగలేవు వేదతతులెల్లను శాస్త్రములున్ బురాణముల్. 674

క. సత్యము జ్ఞాన మనంతము, వ్యత్యయరహితంబు సచ్చిదానందంబున్
మత్యతివిషయము పరమా,చిత్యజ్ఞు లెఱుంగవలయు సిద్ధము దానిన్. 675

సీ. నిరుపాధికంబయి నిర్గుణంబయి నిరం,జనమయి యవ్యయంబనఁగఁబరఁగి
శోణంబునున్గాక శుద్ధముగాక హ,రిద్వర్ణమునుగాక కృష్ణవర్ణ
మునుగాక యున్నతంబునుగాక ఖర్వంబు,గాక పీనంబునుగాక చిక్క
నదిగాక వాకులు మదియు నిరూపింపఁ,గాఁజాలనట్టి యొక్కజపువస్తు

గీ. వాపరబ్రహ్మ మాకసమట్లు నెందు, వ్యాపకము మత్సరవిహీనమచ్ఛతరము
ద్వంద్వరీతులకెపు డతీతంబు పరమ,శివ సమాఖ్యకమై మేల్మి జెన్నుమీఱు.

—* భక్తిప్రాబల్య ప్రతిపాదనము *—

క. అట్టి పరమాత్మ మొందఁగ, గట్టి శివజ్ఞానమగును గారణ మదియున్
నట్టన భక్తినొనర్చిన, నుట్టిపడును గాన భక్తి నొందఁగవలయున్. 677

గీ. జ్ఞానమునకన్న శివభక్తి కరముసుకర, మైనమార్గము గావునదాన శివుని
ముక్తికై భజియింపుఁడు మోక్షదాత, భక్త్యధీనుఁడు శర్వుఁడెప్పట్లవినుఁడు.

ఆ. భక్తి జ్ఞానమాత భుక్తిముక్తిప్రద, సులభ దీనిచేత బలువురిలను
ముక్తిఁజెంది రిద్దిపొలుచు నాఱువిధంబు, లగుచుఁదెలియఁబజతు నరయుఁడీరు

వ. సగుణయనియు నిర్గుణయనియు వైధియనియు స్వాభావికియనియు నైష్ఠికియనియు ననైష్ఠికియనియు విభజింపఁబడియుండు నందుఁ నైష్ఠికి యొక్కం డాఱువిధముల నొప్పు ననైష్ఠికి యొక్కవిధముగాన యుండు మఱియు నీ భక్తులు విహితాది భేదములతో ననేక భేదంబుల నొప్పు వాని విస్తరించి చెప్పుటకు శక్యంబుగాదు.

సీ. భక్తియు జ్ఞానంబు వఱగ వేఱ్వేర్గావు, వలదు భేదముసేయ వాని నెపుడు
భక్తిఁజెందకయున్న వానికి జ్ఞానంబు, గలుగనేరదు పరిష్కారమిద్ది

భక్తున కేరి యొందుఁ • బరిధవిల్లును జ్ఞాన, మద్దాన శివభక్తి • నందవలయు
సర్వము భక్తిచే • సమకూరు సిద్ధంబు, సందియం బిట లేదు • సన్మునీంద్ర

ఉ. లార! యీప్రకార • మీరడిగినయట్లు, సెప్పినాఁడ దీనిఁ • జెలఁగి వినిన
వారికెల్ల పాప • వర్గంబునుండి మో, క్షంబు గలుగు సంది • యంబు లేదు. 681

వ. అని సూతుఁడు శౌనకాదిమహామునులకుఁ జెప్పుటయు.

గీ. తండ్రి! యుద్భటవంశము • క్తాఫలాయ
మాన! జైవాతృకకిరీట • మహితతేజ!
లింగవైభవఖండమన్ • లీల నెసఁగు
కృతిఁగాను ద్వితీయమా శ్వాస • మితవు మెఱయ. 682

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
ద్వితీయాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

ఉమాఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

శైలయాత్రికౌఘ
ప్రాశస్త్యాన్నప్రదాన ♦ భాసురతరమ
ల్లేశాదిసోదరత్రయ
పేశలకమనీయకీర్తి ♦ విలసితచరితా!

వ. అవధరింపుము శౌనకాదిమునీంద్రులు సూతున్‌గాంచి.

క. తెలిపితివి మున్ను కృష్ణున, కలఘుం డుపమన్యుమౌని ♦ యభవునిదీక్షన్
జెలువుగ నొసంగెనని కడుఁ, జెలిమిన్ దచ్చరిత మిందుఁ ♦ జెప్పుము సూతా!

వ. అనిన నక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునీంద్రుల కిట్లనియె,

— * జాంబవతి పుత్రార్థమై శ్రీకృష్ణుని శివునిఁగూర్చి తపింపు మనుట * —

ఉ. మున్నొకనాఁడు జాంబవతి ♦ పుత్త్రజనిన్ మదిఁగోరి నిండువే
డ్కన్నలినాక్షు నిట్లడిగెఁ ♦ గల్మషవర్జితుఁ గాంతవిగ్రహున్
సన్నుతశౌర్యు నొక్కసుతు ♦ సామి! భవాదృశుఁ బుట్టఁజేయు నా
కెన్నికమీఱుసంతసము ♦ హెచ్చ ననుగ్రహ మట్లొనర్పుమా!

శా. ముల్లోకంబుల నీకసాధ్యమయి యొప్పున్ జెంద దొక్కండు నీ
యుల్లంబందుఁ దలంపఁ గ్రొత్తజగముల్ ♦ యోజింపఁగా నేర్తు వు

త్ఫుల్లాంభోరుహ నేత్ర! రుక్మిణికి స•త్పుత్రోదయశ్రీ సుసం
ధిల్లన్ జేయఁగ శంభుమూర్తిని హిమా•ద్రిన్ గొల్వలేదే విభూ! 4

క. శివువరమునఁ బ్రద్యుమ్న, ప్రవరులఁ బట్టంపుసతికిఁ • బడసితివి తనూ
భవులను నివు డట్టులె యా, భవునిఁగొలిచి నాకుఁ బుత్ర•భాగ్యం బిడుమా!

మ. అన నింతిఁగని కేశవుండు మదిలో • హర్షించి యెంతేని యి
ట్లనె రాణీ! యటులే యొనర్చెద మదీ•యంబౌ ప్రయాణంబు నీ
మనమం దారయు మన్న నాసతియు క్షే•మంబున్ శివంబున్ గడున్
బొనరన్ జేయుదు రెందు నీకు హరుఁ డం•భోజోద్భవుండున్ రహిన్. 6

క. మఱి యాశలుఁ దత్పతులును, హరిదశ్వుఁడుఁ జందురుండు•నఖలమునులు భా
స్వరనదులుఁ గడలి పుడమియు, నిరతము రక్షింతు రిగాక • నినుఁ బద్మాక్షా!

గీ. అనుచు స్వస్తినిఁ బలికిన • నాతఁ డపుడె
తల్లిదండ్రులకడ కేగి • చల్లగాఁ బ
యన మెఱుఁగ జెప్పి యవ్వారి • యానతిని బ
లుని సెలవుఁ జెంది సతులకో•ల్లను వచించె. 8

—• శ్రీకృష్ణుఁడు తపస్సుకై హిమగిరికి వచ్చుట •—

క. వారందఱి కుశలోక్తుల, చే రహిఁగొని గరుడుఁ దలఁచ•జేరి వడిగ న
వ్వారిజనయనుని హిమనగ, భూరిస్థలిఁజేర్చి తిరుగఁ • బోయె నతండున్. 9

గీ. అంతఁ బద్మాక్షుఁ డచ్చట • నద్భుతంబు
దివ్యము తపస్విమండల • భవ్య మమర
మాన్యమును బ్రాహ్మ్యలక్ష్మీస•మావృతంబు
నైన యుపమన్యుమౌనివ•రాశ్రమంబు. 10

వ. ప్రవేశించి పరమామోదమ్మున

గీ. అచటి పువ్వులతలసొంపు • నచొటిబహుళ
ఫల లలిత శాఖులయు వన•స్పతులవిభవ
మందలి విరోధిమృగముల • పొందికయును
నరసి యమ్మునిఁ జేరి సా•ష్టాంగ మెఱఁగ. 11

క. ఆతండును శ్రీకృష్ణున, కాతిథ్యము నెఱపి కుశల • మరయఁగఁ గృష్ణుం
డాతతముదమున మౌనికిఁ, జేతస్పృహ నెఱుఁగఁజేయ • సిద్ధుఁ డతండున్. 12

చ. పడసెద వీవు నందనునిఁ • బంకజలోచన! యాత్మతుల్యు నీ
యెడఁ బరమేశ్వరున్ గొలువు • మిద్ధతపంబున వేడ్క మీఱ నా
తఁడు గిరిపుత్రితోఁ గడను • దారరసప్రసరాంతరంగుఁడై
కడుకొనియున్నవాఁ డిచటఁ • గాంక్షయొనర్చెద వెన్వనిన్ గనన్. 13

ఉ. ఆ జగదీశు నా హరుని • నా పరమేశ్వరుఁ గోరి నీవిటన్
దేజము మీఱఁగాఁ దపసుఁ • దీర్చుట యెంతయు శ్రేయ మేను ము
య్యోజన చేసి యాత్మమున • నొప్పఁగ నిందె భజించి శంకరున్
రాజతశైలనాయకుని • రాణదలిర్పఁగఁ జూచితిన్ హరీ! 14

ఆ. ప్రమథదేవమౌని • వర్గంబు లలర నా, కిందు దరిసెనంబు • నిచ్చి వరము
లిచ్చిపోయె ఘనకృ • పేచ్ఛ మహేశ్వరుం, డట్టి పబ్బ మేక నొకప్పు డగునె?

క. అనఁ గృష్ణుం డుపమన్యున, కనె నిట మునినాథ! శర్వు • నత్యంతం బ
ర్చన నొనరిచి సిద్ధుల నొం,దినవారలఁ దెల్పు మదికిఁ • దేటపడంగన్. 16

వ. అనిన ముని యిట్లనియె.

—• హిమగిరిలో శివునిగుఱించి తపించి సిద్ధు లొందినవారలు •—

క. క్రతువల స్వాయంభవుఁడు త్రిశతవర్షము లిందుఁ బుత్రసంతతికై యు
న్నతతపముఁ జేసి శివుదయ, సుతులను బడసెను నితాంతశుభగుణయుతులన్.

క. శాకల్యుండను మునియును, శ్రీకంఠు నవాబ్దశతము • సేవించుచు న
స్తోకతపం బొనరించెను, లోకేశుఁడు మెచ్చి యిడె బలువరంబులనున్. 18

క. సావర్ణియనెడు నొకముని, యావని షష్ట్యబ్దశతము • లింపుగఁ దపసున్
గావించిన మెచ్చి మహా, దేవుఁ డభీష్టంబు లొసఁగెఁ • దేఁకువమెఱయన్.

క. వేదవ్యాసుఁడు ఘనుఁ డా, మోదంబున నిందుఁ దపముఁ బూని శివుని బ
ల్గాదిలియనుగ్రహంబున, మేదురయశమును బడసె నమిత్రవిఘాతీ! 20

సీ. వాలఖిల్యమునులు నిందుఁ బరిభవంబుఁ, బాపికొనునిచ్ఛ నిచటఁ దపంబుఁ జేయ
శివుఁడు మెచ్చి సువర్ణుని జిష్ణుజేత, నీరు పుట్టింతురని వరం బిచ్చె శౌరి! 21

క. నారదమౌనియు శంకరు, నారాధనఁ జేసి కొలువ • నర్ధేందుధరుం
డా ఋషికి బాధ తేజముఁ, గీరితి సంగీతశక్తిఁ • గేరుచు నొసఁగెన్ 22

గీ. ఇంద్రుఁడును గాశికను నిందు నిందుమౌళి
భక్తి నారాధన మొనర్చి ప్రాజ్యమైన
యట్టి స్వారాజ్యమును జెంది హరుసమునను
నెసఁగుచుండెను వృష్ణికులేశ! యరయ. 23

క. ఇఁక నసురులలోన హిరణ్యకశిపుఁ డలశివునిఁ గొల్చి యైంద్రవిభవ ము
త్సుకుఁడై గొని యేలె నకం టకముగఁ బెక్కేండ్లు నందనందన! వినుమా!

క. అతనిపుత్రుఁడు మందరుఁ, డాతతశౌర్యుండు హరుని దైనవరమునన్
శ్రీతల్పుని చక్రము బురు, హూతునివజ్రమును గెలిచె హోరాహోరిన్. 25

గీ. మఱియు శతముఖుఁడను దైత్యవరుఁడు వర్ష
శతము నిజమాంసహోమంబు సల్పి శివుని
వరమునన్ యోగశక్తి శాశ్వతపుబలముఁ
జెందె నెంతయు వికచరాజీవనయన! 26

క. నేనును నిట శంకరు న,న్యూనదయాసింధుఁ గొలిచి యొందితి నాప్రా
జ్ఞానము దగ్ధాబ్ధిని సీ, శానుని సాన్నిధ్యమును నసంభోజంబున్. 27

గీ. ఇఁకను విష్ణువు శక్తిమునీంద్రుఁ డాద,ధీచి కాణాదుఁడును భృగుతిలకుఁ డల్ల
రాముఁడును శివభక్తిఁ గరంబుఁ జెంది, యొంది రిష్టార్థసిద్ధుల నురవుగాఁగ.

గీ. చూడు మెడపక సర్వర్తుసుమఫలాఢ్య,ములును గంధవహంబులు లలితదళము
లైతనర్చెడు వృక్షలతావళు లివె, శంకరుని సుప్రసాదంబు సరణి శౌరి!

క. అన మౌని కనియె నా హరి, విను ముని! ధన్యుండ వీవు వేఱొక్కరు నీ
కెనయౌదురె? సాన్నిధ్యం,బునఁ బడసితి విట్లు శివుని భువనేశ్వరునిన్. 30

క. నాకును నిట్టులె నీ కృప, నా కల్యాణాద్రిచాపుఁ డా భగవంతుం
డా కైలాసనివాసుం, డా కారుణికుండు కనుల కగుపట్టునొకో! 31

క. అనిన విని మౌని యనియెను, వనజేక్షణ! సందియంబు వల దిఁక నచిరం
బున నే యాఱవమాసం,బునఁ జూడఁగఁ గలవు శివుని భూతశరణ్యున్. 32

గీ. ఆ శివునిచేత మఱి తదీయార్ధమూర్తి
యైన జగదంబచేతఁ బడయు వరము

లొందఁగల విధి నిజము ముకుంద! సర్వ
కాలవృత్తముల్ గాంతు ముక్కంటికృపను. 33

క. పెక్కులగు వరము లిచ్చిన, యక్కారుణికాంతరంగుఁ డనఘుఁడు నీకిం
దెక్కటన సుప్రసాదము, నక్కజముగఁ జేయుకుండు? నంబుజనేత్రా! 34

క. దేవతలును నిను మెచ్చెద, రీవును బ్రహ్మణ్యుఁడవు ప్రతిష్ఠుఁడ వహా! రా
జీవవిలోచన! జప్యము, నే వేగన్ జెపుదు శివుఁ గనెదు వద్దానన్. 35

గీ. అనినఁ దామరసాక్షుఁడు హరుస మొంది
యనియె మానీంద్ర! నీదు దివ్యప్రసాద
మున దనుజసూదనునిఁ గ్రతుభుగ్విభునిఁ గ
నియెద నీయుము సద్విద్య నీవు దయను. 36

— * ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్ష నిచ్చుట * —

వ. ఇట్లు మహాదేవాశ్రితకథలతో నేడుదినంబులు ముహూర్తంబులట్లు గడిపి యెనిమిదవదినంబున నుపమన్యుండు శ్రీకృష్ణుని యథావిధి, గంగావగాహనంబుఁ జేయించి దండకమండలుకుశ మేఖలా చర్మవసనంబు లొసంగి పాశుపతదీక్షనిచ్చి బ్రహ్మవిద్య నుపదేశించె ననంతరంబున నచ్యుతుండు తపం బొనర్చి యొక మాసము మాత్రము ఫలాహారంబునఁ గడపి రెండవ నెలనుండి సలిలాశనంబే యొనరించుచు నేకపాదంబున నిలిచి యూర్ధ్వబాహుండై నిస్తంద్రమతిఁ దపించుచుండ నైదు నెలలు గడచి యారవ నెల జరుగుచున్నంత నొక్కనాఁడు.

గీ. ఆకసమునందు సూర్యసహస్రతేజ, మగుపడియె నమ్మహోమధ్యమందు మెఱవు
దీవియంబోలు కిటికీలు దీర్చియుండె, శక్రచాపకృతాంతమా శైలమొకఁడు.

— * శ్రీకృష్ణుతపంబు మెచ్చి పార్వతీపరమేశ్వరులు సాక్షాత్కరించుట * —

క. అందుఁ దపంబునఁ గాంతుల, సుందరతేజమున నలరు సుదతీమణితోఁ
జందురుని రేకతో దివి,యుందు నినుండట్టులుండె నభవుండు రహిన్. 39

గీ. అంతఁ గంసాంతకుఁడు రోమహర్ష మెసగ
నక్కజమ్ముగఁ గనుఁదమ్ము లలరఁ గనియె
జమిలిపాముల జన్నిదంబమరు వాని
నఖిలదైవతసంఘార్తిహరుని హరుని. 40

సీ. గదఁ ద్రిశూలం బజగవము వజ్రంబు హ, స్తములందు నెంతేనిఁ దనరు లీన
నెలబాలుఁ డొప్పారు లలితకిరీటంబు, నిగనిగలందంబు నీటుసూవ
మొలపయిన్ గట్టిన పులిచర్మ మెంతయుఁ, గర్బురదీధితుల్ గ్రమ్ముకొనఁగ
నురమున నొప్పారుచున్న పసిండి త,మ్మిలదండ చీలమండలకుఁ దాఁక

గీ. సంజప్రొద్దున శారద సమయమందు
మేల్మి పరివేషమందున మెఱయు చంద్రుఁ
డట్లు విలసిల్లు నఖిలాబ్జజాండవిభుని
శంకరునిఁ గనుఁగొనియెను చక్రధరుఁడు. 41

క. ప్రమథగణంబులతోఁ గడుఁ, గొమరొప్పఁగఁ జుట్టబడినఁ గోధ్వజుఁ డొప్పెన్
రమణీయశరత్పరివే,షమున నలరు ప్రొద్దువలె నశక్యుఁడయి కనన్. 42

వ. మఱియు నప్పరమశివుని

క. ఏకాదశశతరుద్రులుఁ, శ్రీకరు లుడురాజశకలశేఖరులు ఘన
శ్లోకులు వరమంత్రంబుల, శ్రీకంఠు నుతించుచుండిరి కరము పేర్మిన్. 43

క. ఆదిత్యులు వసువులు వి,శ్వేదేవులు నాశ్వినులును సిద్ధులు సాధ్యుల్
మోదంబలరఁగ శర్వ మ,హాదేవు నుతించుచుండి రందుఁ గడువడిన్. 44

గీ. శతమఖుండును విష్ణుండు శతధృతియు ని
తరులు గీర్వాణులును రథంతరము సామ
మును మహేశ్వరసాన్నిధ్యమునఁ బఠించు
చుండి రెంతయు నుల్లాస మొప్పమీఱ. 45

వ. మఱియు నింకను యోగీశ్వరులు బ్రహ్మర్షులు దేవర్షులు భూమ్యాకాశములు ఋక్షములు గ్రహములు నెలలు పక్షములు ఋతువులు నహోరాత్రులు సంవత్సరములు క్షణములు ముహూర్తములు యుగములు విద్య లితిహాసములు సనత్కుమారుఁడు మరీచి యంగిరుఁడు నత్రి యగస్త్యుఁడు పులస్త్యుండు పులహుఁడు క్రతువు మనువులు దక్షుఁడు భృగుఁడు వశిష్ఠుఁడు వేదములు జన్నంబులు దక్షిణలు త్రేతాగ్నులు హవిస్సును మూర్తిమంతంబులగు యజ్ఞద్రవ్యంబు లనంతాది నాగరాజులును గంగాది పుణ్యనదులును సాగరంబులును దేవతలును దేవపత్నులును దేవకన్యలును దశదిక్కులును మునిసహస్రంబులు పరమేశ్వరుని నమస్కరించుచుఁ గొలుచుచుండిరి కనుగీతనాదిత్రకోటివిదులగు గంధర్వులు నచ్చరలు,

నాటపాట లొనర్చుచుండి రి.కను విద్యాధరులు జక్కులు దయ్యములు మున్నగు
నవి కొండలు ద్రిమ్మరులు మనోవాక్కరణంబుల మహాదేవు నుపాసించుచుండె
నిట్లు కట్టెదు ఱం బరమేశానుండు పొడనూపి వాసుదేవునిన్ జగంబును గాంచు
చున్నంత హరి యమ్మహాదేవునిం గన్గొ జాలకుండుటయు నమ్మహేశ్వరుం
డతిం గి యతని కిట్లనియె. 46

క. పలుమఱు నీచేతను బూ, జలం గొనుచుంటిని హరీ! పవిత్ర చరిత! యి
మ్మెల నినుంబోలెడు నిష్టుండు, గలుగండు నాకీ జగతి నొకండేనియుసున్. 47

— * శ్రీకృష్ణుండు శివుని స్తుతించుట * —

గీ. అనిన విని యాతం డిట్లనె నమ్మహాత్మ, నకు; నమస్కార మిద్ది యపారతంపుం
బుణ్యకారణునకు బ్రహ్మమును లనుదురు, నిన్ను బరిపూర్ణధిపతినిగా నిగమవేద్య!

వ. మఱియును

క. నారాయణునిగ నరునిగ, ధీరులు సెప్పుదురు నిన్నుం దెలిసితిని విభూ!
సారసభవుండవు నీవే, శ్రీరుద్రుండవీవ తక్క జేజేలీవే! 48

ఉ. నీవలనన్ జగంబులిటు నెక్కొనె స్థావరజంగమంబులై
యీవిధమొప్పు ప్రాణములు నింద్రియముల్ మనముల్ బ్రతీకము
ల్పావకుండున్ హవిస్సును సవంబులు సోముండు వేదమంత్రముల్
నీవె మహేశ! దత్తమును నీవె యధీతము నీవె యారయన్. 50

క. నీవే యెల్లరహృదయము,లో వాసముసేయునా యలోకపురుషుండౌ
నీవే యణిమవు లఘిమవు, నీవే జోతివి మహాత్మ! నీకివె జోతల్. 51

గీ. ఇట్లు కృష్ణుండు పలికిన నెల్లజగము
లుల్లసిలి యట్లె యనునట్లు లోకమాఱు
సింహనాదంబు లొనరించి చెలంగెం గృష్ణు
శిరమునన్ బుష్పవర్షంబు గురిసె మిగుల. 52

గీ. అపుడు భగవానుండగు శివుం డతిరయమున
దేవియగు నుమనున్ శతధృతినిం జూచి
నలిననేత్రున కనె హరి! నాదుభక్తి
కరమొనర్చెద వీవు నేం గాంచుచుందు. 53

— * శ్రీకృష్ణునకు శివుఁ డష్టవరంబుల నిచ్చుట * —

కం. ఎనిమిదివరముల నడుగుము, వనజేక్షణ! నీయభీష్ట • వాంఛితముల లే
దన కే నొసంగెదను నా, మన మిది ప్రేమించు నిన్ను • మానక యెపుడున్.

క. పరమశివుఁ డిట్లు డగ్గఱి, కరుణం బలికి నట్టినుడుల • కర్ణమెఱిఁగి తా
మరసాక్షుం డౌ కృష్ణుఁడు, శిరమున మ్రొక్కులిడి పల్కెఁ • జెన్నుగ నిట్టుల్.

చ. సుకృతమునందు దార్ఢ్యము యు•శోధనమున్ ఘనమౌబలంబు శ
త్రుకులవిఘాతమున్ శతసు•తుల్ వరవిక్రమవిస్ఫురత్తనుల్
సకలజనప్రియత్వమును • సారతరోత్తమయోగశక్తి తా
వకమగు సన్నికర్షము శి•వా! యొసగంగఁ దలంతు సర్మిలిన్.

*గీ. అనిన నట్లగుఁగాక నె • నమ్మహేశుఁ
డమ్మహేశ్వరి జగదంబ • యనియె నిట్లు
ప్రభుఁ డొసంగెను నీదు కో•రములఁ గృష్ణ!
యష్టవరముల నేనిత్తు • నట్లె కొనుము. 57

వ. అనుటయు నతం డంబికను శిరంబున మ్రొక్కి యిట్లు వరంబుల నడిగె. 58

— * శ్రీకృష్ణునకుఁ బార్వతీదేవి యష్టవరంబు లిచ్చుట * —

గీ. చాపలం దల్క లేమియుఁ • బరమభోగ
మును సుతశతంబుఁ గులమందు • ముదముఁ దల్లి
దండ్రియొక్కయు సుప్రసా•దములు శమము
దాక్ష్యమును నీయుమమ్మ! నెం•తయును జనని! 59

క. అనినఁ దథాస్తని త్రిభువన,జనని మఱియు ననియె నమర•సన్నిభ! యెపుడే
నిని నే మాశక్యఁ బల్కను, గనెదవు భార్యాసహస్ర • కౌశల్యంబున్. 60

---

* శివపురాణే ఉమాసంహితాయాం తృతీయాధ్యాయే - శ్రీకృష్ణ వచనం —
శ్లో॥ ఇత్యష్టౌ సువరాన్ దేహి । దేవదేవ నమోఽస్తు తే। సర్వేశ్వరం త్వమేవాసి। మత్ప్రభుశ్చ విశేషతః॥ సనత్కుమార ఉవాచ - తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా । తమాహ భగవాన్ భవః । సర్వం భవిష్యతీత్యేవం । పునస్స ప్రాహ శూలధృక్ ॥ సాంబో నామ మహావీర్యః । పుత్రస్తే భవితా బలీ ... ... శ్రీకృష్ణ ఉవాచ - శ్లో॥ ఇత్యాద్యాన్సువరాన్సుతు । ప్రసాదాత్తవ పార్వతి॥ సనత్కుమార ఉవాచ - తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా । దేవీతం చాహ విస్మితా । ఏవమస్త్వితి భద్రం తే । శాశ్వతీ సర్వకామదా ॥

సీ. మఱియు దారలవాల్లభ్య • మరుదుమీఱు
బాంధవ ప్రేమ మత్కృప • బలము తనరు
నేడు వేలు ద్విజులు నీదు • నిమ్మనందుఁ
గుడుతు రిష్టంబు తీరు సే • కూరు తనువు. 61

క. వరముల నిట్లొసఁగి తగన్, వరదులు శివు లంత దివిజ • వర్గముతోడన్
సరగున నంతర్హితులై, రరుసమ్మును జెంది కృష్ణుఁ • డంత రయమునన్. 62

వ. గురుండగు నుపమన్యునిఁ జేరి మహేశ్వరానుగ్రహం బెఱింగించినంత మురిసి యమ్మహామహుండు పద్మలోచనున కిట్లనియె. 63

క. లేఁడు శివుఁబోలు వేల్పు, లేఁడు శివున్ బోలు దాత • లీలాకారా!
లేఁడు శివుఁబోలు సులభుఁడు, లేఁడు శివున్ బోలు బిరుదు • లెక్కింపంగన్.

వ. అని సంతసించినంతఁ గృష్ణుం డాయనఘుని సెలవొంది స్వపురంబుఁ జేరి జాంబవతియందు సాంబుండన్ గుమారునిఁబడసి సుఖంబుండె నిట్లు శ్రీకృష్ణ పుత్రలాభోదంతం బెఱింగించితి నీ కేమి వినుదురన సూతునకు మునులు మహాత్మా! మున్నెవ్వరెవ్వరు శివమాయామోహితులై జ్ఞానంబుఁ బాసి చరించిరో యట్టి వారి నెఱుంగఁజెప్పి యవ్వలఁ బాపభేదంబులను బాపభోగ్యంబులగు నరకభేదంబుల నెఱింగింపుమనిన సూతుం డలరి యిట్లనియె.

— * శివమాయా మోహితులు * —

క. కమలాక్షుండా విష్ణుఁడు, భ్రమాత్మకంబైన శివుని • బలువగుమాయన్
దెమలఁగలేక యనేక, ప్రమదలసాంగత్య మొందెఁ • బలుతడవ లిలన్. 64

క. వలువయు శివమాయఁగదన్, నలిగి యలవిగానియట్టు • నట్టనిరహిచేఁ
గలయఁగ బూనెను గూఁతున్, బలుమఱు లాఁతులనుఁ జూచి • బాళినలమరెన్.

క. మీఁదున్ గ్రిందును గనకయె, కాదన కనుచితవుపరణిఁ • గావలులగుచున్,
గాదిలిచెల్లెలిని వశి, ష్ఠాదులు గవయంగఁగడఁగి • రభవునిమాయన్. 65

వ. మఱియు నఖియంబగు నాశివమాయన్ జేసి,

సీ. ఇంద్రుఁడు గౌతమ • ఋషివళ్ని నాయుహల్యను మోసఁజేసి క్రీడనుబొనర్చె
అగ్నికృత్తికలను • నార్వురవలచి బల్మరులొంది ప్రాణంబుఁ • బోరుఁగఁ డొడరె

నమ్మహాబలుఁడును • నంజనిన్ గామించి, క్రీడించి పుట్టించెఁ • గీశవర్య
మిత్రావరుణు లల్ల • మెలతనూర్వశిఁజూచి, గళితతేజస్కులై • కనిరి సుతులఁ
గీ. చందురుఁడు గురువనితతో • సౌరతోరు
భోగములనొంది తనయుని • బుధునిఁగనియె
శాండిలియనాఁగ నొక కన్య • సర్పవైరి
వలచి తెక్కలు గాల్పఁగఁ • బడియె వినుఁడు. 69

సీ. వాచస్పతి యటంచు • వైభవంబున మించు, జీవుండు రమియించె • జ్యేష్ఠసతిని
బ్రహ్మనిభుండు ప•రాశరుం డల దాశ,కన్యకతోఁ గూడి • కనియె వ్యాసు
ఘనుఁడౌ విభాండక • ముని లేడిఁగని ముక్త,తేజుఁడై కనియె సు•ధీన్ గుమారు
నచ్చరయగు మేన • యనుపాలంతికిలోఁగి, గాధిపుత్రుఁడు గంగఁ • గలిపెఁదపము
గీ. ఇఁక భరద్వాజుఁ డనెడుమా • సింధుఁ డలఘుఁ
డా హరిద్వారమున గంగ • యందుఁ గ్రీడ
లాడెడు ఘృతాచి యనుదాని • నభిలషించి
స్కన్నవీర్యుఁడై కనియె నొ•క్కనిఁ దనూజు. 70

వ. వారువీరన నేల? లోకంబందెల్ల వారలు శివమాయామోహితులై కామబాణం
బులకు గురికానివారు లే రిది సిద్ధం బిఁకను బాపంబుల తెఱం గెఱింగించెద
వినుండు. 71

—* పాపభేదములు *—

క. మనమున నాలుగునున్ వాక్కున నాలుగు మూర్తి నాలుఁగును నగు పాపా
లను బొనరించినవారలు, చనుదురు నిరయంబుఁ జేర • సన్మునివర్యుల్! 72

వ. అవి యెవ్వియందు రేని వినుండు.

క. పరసతిని గవయఁగోరుట, పరధనముల కాసపడుట • భావముచేతన్
బరుల కపకృతిని గోరుట, యిరవుగఁ జెడుపనులఁదలఁచు • టెపుడుఁదగ వెడన్

గీ. అప్రియముఁ బల్కుటయుఁ గల్ల • లాడుటయును
గొండెములు సెప్పుటయు నుంతఁ • గొంతులేక
తిట్టుటయు నను నివి నాల్గు • చెట్ట లెపుడు
వాకునెడ దోసములు వీని • బాయవలయు. 74

క. తినఁదగనివి దినుటయుఁ బర,ధనముల దొంగిలుట పరుల • దారలతోఁ గ్రీ
డనుబొనరించుట హింసయు, ననుచితములు దేహమునకు•నారయవలయున్. 76

వ. ఇఁకను వరుసగ దోసంబులను వక్కాణించెద వినుఁడు.

క. శివునిన్ గురుఁ దలిదండ్రుల, శివభక్తుని మఱియు శైవ•శిష్టాచార్యున్
శివధర్మంబుల నెవుడే, నవమతి నిందింపఁగూడ•దఘమగుగను గడున్. 77

సీ. శివలింగమును జూచి•చేమోడ్చనట్టిఁడు, శివుగుడిన్ బొలఁతుకఁ • జెందునతఁడు
శివధనంబులను ముచ్చిలికొనునాతండు, శివరాత్రిఁబవలుబో • సేయునతఁడు
శివవనిఁబుష్పరా•జిని దెచ్చునట్టిఁడు, శివపూజమూని భుజించునతఁడు
శివుసరి పెఱవేల్పుఁ•జింతసేయునతండు, శివునిపిత్తంబులఁ • జెఱచునతఁడు

గీ. గురునిఁ గొలువక పాఠంబుఁ•గోరునతఁడు, గురునిపరిచర్య సల్పని • కుత్సితుండు
ఆపదన్ గుందుగురుఁబాసి•నట్టియతఁడు, చేరుదురు నిరయంబును•సిద్ధమిద్ది. 78

సీ. అశుచియై వేదాధ్య•యనమొనర్చునతండు, తల్లిదండ్రుల నెప్పు•డొల్లనతఁడు
పంచయజ్ఞంబులఁ • బాసిమెక్కునతండు, తను గొప్పగా నెన్ను•కొనునతఁడు
చదివిన వేదంబు•వదలి మఱచినట్టిఁ, డాలను బోయల • కమ్మునతఁడు
దేవభూదేవ వృ•త్తినిఁ జాఱగొన్నట్టిఁ, డాలనుందలు మేయు•నట్టి పొలము

గీ. నాక్రమించిన యట్టిఁడు•నాల తెరువు,నందు నగ్గిని వేసెడు • నట్టియతఁడు
దీనులగువారిసొత్తు నెం•తేనిఁగొనిన, యట్టిఁడును నిరయంబుల•నందఁగలరు. 79

క. చెఱువులుఁదోటలు గుంటలొ,నరిచిన పత్తములను దనదు•నాతిని సుతలన్
మఱి సుతులను వెలకమ్మెడు, నరుఁడొందఁగలండు ఘోర•నారకబాధల్. 80

ఆ. వినుఁ డనాథయైన•వెలఁదిని బాలను, వృద్ధురాలి మిగుల • వెఱచుదాని
సతిని దపసుఁజేయు•చానను వంచన, చేయువాఁ నరక•సీమ నుందు. 81

క. వేదక్రేతలు మఱియ, వ్వేదమునున్ దెగడువారు • వేదవిరోధుల్
వేసముఁ జూచి పఠించెదు, చేదస్తులు నిరయగతికిఁ • జేరుదు రనలన్. 82

— * పంచమహాపాపులు * —

క. బాపనిఁ జంపినవాఁడు ను,రాపుఁడు గురుతల్పగామి • హైమ స్తేయుం
డీ పావులఁ గూడిన పెను, పాపుఁడునుం బంచఘోర•పాపులు పుడమిన్. 83

సీ. గోవిప్రకన్యల • గురుకార్యములకు వి, ఘ్నంబు చేసెడునట్టి • కర్ములుండు
గురుల దోసము లేని • కోమలినిన్ బరి, జనులఁ బాసినయట్టి • పాపశాలి
చలివందిరుల మేలి • సత్రంబులను సభా, భవనంబులన్ గూల్చు • వంశమూర్తి
బాలవృద్ధులకును • బరిజనులకుఁ బెట్ట, కన్నంబు ముందు • దిన్నట్టి ఖలుఁడు
గీ. విల్లు నమ్ముల కత్తుల • విసము నమ్మ, వాఁడు పశువులకున్ ముకు • ద్రాడు వేయు
వాఁడు శిలలను మేకుల • బాటకడ్డి, నేయువాఁడును నిరయంబుఁ • జెందఁగలరు.

ఉ. కల్లలనాడువాఁడు గురు • కాంతను నోడక ధిక్కరించువాఁ
డుల్లమునందు నక్కటిక • మూననివాఁ డభిచారకృత్యముల్
పెల్లుగ సల్పువాఁడు ద్విజుఁ • బిల్చియు నంతయు నీకవంపువాఁ
డొల్లమి సాధులౌ ద్విజుల • నూరక దూఱెడువారు పాతకుల్. ౮౫

క. పరివేత్తయుఁ బరిపీతియుఁ, దెఱవలనున్ దార్చునతఁడు • దెంపున విసమున్
బరులఁ దినిపించువాఁడును, నిరతముఁ గామాకులుఁడయి • నెగడెడువాఁడున్.

క. కన్నను జెఱిచెడువాఁడును, గన్నియధన మపహరించు • కఱటి రజముతో
నున్నసతిఁ గూడువాఁడును, బన్నగఁ బర్వముల రతినిఁ • బడసెడువాఁడున్.

ఆ. వరుసగానట్టి యువిదలో • సురత మొందు
నరుఁడునుం గూటసాక్షియుఁ • బరుల సొమ్ము
దాచనిడ నపహ్నుతి చేయు • దారుణుండుఁ
బశువులను బట్టి క్రీడించు • పాపశాలి. ౮౮

క. ఒకబంతియందునున్ వం, టకమున భేదంబుఁ జేయు • టాటోటును దా
నొకవిస్తరి వేసుక తలఁ, గక కుడిచెడువాఁడు నరక • గతులొందు రొగిన్. ౮౯

గీ. ఎపుడు దుర్దానములఁ గొంచు • సేవపడక
కల్మషాత్ములకడఁ బ్రతి • గ్రహము సేయు
నట్టి బాపఁడు నరిగొంచు • నవనిఁ గావ
లేని భూమీశ్వరుఁడును మ • లీమసులిల. ౯౦

క. కలిమి కడుఁ గలిగి పేదలఁ, దలఁపక తగునట్టి యీవిఁ • దక్కినవారల్
బలమైన రుజను గడుశో, షిలు పేదకు మందు లిడని • చెన్నటి వైద్యుల్. ౯౧

క. కూలఁదురు నరకమునఁ గడుఁ, జేలుదురు భృశార్తులగుచు • బిట్టుగ నగ్నిన్
గాలుదురు తెరువుఁ గాంచక, సోలుదురు నితాంత భూరి • శోకాతురులై. ౯౨

క. తినఁదగనివి దినుటయుఁ బర,ధనముల దొంగిలుట పరుల • దారలతోఁ గ్రీ
డనుబొనరించుట హింసయు, ననుచితములు దేహమునకు•నారయవలయున్. 76

వ. ఇఁకను వరుసగ దోసంబులను వక్కాణించెద వినుఁడు.

క. శివునిన్ గురుఁ దలిదండ్రుల, శివభక్తుని మఱియు శైవ•శిక్షాచార్యున్
శివధర్మంబుల నెపుడే, నవమతి నిందింపఁగూడ•దఘముగును గడున్. 77

సీ. శివలింగమును జూచి•చేమోడ్పనట్టిఁడు, శివుగుడిన్ బొలఁతుకఁ • జెందునతఁడు
శివధనంబులను ముచ్చిలికొనునాతండు, శివరాత్రిఁబవలుబో • సేయునతఁడు
శివవనిఁబుష్పరా•జిని దెచ్చునట్టిఁడు, శివపూజమాని భు•జించునతఁడు
శివుసరి పెఱవేల్పుఁ•జింతసేయునతండు, శివునిప్రీతంబులఁ • జెఱచునతఁడు

గీ. గురునిఁ గొలువక పాఠంబుఁ•గోరునతఁడు, గురునిపరిచర్య సల్పని • కుత్సితుండు
ఆపదన్ గుందుగురుఁబాసి•నట్టియతఁడు, చేరుదురు నిరయంబును•సిద్ధమిద్ది. 78

సీ. అశుచియై వేదాధ్య•యన మొనర్చునతండు, తల్లిదండ్రుల నెప్పు•డొల్లనతఁడు
పంచయజ్ఞంబులఁ • బాసిమెక్కు నతండు, తను గొప్పగా నెన్ను•కొనునతఁడు
చదివిన వేదంబు•వదలి మఱచినట్టి, డాలను బోయల • కమ్మునతఁడు
దేవభూదేవ వృ•త్తినిఁ జాఱగొన్నట్టి, డాలనుందలు మేయు•నట్టి పొలము

గీ. నాక్రమించిన యట్టిఁడు•నాల చెరువు,నందు నగ్గిని వేసెడు • నట్టియతఁడు
దీనులగువారిసొత్తు నెం•తేనిఁ గొనిన, యట్టిఁడును నిరయంబుల•నందఁగలరు. 79

క. చెఱువులుఁ దోటలు గుంటలొ,నరిచిన పత్రములను దనదు•నాతిని సుతలన్
మఱి సుతులను వెలకమ్మెడు, నరుఁడొందఁగలండు ఘోర•నారక బాధల్. 80

ఆ. వినుఁ డనాథయైన•వెలఁదిని బాలను, వృద్ధురాలి మిగుల • వెఱచుదాని
సతిని దపసుఁజేయు•చానను వంచన, చేయువాఁ నరక•సీమ నుండు. 81

క. వేదక్రేతలు మఱియు, వేదమునున్ దెగడువారు • వేదవిరోధుల్
వేసముఁ జూచి పఠించెదు, చేదస్తులు నిరయగతికిఁ • జేరుదు రనలన్. 82

—✱ పంచమహాపాపులు ✱—

క. బాపనిఁ జంపినవాఁడును, రాపుఁడు గురుతల్పగామి • హైమస్తేయుం
డీ పాపులఁ గూడిన పెను, పాపుఁడునుం బంచఘోర•పాపులు పుడమిన్. 83

సీ. గోవిప్రకన్యల • గురుకార్యములను వి, ఘ్నంబు చేసెడునట్టి • కర్ములుండు
గురుల దోసము లేని • కోమలినిన్ బరి, జనులఁ బాసినయట్టి • పాపశాలి
చలివందిరుల మేలి • సత్రంబులను సభా, భవనంబులన్ గూల్చు • వంచమూర్తి
బాలవృద్ధులకును • బరిజనులకుఁ బెట్ట, కన్నంబు ముందు • దిన్నట్టి ఖలుఁడు

గీ. విల్లు నమ్ముల కత్తుల • విసము నమ్ము, వాఁడు పశువులకున్ ముకు • ద్రాడు వేయు
వాఁడు శిలలను మేకుల • బాటకడ్డి, నేయువాఁడును నిరయంబుఁ • జెందఁగలరు.

ఉ. కల్లలనాడు వాఁడు గురు • కాంతను నోడక ధిక్కరించువాఁ
డుల్లమునందు నక్కటిక • మాననివాఁ డభిచారకృత్యముల్
పెల్లుగ సల్పువాఁడు ద్విజు • బిల్చియు సుంతయు నీకపంపువాఁ
డొల్లమి సాధులౌ ద్విజుల • నూరక దూఱెడువారు పాతకుల్. 85

క. పరివేత్తయుఁ బరిపీతియుఁ, దెఱవలనున్ దార్చునతఁడు • దెంపున విసమున్
బరులఁ దినిపించువాఁడును, నిరతముఁ గామాతులుఁడయి • నెగడెడువాఁడున్.

క. కన్నను జెఱచెడువాఁడును, గన్నియధన మపహరించు • కఱటి రజములో
నున్నసతిఁ గూడువాఁడును, బన్నగఁ బర్వముల రతినిఁ • బడసెడువాఁడున్.

ఆ. వరుసగానట్టి యువిదలో • సురత మొందు
నరుఁడునుం గూటసాక్షియుఁ • బరుల సొమ్ము
దాచనిడ నపహృతి చేయు • దారుణుండుఁ
బశువులను బట్టి క్రీడించు • పాపశాలి. 88

క. ఒకబంటియందునున్ వం, టకమున భేదంబుఁ జేయు • టాటోటును దా
నొకవిస్తరి వేసుక తలఁ, కక కుడిచెడువాఁడు నరక • గతులాదు రోగిన్. 89

గీ. ఎవ్వఁడు దుర్దానములఁ గొంచు • నేవపడక
కల్మపాత్ములకడఁ బ్రీతి • గ్రహము సేయు
నట్టి బాపఁడు నరిగొంచు • నవనిఁ గావ
లేని భూమీశ్వరుఁడును మ • లీమసు లిల. 90

క. కలిమి కడుఁ గలిగి పేదలఁ, దలఁపక తగునట్టి యీవిఁ • దక్కినవారల్
బలమైన రుజను గడుఁ శోషిలు పేదకు మందు లిడని • చెన్నటి వైద్యుల్. 91

క. కూలఁదురు నరకమునఁ గడుఁ, జేలుదురు భృశార్తులగుచు • బిట్టుగ నగ్నిన్
గాలుదురు తెరువుఁ గాంచక, సోలుదురు నితాంత భూరి • శోకాతురులై. 92

— ✻ బ్రహ్మఘ్నసమానులు ✻ —

సీ. దప్పిఁ జెందిన జలంబుఁ ద్రావఁగా వచ్చు గో, కులమునకు విఘ్నంబుఁ గూర్చువాఁడు
వేదశాస్త్రముల వివేక మించుక లేక, కొంచక సభల దూషించువాఁడు
కడు సందమున నొప్పు కన్నకూఁతును దగినట్టి వరున కీయనట్టివాఁడు
కుడువంగ రమ్మని గుణశాలియగు బ్రాహ్మణుని బిల్చి మరలఁ బొమ్మనెడువాఁడు

గీ. మఱియు గోదైవతంబుల మాన్యములను
బాడు బనివృత్తి హరియించు వాఁడు సంధ
వంగుల జడద్రవిణములఁ బడయువాఁడు
బ్రహ్మఘాతులుగాఁ జెప్పఁ బడుదురిలను. ౯౪

గీ. చెలిమిఁ జేయుచు నహితంబు చేయనతఁడు
పిలిచియు విషాన్నమును దినిపించు నతడు
కనుచు హింసను మాన్పని ఘాతుకుండు
నరకమునఁ బొక్కుచుండు నిరంతరంబు. ౯౫

గీ. వీరలందఱు నొకవైపు వినుఁడు మీరు, మేలు చేసిన వారికి మీఱి కీడు
చేయువాఁడును నట్టులఁ జేయఁదలఁపు, చేయువాఁడును నొకవైపుఁ జేరగలరు.

క. పరులకలిమికిని సంతుకుఁ, బరుల మహోన్నత్యమునకుఁ బాయక మదిలో
మఱుఁగుచునుండెడి చెనఁటులు, చిరకాలము నరకబాధఁ జెందుదురు మునుల్.

సీ. భూదాన మొనరించి భూమి నీయక తామె, యనుభవించుచునున్న యట్టివారు
గోదాన మొనరించి గోద్రవ్యమును దామె, యారగింపుచునున్న యట్టివారు
కన్యకాదాన మక్కఱఁ జేసి కూఁతును, నల్లున కంపని యట్టివారు
సత్రంబు లమరించి చాలఁగ నవ్వాని, యద్దెల కిచ్చుకొన్నట్టివారు

గీ. జన్మములొనరుత్తమనుచు విస్తారధనము, నార్జన మొనర్చి యటు సల్పనట్టివారు
విత్తముల నవ్వఁ గొని యెగవేయువారు, చేరుదురు నరకార్తిని సిద్ధముగను.

గీ. ఆలుమగలకుఁ దలిదండ్రికాత్మజులకు, నన్నదమ్ములకును నితాంతాత్మమిత్రు
లకును గురుశిష్యులకును గొంకక విరోధ, మావహిలఁ జేసి యెడఁబాపునట్టివారు

క. పలు దోసంబులు తనయెడ, గలిగియు వేఱొకరియందుఁ గలుగకయున్నన్
జలమునఁ బలుకను దెగడెడు, పలుగాకులు దెలుపి గొనని పాపులు పుడమిన్

గీ. వసులమేఁతల పంటకు • వ్వలను బదులఁ, యండ్లఁగాల్చెడువారు ద•బ్బీయకవ్వా
వ్రతముల సృష్టిచేసెడు • వారు వరులఁ, జంపువా రొందుదురు నర•కంపువసతి.

ఆ. అడవి నిరవరాధు • లై యుండుజంతువు, లను వధించువాఁడు • నాలఁగట్టి
పొలముదున్నువాఁడు • పొంక మొప్పఁగ నెద్దు, నెక్కువాఁడునిరయ • మేగఁగలరు.

క. అతికోపను లతిలోలుపు, లతికామను లతిపిశునులు • నతిగర్వులు నెం
దతివచనులు నతిభక్షులుఁ, గుతుకంబఱయ మునిశిక్ష • కున్ బాత్రంబుల్. 102

—* నరకములు *—

వ. ఇఁకను వారల కందఱ కవశ్యానుభోగ్యంబులగు నారకభేదంబుల నెఱింగించెద వినుండు. నిరయంబు లష్టావింశతిపరిమితంబులుగ విత్తములు లెక్కవెట్టిరి. రౌరవంబు, మహారౌరవంబు, తామిస్రం, బంధతామిస్రంబు, కుంభీపాకంబు, కాలసూత్రం, బసిపత్రవనంబు, సూకరముఖం, బంధకూపంబు, కృమికూపంబు, కృమిభోజనంబు, తప్తవాలుకంబు, వజ్రకంటకంబు, శాల్మలియు, వైతరిణియుఁ, బూయోదంబును, విశసనంబును, లాలాభక్షణంబును, సారమేయానదంబును, నవీచియు, నథశ్శిరంబును, క్షారకర్దమంబును, రక్షోగణంబును, శూలప్రోతంబును, దండశూకంబును, వటారోధంబును, మహాజ్వాలంబును, సూచీముఖంబును, ననునవియు మఱియు నీయవి యొక్కొకఁ డైదువిధంబులతో నొప్పి నూటనలువదివిధంబులై వరఁగు నిఁదు యామ్యకింకరులు పాపులఁబట్టి పలువిధంబుల బాధించి వేధించుచుందు రిట్టిపాపుల ఘోరదుఃఖంబులఁ బాపఁజాలు దానధర్మంబుల నెఱింగింతు వినుండు. 103

—* పాపహరంబులగు దానధర్మములు *—

గీ. ధేను భూతిలహేమాజ్య • దివ్యవస్త్ర, ధాన్య గుడ రౌప్యలవణము • లద్భుతంబైన
బ్రాహ్మణులకీయవలె నివి • పదియు మేటి,దానములు సర్వదోషని • స్తారకములు. 104

గీ. మేక గేదెయు గొఱియయు • మేలిదాసి
యీనుచున్నట్టి యావును • నిలయుఁ గన్నె
పసిఁడి యేనుఁగు గుఱ్ఱంబు • బండి నాగ
లియు ననడ్వాహమును గడు • నయము మీఱ. 105

క. పల్లకియును సెజ్జయునున్, బెల్లగు ధాన్యములు తల్ప • బృందముగలదా
నిల్లు పదియూఱు వీనిని, నుల్లసిలుచు నగ్రిజనుల • కొసఁగఁగవలయున్. 106

క. లలితోపానహపాదుక, లలరెడు ఛత్రంబునున్ ధరామరుల కిడన్
విలసిలు యానంబులు లక్ష్ముల కరవగు నిరవు గలుగు శుభచారిత్రా!

వ. మఱియును

క. పీటలు రతనాల్ రజతము, నేటగు పరిజనుఁడును నవనీతము ఫలము
ల్గాటవు దధి తాంబూలము, లాటంకముఁ దక్కి యీయనగు బావలకున్.

వ. వెండియు నీఁకఁ దులాపురుషదానం బనన్యసాధారణం బవి యివి యననేల? యిష్టవస్తువు లన్నియు దానార్హంబు లవ్వాని యోజించి సమయానుసారం బర్థులకు నొసంగవలయును. 109

ఉ. అన్నముచేతఁ బ్రాణిచయ మంతయు నాయువుఁ జెందియుండు నా
యన్నములేనియప్డు విలయంబును జెందును గాన లోకమం
దన్నమె దైవతంబయి సుఖావహమై కర మొప్పియుండు నా
యన్నము దానమీయఁ బరమాత్మను మెచ్చు వదాన్యవర్యులన్. 110

వ. కావున

గీ. దానములలోన నుత్తమదానమన్న, దానమిందునఁ గులము గోత్రంబుఁ గనక
యెల్లవారల కోదనం బీయవలయు, సర్వసౌఖ్యంబు లిడు నిది స్వర్గమిచ్చు.

చ. ఉదకము సర్వజంతువుల కొప్పుగ నీయఁగఁ జెల్లుఁ దొట్లయం
దుదకము పోసియుంచ నది యొందెడు నాలు వృషంబు లింక నిం
పొదవ ననేక జంతుతతి యొందు జలంబును నట్టులౌట మీ
రిది మదియందెఱింగి సత మిచ్చ నొనర్పుఁడు నీరదానముల్. 112

వ. ఇంకను

క. తలిదండ్రులఁ గొలుచుట యొజ్జలఁ గొలుచుట నతిథి రిక్తజనులకు నన్నం
బెలమి నిడుట చెఱువులనున్, గొలఁకుల బావులను ద్రవ్వి కూర్పను కృతమా.

క. చలిపందిరులను నీఁకఁ బూవులతోఁటలు ఫలకుజములు పొల్చెడు తోపు
ల్విలసిలెడు నన్నసత్రము, లలరుచుఁ గూర్పంగ నాక మాతని కబ్బున్.

క. ఇఁకఁ బాఠశాలలును వాచకమందిరములును బాట సత్తరువులనున్
రకమగు భజనగృహము లుత్సుకుఁడై కూర్చిన నభీష్టసుఖముల నొందున్.

సీ. శర్వ శక్తి వడాస్య గజముఖ వీర
భద్ర భైరవ దేవుల పావనాయ
తనములను నిందిరావిష్ణుధామములను
దదవర రాయతనములు దార్చ్యముదము. 116

క. బాలురకుఁ జదువుఁ జెప్పుట, యోలిగ నన్నంబు బట్ట లొసగుటయు గడుఁ గ
వీలుగఁ బొత్తము లిచ్చుట, చాలఁగ సుకృతంబొనర్చు శర్మము లిచ్చున్.

సీ. మర్రి మామిడి మున్నగు మ్రాకులను బ
ధమ్మునందు వరునగ సంధాన మొనరఁ
జేయువాఁడును దపనును జేయువాఁడు
బొంకనట్టిఁడు శ్రేయంబుఁ బొందఁగలరు, 118

వ. ఈ చెప్పినవన్నియుఁ బాపహరంబులై యొప్పు నందు గోభూదానంబు లుత్తమో
త్తమంబులు, అందునున్ గోదానమందు 119

సీ. వెండిగిట్టలతోడఁ బసిండికొమ్ము, దోయితోఁ గంచుపాత్రతో దూడతోడఁ
బటముతో గ్రాసములతోడఁ బాడిమొదవు, బాపనికినీయవలయు ద్రవ్యంబుతోడ.

క. అటులిచ్చిన నా ధేనువు, కుటిలమతిన్ జేసినట్టి ఘోరతరాంహః
పటలముల నెల్లఁ గూలిచి, పటుసౌఖ్యములీయు స్వర్గపదము నొసఁగుఁగఁ 121

గీ. ఎన్ని రోమంబు లావుయం దెసఁగియుండు, నన్ని వత్సరములు నాకమందు దాత
చేరియుండును దరియింతు సిద్ధముగను, సప్తపురుషులవఱకు వంశంబునందు.

వ. ఇఁక సర్వధర్మానుష్ఠానయోగ్యంబగు భూమండలంబు తెఱంగెఱుంగవలయు
నగుట నుపన్యసించెద నాలకింపుడు భూవలయంబునందు, జంబూ, ప్లక్ష,
శాల్మలీ, కుశ, క్రౌంచ, శాక, పుష్కరనామకంబులగు సప్తద్వీపంబులు లవ
ణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరజలార్ణవశోభితంబులై యొసంగు. 123

— * భూమి సప్తద్వీపములు * —

క. భూపద్మమధ్యజంబూ,ద్వీపము యోజనపు లక్ష వెడలుపు నటులే
యా పొడవును గలిగి కడున్, శ్రీపదమై యొప్పు లవణ సింధువృతంబై .

సీ. లలితముగ దీనిమధ్య నిలావృతంబు, వర్ష మొప్పెడుఁ దన్మధ్య వాసిమీఱ
మేరుశైలంబు ధారుణీ నీరజమునఁ, గర్ణికాకృతిఁ దనరుఁ బొంకంబుగదఁర.

వ. ఇక్కనకపర్వతంబు పదియాఱు యోజనంబు లధః ప్రదేశంబునఁ బీఠభూమిగను భూమినుండి యెనుబదినాలుగు యోజనంబులు పొడవుగను నూఱు బదియాఱు యోజనంబులు శిఖరంబులుఁగను జెలువొందియుండు నీక నిద్దానికి దక్షిణంబున నిషధ హేమకూట హిమాచలంబులును నుత్తరంబున నీలశ్వేతశృంగి పర్వతంబులును భాసిల్లియుండు. ఈయవి పదివేల యోజనంబుల పరిమితితో రత్నవంతంబులై యరుణప్రభలఁ గలిగి యొప్పొందు నీక నిలావృతవర్షంబుతోఁగూడఁ దొమ్మిది యగు భారతాదివర్షంబు లొక్కొక్కటి తొమ్మిదివేల విస్తీర్ణంబులోఁ గులశైలంబులతో నొప్పుచుండు. భాగతవర్షము కింపురుషవర్షము హరివర్షము కేతుమాలవర్షము భద్రవర్ష మిలావృతవర్షము రమ్యకవర్షము హిరణ్మయవర్షము కురువర్ష మనునవి. అందు మేరువునకు దక్షిణంబున భారత కింపురుష హరివర్షంబులును నుత్తరంబున రమ్యక హిరణ్మయ కురువర్షంబులును మధ్యంబున నిలావృతవర్షంబును దూర్పున భద్రాశ్వవర్షంబును బడమట కేతుమాల వర్షంబును బరంగునీక విట్లే యీ మేరువునకుఁ బూర్వాది చతుర్దిశలందు మందర గంధమాదన విపుల సుపార్శ్వంబులను పర్వతంబులును దచ్ఛిఖరంబులందుఁ గదంబజంబూపిప్పలవట వృక్షంబు లొప్పియుండును. 127

క. జంబూవృక్షములందు గ,జంబులఁ దుల సేయునట్టి చక్కనిపండ్లో జంబృథివి రాలి యవియఁగ, జంబూనది యొదవెఁ దద్దేశంబున నచటన్. 128

గీ. ఆనదీతీరమున నున్న యఖిల జనులు
తోయముగ నానదీ స్వాదుతోయమును భృ
శముగ దోయిళులన్ ద్రావి యమృతరసముఁ
గాఁగఁ జాటించి మోదంబుఁ గాంత్రుమిగుల.

క. అది త్రావినవారలకెప్పాడవదు దుర్గంధము జరయును జెమటయునున్
బ్రిదులవు బిగి నింద్రియములు, మదికుత్సాహంబు లగ్గలమటిమటి గూర్చున్.

క. ఇందలి మృత్తికతోడఁగ, గుందన మదియొదవు మగలకుం గొమ్మలకున్
జెందించుఁగాంతి నగలను, బొందించును హరుసమిడు నపూర్వతరముగాఁ.

వ. ఇఁక మేరువునకుఁ దూర్పునఁ జైత్రరథంబును దక్షిణంబున గంధమాదనంబును బడమట విభ్రాజంబును నుత్తరంబున నందనవనంబు నను వనంబులును అరుణోదంబు మహాభద్రంబు శీతోదంబు మానసంబు నను సరస్సులును బూర్వాదిగ

నొప్పుచుండు మఱియును శీతాంజనంబును కుముదంబును కురరంబును మాల్య
వంతంబునను శైలంబులు మేరువునకు బూర్వకేసరాచలంబులుగను, త్రికూట
శిశిరపతంగరుచకనిషధకపిలగిరులు దక్షిణకేసరాచలంబులుగను సినీవాసము
కుసంభము, కపిలము నారదము నాగము మున్నగు గిరులు పశ్చిమకేసరాచలం
బులుగను శంఖచూడ ఋషభహంస కాలంజర పర్వతంబు లుత్తరకేసరా
చలంబులుగను నొప్పుచుండు నీక మేరువుమీఁద మధ్యభాగంబందుఁ గనక
మయంబగు బ్రహ్మపురంబు పదునాల్గువేలయోజనంబుల పరిమితితోఁ
జెలువొందు.

గీ. ఈవిధి పురంబునకుఁ జుట్టు • నెంతయేని, యష్టదిక్కులయందేచి • యష్టలోక
పాలకులపట్టణంబులు • ప్రౌఢిమీఱు, దివ్యజనులంద అందుండి • దీప్తిఁ గాంత్రు.

వ. మఱియు నిద్దానికి విష్ణుపదవినిష్క్రాంతయగు గంగానది సీతయని, యలక
నందయని చక్షువని భద్రయని నాల్గుపేరులతోఁ దూర్పునుండి నలుదెసల
నానాశైలవనస్థలులఁ దాఁటి యంబుధిఁ జేరు 183

గీ. మేరుగిరిఁ జుట్టుకొనియున్న • ధారుణీధ్ర, దరులయందును నందనో • ద్యానవనుల
దివ్యజను లప్సరస్సద • తీరతముల, సంతతంబు సుఖింతురు • శంకదక్క. 184

క. భారతవర్షంబిఁకను దు, పారగిరికి దక్కినమున • సంద్రమునకు ద
గ్గారుణియై తగుఁ ద్రైదివ, నారకగతులకిది కడుజ • నకమై యొప్పన్. 185

గీ. ద్వీపనవకంబులం దిది • తేజరిల్లు
నవసహస్రపరిమితితో • నగవదువునఁ
దూర్పునఁ గిరాతు లుందు రిం • దున్ బడమర
దక్కినంబున యవనులు • దగఁ జరింత్రు. 186

క. మఱియుత్తరమునఁ దాపసు,లురువుగ బ్రాహ్మణులు క్షత్రియులు విట్శూద్రుల్
పరఁగుదు రిజ్యాదిజ తులా, పరిచర్యలఁ గుశలు లగుచుఁ • బ్రౌఢిమ దనరన్.

వ. ఇఁక నిందు వవర్షంబు లింద్రద్యుమ్న కసేరు తామ్రవర్ణ గభస్తిమ న్నాగద్వీప
సౌమ్య గంధర్వ వారుణ భారత సంజ్ఞల నొప్పుచుండు. ఇది తొమ్మిదవదియగు
నిందు మహేంద్రము మలయము సహ్యము సుదామము ఋక్షపర్వతము
వింధ్యము పారియాత్రము నను కులపర్వతంబు లేడును మహేంద్రగిరిజాతంబు
లగు త్రియామ ఋషికుల్య మున్నగు నదీవతంసములును శుక్తిమత్పర్వత

జాతంబులగు ఋషికుల్య కుమారి మొదలగు నదీమతల్లులును మలయపర్వతో ద్భవంబులగు కృతమాల తామ్రపర్ణి మున్నగు నదీతిలకంబులును సహ్యాచలో ద్భవంబులగు కృష్ణవేణి మున్నగు మహాధునులును ఋక్షపర్వతవినిర్గతంబులగు గోదావరి భీమరథి మున్నగు మహావాహినులును వింధ్యోద్భవంబులగు నర్మదా సురస మున్నగు మహానదులును మంచుఁగొండనుండి ప్రవహించిన గంగ యమున సింధు బ్రహ్మపుత్ర మొదలగుతటినీవతంసములును గలవు. ఇందుఁగృత త్రేతా ద్వాపర కలియుగంబు లావర్తిల్లుచుండు ఈభారతవర్షంబునఁ దపంబును దానంబులు నీశ్వరపూజనంబులు నెక్కుడొనర్తు రిది కర్మభూమియని పేరొందినది భూమండలంబందెల్ల జంబూద్వీపంబును, నందునను భారతవర్షంబును శ్రేష్ఠంబని కోవిదులు వచింతు రన్యంబులు భోగభూములు. వేయింటికొక్కఁడిందు జన్మించు. స్వర్గాపవర్గాస్పదమార్గంబగు నీభారతవర్షంబునఁ బుట్టుటకు దివ్యులు వాంఛింతు రిట్లు దక్కినవర్షంబులతో నొప్పు లక్షయోజనవిస్తీర్ణంబగు జంబూద్వీపంబు తెఱంగెఱింగించితి నింక దీనికన్న ద్విగుణంబు ప్లక్షద్వీపం బద్దాని కుప్పసంద్రంబు చుట్టు కందకంబై యుండు నందు గోమంతము చంద్రము నారదము దర్దురము సోమకము సుమనశ్శైలము వైభ్రాజంబను పర్వతంబులుండు నిందు దేవగంధర్వులు మానవులు వసింతు రిందలి జనంబులు పదివేలేండ్లు జీవింతు రిందు, అనుతప్త, శిఖి, పాపఘ్న, త్రిదివ, కృప, అమృత, సుకృత యనెడు నేడునదులు ప్రవహించుచుండు నానద్యుదకమును సంతోసంబుతో నందఱుఁ ద్రావుదురు, అందు యుగావస్థలేదు. ఎల్లప్పుడు త్రేతాయుగంబుఁబోలి యుం డును. బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు స్వధర్మపరులై 118

క. శంకరుని సర్వవిష్టప, శంకరు నింక సారసాక్ష సారసభవులన్,
సంకటహరులను గొలుచుచు, జంకకయుందురు నితాంతసంతుష్టులునై. 119

వ. ఈద్వీపమధ్యమందు జువ్విమ్రాను మధ్యమందుండుటన్ జేసి యిది ప్లక్షద్వీపం బయ్యె నీప్లక్షద్వీపంబు నావరించి యిక్షురసార్ణవంబు చుట్టియుండు నద్దానిపైన శాల్మలిద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న ద్విగుణంబై యొప్పు నిందు శ్వేతము హరితము జీమూతము రోహితము వైకలము మానసము సుప్రభ మనునవి యేడు వర్షంబులుండును. ఇంక పుణ్యోదకంబులు సుశీతలంబులును నగు శుక్ల, రక్త, హిరణ్య, చంద్రి, శుభ్రి, విమోచన, నివృత్తి, యను నేడు నదులు ప్రవహించుచుండును. ఇందెల్లరు భగవంతుని శంభునిఁ బూజించుచుండురీ

ద్వీపంబందు బూరుగచెట్టు మధ్యయందుండుట నిద్ది శాల్మలి ద్వీపంబని పేరొందె నిద్దాని సురాసముద్రం బావరించి యుండు నింక గుశద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబు కన్న ద్విగుణంబు, అందు రక్కసులు దేవగంధర్వ కింపురుషులు బ్రాహ్మణాది నాల్గుజాతులతో నొప్పుమానిసులుందురు. వీరిందుం ద్రిమూర్తులం బూజించు దురు. కుశేశయము, హరి, ద్యుతివంతము, పుష్పవంతము, మణిద్రుమము, హేమశైలము, మందరం, బనెడుపర్వతంబులుండును ధూతపాప, శివ పవిత్ర సమ్మతి, విద్యు, దంభ మహియను పేరులతో నొప్పు నదులుండును. ఈ కుశ ద్వీపంబుమధ్య కుశస్తంభ మొప్పియుండు. ఇది నేతిసంద్రముచేత సమావృ తంబై యుండు. క్రౌంచద్వీపంబు తద్ద్విగుణంబు. దధిసముద్రసమావృతంబిద్ది. క్రౌంచము, వామనము, అంధకారకము, దివావృతి, మనస్సు, పుండరీకము, దుందుభి యను వర్షంబులతో నొప్పియుండు. గౌరి కుముద్వతి సంధ్యరాత్రి మనోజవ శాంతి పుండరీక యనునదులు శుభోదకంబులు హిరణ్యవాలుకం బులై యుండు నిందు సువర్ణశోభితంబులగు వర్షశైలంబులందు దేవగణంబులు బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రులుందు రిందు యోగియగు రుద్రుండు పూజింపం బడుచుండును. క్రౌంచంబను పర్వతం బిద్దానిమధ్యనుండుట నిది క్రౌంచద్వీపం బనంబడియె నింక శాకద్వీపము శాకవృక్షాధిష్ఠితంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న ద్విగుణంబు. ఇది క్షీరసముద్రసమావృతంబు. ఇం దుదయగిరి, జలధార, మస్త గిరి, అవికేశము, కేసరి, శతకేసరము, దేవయానం బనెడు పర్వతంబులును, సుకుమారి, కుమారి, నలిని, వేణుక, యిక్షు, రేణుక, గభస్తి యను నదు లును జెలువొందు నిందు నాల్గుజాతుల మనుజులుందురు. ఇందు భగవానుండగు సూర్యుండు పూజింపంబడుచుండు. పాలసముద్రం బవ్వలం బుష్కరద్వీపంబుండు పూర్వద్వీపంబుకన్న నిది ద్విగుణంబు. శుద్ధోదకసముద్రసమావృతం బిందు మధ్యంబున హేమపుష్కరం బొప్పియుండు నట్లగుటం జేసి యద్ది పుష్కర ద్వీపం బనంబడు నాకాంచనకుశేశయము బ్రహ్మదేవునికి నివాసంబు ఈద్వీప మధ్యమందు మానసోత్తరంబను పర్వతంబుండు నిది పూర్వాపరంబులనుండు వర్షంబులకు మర్యాదపర్వతంబుగ నుండు. మఱియు నా మానసోత్తరపర్వతంబు చివర రథచక్రంబు నిరంతరంబు మేరుప్రదక్షిణంబు సేయుచు నహోరాత్రం బులం దనరం జేయుచుండు. ఇందు దివ్యులు పద్మాసనుని బూజింపుచు రుగ్జరా దుఃఖరాగ ద్వేషాధర్మంబులు లేక పదివేలసంవత్సరంబులు జీవింతు రిట్లు సప్త

దీవంబులతోఁ బర్వతంబులతో ధాత్రీమండలంబు పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణంబై
విరాజిల్లు నిట్లు భూగోళంబు తెఱం గెఱిగించితి నింక ఖగోళంబుం దెఱిగింతు
వినుఁడు. 140

— * ఖగోళము * —

క. ఇలపైన లక్షయోజన, ములపై రవిమండలంబు • పొలుపెసఁగుఁ దన
వ్వలను బయి లక్షయోజన, ములమీఁదన్ జందురుండు • మురువుగ నుండున్.

గీ. వెలయు నటుపయి నొకపది • వేల యోజ
నములపై ఋక్షములు దీప్తు • లమర నట్టి
తారకామండలముపైనఁ • దనరు బుధుఁడు
బుధున కూర్ధ్వంబునందుఁ గా • వ్యుండు దనరు. 142

క. ఆకావ్యున కూర్ధ్వంబున, నాకుజుఁ డుల్లసిలు నింక • నంతకుమీఁదన్
శ్రీకరుఁడైన బృహస్పతి, జోకఁ గదనరారు నతుల • శోభలు దనరన్. 143

గీ. అందుపైన శనైశ్చరుం • డమరియుండు, నొనర నాతనిపై లక్ష • యోజనములు
పైన సప్తర్షిమండలి • పరిఢవిల్లు, నందుపై లక్షయోజనా • యామమందు. 144

క. ధ్రువుఁ డుండు నాతనికిఁ బై, రవికాంతుల నీసడించు • రమ్యతరమహా,
భువనము చెలువొందు నజో, ద్భవులగు సనకాదులందు • భాసిలుదు రొగిన్.

వ. ఆపైన జనలోకంబు వెలయు నందు వైరాజు లుల్లసిల్లుచుండు రద్దానిపైఁ దపో
లోకం బలరు నందుఁ దపస్వు లుండు రటుపైఁ గడుదవ్వున బ్రహ్మలోకం బుండు
నద్ది భూలోకంబున కెనిమిదికోట్ల యోజనంబులపై నలరు. 146

గీ. అందు బ్రహ్మణితోఁ జతు • రాననుండు, వేదఘోషంబు వెలయఁగ • వేడ్క నుండు
నెదురుగా నట కెన్మిది • కోట్ల యోజ, నములపై నుండు వైకుంఠ • నగరభూమి.

క. అందున నిందిరతో సర, విందాక్షుఁడు పార్షదోరు • బృందంబులతో
డం దనరియుండు నచ్చోట, నుందురు చెలువొంద వైష్ణ • వోద్ఘులు గడిమిన్.

వ. అచ్చోటికిఁ బదియాఱుకోట్ల యోజనంబులపైని మహాకైలాసంబుండు. అద్దాని
పైన వేఱొండు లేదు. 149

సీ. ఇందు బాలేందుమౌళి మ • హేశ్వరుండు, అమ్మహేశ్వరితో సత • మ్మలరుచుండు
కోట్లకొలఁదిగఁ బ్రమథులు • గూర్మిసేవ, లాచరించుచునుందురు • హరుస మొదవ.

వ. ఇక నందు ముక్తిత్రయంబునొందిన మాహేశ్వరులు సంతతం బీశ్వరుల సాన్నిధ్యంబునుండి యవ్వారిఁ గొలుచుచుండు రద్దాని కించుక సమీపంబున గోలోకంబం దాలఁ బాలించుచు రాధాసనాథుండు కృష్ణుండు వసించి నిచ్చలు గోక్షీరంబులఁ దెచ్చి మహేశ్వరుని కర్పించి యర్చించి మహేశ్వరానుగ్రహంబుఁ బడయుచుండు నిది భగోళస్వరూపం బిఁకను మహీతలంబున కర్వాక్ప్రదేశం బగు పాతాళంబుఁగూర్చి చెప్పెద వినుండు. 152

—* పాతాళములు *—

క. వసుమతి కధఃస్థలంబున, నెసఁగును పాతాళ మట నుపేంద్రునియంశం
బసదృశుఁడుఁ రగేంద్రుఁడు తల,ల సుమంబులవలె జగంబులన్ దాల్చుమునుల్!

గీ. మణివితతిరంజితాయత ఫణిసహస్రముల ననలసంయుత శ్వేతభూధ్రమట్లు
శేషుఁడొప్పుఁచునుండు నశేషసుగుణ,భూషితుండయి పాతాళభూమియందు.

క. మఱియున్ బడిగెలబారుల, విరిదండలఁ జాలఁదాల్చి విష్ణుపదీవి
స్ఫురితరజతాద్రిఁ బోలుచుఁ, గరమలరెడు దండశూకఘనుఁ డచ్చోటన్. 154

గీ. పొంకమగు పైఁడితీవలఁ బోలి మెఱయు
నాగకన్యలు గొలువ నానందమునను
బ్రహ్మదేవుని యనుమతిఁ బట్టి యెపుడు
భువనముల నెల్లఁ దలలను మోయుచుండు. 155

క. కడుభయదమా విషాగ్నిన్, గడుకొని బుసకొట్టుచుండుఁ గద్రూతనయుం
డడరుచుఁ గల్పాంతంబుల, వెడలిచి యవ్విసము భువనవితతిన్ గాల్చున్. 156

వ. మఱియు,

గీ. మహితఘూర్ణితనేత్రుఁడై మహితుఁడాతఁ
డెప్పుడే నావలించిన నీయిలాత
లంబు కాననతీర్థశైలములతోడఁ
జలనమొందెడుఁ బ్రజలెంతొ యులుకుఁజెంద. 157

వ. ఇఁకనీ పాతాళంబులు పదివేల యోజనంబుల విస్తారంబులోఁ గ్రిందుగ గ్రిందుగ, నతల వితల సుతల రసాతల తలాతల మహాతల పాతాళంబులను పేరులతో నేడులోకంబులుండు. 158

క. ఈయవి రత్నప్రాసా, దాయతములు హేమభూములతిసుఖదంబుల్
పాయక యిందు వసించెద, రాయసురవరేణ్యులు పవనాశనజాతుల్. 152

క. రాఁడిటకుఁ దపనుఁడును శశి, రాఁడిటకు గ్రహంబు లుడులు రావిక నెపుడున్
బోడిమిమీఱఁగ మణులే, జాడను వెలుఁగును దనర్చు సంబర మొదవన్.

వ. మఱియు నందు

క. వనములు పుంస్కోకిలరుతి, ఘనములు కాసారములు వికచపద్మ సుజీ
వనములు శాశ్వతయౌవన, ధనవతు లందంబు మించు తన్వి శ్రేష్ఠల్.

గీ. భక్ష్యభోజ్యాన్నపానముల్ బహువిధములు
జాళువాపట్టువస్త్రముల్ సౌరభమున
నొప్పు లేపనములు తావి పుష్పములును
రవలసొమ్ములు నింటింట రాసులొప్పు. 16

వ. వెండియు వీణావేణుమృదంగసంగీతనాదంబు లెంతేనియు సంతసం బొసంగ
సిద్ధపూరుషులు దానవులు కాద్రవేయు లచ్చట సుఖంబు లనుభవించుచుంద
రిట్లధోలోకంబుల స్వరూపంబు నేర్పడన్ జెప్పితి నీక నెల్లధర్మంబులందు స్త్రీ
రక్షణం బవసరంబు. స్త్రీరక్షణం బొనర్చుకొనకున్న నవ్వారు చెడి సంకర
బొనర్చెద రట్లు గావున మున్నొందు వారల మనం బెఱుంగుట కర్జంబగు
నద్దానిఁ దేటఁబఱతు వినుండు, 16

క. నారదుఁ డొక్కవు డచ్చర, యా రామను బంచచూడ నరుసమ్మెనరన్
జేరి యడిగె స్త్రీమానస, చారిత్రంబును నెఱుంగు చక్కటి నంతన్. 16

—* పంచచూడ స్త్రీస్వభావము నారదమునికిఁ జెప్పుట *—

గీ. పంచచూడయుఁ గేల్మోడ్చి పలికె నిట్లు
మునికి దేవర! నేనును బోటినై యె
టుల వచింపుదుఁ బొలఁతుల తలఁపు పోలుపు
నాయమగునొక్కొ! యట్టి దంపంబు నాకు. 16

చ. అనవుడు మౌని యిట్లనియె నచ్చరలేమకు నాతిమిన్న! బొం
కను వచియింప దోసమగుఁ గూడ దటుల్ నిజమైనవృత్తమున్
వినిచిన నేరమెట్లొనరు? వేగమె చెప్పుము నీముఖంబునన్
వినఁగఁ దలంచినాఁడ నిటు వెగ్గలమైన కుతూహలంబునన్. 16

క. అనుటయు నారదమౌనికి, వినయమ్మున స్త్రీలతెఱఁగు • వినిపింప మన
మ్మునఁబూని చారుహాసిని, యనియె నిటుల్ చెవుదువిను మ•హాత్మ! ముదమునన్.

గీ. మంచికులమునఁ బొడమిన • మానినులును, రూపవతులును నాథుని • ప్రాపుగలుగు
వార లుచితంపుమర్యాద • మీఱదు రిదె, స్త్రీలయందలిదోసంబు • శిష్టచరిత!

క. విను మికదకన్నలోకం, బునఁ బాపుఁబ్రాణి లేదు • మునికులతిలకా!
కనఁగ సకలాఘములకున్, వనితయె మూలం బరసిన • వాఁడవు నీవున్. 169

గీ. స్త్రీని సర్థించి యించుక • సేవఁ జేయు, వానిఁ గెలఁకులఁ దిరిగెడు • వానిఁ గలసి
క్రీడ సేయదు రోడరు • కిల్బిషముల, కించుకేనియు నరయు మౌ•నీంద్ర! మదిని.

చ. వెఱపున నేని వంగడపుఁ • బేరిమి గౌరవ మెంచి యేని బల్
సిరిఁ గని యేని నాథు మది • చేడ్పడునంచు నేని మానరీ
తెఱవలు గాముకాత్మలయి • తెంపున నెవ్వని నేని జారునిన్
మరిగి సుఖింతు రిందు నను • మాన మొకించుక లేదు సంయమీ! 171

క. మగనియు బావలమఱఁదుల, బుగులు నను బరిజనముల • బుగులున మదికిం
దగుపురుషులు సేకూరమి, మగువలు మగనికడనుందు • మరియాద మెయిన్.

క. వీరికిఁ జోరరానిది యెఁ, దారయుఁగా నౌనర దగ్గి•సై నను నేజేన్
మీఱిచనచుందు రేపున, జారునిఁ జేరంగఁ దాప • సకులవతంసా! 173

క. చూడరు సుందరరూపము, చూడరు సంగనముఁ గులము • చూడరు విద్యన్
జూడరు ధనంబు నున్ మగ, వాఁ డేనియు ననుభవింత్రు • భామలు మౌనీ! 174

గీ. అగ్గి దనియదు గట్టెల • నర్ణవంబు
నదులఁ దనియదు కాలుండు • నుదనియందు
భూతతతుల నట్టులె • పొలఁతు లెపుడు
పురుషులను గూడి తనియరు • మునివరేణ్య! 175

క. ఎఁటయుఁ గాచుచున్నన్, బంటెంబున సంధకబ్జ • వామనతతులన్
సుంతనగోని పరిపురుషుల నెంటయుఁ జేరుదు రెఱుఁగు • మిద్ధతపస్వీ! 176

ఉ. మగని మెఱంగి యిట్లు • మగువల్ ప్రియమైఁ, గుత్సితులగు పెఱలఁ • గూడుచుందు
రిదియె దోస మెప్పుడి • గురుబోధలకడఁ, దెలియు మాత్మలోన • దివ్యమౌని! 177

క. సిరులను భోగంబులనున్, బరమాలంకారములను • వాంఛింపరిలన్
మరతంబునట్లు కోమలు, లరయఁగ లోకంబులందు • వనఘచరిత్రా! 178

గీ. జముఁడు మిత్తియు బాతాళ • సద్మమును వి
సంబు సర్పము లసిధార • చటులపవన
మగ్గియును బడబాముఖం • బళివలును నొ
కట మెలంగెడు వారు విస్ఫుటము మాని! 179

వ. ఇట్లు చెప్పి నమస్కరించినంత నారదుండు నిక్కంబాడితివని యక్కురంగ నేత్రను మెచ్చి చనియెనిట్లు స్త్రీస్వభావంబును గుఱించి ముచ్చటించితినీక గాలచక్రమున మనుజులకు మృత్యుచిహ్నంబులఁ దెల్పుదు వినుండు.

— * కాలజ్ఞానము * —

క. దీనిని బార్వతి కరుణా, ధీనమతిన్ కర్వు నడుగ • దేవేశ్వరుఁ డ
మ్మానినికిటులెఱిఁగించెను, మానీంద్రులు సెప్పుదు వినుఁడు•మనములలరఁగాన్.

గీ. కత మొకించుక లేకయె • గాత్రమెల్ల, వెల్లనై యమరిన నేని•వినుము మనుజుఁ
డాఱు నెలలకులోపల • నంతకపురి, కరుగఁగలఁ డిది నిక్క మహార్యతనయ!

క. మొకము కనులు వీనులు నాలుకయును స్తంభదశ నొందఁ • లోకేశ్వరిరో!
యిఁక నాఱు నెలలలో నంతకు గీమున నతిథి యగును • దథ్యంబరయన్.

సీ. నేయి నూనెలయందు • నీరంబునందు దర్పణమందు మోము గన్పట్టకున్న
అల యరుంధతి నీక • నాయుతధ్యుని ధ్రువు, నాకసంబునఁ జూడ•లేకయున్న
గ్రహణంబులేక భాస్కరచంద్రులఁదమంబు, భ్రమింగెడునట్లు గనంగఁబడిన
కాకులతోఁ బతంగంబులతోడను, నూటిగాఁ దానొండు • చుట్టఁబడిన

గీ. నాల్క వాపొంది యెంతయు • నైల్యమొంద
దంతపంక్తియుఁ జాల క్లేదంబుఁ జెంద
దిశల గుర్తింపలేక భ్రాంతినిగొనినను
మనుజుఁ డాఱుమాసములలో • మరణ మొందు. 184

సీ. ఎడపక యొక నెల • నెడమహస్తంబు కంపంబును నొకతీరు • వడసెనేని
దవడలున్ గొంతు కంఠయును దడిన్‌మాలి, మించు వైఖరిని శోషించెనేని
తన నీడయందు మస్తకము గన్పట్టక, దురుసున మొండెంబు • దోఁచెనేని
కాకమేనియు విహంగంబేని యలకపో, తంబేనిఁ దలయెక్కి • తనరెనేని

గీ. కారణములేక నల్లటికలను దనను, జేరి పరివేష్టనంబున మీాతనేని
అట్టిమనుజుమ్మఁడొక నెలయుండె జముని, ప్రోలికేగఁగలం డిదు బొంకులేదు.

గీ. పట్టపగలున నుల్కాభిపాతనంబు, నడికిరేయిని నింద్రధన్వంబుఁజూచె
నేని వాఁడాఱునెలలలోనినతనూజ, సన్నిధికిఁజేరు లేదిందు సందియంబు.

వ. మఱియు నింకను ఛాయాపురుష స్వరూపంబుఁగూర్చి చెప్పెదను వినుఁడు. 187

— * ఛాయాపురుష దర్శన ఫలభేదములు * —

క. ఇనునైనను శీతలర, శ్మినైనను వెనుకఁజేసి సితపటధరుఁడై
మనమున దైవముఁ దలఁచుచుఁ, దనచాయను జూడవలయు ధారాధరిరో!

వ. అందు శిరోవిహీనంబైన నాఱుమాసంబులలో మృతిఁజెందు. 189

గీ. ధవళమైనను నాచాయధర్మమొందుఁ, గృష్ణమైనను నాచాయ గిల్బిషంబు
శోణమైనను బందిలోఁజొచ్చుఁ బీత, మైనఁ గలహంబు వాటిలునగకుమారి!

చ. మఱి విభుజుండుగాఁ దనర మృందుదు రిష్టుబంధువుల్ మొగం
బొఱఁగిన క్షుద్భయంబు గటియున్ గనఁబట్టక యుండెనేనియున్
సురుఁగును భార్య జంఘ లటు చొప్పడకున్న ధనంబు పోయెడున్
జరణములుఁగ గనన్‌బడని చందమునన్ బరదేశ మేగెడున్. 19[illegible]

క. అనుటయుఁ బార్వతి శర్వున, కనియెను మరణంబుఁదెలియ నట్టివితముఁ దె
ల్పినయట్టులె సాంప్రతమున, ననఘా! మృతిఁగెల్చుజాడ నానతి యిమ్మా!

క. అనుడున్ శంకరుఁ డగజకు, నని దేవీ! సర్వజనహితార్థినివై యి
ట్లనువుగ నడిగితి వెంతయు, విను మీఁక నెఱిఁగింతు యోగవిద్యాసరణిన్.

వ. పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశంబులు పంచభూతంబులేతత్సమాయోగంబె. పాంచ
భౌతికంబగు శరీరంబు. అందాకాశంబు సర్వవ్యాపియై యుండు. సర్వం బాకాశ
మందు లయించు. 194

క. ఎద్దాని వియోగంబున, నొద్దిక భూతంబులెల్ల నొందెదు స్వపదం
బద్దాని సన్నిహితము, నెద్దేవుఁడు స్థిరముగాఁగ నేర్పడఁజెప్పున్? 195

వ. జ్ఞానులగువారు తపోమంత్రబలంబుల నిది యంతయు నెఱుంగుదురనినఁ బరదేవి
మహేశ్వరున కిట్లనియె. 196

గీ. దేవ! మును ఘోరరూపుఁడా • దివ్యమూర్తి
కదుఁ గరాలుండు కాలుండు • గర్వమణఁగ
నీదు శూలహతిన్ జేసి • నిహతుఁడై మ
రల భవదనుగ్రహంబున • బ్రతుకుఁ గాంచె. 197

క. పోరిఁబోరి నిను సంస్తుతులన్, మఱిమఱి సంతోసపెట్టి • మరలఁ దనదియౌ
నురవగు నధికారముఁగొని, పోరిగొనుచుండెను యథేచ్ఛ • భూతవితతులన్.

వనమయూరము: అక్కటతన దేవర! దయామతి యెసంగన్
దిక్కఱి మృతిన్ గొనెడు • దీనులను నెంతేఁ
జక్కఁగని చెప్పు మిఁక • సాయమగు మార్గం
బెక్కరణిఁ గాలుని జయింతురొ మహాత్మా!

—* మృత్యుంజయ యోగములు *—

వ. అనిన మహేశ్వరుండు,

గీ. ధ్యానపరులైన యోగు లెద్దాన నేని, పంచతనుఁజెంద రిద్ది ధ్రువంబు వారు
కాలుసిన్ గెలుచుటకెందుఁజాలువారు, రమ్యతరగాత్రి! పర్వత • రాజపుత్రి!

వ. ఆయోగంబును జెప్పెద

క. హిమకరవదనా! చెపుదు వినుము మేదుర యోగ విధమునున్ సులువుగభూ
తములైదు తద్గుణములును, నపరగ దేహంబు జననమగునిలలోనన్. 201

గీ. ఆకసంబున వాయువా • యనిలమునను
నగ్ని యద్దాన నుదకంబు • లాజలములఁ
బృథివి జనియించు వినుము వితీతహారిణ
నయనరో! విలోమగతి నల్లె • లయముఁ జెందు. 203

క. ఇల యైదు గుణంబులతో, సలిలము నాలుగుగుణముల • జ్వలనుడు మూటన్
జెలువుగ రెంట సమీరం, బలయంబర మొక గుణమున నలరెడు సాధ్వీ! 208

వ. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబుల నెడు నీగుణంబు లెపుడు భూతంబులఁ బాయునో
నపుడవ్వి విపన్నంబులగును. అందువలనఁ గాలజిగీషుండగు యోగిచే శబ్దాది
గుణంబులు స్వస్వకాలంబందుఁ జింతనీయంబులు.

క. దేవి! రహస్యముఁ జెప్పెద, నీవింక నిద్దాని భక్తి • నిరతుఁడును గడున్
భావనుఁడు శ్రద్ధధానుం, డౌ వానికిఁ జెప్ప వలవ • దన్యుల కెపుడున్. 205

సీ. రాత్రులందున దీప విరహితమైన
యంధకారమునన్ జను • లందఱును ని
దురను జెందుచున్నప్పు • డరసి సెజ్జ
యందుఁ గూర్చుండి సుశ్వాస • నుమియుచుండ. 206

వ. యోగంబు సల్పవలయు నది యెట్టిదంటేని వినుము.

గీ. రహింపఁ దర్జని చేతఁ గర్ణములనొక్కి, యొక్క ముహూర్తంబు కాలంబు • నుచితగతిని
అగ్నిసంభూతమైయొప్పు • నట్టి శబ్ద, మును వినంగవలయు యోగి • పుణ్యచరిత!

వ. ప్రత్యహంబిట్లు ఘటికాద్వయంబున నాయాకారంబుఁ దెలియుచుండిన 208

క. ఇది సర్వరోగములనుఁ, గడుదూరగఁ జేయును జయించు • ఘోరపుమిత్తిన్
జదలున వర్షాబ్దములటు, చదరున గర్జిల్లఁ జేయుఁ • జంద్రార్ధముఖీ! 209

వ. మఱియు నానాదంబును వినుచున్నట్టివాఁడు సర్వజ్ఞుండును సర్వదర్శియునై
సర్వసిద్ధు లొందును. సంసారబంధంబునుండి ముక్తుండగు. యోగులలో నుత్త
తరుండగు. దేవీ! నీకిట్లు శబ్దబ్రహ్మవిధిక్రమంబును జెప్పితిని. 210

సీ. ధాన్యమును గోరువాఁడెటు • దాఁబలాల
మును విడి ప్రయత్నమున ధాన్య • మును బడయునో
నిత్యమగు బ్రహ్మమునుగోరు • నేర్పుకాఁడు
దా నటులు బంధమునువీడఁ • దలఁపవలయు. 211

వ. మఱియు నన్నకాంక్షులగువారలు శబ్దబ్రహ్మమును జెంది యాఁకలి దప్పులఁ
బాయుదు రెట్లనను 212

గీ. కాలపాశవిమోహితుల్ • కడఁగి మిత్తిఁ, జెందువారు కుబుద్ధులు • చెనఁటు లిలను
శాబ్దికబ్రహ్మ మెఱుఁగఁగాఁ • జాలరెందు, వారు సంసారబంధంబు • వదలలేరు.

క. నిద్దుర యాలస్యంబను, పెద్దయరుల్ గలవు వేగఁ • బేఁమి వీనిన్
హద్దుగ లోఁబడనట్టుల, దిద్ది యొనర్పంగవలె సతీ! యోగంబున్. 214

సీ. పిన్నపాప మొదలు • వృద్ధునివఱకిటు, లాత్మహితముకై సు • ఖాసనమునఁ
గూరుచుండి సలుపఁ • గూడు శబ్దబ్రహ్మ, యోగకలను నాయు • వుండుదనుక.

వ. ఇద్దాని పరిపాకంబున మృత్యుంజయ దేహాయష్టియై యాయువును వీర్యవృద్ధిని జెందు. ముదుకనియందుఁగూడ లాభించు నని విశ్వాసము కలదిఁకఁ దరుణులఁ గురించి చెప్పవలసినదియేమి. 116

ఉ. అక్కఱలేదు మంత్రజప • మక్కఱలేదిఁక బీజసంచయం
బక్కఱలేదిఁకఁ బ్రణవ • మక్కఱలేదిఁక లాఁతిమార్గముల్
జక్కఁగనిట్లు శబ్దమయ • చారుతరంబగు బ్రహ్మమున్ జనం
డెక్కుడుయత్నమున్ గొని యపేక్ష నెఱుంగఁగఁ జెల్లుఁ గోమలీ! 117

వ. ఆశబ్దము నవవిధంబులుగఁ బ్రాణవిదులగు యోగులచేఁ జూపఁబడినది. ఆనాదస్థితిని గ్రమానుసారముగఁ జెప్పెదను వినుము. ఘోషము, కాంస్యధ్వని, శృంగరవము, ఘంటానాదము, వీణానిక్వాణము, వంశనినదము, దుందుభిధ్వానము, శంఖారావంబు, మేఘగర్జనమను తొమ్మిదివిధము లివ్వానివిడిచి పదియవదియగు తుంకారమును బాగుగా నభ్యసింపవలయును. ఈ ప్రకార మభ్యసించినయెడల యోగి పాపంబులఁ జెందఁడు. యోగపరిపాక మొందిన మృత్యుజిత్తగును. ఈనవవిధముల ఫలితంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుము.

సీ. ఘోషమొప్పెడునాత్మ • కున్ శుద్ధిదము రోగ, హారము వశ్యాకర్ష • కరమునగుచు
కాంస్యధ్వనియుఁ బ్రాణి • గతుల నిరోధించు, భూతంబులను గ్రహం • బులను నట్టు
సతి! శృంగరవ మభి • చారిశాత్రవజనో, చ్చాటనమారణ • సాధకంబు
ఘంటానినాద మా • కర్షణం బొనరించు, నైలింపసిద్ధ క • న్యలకు నేని

గీ. ఇఁకను వీణాక్వణనము ద • వ్వేందునేని, బరఁగువానిఁ గనం జేయు • వంశనినద
మఖిలతాత్త్వికసిద్ధిని • నమరఁ జేయు, దుందుభిధ్వానము జరామృ • తులను బాపు

క. విను శంఖారావమున భువనముల నెల్లను జరించు • వలతియగు ఘనా
ఘనగర్జనమున నాపదలను బాయును నెట్టివైన • లలితాంగి! ధరన్. 120

వ. ఇఁకను.

ఆ. ఏకచిత్తమొంది • యెంతయు బ్రహ్మరూ, పంబుగాఁ దనర్చు • భవ్యమైన
యనుపమంబునైన • యల్లతుంకారంబు, విన నసాధ్యమొకఁడు • వెలయఁ డెందు.

గీ. మఱియు నా శ్రోత సర్వజ్ఞ • మండనుఁడును, సర్వదర్శియునై యిఁక • సర్వలోక
చారియునునై చరించు వి • కారములను, జెందఁ డొక్కింతయు నాతఁడు • శివసముండు

వ. పరమేశ్వరీ! యిట్లు శబ్దబ్రహ్మస్వరూపంబుతీ రెఱింగించితి నీ కేమి విన నెంచెద వన నఖిలేశ్వరి యిట్లనియె. దేవా! వాయుమార్గంబు ననుసరించి ప్రాణాయామంబొనర్చినవారు కాలుని జయింతురందు రద్దాని నెఱుంగఁ జెప్పుమన్న శంకరుండిట్లనియె. 223

క. దేవీ! చెప్పెద వినుమిఁక, బావనమగు యోగమద్ది • ప్రాణాయామం
బేవాఁ డొకమాసార్థముఁ, దా విడుపక సేయు మిత్తి • దాఁటఁగలఁడిలన్. 224

వ. పవనధారణంబువలన జ్ఞానవిజ్ఞానంబు లుత్సాహము ప్రవర్తించును. 225

గీ. ఎవఁడు పవనంబును జయించి • యెసఁగు నట్టి
వాఁడు సర్వజగజ్జయ • భాగ్యమొందు
నిల జరామృత్యువులను జ • యించుఁ బ్రాణ
ధారణధ్యానపరుఁడయి • తనరవలయు. 226

గీ. లోహకారుఁడు భస్త్రిక • లోన గాలి
నెట్లు నిండించి తన పను • లెసఁగఁ జేసి
కొను నటులె యోగియగువాఁడు • కూర్మిమీఱ
పవనధారణ మభ్యసిం • పంగవలయు. 227

గీ. వ్యాహృతిపురస్సరముగ గా • యత్రిమనువు
రహిశిరసుతోడ నాయత • ప్రాణుఁడగుచు
మూడుమారులు దా జపం • బును నొనర్ప
వలెఁ దదేకాత్ముఁడగుచుఁ బు • వ్వారుఁబోఁడి! 2:8

ఆ. వాయవీయతత్త్వ • వరయోగ మీయది, పరమయోగిజనుల • భాగ్యలక్ష్మి
గ్రహము లర్కశశులు • గ చ్ఛ ఱమరలుదు, రెపుడు మరలఁడతివ! • యీను యోగి

క. నూ ఱేండ్లు విమలతరకళ, నీరముఁ గ్రోలుచుఁ దపించు • నేర్పరికిఁగడున్
జేరుడు సుకృతఫలంబది, చేరుఁబవనధారణంబుఁ • జెందెడుకృతికిన్ 230

వ. వెండియు నెవఁడు మాంద్యముఁబాసి యేకాంతమందుఁ బ్రాణాయామం బొనర్చునో యవ్వాఁడు ముసలితనమును రోగంబును మిత్తినిగెల్చి వాయుగమనంబున ఖేచరత్వమొందును మఱియు సిద్ధరూపంబుఁ జెంది కాంతిని మేధను బరాక్రమంబును శౌర్యంబును గాడ్పుతోఁదుల్యంబగు గమనంబును సుఖంబుగఁ జెందునిఁకఁ బెక్కు లేల? యేబావఁ డుదయమున లేచి ప్రాణాయామం బొన

రించునో యవ్వాఁడు బ్రహ్మలోకంబును జెందు నిందు సందియంబు లేదిట్లు వాయు సిద్ధినిఁ జెప్పితినిఁకఁ దేజంబువల్లనగుదానిన్ జెప్పెదు వినుము. జనులెల్ల నిద్రించియున్నపుడు దీవియలేని యంధకారంబందు సుఖాసనంబునఁ గూర్చుండి భ్రూమధ్యమందుఁ బ్రకాశించు వహ్నిజ్యోతిఁ జూడవలయు నిది భ్రూచరీముద్రా యోగము. మఱియుఁ జేతివ్రేళ్ళతోఁ గన్నుల నించుకపీడించి సగముమూహూర్తమేకభావుండై వెలుంగుజ్యోతిని జూడఁదగుఁ దెల్లనై యెఱ్ఱనై నల్లనై చిత్రవర్ణమై యొప్పు నిది ఖేచరీముద్రా యోగము. 231

గీ. కనుబొమలమధ్యయం దలికంబునందుఁ
బరఁగు బాలార్కతేజోవిభాసురమగు
జ్యోతిఁగనుచున్న పురుషుఁడు సురుచిరేష్ట
గాత్రమును జెందుఁ బిదపఁ బరకాయ మొందు. 232

వ. మఱియు నణిమాదిసంపన్నుండై దూరదర్శన దూరశ్రవణజ్ఞానవంతుండై బహురూపధారణసామర్థ్యంబును ఖేచరతాసిద్ధిని జెందు నిఁక వేదాధ్యయన సంపన్నులును నానాశాస్త్రవిశారదులును నగువారు నైతము పూర్వకర్మవశంబున మోహంబుఁ బాయ లేరు, 233

గీ. కనుచుఁ గనలేరు వినుచును వినఁగలేరు. పాపమోహితులై యంధబధిరులట్లు తమమునకుఁదొలనున్న యుత్తపనవర్ణు, నామహాపూరుషుని దెలియంగఁ జెల్లు.

ఆ. విను సహస్రశీర్షుఁడును సహస్రాక్షుఁడు, నున్ సహస్రపదుఁడునునయి యొప్పు నలఁ పురుషుఁడు విశ్వమందు దశాంగుల, సీమ నావరించి చెన్నుమీఱు. 235

వ. ఇఁక భూతములలో నాలవదగు నుదకభూతంబున నగు నమరత్వంబును జెప్పెదను వినుము. నియతమనస్కుండై యోగి సుఖాసనంబునఁ గూరుచుండి సమున్నతశరీరుండై కూర్పఁబడిన కరపుటములుగలవాఁడై చంచువునుబోలిన ముఖంబున మెలమెల్లగ గాడ్పుఁబీల్చుచుఁ దాలుమూలంబులనుండి జీవదాయకములై స్రవించు నుదకంబులఁ గ్రోలుచుండవలయు నవి శీతలంబు లమృతజలంబు లిట్లు వీని నిత్యంబు గ్రోలువాఁడు మిత్తినిఁ జెందఁ డాకలి దప్పుల గెల్చి మహాతేజస్వియై దివ్యకాయుండగును మఱియును 236

సీ. ఏన్గువంటిబలంబు హరీంద్రమట్టి, వేగము సువర్ణువంటి మేల్ వీక్షణంబు గలిగి కృష్ణకచములొప్పి పొలుచు దేవ, గురునిభుండయి దివ్యవత్సరశతంబు-

వ. ఇఁకను నొకవిధంబుఁజెప్పెదను వినుము రహస్యము. యోగియగువాఁడు నాలుకను దవడలనువంచి కొంకెముకాలముంచవలయు నట్లైనఁ గ్రమమున లంబికాయోగమును జెందును. అటుమీఁదఁ బ్రసరించు చల్లని జలంబును సుధను బోలెఁద్రాఁగిన యెడల నమరత్వమును జెందును. ఇట్లు తపోవ్రత నియమ యోగాష్టమములచే ధర్మవిదులును నయవినయయుతులగువారు మృత్యువుని గెలువవలయు నిట్లు నీవడిగినవానిఁ జెల్పితినని శివుం డుమతోఁ జెప్పెనని సూతుండు మునుల కెఱింగించిన నవ్వారు మహాత్మా! మన్వంతరంబులను దద్వంశంబుల నెఱింగింపు మనుటయు సూతుం డిట్లనియె. 238

ప్రతిసర్గము - మన్వంతరంబులు - వంశములు - తదనుచరితములు

క. ధ్రువుని సమున్నతపదవీ, నివేశితు నెఱుంగఁ జెప్పితే? మును దీర్ఘాయువిహితుఁ డాతఁడు పెక్కేం, డ్లవనిన్ బాలించె విబుధు లందఱు మెచ్చన్.

క. ఆ విభునకు సుతు లిద్దఱు, పావనులగు శ్రుష్టి ధాన్య భానురనాముల్ శ్రీవెలయఁగఁ బుష్టికి సుతు, లావిర్భావంబుఁ జెంది రైదుగురు తగన్. 240

వ. రిపుఁడు రిపుంజయుఁడు విప్రుఁడు వృకలుఁడు వృషతేజుండు ననువారు. 241

క. సురుచికుమారుం డుత్తముఁ, డురుగుణనిధియైన నాతఁ డొక గుహ్యకుచే దురమునఁ జంపంబడె నా, పరితాపంబున జననియుఁ బంచతనొందెన్. 242

వ. ధ్రువపౌత్రు లైదుగురిలో జ్యేష్ఠుఁడగు రిపునకుఁ బుష్కరిణియందు సర్వతేజుండను సుతుండు పొడమె నవ్వానికిఁ జాక్షుష మనువు జన్మించె. ఆ మనువునకు నడ్వలయందుఁ బురువు, మానసము, శతద్యుమ్నుఁడు, తపస్వి, సత్యజిత్తు, కవి, అగ్నిష్టోమాతిరాత్రులు, అతిమన్యువు, సుయశుఁడు ననువారు పదిమంది కొమరులు జన్మించిరి. అందుఁ బురువున కాగ్నేయియం దాఱుగురు కొమరులంగుఁడు, సుమనుఁడు, ఖ్యాతి, క్రతు వాంగీరసుఁడు, గయుఁడు ననువారు జన్మించి రందు నంగునకు సునీథ యను ధర్మపత్నియందు దుష్టచేష్టుండగు వేనుండు పొడమె 243

క. తనయుని చెడునడతలకున్, మనమునఁ గడు రోసి యంగమనుజవిభుఁడు గానను బడి యెందునఁ జేసియుఁ, జని యెను జిత్తం బొకింత శాంతిన్ జెందన్. 244

వ. అనంతరము

గీ. రాజుగాఁ దనరిన వేనుఁ డోజఁ దప్పి, చెడ్డచేఁతలఁ బ్రజల హింసించుచుండ
దివ్యమును లందఱును జేరి శేఁకు వెసఁగ, నుగ్రులై చంపి రవ్వాని హుంకరించి.

వ. అటుమీఁద సునీథాప్రార్థనచేతను నరాజకంబగు లోకంబుఁ గాంచియును దద్దుఃఖంబుఁ బావఁగోరి దివ్యమును లవ్వేనునిపుడిభుజంబును మథింప నందు ధన్వియుం గవచియు సూర్యతేజస్వియు నారాయణావతారంబగు పృథువు జనించె. 246

క. అతఁడు గడుధార్మికుఁడై, భూతలమును నేలెఁ గడిమి పొలుపొప్పఁగవి
శ్వాతీతంబగు తేజము, ఖ్యాతియునున్ గ్రమ్మకొనఁగఁ గరమనురక్తిన్. 247

వ. మఱియు

గీ. రాజసూయాహ్వయమహాధ్వరం బొనర్చి
నట్టి యష్టలలో నీతఁ డగ్రగణ్యుఁ
డశ్వమేధశతంబుల నమరఁ జేసె
నర్చియను భార్యతోఁ గూడ నాస్థమెఱయ. 248

వ. అమ్మహీనాథున కర్చియందు విజితాశ్వుఁడు, హర్యశ్వుఁడను వారలిద్దఱు పుత్రు లుద్భవించిరి. ఆవిజితాశ్వునకు శిఖండిని యందుఁ బ్రాచీనబర్హియను వాఁడు పుట్టె. ఆతండు సముద్రరాజసుతయగు శతధృతియనుకన్యన్ బెండ్లాడె. ఆపెకు బహుయజ్ఞకరుండగు ప్రాచీనబర్హి వలనఁ బదిమందిసుతులు జన్మించిరి. ప్రాచేతసులనఁబడు నవ్వారు పితాజ్ఞచే సాముద్రోదకంబందుండి రుద్రగీతంబు జపించుచు శివధ్యానపరాయణులై పదివేలేండ్లు తపించిరంతఁ బ్రాచీనబర్హి యస్తమించుడు నరక్ష్యమాణయగు పృథివియందుఁ బ్రజాక్షయంబయ్యె నదికాంచి యంతకుమున్న దపఃఫలంబుఁ జెందియున్న ప్రాచేతసులు నిజరాజధానిన్ జేరుచుఁ బుడమియందలి వృక్షంబులెల్లఁ బెచ్చుపెరిఁగి మార్గంబులను నిరోధించి ప్రబలియుండుటఁ గాంచి యవ్వాని దహింపఁ బూని ముఖమునుండి యగ్నిమారుతుల విడిచిన నవ్వి వనంబులఁ గాల్చుచున్నన్ జూచి కొంతవడి సోముఁడు వానిన్ దారసించి యిట్లనియె. 249

ఉ. కాల్పకుఁ డింక భూజములఁ గానన మీయది దగ్ధమయ్యె నిం
దల్పతరంబులౌ ద్రుమము లామెడ నాయెడ నున్నవిట్టు లీ
స్వల్పములైనవాని నిఁక సాఁకఁదలంపుఁడు మన్ను వేగమున్
మల్పుఁడు వేగ మామకకుమారిక యిందు వసించుఁ గాంచుఁడీ! 250

క. ఆకన్నియ వర్చస్విని, మీకదియగు ధర్మపత్ని • మీరిక దానిన్
జేకొని వివాహమొందుఁడు • జోకగ నాదక్షయష్ట • సుతుఁడై పొలుచున్,

క. పదిమూఁడి కెట్టు లాలగు, నిది యొకతుక యని మనమున • నెంచంబోకుం
డిది దైవచోదితంబై, యొదవిన దన వారలట్టు • లొడఁబడి పేర్మిన్. 252

ఆ. పృథుజాతమైన • వెలఁదిని వార్షినిఁ, బెండ్లియాడిరంతఁ • బేర్మిదనర
వారి కాపెయందుఁ • బ్రభవించె దక్షుండు, చాక్షుషాఖ్యమనువు • సమయమందు.

వ. అతండు ప్రజాసర్గరతుండై మానసికసృష్టిన్గూర్చి నయ్యది వృద్ధిగామిగా జేసి బ్రహ్మచోదితుండై మిథుననిధువనధర్మంబునఁ బ్రజావృద్ధిఁ బొనరింప నెంచి పరమేష్ఠితనూజయగు నసిక్ని యనుదానిన్ బెండ్లాడియున్నరిత నాపె యందు 254.

క. ఆ దక్షుని కఱువదిగురు, పైదలులు జనించి రధిక • భాసురచరితల్
సౌదామినీప్రకాశలు, మేదురతరశేముషీస • మీహితలు గడున్.

ఉ. వారలలోన ధర్మునకుఁ • బద్గురఁ జంద్రున కిర్వదేడ్గురన్
ధీరుఁడు కశ్యపాఖ్యక సు • ధీమణికిన్ బదుమూఁగు రంగిర
స్సూరికినిన్ గృతాశ్వునకు • సొంపుగ భూతున కిద్ద ఱిద్దఱిన్
గోరి యరిష్టనేమికినిఁ • గూఁతుల నల్వుర నిచ్చెఁ బ్రీతిమై. 256

వ. ధర్ముని సతులగు పదుగురు – భానువు, లంబి, కకుప్పు, జామి, విశ్వ. సాధ్య, మరుత్వతి, వసువు, ముహూర్త సంకల్ప యను వారలందు భానువునందు సుతుండై, ఋషభుండు పొడమిన నవ్వాని కింద్రసేనుండు జన్మించె లంబి యందు విద్యోతుండును మేఘుంబు లుద్భవిల్లె. కకుప్పునందు సంకటుఁడు పుట్టుడు నవ్వానికిఁ గీకటుండు జనింప వానికి దుర్గాభిమానులగు దేవతలు జన్మించిరి, జామికి దుర్గాధిష్ఠాన దేవతలు జన్మించిరి. వారికి స్వర్గుఁడు నందియునుం బుట్టిరి. విశ్వయందు విశ్వేదేవులు పొడమిరి. సాధ్యయందు సాధ్యులు జన్మించిరి. మరుత్వతియందు మరుత్వంతుఁడు (ఇంద్రుఁడు) జయంతుడునను వారుద్భవించిరి జయంతుండు విష్ణువగు నుపేంద్రుండు. ఇఁక వసువు నందయుఁడు ధ్రువుఁడు సోముఁడు ధరుఁ డనిలుఁడు డనలుఁడు ప్రత్యూషుఁడు ప్రభాసుఁడు నను వారష్ట వసువు లుత్పన్నులైరి. అందయునకు వైతండుండు శాంతుఁడు మునియను వారు కొమరులై పుట్టిరి. ధ్రువుండను వానికి. కాళుండును సోమునకు వర్చుండును నవ్వా

నికి వర్చస్వియు ధరునకు ద్రవిణుండను వాఁడును, అనిలునకుఁ బురోజవుం డవి
జ్ఞానగతియు ననువారును నగ్నికి శరస్తంబమందుఁ గుమారుండు జన్మించుడు
నాతని శాఖలందు శాఖుండు విశాఖుండును బృష్టమందు నైగమేయుండును
జన్మించిరి. ప్రత్యూషునకు ఋషియును దేవలుండు నవ్వానికిద్దఱు సుతులు
మనీషులు ప్రజ్ఞావంతులు పొడమిరి. ప్రభాసునకు విశ్వకర్మజనియించె. ఆ
విశ్వకర్మకు మనువుజన్మించె. మహూర్తయందు మాహూర్తికులను దేవగణం
బులునుసంకల్పజుఁడగు కాముఁడునుబొడమిరిఁక భూతునకును రూపయనునాపె
యందు రైవతాజభవభీమవామోగ్రవృషాకప్యజైక పాదహిర్బుధ్న్యబహురూ
పమహత్తులను నేకాదశరుద్రులును రుద్రపారిషదులగు భూతగణంబులు నుత్ప
న్నంబులయ్యె నిఁకఁగశ్యపున కదితి దితి సురస అరిష్ట యిల దను సురభి వినత
చేల తామ్ర క్రోధవశ కద్రువు ముని యను పొలఁతులు పదుముగ్గురు భార్యలై
వారియం దదితికి వైవస్వత మన్వంతరంబునం దింద్రోపేంద్రులును మఱియు
నర్యముండు ధాత విధాత, త్వష్ట పూష వివస్వంతుఁడు సవిత మిత్రావరుణులు,
అంశుండు, భగుఁ డతితేషుఁడు నను పన్నిద్దఱు సూర్యులు జన్మించిరి. 257

ఆ. దితికిఁ బొడమి రిఁకను • సుతులు హిరణ్యక
శిపు హిరణ్యనయనుఁలు పొలుపమరు
సింహిక యను సుతయుఁ • జెలువొప్ప నా హిర
ణ్యకశిపునకు సుతులు • నల్వు రిలను. 258

వ. అనుహ్లాద సంహ్లాద హ్లాద ప్రహ్లాదు లను వారలం దనుహ్లాదునకు సూర్యయందుఁ
బులోముఁడు మహిషుండును, హ్లాదునకు ధమనియందు వాతాపీల్వలును
సంహ్లాదునకుఁ గృతియందుఁ బంచజనుండును, ప్రహ్లాదునకు విరోచనుండును
జన్మించి రా విరోచనునకు బలియును నాతని కశన యను భార్యయందుఁ
బుత్రశతంబు జన్మించె నందు జ్యేష్ఠుఁడగు బాణుండు శివభక్తాగ్రగణ్యుండై
శివుని మెప్పించి తద్గాణాపత్య మొందె నిఁకను. 259

గీ. ఆ హిరణ్యాక్షునకుఁ బుత్రి • లైదుగురగు
కురు శకుని భూతసంతాపకులును గాల
నాభుఁడును బిరుదగు మహా • నాథుఁడు నను
వారలెంతయు విక్రాంత • భూరిబలులు. 260

వ. సింహికను విప్రచిత్తి యనువాఁడు పరిగ్రహించె నాఁక దనువనునామె కయో
ముఖుఁడు శంబరుండు కపోలుఁడు, వామనుఁడు, వైశ్వానరుండు, పులోముఁడు,
విద్రావణుండు మహాశిరుండు, స్వభానుండు వృషపర్వుఁడు విప్రచిత్తియను
మున్నగువా రనేకు లుద్భవించిరందు స్వభానునకుఁ బ్రభయను కన్యకయును
బులోమునకు శచియును వృషపర్వునకు పదారవిహాయశిరశర్మిష్ఠలును
వైశ్వానరునకుఁ బులోమకాలకలును బొడమిరి. 261

సీ. ప్రభయనునామె చేపట్టె నాగముచిని, శచియను జేపట్టెశక్రుఁడీప్రీతి
నలయపదారవియాహిరణ్యాక్షుని, జెండెను హయశిరచేరెఁ గ్రతుని
శర్మిష్ఠయు యయాతిజననాథు వరియించె, నీఁకబులోమయును గాలిక మరీచిఁ
బెండ్లాడి రరువదివేలపుత్రులు వార, లకు నుద్భవించిరి ప్రకటబలులు

గీ. ఘనులు పౌలోములను వారు కాలకేయు
లనెడువారు నవధ్యులు నాధ్యచరితు
లాహిరణ్య పురంబున నధివసించి
యుండి రవ్వారు ప్రతివీరుఁ డొండులేక. 262

వ. సింహికయందు విప్రచిత్తికి రాహుప్రముఖులగువారు పదుమూఁగురు కొమ
రులు జన్మించిరిఁకను దామ్రియను కశ్యపపత్నికి. 263

క. శాకియు శ్యేనియు భాసి యు.లూకియు గృధ్రియును శుకి చెలువగశ్వియునున్
జోకగు సుగ్రీవియునున్, వీఁకన్ జనియించి మిగుల వెలసిరి పుడమిన్. 264

వ. ఇఁకఁ గాకికిఁ గాకులను శ్యేనికి డేగలును భాసికి భాతులును నులూకికి గుడ్ల
గూబలను గృధ్రికి గద్దలును శుకికిఁ జిలుకలును అశ్వికి లొట్టిపిట్టలును గుఱ్ఱ
ములు గాడిదలను సుగ్రీవికి శుభపక్షులను జన్మించె. మఱియు నీఁకఁ గశ్యప
పత్నులందు వినతయందరుణ గరుత్మంతులును సురసయందును ననేక శిరో
మండితంబులగు సర్పశ్రేష్ఠములు జన్మించె. ఆసర్పశ్రేష్ఠులలోఁ బ్రధానులు—
శేషుఁడు, వాసుకి, తక్షకుఁడు, ఐరావతుఁడు, మహాపద్ముఁడు, కర్కోటకుడు,
ధనంజయుఁడు, ధృతరాష్ట్రుఁడు, కుమారుఁడు, పుష్పదంతుఁడు, దుర్ముఖుఁడు,
ఖరరోముఁడు మున్నగువారు. ఇఁకను గ్రోధవశకును గద్రువకుఁగూడ నిక్లే
సర్పంబులు పుట్టె సురభికి గోమహిష శశంబులును నిలకు లతావృక్షంబులు
దృణజాతులు మున్నగునవి. యిట్టివి మహాబలు లేఁబదిమంది దివ్యులును

మునియును నాళీకచ్ఛరలును చేలయనుదానికి జక్కులు రక్కసులును బొడమి రియ్యది కశ్యపసంతానం బిద్దానిచే జగంబెల్ల నిండెనిఁక. 265

క. చదువుఁ డిరువదియేడ్గురు, సుందరులను జేకొనియు శ్వాశురు శాపమునన్
గుందువడి యాత్మకాంతల, యందు నపత్యంబుఁ జెందఁడయ్యెను మౌనుల్!

వ. ఇఁక గురుదారయగు తారయందుఁ జందురునకు జన్మించిన బుధుండు వంశకరుండయ్యె. మఱియుఁ గృశాశ్వుం డర్చియను నాపెయందు ధూమ్రకేశుని ధిషణయందు దేవలునిఁ గనె ననిన సూతునకు మహాత్మా! మన్వంతరంబుల నెఱింగింపుఁడనిన సూతుఁడిట్లనియె. స్వాయంభవుఁడు స్వారోచిషుం డుత్తముఁడు తాపసుఁడు రైవతుండు చాక్షుషుఁడు ననువా రతీతమనువులు వర్తమానమనువు వైవస్వతుండు, మఱియుఁ గను సావర్ణి, రౌచ్యకమనువు, బ్రహ్మసావర్ణి, ధర్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి, దేవసావర్ణి, యింద్రసావర్ణి యనుమనువులు ముందఱ రాఁగలవారలు. వీరలందఱు పదునాలుగు రీవైవస్వతమన్వంతరమం దీమనువున కిక్ష్వాకువు నభగుఁడు ధృష్టుఁడు శర్యాతి నరిష్యంతుండు, నాభాగుఁడు, దిష్టుఁడు, కరూశకుఁడు, పృషద్ధ్రుఁడు, వసుమంతుఁడనువారు పదుగురు పుత్రులు - ఆదిత్యవసురుద్ర విశ్వేదేవమరుద్గణములు దేవతలు-పురందరుండను వాఁ డింద్రుండు, కశ్యపాత్రివశిష్ఠవిశ్వామిత్రగౌతమజమదగ్నిభరద్వాజులు సప్తర్షులు. కాశ్యపుండగు వామనుండు విష్ణుం డిట్టులే యతీతమన్వంతరంబులందు నాగామిమన్వంతరంబులందు, ఋషీంద్ర దేవమనుపుత్త్రులు దత్తాదృశు లొప్పువారిఁక రాఁగల సావర్ణిమనూద్భవంబు నెఱిఁగింతు వినుడు.

— * సావర్ణిమనుజననము * —

చ. అతులతపోనిధానులు మహాత్మకు లారయుఁ డాద్యుఁ డావివ
స్వతునకు సంజ్ఞనాఁగ నొక • చాన సధర్మిణి యుండె నాపెకున్
సుతులు జనించి రిద్దఱు యశోధరు లమ్మనువున్ యముండునున్
సుతయు నొక ర్తుకా యమున • శోభితనిర్ఝరిణీవతంసమున్ 268

చ. మగని మహోష్ణరోచులకు • మానినిసంజ్ఞ కడున్ నలంగి యి
మ్ముగ నొకకొన్నినాళ్ళు తన • పుట్టినయింట వసింపఁగోరి చె
ల్వుగఁ దగుదాని ఛాయయను • పొల్తినొకండు సృజించి యిట్లనెన్
మగువరో! నేనుబోలె విభు • మానక కొల్చుచునుండు మిందులన్ 269

ఉ. నీకును సంతుగల్గినను • నీవిఁక భేదముసేయ కింతయున్
నాకొమరన్ గుమారులను • నచ్చికమీఱఁగ నొక్కతీరుగా
సాఁకుచునుండు మివ్విధము • స్వాంతమునందున నుంపు మేరి
కిన్ జోకఁదొలంగి చెప్పకుము • చూడుము నాదుహితంబు సోదరీ! 270

చ. అననది యిట్లువల్కె విను • మక్కరొ! నావలనైన యంతకున్
బెనఁగివచింప నీవితము • బిట్టగునొత్తిడి తారసిల్లి వే
ణిని గ్రహియించి నప్పుడెటు • నిబ్బరమూనఁగఁ జెల్లు? జెప్పెదన్
మనమున నుంతు నంత కను•మానముసేయకు సుంతయేనియున్. 271

క. అనియిటులు వల్కి నొడఁబడి, తనసంతతి నప్పగించి • తరుణి దరలి పు
ట్టినయింటికేగి యందుల, మనమది నచ్చనికతమున•మరలిరయమునన్. 272

ఆ. విభునిఁ గలసిమెలసి• వేడుకయొప్పఁగా, నతులసౌఖ్యముల వి•హారమొందు
చున్నచాయ నప్పు • డువిద గనుంగొని, తనప్రివేశమునకు • ననువుగనక..

గీ. మూఢమతినయి యిట్టుల • ముందువెన్క
లరయ కొకచేడెఁ బుట్టించి • యాత్మవిభుని
బిడ్డలను గాపురంబు న•ర్పించితి నిటు
లేకు మేకయ్యె నివుడిఁక • నెందుఁజొత్తు! 274

క. అనివనరుచు సంజ్ఞయు వేగనె కురుదేశాటవులకు • గ్రక్కునఁజని య
వ్వలనునొక ఘోటియై తప,మును సల్పుచునుండెఁ దనవి•భునిఁ గూర్చికడున్.

గీ. పద్మమిత్రుండు సంజ్ఞయన్ • భావమునన
చాయతోడుత సౌఖ్యము • లక్కఁబడయ
ఘనుఁడు సావర్ణి యనుమను•వును శనైశ్చ
రుఁడుఁ దపతి యనెడు కన్యక • పొడమిరంత 276

మ. తనసంతానమునందు నెక్కుడుగ నా•స్థన్ జూపుచున్ సంజ్ఞసం
తు నెడన్ భేదముసేయు చాయఁగని క్రు•ద్ధుండై యముం డప్డు ద
ల్లినిఁ దన్నన్ బదమెత్త నాపెయు నటుల్ • వీక్షించి నీకాలు మే
దినిఁ గూలంబడుఁగాకనా నతఁడు బల్ • దీనాత్ముఁడై కుందుచున్. 277

ఆ. తండ్రిఁజేరఁబోయి • తల్లివిధం బిట్టు, లెఱుకసేయ భానుఁ • డెంతయేని
సందియంబుఁజెంది • చనునె యిట్టులు పకు, పాత మంబ కెం ద•పత్యమందు.

క. తల్లియుఁ బెక్కులు దిట్టినఁ, జెల్ల నపత్యమున నిందుఁ • జెట్ట యదేదో
పెల్లెసఁగెనంచు బాలుని, దల్లడమది వాయ వేగఁ • దరణి యిటు లనెన్. 279

వ. కుమారా! కృములు నీపాదంబందలి క్రొవ్వింపుక హరించి పుడమిఁ జొచ్చు. దాన నీకు మాతృశాపంబు చరితార్థంబగు. సత్యవాదివగు నీకిం దరిష్టంబును నఘంబును బొడమదని చెప్పి సత్వరంబున సతిన్ జేరి యిట్లనియె. 280

ఉ. కోమలి! నీవు నాయెడలఁ • గూరిమిచేయుచునుందు వెంతయున్
నీమది నిర్మలం బిపుడు • నీవు కుమారు నిటుల్ శపింపఁగా
నామది సందియంబొదవె • నచ్చికతో నెఱిఁగింపు సర్వమున్
తామరసాక్షిరో! యిఁకను • దైవముసాక్షిగ నచ్చుమానుచున్. 281

ఆ. చెప్పకున్న నిపుడ • శిక్షింతునన నాపె, బెదరి సంజ్ఞ నీదు • వేడికోవఁ
జాల కిట్లు నన్ను • జన్మింపఁగాఁ జేసి, నీదు సేవలోనఁ • బాదుకొలిపి. 282

క. తరలెను బుట్టింటికి నా, తెఱఁగిది యన నాతఁడరసి • తెలివయెడల నే
దురితము లేదనుకొని స, త్వరమున యోగమతి సంజ్ఞ•వసతి నెఱుంగన్.

— * అశ్వినీదేవతల జననము * —

క. కురుశాననములలో నొ, క్కరితయు గోడిగయునై ని•కామతపంబున్
గురుకొని చేసెను సాధ్విని, బరికించి మనమున నార్తి • నడివేగమువన్ 284

క. ఘోటకమై సకిలింపుచు, ఘోటిక జేరంగఁబోయి • కూరిమిఁగదియన్
బాటించి పరుఁడో యనునగ, దాఁటుచునుండంగ నినుఁడు•దన్నుఁ దెలుపుచున్

క. హేవలచేయుచు వెనుకొన, యోషారత్నంబు సంజ్ఞ•ద్యుమణియె దను న
న్వేషించి వచ్చె ననుచు మ,నీష నెఱిఁగినంతఁ దరణి • నెక్కొని బడబ 286

గీ. క్రీడసేయఁగ జనియించి•రీడు లేని
చక్కఁదనమున కిక్కలౌ•చారుమూర్తు
లాశ్వినేయులు భాస్వంతుఁ • డంత నాత్మ
తనువుఁగొన సంజ్ఞయు న్నిజ•తనువుఁ జెందె. 287

వ. అంత లోకబాంధవుం డపత్యకళత్రంబులఁగొని స్వీయమందిరముఁ జేరి భార్యా ద్వయంబుతోఁ బుత్రిషట్కంబుతోఁ బుత్రీద్వయంబుతో సుఖంబుండె నీ భాస్కర పుత్త్రిలలో జ్యేష్ఠుండగు మనువె యీవర్తమాన వైవస్వతమనువు.

ద్వితీయుండగు యముండు ధర్మనిబద్ధుండై ధర్మరాజనఁ బరఁగి జీవులకుఁ బుణ్య పాపంబుల ననుభవింపఁ జేయు నధికారంబున నియుక్తుండయ్యెఁ దత్సోదరియగు యమున పుణ్యనదీవతంసంబై స్వీయోదకస్నానపానంబులఁ జేసి సకలదురిత ప్రశమని యయ్యె. ఇఁకఁ దృతీయపుత్రుండగు సావర్ణియనువాఁడు రాఁబోవు మనువై యొసంగఁగలఁడిప్డు మేరుశిఖరంబునందుఁ దపించుచున్నవాఁడు. శనైశ్చరుండు శివుం గొలిచి తత్ప్రసాదంబున నవగ్రహంబులలో నొకగ్రహంబై బృహస్పతి మండలంబుకన్న నూర్ధ్వభాగంబందు వసించెఁ దపతియనుకన్యను సంవరణుం డను రాజర్షి వరించి పెండ్లాడెనిఁక నాశ్వినేయులు స్వర్వైద్యులై తనరిరంత వైవస్వతమనువు.

—* వైవస్వతమను వంశము *—

క. చిరకాలము సంతతిలేక, కరసి వశిష్ఠునివనువున•యజ్ఞముసేయం
గరమరుదుగ నిలయను కూఁ, తురు జన్మింపంగ నడలి • గొబ్బునమనువున్ 289

గీ. దేశికు వశిష్ఠుఁ జేరి యత్తెఱంగుఁ దెల్పి
కూఁతు రేటికిఁ బుట్టెనొ • కో? యనన్ మ
హాత్ముఁడాతం డరసి తావ•శాత్మపత్ని
కూఁతుఁ గోరుట నత్తీరు • హోత ప్రేల్చె 290

వ. దాన గన్యక జనియించె నైన దీని నా తపోబలంబునఁ బురుషున్ జేసెదనని యట్లు సాధించి పురుషునొనర్చిన నతండు సుద్యుమ్నుఁడను పేరఁ బరఁగుచు వర్ధిల్ల నంత మనువు గొమరుని బట్టాభిషిక్తున్ జేసిన నతండు. 291

క. లీలమెయి నొక్కనాఁడు భ,టాళియుఁ గరితురగవితతి•యులరఁగ మృగయా కేళీరతుఁడై ధరణీ, పాలుం డటవీస్థలికిఁ • బయనము చేసెన్. 292

వ. అట్లు వెడలి మేరుపర్వతాగ్రారణ్యంబుఁ జేరియందు

మ. పులులన్ దుప్పుల సెల్లుబంటుల వనీ•భూదారరాజిన్ సివం
గుల సింగంబుల నేదుపందుల గడున్ • గుట్టల్ వలెన్ గూల్చి శో
షిలి దూపన్గొని నీటికై వెదకి రా•జీవాకరం బొండు ద
వ్వులఁ గన్పట్టినఁ జేరి రాజసుతుఁ డ•ప్పొల్ ప్రోలె నెంతేనియుం. 294

క. తోడను వచ్చినవారలు, గూడను గంభాణవరము • గూడజలములన్
బోడిగఁ ద్రావఁగ దొరయొక,యాఁడుదియయ్యెను జనంబు•లాండ్రై రివెసం.

క. గోడిగ యయ్యెను గుఱ్ఱము, ప్రీడయు వెఱ పగ్గలింప • విపినస్థలి న
చ్చేడియలెల్లరునున్ గడు(, జోడిమిచెడి మెలఁగిరెంతొ • పొగులుచువగలన్.

ఆ. అనిన శౌనకుఁడు మహాత్మ! యట్లేటికి, నాఁడు వారలైరి • అశ్వరత్న
మెట్టులయ్యె ఘోటి • యెఱిగింపుఁడా యన, సూతుఁడిట్లు సెప్పెఁ • జోద్యమొదవ.

మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుఁ డార్యతో నచటఁ గామోద్రేకయుక్తిన్ మహో
త్సుకుఁడై కేళి యొనర్చుచుండుడు మునిశ్రేష్ఠ్యంబు లాసుస్థలీ
నికటంబున్ దఱియంగ వచ్చిన భవానీదేవి లజ్జించెఁ జే
రక ఐవ్వేగిరి తాపసేంద్రులు నగారణ్యంబు వేఱొక్కచోన్. 298

గీ. అంత శంకరుఁ డాత్మ ప్రియానురంజ
నార్థమై పూన్కితో • నివ్వనాగ్రభూమిఁ
బురుషు లెవ్వరు చేరినఁ • బొలఁతులగుదు
రంచు శపియించె నద్దాన • నబలలైరి. 299

వ. అంత రాచపూఁబోఁడి నెచ్చెలులంగూడుకొని చింతతో నవ్వనాంతరంబులఁ
దిరుగుచుండుడు దైవేచ్ఛచే రాజనందనుండగు బుధుండు డాసి యత్తలోదరిఁ
గాంచి. 300

ఉ. బంగరుబొంగరంబులన • భాసిలునట్టి మెఱుంగుఁగుబ్బదో
యిం గరుకొప్పు చూపుల వహించి యలంచెడి వాలుఁగన్నులన్
రంగగుభృంగమాలయన • రాజిలు పెన్నెఱివేణియందమున్
హంగుగఁజూచి రాజసుతుఁ • డార్తి నచ్చపలాక్షి డాసినన్. 301

క. అక్కలికియు నక్కాంతుని, నక్కజముగఁగాంచి మరునికొలమటకుఁ గడున్
జిక్కి యనుమతినిఁ జూపినఁ, గ్రక్కున నాతండు దేల్చెఁ • గలికికి రతులన్. 302

— * పురూరవశ్చక్రవర్తి జననము * —

గీ. తోడనె పురూరవుఁడు పుట్టెఁ • దోయజాక్షి
కంత యక్కాంతయు వసిష్ఠు • నంతరంగ
మందుఁ జింతింప విచ్చేసి • యమ్మహాత్ముఁ
డరసి తద్విధమెల్లఁ బా • యముని కరుణను. 303

క. శివునిన్ ముని గడుగొలిచిన,నవిరళకృపఁ దఱియవచ్చె • యభవుఁడు వరమే
మి వలతో కోరుమన ముని,ప్రవరుఁడు సుద్యుమ్నుపుంస్త్వ • భావమునడిగెన్.

చ. అరసి శివుండు శాపగతి • నమ్మునియందలి కూర్మి పేర్మి న
త్తెఱవను బూరుషుం జలుప • ధీరత నాతఁడు పుత్త్రితోడుతన్
బురమున కేగి పత్నియెడఁ • బొందికతో గుణధుర్యులైన ము
వ్వురు సుతులం గనెన్ మునులపూన్కికి సిద్ధులు గల్గుటబ్బమే! 805

వ. అట్లుత్కలుండును గయుండును విమలుండునను పుత్త్రులు జన్మించిన సుద్యుమ్నుం డవ్వారిని బెంచి వారలం దుత్కలున కుత్కలదేశంబులను గయునకుఁ దూర్పు దేశంబును విమలునకుఁ బశ్చిమదేశంబు నొసంగి ప్రతిష్ఠానపురంబుఁ బురూరవునకిచ్చి యంతఁ దపోర్థియై తాను వనంబున కేగినంత మనువు మరల పుత్త్రకాముండై శతాబ్దంబులు దపంబొనరించిన నిక్ష్వాకుఁడును శిబినభగుండు ధృష్టుండు శర్యాతి నరిష్యంతుండు కరూషుండు మృగుండు పృషధ్రుండు కవి యనువారలు పదుగురు పుత్త్రులు జన్మించిరందు నభగునకు నాభాగుండు పొడమె. నాభాగునకంబరీషుండు జన్మించె నాతనికి విరూపుండను వాఁ డతనికిఁ బృషదశ్వుండును నాతనికి రథీతరుండును జన్మించిన నందు రథీతరునకు సంతానంబు లేకున్న నంగిరసుండను బ్రాహ్మణునివలన స్వక్షేత్రంబందు బుత్త్రులం గనుటయు నవ్వారు రథీతరగోత్రులై పరఁగిరిఁక ధృష్టుని సంతానంబును దార్ష్టంబను వంశంబై బ్రహ్మకులంబయ్యెనిఁక శర్యాతికి. 806

క. ఆనర్తుండను సుతుఁడు గ,లానిధియు సుకన్యయనెడు • లలితసుతయునున్
మానుగ నుద్భవమొందిరి, మానిన్ బెండ్లాడె నక్కుమారియుఁ జ్యవనున్.

గీ. ముదుకమునిఁ బెండ్లియాడియు • ముదిత మేలి
శీలమున నశ్విసులసాయ • మోలిఁ బడసి
విభుని సుందరుఁ దరుణుఁ గా • వించి మేటి
భోగములఁ జెంది యలరెను • బూవుఁబోఁడి. 808

క. ఆనర్తసుతుఁడు రైవతుఁ, డానర్తాఖ్యమగు దేశ • మందుం గడుఁ జె
ల్వౌ నగరి కుశస్థలినిన్, దా నిర్మాణంబుచేసి • తనరెనట రహిన్. 809

వ. అవ్వానికిఁ గకుద్మి మున్నగువారు నూర్గురుసుతు లుద్భవించి రందుఁ గకుద్మి యనువానికి రేవతియను గన్యారత్నంబు లక్ష్మియట్లు జన్మించిన నవ్వాఁడామెకు మగని నడుగుటకై యాపెన్ దోడ్కొని బ్రహ్మలోకంబున కేగి యాహిరణ్యగర్భునడిగిన నాతండు మందహాసంబొనర్చి యిట్లనియె. 810

ఉ. నీ విటఁజేరినంత నవనీవర! నీదగు బంధులెల్లరన్
నీవనుకొన్న రానుతులు నీల్గిరి నీదగు రాజధానియున్
గావలులైన రక్కసులు గ్రచ్చఱఁ బాడొనరించినారలా
శ్రీవిభుఁడైన కృష్ణుఁడటఁ జెల్వుగఁ గట్టెను ద్వారకాపురిన్. 811

చ. ఇరువదియేడుద్వాపరము లిప్పటికిం జనె నీవుచేర నిం
దిరువదియెన్మిదౌయుగ మహీనతరవ్రత! ద్వాపరంబిదే
జరుగుచునున్న దిప్పుడని చయ్యన శ్రీబలరామమూర్తికీ
గరితనొసంగు మట్లయినఁ గాంక్షితముల్ సమకూరు నిండుగాన్ 812

వ. అనినఁ దన్నిమేషంబున బ్రహ్మచోదితుండై వచ్చి యక్కన్యన్ బలభద్రమూర్తికిచ్చి పెండ్లిచేసెనిఁకఁ బృషద్ధ్రుండను వాఁడు గురునిచే గోరక్షణంబున నియోగింపఁబడి యొకచీఁకటి యద్దమురేయి వడిగ వానగురిసియుచుండ నొక్కశార్దూలంబువచ్చి కదుపునొకఁటింబట్టరానది యెఱిఁగి యఱచిన నతండు ఖడ్గపాణియై వచ్చి కటికిచీఁకటినరయక బెబ్బులియని యావుతలన్ ద్రుంచె నంతఁబులియు నలుకొంది పఱచెనంత నతం డుమన్నునఁదెగి పడియున్న మొదవున్గాంచి దుఃఖితుండై యున్నసమయంబున గురుండెఱింగి తారసించి యిట్లనియె.

గీ. ఓరి! యనవహితాత్మక! యోరిపాపి!
మరళిఁ దెగఁదున్మి తిట్టుల నూటిదప్పి
నీయఘంబిఁక సురుఁగదు నీకు రాజ్య
లబ్ధిలేదిఁకఁ జను వృష లత్వమొంది. 814

వ. అనుటయు నతండు జ్ఞానకృతదోషంబు హరింపనట్లు మరల గురునిచే ననుగ్రహంబువడసి పెద్దకాలం బడవియందుఁ దపించి నిర్మలుండై శివానుగ్రహంబున మోక్షంబుఁ బడసె నిఁక నృగుండనువాఁడును నజ్ఞానంబున గోదానవ్యత్యయంబునఁజేసి కృకలాసంబై పెద్దకాలంబుఁగడపి కృష్ణునిచే నద్దురితంబుఁబాసి యుత్తమలోకంబుఁజెందె. కరూశుండనువానికిఁ గారూశులను తనయులు జన్మించి యుత్తరంబుననున్న కరూశదేశంబునకు రక్షకులైరి నరిష్యంతుండను వానికిఁ జిత్రసేనుండను పుత్త్రుండు జన్మించె నవ్వానివంశంబున నగ్నివేశుండనువాఁడు జన్మించి మహర్షియయ్యె నాతని సంతతివారు బ్రాహ్మణులైరి

క. కడఁగొట్టు మానవుండిఁకఁ, గడుఁబుణ్యుఁడు కవిసమాఖ్యఁగనినట్టిఁడు దాఁ
బుడమిని భోగంబులఁబడి, పడసె శివానుగ్రహమున బరమపదంబున్. 816

క. ఇల నిక్ష్వాకునృపునకు సుతులు నూర్గురు వారిలోన • దోర్బలధుర్యుల్
విలసితయశులు వికుక్షి మొదలుగాఁ గలవారు మిగుల • దంటలుకడిమిన్.

వ. అవికుక్షి పురంజయుఁడనియు నింద్రవాహుఁడనియుఁ గకుత్స్థుఁడనియుఁ బేరొంది పెక్కురు రక్కసులం జదిపి వేల్పులఁ బ్రోచె నయ్యనఘునకుఁ బృథుండను సుతుండు పొడమె నాతనికి జంద్రుండనువాఁడును నాతనికి యువనాశ్వుండును నాతనికి శావస్తియనువాఁడు జన్మించి శావస్తియను పట్టణంబుఁ గట్టె. ఇఁక నా శావస్తికిఁ గువలయాశ్వుండు జనించె నాతండు ముని ప్రార్థనచేఁ బుత్త్రశతంబుతో ననికి వెడలి దుంధుండను మహాశూరుండగు దానవుఁ బొలియించె మఱియు సంగరంబం దా రాజోత్తముని పుత్త్రులలో ముగ్గురుదక్కఁ దక్కిన వారు మృతులైరి. మిగిలినవారు దృఢాశ్వుండు గపిలాశ్వుండు భద్రాశ్వుండు ననువారు. దృఢాశ్వునకు హర్యశ్వుండును నవ్వానికి గుంభుఁడును వానికిఁ గృతాశ్వుండును వానికి సేనజిత్తనువాఁడును నవ్వానికి యువనాశ్వుండు జన్మించి యనపత్యుండై మహర్షులయనుమతితో నింద్రయష్టి నొనరించి యుద్ధమరాత్రిని పిపాసతోఁ గలశంబందలి మంత్త్రోదకంబుఁ ద్రావె దానఁ జూలేర్పడ గర్భంబుఁ జించుకొని మాంధాతయను చక్రవర్తి జన్మించె నింద్రప్రసాదంబున యువనాశ్వుం డంతముఁ జెందక జీవించె. మాంధాతయు దిగ్విజయంబు చేసి శశిబిందుఁడనువాని కూతుఁ బెండ్లాడి యాపెయందు ముగ్గురు కొడుకులను నేఁబదిమంది కన్నెలనుగని యక్కన్నెల సౌభరియను మునికిచ్చి పెండ్లి చేసె మాంధాతపుత్త్రులు పురుకుత్సుం డంబరీషుండు ముచికుందుఁ డనువారు. అంబరీషునకు యువనాశ్వుండాతనికి హరితుండు పుట్టె. అంబరీష యువనాశ్వ హరితులు మాంధాతృగోత్రంబునఁ బ్రవరులు. ఇఁకఁ బురుకుత్సుం డనువాఁడు నర్మదయను నాగకన్యకఁ బెండ్లాడి యాపెయందుఁ ద్రసదశ్వుం డనువానిఁ బుట్టించె నవ్వాని కనరణ్యుండు పొడమె వానిసంతతియందుఁ ద్రిశంకుండు జన్మించె. ౬౧౪

గీ. గురుని శాపవశంబునఁ • గూలి యంత్య, జత్వమొంది త్రిశంకుండు • చటుల తేజుఁ
డైన కౌశికుదయనొంది • నాకసమున, నుండె నెంతయు దీప్తులు • దండిగొనఁగ.

వ. అతనిపుత్త్రుండు లోకోత్తరుండగు హరిశ్చంద్రుం డాయునకు రోహితుండను పుత్త్రుండు నవ్వానికి హరితుం డతనికిఁ జంపనాముండగు సుతుం డుద్భవించి

చంప యను పట్టణంబుఁ గట్టి నా చంపుని సంతతియందుఁ గ్రమంబుగా బాహు
కుండు జన్మించి శత్రువులగు హైహయులచేఁ బరాజితుండై 820

తే. ఎండకన్నును వానకన్నెఱుఁగనట్టి
పొలఁతులఁ దోడుకొని వేగ భూరిగహన
తలముఁ జొచ్చి యటను నౌర్వ తాపసేంద్రు
నాశ్రమముఁ జేరియుండె భయంబుఁ దక్కి. 821

తే. అరసి యేమెండ కాఁగొంచు గంచు నెంచి
భక్తిమెయిఁ దాపసేంద్రుని పాదసేవ
నంబుఁ జేయుచునుండి కొన్నాళ్ళ విూఁదఁ
గాలధర్మంబుఁ జెందఁ దత్కాంత లపుడు. 822

వ. చిచ్చరుకంబానుడు నందొక్కదాని నంతర్వత్నిగా నెఱింగి యాబాహుం డాఁపె
నాపె నమ్మౌనిని చూలాందియున్నపు డోర్వక సవతులు గరళంబుఁ దినిపించి
రద్దాన నాపెయు గర్భస్థపిండంబును నీశ్వరేచ్ఛచే మరణింపక మనిరి. 823

ఆ. మంచితరయందు మంచిలగ్నమునందు, నైదుగ్రహము లుచ్చయందునుండ
సగరచక్రవర్తి జన్మించెఁ గరముతోఁ, గూడ శత్రుకోటి గుండెలవియ. 824

—* సగరచక్రవర్తిచరిత్రము *—

క. మునివరుఁడగు నౌర్వుండా, జనపతితనయునకు జాత సంస్కారములన్
బొనరిచి వేదత్రితయం, బును నాగ్నేయాస్త్ర మొసఁగెఁ బూర్ణతరకృపన్. 825

వ. ఇఁకనారాజపుత్త్రుండు గరంబుతో జనించుటఁ జేసి సగరుండనాఁ బరఁగి మహా
శూరుండై.

చ. కడఁగి రిపూత్కరంబులను గార్ముకధారల నస్త్రవహ్నిచే
నుడియఁగఁ జేసి హైహయులఁ జొప్పడఁగించి స్వకీయరాజ్యమున్
బడసి శకాధిరాజులను పారదులన్ యవనాధినేతలన్
జెడుఁగుల గెల్చి పట్టి కడు శిక్షయొనర్చెఁ బ్రతాపమేర్పడన్. 827

క. ఆనృపునకు సతులిద్ద ఱనూనవ్రత లిద్ధమతులు యోగ్యచరిత్రా
ధీనలు కేశిని సుమతి య,నానొప్పెడువారు వికచనాళీకముఖుల్. 828

క. వారలలోఁ గేశినికిఁ గుమారుఁ డొకండు వొలిచె నసమంజసుఁ డనఁగా
ధీరులు పెక్కురు తనయులు, శూరులు జన్మించి రల్ల సుమతికిఁ గడిమిన్. ౩౨౯

క. అసమంజసుఁ డను వాఁడిల, నసమంజసుఁడై ప్రజలకు ననిశము బాధల్
విసువక కూర్చుచునుండిన, కసితో నృపుఁ డడవి కనిపెఁ గన్నకుమారున్.

క. ఆతనిసుతుఁ డంశుమతుం, డాతతభుజవిక్రముఁడు మహాబాహుం డా
ఖ్యాతుఁడు శూరాగ్రణులం, దాతని మెచ్చెదరు పౌరు లందఱు కమఠా. ౩౩౧

వ. వసుమతీ పుత్రు లఱువది వేలవారు శూరులై యొరుల లెక్కసేయక యుక్కుతునియలై యెక్కుడు గరువంబుతో మెలంగుచుండి రంత సగరుం డశ్వమేధ దీక్షితుండై మఖాశ్వంబు వెంట రక్షార్థంబు గొడుకులన్ బనిచిన. ౩౩౨

క. జనపదములఁ బట్టణముల, వనపదముల మందలందుఁ బర్వతములయం
దనువుగ హయము చరించెను, దనుఁ గాఁచుచు సాగరులు నితాంతము మెలఁగన్

వ. అంత

గీ. నారదుని చోదనన్ జేసి నాకవిభుఁడు, హయముఁ గొనిపోయి తగఁ గపిలాశ్రమంబు
ముందఱన్ గట్టివేసెను మోసపోయి, హరినిఁ గోల్పడి సాగరు లాతురులయి. ౩౩౪

క. పురమును బురమును గిరినిన్, గిరిని వనంబును వనంబుఁ గ్లేశమనక వే
తిరుగుచు వెదకుచునుండిరి, తురగం బెచ్చోటనుగాని తోఁపకయుండెన్.

సీ. అంత వారలు భూవలయాంతరాళ
మంతటను శోధనయొనర్చి హయము నెందుఁ
గనక వ్యాకులచిత్తులై కడిఁదివగను
బుట్టలనుఁ ద్రవ్వుకొనుచు దవ్వులకుఁ జనిరి. ౩౩౬

క. ఏపుట్ట నెట్టి శేషుఁడొ?, రాపొనరింపంగఁ జనునొ! రాజసుతులు దో
శ్శ్రీపరవశులై యరయక, యా పగిదిగఁ బృథివిఁ ద్రవ్వి యరయుచునుండన్,

గీ. ఒక్కచోఁ బూరిమేయుచు నున్న యశ్వ
రత్నమునుగని చాలహర్షంబుఁ జెంది
ఎవ్వఁడొకొ? వాజి ద్రుచ్చిలి యిందుఁ జేర్చె
వాని దెగటార్పవలదె యెవ్వాఁడుగాని. ౩౩౮

చ. అనుకొని వారలందఱు నరయఁగ కపిలర్షి మహాత్ముఁడుండు పా
వనుఁ డగుపట్టె నంత వడిఁ బార్థివసూనులు క్రొవ్వుమీఱి మా
నిని గని యోరి! నిల్వుమిఁక నీవు మఖాశ్వము మ్రుచ్చిలించి యిం
దనువుగ దాఁచికొంటివె? దురాత్మ! యెఱుంగక సాగరావళిన్. 339

—* సగరసుతులు కపిలకోపాగ్నిచే బూదియగుట *—

క. అనియిటు లహంకరించిన, విని యమ్ముని హుంకరించె వేగ సగరజుల్
మునుకొని దహింపఁబడి యంతనె భస్మంబైరి తమదు దర్పముతోడన్ 340

గీ. జన్మమునుగాని జన్నపుం జక్కిగాని
యెఱుఁగక మహాతపంబున నెసఁగు కపిల
సంయమునిఁ దాఁకి సురిగిరి సాదురేఁగ
నేని తల పొలమునఁగాని నిలువదనరె! 341

చ. కొమరులు రాకయుండుటయు ఘోటక మాసరిహద్దు నెందు నా
గమనము సేయకుండుటయుఁ గన్గొని యాసగరప్రభుండు జ
న్నము నెడ దీక్షితుండగుట నందననందను నంశుమంతు క్షి
ప్రముగ హయంబు జాడఁగనఁ బంచెను పావనదీప్తి సంచయున్. 342

గీ. అంత నతఁడును వసుమతి నంతఁ దిరిగి
గర్తముల దూరి యందందుఁ గలయఁ జూడ
నొక్కచోఁ గానుపట్టె నశ్వోత్తమంబు
దాని దగ్గఱఁ గనుపట్టెఁ దాపసుండు. 343

చ. కని మునివర్యుపాదముల గ్రక్కున వ్రాలిన నమ్మహాత్ముఁ డా
తనికి సమస్తమున్ దెలిపి తా హయరత్నమునిచ్చి పంపఁగా
వనరుచు నాతఁడున్ హయముఁ బట్టుకపోయియుఁ దాతకిచ్చి తా
వినిచెఁ దదీయపుత్త్రికుల వృత్తము నశ్రులవెల్లి గొల్పుచున్. 344

గీ. ఘోరమగు వాక్యముల తేఁడు కూలిపడి క
డున్ గడున్ దుఃఖమునను మిడ్కుచు మఖంబుఁ
గల్పవిధితోడ సంపూర్తిగా నొనర్చి
యవబృథముఁ జెందె భూప్రజలంతమెచ్చ. 345

చ. మునికినుకన్ గరంగిన యమోఘులఁ బుత్త్రుల నుద్ధరింపఁ బా
వనియగు స్వర్ధునిన్ భువికిఁ బాఱఁగఁ జేయుఁ డటంచు నారదుం
డనఘుఁడు సెప్పిపోయె నిఁక నట్టులొనర్పఁగఁ జాల కెట్టులో
వవరుచు రాజ్యమేలి త్రిదివంబునకేగె నృపుండు పేర్మిమై

గీ. అంశుమంతుండు ప్రభుఁడయి యవనినేలి
ఘనభుజు దిలీపుఁ డనునొక తనయుఁబడసి
రాజ్యమున వానినిల్పి యరణ్యమునకుఁ
దపముఁజేయఁగఁ జనియె నుదారమతిని. 347

వ. అంత

క. భూపుండై చెల్వమరు దిలీపుండును నుత్తముఁడు బలీయుఁడునైనన్
బాపఘ్నమైన గంగను, భూపదవినిఁ జేర్పలేక పొగిలెన్ మదిలోన్ 348

ఉ. ఆనృపవర్యపుత్త్రుఁడు మహాబలుఁ డిద్ధపరాక్రముండు నా
నానరపాలశేఖరఘనద్యుతిరంజితపాదపద్ముఁడు
మానిజనప్రియుండును సమంచితకీర్తియు నా భగీరథుం
డానరనాథశాసనము నంది నృపాసనమెక్కి యుక్కునన్ 349

— * భగీరథుఁడు పుడమికి గంగను దెచ్చుట * —

వ. ప్రపితామహులపాటు విని యవ్వారల నుద్ధరించుటకై దేవగంగావతరణంబుఁ గూరుపఁబూని హిమశైలారణ్యంబున కేగి యందు దేవగంగఁగూరిచి తపించిన నాయమ పొడసూపి యభిమతంబడుగు మనుడు దివినుండి తన్ను ధరిత్రి నవతరణంబుసేయుమన్న నా త్రిభువనపావని యిట్లనియె. 350

చ. హరుని భజింపుమా యనఘుఁ డాశ్రితసౌఖ్యకరుండు నన్ను శం
కరుఁడు వినాగ నొండొకఁడు కౌశలుఁడై ధరియింపలేఁ డిటుల్
ధరణికిఁజేరవచ్చిన వ్యధాయగు నీకు ఫలంబుగల్ల ది
త్తెఱఁగునఁ బాతిపోదు బలిధిష్ణ్యముఁ బన్నగలోక ముద్ధతిన్. 351

క. అని యంతర్ధానం బాపగనీవతంసంబు సేయఁ దోడనె శివునిన్
మనమునసిల్పి భగీరథుఁ, డనువుగఁ దపసున్ బొనర్చె హాయనము విధిన్. 352

గీ. అంత బాలేందుమౌళి ప్రత్యక్షమొంది, యాభగీరథునకు మనోహరుసమయ్యె
గంగనుధరించి నీకొసంగఁగల నిష్టు, నీదుప్రపితామహులఘంబు నిస్తరింప.

—* గంగావతరణము *—

క. అని మందాకినిఁ దలఁపుడు, ఘన వేగముతోడ నాకశ కనువడి శివునిన్
గొని పాతాళముఁ జేరుట,కును దలఁప శివుడు కపర్దకుహరమున ధునిన్. 854

గీ. వేగఁజేరిచి బంధించి • బిందువొకటి
నృపునకీయఁగ ధారయై • నగడి ధంధ
ణాధణాధణధణధణ • నాదములను
జెవ్కుసేయుచు నురువడి • యుక్కుమీఱి. 855

క. కలహంసగతులతోడను, సలలితముగ గంగ వెడలఁ • జక్కఁగ నృపుఁడా
నెలతలదోరకును గంగకుఁ, బలుతీఱు నుతులనుసల్పి • వాహిని కనియెన్.

క. గంగా! మాకలుషము లడఁ,గంగాఁ బొనరింపు మమ్మ!• కారుణ్యమెసం
గంగా నీసరిధుని కలు,గంగా వినమెందు నిజము • కంజాతముఖీ! 857

క. గంగా గంగా యనుచు మ,దిం గను నినుఁ దలఁచిరేని • దేహు లఘములన్
భంగింతురు నాకముకే, గంగలుగుదు రిందుఁ గల్ల • గలుగదు గంగా! 858

గీ అని రథంబెక్కి యానృపుఁ • డరుగుచుండఁ
దోడనే గంగయును సము•త్తుంగ భంగ
రంగదున్నతమీనతి•మింగిలాహి
నక్ర చక్రాంగ చక్రాభి•నందితయయి. 859

చ. చనిచని కాపిలాశ్రమముఁ • జక్కఁగ జేరఁగఁబోయి యందులన్
మునివరకోపదగ్ధుల స•మున్నతులౌ సగరాత్మపుత్త్రిలన్
ఘనజలపూతులన్ సలిపి • గ్రచ్చఱ నాకముఁ జేరఁబంపి జీ
వననిధిఁ జెందె దివ్యముని•వర్గ మనర్గళభంగిఁ బాడఁగన్. 860

వ. మఱియు భగీరథా నీతయగుట భాగీరథియనియుఁ ద్రోవలో జహ్నుముని గ్రహీతయై తత్కర్ణంబునుండి మరల స్రవించుటంజేసి జాహ్నవియనియు నిట్లనే కాహ్వయంబుల ధరించియలరె మఱియు నీగంగావతరణ చరిత్రం బెవ్వరేని చదివిన వినిన నవ్వారైహికాముష్మిక సుఖంబులొందెదరిఁక

ఆ. అల భగీరథునకు• నాత్మజుండు శ్రుతుండు,పొడమె వానివంశ•మునెడల ఋతు
పర్ణుఁ డుద్భవించె• వానికినిన్ సుదా,సుండు పుట్టె మిగుల•సుభ్రయశుఁడు 862

వ. అవ్వాని వంశంబున ఖట్వాంగచక్రవర్తి యుదయించె నాతనికి దీర్ఘబాహుం డును వానికి రఘుండును రఘునకుఁ బృథుశ్రవుండును నతని కజుండును నాతనికి దశరథుండును జనియించి రా దశరథునకు గౌసల్యాకైకేయీసుమిత్రలను భార్యాత్రయంబునందు శాంతయను కన్యయును శ్రీహరితత్త్వంబు నాల్గువిధం బులై రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్ను లనువారలును నవతరించి రా శాంతను ఋష్యశృంగుండు పెండ్లియాడె నీశ రామచంద్రుండు ౮౬౩

—* శ్రీరామచరితము *—

క. శివువిల్లు విఱిచి జానకి, నవనీజను బెండ్లియాడె • ననుజన్మలు మాం
డవి నూర్మిళ శ్రుతకీర్తిని, సువిహితగతిఁ జేకొనిరి వసుంధర మెచ్చన్. ౮౬౪

వ. మఱియు నా రామచంద్రుండు పిత్రాజ్ఞాపాలనార్థంబు రాజ్యంబుఁ బాసి జటా వల్కలంబులను ధరించి సీతాలక్ష్మణయుతుండై దండకారణ్యంబుఁ జేరి పదు నాలుగేండ్లందు వసించె నింకను ౮౬౫

సీ. గాధిజుసవనంబుఁ • గావఁగాఁబోయి సు, బాహుదైత్యునిఁ జంపె • బాహుశక్తి
పదునాల్గువేలపైఁ • బదునాల్గురను జన స్థానంబునం జంపె • దానవులను
అవిరాధుని గబంధాసురు వనపథ, మందు వధించెఁ • బేరైన శరధిని
నబ్ధి వారిధిఁ గట్టి • యులపం క్తికంఠుని, సమయించె సపరివారముగ లంక

గీ. రామనాథుఁ బ్రతిష్ఠించె • రాణ గదుర. నశ్వమేధంబుఁ బొనరించె • నతులదీప్తిఁ
బదియువేలేండ్లు భూమినిఁ • బాలనంబుఁ, జేసె శ్రీరామచంద్రుండు • వాసియలర

వ. మఱియు నహల్యాశాపవిమోచనంబును, మారీచసంహారంబును, వాలినిగ్ర హంబును సుగ్రీవవిభీషణానుగ్రహంబును బొనర్చి జానకీదేవియందుఁ గుశల వులను బుత్రద్వయంబుఁ బడసె. ఆకుశునకు నతిథియను పుత్త్రుండు జన్మించె నవ్వాని వంశంబున ననేకులు రాజన్యశ్రేష్ఠు లుదయించి రీయది మహనీయం బగు దివాకరవంశచరితంబిఁకఁ జంద్రవంశంబు నెఱింగింతు వినుండు.

—* చంద్రవంశము *—

చ. చిసతనమందు దేశికుని • చెల్వను దారను జంద్రుఁ డొందుటన్
గనదురుకాంతిమండలుఁ డఖండయశుండు బుధుండు పుట్టె నం
దనుఁడు పురూరవుం డిల • యెడన్ బొడమెన్ శశిసూతి కూర్వశీ
వనరుహనేత్ర కాతనికిఁ • బల్వురు పుత్త్రులు పుట్టి రిమ్ముగన్. ౮౬౮

వ. ఆయువు శ్రుతాయువు సత్యాయువు జయంతుఁడు విజయుండు ననువారు. అందాయువునకు నహుషుండును, క్షత్రవృద్ధుండును రజియును రంభుండును నను వారు పుట్టిరి. అందు నహుషునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయాతియు వియాతియు గుంతియు ననునార్గురు కొడుకులు జన్మించిరి. వారిలో యయాతి పట్టాభిషిక్తుండై శుక్రతనూజయగు దేవయానను వృషపర్వసుత యగుశర్మిష్ఠను వివాహంబై వారియందు యదుదుర్వసుద్రుహ్యానుపూరు లను వారిఁ బుత్రులఁబడసె. 369

క. వారలలోనన్ బూరుఁడు, ధీరుండై తండ్రియనుమతిని భూవిభుఁడై శూరుండై దిగ్విజయముఁ, గూరిచి భూవలయమేలెఁ గుశలత యలరన్. 370

వ. అట్టిపూరుని సంతానపరంపరయందు దుష్యంతుండు పుట్టె. ఆ దుష్యంతునకు శకుంతలయందు భరతుండు జన్మించె. ఆ భరతునకుఁ గైకేయియందు హుత మన్యుఁడు పుట్టె నవ్వానికిజామీఢుండును వానికి సంవరుణుండు జన్మించి సూర్య తనూజయగు తపతిన్ బెండ్లాడి యాపెయందుఁ గురుండను సుతున్ బడసె. వాఁడు కురుక్షేత్రంబునిర్మించె నాకురుని వంశంబునఁ గ్రమంబుగ దేవాపిశంతనబాహ్లికులు జన్మింప నందు శంతనుండు రాజయ్యె నాశంతనునకు గంగా దేవియందు భీష్ముండును సత్యవతియందు విచిత్రవీర్యచిత్రాంగదులను వారునుజన్మించిరి. భీష్ముండు బ్రహ్మచారివ్రతమును ధరించుటను సాత్యవతేయు లనపత్యులై నశించుటనుజేసి వ్యాసుండు వారి క్షేత్రంబులందు ధృతరాష్ట్రపాండులన్ గనియె. ధార్తరాష్ట్రులు నూర్వురుపైశున్యంబు నొంది చెడుఁగులగుటఁ బాండుకుమారు లవ్వారిఁ గురుక్షేత్రంబున యుద్ధము చేసి సమయించి రం దర్జునున కభిమన్యుండును నాతనికిఁ బరిక్షిత్తు త్తయ్యఘునకు జనమేజయుండును నవ్వానికి శతానీకశంఖులును, శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుండను పుత్త్రుండు జన్మించి నవ్వానివంశంబున ననేకులు పొడమి రిందుఁ బురూరవుపుత్రులగు శ్రుతాయువు మున్నగువారల వంశపరంపరయందు దివోదాసుండు మున్నగువారలు పొడమి రందుఁగొందఱు బ్రాహ్మణజాతిఁ జెందిరిఁక యయాతిపుత్త్రుండగు యదుఁడనువాని వంగడంబున శ్రీమన్నారాయణుండు కృష్ణుండై యనంతుండు బలరాముఁడై యవతరించి దుష్టజనమారణంబొనర్చి ధర్మరక్షణం బొనరించి రీయది చంద్రవంశ చరిత్రం బిఁకేమి వినఁదలంతు రన న వ్వారలు మహాత్మా! వేదవిభాగంబుఁ జేసి యష్టాదశపురాణంబులను భార

శేతిహాసంబును రచించిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనుజన్మంబుతీ రెఱింగింపుమనుడు సూతుండిట్లనియె.

—* వ్యాస జన్మము *—

ఉ. ఘనుఁడు వశిష్ఠపౌత్రుఁడు జగద్వినుతుం డల శక్తిసూనినం దనుఁ డనవద్యతాపసధనప్రచయుండు పరాశరుండనా మునిపతి తీర్థసేవనముఁ బూని రహిన్ యమునాతటిన్ నిషా దునిఁగని యోడఁగూర్చి ననుఁ దోందర నావలిరేవుఁ జేర్పునాన్. 372

క. వాఁడును బోసేయుచుఁ బూఁ, బోఁడినిఁ దనకూఁతుఁజూచి పుత్రిక! నీవీ యోడనయని మేటిమునిని, నోడను దాటింపు మవలి యొడ్డుకు ననుడున్. 373

క. అదియును నట్టులనే యని, ముదమునఁ దరి నెక్కఁజేసి ముని నవ్వలిగ ట్టుదరికిఁ జేరుచుచుండఁగ, ముదితను బరికించి దివ్యముని పరవశుఁడై. 374

ఉ. ముసిముసి నవ్వులొల్కు మొగమున్ జెవులందెదు కన్నుదోయి పెం పెసఁగు మెఱుంగురంగుల వహించిన యందపుగుబ్బజంట నీ రసమయి లోఁచు నెన్నడుము రాణదలిర్పఁగ లేఁతప్రాయవుం బసలఁ బసందులన్ దొలుకు భామనుజూచి స్మరాతుగార్తుఁడై. 375

గీ. నావ దరిఁజేరినంత నానాతిఁజేరి, చేయిఁబట్టిన నయ్యది సిగ్గుఁజెంది ఏమిఁయిది దేవరా! యన నెఱుక చేసెఁ,దనదు హృదయంబుఁబొలతికి దాపసుండు

వ. అంత నయ్యది యింకను సిగ్గులోఁ దలవంచుకొని యమ్మునివరేణ్యునకిట్లనియె.

ఉ. బోయకులంబుదాన, విను భూసుర! చేపలకంపు నాయొడల్ హేయముగాదె? నీకిది మునీంద్రుఁడవెంతయుఁ బావనుండవున్ నాయమె? యిట్టి నీచకుల నారులతో మరుకేళి సేయఁగా నీమెదకెట్లు దోఁచెనొకో? నేర్పునఁగాంచుము ముందువెన్కలన్ 378

ఉ. అందును నేను గన్నెను మహాత్మక! తల్లియుఁ దండ్రియుం గలా రందదె గాంచుచుండి రిట నంగజకేళిని నిన్నుఁజెందఁగా ముందఱ నన్నుఁగైకొనెదు పూరుషుఁ డుండునె? తల్లిదండ్రులున్ దొందరసేయరే! యొరులు తుందుడుకంచుఁ దలంపరే? గురూ! 379

తరల అనినఁ దాపసుఁ డిట్లుపల్కె లతాంగి! విన్మిఁక నీయొడల్ ఘనసుగంధపరంపరావృతిఁ గాంచు నీవిఁక రాజనం

వ. ఆయువు శ్రుతాయువు సత్యాయువు జయంతుఁడు విజయుండు ననువారు. అందాయువునకు నహుషుండును, క్షత్రవృద్ధుండును రజియును రంభుండును నను వారు పుట్టిరి. అందు నహుషునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయాతియు వియాతియు గుంతియు ననునార్గురు కొడుకులు జన్మించిరి. వారిలో యయాతి పట్టాభిషిక్తుఁడై శుక్రతనూజయగు దేవయానను వృషపర్వసుత యగుశర్మిష్ఠను వివాహంబై వారియందు యదుదుర్వసుద్రుహ్యానుపూరు లను వారిఁ బుత్రులఁబడసె. 869

క. వారలలోనన్ బూరుఁడు, ధీరుండై తండ్రియనుమతిని భూవిభుఁడై
శూరుండై దిగ్విజయముఁ, గూరిచి భూవలయమేలె గుశలత యలరన్. 870

వ. అట్టిపూరుని సంతానపరంపరయందు దుష్యంతుండు పుట్టె. ఆ దుష్యంతునకు శకుంతలయందు భరతుండుజన్మించె. ఆ భరతునకుఁ గైకేయియందు హుత మన్యుఁడు పుట్టె నవ్వానికిజామీదుండును వానికి సంవరుణుండు జన్మించిసూర్య తనూజయగు తపతిన్ బెండ్లాడి యాపెయందుఁ గురుండను సుతున్ బడసె. వాఁడు కురుక్షేత్రంబునిర్మించె నాకురుని వంశంబునఁ గ్రమంబుగ దేవాపిశం తనబాహ్లికులు జన్మింప నందు శంతనుండు రాజయ్యె. ఆశంతనునకు గంగా దేవియందు భీష్ముండును సత్యవతియందు విచిత్రవీర్యచిత్రాంగదులను వారునుజన్మించిరి. భీష్ముండు బ్రహ్మచారివ్రతమును ధరించుటను సాత్యవ తేయు లనపత్యులై నశించుటనుజేసి వ్యాసుండు వారి క్షేత్రంబులఁదు ధృతరాష్ట్రపాండులన్ గనియె. ధార్తరాష్ట్రులు నూర్వురుపైశున్యంబు నొంది చెడుఁగులగుటఁ బాండుకుమారు లవ్వారిఁ గురుక్షేత్రంబున యుద్ధము చేసి సమయించి రందర్జునున కభిమన్యుండును నాతనికిఁ బరిక్షిత్తు త్తయ్యఘునకు జనమేజయుండును నవ్వానికి శతానీకశంఖులును, శతానీకునకు నశ్వమేధవం తుండను పుత్త్రుండు జన్మించి నవ్వానివంశంబున ననేకులు పొడమి రిందుఁ బురూరవపుత్రులగు శ్రుతాయువు మున్నగువారల వంశపరంపరయందు దివో దాసుండు మున్నగువారలు పొడమి రందుఁగొందఱు బ్రాహ్మణజాతిఁ జెంది రిఁక యయాతిపుత్త్రుండగు యదుఁడనువాని వంగడంబున శ్రీమన్నారాయణుండు కృష్ణుండై యనంతుండు బలరాముఁడై యవతరించి దుష్టజనమారణంబొనర్చి ధర్మరక్షణం బొనరించి రీయది చంద్రవంశచరిత్రం బిఁకేమి వినఁదలంతు రన నవ్వారలు మహాత్మా! వేదవిభాగంబుఁజేసి యష్టాదశపురాణంబులను భార

ఇతిహాసంబును రచించిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనుజన్మంబుఁ దెలియంగింపుమనుడు
సూతుండిట్లనియె.

— వ్యాసజన్మము —

చ. ఘనుఁడు వశిష్ఠపౌత్రుఁడు జగద్వినుతుం డల శక్తిమానినం
దనుఁ డనవద్యతాపసధనప్రచయుండు పరాశరుండనా
మునిపతి తీర్థసేవనముఁ బూని రహిన్ యమునాతటిన్ నిషా
దునిఁగని యోడఁగూర్చి ననుఁ దొందర నావలిరేవుఁ జేర్పుమనెన్. 372

క. వాఁడును బోసేయుచుఁ బూఁబోఁడిని దనకూఁతుఁ జూచి పుత్రిక! నీవీ
యీడెనయని మేటిమునిని, నోడను దాటింపు మవలియొడ్డుకు ననుడున్. 373

క. అదియును నట్టులనే యని, ముదమునఁ దరినెక్కఁ జేసి ముని నవ్వలిగ
ట్టుదరికిఁ జేరుచుచుండఁగ, ముదితను బరికించి దివ్యముని పరవశుఁడై. 374

చ. ముసిముసి నవ్వులొల్కు మొగమున్ జెవులందెడు కన్నుదోయి పెం
పెసఁగు మెఱుంగురంగుల వహించిన యందపుగుబ్బజంట నీ
రసమయి లోఁచు నెన్నడుము రాణదలిర్పఁగ లేఁతప్రాయవుం
బసలఁ బసందులన్ దొలఁకు భామనుజూచి స్మరాశుగార్తుఁడై. 375

గీ. నావ దరిఁజేరినంత నానాతిఁ జేరి, చేయిఁబట్టిన నయ్యది సిగ్గుఁజెంది
ఏమియిది దేవరా! యన నెలుక చేసెఁ, దనదు హృదయంబుఁ బొలతికిఁ దాపసుండు.

వ. అంత నయ్యది యింకను సిగ్గుతోఁ దలవంచుకొని యమ్మునివరేణ్యునకిట్లనియె.

ఉ. బోయకులంబుదాన, విను భూసుర! చేపలకంపు నాయొడల్
హేయముగాదె? నీకిది మునీంద్రుఁడ వెంతయుఁ బావనుండవున్
నాయమె? యిట్టి నీచకుల నారులతో మరుకేళి సేయఁగా
నీమదికెట్లు దోఁచెనొకొ? నేర్పునఁ గాంచుము ముందువెన్కలన్ 378

ఉ. అందును నేను గన్నెను మహాత్మక! తల్లియుఁ దండ్రియుం గలా
రందదె గాంచుచుండి రిట సంగజకేళిని నిన్నుఁ జెందఁగా
ముందఱ నన్నుఁ గైకొనెడు పూరుషుఁ డుండునె? తల్లిదండ్రులున్
దొందర సేమరే? యొరులు తుందుడుకంచుఁ దలంపరే? గురూ! 379

తరల. అనినఁ దాపసుఁ డిట్లుపల్కె లతాంగి! విన్మిఁక నీయొడల్
ఘనసుగంధపరంపరావృతిఁ గాంచు నీవిఁక రాజనం

దనవు నిక్కము బోయదన్ నుడి • తప్పు చూడుము కన్నెచో
ప్పను నడంగదు చూడరెవ్వరు • పొంకమా హిమమొప్పెడున్. 380

చ. సురతముసేయు వేగముగ • సుందరిరో! యిఁక నన్నుఁగూడి న
చ్చరలను లేఁత జవ్వనపుఁ • జానలఁ బల్వురఁ జూచియుంటి న
వ్వరుసున నేని నామది ని•బద్ధిఁ గరంగకయుండె నేఁడు లోఁ
దరపడుచుండె నీయెడలఁ • దప్పనె దైవగతుల్ మరల్పఁగాన్. 381

గీ. నీవు యోజనగంధివై • నెగడఁగలవు
తనయుఁడు జనించు సత్తపో•ధనుఁడు ఘనుఁడు
రాణి వగుదువు రాజాధి•రాజు నిన్నుఁ
బడయుఁ దడవేల చేసెదు? పద్మగంధి! 382

గీ. అనిన నది దేహసౌగంధ్య • మమరుటయును
మంచు గడుఁ గ్రమ్మి తనవారు • మఱుగగుటయు
నరసి మునినిఁ దపోధను • నెఱిఁగి మాఱు
పలుకుటకు నోడి రతికిష్ట • పడియె మునికి, 383

ఉ. అంతనె మాని చెల్వఁగొని • యయ్యమునాతటమందునున్ గడున్
సంతసమొప్పఁ బుష్పశర•సంగరభంగులఁ దృప్తిదీరఁగా
నెంతయుఁ గ్రీడసల్పి చనె • నీడ్యుఁడు వ్యాసమహామునీంద్రుఁ డ
శ్రాంతతపోధనుం డొదవె • సారసనేత్రిసమానుఁ డున్నతిన్. 384

క. కుడిచేతఁ గమండలువును, నెడమదియగు చేత దండ • మెసఁగంగ జడ
ల్గడుఁదనరఁ గృష్ణతనుఁడై, పొడమి జననిపాదములకు • మ్రొక్కియిటులనెన్.

క. ఎప్పుడు పనిగలిగిన నీ, కప్పుడె నను దలఁపవలయు • నాక్షణముననే
నొప్పుగ వచ్చియు నాపని, తప్పక నెఱవేర్చువాఁడ • తల్లిరో! విన్మా!

క. అనియనుమతిఁగొని వేగమె, చనియెను వ్యాసుండు తపసు • సాధింపఁగ నం
తనె యోజనగంధియుఁ బుత్రుని విడువఁగ లేకవగను • బొగిలియుమదిలోన్.

వ. సుతునియాకారంబును సద్గుణసౌష్ఠవంబును దలంచుచు మరల నోడనెక్కి
యవ్వలిగట్టునందున్న తల్లిదండ్రులయెడ కరిగె నంత వ్యాసుఁడు యమునా

ద్వీపంబందుఁ బుట్టుట ద్వైపాయనుం డనియు నల్లనివాఁడౌట కృష్ణద్వైపాయనుం డనియును వేదవిభాగంబు నొనర్చువాఁడౌట వేదవ్యాసుం డనియుఁ బేరులఁ జెంది ముందుగఁ దీర్థరాజంబగు ప్రయాగంబు నొంది యందునుండి నైమిశంబుఁ గురుక్షేత్రంబు హరిద్వారంబు నుజ్జయిని నయోధ్యను మధురను ద్వారకాపురి నమరావతి సరస్వతిని సింధుసంగమమును గంగాసాగరసంగమమును త్ర్యంబకంబును సప్తగోదావరీతటంబును గాలంజరంబును బ్రభాసంబును గేదారంబును బదరీవనంబును ఓంకార క్షేత్రంబును బురుషోత్తమంబును గోకర్ణంబును భృగుకచ్ఛంబును భృగుతుంగంబును బుష్కరంబును శ్రీశైలంబును ధారాతీర్థంబును గుమారగిరిని సేవించి వారణాసిన్ జేరి

గీ. అందు మణికర్ణికాస్నాన • మమరఁ జేసి, విశ్వనాథునిఁ బూజించి • విఘ్నపతుల
నెల్ల సేవించి గౌరుల • నెల్లఁ గాంచి, కాలభైరవు నర్చించి • గణముతోడ. 389

క. కేశవుల నఖిలదేవా. ధీశుల లోలార్కముఖుల • నినవర్యుల య
క్షేశుని భజించి తగ వ్యా, సేశుఁ బ్రతిష్ఠించి కొలిచి • యింపు లమరఁగా. 390

గీ. శ్రుతులను విభాగ మొనరించి • యతులితముగఁ
బదు నెనిమిదిపురాణముల్ • వరఁగ రచన
చేయఁగా నెంచి తద్దృశ • సిద్ధి యిందు
నేమహాలింగమును భజి • యింప నొదవు. 391

క. సంకటహరుఁడై శ్రితులకుఁ, బంకిలచిత్తులకుఁ గలుష • భంజకుఁ డనునా
యోంకారేశ్వరుఁడును నత, శంకరుఁడగు విశ్వనాథ • సమ్రాట్టుండెన్ 392

సీ. కాలేశ్వరుఁడు వృద్ధ • కాలేశ్వరుండును, కర్ణేశ్వరుండు గో • కర్ణవిభుఁడు
జ్యేష్ఠేశ్వరుఁడు సుర • జ్యేష్ఠేశ్వరుండను, చంద్రేశ్వరుఁడు హరి • శ్చంద్రవిభుఁడు
హ్లాదేశ్వరుం డను • హ్లాదేశ్వరుండును, భాండేశ్వరుఁడు తిల • భాండవిభుఁడు
చండీశ్వరుఁడు వ్యోమ • చండీశ్వరుండును, భూతేశ్వరుఁడు భార • భూతివిభుఁడు

గీ. మఱియుఁ గలశేశ రత్నేశ • మధ్యమేశ, వీరభద్రేశ వీరేశ • భైరవేశ
పార్వతీశ్వర ధర్మేశ • బాష్కలీశ, కందుకేశ్వర గంగేశ • కపిలవిభులు. 393

వ. ఇంకను గృత్తివాసేశ్వరుండును గామేశ్వరుండును దారకేశ్వరుండును దశాశ్వమేధేశ్వరుండును నందికేశ్వరుండును భవానీశ్వరుండును బర్వతేశ్వరుండును వ్యాఘ్రేశ్వరుండును గోటిరుద్రేశ్వరుండును హాటకేశ్వరుండును భువనేశ్వరుం,

డును జైగీషవ్యేశ్వరుండును గోకర్ణేశ్వరుండును బృహస్పతీశ్వరుండును ప్రసన్న వదనేశ్వరుండును మహాలక్ష్మీశ్వరుండును మదాలసేశ్వరుండును నవిముక్తేశ్వరుండును విశాలాక్షీశ్వరుండును వరాహేశ్వరుండును లాంగలీశ్వరుండు మఱం గేశ్వరుండు గపర్దీశ్వరుండు యమునేశ్వరుండును నర్మదేశ్వరుండును హరికేశేశ్వరుండును మోక్షేశ్వరుండు ప్రమోదేశ్వరుండు మున్నుగాఁగల దివ్యలింగంబులనేకంబులుగల విందు నాయభిమతంబుఁ దీర్చెడు లింగం బెద్దియో యని కొండొకతడవు యోజించి యంతనె యవగతంబైనట్లు సంతసించి యవును మఱిచిరి 394

సీ. తుంబురుండును నారదుఁడును నెవ్వనిఁగొల్చి, సంగీతవిద్యలోఁ జతురులైరి
అంగిరసుండును నల శుక్రుఁడెవ్వని, భజియించి పాండితీప్రౌఢిఁగనిరి
పౌలస్త్యుఁడెవ్వని నర్చించి ధ, నేశుఁడై విద్యాధరేశుఁడయ్యె
ఖట్వాంగుఁడనపత్యకలుషుఁడై యెవ్వని, బూజించి కాంచెను బుత్రలబ్ధి

గీ. శ్రీకరుఁడు గోపకుం డెవని సేవఁజేసి, శాంభవగణాధిపత్యంబు సంతరించె
నట్టి శ్రీమధ్యమేశ్వరుం డభవుఁడుండ, గొణగనేటికి సిద్ధుల కొఱకు నేను,

ఉ. నేనును మధ్యమేశ్వరుని నిష్ఠభజించి పురాణకర్తృతా
న్యూనవిభూతిఁ గాంతునని యొప్పుగ జాహ్నవిఁ గ్రుంకి యెక్కుడౌ
పూనికి మధ్యమేశ్వరుని బూజ యొనర్చుచునుండెఁ బెక్కునా
ళ్ళు నియతిన్ గనుంగొని మహాత్మకుఁ డిందుధరుండు పేర్మిమై. 396

గీ. లింగమధ్యను బాలకలీలఁ దోఁచి, వరము లిచ్చెద నడుగునా వ్యాసమౌని
సంబరంబున వందనశతము చేసి, యిట్లు వినుతించె నెంతయు నింపుగదుర. 398

క. వాకున మనమునఁ దనువునఁ, జేకొనరాదీశ! నిన్నుఁ జెలఁగెడు శ్రుతులున్
నీకలిమి దెలియవిఁక నీ, వే కర్తవు భర్తవును మహిన్ హర్తవునున్

క. నీవే యమరులకాద్యుఁడ, వీవే భవపాశహరుఁడ వీవే బ్రహ్మం
బీవే యానందమయుఁడ, వీవే యీశ్వరుఁడ వగుచు నెసఁగెదవనఘా! 399

క. లేదీశ! నీకుజన్మము, లేదాహ్వాయమొందుఁగులము లేదిఁకగోత్రం
బేదియు లేదైనను నాఁ, పాదింతువు త్రిజగములకు భద్రములరహిన్. 400

చ. ఎఱుఁగఁగలేరు నిక్కముగ నెంతయు ధాతయు నిందిరావిభుం
డెఱుఁగఁగలేఁడు శక్రుఁడును నెంచనెలేరు సుపర్వవల్లభుల్

వరమము యోగిదుర్లభము • భక్తజనప్రియమైన శాంభవా
క్షరమగు తత్త్వమట్టి నిను • స్వాంతమునందు నుతింతు నీశ్వరా! 409

సీ. నీవలన సర్వమేర్పడు • నీవె సర్వ, మీశ! పసిబాలుఁడవు యువ • వెంతయేని
వృద్ధమూర్తివి నీకే వె • వినుతిఁ జేతు, శర్వునకుఁ బరమాత్మను • శంకరునకు 402

వ. అని యిట్లు వినుతించిన వ్యాసమునికిఁ బ్రీతుండై పరమేశ్వరుండు నీవభిలషించి నట్లు నీకఖిలవిద్యల నావహింపఁ జేసితి. నీవు నీ వాక్కునుండి పురాణేతిహాసంబుల రచింపఁ జేయుదుఁ గీర్తికరుండవగుము. నీవు నుతించిన యీ స్తవంబును నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారు శ్రేయంబులొందెదరని యంతర్ధానంబునొందె నంత వ్యాసమునీంద్రుండు నంతసంబున బ్రాహ్మంబు, పాద్మంబు, వైష్ణవంబును శైవంబును భాగవతంబును నారదీయంబు మార్కండేయం బాగ్నేయంబును బ్రహ్మవైవర్తంబు, లైంగంబు, వరాహంబు, వామనంబు, కౌర్మంబు, మాత్స్యంబు, గారుడంబు, స్కాందంబు, బ్రహ్మాండంబను పదునెనిమిదిపురాణంబులను భారతేతిహాసంబును రచించి శిష్యులగు మాకందఱకుఁ జెప్పె నీ పురాణంబులను లోకంబందు వినునట్టి శ్రోతలు పురాణావసానంబందుఁ బురాణవక్తను బూజించి నువస్త్రంబుల సువర్ణహస్తకర్ణాభరణంబుల సవత్సయగు పాడియావు నేనుంగును నగ్రహారంబును సనుస్తవస్తువుల శక్తి శాత్యంబు సేయక యొసంగి పురాణగ్రంథమును బూజించి సమర్పించి బ్రాహ్మణభోజనం బొనరింపఁ జేసి దక్షిణాదీయవలయు నట్లైనఁ బురాణశ్రవణఫలంబు నొందెద రిట్లు మీరడిగిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనజన్మచరిత్రంబుఁ జెప్పితి నిఁకేమి వినుదురనిన మునులు సూతున కిట్లనిరి. మహాత్మా! 403.

గీ. శివచరిత్రల విని ప్రీతిఁ • జెందినాము, శివుసనాతనశక్తియా • శివచరితలఁ
దనరు నద్దేవి దివ్యావ • తారములను, బోధసేయుము మాకిప్పు • పుణ్యమూర్తి!

వ. అనిన సూతుండు మునుల కిట్లనియె,

చ. సురథుఁ డనంగ నొక్క నృప • సోముఁడు భూరిబలుండు కోలయన్
బురమును నేలుచుండఁగ రి • పుల్ చతురంగచమూసమేతులై
పొరిఁబొరి ముట్టడించిరి నృ • పుండును సేనలనెల్లఁ గూర్చి సం
గరమున కేగి పోరితము • గాటముగా నొనరించె ధీరుఁడై. 405

మ. వగవాం డ్రికుక్కుడు మూఁకలై సురథునిన్ • బాహాబలం బెక్కు డొ
వ్వఁగ నోడించి వరూథినిన్ జదువఁ దఁత్పౌరుల్ ప్రధానుల్ హితుల్
దగురీతిన్ రిపురాజితోఁ గలసి నే స్తంభాంది రంతర్ గడున్
వగలోడన్ బురిఁబాసి యా సురథభూ•పాలుండు చేరెన్ వనిన్

—* సురథుఁడు సుమేధఋష్యాశ్రమంబుఁ జేరుట *—

సీ. అంత నొక శాంతమైన ఋష్యాశ్రమంబుఁ
జేర నమ్ముని నవ్వాని • గారవించి
యందు నుండు మనియె నతం • డట్టు లుండెఁ
బిదప నొక కొన్నినాళ్ళకు • బేరుఁ డొకఁడు. 408

క తనవారలతో లోభం, బున వెడలింపఁబడి వచ్చె • భూపుఁడు వైశ్యుం
డును నన్యోన్యం బరసి జ,తనునొప్పి వసించి రంధుఁ • దగులముకోడగ. 409

గీ. అరిజితుండయి నిజజనా • నాదరమున, మరగుచుండెను భూజాని•మమతదక్కి
వంచితుండయి తనవారి•వలన వెడలఁ, బడియుఁ గోమటివారికై •వలవరించు.

వ. ఇట్లిద్ద ఱొకనాఁ డమ్మునివరుండు తీరి కూర్చున్న సమయంబునఁ దారసించి
ప్రమొక్కి యందు భూపాలుం డిట్లనియె. 411

సీ. శాత్రవతిరస్కృతుఁడ నాట • శత్రుజనులఁ
బారిగొనఁగ నెంచు నామది • పుణ్యమూర్తి!
అదయులై నాదు సచివాదు • లరులఁ జేరి
రుల్లము తపించుచుండెడు • నుడుకుమీఁజి. 412

క. ఈ బేరుఁడు తనవారల, చే బిట్టుగఁ దరుమఁబడియుఁ • జెన్నఁటిమదిలో
నాబందుగులను జేరఁగఁ, దాఁ బరితాపంబుఁజెందుఁ • దహతహయమరన్.

వ ఈ రెండు దుఃఖంబులను మోహజాతంబు లగుట నవ్వానిఁ బాపి మమ్మను
గ్రహింపు మనిన రాజునకు మునీంద్రుం డిట్లనియె. 414

—* సుమేధముని సురథునకు మహామాయావైభవంబుఁ జెప్పుట *—

సీ. విను మహామాయ శివసనాతని నరేంద్ర!, సర్వజనమనములకు సంజ్ఞానరూప
మైనరూపంబుఁగూర్చు నద్దాని నజము,కామకులు పాయు లేకుస•త్యంబువినుము

క. సురలే యమ్నాయను బడి, పరతత్త్వము నెఱుఁగలేరు పార్థివ! యింక నీ
నరు లెట్లెఱుంగ నేర్తురు, పరఁగ జగన్మాతృరచిత బంధాన్వితులై. 416

వ. మఱియు నాయంబ త్రిగుణయై వరదయై విరాజిల్లు.

క. ఆపెయె విశ్వముఁ గూర్చెడు, నాపెయె పాలించుచుండు నాదరమతితో
నాపెయె హరించు నిఁక జనుఁ, డాపె కృపన్ గనినఁబాయు సమ్మోహంబున్

గీ. అనిన నానృపుఁ డడిగె మహానుభావ!, యామహామాయ యెవతియో యట్టిదేవి
యెట్లుజనియించెనో మాకు నెఱుఁగఁ జెప్పు, మనిన వారల కిట్టులనియె మౌని.

—* మధుకైటభ సంహారము *—

ఉ. మున్నొకమాఱు సంద్రము సమున్నతమై ఖరి నేకమై తగన్
బన్నగరాజతల్పమునఁ బద్మదళాక్షుఁడు నిద్రఁదూఁగఁగాఁ
బన్నగ విష్ణుకర్ణయుగపంకభవుల్ మధుకైటభాఖ్యులా
నెన్నికమీఱు రక్కసులు హెచ్చుమెయిన్ బరికించి నల్గడన్. 419

ఆ. కమలనయను నాభికమలమునందున్న విధినిఁ జూచి వేగ వధియొనర్పఁ
గడఁగుచున్న నంత సడలి నల్వ శయానుఁ, డైన హరినిఁ జూచి యాత్మమందు

గీ. జగదధీశ్వరిఁ గూరిచి చక్కనిట్లు, వందనముఁ బొనరించి కడిందిభక్తి
మెఱయసంస్తవమొనరించె దురితహంత్రి!, కాలరాత్రి!మహారాత్రి! గాఢరాత్రి!

క. రక్షింపు మహామాయా!, రక్షింపుము నన్ను మోహరాత్రి! దయాళూ!
రక్షింపు యోగనిద్రా!, రక్షింపుము మెఱియులైన రాకాసులచే. 422

ఉ. తల్లిరో! నీకృపాగతి నికాంతము నేనును బద్మనేత్రుఁడున్
హల్లకబంధుమాళియగు నాహరుఁడున్ జగముల్ రచించియుఁ గా
జల్లఁగసాఁకుచున్ లయముఁ జక్కనొనర్చుచు నుండు మమ్మ! నీ
వెల్ల జగంబులన్ గరిమ నేలెడు రాణివి, లోకపావనీ! 423

సీ. నీవె స్వాహావు మఱి నీవె యాస్వధవును, నీవె యాలజ్జవు నీవె ధృతివి
నీవె సద్బుద్ధివి నీవె యాసిద్ధివి, నీవె యాప్రీతివి నీవె మతివి
నీవె యాశాంతివి నీవె యాక్షాంతివి, నీవె యాదాంతివి నీవె స్మృతివి
నీవె యాభ్రాంతివి నీవె యాకాంతివి, నీవె యాశక్తివి నీవె రక్తి

గీ. నీవె తుష్టివి, పుష్టివి నీవె క్షుత్తు, నీవె తృష్ణవు జాతివి నీవె వృత్తి
నీవె చిత్తవు మాయవు నీవె మోహ, పరవు మసురుల మేల్కొల్పు పద్మనయను.

క. వేధ యిట్టులు ప్రార్థింప • వేదమాత, సిద్ధరూపిణి ఫాల్గున • శుద్ధమందు
ద్వాదశీ తిథియందు ని • శాంతకరుణ, నమ్మహా • కాళియై భువి • నవతరించె. 426

క. నలువను జూచి భయంపడ, వలదీశ సత్వరము దైత్య • వర్యులమాయన్
బొలియింపఁ జేతునిపుడే, జలజాక్షునికిన్ మెలఁకువ • సమకూర్తు విధీ! 427

క. అనివేగ జలజనయను న,యనములు విప్పంగఁ జేయ • నచ్యుతుఁడును న
ద్దనుజులఁ గని వారలతో, ననియొనరిచె నైదువేల • హాయనములొగిన్. 428

గీ. అంత జగదంబమాయచే • నసురవరులు
హరినిఁ గని వరమిచ్చెద • మడుగు కొనుమ
నాఁగ హరియును హరుసంబు • ననువచించె
నాకు వధ్యులు గండని • నయము మీఱ 429

గీ. వారలాపైనఁ గొంకియు • వాకుమీఱ, కబ్ధియెల్లెడ నేకమై • యమరుటయును
జూచి నీఁటులు లేనట్టి • నుస్థలమునఁ, జంపుమన నలినాక్షుఁడు • సంతసించి. 430

క. తనయూరులఁ గొని దైత్యుల, ఘనతర చక్ర హతిఁ జంపెఁ • గమలజుఁ డంతన్
మనమున నలరి పరాంబను, ననువుగఁ గొనియాడి హరికి • నభినుతి చేసెన్. 431

గీ. ఇది మహాకాళికోద్భవం • బిఁకను జెవుదు
శ్రీ మహాలక్ష్మ్యవతరణ • శ్రీకచరిత
మింపుమై వినఁ డొద్దాన • నీతులవిని
సంతసము సమకూర్చు న • శాంతి ముగను. 432

— * మహిషాసుర చరితము * —

క. రంభాసురతనయుండు వి,జృంభితవిక్రముఁడు దైత్య • సింహాము మహిషుం
డంభోజోద్భవువరమున, దంభోళిధరున్ జయించి • తాఁ గొనె దివమున్. 433

గీ. ఇంద్రసింహాసనం బెక్కి • హెచ్చుమీఱఁ, బదియునాలుగుజగములఁ • బ్రాభిదనర
వందయేండ్లెమహిషుఁడ • వంధ్యవివిధ, భోగభాగ్యసుఖంబులు • పొదలుకొనగ.

ఉ. దేవతలంతఁ జింతిలి మహాదిన్ గడువేసటి గుంపుగూడి వా
ణీవిభుఁ జేరఁబోయి కడు • నిష్టనుతుల్ పొనరించి యెట్టులేన్
గావలెఁ గాసరాసురుని • గండడఁగించి వధించి మమ్మేఁకన్
గావకయున్నఁ జత్తుమని • క్రచ్చఱవేడ విధాత యుత్తఱిన్. 435

గీ. హరిహరులు వేఁడ నొక్కచో • నపుడు చేరి
యుండు టెఱిఁగి విరించి దివ్యోత్కరముల
నెల్ల గొనిపోయి యవ్వారి • కెఱుకఁ జేసె
మహిషుదౌష్ట్యంబు వేల్పులు • మఱుఁగుటయును. 436

చ. సురలు రమేశ్వరేశులకు • జోతలొసంగి లులాయదైత్యదు
ర్భరపరిబాధలన్ దెలిపి • వాని వధింపఁగఁగోరనంత న
వ్వరదులు దేవదుఃఖములఁ • బాపఁగఁగోరి రయంబుమీఱ నం
బరముఁగనన్ మహంబొకఁడు • భాసిలె వారల నేత్రజాతమై. 437

—* దుర్గావతారము *—

గీ. అట్టి తేజంబునం దమ•రాధిపతుల, తేజులెల్లను చేరి దే•దీప్యమాన
కాంతిపుంజంబగుచు నొక్క • కన్నె వెడలెఁ, గనియు వినియు నెఱుంగని • కాంతమూర్తి

వ. అట్టియాయమ్మకు.

సీ. శంభు తేజంబున • సంభవించెను మోము, విష్ణు తేజంబున • వెలసె బాహు
లాబ్రహ్మ తేజున • నలరెఁ బదంబులు, యామ్య తేజంబుచే • నమరెఁ గురులు
చందురు తేజున • జానొందెఁ జనుదోయి, శచి తేజమున నడు•మ చక్కనమరె
వరుణు తేజంబునఁ • బరఁగెఁ బిక్కలు దొడల్, క్షమ తేజమున నితం•బము దనర్చె

గీ. గోత్రరిపు తేజమునఁ గరాం•గుళులు పొదలె
గుమదరిపుమహమునఁ బదాం•గుళులు దనరె
శ్రీదు తేజున నాస సు•శ్రీపరంగెఁ
దనరెఁ జిత్రాగ్ని మహము నే•త్రత్రయముగ 439

క. రదములు ప్రాజాపత్యా, స్పదములగుచుఁ దనరె గాడ్పు • భాసిలు చెవులై
యొదవెను సాంధ్యమహంబునఁ, గుదురగు కనురెప్పలమరెఁ • గోమలికట్టుల్.

క. అరుణుని మహమున నధరము, శరజన్ముని తేజమున నాసఁగె నూర్ధ్వోష్ఠం
బరుదొప్ప నిట్లు తక్కిన, మరమహమున నొదవె లాఁకి•మహితాంగములున్.

గీ. ఇట్లు పొడమిన యిందిర• నీక్షఁ జేసి, సురలు మురిసి రయంబున•సుందరాంబ
రము లభూషణములనాయు•ధములనొసఁగి, సంతసింపఁగఁ జేయ ని•చ్ఛన్ బొనర్చి

— * దుర్గాదేవికి దివ్యలాయుధాదుల నిచ్చుట * —

సీ. దేవి కిచ్చెను మహాదేవుండు శూలంబు, హరి యిచ్చెఁ జక్రంబు నంబికకును
పాశి యిచ్చెను శంఖపాశంబు లార్యకు, శక్తి కొసంగెను శక్తి నగ్ని
అమ్మకుఁ బొతి ఘంట నశని నిచ్చెను వృష, ఘనమగు విల్లిచ్చె గంధవహుఁడు
యముఁ డిచ్చెఁ గాలదండమును బ్రజాపతి, యక్షమాలను దెచ్చి యంబ కిచ్చె

గీ. బ్రహ్మ యిచ్చెఁ గమండలుఁ బాలసంద్ర, మొసఁగెఁ బట్టుపుట్టంబుల నురువుదాఱ
రవల కడియాల వేళ్ళకు రవలయుంగ, రముల ముత్యాలపేరులు రవలనత్తు

క. బంగరు పాంజేవులనున్, బంగరుసందిటి కడెములఁ బహువపు వేడ్కన్
బంగరు తమ్మిలమాలను, బొంగుచు నీరధి యొసంగె భువనేశ్వరికిన్ 444

గీ. గండ్రగొడ్డలి నల విశ్వకర్మ యొసఁగె, డాలుకత్తుల నిచ్చెను గాలమూర్తి
కామధేను వొసఁగె వజ్రకవచమును మహాస్త్రముల నెల్లఁ బేర్మిమై నంబికకును

క. నగరాజు సింగమును నెన్నఁగఁదగు రత్నముల నిచ్చె నళినాక్షికి నిం
పుగ మధుపూరితకలశ మొసఁగె జక్కులఱేఁడు భువన జననికి వేడ్కన్

వ. మఱియు శేషుండు మణికుండలంబులను విచిత్రరచనాయుక్తంబగు నాగహారంబును సమర్పించె నిట్లు తక్కిన వేల్పులును ననేక రత్నభూషణంబుల నాయుధంబుల నొసంగి రంత జగదంబ దివ్యాంబరభూషణాయుధాలంకృతయై యట్టహాసంబుతోఁ గర్జనంబొనర్చె నంత యున్నాదం బాకసంబునిండి ప్రతిధ్వని యొదవె. త్రిలోకంబులు గలంగె సింధుచతుష్టయంబుతోఁ బృథ్వి చలించె.

ఆ. దానవార్ద్యమాన దైవతగణములు, భువనజననిఁ జూచి పొంగి మహిష
రాక్షసేంద్రుఁ డింక రహిఁ బాసి పొలసెకు, నంచు మదిని సంతసించి యంత

వ. జయజయ ధ్వానంబులొనర్చి యనేకవిధంబుల మాతను వినుతించి యొలర్చి రంత నీయలుకుడు విని మహిషానుచరులగు నసురవరులేచి యాకసంబుఁ జుట్టి సేనలన్ గూర్చికొని యాయుధంబులు ధరియించి యంబికను దారసించిరి.

— * మహిషాసురుఁడు దుర్గాదేవికడకు యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

మ. మహిషుండున్ భువనత్రయంబు నిజధామగ్రామసంఛన్నమున్
రహిమైఁ జేయు మహేశ్వరిన్ గనియు గర్జాఘోషమాలించి య
మ్మహితాకారను నాజినొంపుటకునై మాద్యద్భటశ్రేణితో

విహితోద్యత్సకలాయుధప్రతతితో • విచ్చేసె నుద్రేకియై. 450

సీ. కాసరానుచరులగు బాష్కలుండు చిక్షు
రుండు జామరుఁడును నుదగ్రుండు నంధ
కుండు నసిలోముఁడును బిడాలుండు దామ్రుఁ
డును మహాహను దుర్ముఖులును రయమున. 451

క. నానాశస్త్రాస్త్రంబుల,తో నంబను బొదువ నార్య • దోర్బలమెసఁగన్
దానవవీరుల శరసం,తానములన్ గరఁగఁజేసె • దర్పాన్వితయై. 452

సీ. మేటినిట్టూర్పు వలన బల్ • మేలిబలము
గలుగు నవకోటిశక్తులఁ • గ్రమ్మఁజేయ
శక్తులకు రక్కసులకును • సమరమొనరె
ఘనగదాశక్తిముద్గర • ఖడ్గములను. 453

ఉ. చండియు నంత వేగముగఁ • జండతరాహవలోలయై మహో
ద్దండబలంబునన్ జెలఁగు • దానవవర్యులఁ జిక్కఁబట్టి భే
రుండతరాసిధారలను • ద్రుంచె శిరంబుల నేడ్తెఱన్ గరా
లుండగు సైరిభాసురుఁడు • లోలత నంబను డాసిచెచ్చెరన్. 454

శా. లాంగూలంబున గెట్టెలన్ మఱియు వల్గత్తుండచండాహతిన్
శృంగద్వంద్వమునన్ పరాంబికచమూ • శ్రేణిన్ విదారించి చం
పం గాత్యాయని యంత వానిపయి రా • మత్తాత్ముఁ డద్దైత్యుఁడున్
సింగంబున్ బొలియింప వాల్వెడ నసిన్ • ఛేదించె నద్దేవియున్. 455

గీ. కాసరుండంతనాగ్రహా • కలితుఁడగుచుఁ, గొమ్ములన్ బెల్లగించి పె • న్గొండఁ దెచ్చి
చండిపై వేసి గర్జించె • శౌర్యమెసఁగ, నంబ శరతతి గిరినిఁ జూ • ర్ణంబొనర్చె 456

క. మరల మహిషుండు నట్టులె, యురవగు శైలముల శిలల • నూడబెరికి యే
త్తెఱ నంబపైని విసరఁగ, శరధారల వాని యుమ ర • జము చేసెవడిన్ 457

సీ. ఇట్లు మహిషునకును దుర్గ • కేవురియాఱ
జరిగెఁ జిరకాలము దురంబు • సర్వదేవ
తాంబ యంతఁ గినుకమీఱి • యసురమహిషుఁ
బొల్లుసేయఁగ నిక్కచ్చిఁ • బూనిమదిని. 458

చ. కరమున నున్న పాశమునఁ • గాసరుకాళ్ళను గట్టినంతనే
హరియయివాఁడు బిట్టెగయ • నంబ తదీయశిరంబుఁద్రుంచె స
త్వర మతఁడొక్క యోధునివి•ధమ్మునఁ జర్మకృపాణపాణియై
తఱుముచు నంబపై నడరఁ • దా విశిఖమ్ములఁ గప్పె నంబయున్ 459

—• మహిషాసురసంహారము •—

చ. సరగున దైత్యుఁ డంత మద•సామజమై యుమయెక్కినట్టికే
సరితలఁదుండ దండమునఁ • జక్కఁగ మోఁదఁగఁ జూచి యంతనే
సరసిజనేత్ర వేగనొక • సాయకధారఁ దదీయతుండమున్
విఱుగఁగఁద్రుంచె నప్డసుర • వీరుఁడు మేకొని సైరిభాకృతిన్ 460

గీ. రుష్టుఁడై దీవ్రశరముల • రోదసీకు, హరము గంపింపఁగా నప్పు•రాంబమీఁదఁ
గుఱిసి దిక్కులుభేదిల్ల•గొప్పగర్జ, నం బొనర్చెనఁగని జగ•దంబ కనలి. 461

గీ. మొనసి వలుమాఱు మధుపాన•మును బొనర్చి
రక్తలోచనయును మద•రాగరుచిర
వదనయును నయి యసురను • బారఁజూచి
యిట్టులనియెను నిగ్రహం • బుట్టిపడఁగ. 462

క. ఓరీ! చలమొనరించెదె, సారెకునా యెదురఁ బెక్కు • చందంబుల బ్రం
దారకులెవ రేనియు నను, మీఱుదురె? దురంబునందు • మేలరయవిటుల్.

చ. నిలుమిఁక నంచు బిట్టెగసి • నెట్టన దైత్యునికంఠ మంఘ్రితో
బలమునఁ ద్రొక్కిపట్టి నిజ•భాస్వరశూలము చేత వ్రచ్చినఁగా
బొలువఱి యుత్తరార్ధతను•వున్ బెకలించియు నెట్టులేని న
బ్బలియుఁడు వేగిరంబెగసి • భల్లములన్ గురియించె నంబపై. 464

వ. అంత

చ. కలకల నవ్వి పూన్కిమెయిఁ • గాళిక ఘోటకవైరిమస్తమున్
విలసదసిన్ దెగన్నఱకె • వేగ హరీంద్రము దక్కదైత్యులన్
బొలియఁగఁజేసెఁ గొందఱిఁకఁ • బొల్పరి జీవితరక్షఁ జేచ్చొలై
యలభుజగేంద్రలోకమున • కాతురతన్ బరుగెత్తి రత్తఱిన్. 465

క. కురిసిరి పువ్వుల వానలు, సురలెల్లరు నంబరపైని • సురుచిరగతులన్
మురియుచు నాడిరి యచ్చర, లురువుగ గంధర్వగణము • లుబ్బుచు బాడన్. 466

క. ఇది చండీచరితంబి, ట్లిది నీకెఱిఁగించినాఁడ • నింకను నేఁజె
ప్పెదను శతాక్షీ మహిమం, బుదగ్రయశ! యాలకింపుఁ • డురుమోదమునన్. 467

—* దుర్గాసురభంజనము *—

క. దుర్గమతపోబలుండు ని, రర్గళ విక్రముఁడు రురుమ • హాసురసుతుఁడౌ
దుర్గాసురుండు దివిష, ద్వర్గంబులఁ దఱిమి స్వర్గ • భాగ్యములొందెన్ 468

ఉ. అంతట నాకాళ దైత్యుఁడు మ • హాకలుషాత్మకుఁడై జగంబునన్
బంతముతోడ వేల్పులను • బాపల నాల సతీవ్రజంబు న
త్యంతము నేఁపుచుండ నిఁక • హాయని కూయుచునుండి రెల్లడన్
నంతఁ దపంబు జన్నమును • జొప్పడకుండెను ధర్మమెద్దియున్. 469

గీ. మఱియుఁ బ్రాహ్మణకులనెల్లఁ • గరము సంగ్ర
హించి వించి జగంబుల • నేచుచుండ
బాపలెల్ల దురాచార • భరితులైరి
భువి ననావృష్టి పొడమెన • స్యాలునునింకె. 470

గీ. ఇఁకను మేదిని నెచ్చోట • నేని నదులు
నదము లంబుధు లుదకశూ • న్యతను జెందె
వనతలములెల్ల బయలులై • వనరెఁ జెట్టు
చేమ లెవ్వియు లేక న • శించె నందు.

క. జనములు హాహాయనుచును, దినుటకుఁ ద్రావుటకు లేక • దీమసమఱి రో
దన మొనరించుచు నుండిరి, యనిమేషులు యోగమాయ • నర్చించికడున్.

మత్తకోకిల. ఏలు మేలుమమా! మహేశ్వరి! • యీజగంబులఁ బ్రేమమైఁ
జాలుఁ గోపము సంహరింపుము • సారభూరి కృపానిధీ!
శాలిశాత్ములఁ జండముండులఁ • బాపు శుంభ నిశుంభునిన్
గూలఁజేసినయట్లు దుర్గముఁ • గూల్పుమమ్మ! రయంబునన్. 473

ఆ. నిదుర మేలుకొలిపి • నీరజాక్షునిచేతఁ, గంధిలోన మధునిఁ • గైటభుని వ
ధింపఁజేసి యల్ల • ద్రుహిణుని బోధించితి, వమ్మ యోగనిద్ర! • యరసి దయను

క. ఇఁక నెంత తడవు నీదు మ, దికిఁ గృపరాదన్నఁ ద్రిజగతీజనములు చా
వక మిగులరు తల్లీ! ర, క్షింపఁక లెమ్ము నుపేక్ష హరింపు మిదు జీవనముల్.

చ. అడుగడుగందు బాలురకు నక్కట! నేరము లొప్పుచుండు న
య్యెడఁ దమతల్లిగాక యిఁక నేరు సహింతురె భవాని! మాకు నె
వ్వఁడు కడగండ్లు వాటిలినఁ బొంకముగా నవతార మవ్వడే
కడిఁది దయన్ బొనర్చి మముఁ గాచుచునుంటివి తల్లి! చక్కనన్. 476

— * శతాక్షీ ప్రాదుర్భావము * —

క. అని యిటు దుఃఖితులై దను, వినుతించుచునున్నయట్టి వేల్పులఁ గని ద
య్యాన ననఘ కృపామయి తా, ననంతనేత్రమయి తనువు నప్పుడు నూపెన్.

గీ. విల్లునమ్ములుఁ దామర విరియు వివిధ
మూలఫలములు నాలుగు కేలులందుఁ
దాల్చి దయనొప్పు మోముతోఁ దప్తులైన
ప్రజలఁ గనుఁగొని కరుణాశ్రు భరిత యగుచు. 478

క. తొమ్మిది దివసమ్ములు గను, దమ్ముల నశ్రువులు రాల్ప ధర నల్గడ నీ
రమ్మేర్పడుడు నదులు సం, ద్రమ్ములు బావులు చెఱువులు రయమున నిండెన్

గీ. దాన ధాత్రియు నంతనే తరులతాస
మృద్ధమై సస్యపూర్ణమై హృద్యశాక
మూలఫలభరితంబులై మురువు మిగిలెఁ
బచ్చికలు హెచ్చె నాలకుఁ బరువమిడుచు. 480

వ. అంత

ఉ. వేలుపులున్ మునుల్ మఱియు విశ్వమునన్ గలవార లెల్లరున్
జాలఁగ సంతసించి యలశక్తిని సన్నుతిఁ జేసిరంత ది
వ్యాలినిఁ జూచి యార్య యిఁక నన్యమభీష్టముఁ దెల్పుఁడన్న వే
దాలనొసంగు వేగముగఁ దల్లి! యనన్ జగదంబ యిట్లనెన్ 481

గీ. సైపుఁడించుక దడవు ప్రాఁజదువు లిత్తు
నన నలరి యంబ కెఱఁగి వారరిగి రిండ్ల
కాక్షణం బంతె భయద నిర్హ్రాద మొదవి
భూనభంబులు నిండ నద్భుతము గదుర. 482

—* శతాక్షీ దుర్గాసురుల యుద్ధము *—

క. కౌరవబలములు వడిఁబా, శారిపురిన్ ముట్టడించె • నదిగని యుమ య
వ్వారలఁగావఁగఁ జక్రము, ధీరతనందుంచి యసుర•దెసఁగన్గొనఁగాన్. 483

క. సురరిపుఁడు కఱకుటమ్ముల, నురువుగ జగదేకమాత • యురమున వేయన్
సరకుఁగొనకమ్మ హేశ్వరి, దురుసగు నారసము లేసె • దుర్గాసురుపై. 484

గీ. మఱియు నాయమ్మ మేనుండి • మంజుమూర్తు
లెక్కుడుగ మాతలొదవిరి • చక్కనైన
వారు చంద్రార్ధశేఖర•భాసమాన
లతులవిద్యుత్సమప్రభా • యుతలు హితలు. 485

గీ. కాలి తారయు ధూమవతి బగలయు ఛిన్న
మస్త శ్రీవిద్య భువనేశి • మఱియు భైర
వియుఁ ద్రిపురసుందరియు మహా • విద్య యనెడు
వారధిష్ఠాత్రులై యొప్పఁ • బడసి రందు. 486

క. ఆయసురులకును మాతల, కాయోధన మొనరఁగా శ•తాక్షీహితులౌ
నాయతదైత్యవరూధిని, కూలిడి తెగటార్చె శక్తి • కోటులచేతన్. 487

—* దుర్గాసుర సంహారము *—

ఉ. దేవియు నంత దుర్గముని • దివ్యతరాయతశూలధారతోఁ
జేపయడంగ మోఁదె నొక • చెట్టువలెన్ దనుజుండు నేలపైఁ
గావరమెల్లఁ దీఱిపడె • గౌరియిటుల్ దనుజున్ వధించి య
ద్దైవతరాజికిచ్చె శ్రుతి•తండములన్ మరలన్ బ్రియంబుగన్ 488

వ. అంత నిలింపులందఱత్యంత సంతుష్టులై యమ్మహాదేవికి జోహారు లర్పించి యిట్లు వినుతించిరి. 489

—* దేవీస్తుతి *—

క. జననిరో! మాకొఱకై నీ, వనంత నేత్రమయరూప • మర్థిఁగొనుట ని
న్ననుదురు శతాక్షియని యను,దినము జనంబులు జగమున • దేఁకువమీఱన్.

క. నీకాయములోఁ బొడమిన, శాకంబులవలన మేలు • సమకూరుటచే
శాకంభరియను పేరును, లోకంబునఁ జెందు దీవ•లోలమనీషా! 491

క. దుర్గమదైత్యుని విప్లవ, వర్గము లలరంగఁ జంపి • వైచుటచేతన్
దుర్గాహ్వాయమునఁ బరఁగెదు, భర్గాత్మామోదదాత్రి! • పావనగాత్రీ! 493

సీ. విశ్వజననికిని • విజ్ఞానదాత్రికి, యోగనిద్రకు జోత • లొసఁగుదుమి వె
తత్త్వమస్యాదివా • కృతి బోధిత యనంత, కోట్యజాండేశ్వరి! • గొనునుతు లివె
వాఙ్మనఃకాయదు • ష్ప్రాప! యినేందు పా, వకనేత్ర! నిను నుతిం • పఁగఁ దరంబె
తల్లి! శతాక్షి! నిన్ • దక్క మాబోటి జే, జేలపై దయ నిట్లు • చేతు రెవరు.

గీ. ఇట్టి యిడుముల నీక నెవ్వ • డొసఁగకుండఁ
గావుత! జగంబులకు నీవఁ • గన్న తల్లి!
అరసి శత్రునిబర్హణం • బమరఁ జేసి
సాఁకుమిట్టుల యత్నంబుఁ • జక్కఁ జేసి. 494

—* శతాక్షి దివ్యుల ననుగ్రహించుట *—

వ. అనినంత మహాదేవి యిట్లనియె.

క. క్రేవులు వరుగిడ నొండొక, వైపు దనక యాలు వాని • వజ్జనె యురుకున్
దేవకునటు మీ వెంబడి, కావుగనే వచ్చుచుండుఁ • గచ్ఛబలేఖుల్! 495

సీ. ఎడపకనాభక్తి • నెసఁగుమీఱలు మది, నే చింతసేయుకుఁ • డింక మీఁద
మున్ను నంజుడు దిను • మూఁకలఁ జంపితి, నెల్లెప్పుడును సమ • యింతు వారి
భ్రామర రూపంబుఁ • బడసి యరుణుఁ గిట్టి, భ్రామరి యను పేరు • బరఁగఁ దాల్తు
భీమరూపముఁ జెంది • భీమదైత్యుల ద్రుంచఁ, జేసి భీమాఖ్యను • జెందు దాన

గీ. నంద నందన నైయల • మందలోన
శుంభుని నిశుంభునిని బట్టి • చూఱఁ బుచ్చి
నందసుత యను పేరఁ జె • న్నొందు దానఁ
గాఁచుదాన మిమున్ గల • కాలమిఁకను, 496

వ. అని చెప్పి యమ్మహేశ్వరి యంతర్ధానంబుఁ జెంద నవ్వేల్పులలరి నిజవాసంబుల కరిగిరనిన సురథుండు మునివరున కుమాసేవాప్రకారం బెఱింగింపుమనిన ముని యిట్లనియె. 497

గీ. సిద్ధకల్యాణి శ్రీదేవి • సేవయందుఁ, గర్మయోగంబు భక్తియో • గంబు మఱియు
జ్ఞానయోగంబు గలవిఁక • వానియందు, మొదటఁ గర్మయోగంబు నే • పూనవలయు

గీ. కర్మయోగంబునన్ భక్తి • గాంచుకొనెదు, దాన జ్ఞానంబు సమకూరు • జ్ఞానసిద్ధి
వలన మోక్షంబు చేకూఱు • నధనెందుఁ, గర్మయోగంబె శ్రేష్ఠమై • గానుపించు

క. మాయయనంగఁ బ్రకృతియె, మాయి మహేశ్వరుఁడు శివుఁడు • మహనీయుండా
ధ్యేయుని భేదం బొందని, కాయంబెఱుఁగుటయె ముక్తిగాఁ దెలియఁదగున్.

— * దేవీపూజనము * —

గీ. దినదినంబర్థిమై మహా • దేవిపూజ, సేయు పుణ్యఫలంబును • శివకుదేవ
ళంబు నిర్మించి తద్విగ్రహంబునుం బ్రతిష్ఠఁజేసినవాఁడొందు • దేజరిలుచు.

వ. ఇంకను.

క. దేవీమూర్తిని నడపను, శ్రీవెలయఁగ శిల్పి తక్క • జేజేలను నా
యావిధిఁ బట్టప్రతిష్ఠఁ, గావింపఁగ నెగడు సకల • కల్యాణంబుల్. ౬౦౩

గీ. అట్లు చేయఁగలేనివాఁ • డాగ్నమందు, భగవతీకృపఁ గల్గినఁ • బట్టుబట్టి
కట్టెదను దివ్యహర్మ్యంబు • గౌరికే నటంచు దలఁచిన సిరులొందు • నఘముఁబాయు

ఉ. ఎవ్వఁడు భక్తితోడఁ బర • మేశ్వరి నిచ్చలుఁ గొల్చుచుండు నిం
కెవ్వఁడు తన్మహామనువు • సిద్ధమతిన్ జపియించుచుండుఁ దా
నెవ్వఁడు చక్రరాజమున • నింపుగఁ జందనకుంకుమాగరుల్
మవ్వపు వేడ్కనుంచు ననుమానమె? వాఁడిల ధన్యుఁడౌటకున్. ౬౦౪

ఆ. దుర్గ నెపుడుఁ గాని • తులసీవిష్ణుక్రాంతలను సమర్చనంబు • నొనరుపకుఁడు
పద్మములను బిల్వపత్రంబులను జాతికుసుమములను బూజఁ • గూర్పుఁడెపుడు.

వ. మఱియుఁ గేతకీ మల్లికా చంపకాది సుగంధ కుసుమంబులన్నియుఁ బూజా యోగ్యంబులే యగును.

గీ. దేవిఁ బ్రతిమాసశుద్ధతృ • తీయయందు, భక్తిమైఁ బూజఁజేసినఁ • బడయుజనుఁడు
సంపదల నాయురారోగ్య • సంతతులను, భోగమోక్షంబులను నిందు • బొంకులేదు.

— * నవరాత్రపూజ * —

వ. వెండియు నీక నాశ్వయుజశుద్ధప్రతిపత్తు మొదలుగఁ దొమ్మిదిరోజులందును శ్రీదేవీపూజనంబుఁ గల్పోక్త ప్రకారంబొనర్చినట్టి వానికిఁ ద్రిలోకంబులందు దుర్లభంబగు శ్రేయంబు లేదని సురధుండును వైశ్యుండును మిగుల నలరి యవ్వ

నంబున శరన్నవరాత్ర వ్రతంబుఁగొనర్చి సురథుండు నిజరాజ్యంబును, సమాధి యను వైశ్యుండు దుఃఖోపశమనంబునొంది రిట్టి శ్రీదేవీమహాత్మ్యంబును విని విన వినినవారల కిష్టార్థంబులు చేకూరుననిన సూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! శివవాచకంబై యొప్పు ప్రణవార్థంబు తేటఁదెలింగింపు మనుటయు

క. శాలీశశిశేఖరపద, నాళీకారాధ్యహృదయ! నళినవిరాజ
త్కాళీశారాధ్యానుజ!, వ్యాళేశ్వరహారతత్త్వవిశ! లక్ష్మ్యంబా! 502

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి ఉమాఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీ శి వ పు రా ణ ము

శ్రీ కై లా స ఖ ం డ ము

ప్రథమాశ్వాసము

ముదిగొండకులార్ణవ
సోమా! సోమేష్టలింగ • శోభితపూజా
కామా! కామాదిరిపు
స్తోమ జయోద్దామ! దామ • సురుచిరకీర్తి!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె. 2

చ. ఎవఁడు జనించుచుండఁగనె • యీశ్వరభావముఁ జెందెనో ముని
ప్రవరులలోన నెవ్వఁడు వి•భాసితమోక్షపథోపదేష్టయౌ
నెవఁడు మహామహుం డతులుఁ • డెవ్వఁడు ధ్వస్తగుణత్రయుండు బ్ర
హ్మవిదుఁడు వామదేవుఁడను • నాతఁడు దివ్యమునీంద్రుఁ డున్నతిన్. 3

గీ. జ్ఞానియు మహేశనిభుఁడయి•ఘనతమీఱు, నమ్మహాముని శిష్య వ•ర్గమ్ముతోడ
ధరను శుద్ధిఁబొనర్చుచు•దక్షిణాశఁ, దనరిన కుమారగిరినొక్క•దినమునందు.

—* వామదేవముని కుమారాద్రిఁజేరి కుమారుని సేవించుట *—

గీ. చేరి స్కంద సరోవర•నీరమందు, మజ్జనముఁ బొనరించి కు•మార దేవ
సముఖమున కేగి మునికరములు గొలువ, వఱలుగీర్వాణగేయు శ్రీ•పార్వతేయుఁ

క. దరిసించి మ్రొక్కి మనమునఁ, గరముమురిసి యంజలిన్ దగన్ బూనియిటుల్
వరమధురాక్షరములతో, నరుసుగ సంస్తవము చేసె • నతిశయభక్తిన్.

సీ. ప్రణవరూపునకును బ్రణవార్థవేదికిఁ, బ్రణవార్థమునకును బ్రణవమునకు
నుపనిషదర్థమై యొప్పినసామికి, నుపనిషద్రూపునకున్నతునకు
నణువునకు నణీయుఁడై తగు వానికి, గొప్పకు గొప్పయై యొప్పువాని
కాత్మగుహారూపుఁడగువాని కాత్మగు, హానిహితునకు గుహ్యార్థవేది
గీ. కిని గుహుని కర్కతేజునకును మహేశ, సుతునకు మహేశశిష్యునకతులితునకు
శివకరునకు శివాస్యరాజీవమిత్రునకును స్కందునకివె వందనములు సేతు
క. శరకాననశాయికినిన్, గిరిజాపుత్త్రునకుఁ గార్తికేయునకును దు
ర్ధరశక్తిధరున కాశ్రిత, వరదున కసురసముదాయ భంజకునకొగిన్. 8
క. అల్లమడక్షరమూర్తికి, నల్లమడక్షరమహాపదార్థజ్ఞున కు
త్ఫుల్లారవిందనయనున, కుల్లాసము మెఱయఁ జేతు నొగి వందనముల్. 9
గీ. అభ్రగంగానుతునకు షడధ్వబాహి, రునకు షణ్ముఖునకును శాంతునకుసింధు
రానన సుబుద్ధి వైభవ హర్షితునకు, దివ్యవర్గ సమాశ్లిష్ట దేహునకును. 10
క. సకలామరమణిమకుట, ప్రకటప్రకూప్రజితాంఘ్రి పంకజునకు మా
మకహృదయాధిష్ఠితగురు, నకుఁ జేసెద వందనముల నమ్రుఁడనగుచున్. 11
గీ. తవిలి యిట్లు నుతించి ప్రదక్షిణత్ర
యంబును నొనర్చి సాష్టాంగమలర మ్రొక్కి
చేతులను మోడ్చి నిలిచిన శిష్టమునిని
వామదేవుని గన్గొని భర్గసుతుఁడు. 12
ఉ. సంతసమయ్యె నీనుతికి సన్మునినాయక! యేమొనర్తు నీ
వెంతయు నిస్పృహుండవును నీడ్యతరుండవు యోగి పెద్దయేన్
నంతయు నీకు గాంక్షితము చొప్పడదెప్పు పరోపకారముఁ
జింతయొనర్చి యిప్పుడమిఁ జేరి చరించుచు నుందు విమ్మగన్. 13
క. వినఁదగినది యెదియేనియు, మనముననున్న యెడఁ దెల్పు మౌనీశ్వర! నే
ననువుగ లోకానుగ్రహ, మునుగోరుచుఁ దెల్పువాఁడఁ బూనికి మెఱయన్ 14
గీ. అనిన స్కందుని వచనములాలకించి, వామదేవుఁడు ప్రశ్రయావనతుఁడగుచు
మేఘగంభీరనాదముల్ మెఱయనిట్లు, వల్కె షాణ్మాతురుని తోడఁ బ్రాథిమిాఱ.
ఉ. దేవర! నీసదేశమునఁ దేఁకువ నేమని విన్నవించెదనే
జీవుల మయ్య! మేము కృపఁ జేకొని యిట్టులమమ్ము సాఁకుటన్

భావమునందుఁ జన్వమరి • పల్కెద జంతును గొంతులేకిటుల్
తావకవాక్ప్రసారము సు•దారముఁ గోరుచు నల్పమేధతో. 16

క. ప్రణవము శివవాచకమగుఁ, బ్రణవమునకు వాచ్యమరయఁ•బశుపతి శివుఁడౌ
ప్రణవముతోడ నమరి పశు, గణముల బంధములఁ బాపుఁ•గద లోకమునన్. 17

క. ఓ మనునది బ్రహ్మంబగు, నోమనునది యీసమస్త • మూహింపంగా
నోమని పాడెడు సామము, లోమని బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మ•మొందుజగమునన్

గీ. ఇట్లు శివతత్త్వమునకన్న • నితరమొకఁడు
నుంటయును లేదు జగమునఁ • జూడనభవుఁ
డొక్కఁడె మహేశ్వరుఁడు శివుఁ • డొప్పునీతఁ
డు సర్వరూపధరుఁడు శా•శ్వతుఁడు హరుఁడు. 19

—* వామదేవముని కుమారస్వామిని బ్రణవార్థము నుపదేశింపుమనుట *—

క. ఇఁకను సమష్టివ్యష్టి, ప్రకారముల తీరులొప్పఁ • బ్రణవార్థము నా
కొకఁడును జెప్పఁడు నేఁటి ద,నుక దొరకం డొజ్జ యెందు•ను భవాదృశుఁడై

క. తెలుపుము దేవ! తదర్థము, మలపుము నా సందియముల • మానసమలరన్
నిలుపుము నీభక్తులలో, సలుపుము తావకకృపాప్ర•సారాస్పదుఁగాన్, 21

గీ. ఇట్లు ముని యడ్గఁగాఁ బర•మేశ్వరాత్మ
భవుఁడు సంతోసమున మనః•పథమునందు
సాష్టత్రింశత్కలాంచితు • సాంబశివునిఁ
బ్రణవగాత్రునిఁ గొలిచి తా•పససహితుని. 22

వ. ఇట్లు వక్కాణింప నుపక్రమించె.

క. బాగుగ బాగుగ నడిగితి,వో గుణనిధి! వామదేవ! • యున్నతభావా!
యీగరిమనొప్పు భావము, లే గుణశాలియును నడుగఁ•డెందుమునివరా! 23

—* వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి ప్రణవార్థము చెప్పుట *—

క. శివభక్తవతంసుండవు, వివేకనిధివౌట నిట్లు•పృచ్ఛించితి వీ
వవగతము కాకకాదై, నవచింతును విను మఖలజ•నశ్రేయము గాన్. 24

ఉ. లోకములో జనుల్వివిధ•లోలుపు లెంతయు భిన్నభిన్న మా
ర్గాకులులై కమోహహతు • లారయలేరు మహేశతత్త్వముల్

నీకు వచించెదన్ విను మునిప్రవరా! ప్రణవార్థ మల్లను
శ్రీకరుఁడౌ శివుండు శశిశేఖరుఁ డారయుమీ యథార్థమున్. 25

గీ. ఇదియె సత్యము వినుము చే యెత్తి చెప్పు
వాఁడ శ్రుతినుతమీయదే బ్రహ్మవేత్త
లైన మునులు పురాణంబు లందు ధర్మ
శాస్త్రముల యందుఁ జెప్పిరి సత్య మిదియె. 26

గీ. ఎవనిదెస నల్ల వాక్కులు హృదయమునను, నరయఁగా లేకమరలెడు నక్కజముగ
నెవనియానందమెఱిఁగిన యభ్యజనుఁడు, భయపడం డెందు నేనియు భవ్యమూర్తి!

గీ. ఎవని వెలుఁగున నినచంద్ర బుక్షవహ్ను, లాతటిత్తులు వెలుఁగక యట్లెయుండు
నెవని వెలుఁగుకులోఁగి దా మెల్ల వెలుఁగు, నెవని వెలుఁగున నీసర్వ మిట్లు వెలుఁగు

కం. సర్వైశ్వర్యయుతుండును, శర్వుం డాకాశమధ్య సంచారియునున్
సర్వవ్యాపియునగు నా, సర్వేశుఁడు చిన్మయుండు సంసేవ్యుఁ డిలన్. 29

గీ. ఆపరాశక్తి నిర్గుణనై మనోవా
రయును నై భావగమ్యయై రాణమీఱి
యేపురుషునందు గూఢయై యెసకమెసఁగ
నిష్కలయునయి శివమయి నెగడు నెపుడు. 30

గీ. వెలయు శివరూపమిలను ద్వైవిధ్య మొంది, స్థూలసూక్ష్మపరంబులన్ లీలలొప్ప
మోక్షకాముకులగు యోగపురుషులరసి, వాసిఁబూజింతు రెందు ద్వై వాటునిష్ఠ

కం. సకలము నిష్కలమనియును, నిఁక నొక భేదంబు పొసఁగు నెంతయు జ్ఞానా
త్మకుఁడై పరమాత్మయనన్, సకలముగ నిష్కలపు వ్యక్తి రాజిలు మౌనీ! 32

వ. ఇఁక సకలంబగు సదాశివమూర్తి.

గీ. పంచమంత్రతనుఁడు కలా పంచవిగ్రహుఁడును శుద్ధస్ఫటికసన్నిభుఁడును పంచ
వక్త్రుఁడు శతభుజుండు త్రిపంచలోచనుఁడును శీతలరశ్మిప్రభుఁడునయి తగు

—* మంత్రమయమూర్తి *—

సీ. ఈశానమస్తకోపేతుండును బురాతనుఁడును దత్పురుషాననుఁడు నఘోర
హృదయుండు వామదేవద్గుహ్యుండును సద్యోజాతపాదుండు యోగధరుఁడు

సర్వజ్ఞతాది షట్ఛక్తి షడంగకృతతనుండు శబ్దాది వితతశక్తి
విస్ఫురితహృదబ్జ విలసితుండును మనో, మయిస్వీయయునగు వామస్థశక్తి
తే. తో సతమ్మును మిగుల విభాసితుఁడయు, సకలనిష్కలమూర్తి ప్రశస్తిమీఱ
దనరునారయుదు రిది తత్త్వజ్ఞజనులు, వామదేవమునీంద్ర! సద్భావసాంద్ర!

వ. మంత్రాది షడ్విధార్థంబుల యర్థోపన్యాస మార్గంబున సమష్టివ్యష్టి భావార్థ
పురస్సరంబుగఁ బ్రణవస్వరూపంబు నెఱిఁగింతు నం దుపదేశక్రమంబు ముందు
గాఁ జెప్పెదను వినుము. 35

గీ. ఇలమనుష్యులు నాల్గు జాతులుగ నుండు
రందుఁ ద్వైవర్ణికులకె వేదాధికార
మొప్పియుండుటచే స్వాశ్రమోచితమగు
ధర్మమును వారనుష్ఠింపఁ దగు జగమున. 36

గీ. వినుశ్రుతిస్మృత్యు దితమగు విమలధర్మ, మరసిచేయుజనుఁడుసిద్ధి నందఁగలఁడు
ఇట్లు వేదపథమును దా నెఱుకఁ జేసి, నట్టి శివుఁడే వచించె దివ్యమునిచంద్ర!

వ. ఇట్లు ప్రసిద్ధులగు సర్వమునీంద్రులు వర్ణాశ్రమాచార పుణ్యంబులఁ బరమేశ్వరు
నర్చించి తత్సాయుజ్యంబుఁ బడసిరి. 38

గీ. మూఁడు ఋణములతోడఁ దాఁ బొడము ద్విజుఁడు
బ్రహ్మచర్యంబునన్ ముని ప్రకరఋణము
యజ్ఞమున దేవఋణముఁ బుత్త్రాప్తిఁ బితల
ఋణముఁ దీర్పంగ వలయు మునీంద్రవంద్య! 39

క. మానుగ ఋణములఁ దీర్చి, వానప్రస్థాశ్రమంబుఁ బడసి సమమతిన్
బూని విజితేంద్రియుండై, తా నభ్యాసంబు సేయఁదగు యోగంబున్. 40

గీ. ఎపుడు బుద్ధి దృఢంబయి యొంచు కేని, చలనమొందక యుండు నాఁ డెందమెఱిఁగి
సర్వకర్మంబులను వేగ సన్యసించి, జ్ఞానపూజాపరుండయి గ్రాలవలయు.

వ. మఱియు సన్న్యాసాశ్రమదశ యనన్యాదృశమని యెఱుంగుదువుకదా! 42

క. ఏవికృతుల నొందక యే, తా విలసిలు నిద్ధియతహృదయులకుఁ జేర్మిన్
శ్రీవెలయ శివైక్యమునరా, జీవన్ముక్తి ఫలమిదును సిద్ధము మాసీ. 43

వ. అని యంత సన్న్యాసాశ్రమస్వీకార ప్రకారం బంతయు విధ్యుక్త ప్రకారం బుగ సాంగోపాంగంబుగఁ దెలిపి నంత వామదేవుండు కుమారున కిట్లనియె.

గీ. షడ్విధార్థ పరిజ్ఞాన • సరణి యెట్లు
షడ్విధార్థంబుఁ దెలిపెదు • జ్ఞానమొద్ది
ఇంతకును ప్రతిపాద్య • మిఁకెవ్వఁ డిట్టి
యెఱుక కెయ్యది ఫలమునా • కెఱుఁగఁ జెప్పు. 46

క. ఇవి తెలియక నేఁబశుఁ డ, న్న విమోహితుఁడనగుచును భ్రమము శివమాయన్
మిపుల భ్రమించుచునుంటిని, శివనందన! మోహమణ వంచింపుము కరుణన్.

గీ. అనిన గుహు డిట్టులనియె సంయమివతంస, నీవడిగినట్టి యర్థంబు నే వచింతు
తనరు వ్యష్టిసమష్టి భేదములనొప్పు, ప్రణవశివరూప షడ్విధార్థముల నివుడు.

వ. ప్రథమంబు మంత్రరూపంబు; ద్వితీయంబు మంత్రభావితంబు; తృతీయంబు దేవ తార్థంబు; చతుర్థంబు ప్రపంచార్థంబు; పంచమంబు గురురూపదర్శకంబు; షష్ఠంబు శిష్యాత్మరూపదర్శకంబునా నివి షడ్విధార్థంబులు. మంత్రస్వరూపంబు నెఱింగింతు విను మద్దాని విజ్ఞానమాత్రంబున నరుండు జ్ఞానియగు. 48

—* ప్రణవస్వరూపము *—

గీ. ఆద్యమై యొప్పు స్వరమును నై దవదియు, నైన స్వరమును బంచవర్గాంతవర్ణ మును బిదపబిందునాదంబులును సమష్టి, రూపమగుమంత్రరూపంబు జూపినాఁడ

వ. ఇట్లు వేదంబులచేఁ జెప్పఁబడె నందు నాదము సర్వసమష్టియగు బింద్వాద్యం బగు వర్ణ చతుష్టయంబున శివవాచకంబగు ప్రణవంబు వ్యష్టిరూపంబిఁక యంత్ర రూపంబగు శివలింగంబును గుఱించి విను మన్నిటికన్న క్రిందుగ లింగపీఠం బును నద్దానికిఁబై నఁబ్రథమ స్వరంబును దానిపై 'ఉ' వర్ణంబును, అందుపై "మ్" వర్ణంబును దచ్ఛిరంబుపై బిందువును దానిపైన ప్రణవ రూపమైన నాదమును లిఖంపవలయును. ఈ యంత్రము సంపూర్ణంబు జెందిన సర్వ కామంబులు సిద్ధించును. 50

గీ. ఇట్లు యంత్రమ్మును లిఖంచి • యింపుమెఱయఁ
బ్రణవవేష్టన మొనరింప • వలయుదాన
నుత్థమగు నాదమునను దానూహసేయ
వలయు నాదావసానంబుఁ • బరమమౌని!

వ. ఇఁకను గూఢంబును శంకరప్రోక్తంబునగు దేవతార్థంబుఁ జెప్పెద వినుము "సద్యోజాతం ప్రపద్యామి" యను నుపక్రమంబు మొదలుచేసి 'సదాశివోం' మనువఱకు బ్రహ్మపంచక వాచకంబులగు నైదుమంత్రంబులు సూక్ష్మంబులైన బ్రహ్మరూపంబు లివియె పంచదేవతలు. ౬౩

క. ఆయీ దేవతలే విను, మా యాదిమదేవుఁడైన యభవుని మూర్తుల్
శ్రీయలరఁగ నీమంత్రము, లాయభవుని వాచకంబులరయుము మౌనీ! ౬౪

వ. మూర్తిమూర్తిమంత్రంబులకు నెక్కుడుభేదంబులేదు. ఈశానముఖోపేతుం డని శివుని విగ్రహము మున్ను జెప్పితినిగాదె! సద్యోజాతాద్యనుక్రమముగా నీశానాంతమువఱకు శివుని ముఖపంచకము చెప్పఁబడినది, మఱియు నీశాన దేవునకుఁ జతుర్వ్యూహపదమందుఁ దత్పురుషాద్యంబును సద్యోజాతాంతం బునగు బ్రహ్మరూపంబు చతుష్టయంబు గలదు. ఈయది పంచబ్రహ్మ సమష్టియగు నీశానబ్రహ్మరూపంబుగ విశ్రుతంబైనది. పురుషాద్యంబు సద్యో జాతాంతబగునది వ్యష్టిరూపంబు. అనుగ్రహమయంబగు నీ చక్రము పంచార్థ కారణంబు. పంచబ్రహ్మాత్మకంబు సూక్ష్మం బనామయంబు నిర్వికారంబు

గీ. తగ ననుగ్రహమును ద్విప్రకారంబుగాఁగఁ
బరఁగుఁ బ్రభువగు నాతిరోభావముఖ్య
గోచరంబును మఱి జీవకోటికిం బ
రావరవిముక్తిదంబును శ్రీవహిల్ల. ౬౫

వ. సదాశివున కీయది కృత్యద్వయముగా నుదాహరింపఁ బడినది అనుగ్రహము సృష్ట్యాది కృత్యములలో నైదవది. పరబ్రహ్మ స్వరూపులును గల్యాణదాయ కులును నగునీ సద్యోజాతాద్యులగువారిందు దేవతలుగఁ జెప్పఁబడుచున్నారు అనుగ్రహమయంబగు నీచక్రము శాంత్యతీతకలామయంబై చెప్పఁబడినది భావితాత్మలును సదాశివోపాసకులును బ్రణవాసక్తచేతస్కులును నగు యతులకీపదము గమ్యస్థానము. వారీపదమునుబొంది విపులంబులగు భోగంబు లను బ్రహ్మరూపియగు దేవునితోడ ననుభవించి మహాప్రలయసంభవమందు శివసామ్యంబును బొందుచున్నారు. అట్టివారు మరల సంసారాబ్ధి యందుఁ గూలరు. 'తేబ్రహ్మలోకే' యనెడు సనాతనియగు శ్రుతియిట్లు చెప్పుచున్నది. ఈయదియె శివునియొక్క సమష్టియగు నైశ్వర్యము. 'సర్వైశ్వర్యేణసంపన్న'

యనెడు నథర్వశిఖ యిట్లుచెప్పుచున్నది. ఈశివునకే సర్వైశ్వర్యప్రదాతృత్వమును జెప్పుచున్నారు. ఈ సదాశివునియొక్క పదముకన్న నధికమగు పదములేదు. అందు బ్రహ్మపంచకవిస్తార ప్రపంచ మగుపట్టుచున్నది. ఈపంచబ్రహ్మములనుండి నివృత్తిమున్నగు కలలుపొడముచున్నవి. అవ్వి సూక్ష్మభూతస్వరూపంబులు గలవియై యీస్థూలరూపస్వరూపంబగు నీప్రపంచకమునకు గారణములై విశ్రుతంబులైనవి. ఐదువిధములుగా నున్న యీబ్రహ్మప్రపంచకంబిట్లు వేఱువేఱుగ విభక్తంబైనది. పురుషుండు వీనులు వాక్కు శబ్దంబాకసం బీపంచక మీశానరూపబ్రహ్మముచే వ్యాప్తంబైనది. ప్రకృతియుఁ ద్వక్కు చేయి స్పర్శము గాడ్పు, అను నీపంచకము తత్పురుషబ్రహ్మముచే వ్యాప్తమైనది, బుద్ధి నాలుక పాయువు రస ముదకము వామదేవబ్రహ్మముచే వ్యాప్తమైనది. మనస్సు నాసిక ఉపస్థేంద్రియము పరిమళము భూమి సద్యోజాతబ్రహ్మముచే వ్యాప్తములైనవి. బిందుద్వాద్వంబగు నేచతుష్టయముగలదో అట్టిపంచవర్ణములకు సమష్టియును శివవాచకంబగు ప్రణవము యంత్రరూపముగా నిట్లుపదేశింపఁ బడినది. శివోపదిష్టమార్గముచేఁ బరమంబును మంత్రాధిరాజంబును శివరూపంబునునగు ప్రణవంబునిట్లు యంత్రరూపంబుగ భావింపవలయును. 56

తే. ఇఁకను జెప్పెద నాలింపుఁ • డింపుమీఱు
సృష్టిపద్ధతి శ్రీసదా • శివునివలన
నమ్మహేశాదికచతుష్క • మమరువిధము
మును శివుం డను కానతి • చ్చిన తెఱంగు

వ. ఆకాశాధిపతియును, ప్రభుండును నగు సదాశివుండు సమష్టియగు, ఈయన యొక్క వ్యష్టిధర్మంబుఁ జెందినది మహేశాదిచతుష్టయంబు. సదాశివుని యొక్క సహస్రాంశంబున మహేశ్వరుఁ డుద్భవిల్లె నాతండు పురుషులకనురూపుం డగుట వాయుతత్త్వమున కధిపతియై వెలసె. వామభాగంబున మాయాశక్తియుతుండై సకలుఁడై క్రియాయుతుండై యుండు; ఈయనయొక్క వ్యష్టిరూపం బీశ్వరచతుష్టయంబు; ఈశుఁడు విశ్వేశ్వరుఁడు పరమేశుఁడు సర్వేశ్వరుఁడు; ఇది యుత్తమంబగు తిరోధానచక్రము; తిరోభావము ద్వివిధంబు; అందొకఁడు రుద్రాదిగోచరము, మఱొండు పశువర్గసంతతియొక్క దేహభావముచేతఁ గర్మసామ్యత్క్షణమువఱకు భోగానురంజనపరము. కర్మసామ్యంబందు

ననుగ్రహమయుండగు ప్రభుం డొకండుండును. అందు దేవతలందఱు సర్వై
శ్వర్యులై పరబ్రహ్మాత్మకులై నిర్వికల్పులై నిరామయులై కీర్తింపఁబడుదురు.

గీ. కను తిరోభావరూప చక్రమిది తావ, సేంద్ర! శాంతికలామయం బిద్ధతరము
అమ్మహేశ్వరాధిష్ఠితం బలమహేశ, పాదసేవుల కీయది ప్రాప్యమరయ. 59

వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరుల కీయది సాలోక్యక్రమంబుగ విముక్తిదాయకంబు.
మహేశ్వరుని సహస్రాంశంబున రుద్రమూర్తి జనించె. అతం డఘోరవదనా
కారుండు. తేజస్తత్త్వాధిపతి. వామమందు గౌరీశక్తియుతుండు. సర్వసంహార
కారుండగు ప్రభుండు. ఈతని వ్యష్టిరూపము శివాదిచతుష్టయము:- శివుఁడు
హరుఁడు, మృడుఁడు, భవుఁడు - ఇది మహాదివ్యంబును బరమంబు నద్భుతంబు
నగు సంహారచక్రము. ఆసంహారము బుధులచే నిత్యాదిభేదంబులతోఁ ద్రివిధ
మైనదిగాఁ జెప్పఁబడినది. నిత్యము జీవసుషుప్తినామకము, నైమిత్తికము
విధిచోదితము. మహత్తు విలయము. ఇట్లు వేదనిదర్శితము. జన్మదుఃఖాది
శ్రాంతులును ముషితాత్ములునునగు జీవులకు విశ్రాంతినిమిత్తమై కర్మపరి
పాకమునకై మహాతేజస్వియగు రుద్రునిచే నీత్రివిధసంహారము కల్పితంబైనది
ఇది రుద్రునికిఁ గృత్యత్రయంబు ఈసంహారము-సృష్ట్యాది పంచకృత్యములలో
నొక్కఁడగును. అందుఁ బరబ్రహ్మస్వరూపులును లోకానుగ్రహకారకు
లునునగు భవాదులు దేవతలుగాఁ జెప్పఁబడుచున్నారు ఇది విద్యారూపక
లామయంబగు సంహారాఖ్యచక్రంబు రుద్రునిచే నధిష్ఠింపఁబడిన నిరామయం
బైన పదంబు.

గీ. రుద్రపూజానిరతుల కీ భద్రపదము, ప్రాప్య మిదిరుద్రసాలోక్య పదవినుండి
క్రమముగా రుద్రసాయుజ్య గరిమ నొసఁగు, సందియము లేద రయమీశ చరణభక్త

వ. రుద్రమూర్తియొక్క వేయవయంశంబుచేత విష్ణువుజన్మించె. ఆతండు వామ
దేవచక్రాత్ముఁడై యుదకతత్త్వమునకు నాయకుండయ్యె. మఱియు వామ
భాగంబున రమాశక్తియుతుండును సర్వరక్షాకరుండును జతుర్భుజుండు నర
విందాక్షుండు శ్యామవర్ణుండు శంఖచక్రాదిధరుండునై యమరు, ఈయనకు
వాసుదేవాది చతుష్టయము వ్యష్టిరూపము. వాసుదేవుం డనిరుద్ధుండు సంక
ర్షణుండు ప్రద్యుమ్నుండు ననువార లీయదియుత్తమంబగు స్థితిచక్రము, స్థితి
యనఁగా ఫలభోగులగు జీవుల కారబ్ధకర్మభోగాంతము సృష్టింపఁబడిన జగ

త్తును గర్తతోఁగూడఁ బాలించుట. ఈస్థితిగూడ పంచకృత్యములలో నొకటి నిర్వికల్పులును నిరాతంకులును ముక్తులకానందకరులును నగు ప్రద్యుమ్న ముఖ్యు లిందు దేవతలుగఁ జెప్పఁబడిరి. ప్రతిష్ఠారూపంబును నను త్తమంబును జనార్దనాధిష్ఠితంబును బరమపదంబును నగు స్థితిచక్రంబిదియె.

గీ. విష్ణుపాదాబ్జసేవులై • వెలయు వైష్ణవులకుఁ బ్రాప్యపదంబయి • చెలువుమీఱు చక్రమిద్ది సాలోక్యాది • శర్మపదము, లొసఁగఁగలదిది ఋషికుల • బిసరహభవ!

వ. ఇంక విష్ణువుయొక్క వేయవయంశంబుచేఁ బితామహుండు పొడమె. అతఁడు సద్యోజాతముఖాత్మకుఁడై పృథివీతత్త్వనాయకుఁడయ్యె మఱియు వామాధిష్ఠితవాగ్దేవీసహితుండును సృష్టికర్తయు జగత్ప్రభుండును జతుర్ముఖుండును రక్తవర్ణుండును రజోరూపస్వరూపవంతుండునునై విలసిల్లు. ఈయనకు హిరణ్యగర్భాది చతుష్టయంబు వ్యష్టిరూపంబు, హిరణ్యగర్భుండు, విరాట్పురుషుండు, కాలుండుననువారు. బ్రహ్మపుత్త్రాదిసేవితంబును సర్వకామార్థంబును బ్రహ్మోపాసక సుఖప్రదంబును నగు సృష్టిచక్రమిది. సృష్టియన సంహరింపఁబడిన జీవలోకమునకుఁ బ్రకృతియందు వెలుపలికిఁ దీసి సాధనాంగఫలములతోఁ గూడఁ గ్రమభోగార్థము సంయోజనముసేయుట. ఇది పైతామహకృత్యము వ్యూహసుఖావహంబుగ నీజగత్సృష్టి క్రియాద్వైకద్యములోఁ బరంగు జగత్సృష్టియుఁగూడఁ గృత్యపంచకమందలిదే. ఇందుఁగాలాదులు దేవతలుగాఁ బరికీర్తితులైరి.

ఆ. ఇది నివృత్తిరూప • మింపగు సృష్టిచక్రంబు శోభితంబు • కాంచనోదరాదికృతము పద్మ • జారాధకులకిది, ప్రాప్యపదము ముక్తి • భాగ్యకరము. 65

వ. ఈనాల్గు చక్రములందు మహేశాది క్రమమునఁ బ్రణవము గాణవృత్తిచే వాచకంబగును. ఇది వేదవిశ్రుత వైభవంబగు జగచ్చక్రము. శ్రుతియు 'పంచారంచక్రం' అని స్తవము చేయుచున్నది. ఆలాతచక్రభ్రమివలె నవిచ్ఛిన్నలయోదయంబును సృష్ట్యాది పంచావయవంబును బంచారంబును నగు జగచ్చక్రమిది యొక్కటే. అంతట వర్తించునది గనుకఁ జక్రమని చెప్పబడుచున్నది. అమితతేజస్కుండును హిరణ్మయుండునునగు శివదేవుని యొక్క శక్తికార్యమగు నీచక్రము హిరణ్యజ్యోతిస్సేవితము. ఇఁకనీచక్రముదకముచే నావరింపఁబడినది. ఆయుదక మగ్నిచేతను నాయగ్ని వాయువుచేతను, వాయు

వాకాశము చేతను నా యాకాశము భూతాదిచేతను నాభూతాది మహత్తు చేతను నామహత్తు వ్యక్తముచేతను నావరింపఁబడినది. సప్తావరణంబు లిట్లు విశ్వముయొక్క రక్షణమునకై యేర్పఱుపఁబడినవి. ఇఁకఁ జక్రముకన్నఁ బది గుణము లుదకంబెక్కుడుండును. సలిలముకన్నఁ బదిగుణము లెక్కుడుగా నగ్ని యును నటుమీఁదఁ దక్కినవికూడ నుత్తరోత్తరము దశగుణాధికంబులై యుం డును. ఇదియే బ్రహ్మాండము. ఈయర్థమునే ప్రకటముగాఁ జక్రసామీప్య మందు జలంబుండుటవలన 'సలిలస్యమధ్యే' యని యుపక్రమించి శ్రుతిచెప్పినది. శక్తివిశిష్టుఁడగు నొక్క శివుఁడే యీయనుగ్రహతిరోభావసంహారస్థితి సృష్టు లచే సంతతంబు లీలఁ గావించుచుండును ఇఁక బహూక్తులేల? మునీంద్రా! సారము చెప్పుచున్నాను. శక్తివిశిష్టుఁడగు శివుఁడే యీయఖిలమని నిశ్చిత తాత్పర్యము. అంతగురూపదిష్టమగు వేదార్థము ను విని వామదేవముని పర మాత్మయందు సందిగ్ధార్థంబునిట్లు సాదరంబుగ నడిగెను. 66

గీ. జ్ఞానశక్తిధర! పరమానందమూర్తి! స్వామి! నీముఖకమల నిష్యందమధుర
ద్రావికందితి శేముషీదార్ఢ్యము నమనమున సందియమంతభిన్నమయిసురిఁగా

క. మఱియు నొకఁడడిగెదను గని, కరమున నద్దానిఁ దెల్పు కారుణికాత్మా!
సిరిమీఱ నినున్నఁ బోలెడు, గురుఁడెచట నాకుదొరకు గుహా! పరమగురూ?

గీ. వినుము బ్రహ్మాదికీటాంత విశ్వమునకు, స్త్రీపురుషరూపముస్థితి చెలఁగుచుండు
నిట్టిజగమున కాదియైనట్టి మేటి, కారణంబేదొ మదిఁ బోడఁ గానకుంటి. 69

సీ. స్త్రీయొ పూరుషుఁడో క్లీబమొ యీయనపుంసకంబొ మిశ్రంబొ యన్యమొ కారణంబు
వలువురిద్దానిఁ గూర్చి బహువివాదములనుసలుపుచునుందురు బుధులుభువిని 70

క. జగదుత్పత్తినిఁ గూరిచి, తెగఁ దెల్పెడునట్టి వేదతతులు బహువిధం
బుగఁ బల్కుచుండు నిక్కమొ, యెఱుఁగఁజాలరు హరియు నేనిద్రుహిణుండేనిన్ 71

గీ. కారణోక్తులు సర్వమేకత్వమొందఁ
దెలియఁ జెప్పు! మఱొక్కటి దివ్యమూర్తి!
తెలియుచున్నాఁడఁ జేసెద దీక్ష నెదు
వాఁడెవం డాత్మయొక్కఁ తత్పరుఁడొ. యరయ.? 72

వ. సర్వదేహేంద్రియమనోబుద్ధ్యహంకారసంభవంబగు నీవ్యవహారం బాత్మరూ పంబనుటయందు సందియ మెక్కుడుగల దీసందేహంబులు రెండువిమర్దుమం

బులచందంబున మనోభూమి నావరించియున్న వజ్ఞానసంభూతంబు లగు నవ్వాని౯ బెకలించివేసి శివాద్వైతకల్పవృక్షావని నొనర్చునుడు సుబ్రహ్మణ్యుండు వేదాంతగర్భితంబగు తత్ప్రశ్నద్వయంబునాలించి స్మేరాననుండై మునికిట్లనియె.

—• కుమారుఁడు వామదేవునకు జగత్కారకునిగుఱించి చెప్పుట •—

గీ. ఇదియె మునునాఁజనకుఁడౌ మహేశ్వరుండు, నాదుమాతకుస్నేహర నగదుహితకు నే వినుచునుండఁగాఁదెల్పె నీకు దాని౯, దెలియఁజెప్పెద వినుము సుధీవతంస!

క. చాలరహస్యంబైనను, మేలిమిశిష్యుండ వౌట మాఱక నీకున్ లోలతఁ జెప్పెద దీనిన్, బాలసులకు నుడువవలదు పాషండులకు౯. 75

క. కొందఱు కాపిల దర్శన, మందును దాదృశములందు నాస క్తమతిన్ బొం దెఱుగక వర్తిల్లుదు, రందున వారలకుఁ జెప్పకనఘా! దీనిన్. 76

వ. విను మనుమానప్రయోగంబున కిం దవకాశంబులేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాహేతూదాహరణోపనయననిగమంబులను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిన ధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నిసద్భావంబుఁ జెప్పు. ప్రత్యక్షంబగు ప్రపంచంబు దర్శవాలంబం బందుచేఁ బరమాత్మయగు పరమేశ్వరుండు జ్ఞాతవ్యుండు. స్త్రీ పుంరూపమయం బగు ప్రపంచంబు ప్రత్యక్షంబుగఁ గన్పట్టుచున్నది.గదా! 77

గీ. వినుము షట్కోశరూపమౌ పిండమందు
ఆద్యమైనట్టి త్రియము మాతృంశజము త
దన్యమైనట్టి త్రియము పితృంశజముగ
శ్రుతి వచించెడు వినవా సుశ్లోక! నీవు. 78

వ. ఇట్లు సర్వశరీరంబులందును బరమాత్మయందును జనములు స్త్రీ పుంభావంబు నెఱుంగుచున్నారు. శ్రుతి బ్రహ్మమునకు సచ్చిదానందరూపంబు గలుగుటను జెప్పుచున్నది. అందు సచ్ఛబ్దం బసన్నివర్తకంబై పరమాత్మను జెప్పుచున్నది. చిచ్ఛబ్దము జగత్త్వమునకు నివర్తకంబై విధింపఁబడినది. సచ్ఛబ్దము త్రిలింగములం దొప్పినను నిచ్చటఁ బురుషుండె విధింపఁబడును. మఱియు నది ప్రకాశంబుఁ జెప్పెడిచోట నప్పురుషుండు ప్రకాశవిశిష్టుం డగును. జ్ఞానశబ్దమునకుఁ బర్యాయమగు చిచ్ఛబ్దము స్త్రీత్వంబు నొందినది. ప్రకాశంబును,

చిత్తును మిథునమై జగత్కారణత్వము నొందినది. ఇట్లు సచ్చిదాత్మకము జగత్కారణత్వము నొందఁగా శివశక్తిభావం బొక్కటియెడనే విధింపఁబడినది. తైలవర్త్యాది మాలిన్యము వల్లనుంచి ప్రకాశమునకుఁగూడ మాలిన్యము గనుపట్టును. అట్లు మాలిన్య మశివత్వము చిత్ప్రకాశములయం దగుపట్టుచున్నది. అందుచేశివత్వము వివర్తకంబైనట్లు శ్రుతిచోదితము. ఇఁక జీవాశ్రితంబగు చిచ్ఛక్తి కెప్పుడును దౌర్బల్యమొప్పుచుండు. తన్నివృత్త్యర్థమై శక్తిత్వము సార్వకాలికంబుగ నీశ్వరునియందొప్పు. బలవంతుఁడు శక్తివంతుఁడని వ్యవహారము లోకవేదములందుస్ఫుటము. ఈప్రకారము పరమాత్మయందు శివత్వమును శక్తిత్వమును జూపఁబడినది. శివశక్తిసంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లు. అందుచేఁ బరమాత్మను యోజించి మునులు క్షీణకల్మషు లగుచుందురు మఱియు శివరూపంబగు నా పరమాత్మయందు మనంబును బదిలపఱచి యనామయంబగు శివతత్త్వమును జెందుచున్నారు. సర్వాత్మత్వము శివశక్తులకేయనియు శివతత్త్వమె బ్రహ్మమనియు నుపనిషత్తులందు గానముసేయఁబడుచున్నది. బృహిధాత్వర్థ మగు బృంహణత్వము బృహత్త్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచబ్రహ్మమయుండగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో వెలయుచున్నది. స్వాంగరూపభావంబుల యందు మాయాతత్త్వవిభేదబుద్ధియగు శివుఁడెపుడు పరమైశ్వర్య పూర్వకంబగు స్వకీయరూపంబుదాఁచి మాయచే సమస్త పదార్థగ్రాహకుండగుచున్నాఁడో యపుడు పురుషుండను నాహ్వయంబుఁ బొందుచున్నాఁడు. "తత్సృష్ట్వా తదేవాను ప్రావిశత్" అనెడు శ్రుతి యీయర్థంబును జెప్పుచున్నది.

గీ. ఇట్టిపురుషుం డెసంసారి యెంత యేని, మాయచే మోహితుండయి మఱుఁగుపశువు
ఈశ్వరజ్ఞానలేశవిహీనుఁడగుచు, బొదలు నానాదురితకర్మ మూఢబుద్ధి 80

విశ్వమెల్ల శివుని కన్న భిన్నమెపుడు, గాక యున్నను దన్ను జగంబు శివుని
కన్నభిన్నఁబుగా నెంచి కాంచుచుండు, పశువుకీమోహమది లేదు ప్రభునకెపుడు

కనుమైంద్రజాలకుని భ్రమ, ఘనుఁడగు శివయోగి యెపుడు గనఁడియటులఁ బావనుఁడైన సద్గురుని బోధను నాత్మైశ్వర్య మెఱుఁగ దాశివుఁ డేయగున్ 82

శివునియందు సర్వకర్తృత్వరూపయును సర్వజ్ఞత్వ స్వరూపిణియుఁ బూర్ణత్వరూపయును నిత్యత్వవ్యాపకత్వస్వరూపిణులగు నైదుశక్తులు సంకుచద్రూపభాస్వరంబులై సంకోచరూపంబున నెప్పుడును బ్రకాశించుచుండునీకఁ బశువునకు

గీ. కలయు విద్యయు రాగంబు • కాలమును ని
యతియునను బంచతత్త్వంబు • లమరియుండు
నందుఁ గర్తృత్వ హేతువై • యలరెడుఁ గల
విద్య తత్త్వ సాధకమయి • వెలయు నలఁతి

క. ఇఁక రాగము విషయానురం, జకమై తగుఁ గాలమదియె • సంగు నవచ్ఛే
దకమెల్ల భావములకును, సకలము లాభాసములకు • సంధాయకమై. 86

వ. ఈయదియె భూతాదియని చెప్పఁబడుచున్నది.

గీ. అదియుఁ గర్తవ్యమిద్ది కా • దనెడునట్టి, నియమమే నియతియగు ముని! యివియు మ
హేశశక్తులు వీనియ • హీనకలన, మునఁ బశువు పదభ్రమమందు • మూఢుఁడగుచు

వ. ఈ పంచకంబే స్వరూపవారకంబగుటచేఁ బంచకంచుకంబని పేరొందినది
అంతరంగంబు సాధనంబనిన వామదేవమునీంద్రుండు షణ్ముఖున కిట్లనియె. 87

—*వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి శక్తివిశిష్టశివాద్వైతంబును జెప్పుట*—

గీ. దేవ! యధస్థలిన్ బ్రకృతి యలరారు
పురుషుఁడు పరిస్థఁడిది నేను • మరయుఁడనుచు
మున్ను చెప్పితి రిపుడట్టు • లన్నమగును
బ్రకృతిచే సంకుచితుఁడయి • ప్రభుఁడెసఁగునె? 88

వ. ఈ సందియంబును విచ్ఛేదించి తత్త్వం బెఱింగింపు మనిన వామదేవ మునిఁ
సుబ్రహ్మణ్యుం డట్లనియె 89

క. అద్వైతము శివవాదం, బాద్వైతంబును సహింప • దరయుమది మునీం
ద్రా! ద్వైతం బశ్వరము శివాద్వైత మనశ్వరంబు • హరువొప్పనిలన్. 90

గీ. శివుఁడు సర్వేశ్వరుండును • సర్వకర్త
సర్వసంవేదియుఁ దిద్వైవ • జనకుఁ డగుచుఁ
దరయు సచ్చిదానంద రూ • పాత్మ యైన
సంకుచితుఁడగు స్వేచ్ఛచే • స్వప్రకృతికి. 91

వ. అట్టిమాయాసంకుచితరూపుం డేపురుషుండన బరఁగు నాతఁడే కలాపంచకంబు
చేత భోక్తముగాఁ గల్పితుండగు. 92

గీ. ప్రకృతితోఁ గూడి పురుషుండు • ప్రకృతిజాత
గుణము లనుభవించుచు నుండుఁ • గుతుకమునను

అట్లు స్థానద్వయాంతస్థుఁడగు పురుషుఁడు
సంకుచన్నిజరూపుండు • శంక లేదు. 93

వ. చిత్తము ప్రకృతితత్త్వ మయ్యది సత్త్వాదిగుణంబులకుఁ గారణంబు. ఈగుణంబులచేతబుద్ధ్యాది త్రితయంబు సాధితంబు సత్త్వరజస్తమోగుణంబులనుండి వస్తునిశ్చయకారిణియగు బుద్ధి యుత్పన్నంబయ్యె దానివలన మహత్తునద్దాని వలన నహంకారంబును, ఆయహంకారంబున సూక్ష్మంబులగు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములతో శ్రోత్రత్వక్చక్షుర్జిహ్వానాసికలను బంచజ్ఞానేంద్రియంబులును సంకల్ప వికల్ప కారణంబగు మనంబును బుట్టఁబడియె. వానితోడనె స్వకార్యసహితంబులగు వాక్పాణిపాదపాయూపస్థ లనెడు పంచకర్మేంద్రియంబులును బొడమె ఈ కర్మేంద్రియ పంచకంబునకు వచనదానాగమనవిసర్గానందంబులను కార్యంబు లైదు మఱియు శబ్దాదిపంచతన్మాత్రంబులనుండి ఆకాశవాయ్వగ్నిజలభూములను పంచభూతంబు లుత్పన్నంబులయ్యె వీని కవకాశంబునిచ్చుట, వీచుట, కాల్చుట, తడుపుట, మోచుట యనునవి కార్యంబులనిన గుహునకు వామదేవముని యిట్లనియె.

గీ. మునుగలాదులనుండియు•బూతసృష్టి, తెలుపఁబడెనిప్డు వేఱొండు• తెఱఁగుగాను దెలుపుచుంటివి యెట్లిది• దేవ మేటి! సందియం బుదయించెను•జక్కఁబాపు. 94

వ. మఱియును, ఆత్మతత్త్వ మకారంబనియును విద్యాతత్త్వం బుకారంబనియును శివతత్త్వము మకారంబనియు బిందునాదంబు సర్వతత్త్వార్థకంబులనియు నీపంచకంబునకు బ్రహ్మవిష్ణురుద్రమహేశ్వర సదాశివులు దేవతలనియుఁ జెప్పియుంటి విపుడు తన్మాత్రలనుండి భూతపంచకం బుదయించెనని చెప్పితి వెట్టు లనిన సుబ్రహ్మణ్యుండిట్లనియె 'తస్మాద్వా'య నెడు శ్రుతి వకారము భూతసృష్టి క్రమమందుఁ బంచభూతంబులు గలలచేఁ బుట్టబడిన విద్ది నిశ్చిత మీయవి స్థూల ప్రపంచరూపములై పరమేశ్వరుని తనువులై యొప్పు. శివతత్త్వము మొదలు కొని పృథివ్యంత తత్త్వంబు లుదయక్రమమందుఁ దన్మాత్రలనుండి పుట్టఁబడిన వనుటలోఁ గల్ల లేదు, కలలకును దన్మాత్రలకును భూతకారణంబం దవిరుద్ధంబగు నైక్యంబొప్పు—స్థూలసూక్ష్మాత్మకంబగు నీవిశ్వంబందు సనక్షత్రంబులగు సూర్యచంద్రాది గ్రహంబులును లాఁతిజ్యోతిర్గణంబులును బ్రహ్మవిష్ణు రుద్రాదిదేవజాతులును నింద్రాది దిక్పాలురును జీవరక్షోభూత మానుషకోటులును

బశువులుఁ బక్షులును గీటములుఁ బన్నగంబులు మున్నగు సకల జంగమంబు లును స్థావరంబులగు తరుగుల్మలతౌషధులును సప్తకులపర్వతంబులును గంగాది పుణ్యనదులును సప్తసముద్రంబులు మొదలగునవియన్నియు జగంబున సర్వవస్తు జాతంబును స్త్రీపుంసరూపంబగు విశ్వంబంతయు శివశక్త్యాత్మకంబు గ నంతరంగంబున నెఱుంగు మిందు సందియంబు లేదు. ఇట్టి తత్త్వంబే శివ జ్ఞాన విశారదులగు నీకోటి విబుధుల కుపాస్యంబు "సర్వం బ్రహ్మేత్యుపాసీత సర్వోవై రుద్రః" అనెడు శ్రుతులీ యర్థంబునే చెప్పుచున్నవి. అందువలన సదాశివుండే ప్రపంచాత్మకంబు అట్టి సదాశివుండను నేననియెడు నా యష్ట త్రింశత్కలాన్యాససామర్థ్యసిద్ధశివాద్వైతభావనచే భావితాత్ముండగువాఁడే గురుండును శివుండును నగు.

గీ. సద్గురుమహాప్రబోధన • క్షపితసకల, బంధనుండయి శంకర • పాదపద్మ
సక్తుఁడైనట్టి శిశువేని • సత్యముగను, సద్గురుండగు వినుము తాప • సకులతిలక! 97

క. ఎందు గుణోన్నతి నొప్పుచు, వెందగు నేవస్తువేని • వెలసిన చోఁ దా
నిం దలపు ప్రణవవాచ్యము, నుం దళితాఘుంబుగాఁగ • నునుమ్ మునివర్యా! 98

* కుమారుఁడు వామదేవమునిని శివతత్త్వప్రచారకుఁడవౌదు వని చెప్పుట *

గీ. ఇట్టులు శివప్రియంబును • నీడ్యమైన
నీ శివాద్వైతతత్త్వంబు • నెలమి తోడ
నీకుఁ జెప్పితి భక్తిచే • నీవు దీనిఁ
బదిలముగ హృదయంబునఁ • గుదురు పఱచి. 99

క. పొడువుము సకలాఘంబులఁ, దుడువుము పాషండతండ • దుర్వాదములన్
విడువుము పెఱదర్శనముల, నడువుము శివభక్తపదవి • నయమొసలారఁగ. 100

వ. ఎవ్వండేని మదగర్వితుండై యీయర్థంబున కన్యథాత్వంబును జెప్పెనేని య వ్వాని మస్తకంబు శత్రుకాలాగ్ని కల్పంబగుశక్తిచే ఛేదించెదను. నీవుశివా ద్వైతవిదులలో నెల్ల నెక్కుడై శివజ్ఞానోపదేష్టవై శివాచారంబునకుఁ బ్రవర్త కుండ వుగాఁగలవు. 101

ఆ. ఎవని దేహ భస్మ • మింత సోఁకిన సక, లాఘ పుంజమెల్ల • నంతరించి
బ్రహ్మరాక్షసుండు • వడసె సద్గతినట్టి, నిన్ను నెఱుఁగ నాకొ • నిర్మలాత్మ!

వ. మఱియు శివయోగివగు నీకటాక్షసంపర్కమాత్రంబునఁ బశువు పశుపతి యగును. లోకోపకారకరణార్థంబిట్లు నీవునన్నడిగితివి-సాధులగు వారల చరిత్రంబిట్టులే. ఇఁకను లోకరక్షణం బొనర్చుచు సుఖంబునొందుమని పడాననుండు నుడివిన వామదేవముని విని వినమ్రమూర్తియై సాష్టాంగముగాఁ బ్రణమిల్లి గురుపాదారవిందమకరందరసాస్వాదనమిళిందుండై సెలవొంది యథేచ్ఛన్ జనియెనని సూతుండు శౌనకాదులకు వక్కాణించిన నవ్వారలు మురిసి సూతుసొగొనియాడి మహాత్మా! మున్ను నైమిశారణ్య వాసులును షట్కులీనులునగు బ్రహ్మర్షులకు బ్రహ్మచోదితుండై వాయుదేవుం డీశ్వర తత్త్వం బెఱింగించెనని విందు మద్దాని నీవెఱింగి యుందువుగావున మాకివు డయ్యది బోధింపుమని యర్థింపుడు. 103

క. సమధికతపోవిభూతి, క్షమమంత్రారాధ్యనుత! యజాతవిరోధీ!
విమలమతికలితశైవా,గ మధర్మరహస్య! గళితకాలుష్యతతీ! 104

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కైలాసఖండంబు సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీ శివపురాణము

వాయవీయ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

వీరభద్రగురురా
జా! విమలజ్ఞానదీప విలసితహృదయా!
సేవితమహేశపదరా
జీవా! నిరతాన్నదాన శీలా! జననీ!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు మంగళమధ్యంబుగ జగన్మంగళుండగు పరమేశ్వరు
నిట్లు భజనం బొనర్చె 2

తే. సోముఁడును సగణుండును సూనుఁడును బ్రధానపురుషేశుఁడును జగత్సర్గరక్ష
ణాంతహేతువునై కరంబలరునట్టి, శివునకేను బ్రణుతులను జేయువాఁడ. 3

తే. ఇఁక వనన్యాదృశంబయి యెసఁగునెవని, శక్తి యైశ్వర్య మెవనిది సర్వగంబు
స్వామియై విభుఁడై జగంబో మునెవఁడు, అట్టిశివుని భజింతు నే నన్వహంబు 4

తే. ఆయజుని విశ్వకర్మను నవ్యయాత్ము, శాశ్వతుని శివు శ్రితలోక శరణు శర్వు
నమ్మహాదేవు వరదు మహాత్ము నాత్మఁ, గోరి పూజింతుఁ గోర్కులు గొనలుసాగ

వ. ఇట్లు వాఙ్మయోపాస్తి కొనరించి శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

చ. మును జిరకాలమందుఁ గడు పూర్వపుఁగల్ప మతీతమైన నం
తన మఱి నూత్నకల్పమిది తారసిలంగఁ బ్రవృత్తమయ్యె నం
దనువుగ సృష్టికార్యమిఁక నయ్యెడ బోద్ధలుగాఁ దనర్చు స
న్మునివరులందు నెక్కుడుగఁ బుట్టె వివాదమొకండు బిట్టుగన్. 7

—• మునులు-బ్రహ్మజిజ్ఞాసులై చతుర్ముఖునియొద్దకుఁ బోవుట •—

చ. ఇది పర మిద్ది కాదనుచు • నెంతయు భూరివివాదశీలులై
వదలక తత్త్వవస్తువును • బ్రౌఢి నిరూపణసేయలేక య
వ్విధమున నంద జేకమయి • బ్రహ్మపదంబును జేరఁబోవఁగా
మదినిఁ దలంచి మేరుగిరి • మధ్యమశృంగముఁ జేరి యందొగిన్. ౮

సీ. సిద్ధచారణయక్ష • సేవితంబగు దాని, ఘనమణీమయగృహాల్ • గలుగుదాని
శుకపికశారికా • సుస్వనంబులదాని, కలహంసయూథముల్ • గలుగుదాని
సురసనరోవర • స్తోమఁబెనఁగు దాని, స్వర్ణదీకూలమై • వరఁగుదాని
మత్తభ్రమరదివ్య • మానతరులదాని, తరుణార్కసదృశమై • తనరుదాని

గీ. వేదఘోషపరీతమై • వెలయుదాని, దురితపరుల కగమ్యమై • తోఁచుదాని
సన్మునికదంబకంబుల • జానుమీఱు, దాని బ్రహ్మవనంబును • దఱిసి మునులు. ౯

గీ. ఆ వనముమధ్య సుందరంబై తనర్చు
నొకఁడు పురము గలదు నూరు • యోజనముల
పొడువు పదియోజనమ్ముల • వెడలుపును గ
లిగి పసిఁడిమాడుగుల బారు • లొగివెలయఁగ. 10

వ. అందు

గీ. స్ఫటికమణిమయమై యొక • సముచితేలి
హానముగ నొప్పు నొక సము • దారహర్మ్య
రాజమున హేమరాజీవ • రాజదగ్ర
పీఠమునఁ గనకాద్రినా • వెలయువాని 11

క. దివ్యధవళ వసనుండై, దివ్యకుసుమదామనిచయ • దీప్తతనుండై
దివ్యానులేపనుండై, దివ్యరుచిప్రచయభూరి • దిగ్గుండగుచున్. 12

గీ. దేవఋషిగణస్తుతులచేఁ • దేజరిల్లు
వానిఁ బ్రభయట్టి చామర • పాణిమైన
వాణితో సేవితుండగు • వాని నజునిఁ
గాంచి సాష్టాంగపడి మ్రొక్కి • పరము భక్తి. 13

—* మునులు బ్రహ్మను నుతించుట *—

క. మూఁగురు మూర్తుల రూపున, బాగుగ సర్గస్థితిలయ • వైఖరులను బల్
రాగిలుచుఁ గూర్చుప్రధికి వ, చోగురుతన్ బొల్చుదొరకు • జోతలివియగున్.

ఆ. ఆ ప్రధానతనున • కాప్రధానక్షోభ, కున కిరువదిమూఁడ•గు వికృతులను
బొందినను వికార•మొందని యట్టివా,నికిఁ బురాణపురుషు•నకివె నుతులు. 15

క. పరమాత్మకు బ్రహ్మకు భా, సురసర్వజగత్పదార్థ•సురుచిరలీలా
కరునకు జగన్మయున కిదె, పరగ నొనర్చెదను భక్తి•వందనశతముల్. 16

క. మించుగ జగంబులను సృ, ష్టించియుఁ బెంచియు హరించి • చేవయెసఁగ రా
ణించుచు నున్నను నిను భా,వించఁగ లేమైతి మకట! • బిట్టగుమాయన్ 17

గీ. అని నుతించుచు నున్న య•మ్మునులఁ జూచి
వనజసంభవుఁ డనియెఁ దా•పసవతంసు
లార! మీరంద ఱిచటికిఁ • జేరినట్టి
కారణంబేమొ చెపుఁడన్నఁ • గడఁగి వారు. 18

క. కంజోద్భవునకు నెంతో స,మంజసముగ మరలఁ బ్రొక్కి•యతిశయభక్తి
సాంజలిబంధంబుగ నిటు, లం జనవునఁ దెలిపి రాత్మ•లన్ గలకుందున్. 19

ఉ. దేవర! యంధకారమున • దెంపనునట్టిది లేకయుండి యే
వేవో యనేకవాదముల • నిచ్చలు సల్పుచునుందు మజ్ఞత
నీవు జగన్నిదానుఁడవు • నేతవు ధాతవు సర్వకారణం
బీవిఁక నీవెఱుంగనిది • యెందును లేదొక యించుకేనియున్. 20

ఉ. ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల • కెల్లఁ బురాణుఁడుగాఁ దనర్చు? నిం
కెవ్వఁడు శాశ్వతుండు? పర•మేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు? నిత్యశుద్ధుఁడౌ
నెవ్వఁడు? చిత్రకృత్యముగ • నెవ్వనిచే జనియించె నీజగం
బెవ్వనియందు సర్వము ల•యించునొ? మాకెఱుఁగంగఁ జెప్పుమా! 21

క. ఎవనికి వశ్యములగు నీ,వివిధములగు భూతములును • వినిరోజకుఁ డిం
కెవఁడగు సర్వమునకు నా,యవికారునిఁ జూచుటెట్టు•లజ! తెల్పగదే! 22

—* బ్రహ్మదేవుఁడు మునులకుఁ బరతత్త్వంబును జెప్పుట *—

క. అనియిట్లడిగినఁ బద్మజుఁ, డనఘుల నమ్మునివరులను • నబ్రిముతో న
వ్వును దొలుకు వీక్షణంబుల,గని తడవాత్మమున నోజఁ•గాంచి 'శివుఁ'డనెన్. 23

౨౪. అనియు నానందకలితసర్వాంగుఁ డగుచు
దోయలిన్ జెంది యిటులనెఁ • దోయజజుఁడు
సకలజగదంతరాత్మయా • శర్వవిభవ
మరసి చెప్పెద వినుఁడు సత్యముగ మునులు! 24

౨౫. వాక్కులెచ్చోటనుంచి భావంబులోడ, మరలు నెవ్విధి నిర్ణయింపంగడక్క
యెవనియానందమెఱిగిన యిద్ధమూర్తి, యెందునుండియుభయ మొందఁ డెవ్వఁడేని

౨౬. ఎవ్వనిచేత నీయఖిల • మీవిధివిష్ణులు రుద్రశక్రులున్
జివ్వనఁ బంచభూతములు • శ్రీయలరారెడు నింద్రియంబులున్
నివ్వటిలంగ నాదిఁదగె • నేటగుకారణకోటికెల్లఁ దా
నెవ్వఁడు కారణంబయి రహించునొ శంభుఁడు మింటిమధ్యలోన్. 26

౨౭. ఎవఁడు గని సుతుని నను మొద, లెవఁడిడె జ్ఞానంబునాకు హెచ్చుగనిటులిం
కెవని ప్రసాదంబున నీ,కవినుతమగు బ్రహ్మపదముఁ గాంచితి నేనున్ 27

౨౮. మ్రానువలె నిశ్చలుండై,మానుగ నెవఁ డొకఁడు గగనమధ్యవసించున్
బూనిక నీయఖిలంబును, బూని మహాత్మకుఁడెవండు • పూర్ణముగాగన్. 28

౨౯. ఎవఁడొక బీజము గా ధర న నేకవిధంబులఁ బుట్టఁజేయు నిం
కెవఁడు సమస్తలోకములనేపునఁగూర్చెడు బీజరాజిచే
నెవఁ డఖిలప్రజాహృదయ మింపుగఁ జెంది కనన్ బడండొ తా
నెవఁడొకఁడట్టి రుద్రుఁడు మహేశుఁడు లేఁడు ద్వితీయుఁడెందునున్. 29

౩౦. కాలాత్మయుతములై కడు, గ్రాలెడు కారణములను సకలముల నెవ్వం
డోలిగ ననంతశక్తి, శీలలలితుండగుచు నధివసించును చేర్మిన్. 30

౩౧. కటికిచీఁకటి తగి పవల్గాని రేయి, గాని లేకయసత్తు సత్తేని లేని
తఱి శివుండొకఁడుండె నాతండె సవితృ, వంద్యుఁడాతనిచేతనే ప్రజ్ఞ వెడలె.

౩౨. అతనికిఁగార్యకరణము, లేతఱినిన్ గలుగనేర • వీడగునట్టిం
డాతనికి మిన్నయును లేఁ, డాతనినిజశక్తి నిత్యమై జ్ఞానదయా. 32

౩౩. క్షరమగు ప్రధాన మమృతా, క్షరమగు పరమాత్మహరుఁడు శంకరుఁడొకఁడే
క్షరరూప జీవుఁడగు నిది, యరసి యెఱుంగఁదగు దేవు నాత్మజ్యోతిన్. 33

౩౪. వెలుఁగఁడు భానుం డచ్చోట, వెలుఁగఁడు చందురుఁ డుభయములు విద్యుల్లతలున్
వెలుఁగవు హవ్యవహుండును, వెలుఁగడు తత్తేజమున నెవెలుఁగు నఖిలమున్

క. ఒకఁడే దేవుఁడు శంకరుఁ, డకలంకాత్ముఁడు మహేశుఁ•డాతఁడె సేవ్యుం
డిఁక నాపరమునకన్న న, ధికమగు పద మొండులేదు • తెలియుం డీరల్. 85

క. ఆతని ధ్యానమువలనను, నాతని యోజనమువలన • నాతనితత్త్వం
బూతగ దెలియుటవలనను, నాతనిమాయ యది దొలఁగు • నవని నరునకున్

ఉ. అందరికన్న మీఁదఁదగు • నావసథంబున నుండువాఁడు బి
ట్టందరియందు నుండెడు మ•హాత్మకుఁ డెల్ల నెఱింగినట్టి వాఁ
డందిక షడ్విధాధ్వమయ•మైన జగంబున కెల్ల వల్లభుం
డండ్రెఱుంగుఁడీరు పర•మాత్ముని నిట్లు మహా•మునీశ్వరుల్! 87

సీ. ఉత్తరోత్తరభూతాళి•కుత్తరుఁడు ని, రుత్తరుండును నానంద • రుచిరభూమి
ప్రభుఁ డరయ ననవచ్ఛిన్న•వైభవుండు, నైజశక్త్యమృతాస్వాద•రసికుండు
సీ. అవిరతానందభూరిర•సైకమాక, రందసందోహభోగమి•లిందమూర్తి
అఖిలజగదండపిండక్రి•యాచతురుఁడు, అరయ స్వేచ్ఛానియుక్తచ•రాచరుండు

క. ఈతఁడె యాదిజగంబుల, కీతఁ డనంతుండు పరముఁ • డీతఁడె నాథుం
డీతఁడె స్వతంత్రుఁ డెంతయు, నీతఁడె పరిపూర్ణమూర్తి • యెఱుఁగుఁడిఁక మునుల్!

గీ. ఇఁకను నెక్కుడుభక్తిచే•నీశ్వరుండి, తండు పొడసూపుఁగాని వే•ఱొండువిధను
తోడ నెప్పుడుఁ గనరాఁడు•దొడ్డతపసు, లేని దానంబులేని య•వ్వాని కొఱకు,

గీ. శివునిరూపంబు త్రివిధమై•చెలఁగు స్థూల, సూక్ష్మపరభేదములతోడ•స్థూలమస్మ
దాదిదృశ్యంబు సూక్ష్మమా•యలఘు యోగి, దృశ్యము పరంబు నిత్యమై•తేజరిల్లు

వ. ఆ పరరూపంబు జ్ఞానరూపం బానందమయం బిఁక పరమేశ్వరనిష్ఠులును దద్వైతపరాయణులునగు నప్పరమేశ్వరులచే నద్ది చూడంబడు నట్టివారు ముక్తులని యెఱుంగుఁడు,

గీ. భక్తి పొడమును శివుని ది•వ్యప్రసాద, మున నది జనించు శివుని ప్ర•భూతభక్తి
బీజ మంకురమున నట్లు • బీజమునను, నంకురంబు జనించెడు • నవనియందు.

వ. సర్వంబులగు నర్థసిద్ధులు ప్రసాదపూర్వకంబులగు నందుచే సకలసాధనంబులు శివప్రసాదంబుచేత సాధింపఁ జెల్లు ప్రసాద సాధనంబె పరమధర్మంబని వేదంబునఁ జూపఁబడినది. 46

గీ. అధికధర్మపరుండైన•నఘము పొలియు. గళితమలునకు విజ్ఞాన•కలితభక్తి
సాంబశివునందుఁ బొడము దృ•ఢంబుగాన, జగతి భావసమేత ప్ర•సాదమమరు.

ఆ. ఆ ప్రసాదము నను సకలకర్మత్యాగ, మొనరు నది స్వరూప మునను గాదు
ఫలము గూర్చియుగను ఫలపరిత్యాగము నను మహేశధర్మమనువు పడును.

వ. అదియు గుర్వపేక్షంబగు యదనపేక్షంబగు యని రెండు తెఱంగుల నొప్పు నం
దనపేక్షంబుకన్న సాపేక్షంబు శతగుణాధికంబు. ఇట్టి శివధర్మాన్వయంబున
శివజ్ఞానసమన్వయంబును నద్దాన సంసారదోషదర్శనంబును దాన విషయవై రా
గ్యంబును, వైరాగ్యంబున భావశోధనంబును- భావశుద్ధునకుఁ గర్మయందుఁ
గాక ధ్యానమందు నిష్ఠయును జ్ఞానధ్యానయుక్తుఁడగు పురుషునకు యోగలబ్ధి
యును, యోగంబున నుత్తమ భక్తియును ననంతరంబునఁ బ్రసాదంబును,
ప్రసాదంబున మోక్షంబును బ్రాప్తించు. ముక్తుఁడగువాఁడు శివసముండగు
ననుగ్రహ ప్రకారక్రమంబిట్లు మీకుఁ జెప్పఁబడియె. 48

గీ. ఎట్టి యోగ్యతగలిగిన నట్టనుగ్ర
హముగలుగు బూరుషునకు గర్భముననున్న
వాఁడు ముక్తుఁడగు మఱొక్కవాఁడు పుట్టఁ
జెందినంతనె మోక్షంబుఁ జెందు మునులు! 49

క. బాలుఁడు తరుణుఁడు ముదుకఁడు, కాలునినరకముననున్న ఖలుఁడును దిర్య
గ్జాలములోఁ బ్రాణియునున్, మేలుగ ముక్తిఁగొను శివుని మేలిమికరుణన్

క. స్వపచకులమున జనుఁడేఁని, పరపదంబొంది మోక్షమందు నొకఁడు క్షీ
ణపదుఁడయి మఱొకజన్మము, విపులమతుల! చెందిమోక్షవిభవము నొందున్

గీ. ఊర్ధ్వలోకంబులొంది యందుండియుండి
యొకఁడు మోక్షంబుఁ దడవుగ నొందఁగలఁడు
యిట్లనేక ప్రకారంబు లెసఁగ దేహు
లల్లమోక్షంబుఁ జెందెద రరయుఁడీరు. 52

వ. జ్ఞానభావానురూపంబగు శివప్రసాదంబున నె మోక్షంబు లభించు వేఱొక్క
మార్గంబు లేదు. 53

ఉ. కావున మీరలెల్లరును గారుణికాగ్రణియైన యమ్మహా
దేవుని సుప్రసాదమును దేఁకువనొందగఁ గోరి వాఙ్మనః
శ్రీవెలయంగ బుత్రకులు చేడలుఁగూడి శివున్ మహేశ్వరున్
భావనఁజేయుఁ డెల్లవుడు భక్తినొనర్పుఁడు కొల్వుఁడీ రహిన్. 54

గీ. దీర్ఘసత్రమొకఁడు ♦ దివ్యవర్షసహస్ర, కముగఁ జూర్చుఁడందుఁ ♦ గడకు నాడు
సెలవుతో మరుత్తు ♦ చేరరాఁగలఁ డతం, డానతిచ్చ్రశేషు ♦ మా తెఱఁగు. 55

క. అటుమీఁద వారణాసీ, పుటభేదనమునకుఁ బ్రీతి ♦ బొం దాశ్రితలం
పటుఁడగు విశ్వేశుం డచ్చోట నీశ్వరితోడనుండు ♦ శుభకరుఁడగుచున్. 56

గీ. అందు నక్కజమును గాంచి ♦ యవల నాదు
సన్నిధికిఁ జేరరండు మో ♦ క్షంబు చంద
మంతయును జెప్పెదను నొక్కఁ ♦ డైన జన్మ
మందె మోక్షంబు దొరకు మీ ♦ యంజలి యెడ. 57

—* నేమిపతనంబున వనంబు నైమిశారణ్యసంజ్ఞన్ దాల్చుట *—

వ. మనోమయచక్రంబొకండు నిర్మించి యిదియె విడుచున్నా నద్దాని నేమి యెచ్చ
ట్రవాలునో యద్ది పావనంబగు తపోయోగ్యప్రదేశంబని యెఱింగి యాదు
వసించి సత్రంబు సల్పుఁడని యట్లు చక్రంబునిర్మించి విడిచిననంత మునులెల్లఁ
బితామహునికిమ్రొక్కి సెలవొంది చక్రంబు వెంటనడచి రయ్యది యొకవిమల
స్వాదుపానీయశోభితంబగు నొకదివ్యవనంబున నొక్కశిలాతలంబున నెమి
వ్రాలి యొరగిన నలుపసెలవుచొప్పున మునులందు వసించిరయ్యది నైమిశవ
నంబని పేరొందె. 58

క. పదునెనిమిది ద్వీపంబులు, పడవిగ నేలిన పురూర ♦ వస్సామ్రాట్టా
పదమున యూర్వశిలీలా, స్పదుఁడయ్యెను దైవయత్న ♦ పరతంత్రుండై. 59

ఉ. ఎచ్చట మున్ను విశ్వసృజు ♦ లింపుగ సత్రముఁ గూర్చిరో మఱిం
కెచ్చట వేదవేత్తలు జ ♦ యింతురొ వేదబహిష్కృతావలిన్
హెచ్చుగ వేదవిజ్ఞులుము ♦ లెచ్చట వేదవిధుల్ పొనర్తురో
యచ్చటఁ జేరి మౌనివరు ♦ లాఁదటఁ గూర్చిరి సత్రయాగముల్ 60

గీ. స్ఫటికమయపర్వతాశ్మప్ర ♦ సరదమృతని, ర్ఝరాంబురమ్యం బతిరసఫ ♦ లాగమంబు
వ్యాలసత్వంబు లుండని ♦ మేలివనము, మునులతపసుల కుచితమై ♦ తనరెమిగుల.

గీ. అట్టిసుస్థలమందు ది ♦ వ్యబుధు లంద, ఱొలసి సత్రంబు నారంభ ♦ మొనరఁ జేసి
సంతతంబు శివార్చన ♦ సలుపుచును స, మాప్తిచేసిరి దక్షిణల్ ♦ చాలనొసఁగి. 62

— *బ్రహ్మాజ్ఞచే మునులయొద్దకు వాయుదేవుఁడు వచ్చుట *—

సీ. అంత బ్రహ్మాజ్ఞనొంది మ ♦ హాబలుండు, వారిఁ జేరుటయును నంత ♦ వారు మురిసి
యెదిరికొని వందనముచేసి ♦ హేమమయవు, విష్టరంబునొసంగిబల్ ♦ వేడ్కమిగుల

క. ప్రాణాదులచే నిఖల, ప్రాణుల సర్వాంగములను ♦ భాస్వద్గతులన్
బూనఁగఁ బ్రేరణచేసెడు, వాని శరీరములఁ దాల్చు♦వాని మహాత్మున్. 64

క. చదలున బుట్టినవానిన్, బొదలఁగ శబ్దంబు స్పర్శ♦మును గలవానిన్
వదలక తనయందగ్గిని, నొదవించెడువాని నెందు ♦ నుండెడువానిన్. 65

గీ. బ్రహ్మదేవుని శిష్యుఁడై ♦ పరఁగినట్టి, వాని నణిమాదిశిద్ధుల♦చే నితాంత
మలరువాని నటకువచ్చి ♦ నట్టివానిఁ, బూజచేసిరి ప్రియమంది♦మునితిలకులు.

—* ముని వాయుదేవ సంభాషణము *—

వ. అంత గంధవహుండు మునులన్ గలియన్ గని పరితోషంబున నిట్లనియె.

చ. కుశలమె మీకు నందఱకు ♦ గొప్పదనర్చిన నిమ్మఖంబునన్
బిశితభుగగ్రిణుల్ బొదవి ♦ విఘ్నములన్ బొనరింపకుండిరే
వశులయి దేవతాపితృల ♦ వాసిగ నర్హగతిన్ భజించి కీ
డృశమగు చెట్టలేకయె వి♦ధిన్ బొనరించినవారె సత్రమున్. 68

వ. వెండియు సత్రానంతరం బిపుడు మీ రేమిసేయఁ గడంగియుంటిరి చెప్పుఁడన్న
వాయుభట్టారకునకు మునులు సంతసంబుతో నిట్లనిరి. 69

శా. మాకెల్లన్ గుశలంబు సేకుతెఁ గడున్ ♦ మాన్యత్వమున్ మాతప
శ్శ్రీకిన్ జెందె మహాత్మ! నీవిటకు మా♦శ్రేయార్థివై వచ్చుటన్
లోకేశుండగు పద్మసంభవుని మున్ ♦ యోజించి పూజించ సు
శ్లోకుం డాతఁడు మమ్ము మెచ్చి యనియెన్ ♦ శుభ్రాంతరంగంబునన్. 70

గీ. దీర్ఘసత్రింబుఁ దొడరి య♦ద్దేవదేవు, పరమకారణు రుద్రుని ♦ భక్తిఁగొలువ
నామఖానంతరమున మ♦హాబలుండు, మిమ్ముఁ జేరి విజ్ఞానంబు ♦ మీకొసంగు.

క. అనిచెప్పిన మేమందఱ,మును దోయజసంభవునకు ♦ మ్రొక్కి వెడలి యీ
ఘనమై మిశవనమున సవ,మును బొనరించితిమి యబ్ద♦ముల నొకవేయిన్. 72

గీ. అజునినుడి తీరు మీ రిట ♦ కరుగుదెంచి, తిరి మఱొండీక లేదెద్ది♦తృట్టుమాకు
మీవలనఁ జెందువారమ♦మేయతేజ!, జ్ఞానబోధంబనిన జగ♦త్ప్రాణుఁడలరి.

వ. మీకెద్ది ప్రష్టవ్యంబెద్ది సందిగ్ధంబది యడుగుఁడన్న మునులు వాయుదేవున
కిట్లనిరి. 74

గీ. ఈశ్వరజ్ఞాన మెట్టుల • నెఱుకఁ జెంది
తరయ నవ్యక్తజన్ముఁడౌ • యబ్జభవున
కెట్లు శిష్యుఁడ వైతివి • యెఱుఁగఁ జెప్పు
మయ్య! మాకండఱక మహాత్మా! ముదమున. 75

గీ. అని యడుగ వారలకు వాయు • వనియె శ్వేత
లోహితంబగు కల్పంబు • లోన మున్ను
నాచతుర్వదనుండు సర్గాభిలాషఁ
జేసి తపియించె నెంతయు • వాసిమీఱ. 76

క. ఘనమగు నాతపమున విధి, కనుపగ శంకరుఁడు శ్వేతుఁడను మునివై ద
ర్శనము నొసఁగి గాయత్రీ, మనువును విజ్ఞానధనసమస్తము నొసఁగెఁ. 77

గీ. దాన విజ్ఞానమొంది పద్మజుఁడు సర్వ, భూతములను జరాచరంబుల రచించె
దేవదేవునివలన నంతేనిబడసి, నట్టిజ్ఞానామృతము నాకు నర్థి నొసఁగె. 78

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. ఎట్టిజ్ఞానంబు నొసఁగె ద్రుహిణుఁడు నీకుఁ
దథ్యమగునది యెఱిఁగింపు • తజ్ఞతిలక!
యెందు నిష్ఠనుబొనరించి • యీజగమునఁ
బురుషుఁడు సుఖంబుఁ జెందును • బుణ్యమూర్తి!

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె.

—• వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ బశుపాశపతి స్వరూపంబుఁ జెప్పుట •—

క. పశుపాశపతిజ్ఞానము, విశదంబుగఁ బడసినాఁడ • విధివలన మునుల్!
విశయంబుదీఱ నాయెడ, పశులై కడు నిష్ఠసేయ • భావుక మమరున్ 80

గీ. అవని నజ్ఞానజన్యమై • నట్టిదుఃఖ, మెల్ల జ్ఞానోదయంబున • నింకిపోవు
నరయ వస్తుపరిచ్ఛేదమగును జ్ఞాన, మట్టివస్తువు త్రివిధమై • యలరుమునులు!

గీ. అజడము జడంబు వానిని • యంతయనియు, పశువు పాశము పతియని • పరగుమూఁడు
నక్షరంబు క్షరంబు క్ష • రాక్షరపర, మనియు నవె చెప్పఁబడియె వి • జ్ఞులచేత

క. అరయుఁడు పశు వక్షరమగు, క్షరమగు పాశంబు తావసతిలకులు క్షరా
క్షరపరమగు పతియన సమ్మరుత్తు కిట్లనిరి మరల • మౌనిశ్రేష్ఠుల్. 83

గీ. ఎద్ది క్షరం? మక్షరంబిక • నెద్ది? యాద్వ
యికిఁబరమమెద్ది? యన నతం • డిట్టులనియె
ప్రకృతి క్షరము పురుషుఁ డక్ష • రంబు వానిఁ
బ్రేరణముసేయు బరముఁడు • విశ్వవిభుఁడు. 84

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. ఏది ప్రకృతి యది పురుషుం • డెవఁడు వీని, కరయ నెద్దాన సంబంధ • మమరు నెవఁడు ప్రేరకుండగునీశుండు • ప్రియముతోడఁ, దెలియఁ జెప్పుమనఁ గన • నిలుఁడు నుడివె

గీ. మాయయె ప్రకృతి వినుం డ, మ్మాయయావృతుఁడౌ పురుషుఁడు • మలకర్మలచేఁ జేయంబడు సంబంధం, బాయీశుఁడు ప్రేరకుండు • నగు శివుఁడు మునుల్! 86

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. మాయయనునది యెద్ది య • మ్మాయచేత, నెట్టిరూపంబుతోడ ఁ దాఁ • జుట్టఁబడియె పురుషుఁడామల మెట్టిది • పరగ నిట్లు, శివుఁడెవఁడు చెప్పుమా | మాకు • సేవ్యమూర్తి!

వ. నావుడు వాయుదేవుండిట్లనియె

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు మాయాస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. మాయయన శివశక్తియ • మ్మాయచేతఁ, జుట్టఁబడియెఁ జిద్రూపుఁడు • సొంతమైన మలమెయాచ్ఛాదకంబయ్యె • మతివిశుద్ధుఁ, డా శివత్వాస్పదుండర • యంగఁదగును

వ. అనిన మునులిట్లడిగిరి.

గీ. వ్యాపియగువాని నెట్లు మా • య యది యావ
రించు నెక్కారణమున నా • వృతి పురుషున
కేటికింతకు నయ్యెది • యెట్లుపాయఁ
గడగి చెప్పుము మాకు ని • క్కముగ దేవ! 89

వ. వాయుదేవుం డిట్లనియె.

గీ. వ్యాపియైనను గలుగు నా • వరణమిఁకను
నెందునఁ గలాదివ్యాపియై • యెసఁగుచుండు
హేతువగు కర్మభోగార్థ • మిఁక మలము
యంబుననునది దొలఁగు ధృ • వంబుగాను 90

వ. మును లిట్లనిరి.

గీ. ఎదియగుఁగలాది? యక్కర్మ • మేది? యేది
మొదలుగాఁగల? దెయ్యది • తుదఁదనర్చు
నట్టి దీఁక దీని ఫలమేది? • యాశ్రయ మెది?
యెందు కీభోగ మాభోగ్య • మేదొ చెపుమ! 91

వ. మఱియు మలక్షయంబునకు హేతు వేది? క్షీణమలుండగు పురుషుం డెట్టు
లుండు నెఱుంగఁజెప్పు మన్నఁ బవమానుం డిట్లనియె. 92

—* వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాదిపంచకంబు నెఱింగించుట *—

గీ. కలయు విద్యయు రాగంబు • కాలమును ని
యతియు నను నైదు నవ్వి క•లాదు లనుచు
ఖ్యాతిఁజెందెఁ బురుషుఁడు భో•క్త యన నెగడెఁ
గర్మమనఁ బుణ్యపాపాత్మ•కం బరయుఁడు. 93

గీ. అది యనాది నిజమలభో•గాంతమై త
నర్చు సుఖదుఃఖఫలక మ•జ్ఞాన వేష్టి
నాత్మసంశ్రయ మీఁక భోగ•మగును గర్మ
నాశమునకయి తెలియుండు • జ్ఞానధనులు! 94

వ. భోగ్య మవ్యక్తంబు బాహ్యాంతఃకరణద్వారంబగు శరీరంబే భోగసాధనంబు.
భవాతిశయలభ్యంబగు ప్రసాదంబుచే మలక్షయంబగు. క్షీణమలుండగు పురు
షుండు శివసముండనిన మును లిట్లనిరి. 95

ఆ. అక్కలాదులైన • నైదుతత్వముల ప్ర, త్యేక మొప్పుకర్మ • మెద్దియాత్మ
పురుషుఁడనుచు నీఁకను•భోక్తయనుచును నె,ద్దాన నేర్పడును స•దాచరిష్ణు! 96

వ. అవ్యక్తంబే స్వరూపంబుగనుండు. ఎట్టియాకారంబుచేఁ గర్మఫల మనుభవిం
పం గలండు, మఱి యీఁక శరీరంబనిన నెట్టిది యనినఁ బ్రభంజనుం డిట్లనియె,

—* వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాపంచకస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. దృక్క్రియావ్యంజకములు వి•ద్దియుఁ గలయును
రాగము ప్రవర్తకమయి వ•రగెడుఁ గాల
మగు నవచ్ఛేదకంబు ని•యతి నియామి
క యగు నరయుఁడు మానివ్రా•కాండులార! 98

వ. ఇట్టి గారణంబగు నవ్యక్తంబు త్రిగుణజనకం బిద్దానినే తత్త్వశాస్త్రవేత్తలు
ప్రధానంబనియుఁ బ్రకృతియనియుఁ జెప్పుదురు. మఱియు నీయది యనభివ్యక్త
రూపం బైనను గలావశంబున నభివ్యక్తంబగు. ఇట్టి సత్త్వరజస్తమోగుణములఁ
ద్రివిధమై సుఖదుఃఖవిమోహాత్మంబు కర్మఫలంబు ననుభవించును. 99

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు గుణత్రయస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. సత్త్వము రజంబుఁ దమమునాఁ • జను గుణత్రి
యము ప్రకృతిసంభవంబయి • యలరు నిదియుఁ
బ్రకృతియందున సూక్ష్మరూ•పమున నుండుఁ
దిలలయందెట్లు తైలంబు • వెలసియుండు.

గీ. సుకము సుఖహేతు వలను సా•త్త్వికముగాఁగఁ
జెప్పఁబడుఁ దద్విరుద్ధంబు • చెప్పఁబడును
దామసంబుగ మోహాంబు • స్తంభమును వ
చింపఁబడు రాజసంబుగ • శిష్టమునులు! 101

వ. సాత్త్వికి యూర్ధ్వగతియుఁగను దామసి యధోగతియుఁగను రాజసి మధ్యమ
గతిగను జెప్పఁబడుచున్నవి. 102

గీ. వినుఁడు శబ్దాదులైదును•బృథ్వి మొదలు
గాఁగఁదగు నైదుభూతముల్ • గరిమ మెఱయు
జ్ఞానకర్మేంద్రియములు మ•నంబు బుద్ధ్య
హంకృతులును బ్రధాన మ•వ్యక్తమగును. 103

వ. మఱియు నది కారణదశాపన్నంబై యవ్యక్తంబనియును గార్యదశాపన్నంబై
ఘటాదివలె శరీరాది యగును. 104

గీ. ఘటము మున్నగు కార్యంబు•గడఁగి మృత్తు, మున్నుగాఁగలయవ్వాని•కన్నభిన్న
మెపుడుగానట్లువ్యక్తమా•నీశరీర, మల్లయవ్యక్తమునకు న•న్యంబుగాదు. 105

వ. అందువలన నవ్యక్తమునే ముఖ్యకారణంబుగఁ దెలియుఁడు. ఇట్టి నాయవ్య
క్తమే యాధారంబుగాఁగల శరీరంబు భోగసాధనం బనిన మునులు బుద్ధీంద్రియ
శరీరంబులకన్న భిన్నమైన యాత్మ యెద్ది? అయ్యది యట్టులుంటకు హేతువెద్ది
యనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 106

—* వాయుదేవుఁడు మునుల కాత్మస్వరూపంబును జెప్పుట *—

గీ. వినుఁడు బుద్ధీంద్రియశరీర • భిన్నమయి వి
భువునయి ధ్రువంబగుచు నాత్మ • పొలుచు నొకఁడు
అందు హేతువు దుర్విభా • వ్యముగఁ దెలియఁ
దఖిలవేదముల్ గొండాడు • నాత్మఁగుఱిచి. 107

గీ. సర్వమాత్మనుగొలుచు నా • సర్వమందు, శాశ్వతంబయి వ్యాపించి • చక్కనుండు
నాత్మమటులైన నెవ్వరి • కైన నెందు, వ్యక్తమయిచూడఁబడదు తా • పసతిలకులు!

క. శాదిది స్త్రీయుం బురుషుఁడు, గాదు నపుంసకము గాదు • శరమూర్ధ్వమునన్
లేదిఁక నెక్కడు క్రిందన్, లే దడ్డంబయినచోట • లేదు మునీంద్రుల్ ! 109

గీ. ఆరయ శరీరముల నశ • రీరమగుచుఁ, జలములందును నెల్లెడ • స్థాణువగుచు
నురుఁగకున్నట్టియాత్మను • జూచు నెపుడు, ధీరుఁడైన నరుఁడు జ్ఞాన • దీప్తిచేత.

క. పలుమాటలేల? వినుడీ!, యలపురుషుఁడు దేహభిన్నుఁ • డని తెలియుం డ
ట్టులగాక దేహమేయని, తెలిసినవాఁ డెపుడు నిజము • తెలియనివాఁడౌ.

గీ. ఉపదలకెల్ల బీజమై • యమరు స్వీయ, కర్మమునఁగూడి నరుఁడు దుః • ఖంబుసుఖము
ననుభవించునుమూఢుఁడై • యరయుఁడీరు, మానులార! మహాతమో • భానులార!

క. నీటఁ దడుపంబడిన భువి, నీటుగ మొలకెత్తఁ జేయఁ • నేర్చునొ యిటులన్
గాటమగు నజ్ఞతావర, పాటిన్ గర్మంబు దేహ • వర్గముఁ గూర్చున్. 113

గీ. మిగుల సుఖదాయి నట్టియుఁ • దెగులు కెవ్వ
డాటపట్టయినట్టియు • నంతకునికిఁ
జేర్చునట్టియు మునుఁగడ • చినవి గడవఁ
దగు తనువు లాత్మ కమరు సం • తతము వినుఁడు! 114

వ. శరీరంబులు జీర్ణంబులగుచుండ రానురా నీయాత్మ కెచ్చటను వసతియు
లభింపదు. 115

గీ. ఆత్మమిది పెక్కుతనువుల • నావరింపఁ, బడుచు విడువబడుచునుండుఁ • బరఁగ నెపుడు
చంద్రమండల మెట్లాక • సంబునందుఁ, దరళధారాధరావళిఁ • దగిలియుండు.

గీ. వీనికై యొకఁడుఁ డఁడు • వీఁడొకనికి, నై వసింపఁడు బందుగు • లాత్మసుతులు
చాటయందుగలియుదురు • పథికులట్లు, వృథగ మోహంబుఁ గాంతురు • విత్తములను

గీ. కదలియం డెట్లు కట్టులు • గలిసి మెలఁగి
యంత నొకపరి యెడఁబాయు • నట్లె యవని
భూతములుగూడు నెడఁబాయుఁ • బొందుమాలి
యెఱుఁగుఁ డిట్టులు బ్రహ్మము • నింద్రులార! 118

గీ. అతఁడు సూచు శరీరంబు • ననవరతంబు, నాతనిన్ జూడదు శరీర • మాతనికి శ
రీరమును బరికించు న • దారుఁ డీశు, డాయురువు దీశుఁ గనఁ జాల • రరయుఁ డీరు. 119

గీ. బ్రహ్మదేవుఁడు మొదలు స్థా • వరమువఱకు
పశువులుగఁ గీర్తితంబులై • పరఁగుచుండు
రిట్టి పశువులకెల్లను • నిది నిదర్శ
నంబుగాఁ జెప్పఁబడియె ని • శ్చయం బరయుఁడు. 120

గీ. అజ్ఞుఁడై సుఖదుఃఖంబు • లందుఁ దాఁ బ్ర, వేశ నిర్గమములయెడ • విభుఁడుగాక
యుండు నీ దేహి విభు చోది • తుండయి త్రిదివమ్మునన్ గాని చెందు శ్వా • భ్రమ్ముగాని.

గీ. అనిన మునులిట్టులనిరి మ • హానుభావ!, యెవ్వఁ డాపశు వాపాశ • మెద్ది వీని
కిన్ విలక్షణుఁ డెవ్వఁడో • గిన్ విభుండు, మాకెఱుఁగఁ జెప్పుమీ వుడు సు • శ్లోకతిలక!

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె.

— * వాయుదేవుఁడు మునుల కీశ్వరవిషయంబును జెప్పుట * —

గీ. అపరిమితరమణీయగు • ణాశ్రయుండు, పశువునకుఁ బాశముకు వేఱు • పరఁగువాఁడు
విశ్వనిర్మాతయై కడు • వెలయువాఁడు, కలఁడు పతియొక్క రుఁడు బ్రహ్మ • కల్పులార!

గీ. అతఁడు లేకున్న సర్గమె • ట్లమరుఁ గనుఁడు, అజ్ఞుఁడగు పశువును జడం • బై తనర్చు
పాశరూపప్రకృతిచేతఁ • బరఁగనొక్కొ, బుద్ధిమత్కారణము లేక • భూతసృష్టి.

వ. జగంబు గర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబునగుటం దత్కర్తృ
త్వంబు పశుపాశంబులకు సంభవింప దింక నీపశుపాశపతులయొక్క సత్యంబైన
యంతరంబెఱింగినవాఁడు బ్రహ్మవేత్తయై ముక్తుండగును.

గీ. తిలలయందున నూనె ద • ధిన్ ఘృతంబు
నదిని నీళుల నరణి న • నలముపోల్కి
జగమున నెసంగు నొక్కఁ డీ • శ్వరుఁడు విభుఁడు
చూతు రవ్వానిఁ దపమున • నూనృతమున. 126

గీ. జాలవంతుండు నొక్కఁడే శాసకుఁడాత్మ, శక్తిబృందంబుచేత నీ జగములెల్ల
సృష్టిచేసి ప్రభుత్వంబు చేయు నెవ్వఁడతఁడు రుద్రుండు లేఁడిఁక నన్యుఁడెటను.

గీ. విశ్వతశ్చక్షుఁ డిఁకను విశ్వతోముఖుండునగు విశ్వతః ప్రవేష్టుండు విశ్వ
తోంఘ్రిపుండునునగు మహాత్ముఁడొకండు, పుడమిదివినెల్లసురలను బొడమఁజేసె.

గీ. అరసి విశ్వాధిపుండు మహర్షియైన, రుద్రుఁడాది హిరణ్యగర్భుని జనింపఁ
జేసెనాతనికన్నను శ్రేష్ఠుఁడునుగ, నీయుఁడును లేఁడు తన్మయంబీ యఖిలము.

క. బ్రాసువలె నిశ్చలుండై, జానుగ నొక్కరుఁడు గడఁగి చదలుననుండున్
బూనిక జగములసలుపఁగఁ, బూనినమాత్రమునఁ బొడము భువనములెల్లన్.

ఉ. ఎల్లెడ నొప్పు నెమ్మొగము లెల్లెడనొప్పు శిరస్సులింకఁదా
మెల్లెడనొప్పుఁ గంధరలు నెల్లెడనొప్పు కరాంఘ్రులట్టులే
యెల్లెడనొప్పు వీనులును నెల్లెడనొప్పెడు నీక్షణంబులున్
గొల్లగనొప్పి సర్వజన లోకములందు శివుండు వెల్గెడున్. 133

గీ. కనులు లేకున్నఁ గాంచు లోకముల నెల్ల, వీనులును లేక యున్నఁదా వినునఖిలము
సర్వమును నారయునతండు సర్వమతని, నారయఁగ లేదువినుఁడిఁక ధీరులార!

గీ. సూక్ష్మమునకన్న మిక్కిలి సూక్ష్మమగుచు, సలిలమధ్యంబునందు విశ్వంబు సృష్టి
చేసియవ్విశ్వమునుజుట్టి చెలఁగు శివుని, బహువిధాకారు నెఱఁగి తాపంబువిడుఁడు

గీ. ఈతఁడే పరదైవతం బీతఁడే మహేశ్వరుఁడు విశ్వకర్మ యిట్లితని నొకని
జన్మభీతులజాతుగాఁ జక్కఁదెలిసి, రుద్రుదక్షిణముఖముఁ జేరుదురు నిమ్మ. 134

గీ. ఈశ్వరులలోన నెవఁడు మహేశ్వరుండు
దైవతములందును బరమ దైవమెవఁడు
పతులలోపల నెవ్వండు పరమపతియు
భువనవిభుని నెఱుంగుఁడా భూతనాథు. 135

క. కొందఱు స్వభావమనియున్, గొందఱు కాలంబనుచును గొణుగుదురదియొ
ప్పొందెడు శివుమహిమయెయిా, చందము భ్రమమొందఁజేయు సర్వజనములన్.

గీ. కారణంబులకెల్లను గారణమయి
సర్వభూతాంతరాత్మయై సాక్షియై ప
శియునునై యాత్మయందుండు సేవ్యునెవ్వ
రెఱుఁగఁ జాలుదురో వారికే సుఖంబు. 137

గీ. ఎపుడు చర్మంబు పోలికి • నీనభంబు
చుట్టుకొనఁజాలుదురో మను•జులు ధరిత్రి
నపుడు శివుని నెఱుంగక • యనవుమీాఱి
దుఃఖమును బాయఁగాఁ జాలు•దురు జగమున. 138

గీ. బ్రహ్మముఖమున నాచేతఁ • బడయఁ బడిన
పావనాశనమైన యీ•పరమగుహ్య
మిట్లు మీాకెఱిఁగించితి • నిపుడు మీారు
శమము లేనట్టి వాని కొ•సంగఁ దగదు. 139

వ. అనినంత మునులిట్లనిరి.

—* మునులు వాయుదేవునిఁ గాలస్వరూపంబుఁ జెప్పుమనియడుగుట *—

క. కాలమునఁ బొడము సకలము, కాలమున విపత్తిఁ జెందు • గంధవహా! యీ
క్కాలంబు నపేక్షింపని, దేలాటిది సుంతయె చట • నెసఁగదుగాదే. 140

వ. మఱియును.

క. కాలాంతర్గతమై జగ,మోలిగ సర్గంబు లయము • నొందుచు మిగులన్
మేలగు చక్రంబట్టులఁ, జాలఁగఁ బరివర్తనంబు • సల్పుచునుండున్. 141

గీ. ద్రుహిణుఁడును గేశవుండు రు•ద్రుండు లాఁతి
నిర్జరులు కాలకృతమగు • నియతిఁ జెంది
దాఁటఁగా వలఁతులుగారు • తథ్యమిద్ది
కాలమే సర్వమున శధి•కారియే మొ? 142

గీ. అట్టి యీా కాలమెట్టిది • యెట్టివాని, కిద్ది వశవర్తిగా నుండు• నెవఁడు దీని
వశుఁడుగాకుండుఁజెప్పుము • వాయుదేవ! ,సర్వమును దెలిసినయట్టి•జాణవనుఁడు.

వ. వాయుదేవుం డిట్లనియెఁ గలకాష్ఠానిమేషాదికలాఘటితంబగు కాలంబనునది
యుత్కృష్టంబగు మహేశ్వర తేజంబు.

గీ. వినుఁడు సర్వచరాచర • విశ్వమున శ,లంఘ్యమైనట్టిదియును బ•లమయినట్టి
దియు శివాజ్ఞాస్వరూపమై • తేజరిల్లు, నద్ది విశ్వనియామకం•బై తనర్చు. 145

క. అక్కాలమునఁ గాలవశమగుఁ, జక్కఁగ జగమది జగతికి • స్వాధీనముగా
దక్కాలము శివవశమగు, నక్కాలవశత్వమొందఁ • డాశివుఁ డెపుడున్. 146

గీ. అడ్డులేక యెసఁగు శార్వ మైన తేజ, మెలమిఁ గాలంబునన్ నెల గొలువఁబడియె
నట్టి కాలంబు నెవఁడు ప్రజ్ఞాతిశయము, చేత మీఱఁగఁ జాలెడు క్షితితలమున

క. ఏకచ్ఛత్రంబుగ నీ,లోకంబును నెల్ల నేలు లోకోత్తరుఁడున్
వీఁకన్ దాఁటఁగఁ జాలం, డీకాలముఁ గడలి దాఁటు నట్టుల వేలన్ 149

గీ. ఎవ్వరింద్రియముల నిగ్రహించి సకల, మీ జగంబును గడిమి జయించియున్న
వార లేని జయింపఁగ లేరు కాల, మును నీకన్ గాలము జయించుఁ బూనివారి.

గీ. శీలమున రూపమున బల శ్రీలఁ గులము
చేతఁ జేతనుఁ డేదేనిఁ జింత సేయుఁ
గాలమిఁక నన్యమాపని గడఁగి సేయుఁ
గాలము దురతిక్రమ మెందుఁ గనుఁడు మునులు! 150

గీ. యువయు ముదుసలియగు బలీయుఁడును గరము
దుర్బలుండగు భాగ్యవంతుఁడును పేద
యగును గాలవిపర్యయం బైనఁ జిత్ర
మగుఁ దదీయ ప్రసక్తి సంయమితిలకులు! 151

గీ. ఆభిజాత్యంబు బలము శీలాభివృత్తి, నైపుణియుఁ గార్యనిర్వాహణక్షమములు
గావు కాలము ప్రతిబంధకము గనున్న, నారయుం డెడ నిద్ది మహర్షులార! 153

క. వినుఁడు రసాయనములునున్, ఘనమగు నౌషధములును న కాలంబున సి
ద్ధినిఁ గూర్పవు కాలంబది, యనుకూలించిన ఫలంబు నందఁగఁ జేయున్. 154

గీ ఇఁక నకాలంబునను నెవ్వఁడేని సురుగఁ
డెవ్వఁడేనియు జనియింపఁ డెవ్వఁడేని
పుష్టినొందఁడు సుకమును బొగులుటయును
గాలమును బట్టి కలుగు నిక్కంబు వినుఁడు.

గీ. కాలమున వీచుఁ జల్లనై గాడ్పు పుడమి, గాలమున వృష్టి చేయు మేఘములగములు
కాలమున నెల్ల సస్యముల్ గమియఁబండుఁ, గాలమున సర్వజీవలోకంబు నెడు

—* కాలప్రమాణములు *—

వ. కావున నిట్లు కాలాత్మంబు తత్త్వంబు నిజంబుగ నెవం డెఱుంగునో యవ్వాఁడు
కాలాత్మంబు నతిక్రమించి కాలాతీతంబగు పరమాత్మంబును బరికించు ననిన

సూతునకు మునులు మహాత్మా! యీకాలంబునం దెట్టిమానంబున నాయుస్సంఖ్య కల్పింపఁబడినదో సంఖ్యారూపంబగు నిక్కాలంబునకుఁ బరమావధి యెద్దియో యెఱింగింపుమనుడు మునులకు సూతుండిట్లనియె— కనుఱెప్పపాటగు కాలంబు నిమేషంబని కీర్తింపఁబడును. అయ్యది యాద్యమానం బట్టి నిమేషంబులు పదియైదైన నొకకాష్ఠయగును. అట్టికాష్ఠలు ముప్పదియైనఁ గలయనఁబడును. అవి ముప్పదియైన నొకముహూర్తం బవ్వి ముప్పదియైన నొక యహోరాత్రంబగును. ముప్పది యహోరాత్రంబులైన సితాసితపక్షద్వయాత్మకంబగు నొకమాసంబగును. అద్ది పితృదేవతల కొక్కయహోరాత్రము, మాసంబు లాఱైన నొక్కయయనంబగు నవ్వి రెండైన సంవత్సరమగును. ఈయది దేవతలకొక్క యహోరాత్రము. అందు దక్షిణాయనంబు రాత్రియును నుత్తరాయణంబు దినంబునగును. ఇట్టివి ముప్పది యహోరాత్రంబులైన మనుష్యమాసంబువలెనే దేవమాసంబగును. ఆ దేవమాసంబులు పదిరెండైన దివ్యవత్సరంబగు నివ్విధంబున మూడువందలయఱువది మనుష్యసంవత్సరములైన నొక్క దేవవత్సరంబగును. దివ్యసంవత్సరప్రమాణంబుచేతనే యుగసంఖ్య ప్రవర్తిల్లుచున్నది. ఈ భారతవర్షంబునఁ గృత త్రేతా ద్వాపర కలియుగంబులను నాల్గుయుగంబులు పండితులు పరిగణించిరి. అందుఁ గృతయుగంబున నాల్గువేలవత్సరంబులును నాల్గువందలేండ్లు సంధ్యాంశంబుగను దక్కిన మూడుయుగంబులందు నేకాపాయంబుగ సహస్రశతంబులు పరఁగుననుటచేఁ ద్రేతాయుగంబందు మూడువేల వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబు లాఱునూఱులును ద్వాపరంబున రెండువేల వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబులు నాల్గునూఱులును గలియుగంబున వేయి వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబు లిన్నూఱేండ్లు నగును. ఇట్లు నాల్గుయుగంబులు పదిరెండువేల సంవత్సరంబులగు నీచతుర్యుగసహస్రంబు కల్పంబనఁబడును మఱియు డెబ్బదియొక్క చతుర్యుగంబు లొకమన్వంతరంబగును. కల్పంబందుఁ బదునాల్గు మన్వంతరంబులు పరివర్తనంబుసేయును. ఈ క్రమముచేతఁ గల్పమన్వంతరంబు లనేకంబులు గడిచినవి. అవ్వియందఱుఁ దెలియనివాటను లెక్కించుటకు శక్యంబుగాని వాటను వాని నానుపూర్విగఁ జెప్పుటకు శక్యము కాదు. 156

౧. ఇఁకను గల్పంబనునది ద్రుహిణున కొక్క
పగలగు నదేవిధంబు విభావరియును

గల్పయుగ్మంబు దినమిట్లు • కంజజునకు
నవి సహస్రంబయిన నబ్దమగు నతనికి. 157

సీ. అం దజునిపగలున సృష్టి • యగును రాత్రి
యందుఁ బ్రళయం బొనరు నహ•రంతమందుఁ
బ్రజలు తత్పతులును దేవ • రాక్షసులును
భూతపంచకతన్మాత్ర • ములును బోలియు. 158

గీ. అటులె రాత్ర్యంతమందు సు•రాసురులఁ బ్ర
జాపతులనుఁ బ్రజల భూత • సమితి దైవ
తములలో సృష్టిచేయు నెం•తయును ధాత
శంకరుని యాజ్ఞచేత ని•చ్చలును మనులు! 159

వ. ఇట్లు బ్రహ్మయొక్క సంవత్సరంబు లేఁబదియైన నొకపరార్ధంబనియుఁ దక్కిన యేఁబది మఱొకపరార్ధంబనియు ననఁబడును. మొత్తంబీబ్రహ్మ వత్సరంబులు శతంబైన బ్రహ్మయుర్దాయంబు నిండు. అపుడు శంకరుని మాయయందు సకల లోకంబులడిందు. ఇంకను పెద్దకాలంబునకుఁ దారతమ్యప్రకారంబుగ విష్ణు రుద్రేశ్వరుల కాయుర్దాయంబమరు. అటుపైన సదాశివునకు లోఁబడి కాలంబు ప్రవర్తించు ననాదినిధనుండగు సదాశివుండొకండు పునస్సర్గంబు వఱకు నిండారు తమంబునమము ప్రకాశమాత్రుండై వెలయు నిద్దికాలతత్త్వస్వరూపం బిట్లు చెప్పితి నిఁకేమి విననెంతురనిన వాయుదేవునకు మునులు మహాత్మా! పరమేశ్వరుండెట్లు జగంబురచించి క్రీడనొనర్చుచుండునో మొదట నెయ్యది జనించినదో దేనిచే జగమువ్యాప్తంబైనదో పృథుకుక్షియగు నెద్దానజగంబు గ్రసింపఁబడునో యెఱింగింపుమనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 160

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు సృష్టిప్రకారంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. శాంత్యతీతపదోత్తర•శక్తి శక్తి, మంతుఁడగు శివువలన సం•భవము చెందె
దానమాయ జనించె న•ద్దాన వెడలెఁ,బరమ మవ్యక్త మద్ది తా•పసతిలకులు. 161

వ. మఱియును

గీ. శాంత్యతీతపదముచేత • శాంతిపదముఁ, బాన విద్యాపదమ్మ్మ న•ద్దాని చేత
నాప్రతిష్ఠాపదంబును•నలరె దానఁ,దనరెను నివృత్తియను నెడుప•దంబు మునులు!

వ. ఈ పంచకముచే నవ్యక్తకారణంబగు నీవిశ్వంబు వ్యాప్తంబై యాత్మాధిష్ఠితంబై యొసంగునీక నీకలలయొక్క యానులోమ్యంబున సృష్టియును బ్రాతిలోమ్యంబున సంహృతియును బ్రవర్తించు మఱియునీక విశ్వకర్తృత్వం బవ్యక్తంబున కౌపచారికంబుగఁ జెప్పఁబడినదికాని యథార్థంబుకాదు. ప్రధాన పరమాణ్వాదులెల్ల నచేతనంబులు. 163

గీ. అట్లచేతనమగుటచే • నాపరికృతికి, నజ్ఞుడైన కతమ్మున • నాపురుషున
కీ జగత్కర్తృతఘటిల్ల•దిద్దియెట్లు, బుద్ధిమత్కారణములేక•పొసఁగుమనులు 164

వ. జగంబు కర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబునగుట నద్దానికి

సీ. సర్వశక్తిసంపన్నుండు • సర్వవేత్త
శక్తుఁడు స్వతంత్రుఁడును మహై•శ్వర్యయుతుఁడు
ఆదిమధ్యాంతరహితుండు • నన్యకల్పుఁ
డీశ్వరుఁడు కర్త యదియుఁ ద•దిచ్ఛఁబొదలు. 166

—— * వాయుదేవుఁడు మునులకు లయంబుఁ దెలిపించుట * ——

వ. మఱియు బ్రహ్మయొక్క నూఱుసంవత్సరములకాలముతో నొప్పు బరంబనెడు పేరుగల బ్రహ్మయుర్దాయ మెప్పుడు ముగియునో యప్పటివఱకీ పొడమిన జగంబు వృద్ధిపొందుచు నప్పుడు ప్రలయంబు నొందును. ఈ పరంబునందలి సగము పరార్థంబని చెప్పఁబడును. పరార్థద్వయకాలాంతంబగు సర్వప్రలయంబుచేకూరినపుడు 167

గీ. ఆత్మకార్యంబయి తగు న•వ్యక్తమును గ్రహించి యాత్మము వెలయఁగా • నెల్లవికృతు
లింక నుద్రేకముండక్క • యేర్పడుదురు
ప్రకృతిపురుషు లోతప్రోత • భావయుతులు. 168

వ. అపుడు సర్వము మహాకాలుండగు నీశ్వరునియందె లయించు నంత 169

గీ. శాంతవాతైకనీరమై•సమగుణంబు, నైన యవిభాగవుఁ దమోద•యంబునందు
నట్టిజగమును గనుపట్ట•నట్టియప్పు, డేకముఁగనుండుఁ దానమ్మ•హేశ్వరుండు.

గీ. ఇట్టి మాహేశ్వరియగు నా•గట్టిరజని, నెల్లఁగడపి యుషస్సున • నీశ్వరుండు
పొరిఁబ్రధానపురుషులని•ర్వరను జెంది, మాయతోక్షోభపఱచున•మరుజగములు

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరాజ్ఞచే నవ్యక్తంబునుండి జగత్సృష్టి యేర్పడు నియ్యది సృష్టి ప్రకారం బెఱిఁగించితి నిఁకేమి వినుదురనిన మునులు దేవా! సృష్టిస్థితి సంహారంబంతయు నీశ్వరవశంబై యున్నట్లును బ్రహ్మవిష్ణులకా మహేశ్వరుండు కారణంబైనట్టు నీ నుడులఁ దెలియఁబడె నిఁక లోకంబున రుద్రుండు బ్రహ్మపుత్రుండని యొకవచనంబుఁ జెప్పుదు రద్దియెట్లుపపన్నంబగు నీవాదద్వయంబందు సత్యంబేదియో యెఱిఁగింపుమనుడు గంధవాహుండిట్లనియె.

ఉ. మూఁగురు కారణాత్ములు సమున్నతులా పరమేశ్వరాత్మజుల్
యోగధనుల్ విరించిహరిసోములు శాంభవశాసనంబునన్
బాగుగ విశ్వసర్గపరిపాలనసంహృతులన్ బొనర్చుచున్
లోఁగఁగఁజేయ నొండొరుల లోనఁదలంచి కడున్ జవంబునన్   173

గీ. తండ్రియగు పరమేశు నుదారతపము,చేత మెప్పించి శక్తులఁబెందిరంత
రుద్రుఁడొక కల్పమందు సరోజభవుని, విష్ణునిన్ సృష్టిచేసె బల్విఁకదనర.   174

గీ. అల్లె వేతొకకల్పమం దజుఁడు విష్ణు,రుద్రులను సృష్టిచేసెబల్ రుచిరతనుల
మఱొకకల్పమునందున మాధవుండు, బ్రహ్మరుద్రులసృష్టించెఁ బ్రొఢమతుల

వ. ఇట్లు బ్రహ్మ విష్ణుని రుద్రుం డజుని ననేకప్రకారంబులఁ బరస్పరజయేచ్ఛులై గల్పగల్పంబులందుఁ బరస్పరము సృష్టిచేయుచుందు రొక్కొక కల్పంబునం దొక్కొక రధికులై యుండుట,ఆయాకల్ప వృత్తాంతంబు ననుసరించి యవ్వారియాధిక్యంబు మహర్షులచేఁ జెప్పఁబడియె నీ ముగ్వురకుఁ బరమేశ్వరుండు కారణుం డాతండే జగత్కారణుండని యెఱుంగుఁడన్న మునులు మహాత్మా! మున్ను శివుండు మృత్యువును సంహరించి మరల నుత్పాదించినట్లు వినియుంటిమదియెట్టు లెఱుంగఁజెప్పు మనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె.   176

— మార్కండేయచరిత్రము —

ఉ. శ్రీహిమభూధరాంతికముఁ బెందిన పుణ్యవనప్రదేశమం
దా హరిదశ్వతేజుఁడు మహాత్ముఁడునైన మృకండుమౌని త
ద్దేహినియైన మరుద్వతిసతీతిలకంబును భూరిశిష్యసం
దోహము గొల్వఁగా నియతితో శివుఁగొల్చుచునుండె నిచ్చలున్.   178

ఉ. కంటికిఱెప్పవోలెఁ దనకన్నకుమారులయట్లు శిష్యులన్
దంటయఁతండు సాఁకుచు సతమ్మను నర్థుల గోకులమ్ములన్

గంటువడఁగ నీశ కడుఁ • గూరిమిఁ బ్రోచుచు నెల్లవారికిన్
బంటవలెన్ దనర్చెడు • భాసురభూసురరాజమౌళియై. 179

గీ. అమరుద్వతియును నత్తపోవలనును, బ్రీతిమై సేవఁజేయుచుఁ • బెన్మిటికి స
తమ్ము ప్రియమొనరించుచుఁ • దమదుశిష్య,జనులఁ దల్లివలెన్ గాంచు • సంబరమున.

ఉ. ఆముని దంపతుల్ సతత • మావనియందు గృహస్థధర్మమున్
బ్రేముడి నిర్వహించుచును • బెంపెసఁగంగ వసించి రేకడో!
యామహనీయమూర్తులకు • నక్కట! సంతతి లేకయుండె వా
రేమియుఁ జింతసేయకయె • యీశ్వరుఁ గొల్చుచునుండి రిమ్ముగన్. 180

—* మృకండుముని బ్రహ్మసభాద్వారంబున నవమానపడుట *—

మ. ఒకనాఁ డమ్ముని బంగరంపుమలయం • దొప్పొందు పైతామహ
ప్రకటారామముఁ జేరి బ్రహ్మసభఁ జేరన్ బోవ ద్వారంబునం
దకలంకుండగు నామృకండుని యపత్యం బడ్డ దౌవారికుల్
రికమా నాభవంబు లేదని మునీంద్రశ్రేష్ఠుఁ డవ్వారితోన్. 181

గీ. అంత వారు మహాత్మ! బ్రహ్మసభ కీవు,చేరుట కనర్హుఁడవు సంతుఁ • బొందనట్టి
వారు చేరఁగఁ జాలరు • వ్యర్థసమ స,భాలయంబిఁక మరలిపొమ్మనిరి యిపుడు,

చ. అనవిని మౌనియంత హృదయంబున నివ్వగఁ జెంది కుంది య
వ్వనము నుబాసి స్వీయమగు • వాసముఁ జేరఁగ వచ్చుచుండె నా
దినమున కొంద ఱింటికి వి • దేశమునీంద్రులభార్య లిద్దరా
గిను లరుదేర నత్తపసి • గేహిని వారలఁ గాంచి ప్రేమమై. 183

గీ. ఎదురుకొంచు తోడికొనివచ్చి • యింపుమీరఁ, బీఠములనిచ్చి కూర్చుండఁ • బెట్టి యర్హ
సత్కృతులనెల్ల సలిపి భో • జనముకొఱకుఁ, బంచభక్ష్యాన్నములనుంచెఁ • బాత్రలందు

క, వారలు గని నీబిడ్డలఁ, జేరఁగఁ బిలువు మిట శిశులు • చేరిన మేమున్
వారును భోసేయుదు మిట, ధీరమతీ! యనిన నాపె • దిగులుఁగొని యనెన్.

ఉ. నోములు నోంచలేదు కొఱ • నోములదానను దల్లులార! న
న్నోముఁ డిఁకెట్టులేనియును • నోదనముల్ దగ నారగించుఁడీ!
శ్రీమహితుల్ దయానిధులు • చెల్వగు మీదు సమాగమంబిఁకన్
నామది వేడ్కఁదీర్చుఁడు ప్రణామము లివ్వె యొనర్తు నర్మిలిన్. 186

— * మరుద్వతి మునిభార్యలచే నవమానపడుట * —

గీ. అనిన వారంద ఱరసి రోయమునఁ బీట
లవలికిన్ ద్రోసి శిశులు లేనట్టివారి
యన్నములు మేము సాపడమంచుఁ గదలి
పోయిరి మరుద్వతియుఁ గడుఁ బొగులవగల. 187

ఉ. అంత మృకండుమౌని తన యాశ్రమభూమికిఁ జేరవచ్చుడున్
జింతనొయిన్ మరుద్వతియుఁ జెచ్చెర నాథున కాయుదంత మ
త్యంతముఁదెల్పి చాలఁ బరితాపముఁజెందఁగఁ జూచి మౌనిభా
స్వంతుఁడు స్వీయమాన రిభవంబును దెల్పెను భార్య కంతయున్. 188

వ. అంత

గీ. భూరితరదుఃఖభరమునఁ బొగులుచున్న, యాత్మదేవినిఁ గనిహృదయమున మౌని
వరుఁడు కొండొక శేఁకువఁ బడసియిట్టు, లనియె నాకెమనం బెంతొ హరుస మొంద

చ. వనరకు మింక దేవి! భగవానుఁడు రాజకిరీటుఁ డున్నవాఁ
డనితరతుల్యుఁ డాతఁడు దయాళుఁడు భక్తవరప్రదాత య
ఘునునిగుఱించి నేఁ దపము గాటముగా నొనరించి మంచిపు
త్త్రినిఁ బడయంగఁజాలుదు సరోజముఖీ! ముద మొందు మాత్మలో. 190

ఉ. మున్ను శిలాదమౌనిజనముఖ్యున కిచ్చెను సత్కుమారు దీ
వ్యన్నలినాక్షుఁడైన యదుభర్తకుఁ బుత్త్రులనిచ్చెఁ బల్వురన్
బన్నుగ నిచ్చె నందనుని భర్గుఁడు నాకును సందియంబులే
దన్నగజామనోదయితు నాదృతిఁ గొల్చెము చెల్వ! యావునున్. 191

చ. అనుటయు నాసతీమణియు నాత్మమునందుఁ బ్రమోదమంది యి
ట్లనె మునినాథుతో హరుసమయ్యె మహాత్మక! ధన్యురాల నా
దును దమ కిట్టిభావ మదితోఁచిన సర్వసమర్థు లీర లా
యనఘుఁడు శంకరుండు కరుణాలుఁ డొసంగును బుత్త్రభాగ్యమున్. 192

చ. తడవిఁక నేల? యాక్షణమె తాము మహేశ్వరు మానసంబునన్
బడసి తపంబు సేయుటకుఁ బొల్పడుఁ డేనునుగూడ డెందమం
దొడిసి యుమాకళత్త్రుని సముస్నతిఁ గొల్చుచునుందు నాథ! యే
ర్పడెడు శుభంబు వేగ నిదె స్పందన మొందెను వామనేత్త్రమున్. 193

—* మృకండుముని తపస్సొనరించుట *—

తే. అనినఁ దత్‌క్షణమునఁ దీర్థమాడి మౌని, బూదినిధరించి గణపతిన్ బూజచేసి
యగ్నినిఁ బ్రతిష్ఠచేసి పంచాక్షరీమహాత్మకతపంబు దీక్షఁ దానపుడుఁ జెందె.

తే. కడఁగి ఫలమూలదళములఁ గ్రమముగను వి
సర్జనము చేసి మారుతాశనమె గొనుచు
రేయుఁ బవలును నేకాగ్రరీతి శంభు
ధారణ నొకంటఁ దవిలి యతండు దనరె. 195

తే. సతి గుణవతియైన మరుద్వతి తన పెనిమిటి నరయుచుఁ దాను సమ్మానం
యుతునిఁ బశుపతిని మానక, సతము మదిఁ గొలుచుచుండె సముచితభక్తిన్

గీ. అట్టులాయిరువురు సిద్ధమైనభక్తిఁ, గోమలేందుని సిగయందుఁ గొన్నదొరను
గుఱిచి తపమొనరించుచుండిరి కరంబు, తదవు కాలంబు జరిగె నంతట నొకప్డు

క. నారదమౌనీంద్రుం డ, వ్వారలఁ జేరంగవచ్చి వారితపంబున్
గూరిమిఁ గని రజతాద్రికిఁ, జేరి యుమాశివుల కెరఁగి క్షిప్ర మిటులనెన్.

చ. కనికరమారయన్ వలదె? గాదిలి భక్తుల సాఁక రాదె? నీ
మనము దయామయం బిటుల మాన్పడ నేలొకో! తండ్రి! యింకనై
నను మునియుగ్మమున్ దలఁపు నమ్మికతో నినుఁ గొల్చుచున్నవా
రనిశము లెమ్ము రమ్ము రయ మాడటఁ గావఁగ వారలన్ విభూ! 199

క. మాతల్లి యేనియును దన, చేతంబున నెన రొకింతఁ జెంది నిను వడిన్
బ్రీతిమెయిఁ బంపకుండిన, దాతురతన్ మునిమిథునము నారసి కావన్. 200

చ. అనినఁ ద్రిలోకమాత దన యాత్మము పుల్లవడంగ నిట్లనెన్
విను ముని! నేఁ బ్రతిక్షణము వేఁడుచునుంటిని నిమ్మహాత్మునం
దనుఁడు జనించునట్లు వరదానము వారికిఁ జేయుమంచు జా
గును బొనరించుచుండె మదిఁ గొంకుచునుంటిని నేను నిట్టులన్. 201

వ. అని యిట్లు నారదమునితోఁ జెప్పి యా యఖిలాండేశ్వరి ప్రాణేశ్వరున కిట్లనియె.

ఉ. పోదము వేగ నవ్వనికిఁ బూనికి నొక్కక్షణంబు నేనిఁ గా
లూదివసింప నివ్వడె దయామొన్నత! లెమ్మిఁక రమ్ము నాదుపై
నాదరముంపు భక్తజనులం దిటు జాలము సేయు టెన్నఁడున్
మోదముతో నిఁకన్ బయనమున్ బ్రకటింపుము నంది కిమ్మెగన్. 208

వ. అనఁటయు నంత

చ. పరమశివుండు వారల కృ•పావచనంబుల నాలకించి తాఁ
జిరునగవొంది నేను నదె • చింతయొనర్చుచునుంటి నల్లె వే
గిరముగఁబోద మచ్చటి కొ•గిరి వృషమున్ గయిసేయు నందికే
శ్వర! యని యానతిచ్చె గరు•వంబును జెందఁగ నద్రిజాతయున్. 204

గీ. మేలుమేలని కిన్నర • మేళగించి, శంభుకరుణను గానంబు • సల్పి దేవ
మునియ థేచ్ఛన్ జనియెనంత•ముగ్ధచంద్ర,ధరుఁడుపార్వతితో•సవృత్తిముగ వేగ

—* పార్వతీ పరమేశులు మునిదంపతులకు సాక్షాత్కరించుట *—

వ. నందికేశాదిగణపాలురతోఁగూడ యానంబులెక్కి ప్రయాణంబుచేసి మృకండు
ముని యున్న బిల్వవనంబుఁజేరి యవ్వారిఁదజిసిన వారలును 206

క. కనుఁగొని గౌరీకాంతుని, మనమున ముదమొంది వే నంమస్కృతిశతముల్
బొనరించి సంస్తుతులఁ జే, కొ్కనరిచి నిలువంబడుదు మ•హోల్లాసమునన్.

చ. శివుఁడును మానిఁజూచి యనె • జిత్తమునన్ దగమెచ్చినాఁడ నీ
దువిమలమైన చిత్తమును • దోరవుభక్తిఁ దపంబు పెంపు నా
యఁవు కడుఁగల్గువారల న•యోగ్యులఁ గొడుకుల నిచ్చునట్లు నేం
తువా? పదియారువర్షముల•తోఁ బరమేగు సుపుత్త్రిఁగోరెదో? 2(8

క. అని యడిగిన విని మానియు, మనమున సంకోచమొంది • మఱిఁగి తఱిఁగి యం
తనె సర్వము శివవశమని, యనఘునిఁ బదియారుసముల • యర్భకు గోరెా.

—* శివుఁడు మృకండునకు వరమిచ్చుట *—

గీ. ఓమని వచించి గణముల•తో మహేశుఁ,డంత నంతర్ధిఁ జెందె సం•యమివతంసుఁ
డపుడు దీక్షాంత మొనరించి•యాత్మదయిత,యగుమరుద్వతితో నిట్టు•లనియె నరసి

క. ఎప్పటిమేలప్పుడె శివుఁ, డెప్పుడుమున్ గలఁడు మనకు • నిందుముఖి! నీ
వప్పటిమాటఁ దలంపకు, మప్పుడున్ దోడుపడెను • సఖలేశుఁ డొగిన్. 311

వ. ఇఁకను

గీ. పలువురుకుమారకులు కుల•పాంసనులు జ,నించి దీర్ఘాయ వొందిన•మఁచిదగునె?
కులము సత్పుత్త్రిఁడొక్కఁడు•గలిగెనేని, నెల సభంబట్లు సన్నుతి• నెగడుఁబగతి

వ. అనినంత నా సాధ్వీయును

క. కాఁగలదగు సర్వేశుఁడు, బాగే యొనరింపఁగలఁడు ప్రిస్తుతమున నెం
తే గరువము మనమొందని, లాగున నమ్మోదిక్కగాఁ దలంచి యిటులనెన్.

వ. అని యిరువురు పూర్వంబట్లకలంకమనస్కులై సుఖంబుగనున్నఁ గొన్నినాళ్ళకు

చ. నెలమసలెన్ మరుద్వతికి నెట్టనఁ జూచుకముల్ పొరిం బొరిన్
బలుపును నల్పుఁజెందెఁ గడుఁ బాండురతన్ జెలువొందెఁ జెక్కులున్
లలితపుజేహయష్టియును లావుదొరంగె నెసంగెఁ గోర్కులి
ట్టలముగఁ జిట్టుముల్ దగెనడల్ జడనుగ గడునొప్పె నొప్పగా. 215

గీ. పుంసవనమును సీమంతమును మృకండు
మౌని సతి కొనరించి యుమామహేశు
లను మదిన్నమ్మియుండె నెలలను దొమ్మి
దియును నిండిన నొక మంచి దినమునందు. 216

—* మృకండు పుత్రోదయము *—

గీ. సౌమ్యమైనట్టి మేలినక్షత్రమందు, జీవుఁడు విశేషముగఁ జూచు శ్రీకరమగు
లగ్నమందుఁ గుమారుని లాగునామృకండసతిగర్భమున బాలకుండువొడమె.

వ. అంత నమ్మునీంద్రుండు స్నాతుండై.

గీ. సౌరభేయీగణంబుల సన్మునులకు
దానములఁ బొనరిచి నిజతనయునకును
జాతకర్మ మొనర్చి సత్సముఖమందు
నాహ్వయంబు మార్కండేయుఁ డనుచు నిడెను. 218

క. నెలబాలునివలె బుడుతఁడు, చెలువుగ దినదినము పెంపుఁజెందుచుఁగడుఁ గాం
తులఁదనరుచుండెఁ దలిదండ్రులు బందుగులునుమదులఁగడున్ ముదమొందన్

గీ. పెన్నిధినిఁ బడసిన యట్టి పేదలట్టు
లామృకండుఁడు తత్సతి యనవరతము
ముద్దుఁగొమరునిఁ గాంచుచు హద్దులేని
యరుసమున నోలలాడుదు రన్నివిడిచి. 220

గీ. శివుని వరమపు డప్పుడు చిత్తమునకుఁ
దాఁకుచుండినఁ గొంకి యంతటను దిటము

సేయుచుఁ మానసంబును • శివుఁడె మరల
సాఁకఁగలఁడనుచును ముని • చక్కనుండు. 221

వ. అంత బాలుండు క్రమంబుగ వర్ధిల్లుచు

—* మార్కండేయుని బాల్యవర్తనము *—

సీ. నడువఁగావచ్చిన • నాఁటనుండియు శివు, దేవళంబుల కేగు • దెంచుచుండు
పలుకఁగావచ్చిన • ప్పటినుండియు "నమశ్శి, వాయ" యంచే ప్రొద్దు • పలుకుచుండు
చదువఁగా వచ్చిన • సమయంబునుండి శై, వప్రబంధములను • బఠనసేయు
వ్రాయఁగావచ్చిన • వరుసనే శివకోటి, మించిన వేడ్క లి • ఖించుచుండు.

గీ. బూది సర్వాంగముల నెప్డుఁ • బూయుచుండుఁ
దవిలి రుద్రాక్షలను మెండు • దాల్చుచుండుఁ
బార్థివేశార్చ యేరోజుఁ • బాయకుండు
భూషణంబయి తనరు న • మ్మునిసుతుండు. 223

వ. గర్భాష్టకంబరసి యంత మునిదంపతులు బాలున కుపనయనంబును బాశుపత దీక్షయు నొనర్చి వేదాధ్యయనంబునకై యొజ్జకప్పగించిన.

ఉ. వేదములన్ దదంగముల • వేగ నె నేర్చి శివాగమంబు ల
త్యాదరమొప్పఁగాఁ జదివి • యారసి దర్శనజాలమంతయున్
మీఁదట శైవతత్త్వమును • మేల్మి నెఱింగి శివుండె సర్వసం
పాదకుఁడంచు లోఁ దెలిసి • పాయక కొల్చుచునుండె శంకరున్. 224

వ. అంత మృకండుదంపతులును,

ఉ. చిన్నతనంబునుండి తమ • చిన్నికుమారుని సత్తపోర్థసం
పన్నుల కెల్లపెద్దలకు • బందుగులై తగువారి కెంతయున్
మన్ననతోడ జోతల స • మర్పఁగఁ జేయుచు వారిదీవెనల్
చెన్నగునాయువిచ్చు నని • చేతమునందుఁ దలంతు రిచ్చలుఁ. 225

సీ. అట్లు పదియైదువర్షంబు • లరిగి పదియు, నాఱవశరత్తు ప్రాపింప • నారదర్షి
వారిఁ జేరఁగ వచ్చి కు • మారుఁగాంచి, యలరి వారలతో నిట్టు • లనియె నపుడు.

ఉ. మేలగు నందనుం డితులు • మీ కుదయించెఁ గులంబు వెల్గఁగాఁ
జాలఁగ సంతసం బొడవె • సద్గుణశాలి యితండు సంతత

శ్రీలెసఁగంగ నివ్వడమి • శ్రీయము లందఁగలందు గాని మీ
రాలము సేయ కొక్కనుడి • నారయఁగావలె మానిదంపతుల్! 227

—* నారదుఁడు మృకండునకు మార్కండేయుని యాయువు చెప్పుట *—

ఉ. చేరఁగ వచ్చుచున్నయది • చేటొకఁ డీతనిజాడఁ జూచుచున్
మీ రిఁక స్వప్రమత్తులయి • మీఱి తదీయవిధం బెఱింగి వి
స్తారపుభక్తి యేర్పడఁగ • దాని హరింపఁగఁ జేయఁబూనుఁ డే
తీరున నేని పుత్త్రునిమృ•తిన్ దొలఁగించుకొనుఁడు పూన్కిమై. 228

క. అనినంతన వారలు మే, దినిఁ బడి యొండ లెఱుఁగకయె యు•దీర్ణవిషాదం
బున వాపోవుచు నారద,మునియడుగులఁబడిన నతఁడు • భూరితరకృపన్.

ఉ. కుందఁగ నేల? మీరిటులు • కోమలచంద్రధరుండె భక్తులన్
వందురనీక సాఁకు నదె • వాసిసుమీ! యలశూలపాణి కే
కందరగోళమున్ గొనక • గాదిలిపుత్త్రుఁ దపింపుమంచు ము
న్నందుగఁ బంపుఁ డంత శుభ•ముల్ సమకూరుఁ దొలంగు నంగదల్ 230

క. అని వేగ నతఁడు చనియెను, మునులును నిట్టూర్పు విడిచి • ముద్దుఁగొమరునిన్
గని పాయ లేక యెంతయు. వనరుచు నుండుటయుఁ గాంచి • బాలకుఁ డనియెన్.

—* తలిదండ్రులకు మార్కండేయుఁడు ధైర్యము చెప్పుట *—

ఉ. ఏటికి? తల్లి! తండ్రి! యిటు • లేడుచుచుంటిరి తద్విధంబు నా
కేటికి చెప్పరైతి? రిఁక • నేనియుఁ జెప్పుఁ డనుగ్రహించి చే
డ్పాటది యేమొ దానిని దృ•ఢంబుగఁ బాపి సుఖంబుఁ గూర్తు నా
రాటముఁ బాయుఁడీ! మనకు • రాజకిరీటి గలండు తోడుగన్. 232

వ. అనిన నవ్వారలు శివునివరప్రకారంబు నంతయుఁ దెలిపి తనకుఁ బంచదశవత్సరంబులు గడచుటయు షోడశవత్సరం బారంభ మగుటయు నేఁడు నారదమునీంద్రుం డాపదను సూచించి తత్పరిహారంబునకై తన్నుఁ దపంబున కనుపుమన్నటయుఁ జెప్పిన నతండు విని యిట్లనియె.

ఉ. ఇంతకె గొప్పచేసి యిటు • లెంతయునున్ విలపింపఁ జెల్లునే?
యంతయుఁ జక్కనయ్యె విడ•నాడుఁడు దైన్యము మన్యువేగముల్
శాంతినిఁ జెందుఁ డిప్డె యల • శంకరుఁ గూర్చి తపింపఁ బోయెదన్
జింతలఁ దీర్చి యఘ్నుఁడు • సిద్ధినొసంగుఁ బొసంగు సౌఖ్యముల్. 234

— మార్కండేయుఁడు తల్లిదండ్రుల సెలవొంది తపంబునకేగుట —

మ. అనుమానం బొక సుంతయేనియును మీరాత్మంబులన్ జెందఁగాఁ
బనిలేదమ్మరొ! నాయనా! వినుఁడు దివ్యంబౌ తపంబొంది నే
ననఘున్ జంద్రకలావతంసుని శివున్ హర్షింపఁగాఁ జేసి మి
త్తిని భంగంబొనరించి నిశ్చితముగా దీర్ఘాయువున్ జెందెదన్. 235

చ. తగునొకొ! యంతకుండు ననుఁ దారసిలంగ మహేశభక్తకో
టిగతు సహించునే యలతటిద్రుచిరోరుజటాకలాపుఁ డిం
పగునది మీఁదటన్ దెలియ నయ్యెడు మీకిది చెప్పనేల? యి
మ్ముగ నిఁక నాజ్ఞనీయుఁడిదె పోయి శుభంబును జెంది వచ్చెదన్. 236

చ. అనిన మృకండుఁడంత దనయాత్మము దిట్టమొనర్చి పుత్రకున్
గని యిటువల్కె తండ్రి! నినుఁ గన్నఫలంబుఁ గనంగఁజేయు మూ
కనుపమశక్తియుక్తుఁడు మహాకరుణామయమూర్తి శంకరుం
డనయము నీకు భద్రముల నాఁదటనిచ్చుతఁ బోయి రమ్మిఁకన్. 237

వ. అంత మరుద్వతియును

ఉ. కానక కానకిట్లు నినుఁ గంటిఁ దపస్సొనరించి, యింతతో
మానకపోయె తాపము కుమార! మనం బురియాడుచుండె నే
నీనగుమోముఁ జూడకెటు నేర్తు దినంబులఁ బుచ్చనక్కటా!
దీనత దాపరిల్లెనల దేవుఁడె తీర్పఁగలండు సర్వముల్. 238

చ. హిమకరశేఖరుండు నుమ యిందిర యల్ల రథాంగహస్తుఁడున్
కమలజుఁడున్ దదీయసతి కంజహితుండు కువేలబంధుఁడున్
క్షమయును నాకసంబును దిశల్ సురభివ్రజముల్ గ్రహంబు లిం
పమరఁగ నిన్నుఁ బ్రోచెద రహర్నిశలాత్మజ! తోడు నీడలై. 239

గీ. ఇట్లు దీవింప వారంత నెలమిఁ జెంది
మునికుమారుఁడు జననికి జనకునకును
మ్రొక్కులొనర్చి శుభలగ్నమునఁ బ్రయాణ
మును బొనర్చి హిమాచలంబునకుఁ జనియె. 240

సీ. అభ్రగంగాతరంగిణీవారివిమల, వారిపరిపూరితమై సిరిఁ బరఁగునట్టి
బిల్వవనమొందు చేరి సంప్రీతి శంభు, లింగసంస్థాపన మొనర్చి లీలమెసఁగ,

క. కలరఁ దీర్ఘ జపంబునఁ, బ్రీతిఁ దపముఁ దీర్ఘసంధ్యలందుఁ బదునాలుగుమాటుల్
గతుకమున నర్చనంబునఁ, దనరిచి ఈకల్పచెండా నలికయనస్థున్. 242

వ. కందమూలఫలాశనంబుల విడనాడి శీర్ణబిల్వదళమాత్రభోజనుండై యాఱు
మాసంబులు గడపిన నంత సంయమనీపురంబునందు 243

—* యముడు మార్కండేయునియొద్దకు దూతలను బంపుట *—

శా. కాలుం డుగ్రతరాత్ముఁడై యడరి మార్కండేయు హింసింప నా
భీలాకారుల నాత్మదూతలఁ గడున్ భీమక్రియాధుర్యులన్
వైళం బారసి పంప వారలు మహావష్టంభ మేపారఁగాఁ
బ్రాలేయాద్రితటిన్ వసించు మునిరాడ్బాలున్ వడిన్ జేరుదుర్. 244

గీ. యమునిదూతలఁ గాంచి సంయమికుమారుఁ
డించుక చలింప కాత్మ మహేశునందె
శిరము గా నుంచి పూజనం బరుపు మీఱ
సల్పుచుండఁగ వారలా చంద మెఱిఁగి. 245

ఉ. కోపాలోలని కేగుటకుఁ గొంకి మునీంద్రజఘోరదివ్యతే
జోవిసరాగ్నులని బడలి చూడఁగఁ జాలకమానిపుత్త్రికున్
భీవశులై వడిన్ మరల బిట్టుగ నంతకుఁ జేరఁబోయి య
ప్పావనవృత్తమంతయును భాస్కరికిన్ దెలుపంగ నాతఁడున్. 246

చ. కడుపడి రోషవేగమునఁ గన్నుల నిప్పులురాల వీఁకమై
వడరి చనుండు మీరలు భయాకులు లెంతయుఁ బ్రల్లదంబులన్
బడుగులవోలె నాడుదురు బాలు వధింపఁగ నేన పోయెదన్
కడిఁదిమగం డెవండొ తనుఁ గానఁగవచ్చును గాక యుద్ధమై. 247

చ. అనియనుచుండ నాక్షణమె యంబరభాగము నుండి నారదుం
డనఘుఁడు సేరవచ్చిన యినాత్మజుఁ డమ్మునికిష్టసత్కృతుల్
పొనరఁగఁ జేయఁడున్ మునియుఁ బొంకముగా నవియేవొ ముచ్చటల్
వినిచి మృకండుపుత్రకుని వృత్తముఁగూర్చి వచించెఁ బ్రీతిమై. 248

చ. అతఁడను నాలకించి ముని! యమ్మునిబాలుని జీవనంబు ను
ద్ధతిఁ గొనితేరఁ బృథ్వికిఁ బ్రయాణము సేయుచునుంటి నీదు నా

గతిఁగని యింతకాఁగిరి నిఁకఁ జకుటొవ్వ ననంగమాని యా
ధృతిమెయిఁబల్కె నప్పితృపతిన్ గని యల్లనఁ జల్లఁగా నిటుల్. 249

చ. వినుము దయాళు! నీ వఖలవేదివి యమ్ముని దంపతుల్ గడున్
ఘనతరపుణ్యవర్తను లోకల్మషము లేకయుమారు లర్భకుం
డనఘుఁడు శంభుభక్తుఁడు దయాళు వెదఁజల్లుము కొల్లగా నటో
మనువు మృకండునందను నమాన్యము తత్పరితాప మిమ్ముగన్. 250

క. అనుటయు నంతకుఁడది విని, వినుముని! యాయువదినిండ వేఁగఁదలఁచి
జనునే యుడుగుమిఁకన్ బో, దునిదే తజ్జీవితంబుఁ దోలగించుటకై. 251

గీ. అనిన నారదుఁడిట్లనె నరయవైతి, వకట! వానుడి మునిబాలుఁడు భవుఁగొలుచు
చున్నవాఁడిఁక నీకసాధ్యుండు వానిఁ, జంపలేవీవు కానవు శమన! యిపుడు

వ. అనినంత యముం డాగ్రహంబున నౌఁగలిచి నారదా! నారద! యేమంటి
వేమంటివి? వినుము వినుము.

మహాస్రగ్ధరావృత్తము:

దిననాథుం డెంతయేనిన్ దిశమకవడి ధాత్రీతలం బొందెనేనిన్
కనకక్ష్మాభృత్తునున్ లాఘవమమరఁ గడున్ గంపమున్ జెందెనేనిన్
వనజాక్షుండున్ హరుండున్ వనరుహభవుఁడున్ వచ్చి పోరాడిరేనిన్
ఘనశక్తిన్ బట్టి తెత్తున్ గదసి కడిఁదిపీఁకన్ మునిప్రాణరాజిన్. 254

క. అని రయమునఁ బాశంబులఁ, గొని సైరిభమెక్కి కడిమిఁ ఘూర్ణిల్లుచు న
మ్మునిసుతునిఁ జేరి తద్వర్తనమంతయుఁ గాంచి యనిమోఁ దామస మొదవన్.

—* యముఁడు మార్కండేయుని దర్శించుట *—

చ. చాలును జాలుఁ బూజనము శర్వుఁడు సంతసమొందె నీకిఁక
గాలము చేరువయ్యె మృతిఁ గాంచెదు వెల్పలకేగుదెమ్ము నేఁ
గాలుఁడ నీదుప్రాణములఁ గైకొనఁగా నిటువచ్చితిన్ జమీ!
మేలుగ నీకు మోక్షమది మేకొను సందియమొందు లేదికన్. 256

మ. అనినన్ బాలకుఁ డంతకున్ గని రవంతైనన్ భయంబొంద కి
ట్లనిమెన్ భానుజ! నే మహేశ్వరుని నిష్ఠర్చించుచున్నాఁడ న

యున ఘుం డాఢ్యుఁడు సర్వలోకవిభుఁ డాహ్లాదంబునన్ నన్నుసాఁ
కును నాజీవితమున్ హరింపఁదర మొక్కో! నీకుఁ బో పొమ్మికన్. 257

వ. అనుటయు నంతకుండును

చ. తెలియదు పిల్లకాయ విటు తెంపుగ నోటికి వచ్చినట్టులన్
బలుకుచునుంటి వాచ్చెముగ బైసికి జెల్లదు లేచిరమ్మ వే
ల్పులు నిను సాఁకువారె! కడముట్టఁగ జేయుదు నిప్డె కన్మ నా
యలవును బాళపుంబలిమి నర్భక! నిర్భయనూత్త లింకఁగన్. 258

క. శివుఁడు గివుఁ డడ్డమే? యాయువు చెల్లినవెన్క నీకను యోగ్యుఁడవని యి
ట్లవబోధము నొనరించితి, నవునిది కాదనియెఱుంగ వశటా తగునే? 259

— * మార్కండేయుఁడు యముని నిరసించి పలుకుట * —

వ. అనిన మార్కండేయుం డిట్లనియె.

ఉ. ఏటికిటుల్ ప్రగల్భముల నెంతయు గర్వము మీఱినాడఁగా
మేటితనంబె? శంకరుఁడు మిన్నగఁ గన్పడఁడయ్యెనే! యిఁకన్
మాటలు వేయునేల! నను మన్పఁగలండు శివుండు నీవిఁకన్
మోటుతనంబు పాల్పడక ముందటిపాటుఁ దలంచుకొమ్మెదన్. 260

గీ. మంచిసెబ్బర లరయక మందమతులు, ముక్కునూటిగఁ జని కర్మములఁ బొనర్చి
ముప్పుఁ జెందుదురిందు మో మోటపడక, చెప్పుచుంటిని దలపోయు చిత్తమందు

చ. అనినఁ గడుఁగ్ర గడున్ గినుక నంది మహాద్భుతదారుణధ్వనిన్
బొనరిచి చూడు చూడు మిదె పొంకమణంగు నుఱుంగుఁ బ్రాణముల్
మునిసుత! యంచు దేహళికి ముందటనుండి కరాళపాశమున్
గొని శిశుకంధరన్ వయిచి కొంకక లాగఁదొడంగె నత్తఱిన్. 263

వ. అంత మార్కండేయుం డంతకుని చెయ్వెఱింగి తనకు శంకరుండే శరణంబని కడంగి శివలింగంబు నాలింగనంబు నొనర్చికొని స్థిరమతి నిట్లు శివుని వాఙ్మనోపాస్తిఁ జేయుచుండె. 264

— * మార్కండేయకృత శివస్తోత్రము * —

సీ. బంగారుమలవిలుఁ బరఁగఁ బట్టెడువాని, వెండికొండను నెలం బుండువానిఁ
బావరానారితోఁ బరిఢవిల్లెడువాని, వెన్నుండు తూపుగా వెలయువానిఁ

గడువేగఁ ద్రిపురముల్ • గాల్చిమీఱినవాని, జేజేలజోతలఁ • జెందువాని
వేల్పుచెట్టులవిరుల్ • వెలయు నడ్గులవానిఁ, గాముఁ గాల్చిన యగ్గి•కంటివాని

గీ. బూదిఁబూసిన మెయివానిఁ • బొలియనట్టి
వాని దోసంబులను నెడఁ • బాపు వాని
నేన్గుచర్మంబుఁ బైఁగప్పి • మొసఁగు వానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి • గెలుతు నివుడు

సీ. నల్వవెన్నులయర్చ•నఁదగు నడ్గులవాని, చదలేటిసిరొందు • జడలవానిఁ
జలువరాపోగులఁ • జెలఁగు వీనులవాని, గిత్తకీలాతంబు • సొత్తువాని
నారదాదుల నుతుల్ • నయముగ వినువాని, నెల్లజగంబుల • నేలువాని
అంధకుండను మేటి • యసుర గూల్చినవానిఁ, జేరుభక్తుల వేల్పు•చెట్టువానిఁ

గీ, జక్కలొడయనిచెల్మి నె•నంగువాని, భగునికను లూడబెఱికిన•బలియుఁడైన
వానిఁబాములసొమ్ముల•వాని నెలమిఁ, గొలుతు నెలతలదొర•మిత్తిగెలుతునివుడు

సీ, విసముమెక్కుట నల్పు • వెలయు కుత్తుకవాని, గొడ్డలి లేడిఁగై•కొనెడువాని
భవరుజలిక్కట్లు•పాపఁగాఁ దగువానిఁ, ద్రిగుణాత్ముఁడై తేజ•రిల్లువానిఁ
గడగి దక్షుసవంబు•నడఁగఁద్రొక్కినవాని, మూడుకన్నులుగల్గి•మురియువాని
కోనంబుమిత్తినిఁ•బొసఁగ నిచ్చెడువానిఁ, జెలఁగిదోసముల భం•జించువాని

గీ. భక్తులందునఁ బ్రేమఁడిఁ•బరగువాని, తుదయు లేనట్టివానిఁ బ•చ్చనివలువలఁ
గట్టువానినిఁ గొలతలే•నట్టివానిఁ, గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి•గెలుతునివుడు

గీ. పొలియఁజేయుచున్నను • భువనములను
మరల జనియింపఁగాఁ జేసి • మనుచువానిఁ
బ్రమథగణములచేఁ గొల్వఁ•బడెడువానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి • గెలుతునివుడు.

గీ. అవని నీళులు నగ్గి గా•డ్పాకసంబు
చదలు మానికమును నిఁక • జలువలదొర
యాజి యనుతనువులఁ జెంది • యమరువానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి • గెలుతునివుడు. 268

క, కొండలరొడయనికూఁతును, గొండగు తమిసాము మేనఁ•గొన్నట్టిదొరన్
నిండారు నెనరుకడలిని, నిండగుబత్తిన్గొలుతును • నిరసింతు జమున్.

క. అవిరతము రుద్రుఁ బశుపతిఁ, గవిసన్నుతు స్థాణు సిత•కంఠు సపర్ణా
ధవుఁ గాలానలమూర్తిన్, శివుఁగొలిచెదఁ గాలుఁడేమి•సేయఁగలఁడిఁకన్. 270

క. కాలగళుఁ గాలమూర్తిన్, గాలనియామకునిఁ గాల•కాలు ననంతున్
శూలాయుధధరుని మహా, వ్యాళధరున్ గొలుతు గెలుతు • నంతకమూర్తిన్.

క. అవ్యయుని శాంతు యోగిజ, నవ్యక్తుని నక్షరక•నఘు నకరునిన్
దివ్యజనేశ్వరుఁ బరమున్, భవ్యాత్మున్ గొలుతు గెల్తు • వైవస్వతునిన్. 272

క. ఆనందమయుని నిత్యుని, గోనాథధ్వజుని హరునిఁ • గువలయహితరే
ఖానద్ధపాటలజటున్, దీనశరణుఁ గొలుతుఁ బితృప•తిన్ గికురింతున్. 273

క. భస్మోద్ధూళితవిగ్రహు, సస్మితముఖు మోక్షదాన•చణు సర్వేశున్
విస్మయకరవైభవు నా, కస్మిక కారుణ్యుఁ గొలుతుఁ • గాలుని గెలుతున్. 274

క. శివ! శంకర! యీశ! సదా, శివ! శర్వ!మహేశ! శ్రీశ•సేవితచరణా!
భవ! కల్పాయువు నాకి, మ్మవిరళకృపఁ దెవులులేని • యట్టులు చక్కన్. 275

వ. అని యిట్లు చిఱుతతపసి మదిన్ గట్టిచేసి గట్టువిలుతుదొర నర్థించుచుండు నంతలో

గీ. నారదుం డట్లు యమునిఁ న•నాదరించి
మునిసుతుని రక్షయందుఁ బూ•న్కిని వహించి
వేగమున నాకసంబున • వెడలి యల్ల
రజతశైలంబుఁ జేరి బల్ • రాణగదుర. 277

—• నారదుఁడు మార్కండేయుని రక్షింపుమని పార్వతీశివుల నర్థించుట •—

శంకరప్రియ వృత్తము } కావఁగ రావే • గణపతిలోలా!, బ్రోవఁగలేవే • మునిజనపాలా!
ఈవె శరణ్యం • బిదిగనుమాత్మన్, బావనమూర్తీ!•పరమసుకీర్తీ!

మ. అని గానం బొనరింపుచున్ గిరిసుతా•ప్రాణేశ్వరున్ దేవదే
వునిఁ జేరఁ జని మ్రొక్కి మానిసుతు•విస్ఫూర్జత్తపోరీతిఁద
జ్జననీగుర్వనపాయదుఃఖగతినిన్ • జండాత్మతన్ మృత్యుపై
కొని వేగంబునవచ్చు నుద్ధతిని సం•కోచంబులే కెంతయున్. 279

సీ. నాఁడివి రక్షింపుమనుచు నా•యుఁడుపతిధరు, దేవియగు జగదంబను• దేవురింప
శివయురయఃమనబాలుర•క్షింపుమనుచు, విభుని నెంతయుబ్రతిమాలి• వేడహరుఁడు

చ. మునితనుజన్ముకంఠమున • మ్రొక్కలుఁడై యముఁ డేసినట్టి య
ఘనమగు కాలపాశమది • కంఠగతంబయి కానువట్ట నం
త నె పెనుఁబ్రోఁత బిట్టడర • దారుణరోషపరీతచిత్తుఁడై
యనువుగ లింగమధ్యమున • నద్భుతరీతిగఁదోఁచి యుద్ధతిన్. 281

* శివుఁడు త్రిశూలధారచే యముని గూల్చి మార్కండేయున కభయ మిచ్చుట *

చ. కరతలశూలధార యము • కంఠము గ్రుచ్చ నతండు శోణితం
బురవుగఁ గ్రక్కుచున్ దొలఁగి • యుర్వి నమాంతము గూలినంత నా
దరమున బాలు నెత్తిపయిఁ • దాఁ జెయినుంచి కుమార! యీవికన్
వెఱపునుమాని యిష్టములు • వేడుము వాడముగా నొసంగెదన్. 282

సీ. అనిన మునిపుత్త్రుఁ డభవుని • యడుగులందు
వ్రాలి యిక్కాలు బ్రదికింపు • రాజమకుట!
యెట్టులైనను నాకోస • మీతఁ డిట్టు
లయ్యె నందఱకును శుభం • బగుత సతము. 283

— * శివుఁడు మార్కండేయు ప్రార్థనచే యముని జీవింపఁజేయుట * —

వ. అనిన నమృతాంశుమౌళి యంతకున్ మరల జీవింపఁజేసి యాతని కిట్లనియె.

చ. ఎఱుఁగవె? నాదుభక్తుల మహీన్ ఘనశక్తులఁ బుణ్యయుక్తులన్
మఱచితి వే! ననుశ్ బలసి • మానసమందు నీఁకేని యెప్డిటులే
గరువముఁజెంది నాయలరు • గాదిలిభక్తులపైనఁ జేయిడన్
దారకొన కిట్టిబెట్టిదపుఁ • దుండుడుకుల్ పొనరింపఁబోకుమీ! 285

వ. అనిన నంతకుండు నుదుట నంజలిన్ గదియించి మ్రొక్కి యిట్లనియె.

గీ. దేవరయె పదియాఱేడు • లీ వటుగున, కాయువంచు వచించుట • యరసి యేను
పాశమును వేసితిని మునిబాలునిపయిఁ, దలఁపునకు రాదు నాకు నాతప్పిదంబు

వ. అనిన శివుఁడు మందహాసంబుచేసి యిట్లనియె.

గీ. ఎప్పటికిఁ బదియాఱేడ్ల • యెలవయస్సు, తోడనొప్పెదు నాయువుఁ • బాడిమీఱ
నిచ్చితిని దాని నిప్డు నీ • వెఱుఁగ కిట్టు, లాఱడికి నొడిగట్టితి • వైనఁ జనుము.

వ. అనుచుండ నారదోద్బోధితులై మృకండుమునియును మరుద్వతియును కుమా
రుని జాడ లరయుచు నచ్చటికి వచ్చి యవ్విధమంతయున్ గాంచి యఖిలేశ్వరుని

దయామయత్వంబుఁ బెక్కుభంగులఁ బ్రశంసించుచుండిరి. నారదుండును నచ్చటికి వచ్చి మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి యమునిఁ గుశలం బడిగిన నంతనీతఁడ యముండు విన్నఁబోయి శివుని సెలవొంది నిజపురంబునకుఁ జనియె. శివుండును శివయును మార్కండేయునిఁ జూచి యిట్లనిరి. 289

పార్వతీపరమేశ్వరులు మార్కండేయునకు బ్రహ్మకల్పాంతాయువు నిచ్చుట

గీ. ఎప్పు డజకల్పమగునో యిఁ కెప్డు గడలి
జలజనయనుండు వటపత్రశాయి యగునో
అంతవఱ కీవు పుడమిపై నధివసింపు
కరము చిరజీవియగుచు మృకండుతనయ! 290

వ. మఱియు నీయొనరించిన స్తవరాజం బెవ్వరేని యస్మదీయలింగసన్నిధిఁ జేరి పఠించిరేని యవ్వారలు మృత్యుభయంబుఁ జెందరని వరంబిచ్చి మృకండు మునినిఁ జూచి మునీంద్రా! వరంబు లిఁకేమేనిఁగోరుదువేని నిచ్చెద ననిన నతం డిట్లనియె. 291

గీ. ఇంతకన్న వరంబు నాకేమివలయు, దేవ! తీర్చితివయ్య! నా దీనదశను
దయకుఁ బాత్రునిఁ జేసి నన్ దనిపినావు, వరద! యేమనికొనియాడ వలఁతినగుదు

వ. అని యమ్మునిదంపతులు మార్కండేయుండును మహేశ్వరులకు మ్రొక్కిన యంత మహేశ్వరు లంతర్ధానంబు నొందిరి. నారదుండును శివుని గానంబు సల్పుచు యథేచ్ఛఁ జనియె. మృకండుదంపతులు గొమరునిఁ దోడ్కొని స్వాశ్రమంబున కరిగి సుఖంబుండిరి. 293

క. ఈచరితం బెవ్వఁడుగా,నీ చదివిన వినిన మిత్తి నెట్టి చిరాయు
శ్శ్రీచెలువుమీఱ సౌఖ్యను, లాచంద్రకిరీటుదయను నందుదురు భువిన్.

వ. ఇట్లు శివుండు మిత్తిన్ భంజించి మరల సంజీవితున్ జేసె ననిన వాయుభట్టారకునకు మునులు దేవా! మున్నువమన్యుమునీంద్రుండు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్షయొసంగిన పిదప శివతత్త్వరహస్యం బఖిలంబును దెల్పెనని విందు మా యన్న ఘుండు గోవిందున కెద్ది తెల్పెనో యద్ది బోధింపుమనిన ననిలుం డిట్లనియె. శివదీక్షఁ జెందిన శ్రీకృష్ణుం డుపమన్యుంజేరి యిట్లర్థించె. 295

క. దేవా! వినఁదలఁతు మహా, దేవోక్తము వేదసారదీపిత మాత్మ
శ్రీవిజ్ఞానము నిజభ,క్తావళికి ముక్తిజనక ము గునద్దానిన్. 296

గీ. భక్తి లేనట్టివారి కప్రాజ్ఞులకును, గోచరముగాని దెంతయు గూఢమైన
దా శ్రుతిదడంగములనుసాంఖ్యమునసుద్ధ, తంబయినదానిఁ దెల్పుము తాపసేంద్ర

— * ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకుఁ దెల్పిన ఆత్మజ్ఞానము * —

క. అనుడు నుపమన్యుఁడిట్లనె, వినుమిఁకఁ దెల్పెదను సర్వదేవోత్తము శ
ర్వుని చేఁ బరిభాషితమును, ఘనము ననాయాసమోక్షకారణము హరీ! 298

మ. మును నవ్యక్తమునుండి శర్వుఁడు జగమ్ముల్ సృష్టిచేయంగ నీ
హను మున్ముందుగ దేవపూర్వు నల బ్రహ్మన్ బ్రీతిఁ బుట్టించె న
ఘునుఁడున్ దండ్రిని సర్వకారణునిఁ దాఁ గాంచెన్ మహాదేవు నం
తనె రుద్రుండు సృజింపు విశ్వమని వేదంబుల్ సమర్పింపుడునే. 299

గీ. అతఁడు జగముసృజించి వర్ణాశ్రమవ్య, వస్థవేత్త్వేఱు చేసె సవంబుకొఱకు
సోము వెడలించె నాతని చొప్పునన్థ, రాగ్నిరవిసుర రాద్యజ్ఞహారులమరిరి. 300

క. వారందఱు వేగంబుగ, శ్రీరుద్రాధ్యాయగీతి శివుని నుతింపన్
భూరికరుణాలుఁడై య, వ్వారలముందఱను దోఁచె వైభవములరన్. 301

గీ. అంత లీలార్థమై యమ్మహాత్ముఁడవ్వ, వారిజ్ఞానంబును హరింప వారలపుడు
నీవెవండవనుచు మోహనిష్ఠితులయి, యడుగసురలకు రుద్రుఁడిట్లనియె వేగ.

గీ. నేనొకండనె పూర్వుండనెనె తొలుత, నుండియుండితి నిప్పుడునుంటి నుండఁ
గలను నాకంటె నన్యుఁడొక్కండు లేఁడు, నేనెనడి పెద జగముల నెమ్మిఁగనుచు

ఆ. ఇట్లు చెప్పి రుద్రుఁడెలమినంతర్థినిఁ, జెందె నంత సురలు చేవదక్క
పరమశివునిఁ గనకభక్తితోడ నథర్వ. శిరసుతోడ నుతులు చేసిరంత. 304

క. వారల ననుగ్రహింప ను, మారమణుఁడు దేవితోడ మర్త్యుల యెదుటన్
భూరికరుణాహృదయుఁడై, చేరఁగ నవ్వారుగాంచి చెలఁగి ప్రణతులై. 305

గీ. పరమశక్తి యెడమప్రక్క భాసిలంగ, సిద్ధులౌ పాశుపతు లోలి సేవసల్ప
యోగులకు నెదఁ గన్పడుచుండు వాని, శివునిఁజూచి నుతుల్ పెక్కు చేసిరంత.

వ. పరమేశ్వరుండును గృపచే నవ్వారిన్ గాంచి సంతుష్టుండనైతి ననుచు దివ్య
జను లాదరంబున నిట్లడిగిరి. 307

గీ. దేవ! నీకపచితి యెట్లుదీర్చవలయు, నెవసికర్చ్యయం దధికార మేర్పడునొ య
థార్థమంతయు మాకిప్పుడానతిమ్మ, నుడు శివుండల్పహాసంబునుంబొనర్చి.

—✻ శివుఁడు దేవతలకు సూర్యాత్మక నిజతనువుఁ జూపుట ✻—

క. దేవినిఁ గని యంత మహా, దేవుఁడు సూర్యాత్మకంబు • దివ్యతనువు స
ద్భావంబునఁ జూపుటయున్, దేవతలంతయును జూచి • తేఁకువ మెఱయన్.

గీ. ఘోరమును సకలాశ్చర్య • గుణయుతమును, సర్వతేజోమయంబును • శక్తియుతము
అష్టభుజము చతుర్వక్త్ర • మద్భుతమును, నర్ధనారీకమును గాంచి • హరుస మొందె.

క. తెలిసి దివాకరు శివునిఁ, గలువలరాజైన దేవిఁ • గనుఁగొని భువనం
బులు తన్మయములుగాఁ గని, సలిలము నర్ఘ్యమును బట్టి • సల్పి రిటు నుతుల్.

క. సింధూరవర్ణునకు సం, క్రందనగోవిందధాతృ • కారణునకునున్
సుందరసుమండలునకర, విందధరున కబ్జనేత్ర • విలసితునకునున్. 812

క. కనకమణిభూషణునకును, ఘనరవిరూపునకు నాది • కారణునకు వి
ష్ణునకును బ్రహ్మకునున్ రు, ద్రున కార్యాసహితునకు ను • తులివె శివునకున్.

గీ. రత్నపూర్ణంబు సువర్ణ • రసము సకుశ
సుమమును సుకుంకు మార్ఘ్యంబు • సువిశస్త
మును సహేమపాత్రంబును • మోదమెసఁగఁ
గొను మొసంగెద మర్ఘ్యమున్ • గోకలాంగ! 814

వ. అని ప్రార్థించి పరమపురుషున కర్ఘ్యంబు లొసఁగిరి.

గీ. ఇట్లు రవిమండలంబున • నింపుమీఱ, శివుని నవధానమునఁ బూజ • చేసి యెవ్వఁ
డర్ఘ్యమిచ్చునో కాలత్రయంబునందు, వాని కిలదుర్లభము లేదు • పడయుముక్తి.

వ. మఱియును

క. ఈస్తుతి నెవ్వండేనిఁ బ్ర, శస్తమతిన్ జపము సేయు • జదువుచునుండున్
నిస్తులవిభవములొందును, స్వస్తిన్ జేకొను నతండు • సత్యమిదియగున్. 816

—✻ తిరోహితశాస్త్రప్రతిష్ఠ ✻—

వ. అంత మండలాంతర్గతుండగు హరుండు సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు నొసఁగిన నందుఁ బూజాధికారంబు ద్విజాతుల కని యెఱిఁగి మహేశ్వరుని సెలవొంది బృందారకు లందఱు యథాగతంబుగఁ జనిరంతఁ బెద్దకాలంబున శాస్త్రంబు తిరోధానంబగుడు నొకప్పుడు మహేశ్వరిచే సంబోధితుండై

శివుండు మరల సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు ననువదించె, నద్దిబ్రహ్మను మఱి నాచే నగస్త్యునిచే దధీచి మున్నగువారిచే స్వయంబుగ శివావతారంబులచేతను లోకంబునఁ బ్రవర్తితంబయ్యెననుడుఁ గృష్ణుఁడు మహాత్మా! యింకను జగత్కారకునిఁగూర్చి బోధింపుమనిన నుపమన్యుండిట్లనియె. మున్నొక మాఱు ముముక్షులగు మునులు గొందఱు బ్రహ్మవాదులై సంశయావిష్టమనంబులతో నిట్లు విమర్శించిరి.

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు జగత్కారకునిగూర్చి చెప్పుట * —

గీ. ఎద్ది కారణమగుబ్రహ్మ మెయ్యదివలన, బుట్టినారమిఁ కెద్దానఁ బోషితులము
ఎందునున్నారమిట్టుల నీసుఖ తది,తరములం దు వర్తింతుము తనివిసతము.

గీ. కాలమొ స్వభావమొక్కొ యొక్కఁడిదినియతి
యో యదృచ్ఛయో భూతంబులో ప్రకృతియొ
పురుషుఁడో వీనిసంయోగమో యరయఁగఁ
గారణము గాన జడము లొక్కఁడనుగాని. 819

తే. పూరుషుఁడుసుఖదుఃఖ ము,గారణముగనొక్కొ విభుఁడుగానియతఁడిటుల్
సారెకుఁ బరస్పరంబు వి,చారణ యొనరించి ధ్యాన సంగతినంతన్. 820

గీ. అపుడు నూచిరి మునులు దేవాత్మశక్తి, నీశ్వరినిఁ ద్రిగుణంబులనంతయును
గూఢమగుదానిఁ బాశంబుఁగుశలగతినిఁ, ద్రెంచుదాని వివేకంబుఁబెంచుదాని

గీ. ఆపెచే భిన్నపాశులై యచ్ఛదృష్టి, సర్వకారణకారణు శక్తిమంతు
నమ్మహాదేవుఁ బొడఁగనిరప్రమేయు, నేకతేజమై యెల్లెడ నెసఁగువాని. 822

వ. అద్దేవుని ప్రసాదయోగంబునఁ బరమంబగు యోగంబునను దృఢంబగు భక్తియోగంబునను దివ్యపదంబు నొందిరందున. 823

గీ. అట్టి చిచ్ఛక్తితోఁ గూడ నమ్మహేశు
నవఁడెఱిఁగి హృదయంబున నెప్డుఁ జూచు
అట్టి వానికి శాశ్వతమైన శాంతి
యమరుఁ బెఱకెవ్వ డమర దట్లరయ మొదను. 824

గీ. విప్రయోగంబు శక్తితో వెలయు దేవుడు
మశక్తింతుండు శివునకే చందమునను

ఈ ద్వయంబు ప్రసాదంబు • నెలమిఁ జెంది
కరతలస్థితముగ ముక్తిఁ • గాంచు జనుఁడు. 325

ఉ. శివుఁడెటు సర్వకర్తయయి • చెన్నసలారునొ విశ్వకోటికా
శివయును సర్వకర్త్రియయి • చెన్నలరారు నటుల్ సతంబిఁకీ
శివకు వియుక్తియుండదు వి•శ్రుతమూర్తికి దీప్తికిన్ వలెన్
గువలయనాథ కౌముదుల•కున్ వలెనారయ మబ్జలోచనా! 326

గీ. శివుఁడు లేకయె శక్తిరా•జిల్ల దెపుడు, శక్తిలేకయె శివుఁడట్లు•చెల్వమరదు
శక్తిశక్తిమంతులకిట్లు•సంతతము పరస్పరాపేక్షతోనుండు•రాణవెలయు. 327

క. శివతో శక్తుండయి తా,శివుఁడు జనంబులకు నెప్డు•సేయు సకలవై
భవములఁ గైవల్యంబును, శివ చిన్మయి యాద్యశక్తి•శివునకు శౌరీ! 328

చ. అనవుడుఁ గృష్ణుఁడిట్లనె ష•డాననసన్నిభ! జ్ఞానమూర్తి! నీ
వనయము శిష్యపాళహర•ణాఢ్యుఁడ వీశ్వరతత్త్వయోగచిం
తనుఁడవు నీముఖాబ్జశివ•తత్త్వసుధారసధార లాని తృ
ప్తినిఁ గొనజాలకుంటి నిటు • దెల్పుము శార్వవిభూతి నింకనున్. 329

గీ. మును జగన్మాతశర్వాంక•మునవసించి, లోకనిశ్రేయసంబెంచి•లోకగురుని
శివుని నేమిప్రశ్నించెనో•శివకునాథుఁ, డేమి తెల్పెనో యెఱిగింపు•మివుడుదయను.

వ. అనిన నుపమన్యుం డిట్లనియె.

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు ముఖ్యాంశంబును జెప్పుట * —

చ. విను యదువంశమౌక్తికమ! • విశ్వగురుండు హరుండు మందరా
ద్రిని నొక చారుకందరస•రిత్తటదివ్యవనస్థలిన్ జగ
జ్జననియుఁ దా విహారమును • సల్పుచు నెచ్చెలి దెచ్చినట్టి నూ
తనవికచప్రసూనదళ•దామములన్ గయిసేయఁగా నుమన్. 331

గీ. తనదుతొడ నెక్కఁజేసి ని•తాంతకౌతుకమున కీల్జడఁగైసేసి • కడిఁదిహర్ష
మొప్పనున్నతఱిన్ దేవి•యొప్పమీఱ, విభునిలోకోపకృతి కిటుల్•వేగనడిగె.

గీ. దేనిచే వశమయ్యెదు•దేవదేవ!, అల్పశక్తులు నకృతాత్ము•లైన యట్టి
మానవులకీవు వచియింపు•మా!కరంబు, నాదుచిత్తంబుపొంగనా•నందమునను.

వ. అనియడిగిన మహేశ్వరికి మహేశ్వరుండాదరంబున నిట్లనియె

గీ. కానవశ్యుఁడ నెపుడును గర్మమునను, జపమునన్ దపమునను విజ్ఞానమునను
నన్యమున దేనిచేనిఁక నవధరింపు, భక్తిచేతను వశమౌదు భక్తతతికి. ౩౩౫

గీ. భక్తి యెక్కుడు గలిగినఁ బణఁతి! మాని, సుఖవశమౌదు బ్రేమతోఁ జూడఁబడుదు
మాటలాడుదు ముట్టుదు మఱియు నెంత, యేని బ్రియమొనరింపుదు నిగురుఁబోఁడి!

కం. దానన్ బడయఁగ వలయు న,నూనంబగు భక్తి భువి ననున్ గోరెడున
మ్మానవులు వర్ణయుక్తులు, మానిని! ధర్మాభివృద్ధి మనుమరుదీనన్. ౩౩౬

గీ. భామ! వర్ణాశ్రమాచారపరులకే యొసంగు నచ్చంపుభక్తి పొసంగ దన్య
జనులకిది మామకాజ్ఞచే వనజభవుఁడు, వారలకుఁ గూర్చుచుండును వైభవముగ

వ. మఱియు వర్ణాశ్రమధర్మంబు గూడ నాచే నుత్పాదింపఁబడి చతుర్ముఖునిచేఁ బ్రవర్తింపఁజేయఁబడినదౌట నన్నుఁ గోరువారెల్ల నియతితో వర్ణాశ్రమధర్మంబు ననుష్ఠింపవలయును. అట్టి వర్ణధర్మానుష్ఠాతలకే మదీయభక్తిజ్ఞానంబులం దధికారం బన్యులకు లేదు.

ఆ. అందుఁ జేసి మామకాజ్ఞానువర్తులై, వర్ణధర్మనిరతి వాసిమీఱ
భక్తిఁ జెంది పాపపాశంబులను బాసి, నన్నుఁ జేరవలయు నలిననేత్ర! ౩౩౯

వ. అనియిట్లు చెప్పినంత నమ్మహేశ్వరి సంతుష్టయై భక్తిభావంబునఁ బరమేశ్వరు నుపాసించెననిన శ్రీకృష్ణుం డాముష్మికఫలదాయకంబగు శివపూజాక్రమంబు నుపదేశింపుమనుడు నుపమన్యుం డిట్లనియె.

—* ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు శివపూజాక్రమంబును జెప్పుట *—

సీ. విను ముంజకేశ! విశ్వేశపూజాక్రమం, బాముష్మికఫలంబు నంతనిపుడు
దీనిఁబోలెడునద్ది త్రిభువనంబుల లేదు, పుణ్యాతిశయ యుక్తభూరిగరిమ
అజహరిరుద్రులు హరిహయుండాదియౌ, దిక్పతుల్ భాస్కరాదిగ్రహములు
అలవశిష్ఠాది మహర్షివరేణ్యులు, నంది మహాకాలనాథ ముఖ్య ౩౪౧

గీ. గణములు రసాతలాదిలోకములనొప్పు, తక్షకానంత ముఖ్యులౌ దందశూక
రాజులీయర్చనంబును రాణగదుర, సలిపి వడసిరి తత్పదంబులనుసతము.

వ. కావున నట్టి యర్చనాప్రకారం బుపదేశించెద సావధానంబుగ వినుము.

గీ. తెల్లనౌ మంచిగంధంబు తీర్థమునను, శంభులింగంబునకు శివస్నానమాడ
జేసి యవదాతవికచకుశేశయములఁ, బూజయొనరించి భక్తిమైఁ బ్రమొక్కవలయు.

వ. ఇఁక ధనవంతుఁడగు నేని

గీ. రత్నములచేతఁగాని స్వర్ణమునఁగాని, పద్మపీఠంబుఁ దీరిచి • వరగ కేస
రముల మధ్యమునందు లింగమును గంధ,లిప్తమంగుష్ఠనిభము లీలగ ఘటించి.

వ. లింగంబుయొక్క వామభాగంబునందుఁ బరాంబికను సంయోజించి బిల్వపత్రం
బుల గౌరీశంకరుల నర్చించి

గీ. అగరు దక్షిణపార్శ్వంబునందు నునిచి, మణిశిలన్ బశ్చిమమున నమర్చి యుత్త
రమునఁ జందనమొసఁగి పూర్వదిశయందు, నింబుగా హరిదళమర్పణంబు చేసి.

క. సురభికుసుమంబులను రుచిరబిల్వదళంబులను విచిత్రసుమములన్
హరువుగఁ బూజించి ఘృతా, గరుగుగ్గులు ధూపమును దగ నొసఁగి యంతన్.

వ. అతిసూక్ష్మంబులు ధవళంబులగు వస్త్రంబుల సమర్పించి సర్పిర్దీపంబుల వెలి
గించి ఘృతమిశ్రితంబగు పాయసంబును నివేదించి ప్రదక్షిణనమస్కార స్తవం
బులొనర్చి క్షమాపణంబు నర్థింపవలయు ననంతర ముపాసకుఁడు దక్షిణా
మూర్తి నాశ్రయించి సర్వోపహారసమ్మిశ్రంబగు నైవేద్యంబును శివమంత్రం
బులతో శివునకు సమర్పింపవలయు నిట్లు పంచగంధమయంబును శుభంబును
నగు లింగంబు నెవ్వఁడు నిత్యంబర్చించునో యట్టివాఁడు సర్వాఘముక్తుండై
శివలోకంబునొందు నిందుసందియంబులేదీ రహస్యంబగు శివలింగ మహావ్రతంబు
భక్తుండవగు నీకుఁ జెప్పితి నీవును శివభక్తులకుఁగాక మఱియొకని కొసంగకు
మనుటయు శ్రీకృష్ణుండింకను శివలింగతత్త్వంబును బూజావైభవంబును యోగ
రహస్యంబులనుగూర్చి యడిగి తెలిసికొని కృతార్థుండయ్యెనని వాయుదేవుండు
మునులకుఁ జెప్పి యంతర్హితుండయ్యె నంత మఱునాఁటి ప్రభాతంబున దపో
ధనులగు నానైమిశీయ ఋషులు సత్రాంతంబున నవభృథంబునొనర్చి ప్రసన్న
స్వాదుసలిలయగు సరస్వతీనదిన్ జేరి యందు శివంబులగు తజ్జలంబుల స్నానమాడి
దేవాదితర్పణంబు లొనర్చి పూర్వవృత్తాంతంబును స్మరించి వారణాసి కేగిరి.

గీ. అందు నుత్తరవాహినియైన గంగ, మునుకలొనరించి యల యవిముక్తనాథ
లింగమును విధినర్చించి లీలమరలు, చుండ నచ్చోట నొక తేజముద్భవించె 847

క. ఆతేజ మర్కకోటి,ప్రాతప్రతిమానమగుచు • వరుసగ రోదః
స్థితంబై కరమలరుడుఁ, గౌతుకమున మునులు మహము గాంచుచునుండన్.

గీ. పాశుపతులగు సిద్ధులు • పరమమునులు, భస్మసంఛన్నతనులు తాపస్వు లట్టి
తేజమున వచ్చి చేరి యందే విలీను, లై రియత్తేజ మటుమీఁద • నంతరించె 849

క. అదిగని నైమిశవనమునఁ, బొదలెడు నమ్మునివరులు ప్రభూతాశ్చర్యం
బొదవఁగ నిది యేమని యడ, సదనమునకు మేరువనికిఁ • జనిరి రయమునన్. 850

—• నారదుఁడు తుంబురునితో సామ్యంబుఁ బడయుట *—

క. ఇంతకుమున్నె పవనుం, డెంతయు వేగముగ నటకు • నేగి విధికిఁ గా
లాంతరతత్త్వము మునులకు, నంతయుఁ జెప్పితిని సత్రమువసితమయ్యెన్. 851

గీ. నీవు సెల వొసరించితి • నిగమవంద్య!
యనుచు విజ్ఞప్తి యొనరించి • యబ్జభవుని
యానతిఁ గొని నిజపురి • కరిగె నంత
బ్రహ్మ యాస్థానికేగె సురలు గొలువఁగ. 852

గీ. అందుఁ దుంబురుతోఁ గలహాశనర్షి
గానమున స్పర్థసేయుచుఁ • గడిఁది పూన్కి
నాఁడు తనశక్తిఁ జూపింప • వేఁడుటయు వి
రించి యియ్యకొనియెను జేరిరి పలువురు. 853

వ. గంధర్వు లప్సరోజనంబులు గీతవాద్యకుశలులగువారు చేరి రా సమయంబున సభాప్రదేశంబు మిక్కుటంబుగ నిండియున్న కతంబున ద్వాస్స్థజనులు నైమిశారణ్యమునుల నడ్డగించుటఁ జేసి యవ్వారు సభాలయంబుఁ బ్రవేశింపలేక తత్పార్శ్వంబునఁ గూరుచుండి యుండిరంత. 854

గీ. నారదుం డాతిలేటి గానమున నాఁడు
తుంబురునితోడఁ దాఁ దులఁ • దూగె నపుడు
బ్రహ్మదేవుండు మెచ్చి నారద మునికిని
దుంబురున కనపాయసఖ్యంబుఁ గూర్చె. 855

వ. అంత నారదుండును

క. కైలాసపర్వతంబున, శైలాదిమునీంద్రునకును • శంభునకును వీ
ణాలలితకౌశలంబును, జాలఁగఁ జూపింప గీతచతురుల తోడన్. 856

వ. తుంబురుఁ దోడ్కొని బిరబిరఁ జనుచుండ నైమిశమునులు డాసి బ్రహ్మసభాప్రవేశంబు నర్థింపుడు నతండు బ్రహ్మకెఱిఁగించి యాస్థానముఁ జేర్పుఁడని

దౌవారికులకుఁ జెప్పి చనుటయు వార లట్లొసర్వ సమ్మనులు బ్రహ్మన్ జేరి సాష్టాంగ మొంది నిలిచిన నలువయు నవ్వారల కుశలం బడిగి యిట్లనియె. 857

గీ. మీసమాచార మంతయు • నాసదాగ, తి ముఖమున నింతకున్ మున్నె • తెలిసికొంటి
నతఁడు మీసముఖముఁ బాసి • యవల కేగి, నంతమీఁది యుదంతంబు • నంతఁ జెపుడు

వ. అనుటయు మును నవభృథావసానంబున వారణాసి కేగుటయు నందు గంగాస్నానం బొనరించి దేవప్రతిష్ఠితంబులగు శివలింగంబుల దర్శించుటయు నవిముక్తేశ్వరలింగంబు నర్చించుటయును నాకాశంబున మహాతేజం బొకఁడు గన్పట్టుటయు నందుఁ బాశుపతసిద్ధమునులు చెంది తిరోధానంబు నొందుటయు నద్దాని యాథాత్మ్యంబు దెలియకుండుటయు నటుమీఁదఁ దమ సన్నిధానంబున కరుగుదెంచుటయును జెప్పి ప్రణమిల్లిన విని చతుర్ముఖుండు శిరఃకంపం బొనరించి గంభీర వాక్కుల నిట్లనియె. 859

ఉ. దాకొని మోక్షలక్ష్మి నియతమ్ముగ సత్రమునందు శంకరున్
లోకగురున్ భజించితిరి • లోలతఁ దక్క మునీంద్రతల్లజుల్!
మీకిది భావిసూచకము • మీరలు గన్గొనినట్టి తేజమా
శ్రీకరుఁడౌ మహేశ్వరుఁడు • చెందుదు రీరలు తత్ప్రసాదమున్. 860

గీ. అట్టిసమయముడగ్గఱె • నభవకృపను, మీరలిఁక దక్షిణంబగు • మేరుశిఖర
మునకుఁ జేరుఁడు మామక • పుత్త్రుఁడౌ స, నత్కుమారుండచటనుండు • నందికొలఁకు

— • బ్రహ్మ సనత్కుమారుఁ డొంటెయై శాపమోక్షమొందిన తెఱఁగు చెప్పుట • —

చ. శివుఁడును మున్ను నాకొమరుఁ • జేరఁగవచ్చినఁ జూచి నాతనూ
భవుఁడు భ్రమంబుఁ జెంది గరు • వంబున వందనపూజనాదికా
ర్హవిధుల సల్పకున్నఁ గని • యక్కట తండ్రుఁడు గిన్కమేటిలొ
ట్టైవయి చరింపుమిందని కడిందిరయంబున శాపమీయఁడున్.

గీ. పుత్త్రకుఁడు లొట్టెయై కడుఁ • బొగులుచుండ
నే మహాదేవు నంబను • నిష్ఠఁ గొలిచి
నందినిన్ బుజ్జగించి నా • నందనునకు
నుష్ట్రతను బాపితి స్వమూర్తి • నొందెనతఁడు

ఉ. అత్తతి దేవదేవుఁడు మ • హాద్యుతి నందినిఁ జూచి పల్కె ధీ
రోత్తమ! బ్రహ్మపుత్త్రుఁడితఁ • డుల్లమునన్ ననుఁ బోల్చ లేక కిం

చిత్తవరాఁడు జెంది యిటు • శిక్షితుఁడయ్యెనిఁక మదీయ భా
స్వత్తరతత్త్వమున్ దెలుపు • చక్కని శిష్యుఁడు నీకుఁ జేకుఱెన్. ౮౬౪

గీ. ఇట్లు నందికిఁ జెప్పె మ • హేశ్వరుండు, నందియును జిత్తమందు నా • నంద మొంది
విభుని యాజ్ఞ తలన్ దాల్చి • వేగ నిటకు, రాఁగడఁగియుండె నీ • లోన • వేగ మీరు,

గీ. నాదు సెలవున నందిప్ర • సాద మొంద, నందుఁ దపియించుచున్న నా • నందనుఁడు స
నత్కుమారుని కడ కేగి • నంది కేళ, బోధలను వినుఁ డిఁక మీఁద • మునితిలకులు!

— * నైమిశమునులు స్కందసరోవరంబుఁ జేరుట * —

వ. దాన మీ కచిరంబుగ శివప్రసాదంబు సమకూరుననుటయు నవ్వారలు సుమేరు దక్షిణంబందలి కుమారశిఖరమ్మునఁ దనరు నమృతాచ్ఛస్వాదుశిశిరాగాధల ఘూదకంబును సర్వర్తుస్ఫుటకుసుమమంజరీరంజితానేకతరువాటికాచ్ఛాదితా ఖిలదిఙ్ముఖంబును, పరితస్సంఘటితాయతవిభాస్వరస్ఫాటికోపలవేదీవిరాజితం బును స్థూలనీలశిలామయసుఖావతరణారోహవిలసితంబును గాంచనారవింద సంచయానేకకుముదేందీవరసుందరంబును, రంగదుత్తుంగాభంగతరంగసంక్షోభి తంబును నగు స్కందసరోవరంబుఁ గాంచి యందు

సీ. ఒకచోట మునుఁగుచు • నొకచోటఁ దేలెడు, గజయూథపతులన • క్కజముగఁ గనుచు
నొకచోటఁ బల్దావ • నొందిబల్ వరువుల, బరతెంచు లేళ్ళ యా • తురతఁ గనుచు
నొకచోటఁ దటమున • నుత్ఖాతకేళుల, నొనరించు వృషముల • నొప్పఁ గనుచు
నొకచోట నుదకంబు • నొందియచ్చటినుండి, వెడలెడు నెమ్ముల • వేడ్కఁ గనుచు

గీ. నొక్కచో నవగాహంబు • లొంది దేవ, మునిపితలతర్పణము సేయు • మునుల గనుచు
నొక్కచో నంచపిండుల • నొక్కచోటఁ, గోకములమూఁకఁ గనుచు బల్ • కుతుకమునను

వ. అన్వేషింపుచుఁ జని సరోవరోత్తరతీరంబందుఁ గల్పవృక్షంబు నీడను వజ్రమయ వేదియందు మృదులంబగు మృగచర్మంబందుఁ గూర్చుండియుండిన వాని నప్పుడే సమాధినుండి బహిర్గతుండయిన వాని యోగీంద్రులగు పలువురు మునీంద్రులచే సేవింపఁబడుచున్న వానిఁ గుమారాకారుని సనత్కుమారమునినిఁ గన్గొని ప్రణతులై తత్ప్రశ్నంబు ననుసరించి తమ వచ్చినకతంబుఁ జెప్పుచున్నంత నాకసంబునందు దివ్యాలనగారామ్రోఁతలతో భానుసన్నిభంబగు నొకవిమా నంబు దోఁచి యందు గణేశ్వరబృందంబులతోఁ బరివేష్టితుఁడై సేవింపఁబడు చున్న సుకీర్తిపాణివల్లభుం డపరహరుండు పొడసూపిన సనత్కుమారుం

ఎదుర్కొని జోతఁ గావించి సముచితార్చనలఁ బ్రీతుఁ జేసి దోయిలొగ్గి షట్కులీయులగు నైమిశమునులు బ్రహ్మానుజ్ఞచేఁ దమయనుగ్రహార్థమై వచ్చిరని చూపిన నద్దేవుఁడు సనత్కుమారుని నుడు లాలకించి దృష్టిపాతమాత్రంబున మునులపాశంబులఁ ద్రెంపివేసి యైశ్వరంబగు శివజ్ఞానయోగంబు సనత్కుమారునితోఁ గూడ మునుల కొసంగి జయధ్వానములతోఁ దిరుగ శివసన్నిధానంబున కేగె ననుడు శౌనకాదిమునులు సూతుఁ గాంచి మహాత్మా! నందికేశుండు సనత్కుమారునకును షట్కులీయమునులకుఁ జెప్పిన శివజ్ఞానయోగంబందలి ముఖ్యసారంబు మా కెఱిఁగింపుమనిన సూతుం డిట్లనియె. 369

నందికేశుఁడు సనత్కుమారునితో మునులకుఁ జెప్పిన ముఖ్యసారము

— * లింగధారణము * —

గీ. వినుఁడు జ్ఞానసారంబును • విమలమును బవిత్రమును నగు శివలింగ • వితతధార
ణముఁ గూర్చి వచించెను • నందికేశుఁ, డెఱుఁగుఁడీ యదిమీరు మా • నీంద్రులార!

గీ. భ్రమరసంగతి కీటంబు • భ్రమరమైన, కరణి శివలింగసంగతిఁ • గాంచి జీవుఁ
డభవుఁ డగు నిట్లు శ్రుతి చెప్పు • హరివిరించి, ముఖులు శివలింగధారణం • బునుబడసిరి

క. మఱియును గౌతమముఖముని, వరులును దిక్పాలకులును • వాసిగఁ బాణిన్
శిరసునఁ బవిత్రమనుచును, హరువుగ శివలింగ మొంది • రరయుఁడు తపసుల్!

వ. ఆ లింగధారణంబునందును

గీ. స్ఫాటికంబును బాణంబుఁ • జంద్రకాంత
మయమునున్ దినమణికాంత • మయము హేమ
రౌప్యకృతమును శ్రీగిరి • గ్రావకృతము
నైన లింగంబు ధరియింప • నగును మునులు! 373

వ. తక్కినవి పూజ్యంబులు గావు, ధారణార్హలింగంబులెల్లఁ బంచసూత్రఘటితంబులై యుండవలయు నీ లింగధారణంబు నిగమాగమకల్పోక్తప్రకారంబుగ నొంది యావజ్జీవం బనపాయంబుగ శివలింగంబు నర్చింపవలయు నిది వేదసారంబు జ్ఞానసారం బని యుపదేశించె. 374

క. పులిపాకవంశమస్త్రా, ఫలమంజులమూర్తి! పరమ • పావనకీర్తీ!
లలితస్వచిత్తపద్మభ, సలదంబా! గిరిశమధున • జననీ! లక్ష్మీ! 375

క. ధవళేశలింగసంగత, ధవళపురీరాజ్యవిభవ • దక్షిణభగినీ!
కవిజనసన్నుతచరితా! శివతత్త్వవిచారపూత • శేముషి! జననీ! 376

క. నాగేడ్భూషణపదరత, నాగాంబానుజ! నగేంద్ర•నాథకుమారీ
నాగాజినచేలార్చ్యా, జాగరహృదయా! దయావ•శా! లక్ష్మ్యంబా! 377

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి వాయవీయఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీ శివపురాణము

విద్యేశ్వరఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

యాద్భటకులమండన!
శ్రేయస్సంపాదకేందుశేఖరపూజా
వ్యాయత్తాత్మాంబుజ! యన
పాయయశోధుర్య! వీరభద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపుము

క. సూతునితో మునితల్లజు, లాతతసంప్రీతి నిట్టు లనిరి మహాత్మా!
చేతము శుద్ధంబయ్యెఁ బు, నీతులమైతిమి శరంబు నీదగుబోధన్. ౨

సీ. లింగపూజాప్రకారంబు లింగభేద, సంగతిని భూతిరుద్రాక్షసంగతులను
క్రమములోడుతనవ్వానిఁ గల్పమెట్టఁగి, తెలియఁజెప్పుముమాకిందుఁ దేటపడఁగ

వ. నావుడు సూతుండు

చ. మునివరులార! లింగమును బూజరొనర్పఁగఁజెల్లుఁ బీఠమం
దున నిఁక హస్తపీఠమునఁ దోరపుభక్తి చెలంగ వేదవ
ర్త్మనియతి నాగమోక్తవిధిఁ దద్విధమున్ మును గొంతదెల్పియుం
టిని నిపుడున్ వచింతు వినుఁడీ సకలంబు ముదంబుమీఱఁగన్. ౪

— * హస్తపీఠంబునందుఁ లింగమును బూజించిన ఫలములు * —

సీ. రహిశివార్చనమందు జేరమునులింగ, మును యజించెడ రద్దానముఖ్యమగుచు
లింగసంపూజనం బొప్పెసంగుజేర, పూజనము గూడ యుక్తమై పొల్పుమీఱు

క. పెఱవేల్పులకెల్లను నెం, పరుసునఁ బ్రతిమార్చనంబె పరిఢవిలు నిఁకన్
బరముఁడగు శివునకొక్కని, కరుదుగ నిత్తెఱఁగు ద్వివిధమర్చ తనర్చున్. 6

గీ. ధరఁ బ్రవృత్తపథంబునఁ దనరి సతత, మైహికసుఖంబులనుమాత్ర మభిలషించు
వాఁడు పీఠస్థలింగంబు వాసియమరఁ, బూజసేయఁగవలయును బొంకముగను.

వ. శాల్యన్నమై వేద్యం బొసంగి పూజావసానంబున సంపుటంబునందుంచి పూజా
గృహంబున నుంచవలయును. 8

గీ. ఇఁక బ్రవృత్తినివృత్తుల నెసకమెసఁగ, భోగమోక్షంబులను జెందఁ బూనువాఁడు
ఆత్మకరపీఠమున లింగమర్థి నమిచి, తార్చనము సేయవలయు నాహ్లాదమొప్ప

వ. స్వభోజ్యపదార్థంబు నివేదనం బొనరించి పూజావసానంబందు లింగంబును
శిరోముఖ్యోత్తరకాయంబునందు ధరించవలయును. 10

—* లింగభేదంబులు *—

గీ. క్షత్రియునకెప్డు బాణలింగంబు రాజ్య,సంపదావహమగు నూరుజాతునకు సు
వర్ణలింగంబు ధనధాన్యవర్ధమిచ్చుఁ, బాదజుల కశ్మలింగంబు వైభవమిడు. 11

గీ. స్ఫాటికము బాణలింగంబు సర్వులకును, సర్వకామద మగును రోపాజనంబు
లందుఁ బార్థివలింగమా మైదువులకుఁ,బటికపున్‌లింగము వితంతుభామినులకు

వ. పూజార్హంబై యభీష్టావహంబై యొప్పు

క. మఱియు నివృత్తిపథంబునఁ, బరఁగెడు విధవలు యజింపవలె రసలింగం
బిరవుగ బాలలు వృద్ధులు, ధరఁ బటికపులింగమర్థిఁ దగఁగొల్వవలెన్. 13

వ. ఇఁక నెవరికెట్టిలింగంబులు విధించినను దాదృశలింగంబు దొరకమి నితరలిం
గంబు నర్చించుటయందుఁ బ్రత్యవాయంబులే దిఁకను బార్థివలింగంబుఁ గూరిచి
వినుండు. 14

—* పార్థివలింగపూజోత్కృష్టత *—

గీ. లింగములలోనఁ బార్థివలింగ ముత్త, మంబయి తనర్చు నద్దాని మహిని ననేక
మునులు పూజించి సిద్ధులఁ బొందిరఖిల,సురులునున్ గొల్చి పడసిరి సిరులనుగడు

గీ. ప్రథమయుగమున శ్రేష్ఠంబు రత్నలింగ, మల్ల త్రేతాయుగంబున హైమలింగ
మా తృతీయయుగమున రసాద్యలింగ,మిఁకఁ గలిని బార్థివపులింగ మేహితంబు

క. శివు నెనిమిదిమూర్తులలో, భువి యెట్టుల ముఖ్యమగుచుఁ బొలుపొందెనొ పా
ర్థివలింగ మట్టులే యా, వివిధములగు లింగములను వెలయును సిరులన్. 17

మ. సురలం దెక్కుడు శ్రేష్ఠతన్ దనరునో శుభ్రాంశుచూడుండు ని
ర్ఝరిణీవర్గమునందు జాహ్నవి యెటుల్ రాజిల్లునో శ్రేష్ఠమై
ధరలో వర్ణములందు బ్రాహ్మణుఁ డెటుల్ దైవాఱునో ముఖ్యుఁడై
సిరిమీఱన్ బ్రణవంబు వర్ణములలో శ్రేష్ఠత్వమెట్లొందెనో! 18

క. ఎట్టులఁ గాశి నగరులం, దెట్టుల దేవీతతి మహేశ్వరి యురవౌ
నట్టులఁ బార్థివలింగము, నెట్టన లింగంబులందు నేటు మునీంద్రుల్. 19

గీ. తనకు నుపలబ్ధమగు పదార్థములతోడ, నార్థిఁ బార్థివలింగసమర్చనంబు
సేయువాఁడాయురున్నతిన్ శ్రీలఁ బుత్ర, సంతతినిఁ జెందుఁ బరమున శంభుఁడగును.

సీ. ఇటఁ ద్రిసంధ్యంబునం దెవఁ డింపుమెఱయఁ
బార్థివేశ్వరలింగంబుఁ బట్టుదలను
బ్రాణమోక్షంబు వఱకు సమర్చనంబుఁ
జేయునో దానిఁగూర్చి నేఁ జెప్పెద వినుఁడు. 21

క. శివలోకమునకుఁ జని యట, శివసవిధంబునఁ జిరము వసించి తిరుగ నీ
భువియందు నేటి యగు బా.ర్థివుఁడై జనియించఁగలఁడు తేజం బెసఁగన్

వ. సకాముఁడై యర్చించినవాఁ డివ్విధం బిఁక నిష్కాముఁడై యర్చించినవాఁడు
శివసాయుజ్యంబునొందును మఱియుఁ గను

గీ. పంచసూత్రఘటితమైన పార్థివంపు, లింగ మిట్టులఁ గల్పోక్త లీలఁ బూజ
సేయవలయుఁ గుతర్కంబు సేయరాదు, వేదశాస్త్రాభిమతమిది విజ్ఞులార! 24

క. మేలగుఁ బ్రాణత్యాగము, మేలు శిరఃకర్తనంబు మేదినిలోనఁ
బాలశశిమౌళిలింగము, లోలతఁ గొలువక యె కుడుచు లోలుపునకిలన్. 25

క. భువి విప్రుండయి పొడమియు, శివలింగము నెవఁడు ప్రీతి సేవింపఁడొ యా
యవివేకి నరకమున నను, భవించు దుఃఖములఁ బెక్కు వత్సరశతముల్.

వ. మఱియు నీలింగంబులలో స్థావరలింగంబులందు ద్విఖండంబులుగ చరలింగంబు
లం దఖండంబులుగను సమకూర్చుకొనవలయు నిఁక రత్నస్వర్ణపారదస్ఫాటిక
పుష్యరాగ పార్థివలింగంబులఁ దఖండలింగంబులనే స్వీకరించవలయును.

గీ. స్థావరంబు నఖండంబు • చరమిఁకను ద్వి, ఖండమునను లింగంబు • గడఁగిపూజ
సేయుటొప్పదిది యెఱింగి • సేయుఁడీవు, శంభులింగార్చనంబు ప్రశస్తము గను 33

క. ఇఁకఁ బార్థివలింగార్చా, ప్రకారమంతయును నిప్పు • బ్రహ్మాదులుల్ వై
దికమార్గముతో మీకిటఁ, బ్రకటముఁ జేసెద వినుండు • బద్ధాదరులై.

వ. సూత్రోక్తవిధి నుషఃకాలంబున స్నాతులై సంధ్యనుపాసించి బ్రహ్మయజ్ఞ
తర్పణములనొనర్చి నైత్యకకర్మల నన్నిటన్ జక్కనొనర్చి శివస్మరణతో
భస్మరుద్రాక్షధారియై పార్థివలింగంబును బూజింపవలయును.

గీ. అరసి పుణ్యనదీతీర • మందునుం జలాశయాంతికమున శైల • మందు వనము
నందు శ్రీశంకరాలయ • మందు శుద్ధతలమునన్ బార్థివార్చన • సలుపవలయు.

క. తెల్లనిమృత్తున బాపం, డల్లనృపతి యెఱ్ఱమట్టి • నర్యకులుందున్
నల్లనిమట్టిని లింగము, నుల్లమలర సల్పవలయు • నున్నతచరితుల్! 32

వ. అంఘ్రిజుం డద్ది సంభవించిన నద్దానితో లింగంబుసల్పి పూజింపఁదగు

సీ. శుద్ధమైన ప్రదేశంబుఁ • జూచి యచటి
మృత్తికనుదెచ్చి యింటిలో • మిగుల శుద్ధ
మైన సుస్థలమందు న • ద్దాని నుంచి
దినదినమును లింగంబులఁ • దీర్పవలయు. 34

వ. మఱియు సద్యోజాతమంత్రపఠనంబొనరింపుచు మృదాహరణం బొనరించి
వామదేవమంత్రంబున నుదకప్రక్షేపం బొనరించి, యఘోరమంత్రంబున
లింగనిర్మాణం బొనరించి, తత్పురుష మంత్రంబున నావాహనం బొనర్చి,
యీశాన మంత్రంబున వేదీసంయోజనంబు సేయవలయు. 35

ఆ. మఱియు నంతఁదా "న • మశ్శివాయ" యను మం
త్రంబుతోడ వస్తు • రాజిపై ను
దకముఁ జల్లి చేయఁ • దగు క్షేత్రశుద్ధిని
'భూరసి' యనుమంత్ర • మునను మునులు. 36

వ. అనంతరమం 'దాపోస్మా'ననుమంత్రింబున జలసంస్కారం బొనరించి 'నమస్తే
రుద్ర' యనుమంత్రింబున క్షేత్రశుద్ధిఁబొనర్చి 'నమః' పూర్వకంబగు నద్దానఁ
బంచామృతంబులకుఁ బోక్షణం బొనర్పవలయును. 'నమోనీలగ్రీవాయ'యను

మంత్రంబున శివలింగప్రతిష్ఠఁ బొనర్చి 'ఏతత్తేరుద్రాయ' యనుమంత్రంబున లింగమున కాసనంబీయవలయు 'మానోమహాంత'మనుమంత్రంబున నావాహనం బొనరించి 'యాతేరుద్ర' మంత్రంబున నుపవేశనంబు భావింపవలయు 'యామిషు' మను మంత్రంబున న్యాసంబొనరించి 'అధ్యవోచ' యను మంత్రంబునఁ బ్రేమతో నధివాసం బొనర్పవలయు. 'జీవ' యనుమంత్రంబున దేవతాన్యాసం బొనరించి 'అసౌయోవసర్పతి' యను మంత్రంబున నుపసర్పణంబు చేయవలయును 'నమస్తేనీలగ్రీవాయ' యనుమంత్రంబునఁ బాద్యంబును రుద్రగాయత్రీ మంత్రంబున నర్ఘ్యంబును 'త్ర్యంబక' మంత్రంబున నాచమనంబు నొనర్పఁదగు 'పయఃపృథివ్యామ్' అను మంత్రంబున క్షీరస్నానంబును 'దధిక్రావ్ణ్ణ' మంత్రంబున దధిస్నానంబును 'ఘృతయావ'యను మంత్రంబున ఘృతస్నానంబును 'మధువాతా' యనుమంత్రంబున మధుస్నానంబును 'శాచ్ఛర్కరా' యనుమంత్రంబున శర్కరాస్నానంబును నొనర్పఁదగు 'నమస్సోమాయేతి' మంత్రంబున శుద్ధోదకస్నానంబునొనర్పఁదగు అటుపైన 'మానస్తోకే'యనుమంత్రంబునఁ గటిబంధనం బొనర్చి 'నమోధృష్ణవే' యనుమంత్రంబున నుత్తరీయమును ధరింపఁ జేయవలయును. 'యాతేహేతి'యను మంత్రచతుష్టయంబులో శివునకు వస్త్రసమర్పణం బొనరించి 'నమశ్వభ్య' యనుమంత్రంబున శ్రీగంధంబును 'నమస్తక్షభ్య'యను మంత్రంబున నక్షతలను సమర్పింపవలయును, 'నమఃపార్యాయ' యనుమంత్రంబునఁ బుష్పంబులను 'నమఃపర్ణ్యాయ'యనుమంత్రంబున బిల్వపత్రంబులను 'నమఃకపర్దినే'యనుమాత్రంబున ధూపంబును 'నమఃశివ'యనుమంత్రంబున దీపంబును 'నమోజ్యేష్ఠాయ' యనుమంత్రంబున నుత్తమంబగు సన్నబియ్యంపుటన్నంబు నైవేద్యంబును 'త్ర్యంబక' మనుమంత్రంబున బునరాచమనమును, 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబున ఫలసమర్పణంబును 'నమోవ్రజ్యాయ' యనుమంత్రంబున తాంబూలాది సకలమును శివున కర్పింపవలయును 'మానోమహాంత' మనునట్టియు 'మానస్తోకే' యనునట్టియు మంత్రద్వయంబులతో నేకాదశాక్షతలతో నేకాదశ రుద్రులఁగూర్చి లింగమును బూజింపవలయును. 'హిరణ్యగర్భ' యనుమంత్రంబున దక్షిణనిచ్చి 'దేవస్యత్వా'యనుమంత్రంబునఁ బునరభిషేకంబుఁ జేయఁదగు దీప మంత్రముచేతఁ గర్పూరనీరాజనంబిచ్చి 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబునఁ బుష్పంబులనొసఁగి 'మానోమహాంత' మనుమంత్రంబునఁ బ్రదక్షిణంబొనర్చి 'మానస్తోకే' యనుమంత్రంబున సాష్టాఙ్గ

వందనంబొనర్చి 'ఏష తేరుద్ర' యనుమంత్రంబున శివముద్రనుజూపి 'యతేయత' యనుమంత్రంబున నభయముద్రను 'త్ర్యంబక' మంత్రంబుచే జ్ఞానముద్రను, 'నమస్సేనాయ' యనుమంత్రంబున మహాముద్రను 'నమోగోభ్య'యనుమంత్రంబున ధేనుముద్రను నిట్లు పంచముద్రలను జూపించి శివమంత్రంబును శతరుద్రీయంబును జపింపవలయును ననంతరంబునఁ బంచాంగపఠనం బొనర్చి "దేవాగాతు" మనుమంత్రంబున శివుని విసర్జనము సేయవలయు నిది వైదికశివపూజావిధాన మిఁక మఱొకపద్ధతి వినుఁడు. 87

క. గురుదత్తమైనపంచా, క్షరమనువున షోడశోపచారంబుల శం
కరలింగపూజనంబును, సరవిగ నొనరింపవలయు సన్మునివరుల్! 88

వ. వెండియు నిఁక వేఱొండుపద్ధతి.

శ్లో. భవాయ భవనాశాయ । మహాదేవాయధీమతే
ఉగ్రాయచోగ్రనాశాయ । శర్వాయ శశిమాళినే ॥ 89

ఈ మంత్రముచే శివలింగమును బూజింపవలయును నీయవి వైదికపూజనక్రమములింకను వేఱొకరీతి నారయుఁడు. మృదాహరణంబు మొదల్కొని ప్రతిష్ఠాహ్వానస్నపనపూజన విసర్జనాంతము "ఓం హరాయనమః ఓం మహేశ్వరాయనమః ఓం శంభవేనమః, ఓంశూలపాణయేనమః ఓంపినాకధారిణేనమః ఓం శివాయనమః ఓంపశుపతయేనమః, ఓంమహాదేవాయనమః" అను నీ నామంబులచేఁ గ్రమంబుగ సర్వోపచారంబుల భక్తితోఁ బూజింపవలయును. అటుమీఁద షడక్షరీ మంత్రంబున షడంగన్యాసములొనర్చి యిట్లు ధ్యానము సేయవలయును.

"శ్లో. కైలాసపీఠాసనమధ్యసంస్థం । భక్తైస్సనందాదిభి రర్చ్యమానమ్ ।
భక్తార్తిదావానలమప్రమేయం । ధ్యాయేదుమాలింగిత విశ్వభూషణమ్ ॥

శ్లో. ధ్యాయేన్నిత్యం మహేశం రజతగిరినిభం । చారుచంద్రావతంసం
రత్నాకల్పోజ్జ్వలాంగం పరశుమృగవరా । భీతిహస్తం ప్రసన్నం
పద్మాసీనం సమంతాత్ స్థిత మమరగణై । ర్వ్యాఘ్రకృత్తింవసానమ్
విశ్వాద్యం విశ్వవంద్యం నిఖలభయహరం । పంచవక్త్రం త్రినేత్రం ॥"

ఈ మంత్రంబులచేతను శతరుద్రీయము మున్నగువానిచేత శివుని ధ్యానము చేసి యిట్లు ప్రార్థింపవలయును.

క. నీవాఁడను నీభక్తుఁడ, నీవిమలగుణముల ననఘ! తలఁచితి నీయం
డే వెలయించితి మదినిఁ గృ, పావార్ధీ! భూతనాథ! పాలింపఁగదే! 40

క. ఎఱిఁగియు నెఱుఁగకయో యిటు, వరద! జపార్చల సలిపితి వాసిగ నీబం
ధురకృప సఫలమొనర్పుము, పరమేశ్వర! సర్వలోక పాలనచతురా! 41

గీ. కడిఁది పాపుఁడనేను నిక్కముగ దేవ! పావనుఁడవీవు లోకైకపాలమూర్తి!
దీనునారసి నీకెట్లు మానసమునఁ, దోఁచునో యట్లు లాలింపు తుహినధవళ! 42

గీ. వేదములచేత బహుశాస్త్రవితతిచేత, వివిధదర్శనసిద్ధాంత వేదులైన
ఋషివతంసులచేతనిఁ జెప్పఁబడక, యుండునీ మాదృశుండెట్టు లూహసేయు

క. ఎట్లుల గాని యిఁక నే, నట్టిగ నీవాఁడ వినుము గౌరీశ్వర! నీ
వెట్టులో యక్కటికము గొని, యెట్టన రక్షింపవలయు నేనువుదిరాజన్ 48

వ. ఇట్లర్థించి పుష్పాంజలి నొసఁగి ప్రదక్షిణవందనంబు లొనర్చి విసర్జనము సేయవలయు నిట్లు పార్థివపూజావిధానం బనేకవిధంబు లుపన్యసించితినని మును లిట్లనిరి. మహాత్మా! జగజ్జేయమానంబుగ నిట్లు శివపూజనంబు ప్రతిపాదితంబయి యుండఁగా.

క. శివలింగనివేదితములు, భువనఫలాశఫలపుష్పములు నగ్రాహ్యం
బవునని సాలగ్రామపు, నవిధమ్మున శుద్ధమని చాటుదురెట్టుల్. 45

వ. ప్రసాదంబుఁ గొనక పూజించు టెట్టి సందియంబుఁ బాయ నెఱింగింపుమనుటయు సూతుండిట్లనియె.

— * శివనిర్మాల్యము శైవదీక్షితునకు గ్రాహ్యము * —

గీ. శుచియు శుద్ధుఁడు సద్వ్రతనిష్ఠుఁడునైన, శంభుభక్తుండొకింతయు సందియంబు
లేకయె శివప్రసాద మాస్తికభక్తి, ననుభవింపఁగఁ దగును మహాత్ములార!

క. శివనైవేద్యముఁ జూచిన, నపయును ఘోరంబులైన నఘతతు లంకన్
శివనైవేద్యముఁ దినినన్, వివిధమహాపుణ్యతతులు వేగమె చెందున్. 48

క. చాలను యజ్ఞసహస్రము, చాలను యజ్ఞార్బుదములు చక్కఁగ నిఁకనా
బాలేందుధరుప్రసాదము, మేలుగ భుజియించి నరుఁడు మేలొను ముక్తిన్ 49

క. వచ్చిన శివనైవేద్యము, మచ్చికతోఁ గాంచి తనదు మస్తకమునఁ దా
హెచ్చుగ మ్రొక్కులనిడి శివు, మెచ్చుచు భోజనముసేయ మేలగు మానుల్!

క. ఎవనికి శివనైవేద్యము,న విరుద్ధమనీవపొడమి • నట్టుచు విడునో
యవిరళనరకాగ్నులఁబడి, యవిరతముఁ దపించుచుండు • నాతండుమునులా! ౫౧

క. శివదీక్షఁగొనిన భక్తుం, డవని నిఖిలలింగవితతి • యం దుఁ బ్రసాదం
బవునని కాదనియెంచక, ప్రవిమలమతి నారగింప • వలయుమునీంద్రులా! ౫౨

వ. ఇఁకను శివేతరదీక్షఁ జెందిన వారలకొఱకై మునికృతనిర్ణయంబిట్లు వక్కా
ణించెద వినుండు.

గీ. హృదయమున స్వర్ణ రౌప్యాభి • హృద్యలింగ
మునను శశికాంతమణి • లింగమునను రత్న
లింగమునను స్ఫటికరస • లింగములను
బాణలింగంబునందు బా•షాణమునను. ౫౪

క. జ్యోతిర్లింగములందును, ఖ్యాతమహాసిద్ధమూర్తి • కలితములయెడన్
బ్రీతి స్వయంభూలింగ, వ్రాతములఁ బ్రసాదభుక్తి • వ్రతవైభవమా. ౫౫

వ. తక్కినచోట్ల

క. చండాధికార మెచ్చట, నుండునొయట సావడఁగ న•నుచితంబగునా
చండాధికారమెచ్చొట, నుండదొయట నారగింప•నుచితమెంబుఁగుఁడీ. ౫౬

సీ. బాణలింగములందు • స్ఫటికలింగములందుఁ, గాంచనరౌప్యలిం•గములయందు
సరవి సాలగ్రామ • జాతలింగములందు, రసలింగములయందు • రత్నలింగ
మందు లోహికలింగ•మందు జ్యోతిర్లింగ, ములయందును సుసిద్ధ•మునివరప్ర
తిష్ఠితములయెడ• దేవప్రతిష్ఠిత, ములయెడలను స్వయం•భువులయెడల

గీ. ప్రతిమలందెల్లయెడల ని•ష్పాక్షికముగ, లేదుచండాధికారంబు • లేమదోస
మరసి తత్ప్రసాదంబుల•నారగించ, వలయు శ్రేయంబులొందఁగాఁ•దలఁచువారు

గీ. బ్రహ్మహింసకుఁడైనను•భర్గలింగ, మూర్తినైవేద్య మర్థిమై • భోజనంబు
చేసెనేనియుఁ బాపంబుఁ•బాసిసుఖము, లొందు నిశ్చితమిందు వే•ఱొందులేదు

గీ. వీరభద్రునిచేత శ•పింపఁబడిన, వారలు మహేశభక్తివి•వర్జితులును
నిఁక శివేతరభక్తులై•యెసఁగువారు, శివప్రసాదచతుష్కంబు•జెందఁదగదు.

గీ. విధియుతంబుగ లింగంబు•విమలవారి, స్నానమొనరింపఁజేసి యా•సలిలమర్థి
మూఁడుమాఱులుగ్రోలిన•మాడిపోవు, త్రివిధదురితము లీశ్వరి•త్రితలమున. ౬౦

వ. ఇట్లు మీకు నై వేద్యనిర్ణయం బెఱింగించితి నింక బిల్వమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పెద
వినుఁడు. 61

— * బిల్వమాహాత్మ్యము * —

చ. ఇలపయిఁ బుణ్యతీర్థతతు • లెన్ని విరాజిలుచుండునో సిరిన్
వెలసిన యవ్వియన్నియును • వేడుక మీఱఁగఁ జెందియుండు శ్రీ
ఫలతరుమూలమందు నిఁక • భర్గుని నచ్చటఁ బూజచేసినన్
విలసిలు వైభవంబు లిఁక • విశ్వగురుండు హరుండు ప్రీతుఁడౌ. 62

గీ. మఱియు నిఁక బిల్వమూలంబు • మంత్రియుక్తి
గంధపుష్పాక్షతాదులఁ • గరముభక్తిఁ
బూజచేసిన సుఖములఁ • బొంది శంభు
లోకమున కేగి శివునితో • జోకనమరు, 63

వ. ఇఁకను బిల్వదళంబుల స్వయముగఁ గోసి తెచ్చి శివునిఁ బూజించిన వాఁడును బిల్వాలవాలంబు నుదకంబునఁ బూరించిన వాఁడును బిల్వసాన్నిధ్యంబున మహేశభక్తునకు జగ్ధినిడువాఁడును నక్షయంబగు శివలోకంబుఁ జెందుదు రిందు సందియంబు లేదిఁక భస్మమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు. 63

— * భస్మవిషయము * —

గీ. భస్మమిది రెండువిధములఁ • బరఁగు నిల మ
హాభసిత మల్పభసితమం • చాద్యమిఁకను
శ్రౌతమని స్మార్తమని లౌకి • జాతమనియు
త్రివిధమై యొప్పుచుండు నం • తేని దీప్తి. 64

క. శ్రౌతస్మార్తములైనవి, భూతులురెండును • ధరింపఁబోలు ద్విజాతుం
జేతదితరమగు లౌకిక, భూతిని నితరుండు దాల్పఁ • బూనఁగవలయున్. 65

గీ. "అగ్నిరితి" యను మంత్రంబు • నగ్రజనుఁడు
చదువుకొనుచు భస్మంబును • సలిలమునను
దడిపి ధరియింపవలయు మం • త్రంబు లేక
యితరులీ భస్మమును ధరి • యింప వలయు. 66

గీ. వరఁగ యజ్ఞాగ్నిభస్మ మౌ • పాసనాగ్ని, భస్మమును దగ్ధగోమయ • భస్మరజము
బిల్వకాష్ఠాగ్నిభస్మంబుఁ • (బ్రీతితోఁగ్రి), హిం విధరియింప వలయు ము • నీంద్రులారా!

క. శివుఁడును బంకజనేత్రుఁడు, శివయును నిందిరయునుస్ గుఁ శేశయగర్భా
దృవుఁడును దత్సతి బూదిన్, దవిలిధరించెదరు మేటి తర్షముతోడన్. 68

గీ. బ్రాహ్మణక్షత్రియోరుజ పాదజులును, సంకరకులులు భస్మంబు సంతరించి
తనువులధరించి బహుపాప తండములను, బాయఁజిమ్మెదు రెంతయుఁ బరమమునులు

వ. ఇఁకను

సీ. భస్మత్రిపుండ్రముల్పరఁగఁదాల్పనివాఁడు, వర్ణాశ్రమాభ్యుపత్తిఁగనఁడు
భస్మత్రిపుండ్రముల్పరఁగఁదాల్పనివాఁడు, భవదుఃఖముల నెడఁబాసిపోఁడు
భస్మత్రిపుండ్రముల్పరఁగఁదాల్పనివాఁడు, ఘనదురితంబులఁగడవలేఁడు
భస్మత్రిపుండ్రముల్పరఁగఁదాల్పనివాఁడు, దివ్యశివజ్ఞాన దీప్తిఁగనఁడు

గీ. భస్మమునను ద్రిపుండ్రముల్పరఁగఁదాల్పఁ, నట్టిఁడు విరుద్ధఫలముఁ నందఁగలఁడు
ఘోరపాపావళులఁగూడు కొన్న నరున, కమరు భస్మత్రిపుండ్రంబులందు నరత

క. ఎనలేనిదోసకారియుఁ, జనవున మెయిబూదినొందఁజను దోసము లిం
కను దేవమాన్యుఁడగు భ, క్తున కమరిన నద్ది యెంతో గొప్పగునో మునుల్!

వ. 'మానస్తోక' యనుమంత్రంబున మంత్రితంబొనర్చి బ్రాహ్మణక్షత్రియులును
త్రియంబకమంత్రంబున వైశ్యుండును పంచాక్షరమంత్ర బున స్త్రీలును వృష
లుండును భస్మంబును ధరింపవలయును. మఱియు బ్రాహ్మణులలోఁ బంచబ్రహ్మ
మంత్రపఠనంబులో గృహస్థులును త్రియంబకమంత్రపఠనంబులోఁ బ్రహ్మచారు
లును, అఘోరమంత్రపఠనంబున వానప్రస్థులును బ్రణవోచ్చారణంబున యతు
లును భస్మంబును ధరింపవలయునిక భస్మధారణంబు లేక భుజించి రేనిఁ దత్ప్రా
యశ్చిత్తంబుగ నాశ్రమత్రితయులు గాయత్రీజపంబునను జతుర్థాశ్రమంబు వారు
ప్రణవజపంబునను శుద్ధిఁగాంతురు. 72

గీ. శ్రాద్ధమున యజ్ఞజపహోమ సమయములను
దానవేదాధ్యయనసుకృత్యములయందు
భూతిపుండ్రముల్ దనువునఁ బూసినట్టి
వాఁడు మిత్తిని గెలువంగ వలఁతి యగును. 73

వ. మఱియు స్నానంబులలో నెల్ల భస్మస్నానం బుత్తమంబై సర్వపాపహరంబై
యలరారు. 74

గీ. ఉదకమునఁ దానమాడిన • నుడుగు రజము
భస్మమున స్నానమొనరింపఁ • బరఁగు శుద్ధి
మంత్రజపమున జలమాడ • మలముడుల్లు
జ్ఞానమున స్నానమొనరింపఁ • గలుగు ముక్తి. 75

క. కాదది శుద్ధిస్నానము, కాదది హరిహరులధ్యాన • కలనం బింకన్
కాదది యాత్మజ్ఞానము, బూదియొకఁడు దాల్పకున్న • మునికులచంద్రా!

గీ. వితయగును భస్మమొందని • వెడఁగు మొగము
వితయగు శివాలయము లేని • వెడపురంబు
వితయగు శివుఁ గొలఁవని దు•ర్గతితనువది
వితయగుఁగా శివుఁ జెందని • వెట్టివిద్దె. 77

వ. ఇఁక భస్మరేఖాత్రయంబున నొక్కొకదానియందుఁ దొమ్మండుగురు వేల్పులుండు రా క్రమం బెఱింగింతు వినుఁడు. ప్రథమరేఖయం దకారము, గార్హపత్యాగ్ని భూమియు ధర్మంబు రజోగుణంబు ఋగ్వేదంబును క్రియాశక్తియుఁ బ్రాతస్సవనంబును మహాదేవుండు నుండును ద్వితీయరేఖయం దుకారంబు దక్షిణాగ్ని నభము సత్వము యజుర్వేదము మధ్యందినసవన మిచ్ఛాశక్తి,అంతరాత్మము మహేశ్వరుఁడు నుండును, తృతీయరేఖయందు మకారం బాహవనీయాగ్నియు పరమాత్మయు తమము దివంబును జ్ఞానశక్తి సామవేదంబును సాయంసవనమును శివుండు నునుండు నిట్లు శివదీక్షాపరులు దెలిసికొని స్థానదేవతలన్ భక్తితోఁ దలఁచి కొలిచి భస్మత్రిపుండ్రంబుల ధరింతురుగాక. మఱియు నీ భస్మపుండ్రములు ముప్పదిరెండుస్థానములందుఁ గాని పదియాఱుస్థానంబులందుఁగాని యెనిమదిచోటులందుఁగాని యైదుచోటులందుఁగాని త్రియాయువమంత్రంబులతో ధరింపవలయు నవి వక్కాణింతు వినుండు. 78

సీ. శిర సలికమ్ముమ•చెవిదోయి కనుఁగవ, ముకు నోరు కుత్తుక • భుజయుగంబు
మఱియు మోచేతులు•మనికట్లు యెదయును, ప్రక్కలజతయును•బొక్కిలియును
ముష్కద్వయం బంక•ములు చీలమండలి, జానులు జంఘలు•జరణములును
పరఁగు నీయవి యెము•ప్పదిరెండ స్థానంబు, లిఁక బదియాఱుచో•ట్లెఱుఁగఁ జెప్పుదు.

గీ. శిరసునిటలంబునఁ గండ•సీమలంస, యుగమునన్ భుజకూర్పర•యుగ్మములును
బరఁగుమనికట్టు లెదనాభి•ప్రక్కలకవ, పృష్ఠమివి పదియాఱుచో•ట్లెఱుఁగుఁ డెలమి

వ. ఇఁక సప్తస్థానంబులు వినుఁడు

గీ. అలికమును శ్రుతియుగ్మంబు • నంసయుగ్మ
మెదయుఁ బొక్కిలి గుహ్య మి • క్లెనిమిదియగు
చోటు లింకను వినుఁ డైదు • చోట్లు శిరము
భుజయుగము హృదయంబును • బొక్కిలియును. ౮౧

వ. ఈ స్థానంబుల నెఱిఁగి శక్త్యనుసారంబుగ భస్మత్రిపుండ్రంబుల నొనర్పందగు. ఈ నాల్గువిధంబులందుఁగూడ నశక్తుండైన ద్రినయనుండును త్రిగుణాధారుండును త్రిమూర్తిజనకుండు నగు శివుని స్మరింపుచు లలాటంబున భస్మత్రిపుండ్రములు ధరించునది. ఇట్లు ధరించినవాఁడు సర్వతీర్థస్నానఫలంబును సర్వవేదాధ్యయనఫలంబును సకలరుద్రజపఫలంబును బొంది సకలభోగంబు లొంది దేహావసానంబున శివసాయుజ్యంబు నొందు. ఈ భస్మమాహాత్మ్యంబు శ్రద్ధతోఁ జదివిన వినిన యట్టిఁడును గృతార్థుఁడగు నిఁక రుద్రాక్షమహిమంబు వినుండు.

—* రుద్రాక్షధారణము - తన్మాహాత్మ్యము *—

క. మును బరవేవత కీయది, పినాకధరుఁ డెఱుఁగఁ జెప్పెఁ • బ్రీతిమెయి భుసుం
డున కెఱిఁగించెను మోదం, బున శ్రీకాలాగ్నిరుద్ర • మూర్తి మునీంద్రులార! ౮౨

వ. నేను దత్ప్రకారంబు మీ కెఱింగించెద నిప్పు డాలకింపుఁడు.

గీ. చిరముదపియించి యాశశి • శేఖరుండు, కనులు దెఱచిన జలజల • కాండకణము
లవని రాలినయంత రు • ద్రాక్షతరులు, పొడమె రుద్రాక్షఫలములు • పొలిచె నందు.

క. ప్రియతమములు రుద్రాక్షలు, త్రయీతనుఁడు శివునకెవ్వ • దర్శనమునను
మెయి ధరియించుటవలనన్, గయికొనిమంత్రజపకృతినిఁ • గలుషములడఁచున్.

గీ. గౌడదేశంబున జనించుఁ • గాశిమధుర, యలయయోధ్యనులంక • సహ్యాద్రియందుఁ
బేర్మిఁ బొలుచువిశదరక్త • పీతకృష్ణ, వర్ణములతోడ విప్రాది • వర్ణములయి.

గీ. బ్రాహ్మణుఁడు విశదంబును • బరఁగ క్షత్రి, యుండునున్ లోహితంబు వై • శ్యుండు పీత
మును జఘన్యజుఁడును గృష్ణ • మును ధరింప, వలయు రుద్రాక్షములయందు • వరుసమీఱ.

క. ఈ రుద్రాక్షలఁ దాల్చి ది, వారాత్రి కృతాఘతతులఁ • బాయుదురు జనుల్
దేఱికన లక్షపుణ్యము, ధారణమొనరింప కోటి • తనరు మునీంద్రులార! ౮౩

ఆ. నిరతధారణమున • నెగడుపుణ్యముకోటి, శతము తజ్జపమునఁ • జక్కనొందు
లక్షకోటిశతము • లక్షకోటిసహస్ర, ముల సుకృతఫలంబు • పొందుమీఱి.

చ. ఉసిరికపండ్లఁ బోలినవి • యొప్పుగ శ్రేష్ఠ్యముఁగాంచు రేగుపం
డ్ల సరిగనున్న యవ్వియు దృ•ఢంబుగ మధ్యమరీతినొందు సొం
పెసగు చణాకృతిన్ బొలిచి • యేవుదనర్చిన వేకనీయముల్
వసఁదగు వీనివైభవము • బాగుగఁ జెప్పితి మీకు వీఁకతో. 91

క. సమములు దృఢంబులును స్నిగ్ధములును స్థూలములు కంట•కయుతంబు శ్రే
ష్ఠములై తనర్చువాని ము.దముతో ధరియింపవలయు • ధార్మికవర్యుల్! 92

గీ. వినుఁడు క్రిమిదష్టమును ఛిన్న•భిన్నమును నిఁ
కను సకంటకమును వ్రణ • కలితమును స
యుక్తమును నగు నద్దాని • నొంది ధార
ణంబు సేయంగఁ దగదు త్యా•జ్యం బరయుఁడు. 93

గీ. స్వాయముగనె ద్వారయుక్తమై • వాసి నమరు
నట్టి రుద్రాక్ష యుత్తమం • బగును బురుష
యత్నసంయోజితద్వార • మైనదాని
మధ్యమంబుగఁ జెపుదురు • మానివరులు. 94

గీ. కుందనపురేక చందంబుఁ • జెందు రేక, నొప్పు రుద్రాక్ష శ్రేష్ఠమై • యొప్పుమీఱు
నిట్టివానిని మెఱయుచు • నెసఁగునట్టి, వానిఁ బట్టునగ్రుచ్చి తా•ల్పంగవలయు.

వ. ఆధారణం బిట్లు లెక్కయెఱిఁగి యొనర్పఁదగు.

సీ. సిగయందు నొక్కటి • శిరమున మున్నూఱు, పరఁగఁ గళమునము•ప్పదియునాఱు
బాహుద్వయంబునఁ • బదియాఱు బదియాఱు, మణికట్టులందును • బదియురెండు
బదియురెండును స్కంధ•పదమున నేనూఱు, వందపై నెనిమిది • జందియంబు
గాఁ జేసి ధరియింపఁగా • నొప్పుఁ గంఠంబు, నందుఁ బెక్కుసరంబు • లొందవలయు
గీ. మఱియు రుద్రాక్షకుండల • మకుటములును, గర్ణికాహార కేయూర • కటకములును
నమరు కటిబంధనమును శ్రే•ష్ఠముగఁ గూర్చి, ధారణము సేయువారలు • ధన్యులెందు
గీ. నిదురనొందుచునున్నను • నీరుద్రావు, చున్న రుద్రాక్షలను దాల్చి • యుండవలయు
వేయి లేకున్న నేనూఱు • వియును లేక, యున్న మున్నూఱు నేని దా•నొందవలయు

—★ మంత్రపూర్వకరుద్రాక్షధారణము - తత్ఫలము ★—

వ. సహస్రధారణం బుత్తమం బీఁకను శిరమున నీశానమంత్రంబుచేతను, గంఠమునఁ దత్పురుషమంత్రముచేతను, గళహృదయంబుల నఘోరమంత్రంబుచేతను హస్తంబులం దఘోరబీజమంత్రంబుచేతను, ఉదరంబున వామదేవమంత్రంబునను బంచబ్రహ్మాంగమంత్రంబులచేతను బంచదశరుద్రాక్షగ్రథితంబులగు మూఁడుగాని యైదుగాని యేడుగాని మాలలను ధరింపవలయును. మఱియు మూలమంత్రంబుచేఁ దక్కినచోట్లను నెల్లెడ దక్కిన రుద్రాక్షంబుల ధరింపవలయు నీఁకను నీరుద్రాక్షము లనేకముఖంబులై యొప్పొందు నవ్వాని భేదంబులను దత్కృతఫలంబులను దెల్పెద వినుండు. ఏకవక్త్రంబగు రుద్రాక్షంబు పరతత్త్వస్వరూపంబు ఓంహ్రీంనమః అని ధరింపవలయు నద్దానిధారణంబున జనుం డింద్రియజయంబును బడసిఁ తత్త్వంబున లీనంబగు మఱియు నీయది పూజింపఁబడుచున్నచోట మహాలక్ష్మి సాన్నిధ్యమొందు నుపద్రవంబులెల్ల దొలఁగును. సర్వకామార్థంబులు సంఘటిల్లును. ద్విముఖం బర్ధనారీశ్వరాత్మకంబు నద్దాని ఓంనమః యను మంత్రంబున ధరింపవలయు నట్లు ధరించుటచే నర్ధనారీశుండు ప్రియంబొందు. త్రిముఖరుద్రాక్షంబు త్రేతాగ్నిస్వరూపం బద్దాని క్లీంనమః యనుమంత్రంబున ధరింపఁదగు నట్లు దాల్చుటవలన నగ్ని సంతోషించు. చతుర్ముఖరుద్రాక్షంబు బ్రహ్మస్వరూపంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నిట్లుధరించిన బ్రహ్మదేవుండు ప్రీతుండగు. పంచముఖంబు పంచబ్రహ్మస్వరూపంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నట్లు ధరించినఁ బంచవక్త్రుండు బ్రహ్మహత్యాదోషంబుఁబాపు. షణ్ముఖంబు కార్తికేయవినాయకాధిదైవతంబు ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయును, అట్లు ధరించిన నుత్తమారోగ్యము నొందును మఱియు మేధాసంపత్తిఁగోరువారల కీయది ముఖ్యంబు సప్తముఖంబు సప్తమాత్రధిదైవతంబు. ఓంహుంనమః యను మంత్రంబున ధరించిన నుత్తమారోగ్యంబుఁ జెందును, జ్ఞానసంపత్తియు గొప్పఁగాఁ గలుగును. అష్టముఖరుద్రాక్షంబు వస్వష్టకాధిదైవంబు. ఓంహుంనమః యనమంత్రంబున నద్దాని ధరించినఁ బూర్ణాయుర్దాయంబును నవసానఁబున శివత్వంబును జెందును, నవముఖంబు నవశక్త్యాధిదైవతంబు. ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన జనుండు శివసమానుండగు. దశముఖంబు యమదైవతఁబు.

ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సర్వపాపక్షయంబగు నేకాదశ
ముఖంబు రుద్రైకాదశదైవతంబు. ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున ధరిం
చిన సౌభాగ్యవృద్ధియగు. ద్వాదశముఖంబు ద్వాదశాదిత్యదైవతంబు. ఓంక్రోం
క్షౌంరౌంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన నాదిత్యరూపంబుఁ జెందును. త్రయో
దశముఖంబు కామదైవతంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన
గామదేవుండు ప్రసన్నుండగు. సర్వకామంబులు సంఘటిల్లుఁ జతుర్దశముఖంబు
శివాధిదైవతంబు ఓంనమః అనుమంత్రంబున ధరించిన నఖిలరోగపరిహారంబును
నారోగ్యంబును జెందునిట్లు మంత్రజపంబుతో రుదురాక్షలఁ దాల్పవలయు.
మంత్రము వినాగ ధరించిననది యెక్కుడు ఫలసిద్ధి నీయదు.

గీ. ఎలమి రుద్రాక్షముల ధరియించినట్టి, వానిఁగని భూతపైశాచవర్గములును
శాకినీడాకినీప్రేతసంతతులును, నాభిచారికదుర్విధులంత మొందు. 99

వ. ఇఁక నీరుద్రాక్షంబుల సర్వవర్ణాశ్రమంబుల వారలు స్త్రీలుం బురుషులు కన్ని
యలైదువులు వితంతులు, సర్వజనంబులు ధరింపఁజెల్లు. 100

క. శివుఁడును శివయును లక్ష్మీ, ధవుఁడును సిరి తమ్మిచూలి తద్గేహినియున్
రవియును గణనాథుండును, మివులన్ రుద్రాక్ష మొంద మెచ్చెదరు మునుల్!

గీ. వినుడి రామాంసములును లశునపలాండు
శిగ్రువిడ్వరాహంబుల శేలువును* న
భక్ష్యములు గాఁగ నరసి చెప్పంబడుటను
వర్జన మొనర్ప వలయును వానినరుఁడు. 102

గీ. అలరు రుద్రాక్షమాలంబునందు బ్రహ్మ, నాళమందు నరవిందనయనుఁడుండు
ముఖమునందు నరుద్రుండు పొలుచు నిఁకఁద, దీయబిందుననుందురు దివ్యులెల్ల.

గీ. గ్రహణమున విషువమున సంక్రమణమందు
నయనమునఁ బున్నములయందు నమవసలను
నిండురోజుల రుదురాక్ష దండినిష్ఠఁ
దాల్చినట్టివానికి దురితములు సమయు. 104

సీ. ధరలోన రుదురాక్షఁ దలఁచినవానికిఁ, బదియాలదానంబు ఫలముగలుగు
చేత రుద్రాక్షము స్పృశియించి తాల్ప ద్వి,సాహస్రగోదాన శర్మమమరు

* టిప్పణి:— శేలువు=విరిగిచెట్టు

చెవులందు రుద్రాక్షఁ • జేర్చినఁ బడకొండు, వేలయావులయీవి • ఫలము నొందు
శిరమున రుద్రాక్షఁ • జెందింపఁ గోటియా, వులదాన మొసఁగిన • ఫలముఁ జెందు

గీ. సక్తి జాబాల సదువని • వత్తు నెవఁడు, నిత్య మధ్యయనము సేయు • నేర్పు మీఱ
బాలుఁడైనను యువయైనఁ • బ్రౌఢుఁడగుచు, సర్వులకు మంత్రగురుఁడగు • శాసకుఁడగు

క. గురుదత్తము రుద్రాక్షం, బిరవుగ గళమందుఁ గాని • యిఁక బాహులఁగా
నిరహి సికయందు నేనియు, నరుఁ డొందిగురునకు దక్షిణను నీయఁదగున్. 106

వ. సప్త ద్వీపపతియగు వసుమతినంతను దక్షిణనొసంగినను జాలదట్లు గావున భక్తితో నొక్క పాడియావును సమర్పింపవలయు నిఁక నీ రుద్రాక్షోపనిషత్తును ప్రాతస్సాయంబుల బఠించినవారలనేక జన్మాఘంబుల బాయుదురు. లక్షయు నాఱువేల గాయత్రీజపఫలంబు లొందుదురిఁక పంచమహాపాతకంబులనుండి విడువఁబడుదురు. పఙ్క్తిశత సహస్రంబును బావనంబు చేయుదురు. శివ సాయుజ్యంబు నొందుదురట్టివారలకు మరలఁ బుడమిజన్మంబు లేదిఁక శివనామవైభవంబును గూరిచి కొండొక వినుండు. 107

—* శివనామ పుణ్యము *—

సీ. సర్వపాప జనిత దుఃఖ • సంచయములు
సమయు శివనామ సంస్మరణమున నిఁకమ
ఱొందుచే నట్లుగాదంత్య • జుండుగాని
శివుని స్మరియింపఁ దనబంతిఁ జేర్పఁదగును. 108

క. వాఁడే వైదికజనుఁడును, వాఁడే పుణ్యాత్మకుండు • వాఁడే ధన్యుం
డీడెనయని పుణ్యుండే, వాఁడిల శివనామజపము • వాసినొనర్చున్. 109

క. శివనామం బిలనగు జాహ్నవి భసితము యమునయై • తనర్చును రుద్రా
క్షవిధివధూటియునగు నీ త్రివేణిఁ బూతుఁడగు జనుఁడు • దివ్యుండు భువిన్. 110

చ. చెలఁగి సనత్కుమారముని • చేతను మాగురుఁ డీ సమస్తమున్
దెలిసి కడింది పేర్మి నుప • దేశము నాకొనరించె నేనునున్
దెలువుగ మీకుఁ జెప్పితిని • చెప్పకుఁ డెప్పుడు నాస్తికాళికిన్
ఖలులకభక్తకోటికిని • గాదని చెప్పినఁ గల్గు దోసముల్ 111

— • పురాణఫలశ్రుతి • —

గీ. మఱియు వేదానుగతమగు • మార్గమునను, నీశివపురాణమును నెవ్వ • రేనిఁ జదివి
రేని వినిరేనిఁ బొత్తము • నిచ్చిరేని, గొనెదరు త్రివర్గమును దుదిఁ • గొందురు ముక్తి

క. వారువుగ నాచే మీచేఁ, బురాణయజ్ఞోత్సవంబు • పుణ్యశ్లోకుల్ !
జరుపఁబడె నిట్టు లుపశ్రుతి, పరస్పరం బమరె జనుచు • భద్రము మీకౌ. 113

గీ. ఇట్టులాశీస్సులిడి సూతుఁ • డేగినంత, నానువృత్తులు మునులు యా • గావసాన
మవుడు పొనరించి వేగమో • యచటినుంచి, కాశికేగిరి నిర్వాణ • రాశిగలరి, 114

క. అందును బహుకాలము మము, కుందనరుచు పశుపతిప్రో • క్తవ్రతమున్
జెంది యధిగతసుబోధన, నిందితులై యుండిరంత • నిర్వాణంబున్. 115

గీ. శివపురాణంబు ప్రియమగు • శివునకును శి, వకును దత్పుత్రులకు గణ • పాలురకును
నిఁకను బాఠకులకుఁ భక్తి • నిచ్చుమిగుల, భుక్తి ముక్తి ప్రదంబగు • మునులరయుఁడు

సీ. శివపురాణంబుఁ జదివిన • శిష్టులకును
శివపురాణంబు వినిన సు • శ్రీకులకును
శివుఁడు శివయును దత్సుతుల్ • శివగణములు
శివము నిచ్చుచు మనుతురు • స్థిరముగాను. 117

మత్తకోకిల. మంగళంబగుఁ శంభుమూర్తికి • మంగళంబగు గౌరికిన్
మంగళంబగుఁ దారకారికి • మంగళంబిభమూర్తికిన్
మంగళంబు శిలాదసూనుకు • మారముఖ్యులకెంతయున్
మంగళంబగు సంతతంబు స • మస్తశాంభవకోటికిన్. 118

క. ఆశశితారార్కముగా, నీశైవపురాణకృతి మ • హేశుఁడు విబుధా
ధీశు లలరసాఁకుతఁగా, వ్యాసుల కిడుఁగాత మోక్ష • మెంతయుఁ బ్రీతిన్. 119

క. కుసుమశరాంతకపూజా, ప్రసక్తబసవార్యసహజ! • బహుశివ్యసము
ల్లసదర్చనాభిరామాం, ఘ్రిసరోరుహ! బుధజనాళి • గీతచరిత్రా! 120

క. సారశివలింగయోగవి
శారద పీఠకలింగ • శర్మాగ్రజ! వి
స్తారకరుణాంతరంగా!
శ్రీరాజచ్ఛరభమంత్ర • సిద్ధవతంసా! 121

వనమయూరవృత్తము. శ్రీమనుమహాజవను • సిద్ధమహిమా! యు
ద్దామరసవత్సుకవి • తా ప్రబలశామా!
తామరసపత్రసమ • తా మహితనేత్రా!
హేమవరవర్ణవద • హీన శుభగాత్రా! ౧౨౨

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి విద్యేశ్వర ఖండంబు సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

సంపూర్ణము

ఓరియంటల్ ప్రెస్, 6౬83, మార్కెటు స్ట్రీట్, సికింద్రాబాదు-దక్కన్.

తప్పొప్పుల పట్టిక

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
1	10	ముఖుఁగొలచెదరఁ మదిలోఁ	ముఖుఁదలఁతుమదిభక్తిఁ
4	24	దిరమగు	దిరవగు
5	13	రంజించ పార్వతీ	రంజించెఁబార్వతీ
,,	26	పేరుపెంపు	పేరుఁబెంపు
6	9	పట్కాలికేష్ట	పాట్కాలికేష్ట
7	23	పదమూడేండ్లు	పదుమూడేండ్లు
8	2	నెచి	నెంచి
10	15	వినుతన	వినుతున
11	28	గామాదిని	గామారిని
12	12	యొదకేగి	యొద్దకేగి
14	11	దరియానగ్గరితఁబరిగ్రహము సేయంజాలనేనిన్ బొరిం	దరియానగ్గరితఁబరిగ్రహము నొం ♦ దంజాలనేనిఁబొరిం
16	16	యనుదుఁబురు	యనుచుఁబురు
19	14	గుణత	గుణిత
20	13	యప్రతిమంబగు	యద్భుతమైతగు
22	5	య భర్గుఁడవుడు	యా ♦ భర్గుఁడవుడు
,,	10	గొనియఁ	గొనియెఁ
24	5	బ్రణుతు	బ్రణతు
,,	20	చెన్నసలారఁ	చెన్నసలారెఁ
,,	21	నీరజాక్షుండు	నీరేజాక్షుండు
27	25	కానానల	కాలానల
29	1	బికారమా	బకారమా
,,	25	ఆ యజుర్వేదమిటు సెప్పనట్లె	అని యజుర్వేదము వచింప ♦ నట్లె
31	22	మను బరితోషమొందితిసు ♦ రొత్తములార!	నునుబరితోషమొందితిన ♦ నుత్తములార!
33	3	మార	మీర

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
35	10	♦ చందమోాయె	చాప్పా మేమె
36	16	పఠిశివ షష్ఠీ	ప్రతిపత్ షష్ఠీ
37	20	నిరోధానంబును	నిరోధంబును
38	25	సిదులును	సిద్ధులును
39	15	యిట్లయె	యిట్లనియె
40	8	కీయుడు	కిచ్చుడు
,,	25	అంత	అక్కటతన
,,	22	లకుఅన్నంబు	లకన్నంబు
51	14	♦ రనఘుమతులు	♦ రలఘుమతులు
52	2	♦ భర్గుండాపెల్	♦ దాశివుఁడాపెల్
53	13	నుండె	నుండు
56	3	డత	డత్త
57	14	యాపాతివ్రత్య కుశలయానే గృహిణీ!	యోపాతివ్రత్యకుశల! యో సిపురంధ్రీ!
59	5	దీక్షితాయిని!	దీక్షితాయని!
62	26	యంబుల్ బౌరా ప్రేమాతిశయం! బౌరా సౌభాగ్య	యంబా! రారా ప్రేమాతిశయం! బౌరా సౌభాగ్య
63	6	కరండ శిల్పయా	కరండ నేత్రియా
66	7	గాని	గొని
68	25	చుండెర	చుండెనర
69	చివర	నాతురమొందు	నాతురమైన
73	26	శ్రీకుఁడును	శ్మ్రీకుఁడును
,,	23	లందు యావనప్రభవమందు	లందునుఙ్ యావన ♦ నంబునందు
76	4	ట్లనెయొనరించెదసీపను। పును నైన యొకండు	ట్లనెనొనరించెద సీపను। పును నైన నొకండు
,,	5	నాకస్త్ర చెలువ యదియు	నాకస్త్రమింతియదియున్।
80	23	క ♦ లాలంకరున్।	క ♦ లాశేఖరునిఙ్
84	25	జలహారమై	జలాహారమై
86	2	కొనన్ వెడగాగ నిల్చినన్	కొనంగనెడన్ వసించినన్

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
82	9	చ. "కొమరిరెనొసంగు" అను పద్యమంతెయు—	
		చ. కొమరిలినిమ్మ రుద్రునకుఁ ♦ గోమలి చేసిన సద్వ్రతంబున ర్నముసమకూర మెచ్చియెన ♦ రంబొసఁగెఁ సతిఁగాగొనఁ శివుఁ డమరెమనఁబు లందుముద ♦ మగ్గలమైదయివార సర్వాయ త్నమఁలను సల్పివేగిరము ♦ దక్ష! యొనర్పు వివాహమీవిఁకఁ ॥	
88	2	నందఋ	నందఋ
,,	18	బొడుఁవఁజూడుడు	బొడువఁజూడుడు
89	21	నచ్చటనే చేర్చు	నచ్చటనెచేర్చు
91	21	వెలసెడు మేఘములతోడ ♦	తనరెడు మేఘమ లతోడఁ ♦
		విశ్వేశ్వర! యీ	దత్తజ్ఞా! యీ
92	18	బ। వ్విందులు	బల్ విందులు
,,	,,	నివృ - థా	నక - టా
,,	24	దవ్వుఁజేసి భసి - తాననురై చరియింత్రుగాక	ఁబాసిబూదినిభృ - శమ్మగ బూసి చరింత్రుగాక
99	18	వెడచేసి	నెడచేసి
104	17	శర్వునిఁ దెలియకిట్లు	శర్వుఁదె - లియకయిట్లు
105	2	విశ్వబంధు ♦ నలిగి	విశ్వవిభునకలిగి
	13	మెట్టికర్మయేని మెసగదు బ్రహ్మయం	మెట్టికర్మమేని♦మెసఁగదు బ్రహ్మమం
	21	జిహ్వఁదెగేయఁగ	జిహ్వను గోయఁగజెల్లు
	22	చోవెడ	చోనెడ
	27	నామ♦నమునొచ్చు నిఁకన్	నాదు మన మిఁక నొచ్చుఁ
	105	వేదమందు వేఋ♦ వేఋగావి	మది్రతయిన్ విభేద♦మమరఁగావి
106	16	కార్చెన♦య్యొడలువడిగ	దహియించె♦వడిగనొడలు
109	18	కాష్టాగూడుండును	కాష్టాంగుష్టుండును
111	18	మాద్యద్ఘట	మాద్యద్భట
114	చివర	జీవనః	జీవినః
115	3	దత్తుం	దత్తుఁ
116	10	వెడంజేసి	వెలింజేసి

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
117	2	యింబౌ	యింబై
	16	నారికేదబ్బలునున్ నారికడముల్	నారికేదబ్బలున్ నారికేడములు
		కజూరముల్ క్రముకములును	కజ్జూరముల్ క్రముకములును
129	23	ధార్మికసముఖా !	ధార్మికసుముఖా !
131	8	ధారుణ్	ధారణ్
132	19	జెలువు దనర్చె	జెలువునఁ దనరెఁ
134	4	జెఁపుడనిరి	జెఁపుమనిరి మానుల్
136	18	లగ్గయ్యెడునని	లగ్గయ్యెడుమని
	చివర	శౌనవాటుల వనస్థలములనుచు	శౌనమ్మునందు నుఁద్యానమనుచు
142	12	నిలుఁచఁబాసె	నిలు-వాసె
147	21	కఁబూజించు	కపూజించు
148	19	మవక్రవిక్రమా	మవార్యమాకృపన్
152	చివర	ఁబుడమి	నెలమి
156	23	నరుదొప్పఁగా	బ్రియమొప్పగా
157	10	దావ్యి	విద్యా
161	14	స - రేశ్వరుండు	స - ర్వేశ్వరుండు
,,	18	నరుతభాగ్యంబు వాని	నరుతచా-యగలవానిఁ
162	9	వైభవము నిల్ణ	వైభవగరిమణ
167	15	ప్రకృదాటిన	ప్రకృతి దాటిన
163	చివర	పోయిరీని	పోతిరేని
165	2	నవని రమణీ	నమర రమణీ
166	2	తపసులుపుడమిణ	తపసులగవరా!
169	7	నగ్గిరి రాజకుమారి	(ఈ యక్కరములను వదిలివేయ వలయును)
172	16	సార్థక ముప్పన్	సార్థకతదగన్
178	10	కదిరి	కదరి
181	19	దేరు నెక్కి	దేరి నెక్కి
183	7	ఘనమిఁకన్ జగత్తయీా	ఘనతయిఁకజగత్ర -యీా
184	15	మీాకు	నీకు

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
186	7	రేఁచి	మీాఁటి
,,	8	లిం గాడానుపమోప...లిక్	లింగావింపఁగడంగి రెంతయును హాళి లిం గామత్తృష్ణాళులై
188	24	మహేశుపైఁబ ◆ హార మొప్పఁగుప్పిరక్	మహేశుపై న ◆ భంగ భంగి గుప్పిరక్
189	11	మారు రతీకామిని నూచి మూర్ఛిలె సువర్ల్ తీవ్రదుఃఖార్తి దు—	నమ్మరుఁ దద్దేహినినూచి మూర్ఛిలె సురల్ మానుల్ గభీరార్తిదు—
190	6	పరవసంబున నేను	బరవసంబున నేను
192	12	రతీసహాయు	ఁబత్నీసహాయు
	13	ననవరతము	నమరులార !
	18	ఘటించి	ఘటించు
200	16	మచ్చికము	మచ్చికను
	26	నానుడిని	నానుడిక్
206	19	నక్రనే	నక్రకే
207	15	నిక్కముక	నిక్కముగ
212	13	కెంచక యాలకింపు	కెంచకకొంచక యాలకింపు
213	4	కాముక క్రీడలఁ◆ గాశలుండాహరి	కామనిర్మానైక ◆ కారణంబా హరి—
	5	కృత్తి ◆ వసనుఁడితఁడు	కృత్తి ◆ వసనమూర్తి
217	1	ఎవ్వనికూఁతు	ఎవ్వనికన్య
221	23	బుద్ధి	ఋద్ధి
222	5	తపంబిడ్డ	తపంబడ్డ
225	7	ప్రభాసితుండును	ప్రభాభాసితుండును
	16	మయువునైన	మయివినైన
226	11	క్రమ ◆ మంతయు	శ్రమ మంతయు
233	6	మేనివాసము	మేటనివాసము
	21	వాకిలిలేనినాఁడు	వాకిలిలేనివాఁడు

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
233	చివర	ప్రశ స్తంబొప్ప	ప్రశ స్తంబైన
242	7	నబ్జాలారత్నంబు	నబ్బాలారత్నంబు
243	6	యడుగుటకు	యగుటకు
	20	వత్సకాలము	వత్సరకాలము
246	14	జాల	శాల
247	2	నీవి త్రైవులు	నీవీ తెవులు
	5	చతుష్పాదా	చతుష్పదా
	7	ప•ధముల	ప•దముల
	21	తిలక! యిలను	తిలకమ! యిcక
248	18	యాశుభ । త్రనుగవరంబు నొందె విహి•తంబగునిద్ది విమర్శనార్హ్మమే	శంకరుఁ। బెనిమిటిcగాcగcజేకొనcగc• నేర్మివరంబు గ్రహించెcగాదొకో
,,	24	గొందలమాఱcగనవ్వసిష్ఠ గే!హిని ప్రియవాక్చమత్కృతుల • నెంతయుc బ్రీతముc జేసెc జేతముఁ	గొందలమాఱనరుంధతీ మన!స్విని ప్రియవాక్చమత్కృతులc• జేతముc బ్రీతముc జేసె నెంతయుఁ
249	18	గుంపములుఁనుఁ	గుంపమునుఁ
251	1	ఖర్జూరపండ్లు	ఖర్జూరనిధులు
,,	18	సారగు	సౌరగు
259	6	యుండిందా్రిణితో	యుండర్థాంగితో
258	14	పార్థనంబు	ప్రస్థానంబు
260	4	చెలియలై	చెలియలా
262	6	డక్క_జం	డగు నక్క_జం
264	2	జెందినవాcడదిగాంచురూఢిగఁ —	జెందిన నొందునతండె బన్న ముఁ
,,	7	రూఢిగా	రూఢిగఁ
265	3	ధరముఁ	ధరనుఁ
267	24	మానియితండొ శివుcడనcగాcడనంగ--	మాని! శివుండితండనcగాcడనంగ
268	7	యిట్టులఁ	యంతనే
,,	16	దాగిరి	డాగిరి
274	23	వగc బొగులుచు	వగ పొదలcగ

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
282	4	జన్మము ధన్యతాగతిఁ	జన్మము ధన్యతఁ గనెఁ
,,	21	వాసాగ్రి	వాస్యగ్ర
289	12	కెట్లీయు	కెట్లొసఁగు
,,	13	పాతురిలనెద రేమొ యనుచు	వక్త్రపు లనెద రేమొ యనుచు
275	14	పరువంబుగఁ జెప్పె	గరువంబుగఁ జెప్పె
298	15	పరిసన్న బృందావన	పరిపన్న బృందావన
,,	19	వ్యాకులము	వ్యాకులత
297	22	రతీకాంత	రతికాంత
298	చివర	రతిఁ	రతినిఁ
298	24	చేరఁగాఁ గని రతీసాధ్వీశిరోరత్నమిా	చేరరా రతిసతీమాలా మహారత్నమిా—
299	చివర	కేకే	లేకే
300	26	భక్తీప్సిత	భక్త్యేప్సిత
315	24	కానుపించునున్న	కానుపించుచునున్న
316	14		(14,15 బంతులమధ్య ఈ క్రింది చిన్న వచనంబునుజదివికొని యటుపై 15వ బంతిలోని హెడ్డింగును జదువ వలయును.) వ. కాంచియుంత జగదంబ వారొనర్చిన యకార్యం బెఱింగి కుపితయై —
320	4	మరుత్సహాయంబున	మరుత్సాహాయ్యంబున
329	1	జంతువులు కర్మకనుగుణ ♦ జన్మ మొందు	కర్మమున కర్హ జన్మంబుఁ గాంచుజనము
342	16	నొనర్చిత	నొనర్చి యొార్చిత
344	1	పొనరించె	పొనరించి
348	చివర	బెనుకినుకతారకా	గనుగినుకఁ దారకా
349	5	దాఁకివీఁకతో	దాఁకెవీఁకతో
353	6	బాపనదియు	♦ నంపనదియు
341	14	గొందఱుగ్రకంది	గొందఱుమ్రంది

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
354	2	ధామధురోక్తులు దలిర్ప	ధారసమధురోక్తులొప్ప
,,	16	గలుష భారము	గలుషహరము
,,	19	డంకరించినంతి	డంగీకరించినంత
355	10	తవిచితా	తవిలిచితా
357	17	బముశశిబింబమ్ముగాక ♦ సరియగునె భువిన్	బము శశిబింబమ్మె యవుస ♦ వతువచ్చు నొకో
359	15	సుతతోన్	సుతుతోన్
362	5	నాతోవా	నీకుహా
363	22	దెసల్ ♦ బాలింపుచున్ వచ్చి కాంతార బిందాకచోట	దెసల్ ♦ గాలింపుచున్ వచ్చి కాం ♦ తారంబం దొకచోట
368	23	వ ♦ ధాయిటు	క ♦ టాయిటు
371	26	పొసరించదేమొకో	పొసరించుటెట్టిదో
378	20	మనమునవీర	మదమునవీర
380	21	నిఖిలామ్మాయ	నిఖిలామ్నాయ
393	4	తస్వ ♦ ర్ణ వి నిర్మలోజ్వల	తక ♦ నకనిర్మలోజ్జ్వల
402	8	మానుడుల	మామదుల
404	18	అరిహాన్	అరిహన్మని
,,	18	యరిహానునకు	యరిహునకు
,,	19	యరిహానునకు	యరిహునకు
410	18	అరిహానుండు	అరిహుఁడు
413	8	బా। లునిబీరంబును	పా। పని బీరంబును
414	25	ని ♦ క్కల్లు గనుచు	ని ♦ కల్లుగనుచు
415	2	యనంతరత్నధనములఁబడయన్	యనంతవసువస్తువ్ములఁబడయన్
,,	24	తొలివ్వ లెక్క యొసర్తు మే తోసిరాజుచేసెదము	తలివ్వ లెక్కింతు మేతోసి రాజు నిష్ఠ ♦ చేసెదము
416	17	మునుకొని నడచిరి యనికిన్ బెనురజ మంబరతలంబు బిట్టెగయంగన్	పురిగొను వేడుకతోనడచిరి పెను రజమంబరంబు చేరఁగ నెగయన్
418	15	వాసిం దొడంగి	వాసిం జెలంగి
427	18	శంఖధ్వజుం గాంచి	శంఖచూడుం గాంచి

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
430	8	న్మాలమునర్ బొనర్చుటకు	న్మాలనమర్ బొనర్చుటకు
434	1	ముద్రాదష్టి	ముద్రాదృష్టి
435	10	దెచ్చుఁ డీశ	దెమ్మ దేవ
439	26	యాతఁడీశ్వరునియొద్దకుఁ జేరినహస్రి	నాతఁడీశ్వరునియొద్దకుఁ జేరినహస్ర
448	23	ప్రిసన్న దుఃఖనాశిని	ప్రిపన్న దుఃఖనాశిని
450	23	పంచాశోధ్యాయే	పంచాశాధ్యాయే
451	17	ప్రివాహమట్లొప్పమీఱ నెడ తెగక	ప్రవాహమట్లుండినతక మెడ తెగక
453	10	బిట్టలరించి	బిట్టడరించి
,,	18	విల్లునర్	ఫిల్లోగిర్
455	21	చుందురు నెల్లెడ	చుండిరి యెల్లెడ
458	19	శిష్టచతుష్టయంబుతో	శిష్యచతుష్టయంబుతో
459	10	భిన్నమస్త	ఛిన్నమస్త
460	8	గురుశుకుప్రిలు	గురుశకుప్రిలు
462	14	డంత నంతర్ధిఁ జెందె	డంతర్ధి నంతఁ జెందె
466	18	వెలయ బంటువునై	వెలయు ననుచరుఁడవునై
469	20	ప్డైనె శనశ్వరంబయిన	ప్డైనె యనశ్వరం బయిన
471	6	సృజియించె	సృజియించి
,,	19	శ్లాఘ్యేక	శ్లాఘ్యైక
473	22	చేకురఁ గల వీఁక శరభావతారలీల నెఱింగింతువినుండనిసూతుం డిట్లనియె—	చేకురఁ గల వనిన మునులు సూతున కిట్లనిరి —
474	27	పాసంను	పాంసను
476	8	వీరభద్రునుడులను	వీరభద్రి సూక్తుల
477	7	గిట్టి చంపితివి రాఁబట్టితి వద్ధిపాల్ప డఁగ నీక—	గెడపి కుంభినిని రాఁబట్టితి వద్ధిపాల్పడఁ గనీక—
478	18	యెల్లరకున్ హరుఁడైనవానియి	నెల్లరకున్ హరుఁ డైన వానిని
480	27	ధరోష్టశ్చ హుంకారససవితో హరః	ధరోష్ఠశ్చ హుంకారసహితో హరః

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
481	15	ఘాతంబుగన్	ఘాతంబునన్
,,	27	తదాపనేతవ్య	తదాపనేతవ్యా
490	15	బొంది కఁ గూర్చి	నొద్దికఁ గూర్చి
490	16	తృనినీకవానివెన్క జను ♦ దెంచిన వారినిఁగూల్తునెమ్మియిన్	త్రునినీకవానివారలను ♦ దోడనె తోడనె సంహరించెదన్
,,	20	నెంతదనుకర్	నెంతవఱకర్క
491	8	వ్వారలుపొట్ట	వ్వారునుబొట్ట
,,	10	సౌఖ్యమున్ బడయఁ ♦ దక్కన వారలు చావనేమగున్	సౌఖ్యమొందఁ బెర ♦ వారలు చావఁగ నేమగున్ జుడీ
494	2	నచ్చోటు ♦ జూడ	నచ్చోఁటుజూడ
,,	23	బాపునిదె	బాపుమిదె
496	18	సూక్తి విధము	సూక్తిసరణి
497	10	యనఘుని నుపమన్యు	యనఘుండుపమన్యు
,,	14	పిష్టమును ♦ దంబునజేరిచి తెచ్చిపాలుగా—	పిష్టముచి ♦ తమ్ముగనీళులఁ జేర్చిపాలుగా—
,,	20	నింపగు నాలపయన్నులట్టిపీ	నింపగునావుల పాలనట్టిపీ
498	23	నిదిరసాంచలమునఁజేరె ♦ నేనిదుర్ల	నిద్ది రసనాంచలముఁజేరె ♦ నేని దుర్ల—
499	20	తెప్పున	తేఁకువ
501	15	జలపుష్ప	జలబిల్వ
502	10	మద్యసవమొప్పి	మదస్రుతి యొప్పి
,,	21	తెల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ వెసన్	దారక! చేకొను మత్ప్రసాదమున్—
502	చివర	చంద్రానన	చంద్రానల
503	25	నేనెత్తినయం	నేనెత్తినసం
505	15	ఘోషను	ఘోషము
509	12	పాలమూర్తి	పాల! నీవు
510	8	జన్మ ఫలంబుఁజెందె	జన్మము భాగ్యమొందె
515	18	బగఱగిట్టె	బగఱగెడపి

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
519	7	పిచ్ఛంబులను	పుచ్ఛంబులను
520	17	మెఱుఁ ఘనఘనెందు	మీఁకుఁ గఱటిమెఱుకుఁ
519	9	దండిగనంటివి	దండిగనుంటివి
	23	వితండ! వాదముఁ	ప్రగల్భవాదముఁ
	18	ఘాణము	ఘ్రాణము
527	12	బ్రఁ హ్మేశ్వరుండు	బ్రహ్మఁ దేవవిభుఁడు
	26	ఈశ్వృత్తి వాసశబ్దము	ఈశ్వృత్తివాసేశశబ్దము
528	22	డొప్పమీఱుఁ నద్రీ	డొప్పమీఱునద్రీ
529	7	డమర-రాజసుకటుఁడా	డమర-రాజేశ్వరుఁడా
	9	మాణిక్యాంబననమర	మాణిక్యాంబికయమర
	20	యకరత్నమై	యకరత్నమై
	23	నగరీవతంసిమై	నగరీవతంసమై
530	24	గరిమదనర	గరిమమెసఁగ
531	17	డొప్పును	డొప్పును
	20	భుక్తుల	భక్తుల
532	54	మందు లేరు	మందు లేదు
	12	వెలసిరిరుపురుసూర్యేందు	వెలసెశంకరుఁడర్కేందు
	16	నేర్పుమీఱ	భద్రకరుఁడు
	21	పంచనాథేశ్వరుఁడు	పంచనాదేశ్వరుఁడు
534	7	మంగళేశ్వరసంగతుండు	మంగళేశ్వరీసంగతుండు
535	9	చంద్రభాల	చంద్రఫాల
537	1	శ్రీయుద్భటప్రసాదసమాయాత	శ్రీయోగీశ్వగురుకరుణాయాత
539	1	కోమసిఁ	కోమలినిఁ
542	5	నిచ్చలీ	నెప్పుసీ
542	9	భక్తి నొనర్పఁగ భక్త	కాంతు మెలంగఁగభక్త
549	13	సాఁకుచునుండెనుదండ్రియాస్థలిఁ	దండిరిసాఁకుచునుండెదండిగఁ
550	17	క్కసుమెయి నొంది	క్కసుమెయిః నొంచి
551	21	మటుపటచెద	మట్టుపటచెద

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
554	10	నాథులెత్తింగిచెలంగిపొంగఁగా	కాండమెత్తింగికరంబుపొంగగాన్
557	13	జలముదోడ్తొండన్నఁదచ్ఛిష్యులున్	సలిలమిందుఁ దెండనాఁశిష్యులున్
562	19	పూర్ణమై	పూర్ణమై
563	చివర	నుంపు నాత్మ	నుంపు మాత్మ
564	25	రీరహిఁ జెందె	రీలలిఁ జెందె
568	4	రామచంద్రాదార్చిత	రామచంద్రార్చిత
,,	28	శివ స్తత్రిం	శివ స్తత్ర
569	12	గూడి సుధర్మ	గూరి సుధర్మ
570	7	- యావలిపుష్పంబు	యీవలిపుష్పంబు
571	26	తెలవారఁ రుధి రాక్త మైనపడఁ - దేర్చాచియాత్మేశ్వరుఁ	తెలవాఱ రుధి రాక్తశయ్యఁ గనియొం ♦ తేభీతినాత్మేశ్వరుఁ
573	12	నూ।టికిదాఁక	నూటికిమించి
575	19	— ఏవెధనంబు	లీవెధనంబు
,,	24	పరపశులై	పరవశలై
580	23	వనునొకొ	వనువొకొ
585	24	నిచ్చలనఁ	నిచ్చలునాఁ
586	2	బరుణాచలంబున	బరుణాచలంబన
587	14	కల్మష	కల్మాష
588	10	యబ్బలుఁ	యక్షులుఁ
,,	21	పారావారవరసమీపస్థలి	పారావారతీర ♦ హృద్యస్థలి
591	5	వడుగొకచే	వడుగొకఁడే
592	2	వగతొ	వగును
596	16	దుగ్ధముల్	దుగ్ధముఁ
600	చివర	ఋషీకఁ గాంచి	ఋషికఁ గాంచి
602	27	సుసంకృత్యై జఁగ్రిహో	సుసంస్కృత్యైజగ్రాహో
603	22	నిచ్చల	నిత్యము
,,	26	జాష్ట్రిభృతులు	జాగ్రభృతులు
604	7	బంగరుతా	బంగరమా
605	20	మాకును మీకును	మాకును నీకును

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
608	4	డెరు। వున	దె। ర్వున
609	16	కల్శ్మషపాదుం డగుట	కల్మాషపాదుం డగుట
612	6	శివపత్రా	సితపత్రా
615	4	ధర్మగోప్పులార!	ధర్మగోప్తలార!
,,	16	శివపూజ రుద్రజపమును	శివపూజయు శివజపమును
613	19	యాహుతి	యాహూతి
614	24	శర్వేశ్వర	సర్వేశ్వర
620	5	ఎఱుకకు	ఎఱుకుకు
622	14	ప్రతినిత్యమిట్టులర్	ప్రతివాసరంబిటుల్
623	21	నిర్వికారిపరబ్రహ్మ	నిర్వికారియు బ్రహ్మంబు
632	1	నీవెయుణిమవు	దీవేయణిమవు
633	25	శూలాధృక్	శూలధృక్
636	25	రావుఁడుగురుతల్పగామి	రావుఁడుగురుతల్పగుఁడు
		హైమస్తేయుం	హిరణ్యస్తేయుం
638	10	చేయునతఁడు	చేయునతఁడు
	24	ఆలుమగలను పద్యమంతయు	
			గీ. ఆలుమగలును దలిదండ్రులాత్మజాతు। లన్నదమ్ములు మిత్రులు నల్లె గురువు శిష్యుఁడును వీరలకుఁగల చెలిమిఁబావి కొంకకవిరోధమునునొడగూర్చువారు
639	3	వైయుండుజంతువు। లనువధించు	కైయుండుప్రాణుల।
		వాఁడు•నాలఁగట్టి	హత్యసేయువాఁడు
			• నాలగట్టి
645	27	చివరరథచక్రంబు	చివరసూర్యరథచక్రంబు
648	10	తావి–పుష్పములను	తావి–పుష్పములను
649	7	స్త్రీని నర్థించి యించుక సేవఁ జేయు వాని	స్త్రీలు దమను వలచి సుంత సేవఁ జేయు।వాని
,,	17	చూడరు వంగసముఁగులము	చూడరు శీలమును గులము

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
651	1	కారణము లేక నల్లటీకలును దనను జేరి—	కారణము లేక యాకలు కరము దన్ను—
,,	3	పట్టపగలున	పట్టపగటను
654	22	బాయును నెట్టి	బాయుమ తెట్టి
655	7	విజ్ఞానంబు లుత్సాహామును ప్రవర్తించును	విజ్ఞానంబులు నుత్సాహామును బ్రవర్తించును
656	26	మహాతేజస్వియై	మిగులఁ దేజస్వియై
659	26	డనిలుఁడు డనలుఁడు	డనిలుఁడ నలుఁడు
661	5	హాయశిరశర్మిష్ఠలు	హాయశిరశ్శర్మిష్ఠలు
663	2	నాకొమిరర్ గుమారులను నచ్చిక	నా కలయట్టి బిడ్డలను నచ్చిక
..	22	యనెడు కన్యం	యను కన్యక
666	12	గొబ్బున మనువుక్	ద్రుతముగ మనువుక్
668	20	నతండు జ్ఞానకృత	నతం డజ్ఞానకృత
670	21	గార్మొకధారల నస్త్రి వహ్నిచే	గాండచయమ్ముల నస్త్రి వహ్నిచే
671	5		

కందపద్యమునకుఁ బూర్వమున ఈక్రిందివచనంబును
గ్రింది కందపాదంబును జదివికొని డాతత యను
కంద శేషమును జదువుకొనఁ దగు
వ॥ ఆ యసమంజసపుత్రుండు
కం॥ నీతియుతుఁ డంశుమంతుం—

675	5	రామలక్ష్మణభరత	రామభరతలక్ష్మణ
676	22	శంఖులును శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుండను పుత్రుండుజన్మించి—	శంఖులును గలిగిరి. శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుం డను పుత్రుండు జన్మించె—
679	18	డనునా	డగునా
,,	21	రుండను	రుండును

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
,,	23	ద్యుమచండీశ్వరుం డను	ద్యుసుచ్చండీశ్వరుం డను
,,	25	బాష్కలీశ	బాష్కలేశ
681	10	భాగవతంబును నార	భాగవతంబును భవిష్యంబును నార—
683	18	లైన రాకాసులచే	లీ యరాతులవలనన్
684	11	వారులాపైన	వార లాపైని
685	6	ర్భరపరిబాధలన్	ర్భరతరబాధలన్
,,	చివర	రమల	రముల
687	7	ముదన్ గరగఁజేసె	ముదన్ నొవ్వఁ జేసె
689	చివర	యల్ల ద్రుహిణునిఁ బ్రోచితి	బ్రహ్మదేవునిఁ బ్రోచితి
690	11	మూలఫలములు నాలుగు కేలు లందు	మూలఫలములఁ గరపుటంబుల ననువుగ
	9	యతలుహితలు	యుతలుహితలు
692	7	యిడుములనిఁక నెప్పు డెసఁగకుండ	యిడుములుకలనేని యెసఁగకుండ
	22	చెందమెఱిగి	చందమెఱిగి
	16	స్వరమును బంచవర్గాంతవర్ణ—	స్వరమున్ బవర్గావసానవర్ణ—
703	5	నమ్మహేశ్వరులకీయది	నమ్మామహేశ్వరులకీయధి
	21	లేదరయమీశ	లేదరయమీశ
706	21	కొండలనెడు పద్యమంతయు—	

క. కొండలు కాపిలదర్శన। మందును దాదృశములందునధికభ్రములై
యందురు మునిశిష్యులు హా। గందుననవ్వారివార్త లారయకు మునీ!

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
,,	18	ణోపనయననిగమంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనినధూమంబు యొక్క	ణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిధూమంబు యొక్క
707	9	శివభక్తిసంయోగంబున	శివశక్తిసంయోగంబున
707	2	శివభక్తిభావం	శివశక్తిభావం

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
708	20	శివాద్వేత	శివాద్వైత
,,	23	రూపాత్మ మైన	రూపాత్ముం డైన
,,	26	భోక్తముగా	భోక్తనుగా
709	8	సత్వాదిగుణంబులకుంగారణం బు. ఈగుణంబులచేతబుద్ధ్యాది త్రితయంబు సాధితంబు. సత్వ—	సత్వాదిగుణకారణంబు. సత్వరజస్తమోగుణంబుల నుండి వస్తునిశ్చయకా రిణియగు బుద్ధియుత్పన్నం బయ్యె.అద్దియె మహ త్తద్దానినుండి——
,,	7	నాసికలను	నాసికలును
,,	8	బుట్టంబడియె	బుట్టె
,,	16	దేవ మేటి!	దేవ! మేటి
710	8	ప్రపంచాత్మకంబు	ప్రపంచాత్మకుండు
712	2	దీపవిలసితహృదయా!	దీపనిశ్చితహృదయా!
,,	10	చే నన్వహంబు	నే ననవరతము
713	25	వాణితో	వాణిచే
714	17	నిచ్చలు సల్పుము	నెవ్వును సల్పుము
716	24	ప్రసాదపూర్వికంబులగునందుచే సకలసాధనంబులు శివప్రసా దముచేత సాధింపంజెల్లు—	ప్రసాదపూర్వకంబులగు నందుచే సకలసాధనంబుల చేత శివప్రసాదంబు సాధింపజెల్లు
	28	భావసమేశప్ర	శివభావతుల్యప్ర
717	10	ప్రకారక్రమంబిల్లు మీకుం జెప్పంబడియె	ప్రకారంబునకుం గ్రమంబొ కండులేదు
	18	జెందిమోక్షవిభవము నొందుట	చెందిముక్తి♦వేలోకడొందుట
	25	వాఙ్మనః	హృద్వచః
	21	యిట్ల నేక	ఇట్ల నేక
718	18	ఊర్వశీలీలాస్పదుండయ్యెను	ఊర్వశీశివశం। వదుండయ్యెను

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
	26	దక్షిణల్ చాలనొసఁగి	దక్షిణలధిక మొసఁగి
	11	పిత్రుల	పితల
721	8	కర్మలచే	కర్మములన్
	12	పరగెనిట్లు	పరగెనెట్లు
	25	హేతువగునను......... (రెండుచరణములు)	నంచు హేతువు భోగార్థ మైనకర్మ। మేమలక్షయమునసది యింకిపోవు
722	10	ఖ్యాతిఁ జెందెఁబురుషుఁడు భోక్తయననెగడె—	ఖ్యాతిఁ జెందెను భోక్త యే యగుఁ బురుషుఁడు—
	14	నాత్మసంశ్రయ	తాత్మసంశ్రయ
723	4	ద్రివిధమైనసుఖదుఃఖవిమోహాత్మంబు కర్మఫలంబు ననుభవించును	ద్రివిధమైనకర్మఫలంబు సుఖదుఃఖవిమోహాత్మం బనుభవించును
	11	జెప్పబడునను... (మూడు చరణములు)	సాత్త్వికవిరుద్ధమంత రా జసముగాఁ గ। స్తంభమును మోహమును దా మసంబుగా వ। చింతురల తద్జ్ఞులర యుఁడు శిష్టమునులు
	21	వలెశరీరాదియగును	వలెవ్యక్తమైశరీరాదియగును
724	5	సర్వమాత్మగొలుచునా సర్వమందు—	సర్వమాత్మమున వసించు సర్వమందు——
	12	దేహఖిన్నుఁ	దేహభిన్నుఁ
727	22	గలకాష్ఠా	గలాకాష్ఠా
729	17	సంధ్యం	సంధ్యాం
731	11	రహితుండు నన్య	రహితుండనన్య
732	9	విశ్వస్వర్గ	విశ్వసర్గ
734	24	కరు ణాలుఁ	కరుణా త్ముఁ
737	15	బాల కుండువాడమె	గుమా రుండువాడమె
738	19	వృకంఠుదంపతులును	మునిదంపతులును

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
741	1	ద్రిసంధ్యలందు	ద్రిసంధ్యమందు
,,	4	సంయమినీ	సంయమనీ
745	4	సంతకమూర్తిగ	సంతకుఁబెలుచగ
747	18	మృకండు దంపతులు	మునిదంపతులు
,,	20	బెవ్వఁడు	బెవ్వరు
748	4	సర్వ ♦ దేవోక్తము	సర్వ ♦ వేదోక్తము
750	చివర	మశక్తింతుండు	శక్తిమంతుండు
752	19	వినుముంజకేశ! వి ♦ శ్వేశ	కేశవ! విన్మువి ♦ శ్వేశ
755	8	మునులు చెంది	మునులుచేరి
757	చివర	లసదంబాగిరిశ	లసదార్యాగిరిశ
,,	17	విధవలు	సనదలు
761	7	తతిమ	తతినిమ
,,	19	మాత్రింబున	మంత్రంబున
765	6	దోఁచునో యిట్టు	దోఁచునోయట్టు
,,	15	నగ్రాహ్యంబవునని	గైకొనరానివియని
767	7	లిఁశ	లిఁక
769	25	చీలమండలి	చీలమండలు
,,	చివరబంతి	మనికట్లులెద	మనికట్లునెద
771	7	యుతంబుశ్రే	యుతంబులుశ్రే
,,	21	లందును ♦ బదియు	లందునుం ♦ బదియూ
773	20	మాలంబు	మూలంబు
,,	9	ఁబాతత్స్వయం	బ్రాతస్స్వయం
,,	23	మాగురుఁడీ	మాగురుఁడీ

ఇఁకను — పాణీనీయ - జగధీశ్వర — గుణాడ్య - శ్రీఘ్ర - సర్వామర - మఱుంగెద - చీకఁటి - దజ్ఞులు - చూదెద - విశ్వాత్మ్మండ - కానానల - ఊర్ధ్వోష - యికుముల - యిప్పితంబు - నటలే - గాన్పట్టవు - శ్రార్థ - గోధుమలు - ఏవయ - ప్రౌఢ-చిఱుత - ధర్మవు - దలించె - వృహిణు - గూయ పుట - దేఱ్పు - నర్పుచు - గహింపుదపో - జలహార - కామ్మిశ - మరల్పి -

నుంచి - వీరభద్రేణ - త్రుళ్ళే - మువ్వురిలో- స్ఫుక్కచర్మ - వుఱుటి - జిగిరా -
శైలేంద్రు - సన్నిస్థంబున్మ - కదిసి - బొదవ - అదిరి - గడువ - నొచ్చెయిది -
మహీశుడై - కనికరిం - చీరెలదివి - చెస్సు - శ్రీయు - ధ్యానవుపిండ్లు -
ఆహార్యముల్ - భంగిరిటుండు - దూరికృత - ఈయుట - వరబూజ - సేఫా
లికా - భవస్సతి - ప్రకృతేశా - బక్తి - కరువవి - మొగసిరి - శోబిల్లుచు -
భవాదృశ- చుండరి - సమాన్వితమై - కౌతుయకంబుల - అరితీతిరి - ఫాలవినోచ
నుని - తులిసి - రేతిరి - బైరవుడు - నియంతురితు - సంప్రాప్తించె - చక్కది
రుక్కిణిక్ - ఐశ్వర - వీలగకేశ్వర - ఇంద్రకేలా - సలలిమయ - వెల్పన - రజ్య
మాణ - కోభిల్లు - మాంర్కడేయ - రోచించి - లేఖలు - బేతాళులు - దలికిరి
మహాత్మ్యంబు - నభువుండు - శూలాదిన్మి - సారుతోరు - జిగీభుండు - భాతులు
ధ్వాజులు - దత్తాదృశు - ధృష్టుండు - ఇంద్రయష్టి - యవనాశ్వుండు -
బ్రహచర్యం - వేభవం - శిద్ధుల శ్రీయార్థి - ప్రకారంశులు - నిటూర్పు
పరిధివ్యాం- రాద్యక్ష - దేవస్సత్వా ధీమహే-శక్త్యాది - ప్రాతక్నాయం - నుంచి
ఇవ్వానిని వీనిసజాతీయంబులను యథోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికోలు.

ఓరియంటల్ ప్రెస్, 6583 మార్కెట్ వీధి, సికింద్రాబాద్.